

204-16-E-18

119

REI RVSTICAE

SCRIPTORES

204-8-E-18

SCRIPTORES REI RVSTICAE

EX RECENSIONE

IO. GOTTLOB SCHNEIDER

CVM NOTIS

TOMVS QVINTVS

AVGVSTAE TAVRINORVM

EX TYPIS IOSEPHI POMBA

ANNO MDGCCXX.

PRAEFATIO

AD VEGETIVM DE MVLOMEDICINA.

Vegetium Renatum comitem et socium Scriptoribus rei rusticae primus adiunxit, variisque in locis emendavit I. M. Gesnerus addita lectionis primae Editionis Basileensis auctore Io. Fabro 1528. varietate ex editione Io. Sambuci Basileensi 1574. et ex Codice Corbeiensi ducta, adiutus etiam ab eruditissimo medico Lipsiensi Io. Zach. Platnero, quem in rebus anatomicis et medicis consuluerat Gesnerus. Codicis Corbeiensis collationem, Gesnero a Io. Alb. Fabricio transmissam, his verbis indicavit eius auctor ignotus, nisi forte ipse Gudius is fuit, ex cuius librorum auctione liber ad Io. A. Fabricium pervenerat: *Contuli cum exemplari descripto ex MS. Codice Corbeiensis monasterii, tunc temporis Coloniae apud S. Pantaleonis deposito. Codex Corbeiensis optimaе notae admodum antiquus literis uncialibus exaratus, lacerus tamen et hinc inde lacunis deformatus.* Eiusdem Codicis apographum a Petro Scriverio factum inter libros Vossianos servat publica Academiae Lugduno-Batavae Bibliotheca, unde descripta tria parva capita, quae annotaverat etiam, sed omiserat collationis Gudianae auctor, benevole mecum communicavit egregius Ruhnkenius. Ea posita reperies in varietate lectionis ad libri III. cap. 4. finem. Suspiciari licebit ex hoc apographo, ductam esse varietatem Gudianam, quippe quam cum apographo Scriveriano ubique con-

sentire confirmavit mihi doctissimus L. Santenius, qui a Dav. Ruhnkenio rogatus librum ipsum inspexit.

Sed dicendum est antea de prima Vegetii Editione, ducta ex Codice pervetusto quidem, sed infinita depravatione foedato, quem ex Hungaria, ut videtur, transvexerat Heremannus Inclytus a Nevenare Comes, et Io. Fabro edendum tradiderat. Hic vero ipse ita de opera Vegetio impensa tradit in Praefatione: *Habeant itaque — Vegetium hunc nostro labore a vitiis propemodum infinitis expurgatum; quanquam sunt pleraque, quae absque autographo restitui posse non crederem; quae, ubi visum fuerat, vel obelo, vel asterisco vel alia quadam notula consignavimus. Nonnulla, licet immutatis vel verbis vel verborum ordine, sententias tamen plenas et intellectu faciles insinuare comperimus, quae lectoris iudicio immutanda vel corrigenda relinquimus.* Deinde constantem exemplariorum consensum memorans haud scio an improprie fuerit locutus. Vnum enim ab initio Codicem et exemplar nominaverat. Pergit postea: *Quaedam etiam cum vel variarent exemplaria, vel abundare viderentur, aut etiam vel parum vel nihil ad sententiam facerent, parenthesi interdum cinximus.* Commemoratur denique Faber Antonii Codri de Vegetio iudicium, quod ubi positum, quamque Vegetii editionem an Codicem potius scriptum respiciat, ignoro.

Ioannes Sambucus quibus sit Codicibus scriptis usus, unde emendatum a se plurimis in locis Vegetium non immerito gloriatur in libri Dedicatione data Viennae Austriacae, ipse non dixit; suspicari tamen licet, eum libros scriptos bibliothecae Caesareae consuluisse, ubi inter libros Philosophicos et Philologicos n. LXXXI. annotavit Codicem Vegetii

membranaceum Seb. Tengnagel, monente I. A. Fabricio. In ipso tamen Editionis titulo est: *Ex tribus vetustissimis Codicibus varietate adiecta: unde infiniti loci addi et expurgari a quovis poterunt.*

Post Sambucum Vegetio animum adiecit operamque suam addixit Ioa. Rhodius, sed Editionem non perfecit. Nescio quo auctore I. A. Fabricius tradit, Casp. Bartholinum; Thomae filium, iam typographis dedisse Rhodii suasque ipsius observationes, eiusque operis iam primum folium speciminis causa excusum fuisse. Equidem in Th. Bartholini Epist. Medicin. Centur. IV. p. 154. haec de Rhodio verba reperio: *Possideo et eiusdem Rhodii Varias Lectiones notas et Lexicon in Vegetium Mulomedicum. Forsan manum his admovebo.* Codicis Vaticani et Medicei lectiones ipse Rhodius memoravit ad Scribonium p. 239. eademque de re laudavit Gesnerus Epistolas eius ad Heinsium scriptas atque editas in Sylloge Burmanniana T. V. p. 447. 449. 456.

Compagem huius libri Vegetiani multis in locis hiare male firmam iam admonuit Gesnerus. Primum enim libri tertii caput, alterum, tertium et quartum bis numerari; deinde libri quarti cap. 4. sect. 3 et seq. esse quasi introductionem totius operis, certe distributionem, quae vel principiis ipsis vel certe libri tertii initiis ex auctoris consilio conveniat; postea quae I. 19 et 20. habentur ea recurrere IV. 12. Denique titulum Corbeiensis Codicis nullam Vegetii facere mentionem, sed ibi esse simpliciter: *Digestorum artis mulomedicinae libri III.* Vnde arguebat Gesner, illum, qui operi huic indicem praeposuit, non sola Vegetii nobis dedisse videri, sed aliunde etiam, inprimis quae Columella de hoc

argumento habet, in unum corpus digessisse. Addit, ex ipsa etiam lectionis varietate apparere, minime religiose tractatum fuisse hoc opus, sed diversa exempla a suis dominis ita habita, ut non eius, quod a Vegetio scriptum esset, rationem haberent, sed quod ipsi convenientissimum iudicarent. Hinc Vegetianis medicamenta substituta esse, quae vel commodiora viderentur vel parabiliora.

Equidem primum operae pretium esse ducebam lectoribus ob oculos ponere seriem capitum in Codice Corbeiensi positorum et omissorum; simulque annotare numerum. Libri igitur primi caput 20, cuius argumentum copiosius repetitum exstat IV. 7. plane omisit cum sequente 21. in cuius extremis verbis *cum sanguini* seriem repetit. Deinde in capitis 25. sect. 3. in verbis *cactera vitia* subito desinit atque sequentia capita omittit usque ad libri II. cap. 23. A libri II. capitis 6. sect. 1. verbis *papyrus iniicies* tertia est lacuna Corb. Codicis usque ad cap. 28. sect. 1. Quarta a capitis 30. sect. 1. *verrucis invenitur* usque ad cap. 37. Quinta esse videtur in cap. 4. sect. 2. usque ad cap. 43. ubi errore thalami vel memoriae Sambuci marginem pro Codice Corb. nominare videtur Gesner. Sexta esse videtur a cap. 45. sect. 4. usque ad caput 63. Certe ab eo capite usque ad finem Corb. Codicis varietatem annotavit Gesner; a capite vero 45. sect. 4. omisit, nulla tamen lacunae nota apposita: *Libri tertii Praefatio cum quatuor sequentibus capitibus, quae de bobus agunt, constituunt librum IV Digestorum mulomedicinae in Codice Corbeiensi; in quo tamen et Praefatio et tria capita cum parte quarti desunt. Sed id, quod dixi, et ex iis, quae supersunt, et ex catalogo capitum, qui libro*

praemittitur, colligimus. Notandum autem est, quae hic in quatuor capita, in codice illo Corbeiensi in quadraginta quatuor capitula dividi. Haec sunt verba viri docti, qui Corbeiensem Codicem cum exemplo Gudiano comparaverat. Scilicet idem verbis cap. I. sect. 11. *Nam primo ferro occisus* adscripserat: *Hic librum de cura boum incipit Codex Corbeiensis*; Nihil tamen inde deinceps varietatis laudatum reperi usque ad finem capitis 4, ubi iterum vir doctus ad marginem libri Gudiani: *Hic in MS. Corbeiensi sequuntur tria parva capita, et postea ex corpore Gargilii Martialis De curis boum alia novemdecim capita, quae omnia huc pertinent.* Haec tria parva capita, a Fabricio vel potius Gudiani exempli possessore excerptore omissa, ex Leidensi exemplo, olim ex Codice Corbeiensi pariter derivato, exscripta sub numeris capitis 45, 46, 47. posui in varietate extremi capitis de Cura boum. Gargilii Martialis novemdecim capita de Curis boum, a Perizonio olim descripta ex hoc ipso Codice, publicavit et Vegetio subiecit Gesnerus. Vtrum de ipso ordine, quo haec capita in Codice scripta legebantur, tacet Schoettgenii, qui a Perizonio acceperat, Praefatio; nec apparent capita ista novemdecim, sed fragmentum est in sectiones 23. dispartitum ab ipso, ni fallor, Schoettgenio, qui, de numero capitum ex Codicis elogio admonectus, nec eum silentio praetermisisset, nec adeo in publicando Fragmento neglexisset. Maior et difficilior est quaestio de Capitulis istis 44, in quae dispartita dicuntur in Codice Corbeiensi capita quatuor prima libri tertii Vegetiani ex vulgari distinctione. Verum de hac re postea videbimus, ubi de Sambuci Codicibus dicetur.

Annotatum est etiam a Io. Fabro et Sambuco quae

ab initio quarti libri usque ad finem capitis 4. leguntur vulgo, non exstare in vetustiore Codice, adeoque pro uno sumi capite; itaque subsequens caput reputari caput secundum. Haec sunt ipsa Sambuci verba in margine libri, similia Fabrianis, quibus in exemplo Franziano manus docta adscripserat: *et sic quoque MS. Gothanus*. Ceterum a libri III. capitis 24. sect. 42. lacuna est in Codice Corb. usque ad cap. 25. s. 3. Libri quarti Praefationem ex Gudiano libro post Fabricium in Bibliothecae latinae Lib. III. c. 12. publicavit Gesner; nec in toto eo libro lacuna ulla annotata est ex exemplo Gudiano, quanquam a capite 28. usque ad finem nulla apparet Corbeiensis Codicis varietas. Atque omnino recte animadvertit Gesner, ab aliena manu accessisse quae cap. 28. usque ad finem leguntur. Vegetius enim, seu quisquis est libri auctor, eum his verbis sect. 8. capitis 27. concluderat: *Verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem videretur afferre, modum plenum credimus faciendum*. Gothanus Codex desinit in libri IV. cap. 28. sect. 29. verbis: *quod satis est*. atque in fine adscriptum habet: *Explicit liber Vegetii de Marstolica*. Non omittam, quod Index capitum ex principe Editione repetitus libri quarti Capita 27. tantum numerat; reliqua his verbis indicavit: *Sequuntur medicamentorum genera quaedam ad finem quarti libri adiecta*.

Nunc de tribus Sambuci Codicibus videamus. In libro quidem primo pauca omissa annotavit Sambucus, nulla tamen Codicis nota separatim posita. Ita omittuntur l. c. 17. s. 14. verba *eryngion* — *penetrare dicuntur*. cap. 19. sect. 3. *et separatim* — *perfundi* cap. 22. s. 4. *consequenter* — *acutatam*. cap. 25. s. 4.

quibus — minuendus est. c. 33. quia — privatur. c. 45. sect. 5. Ad matricis — ad bibendum, quae omisit etiam Gothanus. De Sambuci libris monere omisit ibi Gesner. cap. 54. s. 2. Succum — infundes. cap. 56. sect. 37. In altero et tertio libro sunt multae magnaeque lacunae, quas ex uno alterove Codicum annotavit Sambucus, quas lector in varietate nostra facile ipse animadvertet. Quod si Sambucus Codicum suorum aetatem atque auctoritatem separatim aestimasset, et quid in quoque omissum repererat indicasset, melius et certius nunc constaret de genuina Vegetiani libri forma.

Sunt tamen in ipsis Vegetii libris indicia quaedam satis certa, et quibus veram voluminis formam librorumque et capitum descriptionem et ordinem agnoscere licet. Quanquam Gesnerus haec talia neglexit, quae curam eius magis utiliter quam medicamentorum et morborum interpretationes occupare potuissent, in quibus medicinae imperitiam non opus erat comparatione Hippiatricorum, quorum tamen Editione unica carebat vir doctus, celare, quod fere mihi in successione eiusdem provinciae evenit.

Primus igitur liber clarissime his verbis cap. IX. s. 6. definitur: *Nunc signis omnibus generaliter singulariterque digestis, singulorum morborum speciales propriasque curas oportet adiungere. Post haec de generali minutione singulorum et adustione docens concludam librum primum.* Postrema, in Codice aliquo Sambuci omissa, significant, Vegetium, ubi generalia praecepta de sanguinis minutione et urendi ratione et tempore tradidisset, concludere voluisse librum primum. Atqui factum hoc videmus usque ad cap. 28. in quo desinit liber primus, ibique sepa-

ravi primus verba et capita reliqua ad librum secundum relata. Cuius secundi libri initium satis ipse Vegetius signavit his cap. I. (ex vulgari ratione I. c. 29.) sect. 1. verbis: *Quaecunque passiones plus iumentis periculi inferre consueverunt et difficilioribus obscurioribusque indigent curis, has primo amplectimur libro, ut et facilius reperiantur quae in exordiis ipsis occurrent, et legentibus fastidium non possint adferre.* Vides, morbos illos septem, quos libro primo tractaverat Vegetius, scilicet morbum seu maleum humidum, aridum, subtercutaneum, articulare, farcinosum, subrenalem et elephantiosin ad minus periculosos et difficiles referri; usque nunc difficiliores in altero libro subiungi. Vbi quamvis Codex Sambuci uno complectimur libro habeat, manet tamen in exordiis ipsis manifestum indicium novi libri. Accedit cap. 28. ex vulgari vero ratione cap. 56. libri I. locus hic: *Obscuras difficilesque curas prima fronte digessimus, consequenter ad caetera pergentes: sed necessarium credimus ostendere rationes, ex quibus incolumitas iumentorum incorrupta servetur. Melius enim est diligenti studio custodire sanitatem, quam aegritudinibus praestare remedia.* Haec igitur exordia haec prima frons nullo modo convenit loco illi, quem in vulgaribus Editionibus caput primum libri secundi occupavit Editorum negligentia. Denique etiam secundi libri finem designavit ipse Vegetius his verbis capitis ultimi seu 36. (ex vulgari ratione 64.) s. 2. *Si liber, inquit, cui iam ponendus est finis, legentium non offendit auditum, sequenti volumine inchoantes a vertice usque ad ungulas ex diversis auctoribus enucleatas animalium publicabimus curas, ut ordo, qui a natura datus est, in medendi disposi-*

tionem servetur, ne indigesta ac membrorum consequentiae repugnans pagina quaerentem confundat aut tardet. Habes descriptionem et consilium libri tertii, quem vulgares Editiones numero secundum habent. Prologum hic liber habet, et ex ordine partes singulas corporis tractat usque ad caput 46. ubi post scapularum et armorum laesorum curam subito ad genu, coxas, crura, articulos, gambas transit; deinde cap. 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65. hoc est ad finem usque libri redit ad curam dorsi. Libro demum tertio (ex vulgari numerandi ratione) post curam boum, prioribus capitibus quatuor traditam, revertitur Vegetius ad dorsi, lumborum, renum, testium, genitalium, ani, vesicae curam usque ad cap. 17. Postea subito cap. 18. repetit de coxis et gambis. Cap. 23. de morbo alineato, malei specie, cap. 24. de roborosa passione, seu opisthotono, c. 25. de hydropicis, c. 26. de sarcosi, c. 27. de tympanite, c. 28. de lienosis, c. 29. de implecticis, c. 30. de phragmaticis, c. 31. de hydrophobis, c. 32. de Spasmo, c. 33. de Epilepsia, c. 34. de aquam remouentibus, c. 35. 36. de sideratis, c. 37. de cruditate, c. 38. de bulimo, c. 39. de anhelitu, c. 40. de aestu, c. 41. de paralisi, c. 42. de ruptis, c. 43. de insania, c. 44. de plethora, c. 45. de pulmonum vitiis, c. 46. de orthopnoea, c. 47. de opisthotono, c. 48. de lethargo, c. 49. de morbo regio, c. 50 et 51. de cholera, c. 52. de colica passione, c. 53. de vomica, c. 54. de coriagine, c. 55. de syntexi, c. 56. de ictero, c. 57. de stropho, c. 58. de dolore iecinoris, c. 59. de ventris inflatione, c. 60. de colivexatione, c. 61. usque ad c. 70. de vario tussis genere, c. 71. de scabie, c. 72 et 73. de vitiis a malo foeno et hordeo, c. 74. de fascino, c. 75. adversus

omnes morbos cavet, c. 76. cautio in dandis potionibus, c. 77 — 83. de morsu et ictu animalium venenatorum, c. 84. de morsu canis rabidi, c. 85. de noxa a stercore gallinaceo comesto. Ordinem igitur praeceptorum, in tertio libro inceptum, non solum in ipsa eorum serie eiusdem libri turbatum vides, sed adeo magno universi libri intervallo abruptum. Ne vero statim lectores inclament librariorum flagitiosam socordiam, intercedere quibusdam videbitur ipse Vegetius initio libri de Boum cura, ubi operis suscepti continuationem a civium et amicorum, morbos mortisque boum desolentium, querelis, dum mulomedicinae commentarios ordinaret, suspensam testatur. Verum etsi sic abrupta librorum est praeceptorum de cura et medicina equorum series potest satis commode defendi; haec tamen excusatio eam vim non habet, ut Disciplinae de cura boum sine ullo discrimine libri vel tituli liceat subiungere continuationem de cura equorum. Igitur primus praecepta de cura boum separata contuli in singularem librum, reliqua de cura equorum quinto loco numeravi. Ipsius libri quarti de cura boum capita separavi et numeris ex praescripto Codicum Sambuci notavi. Quamvis autem Corbeiensis Codex hanc de cura boum disciplinam in capita 44. descriptam habuisse dicatur, ex annotationibus tamen Sambuci maiorem quam 25. capitum numerum equidem colligere non potui. Postremum quidem capitulum Sambucus notavit ad initium capituli 18. reliquorum numeros ipse iis locis apposui, quibus diversarum curationum tractatio incipit. Potest autem fieri, ut in Codice Corbeiensi plura Columellae verba a Vegetio excerpta et in capitula diversa digesta olim exstarent, quae in reliquis exemplis incuria libra-

riorum deminutionem aliquam passa sunt. Cuius rei indicium non dubium exstare adeo in Gothano Codice annotatum reperies ad Cap. V. extrema verba.

Quemadmodum autem antea novae librorum primi, secundi et tertii, descriptionis auctorem ipsum Vegetium adhibui, ita nunc de quarti auctoritate licebit antestari Codicem Corbeiensem, in quo Praefationem libri tertii (ex vulgari ratione) cum subsequentibus capitibus quatuor constituere librum IV. Digestorum mulomedicinae iam supra fuit annotatum.

Extremo capiti 25. huius libri quarti Sambucus addidit, inclusa tamen uncis, quae ex Codice ducta credere oportet: *Rabiosis equis et canibus da bibere rasuram de iliernia et sanantur.* Vnde arguere licet, plura olim in quibusdam Vegetii Codicibus scriptis attexta fuisse iis, quae hodieque sub Vegetii nomine edita legimus. Testis etiam est liber Corbeiensis, ex quo tria brevia capitula descripta publicavi, eiusdem fere argumenti et pretii cum appendicula in fine cap. 25. prodita a Sambuco. His subiungit liber Corbeiensis farraginem medicamentorum ex Catone aliisque scriptoribus collectam, sed ineptiis multis et nugis superstitiosis inquinatam; cui homo male feriat Gargilii Martialis nomen praeposuit, de quo fando forte inaudiverat. Verum Gargilium hortensiorum disciplinam praeceptis explicavisse novimus; de cura boum ab auctore fide digno scriptum eius proditum non legimus. Gestiat tamen et placeat sibi homo ineptus in sterquilinio suo. Nos capitula istaec, ut in Codicem sequebantur Vegetiana praecepta, statim libro Vegetiano de cura boum subiecimus, ne similia argumenta contra fidem Codicis a lectore in locis diversis essent conquirenda et cum antiquiori-

bus scriptoribus comparanda. Adhuc breviter de oeconomia huius libri quarti dicendum est. Cap. I. providet sanitati boum, cap. 2. de morbis boum agit. Primum quidem maleum, quem in bobus *achanum* vocari ait, describit, eiusque initia observare et cavere docet; deinde seet. 12. noxas a concitatione et stercore suillo ut gallinaceo docet ad seet. 15. ubi subito seet. 15. ad mallei pestilentiam describendam transit, sed tam perplexa oratione, ut nescias de noxa sola stereoris suilli comesti cum foeno, an de solius mallei pestilentia loquatur. Cap. III. plures pestilentiae species enumerat, humidum morbum, siccum, articulare, subrenalem, fareiminosum, subtereutaneum, elephantiosin et maniam seu insaniam, earumque medelas docet. *Vides, eosdem septem morbos seu malei species tractari in bobus, quos in equis libro primo descripserat. Additur tamen oetavus seu mania, quem sub alio nomine in equis descriptum reperi V. cap. 22. ubi *alienatus* vocatur, *maleus* et *orabus*, vel ut est in Corb. *arabus*, in Sambuci Cord. *aridus*. Sed redeo ad cap. 2. seet. 15. ubi mentio pestilentiae eum malei et noxae a comestione suilli stereoris ortae commemoratione connexa legitur. De pestilentia sola loqui voluisse Vegetium, atrocia signa docere videntur. Itque locum vitiosum et lacunosum esse merito suspiceris. Accedit locus Vegetii ex libro I. e. 17. initio, quem ex solo Gothano multo auctiorem dedi, cum antea de solo maleo traderentur, quae nunc ex lectione Goth. ad pestilentiam pertinent, et plane consentiunt eum iis, quae IV. sect. 15. perplexae ad noxam suilli stercoreis referuntur. Pergo in serie capitulum libri IV. de cura boum. Igitur cap. 4. eum sequentibus tractat morbos, qui singulis

animalibus accidunt, nec in alia transeunt; primum quidem cruditatem; c. 5. ranulas, c. 6. febrem, c. 7. veterem tussim, c. 8. apostema, c. 9. sanguinem ad pedes demissum, c. 10. claudicationem, c. 11. scabiem, c. 12. coriaginem, c. 13. phthisin, c. 14. palati tumorem, c. 15. cervicem motam, c. 16. laesionem tali et ungulae, c. 17. subtritos pedes, c. 18. artus luxatos, c. 19. cornua fracta, c. 20. ulcera vermiculantia, c. 21. ictus animalium venenatorum, c. 22. oculorum vitia, c. 23. epiphoram, c. 24. hirudinem pellit, c. 25. machinam ad continendam iumenta describit.

Praefatio libri VI. (ex vulgari ratione IV.) post ineptum satis exordium tradit singulorum membrorum et partium corporis equini notitiam: *necessarium*, inquit, *mulomedicis de ossibus, de nervis ac venis iumentorum universa perdiscere; neque enim curare rationabiliter potest, qui qualitatem rei, quam curat, ignorat.* Recte profecto et sapienter. At qui factum, ut nunc demum saperes, Vegeti, post scripta quinque mulomedicinae volumina? Haec quidem fundamenta omnis disciplinae iacere oportebat, iisque medicinam superstruere. Sed videamus quid quoque ordine praestiterit Vegetius. Igitur c. 1. ossa enumerat; c. 2. numerum mensuramque membrorum, c. 3. nervorum, c. 4. venarum numerum edit, c. 5. aetatis indicia docet, c. 6. cavet fraudem in equis permutandis vel emendis, ita, ut notas equorum pergentes doceat. Cap. 7. pars dimidia pertinet ad praecedens caput, inde male divulsa. Novi enim capitis initium satis manifesto signavit auctor his verbis sect. 3. *Studiosis equorum quae cura stabuli, qui alimentorum cultus, quae observationis sollicitudo*

praestanda sit, primus ac secundus indicat liber. Nunc decursis omnibus his, quae huius artis doctrina poscebat, ad compositiones necessariarum potionum medicamentorumque descendimus, in quibus et explorata conguessimus, et ea, quae non tam ad utilitatem curandi, quam ob caritatem emendi mulomedicorum cupiditas inflaverat, submovimus. Vides, ex libro primo et secundo laudari, quae hodie in primo reperiuntur solo, vel ideo in duos distinguendo, si scilicet Vegetius, vel quisquis est auctor libri VI, libros eos, quos hodieque habemus, tanquam a se scriptos respicit. Etiam in libri III. Prologo reperisse mihi videor indicium, quo idem auctor eiusdem et libri VI. comprobetur. Libri enim VI. cap. 7. initio legitur: *Frequens opinio est Barbaricis nulla adhibenda medicamina quod usque adeo naturae beneficio convalescant, ut eis nocitura sit cura.* De eadem re queritur libri tertii Praefatio: *Nuper vero exemplo Hunnorum sive gentium aliarum artis ipsius etiam usus intercidit; dum homines refugientes expensas barbarorum consuetudinem imitari velle se simulant, et incurata animalia hibernis pascuis et negligentibus calonibus dedunt.* — Primo quod Barbaricorum animalium alia natura etc. Ad conditionem vitae auctoris pertinet, quod est in capite 6. libri VI. nos, qui per tam diversas et longinquas peregrinationes equorum genera universa cognovimus, et in nostris stabulis saepe nutritimus. Quae deinceps a cap. 8. libri VI. usque ad cap. 27. traduntur, partim ex anterioribus libris repetita sunt; multa etiam capita Codices Sambuci aut Corbeiensis omittunt. In capite hoc 27. ipse auctor libro finem statuit his verbis: *Verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem vi-*

deretur afferre, modum plenum credimus faciendum. Itaque nec Corbeiensis Codicis ulla varietas ab eo inde loco annotata legitur, quia, uti par est credere, reliqua in Codice deerant. Denique in Editione principe postremis libri VI. verbis adscriptum legitur: *Sed haec vide lib. I. c. 57.* Vidit igitur ipse Faber, plura ex libris duobus prioribus in postremum hunc male collata fuisse a librariis vel studiosis lectoribus. Castior etiam hoc in loco conspicitur Codex Gothanus qui desinit in cap. 28. sect. 29. reliquas duas omittit, utpote aliunde repetitas.

Hic locus admonet me, ut de medicinae veterinae scriptoribus pauca praeponam, antequam ad Hippiatricorum, quae hodie exstant, quorumque usus est praecipuus in emendando atque illustrando Vegetio, mentionem accedam. Nomina hippiatrorum et cteniatrorum illustrium pleraque omnia inseruit Catalogo scriptorum in Hippiatricis nominatorum I. A. Fabricius Biblioth. Graec. Vol. VI. p. 494 seqq. Graecorum antiquissimus Simon Atheniensis *περὶ ἵππων* scripsit, quem initio libri sui de equitatu laudavit Xenophon, ubi Zeunius locum Hieroclis ex Hippiatricis posuit a Xenophonte translatus, alterumque Plinii 34. c. 19. ubi Simon de equitatu primus scripsisse dicitur. Vocabula aliquot ex libro Simonis annotavit Pollux in Onomastico, ubi II. sect. 69. refert Simonem taxasse Miconis pictoris ignorantiam, qui equi palpebrae inferiori pilos addidisset. Eiusdem *Ἱππιατρὸν* laudat Suidas sub voce *σορίλλη*, ex quo loco patet, venarum etiam equi descriptionem posuisse Simonem. Haud scio, an eiusdem sit liber, quem sine auctoris nomine *περὶ ἵπποτροφίας* laudat Hesychius in vocabulis *παρόπαλα* et *σφυρήματα*. Hoc mihi persua-

sum habeo, multa rei equestris vocabula in Hesychio, ex hoc fonte manasse, veluti κινούρας, τοὺς κακουργοὺς ἵππους. quam glossam refero ad equum, qui in cursu caudam agit, quod imbellis equi debiliusque lumborum signum annotavit etiam Alexander Aphrodis. et agnoscunt equisones nostri.

Epicharmi Syracusani de medicina pecudum libros laudat Columella VII. 3. 6. qui in eodem argumento aliquoties Magonem et Celsum nominavit. Celsum quidem medicinas veterinorum attigisse in libris rerum rusticarum existimo cum Bapt. Morgagnio, eundemque esse puta, quem laudant aliquoties Hippiatrica. Magonis sub nomine exstant hodieque remedia quaedam in Hippiatricis; alia ibidem leguntur, quae ex Magone duxisse se profitetur Columella. Ad eundem Magonem refero, quae pecorum magistris de medicina praecepit Varro. Qui Magonis libros in Epitomen redegerat Diophanes Bithynius, a Varrone nominatus, idem esse mihi videtur, quem nominant inter medicamentorum auctores Hippiatrica.

Apsyrtus Prusaensis, aequalis Constantino M. auctore Suida scripsit ἵππιατρικὸν βιβλίον, φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων καὶ ἑτέρα. quae Eudocia p. 65. ita tradit: ἔγραψεν ἵππιατρικὸν βιβλίον, καὶ φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων ἐν βιβλίῳ τετταρσίῳ. ut iam olim admonuit Canygius in Indice Auctorum Glossarii Graeci p. 44.

Apsyrtum Hierocles laudat, igitur innior eo, qui libros duos de cura equorum Basso inscripserat, ut ipse testatur Hippiatr. II. cap. 60.

Apsyrtus aequalis fuit Hippocrates veterinarius, ad quem exstat Apsyrti Epistola in Hippiatr. p. 70.

Pamphilum, quem inter hippiatros nominant Hippiatrica, esse puto philosophum, quem de re rustica libros tres scripsisse refert Suidas.

Pelagonii aetas incerta est. Theomnestum aliquem medicum in Indice libri XXXIII. de metallis nominavit Plinius, qui num sit idem, quem inter medicos veterinarios referunt Hippiatrica, dubitari potest.

De graeca multorum locorum Vegetii auctoritate suspicatus iam erat Gesnerus, sed Hippiatrica latina tantum Ruellii comparare potuit, nec adeo ubique exemplaris graeci auctoritatem et sententiam in vitiosissima Vegetii interpretatione agnovit. Quare non debebat mirari P. Wesseling in Dissertatione inserta Actis Societ. Ienensis latinae Vol. III. p. 53. Hippiatrica non fuisse rite a Gesnero cum Vegetio comparata. Iniqui etiam esset interpretis viro anatomiae veterinariae omnisque medicae eruditionis plane ignaro imputare squalorem et sordes, quibus obsitus Vegetius hucusque iacuit. Fecerat vir industrius, quod saepius vellem fecisset, ut in dubitatione sua aliqua consuleret virum literaturae et medicinae peritissimum Io. Zach. Platnerum. Ipse tamen mihi tantum scientiae medicae et chirurgicae non tribuo, ut vitia omnia lectionum plane esse a me sublata putem. Zootomiae non plane ignarus viam stravi, qua propius viri docti meque peritiores medicinae imprimis veterinariae ad veram Vegetii disciplinam accedere possint. Hippiatrica igitur graeca diligenter comparavi, ubi plurima Vegetii capita integra, alia truncata, multa locis suis avulsa et discerpta, diversis etiam morborum nominibus inscriptis multa cum lectionis, ponderum et mensurarum varietate leguntur, quam vel omisi vel tantum indicavi obiter, nisi ad vitiosam Vegetii lectionem corrigendam facere mihi videbatur. Utinam vir aliquis doctus Hippiatrica cum scriptis libris comparare atque inde vel corrigere vel

redintegrare suscipiat! Codicem suum Is. Vossius laudavit ad Hesychii *Ἑρμηνεία*. Vide notam ad Vegetium II. 55. sect. 5. Hippiatricorum graecorum versionem latinam a scriptoribus medii aevi medicis laudari puto, ubi *Herodii de cura equorum librum* laudant, veluti Mathaeus Sylvaticus in Pandectis Medicis sub voce *Marmora* et *Siriasis*. Quae traduntur ibi de morborum vocabulis, plane eadem graece leguntur in Hippiatricis sub nomine Hieroclis, quod ab Arabibus in Herodium fuisse mutatum non levis est Conr. Gesneri suspicio in Bibliotheca p. 238. *Gerdium* nominat Simon Ianuensis in Codice Parisino apud Gallum Charpentier in Supplemento Glossarii Cangiani sub vocabulo *porus*, *ranulae* atque alibi. Librum manuscriptum *Erodei de medicina equorum* exstare in bibliotheca Monasterii Tusci, testatur Itinerarium Tozzetti T. I. p. 133. versionis germanicae.

Partem eam operis Vegetiani, quae vel ab ipso vel ab aliena manu repetita fuit ex Columellae libris, egregie ante Gesnerum tractaverat vir eruditissimus Bapt. Morgagni, cuius auctoritatem, a libris scriptis saepissime confirmatam, sequi quam verba plane obscura in oratione Vegetii relinquere et velut aenigmata lectoribus proponere malui. Aliquantum auxilii mihi attulit comparatio Codicis Saxo-Gothani, quam primae Editionis margini adscriptam moriens mihi benevolo animo legaverat *Franzius*, Medicinae Professor Lipsiensis, ubi inter multos calami errores latent interdum verioris et novae lectionis vestigia. Accidit tamen nescio quo fato, ut primi libri folia aliquot exciderent et perirent cum ipsa lectionis varietate ibi annotata, antequam liber in manus meas perveniret. Itaque operam dedi, ut ipsum librum

inspectum compararem cum locis illis, ubi me Franzianus liber destituerat. Nec defuerunt precibus meis viri doctissimi, Geislerus, Bibliothecae Ducali Gothanae praefectus, et F. Jacobs, cui curatiorem Anthologiae Editionem mox debebimus, sed statim ad me Codicem perquam humane transmiserunt tractandum, unde reliquam varietatem excerpſi, in qua magnum bonarum lectionum numerum cum insignibus aliquot lacunarum supplementis reperi. Codex est chartaceus, quem Catalogus Bibliothecae nominat p. 160. scriptus satis diligenter, ita, ut varietas lectionis saepiuscule in margine annotaretur; nec omisit admonere lectorem librarius, si quis locus in reliquis exemplaribus comparatis non exstabat. Prima pagina inscriptum habet: *Vegetius de Renacio*, nullo operis argumento addito. Ad latus rubrica adscriptus legitur *Vegetius*. Altera pagina Prologum exhibet sine titulo vel rubrica scriptum, quem sequuntur *Capitula* primi libri seu argumenta, separatim cum numero Capitum scripta, quae eadem ante singula capita repetuntur. Idem in reliquis tribus libris factum est. Extremo libro secundo rubrica adscripta leguntur haec: *Explicit liber secundus 1488. 25 Iulii*. Extremo libro quarto haec adiecit scriptor. *Explicit liber Vegetii de Mastalcia. deinde sequuntur interpretationes ponderum, quibus in fine additum est: Finitum anno domini 1488. 4 Augusti. Laus Deo.* Postea leguntur Glossae ex Vegetio excerptae cum hoc elogio: *Sinonimus istius libri secundum alfabetum*, in quibus fere meras hominis ineruditi nugas reperi, de quibus iudicium erit lectorum ex particulis illis quas hic illic excerptas apposui in Commentariis. Concludebant volumen *Nomina erbarum et gradus virtutum*

earum secundum alphabetum, quae non ultra literam S pertinebant, ineptiarum plena, nisi si quis forte nomina plantarum germanica animadversione digna existimaverit.

Posteaquam Hippiatrica et varias Codicum lectiones diligenter iam cum Vegetio comparaveram, humaniter mihi submisit ex Bibliotheca Guelferbytana amicissimus Langerus exemplum primae Editionis manu Matthiae Sladi, medici olim Amstelodamensis, passim notatum, ubi virum doctum multas Codicum lectiones divinando assecutum esse, et loca Vegetii plura coniecturis non ineptis tentasse vidi, quarum ex numero perpaucas tantum retuli in iis locis, quae scriptorum librorum ope nondum emaculari poterunt.

In Crescentio nihil esse auxilii ad Vegetium aut Hippiatrica illustranda, recte admonuit Gesnerus, addens, melius Crescentio convenire cum Laurentio Rusio. Quin is Iordanum Rufum exscripsit, ut iam olim a Cangio monitum. De Iordano Rufo collecta posui, quae mihi nota tum erant, in Praefatione ad Friderici II. Librorum Reliqua de Arte venandi cum Avibus p. xv. quibus addo, quae postea comperi.

In Bibliotheca Taurinensi liber Iordani latinus MS. est, teste Brugnone p. 225. de Cura equitii, versionis germanicae, cuius describendi in usus meos spem fecerat mihi vir doctus, sed promisso non stetit. In hoc latino Iordano primum ferrei equorum calcei vestigium se reperisse testatur Brugnone. Versionem Italicam fecit Pater Gabriel Bruno dialecto Veneta dedicavitque Comiti Brandolino anno 1492. Editionem anni 1561. Bononiae factam forma quarta habet Catalogus Bibl. Colbertinae hoc titulo, *Delle Mascalc-*

cie del Cavallo da Giordano Ruffo. Eandem Editionem nominavit Henze Verzeichniss veterinarischer Bucher p. 72. Bononiensem Editionem eandem memorat Camerarius in Opusc. de re rustica p. 54. sub nomine *Iordanis Rusti*.^{*} Alius Editionishunc titulum posuit Brugnone p. 225. *Libro dell' arte de' Marascalchi per conoscere la natura de li cavalli et medicarli nelle loro infirmità et l' arte domarli composto per lo dignissimo Cavalier Giordan Ruffo Calabrese, nuovamente stampato in Vinezia per Francesco de Leno* 1563. 8vo. In Catalogo Biblioth. Thuaneae repetito Hamburgi 1704. Tom. II. p. 443. lego hunc titulum: *Iordani Rusi Calabri militis Liber de Cura equorum tempore Friderici II. Liber MSus in 4.to.*

Ipse Editionem Venetam anni 1563. tractavi beneficio Heynii mei. Laurentii Rusii Editionem latinam Paris. 1531. in folio laudavit Gesnerus, ipse Italicam Venetiis proditam 1559. forma octava comparavi. Rusius Iordanum exscripsit, quem tamen aliquoties laudat cum Maestro Mauro, aliunde mihi ignoto, c. 141. p. 83. c. 144. p. 89. c. 151. p. 94. Rusium contra Albertus Magnus in Equo exscripsisse videtur; nam habet quaedam, veluti de Lampisto morbo, quae Iordanus non habet; sed Rusius capite 66. *Lampasco* à *la fava* vocat eundem.

In Crescentii Editionibus plerisque omnibus nomina morborum mire vitiosa obiter multis in locis correxi. Sed hoc non agebam in annotationibus ad Vegetium, ut Iordanum aut Crescentium interpretarer; sed multo magis optabam investigare fontes, unde Vegetius sua praecepta derivaverat. In qua

^{*} Typothetarum errore procul dubio, nexum literarum similitudine decepti, T.

opera felicius forte evenissem, si mihi copia fuisset inspiciendorum Hippiatricorum Vossianorum manuscriptorum, quae multo integriora vulgatis esse licet ex multis locis suspicari. Latent etiam in pluribus Bibliothecis Codices Hippiatricorum scripti, quos qui olim cum Editis comparare omnes voluerit, nae is multis in locis Vegetium rectius et corriget et interpretabitur, quam a me fieri potuit.

Cogitaveram etiam de copiis Io. Rhodii et Bartholini ex ipsorum patria expiscandis et in regia Hauriensi Bibliotheca indagandis; verum nullibi earum vestigium apparere responsum mihi est. Denique recentiorum Veterinariorum imprimis Gallorum scripta comparare omnia si voluissem, et me in novam et difficilem disciplinam demittere cognoscendam et cum Vegetio contendendam ausus essem, copia tamen librorum deerat, nec otium suppetebat, animus etiam quodammodo ab arte mulomedica mihi abhorrebat properanti ad alia, quae rectius et melius intelligere mihi videbar. Scribebam Francofurti ad Viadrum mense Augusto 1795.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE
LIBRI SEX. (VVLGO QVATVOR.)

PRAEFATIO

Mulomedicinae apud Graecos Latinosque auctores non fuit cura postrema. Sicut enim animalia post hominem, ita ars veterinaria * post medicinam secunda est. In equis enim ac mtilis et adiumenta belli et pacis ornamenta consistunt. Sed quoniam ^b minus dignitatis videbatur habere professio, quae pecudum promittebat medelam; ideo ^c minus splendidis exercitata, ^d minusque ^e eloquentibus collata docetur in libros. ^f Licet proxima aetate et Pelagonio non defuerit, et Columellae abundaverit dicendi facultas. verum alter ^g eorum cum rusticae praecepta conscriberet, curas animalium levi admonitione perstrinxit:

VARIETAS LECTIONIS ET NOTULAE.

(a) Ita pro *veterina* C. m. S. (b) quod in S. quo C. (c) (a) ius. S. (d) exercitat C. (e) Ita pro *minus* C. (f) libro scilicet C. (g) alius C.

Latinos) Medicum equarium Herophilum nominat Valerius Maximus IX. 45. 4. qui in nomen Marii invasit, post Caesaris mortem occisus. Eundem *Amatium* Appianus, Civilbellor. III. 2. C. *Amatium* Livii Epitomi. 416. vocat; fugitivum Cicero Philipp. I. 2. Ergo servus fuerat.

Proxima aetate et Pelagonio) De Vegetii aetate si velimus hinc arguere, statim sequens Columellae mentio ad eandem proximam aetatem relati conatum impedit. Igitur aliunde et ex reliquorum scriptorum mentione tentabimus investigare Vegetii

tempora. Quod autem de Pelagonii scripto addit, omissis signis causisque morborum eum tam magnae rei fundamenta neglexisse, argumento esse potest, plura capita, quae in Hippiatrica nomen Pelagonii inscriptum habent, alii a scriptori esse assignanda, veluti pag. 426. de signis et causis tetani: p. 436. de signis hydropis: p. 476. de signis bulimi, atonise, februm, opisthotoni etc. In loco p. 445. initium habet Παιδαγωγός Ἀρτίου Χαίρεν. p. 276. Αουζίου Χαίρεν de colicis. ubi Celsus veterinarius laudatur.

alter omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexit. Chiron vero et Absyrthus^h

(h) *Assurius* al. *Apsyrtus* C. Vulgo *Abairtus*. (i) *de ina*. C.

Chiron) Einsdem infra I. 47. 46. plures compositiones memorat, ubi vulgo addita verba vero *Centaurus* recte *Sambuci* Codex omittit; quamquam etiam Suidas Centauro tribuere videtur librum veterinarium. Ita enim ille; *Χείρων κένταυρος*, ὃς πρῶτος εὗρεν ἱατρικὴν διὰ βοτάνων. ὑποθήκας δὲ ἐπέων, ἃς ποιῆται πρὸς Ἀχιλλέα, καὶ ἵππιατρικόν διὸ καὶ κένταυρος ὠνομάσθη. Quae eadem Eudocia in *Violario* sic tradit p. 437. *Χείρων ὁ κένταυρος τοῖς ἱατροῖς συνειρηθίσταται*, ὃς πρῶτος εὗρεν ἱατρικὴν διὰ βοτάνων. ἔγραψεν ὑποθήκας δὲ ἐπέων, ἃς ποιῆται πρὸς Ἀχιλλέα, καὶ ἵππιατρικόν, διὸ, ὡς φασί τινες, καὶ κένταυρος ὠνομάσθη. In *Hippiatricis* unum reperi locum p. 7. qui inacribitur *Εὐμήλου* ἦτοι *Χείρωνος*.

Apsyrtus) De eo Suidas: *Ἀψυρτος* Προυνσιαῖος Νικομηθεύς στρατιώτης στρατευόμενος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν Σκυθίᾳ παρὰ τὸν Ἰστρον, ἵππιατρικόν βιβλίον αὐτός ἔγραψεν καὶ φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων καὶ ἑρπ. Kusteri suspicionem inter nomina duo urbium distinctionem ἢ intereantis non confirmat Eudocia, quae in *Violario* eadem tradit p. 65. *Ἀψυρτος* Πρ. Νικ. ἱατρός καὶ στρατιώτης. στρατευόμενος ἑ. Κ. — *Ἰστρον* ἔγραψεν ἱπ. β. καὶ φυσικὸν περὶ τῶν ἀ. ἀλόγων ἐν βιβλίῳς τέσσαρσιν. Difficile est de hac scripturae diversitate iudicare; sed in iis Apsyrti capitibus, quae reliqua habemus in *Hippiatrica*, exstant vestigia quaedam, unde coniecturam ducere licebit. Initio in ipso *Hippiatricorum* uia inest Apsyrtus: *στρατευόμενος ἐν*

τοῖς τάγμασι τοῖς ἐπὶ τοῦ Ἰστρον — *προσφωκῶ σοι, φίλτατε Ἀσκληπιάδῃ*, τοῦτο τὸ βιβλίον ὄντι πολὺ καὶ ἱατρῶ μεγάλῳ, ἐν ᾧ μὴ ἐπιζητήσης λογιότατα ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς πείρας φυσικὴν ἐμπειρίαν ἐπίγνωσι. Ipse igitur testatur, se in legionibus ad *Istrum* posita militasse, et *Asclepiadi* civi et amico excusat eruditionis defectum; contra physicam peritiam usu collectam proficitur. Itaque in Eudociae loco scripturam *ἔγραψεν ἵππιατρικόν βιβλίον καὶ φυσικόν* π. τ. α. ἀλ. ita probro, ut de uno eodemque scripto interpreter, quamvis satis incepte addatur ἐν βιβλίῳς τέσσαρσιν post illa: *ἵππιατρικόν καὶ φυσικόν βιβλίον*. Forte fuit olim γράμμα scriptum ab Eudocia, ut commentarii *Hippiatrici Apsyrti* per quatuor libros digesti fuerint. Quem Constantinum intelligi voluerit notitiae auctor, ignoramus. Quo facilius autem ii, qui maiorem eorum temporum et accuratiorem cognitionem habent, metatem Apsyrti constituere possint, nomina eorum, quos alloquitur Apsyrtus in diversis *Hippiatricorum* capitibus, collecta inde huc apponam. *Asclepiadem* igitur aliquem ἵπποτροφεύοντα iterum alloquitur p. 433. *Sabinum* p. 40. *Διονύσιον τομίαν* p. 29. *Ammonium Alexandrinum* p. 33. *Ammonium hippiatrum* p. 429. ubi *Auxanon hippiatr* obiter memoratur ab Apsyrtō; porro *Turanium Varonem* p. 37. *Achaicum Nicaeensem*, ubi *Eumelum hippiatrum* obiter nominat p. 38. *Sextum Numenium*, simul *Eumelum nominans*, p. 39. *Demetrium Poppum hippiatrum* p.

diligentius cuncta rimati; eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescunt. Praeterea indigesta et confusa sunt omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de¹ eisdem passionibus alia remedia in capite, alia invenian-

40. Aspionem Alexandrinum p. 41. Hippocratem hippiatrum p. 50. Phlamaruntium p. 53. Caristanum Frontonem ibidem; Frontonem Valerium p. 183. Frontonem Ephesium hippiatrum p. 197. Iulium Frontonem centurionem p. 200. Verum Marcellum p. 57. Degmium Plasticum p. 60. Damuatum τοῦα p. 64. Historicum hippiatrum, ibidem; Damam Laodicensem hippiatrum p. 65. eundem Damam Laodicensem ἰταῖρον modo vocat p. 240. Arcadiiten p. 70. Secundum hippiatrum p. 71. iterum p. 90. Orionem Alexandrinum p. 80. ubi in cervice emota improbat ipsum illud remedium, quo utitur Vegetius 4. 41. — Orionem Marcellum p. 234. Apellam Laodicensem hippiatrum p. 84. Epiphanium hippiatrum p. 88. Agathoclem hippiatrum p. 98. Aelianum p. 110. Numenium Callipoliten, Hephaestionis filium, p. 119. Scxtum Numenium supra p. 39. Numenium Alexandrinum p. 153. Posidonium p. 134. Chaeream Alexandrinum p. 138. Himerium hippiatrum p. 140. Statyllum Stephanum medicum p. 143. Hippiatrum simpliciter alloquitur p. 146. ubi nomen excidisse videtur. Aruntium Corinthium p. 147. Quintum Lollium Marullium p. 150. Antipatrum hippiatrum p. 152. Memnonem hippiatrum p. 154. Diom πολίτην hippiatrum p. 156. Sennam centurionem ibidem. Apolloniadem hippiatrum p. 158. Iulium Faustum decu-

rionem p. 163. Artemam τοῦα p. 164. Marcum Aemilium decurionem p. 175. Heracleonem chiliarchum p. 182. Hegesagoram medicum p. 186. Publium Cocceium Iustum centurionem p. 194. Herodionem Alexandrinum hippiatrum p. 211. Iulium Saturninum decurionem p. 215. Bebium decurionem p. 222. Menecratem Clazomenium p. 226. Rufum Octavium p. 228. Papiam hippiatrum Antiochensem p. 237. Eudoxum τοῦα p. 238. Caium hippiatrum Alexandrinum p. 243. Apollophanem amicium p. 246. Pasicratem Alexandrinum hippiatrum p. 247. Marcum Marium decurionem p. 253. Gallum p. 252. Tiberium Claudium Heraclidem Clazomenium p. 258. Postumium equitem Dacam p. 259. Marcum p. 260. Gaetulicum Severum p. 263. Celerem p. 270. Iudicium Vegetii de oratione sordida et eloquentiae inopia in Chirone et Apsyrtio nec improbare nec confirmare quis hodie facile ausit, quoniam verba ipsa Apsyrti credere licet immutata et in compendium fuisse acta ab eo, qui concinnavit Hippiatrica, qualia hodie legimus, in quae quadrant, quaecunque Vegetius de Chironis et Apsyrti libris praedicavit: *indigesta et confusa omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de iisdem passionibus alia remedia in capite, alia inveniantur in fine.*

5 tur in fine. Additur ² etiam quod studio lucri quaedam ita sunt compositae potiones, ut pretium enorme contineant, et curae taxatio animalis aestimationem prope videatur aequare: ut¹ plerumque aut parci^m homines aut certe prudentes animalia sua casibus ⁶ dedant, aut ^o damnosam curationem dissimulent. His et talibus rationibus invitatus,^r cum ab initio aetatis alendorum equorum studio flagrarem, hanc operam non invitatus arripui, ut conductis in unum Latinis dumtaxat auctoribus universis, adhibitis etiam mulomedicis, et medicis non omissis (nam mulomedicinae doctrina ab arte medicinae non adeo³ multis discrepat, sed in^r plerisque consentit) in quantum mediocritas ingenii patitur, plene ac breviter omnia epitomae digererem, et signa morborum omnium declararem.⁷ Nam si laus prima medicorum est genus aegritudinis in homine reperire, qui passionem suam et

(1) Addetur C. (l) ac C. (m) pauci C. (n) Ita pro canibus C. (o) Vulgo aut a damnosa curatione Corb. et annosa. m. S. aut damnosam curationem. (p) inrit. C. (q) Vulgo additum in om. C. (r) sic pro in multis plurimisque C. (s) Ita C. nisi quod digerere—declarare habet. Vulgo epitoma congere-

Conductis in unum latinis dumtaxat auctoribus universis—plene ac breviter omnia epitomae digererem Haec mihi vitii suspicionem non levi attulerunt. Quid enim audio? Latinos dumtaxat auctores excerpti Vegetius, qui Pelagonium, Chironem et Apsyrum iuxta Columellam nominavit? Pelagonium et Apsyrum graece scripsisse, ex iis saltem capitibus, quae in Hippiatricis servata leguntur, affirmare ausim, nisi is, qui farraginem istam postremis romani imperii aut Constantinopolitani concinnavit, latina transtulit in graecum sermonem additis interdum vocabulis

morborum latinis ex primo exemplo. At saepius graeca vocabula adhibuit Vegetius; ut credere liceat eum graecos fontes non neglexisse. In Hippiatricis plures nominantur hippiatristae latini, quos patrio sermone libros conscripsisse licet credere. Hos omnes aut ignorasse aut aetate antecessisse debet Vegetius. Celsus enim ipsum Columellam anteivit tempore. Equidem bis inae difficultatibus non expedit; poterit id forsean efficere, cui in Bibliotheca latitantes Hippiatricorum Codices integriores comparare contigerit!

manu potest et voce signare: * quanto magis in mulo-
 medicina necessarium credetur * genus aegritudinis
 nosse, cum mutum * animal proprium non possit indi-
 care languorem et ab imperitis ad opus aliquod labo-
 remque cogatur, geminumque * subeat ex morbo et
 fatigatione discrimen, aut certe neglectum inveterata
 aegritudine nequeat sero * curari. Sic Mantuanus,
 poeta divino ore testatur, *Morborum * quoque te causas*
et signa docebo. Absque dubio autem omnis cura
 nutabit, * si * genus passionis ignoretur.⁴ Ex inani,
 persuasione illud generatur incommodum, ut hone-
 stissimus quisque erubescendum ac vile credat iumen-
 torum nosse medicinam. Primum nullius rei scientia
 vilis est. Nam cum in * humanae vitae conversatione
 aliud fugiendum * aliud vero sequendum sit; * non est
 perfecta sapientia, * nisi quae * utraque cognoverit.
 Deinde, quis aestimet erubescendum talem peritiam,¹⁰
 quae damna submoveat? Nam sicut incolumitas
 iumentorum habet lucrum, ita eorum interitus afferre
 videtur incommodum. praesertim cum mancipia, quo-
 rum plebeia curatio non putatur, saepe vilioribus
 pretiis quam equi vendantur aut muli. Postremo * sive,¹¹
 ad vehendos locupletes aptos, sive in circi contentione
 victores, sive in proeliis (ut ita dixerim) probatissi-
 mos bellatores, acerrimum studium amoremque con-
 stat habere * dominorum. Nec immerito voluptati
 natum animal aut * saluti gratiam meretur ab homine.

rem omissis reliquis. (l) significare S. (v) Ita pro creditur C. (x) Ita
 pro sit animal et non possit proprium Corb. (y) Sic geminum sub. F.
 (z) sero om. C. (a) Morbarumque et F. ut nos ex Corb. Ita org. Virg. Ge.
 3, 440. (b) Ita pro vacabit C. qui tamen nutovit. (c) se Cr. (d) ignori
 C. forte fuit ignores. G. (e) (in) ins. S. et C. (f) sit ins. C. (g) sit
 ins. S. (h) Ita pro peritio C. (i) qui utrumque C. qui ab hac voce defi-
 cit usque ad I, 12, t. utroque cognito S. (z) (circa equos) ins. S. (l) esse
 S. (m) Ita F. In margine ex MS. animal (solutis) F. S. (n) licet ab

Script. R. R. Tom. V

C

- ¹² Quis autem nosse curas iumentorum erubescendum putet, cum optima iumenta habere gloriosum sit? Quis vituperationi det id posse curare, quod laudi
- ¹³ ducitur possidere? Forsan ipsa opera mulomedicorum videtur abiectior, notitia autem curationis non solum honestissimis, sed etiam disertissimis convenit, ut provisione et ordinatione sollerti curatis animalibus, et damnis careant, et voluptatibus perfruantur.
- ¹⁴ Sed alii morbi sunt, qui ea tantum animalia, quae occupaverunt, vexant: alii etiam^a ab uno vel paucioribus, quae pereunt, in plura, quae pariter stabulantur vel aluntur, (et)^o in totos saepius greges saevissima contagione transmigrant, ut quamvis sanum animal intra breve tempus, alienae aegritudinis afflante vicinia, repente depereat. Rectius est ergo eorum prius morborum et signa et causas praedicere, curasque monstrare, qui quodam transitu pluribus nocent. nam adversus maiora dispendia, maiorem sollicitudinem oportet impendi. Prima igitur iumentorum utilitas est domini, vel procuratoris, vel pastoris ipsius amor atque diligentia. Comes enim semper^p est affectionis industria: et incolumia^p cupimus quaecunque diligimus. Domita animalia aut praese-pibus aluntur, aut pastu: indomita latioribus nutriuntur in saltibus. Quotidie ergo vel frequentissime speculari convenit habitum iumentorum. nam diligentibus morbus ipse se prodit.

^a uno S. et in margine, licet ab uno coeperit, in plures, qui pariter in eodem stabulo aluntur et. (o) Copula vulgo deerrat. (p) (semper) ins. S.

ELENCHVS TITVLORVM CAPITVM

*Ex Editione principe repetitus, cum iis titulis,
quos singulis Capitibus apposuit Sambucus.*

LIBRI PRIMI.

1. Quibus signis aegritudo animalium cognoscatur.
2. Quot sint genera morborum.
3. Signa morbi humidi.
4. Signa morbi aridi.
5. Signa morbi subtercutanei.
6. Signa morbi articularia.
7. Signa morbi farciminosi.
8. Signa morbi subrenalisa.
9. Signa morbi elephantiasis.
10. Cura morbi (mallei S. M.) humidi.
11. Cura morbi aridi.
12. Cura morbi subtercutanei.
13. Cura morbi articularis.
14. Cura morbi farciminosi.
15. Cura morbi subrenalisa.
16. Cura morbi elephantiasis. (elephantiosis S.)
17. Causae et curae generales morbi malci. (mallei S.)
18. Potio anniversaria Physica.
19. Compositio suffimentorum contra morbum maleum. (contra malleum S.)
20. Alia compositio suffimentorum vehementior, ad lustranda animalia, quae ad fascium tollit.
21. De ratione flebotomi.
22. Quae diligentia adhibeatur (adhibenda S. M.) in sanguinis detractiōne.
23. Castrata animalia non deplenda.
24. Admissum facientes non deplendos.
25. In quibus passionibus et ex quibus locis sanguis sit auferendus.
26. De his quibus sanguis in ungulam tollitur. (Alias. Qui ungulam cogunt, vel eiecerint) (eiecerint S. M.) quomodo sanguis tollatur.
27. De epistomicis, vulsis, colicis, strophosis, et qui morbo subrenali tenentur, unde sanguis tollendus sit. (est S. De Epistomicis, vulsis, strophis subrenalibus, unde etc. S. M.)
28. De ratione foci atque cauterii.
29. De passione et curis februm.
30. De lassitudine, quae videtur febribus similis.
31. De febribus internis.
32. Si in autumno februerit.

33. Si (in S.) aestate febrat.
34. Si bieme febrat.
35. Si ab indigestione febrat vel plethora.
36. Si ex vulnere oris aut faucium febrat.
37. De coactionibus, (coactione S.) i. e. de nimia lassitudine.
38. Quae genera aegritudinum ex coactione nascantur.
39. De diversis passionibus ventris.
40. De aqualiculo, i. e. stomacho.
41. De colo et coli dolore.
42. Cura longanonis et ilei.
43. Causae et curae strophii. (De strophii causa et cura S. M.)
44. De lumbricis, cossis, tineis et pediculis.
45. De clysteriis ad curam lumbricorum (lumbricorum S.) et tinearum.
46. De calculosis iumentis.
47. De emphragma.
48. De ileo.
49. De dolore ventris.
50. De dolore coli.
51. De dolore vesicae
52. Cossi et lumbrici qua cura tollantur ad manum (S. M. non habet *ad manum*)
53. De syncopatis et confixis.
54. De his qui sanguinem per nares emittunt.
55. De infestatione sanguinis.
56. Quae adhibenda est (est omit. S.) diligentia, ut animalia sana perdurent.
57. Potio aestiva. P. (aestivo tempore danda S.)
58. Potio biemalis.
59. Potio in autumno et vere praebenda.
60. Potio omni tempore necessaria.
61. De difficultate urinae.
62. De Stropho.
63. De dorso curando.
63. De potione probatissima Diapente.

LIBRI II.

1. De valetudinibus capitis.
2. De Appioso, (Opioso S. M.)
3. De Frenetico.
4. De Cardiacis. (cardiaca S. M.)
5. De Rabioso.
6. Qua observatione curentur cyclo ((a) cyclo S.) animalia. (at unum exemplariorum habebat, cibo.)
7. De cerebro commoto.
8. De capitis dolore.
9. De Distensionibus. (distentionibus S. distentione capitis S. m.)
10. De Appioso. (Oppioso S.)
11. De Rabioso.
12. De Insania capitis (om. capitis S.)
13. De Chirurgia.
14. De auribus. (tumore aurium S. M.)
15. De pilis qui nascuntur in oculis.
16. De suffusione oculorum.

17. De paracenthesi oculi. (in oculis S.)
18. De Lunatico oculo.
19. De Staphylomate oculi.
20. Ad album de oculo tollendum.
21. De suffusione curanda per nares.
22. De diversis passionibus oculorum.
23. De strumis inmentorum.
24. De glandulis.
25. De pullaribus.
26. De fistula maxillae, vel de conficiendo collyrio fistulari.
27. De expositione fistulae. (fistulari S.)
28. De tumore faucium vel capitis.
29. Si ex pletura (plethora S.) sanguis fauces tument.
30. De intomatibus, i. e. tuberculibus. (De intomatibus om. S. M.)
31. De lingua incisa.
32. De gingivis et dentibus.
33. De osse fracto.
34. De cartilagine uarium ai sanguis fluit.
35. De palato si vena se non clauerit. (incisa claudi non possit S. M.)
36. De genere et qualitate mutorum qui per nares fluunt.
37. De cyferino, (cyferino S. M.) i. e. cum post cursum sanguis de naribus fluit.
38. De polyposo. (polypo S.)
39. De siderato.
40. De observatione flebotomi. (et cervicam curatione S.)
41. De cervicibus.
42. De malandria, (Malandra S. M.) i. e. de vulneribus cervicis.
43. De distillatione cervicis.
44. De distillatione scapularum. (dissolutione S.)
45. De armis laesis.
46. De genu commoto vel basi. (emoto S.)
47. De fractura articuli, vel cruris, vel coxae.
48. De flegmone, (phleg. S.) marmore, sive mallonibus. (De tumore superioris genu et tubere et phlegmone et marmoreo S. M.)
49. De aquatilibus et ozoenis. (De aquatilio S. M.)
50. De pedibus reumaticis, sive (et S. M. ventosis.
51. De impetiginibus.
52. De uligine. (id est dulcedine S.)
53. De podagra iumentorum.
54. De orthocolia (articulosus S. M.) sive stilosis.
55. De pedibus et ungulis.
56. Si pulmanculam ad aperturam fecerit.
57. Si exungulaverit iumentum, (et si suffusionem pedum patiat. haec omittit S. M.)
58. De pedibus attritis sive mollibus.
59. De dorso confirmando.
60. De dorso curando iam laeso.

61. Si pulmunculus nascitur in dorso animalis.
 62. Si vulnus fecerit.
 63. Vt pili renascantur.
 64. De denigrandis pilis albis.
 65. Vt pili nigri albescent.

LIBRI III.

1. De observanda boum sanitate, Rubricae c. 1, (ut longaeui et saui sint boves. S.)
2. De morbis boum, et primo de maleo. (malleo S.) Rub. c. 2.
3. De cruditate Rub. c. 3. (De passionibus boum nou contagiosis S. M.)
4. De febre. Rub. c. 4. (Sambucis titulum *Ad rabiem* iuserit.)
2. Si vermes animal fecerit. Lib. 3.
3. De cura lumbarum.
4. Quibus signis dolor renum indicetur.
5. De internis masculis (renum omittit S.)
6. Si talus exeat animali.
7. De dolore renum.
8. De tumore testium.
9. Si natura revocari non possit.
10. Si iumentum sanguinem minxerit.
11. De dysenteria.
12. Si otiosum animal sanguinem mingat.
13. Si animal sanguinem eromat. (vomat S.)
14. Si percussa vena claudi non possit.
15. De indignatione vesicae.
16. De fluxu ventris.
17. De verrucis.
18. De vitiliis (viis S.) coarum.
19. De laccis gambarnm.
20. De gamboso.
21. De his quae laeduntur a rotis.
22. De syrmatice id est quod coxam subito trahit.
23. De morbo alienato. (ex quo infecta (arefacta S. M.) animalia moriuntur, addit S.)
24. De roborosis. (robosis S. M.)
25. De hydropicis.
26. De sarcostis.
27. De tympaniticis.
28. De lienosis.
29. De implectico. (implecticis S.)
30. De phragmatico. (emphragmatico S. M.)
31. De eo qui aquam timet.
32. De spasmo. (Spasmoso S.)
33. De epilepsia.
34. De eo qui aquam (aqua S.) revomit.
35. De sideratitio.
36. De percusso a sole.
37. De cruditate.
38. De bulino.
39. De anhelito.
40. De aestu.
41. De paralytico.
42. De intrinsicis rupto.
43. De insomia.
44. De pletura ex bordeo.

45. De passione pulmonis.
46. De cieronica, vel orthotonico, vel ortholistophico. (De orthopnoico, id est, plagis rigido S.)
47. De opisthotonico, et empisthotonico. (De Epistotono S. Opistonico S. M.)
48. De lethargico.
49. De morbo regio.
50. De bili id est coleribea. (colera S. M.)
51. De bili arida.
52. De coli passione.
53. De vomica.
54. De coriagine. (cardiaca S. M.)
55. De stomachico. (sinthei S. M.)
56. De icterico. (buginoso S. M.)
57. De stropho. (i. e. Tortionibus S.)
58. De dolore icteris.
59. De inflatione ventris.
60. De intestini vexatione.
61. De tussi.
62. De tussi quae venit si quid fancibus haeserit.
63. De tussi ex perfrictione.
64. De tussi a colibus. (spiritalibus S. M.)
65. De tussi ab interioribus.
66. De vulsis.
67. De tussi quae ex humorum (humoris S.) acerbitate generatur.
68. (Potio addit S. M.) ad tussim siccam, vel (ad omittit S.) aspirinum, (et arteriam exasperatam. omittit S.)
69. Ad vomicas (vomica S.) et tussim. (Potio ad vomitum et t. S. M.)
70. De diversis potionibus (Diversae potiones S.) vulsorum et tussientium.
71. De scabie.
72. Si animal foeno malo laedatur.
73. Si hordeo malo laedatur.
74. Ad fascinum. (De fascinato animali. S. M.)
75. Remedium contra omnes morbos.
76. Si animal laedatur dum (cum S.) accipit potum. (portionem S.)
77. Si animal a venenatis bestiolis mordeatur.
78. Si bustreperem (buprestem S. M.) comederit animal in foeno.
79. Si vipera percusserit animal.
80. Si aranem (arenum S.) comederit.
81. Si sphalangius (phalangius S. M.) percusserit unimal.
82. De mure araneo. (morsu muris arauci S.)
83. Ad ictum scorpionis.
84. De canis rabidi morsu.
85. Si animal comederit ster-
cus gallinarum. (gallinae S.)

LIBRI IV.

1. De numero et positione os-
sium.

2. De numero et qualitate membrorum. (De mensuris et numero membrorum S. M.)
3. De numero et qualitate nervorum.
4. De (numero et S.) qualitate venarum.
5. De iudiciis et aetate (aetatis S. M.) equorum.
6. De signis quibus agnoscitur (cognoscitur S.) patria.
(De permutandis et distrahendis equis et signis patriae S. M.)
7. De temporibus vitae.
8. Potio (Chirouis S.) ad reficiendum iumenta, (reficienda animalia. reliquis omissis S.)
9. Ad tussim et vulsos.
10. Ad cossos, vermes, vel tineas.
11. Adversum omnia genera morborum.
12. Confectio suffimeutorum salutaris.
13. Confectio pulveris quadrigarii.
14. Compositio canstici.
15. Compositio malagmae.
16. Compositio collyrii fistularis.
17. Compositio malagmae crude.
18. Compositio syncrismae.
19. Compositio traumatici. (tagmantici S. M.)
20. Compositio malagmae basiligae.
21. Alia compositio malagmae.
22. Compositio prima anacolimatis.
23. Compositio (alia omittit S.) malagmae crude.
24. Compositio malagmae ad uligines.
25. Compositio malagmae ad nervos.
26. Compositio traumatici. (tagmantici S. M.)
27. Compositio collyriorum.

*Sequuntur Medicamentorum genera quaedam,
ad finem quarti libri adiecta.*

- (Alia quaedam medicamentorum genera. S.)
 Cephalicum (emplastrum ad claudenda vulnura omittit S.)
 Medicamentum consuetum.
 Chlora medicamentum ad vulnura limpidanda.
 De tetrapharmaco, ad vulnura claudenda.
 Clicium, ad vulnura sordida et caucrosa.
 De ossocleri, ad omnia ossicula.
 De styptico, ad vulnura humecta.
 Medicamentum ad omnia vulnura claudenda.
 Implectoricum, ad cava supplenda.
 Ad oculorum rupturas, et glaucomata.

De syncrisma, aliud.

De lippariis.

Traumatici compositiones variae, ad varia.

Caustici compositiones aliae ad diversa.

De malagmatis quibusdam.

Emplastrum quoddam.

De ceroto.

Fomentum ad tumores, vel quamlibet duritiam.

Potio hiemalis.

Potio aestivalis.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE
LIBER PRIMVS.

CAP. I.

Continuo animal, quod valetudo tentaverit, tristius^a invenitur aut pigrius, nec consueto utitur somno, nec solito se more transvolvit, nec requiem ut assumat^b accumbit, nec deputatum cibum assumit ex integro, et^c potum aut intemperantius accipit, aut^d omnino fastidit, stupentibus oculis, auribus flaccidis, erecto utitur^e pilo: exhausta^f sunt ilia, sit spina rigidior, anhelitus crebrior aut gravior,^g os asperum et solito ferventius, tussis aliquando lenis, aut gravior, incessus ipse, quo maxime notatur, segnissimus ac nutans. Cum huiusmodi signa in iumento unum vel plura conspexeris, statim illud separabis a caeteris, ut contagionem non inferat proximis, et facilius in

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

CAP. I. (a) *moestius ingreditur S. continuo enim — moestius Goth.* (b) *sumat Gó.* (c) *potum autem aut intemp. appetit S. accipit — fastidit omittit Go.* (d) *Ita pro visu, turpi Go. visitur pilo S.* (e) *fonte sunt ilia — rigidior, locus aliquis calidior — crebri Go.* (f) *os asperum — gravior om.*

4 solo^a iam causa morbi possit agnosci. Si diligenter habitum post unam secundam vel tertiam diem ab illa moestitia^b fuerit absolutum, nihilque resederit in corpore ipsius, quod putetur ambiguum, scito ex levioribus^c causis illam venisse tristitiam, et animal
5 consuetudini pristinae^d esse reddendum. Nec explorandi omittatur intentio. nam^e frequentius inspicim^m debet et cautius, quod semel coepit esse suspectum.^f

II. Morborum quidem diversae sunt species,^g sed uno generali vocabulo continentur, quod^h ab antiquis malleus nominatum est, ipsa appellatione vim
2 cladis periculumque testantes. Sunt autem species mallei numero septem: humidus, aridus, subtercu-

F. (g) solitario ab alijs Go. margo. (h) peste Go. (i) plenioribus Go. sed margo levioribus. (2) omittit Go. (l) quae Go. margo. (m) inspicendum videtur Go. (o) spectandum S. M.

II. (s) Ita pro passiones S. ab oculis capitibus addit Go. (h) qui —

CAP. II. septem) Ad hunc locum pertinet iudicium Galli Paulet ex libro *sur les Maladies épizootiques* Paris 1775. P. I. p. 71. *On peut reprocher à cet Auteur, de n'avoir pas distingué les chroniques des aiguës dans sa division, de n'avoir pas parlé de la fièvre dont la nature caractérise sur tout les espèces de pestes. Malgré ces défauts, on y reconnoît la fièvre pestilentielle des animaux, une gale maligne, le roupir, la goutte; le farcin, la morve, la lepre des animaux; une paraplegie, une maladie comateuse ou le subeth des Arabes.*

Malleus) Hippiatrica p. 40. ὁ καλοῦσιν οἱ πολλοὶ μέλι, τινὲς κατάβρωον, ὡμαίνετι δὲ συμπτέριον. Ibid. p. 46. a colore subalbo muci effluentis, malin dictum affirmant. Aristoteles II. A. VIII. 25. asinorum morbum

esse ait μέλιθρα, melidem; vitium hoc in capite oriri, et per nares fluere pituitam rufam at crassam. Quod si ad pulmonem descenderit, occidere animal; sin vero in capite consistat, morte non inferre. Suidas in voce μέλιθρος asini morbum esse ait similiter, seu defluxionem per nares, et strophum. Neutrum morbum asinum effugere. Meminit etiam Hesi-chius in voce μέλιη et μέλις. A colore rufo dictum puto. Infra II. 36. ex pulmone per nares effluere dicuntur mucores crassi spumosi et pallidi, cf. II. 40. (vulgo I. 38.) 3. contra rubentem (πυρρόζουσαι μύξαι Hippiatr. p. 298.) tenuem et frigidum provenire ex veteri perfrictione.

Septem) Quatuor ponit Apsyrus p. 42. ὑγρὰ, ξηρὰ, ἀσθρῆτις, ὑπερματῆτις.

taneus, articularis, elephantiasis,* subrenalis, farciminosus. Signa^a omnium dicamus.

III. Humidus morbus est, cui de naribus pro mucis humor defluit male olens, et spissus, colore pallido. Huius^a gravatur caput, oculi lachrymantur, et stridet pectus¹, fit gracilis, horrentibus pilis, tristi aspectu: quem profluvium atticum^b veteres vocaverunt. Quandocunque^c autem sanguinolentus humor. vel croco similis per nares fluere coeperit, iam insana-bilis est et vicinus morti.

IV. Aridus autem morbus his agnoscitur signis. Nullus ei per nares supra solitum humor emanat; suspirat tamen graviter, et nares habet extensas. ilia curvabit^a intrinsecus, et contractionem spinæ duri-

nominatus Go. (c) elephantiosus — fercim. Go. (d) signa om. dio. om. S. M.

III. (a) Habet gravatum S. M. His Go. (b) atrum S. Superfluum via-ticum Go. (c) cuicunque S. M.

IV. (a) cavabit S. Go. (b) hoc facile curabitur S. M. (c) Ita pro cubet

CAP. III. *profluvium atticum*) La morve Gallis dictum morbum intel-ligi censet cum Schrebero Brugnone. Hippiatrica p. 12. ὑγρὸν λεπτὸς ὁμοιον ὑδατι. sed p. 16. ἰχθὺρ φλεγματώδης εἰς τὸ λευκὸν χρώμα μεταβιβλημένος — ἀνοσμος μὲν ὢν, εὐκόλως θεραπεύεται, δύσσομος δὲ, δυσκόλως. Ab initio igitur asserunt, humorem aquosum et nullo odore effluere, eumque mor-hum facile curari, difficile autem, si humor odorem gravem contraxit ex ulceribus. Sed ibidem p. 20. est: ἀνα-φέρει ἐκ τῶν μυκτῆρων δυσώδης, βήσ-σως καὶ ἀνασπακίως τὰς λαγόνας ἀσι-τεῖ. Atticum profluvium dici pulo, quod malis hoc genus in asinis fuit primum observatum ab Atticis scri-ptoribus, ut paulo antea docui. Sed Sambucus *profluvium atrum* nominat,

aliter Gothanus liber; et in duobus reliquis locis, ubi nominatur, I. 47. s. 18, et II. 40. s. 4. dubia est libro-rum scriptura.

CAP. IV. *Ilia cavabit*) Ἄρυστος: διὰ μυκτῆρων φέρεται οὐδὲν, τρώγον δι καὶ πίνον ἀπισχναίνεται τὸ ζῶον καὶ πῆψιν οὐ λαμβάνει, αἱ τε ρίνες αὐτοῦ ἀνοσγμένοι εἰσιν, καὶ φυσᾷ βαρύνος ἰσχυμένον τι οὐκ εὐχερῶς, ἀλλὰ ὅλου συστρίφεται, αἱ τε λαγόνες περιτετα-μένοι εἰσι τυμπανοειδεῖς, μετέωροι, καὶ ἡ βύρσα σκληρύνεται. Ail igitur, illa humescere, nares patere, corium-que indurari. Hierocles p. 45. addit: τὰν μεγάλῃν παρέχει, i. e. caput obli-quum habet. Reliqua Vegetii signa a testiculis usque ibi desunt. Ibidem p. 47. est τὰς λαγόνας ἀνεστῆλαι.

tiamque patietur. testiculi eius ita substringuntur, ut apparere vix possint. cibi parcior, bibendi appetentior ultra morem. propter quod pulmone siccato, internum patitur ardorem. tensis oculis in obliquum respicit, nec^b facile cubat.^c Hunc^d suspirium vocant, [et] insanabilem, nisi ab initio festina curatione subveneris.

V. Subtercutaneus morbus autem his proditur signis. Ulcera^a in corpore eius scabiei similia nascuntur, ex quibus humor effluit liquidus et viridis, qui pruriginem movet, ut scalpere parietibus vel columnis animalia saepe fricare compellat, quo^b ulcera corticem ducent.^c Huic nec humor per nares emanat, nec anhelat, nec cibum recusat, nec respuit potum. propter quod diu vivit.^d Et ideo si cura non desit,

Go. cacabit F. et S. margo. quod probabat Gesner, quia ad eam rem opus nixu pulmonum. cubat G. cacabit margo Fabr. (d) *Habens suspirium notat insanabile.* Goth. *suspirium insanabilem vocant.*

V. (a) Ita pro vulnere S. M. (b) quae S. (c) durant S. M. (d) Ita S. vult Go. Anlea libet. Goth. etiam cibum respuit et potum. Idem verba quod similia — tardius omittit, deinde habet sanare quia necem nec gregi infert nec facile periculum patiat a pestifera.

Pulmone siccato) Apsyrta adeo et Hierocles cum Eumelo pulmonem in dextro latefe rumpi aiunt et fieri equum pleuriticum, p. 42. et 45. Quare lectionem cubat nolui mutare cum libris in cacabit. Vulgo male legebatur cubet. Gesneri rationem vide in varietate positam.

Suspirium) Hippiafrica loco supra laudato generalim omnem malin aiunt appellari Romanis στυπνίσιον. Diversis morsus iuncturarum est, quem Albertus p. 219. b. appellat superos, quasi dicas *Feberlein*. Ceterum post *suspirium* vocant interpunxi et copulam inclusi. Ceterum Gallus *Pauet sur les Maladies épi-zootiques*

P. II. p. 476. ita: *Les Maladies épi-zootiques chroniques seches ou arides, qui sont vraisemblablement celles que Végèce comprenoit sous le nom générale de suspirium, sont des états directement opposés à ceux des maladies humorales ou plethoriques, à nimia seri copia. Nous ne connaissons que deux maladies de ce genre qui sont celles qu'on appelle la maladie de feu ou brûlure, et qui est peut être la même que le Soupir des anciens, décrite p. 68. de la Première Partie, et la consommation des iuments ou rage d'amour, p. 429. de la IIe Partie.*

CAP. V. *scabiei similia*) Hierocles p. 43. ἰς ἧς στυπνίσιον ψωπίστις.

ex hoc plurima iumenta liberantur. Quidam vero scabiem subtercutaneum morbum dicere tentaverunt, quod similia supradictis signis videatur ostendere, et contagionem transferre per proximos, et tardius sanari. Sed quia nec necem nec gregi infert facile periculum, a pestiferi illius mallei societate discretus est, et seorsum ab illa dicitur.

VI. Articularis autem morbus, quem ἀρθρίτην Graeci vocant, per haec monstratur indicia. Interdum paucis, interdum plurimis diebus ab articulis claudicabit, ut aut ictu calcis animalis alterius percussus, aut negligentia impactus, aut saxo vel fuste videatur elisus. Sed haec solet esse distantia, ut^b illa quaelibet laesio loco figatur: haec autem passio, quia erratica est, subito ad pedem alterum migrat. Praeterea ossibus astringitur cutis, et ad^c tactum tractanti dura resistit. Rigescit^d spina, corpusque contrahitur, pilus^e erectus et horridus, (ac) deformis aspectus, macie cito corpus affectum. et quamvis non recuset alimentata, nec curat, si desint: in dies tamen deterior fit et tristior, difficulterque^f curatur.

VII. Farciminosum vocabulum ex genere passionis

VI. (a) ἀρθρίτην F. Articen supra sc. artice Golh. In marg. al. disjunctum. Idem deinde claudicat. (b) quod illa passio subito ad pedem alterum migrat. S. M. quod — passio grata erratica G. (c) ad tactum S. G. ad tractum F. (d) (in) ima. S. (e) pilis erectus et horridus S. M. Deinde ac omitt. G. et cito post macie inserit. Postea curet si desint in die sanatur. (f) laborioseque S. M.

CAP. VI. sect. 2. in dies tamen) Puto legendum: nec curat tamen, si desint, in dies deterior fit etc.

CAP. VII. sect. 2. farcimino) Legendum puto farcimine. Albertus XXII. p. 218. h. farcinam appellat: quoniam quidam, inquit, vermem voca-

verunt, eo quod superfluum humor in carne et cute foramina facit quasi foramina vermium. Deinde curam subiungit. Lor. Rusio cap. 146. et verme chiamato farsino eum eadem cura habet. Hodieque nostri hippiatři eodem nomine appellant den Wurm,

evenit. Huiusmodi deprehenditur argumento. In lateribus et in coxis et in verendis* quoque partibus et praecipue in iuncturis membrorum vel in toto corpore collectiones^b inflantur: rursumque his velut sedatis aliae renascuntur: cibum potumque ex more recipiunt, macrescunt tamen, quia digestio eis plena² non provenit. hilares aspectu sanisque similes creduntur ab indoctis artis mulomedicinae, quia exterius agitur causa: quibus imperitia artificum sanguinem festinat auferre. Sed contraria ista curatio est. nam affectis farcimino, quidquid superest virium, tollit. In initio tamen, ne morbus increseat, vel in fine, cum iam vires redire coeperint, emissio sanguinis iuvat.

VIII. Subrenalis morbus non minus nomine, quam ipsa passione monstratur. Nam animal, velut^a renibus laesis, a posteriori parte deficiens, prodit mortiferae necessitatis indicium. tussiet graviter, horrebit aspectu: cutis duritia ex spinae rigore proditur: parcius potum, parcius adpetit cibum. Huic, quia tota vis morbi possidet lumbos, a femoribus incipit prima^b curatio.

VII. (a) Goth. *margo testiculis*. (b) omittit Goth. Idem *rursusque venit* *his* *supra* *venit*. *ol. rufumque noluit*. Deinde *nascuntur* — *marcescunt*. (c) *extimat* Go. Idem *quicquid est virium* — *morbus marcescat*. In S. est *tollitur*.

VIII. (a) *in renibus laesus* Go. (b) *quietis curatio* Go.

Galli *farcin* antiquo nomine, cuius tria genera distinxit Gallus *Hurel*. *Causas* et *curam* accuratius tradidit *Herrenquist*, *scrophulam* *farcimen* appellans, in *Actis Academ. Holmiens.* Vol. 30. p. 347. vers. germ. *Vermem* vocavit *Crescencius* IX. 14. Sed ecce *Hippiat.* p. 229. ubi *Apsyrtus*: κα-

ρτεώματα δὲ λέγεται ὁ βωμολογὴ καλοῦσι φαλκίηνα. εἰσι δὲ ἐκβαλεῖν ἐν τῷ σώματι ὁμοίαν δοθεῖσαι καὶ μείζοντες καὶ πνεύονται, καὶ ἐκρηξεν λαμβάνουσιν αὐτόματα. Cf. infra c. 14. et *Galli Pandet sur, les Maladies épi-zootiques* P. II. p. 349.

IX. Elephantiasis autem dicitur ex similitudine elephantis, cuius naturaliter pellis dura et aspera morbo nomen et in hominibus et in animalibus dedit. Cuius signa haec sunt. In toto corpore uredo^a nascitur, praecipue in dorso squamas similes corticibus facit.^b In naribus, in pedibus etiam et in capite papularum fervor emergit, vel ozoenae asperiores frequenter oriuntur.^c Priusquam haec ostendantur³ indicia, ventre soluto erit, et marcescet,^d et aspere tussiet. Cuius os totum cum lingua asperum et simile creditur esse combusto:^e quae passio pullis a matre depulsis plerumque perniciem consuevit inferre. Hunc diligenter curare cupientes, non^f ante deforis¹ aliquo medicamento fovere contendunt, nisi prius potionibus datis pestis^g elevetur interior. Nam extrinsecus capta^h medicamenta morbum non eximunt,ⁱ sed ad interiora compellunt, et hac ratione periculum generant. In animalibus eiusmodi morbo laborantibus generalia ista sunt vitia: tussis aspera^a et crebra suspiria, spina contracta et rigida, macies semper increscens, cum studium et alimenta non desint,¹ demissior cervix, stupentes oculi, tardior incessus. Nunc signis omnibus generaliter singulariterque digestis, singulorum morborum speciales pro-

IX. (a) nigredo Go. (b) facit in pedibus et in capite papularum f. emigrat velut ozenae Go. margo: ozenae. (c) oriundis Go. (d) Vulgo marcescit. Go. marcescut. (e) combustum Go. (f) non deforis ante Go. margo: alii non curare deforas. (g) pus evellatur interius S. M. evellatur mentior Go. (h) Ita pro cepta coniec. Geop. (i) admittunt sed interius — generant in animalibus — morbo eodem Go. (2) asperior S. M. ista — suspiria

Cap. IX. Elephantiasis) Goth. elephantiones dicuntur — aspera, unde morbi nomen in hominibus.

Vredo) Hippiatrica p. 21. ῥέζειν διὰ τοῦ σώματος πανταχοῦ ποιεῖται,

Script. R. R. Tom. V

ὥστε ἐλκεῖσθαι μέλιστα τὰ ἄκρα ῥίνας, χεῖρα, ὦτα — ἢ τε γλῶσσαι συνδιδήνται, ἣν καὶ προβάλλει ἐκλευκὸν καὶ παρὰ φύσιν ἀμόρφον.

D

priasque curas oportet adiungere. Post^a haec de generali minutione singulorum, et adustione docens, concludam librum primum.

X. Malleus^a morbus si humidus fuerit, ita ut per utramque narem virides desfluant muci, inter^b exordia caput eius adhibita curatione purgandum est ita;^c Olei optimi uncias 3, liquaminis floris unciam 1, vini veteris cyathos 3, sereno tranquilloque die pariter commisces,^d et cum tepesceris, infundes in naribus.^e
² caput religabis ad pedes, sensimque iumentum impeditum compelles^f incedere, ut omnis humor emanet. (ad siphonem^g autem paulatim infundes,^h non semelⁱ a^b cornu). Quod si sanguis postmodum coeperit fluere, nihil timendum, sed potius sciendum est, animal legitime fuisse purgatum. Post quod sebum caprinum resolutum oleo miscebis; sic infusis^j naribus exulcerationis illius mitigatur asperitas. Radicem^k quoque laseris tunsam, et per fistulam vento naribus insitam, ut sternutum provocet, adhibere commodum est.
⁵ Caput etiam extrinsecus auriculasque oleo calente^l diligenter perunges, et lana cerebro indita, ab omni^m perfrictionis necessitate munies.ⁿ Nasturtii quoque

om. Go. (l) Ita pro desinant S. M. (m) Hinc ad finem omittit S. M.
 X. (a) Malleus Go. (b) intra Go. deinde capitis eius. (c) om. Goth.
 (d) commiscebis S. (e) compelletur Go. (f) scyphonem S. M. (g) infundens S. M. infundas Go. (h) ad S. M. (i) infusum S. M. exulceratione Go. (j) Item, accipe febrifugum et asari radicem, et sue pulverem, quem naribus per fistulam insuffla, ut sternutet. multum prodest S. M. ex V. C. Go. omittit post vulgatum tonsam copulam et. (l) calido Go. (m) frictionis n. munies murabis Go. Vulgo munibis. (n) seminis ad bibendum

CAP. X. sect. 4. naribus insitam)
 Ex margine Samb. lege insufflatam.
 Sic infra V. 32. (vulgo III. 33.) 4.
 et per fistulam naribus insufflabis de
 eodem remedio est.

Auriculasque) Infra V. 32. (vulgo

III. 33.) cerebrum quoque eius et auriculas pice liquida — largius perunges. Sed III. (vulgo II.) 11. ex hoc ei cerebrum et auriculas confricabis. ubi Sambuci Codex inserit inter auriculas.

semen* bibendum dabis ex aqua. Praeterea potionem dabis, quae* diapente vocatur, et hac ratione conficitur: Myrrhae troglodytis* gentianae, aristolochiae* longae, baccarum* lauri, rasuras eboris bene tritas et cribratas aequis miscebis ponderibus servabisque. Exinde prima die* unum coclearium cumlatum cum 7 sextario vini veteris, secunda die unum et semis, tertia autem die duo coclearia* tepefacto mero aspersa et diligenti agitatione permista dabis ad cornu. Postea ex cervice de* matricali vena sanguinem detrahes, permixtumque acerrimo aceto, omne* equi corpus perunges, et contra pilum diligenter fricabis, ut 7 ad similitudinem glutinis adhaereat. iumentum

cum aqua immisces. Go. (o) Ita pro qui Go. deinceps vulgo diapenton. (p) Vulgo Murrae solum legitur S. M. myrrhae troglitae. (q) Vulgo aristologiae. (r) bacca S. vulgo baccis. Mecum Go. qui deinde aequae miscebis servabisque. (s) qua dederis add. Go. (t) iam iam add. Go. deinde asperso al. aspersa. (v) vel Go. deinde permixtum. (x) in omni parte corporis equi infundes Go. perfundes S. M. (y) ubi — inhaereat Gu.

Quae diapente) Dedi quod volebat Gesner, et quod ipse Cap. 42. 4. semel ex libris posuit pro diapenton, altero vero loco male diapenten, reliquit. Formula eadem repetitur infra II. 36. (vulgo I. cap. 64.) et bis VI. (vulgo IV.) 8. secl. 6. et 8. Quod est in S. M. troglitae, reperiri etiam in Aetii libris μύρρα τρογλίτην, ex Salmasio ad Solinum p. 894. admonuit Gesner; et sic saepe Hippiafrica.

Baccis lauri) Rectius infra: baccarum lauri, rasurae eboris paria pondera diligenter trita atque permista. In Hippiafr. p. 23. vocatur ἡ δὲ πέντε ἀντίδοτος, rasura eboris est πρίονα ἀντιδοτόν.

Serpulis) Scilicet ἑρπίων inde factum, ut apparet ex Hippiafr.

Mero aspersa) Hippiafrica p. 278. eandem formulam ponunt, sed sumere iubent ita: ἀποζέσας εἰς οἶνον μέλι καὶ ὄξυς χοίνικου καὶ παραίου διηθήσας τὸν οἶνον ἐπιβάλῃς τοῦ προσσημμένου ἑρπίου κοχλιάρου μιστόν καὶ προπότις ἐπὶ ἡνίπρας τριπύ.

De matricali vena) Haec vitiosa esse, patet ex istis, quae dicuntur infra ad VI. (vulgo IV.) 42. 2. ubi doceo, de matrice sanguinem demere, Hippiafricis esse de ventre, ἐκ γαστρός, etsi Gesner venas matricis IV. 4. cervicibus assignari voluit. Quid? quod paulo post c. 43. 2. sequitur de cervice hoc est de matricali vena. Ego tamen malim utroque in loco legere vel de matricali vena.

⁸ quoque in loco calido constitues. Si cibum fastidit, aestate^a dumtaxat farinae hordeaceae sextarium unum quinque sextariis aquae permixtum equo dabis in potu. Triticeam quoque farinam simili mensura et ratione offeres ad bibendum. Si autem fastidit, non ideo^a aliud dabis, quousque^b hoc ex ista necessitate⁹ sanitatem percipiat. De palato quoque postea^c sanguinem detrahes, ut omni^d ex parte, si qua morbus praegravare coeperit, relevetur. Scito, nisi diligenter occurras, hunc esse periculosissimum morbum. Nam cito in suspirium, hoc est, anhelitum transit, et spem omnem salutis excludit.

XI. Aridus vero morbus, qui et suspiriosus praecipue dicitur: et hic negatur a quibusdam posse curari, propterea, quod phthisi, quae hominibus mortifera est, similis invenitur. Quotidie enim macie² crescente exilior redditur, penitusque^a siccatur. In omni autem ratione medicinae facilius est, quae, abundaverint diminueri,^b quam quae videntur deesse supplere. Salus tamen iumentis etiam in hac passione³ praestatur, si inter^c principia possit occurrri. Sanguinem siccis detrahere contrarium est. Sed vino et oleo sufficienter admixto et tepefacto perungendum toto corpore animal est, ita ut caput et maxillae et^d extrinsecus fauces eidem largius infundantur, et con-

(a) Ita F. et S. uterque in margine annotaverat statim excerptum a Gesn. Meum Ga. qui farinam ordiatam sex. et quinque sex. (a) ideo ans. Go. (b) quam hoc ex necessitate sius S. M. quousque post extimas necessitate percipere Ga. (c) postmodum Ga. (d) omnem quam morbo Ga.

XI. (a) postusque S. M. penitus Go. (b) adimere S. M. de materiae Go. (c) in principio p. occurrri velantes Go. valuit velanter addere. (d) et om.

Aestate dumtaxat) Restitui aestate pro statim, propter lacuna infra III. (vulgo II.) 7. ubi de cerebri morbis est: Si hunc curaveris, farinam tri-

ticeam, si aestate, hordeaceam aquae frigidae ad lucem amuli permixtam in potione praebebis.

tra pilum usque ad sudorem diutissime confricentur. Intrinsicus autem a prima die potione^e curandum est. Succum ptisanæ, adipem suillum remissum, et amy-⁴ lum^f ex melle passoque decoctum per cornu in po-
tione dabis,^g ut canalis gutturis eidem maxillarumque compago laxetur, quam siccitas astrinxerat^h morbi. Quo facto, in loco calido stabit. Infusum hordeum⁵ herbanque viridem, si inventa fuerit, debetⁱ accipere, ut omni ex parte periculosa ariditas temperetur. Consequenter talis eidem^j potio praeparetur. Passi opti-⁶ mi sextarium unum, iridis Illyricæ unciam unam, piperis nigri semiunciam, croci scrupulum, myrrhae troglodytis^l semiunciam, pollinis thuris unciam unam, ova cruda quinque pariter mixta prima die dabis ex integro, ita ut per triduum ipsam misceas semper et offeras, ut tam gravis morbi asperitas potionis dulcedine mitigetur. Post hæc^m melle, butyro, axun-⁷ gia, salibus et picula,ⁿ ossis pro aequa omnium por-
tione confectis, succo ptisanæ ac passo involutis ad-
tinctum animal replebis, [et] die prima quinque pilulas, sequenti septem, tertia die novem daturus ex more. Expensis autem his, nec ungere cum vino⁸ et oleo tepefacto desit industria. nam amarissimus morbus cum sit,^o aliter non potest nisi amaris potio-
nibus solvi. Contraria enim non nisi^p contrariis me-
dicinis curantur. Potionem diapente,^q sicut superius⁹ monstratum est, non solum per triduum cum vino sed per dies plurimos dabis,^r ut tantum discrimen

Go. (e) ratione Go. (f) Volgo *amilum*, antea *suilli* margo: alii *porci*.
Go. (g) *damus* Goes. (h) *astrinxit* omisso morbi Go. (i) *debeat* Go.
(z) *ei* Go. (l) *draganti* S. M. *Troglodytidis* conit. Geso. vulgo *mirrhæ*
trigonitis. (m) hoc Go. (n) Ita ex coniect. Gesner. *pauul canphis* F. cum
nota mendii, et Go. *piculam salem* S. M. margo Go. alii *pauula aspero*.
(o) *est* Go. (p) non nisi om. Go. (q) Volgo *diapenten*. Go. *dyopenton*.

- ¹⁰ possit evinci. Quod si gravior tussis et strangulans urgebit, accipe fabae fractae sextarium unum, sevi caprini uncias tres, allii^a capita maiora tria permixta decoques, et cum passo vel succo ptisanæ hordeaceae tepidum dabis ad cornu. Quod si tardius profecerit ista curatio, ficus siccae pondera^a duo diligentissime tundis^r in pila,^s foenigraeci sextarium decoques, quousque aqua ad medietatem veniat, post colabis, et foenumgraecum in mortario cum ficu^r conteres. allii quoque uncias tres contundes similiter in mortario, et tam rutae quam apii fasciculos ternos: quibus omnibus pariter mixtis, diligenter tritis, addis ¹² dracontii^a uncias duas. Aqua in qua foenumgraecum coctum fuerit, superfundis, potionemque facias, quae per cornu possit effluere: quam etiam tussientibus vel vulsis aut^a ruptis animalibus per triduum dabis.
- ¹³ Sequens remedium ad^b aridum morbum: Inter^c nares iumenta scalpello^d secabis, et aquam frigidam per^e fistulam latam eius ori suppones, naresque ipsius^f assidue diebus plurimis merges, ut suspirium distabescat in aqua. Potionem quoque ei quotidie dabis ¹⁴ huiusmodi. Succum ptisanæ cum sevo^g caprino decoctum, sextarium unum, sulphur^h vivum, thus quoque masculum aequis ponderibus deteris atque commisces: ex eo coclearea singula diebus singulis cum ptisana permixta defundis ad cornu. Cum autem

(r) dabis om. Goth. (s) scorodon S. M. allia Goth. (t) duas partes S. (v) tundis F. tunde S. (z) in mortarium. deinde addas alli gallici (anagallici corr. Gesn.) uncias III et tam rutae quam apii fasciculos ternos, quibus pariter in mortario mixtis et diligenter contritis addas draganti uncias II et aquam in qua foenum graecum coctum fuerit, superfundens S. M. Vulgo est foenugraeci ut paulo post foenugraecum. (y) fico Go. (z) draganti S. M. et Go. (a) aut om. Go. (b) in S. (c) intus S. M. iumenti Go. (d) sagitella S. M. (e) fistula latiori S. M. deinde ei ori Go. (f) ipsas S. M. (g) sevo S. M. (h) sulphur, vinum F. vinum, et infundis per cornu S. M.

coeperit esse validior, de cervice sanguinem detrahes, additoque aceto animal perfricabis.

XII. Subcutaneus morbus, cum^a humor pestifer inter^b corium et viscera com meat,^c hac ratione curandus est. Fistulam^d ei facies vel cauterium, inter armos eius et ventrem loco consueto ad^e mensuram incisa cute, die sereno, et si^f spatium est, luna minuente, Indis^g ut mos est, per quam omnis e^h visceribus humor educitur,ⁱ coloris aurei vel crocei, languoris^j tabe corruptus. Quae si minus^k traxerit, radicem herbae tithymali in^m eodemⁿ vulnere inseres septem diebus, quae residuum virus^o educat. Est

XII. (a) cui S. M. est, cui Go. (b) Ita pro intra S. M. et Go. qui: inter cutem et carnem vel viscera. (c) meat S. M. (d) fac incisionem S. M. (e) et mensura in ente S. M. (f) et sit lunaris incisio S. M. (g) fiat ad octo Go. margo: al. in die. (h) de S. M. et Go. (i) deducitur Go. A. verbis coloris pergit MS. Corb. (2) longiori S. M. (l) non bene laboraret S. M. (m) tytimali F. tytimallei in C. in etiam Go. addit. tithymalli Gesn. Vulgo in deerat. (n) impone S. M. (o) venenum Go. (p) unam helle-

CAP. XII. 1. fistulam) Sagitta cutem cum peritoneo perforant Hippiatrica et noster infra II. 45. et III. (vulgo II.) 25 et 46. plagae deinde inseritur fistula centimalis in latere pertusa, per quam humor educitur. Cauterio locus hic nullus est. Ergo cum Samb. margine lego: Fac incisionem inter armos eius. vel facies inc. Hippiatrica tamen p. 438. in tympanitico equo ultimo loco cauterium etiam adhibent; et p. 436.

Inter armos) Infra in hydropis cura V. (vulgo III.) 25. quatuor digitis ab umbilico ad veretrum versus. Et sic Hippiatrica p. 434.

Ad mensuram) Quid sit vide infra II. 45. (vulgo I. 43.) sect 3. Verba deinceps posita incisa cute omitto, quoniam Sambuci marginalis lectio fuit antea probata.

Indis ut mos est) Prior editio Gesneri habet litera minore scriptum indis. Mentio Indorum sane inepta est in cura pervulgata; contra fistulae centimolis mentio desideratur hoc loco. Igitur malim indes fistulam, per quam etc. Nam antea fistulae et cauterii mentio nimis matura adeoque aliena erat. Igitur totum locum ita lego: curandus est. Inter armos — minuente, indis fistulam, ut mos est.

Languoris) Malim cum Samb. margine longiori. Infra in cura tympanitis equi cap. II. 45. limpido lotio similem humorem vocat.

Tithymali) Cuius radicem tusam cum hydromelite hydropicorum aquas deducere potam ait Dioscorides 4. 465 et Plinius 26. s. 73.

et aliud remedium. Radiculam, quam³ quidam consiliginem vocant, quidam pulmonaceam,⁴ qua mulomedici frequenter et⁵ bubulci utuntur, in pectore animalis hac aegritudine laborantis eatenus⁶ pones,
 3 ut acuto cuprino⁷ circines locum. Postmodum⁸ perforato corio radiculam interseris.⁹ quae ibidem¹⁰ sponte
 tamdiu permanebit, quousque cutis, quatenus cuprino¹¹ fuerit signata, decidat in putredinem versa,
 et a toto corpore ad illum locum humor trabatur,¹² et
 4 per vulnus emittatur. Hinc¹³ potionem¹⁴ diapente superius designatam cum vino veteri optimo per triduum, vel si necesse fuerit,¹⁵ per dies plurimos dabis. Apium quoque viride et baccas lauri, vel¹⁶ istae

bori nigri perforato corio inseres, quae ibidem sponte sua permanebit, quousque cutis signata decidat in putredinem versa, ex toto enim corpore ad illum locum humor attrahitur et per vulnus emittitur S. M. (q) pulmonicam C. (r) et bub. om. C. (s) margo Go. al. ea tenera. (t) cyprino G. (v) Ita pro Postea C. et Go. (x) inseras C. inseras et insuas Go. (y) nota add. Go. voluit sua. (z) Ita pro cuprino signata in putred. sit versa. Corb. nisi quod cypro habet. cypro fuit signata. Go. (a) attrahitur C. post emittitur. (b) Huc S. M. (c) sup. design. quae vocatur diapente S. M. et C. Vulgo diapenten. (d) Ita pro necessitas erit C. erit om. Go. (e) folia inserit

Consiliginem) Lectio marginis Samhuci helleborum nigrum interpretatur. Reete. Plinius 25. s. 22. hydropicorum ventri imponitur eum farina hordeacea et vino. Ceterum vide ad Columellam VI. 5. 4. Helleborum album in pectore arthritiei equi imponunt Hippiatrica p. 44. Ad oculorum albuginem Hippiatrica p. 43. narrant quosdam τρυπήσαντας πύρρον τὸ οὗς ἐλλέβορον ἐντιθέναι, ἢ τὸ ὑπὸ τὸ μέλον δέρμα τρυπήσαντας τὸ αὐτὸ ἐντιθέναι· εἴη δ' ἂν ἐλλέβορον τὸ ἰδιωτικῶς καρπὸν καλούμενον. Eadem p. 96. Pelagonii eurationem orthopnoeae habent: διὰ καρποῦ πί-
 ζαν τοῦ μέλανος εἰς τὸ στόμα ἐπιτί-

θει ἢ καὶ εἰς τὰς τῶν ὠτων ἀρχὰς ἢ καὶ εἰς τὰς τῶν μυκτήρων, εἰ δὲ πάντα ἡ νόσος ἐκβληθήσεται· unde salis cognoscitur, helleborum nigrum et album in his curis adhibitum fuisse. Gesnerum, posteriore in loco διαπύρρον corrigentem, in Equo p. 498. non sequor; mihi enim magis καρπὸν placeat.

Signata, decidat) Lectionem Corb. posui, postulante re ipsa, ut docebit locus Columellae, et nostri IV. (vulgo III.) 2. 24.

Apium) Plinius hippomarathri radicem, cum vinum coctam, hydropicis dat 20. s. 96.

res si non invenirentur,^f lauri et cucumeris silvatici^g folia per partes minutissimas concides, hordeoque miscebis, ut^h animal languidum,ⁱ sicut et potione diapente, ita ex cibo sentiat medicinam. Huic^j tamen^k aquam tepidam cum farina hordeacea vel triticea dare te convenit, et in^l loco tepido stabulare. Nam frigus humoris^m augmentum, est, etⁿ rheumatis. Cibum quoque magis siccum quam viridem in hac passione debet accipere, et^o exerceri vehementer, ut^p sudore siccetur humor infestus.

XIII. Articularis morbus his declaratur signis.^a Claudicabit alternis^b pedibus, modo prioribus modo posterioribus, et quasi tumor eidem in articulis circa coronas vel certe in genibus apparebit. propterea quod pestilentia morbi corruptus sanguis nervos et venas implet et^c laedit atque debilitat. Huic sanguinem^d primo de cervice, hoc est, de matricali vena, detrahes: quem aceto acerrimo permixtum per^e totum animalis corpus induces, ita, ut illa^f loca, quae vexata sunt, diligentius ungas.^g quia creditur sanguis emissus e corpore et corpori rursus cum aceto impositus^h vitia morbosa siccare.ⁱ Quod si vel^j in genibus^k vel articulis se morbus ostenderit, de eisdem locis

S. vel si ista inveniuntur folia et cucumerem silvaticum per partes C. (f) baccae add. S. (g) anguinei Go. deinde pro folia S. M. radicans. (h) et animali languido pro cibo dabis, sicut potionem diapente pro potu. Huic tamen S. M. (i) languidum ex C. addidi. delioceps ex potione C. diapenton F. Go. (j) Hinc Go. (l) in om. C. (m) humorem auget S. M. (n) et rheum om. C. (o) et om. Go. (p) in addit Go.

XIII. (a) indicia C. (b) pedibus diversis C. ped. diversius S. M. de ped. prioribus diverso modo et quasi Go. (c) et laedit om. C. (d) totum animal corpus per totum Go. (e) illa om. C. (f) ungas C. (g) adpositus C. et Go. (h) habere addit Go. (i) vel om. C. (j) id est album cimoliam,

Cucumeris) Elaterium ipsum bibi (vulgo III. 25.) in curatione hydro-
iubet Plinius 20. s. 3. Infra V. 24. pis radicem et folia dat Vegetius.

sanguinem detrahes, cui adicies cretam^a cimoliam,
 id est, albam, urticae¹ libram, tres sextarios aceti,
 cimini triti libram, resinae frixae libram, picis liqui-
 dae libram, salis communis pugillum, stercus^m bu-
 bulinum recens, quantum creditur posse sufficere.
 ex hoc ubicunque tumor apparuerit, diligenter sae-
 4 pius illinies.^a De palato specialiter sanguinem detra-
 hes, ne contagio caput occupet. Ab armis quoque
 deplendum^o est, si in^p prioribus pedibus claudicatio^q
 apparuerit. Vel certe de coxis auferendus est san-
 5 guis, si a posterioribus coeperit claudicare. Dabis
 quoque ei^r potionem adversus omnes morbos proba-
 tissimam.^a Centauream, absinthium, peucedanum,^r
 serpillum,^r sagapinum, betonica^m, saxifragam, ari-
 stolochiam rotundam. haec omnia aequis ponderibus
 6 tundes^a diligenter et cernes:^r si febrit^a animal, cum
 aqua; si vero^a non febrit,^b cum vino optimo dabis;^a
 ut singulis diebus per sextarium vini vel aquae tepi-
 dae cocti praedicti^d medicaminis singula^a maiora co-
 clearia plena et cumulata commisceas, et per fauces
 degeras;^f ut amaritudinem morbi herbarum amari-
 tudo compugnans possit expellere.

XIV. Farciminosus autem morbus a^a similitudine
 farciminis appellatus est: quia velut per^b fistulas quas-

aceto sext. III. usti aeris lib. I. cymini tritum lib. 1. resinae C. cimoliam, aceti sextarii III, item lib. unum cimini triti, vel lib. unum resinae vel picis liquidae lib. I. salis etc. S. M. ubi verba usti aeris pro urticae probabat Gesner. (l) p. lib. III. sext. oeti extinctam, cimini Go. (m) ster. bub. om. C. (n) interlines Cr. linies S. M. (o) desplendus C. sanguis detrahendus S. M. (p) de C. (q) clodinem C. (r) eisdem C. (s) Herbam addit C. (t) peucedaniam C. (v) serp. sog. om. C. et desse in MS. nolat S. M. contra Goes. insererit: parvae ydomuris. (x) tondes, tonde S. (y) cribra S. M. (z) febriunt animalia Cr. (a) vero om. C. (b) febriunt in vino optimo, ito ut Cr. (c) ita Go. (d) praedicti om. C. cocti om. Go. (e) unum cochlearium maius misceas S. M. (f) Ita cum C. Gesn. digeros P. S. immittas S. M.

XIV. (a) ad similitudinem C. (b) fistulis quibusdam C. deinceps corru-

dam inter cutem et carnem corruptus humor emanat, et per totum corpus collectiones plurimas facit, et aliis velut minuentibus aliae rursum nascuntur. Haec^c passio licet contagiosa sit, facilius tamen inter^d principia curabitur, quia interna^e eorum adhuc sana sunt, sed corruptus humor ex morbo inter cutem^f et carnem versatur. Huic tamen^g in initio tantummodo, antequam incipiat marcescere, aut in fine, cum iam^h bene fuerit reparatum, detrahendus est sanguis. Namⁱ in media passione si flebotomiaⁱ uti volueris, aegrotum animal nequaquam^k curabis. Sed collectiones quascunque fecerit, inuri rectis cauteriis convenit; et ut efficacius prosint,^l cuprinis cauteriis est utendum. quae vulnera pice liquida, admixto oleo et melle, curantur. Potiones catharticas vel nimis^m amaras debetⁿ accipere, id est, diapenteⁿ cum vino, sicut superius dictum est, quae^o ad omnia genera morborum animalium efficaciter prodesse consuevit.

ptus om. Go. (c) Ita pro Sed C. et S. M. (d) in principio curatur Go. curatur etiam C. (e) interiora S. M. (f) carnem autemque C. (g) etiam initio antequam S. M. in om. Go. (h) iam om. C. deinceps temperatum Go. (i) flebotomum uti circa eum si volueris, aegrotum animal evirabis, Sed et coll. C. (k) pro his Go. paiores, An peiores? (l) prosit cypr. caut. studendum C. In Go. corrigitor urendum. (m) oportet C. (n) Ita pro diapenten F. S. dedit ex Corb. Gesner. Verba cum vino om. Go. (o) quod C.

CAR. XIV. *Velut minuentibus*) Supra c. 7. his velut sedatis.

Marcescere) Supra c. 7. in signis morbis est marcescunt tamen, et in causa flebotomiae: ne morbus increment.

Nequaquam curabis) Quod in Corb. est: aegrotum animal evirabis, explicabis ex cap. 7. ubi est: quicquid super est virum, tollit.

Convenit) Contra Apsyrus Hippiatr.

p. 229. καὶ ταῦτα οὐ δεῖ καίειν. ἔστι γὰρ ἀνάγκη μάλιστα τῆς ἀρθρίτιδος, ἣν δεῖ προκαλεῖσθαι ἔξω. περικαιόμενων δὲ αὐτῶν ἀναγκαῖον στίγνυσθαι γίγνεσθαι τῶν ἐξόδων. συμβαίνει γὰρ μεταχωρῆσαι εἰς ἕτερον τόπον τοῦ σώματος καὶ μάλιστα ἐπὶ τὰ ἄρθρα καὶ εἰθῆσιν καὶ χυλεῖαν ἐργάζεσθαι. Θεραπευτικὸν δὲ αὐτὰ ὕδατι θερμῷ καταπλεῦντα καὶ λιπαρῇ καταχρίοντα.

⁵ Praeterea radices^r ebuli lib. 1. infundis^q per triduum sextariis^p tribus vini optimi. Post^s semiunciam optimae aloës, centaureae unciam 1, opopanax^t unciam 1, diligentissime teres, et de illo vino, in quo ebuli radices infusae fuerint, sextarium 1 mittes, et tepidum⁶ per cornu^u dabis. Quam mensuram triduo custodire te convenit, ut etiam per ventrem huiusmodi catharticus potionibus digeratur humor infestus. Quem exerceri^v in cursu usque ad plenum sudorem convenit: et curatum observatione praedicta in pascua mitti,^x ut diu^y noctuque aestivo tempore sub divo^z et libero aëre pascatur, quatinus^a et varietate herbarum oblectatus,^b et solis calore siccatus,^c rursusque noctis aura et^d rore contactus facilius digerat morbum.

XV. Subrenalis morbus ut periculis^e plenus est, ita ad intelligendum apertissimus invenitur.^b Nam renes iumenti^e occupat atque dissolvit. propter quod animal in primis partibus alacre^d posteriora^e trahere² consuevit. Huic hac ratione succurratur.^f De utroque latere^g vel de femore incisus competenti loco venis copiosus sanguis emittatur,^h qui acri aceto permixtusⁱ per omne corpus, et praecipue super^a renes animalis inducitur. Potionem notissimam dia-

(p) radices C. eboli Go. (q) infundis C. omitt. Go. (r) libris S. M. in tribus sext. Go. (s) Post sem. opt. aloes om. C. cum sem. optimi Go. Vulgo etiam optimi etal. (t) radices panaceis C. ad panacis S. M. (v) exerceri in cursum quoque usque C. exerceri — usque ad pl. sud. convenit Go. veniat omittit Corb. Vulgo erat: exercere in cursu, quousque — sudorem veniat, saepius convenit. Sed verba: saep. convenit omittit Go. (x) mitti C. Vulgo mittes. (y) ut om. Go. die C. et Go. (z) dio C. (a) quatenus var. Go. (b) oblectetur C. (c) siccetur C. deinde usumque noctis Go. (d) a rore C.

XV. (a) periculi C. (b) Ita pro invenitur Go. (c) iumento C. (d) a latere Go. (e) vix addit S. (f) succurratur C. (g) latere vel de om. C. et Codex Samb. (h) emittetur C. (i) mixtus C. (2) per Go. deinceps

pente ad cornu per os debet frequenter acciperé. Sed et per anum calidissimis speciebus clysteris, iniectione¹ curandum est. Aloës unciam 1,^m pyretri unciam 1, euphorbii unciam semis, pulegii bene triti unciam 1, baccarum lauri unciam 1, castorii semiunciam, seminisⁿ sinapis uncias 3,^o salis triti heminam:^p haec omnia diligenter contusa^q in tres divides partes, et diebus singulis cum aqua, in qua furfures tritici decocti fuerint, tepida, sicut curae exigit^r ratio, quasi^s singulos semisextarios,^t clystere per^u intestinum animalis infundis, ut calefactis intrinsecus renibus, resolutus humor possit per ventrem cum stercore emitti. Praeterea lumbi ipsius oleo laurino vino⁴ calido permixto confricandi sunt vehementer et saepe, ut deforis,^z et intrinsecus acerbissima^y passio possit evinci.^x Cauteria quoque renibus imponuntur, ut vis morbi ignis ardore siccetur. Danda quoque est potio octo^a specierum decocta, cuius in articulari morbo fecimus mentionem, quia^b in omnibus efficaciter prodest.^c

XVI. Elephantiasis^a morbi discretio^b superius est indicata, cui talis est adhibenda medicina, ut non extrinsecus uredinem^c vel vulnuscula ipsius curare tentemus. Nam morbus refugiet^d intus, et penetrabit viscera, ac periculum gignet. Sed primum^e de^f

vulgo *diapenten*. (1) Ita pro *clysterii ingestione* S. M. Corb. Go. *curandus* C. (m) *unciam* 1. his omittit Go. (n) *semen* C. (o) *n fontiri coll.* C. (p) *Emen* C. (q) *tonsa* Go. (r) *exigit* C. (s) *quasi* om. C. (t) *(per)* ioserit S. Hinc laeuna in C. ad 16, 4. (v) *per* deeat in Samb. Codice. (x) *et foris* S. M. (y) *acerrima* S. M. (z) *averti* S. M. (a) *de octo speciebus* S. M. (b) *quae* S. M. (c) *Iterum quiete perfruntur* Go. *supra-scripto alias vncat*.

XVI. (a) *Elephantiosi* Goes. (b) Ita pro *causa* S. M. Vide. I, 9, 1. (c) *ur.* vel *omissis vulnuscula viridia ipsius* Go. *deioceps timptemus* Go. (d) *refugiens intrinsecus penetr.* (in) *visc.* S. M. (e) *primo* Go. (f) *cor-*

matrice tollendus est sanguis, et acri aceto commiscendus, ac toto inducendus est corpori.^f Postea de palato et, si vires permiserint,^g de caeteris locis, quae^h morbus infestat, pro modo acⁱ tempore minuendus³ est sanguis, et cum aceto rursum imponendus.² Pulli autem a matre depulsi et ad stabula^l religati praecipue solent hunc^m morbum incurrere. quiaⁿ digestio cibi, qua^o in pascuis utebantur, (et) primae exercitationis^p aufertur modus^q et nondum ad residendum⁴ robusti ad praesepti stare coguntur. Elephantiasi^r morbo et^s omnibus mallei passionibus non solum diapente, cuius experimentis^t indubitatae^u sunt vires, et^v sine qua mulomedicus mutilus^x est, sed haec⁵ quoque potio^y praeparanda atque servanda: Myrrae troglodytis^z libram 1, thuris masculi libr. 1, corii^b mali Punici selibram, piperis unciam 1, croci uncias^c 6, acaciae rufae selibram, absinthii^d Pontici selibram, serpilli libram 1, betonicae libram 1, centaureae

pore. Post Go. (g) patiuntur S. M. (h) quae om. Go. (i) et Go. ac tempore om. vetus Codex S. (2) est addit Go. (l) stabulum Go. (m) hos morbos Go. (n) quia — utebantur om. vetus Cod. S. (o) quam suprascr. quo Go. (p) exercitationis S. M. ante primae add. et. (q) modus ex S. add. (r) Elephantiosi Gesn. Elephantioso Go. (s) in om. mallei Go. (t) experimenti S. M. (v) Pergit Corb. (x) et — est om. S. M. et Corb. (y) inutilis Go. (z) Ita pro portio Go. (a) Vulgo trigonitis. S. M. troglitae. unde nostrum eruit Morgagni. (b) corium C. (c) $\frac{1}{2}$ C. Go. (d) abs. sel.

Cap. XVI. 3. aufertur modus) Ex Samb. addidi modus, praeterea ante primae inserui copulam et. Cum exercitatione prima iuveni amittitur etiam digestio. Forte fuit olim motus. Ceterum Hippiatrica p. 11. pullis ex grege depulsis hieme accidero aiuiot arthritio, atque inde perire.

Elephantiasi) Male utraque Gesneriana habet Elephantiosi — sine quo — portio praeparanda.

Troglodytis) Ita scribi voluit etiam Morgagni IV. 5. Eandem myrrham laudat Diosc. I. 77. Infra III. (vulgo II.) 68. vulgo erat trigloditis. Ceterum eadem formula integrior exstat infra IV. 11. monente Morgagni, unde vulgatum sagapini correxi.

Pulli) Hanc clausulam infra non reperies repetitam, nec habent libri scripti.

libram 1, sagapeni^a uncias 3, saxifragae uncias^f 6, peucedani^g uncias 6: haec omnia tusa^h et bene cribrata cumⁱ melle optimo decoques, et in² vase vitreo vel stanneo^l recondita^m servabis. nam perⁿ vetustatem magis valet. Ex quo medicamento singula cochlearia cumulata singulis animalibus morbidis cum^o sextario aquae calidae et tribus unciiis olei optimi permixta^p per triduum dabis. Vbi proficere coeperit,^q cum^r vino optimo et oleo dabis, sicut dictum iam^s est, cochlearia singula continuis diebus. Ex qua potione,^t non minus quam ex^v diapente, quolibet morbo correpta^x animalia liberantur. Pulli^y tamen beneficio aetatis evadunt facilius: saepe incurati moriuntur.

XVII. Ea quae ad^a morbi mallei execrabilis curationem pertinebant, abundanter constat^b exposita. Nunc^c de pestilentia videndum rapacissima, quae praedictorum morborum signa, saepe nulla praefert,^d et tamen catervatim quandoque obeunt subito quasi^e dysenteria vel praedictis mortibus. Sed tanta vis ipsius morbi est,^f ut nihil expediat omitti. nam gregum in pascuis funestus interitus animalium quoque in^g stabulis mortes innumerae,^h ex ipsius contagione proveniunt,ⁱ et ab imperitis vel negligentibus curam

om. Corb. (e) Vulgo *sagapini*. S. M. *serapini*. C. *sugap*. (f) *selib*. C. (g) *peucedani selibr*. C. *peucedoni* S. M. *teuseiloni* F. (h) *tonsa* Goth. (i) *ex* C. (2) *in* om. C. (l) Ita pro *stanneo* S. M. et C. *stagnato* Go. (m) *condita* C. (n) *vetustate amplius val*. C. (o) *in* C. (p) *mixtim* S. M. (q) *coeperiat* S. (r) *ex* S. M. et C. (s) *iam* om. C. (t) *portione* Go. (v) *ex* addidi ex C. (x) *correcta* Go. (y) *Pulli — liberantur* om. vetus Cod. Samb. et C.

XVII. (a) *curam* add. C. et deinceps *curationem* omittit. (b) *habundanter constant* Go. (c) Haec: *Nunc — mortibus*. ex Goth. addidi, ubi superscriptum erat: *Alias vacat*. (d) Codex *proffert*. (e) In Codice quoque sed dubia scriptura. (f) *est* om. Go. (g) *in* om. C. (h) *imminere* Go. (i) *provenire* superscr. in Go. (2) Ita coniec. Gesu. pro *imputatur*.

aut divinae iracundiae imputantur^a aut fato.¹ Denique sicut supra^m declaratum est, ab uno animali incipit ipsa perniciēs, et festinanter ad caeterorum transit exitium. Propterea semperⁿ sunt separanda, in quibus suspicio tantae pestis coeperit apparere, usque eo, ut etiam corpora mortuorum animalium, quae ab^o illo morbo interemta fuerint, exportanda sint ad ea loca, per quae aliorum^p animalium transitus non sit, et profunde^q obruenda sub^r terra. Nam et vivorum, quae corrupta fuerint^s [et] mortuorum foetidissimo odore sana primo^t iumenta corrumpuntur^v et pereunt.^x Cuius morbi causas plurimi mulomedicinae auctores reddere tentaverunt, asserentes ex nimia lassitudine cursus, vel^y saltus violenter extorti,^z aut^a ex calore aestatis, vel frigiditate hiemis, aut si volentes emittere lotium non sinantur, vel si hordeum sudantes acceperint, et^b si post cursum calidi biberint,^c et^d si plena vesica, vel post potum cogantur ad cursum, aut foenum comederint hordeumque corruptum:^e ex his vel huiusmodi necessi-

(1) meritis S. M. (m) superius C. (n) equi separandi sunt C. Et propter hoc semper repellenda sunt ab aliis illa S. M. (o) a morbo eodem C. (p) aliis animalibus C. (q) altitudine S. M. altissimo C. profundo Go. (r) subter pana ne et viv. C. (s) fuerunt mortuorum Go. unde copulam inclusi, et comma post fuerint delevi. (t) prius C. (v) compleantur C. (x) pereant C. (y) vel saltus om. C. S. M. (z) extorti S. (a) aut hiemis om. C. (b) aut C. (c) vel hordeum corruptum acceperint addit S. (d) et — vesica om. C. et V. C. teste S. M. igitur incluseat Gesner. (e) scal-

CAP. XVII. 3. Sub terra. Nam) Lectionem Corb. subter pana ne et vivorum — sanas prius iumenta impleantur et pereant. ex vulgari vitiatam esse Gesnero affirmanti vix concesserim, praeterquam fortasse prima verba subter pana. Nam sequentia ne — impleantur et pereant ordinem

verburum et scripturam multo meliorem mihi quidem approbant.

Hordeumque corruptum) In S. M. est. scalmatum. Gesnerus in Indice interpretatur, quem equus scalmatius attigerit et foedaverit. De equo scalmato laudat L. Rusium et Gangium in scalmatibus. Equidem in L. Rusio

tatibus^f malleum^g morbum solere generari. Vitanda^s quidem ista^h sunt omnia; nam ex his periculosae aegritudines iumentis saepe proveniunt. Malleus autem morbus ex aëris corruptione praecipueⁱ descendit. Nam Austro et^k Africo vento flantibus, interpositis annorum^l spatiis, recursu^m, ut asserunt, catastematis,ⁿ sicut certo tempore homines pestilentia corrumpuntur,^o sic animalia ille aer^p corrumpit et perimit. Vnde probatissimae et plures necessariae^q sunt potiones, quae adversus^r tantam vim praestare valeant salutis auxilium. Quarum partem superiori^s iam pagina comprehendimus; partem ex omnibus auctoribus collectas^t consequenter adiunximus. Re-⁷ medium proficiens^u ad omnes generales morbos. Semen cucurbitae Aegyptiacae,^v [i. colocynthidem]

matum S. M. (f) sic cum C. Gesn. pro causis. Consentit Go. (g) Sic cum C. Gesn. antea: malleus morbus consuevit generari. Ita etiam G. nisi quod malus, ut initio capitis mali. (h) ista om. Go. deinceps nam om. (i) praecipue om. C. (2) vel C. (l) anni Go. (m) etiam addit C. et Go. (n) catistegmatis: si deorum deorum sicut in isto termino homines Go. et supra verba si — deorum adscriptum habet: alias vocat. S. M. habet aer corrumpitur. (o) corr. om. C. (p) aer om. C. (q) adversum Go. (r) superior iam p. comprehendit C. (s) Ita pro collectas consequenter Go. omisso tamen auctoribus. C. et S. M. collecta competenter. — quae scriptura fuerit in Gothano libro, nunc recordari non possum; nec ea in libro meo fuit annotata; sed statim eam in novum exemplum typis exscribendum trans-ferre volui, sed omisi. (t) per se. S. quod vitium correxit Rhodius Lex. Scrib. p. 428. Ceterum novum caput XVIII. hic orditur C. cuius lemma: Remedium ad omnes morbos. (v) Aegyptiacae C. qui deinceps inclusa a

italico cap. 441. morbum equi scal-
maturu, equum ipsum scalmato voca-
tum reperio; quem Crescentius IX.
22. scalmatum, Iordanus Rufus cap.
43. scalmato appellant; qui morbus
interiora desiccet et sterces equinum
valde putidum reddit. Diversus est
scalmatum Crescentii IX. 32. ubi loco
ano motum caput coxae, de quo Ior-
danus cap. 27. schilmato cavallo, sed

index Capitulum p. 9. scilmato
habet; contra L. Rufo cap. 93. cavallo
scalmatato o del mul de l'anca habet.
Posterior haec scriptura verior vide-
tur, quoniam Itali hodieque scarna-
nata et scalmatata appellant eo morbo
affectum a scarnata vel scalmatata.
Cangii Glossarium his vocabulis caret.
Cf. ad III. 48 et 22.

Aegyptiacae) Hippiatrica p. 142.

Script. R. R. Tom. V

E

quantum acetabulum capit,* friges, et conteris, addita vini optimi^r hemina una, quod^c diligenti agitatione permixtum linteolo colabis, et per dextram iumenti narem^a infundes, ut pervenire^b possit ad viscera. Quae compositio ad dysenteriam plurimum^c prodest. Alia^d quoque vilior^e sed non minus apta curatio est. Radices^f cucumeris silvatici virides contundes, et in aqua nocte una macerabis, deinde sublatis contundes et colabis, ex quo succo tria^g cochlearia cum nitro trito permixta in^h vino, si animal sine febre fuerit, tepefacto, quotidie faucibus ingeres,* ita ut septem diebus continuis curare non desinas. Nitrum quoque beneⁱ tritum et cucumeris^m silvatici radices minutatim concisas, addita hemina vini tepidi, in hordeum bene purgatum animali languenti adⁿ pabulum infundas,* ut non solum potio,^p verum etiam pabulum medicamento^q temperatum⁴⁰ proficiat^r ad salutem. Item aliud.* Radicem ebuli et radicem^s urticae aquis ponderibus minutim^t incisas et^u infusas in liquamine optimo macerabis, colabisque per linteum.^v ex quo mensuram^x unius ovi

Gesnero verba omittit. i. coloquintide Go. (x) Ita pro capiet, frangis C. (y) albi triptici optimi — f. truptici C. (z) si add. Go. (a) nare suffundes C. effundes Go. (h) ei add. C. (c) plur. om. C. et Go. (d) Tertia S. M. C. et Go. (e) quoniam vilior sit, non minus C. (f) radicem c. anguinis viridis contundes Go. (g) terna Go. (h) remisto in vino C. in vino etiam Go. Vulgo cum. (i) est C. (z) degeres C. digeres Go. (l) bene om. C. (m) cucumerem silvaticum C. (n) ad pab. om. C. (o) infundes C. (p) potio cum C. Gesn. potum F. S. Go. (q) medicamento S. M. de medicamento C. medicamentum F. S. Go. (r) Ita pro faciat S. M. C. et Go. (s) remedium add. C. (t) radices urticae C. (v) minutatim C. et Go. deinde concisas C. (x) et om. C. (y) linteolum C. et Go. (z) Ita pro mensura —

κολοκυντίδος αἰγυπτίας σπέρμα ὅσον
οὐβύζου μέτρον ὀρέξας καὶ κίψας
καὶ οἶνον λευκοῦ εὐώδους ποτύλλας
δύοι μύζας. Ceterum verba quae comp.
— prodest spuria censelat M. Sladus,

nihil eoim mious dysenteriae convenire.

Cum vino — fuerit) Haec omittunt Hippiatrica l. c. quae contra pondus singulorum addunt.

tepefactam per nares animalis triduo dēgeres,^a consequenter ita^b facturus, ut iumentum, quod morbum¹¹ patitur, hordeum cum^c apio et^d cucumere silvatico minutatim inciso^e semper accipiat, contusumque ipsum agrestem cucumerem et aquae^f sufficienter admixtum bibere cogatur. Laudatur^g etiam haec po-¹² tio. Herbae Sabinæ^h libram 1, trixaginisⁱ uncias tres, centaureae uncias 2, aristolochiae^j uncias 4, baccarum lauri uncias 4, murræ^k uncias 4, omnia contundes et cernes, et in pulverem minutissimum rediges, et cum necesse^m fuerit, cochlearium magnumⁿ plenum cum sextario 1 vini tepefacto^o faucibus taediantis^p infundes. Haec quoque adversus¹³ omnes morbos medicina succurret, quod^q quatenus vires patiuntur,^r interpositis diebus [cum^s praescriptis minutionis observantiis], primo de cervice, post de palato et in quibuscunque locis se morbus^t ostenderit,^u ut si in facie,^v de capite: si in primis partibus, de armis; si in posterioribus, de coxis sanguis est auferendus, et cum aceto miscendus, ex quo animal perfricetur. Cui haec^y per triduum potio dabitur:¹⁴

tepefacta C. (a) digeres F. S. Go. immittes S. M. (b) etiam ista C. etiam haec S. M. (c) cum radice apii et cu. min. S. M. (d) et euc. sil. ou. C. (e) concisa C. deinceps contusumque Go. (f) cum aqua S. M. et aqua C. et Go. (g) Laud. potio C. (h) sabinæ F. S. Go. (i) tr. v. tres desunt Codici leste S. M. tazag. C. traz. Go. (j) sic cum C. Gesn. pro aristolochiae. (k) murræ Go. (m) necessitas C. (n) grande C. (o) tepifacti Go. supraser. tepifactum. (p) tediantis S. M. Go. tedeantis F. S. (q) Ita cum C. Gesn. pro succurrit si quatenus consentiente Go. (r) Nihil auctor enim ille naturae rex tegatim artifex absque remedio nocere permittit. Dolus quoque armenius pestilentie maxime dissinteriae occurrit egregie, sed vires eius ex vino, si autem febricit, aqua temperata detur a coram bibendum saepius addit Go. supraser. alias vocat. (s) iuelosa am. C. et Codex S. M. (t) Ita cum C. et Go. Gesn. et maigo F. et S. pro humor (v) Ita pro astendit S. M. et C. astenditur Go. (x) in capite, de facie Go. (y) hoc —

Herbae Sabinæ) Plinius 16. sect. 33 arboribus annuereat, quamvis herba ducatur.

Panacis^a radicum uncias 3, eryngii^a radice^b ponderis tanti (Eryngion^a autem herba melior^c est, quae in littore vicina^d marinis fluctibus nascitur, carduo silvestri pene similis, flore galbino^e, cuius eruendae sunt radices, nam longius penetrare dicuntur) feniculi quoque seminis^f uncias 3, aloës uncia^g una semis contusa et cribrata in tres particulas dividendur, et cum fracti et moliti tritici farinae^h sextario calentiⁱ aqua misceatur, et ad cornu per fauces triduo animalⁱ infundatur.¹ Pelagonius adversus omnes morbos efficacissimum pulverem credit esse,^m si pullum ciconiae nondum adhuc stantem, sed iam plumas habentem, vivum in cacabumⁿ mittas, et^o gipses, perustumque vapore furni^p in pulverem redigas, et tritum vitreo^q vase custodias:^r exinde grande cumulat^sumque cochlearium cum vini sextario animalis fauci-

post dabitur Go. (a) Ita pro panaces Go. pannaces F. S. (n) yringii F. S. Go. erengi al. eryngii C. (b) Ita pro radices cum C. Gesa. radicem Go. voluit radicem. (c) inclusa om. S. M. verba melior est quas dno. C. (d) Ita pro vicino cum C. et Go. Gesa. (e) calvino al. galbino C. (f) semen Cr. (g) una om. S. M. Go. uncia una semis om. C. (h) albissimae addit S. (i) Ita pro candenti C. cand. — misc. om. S. M. deinceps miscetur C. (2) da animali S. M. (l) Ita pro infundantur Go. datur C. (m) esse si om. C. tradidit si Go. recte! (n) fictilem ex C. addidi. fictile vas S. M. in cacabo fictili vinum mittas Go. (o) egyptis C. et cum argilla obturatum in furnum mitte et in pulverem redige, et tritum in vase vitreo custodi. Grande S. M. (p) foci C. (q) vitrio F. (r) exinde add. C. (s) infusus C. infu-

Panacis) Eadem formula paulum diversa legitur infra III. 2. 23. quem locum comparabis.

Eryngion) Carthamum silvestrem interpretatur Sambucus ap. Saracenum in Diosc. p. 134. annotante M. Slado.

Pelagonius tradit) In Hippiatricis p. 21. legitur Ξερὸν Πιλαγωνίου πρὸς λοιμὸν his verbis traditum: Πιλαργὸν νεσσὸν μεθ' ὅπου πτίζουσι θανά-

μιον, ἔχοντα δὲ πτεῖλα, ζῶντα ἐμβαλεῖς εἰς χύτρον ὀστρακίην καὶ ταύτην γύφῃ περιχρίσας βάλῃς εἰς φοῦρον, καὶ μετὰ τὸ ὀπταθῆναι καλῶς ἐν ὀλίγῳ κόψας ξηρὸν ποιεῖ καὶ ἀπόθεν εἰς βηκίον ὕδριν, καὶ ὅτε χροία γένηται, κολλήτριον πεπληρωμένον μετὰ οἶνον τῇ ἑρρυγγί ἐπιτίχει ἐντὶ ἀνὴγιάνῃ. Vini mensuram ex Vegetio restituit Graeco auctori.

bus infundas,* donec recipiat sanitatem. Chiron¹⁶ [vero Centaurus] praeter alias compositiones, quae iam relatae sunt, asserit^r catulum lactentem^{*} vivum in aqua^v ferventi missum ac depilatum, ita decoqui, ut ossa separentur^{*} a carne: quibus diligenter ablatiis, eius^{*} caro cum aqua in qua decocta fuerit^b liquamine optimo, vino^c veteri et oleo,^d et pipere cum melle condita, usque^e ad sextarium debere servari, ac singulis animalibus binas cotylas^f tepefactas, donec ad sanitatem perveniant, diebus singulis dari debere^g per fauces. Caput quoque haedinum, omnesque¹⁷ pedes depilatos ad^h caldarium eadem ratione, qua catulum, excoqui,ⁱ ablatisque ossibus condiri, et binis² cotylis per¹ diem in potione^m per cornu saepius datis, animal morbidum liberari. De gallo quoque gallinaceoⁿ albo eadem quae de catulo observanda,^o demonstrat. Radicem quoque herbae tithymali decoctam cum vino dulci dare morbidis animalibus^p suadet. Ei quoque animali, quod profluvio^q ¹⁸ Attico coeperit laborare, ita ut viridis ei^r vel pallidus

sus Go. (t) vero Cent. om. Codex teste S. M. Chiron V. C. Praeter C. Cirum Go. (v) asserit C. et suprascriptum in Go. (x) Ita pro lactentem corr. Morgagni III. 42. (y) aquam ferventem S. M. (z) separentur Go. (a) viscera C. (b) fuerint C. (c) vino om. Go. (d) vino suprascr. Go. (e) usque om. C. ad sex sextarios S. M. (f) cotulas S. M. et C. (g) debere om. C. debeat Go. (h) in aqua calida ea rat. S. M. ad calidam eandemque rationem C. ad calidam ea rat. Go. (i) excoquat Go. diximus addit C. (2) vinis C. (l) ad S. M. C. et Go. (m) potionem C. Go. (n) gallinacio C. Go. (o) obs. dem. om. S. M. (p) animi. om. Go. (q) profluo ad te quo C. atro S. M. (r) ei om. Go. (s) per nares om. C. (t) veteri vel

Profluvio Attico) Attici cognomen Gesnerus referebat ad similitudinem signorum, in peste Attica commemoratorum a Thucydide II. 49. ubi tamen nullius profluvii similis mentio fit nominatim. Sed nimis haec ratio

longe petita est; et Codicum scriptura facit, ut de profluvii huius cognomine dubitem. Accedit alterius loci II. 40. (vulgo I. 38.) s. 4. similis vel adeo maior diversitas in Codicum lectione. Ibi primum a pulmone per

per^a nares humor erumpat, ex lotio humano vel^a arietino duas cotylas eum vino^a et cyatho olei rosacii putat esse miscendas, et^a per nares, quae humorem funestum egerunt, digerendas.^a quam^a curationem et pulmoni sanitatem et naribus siccitatem praestare confirmat.

XVIII. Pro physico^a autem et anniversario remedio tradidit ulpicum bene tritum^b vel allium^c maius, quod quidam Gallieum vocant, capitella^d singula, eum singulis semiunciis sagapeni,^e et singulis cyathis olei optimi diligenter^f trita, singulis aquae heminis oportere misceri; et heminas singulas per caput animalium dari octavo^g Kalendas Iulias, (hoc est^h initio eanieularium dierum) septimo,ⁱ et sexto: quo facto trinis^j potionibus stagnata,^k ut dicuntur^m animalia

C. si veteri omissis vel ariet. S. M. humana veteri ei duas Go. (r) uno cyatho olei rosei C. vini cy. et oleo roseo misce S. M. vino et cyato uno alei Go. (x) naribus siccitatem prestare addit Goth. superscripto vacat. (y) infundendas S. M. (z) quae curatio et pulmonibus salubritatem — confirmatur C. qua curatio — praestari S. M. Quamque cur. Goth.

XVIII. (a) fenico C. (b) Ita pro beticum C. S. M. Go. (c) aliud C. alium Go. (d) capitula C. (e) serapini S. M. sapeui C. Vulgo sapagini. (f) diligentissime C. (g) VIII Kl. Iul. et deinceps VI. Corb. Iulii Go. (h) vulgo addita in om. C. dierum om. Go. (i) sep. et om. C. septimum et sextum S. M. septima et sexta Go. (j) ternis C. ter ac. potio. saginatu (ut dicitur) S. M. factum Go. (k) stagnata Go. (m) dicerentur C. (n) arneutitia C.

nares fluere dicitur humor crassus sanguinolentus (spumosis II. 36.) et male olens colore pallido. deinde subditur: a morbo autem nullo venit humor multus et crassus et pallidus. Ex qua re fit — profluvius atticus. Sed vide notam ad I. c. 3. ubi malleus humidus dicitur.

CAP. XVIII. Gallicum) Hippiatr. p. 279. in potione habent σαρπόδου γαλλικοῦ. Plinius (9. c. 32) caepam Gallicam capitatam nominat cum aliis generibus. Hippiatr. p. 34. σαρκώδη

γαλλικῶν iterum habet. Credo, unionem intelligi. oīgnos gallice dictam, seu capitatam caepam.

Stagnata) S. M. hic in saginata alibi in praeservare mutavit stagnare. Gesaerus in Thesouro apponit locum Iustini 37. 2. 6. Mithridates se adversus insidias exquisitioribus remediis stagnavit. ubi miror, Gronovium et Graevium stannavit maluisse legi, cum in libris scriptis stagnavit et stannum fere semper permutata legantur. Quid? quod stannum, σταγνίτα-

armentiva,* vel domita integro anno a* morbo intacta servari.

XIX. Adversus* morbum malleum,* cuius diversae^c sunt species,^d quae in potionibus, tam per os quam nares degerendis,* vel clystere, quaeque^f in cauteriis vel flebotomo faciendae sunt,* declaratum est; sed restat^h alia non minus necessaria efficaciorque curatio, quae suffimentorumⁱ genere et odore praestatur. Nam cum ipsa tabes ex corrupti aëris foetore nascatur, et^a usque in pulmonem et viscera penetrando descendat, non minus austeritate odoris,

vulgo *armentina*. (u) a morbo om. S. M.

XIX. (a) *adversum* C. (b) *malleum* C. *malei* Goth. (c) *multae* S. M. (d) *quae in unctionibus* ins. C. (e) *dirigendis* F. S. Go. om. S. M. nobiscum C. (f) *quae* C. S. M. Go. (g) *sint* C. om. Goth. (h) *restant* S. M. (i) *suffimentorum odore praestatur* S. M. (2) *et pulmones usque pen.* C. et

ρος, quo ad ferruminationem et ad incrustationem (γνώσιν) aeneorum vasorum, forte etiam figlinorum utebantur, atque ita vasa firmiter ad usum et tutiora ad sanitatem reddebant, rectius, si quidem graecam originem species, *stagnum* vocatur, de quo paulo post. *Coquere in stagno* ad ignem ex Aurelio Victor. Valer. I. 31. laudavit Gesnerus. Solidatio omnis plumbi et aeris fiebat stanno; hinc *stannare* et *stagnare* est solidare, metaphorice roborare, confirmare, praeservare. De usu in solidatione dixi in Analectis ad historiam rei metallicae veterum p. 18. quibus addo locum Plutarchi de fraterno amore p. 491. ὡς γὰρ ὁ κασσίτερος βαγόντα τὸν χαλκὸν συναρμύττει καὶ συγκορύνουσι τὸ φαύλον ἐκείνου πέρας, οὕτως ὁμοιοπαθεῖς γινόμενοι. Stanni nomen ipsum recentius est; veteres romani scriptures *plumbum*

candidum κασσίτερον appellabant. Poetes a Graecis receperunt *stagnum* ex στεγνός, στεγνός deformatum; quod obturare et constringere foramina et poros significat. Hinc συστεγνός, quo verbo saepe utitur Hero mechanicus, Spirit. I. p. 163. in descriptione prochytae, cui insertus est siphon: τὸ δ' ἔστιρον αὐτοῦ στόμιον τὸ δὲ συστεγνός τῳ τῷ τεύχεϊ τοῦ προχύτου ὑπὸ τὸ ὕψιον (ausam) τῷ συστεγνός τῳ ὕψιον καὶ ὑπὸ ὑπάρχον. ubi rectius interpretes *coagmentatur* vertit, quam alibi *arctetur*. Diserte idem p. 157. καὶ συστεγνός τῳ τοῖς τρυπήματι κασσίτερον. Est ferruminando coniungere cum aliqua parte. Omissum vulgo verbum in Lexicis, ut ipsa haec verbi στεγνός notio! Ceterum *stagnare* locum dixit pro *multare* auctor Compendii Architecturae Vitruvii c. 30. p. 213 edit. Peleni. Vide ad Palladium I. II. 4.

3 quam potionum amaritudine consuevit expelli. Pro numero itaque animalium eliges locum humilem, ex¹ omni parte clausum, in quem^m induces animalia^a iam aegrotantia, quae curare desideras, vel adhuc sana, [et^o separatim] quae non vis morbi contagione perfundi. Origanum, allium,^p mentam, asphaltum, peucedanum,^q castoreum,^r et opopanax^a aequis ponderibus permisceas,^t et exinde quantum tribus digitis levare^r poteris^s in carbones vivos mittas, animaliumque os et caput super fumum tenebis, ut austeritas odoris per os et nares intrinsecus ingressa omnia compleat; et ad pulmonem usque penetrando^y perveniat, et praestet animalibus^z medicinam.

XX. Est et alia compositio suffimentorum^a ad morbos prohibendos, sumtuosior^b quidem, sed putatur utilior. Sulphuris vivi libram 1,^c bituminis iudaici lib. 1, opopanax uncias 6, achanti uncias sex, galbani et castorei, aeris^d crudi ana^a uncias 6, salis^e armoniaci uncias 2, salis cappadocis^f uncias 3, cornu cervini, lapidis gagatis masculi, lapidis gagatis foe-

in pulmonem usque S. M. (l) et ex universis partibus C. (m) Ita pro quo S. M. (u) vel ins. C. (o) et — perfundit om. S. M. (p) asium F. S. allium S. M. aleum C. alium, mentam Goth. supraser. alias vacat. (q) peucid. C. (r) cast. om. S. M. (s) apop. C. (t) permiscens exinde C. (v) sic C. elevare F. S. Go. (x) potueris C. qui omittit c. 20 et 21. (y) penetrando om. S. M. (z) animali S. M.

XX. (a) fomentorum Goth. (b) austerior S. M. (c) Lib. 1. S. M. Vulgo libras 2. (d) Vulgo yreos. Go. atris. (e) an F. (f) salis uncias 2. om. Go. (g) capadoces F. cappadociae Go. (h) galaticis lapidis add. Go. Vulgo

Origanum, allium) Ita ex libris scribi voluit etiam Morgagni comparato loco plane gemino infra III. 2. 30. ubi tamen species quaedam omittuntur.

Carbones) Goth. carbonibus vivis, paulo antea opopanaxum, deinceps

compleat usque ad pulmones perveniat et praestet.

CAP. XX. Achanti) In eadem formula iuxta VI. (vulgo IV.) (2. nihil huic respondet. Gesner malebat achatis, ego vero malum chalcanthi.

minae, ana* uncias 3, lapidis^b haematitis, lapidis² sideritis, lapidis argyritis¹ ana* unciam 1, equuleos, id est caballiones marinos numero septem, caudas marinas, ungues marinos ana numero septem, uvae marinae uncias tres, medullae cervinae,* cedrei, picis liquidae ana pondera tria, ossa¹ sepie numero VII, auri semiunciam, ballucae siliquam: haec^m universa³ commixta atque succensa, odore suo morbis tam hominum quam animalium resistunt, et daemones fugant, grandines prohibere, et aërem defecare dicuntur. Sed si memoratos lapides autⁿ invenire nequiveris, aut enormitate pretii ab emtione cessaveris, reliqua efficaciter^o prosunt.

XXI. Medicina omnis* animalium, vel, si verum quaerimus,^b etiam hominum, nisi^o rationem curationis ante cognoverit atque praedixerit, languentis^d periculo errabit^o frequenter. Exposita enim curandi ratio, et^f cum genere congruens passionis, indubi-

ematis, post quod vocabulum Go. addit: ana unc. II. (i) Ita pro argyritis scripsi. archiatris Go. (2) cervinae tediae pini, picis Go. (l) ossis Go. (m) et add. Go. (n) aut om. Go. (o) sufficienter Go.

XXI. (a) communis S. M. (b) quaeramus S. M. (c) si S. M. om. Go. (d) Ita pro languentibus S. M. periculum vulgatum ex Go. correxi, et post praedixerit comma posui. Gesner malebat: languentibus periculum creabit fr. (e) errabit om. S. M. (f) omissio et Goth. cum genera cognoverit.

Cedrei) Infra *cedriae*. Plinius XVI.

41. *primus tadiae in furuis ferventis sudor aquae modo fuit in canali: hoc in Syria cedrium vocatur.* Vitruvius etiam II. 9. ex cedro oleum, quod *cedreum* vocatur habet, monente Morgagni.

o *Ballucae*) Infra hanc cum auro omisit. Hispani auriferae venae ex puteis extractae minuta saxa *baluces* vocabant, teste Plinio XXXIII. 4. et Martiali XII. epigr. 57. Vide Analecta mea ad Histor. rei metallicae

Veterum, Traiecti ad Viadrum 1788. edita, p. 40. De siliqua audi Priscianum seu Rhemnum Fannium de Ponderibus v. 40. *semita sex alii siliquis latitantia curvis attribuant scripto.* Isidorus XVI. 24. *Siliqua XXII' ta pars solidi est, ab arboris semine vocabulum tenens.* Hinc *siliquaticum* vectigal derivat Gesneri Th. I. L. qui Vegetii locum omisit. Vide omnino Cangii Glossarium Latinum in *Siliqua*.

tanter^b praestat auxilium. Ideoque pluribus membris ac morbis generale remedium diligenter^b oportet exponi, quod praecipue in sanguinis detractio-
 2 consistit, si rationabiliter pro tempore et viribus anima-
 lium et pro aetateⁱ perfecti mulomedici adhibeatur
 2 industria. Qui^a si ignarus fuerit huius rationis,^a non
 solum per detractio-
 nem sanguinis nonⁱ curabit, ve-
 rum etiam periculum iumentis frequentissime gene-
 3 rabit. Nam cum vita virtusque animantium consistat^m
 in sanguine, rursus tempestive detractus sanguis cor-
 poriⁿ praestare adsolet sanitatem. Cuius rei talis red-
 3 ditur ratio. Sanguis enim ciborum humorumque^o in-
 digestionem corruptus per membra discurrit, et lan-
 guorem doloremque aut universo corpori, aut certis
 quibusdam partibus consuevit inferre. Nam per con-
 strictionem nervorum,^p venarumque tensionem, in-
 flatio, indigestioque^q generatur: quae tensura (ut
 ita dixerim) corporis aliter laxari, nisi per detra-
 ctionem sanguinis non potest. Vnicum enim compen-
 dium atque remedium est,^r corruptionem illam quae
 nocet, et quasi infecta^s tabe aegritudinem vel peri-
 3 culum gignit, cum^t sanguinis ipsius vitiosa^s parte
 detrudere.^x

XXII. Hinc^a plerique veris tempore quotannis^b de
 cervice iumentis sanguinem^c demere, et sic in her-
 bam mittere necessarium putant, ne veteri corru-
 ptoque^d sanguis novus admixtus natura^e calescens

(p) indubitatum S. M. (h) diligenter S. M. (i) Ita pro aequitate ex S. M. et Go. Gesner. (a) Quod Go. (l) non cur. om. Go. ut sequens fre-
 quentissime. (m) consistit Go. (n) a corpore pr. solet Go. (o) humorum-
 que om. S. M. (p) sanarumque venarum tens. Goth. (q) indignationisque
 generantur Go. (r) ad inserit S. (s) via quae morbum S. M. (t) Pergit
 Corb. (v) vitiosam partem C. (x) deponere Go.

XXII. (a) Placuit plerisque S. M. (b) quot om. Go. (c) sang om. C.
 deinceps trahere Go. (d) corrupto S. M. (e) nat. cal. om. C. natura om.

debilitatem valetudinis vel^c periculum faciat. Veteres autem prudentioresque^a auctores absque necessitate depleri animalia vetuerunt,^b neⁱ consuetudo minuendi^s si tempore aliquo facta non fuerit, statim intra corpus morbum¹ ac valetudinem generet. Rectius² ergo^m est minoris aetatis animalibusⁿ et bene valentibus ex nulla parte corporis sanguinem detrahi absque palato: de quo assidue tam^o minoribus quam maturis detrahendus est humor, ut caput oculi cerebrumque releventur.^p Maturis vero animalibus non incommodum est pulsare venam,^q cum mittuntur in pascua. Illa tamen in omnibus qui^r deplendi sunt,³ consuetudo servanda est,^s ut pridie quam vena pulsetur, sustententur levioribus et parciore^t cibis, ut per diastema^r composito corpore sint, non turbato per indigestionem. In solo^u autem aequali statues iumentum, cervicemque illius loro cinges,^v quod strictius^u super scapulas teneatur^u ab aliquo, ut vena possit clarius eminere. Tunc spongia^b cum aqua ve-⁴

etiam S. M. (f) vel S. M. valetudinis illis Goes. Vulgo valetudinisque, (g) que om. Go. (h) vetaverunt C. (i) si add. C. (z) deplendi C. S. M. (l) morbos ita ne C. (m) igitur S. M. (u) animalia — valentia Goth. (o) tum maioribus quam minoribus S. M. (p) releventur Go. (q) venas S. M. matricalem inserit C. (r) quae deplenda S. M. (s) ita pro conservanda est consuetudo C. struenda S. M. (t) paucioribus S. M. C. (v) ieiunium quieto S. M. (x) loco S. M. (y) stringes quod eminere S. M. Vulgo erat quon. (z) districtius C. (a) Ita S. M. C. Go. Vulgo tangatur, ut vena possit ab. al. cl. intueri. Go. tamen scapulis — emanare. (b) axungia S. M.

CAP. XXII. 2. Absque palato) i. e. nisi, ut recte monuit Conr. Gesner.

Solo) Infra III. (vulgo II.) 40. est in eadem re aequanti loco constitues. ubi Corb. loco soli.

Cinges, quod) Infra III. (vulgo II.) 40. tunc locum supra cervicem alius teneat et adstringat ad normam ut vena facilius appareat. ubi vulgo est

locum. Forte etiam loquum ibi legendum est.

Teneatur) Hippiatr. p. 41. ἀγγιν-
ξεν χρεῖ, τὸν δὲ τόπον περιβάλλεν
ἀγγινστέον καὶ προσανατείνεν. ὅς
δὲ προσανατείνων αἱ πλῆθεις.

Spongia) Somb. axungia, quod ex
sphungia ortum putabat Gesner.

nam ipsam lavabis^c et saepe deterges,^d ut altius emineat.^e Pollicem quoque sinistrae^f manus interius deprimes, ut non eludat,^g et tumidior atque inflatio vena reddatur.^h Consequenterⁱ iuxta praeceptum artis vel animalis ipsius positionem, sagittam^j duri chalybis^k exiges^l cotibus bene acutatam. Observabis^m quoque ne altius imprimas manumⁿ et gulam atque gurgulionem rumpas, et^o arteriam praecidas. hoc enim factum^p vitae consuevit inferre periculum.^q Percussa quoque^r vena foenum vel farraginem^s ad edendum^t appones animali, quatenus^u agitatione maxillarum^v melius^w erumpat^x sanguinis impetus. Cum autem niger vel corruptus humor egressus est, et^y coeperit manare rubicundior vel^z purior, statim iumentum tolles a cibo, et imposita fibula^b venae plagam adstringes. Plagae^c vero pittacium^d impones, ut dili-

(c) lavabis et om. C. (d) terges C. (e) Ad ins. C. (f) dextrae Goth. (g) sic ex C. Gesn. cedat, et S. M. ludat, sed ut ne claudat Go. (h) recidatur Go. (i) Cons. — acutatam om. S. M. (j) sagittas ex binis cotibus adcuratam obs. C. Vulgo erat dari calibis, quod corrigi iussit Gesn. (l) exues Go. (m) stude S. M. (n) manus S. M. C. manu Go. (o) et om. C. atque S. M. (p) factum addidi ex S. Go. facto Corb. (q) nocumentum Goth. (r) quoque addidi ex S. (s) viridem addidit S. C. (t) ad ed. om. Go. deinceps adpones C. vulgo apponas. (u) quatinus F. S. (x) per venam melius Gu. (y) adcotidiet id est er. C. quod acotizet recte interpretatur Gesn. (z) Ita pro egeretur, vel S. M. cessatus est, et C. egestus est vel purior c. m. statim Go. (b) Ita pro fistula ex Cor. Gesn. plagam om. Go. vulnus Corb. (c) Vulgo In plagam. Corb. Plaga pitt. pones. (d) Ita

Pollicem) Infra III. (vulgo II.) 40. supra laqueum de sinistrae manus pollice venam deprimes ne ludat. Vnde h. l. probanda est lectio Corb. ad pollicem, id est, pollice.

Duri chalybis) Ita vulgatum duri calibis emendari etiam Gesner voluit (ei ante eum Contr. Gesner in Equo p. 495.) exiges interpretatus adiges in venam.

Observabis) Hippiatr. p. 41. μὴ μέντοι κατείναι τὸ πλειστόμουν κατὰ βίβλος — ἵνα διακρίπῃ τὴν ἀρτηρίαν διελθῆς.

Fibula) Male vulgo fistula. Idem error infra III. (vulgo II.) 22. 6. De usu fibulae laudat Gesner Rhodijum de Acia Celai.

gentius claudat, licet quidam utantur et creta.* Dein-
 de in tenebroso^f loco et calido statues iumentum et
 farraginem, si tempus est, vel foenum molliissimum^g
 dabis septem diebus ac noctibus. aquam etiam offe-
 res, ut si voluerit bibat. Sed triticea^h farrago hor-
 deaceae praefertur; quaeⁱ si defuerit,^a hordeaceam
 dabis. Memento etiam quod ea melior est atque uti-
 lior,^l quae vicinior marinis^m fluctibus fuerit, pro-
 pterea quod ventrem facilius solvit, humoresqueⁿ
 deducit. Pulsata etiam^o quocunque loco vena, om-
 nem^p sanguinem diligenter excipies,^q et aceto oleo-
 que permistum vel aliis medicaminibus^r quae ratio
 deposcit, animalis ipsius corpus perunges, praecipue-
 que illum locum, ex quo detractus est sanguis, et
 qui esse putatur in causa. Constat enim naturali qua-
 dam ratione atque^s beneficio, ut quidam aiunt, ipsum
 sanguinem, cum superfusus est^t languentibus mem-
 bris, praestare medicinam, vitiumque siccare. Quam
 curationis sollertiam^u non oportet omitti. Praeterea^v,
 interpositis diebus post flebotomum animalia produ-
 cuntur^w ad solem, et sanguis detrahatur^x eis de pa-

com C. Geau. pitae. aotea. Deioceps pones C. pones Go. Vulgo imponas.
 (e) cretam C. (f) tenebricoso C. omissio in. (g) nobil. Go. (h) triticia F.
 (i) quod Go. (z) triticia et illam meliorem addit Go. (l) Ita C. pro ea
 melior sit, quae. (m) maritimis S. M. deioceps vulgo fuerit. Propter quod.
 Corb. Propterea quod. G. propter quae. S. M. quia. (n) Ita pro humorem
 S. M. deinceps educit S. M. deducit C. (o) ex S. M. C. (p) totum S. M.
 (q) accipiens S. M. accipies Go. (r) medicamentis C. (s) non S. M. atque
 — aiunt om. C. et Go. (t) fuerit languescitibus C. (v) solennitatem S.
 M. C. Go. (x) Interea S. M. (y) perit. S. M. producentur C. (z) detra-
 hetur etiam C. etiam addit et Go. (a) Disprementur etiam Go. margo: alias

Propterea quod) Hippiatr. p. 234.
 ἐὰν ᾗ παρὰ θαλάσσης ἐπαρμένη, ἰτα-
 rum p. 236.

Pulsata etiam) Hippiatr. p. 235.

καὶ τὸ αἷμα ἐκβαλὼν μίξον νέφρῳ
 καὶ ὄξει καὶ ἐλαίῳ καὶ ὡς καὶ οὕτως
 περίχρισεν τὸ ζῶον, καὶ στήσας ἐν
 ἡλίῳ, ὡς τὸ χρῶμα ἅπαν ξηρανθῇ
 χρόνῳ τῇ γράπτῃ.

lato. Despumantur^a autem tertio gradu a^b dentibus caninis.^c Equos oportet suspendi altius propter sanguinis fluxum, ita ut eo^d die mollissimis^e cibariis utantur et furfure. Sequentibus autem diebus non ex integro hordeum consequantur, sed a libris^f incipiant, et ad consuetudinem per^g singulorum dierum augmenta perveniant. Consequenter tepido die du-
 42 cantur ad mare vel fluvium diligenterque loti^h tergantur. Vino quoque et oleo in sole perungendiⁱ sunt diligenter et confricandi, ut corpora eorum calefacta aut repellant aut perferant perfrictionis^j iniuriam. Quibus perfectis equi^k nobiles tum demum ad laborem cursus itinerisque revocentur.

XXIII. Sciendum est^a praeterea, castrata animalia nunquam^b oportere depleri. causa haec^c est, quia iam partem virium cum testibus amiserunt,^d et si

despumantur: deinceps vulgatum etiam ex C. correxit Gesn. (b) *absentibus caninis* C. Voluit *abs dentibus*. (c) Vulgo a G. erant *caninis*, quos. Gesn. dederat *caninis*. Quos. (d) *ea* Go. (e) *mollibus* C. (f) Ita pro *a vilibus* Corb. *abilibus* Go. *duas libras accip.* S. M. *incipient* Go. (g) *singulis diebus augendo* S. M. (h) *loti* S. M. (i) *per unguendi d.l.* et *confr.* C. (j) Ita ex C. et S. M. *perfrictionis* F. Go. (k) *Qui* S. M. (m) Ita pro *labores cursusque itineris* C. a *laboris cursus itinerisque* Go.

XXIII. (a) est om. S. M. C. (b) *non* C. (c) *herbae, quae* F. Go. *herbae* est qua S. M. *haec causa, quia* C. cum Gesnero Sumb. (d) Ita pro *ami-*

Despumantur autem) Hippiastr. p. 37. διακόπτειν δὲ τὴν ἐν τῇ ὑπερώῳ τρεῖς ἢ τετράρεις φλεβῶδες ἰσχυρὰς. αἱ δὲ παρὰ τὸν κυνέοντα κιντῶσαις δύσστατοι εἰσιν ἐν τῇ στάσει τοῦ αἵματος. Infra c. 32. gradu tertio de palato. Duodecim gradus numerat VI. (vulgo IV.) 2.

Equos oportet) Sensus loci difficilior est. Capite enim sublato sanguis in gulam descendit. Vitiosum esse locum suspicor.

A libris) Hanc Corb. lectionem probavit etiam Gesner. Forte nume-

rus additas vitium peperit, et legendum *a II. libris*. Hippiastr. p. 234. τῇ παρούσῃ γράσσει χρῆσόμεθα μετὰ χρυσοῦν, καὶ ἰσχυρὰς ἡμῶν προστιθέντες ἡμυχόνοιον ὅταν δ' ἐλθωμεν εἰς τὸ τεταγμένον, μινούμεν διδόντες τὴν αἰσθημένην ταχύν.

Loti) Eadem docent Hippiastrica p. 234. et 235. paulo accuratius.

CAP. XXIII et XXIV. Argumentum iterum traetat infra VI. (vulgo IV.) 7. sect. 2. De eunuchis consentiunt Hippiastrica p. 40.

depleta fuerint, vehementius enervantur. Hinc est^c quod asinis non^f detrahendus est sanguis, quia naturaliter minus habent sanguinis. gracilioresque sortiti sunt venas.

XXIV. Admissarios etiam equos flebotomare non est opus: partem enim virium et sanguinis in coitu natura^a digerit.^b Si tamen^c ab admissura cessaverint, nisi annis omnibus herbarum tempore depleantur, incidunt in^d caecitatem: quia id quod coitu^e digerere consueverant, redundat^f in oculos.^g

XXV. Nunc, ne quid relinquatur ambiguum, in quibus passionibus, et ex quibus locis, sanguis emitti debeat, indicabimus. Morbis et quibuscunque totum corpus in causa est, sicut febrientibus, [unde,^a infra dicendum] de matrice detrahendus^b est sanguis. Cephalargicis autem, appiosis,^c insanis, cardiacis, caducis, phreneticis,^d distentis,^e sideraticis, rabiosis^f quoquo modo praecipitur de venis auricularum^g sanguinem demere. Veruntamen^h melius est ut de tem-

serint cum S. M. C. Go. Gesn. (e) enim add. F. S. omitt. cum C. Goth. Gesn. (f) de matrice nunquam C.

XXIV. (a) natura om. S. M. C. (b) digerunt C. amittunt S. M. (c) autem C. (d) in om. C. G. (e) per coitum C. Go. deinceps egerere consueverant C. (f) Ita pro declinat S. M. C. declinant in oculos Go. (g) eorum addit S. M.

XXV. (a) unde i. d. om. S. M. C. igitur inclusi. (b) tollendus S. M. (c) arpiosis F. S. cum uota mendi. et opiosis S. M. Cum Gesnero C. et Go. (d) Ita pro freneticis C. (e) Vulgo bistruticiis, sicardiciis legunt. Dysentericis, sideratis S. M. distentis, sideraticis C. bistenticis, sitardiciis Goth. (f) bobaticis praeci. de C. (g) Ita pro auriculis S. M. C. (h) Verum me-

CAP. XXV. Appiosis) Ex lectione opiosis somniculosos intelligi suspicabatur Platnerus apud Gesnerum. Glossa Cod. Goth. apiosis id est vertiginosi alias vertiginosi vel scotomatici. Ibidem sub littera C exstat glossa, quae Caduceos ineptissime ex h. l. interpretatur partem posteriorem Cru-

cis. Sequitur: Cretiacum est animal habens dislocoto³ inferioris virtute inferioris pedis alias dicunt Cirrus. Ibidem post duas glossas exstat: Cretiatum est animal cui est dislotu (vulgo dislocoto) clavatura pedis. Alibi: Sideratici id est paralitici (paralytica voluit).

poribus, quae in dextra et sinistra sunt parte, detrahatur; id est, sub cavatura temporum, tribus digitis ab oculo interpositis, inferius vena perquiri-
 3 tur,¹ et ex utraque emittitur² sanguis. Eis vero, quibus suffusio contingit³ oculorum, vel cetera vitia, quae oculis nocent, ⁴ inferiores venae⁵ sub oculis positaе, quae descendunt sub⁶ angulis oculorum inferioribus, quatuor digitis inferius quam oculi sunt, inciduntur.⁷ Quibus quidem⁸ fastidium inhaeret,⁹ vel arteriarum vel faucium tumor, vel praegravatio capitis,
 4 de palato auferendus est sanguis. Quibus¹⁰ autem pulmo est in causa vel iecur, vel¹¹ caetera, quae his vicina sunt membris, de pectore minuendus est, ex venis quae positaе sunt in dextra ac sinistra, ubi brachiolis coniunguntur, et flexura fit, cum armus¹² pli-
 5 catur. Quibus vero¹³ armus est in causa,¹⁴ et creticis de brachiolis sanguis minuatur;¹⁵ quae venae positaе sunt interius, ubi centuriae,¹⁶ id est, musculi brachiolares¹⁷ sunt, sex¹⁸ digitis superius quam¹⁹ genu, tribus vel duobus digitis inferius quam centuriae. Hae venae sagitta percutiantur, sed caute modeste-
 que²⁰ tangantur, propter debilitatem animalis. quia²¹
 6 hae commixtae sunt nervis. Quibus autem²² articuli in

fius est ut temp. quae dextra — sunt detrah. C. unde ut addidi. (i) perquiratur C. (2) emittitur C. (m) contigit C. (n) In S. M. lacuna usque ad II. 23. sed videtur hic Corb. librum dicere voluisse Gesner. (o) venas positas S. M. (p) ab S. M. (q) phlebotomo incidito S. M. (r) vero S. M. (s) inerit Go. (t) Quibus — minuendus est om. S. M. (v) et Go. (x) armis S. (y) vero armi in causa sunt S. M. vero etiam Go. Vulgo quidem. (z) Verba et creticis addidi ex S. M. ubi est: e creticis. (a) aufertur S. M. (b) centuriae S. M. hic et p. p. centuriae Go. (c) brach. om. S. M. (d) Sed S. (e) a genibus S. M. (f) ne mediae S. M. (g) quae venae S. M.

Centuriae) Lectionem centuriae recte praeferebat Gesnerus cum Platinero, qui referebat huc *κνυρπίδα* locum, ubi equi punguntur. De pede

enim anteriore sermonem esse, docent armi. Sed *κνυρπίς* Hippiastr. p. 131. post umbilicum versus caudam sita est.

causa erunt, vel si articulus insertus¹ vel intortus fuerit, vel² aquatilia habuerit, vel quidvis³ simile in articulis contigerit, desub cirro^m sanguis detrahi^a debet: quae venae positae sunt inferius quam articuli tribus digitis super^o coronam. quae venae cum summa cautela^p tangendae sunt, quia articulorum coniunctae sunt nervis. Cretico autem,^q vel si basim moverit,^r de coronis rectius^s tollitur sanguis.

XXVI. Quibus autem iumentis vel suffusionis vitio vel per voluntatem excruciata^a ungula fuerit, quae^b vulgo ungulam cogere dicuntur, vel quibus remorata^c basis longo^d tempore claudiginem fecerit, eius-

(h) etiam Go. (i) exemptus vel tortus S. M. (2) aut ins. F. aut pro vel Go. (l) quidvis Go. (m) de subito S. M. (n) Ita pro subtrahi M. S. et Goth. (o) Ita pro sub S. M. ubi est: sub circa tribus digitis super coronam. (p) sollicitudine S. M. (d) Ita pro Cretico vel si S. M. Cretico Goth. (r) praecisio monuerit S. M. (s) Ita pro rectis S. M.

XXVI. (a) extrusicia S. M. extrisia suprascr. extrusia addit Go. (b) quae — dicuntur ex S. additi. In Go. tantum est: quae vulgo dicuntur. (c) rememorata Goth. (d) Ita pro longi temporis S. idem claudiccedinem.

Sect. 6. Insertus) Ex S. M. exemptus malim exsertus. Vnde ἔξερξίς infra III. (vulgo II.) 47. 4.

Aquatilia) Vide infra ad III. (vulgo II.) 49. 4.

Cretico) Paulo antea sect. 5. S. M. habebat: e creticiis de brachioliis sanguis auferitur. ubi Gesner ignorantiam fassus est. De χρῆσις et χρῆσις, χρῆσις cogitare non sinit locus vitii, in artubus indicatus. Vide ad initium capitis notam.

Cap. XXVI. Suffusionis) Pedum suffusionem iterum memorat c. 38. s. 8. pedes suffusos I. 53. s. 4. Conuenit Iordanus cap. 55. delle spontane delle ungie — la infusion per negligenza non curata descende alli piedi — con la rosseta la estremità

de l'ongia davanti sia in tanto cavata fina che la vena niaestra del piede, la quale termina in quel luogo sia rotta e cavato el sangue. Quae repetitil Cresc. IX. 52. de infusione descendente ad ungulas — descendit ad pedes sub ungulis — rosseta parva caventur funditus. L. Ruisius c. 129. pomature de l'ungie, et instrumentum rosseta nominat.

Voluntatem) Vocabulum viz tantum est. Deinceps extrusicia Samb. M. Glossarium Gothani Vegetii: Extrusicia ungula id est corrupta. Vulgatum excruciata viliosum esse suspicor.

Remorata) Emendo: emota basis. Ita cap. 25. 6. si basin moverit.

Script. R. R. Tom. V

F

² modi curatione sanantur. Compones pedem ad gubiam et omnem ungulam ad vivum allides, tumentemque hinc^e suffraginem illius alligatam lino vehementer stringes, totumque simul ungulae solum^f in circuitu scalpello circumscribes,^g ut a corona ungulae^h sublevetur ex parte, tunc circumcisorium inseresⁱ inter unguem^a et solum, et cum bene elimpidaveris, suffraginem^l solvis, et invenies de calcaneo venas fluere, et cum sufficienter effluxerit^m cruor, sale perfricabis,

(e) Vulgo *Componis omnem ungulam quasi ad vivum allidesque virantum*. Samb. M. *componito pedem ad gubiam et omnem ungulam ad vivum allides fumentumque suffraginem illius alligatam lino v. adstringes totumque solum ungulas in circ. scalpello circumscribes*. Go. *circumponis* (supra scilicet, circumpositis) *ad gubiam et om. un. ad vivum allidesque virantum. hanc suffr.* (e) huius S. (f) *solum — circumque om. S.* (g) *vulgo scalpelletur et circumgyrabis*. (h) Ita pro ungula S. (i) Ita pro inferes S. Go. (2) *ungulam S. Go.* (l) *suffragine S. deinceps soli S. M. sequens et om. Go.* (m) *emanaaverit S. M. Go.* (n) Ita pro postea S. M. Goth. (o) et cum seq. munies

Tumentemque Vulgatum *virantum* ex lectione S. M. Gesner emendavit ita, ut vitiosum *fumentum*que mutaret in *tumentemque*. Praeterea *compones* scripsi, quia futura plura sequuntur. Deinde lectionem S. M. probavi *componito pedem ad gubiam et om. v. ad vivum allides*. quanquam etiam sect. 4. est: *compones ungulam eius ad vivum*. ubi similiter legendum puto, ut h. l. S. M. exhibet. Pro *allidere* paulo post est *elidere*; quod praefero. Gesner ex h. l. *gubiam* instrumentum fossorium interpretatus est. Hinc Gesner suspicabatur, *gubiam* h. l. esse ferramentum componendae ungulae, movens, *ad gubiam* dici posse pro *gubia*, ut *ad cornu*. Ipsam viri docti interpretationem proba, sed de *gubia* (quam una cum *gubia* omisit Gesneri Thes. L. L.) unicus mihi occurrit Isidori locus XIX. c. 49. *Scopina dicta quod haerendo sco-*

fem facit. Canterium, Gallia, Guria. ubi Interpres Hispanus monet, hodieque *Gubia* dici ab Hispanis *runcinam*. A *runcinae* igitur usu potuit etiam ferramentum dici, quo solum ungulae ad vivum eliditur. In Isidoro Codex *Gufia* habet scriptum. In Codice Gothano post Vegetii textum leguntur *Glossae* per litterarum ordinem descriptae, ubi reperi: *Gulbia ferrum incisarium plicatum duarum acierum di glaucum*. Deinde *Glaucum id est gulbia*. Scilicet infra V. 47. (vulgo III. 48.) 2. pro *glante ferreo* Goth. habet *glauco ferreo*. Verum ibi adiuncta verba *sparteas aloeabias* diversum docent *glaucum* a *gulbia* esse. Sed eadem *glossae*: *Sparcia de plata incilia sparte Instrumentum incidendi ungulas*.

Circumcisorium) Infra II. 28. 31. (vulgo I. 56. 31.) est incisarium.

postmodum* aceto et oleo inunges, et* linteolis munies diligenter. Spartea* calciare curabis, ut post egestionem humorum^a ungula reparetur. Huiusmodi autem curam nunquam nisi singulis pedibus adhibere debebis, ut in tanto dolore animal duret ac* stet. Si autem in alio pede similis est causa, cum in illo qui prius curatus est, firmiter animal stare coeperit, tunc eum^b elides, et ut^c dictum est, simili observatione curabis. Si vero in his causis animal cremare^d volueris, semissabis illud^e hoc modo. Compones ungulam eius ad vivum, et contra venam addita* sagitta pertundis, ut possit sanguis acontizare* per solum quod^b sagitta pertuderit. Simili autem modo sale fricabis,^e oleoque et aceto, linteolisque^d munibis, dumtaxat singulos pedes, ita* ut portare se possit. Hoc^f modo plane qui semissantur non laeduntur.^g

om. Go. (p) Vulgo *Sparciam*. S. M. *spatio*. Go. *sparcia*. (q) *humoris* S. M. (r) *debes* Go. (s) et Go. (t) *bene* Go. (v) *sicut* S. M. Go. (x) *stigmare* S. M. *stermare* Go. (y) om. Goth. (z) *omisso hoc sagittam* Go. (a) *exire* S. M. (b) *quae* Go. *pertunderit* Go. (c) *confricabis oleoque aceto* Go. (d) *lintheoque* Go. *deinceps curabis* S. M. Go. (e) om. Go. (f) *Ita pro hi* S. M. (g) *Ita pro eliduntur* S. M. Go.

Sparteā) Ita correxit vulgatum *sparteam* Morgagni; Samb. margo *spatio* — *humoris*.

Cremare) Semissare dixit etiam infra II. 10. 9. (vulgo I. 38. 9.) Caustarii semisse habet III. 11. 4. (vulgo II. 11. 4.) et V. 40. (vulgo III. 41.) 3. Vide mox ad cap. 28. Sed h. l. praeferenda videtur lectio *stigmare*, nam de sanguinis missione sola sermo est in utroque loco, ubi *semissare* usurpatur. Quanquam ad cauterium etiam *semisse* et graece ἡμισσε transferri novi et docebo ad cap. 28. Itali etiam *sommeso* vel *sumesso* ita dicunt, ut docui ad V. 47. 3. (vulgo

III. c. 18. s. 3.) Glossa Cod. Gothiani in fine scripta inter alias: *Semistabis alias semisabis, hoc est de sub solo pedis fleubothomisare ut floare*. Alia glossa ibidem refertur ad lectionem *stermare*, quam h. l. pro *cremare* habet Goth. in S. M. *stigmare*. Ita igitur habet: *Stemare, id est sanguinem corruptum a pede corrupti unguis evacuare hoc sternare*.

Hoc modo plane) Ita scripsi ex S. M. Vulgo *hi plane* — *non eliduntur*. quam scripturam defendens Gesner interpretabatur: qui semissantur equi, non opus est, ut curandi causa deiciantur. Verum nec in praecedente

XXVII. Opisthotonicis,* vel qui morbo subrenali laeduntur,^b vulsis etiam, colicis,^c et quibus venter frequenter dolet, de cauda sanguis emittitur, licet melius putetur propter huiusmodi^d causas^e ortas de^f visceribus debere sanguinem tolli. Quod si de cauda tollere^f volueris, sic facies: Erige et resupina caudam ad lumbos, quatuor digitis ab ano, ubi pilos non habet, caede caudam cum^g tabula aliqua non ponderosa, quousque se vena demonstret, et^h in caudae mediaⁱ divisura quatuor digitis ab ano sagitta percuties venam, ut^j acontizet sanguis; post decursionem fasciola^k colligabis. Cum autem de visceribus emittere volueris,^m sub inguibusⁿ de dextra sinistraque^o in singulis femoribus eminentes venas medias sagitta percuties, sed^p caute, propter vicinam mixturam nervorum; post decursionem sanguinis cretam^q impones. Si laccae in gambis fuerint, aut aliquis dolor coxae vel gambae, sanguis detrahatur^r gambis: sunt enim venae a visceribus descendentes per gambas interius, quas medias propter vicinam mixturam nervorum caute^s transverse^t flebotomo percuties, et post decursionem fasciola^u ligabis.

XXVII. (a) Ita pro *Epistomicis* scripsi. *Epistonicis* S. *Opitostonicis* Go. (b) tenentur S. M. (c) et colicis quibus S. (d) eiusdem S. M. (e) causas om. S. M. (f) extrahere S. M. etrahare Goth. facias Goth. (g) de S. M. (h) in cauda S. M. (i) dimidietatem Go. (j) si non egrediatur sanguis S. M. (k) fasciolam Go. (m) velis S. M. (n) (inguibus) ina. S. unguibus habet Go. (o) et sinistra S. M. vulgo *sinistrave*. (p) Sed — nervorum huc retraxi monente Morgagni IV. 10. Vulgo post *impones* inserta leguntur. Vulgatum *mixturam* ex Go. correxi. (q) cetera imponas Go. (r) sub addit S. M. (s) caudae S. M. (t) transverso vulgatum ex S. M. correxi. *transversus* Go. (u) fasciolam Go. deinceps colligabis S. M.

cura equi allidi ei deici dicuntur in terram, sed elidere ei allidere ad vivum iubei auctor ungulam. Nec apud nos equi deiciuntur, quibus solum ungulae eliditur.

CAP. XXVII. *Causas ortas*) Tollen- dum aut uncis includendum erat vocabulum *ortas*, quod sensum turbat.

Sed caute — nervorum) Haec vulgo posita post verba *cretam impones* in

XXVIII. In animalium curis ac^a medicinis duplex remedium auctores esse voluerunt,^b minutionem sanguinis, per quam constricta laxantur, et^c ustionem cauterii, per quam^d laxata firmantur. Sed cum flebotomi ratio evidenter videatur exposita, cauterii quoque, licet novissima cura sit, aperienda^e videtur utilitas. Nam adustio^f laxata constringit, inflata attenuat,^g humectata^h desiccatur, coagulata solvit, carcinomataⁱ praecidit, veteres dolores emendat, alienatas^j corporis partes ex qualibet causa ad statum suum revocat, super naturam excrescentia subtrahit,^k et adusta crescere non patitur.^l Nam cum candente^m ferro ruperis cutem, vitium omne concoquitur atque maturatur, et beneficio ignis dissolutum per foramina, quae facta sunt, effluit cum humore. atque ita sanatur passio et tollitur dolor. Post quaeⁿ cicatricibus clausis constrictior et robustior redditur locus, ac^o prope insolubilis cutis. Sciendum vero^p cuprina cauteria plus effectus ad curandum habere quam ferrea. Praeterea si in capite morbus est, inuritur cervix: si subrenal is est, lumbis ignis adhibetur. Interdum autem puncta infiguntur,^q interdum ad similitudinem lineae^r candens deducitur ferrum,^s aliquando

XXVIII. (a) curis ac om. Goth. deinceps rem esse vol. auctores Goth. (b) scilicet addit S. M. nihil Go. minutione Go. (c) etiam addit S. M. nihil add. Go. deinde ustione Go. (d) Ita pro quod S. M. laxa S. M. (e) vis tamen eius S. M. (f) ustio S. M. (g) humecta siccatur S. M. (h) Ita pro farcia. F. S. Go. ex M. S. dedit Gesu. (i) alienas Go. (j) Ita pro subtrahit, et S. M. (k) sinit. nam beneficio cauterii rumpentis cutem caro coquitur et maturatur, et beneficio ignis dissoluta per foramina, quae facta fuerunt S. M. sinit etiam Go. (l) candenti ferro vero rup. Go. (m) quam S. quod S. M. (n) hoc propria ins. Go. (p) quoque S. M. Goth. (q) adhibentur vel S. M. impinguntur suprastr. in Go. (r) lineae candente ducitur

suum locum retracta posui suadente etiam Morgagni.

CAP. XXVIII. Lineae) Infra V. 40. 3. (vulgo III. 41. 3.) de can-

velut palmulae^a fiunt. In hoc enim mulomedici cum^r arte laudatur ingenium, si ita animal cauterio cura-
⁵ verit ne deformet. Pro^x locis autem, in quibus est passio, et pro pellis aestimatione^y cauteria vehementius imprimuntur^z aut levius. Memoria autem retinendum est, quassaturas,^a emota vel extorta aut eie-
⁶ cta de locis suis uri^b penitus non debere. nam per-
⁷petua debilitas consequitur. sed melius est^c cum locis suis reposita^d fuerint, et ligaturis diligentius^e com-
 munita, atque ita naturae industriaeque beneficio corroborata,^f chalasticis^g unctionibus et malagmis^h postremum causticisⁱ eadem percurare^s ad spem per-
⁷petuae sanitatis. Quod specialiter admonendum est, ne mulomedici festinantes, dum^l foco curare cu-

verum Go. (s) *veru* S. M. (t) *palmate fit* S. M. (v) *mulomedicinae cum arte laudatur ingenium* Goll. unde vulgatum: *laudatur mul. ing. auxi et eorrex.* (x) *in* S. M. (y) *extenuatione* S. M. Go. (z) *infiguntur* S. M. (n) *fracturas* F. M. et S. cum margine Go. *qui exorta habet.* (b) *moveri* S. M. (c) *ut addit* S. Go. (d) *imposita fuerit* Go. (e) *diligentibus composita* S. M. *communita* Go. (f) *corroborata* Go. *roborata* S. M. *deinceps* ut inserit Go. (g) *calasticis* S. M. *colneasticis* Go. Vulgo. *colasticis.* (h) *malacmis* S. *deinceps* ad ius. S. M. et Go. (i) *calasticis* S. M. *casticis* *cola eadem* Go. Voluit *colacasticis.* (2) *procurari* S. M. *procurare* Go. (l) *cum*

tere palmas accipiunt ab armo usque ad cervicem, et in tempore uritur ad mensuram semissis; in alia parte temporum fit quasi stella parva cauterio, in parte renum usque ad mediam spinam virgulae dantur. Hinc *semissare* pedes equorum I. 26. 4. II. 10. 9. (vulgo I. 38. 9.) Vide supra ad I. 26. 4. Hippiatr. p. 228. habent: *βάβδους μακρὰς καὶ λευκὰς, γόμφους βαβδουδαίς ἐναλλὰξ καὶ λευκὰς, τοὺς ἡμέτερος τριστοιχίαν ποιοῦμενον καὶ λευκὰ, μαθακκὸν ἐξεπιπυλῆς καὶ λευκὰ.* Ibid. p. 159. reperies *πυτῆρια ὀρθὰ, πλάτα, εἰ καὶ λευκὰ μαθακκὸν.* Ceterum

de cauteriis eorumque formis et usu apud veteres medicos exstat liber Th. Ficai Lovanii 1598. ubi tamen latine Vegetii vocabula, nec adeo ipsa graeca satis explicata non reperi. In Hippocrate de Morbis p. 465. ed. Foessii est: *καὶ σὺν τῇ κεφαλῇ ἐσχάρης ὅκτω* — τοῖς δὲ στήθεσσι σπινέτοις ποιεῖται μὲν δισκαλίον πλῆγας τὰς φλέβας. ubi *σπινέτοι* videntur esse *palmæ* Vegetii. *ἐσχάρης καὶ λευκὰ* puto esse eraticulatim urere apud Vegetium V. 2. 5. (vulgo III. 3. b. sent. 5.

piunt, animalia debilitent^m autⁿ deforment, cum
flebotomis, potionibus, unguentis, syringis^o medica-
minibusque diversis ante^p sit temptanda curatio; et
si nihil profecerint, ad extremum^q ignis adhibetur.

ferro Go. (m) *potius vexant* addit Go. *saprascripto: alias vacat.* (o) *atque*
deformant Go. (p) *om. S. M.* (p) *at sit temptata* Go. (q) *ultimum* Go.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER SECVNDVS.

(VVLGO I. CAP. XXIX.)

CAP. I.

Quaecunque passionēs plus iumentis periculi * in-
ferre consueverunt, et difficilioribus obscurioribus-
que ^b indigent curis, has primo * amplectimur libro,
ut et facilius reperiantur, ^a quae in exordiis ipsis *
occurrent, et legentibus fastidium non possint adfer-
²re.^f Febrientibus itaque animalibus quam * primum
conuenit subuenire. nam ^b non amplius quam triduo

VARIETAS LECTIōNIS ET NOTAE.

CAP. I. (a) *periculum* Go. deinceps *adferre* S. M. (b) *et durioribus* S. M. (c) *uno complectimur* S. M. (d) *intelligantur* Go. (e) *Vulgalum ipsius ex coniectura Gesneri ceteris.* (f) *possent offerre* Go. Deinceps vulgo addita leguntur: *De curis quae prima sunt.* quae verba recte incluserat Gesner, cum Sambucus monuerit, ea in MS. omitti, ibique duo capita distincta adesse, quorum alterum inscriptum sit: *de curis febrium*; alterum *de lassitudine, quae videtur febribus similis*; et incipit: *Febrientibus anim.* Omittit etiam verba haec Go. qui *Quae febrientibus* habet. (g) *quam* ex S. addidi. (h) *quae* S. M. vult *quae*. (i) *inde* Goth. (z) *quos* Goth.

CAP. I. *Triduo*) Hippiatr. p. 5. eadem totius operis pariter ab hac ipsa tradunt, sed minus integra, initio febrium cura aucto.

caloris vim¹ sustinere posse creduntur. intra quod² si curata non fuerint, moriuntur. Oportet igitur prius passionis³ huius signa causasque praedicere, et^m mox medicinas exponere. Febriens iumentum³ deiectum caput eⁿ terra allevare vix poterit, erit oculis apertis, labiis demissis, tristitia turpis^o et gravitas totius corporis insequitur, testiculi tumidiores laxius^p pendent, membra caloribus fervent, venae vehementi pulsu saliunt, anhelitusque creber et calidus, tussis assidua, incessus nutans, fastidium cibi, bibendi cupiditas, vigiliae iuges. Causa autem huius⁴ passionis ex magno labore et fatigatione est, si negligentia consequatur.^q Interdum aestu nimio, aut perfrictione^r vehementi, vel ex cruditate ciborum, aut sudoris subita infrigidatione, vel ex fervore hordei novelli evenire^s consuevit. Curatio autem ista⁵ solennis^t est. Continuo^v sanguinem eis de facie vel de temporibus aut palato oportet emitti, ab omni esca prima die penitus abstineri,^x tunc foeni optimi aut^y herbae viridis subinde^z pusillum offerri oportebit, et quiescere etiam ab omnibus rebus, et etiam sequestratum temperato tempore, et inambulationi-

(l) huiusmodi s. e. praedici Golh. (m) postea medicinam ponere S. M. (n) a terra levare non Go. (o) turpi S. (p) laxius^o Go. sic. (q) consequitur Go. (r) Ita pro perstrict. scripsi. perfrictione S. M. (s) accidere S. M. (t) sollemnis Go. ubique. (v) autem addit Go. (x) abstinent S. M. abstineat Go. deinceps tunc add. Go. (y) vel S. M. (z) subinde p.

Oculis apertis) Hippiatrica p. 5. ὀφθαλμοῖς ὠθηκώτας καὶ θαρυσώδεις — τὰ χιλιόνια κίχλασμαίνα.

Hordei novelli) Hipp. νιπράς καὶ ἀριθιρίστους κριθάς, αἱ θύστριπταί εἰσι καὶ θναθιοίκεται. Infra V. 43. t. (vulgo III. 44. t.) hordeum novum vehementius calci.

Tunc foeni — temperato tempore) Haec omnia omitti S. M. nec ea sunt in Hippiatricis, quae sic: ἀλλὰ μόνον τὸ ποτὸν κατὰ μικρὸν δίδου καὶ περιπατεῖν ἐλέγα καὶ πρῶτος ποίεῖς ἰσχυρὰ πασμίνον. unde h. l. malim legi: abstineat, tantum pusillum potum offerri oportebit, et sequestratum (ισχυ-

bus levibus animal commoveri: * calidis quoque locis^b
^c coopertum stabulari. Cum coeperit melius esse, her-
 bam minutatim concisam^e porrigito. quae si defuerit,
 hordeum maceratum, ablatisque suis folliculis tusum^d
 in modum ptisanæ, paulatim offeratur et frequenter
 exiguum.

II. (I. 30). Plerumque autem equi ultra vires ad
 cursum coacti aut ponderibus praegravati aut * sudore
 defecti similia febrientibus^b signa demonstrant. Quod^a
 sic intelliges: Oculi sublachrymantes erunt et tan-
 quam subfusi sanguine, praeterea spiritum crebrius
 agitat, foenumque fastidit et de posterioribus pedibus
 melius se sustentabit. nam priores^d quasi subritos
 tardius ponit.

III. (I. 31). Quod si febris interna fuerit, non *
 facile animal dormiet, et quotidie deterior^b fiet, in-
 terdum furunculos^c in dorso vel in lateribus habebit:
 et tunc^d scias eum^e a morbo, de^f quo supra disputa-
 tum est, malleo detineri.^g Cui lotium aliquot diebus^b
 tam hominum quamⁱ arietum per nares infundes. Et
 sic potiones, quae de isto morbo supra scriptae sunt
 dabis.

dare Go. *subinde oportebit ambulationibus animal commoveri* omissis reli-
 quia S. M. (a) *comm.* om. Go. (b) *parum* add. Go. (c) *incisam* S. M.
 (d) *tusum* Go.

II. (a) *Ita pro ac* S. M. (b) *Ita pro febrientibus* S. M. (c) *Ita pro*
Quos S. M. (d) *Ita pro priores* S. M.

III. (a) *non* — *dormiet* om. S. M. (b) *Ita pro deterius* Go. (c) *funiculos*
 S. (d) *et tunc* addidi ex S. M. (e) *eum* om. S. M. (f) *Verba de quo* —
est ex S. M. addidi. Vulgo qui *superius disputatus est malleus*. Sed S. M.
malleo. (g) *teneri* Go. (h) *Ita pro dierum* S. (i) *q. ar.* om. Go.

παρσύτοι, nam *segestre* graecum est
επιγαστρον) *inambulationibus levibus*
animal commoveri.

Folliculis tusum) Hippiatr. *κρίθαι*
καλῶς περιπτισμέναι, σύμμετροι.

IV. (I. 32). Si autem autumnus^a tempore coeperit febre iumentum, statim de cervice sanguinem detrahes, vel gradu tertio de palato; post herbas trixaginis sextarium, traganti, rosarum^b ana unciam 1 in pila lignea pistabis, cernesque^c subtiliter, ex aqua^d cum mulsa et oleo potionabis, atque ita restitues sanitatem.

V. (I. 33). Si autem aestate febre coeperit, totum sudabit, sataget^a salientibus venis, naturam^b mincturo similis demittet ad terram, transverse ambulabit. De coxa media quatuor digitis ab ano venam inquiris^c et ex ea sanguinem detrahes. Si autem non inveneris, de cervice tollendus est. Cui hanc potionem pro^d tempore dabis: Herbae^e portulacae plenam manum tundis, succumque eius cum draganto^f et thure et^g succo rosae campanae mulsa addita offeres, potionem non satis grandem, ne plus quam oportet infrigides: quia^h cum quasi splene careat simul et defectione sanguinis calore privatur.

VI. (I. 34). Hieme vero si febrerit, supra dictas^a

IV. (a) *autumno* — *febrere* Goth. (b) *ros. om.* S. M. *deinceps an F.* (c) *tenesque* S. M. *cautinisque* Go. *An conterisque?* (d) *ex qua* S. M. et Go. *prahante* Gesnero. *deinceps commulsa* Go.

V. (a) *sataget* Go. (b) *Ita pro mincturam et naturam simul dimittere* S. M. in Go. *est in mincturam.* Vulgo etiam ante *ad terram* interpungebatur. (c) *maris* Go. (d) *parabis* S. M. (e) *Ita pro Herbam portulacae* Go. nisi quod *portulacae* leuel. (f) Vulgo *dragante.* (g) *vel rosae cum pane* S. M. *cum thure vel succo rosae cum panae* Go. (h) *Hinc ad finem* cap. om. S. M. *quā tum* Go.

VI. (a) *scriptas* S. M. Go. (b) *cum digito* Go. (c) *sanitatem* S. M.

CAP. IV. *Cum mulsa*) Tollendum est aut includendum inutile vocabulum cum.

CAP. V. *De coxa*) Intelligit de feminibus ex libri 6, cap. 4.

Portulacae plenam manum) Expressit graecum *ἐπὶ πλάνα*.

Campanae) Plinius 21. 1. 10. praecocem Campanam rosam ait esse. Postrema capitis verba inelusi, quas S. M. etiam omittit, ab argumento aliena. Pro *splene* M. *Stadus* malebat *felle*; notum enim, equos fellis vesicula exere.

species aridas contundito,^b diligenterque misceto, et per sinistram narem dato, sanitas^c consequitur. Febrientibus autem haec potio utilis traditur: Mannae, thuris uncias 2 semis, iridis illyricae^d uncias 6, piperis unciam 1, baccarum lauri, seminis apii ana unciam^e 1, cum^f passo potionabis. Item post detractorem sanguinis de matrice aut de palato sic^g potionabis febrientem: Hyssopti libram unam, abrotani uncias 6, lactis caprini sextarium, amyli^h cyathum, olei optimiⁱ uncias 3, herbae urceolaris^j succi cyathum unum, misce cum caeteris, et per cornu^k faucibus infunde,^l erit salutare remedium. Item alia potio. Lactis libram unam,^m olei cyathos 2, croci scrupulum 1,ⁿ myrrhae^o 2, apii seminis cochlearium^p plenum, miscebis pariter, et dabis ad cornu. Hieme farinam triticeam cum aqua tepida, aestate autem farinam hordeaceam cum aqua frigida^q dabis in potu. Si febrienti tensura^r non desit iliorum, loca cauterio^s inurenda sunt, et usta curanda. Item alia potio.

(d) Vulgo *yris illyricae*. (e) *compasso* Go. (f) *pot. sic. febr.* Go. *febriens unmentum* S. M. (g) *am. cy. om.* S. M. Vulgo *amili*. (h) *quieti* S. M. (i) *ursiol.* F. S. Goth. (j) *cornum* Goth. (l) *Ita pro sextarium* S. M. (m) *scrupulum* s. om. Go. *drachmam unam* S. M. *deinceps* vulgo *mirrae* — *appii*. (n) *cochleare* S. M. *cochlearium* Go. (o) *frigida* om. S. M. *deinceps vulgatum potum ex* Go. *correx*. (p) *Ita vulgatum febrient mensuram non des*, *iliorum autem loca* *correx* ex S. M. et Go. nisi quod hic *dedit*

CAP. VI. *Mannae thuris*) Hippiastr. p. 8. μάννης γόβ. λιβάνου ούγγινης σσ. et reliqua, ubi mensura interdum dissert. Interim post *mannae* incisionem posui.

Urceolaris) Hanc potionis formulam vix integram pulo esse. In simili Hippiastr. p. 9. est. βοτάνης περιδικιάδος ήν Ρωμαίοι ούρκελαρ καλούσι. Noster iterum nominal infra V. II. 2. (vulgo III. 12. 2.) Plinius graece

parthenium et perdicium nominari referi 22. s. 20. *

Lactis libram unam) Ita recte Samb. margo. Ita enim Hippiastr. p. 8.

Cum aqua tepida) Hipp. μετά ὕδατος ποχλιαρίου ἐνός. interpret. Lego καχλιασμένου.

Tensura) Ita recte S. M. Hippiastr. εἰ δὲ ἴχνη τὰς λαγόνας τεταμέναις καὶ μὴ πύκται ὁ πυρετός.

Lactis caprini heminam, amyli⁶ cyathum, ova 4, olei cyathum,⁷ succum⁸ herbae urceolaris quotidie potum⁹ dabis usque ad sanitatem. Item unctio¹⁰ qua perfri-
candi sunt febrientes.¹¹ Rosae libram, olei veteris libram 1, aceti heminas 3, olei cyprini¹² libram semis¹³ portulacae seminis et nucis amarae ana uncias 6, menthae vel rutae quantum sufficit.¹⁴ teres et commisces, et tepefacto utere, ita ut diutissime confrices contra pilum, et in loco tepido unctum animal cooptumque statues. Item¹⁵ potio alia si hieme febrie-
rit. Gentianae unciam unam, aristolochiae, hyssopi, absinthii, abrotani,¹⁶ singulorum unciam unam, caricarum uncias 6, seminis¹⁷ apii uncias tres, rutae fasciculum¹⁸ 1, omnia in cacabo cum aqua decoques usque¹⁹ ad tertiam, et cum nigrescere videris, coctum est. Exinde unam²⁰ heminam misceto sicut²¹ supra scriptum est, et per cornu faucibus infundito.²²

habet. illorum S. (q) quantum Go. (r) succi — urceol. Go. urceol. eliam F. S. (s) potionabis S. M. (t) unguentum quo S. M. (v) Go. inserit Recipe per ootam scriptum. deinceps rosarum libram uncias sex Go. libram semis S. M. (x) Ita pro lactis caprini S. M. nisi quod cyprini habet. (y) unam S. M. deinceps portulacae unc. nucis amarae S. M. Vulgo portulacae erat. (z) Ita S. M. Vulgo erat expedit s. teres. obi litteram s. ex oota verbi sufficit ortam esse suspicabatur Gesner. Deinceps vinctum pro unctum Go. sopraser. habet. (a) Item potio alia om. Go. et post febrierit inserit Recipe. (b) unciam unam omisso singulorum Gorb. (c) sem. om. S. M. (d) Ita pro fasciculum S. pro numero bonum habet S. M. (e) usque ex S. addidi. (f) Ita pro vini S. M. (g) cum superscriptione S. M. si cum Go. (h) infundat Go.

Caprini heminam) Hippiatr. p. 9. λίτρας τὸ ἥμισυ, ἀμύλου τὸ ἀροῦν etc.

Aceti heminas 3) Hipp. aceti libram et semissem habet.

Olei cyprini) Ita ex S. M. dedi pro lactis caprini, confirmante loco Hippiatr.

Portulacae) In Hipp. seminis nulla

fit mentio, sed ἀνδράχνης καὶ κάρων παλαιῶν λίτρας τὸ ἥμισυ.

Abrotani) Omittunt Hipp. p. 9. et singularum herbarum et reliquarum rerum mensuram variant.

Fasciculum) δέισμην μίαν Hipp.

Vnam heminam) Ita recte S. M. pro vini firmantibus Hippiatricis.

VII. (I. 55). Si quod iumentum ab indigestione vel pletura febricitaverit, naribus spiritum ducet,^a et ilia frequenter agitabit, anhelitusque^b erit fervens et aridus, spinam facilius flectet,^c nam qui ex perfri-
ctione^d febrit, rigidus est; quia calor membra dissolvit, frigus astringit. Ex pletura igitur febrienti copiosus sanguis emittitur de cervice, nares aceto per-
2 fricantur, ut sternutet saepius. Venter quoque fe-
brientis si durior fuerit, per anum iniecta manu ster-
cus extrahatur,^e a cibo abstineat, paucissimum^f potum
per intervalla suscipiat, et unctum^g supra scripto
medicamine, diuque fricatum,^h loco stabit calido
horis tribus aut quatuor coopertum, postea ad am-
bulandumⁱ producet² nihilominus involutum.

VIII. (I. 36). Si quando ex vulnere aliquo^a vel
suppuratione oris aut faucium nascitur febris, de
temporibus nec non etiam de palato detrahendus est
sanguis. De maxillis quoque sive de cervice, et ad
postremum quicumque locus febrienti doluerit, ex^b
eodem cum^c mensura sanguinem oportet auferri.
Quod si cibum penitus respuerit, farinam aquae mixtam
ad cibi^d instar faucibus eius infundes. Ollas^e quoque
de passo facies iustae magnitudinis, et septenas^f cum
oleo digeres, ut possit habere substantiam. Ita^g de-
nique febrienti utilis est, ex quacunque parte detrac-
tio sanguinis fiat, si consideratis vivibus animalis

VII. (a) ducit Go. (b) anhelitus erit frequens et olidus Go. (c) flectit Go. deioceps nam et qui Go. (d) perforatione S. M. Vulgo perfrictione. (e) egeritur S. M. (f) pauc. — et om. S. M. parviss. Go. (g) unto Go. (h) fricato Go. (i) deamb. S. (2) ducitur Go.

VIII. (a) vulnere vel aliqua supp. Go. (b) idem fricandus est et sanguis S. M. (c) omni Go. (d) clivi instantiam S. M. ad instar cibi — infundis Go. ad olivae instar conficiebat Gesner. (e) Offeras Go. (f) ptisanas Go. (g) ac demum febr. Go. (h) Ita pro rationabiliter Go. humor addit etiam S. (i) in enormiter Go. (2) occidit S. M. curat Go.

mensura servetur. Nam ut emissus ratione humor^a relevat, ita enormiterⁱ ablatus evirat^a vel turbat.

IX. (I. 37). Coactio in animalibus passionis est nomen, ex qua aegritudinum^a diversa genera nascuntur, ideo sic appellata,^b quod ab iniuria vel labore vel^a ex coactione contigat. Quoties enim lassum animal fatigatione itineris vel nimietate cursus vel magnitudine ponderum non studiose refovetur, vel aestate sitire vel hieme algere^d compellitur, vel certe penuriam^a sustinet cibi,ⁱ aut hordeo novo aut^a foeno pessimo laeditur, et per^b dies aliquot circa curam eius nulla adhibetur industria;ⁱ sic totius corporis compago et interiorum viscerum depositio per iniuriam et fatigationem vitiatur.

X. (I. 38). Ex qua coactione haec passionum genera^a nascuntur. Ex perfrictione^b enim fiunt opisthotonici,^a podagrici, phthisici. Ex aestu autem evenit gravedo, febris, insania, capitis dolor. Ex sudore^a oritur tumor in cruribus, suffusio in pedibus, febris, spasmus, et tussis. Ex humore quoque, qui de naribus profluit, passio apertissima declaratur. A cerebro enim^d vel a capite venit multa pituita,^a crebra et spissa. A perfrictioneⁱ erit humor tenuis, aquati-

IX. (a) aegret, Go. (b) est addit Go. (c) et S. M. contingit deinceps Go. et quotiens postea laxum. (d) frigore in Go. anprascr. voluit frigare. (e) iniuriam Go. (f) convictus S. M. (g) vel Go. deinceps vulgo distinguitur: laeditur, et per. (h) per aliquot dies Go. (i) et inserit F. S. Go. omittit S. M.

X. (a) signa S. M. deinceps nascuntur Go. (b) praefractione S. M. Vulgo perfrictione. (c) Vulgo epistomici, S. M. opustetonic. Go. epistomachi. (d) vero S. M. (e) pravitas S. M. et Go. margo. habet spurcitas.

CAP. X. Ex humore) Comparatione natum rubentem tenuem et fri-
locum geminum III. 36. (vulgo II.
36.) ubi ex cerebro mucor dicitur
fluere crassus et candidus, ex perfri-

etione natum rubentem tenuem et fri-
gidum. unde apparet, hic quaedam
esse villosa.

cus et frigidus : ex qua re fiunt coriaginosi ^a et epatici ^b et phthisici. A tolibus ^c et glandulis et arteriis humor erit candidus ^d et viscosus, ex quo ^e evenit fastidium et faucium praefocatio et synanche. ^f A pulmone autem humor crassius, sanguinolentus et male olens ^g emanat, colore pallido. ^h Ex qua causa fiunt peripneumonici, ⁱ vomicosi, ^j orthopnoici ^k et phthisici. ^l A morbo autem malleo ^m venit humor multus et crassus, et pallidus. ⁿ Ex qua re fit orthopnoicus ^o profluvius Atticus, ^p et suspirium articulare. A iecore ^q humor erit lividus, [yricus ^r] et viridis, et tabidus,

(f) Volgo perstrictione S. M. praefocatione humorum erit. (g) corriginosi Go. (b) tenatici et tascici et a talis S. M. eptetici et tassiculatores et glandulosi. Ex glandulis et arteriis Go. (i) Volgo colibus. (x) calidus Go. (l) hoc S. M. (m) Synanches F. Sinances Go. margo Schiriacos. (u) Ita pro odoratus S. M. multus odor Go. (o) palio Go. (p) Ita pro peripleu. Go. (q) ranycosi S. M. (r) orthonoici S. M. orthomici Goth. Valgo ortomici. (s) ptitici Go. (t) malleo Go. (v) pallidus omisso et Go. (x) a qua Go. Catacroitis profluvius et viridis non valde crassus, neque albidus S. M. (y) orthonoicus Go. Valgo ortomicus. (z) arteficus Goth. (u) alias iecinore Go. (b) yricus om. Go. (e) grossus Go. (d) Synthe-

A tolibus) Vulgo est colibus. Verae lectionis vestigia habet S. M. hic et infra V. 63. 4. (vulgo III. 64.) recte mouente Gesnero in Thes. L. L. Festus: toles, tumor in faucibus, quae per diminutionem tonsillae dicuntur. Graeci *παρίσθυσ* vocant. Vgutio apud Cangium in turella sic habet: Toles, toletis, sunt membrorum tumores circa uiam stantes. Haec vulgo per diminutionem tonsillae vel turellae vocant. Haec in faucibus solent turgescere. Iohannes de lanua habet tonsillas. Isidorus II. 4. toles gallica lingua dicitur quae vulgo per diminutionem tonsillae vocant, quae in faucibus turgescere solent. In Sammonico vers. 294. iam olim viri docti colles mutarunt in toles. Habet etiam Plinius Val. II. 42.

Synanche) Cf. ad III. (vulgo II.) e. 28.

A morbo autem malleo) Haec aliena sunt a coactionis causis, signis et effectibus, eademque iam antea posita sunt: a pulmone autem humor crassus — colore pallido. Taceo ineptum suspirium articulare. Quare haec omnia a librario inepto adruta censeo. Vitium arguit etiam S. M. ubi profluvium Atticum ex parte non compareret, et reliqua plane aduersa apponuntur. De Attico profluvio vide ad I. 47. 49.

Suspirium) Supra ad I. 3. ex Hippiatricis monui, malleum humidum a Romanis suspirium vocatum fuisse; sed articulare additur inepte.

non valde crassus,^a neque olidus. Ex qua re fiunt syntectici,⁴ hydropici, febricosi. Ideo autem signa passionum^a capsasque divisimus, ne ignoratus¹ error noceret,⁶ et facilius evidens doctrina curaret. Absyr-tus^b huiusmodi de coactionibus prodidit medicinas: si equus, inquit, coactus de via venerit, oculi eius¹ intro abibunt vel versabuntur, spirat calidum frequenter atque suspirat, et^a auriculæ huius ac reli-quum corpus extensum erit. Cuius talis¹ est curatio, ut parum hordei accipiat, foenumque non multum. Potio autem huiusmodi praeparabitur,^m hyssopi,⁶ abrotani ana unciam 1, sampsuchiⁿ uncias 6, foenu-græci libram unam, lini seminis pondo^o duo: hæc omnia tusa et cribrata in cacabo novo cum sex aquae sextariis infundis, addisque novem duplices^p ficus, quæ cum ad partem dimidiam decocta fuerint, uni-versa conteres atque liquabis,^q præterea vini veteris⁷ optimi sextarios tres, mellis heminam, piperis triti drachmam^r adicies supra scriptis, rursumque fer-vere facies omnia, ex qua^a calidam potionem plurimis diebus dabis, quæ mirifice iuvare consuevit. Si de labore itineris suffusio pedum forte provenerit, cave ne sanguinem calido⁴ detrahas, sed requietum [pau-satumque^v] flebotomabis, huiusmodi^r beneficio po-tionis usus⁷:⁷ Turis masculi drachmas^a 2, foliorum^b caprifisci libram, grana piperis 25, fermenti uncias 3, croci drachmam:^c Omnia bene, trita in tres partes⁹

via S. M. Sintetici Go. Vulgo sciatici. deinceps ytropici Go. (e) passionis obmissaque Go. (f) Ita pro ingratus coniec. Morgagni et Gesner. (g) no-cere S. (h) Absyrus S. M. (i) eius om. Goth. et post abibunt addit. (2) et deinceps huius om. S. M. (l) ista S. M. (m) Receptio addit Goth. (n) sansuci S. M. Vulgo sampsuci. (o) libras duas S. M. pondera Goth. deinceps tona. (p) XVIII S. M. (q) item addit S. M. (r) unciam unam S. M. (s) quo S. M. (t) calidum Go. (v) omittit S. M. et Go. hinc inclusi. (x) huius S. M. (y) unus Go. (z) uncias duas S. M. (b) folia

Script. R. R. Tom. V

G

divides, et expausatum^d iumentum triduo cum oleo
 potionabis et vino: si hiems fuerit, tepida os ablues,
 aestate^e frigida: si tardius, aut^f non recte ambulat,
 sulphurem^g et resinam calentem ungulis imponis,
 non semel tantum, sed aliquoties donec rectus^h ince-
 dat. Si vero ista non profuerint, semissabisⁱ eum,
 ut de ungulis sagitta contactis competenter profluat
 sanguis, et vulnera traumatico^k curabis pharmaco.^l
 De lassis^m haec signa erunt:ⁿ toto corpore gravabi-
¹⁰ tur, et posteriora crura quasi inligata^o habebit. posca
 itaque et pulegio nares eius et totam faciem fovebis,
 panem et^p merum dabis^q ut manducet, offeresque ei
 lactucas vel gramen diligenter lotum atque concisum,
 consequenter daturus huiusmodi potionem: Succum
¹¹ ptisanæ, passum, ova, oleum rosatum, quæ omnia
 pariter^r mista per triduum dabis, ita ut hordeum primo
 decorticatum siccatumque manducet. Praemo-
 nendum autem est, ne^t iumento ex coactionis iniuria
 laboranti pulses venas calentes. continuo enim ner-

Go. (c) *quartam partem drachmæ* S. M. Goth. (d) *expausatum* S. M.
 (e) *Si aestas* S. M. (f) *rectum* S. M. *rectus ambulat* suprascri. *recte* Go.
 pro his verbis: *aut non recte*. (g) *furfurem* F. M. Go. et S. M. *deinceps*
impones. (h) *recte* Go. (i) *stemissabis ipsum* S. M. *deinceps sagittis* Go.
 (k) *traumatico* S. M. *trainitico* Go. (l) *autem addit* Go. (m) *Vulgo laxis*.
 Ante hæc duo verba S. M. inserit: *Febris ex lassitudine hæc signa habet*.
 cu. # *lemmate novi capituli: De febre et lassitudine*. (n) *monstrabis* Goth.
 (o) *longa* S. M. *crura inligata quasi habebit*. *posca* Go. (p) *etiam* S. M.
 (q) *dabis* om. Go. (r) *par. mista* om. S. M. *mista* om. Go. (s) *pro modo*
totum S. M. *promodulatum* Goth. (t) *ne iumentum ex evanescutionibus in*
iniuriam laborum impules, venas enim calentes habens, continuo nervorum

Sulphurem et resinam calentem)
 Codicum scripturam *furfurem* fere
 probaveris comparatis locis similibus
 3, 7, 2, 3, 23, 4 et 3, 56, 2.

Venas calentes) En Apsyrti verba
 in Hipp. p. 39. *ἐὰν ᾖ ἐξ ὀδυνοπείας ὁ*

ἵππος καὶ ὑπόκοπος, μὴ θεῖν αἷμα
ἀρχιεῖν ἐξ αὐτοῦ. οὐ γὰρ τὰς φλέ-
βας κοπιᾷ, ἀλλὰ τὰ νεύρα. ἐὰν
οὖν αὐτὰς νύξῃς, τὰ νεύρα ἀποξηραί-
νται. αἱ γὰρ φλέβες ἑμυροὶ οὖσαι
 (venae calentes Vegetii) ἀπαλὰ τὰ
νεύρα παρέρχονται.

vorum * contractio et debilitas consequitur. Oportet 12 autem artus eorum et genua vino calido et oleo tepido * suffundere, totumque 7 corpus multorum manibus diutissime confricare, et loco statuere tepido, mollia * de siccato stercore vel de paleis * strata praebere. Posteriores 8 partem flebotomo lassis * non oportet contingi, ne penitus evirentur. 4 Quod si venae in cruribus tument, et * plenae sunt humore, 9 de coronis sanguis auferatur.

XI. (I. 39). Non minus multae et obscurae valetudines * in internis 8 animalium quam hominum existere consueverunt. imo si verum quaerimus, prope pares atque * consimiles sumus. Nam 4 animalibus, quia * rationales sumus, sola mente praestamus: corporis vero natura communis est, maxime in doloribus. Dolorem 9 ventris in iumentis Veterinariorum 2 imperitia putat facile 8 posse curari, quod 1 grave, nescit: et * ex ventositate vel constipatione vitium, torsiones vocant et interiorum incisiones, quibus aut praecantationes 1 anicularum more, aut aliquod quasi 3 physicum remedium adferre conantur. Cum quid,

S. M. calentes etiam Go. Vulgo calenti. (v) nervo Go. deinde contracto. (x) tepido om. S. M. (y) et totum Goth. (z) et supponere ei mollia, ut paleam S. M. (a) palis Go. (b) autem addit S. (c) Vulgo laxis. (d) enerventur S. M. (e) has pl. sent Go. (f) humores decoctiones — auferatur Go.

XI. (a) valetud. Go. (b) iumentis Go. (c) atque om. Go. (d) Nam — sumus om. S. M. (e) quas corrigitur qua Goth. (f) Dolor enim Goth. (g) Vulgo Veterinorum. Go. Vectariorum. Meom S. M. (h) ex facili Go. (i) quod — vitium om. S. M. (z) et om. S. (l) verborum rationes S. M.

Genua — suffundere) Αψυρτιος: διὰ τὸν ἀναρροῦν οἶνον καὶ ἑλαίον τοὺς ἰσμούς καὶ τὰ σκέλη.

Multorum manibus) Αψυρτιος: χειροτριβεῖν μαλακῆς ταῖς χεῖρες.

Stercore) Αψυρτιος: ὅπου κόπρια ὑπάρκουν ἢ ἄλλα ὑποβλήματα ἀπαλά. Igitur non opus est stramine Morgagni IV. 12:

enim intrinsecus iumentis dolere inceperit, statim se allidunt et volutant, et solius ventris creditur esse causa, cum plures et difficiles et diversae* sint passionēs, ex quibus dolor et volutatio illa contingit. et nisi singulis pro causarum genere competens medicina subvenerit, sanitas redire non poterit. Efficaciter autem curare potest° nemo, nisi qui internarum aegritudinum signa rationesque cognoverit.

XII. (I. 40). Primum venter* ipse, qui aqualiculus nominatur, totius corporis obtinet dominatum, in cuius capacitate cibus potioque miscetur, ac per digestionem naturali calore decoctus, separatis humoribus, partem ad substantiam membrorum convertit in sanguinem,^b partem in urinas resolvit, partemque² secernit° in stercora. Quod si loca illa perfrictio^d longi temporis vitiaverit, intestinorum dolor, et° corruptio digestionis necessario sequitur.^f Nam pars humoris coagulatur ex frigore, et fit conglutinosa in praecordiis, atque in intestinorum partibus,^g quae ducuntur^h ab aqualiculo usque ad colum,ⁱ quod appellatur Graece² typhlon enteron, latine¹ ieiumum dicitur, retinetur et haeret, per quod in colum¹ humor pessimus transit, et interclusione sua cibum non patitur ad interiores partes more solito descendere.^m

(m) conphysicum S. M. (a) et diversae ex S. addidi. (o) non poterit S. M. nemo potest Go. deinceps aegret. Go.

XII. (a) Plurimum ipse Goth. (b) Vulgo additum et om. S. M. urina deinceps Go. (c) Ita pro secum trahit S. M. stercore Goth. (d) Vulgo praestrictio. Goth. perstrictio. (e) et cor. dig. om. S. M. (f) consequitur S. M. (g) partes Go. (h) ducunt S. M. (i) collum F. et Go. sed correctam. (z) Vulgo deest typhlon. Go. tyflon enteron. S. M. cyphon, interim. De meo Graece addidi. (l) Vulgo post retinetur et haeret legebatur: quod Latine ieiumum dicitur. Go. ieiumuni. (u) Ita pro pervenire Go. (u) etiam

CAP. XII. *Aqualiculus*) Iaidorus 90. aqualiculus proprie est porci,
apud Vincentium Specul. nat. 28. e. hinc ad ventrem hominis translatio.

Hinc [etiam^a tortura et] extensio ventris dolorque^a cum magno periculo generatur: quae passio Graece emphragma, Latine praeoccupatio dicitur.

XIII. (I. 41). Exoritur et alia causa doloris asperior,^a quae Graece chordapsos^b appellatur, cum praeclosa intestina viscerum vento [furnove^c se] urgente colligant,^d usque adeo,^e ut et^f aquam et cibum et stercus animalia etiam interdum revomere cogantur. Praeterea ad similitudinem hominum propter^g inflationis iniuriam coli quoque^h dolore vexantur; propter quam necessitatem animalia diu seⁱ vehementerque^a volvendo rumpuntur, quod curariⁱ iam non potest, et ideo moriuntur.

XIV. (I. 42). Ilei^a quoque vitia ex perfrictione^b huiusmodi humoris nascuntur: qui cum intestina maiora et praecloserit, et in eorum^c sinibus stercora coeperit detinere: prohibet^d illa ad cataclytum lon-

— et om. S. M. autem Goth. (a) q. p. Gr. om. S. M.

XIII. (a) a superiori S. M. (b) cardaphos S. M. (c) fumove om. S. M. se om. Go. hinc utrumque inclusi. (d) colligunt S. M. (e) Ita pro eo S. M. (f) et ex S. addidi. (g) per instructionis iniuriam colicumque dolorem S. M. fructionis Go. (h) quoque om. Go. (i) Ita pro diversae S. M. (a) vehementer — rumpunt S. M. (l) curare non Go.

XIV. (a) Aliqua S. M. Alia Go. (b) praeforations istius S. M. perfrictione Go. (c) renibus eorum S. M. in renibus eorum Go. (d) illam Go. dainceps vulgo cataclytum. S. M. catochidem. Go. cataclietum. Idem lon-

Emphragma) Iterum nominat infra II. 49. (vulgo I. c. 47.) Describunt Hippitrica p. 146.

CAP. XIII. Chordapsos) tenuiorum intestinorum est, ileus pleniorum, auctore Celso 4. c. 13. Cf. Foestii Oeconomia h. v.

CAP. XIV. Ilei) Eius in equo nominat etiam Aristoteles Hist. A. VIII. 24. eiusque signa ponit haec: τὰ οὐρία δὲν σπλάγχνων ὑπὸ τῷ

ἐμπρόσθιαι καὶ ὑποέρουσαι, ὥστε ὀλέθου συγκαταίειν. ἐκ δὲ ἀσκήσεως τὰς ἐμπροσθεν ἡμέρας, εἴτε μανῆ σίμα ἀραιροῦντες καὶ ἐκτρέφοντες βοηθεῖται. ubi Thomae versio habet pro μανῆ rarefiat. Legit igitur scriptum μανυδῆ. Verba καὶ ἐκτρέφοντες omisit Gaza et versio Scoti apud Vincentium.

Cataclytum) Gesnerus cataclietum malebat, i. e. sphincterem, probanie

ganonis decurrere. (Longanon autem intestinum vocatur, per quod stercus egeritur). tunc ventus^a crassus vel praeclusione ipsa intra^c viscera increscit ac saevit, et^d dolores morsusque excitat vehementes, ex quo iumenta se proiciunt ac volutant, extensisque pedibus calcitrant. sed per impatientiam se saepe^b iactando ventus increscit, et mixtus stercorei usque ad^e intestina descendit, nec^f iam, ut supra, rumpitur. Quod^g vitium Ileos vocatur ab eo, quod intestina locis suis exclusa, quasi obices faciunt. quae valetudo^h periculosa est, nisi cum celeritate subveneris. Huiusmodi autem sunt adhibenda remedia: Aqua calida renes animalis diutissime fomentabis, foenumque cum calida, ut vapor magis penetret, frequenter apponis, post ciliciisⁱ diligenter absterges, item^m oleum vetus et picem liquidam, et oleum laurinum misces,ⁿ calefacies, et diutissime perfricabis, ita ut^o testiculos eius perungas; et in auriculas calidum medicamen infundas.^p Tam diu autem fricabitur,^q ut sudare incipiat

ganonis — Longanon. (e) Ita pro venter S. M. grossus Go. (f) intrinseca — crescit Go. (g) Ita pro sibiimet S. M. Go. deinceps proiciunt Go. (h) immo. S. M. Go. vulgo additum. (i) in S. M. (z) quod vitium Ileam vocatur, ab eo quod intestina suis locis exclusa quasi obices faciunt, quae valet S. M. Vulgo rumpitur, sed iumento quod in vitium qui Ileos vocatur (ex eo — exclusa, animal quasi elices facere faciunt) inciderit, ea valet. etc. In Goth. est: sed in vitium; quod yleon — ab eo — faciunt: quae valetudo. In Samh. est Ileos. (l) stramine S. M. (m) item ex S. additum. (n) et ins. S. (o) ut S. M. et Go. Vulgo et — perunges — infundes. Sed, Goth. perunges (sic) — infundas. (p) fricabis S. M. (q) satis M. S. saccis Go.

Platneri, qui huc trahebat ex Phavorino $\chi\tau\acute{\alpha}\lambda\alpha\tau\omicron\varsigma\ \tau\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\tau\alpha\iota\alpha$. Longanone[m] Glusae $\kappa\alpha\lambda\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\rho\upsilon$ interpretantur. Vitur vocabulo Apicius IV. 2. Apud Caelium est longanone cum sphynete et pudice, sed alibi legitur longanone, Varro L. L. IV. p. 29. tertium factum est longano, quod lon-

gius quam duo hila. Arnobius VII. p. 229. inter sarciminum genera habet longanos. Sed ibi Salmassii editio longavi habet, cum alii libri longano, quidam longavo praefertant.

Vt supra, rumpitur) i. e. ut in chordapso c. 41.

et ventum emittere, ex quo spes ostenditur sanitatis. Quod loco calido statues, ac sagis^a cooperies diligenter, hanc daturus quotidie potionem. Piperis grana quinquaginta, petroselinum quantum quatuor digiti comprehendunt, cumini^a Alexandrini tantundem, cumini quoque Africani tantundem, semen apii, myrram,^a nepetam, trissaginem, aequis ponderibus, quibus ad dimidiam omnium partem nitrum admiscere te convenit. Quae omnia bene trita ex vino calido et oleo aequis ponderibus et melle quantum satis fuerit dabis. Haec [autem^a] potio et calefacit, et ventrem^a resolvit. Quod remedium si tardius subvenierit, saccellos^a cum furfure calentes super^a totum dorsum et renes animalis imponis. Clysterizabis^a etiam ex aqua calida et oleo, quod cum sale et melle et afronitro^a miscebis ovoque, et ita ventre laxato et stercora emittuntur et ventus. Quod si clyster defuerit, sal bene tritum et mel coques,^b pastilosque longos et duros facies, et in anum iumenti^c [interius] immittes. Quae res omnem spurcitiem humoris intus obstantem^d abstrahit, et ad sanitatem perducit; nec est aliud quod magis valeat subvenire.

XV. (I. 45). Sunt animalia quibus assidue ventris

(r) Vulgo cimini bis. (s) Vulgo murrā, nepitā, trissaginē. Go. seminis — mirram — trissaginē. (t) autem om. S. M. et om. Go. (v) ventum Go. (x) saccellationes ex fur. calidissimo plenas S. M. saccellatores calidissimae ex furf. per Go. (y) Ita pro per S. M. semper S. (z) Ita pro clysterizabis S. M. Go. (a) Ita pro melle Afro et nitro ovoque miscebis et ita Go. ovo S. M. (b) et miscebis ius. S. paulo antea clystere Go. (c) iumentis immittis Go. (d) Ita pro stantem S. M.

Per totum dorsum) S. M. super. recte! et sic est infra II. 24. (vulgo I. cap. 52.) s. 4.

Afronitro) Recte Morgagni conie-

cit Afronitro, quod in simili clystere est II. 24. (vulgo I. c. 52.) s. 4. mel Africanum nemo veterum memoravit.

intervenit^a dolor, qui^b strophus appellatur, et hac ratione concipitur. Interdum sudor animalium vel nimio cursu vel labore^c profluens in internis residet intra^d ventris intestinorumque compaginem, qui punctiones doloresque praestat interius. et^e cum totum a labore cessaverit ac refrixerit corpus animalis, cessat et dolor: sed cum^f a labore calefieri coeperit,^g rursus exoritur, et ideo strophus^h vocatur. nam frequenter volutatur, et cum surrexerit, terram pedibus tundit,ⁱ et interdum [terram^j] quasi manducare conatur, et iacens videtur quasi pusillum requiescere, et surgens citius ambulare se cogit. Sed^k ex hac iniuria frequenter volutando ventum sibi nutrit^m intrinsecus, et fit tympanites, ex quo et omentumⁿ rumpitur, et praesens^o vitae periculum consequitur.

³ Quod vitium si in perpetuum auferre volueris, paracentesim^p facies sic: quatuor^q digitis sub umbilico ad^r veretrum versus medio^s climate ventris sagittam iniicies,^t ut non solum cutem, verum etiam peritonaeum^u ipsum aperias. Peritonaeum enim^v dicitur membrana quae intestina omnia continet. Ad mensuram autem cum magna cautela peritonaeum^w aperies, ne intestina laedas, et praesens discrimen inferas.

⁴ Post^x exemta sagitta subiicies fistulam centimalem,

XV. (a) Ita pro *inpendit* S. M. Go. (b) *stropholus* S. M. (c) *dolore* S. M. (d) *inter* S. M. (e) *et cum* — *et dolor* om. Go. (f) *totum* addit Go. (g) *incipit* *supraser.* *alias ceperit* Go. *deinceps rursusque.* (h) *strophos* Go. (i) *tundit* Go. (j) *terram* om. S. M. (l) *Si* Go. (m) *alias immittit* Go. *margo.* (o) Ita pro *iumentum* S. M. (p) *praesentis* Go. (q) *paracenth.* a Geso. (r) *ad* ex S. et Go. addidi. (s) *medium* Go. (t) *inicies* Goth. ita addit S. (u) *periconium* S. M. et Fab. *peritonium* Go. qui *sequeotie ipsum ap. Perit.* omittit. (v) *quod* Go. (x) *membranam quod* Go. *supraser.* *vulgata membrana.* (y) *Omisso Post* Go. *exempta* — *subicies* — *centimalem*

CAP. XV. *Tympanites*) Signa cum cura habes infra V. 26. (vulgo III. 27.) ubi vide.

Centimalem) Infra V. 24. (vulgo III. 25.) Corb. liber *centralem* vocat. A *κεντρίον* et *κέντρον* recte derivat

quam mulomedici portare consueverunt, minutis foraminibus multisque pertusam, per quam² foras humor emanat, quem suscipies in vase, et³ invenies limpido^b lotio similem, tolles vero non minus sextario. Haec cura etiam illa animalia sanabit, quae vel⁵ stupida vel macra sunt ex coactione longi temporis, quibus nitrum diligenter cribratum^c in hordeum debes aspergere, quod omnes asperrimos^d humores et spurcicias corporis purgat. Sed strophosis dabis^e potionem superius declaratam plurimis diebus. Etiam acopo thermanico^f renes eorum totumque corpus perunges, et diebus aliquot a pluribus^g facies confricari. Ad ultimum renibus eorum causticum induces, et sic revoces^h ad laborem.

XVI. (I. 44). Intolerabilem dolorem intestinis inferunt lumbrici,^a vermēs, et tineolae,^b quas alii pediculos appellant. Nam^c coagulare et aqualiculum

sed margo centimalem. S. M. exentiam sagittam — centinalem. (a) perquam om. Go. fistulam addit S. (a) et om. Go. (b) lympidum lota S. M. limpidum etiam Go. deinde tolle. (c) cribellatum in hordio Go. hordeo S. M. (d) accerrimos Go. (e) Vulgo ternantico. Go. tinantico. (f) plurimis S. M. (g) revocas Go.

XVI. (a) et add. S. Go. (b) tineae minutae S. M. (c) Ita pro coagula Go. nisi quod quagulare habet. Namque gulam et aliquantulum interius eli-

Gesner. In familia Claudia fuit C. Cento, alius Tiberius Centumalus apud Ciceronem Offic. III. 16. et Valerium Maximum VIII. 2. 4. ubi libri scripti plurimi Centimalum habent; idque nomen satis defendit alterum ab eodem fonte ductum, Cento.

Cap. XVI. Lumbrici) De morbis veterinorum ex lumbricis et vermium quocunque genere optime disseruit Gallus Chabert, cuius librum de morbis vermicularibus ex gallico

sermone convertit Meyer, Goettingae 1789.

Coagula) Sambuci Codex namque gulam et aqualiculum. Sed si de bobus etiam intelligi voluit Vegetius, tam coagulare est ζυωσθαι, in quo lac coagulatur, ventriculi conclave quartum. Nam cap. 17. recte Sambuci Codex euagulare habet pro coagula. Platnerus a Gesnero consultus putabat, esse coagulare vel ipsum colon, vel eius principium, caecum intestinum, quoniam ultra has partes cly-

intus erodunt, et vulnera faciunt. ex qua necessitate animalia macrescunt, et coriaginos^a fiunt, et sine febre non sunt^e et celeriter moriuntur. Huiusmodi passionis signum est, cum invenitur humor in ano fabae coctae similis: est^f namque sanies ex illis^g vulneribus,^h quae bestiolae intrinsecus fecerunt. Ieiuna animalia ex hac necessitateⁱ vehementius torquentur. Nam cum his deest cibus, magis vitalia consumuntur a vermibus. Haec animalia^j non sunt inflata, et tamen per^k dolorem se volutant, et in spinam se proiciunt, et caput sibi intra^m pedes mittunt, et ostendunt dolorisⁿ sui locum, dentibus ilia sibi quasi scalpunt, et rodunt nonnunquam lumbos, et caudam^o parietibus confricant.^p Cum ista signa ostendere coeperint, et crebro clamare, hoc est, vehementer^q hinnire, scias eos iam morti esse vicinos. Quibus^r adhibetur ista curatio. Olei viridis et^s amari sextarios 2, fasciculum absinthii Pontici concoques: ^t praeterea nasturtii seminis, santonici, coriandri seminis, radicum seminis, sinopidis^t Pontici uncias^v singulas, mirtis^x et foenigraeci selibram: haec infusa et decocta in oleo illo facies permanere, ex quo oleo^y hemi-

dunt S. M. *aquaticulum* Go. (d) *gibbosa* S. M. *coriatiniosa* Go. qui sequens et omittit. (e) Ita S. M. pro *erunt*. (f) *cum autem sanies exit a vuln.* S. M. *est autem san.* Go. (g) *illis* om. S. (h) *et add.* Go. omisso *deinceps fecerunt*. (i) *passione* S. M. (j) Ita S. M. pro *Hi non sunt inflati*. (k) *propter* S. M. (m) *inter* S. M. in Go. (n) *dolorem cum* S. M. (o) *caudas* Go. (p) *fricant* S. M. Goth. (q) *suprascr. frequenter* Go. (r) *et om.* Go. (s) *decoques* Go. (t) *Sinopsis* S. M. *sinopiden ponticum* Go. (v) *aequis ponderibus misce unciam unam et foenugraeci libram semis* S. M. *foenugraeci* Go. (x) *murti malebat Gesn.* (y) Ita S. M. pro *ex quo heminam*

smata non adscendunt. Libro VI. 40.
3. (vulgo IV. 40. 3.) pro *coagulare*
Sambuci liber habet *longanem*.

Non sunt inflata) Vide infra ad II.
24. (vulgo I. 52.).

Confricant) Vide ad II. 24. (vulgo
I. 52.)

nam et aquae tepidae heminam^a dimidiam per cornu dabis. quae virtus medicamentorum et lenitas olei^d animalia ipsa intus occidit, et foras eiicit.^a Ex qua potione si per multos dies acceperit, permixto nitro tunso^b et castoreo, omnes lumbricos et tineolas vel cossos,^c et vermes excludit^d a corpore, et cum stercore eiicit,^a et restituit sanitatem. Alia potio ad lumbricos, tineolas, et^a cossos: Santonici, absinthii^f Pontici pulveris, lupini crudi, seminis nasturtii, scobis^g cornu cervini, seminis^h radicum uncias ternas, sinopidis Pontici pastillos tres,ⁱ pollinis^j ervi uncias 3, vini austeri sextarios tres,^k olei Hispani^m sextarium^a unum, opopanax unciam 1, seminis coriandri heminam: haec omnia diligenter trita decoques, et quotidie ieiunis heminas singulas dabis.

XVII. (I. 45). Sed quia pestes ipsae saepius^a ad coagulare^b se conferunt, et potio, quae per os data, ad loca ubi morantur rarius pervenit,^c ideo etiam per anum adhibenda sunt clysteria: aceti acerrimi sextarium unum semis,^d olei viridis tantundem, opopanax unciam^a 1, centaureae uncias 2,^e absinthii Pontici uncias 3,^f santonici uncias 3, farinae lupini crudi uncias 3, farinae orobi^h uncias 3, seminis raphani, semi-

olei et. (a) aquae reperit S. M. (s) eiicit Go. (b) tunso Go. (c) vel cossos addidi cum S. et Barthio 58, 18. (d) Ita pro discludit S. M. deducit Go. (e) vel S. M. (f) absinthium Ponticum pulverem Go. pollinam S. M. pro pulveris. (g) scoben — cervinum Go. (h) semen Go. idem supracor. radialis. (i) quatuor S. M. (j) pollinis om. S. drinceps orobi S. M. pollis herbi Go. (l) quatuor S. M. (m) Spani legit Rhodius Lexic. Scribon. p. 443. (u) sextarios S. M.

XVII. (a) alias peius Go. (b) Ita pro coagula S. M. coagulare Goth. (c) pervenitur, idcirco Go. idem clysteria. (d) semis om. S. M. (e) uncias quatuor S. M. semis addit Go. (f) tres S. M. (g) quatuor Go. (h) Ita

Alia potio Endem formula existit ervi. Sed infra VI. 10. (vulgo^a IV. inf. VI. 10. (vulgo IV. 10.) ubi v. nol. 40.) ubi eadem medicamenta repetuntur, est pollinis ervi.

nis coriandri uncias¹ ternas, nitri triti uncias 3. radicis capparis tunsae² uncias 3, haec omnia decoques cum oleo et aceto, et per triduum singulos³ sextarios bene calentes per anum de^m clystere infundis⁴ animal⁵ mali. Memento autem⁶ quoties per os potionem das,⁷ animal contra clivum teneri debere, ut facilius quod acceperit ad interiora descendat. quoties autem clysterizabis,⁸ caput animalis in valle statues, et clunes ad altiora convertes, ut quod per clysterem defundis⁹ ad interiora perveniat. Diutissime autem post potionem in talibus locis animal retinetur, ut⁴ facilius necentur vel eiiciantur⁵ pestes internae. Ad cossos et¹ lumbricos specialis potio. Herbae² chamaeleontis radicem ex aqua ad tertiam decoques, et cum opopanax duabus unciis misces³ ac vini heminam, et ad⁴ cornu per sinistram narem infundis.⁷ Item alia⁸ ad lumbricos. Seminis⁹ coriandri quantum una manus ceperit friges, nasturtii quoque seminis tantundem diligenter teres, quae utraque cum aqua tepida per triduum faucibus infundes. Ad¹ matricis dolorem medicamen. Aloen² epaticam, masticem,

pro ervi S. M. 4. herbi Go. (i) ana uncias III Go. (2) tonsae Goth. (l) singula — calentia Go. (m) ad S. M. Go. voluerunt clysterem. (o) Ita pro diffundis S. M. (o) omissio autem Go. quotiens. (p) potionem anim. Gu. (q) Ita pro clysterizabis S. M. et Go. (r) Ita pro diffun. malebat Gesa. convertis — clystere Go. (s) eiiciantur Go. (t) et om. S. M. et lumbr. om. Go. (v) Herbae om. Go. deioceps vulgo cameleontis. (x) misceas Go. (y) Ita pro diffundis S. M. Go. (z) Item alia om. Go. (a) Semen — friges Go. (b) Hinc ad finem om Go. (c) Ita vulgal. aloë epaticum,

Contra clivum) Infra VI. 10. 2. (vulgo IV. 10. 2.) est in clivo aut in declivi.

Quoties autem) Infra legitur: postero die idem animal primum constituitur in clivo et per clysterem, et reliqua, quae sunt paulo diversa.

Chamaeleontis) Eusebius Hippiatr. p. 142. Χαμαιλέοντος ρίζαν εἰς ὕδαρ ἀποτριψάσας καὶ μίξας ὀπιοπάνακος γόβ. καὶ οἶνου ξίστου τὸ ἥμισυ διὰ τοῦ ἀριστεροῦ μυκτῆρος ἐμβαλεῖ.

Ad matricis dolorem) Haec alieno loco posita esse, manifestum est.

castoreum, lauri baccas, ammoniacum cum^d vino et melle mittis in ollam, et bullita atteres, dabisque ad bibendum.

XVIII. (I. 46). Si quod iumentum calculosum fuerit, haec signa monstrabunt: ^a torquetur, gemit,^b extendit se ad conatum migendi, stillat veretrum eius guttas,^c et urinam modicam mittit, ex pleno mingere non potest; quod quotidie patitur. Sed huiusmodi vitium teneris aetatibus plerumque contingit; quod sic invenies: Manum^d ad interiorem partem mittes,² et a cervice vesicae sub ipso ano ad ^e hypotaurium versus palpabis digitis, et calculum ibi invenies. Quod vitium difficile curatur. Nam interdum nimio conamine prope ipsum anum vesica disrumpitur, et lotium per anum emittit, et quasi aquae^f adsimilatur. Ideoque missis digitis per foramen quod fecerit longanoni^g et ipsius vesicae, aculeo^h calculum eximis, et curabis clysteriis collēticis,ⁱ [id est, quae glutinent], ut foramina illa sanentur. Potionabis autem illos diuretica^j potione. Difficilis autem huiusmodi cura

masticem correxi enim Gesnero. (d) cum addiel enim Gesnero.

XVIII. (a) *monstrabit* Go. (b) *gemet et extendet* F. S. Go. (c) *Ila* S. M. *pro guttis materiam modicum m. et plene.* Go. *etiam modicam.* (d) *Digitoz ab interiori parte mittas* Go. (e) *versus hipp.* S. M. *ipocentaurum* Go. Vulgo *hippocentaurum*. Verba ad *hipp. versus* omit. Cod. Medicus et Vatic. Iesle Rhodio ad Scrih. p. 238. (f) *aquam omissio adsiat.* S. M. et Go. (g) *longanoni* S. M. Go. (h) *reticuleo* Go. *margo tituleo.* (i) Vulgo *collecticis.* S. M. *collecticis.* (j) Vulgo *duritica.* S. M. *disuretica.* Go. *duvertica.*

Cap. XVIII. *Hippocentaurum*) Ex loco II. 23. (vulgo I. 51.) comparato Gesnerus putabat festive ita elici penem equi. Mihi contra legendum videtur *hypotaurium*, quae vox in Hippiatr. p. 453. significat regionem inter anum et scrotum. Hinc λαύριον

poç quasi λαύριον. Quinctil. Instil. 8. e. 2. s. 13. *taurus animal sit, an mons, an signum in coelo, an nomen hominis, an radix arboris.* ubi vitium sensit Gesner, sed emendatio *radix arrhinici*, i. e. membri virilis, ineptissima est.

est, quia vim patientes ex corruptione vesicae¹ tor-
tione moriuntur.

XIX. (I. 47). Quodcunque iumentum ex qualibet
causa se^a inveneris volutare, statim^b oleo manum pe-
rundes, et ipsun anum oleo satiabis: ^c post quod
manum in interiorem partem longanonis^d protendis,
et si inveneris ipsum longanem clibano subtili^e
patere, scias^f eum strophum pati; et continuo ster-
cora eiicies^g paulatim ad manum; ^h quibus egestis
ⁱ cito noveris animal percurandum. Si vero manu
injecta longanonis praeclusionem inveneris, etⁱ ster-
coris modicum, hoc est, duas aut tres pilulas, [squibala^a] et¹ praefocatum longanem, qua^m manus vix
introeat; scias eum emphragma^a pati, et periclitari;
et ideo curandi sunt renes medicaminibus supra scrip-
tis, et clystere utendum, quod indignationem^e inti-
stini resolvat et curet.

XX. (I. 48.) Si manum inieceris, et totum ventrem
tympano similem pertractando senseris, scias eum
ileum^a pati, et cito periclitari. Et^b ideo unctionibus
calidis fricandus^c est vehementer et diu.^d Si ventum
coeperit emittere, tunc in illo spes incipit esse vi-
vendi.

XIX. (a) se addit S. (b) statim ex S. addidi. (c) sanabis ponesque
S. M. (d) longanionis Go. quater. (e) similem S. M. (f) et scias ipsum
Go. (g) eiicies Go. (h) anum S. M. (i) et — modicum om. Go. (2) scias
S. M. paulo antea vulgatum pillulas a. Gesa. pustulas alias pillulas Goth.
(l) et om. Go. (m) quod Go. (n) emphragma Go. (o) indignum in inte-
stinis — curat Go.

XX. (a) ileon S. M. ylion Go. (b) Et om. Go. (c) perfricandum S.
M. (d) dimissi Go.

CAP. XIX. Squibala) Hoc glossema
delendum pulo.

I. 40. 3.) et Hippiatr. p. 146. ubi cura
traditur.

Utendum, quod) quasi elistario
praecesserit.

Emphragma) Cf. II. 12. 2. (vulgo

XXI. (I. 49.) Item si manum miseris, et inveneris valde patere^a longanonem, et stercora non multa habere, nec esse vehementer inflatum, scias ipsum ventrem dolere, id est aqualiculum.^b Cito requiescere solet, si celeriter supra dictas [et^c] calidas acceperit potiones, diligenterque ex calido unguento fuerit perfricatum. Si moram^d curationis non abstuleris, difficile evadet. nam ex hac passione chordapsus^e fieri consuevit.

XXII. (I. 50.) Si^a manum miseris, et similiter longanonem patere^b sine ulla inflatione repereris, et non frequenter volutantem se,^c sed proicientem se^d subinde^e in dexteram^f partem, et quasi extendentem se^g interdum ad conamen^h minctionis,ⁱ invenies duritiem in intestino^j ingentem cucurbitae similem; scias animal coli dolore vexari: et^k quanto durius intestinum inveneris,^m tanto pluribus diebus dolore cruciatur. Ex qua causa raro periclitantur,² et dolent biduo vel triduo vel, si nimium, quinque diebus. Sed quanto inveneris molliorem ipsumⁿ locum, tanto velocius mitigabitur^o dolor. nam quaedam stercora in longanone^p reperiens. et erit salubris curationis, si post clysterem^q vel potionem multum stercoris adsellatus^r ediderit. quo facto, statim intestinum,

XXI. (a) pati F. S. Go. longaonem Go. (b) aqualiculum G. deinceps scito Go. (c) et om. Go. et deinceps verba ex calido unguento. (d) autem cur. attuleris Go. attuleris etiam S. M. pro non abst. (e) eorum dapsum Go.

XXII. (a) Si — similiter om. S. M. (b) longaonem pati Go. pati etiam F. S. reperiens postea Go. (c) se om. Go. (d) se ex S. iuserui. proicientem Go. (e) subinde — extensionem om. Go. (f) dextera parte S. M. (g) Ita S. M. pro extensionem. (h) conatum S. M. (i) et addit Go. (j) intestino, omisso ingentem Goth. Vulgo intestinis. (k) nam quando S. M. (m) inv. tanto om. S. M. invenies pluribus Go. (n) eum Go. (o) refrigerabitur S. M. (p) longaone Go. (q) clistere Go. (r) invenies — quo Go. reddiderit S. M. (s) de col. praedur. S. M. de etiam Go.

quod a^o colo induratum fuerat, et tumebat, non apparebit, reddita sanitate.

XXIII. (I. 51.) Si [vesica^a] currendo fuerit inversa, similis dolor sine inflatione ex cursus^b iniuria et nimietate frequenter emergit.^c Huic manum^d subiicies in anum, et deprimes usque ad veretrum versus, ubi inuenies^e vesicam eius lotio plenam, quam a dextra^f et sinistra parte leniter adducis sursum ad^g anum versus^h [cumⁱ oleo], et minctionem provocas, tam diuⁱ donec urinam faciat: liberabitur^k periculo, de quo animalia difficile evadunt.

XXIII. (a) vesica addidit Gesa. Si passim fuerit in vesica et facilis dolor sine inflatione et urinam de iniuria nimia S. M. Si curanda fuerint universa sicut dolor in infl. Go. (b) cursus S. (c) irrunpit Go. (d) Hinc inseri volebat Gesner. cum oleo. (e) inveneris Go. (f) ad dexteram partem leviter adduces sursum aliquid adversus anum et opprimas cum oleo Golth. (g) ad om. S. M. (h) et deprimis addit S. (i) tantum Go. (k) de perio. a quo S. M.

CAP. XXIII. *Inversa*) Aristoteles H. A. VIII. 24. ἀνίσταται δὲ καὶ τὰδε, καὶ εἰν ἡ κύστις παρὰ πρὸς τὴν σπῆναι δὲ καὶ τοῦτου τὸ μὴ δύνασθαι οὐρεῖν καὶ τὰς ὁπλὰς καὶ τὰ ισχία ἐφίλειν. ubi Codex Medicus, Canis. μεταστῆ versio Thomae transclerit. Plinius VIII. c. 42. praeterque vesicae conversio. Hippiatrica p. 116. οἷ γὰρ μὴν παύσασθαι Ἀριστοτέλει, ὅς φησιν ἔπον μόνον περιπίπτειν τῷ τῆς δυσουρίας πάθει. quae sententia in vulgatis hodie libris non exstat. De re ipsa ita Apsyrus in Hippiatricis p. 111. ubi de dysuria agit: οὐκ ἀληθεύουσι δὲ τινες ἐν τοῖς τοιοῦτοις λέγοντες διαρῶσαι δεῖν τὴν κύστιν, καὶ κατὰ τὴν χεῖρα διὰ τῆς ἑσθῆς καὶ τοῦ ἀπεινῶσθαι ἐν τῷ ἐντρίῳ, καὶ τῆς κύστεως μὲν ἀφῆσθαι οὐ δύνανται τὴν χεῖρα ἔχουσις ἐν τῷ ἐντρίῳ, καὶ αὐτὰ δὲ ἐρῶνται τῷ ἑσθῇ ὅτι λέγονται

ἐν τῇ τῆς εἰσῆς οὐδέποτε παρὰ πρὸς τὴν κύστιν δὲ παρέχεται ἡ χεῖρ ἐμβεβλημένη τῷ οὐρητικῷ πῶρῳ, καὶ ἐστὶ ὅτε ἀποῦρησεν. καὶ μὴ χεῖρ μὲν τῆς ἑσθῆς ἀπτόμενοι, κακὸν οὐδὲν δύνανται ποιεῖν, ἐνδοτέρῳ δὲ διωκόμενοι ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι, κακὸν δὲ μέγα, διὰ γὰρ τὴν χειροτρίβειαν τοῦ ἐντρίου· φλεγμονὴ μεγάλη γίνεται, καὶ οὐχ ὑπομένει τὸν πόνον, διαφρονεῖ δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ζῶον παρὰ πρὸς τὴν χεῖρα μετ' ὀλίγον. quae breviter repetuntur p. 115. Ibidem p. 112. leguntur haec: καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκας ὅτι καὶ ἡμίονος εἰν φάγη βοδοδάφνας, πλείονα ῥῆξιν λαμβάνει ἡ κύστις, διὰ τὸ παραλύεσθαι καὶ ψύχεσθαι τὰς ἐντὸς ἀρτηρίας τὰς λεγομένας ἐπιραχίτιδας, αἷς πρόσκεινται ἡ ψύχα, καὶ διὰ τοῦτο ῥῆγνυται, καὶ διαφρονεῖ. Ἱππῶν δὲ οὐ δύνανται τοῦτο συμβῆναι διὰ τὸ θερμώτερον εἶναι τὴν σύστασιν

XXIV. (I. 52.) Sunt alii qui quæ assidue dolorem ventris patiuntur sine ulla inflatione; nec vehementer se volutant, et quasi in cursu provocant, aliquando se proiciunt,* et ilia sibi corrodunt, et^b quasi scalpunt. In huiusmodi dolore manum immittis^c in longanone, per circuitum [et^d] interiore parte per^e plurima loca diligenter tentabis, et invenies vermes collectos exisse^f in^g singulis locis, et intestinum pertundere, ex qua necessitate nascitur dolor periculosus.^h Digⁱitis evelle eos, qui quidem vixⁱ evelluntur, et ipsa^a tibi in manuⁱ cohaerent, ut difficile eos proicias. ex qua ratione^m multa iumenta caudam frequenter parietibus fricant, propter morsumⁿ verminum, quos purgare de longanone^o studiose debebis, et potionem^p dare per plurimos^q dies eam, quæ ad lumbricos faciat.^a ita omnes vermes, quos cossos^r appellamus et tineolas, purgabis. Similiter etiam^r qui lumbricos^s habent in ventre, sic eis^t convenit mederi. Pice li-

XXIV. (a) proiciunt Go. deinceps se pro sibi. (b) et om. Go. (c) mittis — longanone Go. (d) et om. S. M. in Go. (e) in S. M. omittit Go. qui postea temptabis. (f) hesisse Go. (g) et in sing. locis intest. S. M. postea pertundere Go. (h) et inser. S. (i) vix om. Go. (z) hora ins. S. (l) manum S. M. deinceps ita inserit S. post cohaerent. postea proicias Goth. (m) occasione S. M. (n) morsus S. M. (o) longanone Go. (p) post Go. potes S. M. (q) singulos S. M. (r) ea S. M. et Go. (s) faciunt S. M. et Go. (t) cossos Go. (v) etiam om. G. (x) Ita pro eos S. M. (y) caldo

τοῦ σώματος καὶ ταχὺ κατανίπτειν τὰ στήθια. De vesicae μετακινήσει, aut ut in verbis textus est, εἰν κύστις μετακινήσει ἀπὸ τῆς ἰδίας, exstat caput in Hippiatricis p. 267. sed vitiosum ut videtur.

CAP. XXIV. Nec vehementer se volutant) Supra II. 46. (vulgo I. 44.) Haec animalia non sunt inflata et tamen per dolorem se volutant — et

caudam parietibus confricant. Vnde patet, h. l. legi debere: et vehementer. Hippiatr. p. 442. τριπτόνων signa ponunt προστρέβειν τὸν οὐρὸν καὶ τὴν ἰδίαν πρὸς τὴν φάτνην καὶ τοὺς τοίχους.

Et quasi in cursu) An huc pertinent verba Hippiatr. p. 443. ἐξαπίνης ἀναστὰς τρέχει, ἢ κάθεται, ἢ ἀνακλινθεὶς κίχνη?

Script. R. R. Tom. V

H

quida et oleo calido^a renes et totam spinam cum dorso
perfricari oportet tam diu, donec calefactionem^a pa-
tiantur ex manibus. et auriculas eorum et anum ex
oleo complebis. ventrem quoque et testiculos perun-
⁴ges. sal tritum et^a cum melle decocto^b mixtum in
anum subiicies, animal^a crebris ambulationibus po-
tionatum exercebis. Si ex hac ratione non mitigave-
rit,^d clysterizabis^a eum calida et afronitro et sale.
Praeterea super renes et^f dorsum saccellos calidos ex
furfure plenos imponis, et tam diu innovabis calefa-
ctionem,^g donec ventum reddat. Potionabis cumⁱ
potionibus supra dictis et clysteribus,^a ut a discri-
mine liberetur.

XXV. (I. 53.) Si quod iumentum syncopaverit,^a
his agnoscitur signis: pigrius ambulabit, tanquam
suffusione^b constrictum. Inter suffusos autem et syn-
copatos haec distantia est, quod^c suffusi licet tardius
a terra levant pedes, tamen^d flectentes crura incedere
²solent: Syncopati autem universo corpore constricti
et rigidi sunt, etiam cum se proiciunt, non sine ge-
mitu et^a toto corpore decidunt.^f Hi vero non sine

Go. (x) calefactionem ex manibus omissa patientur Go. patientur: mani-
bus auriculas eorum, et anum oleo perfricabis ventrem quoque et testiculos
S. M. (a) et ex S. addidi. (b) Ita pro decoctum S. M. deinceps subiicies.
(c) Vulgo intersertum potionibus om. S. M. et Go. (d) refrigeraverit S. M.
(e) Ita pro clysterizabis S. M. et Go. (f) eius saccellationes calidas — ple-
nas S. M. et saccell. calidas — plenos Go. (g) calefactas S. M. (h) verum
Go. (i) autem S. M. cum om. Go. (x) Ita pro clysteriis Go.

XXV. (a) syncop. his fig. ogn. Goth. (b) tang. suffusionem constrictam
patientur S. M. (c) Ita pro ut S. M. et Goth. deinceps licet a terro tardius
elevent pedes Goth. (d) tamen ex S. addidi. (e) ac non sine febre relinq.
omissis S. M. paulo autes corpore universo Goth. (f) decidunt Gothano.

CAP. XXV. Syncopaverit) Galeno
Meth. Medic. XII. p. 167. συγκοπή
est κατάρσις αἵματός τῆς συνάψεως
virium omnium collapsus. Hinc σύγ-

κοπήν γινώσκει ap. Diodor. 3. c. 57.
Inter suffusos) De quibus I. 26 et
38. s. 9.

febre erunt, cibum et potum fastidiunt, magis iacere cupientes. qui^s cum se levare voluerint, impetu conantur exurgere, sed propter dolorem omnium membrorum tardius exurgunt. Quod contingit ex magno labore et cursu nimio, vel ex oneribus^b nimiiis, cum plurimus sudor fatigatis nervis membra conquasset, unde¹ syncope, id est defectio nascitur: cuius ista^a curatio est. Calida cum flore foeni eum fomentabis a spina armis et renibus tepefactumque¹ diligenter tergendo siccabis, tunc vino et oleo calido^m totum perunges, diutissimeque confricabis: ^a coopertum deinde locis^a calidis statues, molliaque^p substernes ut dormiat. Quod cum per triduum feceris, hac potione refovebis. Myrrhae^a uncias 2, draganli uncias 4, croci drachmas 4, meliloti^r unciam unam, anagallici^r libram, thuris masculi pondus^t unum. quae^r omnia cribrata in pulverem rediges, ex quo duo cochlearia cum aquae calidae hemina et mellis cochlearibus duobus et^r olei rosei cyathis duobus potionem dabis plurimis diebus, donec sanum fiat. Etiam^r vulsis haec potio et tensione laborantibus prodest.

(g) quod Goth. (h) Ita pro humoribus S. M. deinceps plurimum — conquasset Goth. (i) unde et syncope et defectio S. M. unde sui corporis defectio Goth. (2) o. cura ista est Goth. haec est cura. Aqua calida ipsum cum flore fomentabis S. M. (l) tepif. Goth. (m) calido perfricabis S. M. (n) fricabis Goth. (o) locum calidum Goth. (p) mollissima quoque S. M. Goth. deinceps substernis Goth. (q) Vulgo Mirrae. (r) mellis loti S. M. (s) Symphici S. M. Voluit Symphyti. cf. II. 28. (I. 56.) 19. deinceps unc. semis Goth. (t) unciam unam S. M. (v) quae om. S. M. (x) et — duobus om. S. M. cum Goth. qui antea cochlearia duo potionem etc. habet. (y) Evulsis S. M. Voluit Et vulsis ut Goth.

Vulsis) Etiam in Hippiatricis βολ-
ων legitur; Crescentius IX. 20. mor-
bum pulsi sive mulsivi vocat, Ior-

danus c. XI. *pulsivo cavallo*, Rusius
c. 142. *pulsivo o bolso*.

XXVI. (I. 54.) Saepe ex cursu nimio iumenta sanguis infestat, et per nares emanat, qui difficile, veluti^a ruptis venis labore et calore, substringitur,^b et velocissimam^c postulat medicinam. Succum^d itaque viridis coriandri, vel si defuerit, porri sectivi^e succum in naribus periclitantis infundes. pollinis triticei drachmam,^f thuris pulverizati drachmam 1, anagallici^g unciam 1, amyli^h semiunciam, commixta, et in tres partes divisa, cumⁱ vino nigro suffundes naribus, sanguinemque praeccludes.

XXVII. (I. 55.) Animal sanguine laborare haec signa declarant: Oculi tumentur,^a frigidum erit corpus et cervix,^b tristitia fastidiumque iungetur,^c difficileque curabitur.^d Hac ratione sanandum.^e A cibo potuque temperabitur, somnique^f indulgebitur copia mollioribus stratis; tum^g de matrice quantum ratio postulaverit sanguis auferatur, nec potionum^h cura cessabit. Succum itaque viridis coriandri, vel si defuerit, porri sectivi, trixaginisⁱ quoque et centaureae violaceae et nitri aequi^j ponderis mixtura iungitur.^k Ex quibus tunsis^l atque cribratis diurnum^m cochleare ex hemina aquae tepidae infundatur faucibus.

XXVI. (a) *veluti* om. Go. *disruptis* S. M. (b) *stringitur* Goth. recte *pulo*. (c) *additum vulgo etiam eam* S. M. omisi. *deioceps* *postulant* Goth. (d) *succum* — *infundes* om. S. M. et pro iis habet: *Quibus sic subvenias*: Goth. *Itaque coriandri lib. II, si defuerit, porri sectivi succus, naribus* Goth. (e) Ita pro *sectivi* Goth. et Morgago. IV. 14. (f) *unciam unam* S. M. Goth. (g) *consolidi maioris* S. M. vide II. 25. Cap. (I. 53.) lit. a. (h) *coraioli sem.* in tres dividis partes omnia commixta, ex vino etc. Goth. (i) Ita pro ex S. M. *deioceps suffundis* — *procludis* Goth.

XXVII. (a) *tument* S. M. (b) *ex cervice inungitur* om. reliquis Goth. (c) *adest* S. M. (d) *difficile curabitur* Goth. *curabit* S. M. (e) Ita pro *curandum* S. M. (f) *somnoque indulgebit copiose* S. M. *somnoque* — *comiam* Goth. (g) et tunc S. M. (h) Ita pro *potionis* S. M. (i) *traxaginis itaque* Goth. (j) *aquis ponderibus impetura iungitur* Goth. (k) *iungatur* S. M. Post *sectivi* *desse* verbum, est manifestum. (l) *tunsis* Goth. (m) *diurnum* S. M. Goth. (n) *humorem* S. M. (p) *minus vulgato im-*

bus. Quae potio humores^a et sanguinem minuens, imminentes^r alios morbos purgat, prohibet^s et sanat.

XXVIII. (I. 56). Obscuras^a difficilesque curas prima fronte digessimus, consequenter ad caetera pergentes. Sed necessarium credimus ostendere rationes, ex quibus incolumitas iumentorum incorrupta servetur. Melius enim est diligentì studio custodire sanitatem, quam aegritudinibus^b praestare remedia. Diligens itaque dominus stabulum frequenter intrabit,² et primum dabit operam ut statum^c pontilibus emineat, ipsumque sit non ex mollibus lignis, sicut frequenter^d per imperitiam vel negligentiam evenit, sed roboris vivacis^e duritia et soliditate compactum. Nam hoc genus ligni equorum^f ungulas ad saxorum instar obdurat. Fossa^g praeterea quae lotium recipiat,³ deductorium debet habere cuniculum, ne pedes iumentorum redundans urina^h contingat. Patena,ⁱ quae appellatur, hoc est, alveus ad hordeum ministrandum, sit munda semper, ne sordes aliquae^j cibariis admisceantur et noceant. Loculis^k praeterea⁴

minentesque substituit S. M. equidem prius addidi, alterum correxi. (q) prohibet et om. S. M. purgat atque sanat Goth.

XXVIII. (a) et add. G. omisso deinceps quae. (b) aegrotantibus S. M. (c) cum stratum pontile S. M. stratum etiam Go. unde vulgatum stratus pontilis correxi. (d) plerumque S. M. (e) vivaci et deinceps: sompno leni supraacc. summo. margo: alias: et soliditate: Go. (f) eq. un. ad om. S. M. (g) tum pr. fossa S. M. (h) ur. om. Go. (i) illa quae app. pat. S. M. (j) aliqua — admisceatur — noceat Go. (k) Ita pro Loculi — facti — di-

CAP. XXVIII. *Stratum pontilibus* Infra sect. 22. in strato pontili; sed ibi Codex Sambuci habet in loco tepido. Hoc vero in loco ex eodem libro Gesnerus malebat legi constratum pontile. Infra III. 58. (vulgo II. 58. 4) si roboreis pontilibus consternantur stabula. Roboreis axes dixit Columella VI. 30. 2. planas

Palladius I. 24. 2. Gesner malebat constratum pontile. Deinceps etiam malim fossae — canaliculum.

Patena) Ex graeco πάτην recte derivat Cour. Gesner in Equo p. 524. Scilicet seniores Graeci dicebant etiam πάτην pro πότρυ. Vide Niclae ad Geoponica XV. c. 4.

Loculis) Ita ex S. M. scripsi, quia

vel marmore vel lapide vel ligno factis distinguenda est, ut singula iumenta hordeum suum ex integro ^m nullo praeripiente ⁿ consumant. Nam sunt animalia ad edendum avidissima, quae cum celeriter propriam ^o devoraverunt, partem consortis invadunt. Alia vero naturali fastidio tardius comedunt, et nisi separatim ^p acceperint, vicinis rapientibus ^q macrescunt. ⁵ Cratis, quae iacca ^r vocatur a vulgo, pro equorum statura nec nimis alta sit, ne ^s cum iniuria guttur extendatur, nec nimis humilis, ne ^t oculos contingat ^u aut caput. Luminis plurimum stabulo infundi oportet, ne tenebris assueta, cum producuntur ad solem vel caligent, vel aciem visus imminuant. ^v Aestate in apertis ^w locis tam noctibus quam diebus iumentis libera aura praestanda est. hieme ^x vero tepere debent ^y stabula potius ^z quam calere. nam nimius ^a calor licet ad custodiendam ^b pinguedinem proficere ^c videatur, tamen indigestionem facit, et vehementius nocet naturae. Nam ^d praeter ea, quod diversa genera morbo-

stinguendi sunt S. M. et Go. (m) exigendo Go. (n) invediente S. M. (o) propriam de. part., cons. partem inv. S. M. et Go. qui tamen alterum partem omittit. Vulgo propria. (p) separatim Go. (q) petentibus S. M. emacrescunt Go. (r) oocca S. M. zaca Go. (s) nec Go. (t) inedia aguntur extendant S. M. (u) conterat oculos caput Go. (v) contingant caput S. conterant et caput S. M. (y) minuant S. M. Go. (z) coopertis Go. (a) hiemis vero tempore tep. S. M. Go. qui tamen om. tepere. (b) esse temperata add. Go. (c) vel nimis Go. (d) Ita pro custodiat S. M. (e) Ita pro et reficere S. M. (f) Ita pro naturae. Propter quod S. M. (g) insol. om. S.

in vulgata facti et distinguendi sunt inepte dicitur.

Iacca) Videtur legendum *ooca*. Vide ad Columellam II. 48. 4. Pollux Onom. I. sect. 442. *χράτις, ἀπ' οὗ καὶ τὸ ἀγγεῖον ὁ ἐνὶ τῆς φάρυγγος κατάρτο ἐνὶ τῷ χόρτῳ χραστάριον ἐνὸμαζον.*

Proficere) Ita ex S. M. scripsi.

Vulgatum *custodiat ping. et reficere videatur* sensum vix habet commodum in posteriori commate. Si additum esset *corpus*, tollerari posset, etsi falsa esset sententia. De caloribus vi ad pinguedinem augendam optime nuper disputavit Rigby.

Propterea) Vulgo *Propter quod*.

rum ex vapore ipso animalibus generantur, si produ-
cuntur ad frigus insolitum,^a statim aegritudinem
ex frigoris novitate percipiunt. Curandum est prae-
cipue, ut sive foenum sive paleas vel manipulos viclae
pro regionum usu vel copia animalibus praebeas,^b in-
corrupta^c ac bene olentia et munda mittantur. De
hordeo quoque non erit sollicitudo dissimilis, ne aut
pulverulentum sit, aut lapidosum, aut mucidum, aut
vetustate corruptum, aut certe recens de areis sum-
tum, et ipsa novitate praeservidum.^d Aqua etiam^e
limpida ac^f frigida, et^g perennis ac profluens mini-
stranda est. Nam quicquid importunius^h fluit, virus
non admittit. Bis in die multorum manibus animaliaⁱ
sunt toto corpore confricanda.^j quae cura et mani-
suetudinem docet, et laxata cute pinguedinis^k praestat
augmentum. Hordeum quoque non semel nec bis,
sed pluribus portionibus praeberi conveniet. quid-
quid enim paulatim acceperint, legitimam digestionem
conficiunt: quod vero semel et enormiter sumserint,
cum fimo indigestum integrumque transmittunt.
Vicinum vero stabulo^l convenit esse locum arido^m
stercoreⁿ vel paleis mollibus^o adoptum in quo ante

M. (b) praeberi Go. (i) non corrupta des, sed bene olentia. De S. M. ac.
munda Golh. (a) pro Ita praeservandum F. S. dedit Gesn. ex S. M. Goth.
(l) et Go. om. S. M. (m) Ita pro etiam S. M. deinceps Golh. perhemnis.
(n) in potum noxium est virus veneni comitatur S. M. Go. nisi quod hic:
veneni virus immittatur. (o) perfricanda S. M. quod Go. correxit in confr.
(p) pinguedini S. G. (q) Ita pro stabulum — loco S. M. Go. (r) stramine
malebat Morgagni IV. 12. (s) lenibus opertum S. M. (t) Ita pro vitium S.

Importunius fluit) Legerim fluit,
importunum virus.

Arido stercore) Ita etiam II. 40.
(vulgo I. 38.) siccatum stercus et pa-
leas iungit, item III. 9. 4. (vulgo II.
9. 4.) et c. 12. 7. ubi tamen Morgagni

IV. 12. malebat stramen reponi. Sed
stramen inepte diceretur aridum;
semper enim est aridum; recte igitur
vulgatum luctur Gesner. Graeci lo-
cum eiusmodi ἀλεωδὴν vocabant
remque ipsam ἐξάλισμα. Cf. interpr.

potum animalia volutentur. Quod exercitium et sanitati proficit, et aegritudinis initium ^ccommonstrat. nam quoties animal aut non solito more se transvoluit, aut omnino detrectat ^vaccumbere, scias illud ex taedio laborare, et ideo ^xseparari debere, atque curari. ¹²Ad ^yquod opus quoque plurimum iuvat, ^zsi saepius et cum ^amoderatione animalia sedeantur. Nam imperitia rectoris et ^bincessus eorum debilitat ^cet mores, praecipue servorum impatientia, ^dqui absentibus dominis ad cursum equos vehementer stimulant, et non solum flagellis sed etiam calcaribus ^ecaedunt, dum aut inter suos velocitatem cupiunt experiri, aut cum alienis vehementi obstinatione contendunt, nec ^frevocant aliquando currentes, nec temperant. neque enim de damno ^gdomini cogitant, ¹³quod eidem ^hcontingere gratulantur. Quam ⁱrem diligens paterfamilias summa severitate prohibebit, et iumenta sua idoneis et ^jmoderatis hominibus, sciens ¹⁴tibusque tractare permittet. ¹Post sudorem quoque si aestus sit, posca ^mos ablui ⁿconvenit: si hiems, muria. ^oVinum quoque et oleum faucibus infundi oportebit ad ^pcornu, aestate frigidum, hieme tepidum, ita ut hieme meri ^qsextario, ^rolei unciae tres,

M. Sequens *commonstrat* om. Go. (v) *desinit* S. M. *detrectat* Go. (x) *exinde separari* Go. (y) *Ad quod* om. S. M. (z) *etiam si cum moderatione an. servantur* Go. (a) *equitentur* S. M. Con. Gesner corr. *exerceantur*. (b) *et* om. Go. (c) *debilitant* Go. (d) *impotentia malebat* Gesner. (e) *calcibus* S. M. (f) *neque se vocant* Go. (g) *dampno* Go. ut *semper sumptus*, et *sompnus*. (h) *dum contingit gratulantur* S. M. *enim* Go. (i) *ob addit* Go. (z) *et mod.* om. Go. (l) *Ita pro committet* S. M. *permittat* Go. (l) *Vulgo posca*. (n) *lavari* S. M. (o) *Myrrham. Vinum et oleum* S. M. *hyens muria. Vinum oleumque faucibus* Go. (p) *cum* S. M. (q) *remedium* Go.

ad Aristoph. Nubes vers. 32. in Hippiatricis legitur τὸν ἵππου ἄγειν ἐπὶ τὸ κύλισμα. Ita enim vulgatum κλύ-

σμα recte correxit Conr. Gesner in Equo p. 489.

aestate autem duae tantummodo misceantur.^a Nec¹⁵
 convenientium^t potionum debet cura cessare. nam
 languor, macies et tussis, et internorum^r dolor facile
 submovetur,^s si sulphuris vivi^r semiunciam^a [1 -] 12.]
 myrrhae -) 4. redactos in pulverem, ovoque^a crudo¹⁶
 immixtos cum hemina vini optimi per os dederis.^b
 Est et^c alia sumtuosior quidem^d sed accommodatior
 potio,^e quae et celeriter reficit, et cum intrinsecus
 purgaverit, curat omnes morbos, tussim veterem,
 phthisicos, vulsos, et quaecunque vexata sunt in
 opertis.^f Ptisanæ sextarium 1, seminis lini heminam,¹⁷
 foenigraeci^g heminam, croci unciam 1, acronem sal-
 sum porci pinguis, vel longanem,^h vel si porcina
 defuerint, caput haedinum depilatum, cum pedibus
 suis, et cordulis intestinorum mundis,ⁱ hyssopi fascēs
 duos, cochleas germanas xv, bulbos¹ xv, ficus dupli-
 ces xx, rutae fasciculum 1, baccarum lauri cum^m 18
 virent sextarium, dactylos xx, allii capita tria, sevi
 caprini uncias 6, pulegii sicci fasciculum. haec omnia
 purgata leniterque contusaⁿ decoques in aqua cister-
 nina, donec acron^o ille, vel certe caput haedi^p lique-
 scat et dissolvatur ab ossibus. propter quod saepe^q
 aquam infundis ne aduratur,^r sed fervendo pinguis^a

(r) et addit Go. (s) admisceantur S. M. (t) ob hoc pot. S. M. (v) interio-
 rum Go. (x) summov. Go. (y) vini om. Go. (z) unciam S. sed verba
 inclusa, quae Go. omittit, semiunciae scriptula seu scrupulos XII arguere
 recte monet Gesner. (a) ovoque eruda S. M. immixto Go. (b) frequenter
 infundes S. M. Go. (c) et ex S. addidi. (d) quidem ex S. M. addidi.
 (e) Verba vulgo addita ad omnes morbos omisi cum S. M. (f) locis addit
 S. Cf. IV. 8. 1. (g) foenugr. Go. (h) longanem Go. ubique. (i) mun-
 dissimi Go. (j) fasciculos duos Go. Vulgo duas. (l) bulbos XV. om. S.
 M. (m) dum Go. (n) tona Go. deinceps cisternas Go. (o) acron —
 certe om. S. M. acron ille vel caput Go. (p) illud S. M. (q) Ita pro assidue
 aq. refundis S. M. (r) adur. S. M. comburantur Go. Vulgo comburatur.

Allii capita tria) Eadem minus integra leguntur infra V. 51. 4. (vulgo
 III. c. 58. s. 1.).

- ¹⁹ succus appareat. Post haec ^a diligentissime colabis ad colum, ^y tum traganti ^a unciam 1 in tres divides partes, ita ut ^y exinde in unam potionem missurus ^a pridie infundas ^a in calidam ut inturgescat. tunc addis passi sextarios 3, et ^b tribus diebus singulos ^c sextarios dabis, ova numero sex, ^d (in die ^a secundo olei rosati ova plena numero 2) butyri ^f uncias 3, (in die tertio) anagallici ^e uncias 3, amyli uncias 3, pulveris quadrigarii selibram, lomenti ^h fabae selibram. Quae omnia ⁱ misces, ⁱ ut dictum est, aequis ponderibus per triduum divides, et ieiunum animal potionabis, et horis aliquot ^j deambulare facies, usque ad septimam, a cibo ^k abstineatur ^l et potu. Animalia vero macie attenuata non absque studio diligenti revocantur ad corporum firmitatem. ^m Nam oleo veteri vinoque permixtis et tepefactis in sole per totum corpus unguntur, et contra pilum multorum manibus perfricantur, ut et ⁿ nervi mollescant, et cutis laxetur, et sudor erumpat. Quo facto cooperta ^o in pontili ^p strato collocentur. ^q et si hiems fuerit, conditum ^r cum semiuncia apii seminis ^r triti et olei tribus unciis calefacto ^r per os ipsius oportet infundi. Si aestat fuerit, absinthiatum ^r vel rosatum cum 4 ^r scrupulis croci et duabus unciis

(s) Ita pro pinguescat, vel succus ipse pinguior efficiatur S. M. pinguedo sua appareat Go. (t) hoc Go. (v) colatorium cum draganti uncias tres divides in partes S. M. (x) Vulgo drag. (y) Ita pro quod S. M. (z) Vulgo additum es omisi cum S. M. (a) infundis in cal. ita ut Go. (b) et om. Go. (c) singuli sextarius singulos dabis Go. Voleat singulis sextarios singulos d. (d) id est add. Go. (e) hoc est in quolibet die duo olei rosei, ova plena numero 17, butyri unc. III, pulveris origani unc. III. Quae omnia S. M. (f) ros. ova plena numero II butyro Go. (g) allium gallicum Go. (h) lomenti Go. (i) et addit Go. (j) aliquibus Go. (l) abstinentur et potione Go. (m) sanitatem S. M. (n) et om. Go. idem mollescant cutisq. (o) coopertus Go. (p) loco tepido S. M. pontili tepido Go. (q) Ita pro condita Go. intelligitur vinum conditum. (r) seminis om. S. M. (s) calefacta Go. (t) Ita vulgatum absinthium correxit Morgagni II. 10.

olei frigidum per os similiter debet accipere. Quod si non suppetit copia, vinum^x simpliciter convenit praebere^y cum caeteris. praeterea eiusmodi^z 23 species tempore hiemis cum hordei modis 4 misces^a, fabae sextarios 8, tritici^b sextarios 4, ciceris sextarios 8, foenigraeci sextarios 4, ervi^c sextarium 1, et, si meritum equi vel facultas domini suppetit, uvae passae et nuclei sextarios singulos. quae omnia collerter^d 24 commista cum fuerint, unum modium in aqua mundissima pridie debes infundere, et paululum mane siccare, ex quo equo semimodium^e ante prandium, et semimodium ad vesperam^f dabis per^g plurimos dies in loco optimo. viginti^h uno die ita stabuletur utⁱ intrinsecus bibat. Quod si ultra modum sagina^a 25 provenerit, ne pletura noceat, auferendus est sanguis de^l matrice. Praeterea graminis^m radices, quas aratrum frequenter evertitⁿ studiose collige, quantum potueris,^o et lotas^p minutatim concide, hordeoque commisce, et quotidie praebere non dubites. Aestate 26 vero, excepto ervo,^q species illae^r quas diximus, pro aestimatione mensurae farraginis^s ad invicem praebantur, hoc est, hordei viridis plures maioresque fasciculi,^t tritici et ciceris vel foenigraeci minores et pauci. Quae omnia confusa^v oportet apponi. Pro- 27

(v) tribus S. M. (x) vini Go. unum S. M. (y) praebere S. M. (z) cuiusmodi S. M. (a) misceantur Go. (b) tritici — cio. sext. 8. om. Go. (c) ervi se. 1. om. Go. (d) solenniter admista S. M. solenter admixta Go. (e) semimodium S. M. Verba ante pr. et semim. om. Go. (f) vesperum Go. (g) per pl. d. om. S. M. (h) uno et viginti diebus S. M. vicesima prima die Go. Margo ad vicesima aenotavit: alias in stabulo. (i) et Go. (2) sagus Go. margo alias: impinguetur. (l) Ita pro a S. M. (m) Ita pro graminum Go. (n) Ita pro evellit S. M. (o) Ita pro et quam Go. colliges quantas poteris S. M. et postea: minutatim cotidie cum hordeo commisce et praebes. (p) Ita pro longas S. M. Go. (q) herbo Go. (r) illas Go. (s) Ita pro farragines corrigebat Gesner. ferragines F. Go. adinvicem-cum farragine S. M. (t) Ita pro fasciculos tritici vel S. M. et ciceris Go. deinceps foenigraeci Go.

- curandum autem * in longa via iumentis ne urinae * copia denegetur, quae res non sine periculo plerumque differtur. Pedes quoque eorum post viam eluendi * sunt diligenter, ne quid luti vel sordium in articulis basibusque * permaneat. Unguento etiam confricandi sunt, ^b quo ungulae nutriantur, ut * medicaminis beneficio subcreseat ^a quod itineris attriverat ²⁸ iniuria. Allii capita tria, rutae viridis ^f fasciculum, aluminis tunsii * et cribrati uncias 6, axungiae veteris pondo ^h 2, stercoris asinini recentis manum plenam, quibus commixtis atque decoctis domi, ut volueris in itinere uteris ad vesperam. Praeterea aliud quod ³⁰ ungulas nutrit et firmat. Picis liquidae libras 3, absinthii libram 1, allii capita 9, axungiae libram ⁱ 1, olei veteris libram semis, aceti acrioris * sextarium unum, universa contundes ¹ et misces, et ^m decoques, et ex eo coronas vel ungues animalium confricabis.
- ³¹ De palato * singulis mensibus minuente luna sanguis detrahetur. quo facto * si qua fuerit * capitis passio relevatur, et ciborum fastidium tollitur. Oportet autem ferramento concisorio * animalium soleas ramulasque * purgari, quod evaporat atque * refrigerat, ³² et fortiores ungulas reddit. Si animal domi forisve * perfrixerit, calidioribus unguentis, quae multa sunt, lumbi eidem * confricentur, et cerebrum, potionisque *

(v) Ita pro *contusa* Go. *commixta* S. M. (x) Ita pro: *Præcauendum tamen ut in longiore vextatione vel itineribus iumentis urinae copia non negetur* S. M. (y) *itineris, iumentis vestere copia*. Go. (z) Ita pro *ervendi* corrig. Gesa. *abluendi* S. M. Go. (a) *basibusque* S. M. Volgo *basique*. (b) *sunt* om. Go. *deinde nutriuntur*. (c) Ita pro *et* S. M. Go. (d) *subcrecant* quos *suprascripto* quod Go. (e) *Quod est* addit S. M. *deinde Allii* Go. (f) Ita pro *veteris* S. M. (g) Ita pro *scissi* S. M. (h) *pondera* Go. (i) *libras tres* S. M. (1) *acerrimi* S. M. (l) *contondis* Go. (m) *et* om. S. (n) Ita pro *palatis* S. M. Go. (o) *et* add. S. Go. (p) *fuerit* S. M. (q) *ocissorum* S. M. *lotiosorum solo ramulaque* Go. (r) Ita pro *ramulasque* recte Conr. Geanet. *ungulasque* S. M. (s) *ad quod* Go. (t) Ita pro *forisque* scripsi:

ex pigmentis et herbis, quarum ferventior est vis, per^r os continuo oportet infundi, ut perfrictionis^r incommodum evincatur atque pellatur. Nam si in visceribus permanserit algoris iniuria,^a diversos periculososque procreat morbos. Si vero dierum canicularium tempore aestu^b animal fatigabitur, vel aquis frigidis est perfundendum, vel in mare flumenve^c mittendum,^d frigidis etiam potionibus recreandum, ut necessitati^e laboris aut temporis aptior medicina succurrat. Sed in equis non solum utilitas, verum etiam decoris ratio servanda est. Nunquam itaque^f nisi necessitas passionis exegerit, de articulis resecandi sunt cirri. Naturale enim^g ornamentum pedum natura ipsa^h in illis constituit. Cervicem etiam ipsamⁱ diligens^j debet ornare tonsura. Multi enim sicut curulibus,^k ita et sellaribus iumentis pressius^l colla radunt. Quae res licet praestare credatur^m augmentum, tamen sub honesto sessoreⁿ deformis est. Alii^o ita tondent, ut arcum videantur imitari. Nonnulli^p Armeniorum more crines^q aliquos in tonsura ipsa

vel foris frigerit S. M. (v) eiusdem Go. (x) Ita pro potionibusque et pigmentis S. M. Go. nisi quod hic expergmentis. (y) pedes Go. margo alias: os. (z) frigiditas S. M. voluit frigiditatis. Go. perfrictionis. (a) iniuriam et Go. (b) aestu om. S. M. aestatis Go. (c) flumineque Go. (d) et add. Go. (e) necessitate laboribus et temporis altior Go. et temporis etiam S. M. (f) ita Go. (g) autem S. M. sed Go. superscripto enim. (h) ipsa ex S. addidi. (i) diligenter S. M. omitt. Go. (j) clittellaribus S. M. curulibus a. Geso. eruribus iumentis colla pressius radunt Go. (l) studiosius S. M. (m) Vulgo creditur, deioceps argumentum Go. (o) sexure Go. (p) Alii — imitari om. Go. (p) Non. Ar. more om. S. M. (q) cirros S.

Pressius) Gesner comparavit *pressius putare vitem* ex Palladio Nov. 9. Deloncos mannos amicae suae laudat Propertius IV. 4. 18.

Arcum) Hanc formam Berenger

monet hodie vocari *Hog's mane*, i. e. iubam porci.

Crines) Praefero cirros ex libro Sambuci. Berenger vertit *notches*, like the battlements of a tower. De Medis equis vide Aelianum 3. 2.

per ordinem derelinquunt; sed gratiora sunt quae translata de Persis posterior^r usus invexit.^a Nam media iuba ad omnem accurrationem ex sinistra parte
 36 tondetur, a dextra vero omnino insecta servatur. Et nescio quo pacto^a plurimum^a deceat, quia illud quod naturaliter laudat^a Vergilius imitantur: Densa^a iuba, et dextro iactata recumbit in armo. Quod si bicomis fuerit, ut^a vulgus appellat, mediae cervicis setas aequaliter oportet attondi,^a ita^b ut tam dextri quam sinistri limitis continuata^a serie iubae relinquantur
 37 intactae.^a Quod nihilominus inventum constat a Parthis,^d quibus consuetudo est equorum gressus ad delicias dominorum hac^a arte mollire. non enim circulis atque ponderibus praegravant crura, ut totum^f ambulare condiscant, sed ipsos equos, quo vulgo Trepidarios,^e militari verbo Tottonarios^b vocant, ita

M. (r) *paior* Go. Voluitne prior? (s) *introduxit*. Nam a sinistra parte medietatem cirrorum tondere iubent: a dextera vero omnes intactos servant S.M. (t) *pactu* Go. (v) *plurima* Go. (x) *laudatur* *Virg.* imitatur F.S. *laudatur* *Virga* *emittatur* Go. Cum Gessero S.M. (y) *deversa* Go. (z) *quod* Go. (a) *tonderi* S.M. (b) *quod tam dextra quam sinistra* S.M. ita om. Go. (c) *continua series iuba relinquantur* Go. *relinquantur* etiam S.M. (cc) *intacta* Go. Sectionem 37. omittit S.M. et aliam haec subiicit: *Parthi cum primo equitant pullos, vadunt cum eis in sicum aequalemque locum, cuius longitudo sit 50. passum, latitudo 5, ubi sit creta ad modum spatii.* (d) *patribus* Go. (e) *de hac* Go. (f) *Vulgo soluti.* omisso *crura*. Go. *crura ut attollantim condiscant.* (g) Ita pro *Trepidarios* Go. (h) *Tret-*

Bicomis) *Double-maned* recte vertit Berenger. Ita porca biseta dicitur apud Eestum, a cuius cervice setae hisariam dividuntur, cum iam esse coepit maior sili mensium.

Parthia) Equos Parthicos Oppianus Cynege. I. 277. βαρυντοράμους prolixis iubis appellat.

Cereulis) Berenger vertit: *rollers, chains or weights*. Equum oppianus pedibus ponderibus domandum ad

incessum exhibet eius Tabula 2. Volumentum II. Medio aevo equos totumtim incedere cogeant usi *traynellis*, unde britannicum *traynells* derivat Berenger T. I. p. 470.

Trepidarios) Graece etiam in Hippiatricis est: ὁρῶμεν τῷ διὰ καλῆς γυμνάσει ἔτοι τῷ λεγομένῳ τριπῆδῳ. Latini *trepidantem equum* discerunt, veluli Cato apud Servium ad Aeneid. 121. *Sedere non potest in equo trepi-*

edomant ad levitatem, et quaedam¹ blandimenta vecturae, ut Asturconibus² similes videantur. In sicco³ itaque⁴ aequalique solo quinquaginta passus^m in longum, et quinque in latum plenis cophinis⁵ digeritur per ordines creta, ad similitudinem stadii, quod aulacibus⁶ asperius sit, tum difficultatem coronam velo-

tonarius Goth. (i) quidam Go. omisso vecturas. (2) atturhonibus praestent Go. (l) itaque om. Gn. (m) passuum in l. et p. X. in latum Go. (n) confiniis Go. (o) a duobus asperatum difficultatem Go. Vulg. aulacibus — difficultata. Glossarium Goth. aulices id est litae vel steccati.

dante. Cf. Salmasius ad Capitol. Maximinus c. 3.

Asturconibus) Classae apud Cangiū interpretantur Dextrarium et ambulatorem. Martialis 14. 199. *Hic brevis ad numerum rapidos, qui colligit ungues venit ab auriferis gentibus astur equus.* Plinius 8. 2. 67. *In eodem Hispania Gallaica gens est et Asturica: equini generis (hi sunt, quos Thieldones vocamus, minori forma appellatos asturcones) gignunt, quibus non vulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. unde equis totum carpere incursus traditur arte.* ubi voces hi sunt ex Codd. adiecit Harduinus, Pintiani auctoritatem praefatus. Sed is ex Codice Toletano ita legebat: *Asturica. Equini generis hic sunt quos Thieldones vocamus. Minori fama appellatos asturcones gignunt.* Alii in Plinio maluerunt legi *Thiellones* vel *Thellones* aut *Tollatones*, propter locum Senecae Epist. 87. ubi Catonis cantherium opponit delicatorem manibus, et asturconibus et tolutariis. Macedonicum Asturconem habet Petronius c. 87. Asturcones cum iis quae hodie Gennets vocant, comparat Berenger p. 74. iisque gradu similes

solitarios dictos fuisse moneta romanis. Asturconum incessum pingit Silius III. 335. *Hic parvus sonipes nec marti notus, at idem aut inconcussio glomerat vestigia dorso, aut molli pacata celer rapit esseda collo.* Ceterum Guttonarios hic et VI. 6. 7. (vulg. IV. 6. 7.) Trottonariis substituium Salmasio ad Capitol. Maxim. p. 43. ed. Hack. voluit Du Cange in Glossar. sub voc. trepidier. Gesnero in mentem venerat suspicari de Gallico trotter, quo plane ducit lectin Goth. Trottonarius, si mutetur in Trottonarios. Sed vide notam VI. 6. 6. (vulg. IV. 6. 7.)

Aulacibus) Contr. Gesnerus emendabat silicibus, sed rectius I. M. Gesner dictum ait pro aulacibus, i. e. sulcis. Graece est αὐλαξ, atque hanc lectionem expressit Berenger. Confirmat Jordanus Rufus cap. 3. *fare trottare el cavallo per luoghi arati per li monticelli e valicoli chi son nelli campi arati, acio chel cavallo imparare levare i piedi e le gambe comodamente e competentemente, e simile ragione anchora in luoghi aratosi, acio chel cavallo imparare andare bene e non sa via scampuzare.* Inde etiam L. Rnsio cap. 34. *per li campi arati o per le*

citatis optantibus ingerit, in quo spatio^p cum equus frequentissime exerceri coeperit, in illos aulaces^q necessario [offendit^r], et priores et posteriores ungulas impingit, et aliquando vel cadit, vel sic^s offendit, ut cadere videatur, post quod admonitus^t iniuria, tollit altius crura, et^u inflexione geniculorum atque^v ³⁰gambiarum molliter vehit. Praeterea minutos gressus^w imitatur, ut^x inter aulaces^y ungulas ponat.^z nam si extendere voluerit, offendit^a in cumulum. Minutim^d autem equus ambulans commodius vehit, et pulchrius videtur incedere. Potiones etiam hiemales aestivasque conscripsimus, quibus aut^e conservetur^f sanitas perpetua, aut vehemens^g aegritudo^h pellatur.ⁱ

XXIX. (I. 57). Dum aestas fervescit,^a haec potio animalibus commoda^b est, quia humectat et refrigerat: Croci unciam^c unam infundes in vino veteri, traganti^d uncias tres infundes in aqua calida, his adiunges fasciculum viridis porri 1, item^e fasciculum

(p) loco cum pullus S. M. (q) Vulgo aulices. (r) offendit om. S. M. Go. uode locusi. (s) ita offenditur S. M. (t) monitus in initia S. M. quos monitus iniuriam Go. (v) ut om. Go. deinceps vulgo inflexione. (x) ut starum moll. vehit Go. (y) ingressus S. (z) et crura applicat, cum in terram S. M. (a) Vulgo aulices. Go. orilices. (b) ponatur Go. (c) offenditur, in quo magis minutatim equus ambulat S. M. (d) Minutum Go. (e) ut Go. (f) servetur S. M. (g) veniens S. M. (h) validudo Go. (i) appellatur S. M.

XXIX. (a) aestas fervescit S. M. Vulgo aestus incanduit. (b) utilis S. M. (c) uncias tres S. M. (d) Vulgo draganti. (e) item om. Go. (f) apil

maesi e luochi erli — perche per lo andare sù e quì che si fa per li solchi s'assurfa del continuo di mover et alzare i piedi e le gambe con più attetza avvertentia e acurtà, onde poi nel caminar non cadere ò inciampare di leggiero. De Graecorum ἀμυνδρόπους vide ad Xenoph. Memor. III. 3. 6.

Minutos) Berenger p. 17. monet

iotelligi simul debere altius sublati pedibus. Infra VI. 6. 6. (vulgo IV. 6. 6.) de eadem re est ingressus minutus et creber.

CAP. XXIX. Fervescit) Ita notat προπότισμα θιρανόν Hippialr. p. 279.

Fasciculum — porri) Graece est πρᾶτον κεράλην. ergo capitulum porri, deinceps σίκινον χλωρόν.

viridis ^f apii, herbae portulacae ^e succi heminam, lactis caprini sextarios tres, ova septem, olei rosei ^b libram, mellis uncias 3, ¹ passi sextarium 1, vini veteris quod sufficiat. ² ex quibus omnibus diligenter commistis atque contritis ad cornu per triduum sextarios singulos animalibus dabis. Alia quoque ¹ refrigeratoria potio: Vini veteris sextarium, olei libram semis, ova tria, succi coriandri cyathum 1, lactucae succi ^m cyathum 1, solerter commisces, ⁿ et in tres divides partes, daturus per triduum iumentis aestuantibus salutare remedium, tamen ^o eo momento quo ^p potionem defusus es, per singula animalia singulas heminas aquae frigidae et recens ^q sumtae potioni debes adiungere.

XXX. (I. 58). Hieme quoque potio ista praebetur: Vini veteris sextarios 3, ^a olei selibram, piperis unciam 1, rudae viridis uncias 6, cerefolii ^b viridis vel ^c seminis ipsius uncias 3, tragenti ^d uncias 3, seminis feniculi uncias 3, ^e baccarum lauri unciam 1, mellis uncias 6, ^f ova quot volueris, et passi quantum usus exegerit.

XXXI. (I. 59.) Vere ^g vero et autumno haec detur

virginis S. M. Go. (g) portulacae succum Go. (h) rosarii Go. (i) IP. Go. (2) sufficit Go. (l) vero Go. (m) Ita pro lactucae S. M. Deinceps vulgatum solerter ex Go. correxi. (u) Ita pro admisces S. M. (o) addendo horo, qua datur potio, heminam aquae frigidae S. M. (p) quod fusus et singulas hem. Go. (q) recenter sumptae Goth.

XXX. (n) 6 Go. (b) coepullos S. M. cerefolii Go. (c) lib. S. Go. (d) Vulgo draganti. Go. tracontis omissis uncias 3. (e) amborum tantumden addit Go. (f) duas S. M.

XXXI. (s) Vere — potio om. F. Go. et Codex alter Sambuci. (h) ha-

Portulacae Graece est *Ἐπίδαρυς* *χρυσὸν ὀλίγον*. Ergo lactucae succi exiguum fuit.

Ova septem) Hipp. omittunt ova:

Script. R. R. Toin. V

CAP. XXX. Cerefolii) S. M. caepullos. Sed cerefolium, feniculum et baccas lauri omittunt Hippiatr. p. 279. Pontedera etiam variant.

I

potio. Costi semiunciam, cassiae fistulae unciam,^b Celticae^a semiunciam, petroselini semiunciam, betonicae semiunciam, glycyrrhizae^d semiunciam, sagapini semiunciam, spicae Indicae semiunciam, saxifragae, eupatorii, meliloti, iris Illyricae,^c ana semiunciam, centaureae, gentianae, aristolochiae^f longae, ana unciam 1,^g amomi, aristolochiae^f rotundae ana semiunciam, schoenoanthos^h semiunciam,ⁱ asari, aloës^a ana semiunciam, murrae unciam, opopanax,^j radice draconteae,^m ana semiunciam, croci unciam, tragantiⁿ uncias 6, castorei unciam, absinthii Pontici fasciculos 2, haec omnia in pulverem redacta ad XII animalia^o per triduum sufficere creduntur, ita ut cum vino optimo digerantur.^p

XXXII. (I. 6o.) (Alia^a potio, quae omni tempore exhibetur). Costi, meliloti,^b hyssopi, iris Illyricae, aristolochiae,^c sampsi,^d draconteae, asari, traganti,

miunciam S. M. (c) *sansuci spicae Indicae, saxifragae semiunciam, scinoanthos* etc. S. M. *seminis* Go. deinceps verba *betonicae* — *sagapini sem.* omittit. (d) Vulgo *glicerizae*. (e) *iris illyr.* om. Go. (f) Vulgo *aristologiae*. (g) *iris illiricisem* inscribit Go. (h) *quinanti* Go. Vulgo *scinoanthos*. (i) (*Dragunteae semiunciam*) addit S. *semiunciam* om. ut paulo antea *ana semiunciam* Go. (j) Vulgo *aloe*. (l) *opop. radice semiunc.* *opopantis unc.* 1. *dragantidis unc. septem*, *cast. semiuncias* S. M. (m) *traganteae* Go. (n) Ita *pro drag.* Go. (o) *coctearia* S. M. *per trid.* om. Go. (p) *miscantur* S. M.

XXXII. (a) *Alia* — *exhibetur* om. F. Gn. (b) *mellis* — *lusi* S. M. (c) Vulgo *aristologiae*. (d) *sansuci dragotidis asari draganteae* Go. *samps. dragunteae asari dragatidis* S. M. Vulgo *dracontii as. draganti*. (e) *vinci-*

Cap. XXXI. Costi) Alio ordine hoc velut χειμαιοῖον προπότισμα ponunt Hippocratica p. 281.

Celticae sem.) S. M. sansuci, spicae Indicae, saxifragae sem. scinoanthos. Hippiatr. omittunt celticam spicam.

Glycyrrizae) Vulgo glicericae, et in Hipp. γλυκυρρίζου. Pro sagapeno habent σαμύχου.

Saxifragae) Graeco σακροφάγου omisso eupatorio.

Anomi) Græca Hipp. omittunt, et pro eo ἀμμωνιαξοῦ habent.

Asari) Hipp. omittunt *asarum*, deinceps ὀπαπάνακος, δρακοντίας, ἀψινθίου παντικῆ δασμῖδια τριὰς habent.

Cap. XXXII. Sampsi) In eadem

centaureae minoris,* marrubii, gentianae, spicae Celticae folia, aequis ponderibus misces, ^f redactaque in pulverem cernes. Sed si aestivam dare volueris potionem, commisces croci,* mellis et traganti quod sufficiat. Si ^h autem potionem facies hiemalem, addis ⁱ seminis piperis, apii seminis, et seminis sinapis. Utroque autem tempore cum ^a boni vini sextario plenum cochleare miscetur, faucibusque ^l animalium diffunditur.

XXXIII. (I. 61.) De urinae difficultatibus ordine suo multa dicenda sunt, sed viatorium ^a istud, et physicum, et semper paratum ^b te scire convenit. Lutum ^c ex cuiuscunque equi lotio factum vino permisces, colatumque per nares infundes, et confestim provocat urinam. Item allium conteres et in anum ^d iniicies, et veretrum mox egerit lotium.

das Go. an violaceae? ul cap. 55. Nam glossarium violaceam interpretatur minorem. (f) *miscens pulveriza, et et aestate dare* S. M. *reductasque omisso cernes* Go. (g) *zucari quantum sufficit et mellis* Go. omissis et *dr. q. suff.* (h) *Etsi in hieme* S. M. (i) *addis pip. sem. apii, semen sinapis* Go. Vulgo *apii.* (z) *potum* S. M. (l) *que om.* Go.

XXXIII. (a) *in adiutorium istis physicum remedium semper* S. M. (b) *partum* Go. (c) *Potum* S. M. (d) *navibus* S. M. in quo natibus Isterio putabat Gesner. *manu nates in feretrum qui minturus (minturus?)* est

formula Hippiatr. p. 278. omittunt saipsuchum, asarum, dragantum, centauream, marrubium et geoliam, sed addunt σμύρνης τρωγλήτης, et hyssopum deliniunt siccum.

Dracontae) Ex lectioe S. M. *Dracontae* correxi vulgatum *dracontii*. Graece est δρακοντίας. Praeteres vulgatum *dragauis* his, et *aristologiae* correxi.

Cernes) σήσεις ποιήσον ξήριον Hipp.

Semina piperis) In Hipp. est solum πιπέρως λείτωμένον γο. γ.

CAP. XXXIII. *Lutum*) Infr. V. 14. 22. (vulgo III. 15. 22.) est *lutum de via*.

Allium conteres) Infra est: *cepas acerrimas et leviter contusas tres aut quinque ponunt in anum, et sic deambulare faciunt.*

Et veretrum) Post *veretrum* interpretumxi, quia sententia alioquin incoherens esset. Sic et infra ano inditur cepa contusa. Sed Plinius 20. c. 23. iumentis urinam reddere ait, atque non torqueri, si alio trito natura tangatur.

Item, pulverem quoque thuris cum ovo vinoque permixtum, addito succo apii et caulium, si in^a potionem dederis, provocabit urinam. Item,^c betas ac malvas ad tertiam decoques, ex quibus aquam calentem ad medium sextarium cum melle commisces; et per os digeres,^e proderit minctioni. Item,^b cimicem quoque vivum^d in aurem equi mitte, et alterum^f supra naturam in ipso foramine quo mingit confrica, facillimum certumque remedium est.

XXXIV. (I. 62.) Itinerum casibus subvenire cupientes, de pluribus^g pauca, sed manifesta libabimus.^h Nam animalia sub sessoreⁱ vel onere dolor ventris frequenter affligit ita,^j ut volutentur et procumbant. Semen itaque rutae silvestris vel hortensis, si illa defuerit, diligenter tritum cum vino calido per fauces oportet infundi.^k Præterea aquam in qua usque ad tertiam betae^l decoctae sunt, succumque earum nitro trito solerter^m admisces, oleique addesⁿ heminam, tepefactaque in intestinum per clysterem diffundes,^o cum prius pronum^p animal statueris, ut iniectio ad interiora^q perveniat.^r quae si forte defuerint,^s mel

² *inseres* Go. Vulgo erat *iniciēs* et *veretrum*, *moz.* ^(c) Vulgo *potionem*. Gesner in addendum censebat. Deinceps *provocabis* Go. ^(f) *Item* om. Go. *deinceps betas* Go. ^(g) *dirigis* Go. ad *oornu dabis*, *statim confert*. S. M. ^(h) om. Go. ⁽ⁱ⁾ *vivum* om. S. *deinceps eius pro equi* Go. ⁽²⁾ *in foramen virgae. Certum remedium est*. S. M. *facillimum* Go.

XXXIV. ^(a) *plurimis* S. M. Go. ^(b) *dicamus* S. M. *libamus* Go. ^(c) *sessione* S. M. *deinceps ventris dolor* Go. ^(d) *ita* addidit S. ^(e) *diffundi* Go. ^(f) *blitae* Go. ^(g) Vulgo *sollerter*. *Mecum* S. Go. *solenniter* S. M. ^(h) *addas* Go. ⁽ⁱ⁾ *diff.* om. Go. ⁽²⁾ *stat veris pronum an. ut iniecto* Go. Vulgo *infectum*. ^(l) *intestinum* Go. ^(m) *decurrat* S. M. ⁽ⁿ⁾ *Ita pro de-*

Pulverem) *Infra: pulveremque thuris ovunque crulum cum vino dulci permixta etc. Succum apii et caulium omittit infra cum Columella VI. 30.*

Medium sext.) *Infra est unum sextarium.*

Vivum) *Infra: cimices tritos in nares animalis mittunt et allium super naturam, qua mingit, confricant. ubi S. M. ternos viros in aures habet.*

coctum cum tertia parte salis triti cogis* in pilulas, ita ut collyria ad ovi magnitudinem facias, similiterque prono animali in intestinum vel quinque vel septem aut⁷ novem collyria inserere curabis. post quod⁴ solvitur venter et mitigatur⁵ dolor. Item⁶ physicum traditur, os limacis neque manu immunda neque terra neque dente contactum alligare umbilico dolentis,⁸ curare continuo.

XXXV. (I. 63.) Plerumque dorsum animalibus aut sagma⁹ laedit, aut sella, propter sterneris¹⁰ negligentiam vel oneris iniuriam. quod in itineribus interdum necesse est evenire; sed recens tumor hac ratione curatur:¹¹ mallonem¹² ceparum vel ipsas cepas in ferventi aqua decoques, et calentes quantum corium valet sustinere, tumori superimpones,¹³ et fascia ligabis. una nocte omnis aufertur inflatio. Praeterea sal tritum cum aceto miscebis, additoque vitello ovi,¹⁴ loca quae tumere coeperint perfricabis, recens indignatio astricta¹⁵ siccabitur.

fuert S. M. (o) coges Go. reducis S. M. (p) vel — collyria mittere cur. Go. (q) quod addit S. quae et resolvitur Go. (r) mitigabitur Go. (s) Item om. S. M. Physicum traditur ossum velos Go. (t) et addit Go.

XXXV. (a) Vulgo sarcina. S. M. figma. (b) Ita pro stramenti S. M. (c) pellatur S. M. compellatur Go. (d) mallonem Go. (e) super expone

CAP. XXXIV. (De limacis) Plinius 29. s. 36. capitis doloribus opponit cochlearum nudarum ablata capita, ex his exemptam duritiam lapideam: est autem calculi latitudine — Limacis inter duas orbitas inventae ossiculum per aurem traiecitum. ubi Hardinius ponit locum Marcelli Empirici p. 34. Limaci calculum, quem in capite habet tollit quod non facile facies, nisi ei dum in via repit, caput subito abscideris. Dentitioni prodesse ait Plinius 30. s. 47. limacis lapillum sive

ossiculum, quod invenitur in dorso Reperies ossiculum in limacum parte prona seu superiori, ubi capitis et dorsi fines colliquescent, calcareae naturae, in cochleis nulla adest eius calculi similitudo, nec ea opus, cum testa tegantur.

Curare continuo) Constructio claudicans quomodo corrigi debeat, ignoro.

CAP. XXXV. Infra III. 60. maxima horum pars verbis mutatis legitur. ubi vide.

XXXVI. (I. 64.) Cui^a curae est animalium salus, potionem superius declaratam, quam specierum numerus diapente^b Graeco vocabulo nuncupavit. Gentianae, aristolochiae, murrae, baccarum lauri, rasurae eboris paria pondera diligenter trita atque permixta domi, sive in itineribus prius condita,^c habere oportet in promptu, ut quoties^d moestum aut horridum videris animal, aut morbi alicuius labe^e tentatum, statim plenum cochleare ex pulvere memorato cum sextario vini optimi per fauces diffundas, et per triduum, etiam^f equo in labore constituto, digeras, ut adversus virus internum subveniat. probata^g curatio.

² Tussienti autem cum passi hemina^h dabis, et statim sentiet curam. Si liber, cui iam ponendus est finis, legentium non offendit auditum, sequenti volumine inchoantes a vertice usque ad ungulas ex diversisⁱ auctoribus enucleatas animalium publicabimus curas, ut ordo, qui a^a natura datus est, in medendi¹ dispositione servetur, ne indigesta ac membrorum consequentiae^m repugnans pagina quaerentem confundat aut tardet.

Go. (f) et addit Go. (g) Ita pro *destricta S. M. sicce, destr. Go.*

XXXVI. (a) *Potio diapenton nominata superius in capitulo morbi tumidi praeterea haec est S. M.* (b) Vulgo numero diapenten — nuncupant. Me-cum Go. (c) *dicta S. M.* (d) *aut addit S. vel horridum videris aut morbi Go.* (e) *labore temporatum Go.* (f) *in lab. const. equo dabis S. M. equo om. et deinceps constitutum habet Go.* (g) *opprob. Go.* (h) Ita pro *hemina* Go. (i) *universis — enucleatius Go.* (2) *antea S. M.* (l) *praesenti expositione Go.* (m) *consequenti — quaerenti Go.*

CAP. XXXVI. *Specierum*) Formula exstat supra c. X. ubi aristolochia longa definitur.

Per triduum) Modum ac mensuram

supra accuratius definitum reperies.

Passi hemina) Species supra dictas.

Vulgo erat *hemina*.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE

LIBER TERTIVS.
(VVLGO SECVNDVS.)

PROLOGVS

Mulomedicinae ars iamdudum^a vitio cupiditatis et exiguitate mercedis, nullo studiosius^b discente, collapsa est. Nuper^c vero exemplo Hunnorum sive gentium aliarum artis ipsius etiam usus intercidit,^d dum homines refugientes expensas barbarorum consuetudinem imitari velle se simulant, et incurata animalia hibernis pascuis et negligentibus calonibus^e dedunt. Quae res nulli compendium,^f plurimis attulit^g damnum. Primo quod Barbaricorum^h animalium

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

Libri III. Prol. (a) non dubium Go. (b) studio finis S. M. studiosus Go. deinde collapsa. (c) Ita pro Numquid S. M. (d) Ita pro intercidet S. M. et Go. (e) Ita pro negligentiae casibus S. M. ex negligentia soprascr. negligentiae Go. (f) sed addit S. deinde dampnum Go. et Primum postea. (g) Ita pro barbarorum S. M. et Go. (h) Ita pro aliae naturae iidem

Nuper — Hunnorum — Barbaricorum) Cf. infra libro VI. c. 7. sect. 4. (vulgo IV. 7. 4.)

alia^b natura, et ad omnem iniuriam durius corpus est. Deinde quod sic instituuntur a parvulis, ut nec potionem medicinale[m] requirant,¹ et hibernis pascuis vigeant,² ac sine pernici[e] frigora pruinasque³ sustineant. Nostra vero iumenta et mollioris⁴ generis sunt, et tectis frequentioribus assueta, calidissimis⁵ etiam stabulis imbuta, cum⁶ indignationem ex aliqua necessitate contraxerint,⁷ continuo⁸ in aliquod genus incidunt morbi. Diligens itaque⁹ paterfamilias, (si¹⁰) cum mortibus animalium suorum et cum medicinae expensis atque mercedibus¹¹, faciat rationem, intelliget, unius vilissimi iumenti¹² pretium ad multorum, quae sine dubio peritura sunt,¹³ si curata non fuerint, salutem¹⁴ posse sufficere.

I. In universo animantium genere caput obtinet principatum, quod eminentius caeteris, dominatum quendam circa loci¹⁵ ipsius conditionem sortitur. In eo est odor, gustus, auditus, ac visus: quod quantum habet potestatis, tantum sustinet ex labore discriminis.¹⁶ Causas itaque, ex quibus aegritudines generentur, et signa, per quae qualitas earundem possit agnosci, curas etiam, quarum medela sanitas revocetur, per ordinem indicare tentabimus.¹⁷ Plerumque autem in corporibus iumentorum indigestionis vitio¹⁸ sanguis¹⁹ corrumpitur: quod evenit cum [ex²⁰] aestu vel frigore debilitata sunt membra, et noxii²¹ sangui-

libri. (i) *inquirant* S. M. (2) *degant* S. M. (l) *nivesque* S. M. *sustinent* Go. (m) *mollioris* Go. (n) *calidisque* Go. recte, pule. (o) *ubi si* Go. (p) *sustinuerint* S. M. (q) *om.* S. M. *pergit* Goth. *materiali quod genus incurrunt morbi sive incident.* (r) *igitur* Go. (s) *si ex con.* Gesneri addidi. (t) *excidibus* Go. (v) *animalis* Go. (x) *essent* S. M. (y) *non addit* Go. in qua sequuntur Lemmata huius libri.

CAP. I. (z) *subiecta loci ips. conditione* S. M. (h) *temptavimus* Plurimum Go. (c) *vitiis* Go. (d) *Illa pro et in capite frigus sanguis vertitur in virus* S. M. *verba sanguis — frigus sanguis* am. Ga., (a) *ex* am. S. M. (f) *Illa S. M. pro et in capite frigus sanguis vertitur in virus.* Go. *convertitur* habet.

nis virus in caput se rapit. tunc enim repletis venis cerebri membrana distenditur, et somni salubritas^a frequenter excluditur. Ex quo necessario dolor capitis, moestitia et imbecillitas subit.^b Quae valetudo et prima videtur et levior, si velox medicina subvenierit.

II. Caeterum cum noxius sanguis membranam cerebri^a ex una parte pertuderit, et eandem^b dolore nimio coeperit praegravare,^c efficitur animal apiosum:^d cuius et^e mens hebetatur et visus. Nam cerebri incolumitas et oculos pascit et sensus. In qua passione quia^f una pars capitis praegravatur, tanquam ad molam^g vadit in gyrum.

III. Cum vero medium cerebrum corrupti sanguinis virus infecerit,^a animal freneticum redditur, ut repente saliat, et velut^b effugere velit,^c parietibus^d se tanquam irregibilis impingat,^e nec possit ratione aliqua contineri.

IV. Cardiacus^a is est, cui cor dolet. Cardiacus^b autem fit, quoties sanguinis illa corruptio stomachi

(R) Ita pro salubritatem fr. excludit S. M. somni Go. deinceps idem imbecillitas. (h) subsequitur S. M. Go. deinde valetudo Go.

II. (a) Vulgo additum et omisi cum S. M. cerebri eximam partem Go. et pertunderit. (b) eadem S. M. (c) praegravat S. M. (d) opiosum S. M. (e) et om. Go. (f) quia suppositis punctis delet Go. (g) uti equum aut malum rapit S. M. ita equi (suprascripto aqui) mulo addit nigrum Go.

III. (a) infestaverit S. M. (b) velut om. S. M. ut velit eff. Go. (c) velit — contineri om. Go. sed habet post Cap. IV. contra S. M. omittit se tanquam — contineri et in fine Cap. IV. repetit. (d) quoque addit Go. (e) impingunt nec possunt rationabiliter cont. Go.

IV. (a) Cardiacus F. om. S. M. Card. — dolet om. Go. (b) Cardiacus S.

CAP. II. Comparandum est eum Cap. X. ubi fere eadem verba, et plura signa eduntur.

equi nit iân καρδίαν ἀλγίστη. σημείον δὲ λαπαρός ὡς ἀλγεί. ubi Gaza: ut latera subdant et illa praertringuntur. Thomae versio gracile existens omissio ἀλγεί. Sed de difficultate ista alibi dicitur.

CAP. IV. Cardiacus) Aristoteles H. A. VIII. 24. incurabilem morbum

vel^a thoracis impleverit venas, cerebrumque^d percusserit, cor etiam pestiferi humoris labe constrinxerit.^e Quae valetudo^f mentis alienatione et corporis sudore monstratur, ex qua^g difficillime liberatur.

V. Quod si appiosum^a simul passio thoracis inveni-
nerit, facit^b continuo rabiosum. Ex ardore enim nimio iecinoris^c et sanguinis venae cordis nervique praefocantur, ex qua constrictione fit dolor ipsius
² loci usque adeo, ut mordendo se comedit. Ex quibus valetudinibus^d si animal fuerit liberatum, et post curationem aliqua pars cerebri fuerit imminuta^e vel tumor subcreverit, ineptum iumentum, pigrumque^f redditur. et in^g illa parte capitis, ubi vitium remansit, difficile se gyra-
bit, et ex eo^h latere se parietibus
³ iungit, et tarde incedens, non sentiens plagam, ambulaturaeⁱ gratiam perdit, et^k erit submisso capite, et cum stare coeperit cum tarditate se movet, minus etiam videbit, nec cibum nec potum recusat. Quem si curare volueris, cyclo^l curabis. In omnibus autem^m

M. (e) et S. M. Gp. (d) cerebrum concusserit S. M. conclusi dederit Go. (e) perstr. S. M. (f) Vulgo inducit — alienationem; sed S. M. om. inducit, et Go. plaece mecum facit, nisi quod alien. mentis habet. (g) Ita pro quo S. M. Go.

V. (a) opiosum S. M. rabiosum Go. deinceps similis. (b) cont. rab. efficitur S. M. facit om. Go. (c) iecin. Go. (d) valetudinibus animal liberatum Go. (e) minuta deinde ineptus Go. (f) pigrum Go. (g) et illa pars S. M. (h) ipso Go. (i) ambulans graviter pergit S. M. ambulaturam Go. (j) et om. S. M. Go. (l) ex cyclo et helleboro cur. S. M. (m) au-

CAP. V. Cyclo) S. M. ex cyclo et helleboro. Geener censebat esse hic et capite sequenti cyclum genus cauterii rotundum, quod ille putabat praesertim ex sect. 44. cap. 6. apparere. Equidem cyclo curare puto esse, quod Hippocratica p. 145. dicunt equum περιόδου; et video nunc demum, mecum sentire H. Mercurialem V.

L. IV. e. 44. p. 127. ubi Vegetium etiam comparavit. Caelius Aurelianus circulis fieri solitam curationem dixit Pass. Tard. I. c. 1. et Synesius in Calviti encomio: οὐτε μὲν σισιν οἱ ταῦτα θυστοχαίς οἱ τοὺς καλουμένους κύκλους ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ὑπομένειν ἀναγκαζόμενοι. Methodici eyclum ἀναληπτικόν alterum μετασχηματικόν

supra scriptis valetudinibus primum^a de temporibus minuendus est sanguis, sed et de matrice aliquando tollendus. Cura autem pene omnium similis^a est, cuius ordinem sequentia declarabunt.

VI. Memineris autem omnes valetudines capitis, praecipue veteres, periculosas,^a cyclo oportere curari. Cui haec observantia et ordo est adhibendus: Triduo ab hordeo abstinebitur^b animal, temperabitur etiam mollibus cibis, post diem tertiam de dextra ac^c sinistra, prout aetas aut^d vires vel valetudo permiserint, de matrice sanguis auferetur. Quo facto, per 2 triduum viridi^e cauliculorum^e ac lactucarum sustentabitur cibo. et post^f primo uno die a cibo eum^g sustinebis et aqua. nono^h autem die ossas caulium cum liquamine et oleo optimoⁱ temperatas non minus viginti digeras, cui nihilominus lactucam dabis in cibo ter^j in die. post potionem bibere semper incipiat.^k Si vero venter vehementer solvi^m inceperit, caulium 3 ossasⁿ dare desistes:^o et dabis paleas et furfures, ita ut sequente die^p penitus nihil manducet, sed solam aquam percipiat ad bibendum, ac postero^q die inducatur in cellam balnei calidam, et sudet. Opus est 4 autem diligentia ut reducatur^r celeriter de calore,

tem ex S. M. addidi. (a) prius S. M. Go. (o) eadem S. M.

VI. (a) periculoso cibo Go. (b) abstinebit S. M. (c) aut S. M. (d) aut om. Go. (e) iure S. M. Go. (f) Ita pro cibo. Primo uno S. M. ac a cibo post diem unum eum abstin. Go. (g) et aqua abstinent. novo iam die S. M. (h) Vulgo novo. Go. novo iom die offeras. (i) opt. om. Go. (j) ita ut secunda die S. M. Go. (k) incipere Go. (m) solvere Go. vehementius S. M. (n) offeres Go. (o) desistes Go. deinceps sed om. S. et S. M. Vulgo cel. postea palias Go. aut furs. S. M. (p) die om. Go. (q) postremo

appellabam). Erel quidam rerum ad victus rationem aliamque curationem pertinentium elato diernm, tridui potissimum, ordine constitutus usus,

ut docuit Mercurialis l. c. Hunc vocabuli circulus usum adde Gesneri Thea. L. L.

- ne intercluso spiritu pereat: tunc extergetur ^a diligenter, vinoque et oleo largiter perfricatus accipiet cum ^a nitri pulvere folia raphani conspersa, quantum ⁵ commodum est. Postmodum cum radicibus cucumeris asinini viridis minutatim concisis oleum optimum misces, et ^a in vase novo ita ^a decoques ut tertiam perdat. ex quo singulas heminas per capita animalium per triduum dabis, ut potio ventrem resolvat.
- ⁶ Sed si ultra modum fluere coeperit, lenticulam et hordeum pari ^a mensura friges, et de ^a his singulas bilibres per dies singulos cum furfure et paleis dabis.
- ⁷ Quinque itaque diebus operam refectioni ^a eius impendes, et leviter exercebis, ut ^b intelligas ^c quantum vires corporis sanitasque profecerit. Post haec ^d eum pro arbitrio despumabis. Sequentie die caput eius ^e purgabis exorica, ^f vel radice Dianaria, quam Artemisiam ^g dicimus: si haec non fuerint, ex liquamine optimo cum oleo mixto. cuius ^h caput pedesque connectis. Cum bene purgatum agnoveris, solvito, ⁱ butyrum ex oleo roseo solutum infundes in nares, ut ^a

S. M. (r) educatur celerius S. M. Go. (s) tergetur S. M. (t) hanc potionem ex pulveris nitri folia raphani, radices cucumeris silvestris contere et adde oleum, coque in vase novo ad tertiam S. M. (v) et om. Go. (x) ita om. Go. (y) pariter S. M. (z) de om. S. M. Go. deinceps paliis Go. (a) refectionis F. Go. deinceps eius om. Go. impendis Go. (b) ut om. S. inteligas Go. (c) in addit S. M. Go. (d) hoc ipsum S. M. cum pro eum Go. (e) Sequenti — ei purg. Go. (f) exoriza S. M. (g) Artemisiam S. M. (h) quid? si eius legas. (i) butyro et oleo roseo simul mixtis inf. S. M. butyro roseo et oleo permixtum Go. (2) ac illa Go. (l) Hinc ad finem

Exorica) Ex lectione S. M. exoriza. Gesner coniciebat *conyza* quam in simili re laudari ait a Caelio Aurel. Acut. II. 9. 40. Artemisiam iterum nominat V. 32. 4. (vulgo III. 33. 4.) noster. Ad eandem pertinere videtur locus Marcelli Empir. p. 249. ed.

Corn. remedium quod *Artemisius Dianio* ostendit.

Pedesque connectis) ut despumare possis; qua de causa alias *deici*, *deponi*, *elidi* equum iubet; monente Gesnero.

illo purgationis mitigetur asperitas, ita ut singulae cotylae singulis naribus infundantur. Si¹ supra dictae^m potiones non solverint ventrem, mellis, hellebori albi pondus unius denarii cum heminaⁿ dulcis vini bene tritum in potione recipiat, vel certe scammoniae pondus^o duorum denariorum diligenter tritae cum dulcis vini hemina simili ratione diffundes in fauces. Quod si venter ultra modum dissolutus descri-¹⁰men importat, anagallicum^p succo ptisanae ad restrictionem ipsius dabis, lenticulamque et hordeum frixum, singulas bilibres^q in die cum paleis et furfure praebebis in cibo. Ad ultimum, partes quae in causa¹¹sunt, sinapizabis^r diligenter, sinapizatum^s cautere ferreo, vel quod utilius creditur cuprino combures^t, usta curaturus ex more. Potionem^v quoque ex antidoto polychresto^x per dies plurimos dabis, et^y exercebis leviter, et ad cibaria ipsius aliquid per partes semper adiunges, donec ad pristinam consuetudinem revocetur. Insanabiles valetudines cyclo^z affirman-¹²tur posse curari, id est, insani corroborari. Caduci cyclo curati uruntur in capite: morbi vero, dysenterici, coriaginosi, orthopnoici, strophosi, cyclo curen-¹tur in renibus.

cap. om. S. M. (m) scriptae Go. (n) *se lib.* Go. (o) pondus om. Go. (p) *agallicum succum* Go. (q) *bi. lib. in die cum* Go. uude *in die addidi*, Idem *paliis*. (r) *sinapem dabis* Go. (s) *sinapevita* Go. *suprascr. si non valeret.* (t) *cumbures* Go. (v) *eidem addit* Go. (x) Vulgo *polygresto*. (y) et om. Go. (z) *cibo* Go. *deiuiceps* Go. *curari insania id est insani.* Caduci cibo curati utantur — *disinterici cor. hortonic i str. cibo curen-
t in renibus.*

Cyclo affirmantur Gesner cauterem interpretatus decipi se passus est vulgari lectione sequentium verborum: *cyclo curen-
t in renibus*, ubi

corrigo: *cyclo curati uruntur in renibus.* ut paulo antea fuit *cyclo curati uruntur in capite*. De cyclo vide ad cap. 5.

VII. Cerebrum plerumque diversis passionibus commovetur, quod his^aprehenditur signis: Ambulabit pravus,^b et frequenter offendet, et toto se corpore commovet. Cuius ista^c curatio est: Baccas lauri numero xx, nitri selibram, rutae manipulum: quae omnia diligenter trita, cum aceto non acri^d et oleo optimo rosaceo commixta,^e hieme calefacies, perunctoque oleo capite eius et cerebro, vel auriculis, cerebellare^f de lanata^g pelle convolvitis. Quae si forte defuerint, farinam hordeaceam^h resinamque miscebis, ex quo cataplasma confectumⁱ cerebro oportet imponi.^j Praeterea^k ceram oleo cyprino coniungis, et^l linteolo inter auriculas ad ceroti^m instar imponis. Sed et reliquumⁿ corpus potionibus refovendum est. Tres fluviatiles canculos conteres diligenter, et cum duabus^o uncis succi caulium, addito lactis sextario, olei duobus cyathis, permiscebis, et colatum per os diffundes ad cornu. Quorum si inopia est, mellis cyathos duos,

VII. (a) *hiis* Go. (b) *improvidus* S. M. deinceps offendit Go. (c) *ista* om. Go. (d) *acro* F. Go. (e) *mixta* S. M. Go. (f) *Vulgo cerebellum*. Cf. ad Cap. XII. (g) *lavata* F. S. recte cum S. M. Gesn. (h) *hordeaceam* Go. (i) *confestim* S. M. (j) *poni* Go. (l) Hinc ad finem cap. om. S. M. (m) *ceronum* Go. (n) *reliqua* Go. (o) *duobus ciatis* Go. *margo pire cau-*

Cap. VII. Corpore commovetur) Pro his Hippiatrica p. 251. καὶ τὰ πρὸς αὐτοῦ συσπῆ. Pro parvus ibi est πλάγως obliquus.

Non acri) μετὰ ὀξέως καὶ ἐλαίου θαυνοῦ Hippiatrica.

Vel auriculis) Hipp. ἀπάλειψε τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν ὠτῶν. Vnde forte legendum capite eius inter auriculas.

Cerebellare) καὶ εἰς μῆκος ἔχοντι ἰσὶν ἐμβιβαστέον τούτῳ τῷ βον-δύματι τὴν κεφαλὴν περιόψων. Vulgatum cerebellum correxi. Vide infra ad cap. 44. s. 3.

Tres — canculos) Hippiatr. septem ponunt.

Succi caulium) hunc omittunt Hipp. et in mensura variant liquorum.

Mellis) ὁδομύκτης καὶ βόνης τρεῖς, albi piperis obolum, croci scrupulos duos contrita cum vino infundunt ori Hippiatrica; ubi nescio an idem remedium intelligi debeat; firmare tamen suspicionem videtur supplementum libri Goihani. Mirabatur Gesner pastillos ex aqua et melle una coctis factos.

aquae calidae sextarium 1, coquito,* ex quibus pastillos facies, et in aqua frigida dilues, et dabis in potum.* Praeterea si hieme curaveris,* farinam triticeam, si aestate, hordeaceam aquae frigidae adinvicem amuli* permixtam, in potione praebebis.*

VIII. De capitis dolore multi auctores* multa dixerunt. cuius haec sunt signa. Tumor circa oculos apparebit, pabulum recusabit, lingua eius et palatum labiaque tumbunt, quanto vehementius increverit morbus, tanto exoritur^b amplius tumor: ambulantes toto corpore vacillant, umbramque^c suam velut odorantes expavescunt. Cuius passionis ex corruptione^d sanguinis nascitur causa, cum indigestione^e ciborum naturali meatu intercluso vel certe derelicto, in eas venas, quae circa tempora sunt, defluit,* membranamque^f cerebri vitiat. Cui sanguinem^g de temporibus oportet minui, et continuo oleo acetoque permixto^h caput largiter perangi.ⁱ Quod si hiems fuerit, j hordeum pridie* infundes in aquam et decoques, calidumque^k in saccellos immittes, iumentorumque ca-

lium. Scilicet verba duabus — olei omittit. (p) Ante hoc verbum Go. addit: *eroci ciatum 1. adipis lib. 1. coquito.* (q) *potu* Go. (r) *curabis* Go. (s) *amulis* Go. Est pro *amylis*. (t) *dabis* Go.

VIII. (a) *veteres* S. M. (b) *crescit amplior* S. M. (c) *umbramque* — *expavescunt* om. S. M. (d) Ita pro *indigestio* S. M. (e) *transire non possit, cuius haec est cura.* Primum *sang.* S. M. (f) *membrana cerebrique vitio* Go. (g) *sanguis* Go. (h) *permixtis* S. M. (i) *perungere* Go. (j) *pridie* infundis et decoquis in aquam Go. (k) Ita pro *calidamque* coniecit Gesner. deinceps *immittis* Go. (m) Vulgo additum *jumentando* omisi cum S. M.

Cap. VIII. Indigestione) Simile aliquid Hippiatrica p. 249. ὁπνεία μὴ τῷ ἀρμύζοντι καιρῷ τὴν τροφήν πέψῃ τὸ ζῶον.

Oleo acetoque) Hippiatr. ἀπὸ τῶν κρεττάρων αἷμα ἀραιεῖν — καὶ θαροῦ δὲ αἵματος βίοντος, τὰ χυμὰ ποιῆσαι

ἀναστολὴν καὶ πυρετὸν τρόπον τοιούτου. ἄχυρον λεπτότατον εἰς ὄξος ὀσμυ καθεψήσας καὶ ἔλαιον, ἴαν θίρος ἢ, εἰ δὲ χειμῶν, εἰς οἶνον καὶ ἔλαιον ἀρεψήσας τούτων τῷ ἀρηνήματι χρᾶ. quae nescio an voluerit exprimere Vegetius.

4 put^m diutius vaporabis. Alii auctores^{*} tolli de palato sanguinem iubent. Tunc cimoliam cretam ex aceto infusam, et merdam^{*} bubulam recentem cum nitro trito miscent, et in cacabo super^{*} carbones decoquant, calidumque^{*} cerebro languentis imponunt, aceto rigantes ne creta astringatur^{*} ad pilos usque,^r
5 cum prius calida fomentaverunt^{*} caput. Dolorem capitis prope^{*} ad insaniam ista signa demonstrant: quoties^v grave est, et^{*} in praesepio se deponit, lacrymae frequenter oriuntur, auriculae stabunt, oculi graviôres erunt, anhelitus^r creber, aridus^{*} pilus, tremores frequentes, tristis aspectus. Quem in primis ab aqua abstinerebis, ne nimium bibat; de utraque parte colli sanguinem detrahes; caput sicut scriptum est curabis.

IX. Distentionis quoque valitudo ad capitis praecipue causam refertur. Cuius haec erunt signa. Impediente caligine obscurabitur visus, tremor et sudor
2 totius corporis insequitur. quod^{*} vitium contingit ex aqua, si sudans^b iumentum biberit: vel ex indigestione cibi, si^{*} non dormiat, vel^d substrictus manserit. Huic capitis membrana distenditur.^{*} quae passio caeterarum valetudinum^f et fons probatur^{*} et mater.
3 nisi enim inter initia curaveris caput, ut animal dormiat competenter, sunt appiosi,^b insani, rabiosi, frenetici, cardiaci. Igitur cum animal distentionis aegritudo¹ comprehenderit,^{*} de cervice eidem san-

deinceps durius Go. (n) finum Go. (o) supra a. decoquent Go. (p) calidum Go. (q) in pilis S. M. (r) usque om. Go. (s) Ita pro fum. Go. qui fomentavit habet. (t) ac prope ins. S. M. ea prope infumiam et ista Go. (v) Quotiens Go. (x) et om. Go. (y) anhelitus — aspectus om. S. M. (z) horridus Go. bene, ut puto.

IX. (a) hoc S. M. (b) sudat ium. et bib. S. M. (c) si — competenter om. S. M. (d) si addit Go. (e) distenduntur Go. (f) valitud. Go. (g) esse infra adscriptum inserit Go. (h) opiosi S. M. apiosi Go. (i) aegritud.

guinem tolle pro magnitudine corporis et ¹ aetatis. Et ^m si aestas erit, oleo et aceto caput totumque corpus perunges, et diutissime confricabis, loco refrigerato et opaco inclusum continebis, substernes etiam stercora sicca vel paleas, ut provocet ipsa mollities ad cubandum. locum calidum declinabis, nam ⁿ impedit somnum. fursure vel ^o paleis vel foliis lactucarum reficis. praeterea potum praebebis exiguum, cum convalescere ^p coeperit, modicis ambulationibus exercebis. ubi idoneum ^a visum fuerit, ad cibaria largiora infusum ^r hordeum ad pristinam consuetudinem paulatim per incrementa revocabitur. Si die septimo non profecerit, sanguinem iterum ^s de temporibus emittes, et caput sine intermissione curabis. Potionem ^t dabis qua sanantur appiosi: ^u Nasturtii seminis, ^v apii seminis, seminis ^w lactucae, anagallici, ^x pectoselini, aneti, papaveris silvatici seminis uncias singulas, piperis scrupulos ^y 3, croci drachnam unam. Quae omnia bene cribrata ^z atque commixta ex aqua temperabis, et ^a trochiscos ^b facies, ut habeant non minus quam singulas drachmas. ^c In dieta unum trochiscum, in aqua dissolutum per os digeres. quod quotidie oportet fieri donec sanitas redeat. Si non appetit cibum, singulos trochiscos solutos cum succo ptisanacae quotidie praebebis. Vinum nunquam dabis. ^d Capitis enim valetudo sumto inero deterior efficitur.

Go. (1) appreh. S. M. (l) vel S. M. (m) Hinc ad finem sect. 5. om. S. M. (u) cum impendet somnum Go. (o) et Go. (p) cum valesc. Go. (q) idoneus visus Go. (r) infuso ordeo coniciebat Gesner. (s) iterum ei — emittis Go. (t) Potio etiam datur S. M. Postea dabis ea Go. (v) opiosi S. M. apiosi Go. (x) seminis — seminis om. Go. (y) anagallici Go. punctis suppositis literis prioribus tribus. Margo allegatica. (z) unam — unam quae S. M. (a) trita S. M. (b) (c) inserit S. (c) Vulgo trochiscos Go. trochiscos. et sic deinceps iterum. (d) in die inserit S. deinceps reliqua usque ad finem capitis om. S. M. Videtur verum esse: In die unum etc.

Script. R. R. Tom. V

K

X. Si quod iumentum appiosum^a fuerit, in praesepio^b incumbit, oculos tensos habebit, micabit^c auriculis, visus caliginem patietur, et gyrat in circulo tanquam ad molas.^d

XI. Quod si etiam fuerit conversus in rabiem, sic intelliges:^e Subito hinniet tanquam sanus, parem suum appetit morsu, vel hominem, praesepia aut ilia sibi mordicans rodit: quem sicut appiosum curabis. Prorsus abstinebis^b ab hordeo, et^c mollibus cibariis sustentabis.^d Praecipue tamen^e apium viridem^f quantum voluerit praebebis. Sanguinem de temporibus aut de cervice emittes,^g loco tenebroso statues, caput eidem huiusmodi acopi^h confectione curabis: Opopanacis libramⁱ 1, resinae, terbentinae ana uncias 2,^j galbani^k unciam 1, resinae frixae uncias 3, masticis tritae uncias 2, olei veteris libram 1. ex hoc ei cerebrum inter^m auriculas confricabis; oleum tamen solum ac liquidum in aures eiusⁿ suffundes. cuius^e tamen prius quam acopo utaris, saccellationibus caput cerebrumque vaporare^o te convenit, et caput apposito cerebellari^q communire. Potiones

(c) dederis — valitudinis sumpto mero in deteriore vertuntur Go. Voluit igitur valitudines.

X. (a) opiosum S. M. apiosum Go. (b) praesepium S. M. (c) nutabit S. M. (d) In S. M. connectitur cum capite sequente.

XI. (a) intellegas Go. deinceps subito F. invenies tanquam sanum S. M. (b) abstinebit S. M. (c) et ex S. inserui. (d) fomentabis S. M. (e) autem S. (f) pro viride. Palladius etiam apios dixit. (g) educes S. M. (h) apii S. M. (i) unciam S. M. (j) tres S. M. An iunctim legd. resinae terebenthinae P. (k) galbani — uncias 2. om. S. M. deinceps resina fricta Go. (m) Vulgo et auriculas. S. et inter aur. Go. cerebrum ei et inter aur. (n) ipsius Go. (o) Hinc ad finem cap. om. S. M. (p) evaporare Go. (q) Vul-

CAP. XI. *Apium viride*) Ab hordeo abstinere iubent etiam Hippitrica; sed locum tenebrosos et silentem improbat solus Apasyrtus p. 243.

Inter auriculas) Vide supra l. 10. 5. et infra V. 32. 2. (vulgo III. 33. 2.)

Cerebellari) Ita ex capitulis seq. sect. 6. corraxi vulgatum *cerebello*.

quoque^r ex trochisco superius memorato quotidie praebebis; collyrio^a acri inungis assidue, ut caligo ex oculis possit auferri. Quae cura si non profecerit, ⁴ caput et tempora sub ipso procomio^t semisse inuris cauterio, quod et super venas^r temporales facies. Plerique tamen, facies^r ne deformet^r iumentum, solo tabulare palati usto^a sani fieri possent.^a Fervor enim foci debilitatem capitis tollit, et membranam mentis^b pristinae sanitati restituit.

XII. Alii auctores insanientis iumentu ardentem et sanguineos^a oculos et humore suffusos vel^b stantes^c dicunt, auriculas micantes, ut ad instar indomito-

go cerebello. Go. relare minuire. (r) quoque om. Go. deinceps vulgo trochisco. Go. trocisco. (s) colloari adscriptio: al. colirii forti. (l) Vulgo procomio. (v) veves om. Go. (x) facies om. Go. (y) deformetur Go. (z) Ita pro confecto F. M. S. M. et Go. Gesnerus confixo praeferebat comparato II, 14, 4. II, 22, 3. II, 27, 3. (a) possunt Go. (b) Gesneri coniecturam mentis pristinae sanitati rest. pro menti pristinae, sanitatique firmat aliquatenus Gollisani mentis.

XII. (u) sanguinalentos S. M. (b) vel inscribit S. (c) Vulgo stantes auri-

Hippiatrica p. 245. ἀνάλειπα τὴν κεφαλὴν καὶ δέρματι προβατίῳ κατὰ σκεπτε. et post: τὴν κεφαλὴν δέρματι ἔχοντι ἱέρην καὶ ἡλαιμένον ὕδαίν καλύπτει. Supra e. 7. 4. cerebellum de lanata pelle vulgo similiter erat.

Collyrio acri) Hippiatr. p. 245. ἔγχυσθε δὲ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καλὸν ἄνριον.

Procomio) Ita scripsi pro protoocomio. Hippiatr. p. 244. καὶ τοὺς προτάφους κεντῆμασι πολλοῖς κεντῆρος ἔγκυαι.

Confecto) Ita vulgatum confecto corrigi voluit Gesner. In margine Fabr. et Samb. est usto ex glossa. Tabulare palati vocal gradus seu rugas palati equorum.

Membranum) Causas morbi penit

nosler c. seq. sect. 8. duas, sed plures Aparytus p. 243. καύματος ὑπερβολὴν, προσπορὰν ὀρέβων πλειόνων, ἐπιπορὰν αἵματος τῇ μὴνιγγι, χολῆς παρίμπωσιν εἰς τὰς φλέβας τὰς αἰμαγωγὰς, φυλότητα ὕδατων. Hinc recte Gesner vulgatam menti pristinae sanitatique corrigere voluit. Meninga s. Cael. Aurel. Acut. II, 9. 41. mentem appellari idem monuit. Locus est: dehinc odore penetrantulo membranas inurit et tanquam acre collyrium oculis sic mentes inflammat.

Cap. XII. Vel stantes) Ita suadente auctoritate S. M. et Hippiatricorum postea laudandorum correxi vulgatam: suffusos, stantes auriculas dicunt vel micantes.

rum^d nec capi possit,^e et captum, parietibus se illi-
dens conetur^f effugere. terram pedibus fodiet,^g et
² multum flegmatis^h ex ore profundet. quod hacⁱ ra-
tione curatur, ut^j auferatur ei sanguis de iugulari-
bus^k venis, de palato, et post de cruribus. a cibo^m
³ eadem die abstinenceatur et potu. Alia autemⁿ die aquam
frigidam dabis ei bibere. Auferantur stercora quae
in ano eius^o sunt per quatrimum continuato cly-
stere; curabitur^p venter,^q ungetur cerebrum, secreto^r
collocabitur^s loco, accipiet in^t substantiam^u porros,
et^v herbam mollissimam,^y aut mollissimum foenum.
⁴ His potionibus percurandum. pulveris turis^z dra-
chmam 1, aceti albi sextarium 1, radicis panacis un-
ciam 1, herbae saxifragae uncias 3,^a ex aqua mulsa
per os dabis. Lactis^b caprini sextarium unum de-
fundis in fauces. quod si defuerit, cuminum^c rusti-
cum pondo duo^d in pulverem rediges, additoque^e
olei optimi uno^f ebulo, ex aqua mulsa diffundis^g ad
⁵ cornu. Sed caeteris potio haec aptior creditur: apii
unciam 1, iusquiami unciam 1, seminis apii unciam 1,

culos dicunt vel micantes, ut. S. M. nutantes habet. (d) indamiti Go. (e) possunt et caput par. se allidens Go. et capite par. S. M. (f) nisi teneatur effugiet S. M. (g) fodit Go (h) flatus S. M. (i) haec om. Go. (j) ut om. S. (k) Ita pra angular. S. M. (m) autem addit S. (n) vero S. M. (o) ipsius S. M. (p) purgetur S. M. Go. (q) et cerebrum et obscuro collo, S. M. (r) obscuro inserit Go. (s) conloc. F. (t) ad S. M. Go. (u) intuba addit S. intubam Go. (v) in herba et moll. S. M. (y) moll. om. Go. deinceps idem ac, (z) thuris S. deinceps libram S. M. pro drachmam. (a) duas S. M. (b) Lactis — cornu am. S. M. Item addit Go. (c) Vulgo cuminum. (d) pondera Go. (e) addito Go. (f) abula una Go. acetabulo coniciebat Gesner. (g) defundis Go. (h) succum ptisanæ dabis S. M. (i) et om.

Et captum) Ex lectione S. M. ma-
lim et captum nisi teneatur effugiat;
parietibus se illidet etc. Hippiatr. p.
244 τὰ ὅσα συνιζῶς κινῶ, ὁρῶν-
τάς ἐστῶτας ἔχει καὶ ἀμφοτέρως.

πίπτει δὲ καὶ ἀπὸν. p. 245. οἱ ὁρ-
ῶνται προκιντῶσιν ὑπαιμαί.

Iusquiami) i. e. hyoscyami. Sed in
Hippiatr. p. 245. ἐν: Σπύζνος σπέρ-
ματος, μήλωνος σπέρματος ἐξίσου

seminis lactucae uncias 2, papaveris silvestris unciam. quae omnia in pulverem redacta commisces, et unum cochlearium magnum ex aqua dabis, vel si cibum non accipit, ex^b succo ptisanæ. obscuro et frigido, etⁱ laxiore loco statues, silentiumque praebebis ut dormiat. prius tamen oleo ac pice liquida caput perunges, auresque complebis: tempora etiam munies cerebellariⁱ vel fasciis; myrtam^m quoque aridam, conteres, et aceto oleoque miscebis, corpusque eiusⁿ totum diutissime confricabis.^o Solent constringi^r et obrui stercore, ut sudent et dormiant.^s Quibus si somnus^t venerit, asseret sanitatem. Rabiosum vero iumentum eadem omnia et maiora ostendit^u quam insanum. Nam et alia animalia comedit, et facit, ipsa^v contagione rabiosa. Plerumque^x etiam^y moribus intestina sua extrahunt et hinnunt^z fortiter. Quae valetudo ex nimia sanguinis abundantia et ardore contingit. Curatur autem observatione et potione^a superius declaratis.

XIII. Chirurgia^a appellatur quodocunque^b secatur ferro, vel cauteriis uritur. quae^c cum omnibus membris animalium, tum praecipue capiti necessaria est medicina. Quodcunque igitur iumentum in qua^d libet parte fregerit caput vel nudaverit casu, solli-

Go. et lax. om. S. M. (a) et addit Go. deinceps minues Go. (l) Vulgo cerebellare. S. M. om. cerebr. vel. Go. cerebellare. (m) Vulgo myrtam. S. M. myrrham. (n) corpusque totum ipsius Go. (o) perfricabis Go. (p) diligenter addit S. (q) obdorm. S. M. (r) opus Go. (s) ostendit om. Go. (t) ipso contactu S. M. bene! (u) Plurimumque Go. (x) enim S. M. (y) ineunt F. S. recte S. M. inuunt Go. (z) potionibus Go.

XIII. (a) quoque addit Go. (b) Sic Goth. Vulgo quodocunque. (c) quod cum omnibus — medicinis Go. Quae omn. membris un. tam praes. cap. S. M.

μῆζες σὺν ὁδρομῆλει. et pro reliquis ponuntur σιλνισπέρμου, καρδοστάχυνος· πιτροσελῶν μακισθωικῶ.

Confricabis) Vnctione et frictione utilis etiam Apsyrus p. 213. sed unguentum differt.

cite curandum, ne indignatio vulneris in nervos cerebrumque penetrando periculum generet.^d nec in primo medicamentis uti acrioribus convenit, sed magis melle^e curare. cum ad maturitatem venerint^f illa quae fracta fuerant,^g tenta solerter,^h et mobili manu vel forficibusⁱ eximito. Reliqua fragmenta ossis, quae asperata sunt, ferramentis caedito competentibus,^j atque perradito, ut carnem facilius inducant. nunquam enim clauditur vulnus si non rasis,^k donec sanguis per os ipsius respondeat. In quo maior est adhibenda cautela, quia^l solet in locis os-suosis^m et commissuralibus fistula fieri. quaeⁿ cum evenerit, parvum et incurabile^o efficit vulnus, per^p quod non sanies, sed humor liquidus emanat, nec unquam ducta cicatrice solidatur. Quod si evenerit,^q hac ratione curabis. Papyrus^r per ipsam fistulam traiciēs,^s ita ut capita papyri, quae^t extra fistulam eminent,^u ex utraque parte alliges^v lino ne cadat, et diebus v vel pluribus, donec callositas fistulae papyri^x distentione turgescat, et maius vulneris foramen fiat. Tunc^y ad mensuram vulneris ex fistulari medicamento collyrium facies, et^z exemto papyro

Volgo cum sit omnibus — praecipue tamen capitis. (d) generetur Go. (e) molliter S. M. (f) venerit Go. (g) Vulgo addita ossa laxantur omisi cum S. M. et Go. (h) tempta et sol. Go. solerter S. solenniter S. M. Vulgo solerter. (i) forficibus S. M. (j) comp. ex S. M. addidi. (l) quam Go. (m) saxosis S. M. (n) quod S. M. (o) Ita pro parumper iniuria afficit vulnus S. M. parvum sed incurabile efficit vul. Go. (p) quod non sanies sed humorem liquidum emittit S. M. (q) Ita pro deducta S. M. (r) inducis S. M. radicem Go. (s) extra orificia ex utraque parte alliges, ne cadat, et tribus S. M. (t) debent eminere. (v) Vulgo alligas. (x) tergere papyrus faciat et nullum vulnus S. M. papyrus maris distentione tur. et nullum Go. (y) autem addit S. (z) facies exempto Go. facies et ex. S. M. Vulgo fa-

CAP. XIII. *Fistulari*) quod reperies infra c. 26. Pro *munies* infra est *fasciabis*.

intra* fistulam iniicies, ut impleatur ex integro, et ne excidat,* munies diligenter. Post dies quatuor vel quinque solvis^d si fistula* ceciderit, traumatico curabis, quod vulnere semper immittes,^e donec spissa sanies et non multa in eo loco reperiat. Cum autem iam limpidum videris, collyrium^f fac. pollinem ervi,^h et thus masculum tritum aequis ponderibus cum melle decoquito, et plagae ipsi impositoⁱ per dies plurimos, quotidie curato ita, ut deprimas ipsas partes vulneris, quatinus* iunctae citius cohaerescant.^l Si graviter offenderit caput, ut cerebrum vexet intrinsecus, continuo de temporibus sanguinem eidem oportet auferri, et spongiam aqua,^m si aestas fuerit, oleo roseo,ⁿ et aceto aequa parte commixto capiti eius imponi,^o fasciaeque connecti, et cibos virides praeberi.^p si nec ipsos appetit, quia omnem cibum recusat, fabam moles^q et convertes in pollinem,^r

ciens, exento. (a) intra om. S. M. (b) et S. M. Vulgo plane. (c) excedat ne imminues Go. (d) ita quod earo infecta cadat S. M. (e) fistulis — traumatico Go. (f) immittis Go. (g) Vulgo collyrium, fac pollinem. Go. facio pullinem. (h) Ita pro herbi S. M. (i) imposito Go. (z) et quatenus Go. (l) crescant sed si S. M. (m) aqua — fuerit om. S. M. a frigida Go. voluit aqua frigida. (n) rosaceo Go. (o) imponis fasciasque Go. (p) praebebo Go. (q) molem convertas in pulverem Go. (r) pulverem etiam

Diebus V.) Recte Samb. M. diebus tribus. Ita enim est infra c. 26. qui locus hinc nostro lucem mutuatur et invicem accipit hinc.

Fistula ceciderit) Callositatem fistulae intelligi, patet ex cap. 27. sect. 4. duritiem carni vivae opponit 4. 16. *ἰσχύει* graece Hippiatr. p. 270. Carnem infectam dicere videtur Samb. libri margini.

Collyrium fac. pollinem) Ita ex altero loco, ubi thus omittitur, corrigenda erat vulgata: *videris collyrium, fac pollinem* etc.

Deprimas) Vis sanum est verbum. Infra anapleroticum medicamentum adhibet.

Spongiam aqua, si aestas fuerit — fasciaeque connecti) i. e. alligari. Alio sensu est caput pedesque connectis 3. c. 6. sect. 7. Ceterum ex Gothano frigida addenda videtur; deinceps oleum et acetum permixta imponi capiti videntur hieme vel si hiems fuerit. Haec vel similis distinctio excidisse videtur.

Qua omnem) An fuit qua omnem?

farinam quoque triticeam pariter admiscēs, et cum mulsa per cornu ad substantiam animali^a tam diu faucibus eius infundes, donec cibos virides appetat, quos aqua marina vel salsa oportet aspergi.

XIV. Aurium^a ut vicinitate proxima,^b ita periculi non discrepans cura est. quae si casu^c aliquo fuerit a radice contusa, et collectionem fecerit, eam,^d cum maturaverit, scalpello secato, et pus sinito fluere. tūm linis^e aceto acerrimo et olco per triduum, quarta^f die traumatico curato, donec sanetur. Etiam si cartilaginem vexaverit, eiusdem medicinae observatione^g proficiet. Si vero a radice auriculae, vel commissura capitis tumor^h magnus cum duritia exstabit, ex foenigraeci et lini semine et tritici pollineⁱ cataplasma imposito, maturatam^j collectionem scalpello secato, ita ut inferius plaga spectet,^k quatenus humor per^l prona decurrat. Vino,^m olco, et sale mixto infusosⁿ lemniscos inducis, et vulnus per quatrimum fovebis, post traumatico uteris. sed^o difficilis cura est, quia fistulae in talibus locis frequenter oriuntur. quae si evenerint, supra scripta curatione^p curantur. Si tamen aegritudo^q [vulneris] ulterius^r etiam

S. M. (s) animalis Go.

XIV. (a) Prima sect. om. S. M. ut in vic. Go. (b) cerebri addit supra-ser. Go. idem periculo. (c) causa aliqua Go. (d) cum eam Go. (e) cum addit Go. (f) quarto — traumatico Go. (g) tumor c. dur. magnus exultabit, ex foenu graeco Go. (h) poline Go. (i) maturatam — spectet om. S. M. (j) spectetur quatenus Go. Vulgo quatinus. (l) et addit Go. (m) infunde et vulnus S. M. infusus linis eos Go. (o) non tamen fistulae S. M. curae Go. (p) ratione Go. (q) aegritudo Go. (r) ulterius superscripto

CAP. XIV. Ita periculi) Malim periculo.

Si cartilaginem) Partem auris superiorem cartilagineam totam.

Commissura) Brevis Hippiatr. p.

60 et 61. συμβαίνει τῷ ἵππῳ οἰδήμα γενέσθαι κατὰ τὸν σύνδεσμον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου παρὰ τὸ οὗς σκλήρωμα ἔχον. λέγεται δὲ παρωτίς — οὗ δὲ δὲ τὸς δάκτυλον ἐκτείναναι. εὐχτοῦς γὰρ συνιγγύεται ὁ τόπος.

post medicamenta procedat,^a vicinae urendae sunt partes, et cauterio^t in ipsis collectionibus infigenda sunt puncta^r vehementius, ut et cutis et causa per-rumpatur^s interior. post solenniter⁷ usta curanda sunt.⁸ Non enim aurium⁹ est negligenda curatio, ne ex dolore nimio generetur insania. Primum pur-ganda est auris diligenter intrinsecus,^b ut auferatur quod dolorem movet, aut laedit. Si^c nihil inveni-tur,^d spongiam nitro et aqua molliter infundes et dilues,^e unamque noctem intra auriculam infusam spongiam manere patieris. Die tertio^f nitro et aqua⁶ calida fovere incipies frequenter et diu, donec dolor recedat. Quod si aqua fuerit ingressa, oleum vetus et acetum aequis ponderibus adiecto nitro in aurem

vulneris Go. igitur vulneris ioculsi. (r) etiam om. Go. et post medica-menta transponit. (s) procedit urendae Go. (t) conterio S. M. (v) bene cutis et caro rumpitur int. S. M. (x) pror. Go. (y) interius. p. sasempni-ter Go. Vulgo solenter. S. M. solemniter. (z) non est, aurium neglecta curatione, ne S. M. (a) dubium in negligentia curationis aurium, ex dolore Go. (b) interius Go. (c) Sed Go. inveneris deinceps S. M. (d) at si addit Go. (e) elevet Go. sic infusam una nocte intra aurem manere patie-ris S. M. unaque nocte Go. (f) tertio supracer. Go. (g) superimponas Go.

Ne ex dolore) Hippiatrica p. 63. τὸν πόνον τοῦ ὠτίου διαρκεῖται διὰ μήπως εἰς μανίαν ἐμπίσῃ τὸ ζῶον καὶ πρὸ πάντων τὰ τοῦτου ὦτα καθαῖραι μᾶτι ἐνθὺν ἐγκαθίσταν βλάβην ἢ πό-νον πάρεξῃ, καὶ καθαίρωντα διὰ σπογγίου ἀπαίειν μέλι καὶ νίτρον καὶ ὕδωρ διλυσθέν εἰς τὸ οὗς ἐμβαλε πρότερον τοῦτο ἀπομαῖξας ἔκταν διὰ τὸ σπογγί-αρον εἰς τὸ οὗς ἐμμεῖναι μετ' νυκτὶ, τῇ δὲ ἄλλῃ κατάντηι ὕδατι θερμῷ καὶ νίτρον ὅς οὐ ὕγινη. Ex quibus aper- tum est; h. l. mellis mentionem ex- cidisse; et praes. 7^e lectionem libri Sambuci sic correctam: nitro et aqua molleque infundis et ne infusam una

nocte intra aurem manere patieris.

Quod si aqua fuerit ingressa) Ari- stoteles Problem. 32. quæst. 10. Διὰ τι, εἴν εἰς τὸ οὗς ὕδωρ ἐγγυᾶθῃ, ἔλαιον προσεγγέονται, οὐ δυναμένου τοῦ ἐντός ὕδατος ἐξελθεῖν δι' ἄλλου ὕδατος; sed magis huc pertinet locus Hippiatricorum p. 63^r quem iam olim Contr. Gesner in Equo p. 512. comparare iussit: ἔλαιον παλαιὸν καὶ νίτρον ἐξ ἴσου βαλὼν εἰς τὸ οὗς ἐπι- χυε καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρας. Τοῦτοι δὲ τῷ τρόπῳ καὶ εἰς τραύματα ἔγχυ, ἐκ- θήσονται. quem locum villosum et lacunosum esse, nunc demum Vego- lii comparatio docet.

mittito, et succidam lanam superimponito.^a Si vulnera fuerint, liparam^b auribus inseres et curabis.^c

XV. Quodcunque iumentum in oculis trichiasin^a patietur, id est, ut pili aliam^b palpebram urentes^c lacrymas moveant, visumque conturbent, hac ratione curatur. Non longe a pilis ab interiori parte scalpello plagam dabis^d in cute palpebrae, post forficibus^e per longum ad mensuram oculi fasciolam praecides, et impositis fibulis consues palpebram foris versus, ut oculus sine deformitate recipiat visum^f et gratiam naturalem. Tunc vero optimo oleo, nec non etiam muria^g infusam spongiam superpones, et oculum fasciabis. Post diem^h quintum solvis, tunc intrinsecus oculum collyrio curabis: deforis vero tetrastapharmacum impones, non prius fibulas ablaturus, quam duxeritⁱ cicatricem. Nihilominus et cadentibus fibulis, collyrii cura non deerit, ne caro rursus superflua excrescat. Sed plerique adhibent cum deformitate compendium, ut partem^j quae prominet ad mensuram naturae forficibus amputent, poscaque^k frigida (sunt) propter fluxum sanguinis foveant, (et) oculum collyrio intrinsecus curent, ne indignationis^l necessitate laedatur. Adversus^m infestantes pilos tertia cura est, ut leni tenuique canterio genae quae procreverintⁿ inurantur, quo facto, ducta cicatrice contrahitur^o pellis, et palpebra altius^p elevata a pupillae cursu pilorum arcet iniuriam.

(h) *liparia* S. M. Vulgo *lyparem*. (i) Ita pro *curasti* S. M.

XV. (a) Ita pro *tritricom* Moegui. *tyriacem* S. M. (b) *alieni* malebat Gesn. (c) *vertentes* S. M. (d) *facies in palpebra* S. M. (e) Ita pro *forficibus* S. M. *furibus* Go. (f) *agua marina* S. M. (g) Ita pro *die quinto* S. M. (h) *induxerit* S. M. (i) *pars* S. M. (j) Vulgo *pusca*, quae frigida sunt — foveant, oculum. S. M. et *pusca frigida quae* s. v. Go. *pusca quae facta*. (l) Hanc sectionem ex cap. sequentis sect. 3. huc retraxi admonente etiam Io. A. Fabricio et Morgagni. (m) *procreverit*, *inuratur* S.

XVI. Suffusio sicut hominum, ita iumentorum impedit visum, cuius tria genera ab auctoribus indicantur, stenocoriasis,* platycoriasis, hypocoriasis; Graece (enim core) pupula nominatur. Stenocoriasis dicitur, cum constringitur visus et vires amittit. Quae hac ratione curanda est, ut^b sanguis de temporibus auferatur: radicem quoque foeniculi et herbam celidonium^c vel rutam decoques ad tertias, et cotidie ex ipsa aqua quantum manus patitur calida^d oculus foveatur. Inunges etiam collyrio opobalsamato,^e quod suffusionibus prodesse consuevit.^f Platycoriasis^g autem est, cum se ultra naturalem modum pupilla diffundit et eripit visum, nec curari ullatenus potest. Nam sicut ovi vitellus casu aliquo disruptus^h in priorem formam coireⁱ non potest, ita semel pu-

(n) conteritur F. S. (n) Ita pro alterius S. M. Gesn. (p) Ita pro pupilla urae ex S. M. dare voluit Gesn. sed operas aberrarunt.

XVI. (a) Ita recte Gann. pro stenochor. platochor. hypoch. deinceps ex eiusdem admonitionis verba enim core addidi uncis inclusa. (b) Verbis ut sanguis S. M. substituit haec: si visus caligat. (c) celidonium F. S. (d) calida ex S. addidi. (e) Ita pro opobalsamo S. M. (f) Quae vulgo hic sequebantur, retuli ad cap. antecedentis finem. (g) Ita Gesn. pro platoch. (h) disiectus S. M. (i) redire S. M. (2) visum. Quod S. M.

CAP. XVI. *Platycoriasis* Aretaeus Capp. Diurnum. morbor. l. 7. a Gesnero laudatus: καὶ ἡ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι παρδένος (πάρη) καὶ γὰρ ἐκχάται πολλὴ ἐς μέγιστος, εὐτε πλατυκορίην ὀνομάζομεν· ἀτὰρ ἡδὲ ξυνίσταται ἐς μικρὸν ἢ κοῦρη, εὐτε ῥθίσιν ἢ ἡδὲ μυδρίαντιν ἐγὼ καλέωμαι. ubi nisi plura exciderunt, ab usu loquendi plene recessit Aretaeus. Reliqui enim medici velut Paulus III. 22. et Celsus 6. c. 6. mydriasin vocant, quam Aretaeus πλατυκορίην, quam nominat et explicat Philoponus ad Aristotel. de Anima Littera K. 7. Plinius 23. s. 31.

succum foliorum oleae ad procidentem pupulam commendat. Ibi enim non pupillae, sed pupulae habet Codex Pintianus.

Hypocoriasis Mihi eadem esse videbatur cum ea, quam sequens caput ὑπόχυσιν, hypochysin, i. e. suffusionem appellat. Crescentius IX. 20. eundem morbum tractans, auticaz vocal in titulo capitis, sed editio princeps et Lovan. *De morbo oculorum et cura eius* rectius inscribit caput. Norman nullum habet Iordanus c. 6. ex quo sua duxit Crescentius, nec Rusius c. 53.

4 pillula diffusa recipere non potest usum^a videndi. Quod
 evenit¹ equorum sudore, dum membranula, quae
 continet lumen, indignatione^m caloris disrumpitur:
 vel certe sollicitudo longi itineris ad indignationem
 iumenta compellit, aut laesum oculum dominus cu-
 5 rare neglexerit.ⁿ Quod cum accidit, oculus videtur
 incolumis, nullis^o lacrymis, nullo sanguine, nulla
 indignatione prodit iniuriam, sed uno tamen^p decla-
 ratur indicio, quod in pupilla ipsius imaginem tuam
 6 tanquam in speculo^q videre non potes. Hypocoriasis
 autem a capitis humore descendit, et in uno oculo
 sese primo ostendit, postea etiam ad alterum transit.
 Intelligitur^r autem humore vel lacrymis. Continuo
 sanguinem ei de supercilio vel de ipsa parte tempo-
 rum detrahes, fomentabis ex tepida aqua, in qua
 radices foeniculi decoctae fuerint cum ruta. Praete-
 rea inunges collyrio opopanacato^s et opobalsamato.
 Quod si institeris medicinae, per lacrymarum cursum
 consuevit saepius caligo sanari. Temporales quoque
 venae cauteriis inuruntur, ut^t meatum humoris
 excludant.

XVII. Quod si vis passionis intulerit hypochysin,^a
 diligenter attende quo colore sit membrana, quae
 opposita^b pupillae impedit^c visum: si auroso^d colore

(l) in equorum furore S. M. quae verior mihi lectio videbatur. (m) indi-
 gnationis calore S. M. (o) neglexit lector expectabat. (p) nullius S.
 (p) uno S. M. uno tamen Go. vulgo visus tantum. (q) speculum S. M. Ita
 et pupillum Go. (r) intelliguntur F. (s) opopanacato S. M. vulgo opopa-
 nato. (t) Ita pro et m. h. excludunt S. M.

XVII. (a) Ita pro cicatricem margo libri Io. A. Fabr. cicatitem S. M.
 (b) Ita pro appos. S. M. (c) operit S. M. (d) aurei S. M. (e) Ita pro candida

Per lacrymarum cursum) Hoc ἀπο-
 δακρύματι Graeci, delacrimare Latini
 dixerunt; hinc delacrimatio, et col-
 lyria delacrimatoria dicuntur.

Cap. XVII. Hypochysin) Ita liber

Fabricii, cicatitem Sambi. Vulgo ci-
 catricem. Deinceps recepi ex Samb.
 libro apposita pro opposita. Idem
 operit — aurei. Voluit aureo. Postea
 candido ex Goth. dedi pro candida.

fuerit, insanabilem scias: si candido^a nimium, etiam noveris non posse curare ipsam. Si vero spissa fuerit, colore oleagineo,^f muco similis, per paracentesin^g ad hominum similitudinem, cum fuerit maturata curatur. Iumentum igitur pridie temperabis^h a cibo,² vel potu maxime prohibebis, in loco molli elides,ⁱ caputque eius et cervicem apte collocabis. ita patentem oculum facies, ut claudere non possit. deinde ab ipsa fronte paracenterium inter tunicas oculares subiicito, ne pupillam tangas, aut aliquid laedas interius, sed ipsum album de superiori parte ubi hypochysis^j posita est, capitello^k paracenterii deorsum deprimis ad palpebram inferiorem subtiliter. Quod,³ si depositum fuerit, non prius paracenterium eximas, nisi clausum oculum penicello calido diutissime vaporaveris. solet enim resilire. Quod si ita evenierit, reprimito, donec ita componatur,^m ut resilire non possit. Cum itaque intellexeris claritatem pupillae sine ullo obstaculo hypochysis,ⁿ tunc eximes ferrum, et invenies animal videre. Curabis sic. Ex oleo⁴ roseo et ovi albo anacollima facies, lanæ^o infundes, et super oculum curatum^p impones, ac desuper fa-

Go. (f) Ita pro oleagineo S. M. (g) Ita pro paracentesim ubique Gesner. (h) separabis S. M. (i) deicies S. M. sternes ut iaceat Go. (2) Ita pro hypochysis Gesner. hypocisma S. M. et Go. Voluerunt hypochyma, quod sequens depositum respicit. (l) caput S. M. (m) vel comprimatur margo Go. (n) hypocyma tunc eximes ferro Go. Voluit hypochyma. (o) Ita pro lanam voluit Gesn. (p) omitt. S. M. eius imponis Go. (q) infundis S. infundes

Oleagineo) Plinius 25. s. 92. anagallidis utriusque succus cum melle oculorum caliginem discutit, et ex ictu cruorem et argema rubens, — pupillas dilatat, et ideo hoc inunguntur ante quibus paracentesis fit.

Lanae) Iluc pertinet locus Hippiatr.

p 50. ἔριον μετὰ ἐλαίου ῥοδίνου καὶ ωσὺ ἐντός τῶν ὀφθαλμῶν ἔμβασαι, τῇ δὲ ἄλλῃ τήλειος ἀπεψπυμένης χυλῶ χλωρῶ ἐπάνεσαι, καὶ πληρώσας σπόγγον ἐπίβας καὶ θῆσθαι, καὶ πάλιν ἔριον etc.

sciabis. Caveto ne ipsa die manducet, et moveat oculum agitatione maxillae; sed tamen si voluerit, bibat. Altera die solvis et calida fomentabis diutissime. deinde foenigraeci succum in oculo subfundes,^a et rursum anacollima supra dictum similiter impones, fasciabisque. Quod cum per triduum aut quadriduum feceris, oculum solvis,^e et foenigraeci succo fomentabis, et^e ex melle optimo Attico^e unges, donec cicatrix se confirmet et oculus.

XVIII. Est et^e aliud vitium eiusmodi, ut interdum oculo album inducat,^b interdum limpidet: ex qua passione lunaticum oculum veteres nominavere. Cuius ista curatio est, ut de ipsa parte temporum^c detrahatur sanguis. interpositis diebus, sub oculo nihilominus sanguinem oportet minui. Cotidie quoque^d calido fomento oculum curabis deforis; intrinsecus autem inunges collyrio thermantico^e et acerrimo per plures dies, donec recipiat sanitatem. Si nihil ex hac ratione profecerit, venas superiores in temporibus supra ipsum locum qui sustinet passionem, diligenter perquires et ibi^f inures, ut humor noxius possit arceri.

XIX. Quodcunque iumentum in oculo habuerit staphyloma, incurabile est: talis tamen curatio con-

Goth. Vulgo *subfundis* — *imponis*, (r) pro *ocul. solv.* Go. *solveris*. (s) *et* ex S. addidi. (t) *antiquo* S. M.

XVIII. (a) *et* ex S. addidi. (b) *ducat ita, quod impedit visum, quem morbum lunaticum* S. M. *oculum album ducat, vel impediat* Go. (c) *temporis* S. M. (d) *vero* S. M. (e) *tragmantico* S. M. (f) *et ibi adures* S. M. vulgo *ibi* deest.

CAP. XIX. *Staphyloma*) Ipse postea *tunicas ruptas* memorat, ut infra VI. (vulgo IV.) 28, 40. ad oculorum rupturas et tuniculas servandas. Scilicet corrosa aut rupta cornea cum

uniformis tunice procidit et malum est adhuc parvum, *μυωξίπτερον* vocatur, cum vero augetur, ab acini uvarum similitudine *σταφύλωμα*, cum vero ultra palpebras procidit, malum

suevit adhiberi: De sub oculo sanguinem ei detrahes, et fomentabis calida cum radicibus foeniculi et rutae decocta; inunges etiam collyrio non valde acri, si vulnus feceris et deplanaveris,^a ex succo foenigraeci fomentabis,^b et inunges collyrio leni, quod facit ad tunicas ruptas, donec se cicatrix cum planitie claudat, et^c tunc uteris acriori collyrio^d per dies plurimos, donec quaecunque partes^e aequari possint ad naturalem similitudinem compleantur, ut^f non deformatetur obtutus.

XX. Si casu^a aliquo animal oculum impegerit aut confricaverit vel ex percussura laeserit, et album induxerit, etiam si totus oculus praeclusus sit, tamen experimentis hac ratione probatum est cito posse curari. Hedera colliges terrestrem, et in pila mundissima diutissime^a contundes, succum exprimes, ex hoc animal inunges: potestate^b medicaminis quamvis desperata consumitur albugo. Sed si terrestrem hederam non inveneris, sive baccas^c hederæ sive folia contundes, et^d succum exprimes, et ex eo succo^e inunges. Si hoc quoque difficile videbitur aut morosum, paululum aquae frigidae cum foliis hederæ

XIX. (a) Vulgo fecerit et deplanaverit. (b) fomentis S. (c) et ex S. addidi. (d) Vulgo additum et cum S. omisi. (e) Ita pro pars — possit — naturae compleaturque S. M. pars vel aequare — naturalem compleatur, ut. Go. (f) et S. M.

XX. (a) omitt. S. (b) circa oculos oculis iniiciendo. nam eius virtute consumetur albugo S. M. (c) luceas Go. (d) et — exprimes om. Goth.

seu *μύλον*: cum denique in callum abit, clavus dicitur seu *ῥιζός*, tradente Paulo Aegineta.

Deplanaverit) Gesner monet, *deplanaveris* legendum sibi videri. At sic etiam *feceris* legendum est; nec enim ipse oculus vulnus facit, quod

putabat vir doctus, sed medicus, qui excidentem uveam resecat et partes deplanat. In omni vero staphylomate vulnus corneae adest. Sic est cap. 22. *cardis ut deplanes.*

Acriori collyrio) an medicamento catastallico de quo cap. 22. secl. 2?

diutissime contundes, succum exprimes, et per ^c siphonem ei in oculum defundis. Quod cum per dies plurimos tam mane quam ad vesperam feceris, album omne tolletur. Sed si vinum misceris optimum pro aqua, ^e efficacius est.

XXI. Aliqui auctores dixerunt, si dexter oculus suffusionem susceperit, vel album incurrerit, dexteram partem naris, si sinister, sinistram diligenter inspiciet: et ^a in ipsa callositate narium ^b foramina subtilissima inveniet, quibus tenuis inserenda est fistula; per quam ille, qui curare debet, os plenum vino insufflet, ut merum per foramen illud penetret. Quo facto oculus incipiet lacrymare. Velocius autem proficiet, quia per interiores venas meri virtus ad oculum penetrat.

XXII. Iumentum in oculo ^a in osse percussum, si tumorem ^b fecerit durum, callosum, et ossilagini similem, hac ratione est curandum: Deiecto ^c animali contra terram, ipsam cutem aperito, et ossis cisorio gingivulam ^d vel cartilaginem vel os quod excrescere coeperit, caedito, ut deplanes ad similitudinem partis alterius. Si apte deplanaveris, aceto et oleo linteolis

(e) oleo oculos S. M. (f) per siph. om. S. M. (g) Ita pro et recens eff. curata sanat S. M. non efficacius sanat Go.

XXI. (a) et ex S. addidi. (b) varia S. M.

XXII. (a) oculi ossi S. M. (b) si in ipso oculo eroverit os, cart. lego vel simile, sic curato S. M. ossilagini Go. (c) Eiecto an. in terram contrahe polpebram et cum ferro congruo inaide superfluitatem illam. quod similiter sano. S. M. Vulgo contro causam ipsam. Goth. margo ut terram. (d) gil-

CAP. XXI. Et in ipsa De ductu lacrimali locum antiquissimum Galeni laudavit Morgagni Advers. anatomi. I. p. 27. Idem VI. p. 85 monet, Th. Bartholinum h. l. maluisse legi cavitate pro callositate. Hippiatrica p. 49. καὶ ἀντὶ τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ

στίνου πόρου τοῦ προκειμένου τοῖς μακτέροι. οὗτος γὰρ ὁ πόρος διέκειται μέχρι τοῦ ὀφθαλμοῦ.

CAP. XXII. Ossilagini) M. Sladus comparabat graecum οὐλώσει. Ossilaginem infra VI. (vulgo IV.) 14. 3. ossulaginem dicere videtur.

vel licinio* addito, locum ipsum comples, et fasciabis. tertia die solves, et similiter curabis per dies 5, donec fervor desinat. post traumatico^f uteris. Catastaltico quoque medicamento libraturam cutis consumis, quam^g diu limpidum vulnus curetur^h et adaequetur. Quodⁱ si ipsum os concarnari non potuerit, diu^j cotidie eradito^k donec sanguinet atque^l concarnet, ita ut medicamenta congruentia vulneri imponas. Quod si post sanitatem causa^m eadem excrescereⁿ coeperit, punctim^o cauterio subtiliter urito. Oculorum epiphoram^p infra oculum detractus^q sanguis emendat, si usque ad sanitatem melle optimo inungatur assidue. Praeterea prodest eidem passioni: myrrhae pondus denarii unius, crocodili stercoris semiunciam, salis armoniaci^r semiunciam, seipiae ossium semiunciam: mellis Attici^s cyathos 2: ex quibus omnibus tunsis atque permixtis oculum perunges. Magnae lippitudini adhibetur tale remedium: Myrrhae troglodytis unciam 1, thuris masculi, croci Siculi, limpidis^t Cypriae, aeris usti, ana uncias 2, teres^v simul, consparges et cernes, aquae coelestis

bulam Go. (e) Vulgo additum *ex se delevi. quod exercere alias excrescere* Go. (ee) *licineo* Go. et *imple locum de pulvillis infusus in oleo et aceto, non solvenda nisi tertio die et sic fac usque ad diem quintum, donec fervor recedat* S. M. (f) *postea utere fragmantico corrosivo, aut medicamento labia cutis consumis, quam diu limpidum vulnus aequetur* S. M. (g) Vulgo *catastolico*. Go. *catastaltico*. (h) *curetur et om.* Go. (i) *Quo* S. (j) Ita pro *eradicato* S. M. (l) *incarnari coeperit* S. M. (m) i. e. locus in quo vitium erat. (n) Ita pro *excrescere* S. M. *post cum sanitate — excrescere alias crescere*. Go. vide lit. e. *varietatem*. (o) Ita pro *punctis* S. M. *perunctis* Go. (p) Ita pro *epiphora* Go. (q) *intra oculum detracti sanguinis* Go. *Vultu detractio*. (r) *albi* S. M. (s) *omitt.* S. M. (t) *lapidis calcis* S. M. *lapidis cypriae conie.* Sladus. Sine dubio fuit *lapidis cyprii* i. e. *chalcitis*. (v) *tere et in-*

Libraturam cutis apte S. M. *labia calcis, forte chalcitis. Sladus coniebat lapidis cypriae.*

Lapidis cypriae Samb. M. *Lapis*

Script. R. R. Tom. V

L

et Falerni vini, mellis Attici adiiicies quantum sufficit, in vase vitreo condes, et cum necesse fuerit uteris.

Si casu cilium ruperit, fibulam^a dabis, et mannam thuris cum ovo impones. Discutit cicatricem oculorum eiusmodi compositio: Spicae⁷ nardi unciam semis, salis ammoniaci^a uncias 3, cadmia^a unciam semis, croci unciam 1, piperis semiunciam, in pulverem convertes et uteris. Albi vitia^b deterget ista curatio: Sepiae marinae ossis rasi -) decem, croci -) duos, salis armoniaci scrupulos 2, myrrhae, crocodili stercoreis scrupulos duos. Item, album sive glaucomata emendat, vini Aminei^c veteris sextarii tres, gari floris^d sextarius, mellis unciae tres, quibus omnibus decoctis uteris. Album tollit, si ex humore vel percussura evenerit: Sandaracae^e unciae 2, ossis sepie combusti unciae 4, piperis albi semiuncia, salis armoniaci unciae 2, cum melle^f permixtis. Cicatricibus oculorum medetur ieiuna saliva, si cum sale mandatur^g in ore, et expuatur in oculum. Sal quoque tritum cum osse sepie et sinapis^h agrestis semine.

corpora cum aqua pluviali, vino, sale, nitro et melle Attico in vase S. M.

(x) fistulis favinam thuris S. M. fistulas Go. Vulgo fistulam. (y) Croci, salis Ammoniaci ana unc. II, myrrhas 3III, Catinae unc. V, stercoreis crocodili 3II. Item album sive glaucomata emendat, vini Aminei sextarii III, Cariophyllorum unc. semis, Mellis unc. III, quibus simul decoctis utere S. M. (z) Vulgo armon. (a) Ita pro catimiae eum Gesnero coniecerat Sludus. (b) Albuntiam Goth. (c) amenii F. S. cimini amenii Goth. (d) Ita pro gariofilii scripsi ex Gothano gariofloris. (e) Ita pro Sandaracae Go. et antea Albuginem — venerit. (f) mellis unc. II. S. M. (g) datur

Aminei) Ecce Hippiastica p. 44. οἷου ἀμυνάλου ξίστας τρεῖς, γάρου ἀνδρὸς ξίστας ἓνα μάλιστα γο τρεῖς, πάντα συνερήσας πρὸς. Vnde vulgatum gariofilii cortex. Noster infra VI. (vulgo IV.) 28. 40. idem remedium habet, sed vini sextarios 4. gario floris sextarium unum, mellis

uncias 4. ponit. ubi recte Gesner emendavit gari floris, γάρου πρῶτον interpretatus. Huius tamen loci non meminerat tum!

Mandatur) Fere eadem habet Columella VI. 33. et Hippiatr. p. 47.

Sinapis agrestis) Columella pastinacae agrestis, quod ex Vegetio cor-

Collyrium nardinum: opopanacis scrupulos 2, violae 12 uncias 2, spicae nardi, cassiae, marrubii^{hh} ana semiunciam, croci Siculi unciam semis,ⁱ oleo semiunciam, et scrupulos 4, piperis albi uncias[°] sex, gummi scrupulos 5. Item alia confectio collyrii: Aeruginem 13 aeris et salem optimum aequis ponderibus et aceti quantum sufficit misces. Necessaria compositio: rutae 14 scrupulos 4, thuris masculi, stercoris columbini, murium, olei, croci, mellis, cadmiae,^j olei rosati ana scrupulos 4, diligenter trita miscebis et uteris. Si^m 15 vero oculus ictu vulneris insanabilis redditur, et, ut mulomedici dicunt, canchremata fecerit,ⁿ ne periculum mortis incurrat, ervi pollinem cum oleo roseo et ovo simul immittito.[°] Cum purgatum vulnus fuerit, cum melle Attico inungito. Sunt et alia multa 16 collyria, quae quia eandem vim, easdemque species continent, enumerare superfluum duximus.

XXIII. Plerumque strumae vel parotides aut scro-

Goth. (h) sem. napi S. M. (hh) myrrhae infra 6, 27, 4. eel, pro gummi eal cymini. Goth. mirrubi. (i) 3° III. inserit S. (2) scrupulos S. M. Pro verbis piperis — gummi str. 5. eal simpliciter: croci scrupulos 5. (l) Ita pro catimiae scripsi. aocannis Goth. (m) Hinc ad finem cap. omitt. S. M. Si oculus insanabilis redditur Go. (n) fecerint F. (o) ovo semper immittitur Go.

rigi malebat Pontedera. Sed ibi docui, Vegetium esse corrigendum ex Columella. At nunc demum video, in Hipp. p. 47. esse ἀγριοσταχυλίνου σπέρμα κικομμένου καὶ ἀρωγλώσσου χυλὸν μίλιτι ἀττικῇ μίξας χρῆσθαι.

Marrubii) Infra VI. (vulgo IV.) 27. 4. rectius myrrhae, sed male pro gummi eal cymini, ex Aetio Terrah. II. Serap. 4. c. 413. Celso VI. 6. sect. 3. et Scribonio Comp. 36. monente Morgagni IV. 46.

Cap. XXIII. Strumae vel parotides)

Quae deinceps sequuntur passiones usque ad cap. 28. synanchem, ab una fere eademque causa in glandulis sila pendent, de quibus post notam ad Columellam VII. cap. 40. a. 3. nunc accuratius dicendum erit. Primo graeca videamus. Apsyrus igitur in Hippiatr. p. 60. parotidem esse ait: οὖμα κατὰ τὸν σύνδεσμον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου παρὰ τὸ οὗς σκλήρωμα ἔχον. Contra παρὸς θυμαῖς dici, cum talis humor occupat σφαγὴν, βρόγχον et ισθμὸν, ita, ut

phulae * iumentorum guttur infestant, et faucium tumore^b produntur. Nam [et^c] subrecto^d sunt capite, et tanquam ab strangulatione * praefocantur.

XXIII. (a) *scrofae* Corb. *parotidae* — *scrofae* Go. (b) Ita pro *tumore* producunt Corb. et Go. *tumore* producuntur S. M. (c) et omitt. C. (d) subiecto S. M. (e) Ita pro *stranguria* Sladus *cortexit*. *stranguilia* Corb. *astran-*

equus nec manducare nec bibere possit, lingua intumescit propendens et livida, et saliva profluat. Quae cum cura vitii repetit Hierocles p. 61 et 63. nam male separata leguntur, quae auctor exemplo Apsyrti coniunxerat. Eumelus ibidem p. 61. coniungit *παρωτίδας* ἢ *χοιρίδας*, ἀπὸ τινὲς ἰδιώτερον γλανδούλας προσπαρεῖν. Apsyrtus igitur unum idemque vitium pro loci diversitate *παρωτίδα* et *χοιρίδα* vocat, eandemque ei curam adhibet, quam hoc in capite tradit Vegetius. Contra Apsyrtus *χοιρίδας* distinguit nomine et medendi ratione, quas cum Eumelo Vegetius confundere videtur. Parotidum morbum Britanni *Ives*, germanicus Gibson T. I. p. 344. *Kehltaucht* vocat.

Strangulatione) Ita cum Slado malui, quam quod editur aperte vitiosum *stranguria*. Corb. liber *stranguilia*, Goth. *stranguliam* et *strangulionem* habet; quae sunt nomina recentiora eiusdem morbi. Iordanus cap. 4. *del strangione*: Sono alcune altre giandole che nascono tra el colo e el capo sotto tutte do le mascelle — la qual infirmità in vulgare se chiama le vidole. Quibus fere similia Crescentius IX. 46. *de curatione strangulionis*: Sunt et aliae aliquot glandulae circa caput equi, quarum aliquae sub gutture. In reliquis paulum diversus abit, nec glandulas *vidole* nominat. Scilicet in Italico Iordano exscidit initium capitis de *vivolis*,

quod Index p. 9. post morbum *stranguillonis* collocat, quodque exscripsit verbotenus Crescentius IX. cap. 47. *de morbo vularum*, ubi est: *Sunt et aliae glandulae, quae nascuntur inter caput et collum sub utraque parte maxillarum* — et haec aegritudo vocatur *vulvae*. L. Rusius cap. 63. *de lo strangigliione*: Nascono circa la gola certe glandule che pareno tanti pezzetti di carne; e alcuni le chiamano *branche di cavalli*, alcuni *stranguigliioni*: questi abbrancano in modo la gola etc. Is igitur gulae glandulas a parotidibus distinguit. De his cap. 62. *de le vivole*: Nascono certe glandule tra il collo e la testa — et è questo morbo chiamato i morbilli o le *vivole*. Albertus M. p. 218. *stranguilinam* et sine capitis *stranguiliam* vocat, nulla glandularum mentione facta. Sed ibidem est: *in hac equus laborans infirmitate frequenter intra XII dies evadit, vel in morvellam transibit, et tunc periclitabitur*. Totum caput aliunde translatum videtur. Ex Iordano *stranguillonem* Gallice *Estranguillon* vocat Cangius. Videamus etiam obiter de *vivolis* glandulis. Iordanus igitur c. 46. de *frigidityte capitis* sic ait: *quelle giandole che si chiamano vidole sia fognate fundatamente infra el colo et el capo soto le mascelle*, ubi Crescentius IX. 25. *glandulae quae mular vocantur, existentes inter collum et caput sub maxillis*. Sed L. Rusius cap. 70. *in*

Hos' primum fomentis * calidis, et cataplasmate ex polline hordeaceo et resinae unciis^b tribus mero valido coctis curari expedit: et cum collectio fuerit² maturata, scalpello secari¹ opus est, et quidquid collectum fuerit, emittere, et³ aceto et¹ sale et oleo infusos^m lemniscos subiicere. caeteris quoque diebus traumaticoⁿ et medicamentis aptis solerter curare, ut^o vulnus pateat, dum sanetur. Nam in his locis ex praeclosure cito solet fistula fieri: quae si evenerit, ut supra^p demonstratum est, papyro et collyrio poterit persanari.

XXIV. Glandulae quoque animalibus, et praecipue pullis,^a usque ad periculum interdum molestae

gūliam producuntur Go. superscripto: strangiliam. (f) Hoc S. (g) sum. Corb. (h) aeronali cocta Corb. aeronali resina cocta curari reliquis omis- sis Go. (i) secare pus vel Corb. (z) et om. Corb. (l) et om. C. (m) in- fusio lemnis quos C. lavare S. M. (n) tregmantico S. M. (o) Ita pro si S. M. C. (p) superius S. cf. 3, 13, 4. papyro potest sanari Go.

XXIV. (a) pollis C. (b) et om. C. (c) morbo C. (d) aliquandoque

eodem villo vivole nominat. mule vero vel ferraccio in crurium villo appellat cap. 115. et cum eo mulas Albertus M. p. 220. a. Columna 1. Galli vivolas vocant avives, atque hinc nostrum Feifel, quo nomine ipse morbus venit.

Ex praeclosure) Nescio an haec vitiosa sint. Certe Apsyrus aliter; cavet enim, ne digitus immittatur: εὐχρίως γὰρ συνεγγυῖται ὁ τόπος.

Cap. XXIV. Glandulae) Ἰς χοιρά-δας vulgari nomine vocari, monui ante ex Eumelo. Peculiariter Apsyrus περὶ χοιράδων θλίψεως in Hip- piatr. p. 65. ubi solem excisionem probat. Situm ex his indagare licebit: ἐκλαμβάνειν αὐτὴν τῷ δακτύλῳ, καὶ θύνα ἐκ τοῦ ἀνωθεν μέρους τοῦ κατὰ

γένους — μέχρι τοῦ διαβράγγχου παρ' ἑκάτερα. Theomnestus vero p. 69. εἰ ἐν τῷ ἰσθμῷ σὴν τῆς σφαγῆς ὑπὸ τῶν βράγγχων ἢ χοιράς negat, chi- rurgiam seu excisionem adhibendam esse. Is etiam in capitis inscriptione περὶ χοιράδων καὶ πατισθμίων habet coniunctim. Britanni hunc morbum Strangles, Gibson germanicus Stränge vocal, T. I. p. 331.

Pullis) Hippiatrici etiam testantur, quod constat etiam in humano ge- nere, glandularum morbis hominum aetatem juvenilem et puerilem ad annos pubertatis esse obnoxiam. Corb. lectio pollis potuit ex tollis, i. e. ton- sillae, nasci. Supra II. 10. (vulgo I. 38.) A tollitus et glandulis et arteriis humor erit candidus et viscosus, ex

sunt, et^a in morbum^a transeunt aliquando;⁴ quae inter maxillas inferioresque fauces nascuntur, et ad similitudinem pilularum maiores, aliae^a vero minores connexae ex carne obdurescunt, et tumorem^f sine doloribus faciunt. Quae inter initia perunctae oleo, et^a picula perfricari solent, vehementiusque manibus corrumpi, et ita velut vanescendo sanari.^b Quod si excreverint amplius, deiecto animali, ita ut per medium secentur scalpello subtiliter, cum radicibus eximuntur, neⁱ aliqua vena tangatur. Quo facto aceto et oleo cum sale medicamentisque^a superius declaratis sananda sunt vulnera. Plerique urendasⁱ dixerunt.

inter axill. C. et aliquando S. M. (e) aliae C. (f) hum. C. (g) et ex S. addidi. picula et oleo confricari Corb. (h) sanatur C. (i) neo et in ali. C. (1) que om. S. (l) Plerumque Go. Vulgo etiam urenda. Mecum Morgagni.

quo evenit fastidium et faucium praefocatio et synanche.

In morbum transeunt) Infra III. (vulgo II.) 36.2. *fabaeus narium mucor a glandulis serpit, quae celeriter aut eximendae sunt, aut ferro curandae, ne convertantur in morbum. Morbum hunc Albertus morvellam, L. Rhusius morbilli vocare videntur.*

Inter maxillas) Praeter parotides et scrophulas seu glandulas video in morborum causis et praefocatione memorari etiam plures glandulas, quae nescio an sint eadem intelligendae. Ita post vivolas et strangulationem Rhusius cap. 64. tractat *del male in bocca*, ubi est: *avviene alle volte che nascono in bocca al cavallo certi tumori o glandule lunghe e grosse quanto armandule e li stringono etc.* Iordanus c. 18. *mal de bocca* vocat, addens: *infirmittà de infiasion a modo giandole lunghe a modo mandole ento da tutte due le masselle.*

quod Caput omisit Crescentius, qui IX. c. 12. *superfluitates carniū, quae nascuntur inter corium et carnes, dici ait vulgariter glandulas sive testudines sive scrophulas, quae ducta sunt verbotenus ex Iordano c. 61. eademque, sed auctiora habet Rhusius cap. 139. qui generari ait ex vitiosa aliqua materia, in locum aliquem congesta. Vere igitur glandularum nomen non mereatur.*

Picula) Morgagni *picae liquida* malebat. Sed *picula* est γλοιός.

Corrumpi) tractando emolliiri, aubigi, elidi interpretatur Gesner.

Ne aliqua vena) Cavet etiam Apsyrus: φυλάσσειναι δὲ τὰς φλέβας καὶ διακρίνειν.

Aceto et oleo) Apsyrus: τιμωρὰ ῥάκους ἐπὶ τοῦ διαβροχὰ ὄζει καὶ ἄλατι ἐντιθέναι εἰς τὴν ἐκτομὴν—ἵαν δὲ μὴ αἰμορροῖσθαι, ἔλαιον μὴ γινῆναι τῷ ὄζει, τὸ δὲ ἄλας οὐχί.

Sed si parvae^m sint, prodest; ceterum maiores exsecandae sunt ferro. Pleriqueⁿ etiam cum ferro exemptae fuerint glandulae, propter sanguinis fluxum loca uri debere praecipiunt, post sale et oleo octo diebus utuntur. nono die^o ex nitro et aqua calida diluunt. Si nitri inopia est, lotio calido aut lixivio utuntur. Deinde vinum et oleum et farina de ervo imponunt per triduum, consequenter de^p vino ac oleo, et farina hordeacea, et melle percurant. Addentes^q quaecunque plaga fuerit, aut strumae vel parotidis, glandulae quae tolluntur Lycio^r medicamento, vulnera^t percurari ita, ut de malis^t granatis siccis pulvis aspersus celeriter^v afferat sanitatem.

XXV. Cum^s caput pullorum calefecerit prima dentitio, inter^b gingivas atque maxillas tumor collectioque generatur; quae pullaria vocatur. Cuius^c passionis tanta tensura est, ut manducare vix possint.

esse hic inserit Corb. (m) Vulgo parva Go. ne parvae. Corb. parvi sunt — exsecandi. (n) Haec sectio vulgo capitis sequentis secti. alteram efficiebat. (o) nono die ex C. Vulgo nec non ex. (p) ac denuo farinam de vino ac farina C. (q) attendentes cum quaeque plaga facta fuerit strumi vel parotidiae glandulae quae tolluntur Lycio S. M. (r) lotii S. M. lixivio F. S. (s) vel natura S. M. (t) mali granati siccis F. S. (v) celeritatem adf. sanitatis C. et Go.

XXV. (s) Cum C. Vulgo Dum. (b) in gingiva atque maxilla Corb. (c)

Parvae sunt) Ita recte b. l. correxit Morgagni IV. 7. qui praeclare vidit ad hoc caput pertinere, quae vulgo in sectionem 2. capitis sequentis reiecta et divulsa a suo loco legantur. Idem iam monuerat vir doctus in margine libri Fabriciani. Itaque in suum locum sectionem hanc tertiam reduxi.

Lycia) Plinius 24. s. 77. Lycio sanari ait etiam tonsillas.

Cap. XXV. *Pullaria*) Hippistrata p. 304. πρὸς τοὺς ἀπὸ παρουλίδων κάμνοντας. ἡμῶν — λάμβανον, καὶ τὰ οὖλα κεντρίσθαι κελεύει, οὕτω τὰ ἄλλα ἀπότρεξα Celsus VI. 13. solent etiam interdum iuxta dentes in gingivis tubercula quaedam odoriri dolentia, παρουλίδας Graeci vocant. ἐπουλίδης significant supercrescentem gingivarum ex inflammatione carnem, docente Cornario ad Galenum de Compos. Medic. p. 424 et 437.

Sed cataplasmatibus studiosissime maturanda sunt, deinde^d scalpello aperienda, post sale et^e aceto et oleo curanda.

XXVI. Si ex aliqua huiusmodi^a curatione iumentum^b fistulam in ore fecerit, hac ratione curabitur: papyrus iniicies^c in fistulam, ut pars eius in ore exstet, quam lino diligenter ligabis, ne possit elabi: pars vero foris exeat, quae nihilominus constringenda est lino ne cadat. triduo^d permaneat, quarta^e die papyrus eximes, collyriumque ad longitudinem et cavaturam vulneris ad arctum^f fistulae subiicies, et ne forte labatur, fasciabis locum, ita ut ad manducandum possit maxillas agitare: tertio die solves. Si fistula ceciderit, diebus septem unguento traumatico^g curabis. deinde collyrium ex melle et ervi polline decoctum subiicies ad plenitudinem foraminis diebus plurimis. Ad ultimum anapleroticum^h ipsi vulneri medicamen imponis, donec omnis plaga, ducta cicatrice, solidetur. Fistulae autem collyrium hac ratione

Huius C. (d) dehinc C. (e) aceto oleoque Corb.

XXVI. De conficiendo collyrio fistulari addidit inclusa Gesner. Sed Samb. De fistula maxillae vel de conf. c. f. habet. (a) eiusm. C. (b) tussentum C. (c) Lacuna in C. usque ad 28, 1. (d) trid. perm. om. S. M. (e) alia S. M. quarta alia G. (f) radicem fist. iniicies S. M. fasciculis locum ita ad manducandum ut — agitare, ligabis Go. (g) fragmantio S. M. (h) apo-

CAP. XXVI. De collyrio fistulari cf. infra VI. (vulgo IV.) 46. inprimis vero supra c. 43. ubi eadem max integriora, modo manca leguntur.

Fasciabis) Hinc curae fistularum similis est quam primo loco posuit Hippocrates p. 864. ed. Foessii, ubi primum allii caulem ἀποψίδου φάσγαν fistulae indere, deinde pessarium delibutum in aeris flore et succo lithymali, filo traducere et extracto

cauli subicere in fistulam iubet. In altera ratione funiculus simpliciter traducitur et utriusque alligatur; quam solam fere rationem in humano corpore probavit Camper. Ligaturae rationem non satis accurate docuit Vegetius. Pessarum Hippocratis ad hunc usum habent Hippiatr. p. 270. factum ex aeris flore cum aceto, aut ex cucumeris agrestis et lithymali succo. Catonis rationem simplicissimam habet cap. 157. s. 14.

conficies: misy^a unciam 1, feculae^a unciam 1, aeruginis aeris unciam 1, battiturae, chalcitidis unciam 1, cimini seminis unciam 1, teres cum aceto acerrimo, et secundum qualitatem vulnerum, cum usus exegerit, collyria formabis.

XXVII. Fistulae nascuntur, quoties nervus aut cartilago aut os negligentia vel imperitia curantis et plagae alicuius tabido humore vitiatur. Tunc enim quae^a commeaverit ad instar cuniculi, carnem indurat et incallat, et fit fistula, quae nulla ratione sanari potest, nec aliquando coire, nec solidari, nisi penitus eximatur. Huius a diversis auctoribus tradita est diversa curatio. Alii enim scalpello resecari et, aperiri iubent, et syringotomio^b decarnari, medica-

stolicum S. M. (1) Anisi uno, trita cum forti aceto misce et fac collyria pro qualitate vulnerum cum usus exegerit S. M. anisi vulgo. (2) ferulas vulgo.

XXVII. (A) Ita pro quas ex C. dare voluit Gean. perquam S. M. (b) Ita

Misy) Comparato loco gemino infra VL (vulgo IV.) 46. hanc compositionem egregie emendavit Morgagni IV. 48. Ferulae deinceps vulgalum iam olim emendari iussit, ut fecimus, approbante Morgagni, Rhodius ad Scribonii Comp. 84. Postea Morgagni scribi vult aeruginis unciam I. aeris battiturae unciam I. chalcitidis unciam I. cimini semine unciam. Sed vocabulum battiturae censui non esse a Vegelio. Pro cimini malebat etiam gummi. Vulgalum calcetidis correxit ex Goth. qui calcetidis habet. Recte! Chalcitis enim lapis urendo liquatur. Plinius 35. a. 52. Idem 34. a. 29. Chalcitis friat se statim, mollis natura, ut videatur liguugo concreta. Chalcitem huoc esse concretum vitriolicum, unde veteres metallurgi slumen scissile, nostratis Atlas - Alaim, extrahant, docuit Beckmann in

Hist. Aluminis p. 100. vers. germ. Quam eius opinionem confirmat locus Aelii Promoti in Specimine Avva-μφοῦ edito a Iohanne a Bona de Scorbuto, Verona 1764. p. 236. τὸν χαλκίτιν θάλε ἐν ἀνθράκων, βέπιζε. καὶ ὅταν λαχτήσῃ καὶ ἄρξεται ἰσχυραίνεσθαι μετὰ τὸ προῖσθαι μιλιτῶδες τὸ ὑγρὸν, ἀνιέμενος μίξον τῇ καδμείᾳ etc. Hinc chalcitis cocta dialinguitur a cruda seu ὠμῇ. In margine Fabric. exempli vir doctus coniecerat chalydis. Ceterum Morgagni comparare iubet Celsum V. 28. a. 12. item c. 6 et 7. Camper in Dissert. infra laudanda p. 140. callositatem fistularum negat medicamentis acerrimis tollendam esse; eam enim ipsam, postquam saniei via adfluentis obstrueta fuerit, abire et fistulam persanari sola ligatura.

Cap. XXVII. Syringotomio) Primus

mentisque acerrimis consumi, et sic postmodum vulnus ad cicatricem coire. Quod cum laboris ac discriminis habeat plurimum, minus tamen prodest. Alii vero cauterio omnem fistulam inurendam, vicinasque partes eius punctis ferventibus perrumpendas^c esse duxerunt, quatinus per ignem callositate submota, stalticis^d medicamentis vulnera percurentur. Sed melius est fistulam, sicut superius declaratum est, papyri iniectioe curare. quia neque nervus^e neque vena neque commissura vexatur. Nam scalpello vel cauterio saepe fit causa deterior, et periculum creat.^e Collyrium vero omnem callositatem fistulae de alto a radice eius eximit. Quod si os fuerit vexatum, quod oporteat radi, patens vulnus post^f medicamenti curam non potest impediri. Si vero in alto tabes aliqua vel nervus aut cartilago remanserit, ex eodem collyrio pulverem facies, et frequenter iniicies. Omnia enim vulnera elimpidat atque persanat.

XXVIII. Interdum ad similitudinem synanches animalibus fauces et caput interius intumescunt, adeo

pro *stringotomio* Edd. *stringerio* Goth. cum *rasorio* S. M. Morgagni, Platner, Io. A. Fabr. et Gesner. (c) Ita Goth. pro *praer*. (d) Ita pro *astalticis* Go. *causticis* S. M. (e) Ita pro *creant* Goth. *creatur* malebat Gesner. (f) Ita pro *per* Go. deinde *impedire*. Vulgo legebatur: *vexatum quod* — radi *putens vulnus*, per sine distinctione.

nominavit Galenus Meth. med. 6. 4 et h. l. restituit cum Io. A. Fabricio Gesner et Morgagni IV. 49. Idem tamen videtur modiolus Celsi VIII. 3. Pauli *χοιρινίς* VI. 90.

Punctis — *perrumpendas*) Ita scripsi pro *praerumpendas*. Intelliguntur, quae in Hippiatricis p. 270. *κρυτήρια ὀρθά* dicuntur. Sed pauca de fistulis ibi traduntur, et cauteria sola adhibentur.

Sed melius est) Hanc eandem rationem in humano corpore reliquis praefert egregius Camper in Historia huius curationis Oper. Minor. Vol. II. p. 444 seq. ubi virum doctissimum latuit hic Vegetii locus.

CAP. XXVIII. *Fauces et caput*) Lege *caput et fauces interius*. Hippiatrica p. 64 et 65. haec eadem de cynanche tradunt, sed potionis mensuram non addunt. Supra II. 40. (vulgo I. 38.)

ut bibere aut manducare non possint. Cuius totum caput^a et os et lingua aqua calida fomentatur, et taurino felle perlinitur. Potio autem datur huius² modi ad cornu. Olei veteris libras 2, vini sextarium¹ commiscet, novem^c quoque Caricas cum novem capitibus porrorum decoques, et diligentissime conteres, et in aqua ipsa nitrum Alexandrinum tritum quantum^d sufficit miscebis,^e et ex his omnibus potionem mane et ad vesperum heminas singulas dabis, ut tumoris^f ipsius relaxetur et mitigetur asperitas. Manducet autem herbam viridem, aut quod melius³ est pascatur. Quae^g si defuerint, farinam de hordeo facies, cui nitrum admiscebis, et sic appones.^h Foenum quoque mollissimum eliges; quod nihilominus nitro et aqua consperges. Sanguinem non detrahas, nisi forte de palato despumes. Cum coeperit convalescere, nitrum tunsum et cribratum pulveriⁱ de radicibus cucumeris [asinini⁴] silvatici commiscet; in¹ vini sextarium 1 cochleare pulveris ipsius iunge,^m

XXVIII. (a) caput ex Go. addidi. (b) Pergit hinc Corb. et commiscebis habet. (c) octo S. M. (d) quod C. G. (e) Ita pro misces C. (f) tumores — relaxentur C. (g) quae om. C. (h) Ita pro adponis C. (i) Ita pro pulveres C. (2) asinini om. C. et Goth. (l) Ita pro et vini sextarium cochlearia Corb. (m) iunges, ut haec potione C. iunge et haec potione reso-

3. a tilibus et glandulis et arteriis humor exit candidus et viscosus, ex quo evenit fastidium et faucium praefocatio et synanche. Nescio an sit hoc mal de bocca Iordani cap. 48. et Rusii cap. 64. de quo supra admonui. Originem mali Apsyrus cum Vegetio nimis iciune aut plane non tradit.

Caricas) Hippiatrica: καὶ σὺν ἐλῆν καὶ τῷ αἵματι μετὰ τοῦ ἀνιψή-

ματος ἐγγυματίζεν. Capita porrorum omittuntur.

Farinam de hordeo) Hippiatrica: καὶ τὰς κριθὰς ὡσαύτως παραβάλλειν sc. nitro mistas. Hierocles ibidem: καὶ τὰς κριθὰς ὁμοίως καταπάσσειν αἰσῶν πυρίνῃ καὶ πτρίξιν.

Asinini) Inclusi, quia libri scripti omittunt. Hippiatrica simpliciter σίνων appellant.

In vini) Mensurae ratio cum reliquis deest in Hippiatricis.

⁵ ut huius potionis vi resolutio ventre purgetur. Alii^a auctores tumorem capitis ac linguae vel faucium, etiamsi obduraverit, ita festinantes propter periculum curare nituntur: lapides molares plures igne succendunt; cum candere coeperint, caput equi cooperiunt, et vas plenum lotio sub ore et naribus adponunt,^o et per vices singulos candentes lapides in lotium^p immittunt, ut ille vapor ac fumus, a^q calore lapidum concitatus, os equi et nares impleat.
⁶ Nam^r et fustem transversum, ut apertum os habeat, debet accipere. Quod cum diutissime feceris, aquam marinam calefacito, vel certe salem in aqua^t dulci miscebis, fervendoque^t dissolves; addito aceto acerrimo, caput eius et^r os et gingivas diutissime confricabis. Postea fimum bubulinum^a cum acri aceto miscebis, et tepefacies, ex quo caput totum^r frontemque et labia perunges, tunc farinam hordeaceam cum aqua tepida sufficienter pro cibo dabis et potu.

XXIX. Quod si ex^a pletura sanguinis tumor ille indignationis evenerit, ita intelliges, si venis tensis obturabitur^b auditus,^c et oculi sanguinei apparebunt. cui de temporibus, si non tumbunt, aut certe de palato, si ibi indignatio non erit, sanguinem oportet auferri. Cretam^d Cimoliam duabus partibus, et ter-

luto G. (n) Hinc ad fin. cap. om. S. M. (o) Ita pro supponunt Corb. (p) lotio mittunt C. (q) a om. C. (r) Ita pro impleat, et fuste ex Corb. Gesn. nam si steteris visum apertum Goth. (s) aquam dulcem Corb. salinam quam dulci Go. (t) Ita pro fervendoque dissolvit ex C. Gesn. fomento Goth. (v) et om. C. (x) bubulum C. (y) et frontem et labra perunges. Cui Corb.

XXIX. (a) Ita pro ex sanguine Corb. (b) venis fessis Go. praeobdurabitur C. praeobt. S. M. Go. (c) Ita pro halitus F. M. et Go. aditus vel audi-

Alii auctores) Haec usque ad finem capitis omisit S. M. nec horum simile aliquid in Hippiatricis legitur. Simili

fere ratione Albertus p. 248. strangulinam ex frigidity capitis vel tussi sicca ortam curat suffumigatione.

tiam partem cretae nigrae ex vino austero temperabis, et dum calet, illinis caput.

XXX. Sciendum est autem tubera in corporibus frequenter excrescere, quae Graeci oncomata^a vocant. Horum variae qualitates et^b diversa sunt nomina. Steatoma^a est tuber, quod in se adipem vel^a pinguedinem continet. Meliceris^a est tuber, in quo caro inspissata,^c quomodo in verrucis, invenitur. Aneurysma^a est tuber, in quo sanguis conspiratus^b uberis venae similis invenitur. Atheroma¹ est tuber, in quo farinosa¹¹ congeries reperitur. Ganglion est tuber, quod^a fit ex duplicatione nervi, similis tuberi¹ cum dolore immobili. Horum omnium una est curatio. Iumentum colligatum deponitur, et^m contra locum causae sagitta aut scalpello in longum dextra² ac sinistra pro mensura tumoris aperitur, ita ut media fasciola cutis, quae supra tuber est, intacta permaneat. Post^a egestis vel eversis omnibus, quae tumorem moverant, medicamentis competentibus, et^a quae supra declarata sunt, perducitur^a ad cicatricem.

XXXI. Si iumento lingua fuerit incisa, statim eam.

tus S. M. (d) Hinc ad finem capitis om. S. M. (e) cadet C. forte candet conliciente Gesn.

XXX. (a) intomata F. S. ontomata S. M. oncomata C. (b) sed C. (c) stechatoma F. S. stephitoma S. M. stetatomaton C. (d) velut S. M. C. (e) Melicaeleps S. M. (f) conspissata C. (g) aneutrisma F. S. aneuresma G. anevesma S. M. (h) conspicitur urbaris bene C. ut varis venae G. (i) atheroma F. S. atheromata C. Hinc. lacuna in C. ad c. XXXVII. (ii) farcinosa S. M. (z) quod om. S. Glation Golh. (l) Vulgo tubero et postea tuborum. (m) et om. S. deinceps circa locum aut S. M. (n) Hinc ad finem omitt. S. M. egestis vel crassis omnibus — moverunt, medicamentis omnibus, et quae — perducitur Go. (o) Ita pro ea Go. (p) Ita Gu. pro produc.

Cap. XXXI. Lingua — incisa) In rum remedia exstant. Hippocrates Hippiatricis p. 304. duorum aucto- gallam cum vino nigro decoquit, et

fibulis consueto, deinde vino lavato, post gallam tundito et pulverem cernito: ex eo imponis, donec sanetur. cui dabis foenum mollissimum concisum, et pro hordeo furfures. Alii,^b postquam fibulas acceperit,^c linguaque vino fuerit elota, mel imponendum esse duxerunt, ut plagam purget et curet. Ad ultimum ex malo granato pulverem iniecerunt.

XXXII. Si iumento loculamenta^a dentium (id^b est gingivae) vel dentes doluerint, his^c agnoscitur signis: hordeum solidum glutiet, macescit, salivarum plurimum effundit, gingivae intumescunt. Cretam Cimoliam cum aceto acerrimo macerato, et calentem extrinsecus maxillis inducito ne minus quinque diebus: gingivas autem interius cum pulvere corticis^d mali granati et melle tertia die diutissime confricato, donec egesta sanie convalescat. Quod^e evenit, cum humor acrior ex capite in maxillarum defluerit venas.

XXXIII. Quod si animal iuxta collum vel^a molares vel alio oris loco os fregerit, ut morsum claudere non possit, et apertis dentibus horreat propendentibus labris, continuo calida fomentabis, et labrum et quae sunt disrupta componis, fasciola tenuissima aceto et oleo madefacta^b diligenter unam partem, deinde alteram compingis ad locum, et similiter fasciato, ne iterum dissipetur: Cui et curcumam^c con-

XXXI. (a) Vulgo cum. (b) hinc omitt. S. M. (c) Vulgo acceperint.

XXXII. (a) loca S. M. (b) inclusi ut glossam. (c) his F. (d) corticis om. Go. (e) Haec retrahenda erant et aule Cretam ponenda.

XXXIII. (a) vel om. Go. (b) et inserit S. (c) Vulgo corbem F. M.

centaurio luso pro granati pulvere utitur; Pelagonius irin cum melle laevigatam linguae vino elotae imponit. Aliter Iordanus Rufus cap. 19.

pag. 19. et Lor. Rusius cap. 78. pag. 28.

Cap. XXXII. Loculamenta) Graece πάτνια dicuntur.

strictam oportet imponi, ne depravet dentes et labia.⁴ Cum solveris ad curandum, manu quae ante composueris contineto, fursurem et farinam hordei mixta in cophino ad manducandum dabis, ita ut quamdiu manducat, manus tua a loco, quem continet, non recedat. Cum iam manducare noluerit, offerito ei aquam, ut bibat. Cum biberit, curato similiter, ut supra scriptum est. cui et succum ptisanæ^e convenit dari, si minus fortasse manducaverit. Quem tali observatione per dies quadraginta curatum restitues sanitati.

XXXIV. Iumento narium cartilago si corrupta sit, et sanguis reprimi non possit, spongiam Afram^a et thuris masculi pollinem commixtum impone ad locum qui laesus est, et si vulnus factum fuerit in cartilagine, hac ratione curato. Interdum animal^b despumatum remissus semel de palato sanguis non potest reprimi, propter quam necessitatem, sicut supra scriptum est, in loco, in quo sagitta ruptum est^c palatum, spongiam imponis, caputque eius sursum constringe, et aqua frigida renes cerebrumque testiculosque perfundis. Quae res si tardius subvenit,³ acaciam^d nigram et thuris pollinem aequis ponderi-

crumenam. crumenam vel curcumam S. M. curcumam Go. (d) Et inserit S. M. (e) per nares addit S.

XXXIV. (a) usam S. M. (b) An Graecismus est? Debebat certe animal despumato Gn. (c) tactum S. M. (d) aciam S. M. vulgo acatiam, Iulius Gnib. sanguinet ipsa confricatione.

Cap. XXXIV. *Corrupta sit*) Ηιπιατρικα p. 304. όταν τό τραγανόν των ρινών σχισθῇ etc. unde fortasse h. l. legendum *rupta aul perrupta fuerit*.

Spongiam) απογγάριον μετὰ ὄξους καὶ ἀλεύρου λιβαριωτοῦ ἐπιτεταῖς δίζου ἕως οὗ τραῦμα γένηται. De Afra spon-

gia confer Addenda infra ad libri 5. c. 45. sect. 3.

Interdum) Haec usque ad finem cum capite sequenti pertinent ad unum idemque argumentum, de sanguine ex vena nimirum fluente restinguendo; igitur compingenda erant in unum Caput.

bus ex aceto acerrimo temperabis, totumque caput illinies, donec sanguis ipsa constrictione claudatur.

XXXV. Mature periculum creat, cum incisa vena claudi non potest in palato; sed continuo* sanguinis profluvium inhibetur, si aut candenti cauterio fuerit meatus ille combustus, et suspensum altius caput. Cum per nares sanguis defluit, nec potest aliter retineri, coriandrum viridem sufficienter tundes, succumque eius expressum, substricto equo, naribus infundes, frigore naturali venas protinus claudit. chartam etiam et lanam combures, ipsumque pulverem per fistulam insuflabis naribus.

XXXVI. Mucorum etiam qualitates, qui per nares effluunt, convenit nosse; ex quibus genus passionis ostenditur, et causa cognita facilius curari potest. Mucus limpidus cotidianus est, et nisi nimius* fuerit, non debet esse suspectus. Crassus autem et

XXXV. (a) *cont. profluit sanguis. prohibetur autem, si S. M. Accepit interpolator τὴν continuo, pro perpetuo, ut solent barbari Gesn.*

XXXVI. (a) ita recte S. M. minus al. a. G. (b) *perstrict. S. M. rubius*

CAP. XXXVI. Cotidianus) Pelagonius in Hippiatricis p. 298. εἰ τοίνυν αἱ μύραι διαφυγῆς ἴσονται καὶ θημερινῆς ἴσται συνηθείας καὶ οὐδὲν ἔξουσι φαῦλον. εἰ δὲ παχύτεραι ἴσονται καὶ λευκότεραι — πυρρόζουσαι δὲ καὶ λεπτέραι δὲ καὶ ἀρρώδιαι ἐκ τοῦ πνεύματος ἀναπνεύονται· πυκνότεραι δὲ ἐκ τῶν γλάνθουλῶν κατέρχονται. Vnde suspicor, verba Coeruleus — *adhibenda curatio est esse ineptum additamentum, quod male antecedentia repetit. Igitur inclusi; nisi velis verba indicat febrem ita iungere superioribus prodit iniuriam et indicat febrem.* Recte Gesner viderat, vitioso verbo

leptiperinis esse substituendum *leptopyretos* ex graeco λεπτύπυρετος i. e. febrifuga. Ceterum compara II. 10. 2. (vulgu I. 38. 2.)

Nimius) Hunc Crescentius IX. 24. *Cimoniam*. Gallicus eius interpret vetus *cimorra* habet, interpretatus *morve*. Iordanus Rufus c. 15. *cymoisto*, L. Rusius c. 71. *ciamorro* vocant. Cangius monet, Italis *Cimorro* esse quod Gallis *gourme*. In Lexico Italico Antonini reperio Scriptum *Cimurro*. In Crescentio IX. c. 14. legitur *haemoagram* in Basil. editione *hemmygram* in antiqua msa, ubi Iordanus *cymoyra* habet rectius. De morbo Gourme vide Pautet sur les Maladies épidémiques. P. II. p. 315.

candidus a cerebro defluit, et admonet ad medelam capitis festinandum. Rubens, tenuis, frigidus, veteris perfrictionis^b prodit iniuriam. Propter quod thermanticis^c potionibus calefieri animal oportet. Coeruleus, id est, fuscus, levis^d ab interioribus venit, qui indicat febrem: et ideo conveniens lexyretos^e adhibenda curatio est. Crassus autem, spumosus et pallidus a pulmonibus nascitur, qui suspiriosos^f ostendit: quibus difficile, nisi festinatum fuerit, subvenitur. Fabaceus vero a glandulis serpit, quae celeriter aut eximendae sunt, aut ferro curandae, ne convertantur in morbum.

XXXVII. Saepe ictu vulneris animalibus per nares sanguis fuit, quod vitium cyferion^a vocant, quod praecipue contingit, si equus ultra vires agatur ad cursum. omni^b corpore oleo et aceto perungendum est animal, ac loco tepido statuendum, cooperiendum etiam diligenter, dandaque^c opera, ut molliter cubet, nec ad deambulandum cogatur, sed cibo diligentius reparetur.^d tunc erucac^e unciam 1 cum lacte conteres, et per cornu naribus infundes. Quod si eruca^e defuerit, aristolochiae unciam^f 1, croci se-

— perfrictionis Go. (c) thermanticis S. M. (d) lenis S. M. (e) leptomeris S. M. leptixoros adhibenda Go. Vulgo: leptipereis id est, piretran. (f) suspiriosus ostenditur S. M. suspiciosus orditur G. qui et supra orditur pro ostenditur. Idem deinde fauleius vero omisso ferro.

XXXVII. (a) cyferion S. tyferion G. qui in titulo habet euforino. Idem deinde cogatur pro agatur. (b) unde oleo S. M. (c) danda quoque G. (d) temperetur S. M. (e) rutae G. et S. M. (f) unciam mediam S. M.

Fabaceus) Supra II. 40. 2. (vulgo I. 38. 2.) a colibus et glandulis et arteriis humor exit candidus et viscosus.

In morbum) Supra III. (vulgo II.) 24. in morbum transeunt aliquando glandulae.

Cap. XXVII. Cyferion) Sambucus in titulo habet De cyferino, id est, cum post cursum sanguis de naribus fluit. In margine cyferino. Vnde, ut ex ipso argumento, apparet, verba ictu vulneris esse vitiosa.

miunciam^a cum vino dulci conterito, et deli cito^b per nares. Similiter coriandri viridis succum exprimes,ⁱ et naribus infundes.

XXXVIII. Si polypus oritur in naribus, praeccluso spiramine strangulabitur, stertet, humidi profluent muc. periculosa^a passio, nisi haec medicina subvenerit. Si prope polypus^b fuerit, acutissimo exsecabitur ferramento, curandus^c his rebus, quibus circumcisa sanantur. Si vero altius fuerit, cauterium plumbeum quadratum facies, ex quo calefacto polypum frequenter inures, et sic polypum sanas.

XXXIX. Iumentum si fuerit sideratum, his agnoscitur^a signis. Labia eius et maxillae nec non etiam nares [eius^b] depravantur in parte,^c ita ut vix cibaria dentibus inlidat.^d Quae etiam humoribus plena reperies, et cum voluerit bibere, os usque ad nares demerget in aquam; quia infirma sunt labia, quibus

(g) unciam unam S. M. (h) om. C. iniice S. M. coniecto G. (i) exprimens nar. C.

XXXVIII. (a) periculosa passio, nisi haec med. subvenerit G. peric. passio est, si haec medicina non subvenit S. M. Vulgo pericula passionis plurima haec — subvenit. (b) polypus C. (c) curandus G. et cura his diebus S. M. Vulgo ferramento. Curandum.

XXXIX. (a) agnoscetur G. cognoscitur G. (b) eius om. C. (c) partem C. G. (d) conlidat G. colligat C. S. M. (e) angustus spiritus S. M. (f)

Coriandri) Idem remedium posuit Colum. VI. 33.

CAP. XXXVIII. *Plumbeum quadratum*) Hippiatrica p. 70. λεγεται δε υπό τινων και πολύβδον παρατρίβειν αὐτόν.

CAP. XXXIX. *Sideratum*) Compara sideralitia animalis infra V. 34. 35. (vulgo III. 35. 36.) ibique notata.

Vasque ad nares) Ita semper equum bibere, asium contra labris modo demissis attrahere aquam, statuebat Buffon Histoire naturelle Tom. VII.

P. II. qui inde equorum pituitam derivabat. Sed recte monuit etiam Brugnone de Cura equitii p. 189. virum illustrem a vero aberrasse, et equum pariter ut asium et mulum labris demissis modo attrahere aquam. Plinius 8. r. 66. quo quis acrior equus, in bibendo profundius nares mergit. unde Solinus cap. 45. quod non bene convenit cum dictis Vegetio; etsi Plinii opinionem sequuntur etiam Britanni hodieque, teste Berenger.

haustus* attrahitur.^f Aceto et sale lingua eius et la-₂
bia diutissime perfricantur, donec sanguis emanet.^g
Tertia die causticum crudum in illa parte labii im-
ponis,^h quae sentitⁱ iniuriam, cum cautela, ut prius
alliges linguam, ne medicamenti violentia noceat.
Cum medicamento labia perusta* videris,^j aqua lava-
bis, deinde aceto et oleo fovebis, sicut alia vulnera,
et^m hac ratione curabitur.ⁿ Si vero maxillam side-₃
ratam habuerit et tortam, haec* est cura. De tem-
poribus partis ipsius sanguinem detrahes,^p fimum
bubulum^q acerrimo aceto permiscebis,^r et diutissime
decoques, et^s parti temporum, ex qua sanguinem
extraxeris, calidum induces^t saepius, ut exsiccet^v et
curet, hac^x usus^y potione. Trixaginem,^z hyssopum
silvaticum, origanum, serpillum, aristolochiam, man-
nam croci^a pro aequis ponderibus^b contundito atque
cribrato, ex quo pulvere plenum cochleare cum aqua
mulsa, oleo et vino per narem sinistram ad unam
heminam^c quotidie oportet infundi.

XL. Convenit de cervicis curatione dicturo obser-
vationem indicare flebotomi: quia circa ea* loca fre-
quenter operatur. Detracturus sanguinem animal a
cibo abstinebis et potu, aequali loco^b constitues.
tunc^c eorum supra cervicem alius teneat, et^d adstrin-

(unde) ins. S. (g) Ita pro emanat C. (h) impones C. (i) sensit G
(z) deusta C. S. M. (l) pervidebis C. parvideris G. perunxeris S. M. (m) et
om. C. (n) sanabitur C. (o) haec est cura om. C. et tortam omitt. Go.
(p) detrahes F. S. (q) bubulum C. bubulinum G. (r) miscebis C. (s) par-
tim ex aqua sanguinem detrax. C. (t) inducis F. S. (v) et sicet C. exsiccet
S. M. Vulgo exsiccat. (x) Hinc om. S. M. (y) usus C. G. (z) Traxa-
gine yasopum C. traxaginem G. (a) crocum C. mannam omitt. Go. (b)
partibus C. cribellato — cum aqua et vino per narem G. (c) eoniam hic
et al. G.

XL. (a) ea om. S. (b) solum ins. S. soli Corb. (c) Hinc omittit S. M.

Cap. XL. Tunc eorum) Vulgo erat locum, quod correxi ex loco gemino

gat ad normam, ut vena facilius appareat. Deinde supra laqueum* de sinistrae manus pollice venam ²deprimes^f ne ludat;^g cum^h sagitta tangas.ⁱ Duae autem venae a capite summo descendunt, et conveniunt se sub maxillis usque ad gulam; inde a geminis venis inferius quatuor digitis ferramentum dep³rimis,^a ne in gulam mittas, et bifurcum tangas, et iumentum occidas statim.^l Sagittam duobus digitis tenebis, nec plus ferri imprimas,^m quam extra digitos eminebat. Nihilominus etiam mediano digito manum tuam moderando suspende, ut sit levior; ne vehementius imprimas quam oportet. quia non plus debet quam mucro descendere. Si parum apte profluat sanguis, iumento foenum dabis, aut aliquid quod manducet. Agitatione maxillarum plus sanguinis vena profluat.

XLI. Si iumentum cervicem eiecerit aut laxaverit,

deinceps volgo loquim. (d) atque constr. C. stringat ut appareat norma, facilius Go. (e) lacum C. (f) Ita pro deprimas C. (g) eludat malebat Gron. (h) Ita pro tum C. Go. (i) tangitur C. (a) deponito Go. (l) Vulgo occidas. Statim sagittam. (m) imprimat Go.

supra I. 22. 3. Possis etiam laqueum. Ita enim paulo post pro laqueum Corb. habet lacum.

Bifurcum) Supra I. c. 22. ne gulam gurgulionemque rumpas et arteriam praecidas; hoc enim vitae periculum inferre consuevit. Gesner bifurcum interpretatur venarum coniunctionem. Male! Vocabulum aapum h. l. non puto. Ceterum de duabus his venis maxillarum nihil traditum reperi libro 6. cap. 4.

Cap. XLI. Eiecerit) Male dicitur vitium hoc cervicis ἐξβολήν, rectius ἐκπτώσις aut παραγωγήν, recte monet Apsyrtus in Hippiatricis p. 81.

ubi vulgarem a Vegetio descriptam methodum improbat his verbis: τινὲς ἐπιδέσμευσι χροῖμας διὰ τῶν πλαστῶν καὶ κυρίων (i. e. regulas et fascias) οὐδὲν ἀγασθὲν ποιοῦσιν. Deinde suum inventum prodit, ubi stantis equi cervix constringitur fibulis myricinis et laqueo lupo dicto obligatur. Apsyrtum sequuntur Hierocles et Theomnestus. Vegetii rationem Hippiatrica omittunt plane. Ceterum vitiosum Vegetii locum esse, viderat etiam Gesnerus, sed graeca Hippiatrica, unde auxilia peli posse putabat, non inspexerat. Posui ideo oratione Vegetii, quae liber Gotha-

aut certe vertibula* eiecerit vel extorserit, hac ratione curabitur. Deponito iumentum,^b atque constringito, et cervicem eius extendito supra fossam, donec omnia vertibula laxentur. Post oleum vetus et axungiam² veterem tunsam colatamque permisces, et cum calefacto eodem unguento cervicem diligenter infundis, in^c locum reponis, et fasciam tenuem et amplam ex oleo tepido et vino madefactam alligabis ad corpus. Lanās^d quoque succidas ex oleo et vino infusas supra³ connectes,^e post regulis^f oleagineis non minus quatuor digitis, ita ut tantum spatii[¶] sit inter regulas alligatas et connexas, et lino constringes. Et si aestas fuerit, quater in die suffundis; si hiems, bis. Cum modum^g fecerit, regulas solves. hoc die quinquagesimo et primo; post unctionibus uteris,^h donec ad

XXI. (a) Vulgo vertibulas. (b) in terram addit S. (c) et superpone stupam infusam oleo tepido et vino ligando optime S. M. (d) vel etiam lanam succidam, quas melior est, et superpone ascellas quatuor digitis latis lino obvolutas, et liga decenter, et si aestas fuerit, quater in die suffundes S. M. (e) Ita pro convertes Go. (f) Ita pro regula oleaginiis Go. nisi quod solliaginis habet. (g) nodum malebat Gesu. i. e. cum coierit firmiter. (h) veteribus Go. (i) confirmabitur, uris reticulatim, et solenniter v. o.

mus obtulit meliora, reliqua sequenti observatione persequar. De regulis his, quas Graeci πλάστρυγας appellant, vide infra ad cap. 47.

Conuertes) Ita recte Goth. pro convertes. In simili cura cap. 47. insuper lauarum munimenta coniunges et regulas circumduces.

Non minus) Ex totius loci sententia, rei natura et lectione libri Sambuci locum ita constituo: regulas oleagineas non minus quatuor digitis latus, lana obvolutas alligabis et connexas lino constringes. aut si vulgo interserla verba servare velis digitis latus alligabis, ita ut tantundem spa-

tii sit inter regulas alligatas et lanas connexas, et lino constringes.

Suffundis) Etiam in altera methodo Apsyrus iubet καταβρίχιν τε ὄξει καὶ ἐλαίῳ δις τῆς ἡμέρας τὸν τόπον, ἄχρις ἂν ἀποπέσωσιν (οἱ πόρπακες), καταντλῶν τε ὕδατι θερμῷ καὶ θραπέειν τὰ πλεονάζοντα. Theophrastus autem ter in die iubet ἀποβρίχιν ὄξει καὶ ἐλαίῳ. Similiter suffundere posuit infra cap. 47.

Modum fecerit) Gesneri interpretationem suae emendationis nodum vides in varietate lectionis posuiam. In simili cura infra cap. 47. est: donec corpus induant.

sanitatem perducas. Si tardius confirmabitur,¹ ures reticulatim et solenniter usta curabis.

XLII. Si iumento malandria de cervice auferre volueris, ita facies. Candentia prius cauteria prae-
parabis; deinde ferramento decarnabis sic, ne nervos tangas; et venulas quascunque videris emittere sanguinem, aduris, ut possit cruoris fluxus inhiberi. Cave² autem, ne cauteriis plus aduras, et indignatione nervorum periculum facias. Post axungia veteri cervicem perfricabis, ut fascia munies. Sequenti quoque die cataplasma imponere incipies, ablataque³ ferunta lotio calido fovebis, deinde aceto et oleo dilues, et medicamentis aptis curabis. Si iam videris cicatricem pilos renovare, pulverem ex canino capite combusto et adipem suillum recentem permisces, et

Go. Vulgo confirmabit vires, regulatim et sol.

XLII. (a) cave — facias om. S. M. cauteriis ures et ex indignat S. (b) ablato fervore S. M. ablata a loco — fovebis et deinde Go. Pro ferunta, eoi corruptiois notam apposuerat Faber, omissam a Samboco, aut legirim feruntam h. e. plagam, a cauterio factam: aut ferruram h. e. vulnus ex ostiooe. Certe ablata ad cataplasma refero, quo verbo atiam semioioo geore otuotur Semibarbari: feruntam vero, vel ferruram quarto casu ad fovebis adioogo. Gass. (c) comburito — redibit Go.

Vres) Ita recte Goth. ut sequetia demonstrat, etsi non intelligo, quam ob rem ustione opus sit in hac methodo. Contra in altera culis perforatur, ibique poterit ustio locum habere, ut vulnus coëat. Forte quaedam exciderunt. Simili tamen in cura cap. 47. malagma aut ustiooe utilitur. Vstio vero siccet et siccata astriogit.

CAP. XLII. *Malandria*) Gallia *Malandre*. Marcello Empirico cap. 49. hioc malandriosi, i. e. leprosi. Vide Cangii Glossar. lat. sub h. v. An eadem *μάλανδρα*, i. e. *δεδιήν* in Cangii Gloss. graeco h. v. ? Vegetii

locum omisit Gesneri Thesaurus. Sed idem vocabulum ex Codd. regis et editione priocipe Parmensi io Plinio 26. c. 14. restitue ubi Vettooica ad *melaniam veteres* laudatur. Ibi eoi libri dicti *malandrias* nominant, teste Gallo Brotier. Eundem morbum descripsit Iordanus Rufus cap. 25. *del prurito over rogn*. Ad collum et caudae priocipium transtulit Ler. Rusio cap. 72. *De la scabie è rogn* et *prurito che iven nel colo e nella coda del cavallo*. In collo Gallia *Roux* vicus dicitur. Cf. Vitet *Médecine vétérinaire* T. II. p. 372.

inducis: ex quo medicamento et sanitas consequitur, et pilorum redit^e ornatus.

XLIII. Si cervix destillationem patiatur, tumidior videbitur quam oportet: foetorem habebit canceraticum cum humore nigro et liquido. cuius foramina scrutaberis diligenter, ne ulterius inter nervos aut armos,^a sinum destillatione fecerit. Quod si accidit, pauca hinc difficulter evadunt. nam his signis discrimen^b ostenditur; stridet de^c pectore, et per nares humorem liquidum proicit. hac ratione curabis. Foramina desuper^d marrubio et sale pariter contuso implebis atque calcabis; subter^e autem cataplasmate appposito laxabis. Et si loci conditio patietur, diaeresin^f dabis, ut foras per plagam^g humor emanet.^h Tertio quoque die calida urina lavabis, deindeⁱ traumatico et pannis lineis limpida et depurata^j vulnera sanare incipies, cuius compositio talis est: ervi^k pollinis sextarium, iris Illyricae uncias 2, thuris masculi uncias 2, miscebis, et facies cephalicum^m medicamentum, quo uteris ad consummationem medelae.

XLIV. Quod si iumento scapulae fuerint dissolutae, diligenter inspicias; ^a ne quas inter nervos et com-

XLIII. (a) armos sit S. M. amorsimum Go. Vulgo amorsimum destillationem. (b) discr. om. C. (c) in S. M. (d) de supra C. proiciet atque hac ratione Go. (e) subtus C. (f) dieresim F. S. diaresim S. M. (g) Ita C. et S. plagas al. a. G. (h) sic C. et S. emanat al. a. G. (i) deinde om. S. M. dein C. (j) depurgata vul. C. curare G. Vulgo purata iam. (k) herbi pollinem sext. C. herbi polline G. (m) faliscum medicamentum, quod uteris usque ad consummationem C. Vulgo erat consumptionem.

XLIV. (a) inspicias si ne quas C. (b) accipiunt S. M. (c) Ita pro atque

CAP. XLIII. Sinum) Gesner efficiebat ex lectione S. M. armos sinum destillatio fecerit vel destillatione. Fistulam armorum intelligi patet, quam pinxit Gibson tab. VIII.

Diaeresin) Plagam per dissectas

partes factam recte interpretatur Gesner.

CAP. XLIV. Inspicias) Pendigines statuarum cava interstitia dixit Arnobius contra Gentes 6. p. 201. monente Gesner. Noster pro collectione

missuras pendigines faciat; quod si inveneris, quacumque parte plagas accipere^b poterit, cataplasmatibus mollire, et scalpello vel cauterio aperire curabis, ut sanies illa collectionis^c egeratur. Foraminibus^d autem traumaticum et linteola sicca calcabis.^e Si quod inter nervos foramen factum fuerit, cautissime curato, ne ulterius aut ferrum aut cauterium^f procedat, neque putorem^g neque putredinem lavis, sed magis siccis omnibus curare^h festina. Namⁱ omnis humor distillationi praestat augmentum. Quum incisa vel usta duxerint cicatricem, pro^j confirmatione in ultimo causticum imponitur.

XLV. Si armos laeserit,^k in medio crure utroque^l solventur venae, et pulvere^m thuris cum eo qui profluit sanguisⁿ copiose^o immisto armi liniantur.^p Quod si plus profluat, quam necesse sit,^q stercus ipsius iumenti fluentibus imponitur^r venis, et fasciis alligatur.^s Postero quoque die quasi epaphaeresis^t fit, et ex eisdem locis sanguis detrahitur,^u atque similis^v in

collectio defluat S. M. C. (d) in foraminibus autem traumaticum linteolo sicco calcabis S. M. (e) Ita pro dabis etiam Corb. Ita c. 43. (f) cautere procedat C. (g) tumorem S. M. et C. (h) curabis C. (i) Omisso Nam S. M. et C. Quivis humor distillationem praestat ad augmentum. (j) in confirmationem in ultimum imponetur causticum C.

XLV. (a) Ita S. M. pro armus laesus erit, Etiam C. laeserit habet. (b) Ita ex Col. dedi pro utraeque. Corb. omittit. utriusque S. M. (c) Ita C. pulverem F. S. (d) Ita pro sanguine C. (e) Ita pro copiosissime C. et Gō. (f) lineantur F. S. linuntur C. (g) est C. (h) imponetur C. (i) alligatus C. alligabitur G. qui paulo ante profluit. (j) Ita C. apoferesis F. S. (l) detrahatur C. (m) similes in omni masera providet C. (n) abisti-

vitiosa et purulenta posuit etiam III. (vulgo II) 55. 4. ubi graece est τὸ κρεμάμενον.

CAP. XLVIII. *Medio crure*) Pelagonius in Hipp. p. 89. εἰ βλάβῃ ἵππος ὠμοπλάτην ἐκ τῶν φλεβῶν τῶν οὐσῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀντικνημέων — καὶ λιβά-

ου ἀλέουρον — ἐν δὲ μὴ ἔξαιμον γένηται τὸ ζῶον ἐκ τοῦ ἀποδέματος.

Epaphaeresis) Pelagonius: τῇ δ' ἐπισύσῃ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων ἀπόλυσεν τὸ αἷμα. Iterum utitur vocabulo infra V. 24. (vulgo III. 25.) S.

omnibus cura procedit. Ab hordeo abstinebitur,*
foeno sustentabitur* exiguo per triduum. deinde
porri succi* tres cyathos, et^q olei heminam miscebis,
et per cornu faucibus infundes.* Post sextum diem,
lente ingredi cogatur, et cum ambulaverit, mittatur
in piscinam vel flumen aut mare, uti natet, cum spar-
tea* et pannis* vincto pede. postea* firmiter cibis
ad saginam pristinam revocandus est.* Si leviter
dolebit, vino et oleo tepefacto perfricetur in sole:
si validius dolebit, ventum^r in armum mittito sicque*
pertundito a summa iuba infra digitos octo, ne car-
tilaginem tangas. Et cum inflaveris, ferula vel virga
molli armum* caedito, sale et oleo perfricato ipso
die, postero tracta^b uteris: cuius haec erit composi-
tio: similae sextarios duos, si defuerit,^o pollinis triti-⁵

nebus cum Goth. (o) sustentato exiguum Goth. (p) succi addidi ex S.
sucum C. (q) et additum ex C., (r) infundis Goth. (s) Ita cum Morga-
goi Gesn. sparcia F. S. spartia C. In Goth. est ut flumen (i. e. aut flumeu)
— cui et parora — munito pede, et post. (t) penes vinctum pede C. (v)
post C. (x) est addit Corb. (y) unctum farinium superscripto varinum
Goth. (z) Ita Goth. Vulgo atque. Goth. pertundito. (a) aurum Goth.
(b) Ita ex coniectura Gesneri dedi pro stracta. (c) Ita Goth. pro defue-

Triduum) μετά τρίτην ἡμέραν ἕως
ἑκτῆς πρᾶσον χυλόν ὅσον πρὶς κυά-
θους μετά ἐλαίου λίτρας ἡμισίας διὰ
κράτος —

Mittatur in piscinam) Brevius Pe-
lagonius: όταν ἀναπατήσῃ κολυμβη-
σάτω καὶ οὕτως ὁδῶ προβαίνων στέρβο-
τέρας τροφῆς προσφιρομένης ὑγιαίνει.

Cartilaginem) Pelagonius: διάτρη-
σον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀρχόμενος ἀπὸ
τῆς χαίτης μεταξύ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ
τοῦ τραγανοῦ ἀπὸ δακτύλων οὕτως,
ὥστε αὐτοῦ μὴ ἀρᾶσθαι, καὶ ἐμφυσή-
σας ἀνεμὸν ἐμβάλα, καὶ λαπτῇ ῥάβδῳ
ἀπαλῶς πλῆττε τὰς ὠμοπλάτας, καὶ
ᾤλατι καὶ ἐλαίῳ ἀπότριβε αὐτῇ τῇ

ἡμέρᾳ. τῇ δ' ἐπιούσῃ τρίκτωμα ποίει.
Vode apparet, τραγανόν esse carti-
laginem. Deinde legendum in Vege-
tio: molliter armum caedito. Postea
distinctio vulgaris: perfricato, ipso
die postero. mutanda erat; quod
feci. Denique recte coniecerat Gesne-
rus, vulgare vocabulum stractam esse
mutandum in tractam. Similem cosae
curam infra adhibet Veget. V. (vulgo
III.) 22. s. 3. ubi inflationem vocat.

Similae) Pelagonius: συμειδάλεις
ἢ ἀλεύρου σιτίου ἢ κριθίνου ξίστας
δύο, ὡς δύο τὸ λευκὸν μόνον, λιβά-
νου γο. ας. ὅξιν φοράσας τῇ χειρὶ,
μετ' αὐτοῦ τὰς ὠμοπλάτας.

cei sextarios duos, cum aceto acri et ⁴ cum tribus ovis miscēbis: sed ovorum solum album mittes. adicies etiam pulveris thuris unciam semis. quae omnia manu subigis,⁵ et in armos inducis, et per dies multos armum aqua calida cum flore foeni fovebis diligenter, ut mollescat, tractam¹ quotidie imponito, et prius quam ungatur, quotidie⁶ de vino puro armum ⁶ lavato, deinde⁷ additurus unguentum: baccas lauri selibram, olei sextarium, vini¹ boni sextarium, nitrī uncias 3, sed nitrum et baccas lauri in pulverem rediges, et cribrabis. Ex quo in sole, cum calida armus fomentatus fuerit, inungatur ex tepido, et diutissime confricetur. Post synchrisma⁸ ad curandos armos inducitur, et cum melius habuerit natatum mittito. Quod si eiecerit, iuxta consuetudinem ad rotam¹ armum reponito, et supra scriptis medicamenti curato. ⁸ Si non senserit, ultimum est ut uratur. Armi doloris haec sunt signa: pedem priorem tentum⁹ quasi rigidum aforis extrahit. sed convenit inspicere diligenter utrum ex percussura vel casu coeperit causa; et⁹ si

rint. (d) et om. G. (e) subiges Goth. (f) Vulgo tractam. (g) Ita S. M. Vulgo est mollescat tractam quotidie imponito, de vino puro. Nisi quod et ante priusquam addidi. (h) deinde addidi ex S. M. (i) vini b. sext. om. S. M. (c) Vulgo synchrisma. (l) ad totum G. (m) Ita S. M. alias tantum.

Flore foeni) Hunc omisit Pelagonius, qui reliqua sic: ἵνα καὶ θυγαυθῶσι, καὶ ἀπ' ἐκείνης ἐκ τοῦ τρακτώματος ἐπιγίῃσι, προσηπολύνων οἶνον τὸν τόπον. Vnde patet, lectionem libri Sambuci esse integriorem.

Olei sextarium) Oleum omisit Pelagonius p. 90. qui δεῖναις: οἶνον καλαμῶ ἄλτραν μέλαν, νεύου τὸ ἀρθεῖν.

Ad rotam) Pelagonius: εἰσάγων αὐτὴν τῇ αὐτῇ διακειμένη χρήσῃ, ἥτις

εἰ μὴ προχωροῖ, καὶ τῇρα προσέσῃ. Vnde patet, h. l. legendum εἰ non processerit.

Tentum) Apsyrus p. 84. περιπατῶν ἐπισύρει τὸν θυγὰ ἢ θυγᾶν παρηγμένον ἐκείναι τὸ ἄρθρον βαδίζοντες. Hippocrates ibid. p. 85. οὐ προσέρει εἰς τὰ ἐμπροσθεν, οὐδὲ συνάγει τὸν βραχίονα, ἀλλὰ ἐπισύρει τὸ σκέλος, ἐν δὲ τῇ καταβάσει καταφέρειται λίαν.

ex percussura * fuerit, prius * locis suis reponenda sunt membra, et sic reliqua facienda. Quod si ex humore vel sanguine armi gravabuntur, sanguinem emittis a pectore, vel * unctionibus uteris.

XLVI. Genu * vel basim si emoverit, ^b ad tormentum rotæ vel machinæ * locis suis eiecta restitues, ^d lanam succidam ex oleo et aceto infusam imponis, et alligabis ex more, tertio die solves fomentabisque; post resinam induces et piculam, * ad ultimum malagmate * uteris aut caustico.

XLVII. Impulsu axium vel rotarum in circo vel in aliis locis varietate casuum animalibus crura franguntur aut coxæ vel articuli, in qua necessitate si extracutem fractura * ossis eruperit, hoc est, si exerxin ^b fecerit, difficilem noveris et prope insanabilem curam. Similis desperatio est, si coxam fregerit aut acroteria, * aut supra gambam; insanabilis et casus, quia

(n) Ita S. M. eam alias. (o) quodsi S. M. (p) Ita S. M. (q) prius om. Go. (r) vel om. Goth.

XLVI. (a) Si basin exierit, ad torculari mitte et sic locis S. M. (b) Volgo semoverit. (c) macinea G. (d) et addit S. (e) picem liquidam malebat Morgagni. (f) malagma F.

XLVII. (a) fractum os S. M. (b) Ita Gesner contrivit legendum esse pro exbercen, Goth. exbersen. Comparat Hippocraticum ἐνυρξιν i. e. ἐνύχλασιν. (c) euroceris F. et S. margo F. S. acrocolia. Goth. acrocolli. Caelio Acot. I. 11, 94. Crura porcina, quæ Græci acrocolia vocant. Celso 2, 23 sunt tran-

Cap. XLVI. Genu) Malum sub rotulam mitte, ut infra cap. 48. sect. 2. Tormentum rotæ peperit torculari, h. l. ineptum. Rotam in tormento Græcorum, seu τροχόν novimus, sed alienam ab hoc usu veterinario. Forte intelligitur machina, quam Celsus habet de femore luxato 8. c. 20. etiamnum valentius intenditur membrum super osannum, cui ab utraque parte axes sunt, ad quos habenas illas

deligantur, qui ut in torcularibus conversi rumpere quoque si quis perseveraverit, non solum extendere nervos et musculos possunt. Etiam Palladius I. 20. in instrumento torculariæ cellas rotulas nominat. Rotam veterinariorum omisit Gesneri Thes. L. L. Botula infra V. 47. (vulgo III. 48.) 2. nominata est plane diversa ab hac machina.

Cap. XLVII. Supra gambam) Hip-

² non recipit ligaturam. Si vero fractura sit sine vulnere in his locis, quae constringi possunt, hac ratione curabis. Primo fracturam recompones, et fasciis⁴ mundis scissilibus infusis ex vino et oleo conligabis: insuper lanarum munimenta coniunges, et regulas circumduces; iumentum autem in canterio^{*} vel in scalis vel in suspenso loco, ne⁴ fractura flebiliter commoveat, cui quotidie mane et ad vesperam suffundes,⁸ tertio

culi, monente Gesnero. (d) Ita recte Gesner pro fascies, mundis auctore Morgagni. (e) canterio S. M. cauterio alii a. Gesn. (f) ut fractura velut leviter F. et S. sed margo utrobique cum Gesnero. aut fracturam velut leviter commoveat Goth. ualde malim ne fracturam vel leviter commoveat. (g) at vespere suffundis G. (h) fascias G. (i) urtica S. M. et filicis radicis

piatrica p. 197. ὅσα τῶν θραυσμάτων συμβαίνει ὑποκάτω τοῦ γόνατος ἐν ταῖς ὀπισθίοις, καὶ ἐμπροσθίοις, θεραπεύεται αὐτως· δεῖ κατὰ τόσους εἰς τὰς εἰν τὸ κάταγμα καὶ οὕτω δεσμεῖν, προσυποτιθέντα ἑκα ἑνὶ παρα τέταρτον λινούς διαβρόχοις ὅσους καὶ εἰλαῖον, ὅσοι ἑκατὸν εἰσιν, ἴσους, μὴ διαβρόμβους, ἡρακωμένους καὶ ἀρεστικόν. (Pro his Hierocles brevius ἴσους σκριβῶς καὶ συν ημμένους) καὶ ὡσαύτως ἐπιβρόπτειν τὰ ἑκα βιβρωγμένα καὶ καταλαμβάνειν, καὶ πλάστιγγας (regulas) προστιθέναι τρεῖς καὶ δεσμεύειν ἐξ ἐκτέρου μέρους — καὶ τηρεῖν ὁρδὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας, ὡς ἐν ταῖς εἰκοσι λύσις δεῖ τρεῖς καὶ πάλιν δεσμεύειν. et reliqua quae paulo sunt diversa et minus integra. Ceterum verba Similis — ligaturam paulum diversa leguntur infra V. 20. (vulgo III. 21.) s. 1.

Fasciis mundis) Ita recte Goth. pro fascies, quod de Morgagni coniectura correxerat etiam Gesner. Sed ex loco graeco apparet, vitium gravius adhuc haerere huic loco, quem redintegrabo inde, coniunctis scilicet

quae hinc divulsa leguntur infra V. 20. (vulgo III. 21.) ita fere: *Primo fracturam recompones et in recenti lanarum succidam fasciis mundis scissilibus infusis ex aceto et oleo colligabis per triduum, insuper lanarum munimenta coniunges, et regulas circumduces. Ceterum scissiles fascias videtur dicere quas Graecus τεταμένων λινούς vel ἄμματα, igitur lineas.*

Canterio) Ita pro cauterio ex S. M. scripsit Gesner. Goth. conatrio — scalis aut in sup. Ceterum malebat Gesner: cantherio vel in scalis velut suspensum locato. Satis bene; sequitur anim: non auge permittes stare. Et Hippiatr. p. 199. de fracto crure: κραμάσας τὸ πᾶνος. De cantherio satis dictum fuit ad Columellam. Vide Indicem. Scalas videtur easdem dicere Celsus VIII. 45. de humero luxato: sic brachium deligatum super scalae gallinariae gradum traicitur ita altae; ut consistere homo ipse non possit: et reliqua, quae lector ipse comparabit. Scalam gallinariam descripsit Columella VIII. 3. 6.

die solves, et expleta curatione ligabis. Quinto quoque VII aut IX die eadem facies,^b donec corpus inducat. Post haec adicies muscum de vitice,¹ aut salicis³ radicem, et ova cruda quinque, verum non regulis, ut prius, sed circumductis ferulis alligabis. die tertio solves et fomentabis, de resina et axungia perunges: ubi cura profecerit, malagma¹ vel causticum inducis, non ante tamen permittis stare iumentum, quam dies quadraginta praetereant. hoc autem tempus est, quo divulsa vel fracta solidantur.

XLVIII. Plerumque in genibus, vel articulis aut phlegmone^a oritur, aut marmora,^b aut mallones.^c

G. (a) nisi G. (l) Pro reliquis huius capitis S. M. hoc facies per dies quadraginta, et sic solidatur.

XLVIII. (a) Vulgo phlegmon. (b) marmoreum S. (c) mallon S. M.

CAP. XLVIII. *Phlegmon*) Gesner emendabat *phlegmone*. Sed infra V. 48. (vulgo III. 49.) de eadem re est: sicut *flegma* in genibus diximus oportere curari. ubi Codex Corb. *flagmina* habet scriptum. Equidem scripturam utramque corruptam esse censeo ex vocabulo *flemina*. Festus: *flemina* dicuntur cum ex labore vine sanguis defluit circa talos. Caper de orthogr. *flemina* est, ubi abundant crura sanguine. *Plemina*, cum in manibus vel in pedibus callosi sunt sulci. Plautus Epid. V. 2. 5. ita dum te sequor, lassitudine invaserunt mihi in genua *flemina*. Rursus in Pseudolo IV. 7. 92. et Poenul. III. 4. 67. Idem vitium boa dici videtur Festo: boa, inquit, crurum tumor vine labore collectus appellatur. Glossarium vetus βόα ὁ τοῦς πόδας φλεγμίνων. Plinius 23. a. 47. de vite nigra seu bryonia: eadem in iumento homineque *flemina* aut sanguinem, qui se ad talos deie-

cerit, circumligata sanat. Sic enim ex libris scriptis dedit Harduinus, ubi vulgo erat *flegma*, plane ut in Vegetio. Ceterum non dubito ex graeco φλεγμονή latinam vocem *flemmen*, *flemina* esse detortam. Quare phlegmonem h. l. et infra restitui. Male cum aliis Gesner in Tbes. *flemmen* a graeco φλέγμα derivat. Disputationem meam confirmat locus Hippocr. p. 456. βύματα εἰς τὰ γόνατα ἐπιπτώοντα ἄτινα βρωμαστέλι λεγεται φλεγμίνων. Ibid. p. 461. est formula πρὸς νεκρὰν φλεγμίναν, nisi est pro φλεγμονὴν positum vitiose. Ecce etiam Isidorus Different. Verborum I. 405. inter *flemma* et *plemma* hoc interest, quod *flemma* sit cum crura abundant sanguine, *plemma* cum in manibus vel pedibus callosis sulci nascuntur. Placidus in Glossis: *Flemminum vestem* in qua sanguis ambulando in pedes defluit. Festus: tama dicitur cum labore vine sanguis in crura

Quae vitia ex malo humore generantur, et passionem cum deformitate tumoris ostendunt: sed ista distantia est, quod phlegmone^a tuber^a est molle, marmor duritiam ostendit ex nomine, mallo inflatus tuber est sine dolore. quibus recentibus potest facilius subveniri. Primo^c lanam succidam ex oleo et aceto induces, contra aquam frigidam et currentem animal constitues. post sine ferro hac ratione curabis. Sinapis et salis Alexandrini -) 4, aceti cyathos 2, axungiae veteris selibram, simul conteres et induces, post diem tertium solvis. Si aperturam fecerit, spongiam cum aceto et lasere^f imponis, vulnera styptico curabis. Praeterea locum, quem curare volueris, inducto psilothro,^g decalvas. Radicem filicis et ervum et ficus Afras^h contundes in pila et induces in panno, per triduum ligatum patieris manere. Aliiⁱ radicem filicis et ervum^k cum axungia veteri et aceto acerrimo pu-

malones Goth. et deinceps malon. (d) tumor est mollis, marmor ostendit mallon inflatum S. M. (e) sect. 2. 3. omittit S. M. (f) assa foetida margo Goth. (g) Ita Goth. pro psilothro. Margo silitro. Correxerat iam anlea Gesnerus. (h) Ita pro aphros Gesn. (i) Tolle S. M. (k) herbam S. M.

descendit, et tumorem facit. Lucilius: inguen ne existat, papulae, tama, ne boe noxat. Io. Frid. Gronovij annotatio ad locum Plauti Epidic. V. 2. 5. admodum inepta est, ubi femina male in femina mutata fuisse censet a Grammaticis, et femina servari vult etiam in Poenulo, quoniam libri scripti omnes eam lectionem exhibeant. Rectius ad locum Plauti egregius Camerarius noster Apsyrti φλαμμία et Hippocratis χέματα comparavit. Cf. etiam ad Colam. VI. 42. 4. Plaminia gens in libris saepe vitiosa fuit in Plaminiam. Vide Drakenborch ad Silium XVII. 459.

Contra aquam^j Hippiatr. p. 463.

contra φλεγμονήν genuum et articulorum: ψυχρῶ ὕδατι καταντλήιν τὰ φλεγμαίνοντα μέρη, ἢ εἰς ποταμὸν ἢ εἰς μείζον εἰσάγειν καὶ ἀναπαύειν ἐκείτοι ποταμῶν.

Sinapis et salis) Post haec addunt Hippiatr. 462. καθάρου 70. α.

Spongiam cum aceto) Hippiatr. p. 463. σπύγγον μετὰ λεσάνου καὶ ὄξους καὶ ἕλου καὶ οἶνου ἀνηψημένου καὶ ἀξουγγίου προσφρίν.

Afras) Vulgo Aphros. In eadem sed diversa formula Hipp. p. 464. ἰσχυρὸν ἄρρωσ.

Filicis) In Hippiatr. p. 464. est βλάχου ρίζαν, quod nomen etiam filicem notat.

tant oportere misceri. [Item¹] cineris quoque de foco uncias 3, calcis vivae uncias 6, vino subigito ad crassitudinem oxymellis, et antequam obdurescant, tubercula obline. Quod si assidue in recenti feceris⁵ passionis molestia, siccabuntur;^m si vetustiora sint, punctis subtiliter inurantur, ne nerviⁿ igne vitientur. Talis quoque compositio spargere phlegmonen^o asseritur. Rhododaphnes^p uncias 3, bituminis, nitri ana uncias 3, axungiae veteris colatae uncias 3. Plerique⁶ dixerunt cauterio cuprino candenti duobus punctis debere perrumpi,^q et phlegmonen effundi, licinio^r quoque intorto cum axungia et aceto et oleo loca, de quibus mucus^s eiectus fuerit, satiare: ^t per fora-

(1) Item — vitientur om. S. M. Item om. Goth. hinc inclusi. (m) Ita Goth. pro feceris, passionis — siccabitur. (n) Vulgo ne vi et igne. Goth. nervi et igne. margo: alii veni. (o) Vulgo phlegmon. (p) sic S. M. Rhododanes F. et S. Rhododamum Goth. (q) Ita pro perrumpi Gesner. (r) licineo a. G. paulo antea phlegmon vulgo. (s) Ita pro muscus Gesner ex coniect. Morgagni muuro Goth. (t) sanari S. M. satiare Goth. deinde leniscum triticū.

Cineris de foco) Hipp. p. 157. τέφραν ἐκ χαλκείου τὴν ἀναπνεύσαν ἐπὶ τὴν κάμεινον. Sed ipsa formula exstat p. 161. Θερμοσποδιάς γο. ἀ. ἀσβεστοῦ ζώσης γο. ἀ. μετ' αἶνον φυράσας καὶ μέλιτος παραφυλαξάμενος πρὶν ἢ ξηρανθῆναι οὕτω τῷ τραύματι ἐπιχρῆς. unde vitium in utroque loco intelligitur. In nostro lego mellis pro oxymellis, in graeco εἰς παχύτητα μέλιτος vel simili modo.

Siccabuntur) Gothani libri lectionem confirmant Hippiatr. p. 161. ἐπίμεινον δὲ, οὕτω θεραπεύων, εἰ νεαρὰ τὰ κορδύλωματ' ἢ· εἰ δὲ παλαιά, εὐφρῶς καυτηριάσας θεραπεύς. Sequentia ex eodem libro emendavi.

Phlegmonen) Hic et ubique vulgatum phlegmon correxi. Hippiatr. p. 158. πῶς ἐν φλεγμοναῖς αἱ ἐν τοῖς

γόνυσι διαλυθῶσιν. formula medicamentorum ibidem p. 161. exstat integrior, ubi bituminis pondus unciarum 3. adiicitur.

Rhododaphnes) Eadem formula est in Hippiatr. p. 161. πρὸς φλεγμονάς καὶ ὕδατίδας.

Mucus eiectus) Quod Morgagni coniectando assecutus est dedi pro muscus. Graece enim in Hipp. p. 160. κολλύριον ὅπερ τὸ μνησῶδες ἐκβάλλει. Ceterum ad phlegmonem Vegetii, stemina aliis, pertinere videntur vitia, quae Iordanus in genibus vocat spanenum. Crescentius IX. 36. circa garectum intrinsecus ex latere garecti paulo inferius inflationem inducentem circa venam magnam quae dicitur fontanella etc. ubi ex Gallico vetere interprete, qui Eispá-

mina etiam ustionis lemniscum trahi debere, ut quid-
 7 quid humoris est, egeratur. Post haec cataplasma
 ex* foenugraeco et vino* confectum inducis, cum
 usta ceciderint et tumor resederit, lemniscum* exi-
 mis, traumatico curabis, ad ultimum causticum in-
 8 ducis. Alii sagitta pertuso corio phlegmonen* effun-
 dunt, et lanam madidam cum aceto et lasere^b plagis
 inserunt; sic spongiam cum pusca acri et lasere^b su-
 pra vulnus imponunt: tertia^c die solvunt, lanam exi-
 munt, et tetrapharmaco curant quinque diebus vel
 9 septem. Si vero marmor habuerit,^d ex quo validius

aut quicquid Goth. (v) Vulgo et. (x) lino S. M. (y) combustio donec
 ceciderit S. M. induci cum ustum ceciderit Goth. (z) lenies cum removes
 reliquis omissis S. M. (a) Vulgo phlegmon. (b) Vulgo lasare. recte Goth.
 qui verba plagis — lasare omittit. (c) tertio Goth. (d) om. S. habuerunt

vinu habet, *spaveni* legi iussit Can-
 gius, qui hodiernum nomen *Espanin*
 apposuit. Sed *Spavano* nominat Ior-
 danus cap. 31. et L. Rusius cap.
 403. apud Rurium tamen iusta *Sco-*
vano appositum legitur veluti varie-
 tas lectionis. In Lexicis reperio etiam
Spavenio. Hoc vitium nostri *Blutspat*
 dicunt, cuius situm cum vena fonta-
 nella pinxit Gibson T. II. tab. I. in
 eadem regione tumor durior natus
Knochenspat dicitur, quem ibidem
 pictum videbis. Mallon forte idem est
 cum morbo, quem in genibus natum
 Crescentius IX. 55. *zarde*, Iordanus
 cap. 30. *la gerda*, Rusius cap. 404.
Jerda vocant. Gallicus Crescentii
 interpres *Zardre* vertit. Est vitium
 quod Solleysel *Jardon* vocat, et
 descripsit Gibson II. p. 249. Sed ma-
 gis convenit nostratum *Windgalle*.
 Quam idem Crescentius cap. 37. sub
 capite genuum in posteriore parte
 natam vocat *tubam*, Gallicus eius
 vetus interpres *courve* ou *la courbe*

cum Iordano c. 35. et Rusio cap.
 405. appellat. Sub nomine *die Kuirbe*
 descripsit Gibson germanice versus
 T. II. p. 246. pinxit in tab. II. fig. 2.

Marmor) Apsyrtus p. 463. *πρὶ*
μαρμαρον vocat *κονδυλώματα σκληρὰ*
καὶ πυρρὸν οἶδησιν ἔχοντα μαρ-
μαρα; nasci ait in pedum praecipue
 anteriorum corona solis mulis, raro
 asinis; equum nunquam fieri *μαρμα-*
ρωσόν, sed podagricum. Ita et Hie-
 rocles p. 464. Idem tamen Apsyrtus
 p. 259. in equo memorat *σκληρώματα*
μεγάλα ἃ καλοῦνται πῦροι, quae praeci-
 pue in coronae pedum anteriorum
 latere interiore nascantur, raro in
 posterioribus; maxime omnium equis
 accidere ait vitium gregalibus. Vide-
 tur esse vitium, quod Crescentius
 IX. 49. *furmam*, id est, *furmellos*,
 Gallicus interpres vetus *Furine*, Ior-
 danus cap. 42. *furma*, Rusius cap.
 406. *furina* vocat. Puto idem esse
 vitium *formam*, quod nostri *die*
Schale vocant, pictum a Gibsono in

claudicet, et vix flectat articulos, inurendus est leviter.^e Cui post feruntam malagmam,^f quae cupressina appellatur, oportet imponi. ex qua curatione sanitas redditur, et^g deformitas permanet. Si autem mallon^h 10 in genibus vel articulis excreverit, continuo curam adhiberi oportet, ne neglecta passione deformitatem tumor augeat, vel obduratione diuturna convertatur in marmor. Aperies in pedibus sive genibus dextra 11 ac sinistra vel ferro vel cauterio cuprino, sicut superius declaratum est. lemniscum traicies cum aceto et sale et oleo, etⁱ supra cataplasma imponis, donec fervor desinat, et saniem faciat. Post purgatis vitiis, lemniscos eximis, et traumaticum imponis, et ternis diebus interpositis solves, et medicamentum renovabis, donec sanetur.

XLIX. Si aquatilia in articulis vel in gambis fuerint, frigido ferro omnino non sunt tangenda; ne abundantia humoris iumento discrimen importet. Sed utendum est scarificatione subtili, et detractio sanguinis; post quae lanis^a calidissimis, tam cum

Goth. (e) linitur Goth. (f) Ita vulg. malagma corripbat Gesn. (g) at malebat Gesn. (h) malon Goth. (i) Vulgo ut.

XLIX. (a) Ita pro lavis valid. habet S. M. clarissimis G. (b) reliqua cap.

Tab. II. Corticis idem apud nos nomen est, quod ad ungulas equi olim nostri transtulerunt.

Cum aceto) Infra III. (vulgo II.) 48. s. 3. pannos vel lemniscos ex aceto et oleo sub cute per foramina traice per triduum.

Et supra cataplasma) Ita sum ausus corrigere vulgatum ut supra cataplasma imponis. Scilicet etiam supra s. 7. traiectis lemniscis imponit cataplasma; sed non erat necesse, ut iterum Vegetius lectorem illuc able-

garet; praecessit enim: sicut superius declaratum est.

CAP. XLIX. Aquatilia) Supra I. 25. 6. nominavit. Gesnerus ὄδαριδης dici graece suspicabatur. Ozaenas ipse in fine huius capituli vocat, et Hippiatrica. Nescio an sint eadem, quas Crescentius IX. 43. gallas dixit, et Iordanus Rufus libro I. cap. ultimo apud Cangium Gloss. Latin. h. v. et Iordanus Italice versus cum L. Rusio. Nostrates videntur eandem Wasser-gallen vocare.

Script. R. R. Tom. V

N

2 aceto quam cum optimo sale tunso et oleo vel axungia per dies quinque conliganda sunt loca. Si tardius haec cura profecerit, utendum est ferventissimo caustico, ut faciat ustiones. Alia^b quoque ratione sanantur, si sletam^c qua tinctores utuntur, et salem pro dimidia parte commisceas, lanamque succidam ex aceto alliges, post diem tertium soluturus. Si aperturam fecerit, farinam hordeaceam ex melle coctam cum lini semine et foenugraeco inducis; ad ultimum
3 malagma crudum impones. Praeterea atramentum sutorium,^d gallulas minutas, et alumen aequis ponderibus tunsum cum axungia miscebis, addito pulvere mali granati, nitro et aceto; quae in commune decocta vitium, si adiungatur,^e emendat. Ficus siccae cum sinapi contusae mixto aceto imponuntur. Post diem tertium soluto medicamento, si tardius profecerit, eadem cura renovatur. Cum melius habere
4 coeperit, alecem^f impone articulis. Alii opopanax

om. S. M. (c) quae sit *fleta*, qui *trictores*? nec invenio, neque comminiscor. Gess. Sed recte Gotb. *tinctores*, deinde *foenugraeco* pro *foenigraeco*. (d) scriptorium in hac re commendat Eumelus Hipp. x. p. 413. a. Ruell. Gess. (e) debebat *adiungantur*, emendant. In Gotb. est *vitium supponat*. deinde *mixto cum aceto*. (f) *allicem* S. Vulgo *alliecem*. Deinde *opopana-*

Sletam) Videtur esse vel lixivium, stacte, vel alumen. Marcellus Emp. c. 42. alumen quo infectores utuntur nominat. *Tinctores* quos e Gotb. restitui, assecutus erat Sladus, qui praeterea *saeculam* vel *herbam* corrigebat. Nunc demum video feliciter coniecit Sladum. Ecce enim Marcellus p. 429. ubi mentagrae seu impetigini remedia dat: *si secula vini, qua tinctores utuntur, cum aqua permixta locum perunxeris* — et continuo *destringas*, nam si diutius fuerit, *altius vis eius insidet et ulcus grande faciet*.

Atramentum sutorium) Hippiatrica p. 294. μέλαν καλλυπταρικόν, κακίδας, στυπτηρίαν ἐξ ἰσού κόψας μετὰ ἀξουγγίου μίξον καὶ μέλου φλοιού καὶ ὄξους καὶ ἀλάς καὶ νίτρου τὸ ἀρκοῦν καὶ ἐπιτίθει.

Ficus siccae) Hipp. p. 295. σῦκα καὶ σίνηπι κόψας ὄξος τε μετὰ στυπτηρίας ὑγρὰς προσβαλὼν ἐπιτίθει. unde videtur h. l. excidisse alumen liquidum.

Opopanax) Hipp. ὀποπάνακκ μετὰ κρείδινον ἀλεῖρον συνειψήσας ὥστε ἐμπλαστρώδη γινέσθαι.

cum farina hordeacea coctum in modum cataplasma-
tis imponunt. Nonnulli fabam fractam in aqua de-
coquunt, et mixto melle deterunt, et in panno indu-
centes curant. Ad ultimum malagma cupressinum
imponunt. Plures calcem vivam et cineres ex melle
et vino commiscent, et ozaenis frequenter imponunt.
Ad ultimum caustico utuntur. Quae genera curarum, s
et posterioribus pedibus adhibenda veterum censet
auctoritas. Usus invenit, addito sale et aceto ciliciiis^a
ozaenas defricare, donec cruor aut tumor emanet.
Quae observatio etiamsi non persanaverit, sequentes
tamen adjuvat curas.

L. Interdum reumatici iumentorum interdum ven-
tosi sunt pedes: quae vitia nunquam tangenda sunt
ferro, sed exsicccanda per malagma vel causticum, et
aliquando urenda leviter per venas, et cauteriis^a me-
tus, qui humorem suscipiunt, angustentur, et con-
stringantur, ut^b pro tempore asserant medicinam:
quia in^c totum, etiamsi intercisae et adustae sunt
venae, non poterit talis causa sanari.

LI. Impetigines quoque in articulis vel genibus
inter nervos commissuralibus locis aliquando nascun-
tur, et fit vulnus simile rhagadio, et non facile sana-
tur, nisi stalticis vel stypticis rebus, non sine alliga-
tura, vel interdum adustione curetur. Malagmas
quoque convenientes oportet imponi.

LII. Vrigines^a etiam in pedibus, cruribus ungui-

cum — coctans Go. (g) cibus ozim Go.

L. (a) cauterii F.S. nobiscum S.M. supernas pro per venas G. idem ma-
lagma dedit pro malagmas. (b) (meatus) ius. S. (c) si in totum et in-
tensus et adversae S.M.

LII. (a) Vulgo *Vrigines*, (b) acritudo humorum consuevit generare, et

Cap. LII. *Vrigines*) Ita recte vul- Critic. Arnob. p. 475. monente Ge-
gatum *uligines* correxit Meursius anero. Simile est vocabulum *utigo*

busque vel sub armis aliquando generantur, quas quidam dulcedines vocant; habent similitudinem scabiei. Quae cum se diffuderint, pedes exulcerant ad similitudinem leprae, et urgente prurigine animalia sibi partes illas corrodunt, vel alternis pedibus confricando vulnerant. Quod vitium a^b crudo vel putrido humore consuevit generari, et idem curatur detractio sanguinis, unctionibus et purgationibus ventris. si radix cucumeris silvatici cum nitri pulvere misceatur infusa per fauces, humores pessimos purgat.

LIII. Podagra vero nonnunquam solet occupare iumenta, cum hominum vitium transit in pecudes: cuius passionis haec sunt signa. nec stare potest, nec ambulare, sed si cogatur, claudicat, et saepe se proiiciet, sicut indigesta ex hordeo animalia faciunt, quae^a propter dolorem non coquant cibum. et ideo fit hor-

ideo curantur S. M.

vel ostigo, quam eandem mentiginem vocat in ovibus Columella. At infra VI. (vulgo IV.) 24. est *malagma ad uligines* sine varietate scripturae. Quodsi *urigines* verae hoc in loco sint, infra etiam easdem reponi malim. Quid si *osulaginem* vel ut paulo post est in Editis *osulaginem* IV. 14. 4 et 3. cum *ostagine* Columellae comparaverim, atque utramque cum *uredine* et *urigine* ab urendo deduxerim, quasi *ustaginem* et *ustilaginem* dictam?

Dulcedines) Cicero Legg. I. 47. quia *dulcedine* haec et *scabie* carent. Infra Vegetius V. 14. (vulgo III. 15.) 4. *dulcedinem* iterum dixit ubi Hippiatrica *ερεσσιμός* habent. Gratius Cynege. 418. At si *deformis* lacerum

dulcedine corpus persequitur *scabies*. Sed video, iisdem locis iam usum esse Gesnerum in Thes. L. L.

CAP. LIII. *Indigesta ex hordeo*) Apsyrus Hippiatric. p. 164. κατακλίνεται ίσικώς τῷ χειρὶ διακόντι.

Quae propter) Gesner malebat: quia — coquit, Hippiatrica post superiora: καὶ ἐστὶν ἀνέρις πρὸς πᾶν τὸ προσπερόμενον καὶ τὸ στόμα θερμὸν ἔχει καὶ κατὰ ἔκτρον, τὴν τε ὑπερώαν μετώρον, οἷτε ὄρχις αὐτοῦ ἐνᾷλλονται ἐναλλάξ καὶ ἕνα, καὶ ὁ καυλὸς προπίπτει καὶ ἐπαίρεται καὶ οἱ πόδες ἐν τῇ στάσει προσλαμβάνονται τὰ κόπρα διὰ τὴν πύρωσιν ὥς καὶ ἐν τῇ ὑποστρίψει. Quae mihi revocant in mentem locum Aristotelis H. A. VIII. c. 24. ubi inter equorum

ridum, et corpus eius calebit, venæ etiam exstebunt, natura submissa erit, in pedibus stercus haerebit propter nimium eorum calorem, sicut subtritis solet evenire. Cui proderit, si non sinatur accumbere, sed minutim deambulet loco sicco, donec sudet; multorum manibus confricandum est, ut vehementius sudet. sanguinem ei detrahes a capite a superioribus venis, sed non multum. sequenti die de posterioribus locis detrahes supra talos. tertio de gambis vel de sub ipsis dolorum locis. Memineris semper parum oportere detrahare. Aquam calidam dabis in potu, in qua adicies pulverem nitri, et triticeam farinam, pollinem^b quoque thuris acetabulum plenum in vino maceratum infundis, et triduo per nares singulas cotylas. betas^c etiam excoques, et aquam earum ad tres^d cyathos suffundes, et exercebis eum singulis diebus. ventrem quoque eidem expurgabis ut auferatur humor pessimus, qui descendit in venas. Hoc genus^e

LIII. (a) Forte leg. quia — coquit Gesn. (b) reliqua cap. om. S. M. (c) bleetas G.

gregalium morbos primo loco memorat podagram, eiusque signum ponit: ὁ γὰρ ὁρχος ἀλλεται ὁ δεξιός. ἢ κατὰ μέσον ὀλίγον κάτωθεν τῶν μαστέρων ἐγκοιῶν τι γίνεται καὶ ῥυτιδῶδες. Ita enim cum Gaza Codex Mediceus postrema recte scribit, quanquam fateor ne sic quidem signum intelligere.

Deambulet loco) Ita recte Goth. pro *deambulare et loco*. Hippiatrica: ἐλαυνόμενος κατ'ὀλίγον ἐν σάπηρ μέγρι τοῦ ἰσθμῶτος.

Superioribus venis) ἐκ τῆς ὑπερώης μὴ πολὺ Hippiatrica.

Supra talos) ὑποκάτω τῶν ἀγκυλῶν παρὰ τοὺς ἀτραγάλους ὡσαύτως

μὴ πολλῇ τῇ ῥύσει, ἐκ τε τῶν ἐμπροσθέν. ποτίζειν δὲ αὐτὸν etc.

Pollinem thuris) Hippiatr. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο. ἱερανθίμου ῥίζης δράκα καὶ μάννης οὐξυβαφον θείντα ἐν οἴνῳ ἐγχυματίζειν διὰ τῶν ῥινῶν, καὶ ἡμέραν κοτύλην μέχρις ἡμερῶν τριῶν, καὶ πτελέας φλοῖον κόπτοντα ἐν ὀλῳ καὶ οἴνῳ πλύνοντα ἐγχυματίζειν ὁμοίως. Est ergo μάννη h. l. quæ alias μάννα λιβάνου dicitur.

Ad tres cyathos) Plenius Hippiatrica: καὶ τῇ ἀφιεψήματι ἐκπισσθέντι μίξαντα ἐλαίου κυάθους τρεῖς κοτύλαις τρισὶν ὡσαύτως ἐγχυματίζειν καὶ γυμνάζειν αὐτόν.

purgationis adhibebis: thymi acetabulum plenum in vino veteri dulci macerabis, et singulas cotylas per nares eidem infundis, foenum viride adponis: quod si defuerit, siccum nitro aspersum dabis: si nihil profecerit, castretur, et vitio carebit. nam podagra raro vexat cunuchos.

LIV. Orthocola^a etiam iumenta vel stillosa dicuntur, quae contractionem nervorum patiuntur in pedibus, et de capitibus ungularum calcant, et sunt rigidis^b articulis, ut planas ungulas in terram ponere^c non possint.^d Quod vitium nascitur ex enormitate onerum et labore confragosarum viarum. sed hac ratione curantur: sanguinem ei de sub cirro vel de coronis detrahes, ungulas bene compones, pollinem ex hordeo et resina cum axungia decoques, et ter^e in die perunges. tepida quoque aqua^f in qua verbenae decoctae fuerint, confovebis, et tola eius crura acopo^g perfricabis. Post^h dies quinque cataplasmas cum ex polline hordei et lini semine et foenigraeciⁱ aquis partibus ex vino decoctis:^k cataplasma imponis in

LIV. (a) *Articulosa* S. M. In titulo *de Articulis*, in *textu orthocola* Goth. (b) Ita S. M. pro *rigidi articuli plenas* nisi quod et habet. (c) Vulgo *possunt*. (d) *lautum die* S. M. (e) Vulgo *aqua deest*. *quoque aqua verbenae decocta cum fuerint* G. Vulgo *verberna decocta fuerit*. (f) Reliqua om. S. M. (g) Vulgo *foenigraeco*. Goth. *foenugraeci*. (h) *decocta cataplasmas* Goth.

Thymi acetabulum) Hippiatr. ἱππιατρ. ἱκανοῦ μιν ὀξύβαλλον οἷον δύναντα γλυκαῖ καὶ εὐώδην ὄσων εἰς ποτὶν ἐγγχεῖν εἰς τοὺς μυκτῆρας.

Eunuchos) Celsus IV. 24. *quae in podagricis chirograisive esse consueverunt, ea raro vel castratos vel pueros ante foeminae coitum, vel mulieres — tentant.*

CAP. LIV. Orthocola) Graece

ὀρθόκωλος vel ὀρθόκυλλος in contractione nervorum dicitur contraria ratione τῇ ἀγκύλῃ et ἀγκυλώσει, de qua Celsus V. 48. Locum Galeni de ὀρθόκωλῳ habet Foësius in Oecon. Hipp. sub ἀγκύλῃ. In Hippiatricis p. 262. est: οἱ τὰ γόνατα ὑγρὰ ἔχοντες — καὶ ἀκοπώτεροι οἱ εἶσιν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν σκληρὰ ἔχόντων, καὶ ὁμοίως τοῖς ὀρθοκώλοις ἢ πασσάλοις λιγρομύοις. ubi corrige ὀρθοκώλους.

omnibus cruribus ante acopo perunctis ab articulis¹ usque ad genua: quae loca lanis succidis munies et fasciabis, et ter in die paulatim incedere facies. Si hoc non profecerit, malagmam hanc articulis¹ eius imponis. Ammoniacy,² galbani, opopanax, medullae cervinae lib. 2, resinae terbentinae uncias 2, apochymatis¹ libram, resinae fixae libram S. oleum vetus quod sufficiat, lento igne decoques et colabis, impones in aluta^m per dies plurimos omnibus pedibus, donec sani sunt. Sed neccessaria festinatio est, quia sic solent remanere si tardius cura praestetur." Alii⁵ vero urendos censent paulatim in articulis, sed raro etiam prodest ista medicina.

LV. Animalium ungulae asperitate ac longitudine itinerum deteruntur et impediunt incessum. Ex tor-

(1) Ita correxit cum Morg. Gesner vulgatam *auriculis*. (2) Vulgo *Armoniaci*. Goth. *Armoniacy*. Recte margo Io. A. Fabricii. (3) Ita margo I. A. F. vulgo, *apocimatis*. (m) Ita corr. Gesn. vulgatam *alutam* Goth. *ablutam*. (u) Vulgo praestitur corr. Gesn. praefertur Goth.

Apochymatis) Ita ex margine libri I. A. Fabricii correxit Gesner vulgatam *apocimatis*. Eadem varietas librorum est infra V. 27. 4. (vulgo III. 28. 4.) et VI. 44. 4. (vulgo IV. 44. 4.) Recte movuit Gesner ex Dioscor. I. 98. *xopissam* ab aliis *ἀπόχυμα* dici, οὕσαν διαχυτικὴν, διὰ τὸ ἐν θαλάσσει βρέχεται. Sed vulgatam putabat Gesner ex eodem loco defendi. Scilicet Plinius 24. s. 26. *xopissam* eradi navibus diximus cera marino sale macerato. Optima haec a tirocinio navium. Additur autem in malagmata ad discutiendum collectiones. Idem 16. s. 23. *xopissam* interpretatur *derasum navibus maritimis picem cum cera*. Hinc putabat Gesner

recte eandem *ἀπόχυμα* quasi *ramram* navis dici. Sed in Hippiatricis saepius etiam *ἀπόχυμα* scriptum legitur. Gesneri Thes. L. L. plane has formas verborum adeoque ipsam veram omisit.

CAP. LV. *Deteruntur*) Subterere Cato et Columella diserunt; subtriginem dicere licebit vitium, ut intertriginem. L. Rusio c. 528. *subiattura* ὁ *subattitura*, Iordanus Rufus c. 54. *subatuto sotto la suola del piede* vocavit. In Hippiatr. p. 254. est ἐνὶ ὑποτριβῇ ζῶον, ubi collectiones soli ὑποθλάσματα dicuntur. Vnde apparel, quae p. 240 seqq. leguntur περὶ θλάσματος, ad eundem morbum pertinere.

tura^a quoque, si in aspero vel lapidoso itinere iumenta coguntur ad cursum, indignationes oriuntur. Postremo etiam si nulla causa praecesserit, otiosa in stabulis ex collectione humorum incipiunt claudicare.

- ² Oportet^b autem solum ungulae celeriter aperiri, ut per inferiores partes apostemata digerantur,^c ne eruptionem super coronulas faciant, et difficile ac tardius^d cura procedat. Cuius haec sunt signa: Pedem priorem planum (non^e) ponet; quod si suspendere videris gressum, ut diligentius intelligas causam, ungulam subradis, et locum quem videris nigriorem, digito pulsabis, si cesserit in dolore, et maturum^f fuerit, aperies, et saniem emittis. pendiginem circumcides ad vivum. ex oleo roseo et aceto et sale cum

LV. (a) *contusione* S. M. *volutae contorsione*? Est graece στρέμμα, χάλασμα. (b) *oportet* — *procedat* omittit S. M. (c) Ita Goth. pro *apostema* digeratur. (d) *tardior* Goth. sequens cura om. S. (e) *non* addidi. (f) *cal-*

Super coronulas) Apsyrus p. 244. εἰ δὲ συμβαίνει τὸ θλάσμα ἀναρρῆσαι εἰς τὸ ἄνω, τουτέστι παρὰ τὴν ἔκφυσιν τῆς ὀπλῆς, ὁ μάλιστα συμβαίνει τοῖς σκληρόποσι τῶν ζώων. Fistulam hanc coronarum vocavit et pinxit Gibson II. tab. IX. Hippiatrica p. 254. ὁ δὲ σπασίπους ἂν ὑποτρέψῃ. φλεβοτομήσθω ἐκ τῶν μεσοκυνίων, ἵνα μὴ φλεγμαινόμενον ἐν τῇ σπράνῃ περιόρῃξιν λάβῃ· ἄθιτοι δὲ εἰσιν ἐν αὐτῇ κινήσεις. αἰτιῶνται γὰρ τὴν ὀπλὴν.

Planum non ponet) Negationem Gesnerus ex III. (vulgo II.) 54. 4. addendam esse recte momit; idem priorem pedem interpretatur partem pedis priorem seu anteriorem. Quod mihi non placet. Nam equus, cum vitio pedis non laborat, totum planum ponit. Igitur quaedam verba excidisse suspicor. Apsyrus Hippiatr. p. 240. θλάσμα pedum posteriorum his ipsis

signis, anteriorum difficilior et serius agnoscitur: ἄκρω τοῦ ὀνυχὸς ἐπιβαίνει. Sic et Hierocles p. 241. ubi signum addunt θερμὴν τὴν ὀπλὴν, i. e. ungulam calentem; quae h. l. excidisse cum verbis aliquot videtur. Una voce θερμὸν πλᾶν eundem pedis morbum significavit Apsyrus p. 253. cf. idem p. 463. Vnde Hesychius: θέρμα πλᾶν· ἵππου νόσημα περὶ τοὺς πόδας. ubi Is Vossius ex Hippiatricis MSS. laudavit Caput περὶ θερμὸν πλᾶν p. 400 et 404. Ceterum *aplanum* malebat Gesner; male. Sic est *ungulas planas* ponere Cap. 54. 4. Deinceps. Goth. omittit *si* ante *suspendere*.

Pendiginem) Similis est locus Hippiatr. p. 264. de pede torto: τὸν ὀνυχὰ κάτωθεν τῇ σμῶνι ὑπότμιναι — εἰ δὲ καὶ πλέον εἴη τὸ περιεμμένον, τῶν μέγχι τῆς ζωστικῆς etc.

stercore ipsius linteola imponis, animal calceabis, ^a tertio die solvis. si caro excrescit, ^b gramen decoques cum oleo et impones. Si videris carnem ipsam nigrescere, inspicias ne aliquam fracturam habeat, neque ^c clavum aut lapidem acutum, aut spinam. propter quod fomentis et resina utaris, ut possit educi. Cum purum videris vulnus, traumaticum impone. Post quod adicies fuliginem siccam. Cum ^d autem compleveris curam, resinam remissam ^e et sulphur imposito. Quod ^f si adhuc in alto apostema fuerit, hordeum vel fabam in aqua decoques, et exinde fomentabis, ut exinde ad maturitatem possit adduci. Subtritos pedes fomentabis aqua calida, axungiaque ^g veteri perunges. deinde testa candenti decoquis, oleo post et sulphure pariter contrito lamina ^h candente leviter ures ⁱ per triduum. Si vero contuderit, sanguinem de corona emittes, et calida fomentabis, axungia veteri perunges, ovinum quoque stercus cum

ciabis F. S. canciabis S. M. calcabis Goth. (g) aut S. M. (h) tenuissimam S. M. (i) quod — fuerit om. S. M. (2) Ita pro lana Gesner ex III, 4, 38. III, 4, 8. (l) inures Goth.

Stereo) Si nimius sanguis effluat, Hippiair. iubent eadem facere et τὰς ἀρμονίας σὺν τῷ ὄνυχι μετὰ ὀδόνος καταδισμῖν.

Excrescit) Hipp. αἱ δὲ ὑπερσφικτωσις γίνονται. Huc pertinet locus Laur. Rusii cap. 127. *Suole venire sotto la ungia del piè nel mezò de la suola una offensione fatta da qualche ferro ò osso ò pietra ò legno ò altra cosa simile che gli entri in sino al turtlo — vi viene nascere una certa carne soverchia — a guisa di un fico secco — chiamato volgarmente lo fico.* Ita plane etiam Iordanus Rufus cap. 53. ex Iordano Crescentius IX. c. 56.

de morbo qui dicitur ficus. Gibson II. p. 438. hoc vitium descripsit sub nomine cancri pedum et germanico *Feigwarzen*, pinxii in tabula X. Pulmunculum mox dicit Vegetius cap. 56. φιδίικας Hippiairica.

Terta candenti decoquis) In Hippiairicis p. 254. εἰ: καὶ ἐν ὀστράκῳ ζέοντος ἀποτίθενται μέχρις οὗ πρῶτος ἡνίγη. λοιπὸν δὲ μετὰ ταῦτα σκαρόδῳ καὶ δαίῳ λελευμένους χρῶν ἐπιπλάων σιδήρῳ ζέοντι ἐνὶ ἡμέραις τρισί. Vnde legendum h. l. alio pro oleo. Vide mox ad Cap. 58, aetl. 2.

Contuderit) Forte hoc proprie Graecis θλάτμω dicitur.

aceto permiscebis, et imponis, quamvis alii caprinum efficacius credant.

LVI. Si iumentum ad aperturam pulmunculum fecerit, scias totum solum, hoc* est assem, hac ratione tollendum. ungulam subradis, deinde inter commissuram calcis et assis in circuitum incidis, sublevabis a parte priorē, et solum calcis retroversus expelles; ubicunque pulmunculus fuerit, radis ad vinum, et adicies linamentum^b ex oleo et aceto et sale et stercore ipsius [imponas] et calceas, tertia² die solvis et tollis. post hoc fomentabis: c farinam hor-

LVI. (a) hoc cum hac S. M. in aperturam — totum hoc osse a se hoc Goth. (b) Vulgo Ianam. S. M. linimentum. Goth. lavamentum. (c) ferruminabis

CAP. LVI. Pulmunculum) Infra c. 61. de dorso est pulmunculus. In ungula φοίνικας habent Hippiatrica p. 241. quod idem vitium esse docent, quae de Σλάσματι pedum praecedunt, et quae sequuntur: τὰ δὲ Σλάσματα μάλιστα τοῖς ὑποζυγίοις καὶ πωταγυγίοις συμβαίνει ἤτοι ἡμιόνοις καὶ ὄνοις, ἐξ ὧν Σλασμάτων οἱ φοίνικας ἐν ταῖς ὀπίσταις μᾶλλον βροῦνται γίνονται. Forte a palma fuit pulmunculus. Idem vitium supra cap. 55. s. 4. carnem excrescentem dixerat, ubi fuit a Iordano, Crescentio et Rusio vocari admonui.

Sublevabis a parte) Similis est locus I. 26. s. 2. de sanguine e solo pedis mittendo: totum ungulae solum in circuito scalpello circumscribes, ut a corona ungula (ungulae S. M.) sublevetur ex parte, tunc circumciso-rium inseres inter unguem et solum, et cum bene elimpidaveris etc. quae quidem non magis intelligo quam hunc locum nostrum. Tandem reperi, quod lucem mihi aliquam afferret. Crescentius enim IX. c. 53 de dissolutiva ungularum sic tradit: Si vero

humores decursi ad pedes actione infusionis iam dictae inter ungulas ex incongrua cura fuerint antiquati, oportet pedes claudicantes penitus desolari — incidatur ergo subtus ungula circa extremitatem ungulae rosecta, (vide ad I. 26. s. 2. nolam) deinde violenter extremitates ungulae extirpentur extrinsecus. Quae duxit ex Iordano cap. 56. delle dissolature: similiter Rusius cap. 430. delle dissolature de l'ungie — taglia con una rasetta la sola del piè sotto la ungta di ogni banda circa la estremità del giro; poi rivolta la suola del piè la estirperai à forza da la parte di fuori. unde facile sensum verborum Vegetii intelliges.

Linamentum) Ita vulgo legitur; correxi cum Morgagno Epist. III. sect. 14 hic et postea sect. 2. ubi erat liniamento. Sic cap. 55. sect. 4. ex oleo roseo et aceto et sale cum stercore ipsius lineteola imponis. Vnde apparet, sequens imponas, a Gesnero recte inclusum, a varietate in margine posita ortum esse.

deaceam, resinam et acetum decoques, per triduum impones; hoc enim medicamento etiam fracturam eurabis, si frequenter apponas. post etiam traumaticum eum linamento^d impone, et cum corpus fecerit, corium mali granati et bitumen Iudaicum ex aceto decoques, et impones triduo, et cum solveris, iterum impone, donec obdurescat in cornu.*

LVII. Si exungulaverit iumentum, cura difficilis, sed profutura, si non egebit industria: papyrum candellarum purgatam subtiliter carpis, intingis in ovi erudi albumento, circa nudatum pedem in circuitum pones, panno et fasciolo superligabis, post diem tertium solvis, fomentabis farina frumentacea, resina, aceto et melle pariter decoctis, interdum lomentum^e pro farina mittis. Si vulnus non erit purum, vino² tepido lavabis, linamenta^b cum melle impone: cum purgaveris,^c traumatico uteris. Cum autem duxerit cicatricem, corium fabae^d cum pelle cervina combures, ex melle temperabis, addito pulvere bituminis Iudaici et mali granati cum aceto: alternis diebus medicamentum renovabis, donec cornu ungulam faciat. Ad ultimum sparteam^e veterem contundes, ex aceto in olla nova decoques, ex quo ungulam obdu-³ rescentem obvolves, et ad plenam revocas sanitatem. Si suffusiones pedes patiantur, ficus siccas cum sale pro aequa parte contunde,^f et ungulis impone.

S. M. (d) Vulgo liniamiento. (e) corium S. M. Paulo ante solvit G.

LVII. (a) Iumentum F. stercus S. M. quod recte reiiicit Rhodius Lex. Scribo. h. v. (b) Vulgo liniamenta. (c) Vulgo purgaverit. cf. cap. 6o, lit. e. (d) fove cum melle quod vino coniungis, et S. M. fovee cum melle cum vino G. (e) sparteam editi a. G. (f) editi a. G. contonde.

CAP. LVII. Si exungulaverit) Hoc accidere gregalibus equis in podagra, narrat Aristoteles II. A. VIII. 24. όταν δὲ ἀποβῆλλωσι, πάλιν φύουσιν

ἐνθάδε. γίνεται γὰρ ἄμα τῆς ἐτίρας ὑπονομένης ἢ τῆς ἐτίρας ὅλης ἀποβλή.

LVIII. Animalibus exiguae^a ungulae crescunt, vel attritae reparantur, si allii capita 7, rutae^b manipulos 3, aluminis tumsi et cribrati uncias 7, axungiae veteris pondera 2, stercoris asinini plenam manum commisceas ac decoques et utaris. Prudentius consilium est, pedum tueri sanitatem, quam passionem curare. Corroborantur autem ungulae, si iumenta mundissime et sine^c stercore vel humore stabulentur,^d et roboreis pontilibus^e (stabula) consternantur. Articuli quoque vel suffragines post iter calido^f foveantur vino. Naturaliter autem molles ungulae solidantur, si hederæ seminis duas partes et aluminis rotundi unam partem pariter contundas, et calceatis^f pedibus per multos dies inducas. Item subtritis pedibus prodest, picis liquidæ selibram, aceti heminam, salis libram, hederæ foliis quantum sufficit pariter contundis, et laboranti quotidie pedes perunges. Mollissimæ ungulae hoc uno medicamine, quo potentius nihil est, assolent indurari. lacertum

LVIII. (a) exungulae Goth. (b) ruti F. ruti manip. 4. Goth. (c) et ex Go. addidi; sine om. S. (d) Ita pro pontibus Goth. et coulecceral Gesner. stabula de meo ioserui. (e) calida fov. et vino S. M. (f) calceatis n. Gesn.

Cap. LVIII. Decoques) Regula et temporum consecutio postulat, decoquas scribi.

Plenam manum) Hippiatrica p. 255. σκορόδων κεφαλὰς τρεῖς, παγάνου δεσμήν, στυπτηρίας κικομένης γο εἰ, ἀξουγγίου παλαιού λίτρας β. κόπρου ὀνείας δράχμ etc. Est ergo δράχμ plena manus. Cf. II. 28. vulgo I. 50. s. 29.

Stabula) addidi de meo. Columella VI. 30. de eadem re: si aut stabula roboreis arboribus contrata etc.

Calceatis pedibus) Hippiatrica p. 255. κισσοῦ σπέρματος μέρη δύο στυ-

πτηρίας στρογγύλης ἐν λειώσας τοῖς ὄνυξι πρόσχωε ἄχρις οὗ ἀνάσχηται· καὶ μετὰ τοῦτο σκόροδον καὶ Ἰσραλτον ἅμα λειώσας ἐν πλατεῖ σιδήρῳ ἀποθήμενος ζέοντι πρόσχωε ἐπὶ ἡμέραις τρεῖσι. Pedes scilicet postea calceantur, ut in alio medicamine Hippiatricorum ibidem.

Lacertum) Hippiatrica pag. 296. εἰλαῖον ξέ. γ. σάφρας τὰς χλωρὰς καθεῖς εἰς τὸ εἰλαῖον δύο που ἢ καὶ τρεῖς καὶ πωμάσας τὴν χύτραν καθέψησεν ὥς κατὰ καυθῆναι τὰς σάφρας εἰς τὸ εἰλαῖον, καὶ ἐξέλων τὰ ὀστά αὐτῶν ἐπιβάλῃ ἀσφάλτον λαίης γο. στ. πιά-

vivum viridem in ollam novam mittis, adicies olei veteris libram 1, aluminis scissi (bituminis)^a Iudaici selibram, cerae libram, absinthii tunsii selibram, et decoques cum lacerto. Cum fuerit resolutum, calentia universa colabis, abiectisque ossibus et purgamentis liquatum medicamen in ollam remittes, et cum unguis indurare volueris, ungulam subradis, et factum unguentum in cannam viridem mittes, adhibitis carbonibus, prope fervens per cannam instillas unguis: provisurus ne coronam tangas aut ranulas,^b sed¹ his exceptis, in solo et in circuitu solidaturus ungulam confricabis. Memineris autem ungulas excrescendo renovari, et ideo interpositis diebus² vel singulis mensibus talis cura non deerit, per quam naturae emendatur infirmitas.

LIX. Animalium dorsa ut laboris plurimum sentiant, ita diligentius sunt curanda.^a Exceptis enim his, qui deputati sunt circo, reliquum mulorum, equorum asinorumque genus sub sellis aut sagmis solo tergo praestat officium. Vnde laudabilior industria est, quae incolumitatem tuetur, quam quae cupit laesa curare.^b Nam diligentia defendit a vitio,² si centones vel saga primum sufficientia, deinde mollia imponantur, et lota^c atque ad tempus diligenter excussa, ne aliquid sordium^d aut asperitatis inhaereat, quod sub pondere inulceret^e pellem. tunc^f

(g) *scissi* ex Goth. addidi; deinceps *bituminis* de meo et Gesneri coniect. inserui. (h) *ramulas*, quae excrescendo renovantur S. M. (i) Ita pro *si* Goth. et coniec. Gesner. (2) an deest numerus? Gesn.

LIX. (a) *serutanda* S. M. (b) *curare* S. M. cepit Goth. Vulgo *curari*. (c) *lota* S. M. (d) Ita pro *sordidius* emend. Gesn. (e) *exulceret* S. M.

σας ὑγρὰς ξι. στ' στέατος χοιρείου quae sunt minus integra, etsi ite-
παλαιού λίτρας β. καὶ πάντα συνιφέ-
μας ἱκανῶς χρόνῳ ἀλείφουν τὴν ὅπλην. rum p. 212. sic leguntur.

sagmarum vel sellarum mensura conveniens et apta, qualitas debet adhiberi. Si enim ista minora fuerint vel maiora, angustiora, vel ultra modum lata, vel quae non congruunt, graviter nocent. Hinc enim collisiones, suppurationes apostemataque nascuntur, cum nimis locus inaequali premitur pondere, vel discentes^f tracturam mercurius aut spina deteritur. Ipsorum^h quoque ponderum, etiamsi in stratis nulla sit culpa, enormitas nocet, et ideo temperanda est mensura, ne inferat vulnus.

LX. Quod si dorsum sedentis iniuria tumere iam coeperit, in recenti statim mallonem ceparum, id est calamos^a siccis, unde fascies dependent,^b in aquam^c ferventissimam mittis, et aliquamdiu maceratum, calidum super tumorem impones, fascia constringes, vel cordiscum superimpones, una quoque

(f) forte tam G. (g) vel discindens fractus incurrit S. M. In Golb. est: locus inaequalis premitur vel distendentes tractaturum. Vulgo locus inaequalibus. (h) Ita Go. pro pondere.

LX. (a) calurnos S. M. mallonem — calurnos G. (b) dependent S. M.

CAP. LIX. *discentes*) Lectioem Codd. Samhuci vel *discindens fractus incurrit* Gesner interpretatur coniliendo *discindens*^f *fractura* incurritur, quasi fractura sint centones vel sagittellis vel sellae subternenda. Melius Coor. Gesner in Equo p. 560. emendabat vel *undecente stratura*. Mercurium iterum nominat VI. (vulgo VI.) 2. Sequens stratorum culpa confirmat Gesneri correctionem.

CAP. LX. *Mallonem*) Hippiatrica p. 93. πρὸς τραῦμα νότον κατὰ ἀπειρίαν τοῦ καθιζομένου γινόμενον τὸν ἀπόδεσμον τῶν προμήλων, ἐξ οὗ ταῦτα ἡρτημένα ἐτύγχανεν, τοῦτέστι τὰ ζηρανθέντα φύλλα εἰς διερμὸν ἐμβά-
λων καὶ ζῆλος ἐπὶ τῆς ἑνὸς τῆς φύ-
λων

γμωντὸς τοῦ ζῶον εἰς διερμὸν εἶη καὶ ἐπὶ δεσμον μετὰ φαρμάκων, ἢ εἰ βούλλῃ καὶ αὐτὴν τὴν σέλλαν τῷ ἵππῳ ἐπι-
θεῖς, ὥστε μὴν ἡμίραν καὶ νόκτα οὕτω μείναι. Vides, cordiscum esse sellam. Ceterum eadem supra II. 35. (vulgo I. 63.) verbis variatis leguntur, ubi est: *mallonem ceparum sive ipsas cepas* — una nocte omnis auferatur *inflatio*. Unde apparet, vitiosum esse h. l. *palpabitur*. Mallo est coma. Vide Cangium h. v.

Cordiscum) Crescent. *folia cantium cum azungia porci trita superponantur, et sella vel parvulum supponatur, ut prematur medicina super ipsum cornu continue* — ad idem valet cinis *suppositus cum oleo agitata*. Gesner

nocte manere patieris. absque suppuratione palpa-
bitur tumor. Quod si clavum fecerit, farinam hor-
deaceam cum foliis caulium contundis pariter, et te-
pidam impones. Cinerem quoque cum oleo miscebis,
et inducis, quam diu clavus cadat: cum ceciderit,
lipara^a utere cum minutissimis pannis, vel mel cum
linteolis: cum ulcus purgaveris,^e Lycio^f percurabis.

LXI. Si pulmunculus natus fuerit in dorso, diffi-
cile est eum medicamentorum appositione^a siccari:
sed si parvulus fuerit, caute et praecipue cuprino
aperiendus est, ut sanies quam collegerat,^b egeratur:
tunc curandus est, sicut moris est usta curari. sed
commodius est, pulmunculum decussatim^c ferro se-
care et eximere, ita ut pellem admodum praecidas,
ne cum cicatricem duxerit, inveniatur epidermis:^d
oleum, acetum et salem continuo addis in plagam,²

(c) quam S. sph. (d) *lyppara* F. *lippara* G. *lyppa* S. M. (e) Ita pro pur-
gaverit S. M. curaberis Go. pro eo habet. (f) *lycio* edd.

LXI. (a) (*curare* vel) ins. S. (b) *colligerat* edd. a. G. *quam collectu-
ram fecerit* G. (c) *densatum* S. M. (d) *epidurmus* F. *epideriderinus* S. M.

in Indice interpretatur *fascia con-
stringere, cordiscum impotere*, et
derivat a chorda. Sed Glossae veteres
ὑπέρπυον interpretantur *scordiscus*.
Vide de scordisco Turnebi Advers.
XXIV. 3. et Cangii Glossar. Latin. h.
v. L. Rusio in cura huius vitii posuit:
*poi li poni a sella d' pannello e cegnalo
stretto, in modo che venghi a premersi
verso il corno.*

Clavum fecerit) Vitium hoc cornu
vocat Albertus XXII. p. 218. h. *quod
corium in carne dorsu vel sola caro
antea lassa videantur sicut cornu indur-
ata*. Crescentius IX. 27. similiter et
L. Rusio cap. 80. p. 42.

Minutissimis pannis) L. Rusio:
empi la piaga di stoppa ben minus-

*zata e avolta tutta in polve di calce
viva e mele.*

CAP. LXI. *Pulmunculum*) Hippia-
trica p. 93. *εἰ δὲ πνέοντα ποιήσει
τοῦτον σιδήρῳ ἀπότμημα καὶ ἐπιτίθει
ἀρόθρυμα ἵππου μετὰ ἑλαίου καὶ ὄξους
καὶ ἁλάτος πυκτοῦ*. Albertus Magnus
p. 218. a. *radunculum* vocat. Crescen-
tius IX. 28. hic morbus dicitur laesio
pulmonis vulgo. Cura a utroque di-
versa adhibetur. Iordanus Rufus cap.
22. *polmone della schena*, Laur. Ru-
sius c. 81. *polmonē* d. *polmoncello*
vocat.

Epidermis) Puto esse, quam Graeci
medici vocant *ἐγελκιδᾶ*: ulceri obdu-
ctam crustam, ut Celsus vocavit.

et ne nimius sanguis erumpat, stercus ipsius vulneri superponis, et colligabis; die tertio* folia caulium tunsa cum oleo et aceto imponuntur per dies quinque. Cum iam ducere cicatricem coeperit, Lycio^f curabitur.

LXII. Si vero fecerit vulnus, indulgebis otium, ut diligentius* curetur, et recepta sanitas confirmetur induciis, nec imponendus est labor, qui rescindat adhuc teneras cicatrices. Sanatur autem* ulcus, si gallas Syriacas combustas cum melle superimponas. Pulveres quoque corticum pini et florem* calcis vivae aequo pondere miscebis, et vulneribus inspergis.
 2 Pilulas quoque cypressi tunsas et cribratas, et cortices quercus tritos et in pulverem redactos mittis. Praeterea ossa sepiarum et testas etiam ostrearum in pulverem rediges, et aerei quoque vasis fuliginem pariter miscebis, quae bene tunsae si frequenter asperseris, siccatum vulnus ducet celerius cicatricem.

LXIII. Quod si pili tardius crescunt, vivam testudinem supra sarmenta combures, et cineres eius in novum cacabum mittes, additis unciis 3 aluminis crudi, medullae* cervinae quod sufficit, et* vino infuso decoques, et diebus plurimis imponis. revo-

(e) postero S. M. (f) *lycio* edd., ante Gesa. hic et exp. antec. *lotio* Goth.

LXII. (a) et ius. S. (b) *omne* S. M. (c) *Valgo flos*. Deinde pro *ostrearum* Gothi. *bestiarum*.

LXIII. (a) *etiam* ius. C. (b) *ex* C. (c) *fabia combusta* C. (d) *ficuum*

CAP. LXII. *Gallas*) Hippiatr. p. 93. εἰ τραῦμα ἐν σώτει σχῆ. κηλίδας συριακάς τρίψας καὶ μέλιτι ἀναδέυσας τῷ τραύματι ἐπιτίθει.

CAP. LXIII. *Vivam*) Goth. *vivas testudines feminas combures*. Hippiatr. p. 168. χελώνην ἐπάνω κληματίδων καύσας ἐφαίειν ξηρόν

ποιήσας ἐν χύτρῃ καὶ ἡμβάλλει, πρόσμιξεν δ' αὐτῇ καὶ στυπτηρίας ὡμῆς γο. γ', οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ μυελὸς ἰλαρείου τὸ ἀρκοῦν μετὰ οἶνου λειώσας τῇ χύτρῃ ἐπιβάλλει καὶ ἐπίχρισται ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέραι; πολλαῖς, καὶ οὕτω ποιήσας αὐτὰ αὐξησθῆναι.

Renovare pilos) Goth. *renovare cre-*
ditur, omisso *pilos*.

care pilos creditur. Pulvis de fabis^a combustis vel de lupinis crudis vel de foliis fici^d combustis, sevo^e commixtus superponitur^f assidue. Quod si nulla praecedente causa decidunt^g pili, spicam^h nardi et uvas passas pariter tundes, et exⁱ aceto decoques, calidumque medicamentum glabro^a corpori impones.

LXIV. Si album pilum nigrescere cupias, atramenti sutorii^a scrupulos 7, rhododaphnes^b succi^c scrupulos 4, sevi^d caprini quod sufficit, pariter temperabis et uteris.

LXV. Si e diverso albos^a pilos facere volueris, cucumeris silvestris radicem^b libram unam, nitri scrupulos^c 12, in pulverem^d coges,^e heminam^f mellis adicies, quibus permixtis^g uteris.

C. Go. (e) vino F. M. si vino C. si vino remixto Go. (f) superponatur C. (g) decidant C. Paulo antea Go. vel si nulla praecedente cum decidunt. (h) spicanardi, uvas F. S. nobiscum C. (i) ex om. C. (2) clavorum C.

LXIV. (a) Ita pro sutoricii C. veteris drachmam 1 S. M. atramenti veteris scrupulos 6 Goth. (b) odolaphinis F. S. rhododaphnis S. M. rododaphnis C. (c) Vulgo succum. succi drachmas III S. M. (d) cepi caprini F. sepi caprini Goth. deinde reparabis et utaris idem. sepi S. sibi C. Vulgo sebi.

LXV. (a) album pilum C. (b) radicem C. (c) scrip. C. recte. (d) Ita pro pulveres C. (e) Ita pro cogis C. (f) emin. C. (g) mixtis C.

Fabis) Hippiatrica ibid. από θέρμων καυθίντων ξηρίων ποιήσας ἢ φάβρατος ὡσαύτως φρυγίντος ἐπίπασσε τῷ τόπῳ.

Spicam nardi) Hippiatrica l. c. ναρόσπυλλον μετ' ἀσταφίδων συγχόψας ὄξει ζέσπον καὶ οὕτω θερμοῦ ὄντος τοῦ βοηθήματος τὸ σῶμα τὸ φαλακρὸν ἀπότριβε.

Cap. LXV. *Sutorii*) Hippiat. p. 169. μέλανος καλλιγραφικοῦ γρά. ἀ ροδόδαφνης ξύλου γρά. ὄ. στίχτος

ἀγείου τὸ ἀρκοῦν συμμιξας καὶ λειώσας ἐρίχρισον. Iam olim. h. l. cum graecis comparaverat C. Gesner Hist. Quadrup. p. 492.

Cap. LXV. *Albos*) Hippiatrica l. c. radice cucumeris silvestris denarum 1. nitri den. 2. mellis heminam, aequam olei partem miscant. Hordei tosti pulverem in cicalicibus equorum adpersum pilos concolores, non albos, inducere, monet Alexander Aphrodis. Problem l.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE

MVLOMEDICINAE

LIBER QVARTVS.

(VVLGO TERTIVS.)

PROLOGVS

Mulomedicinae me^b commentarios ordinante,^c civium atque amicorum frequens querela accepti^d operis continuationem suspendit, deflentium aegritudines mortisque clamosissimas^e bouum, cum magnopere peterent publicandum, si quid pro salute tam commodorum animalium scriptum reperiretur in libris. Cedens itaque familiarium honestissimae voluntati ex diversis auctoribus enucleata collegi, pe-

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

(a) Haec praefatio cum quatuor sequentibus capitulis, quae de bobus agunt, constituent librum IV. Digestorum mulomedicinae in MS. Codice Corbeiensi, in quo tamen et praefatio, et tria capita cum parte quarti desunt. Sed id quod dixi et ex iis quae supersunt, et ex catalogo capitum, qui libro praemittitur, collegimus. Notandum autem est, quae hic in quatuor capita, in codice illo Corbeiensi in quadraginta quatuor capitula dividi. Haec adscripta exemplo I. A. Fabricii. (b) me om. S. M. (c) ordinanti S. M. commendatoris ordinatione Goth. Idem deinde continuatione. (d) forte incepti aut ocepti adeo. Gea. (e) damnosissimas bouum pro magnopere suppli- cantium S. M. suspicatur Gea. calamitosiss. Goth. nunguo opere. Idem post

destrique sermone in libellum contuli; cuius erit praecipua felicitas, si eum nec scholasticus fastidiat, et bubulcus intelligat. Maximo^f autem incitamento, mihi fuit ipsorum boum utilitas et gratia, sine quibus nec terra excoli, nec humanum genus sustentari ullatenus poterunt. Cuncta igitur legumina sive frumenta bobus merito aratrisque debentur: vinearum ipsarum usus periret, nisi eorum adminiculis subvehendis carpenta sudarent. Quid de diversorum onerum^g comparatione^h referamus? dum inter mobilia et quidquid gravius est absque vehiculis pene reddatur immobile. Reliqua quoque animalia ipsaeque cohortales aves ex^h eorum capiunt labore substantiam. Vnde enim equis hordeum, unde cibum canibus, unde porcis pabulum dominorum solertia ministraret, ni pararentur boum labore frumenta? Et neⁱ longum faciam, bobus debent alimenta, quidquid ali potest.ⁱ Apud alios genus mulorum, apud alios camelorum, apud paucos elephantorum licet exiguus usus est: nulla potest natio esse sine bobus. Postremo, ut ad providentissimorum virorum scripta redeamus, quorum firmatur auctoritate,^k Iustitiam iumentorum caede violatam^l derelictis terris ad siderum remeasse consortium.^m Quid potest laudabilius reperiri, quam ut numenⁿ aequissimum boum fugaretur interitu? quod, dum homicidia fierent, permanebat in terris. Duplicem igitur sollicitudinem^o oportet impendi, ut sanitas incorrupta maneat, et

libellum addit parvissimum. (f) om. hinc ad s. 6 S. M. (g) *comparatione* Morg. IV, 24. (h) et F. (i) *potest aptius. Alias* Goth. (2) Ita vulgatum auctoritas correxit Morgagni qui praeteres horum malebat. (l) Ita correxit Gesner vulgatum *violenta*. In Goth. est *iustitia* — *violentam* — *laudabile*. (m) Ita vulgatum *consortem* correxit Morgagni. (n) Ita cum Morgagni scripsi pro *numen*.

aegritudo, quae ex casu vel negligentia sive labore contracta est, competentis medicinae curetur ratione.

I. Vt longaevi et sani sint boves, bubulcum convenit providere^a vel dominum, quatenus frigoribus calidissimo^b cubili muniantur, et si fieri potest, semper^c per foco vicini sint boves. Quodam^d enim beneficio naturali eiusmodi animalibus semper ignis commodum^e est, sive quod inutilis et pestifer humor exudat, sive conceptum ex pastu vel opere frigus expellitur, sive et^f flammaram halitu interna^g curantur.

³ Praeseptum oportet exstructum esse diligenter, ne quid pabuli inter pedes animalium pereat. Bovile autem loco sicco^h statuendum est, assidueque mundandum est, ita utⁱ quotidie pabulum ad edendum inutile substernatur, ut boves siccus et mollius cubent. Par^j quoque studium est, cum boves revocantur ex opere, ut colla eorum ex vino tepido perfundantur, et diutissime perfricentur.^k Cum vero de via vel pastu redeunt lutulenti,^l adhibita, priusquam deducantur^m ad bovine, aqua diluendi pedes, ne inhaerentes corpori sordes ulcera generent, vel ungulas faciant molliores, vel certe molestiam manducantibus, vel inquietudinem afferant dormituris.

⁶ Sedⁿ hieme omni solertia frigus est prohibendum, velut^o aestivis mensibus pura aura quaerenda. Per

CAP. I. (a) *praevidere* S. M. *pervidere* — quatenus G. in Fabr. et S. est quatinus, deinde Goth. in pastu — extrusum diligenter. (b) *calidissimum cubile* muniantur S. M. (c) *Quod* S. (d) *accommodatus atque utilis est, ut pestifer humor recedat, et frigus excellatur* S. M. (e) *et* S. M. vulgo in additur. (f) *interiora curentur* S. M. (g) *calido* S. M. (h) *ut* S. M. et Goth. pro vulgato quod. (i) *Parum quoque fastidium* F. S. nobiscum S. M. (j) *fricentur* S. M. ac — *confricentur* Goth. (l) *lutulentia* F. S. nobiscum S. M. (m) *induc* in ovile S. M. in ovile Goth. (n) *sicut* S. M. (o) *ita* S.

CAP. I. *Lutulenti* In Samb. margine est: *lutulenti priusquam inducantur in ovile adhibita*, aliter atque inde laudavit Gesner.

diem igitur sub^r umbra, per noctem sub divo boves stare convenit. Non enim pauciores, si aestuaverint, quam si alserint, colligunt morbos. Praeterea unum ovum crudum cum hemina salis et sextarium vini per singula capita septimo (die)^q diffundi percommodum est. Iuvat etiam si^r allium tunsum hircino^s misceas sevo,^r herbam quoque verbenam additam deteras, rutam herbam, etiam^r pollinem inungas,^r et cum vino per os digeras. Cavendum praecipue^r est, ne aut cursu nimio aut longo itinere fatigentur, vel^r (ullis) gravioribus certe oneribus affligantur. nimiam enim lassitudinem sequitur aegritudo, et omne animal est^r debile, si rumpitur. Aquam quidem istius generis animal non requirit nitidissimam, nec usque adeo laeditur, si sordidam biberit. Sed^r tamen bubulci diligentis^a est procurare,^b ut mundam semper et optimam bibant. Maxime autem studendum est, ut competentibus redundantibusque cibariis^c saturi semper habeantur et pingues. Omnis enim aegritudo exordium sumit ex inacie. Exhaustum^d animal celerius labor frangit, aestus vexat, frigus penetrat. Non solum enim aestivis mensibus^e pascuum sufficit, nisi^f frondes diversi generis addantur, et^r minuatur varietas ipsa fastidium. Hieme autem^f non tantum paleis, sed foeno quoque et hordeo et saepius ervo saginandi sunt boves. Nullus autem^g ubiores ciborum repudiabit expensas, qui consi-

M. mensibus auram quaerendum Goth. (p) in S. M. (q) (die) ins. S. (r) si om. S. (s) sepa hic et al. F. (t) ervi S. M. (v) teras S. M. Deinde dirigas Goth. (x) vel graviaribus sit. S. M. G. omisso ullis. (y) inapit S. M. (z) est S. M. Paulo antea laeserit malavi ex Goth. (a) Ita scripsi ex conj. Morgagni. Volgo diligentius. Tyr. T. diligentissime S. M. (b) procurare S. (c) cibariis saturatos semper habeant S. M. etiam Goth. cibariis inserit. (d) Pacum igitur S. M. Paulo antea Goth. a macie. (e) Ita pro ubi S. M. (f) et — fastidium om. S. M. (g) (autem) ins. S. G. (h) Volgo sunt.

derare voluerit, boum per inopiam pereuntium quam cariora sint^h pretia.

II. Adversum^a boum morbus non minor adhibenda est diligentia quam equorum. nam equinum genus morbus qui appellatur malleus, diverso genere passionum migrando^b per plures contagiones consumit; boves quoque idem morbus interficit,^c sed a diversis diverso nomine vocatur, quem plerumque vulgus achana^d num appellat.^e Hic morbus bovem si quando tentaverit, istis agnoscitur signis; erit pilo horridus, et tristis stupentibus oculis, cervice deiecta, salivis assidue per os fluentibus, incessus pigrior, spina rigidior, fastidium maximum, pauca^f ruminatio. Cui si inter initia subvenire tentaveris, discrimen evadet: si per negligentiam adhibeatur tardior cura, vctustioris morbi non potest superari pernicies roborata.^g Inter exordia igitur taedianti bovi adversus omnes morbos potio ista succurrerit: tres semis^h uncias squillae minutatim concisas, praeterea radices tenerae populiⁱ effossas et diligenter lotas contundesⁱ in pila, et tria ex iis pondera, addito sextario salis, in vini septem sextarios mittes, et per septem dies per os bobus singulos sextarios digeres. Quod si toto anno adversus omnes aegritudines desperatas boves

II. (a) Hic incipere Caput alterum in Codice monuit Samb. igitur vulgarem distinctionem mutavi. (b) Ita pro *emigrans* S. M. *migrantem* Go. deinceps *contagione* Gesnerianae ex Samb. correxi. (c) *consuevit interficere* S. M. (d) (*achanum*) addit Samb. (e) *parva* S. M. (f) (*Potio contra omnes morbos boum*) addit Samb. quod fuisse lemma arguit Gesner. (g) *semis* om. S. M. (h) Ita pro *popinum* S. M. *popinae* Go. (i) Ante Gesn. *contondes*. deinceps ex *hiis* Fab. S. *his* Go. idem pro *vini* habet *mumici*.

CAP. II. *Vulgus*) Post hoc vocabulum editio Fabri apponit signum lacunae, quam explevimus ex Codice.

Populi) Vide infra ad V. 74.

(vulgo III. 75.) notam. Sladus continebat *peponum*.

Pondera) Contr. Gesner corrigebat *pondo*. Idem deinceps pro *stagnare*

stagnare* volueris, incipiente vere, id est ab idibus Februarii, quindecim diebus continuis hanc potionem dabis omnibus diebus, quae usque adeo salutaris est, ut approbatum sit integro anno boves sic curatos nullius morbi contagione tentari. Talis etiam compositio et morbis resistit, et vires animalium firmat: folii capparis,¹ folii mirti silvestris,^m folii cypressi ana uncias tres* diligentissime deteres, infundes in congiū aquae, et una nocte sub divo manere patieris, et inde ieiuno* bovi tepefactum per triduum singulos sextarios dabis, quae potio ad stagnanda animalia quater in anno facienda est ultimis temporibus veris, aestatis, autumnī et hiemis. Morbos aegritudinesque depellit. tres uncias baccarum lauri, gentianae, aristolochiae longae, myrrhae,^q betonicae diligentissime detere, et misce cum mero; ex quo trinas heminas triduo iugiter iumento per os dabis. Spicae quoque allii tritae cum vino quoque^s per nares infusae purgant capita iumentorum. Ova cruda cum melle iumentorum faucibus inseruntur, atque ita* fastidium ac nausea* discutitur. Expedit tamen salem pabulis misceri; marrubium quoque tritum mane cum oleo vinoque diffundere. Thuris, pulverem cum mero sive per nares inieceris, sive per os dederis, prodest. Nec minores medicinae

(1) praeservare S. M. (l) Ita pro caprinis S. M. et Go. (m) ana uncias III addit S. (n) foliis S. (o) uncias sex S. M. (p) Ita pro unoquoque bove tepefacto S. M. (q) (emulae) addit S. (r) ita — discutitur om. S. (s) nauseaque Go. (t) Ita pro horum S. M. hora pro horum copia Golh.

malebat servare vel salivare. Infra V. 74. (vulgo III. 75.) est in eadem doctrina: si desperatas valetudines praecoccupare volueris.

Talis etiam) Haec minus integra habet Columella VI. 4. 4.

Capparis) Ita libri habent, vulgatum caprinis Contr. Gesner multisbat in lupini, Sladus in carpini.

bobus horti^a copia subministrantur. Nam porros,
 rutam, apium, et herbam sabinae^a si quis large de-
 terat et misceat vino, ternasque heminas praebeat
⁴⁰ ad potandum. aegrotantibus subvenit. Plurimique
 caulem vitis albae concisam atque serpillum et squil-
 lae partem in aqua macerant, ternasque heminas
 per triduum digerunt; quae potio ventrem purgat,
⁴¹ vires quoque^a confirmat. Ad interna autem curanda
 praecipue amurca creditur salutaris, si tantundem
 aquae misceas, et animal bibere consuescat. Sed
 quia licet sitiatur, potum fastidit^a ignotum, primo cibi
 asperguntur; deinde aqua exigua portione medica-
 tur, ad ultimum pari mensura miscetur, et usque ad
⁴² saturitatem sitientibus datur. Quocunque autem tem-
 pore, sed maxime aestate, si boves concitentur ad
 cursum, aut alvus eorum ad perniciem solvitur, aut
 febriculae commoventur. Natura enim pigrum et
 labori potius quam velocitati accommodum,^a vehe-
⁴³ menter laeditur, si ad opus cogatur insuetum. Peri-
 culosum quoque est, si ad praeseptia sues aut galli-
 nae pervenerint. Nam bos cum gallinae fimum inter
 pabula sumserit, statim nimio ventris dolore torque-
 tur, inflatusque^a moritur: cui^b hac ratione succurri
 convenit: Apii seminis uncias 3, cimini^c sextarium^d

(v) Ita pro *sabinae* Gesn. (x) *viresque* Go. (y) Ita pro *fastidiat* — potio
medic. — pro *mensura* scripsi cum Morgagni III. 4a. (z) *animal* inseri vult
 Gesn. (a) (*ipsa hora*) addit S. (b) *si statim hac ratione non succurris* S.
 M. (c) *Aminci* malebat Gesner. (d) *sextarios sex* S. M. *sextarium semi-*

Horti copia) Ita S. M. Vulgatum
horum copia Contr. Gesner mutabat
in per illorum inopiam.

Cimini) Infra V. 81. 2. (vulgo
 III. 85. 2.) est vini veteris sextarius,
 et quidem rectius, ut ex Hippiatricis

p. 223. docebimus infra. Mellis etiam
 hemina ibi rectius positur. Ciminum
 hinc tolli et vinum substitui volebat
 etiam Morgagni, et Gesnerus *Aminci*
 legendum suspicabatur. Vterque ta-
 men Hippiatricorum lucum ignora-
 bat, ubi morbus vocatur *opisthia*.

semis, et duas lib. mellis commiscet, et tepidum per os infundes, et tam diu ambulare compellis et conflicas manibus plurimorum, donec ventrem potio moveat. Gisiⁿi quoque cum vino deterere, et per os dare creditur salutare remedium. Lixivium quoque ex arbore ulmi vel cuiuscumque generis ligni cinerem, dummodo bene cretum,* cum olco miscere,^f et liquidum ac tepidum diffundere per fauces, adversus stercus pullinum^g prodest. Si autem porcinum^h stercus bos devoraverit, statim pestilentiam contagionis soliusⁱ mallei sustinet morbi. Qui cum semel in gregem vel armentorum vel domitorum incesserit iumentorum, statim omnia animalia, quae levem suspicionem^l habuerunt, de possessione^m tollenda sunt, et distribuenda illis locis, ubi nullum pecus pascitur; ut nec sibi invicem nec aliis noceant. nam pascendo herbas inficiunt, bibendo fontes, stabulaⁿ praesepia: et quamvis sani boves, odore morbidorum afflante

nis Go. *supra*scr. *semis*. Idem postea *diffundes*. (e) *cribratum* sit S. M. Vulgo *cretum*. Io Go. *decoctum* sed ex *correctio*ne *cretum*. (f) Ita Go. pro *misceris*. (g) Ita pro *plurimum* S. M. (h) *illius* S. M. (i) (*linguor*us) addit S. (z) *pascunt* S. M. (l) Ita pro *stabulo* Go. *stabula* et S. *seque*ntes et una. S.

Gisi) Infra *tres pilulas gipni*. Noster VI. (vulgo IV.) 8. gisoi resoluti pastillum unum habet. Morgagoi Epist. IV. 28. recte damnavit gipsum, qui homini et animalibus intus sumtus vitae periculum affert. Coniicit igitur legendum *githi* vel *githui*, et intelligi melanthii capitula cum seminibus. Vulgo autem auctore Sosipatro Iositi Grammat. I. dictum fuisse *gieti* annotat. Infra cap. 8. libri VI. (vulgo IV.) Codex habet pro *gini* scriptum *gyfru*. Conr. Gesner *folia fci* vel *euphrisii* intelligi suspicaba-

tur ex Apsyrto. Glossa Codicis Gothani: *Gismi*, id est *cimolca*.

Ecce cretum) Infra *breve cretum*. ubi Codex *tritum* habet. Cretum seu cribratum h. l. praefert Morgagni, quia et infra cap. 46. est *lixivium* quoque cineris diligentissime *cretum* cum oleo.

Solius mallei) Haec vltima et lacunosa esse, suspicatus sum Io Praefatione ad Vegetium.

Stabula) Cf. infra V. 22. 5. (vulgo III. 23. 5.)

depereunt. Vsque eo etiam mortua cadavera ultra fines villae proicienda sunt, et altissime obruenda sunt sub terris, ne forte ipsorum corporum interna sanorum contingantur et pereant.

III. (vulgo II. sect. 16). Vno ^a quidem vocabulo ⁴ pestilentia appellatur, sed habet plurimas species (et ¹⁶ diversas), ^b quas enumerare non ^c piget, ut facilius ² ipsa principia a diligentibus intelligi possint. Est ¹⁷ itaque humidus (morbus), ^d quoties ^e per os et nares humor effluit bobus, et fastidium aegritudoque consequitur. Est siccus, quoties ^f nullus humor apparet, sed animal quotidie macescit, et fit deterius, nec iuxta consuetudinem appetit cibos. Est articularis, quoties interdum de prioribus interdum de posterioribus pedibus claudicant boves, cum habeant ungulas sanas. Est et subrenal, quoties ^g a posterioribus debilitas ³ incipit, et quasi ^h lumbi dolere creduntur. Est far- ¹⁸ cimosus, quoties ⁱ per totum corpus bobus tubercula exeunt, aperiunt se, et quasi sanantur, et iterum ⁴ in aliis locis exeunt. Est et subtercutaneus, quoties ¹⁹ humor pessimus in diversis partibus corporis ^k bobus erumpit et decurrit. Est elephantiosis, ¹ quoties velut scabies minutae pustulae circa nares vel collum exeunt ^m ad similitudinem lenticulae. Est et insan- ^a

XXIII. (a) Novum Caput cum Codd. Sambuci exordior, quod ibi inscribitur: *De speciebus pestilentiae boum.* (d) (*diversas*) add. S. equidem adiunxi et. (e) Ita pro vulgato *non licet* (*vel riget*): *facilius scripsi ex coniect. Gesneri.* (d) Ita pro *humor* scripsi ex coniect. Gesneri. Lemma Corb. *signa morbi humidi.* (e) *quotiens — defluit* Go. (f) *quotiens* Go. (g) *quotiens* S. (h) Ita pro *appareat et quia* S. M. (i) *quotiens* S. (2) (*per corium*) addit S. (l) *elephantioses* S. M. *elephantiosus* Go. (m) Ita S. M. pro *cicatricibus exeunt extra corium et ad.* (v) Ita S. M. pro *Est mania.*

CAP. III. *Est et insan-ia*) Eandem aut aridum in equis vocat et iisdem infra V. 22. (vulgo III. 23.) alienum, maleum, orabum vel arabum notis designat.

quae reffectis bobus eripit sensum, ut nec audiant more solito, nec videant: ex qua passione celerrime moriuntur, quamvis hilares pinguesque videantur. Ili omnes morbi contagione sunt pleni; et si unum⁵ animal apprehenderint, celeriter ad omnia * trans-²⁰eunt; et sic interdum aut integris armentis aut omnibus domitis afferunt interitus. Vnde omni studio quae semel tentata fuerunt segreganda sunt animalia, et ad ea loca mittenda, ubi nullum animal pascatur; ne contagione sua omnibus periculum inferant,* et negligentia domini (sicut solet a stultis) divinae impnetetur offensae. Evincendi tamen sunt, et exquisitis⁶ remediis expellendi acerbissimi morbi.⁴ Panacem* a²⁴ seplasiariis* comparas. Eryngion autem herba dicitur,⁷ quae in littore nascitur prope undam maris:²² florem habet quasi aureum vel galbineum; folia eius sunt quasi folia cardui silvestris, inter arenas littorum largissime spargit radices:* has effodies, et in umbra siccatas servabis. adversus morbum tam equorum quam boum plurimum prosunt. Ex quibus potio⁸ componitur ista: Radicis panacis, itemque radicis²¹ herbae eryngii ternas uncias, seminis quoque foeniculi* uncias 3 pariter deteris* diligenter, addisque farinae triticeae sextarium, ita ut prius frumentum frangas et molas: quae omnia de calida fervente conspergis, et cum melle vel sapa novenas offas inde

(o) plura S. M. (p) Vulgo generet. S. M. inferat. (q) expellendi. Quamvis acerb. m. (variis expensis curantur.) Somb. (r) Hinc ad finem sect. 7. omitt. S. M. (s) Ita pro *supplasiariis* Gesn. scribi volebat. (t) *Spargi* pro *spargitur* dedit Goth. radices addi voluit Gesner. (v) Ita pro *foeni* S. M. (x) Vulgo *deteres*. (y) Ita S. M. pro *offas singulis diebus digeris*.

Panacem a sept.) Ita vulgatum *supplasiariis* corrigi voluit Morgagni.

Spargit radices) Comparo locum supra. 17. 14. plane geminum, ubi

tamen species variantur.

Frangas) Columella: *friati ac moliti tritici farina*. In Goth. est. *frangas et sic molas*.

⁹ dabis^r singulis bobus. Praeterea sanguinem marinae
²¹ testudinis colliges, et cum vino per os dabis. quam
 quia invenire difficile est, vulgarium testudinum pro-
 desse aestimant. quod utrum bene opinentur,^a usus
 viderit. nam auctores de terrestri testudine tacuerunt.^a
¹⁰ Pulverem myrrhae^b et cassiae fistulae, necnon etiam
²⁵ thuris pro aequa parte admisces; ex eo unam semis
 unciam cum sextario vini veteris in die per nares
 bovis infundis. Quod medicamentum per triduum
¹¹ facies. Morbi quoque quos superius nominavimus
²⁶ amari sunt, et non nisi amaris potionibus superantur.^a
 Nam contraria contrariis potionibus curantur ratione
 medicinae. Ideoque pulverem herbae absinthii et
 crudorum lupinorum, herbae quoque centaureae vel
 peucedani aequis ponderibus diligenter misces, et in
 sextario vini veteris trina cochlearia singulis diebus,
¹² additis unciis 3 olei,^d per os dabis. Praesens quoque
²⁷ remedium experimenta docuerunt.^a radiculam herbae
 consiliginis^f (quam alii pulmonariam vocant, alii
 tantum^g radiculam) sinistra manu ante ortum solis
 collige; quia sic maiorem vim habere creditur: tunc^h
 ad acum [vel acutum] cuprinum pars auriculae,
 quae lata est, quasi in circulo signatur, adprematqueⁱ
¹³ ut rupta cute leviter sanguis exeat. Quod cum ex
²⁸ utraque parte feceris, medium orbiculum perforas
 ad acum, et in eodem foramine inseres (radiculam),^a
 quod [ubi exierit,^j] omnis pestilentiae virus per

(x) Ita volebat Gesn. pro opinantur. (a) Ita pro tractaverunt S. M. paulo
 antea: testudine prodesse posse Go. (b) myrrhae addidi ex S. et Go. po-
 stea nares bovi Go. (c) curantur S. M. (d) (singulis bobus) addit S.
 (e) Ita S. M. pro experimentaverunt. Huc pertinet lemma Corb. de bubus
 radicandis. (f) cum silig. Grth. (g) Ita voluit Gesner pro tantundem.
 concedendum Go. (h) verba vel acutum varietatem puto, ideo inclusi, ad
 acum est pro acu. (i) Vulgatum adprematque Gesner mutabat in adpre-
 miturque. Go. designatur acciprum itaque ut rupta, uode malim quasi cir-
 culo designatur atque premitur. (j) (radiculam) addidi. (l) ubi exierit

ipsum defluit vulnus, donec ille solus locus, qui designatus est, putrescat et decidat, atque ita animal liberetur. Visci^m folia cum vino trita defunduntur⁴¹ in nares,ⁿ atque ita singulis bobus sive universis gregibus, cum morbum incurrerint, subvenitur. Suffimenta quoque plurimum iuvant, sulphur, bitumen,⁴⁵ allium, origanum, semen coriandri aequaliter^a misce, et vivis carbonibus insperge, et cooperta capita^r boum supra vas, in quo suffimenta incenderis, diutissime continebis, ut fumus os eorum^q ac nares impleat, atque ita ad cerebrum et interna salutare^r remedium penetret. Sed et totum suffimentare percommodum⁴⁶ est, ut ab eodem morbi^r pernicies expellatur, et caetera pestilentiae contagio^t non coinquinet. Generalia igitur remedia adversus morbos generales contagiososque retulimus; nunc adversus valetudines, quae singulis animalibus accidunt, nec in alia transeunt, remedia subiungemus.⁵⁰

IV. (vulgo III). Cruditas plurimum nocet; cuius haec sunt signa: crebri ructus, cibi fastidium, sonitus ventris, intensiones^a nervorum, oculi hebetes: propter quae nec bos ruminat, neque lingua se^b deter-

iusi, ut sensum turbantia verba. (m) Vulgo usci a. G. (n) (*et sic animal liberatur*) iussit S. (o) *aequal. m. et vivis* ex S. addidi. (p) *capita* vuluit addi Gesn. (q) Vulgo *capiat* additur. *caput* S. M. *capit* Ga. (r) Ita pro *salutari* remedio S. (s) Ita pro morbo Morg. et Gesu. (t) *contagione* Go. (v) *conscribamus* S. M. *subcumbimus* Go.

IV. Hoc capite et sequentibus continentur Colnmellae 6. c. 6. it. 7 et 8, quorum segmenta ut facilius conferri possint, in margine interiori notanda curaverat Gesner. (a) *contractiones* S. M. (b) Ita pro *linguam det.* Morg.

Cooperta capita) Vulgo deerat *capita* et deinceps legebatur *fumus os eorum capiat* ac *nares impleat*, ubi S. M. pro *capiat* habet *caput*, Golh. *capit*. Scilicet ex *capita* ortum est

capiat, et ipsum vocabulum suo loco demotum in alienum migravit. Si comparaveris locum plane geminum I. 19. 3. veram emendationem esse agnosces.

git ut solct. Proderit^a aquae calidae duos congios ut^d bibi possit digerere per fances. post quos statim brassicae^e triginta caules modice^f decoques, et ex aceto dabis, suspensumque animal ab alio cibo penitus² abstinebis. Alii cruditate laborantes clausos in bovili detinent, nec cibos praebent. quibus^g lentisci et oleastri cacuminum pondera 4 deterunt, et cum lib. mellis atque aquae^h congio miscent, quae una nocte sub divo mittunt, atque ita faucibus digerunt. Deinde interposita hora, macerati infusiqueⁱ ervi 4 lib. obiciunt, ab alio quoque cibo vel potione prohibent.³ Nam si neglecta fuerit cruditas, ventris inflatio intestinorumque subsequitur, exprimit gemitus, cibosque capere non sinit, nec in loco^l consistere, decumbere et volutari^m cogit, caudamque frequenter commovet. De experimento medicina est, caudam iuxta clunes resticula vel lino vehementer astringi, vinique sextarium cum hemina olei tepidum dareⁿ per fauces, atque ita per mille quingentos passus bovem currentem trahere: si dolor permanserit, ungulas eius secare, et uncta manu per anum finum⁴ extrahere, et rursus agere currentem. Si tardius proficit, tres partes lauri diu conteruntur, et cum duplici aquae calidae dantur. Si^o ista non valent, myrtae^p silvestris foliorum duae lib. tunduntur in pila, et duo sextarii^q ex calida aqua miscentur, ac per vas ligneum faucibus infunduntur. atque ita sub cauda quatuor digitis ab ano percussa vena sanguis emitti-

(c) Ita pro *Prodest itaque ut* Morgagn. *Prodest calidae* S. M. (d) Ita S. M. pro *ubi*. (e) *brassica* F. (f) Ita pro *modicus* Morgagni. (g) Ita pro *praetera* S. M. (h) *aquae em.* S. (i) Ita pro *macerata infusaque* malebat Gesu. nisi forte altorum vocabulorum alterius est interpretatio. (2) Ita pro *prohibeatur* malebat Gesu. (l) *loco* S. (m) Ita pro *volutare* Goth. qui *volutari*. deinceps *commovere* malebat Morgagni. (n) *dari* — *trahi* malebat Gesu. (o) *Si laurus non adest* S. M. (p) *Colum. myrti.* (q) Ita

tur.* Qui cum satis effluxerit, papyro ligata cauda restringitur.* post concitatus bos agitur usque dum anhelet. Ante detractorem tamen sanguinis adhibentur ista^f remedia: tribus heminis vini quatuor unciae contriti allii^v permiscuntur, post quam^x portionem cogitur currere: duae quoque unciae salis cum decem unciis ceparum atteruntur: mel quoque decoctum admiscetur; ex quo facta collyria longiora non parum valida immittunt in anum, ut ventrem resolvant: atque ita bos currere cogitur. Ventris^g quoque et intestinorum dolor sedatur, si anseres natantes et maxime anates animal aspexerit. Nam anas mulos, etiam equinum genus conspectu sui celeriter sanat. Sed interdum nulla^v medicina convenit,⁷ sequiturque torminum^a vitium, quorum signum est, si cruentum^a mucosumque ventrem ediderit. singulare remedium est cupressi baccae^b quindecim,^c quindecim gallae diligentissime tritae, et^d quantum utraeque ponderantur tanti ponderis vetustissimus caeseus,

pro duae S. M. (r) Vulgo emittatur. (s) Malim restringitur. (t) ista om. S. (v) Ita pro olei ex S. M. Gesn. tritici olei Go. (x) Ita pro post quae — cogetur scripsi. (y) Ita pro in illa ex S. M. Gesn. (z) Ita pro omnium ex S. M. Gesn. (a) Ita pro excrementum mutosumque cum Morg. Gesn. muscosumque Go. (b) Ita pro cupressinae scripsi. S. M. cupressi baccae et Gaubrae ana XV. bene tritas et tantundem vetustissimi casei. (c) Vulgo additur: verbenae. (d) et addidi cum Morgagn. est utraque ponderantur pen-

CAP. IV. Decem uncis) Columella decem cepis, quod praefereendum esse, rationibus physicis et medicis demonstravit Morgagni. Vult enim acritudine salis et ceparum pruritum alvum; cui consilio non sufficere videtur ceparum dextans; nec satis longa et crassa inde fieri collyria posse censet vir doctissimus, cui assentior.

Mulos) Malim mulos etiam et equinum.

Cupressi baccae) Sequor S. M. cum Colum. concinentem. Vulgatam cupressinae quindecim, verbenae quindecim gallae, Morgagni defendebat ex loco Celsi II. 33.

Et quantum) Cum Morg. et addidi. Goth. utraque ponderantur pen tanti. Voluitne pendunt? Certe ponderant malum.

quibus pariter detritis admiscuntur vini austeri sextarii 4, et in potu dantur, ita ut lentisci * mixtaque olestri cacumina praebeantur. Si venter coeperit fluere, f corpus et vires carpit operique e inutilem reddit, quia ex cibariis ad medullam h bovis nil pervenit, et i sic viride per ventrem proicit quale * manducaverit. 9 Quae cum acciderint, prima die a cibo et potu abstinendum est, ita ut i nec secunda die bibere permittatur; cacumina tamen oleastri et cannae silvestris, itemque baccae lentisci et myrti dandae sunt; nec post triduum etiam potestas bibendi nisi perparum 10 concedenda est. Sunt qui ex foliis lauri teneris libram 1, abrotanum hortense pari portione deterunt cum aquae calidae 2 sextariis, atque ita faucibus infundunt, et m pabula quae superius n praebent. Aliqui vero 2 lib. ex vinaceis o ad focum torrent et conterunt, et cum p sextario vini austeri q ad bibendum dant, et commemorata r saepius s cacumina obiciunt. Quod si neque proluviis ventris erit, neque intestinorum dolor, recusat tamen cibos, et praegravato capite erit: t lacrymae quoque oculis et pituita naribus currit, usque ad ossa frons media uratur, auresque

tanti Go. (e) Vulgo lentisco. (f) Vulgo sequitur: et videris egere. S. M. et viride quale manducant, prima die etc. (g) Vulgo capite plerumque. (h) Vulgo medelam. (i) Vulgo quod sic videris. Go. sic vide. (2) Vulgo quam quod. S. inquam dedit. (l) Ita Go. pro quod. (m) Vulgo pabulaque omisso et. (n) saepius S. M. (o) vinaceis S. M. Paulo antea aliquanti Go. (p) II sextariis ex Coleman. malebat Morgagn. (q) austeris a. G. (r) cummerata a. G. recte Goth. (s) superius malebat Gesn. (t) est ma-

Viride) Morgagni corrigebat: et viridis, et quale manducant, egerere. Sed dedi lectionem S. M. ubi vulgo erat: fluere et videris egere corpus et vires capite plerumque inutilem reddit — medelam — pervenit, quod sic videris per ventrem proicit, quam

quod manducaverit. Scilicet h. l. reserui verba et videris egere; deinde ex vulgato capite plerumque effeci carpit operique. Ex vulgato medelam Gesner recte effeci medullam. Gesner ita legebat: si v. e. fluere et viridia egerere, vires carpit operique inut.

ferro discindantur, sed usturae igne^v factae ut sanescant, veteri urina bovis ipsius confricandae sunt. aures vero scissae picula^x oleoque curantur.

V. (vulgo IV. sect. 12). Periculosum fastidium, bobus ranulae faciunt, quae aperiendae sunt, et allio cum sale pariter trito ipsa vulnera confricanda, ut omnis humor exeat provocatus.^a Melius creditur, si ad acutam cannam exseces ranulam, post vino os lavatur. interposito unius horae spatio virides herbae vel frondes dantur. Tam diu autem sustentantur molliibus cibis, donec facta vulnera cicatrices ducant. Si neque ranula fuerit, et non appetent^b cibum, al-² lium tritum cum oleo naribus infundes.^c

VI. (vulgo IV.) Bos si febrile coeperit, quod ex venarum inquietudine, et calore totius corporis vel oris intelliges, una die a cibo est penitus abstinendus, ita ut postero ieiuno eidem sub cauda exiguum sanguinem detrahas; atque interposita hora triginta^a parvos^b coliculos^c decoques, et ex oleo ac liquamine per os digeres, eamque escam per dies quinque ieiuno dabis. Praeterea cacumina lentisci^d vel olivarum, vel tenerriam^e quamque frondem, ac pampinos, si eodem tempore sunt, praebebis in cibo. Labra quo-² que eius deterges ad¹ spongiam, et aquam frigidam ter in die offeres ad bibendum, ita ut intra^f tectum

lebat Morgagni. (v) Ita pro ignee cum Morgagni. Gesner. (x) pice Colum.

V. Novum hic caput exordior cum Samb. Codd. ubi inscribitur: *de ranulis oris*. quod monere miserat Gesner. (a) *provoce*. om. Go. (b) *appeterent* Go. (c) *et salis et herboancii nullum similiter naribus digeres*. ubi latent vestigia huius loci Columellae: *vel sale et cunila defricare fauces vel eandem partem allio tuso et hulecula linire*.

VI. Eadem sunt in Columella 6, 9.

(a) Ita pro trigesimae cum Morgagni. Gesn. (b) *strignum* ex oleo et liquam. coquis et per os. Go. coculeos diriges. (c) Ita pro aculeos Morgagni. (d) *lentium* F. *lentis* S. *lentisci* S. M. Gesn. (e) Ita pro tenerriam quemque Morgagni. (f) *spongia* S. M. (g) Ita S. M. pro iusen. (h) *pastu* F.

Script. R. R. Tom. V

P

bos febriciens teneatur, nec antequam sanatus est dimittatur in pastum.^b Febrientis autem ista sunt signa: lacrymae profluunt, gravatur caput, oculi semiclausi sunt, labra salivis madida, longior et cum quodam impedimento tractus spiritus, frequenter et gemitus.

VII. (vulgo IV. sect. 4). Tussis^a boum non minus⁴ diligenter sananda est quam equorum: quae^b si recens fuerit, sextarius farinae hordeaceae cum uno ovo crudo et hemina passi per os datur ieiuno: gramen quoque concisum tunsumque admixta farina fabae fressae^c et pollinis lentis sine^d cortice sextariis duobus aquae calidae miscetur, agitataque diligenter per² os diffunditur. Veterem tussim sanant duae librae⁵ hyssopi maceratae ex aquae sextariis tribus; quod infusum teritur, et cum duabus partib¹ farinae lentis^e miscetur, et per os datur; super quod aqua hyssopi, in qua^f [decoctum] infusum decoctumque³ etiam est⁶ propinatur ad cornu. Porri etiam succus⁶ expressus cum oleo, et ipsa fibra^h cum hordeacea farina remedium praestant. Radices quoque eius

VII. Novum caput exordior, quoniam Codd. Sambuci a sectione demum 2. novum caput ordiuntur cum titulo: *Ad veterem tussim*. (a) Columella 6, 10. (b) quae addidi ex S. (c) Vulgo *frixae*. (d) *sine cortice sext. duobus* addidi ex S. M. Vulgo *lentis sextario*. (e) *lentis* addidi ex S. M. et Go. (f) Ita pro aqua S. M. et Gesn. (g) ex S. M. addidi est. (h) Ita

CAP. VII. *Fressae*) Vulgo *frixae*. Columella *fressae*, et Plinius 22. cap. 25. *fressam* laudat ad tussim; quoniam tamen Columella ipse deinde ad tussim laudavit hordeum torrefactum molitum, et Vegetius cap. 65. *larinant fabae frixae*, capite autem 69. *lenten* et semen lini et foeniculae frigere iubet, idcirco vulgatum movere volebat Morgagoi. Verum torrefactum hordeum Columellae est potius ptisana, ut deinceps videbimus. Deinde in loco Vegetii V. 64. (vulgo III. 65.) Codices meliores habent *frixae* seu *fressae*, in posteriore V. 68. (vulgo III. 69.) Codices meliores habent *terere* non *frigere*. Igitur non dubitavi *fressae* scribere.

Decoctum) Morgagai substituit *videlicet*. Reliquas eius emendationes, ex Columella ductas, verbo significavit Gesner in varietate lectionis.

Decoctum) Morgagai substituit videlicet. Reliquas eius emendationes, ex Columella ductas, verbo significavit Gesner in varietate lectionis.

diligenter lotae, et cum farre triticeo contusae, ieiunoque datae, discutunt vetustissimam tussim. Idem praestat ervum sine valvulis¹ cum ptisana hordei molitum,² et cum aqua tepida vel mulsa in fauces salivati more¹ dimissum.

VIII. (vulgo IV. sect. 7.) Suppuratio, quam apostema dicunt, melius ferro aperitur quam medicamento;³ post, cum expressum pus aut sanies fuerit, sinus ipse, qui eam continebat, urina bubulina calida lavatur, ac linamentis ac stuppis sive linteolis pice liquida et oleo infusis curatur. Quod si colligari⁴ ea pars, ubi est ulcus, non potest, lamina⁵ candente sebum caprinum aut bubulinum stillatur. Aliquantum⁶ cum vitiosam partem inusserint,⁷ tunc urina veteri humana lavant, atque ita aequis ponderibus picem¹ liquidam cum veteri axungia incoquunt et liniunt.

IX. (vulgo IV. sect. 9.) Sanguis cum ex aliqua necessitate ad pedes venerit boum, claudicationem affert. Quod cum accidit, inspicito ungulam, invenies eam ultra solitum calere, et vitiatam partem premi vehementer bos non patitur. Sed si sanguis adhuc super ungulas in cruribus est, ad triduum triti salis perfricatione discutitur. Quod si tantum⁸ in ungue²

pro ipsi febrī Morgagni. (i) Ita pro si in pabulis Morgagni. (2) Ita pro molitum Gesn. (l) Ita pro salivanti ore Morgagni. salvia in ore Go.

VIII. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. cum titulu de Apostemate. Cf. Columella 6, 11. (a) quam med. ex S. addidi. (b) collui malebat Morgagni. (c) Vulgo lana. Go. ad lanam candentem. deinceps vulgo sebum. (d) Quidam vero S. M. (e) Ita pro inusserint Morgagni. (f) Ita pro pice liquida Morgagni.

IX. Novum caput mecum exordiantur Codd. Samb. De sanguine qui

Cap. IX. Ad pedes venerit) Columella VI. 42. demissum.

Ad triduum) Colum. assidua.

Quod si tantum) Ex Colum. quod si lana malebat Morg. Forte fuit quod si lamen.

descenderit, cultello leniter^b inter duos^a ungues aperies, et mundabis deintus, et postea stuppam sale atque aceto infusam applicabis, ac^d solea sparteas pes calceatur, maximeque^e datur opera, bos ut in aquam ne mittat pedem, sed ut sicce stabulet. Qui sanguis³ nisi emissus fuerit, famicem^f creabit, qui suppuratus⁴ tarde curabitur. Nam^g primo ferro circumcisis expurgatur ad vivum. Deinde pannis aceto et oleo et sale madefactis impletur, mox axungia veteri et sevo^h hircino pari pondere ferro candenti stillantibusⁱ curatur, et perducitur ad sanitatem. Si sanguis in⁴²teriori parte ungulae est, nec aperturam facit, et tamen^k claudicat animal, extrema ipsius ungulae ad vivum resecantur, et ita emittitur,^l ac stупpa vel lintcolis cum sale et oleo et^m aceto infusis pes involutus sparteasⁿ munitur. Mediam vero ungulam ab inferiori parte non expedit aperire,^o nisi eo loco in quo suppuratio facta est.

⁴ X. (vulgo IV. sect. 13.) Si claudicat ex dolore⁴ nervorum, oleo et sale genua poplitesque et crura confricanda sunt.... calido aceto, et lini semen aut milium detritum infusumque aqua mulsa imponendum est, et spongia quoque ferventi aqua infusa et expressa conspersaque postmodum melle genibus

pedes laedit. Cf. Columella 6, 12. (n) iam malebat Morgagni. (b) leviter idem malebat. (c) Vulgo duas. (d) Ita pro ad solum; sparteas opere Morgagni. sparteas aperiri Go. (e) Ita pro maxime quae datur operantibus, et in aquam non — ubi siccum est ambulet Morgagni. Goth. sed ut sicce. (f) Ita pro saniem creabit. Quo suppuratio etiam curab. S. M. famicem — suppuratio tarde cur. S. M. famicem — Quod suppuratus tarde Go. (g) Hic librum de cura boum incipit Cod. Corb. (h) Vulgo sevo. (i) stillantibusque Goth. (s) Ita pro tantum Go. postea resecatur. (l) Ita pro remitt. Go. (m) et addidi. (n) paria Edd. n. G. (o) Ita pro aperiri Go.

CAP. X. *Confricanda*) Lacunam, pl. bis: donec sanetur. Si genua intus cuius notam posui ex Colum. sup- muerint fovenda sunt etc.

circumdatur, ac fasciis alligatur. Quod si humor² est cum tumore, fermentum vel farina hordeacea¹⁴ ex passo aut aqua mulsa incocta imponitur, et cum maturaverit suppuratio, scinditur ferro, emissaque sanie, ut supra docuimus, percuratur. Potest etiam³ radix lilii vel scilla^{*} cum sale, vel herba sanguinalis,¹⁵ quam polygonon^b Graeci appellant, vel marrubium ferro aperta sanare. Omnis autem corporis dolor, si sine vulnere est, recens fomentis melius^{*} discutitur: vetus autem uritur, et supra vulnus vel butyrum vel caprina instillatur axungia.

XI. (vulgo IV. sect. 16.) Scabies^{*} sanatur trito alio defricata: eodemque remedio rabiosi canis sanatur¹⁶ morsus,^b vel lupini vulnus illatum. Vetus quoque salsamentum utramque perhibetur plagam curare. Ad scabiem quoque praesentior medicina ista est: si cunila^{*} bubula sulphurque contemitur, admixtaque myrrha cum oleo atque aceto decoquitur, et cum tepescere coeperit, alumen scissum tritum inspergitur:⁴ quod medicamentum candente^{*} sole illinitum prodest. Ulceribus gallarum tritarum pulvis inspergitur. Succus quoque marrubii impositus cum fuligine sanat.

XII. (vulgo IV. sect. 17.) Infesta^{*} pestis est bu-¹⁷

X. Novum caput mecum exordiontor Codd. Samb. *Ad claudicationem.*
(a) Vulgo *squilla*. (b) *palaganon* a. G. *pelaganon* Goth. (c) Ita pro *mel-linis* S. M. et Go.

XI. Novum caput mecum exordinntor Samb. Codices *Ad scabiem boum.*
Conf. Colum. 6, 13, 1. ex qua Gesner. (a) *Volgatam scabies anatis trita oleo defr.* correxit Gesner. *scabie sanata* Go. *scabies scabiosa trita cum* S. M. (b) Ita pro *morbis* Gesner et Go. (c) *cumulam bubulam* a. G. (d) *quo ungatur ad solem fortiter* addit S. (e) Ita pro *candentis olei* Gesn.

XII. Novum caput mecum exordiontor Codd. Samb. *De peste adhaerente.*

CAP. XI. *Lupini*) Morgagni male-
bat: *lupi* vel *lupinum vulnus*.

Myrrha) Apud Columellam est
amurea.

bulo^b pecori, quam coriaginem^c rustici vocant, cum pellis ita dorso haeret, ut apprehensa manibus deduci non possit a costis: quae res non aliter accidit quam si bos ex languore aliquo ad maciem deductus est, aut sudans in opere^d faciendo refrigit,^e aut si lassus^f sub onere vehementer est infusus in pluvia.

² quae quoniam^g perniciose sunt, custodire debemus, ¹⁸ ut, cum ab opere redierint boves adhuc aestuantes anhelantesque, vino aspergantur, et ossula panis infusa fancibus eorum inseratur.^h Quod si praedictum vitium inhaeserit, expedit decoquere laurum, et cum calida et oleo et vino spinam dorsumque animalis confricare contra pilum, ac per omnes partes apprehendere pellem, et velut a costis separare. quod ³ aut in loco calidissimo faciendum est, aut sub divo sole fervente. Aliquantumⁱ feces^j vini et axungiae commiscent, eoque medicamento tepido post fomentum praedictum utuntur.

⁴ XIII. (vulgo IV. sect. 20.) Est^k etiam gravis perniciēs, cum pulmones exulcerantur; unde tussis et ²⁰

(a) *Pessima* S. M. (b) *bubalum* F. *bubulum* S. Vulgo *bubulino*. Mecum Go. (c) *maginum* a. G. signum vitii apposuerat F. *maginum* Golh. (d) Ita pro corpore faciente ex S. M. Gesn. *faciendo* Go. (e) Vulgo *refriguit*. (f) Vulgo *lassus*. (g) Ita pro quandoque S. M. (h) Ita pro inferatur Morgagni. (i) *olig.* utuntur om. S. M. (j) *frases* vino malebat Morg.

XIII. Novum caput hinc exorditur S. M. (a) Ita pro *Et cum* ex S. M.

CAP. XII. *Infusus in pluvia*) Hinc oritur nomen eiusdem morbi apud Rusium Cap. 152. *Del cavallo infustico*. Sed is eascripsit Iordanum Rufum, mulomedicum Friderici secundi, qui cap. XII. p. 15. b. edit. Venetae 1563. *cavallo infustito* habet; eodem sua dedit Crescentius IX. 21. ubi pessime editum legitur: *infestatus*, quae cognoscitur, quia equus videtur habere collum parum exten-

sus, ita quod digitis vix potest capi vel astringi. Lege corium. Ita enim Iordanus Rufus: *chel se arta la pelle che opena tu la paoi, con li deti ne strenger*. Remedia vi ipsa etsi non specie conveniunt cum Vegetianis. Gallicus Crescentii interpret *Infestare* posuit.

Ossula panis) In Columella est *adipis*.

macies, ad ultimum vero phtisis invadit, quae ne mortem^b afferant, radix consiliginis (perforatae^a auriculæ inseritur, et) succi^d porri hemina pari mensurae olei miscetur, et bibendi sunt cum vini sextario per dies plurimos.

XIV. (vulgo IV. sect. 21.) Nonnunquam et tumor^c palati ciborum fastidium facit crebrumque suspirium.²¹ Prodest palatum ferro^e aperire ut profluat sanguis, cui ervum sine corio maceratum ad manducandum dabis, viridemque frondem vel quodlibet aliud molle pabulum dum sanetur. Si in opere bos^a contuderit² collum, praestantissimum remedium est, sanguis ab²² aure emissus. At si id totum^b in tempore, quae vocatur avia cum sale trita et imposita.

XV. (vulgo IV. sect. 23.) Si cervix mota et eiecta^a, est, considerabimus in quam partem^b declinet, et²³ ex diversa parte sanguinem detrahimus^c ex ea vena, quae in aure videtur amplissima, quae sarmento^d prius verberanda est, et cum intumuerit, ferro aperiatur, effusoque sanguine postero die ex eo loco emittitur cruor, et biduo vacatio operis datur. Tertio² vero die levis iniungitur labor, et paulatim ad operis²⁴ consuetudinem revocatur. Quod si cervix in neutram partem eiecta^a est, mediaque intumuit, ex utraque auricula sanguis emittitur. Qui si intra^a triduum, quod bos vitium ceperit,^f emissus non est, intume-

Gesn. Etiam gravis perniciēs est, unde posui est pro ut ante ne. (q) cum ex Col. addidi et punctum positum post afferant delevi. (c) perf. aur. inseritur et ex Col. addidi. Cui ante radix addit Sambucus. (d) Vulgo succus porri omnium hemina per mensuram. Go. omnium omittit.

XIV. (a) Ita correxit Morgagn. vulgatum operibus. (b) Ex Col. legit Morg. aut si id factum non erit, herba quae vocatur. In Goth. est vocatur aviatum sale tritum. Vulgo amoti amaticum sale tantum et imposito.

XV. (a) Ita cum Gesn. scripsi pro deiecta ex II. 41. 1. (b) partem ex Col. addidi cum Morgagnl. (c) detrahemus ex Col Morg. (d) Ita S. M. sarcocata vulgo. Goth. sarcocoto. (e) Ita Goth. pro inter. (f) Vulgo coe-

scit collum, nervique tenduntur,^a et ita nata durities
³ iugum non patitur. Tali vitio comperimus aptum
²⁵ esse medicamentum :^b ex pice liquida et bubula medulla, hircino sevo,^c (et axungia veteri,) olco quoque veteri aequis ponderibus compositio^d incoquitur, qua^e utendum est cum bos ab opere disiungitur.^e in piscina in qua bibit,^f tumor cervicis^g lavatur, confricaturque diligenter praedicto medicamento, deter-
⁴ saque diluitur.^h Si ex toto propter tumorem cervi-
²⁶ cis iugum recusat, paucis diebus requies ab opere danda est, et cervix cum aqua frigida lavanda, et spuma argenti linienda est. Celsus quidem tumentisⁱ cervici herbam quae vocatur avia,^j ut supra dixi, contundi et imponi iubet. Clavorum^k qui cervicem infestant minor est cura. Nam facile sanantur per
⁵ ardentem lucernam oleo instillato. Melius tamen
²⁷ est custodire ne nascentur, neve^l etiam colla calvescant; quae non aliter glabra fiunt, nisi cum sudore aut pluvia cervix madefacta est in opere. Quod si acciderit, pulvere lateritio trito priusquam disiungatur,^m bovis colla conspergi oportet. Et cum exsiccati fuerint, exinde oleo (iterum) infundi.

perit. (g) tentantur Goth. sed punctis suppositis damnat. (h) quod addebat Morgagni. (i) Vulgo sepo. (j) Ita Goth. Vulgo impositum concoquitur. (l) Vulgo quo. Goth. quod. (m) Vulgo et in. quod correxi ex Goth. (n) Ita S. M. Vulgo quolibet. Goth. in ea piscina qualibus. (o) Ita ex Col. correx. Morg. vulgatum tumore cervix. (p) Collum. defricatur et illinitur. (q) Ita S. M. pro iumentis. (r) ama F. S. avena S. M. Correxii Morg. et sic Goth. habet. (s) Clavorum addidi ex Colum. cum Morg. et vulgatum quae correxi. S. M. quae — infundi plene omittit. (t) Ita ex Col. Morg. pro venae. Etiam — calvescant. (v) Vulgo deiungatur. Morgag. malebat disiungantur boves. Idem deinceps malebat siccati su. subinde.

CAP. XV. Exsiccati) Codex Florent. a Morgagni III. 25. laudatus: siccati fuerint, vino et oleo in-

fundi. Hunc igitur sequutus Morgagni recte delet iterum, quod inclusi.

XVI. (vulgo IV. sect. 28.) Si talum vel ungulam vomer laeserit, picem duram et axungiam cum sulphure et lana succida involvito,* et candente ferro supra vulnus imponito, et ure:† quod remedium optimum‡ facit, si clavum calcaverit, aut acuta testa vel lapide ungula pertunditur: quae tamen si altius vulnerata est, latius ferro circumciditur, et§ ita inuritur ut supra praecepi. Deinde spartea¶ calceata per triduum aceto suffuso curatur. Quod si vomer crus vulneraverit,‡ lactuca marina, quam Graeci tithymalum‡ vocant, admixto sale imponitur.

XVII. (vulgo IV. sect. 29.) Subtriti etiam pedes eluuntur calefacta bubulina urina. deinde favillam* sarmentorum ferventem calcare compellitur, et pice liquida cum oleo vel axungia cornua eius unguntur. Minus tamen claudicant, si ab opere disiunctis frigida pedes laventur, et suffragines coronaeque ac scissura ipsius ungulae veteri axungia defricentur.

XVIII. (vulgo IV. sect. 30.) Frequenter etiam vel ab asperitate itineris, vel in proscindendo duritiae‡ soli, aut obviis radicibus obluctatus convellit armos.

XVI. Cf. Colum. 6, 15. (a) *involuta* — *imposito* Goth. (b) Ita S. M. pro *angito*. (c) Col. *optime* — *sarcolum calc.* (d) et ins. Morg. (e) Ita ex Col. Morg. pro *ex parte*. (f) Ita S. M. pro *intraverit*. (g) Vulgo *cyniolam*. Goth. *cimolam*.

XVII. (n) Aote Gesn. *favilla fervente*.

XVIII. Cf. Colum. 6, 16. (u) Vulgo *duritiam* — *obluctatus*. Goth.

Cap. XVIII. *Armos*) Multo saepius coxendices, si credimus Hippocrati de Articulis p. 784. τοῖσι γὰρ βουαὶ τότε ἐκπίπτουσι μάλιστα οἱ μικροὶ ἐκ τῆς κοτύλης ἢ νικ' ἂν αὐτοὶ σφοῖν αὐτῶν λεπτότατοι ἴδωσι γίνονται δὲ καὶ βόες λεπτότατοι τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος. τότε οὖν καὶ ἐξαρθροῦσι μάλιστα οἱ πάντων τῶν προβάτων

βόες οἱ μάλιστα ποιῶνσι ταύτην τὴν ὥρην, καὶ βουῶν ἀρόται, οἱ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐργάζονται· τοῦτοισι τοῖς νυν ἐκπίπτει μάλιστα. οὗτοι γὰρ μάλιστα λεπτύνονται· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα βραχέμενα δύναται βραχέειν τὴν πόσιν βόσκασθαι, βόες δὲ οὐ μάλιστ' ἀλλὰ πρὶν βαθεῖα γίνονται. τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοις ἐστὶ λεπτή ἡ προβολὴ τοῦ

quod cum acciderit, ex prioribus cruribus sanguis emittitur, si dextrum^b ex sinistro. Et si vehementius utrumque vitiaverit, etiam in anterioribus^c cruribus venae solvuntur.

⁴ XIX. (vulgo IV. sect. 31.) Perfractis^a vero cornibus, linteola sale atque aceto et oleo imbuta ponuntur, superligatisque per triduum eadem infunduntur. Quarta die tantum^b axungia cum pice arida^c et cortice pinī pari pondere imponitur, et ad ultimum cum iam cicatricem producant, subito^d infricatur.

XX. (vulgo IV. sect. 31.) Solent autem neglecta ulcera vermes creare, qui^a si mane ex aqua frigida perfundantur, rigore eius contracti^b decidunt; vel si haec ratio nihil profecerit, marrubium aut porrum conteritur, admixto sale imponitur; vel calcis vivae pulvis inspergitur, aut cucurbitae viridis succus cum ² aceto mittitur. Ideoque universis ulceribus picem ³² liquidam, oleum vetus et axungiam oportet adhiberi, et extra vulnera etiam eodem medicamento circumliniri, ne infestentur a muscis, vel vermes creent cum vulneribus insederint.^c

duritia. (b) Ita pro *dextram*^a—*utramque* Goth. (c) *posterioribus* malebat Gesner.

XIX. (a) *prae fractis* Col. (b) *tandem* malebat Gesn. (c) *liquida* Colum. (d) *fuligo* Columella.

XX. (a) Vulgo *quae*. (b) *contracti* Go. (c) Ita pro *inoderint* Goth.

χείλους, λεπτή δὲ ἡ ἄνω γνάθος, βουσι δὲ παχέα μὲν ἡ προβολὴ τοῦ χείλους, παχέα δὲ καὶ ἀμβλεία ἡ ἄνω γνάθος. διὰ ταῦτα ὑποβάλλειν ὑπὸ τὰς βραχείας πύας οὐ δύνανται. τὰ δὲ αὐτῶν μύνηχα τῶν ζώων ὅτε ἀμφώδοντα ἰόντα δύναται μὲν σαρκάζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τὴν βραχείαν πόνην ὑποβάλλειν τοὺς ὀδόντας. καὶ ᾗδεται τῇ οὕτως ἀχρῶσιν πόνῃ μᾶλλον ἢ τῇ

βαθείᾳ. καὶ γὰρ τὸ ἐπίπαν ἀμείνων καὶ στερεωτέριον ἡ βραχεία πόνη πῶς βαθείης, ὅτι καὶ πρὶν ἐκκαρπεῖν τὴν βαθεῖαν ἀτὰρ καὶ ἄλλος ὁ βοῦς χαλαρὸν φύσει τὸ ἄρδρον τοῦτο ἔχει μᾶλλον τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτο καὶ εὐλόγου ἐστὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων, καὶ μάλιστα ὅταν λεπτόν καὶ γηραλέον ᾖ. διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἐκπέπτει βοῖ μάλιστα.

XXI. (vulgo IV. sect. 55.) Serpentis quoque ictus mortiferus est hominibus; sed et minorum animalium noxium virus. Nam vipera et caecilia,^a cum in pascuis bos improvide supercumbit, stimulatae^b morsus imprimunt.^c Araneus quoque, quem Graeci mygalen^d appellant, parvi quidem corporis, non parvam solet inferre perniciem. Verum viperae venenum depellit, supra tumorem, qui inflatur ex ictu, scarificatio ferro facta, ita ut herba, quam personatam^e vocant, imponatur trita cum sale. Creditur^f radix si contusa ponatur,^g vel siler montanum reperitur,^h et trifolium Symonianum,ⁱ quod confragosis locis efficacissimum nascitur, odoris gravis, bitumini similis, propter quod^j a Graecis asphaltion^k appellatur, nostri autem propter figuram acutum trifolium vocant, nam longis et hirsutis^l foliis viret, caulemque robustiorem facit quam pratense. huius herbae succus cum vino faucibus infundatur, atque ipsa folia cum sale trita imponantur in plagam. Quod si viridem minime reperiunt, semina eius collecta et trita dantur ad potandum cum vino. Radices quoque eius cum suo^m caule tritae, addita hordeacea farina et sale, cum aqua mulsa scarificationi superponuntur. Est etiam praesens remedium, si fraxini cacumina

XXI. Cf. Columella 6, 17. (a) caecilia F.S. caecilia Goth. (b) Hoc pro vulgato stimulo effeci ex Gothano stimulare. (c) Mus addit Morgagni. (d) Ita pro mygalten Gesner. (e) Ita pro personatam cum Morgag. Gesn. (f) eius efficacior creditur radix, si contusa ponatur vel siler montanum reperitur trifolium confragosis locis etc. ex Codice manuscripto nescio quo laudat H. Iunius Epist. apud Crenium Animadv. P. 10. p. 40. Hoc ille argumento usus etiam in Columella Simonianum trifolium tollere conatus est. (g) Ita pro conatur Gesn. et Goth. (h) Symonianum dedit Gesn. silonianum cum fragosis Go. ex quo vulgatum quod fragosis correxi. (i) Ita pro asphaltion margo Fabri et Gesn. (j) irtosis Goth. (k) Ita pro succo caulis Morgagni. (l) vel totidem addit Goth. (m) ipsius Gothano.

tenera conteras^m cum sextariis vini quatuor vel olei, expressumque succum faucibus infundis: itemque cacumina eiusdemⁿ arboris cum sale trita laesis partibus^o superponas. Caeciliae^p enim morsus tumorem suppuratumque generat. idemque facit muris aranei. Sed caeciliae morsus sanatur, si acu aerea locum laesum compungas, et creta cimolia^q ex aceto oblinis:^r

⁵ Muris vero pernicies, si animal ipsum oleo mersum
³⁷ neces, et plagam dentium ex eodem confrices. quod si non fuerit, contritum ciminum cum picula^s et axungia, ut similitudinem malagmae habeat, impositum plagae perniciem submovet. Quod si antequam
³⁸ tumor discutiatur, suppuratio fuerit generata, optimum est ignea lamina vel cauterio collectionem aperire, quidquid vitiosum est inurere, atque ita cum liquida pice et oleo inlinere. Quidam vivum murem araneum creta figulari circumdant, et collo^t boum suspendunt, morsusque ipsius bestiae submovent.

⁴ XXII. (vulgo IV. sect. 39.) Oculorum vitia plurima
³⁹ melle^a sanantur. Nam sive intumuerunt, aqua mulsa triticea farina conspergitur et imponitur; sive album in oculo est, salis fossilis Hispani vel Ammoniaci,^b vel...cum^c melle permixti vitium extenuant. Idem praestat trita^d sepieae testa et per fistulam oculo

(o) Ita pro *naribus* Morgagni. (p) *Celiciae* a. G. (q) *cimolia* a. G. (r) *oblinas* malebat Gesner. (s) *pice liquida* malebat Morg. (t) Ita pro *colla* Goth. et Gesn.

XXII. (a) Vulgo *in illis*. (b) Vulgo *Armeniaci*. Goth. *Armoniadi* his habet. (c) Vulgo sine lacunae nota *vel cum*. (d) Ita pro *tritae* cum Mor-

CAP. XXI. *Conteras*) Quod Gothi interserit *abbine*: vel *totidem*, lacunam arguit, ex *Columella* supplem.

CAP. XXII. *Melle*) Ita pro vulgato *in illis* scripsi, iubente Morgagni.

Vel...cum) Signum lacunae cum Morgagni posui, plura enim deesse, patet ex *Columella*. Gesner malebat: *sales fossiles*. In vulgata supplere licebit vel *Cappadociae micae cum melle permixtae et tritae*.

ter in die insufflata.^o Prodest etiam radix, quam² Graeci silphion^f vocant, nostri autem laserpitium;⁴⁰ huiusmodi quantum volueris ponderis cum decima parte salis Ammoniaci tritum^g fistula oculo insufflas.^h quae radix tunsa et cum oleo lentisci mixta vitium expurgat.

XXIII. (vulgo IV. sect. 40.) Si genae humorem profundunt, lacrymisque visus confunditur, quam epiphoram vocant, polenta (ex hordeo^a) mulsa^b aqua conspersa super genas superciliaque imposita reprimat humorem. Pastinaca quoque agrestis...,^c quam² armoraciam^d vocant, cum melle trita oculorum sedat⁴¹ dolorem. Memineris vero quoties mel aliosve succos remedio adhibes, ut prius pice liquida cum oleo circumlinias oculos, ne a muscis apibusve vel vespis infestentur, quas dulcedo mellis invitat.^e

XXIV. (vulgo IV. sect. 42.) Plurimum quoque^a hirudo, id est, sanguisuga, cum foris iuxta fauces⁴² haeret, sanguinem trahit; eam a iumento^b digitis oportet auferri: sed si interius sit, ut manu detrahi non possit, cannam vel fistulam perforatam inserito faucibus, ac per eam calidum oleum infundes. Nam eo² contactu bestiolae importunitas recedit. Odor quoque⁴³ cimicis^c super carbones impositi ubi sanguisugam afflaverit, evellet a vulnere. Quod si stomachum vel intestinum tenuerit, calido aceto per cornu infuso necatur.

gag. Gesn. (e) *insufflari* Go. (f) *sulphon* Go. Vulgo a. G. *silphion*. (g) Vulgo *Armeniaci et cum*. correxit Gesner. (h) *influas* S.

XXIII. (a) Haec duo vocabula ut glossam inclusi. (b) Ita pro *mulsa* aquae Morgagni. *conspergigue* Gothi. (c) signum lacunae poni voluit Morgagni. (d) Vulgo *Armoneaceam*. Go. *armoraciam*. (e) *inuscit* Go. voluit *inviscat*.

XXIV. Conf. Colum. 6, 18. (a) Ita pro *Plurimumque* voluit Gesner scribi. (b) *incremento* Go. (c) Ita pro *cimini* Morgagni.

XXV. (vulgo IV. sect. 44.) Machinae^a quoque describenda est fabrica, qua conclusa cuiusvis generis iumenta bovesque curantur, ut et tutus ad pecudem medendum^b accessus sit, nec luctando quadrupes aut membra convexet,^c ac sic remedia respuat.^d Roboreis^e assibus compingit^f solum quod in longitudinem^g novem pedes debet habere, in latitudinem^h pars priorⁱ duos, semipedem: pars vero quae ad posteriora^j animalium pertinet quatuor pedes: "....^k texuntur ita ut velut^l in caveam ductum non possit exire. Sed a parte posteriori paululum latiore^m, a priore strictiorem machinam compingiⁿ oportet. Cui transversum tigillum^o ad modum iugi confirmandum est, ad quod equorum capita, vel boum cornua religantur. Nam reliquum corpus ad temones socios vel funibus alligetur, ut iuvamentum^p praestetur ad medentis arbitrium. Machina omnium maiorum animalium medela solet esse communis*).

XXV. Confer Colum. 6, 19. (a) Ita pro *Machina* Goth. (b) *medenti* malebat Gesner. ut et dedi pro ut ei. (c) Vulgo *convexet*. Goth. *connexet*. (d) Vulgo *despuet*. (e) Vulgo *Roboreas asses constringis*, *solum*. (f) Ita Go. pro *longitudine*. (g) Vulgo *altitudinem*. (h) Vulgo *posterior*. (i) Vulgo *priora*. (j) lacunae signum apposui. (l) Ita pro *velum in caudam* Morgagni. (m) *altiore* malebat Morgagni. (n) *compungi* Goth. (o) Ita pro *trigillum* Gesner. (p) pro *iumentum* dictum putabat Gesner. (q) Ita Goth. pro *Quae machina ad omnium m. an. medelam*. Ibidem vocabulum *sane* interseritur et ab Excerptore Codicis nota apposita refertur ad arbitrium. Forte fuit *Sane machina*.

*) Hic addit Sambuc. (*Rabiosis equis et canibus da bibere mensuram de iliermia et sanantur*.) Deinde est alia observatio, a Fabio iam proposita et paulum immutatis verbis a Sambuco ita concepta: *Quae ab initio huius libri usque ad hunc locum habentur, non reperiuntur in vetustiore Codice: adeoque pro uno sumuntur capite: itaque subsequens reputabitur caput secundum*. Ad istam libri Fabricii clausulam excerptor Codicis Gothani apposuit: et sic quoque *MS*. In margine autem libri Fabriciani ista reperit

Velut in caveam) Ita cum Morgagni vulgatum *velum in caudam* ex Col. correxi, et ante *texuntur* notam lacunae posui. Gesner legi volebat: *nisi in caudam*.

scripta Gesnerus: *Hic in MSto Corbiensi sequuntur tria capita parva, et postea ex corpore Gargilii Martialis de curis boum alia novemdecim capita, quae omnia huc pertinent.* Martialis quidem fragmenta a Perizonio excerpta ex apographo Biblioth. Lugduno-Batavae Vegetio subiecta publicavit Gesner; tria vero ista parva capita ex eodem Lugd. Bibl. apographo ex Codice Corbeiensi anno 1537.º facto excerpta per doctissimum Laur. Santenium humanissime mecum communicavit egregius Dav. Ruhkenius. En tibi ea: *Contra Sanguinis fluxum c. 45. Iumentis ad fluxum sanguinis, si de naribus effluat, scribis in charta pura et lino collo suspendis. Focus alget, aqua silit, cibaria esurit, mula parit Tasca masca venas omnes. Ad luxaturam c. 46. Item aliud remedium ad luxaturam incantabis sic: Betat, relta, acum, sinapi, non sapit nec frictim.* (huius vocabuli dubia scriptura est.) *Ad lumbricos, coscos (cossos) et lineas, semen coriandi emm. sicale sext. excoques et aquam ipsam fundis, coriandrum teris diligenter et ambas speciem (species) misces, et aceti acri emm. Haec omnia rursum agitabis et ita animalibus ad cornum per triduum dabis. c. 48. Quarum ineptiarum, tertii capitis obscuram scripturam si exceperis, originem exquirere apud alios scriptores operae pretium mihi non videbatur esse.*

CVRAE BOVM

EX CORPORE

GARGILII MARTIALIS.

Ad boum morbum. Salem tritum per cornu cum

Ad Gargilium de Curis Boam. Omnia haec ita descripta, cum vitiiis etiam apertis, prout in Codice Lugdunensi leguntur, exhibuit cum Schoettgenio Gesner, ut eruditi, quae ab illis tolli non potuissent corruptelae, ex antiquae lectionis vestigiis emendarent. Caeterum haec quoque exstare

Cura boum ex corpore Gargilii Martialis) Hoc cum titulo positum exstat fragmentum, quod ex Codice Vegetii Bibliothecae Lugduno-Batavae a Iac. Perizonio descriptum in usum Cbr. Schoettgenii primus edidit I. M. Gesner Vegetioque subiecit. Exemplum Lugdunense manu recentiore anno 1537. non Octobris ex exemplari monasterii Corbeiensis, quod tunc temporis Coloniae apud S. Pantaleonis depositum erat, ex subscriptione libro extremo addita retulit ad Schoettgenium Perizonius; quod mihi confirmarunt litterae humanissimae egregii Dav. Ruhnkenii, addentis: Apographum primum fuisse P. Seriverii, postea Is. Vossii, cuius inter libros asservat Bibliotheca Lugdunensis. Huius fragmenti edendi spem iam olim fecerat Ioh. Rhodius in Lexico Scribon. p. 367. Ad eundem Gargilium referebat Schoettgenius hunc ex Praefatione Victorii locum, ubi de vetustissimo Codice S. R. R. in divi Marci bibliotheca, qui Catonem et Varronem refert: *Nec tamen cuncti, qui in eo continerentur auctores, ad*

nos pervenerunt: nam duo toti vetustate collapsi sunt et M. Varronis extrema etiam pars defecit. Quemadmodum autem ex vetere inscriptione, quae in fronte libri est, cognoscimus, Iulii Moderati Columellae XII. libri illuc etiam erant, et unus ante illos Claudii Martialis: litterae tamen et antiquitate et frequenti attritu in prima parte libri ita deletae sunt, ut rubricam superinducere opus fuerit (rubrica enim notatae huiusmodi inscriptiones in eo sunt), quare macula aliqua in his nominibus esse potest: Martialis tamen aperte legitur. Martialem autem veterem fuisse rei rusticae scriptorem, testimonio etiam Palladii didicimus. Servius quoque, Virgilii interpres, cum locum illum e IV. 148. Georgicorum declararet: atque aliis post commemoranda relinquo: Gargilium, inquit, Martialem significat. Sine idem Palladii et Servii Martialis, studiose quaerere nunc minime oportet. Eundem esse Martialem Palladii et Servii, affirmare non dubitavit Schoettgen; in quo non habeo, cur coniecturam eius improbem. Magis mihi

vino in potionem dabis. Boves morbos ne noceat, dato sumptas salis, terna lauri folia, et totidem porri sectivi, et ulpici alii ternas spicas, turis grandis grana terna, herbae sabinæ erbas ternas, rutæ cauliculos ternos, sambuci carbones ternos. Haec omnia sub dio coeli per triduum ex eadem potionem dato: adiecto scilicet vino. Quod ita partieris, ut aequas

ard siliis verbis sp. Columellam 6, 4. monolt Schoettig. (s) Colum. 6,

licebit dubitare, an idem sit Gargilius quem Lampridius in Alexandro Severo c. 37. eius temporis scriptorem vocat. Vopiscus autem in Probo cap. 2. inter Suetonium Traquilum, Fabium Marcellinum et Iulium Capitolinum collocat; unde seculi tertii a nato Christo scriptorem pronuntiavit Schoettgen. De historia imperatorum romanorum scripta a Gargilio Martiali nisi ex Lampridii et Vopisei locis non constat. De scriptis rem rusticam tradentibus Palladium antestatur Schoettgen. Verum si quis diligenter singula loca, ubi Martialis a Palladio laudatur, inspexerit, facile in eam potius suspicionem adducetur, ut putet, non tam omnem rusticam rem, quam hortensiorum arborumque culturam a Martiali fuisse tractatam. Quam opinionem videtur etiam Servii testimonium confirmare. Ceterum plurima argumenta, quae ex Martialis libris excerpta posuit Palladius, in Plinii etiam historia naturali huiusmodi fere verbis relata reperi; adeoque suspicari coepi, Martialem ipsum sua non ex suo duxisse ingenio, sed ex antiquiore scriptore excerpta hortensis rei praecepta posteritati prodidisse, famae eius atque auctoritati favente Palladii fide et diligentia.

Manifestissimus est locus Cassiodori c. 28. Divinarum Lectionum: Quod

Script. R. R. Tom. V

si huius studii requirantur auctores, de hortis scripsit pulcherrime Gargilius Martialis, qui et nutrimenta celerum et virtutes eorum diligenter exposuit, ut ex illius commentarii lectione, praestante domino, unusquisque et saturari valeat et sanari. Unde constat, hortensiorum culturam ita fuisse a Gargilio tractatam, ut fructuum singulorum usum medicum adiunctum exponeret, quod ut olim a M. Catone, ita deinde in Geoponicis factum esse scimus. Barthii suspicionem Gargilio huic adscribentis librum de Arboribus Colum. recte iam reiecit et Palladii testimonio comparato infirmavit Schoettgenius, cuius ex Dissertatione brevi de Gargilio Martiali haec excerpti.

Pontedera in Epist. LIII. p. 466. Fragmentum hoc de curis bouum barbarum et spurium pronuntiavit. Rete! usum tamen non contemnendum habere ad Catonem reliquosque huius collectionis scriptores emendandos, satis docuisse mihi videor in notis ad Catonem; monuit etiam ipse Pontedera, ex Catone multa inesse, sed vitiose excerpta. Reliqua posui in Praefatione ad Vegetium.

Morbos ne noceat) Gesner malebat *morbos — alii, — turiones ternos*. Sed vide ad Catonis cap. 70. unde haec ducta sunt, quod ille omni animadvertit.

Q

potiones per triduum accipiat. Sane is, qui dabit, sublime stet, et vaso ligneo infundat in os, deiciat³ in gutture. Boves^a si aegrotare coeperint, dato continuo ovum gallinacium, quod crudum integrum^b facito ut devorent: Postero die caput ulpici allii.^c Bos si aegrotat, quotidie ei dato unam eminam^d vini, et exercere bene vivere medium. si aegrotat, herbam centauream contrita^e ex vino infunde per cornum.

⁴ Bos si aegrotat, muriam salsamenti optimam, et malum terrae aquae sext. aceti sil. ruta conterito et labris perfricato. Vel radicem herbae personaciae^f conterito, et primo die dato unc. 1, vinique sext. 1, et aquae. Bos si aegrotat, iunci radicem decoques^g et per cornum dabis. Bos si tussiet, aut si suspiravit, terrae malum, ovum crudum et adipem suillum, et vinum vetus, adipem tamen prius liquefacito et^h dato, iuvat; vel marrubium cum vino datur. Si bos collum subtorserit, ebulo contrito perungitur, saepeⁱ vel medullam taurina, prius tamen axungiam perfricato. Si in collum nervi laboraverint, sumito corticem novam de subero, comburito ut carbonem fiant, et terito ex vino veteri et axungia inter se commixto^j et perfricato. Si^k collo pili saepius defluunt, ulmi vernaculi radicem ex vino decoquito^l ad tertias, et eum, cum opus non faciet, saepius perungito, vel adipem ursinam vel medullam taurinam, prius tamen^m axungia perfricato. Si bovi intestina dolebunt, su-

4. z. Gesn. (b) Ita pro integro — devoret Schoettg. malebat. (c) Ita pro alii malebat Gesn. (d) hemisium G. (e) contritum G. (f) personatum vocat Colum. 6, 17, 1. Sch. (g) serpum aul. G. (h) Ita pro perfricato, ei collo — defluunt. Plmi Sch. (i) Ita pro decoquitur maleb. Schoettg.

Integrum) integre vel integrum, et Sed vide ad Calon. 72. unde haec deinceps devorent malebat Schoettgen. sunt translata.

mito vini sext. III, et olei emin. et permixtum per cornum et curat remediabitur. Item aliud. Salis pugnum et cepae capita X, pariter conterito, et in offae modum reficito, eam in anum bobis inicito, et fac eum arare continuo folli et sanus erit. Scabies⁹ bobis neves, et herbam si satrum tundes, et ex eo pecus lavabis. Et ex aqua, in qua lupini decocti fuerint, nihilominus lavabis. Bobus et caeteris pecoribus scabiem ut discutias, intibum silvaticum conteris et perunguis. Bos aut asinum si eodem mor-¹⁰ bos inciderint, sumito scilla aut rumnisa radicem, id est, spinam albam quam tenerrimam, et in aquam infundito. Ex qua per dies quatuordecim bibat. Vnde expurgabuntur et sanitas consequitur. Irudi-¹¹ nem si bos devoraverit, cimicem conteres, et ad nares eius admovebis, statim eicies. Bos si non rumi-¹² gat, salicis folia aut corticem eius viridissimam contundito, et in eo sext. vini addito, et olei partem quartam in se bene misceto, et per cornum bovi infundito. Intestinum enim movit ut pedere non cesset enovit sanabitur. Iumenta sic^{*} potionabis. Stercus¹³ leporinum et ceppam siccam cum vino conterito, et per cornu dato. Iumentum ruscones si habebit,

(2) Ita pro si Sch.

Item aliud) Contra tormina habent idem Geopon. XVII. 49. et Colum. VI. 6. 5. qui salis sextantem cum cepis decem et melle conterit; mel omitunt Geoponica, quorum locum annotaverat Schoettgen.

Arare) Currere debebat esse; folli quid substitutum melius non habeo.

Bobis) Forte fuit *ovis* vel *ovis ne* vultet herbam cicutam tundes. Ciculae nuncum, et lupini decocti, vel hellebori albi adhibet ad scabiem ovium

Colum. VII. 5. 8.

Rumnisa) *Rhamni* esse debere, recte coniecit Schoettgen. Vide ad Vegetii V. 74. (vulgo III. 75.)

Conteres) Columella VI. 18. urit cimicem.

Rumigat) Schoettgen ex Colum. VI. 6. 4. corrigit *ruminat*. Sed in Columella alia formula exstat; vide ibi notam.

Enovit sanabitur) Suspicio fuisse eum movit, *sanabitur*.

alium¹ cum axungia conteris et dabis: aegri des remedium foeniculi cum cepa conteris et potionabis iumenta.^m si crocinabuntur iumenta, marrubium et
 44 axungia conteris et in vino dabis. Ad glandulas iumentorum. Luna xiv. mane, antequam manus laves, iumento omnia impedimenta tollis, et manus sinistra digito medicinali de glandulam apprehendis, et haec dicis: Senti precante nec lapis lanam feri: Nec lumbricos oculos habet, nec mula parit. Vtriculum cossia herpitosum arbor fuit manu humana haec ipsa concisa est, corbo factus est et si tuber, si panus evala subula
 45 neceris nec radices agas. Hoc semel dices. Si iumentum stercus gallinacium comederit, brassicam agrestem terito cum oleo et aceto, bibat per cornum.
 46 Ad abundantiam sanguinis genestam viridem conterito, et eam in vino sive in aquam permixtam dato
 47 per cornum. Iumentum si male habuerit, cineris lixiviiⁿ cyatos viii, olei cyatos vi, consubige et in se^o et dat.^p bibat per cornum, et currat ne minus horam aut seniores.^q Vt bene valeant. Ypopomaces^r unc.
 48 1. conteris ex vino dabis potionem. Ad scabiem iumentorum. Arabis bituminis p. iii, sulfuris p. ii,

(l) *allium* P (m) punctum posui. (n) Ita pro cineres, *lixivia* Sch. (o) *misce* corr. G. (p) *et dato bibat* corr. Sch. (q) *aut semis. Seniores ut bene* corr. Sch. (r) *opopanacis* Gesn. (s) *infriato, quae trita erunt,*

Manus sinistra) Schoettgen corrigit *manu sinistra* vel *manus sinistrae*. Ceterum carmen hoc senariis versibus constare, idem affirmat, de sententia dubius. Simile carmen nugosum contra glandulas habet Marcellus Empiricus p. 111. ed. Corn. unde lege: *sinistrae manus digito medicinali et pollice glandulam* etc.

Lumbricos) Forte fuit *lumbricus* et

paulo antea *Senti precantem: nec lapis lanam ferit.*

Si panus) Si in nugis his divinare licet interpretandis, corrigerem: *si tuber, si panicula subest, neceris* etc. Sic in carmine apud Marcellum: *no noceras, nec paniculas facias, sed liqueas.*

Gallinacium) Alia remedia habet Vegetius V. 84. (vulgo III. 85.)

picis liquidae p. vi, picem, mentam, oleum, mitte in ollam integram, sine quiescat. Dein super infri-
cato,* qui et trita erunt, et quae soleta, adice. bi-
tumen, sulfur nigro et ita infunde, sed diligenter
coques, ne ferveat, sed leni^b igni vel carbonibus ca-
lefacito, et removes^c ab igne, et colas, ac resolutum
prius aceto admiscebis. Hoc medicamento perunguis
iumenta alternis diebus plus bis aut quater. Ad pi-
tuitas, aniscis^d unc. iii, benetoris^e dabis cum vino
permixtos cyatos vi ad cornum. Ex quo medica-
mento etiam per sinistram narem duas dragmas in-
fundis. Item aliud. Stercoris scrofini^f pulverem
contritum diligenterque cribratum studiose servabis,
ut si quando iumento pituita molesta erit, ex con-
fecto pulvere cum vino veteri, quantum videtur posse
sufficere, per cornum deicias, et sanabitur statim.
Si quod iumentum cuiuslibet generis stranguriam^g
patitur, de sinistra manica tunicae pediculum eximis,
eumque in aurem equi sinistram conicies, continuo
sanabis. Sed cum hoc facies, pediculum omnino non
nomines. Si quod iumentum mus coecus^h morderit,
acetum acrum bene cum orbita infundito, et cum
subigisⁱ et sic tollis, et inde acu ferrea morsum bene
compungito, et supra dicta terra confricato. Hoc

et quae solida, adice Sch. (l) Vulgo lenis. (v) Vulgo removes. (x) anis-
Gesu. (y) bene teris Sch. (z) Ita pro scrofini Sch. (a) Vulgo coecum.

Mus coecus) Ex Columella VI. 47.
mus vel caecilia corrigebat Schoettgen;
ei deinde cum creta pro orbita. Sed
scribi debebat: *mus caecus*, i. e. μυ-
γαλῆ, deinde cum terra ex orbita.
Hippiatr. p. 220. βοηθῆται κατακτε-
τούμενος ὁ τῶνος καὶ καταχρόμενος

— τῇ ἐκ τῆς ἀματροχιδῆς γῆ δέξει φυ-
ραθίστην. Aelianus H. A. II. 37. ἐκ τῆς
τῶν τροχῶν διαδρομῆς ὁ ψάμμος
ἀρθίστα ἐκπύσσῃ τῷ δῶγματι. Cf.
Plinius 29. sect. 27. et nota ad Ae-
lianum.

per triduum facito, et cornu cervino suffumigato. Ad vermes necandos scyllae sucum instillato et pice liquida tangito. Boves si pedes adriverint, priusquam in viam mittas, pice liquida cornua perungito. Famicem * si boves habuerint, sale et aceto diligenter eluito,^d posa aeris flos contritum commixtum cum axungia vel alumine solo, vel galla cum allumine.

(b) *consuigis?* ut sect. 17. (c) *Tumorem* maleb. Sch. (d) post *eluito* comma posui; deinceps malim *postea* — *florem* — *alumine*.

Adriverint) Ex Catone c. 72, ubi vide.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE
SIVE
MVLOMEDICINAE

LIBER QVINTVS.

(VVLGO TERTII CAP. II. III. IV—LXXXV.)

CAP. I. (VVLGO II.)

Si vulnus in dorso aut * quacunque parte corporis coeperit habere vermes, et timetur, ne putredo ulceris ^b transeat in cancrum, nepetam* et cedrinam^d sive ciminum vel cicutam conteres ex aceto et impones.* Calcein quoque vivam ex aceto acerrimo temperatam necare vermes experimenta docuerunt. Si vermiculus^f in dorso putredinem fecerit, utilissimum

VARIETAS LECTIONIS ET NOTAE.

CAP. I. Hic in MS. incipit liber secundus et sequitur statim post ultimum caput libri super Gesner. (a) vel in C. (b) ulceris migrēt Corb. vulgo vulneris. (c) Vulgo nepitam. (d) cediam C. cedrias Goth. Cedrasas Fab. cedrinam cum Samb. Gesner. ciminum Samb. cyminum Gesn. (e) Ita pro imponis ex C. Gesn. (f) mercurius F. C. S. masgo. Ex C. in addidi.

CAP. I. Cedrinam) a Sambuco in-
vectam reliqui inter herbas, mihi
aliunde ignotam. Nisi esset per hanc

viciniam herbarum, cedriam facile
coniiceret.

est cauterizare^a subtiliter, post^b ebiscum cum melle et vino conterere et imponere. Pannos quoque minutos cum oleo et aceto vulnera purgare manifestum est. Quo facto si necessitas suaserit,^c ustio rursus adhibetur. Ad ultimum cornu caprinum combustum et^d contritum ulceribus superinspergitur, ut^e recuperetur, et sanitas ei detur.

II. (vulgo III.^b) Lumborum quoque cura vicina est. Nam animalia aut [cum^a] nimio pondere, aut cum transcendere fossam^b conantur, si posteriores resederint^c pedes, aut nimio frigore^d dolorem renum contrahunt. Ideoque^e aqua calida cum flore foeni diutissime confovendi sunt lumbi. Vnctionibus^f etiam calidissimis perfricandi, et ad ultimum afronitri^g diluti inducto caustico corroborandi.^h Quod si dolor vehementior fuerit, de unguibusⁱ solvendae sunt

(a) cauteriare C. in Go. est validissimum. (b) post ebiscum C. Vulgo *postea viscum*, deinceps *contere et impone* Go. (c) Ita pro *fuerit* C. (d) et om. C. post *contritum* vulgo additum valet omisi eum C. (e) et ad *redintegrationem sufficit sanitatis* Corb.

II. (a) cum 'el inutile inclusi. (b) fossas C. (c) resident Go. (d) *frigoris dolore renum contrahuntur* F. S. *frigore dolore renes* Go. eum Gesnero S. M. et C. nisi quid dolorem renes habent. (e) *ideoque* am. C. (f) Ita pro *Inunct.* C. (g) *afronitro* n. G. (h) *roborandi* C. et *roborandi* Go. (i) Ita pro *inguibus* Go. (2) *tuno sule oleo et az.* C. *illiniuntur* Go.

Cap. II. *Lumborum*) Malum ipsum Lor. Rusio e. 79. p. 41. *mal ferratura*, eipium *mal ferrato*, ò *mal ferruto*, Iordanus Rufus c. 26. *cavallo mal ferrato*, Crescentius IX. 33. *morbum male ferrati*, Gallicus eius interpres vetus *Mauseru* vocant.

Resederint) Hippistr. p. 402. *ὅταν πολλὰ βάρη ἐπιφορτισθῇ ἢ λάκκον ὑπερβάσῃ καὶ συμβῇ αὐτῷ τοὺς ἐπισθίους πόδας ὑποκαταστῆναι* γινεται δὲ καὶ ὑπὸ πολλοῦ κρύους.

Flore foeni) Hunc omittunt Hipp. ubi et reliqua huius sectionis pars imperfecta legitur; lumbi ibi sunt ψύαι.

Afronitri) In Hipp. simpliciter est: καὶ μετὰ ταῦτα καυστικῷ κεχρημένως. Alius auctor ibi: *χρῶ δὲ καὶ ἐμβροχῇ οἰνελαίῳ καὶ ἀρρυνέτρως.*

De unguibus) Ita recte Goth. Vulgatus¹ *inguibus* Gesner pro *inguiniibus* dictum putabat. Hipp. p. 403. *λύσας τὰς τῶν ἐνύχων γλῆβας.*

venae, et^a oleum cum axungia sanguini, qui profluit, immixta¹ renibus inlinuntur. Et si necessitas fuerit, cataplasmis utendum est.^m Potio quoque renibus³ subvenit, si pilulas cypressi viridesⁿ [exuras^o unde¹ cim supra carbones], nitri quoque uncias tres addas,^r et utraque in pulverem redigas cum unciis tribus mellis et vini veteris sextariis tribus et olei boni tribus unciis, quod^q per quatrimum aequa parte faucibus digeras.^r Vitio lumborum medetur hemina seminis brassicae cum sextario polentae attusa^a ex aqua frigida subacta atque imposita^c dolentibus locis. Sisymbrium^v quoque^a cum polentae sextario et aqua subactum medetur. Efficacius tamen est si cypressi folia ad modum heminae diligentissime contundas,^y et polentae sextarium adinisceas,^x acrique aceto subactum^a dolenti imponas.^b Praeterea resinae durae^s uncias duas^d decoques^d ut liquescat, cui ferventi su-

Vulgatam loantur Hippiatrica. (l) mixta C. (m) est om. C. (n) viridis XI. super C. undecim etiam Go. Vulg. invidis duodecim. (o) exuras ex C. addidi. (p) Vulgo tres assis ex S. tressasi F. uncias III. acis C. tres assis vero in pulverem Gn. (q) quod om. et post quatrimum inserit. quo Corb. triduum Goth. Idem verba: et vini veteris — tribus unciis omittit. (r) degerat C. (s) tunia C. attonsae Go. (t) campos. infunda naribus S. M. et Go. (v) sisamb. F. S. sisambrius quoque polentae sextar. Go. sisimb. C. (x) quoque cum om. (y) contondas ex polentae sextarii Gn. (z) misceas Corb. (a) Ita pro subactis ex C. Gesa. (b) imponis Go. (c) Ita pro sex S. M. septani C. Go. (d) decoques C. (e) frequenter superspergas C. Vulgo

Cataplasmis) Hipp. μαλάγματι habent.

Potio) Graece προπότισμα est. Hipp. p. 102. κηχιδας κυπαρίσσου χλωμας καύσας και λιωσας ἀραιζῶν ἑνδεκα.

Tres addas) Hipp. νίτρον περρυγμένου και λιλωμένου γο γ. In margine Samib. reperio: tres assis ii, quas annotatum.

Mellis) Hippiatrica mel amittunt, et vini sextarios quatuor ponunt.

Seminis brassicae) Brevius Hipp. πράβην λιωσας και βαλὼν οἶνου μέαν ἡμίαν σὺν ὕδατι ψυχρῷ ἐπίθε.

Sextarium admisceas) Gesner vulgatum subgotis corrasit. Goth. imponis. Hippiatr. ἀλείψων λίτραν μέαν ἄξι τε θυράσας τῷ ποσῶντι πρόσταγ.

Uncias duas) Ita S. M. et Hipp. p. 103. Vulgo sax.

Ferventi) Corb. frequenter. Sad Hipp. sebum caprinum addunt, στίβο

perasperges* hordeaceam farinam, quam diu spissetur^a ad similitudinem pultis,^a quod diu subactum,^b et calidum ita,^c ut manus pati possit, superillines* renibus. Quod si^d frequenter renovaveris,^e et dolori* subvenit et tumori. Si vero tanta indignatio fuerit, ut eiusmodi non sentiat curas, aut^f cauterio cuprino locis opportunis urendo deprimes puncta, ne deformetur animal, aut si vilius est, et^g necessitati aptius quam decori, craticulatim, sicut moris est, ures.

III. (vulgo IV.^b) Rerum autem dolor his agnoscitur signis: Posteriores* ungulas trahit, lumbi vacillabunt, cauda deiecta erit, faeculentum^b minget, ilia dura atque contracta. Interdum tales* sunt renes, ut sanguinem mingant, et si nimium^d effuderit, incurabilis est passio. Si parum* cruoris abundaverit,^e scito posse curari. Cui post detractum* sanguinem

superspergis. (f) Ita pro inspissetur C. (g) Ita pro pulmenti, et diu C. (h) Ita pro subactis ex C. Gesn. (i) ita om. C. (2) superillinas C. supervulnus Go. Vulgo superillinis. (l) si om. Go. (m) renovabis Go. (n) dolores subvenies C. (o) aut om. C. (p) aut necessitati aptum, quos decori gratia lares, sicut moris est, uteris F. S. aut simile, et est necessitati aptius etc. S. M. cum Gesnero C. deprimis puta — animal aut suillae, et est aut necessitati aptum, quos craticularis sicut decori moris est, uteris Go.

III. (a) Posteriores sunt cui abstrahit C. (b) et fortulenter mingit F. S. vaulenter Goth. foetulentus insurgit margo Sambuci. (c) ita Laesi C. (d) vivus C. G. (e) rarum C. (f) habuerit C. (g) detractorem sanguini-

αἷσιν. quod latere videtur in *fer-*venti aut *frequenter*. Sed eadem formula ibidem repetitur p. 305. ubi resina cum aqua et aceto coquitur, addita polenta *ὥστε εὐστασιον ἔχειν κατανάλασματος*; nec sevi caprini ibi sit mentio.

Spissetur) Graeco est *ἔχεις* εὖ πικρὸν ποιήσης.

Locis opportunis) Hippiatr. p. 104. κατὰ τὸν συνδέσμον τῶν ἰσχίων καὶ τῆς κύστης καίσμεν, γόμφους ὀ-

θίους μὴ πλεον τῶν κατὰ παρ' ἐκείτερα τῆς ῥάχιδος τοῦς ἡμίσεις τριποικίαν ποιοῦμενοι ἀπὶ χοντροῦς ἀπ' ἀλλήλων πάχος δακτύλων τριῶν. Alius auctor p. 103. ὁρθοῖς καυτηρίαις ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἕως τῶν γονάτων εἰς ἐκείρου μέρους καῦσον. et p. 104. καῦσον αὐτὸν στοργγύλους ἐν ἐκείρῳ ἰσχίῳ τρίτον.

Craticulatim) Forte est graecum *ισχάραξ καίμεν* de quo ad l. 28. s. 4.

vel de matrice vel de femoribus hanc potionem^b dabis, videlicet, porri sectivi succum ex aqua.

IV. (vulgo V.) Saepe musculi, qui in^a renibus sunt, vexantur ex casu, et exteriores^b facilius curantur, si^c iustae medelae afferunt^d tarditatem. Optimum est, quoties ceciderit iumentum, loco non moveri, et^e aqua frigida perfundi, et postmodum unguentis uti.^f Quae passio ista^g consuevit ferre indicia: renes obdurescunt, contrahuntur^h testes, coxamque trahit, et colligere se non poterit. Quaeⁱ valitudo nascitur^j ex itineris longi fatigatione, aut ab infractu^k clivorum viarum. Incitatio quoque cursus et saltus extensio hanc adferunt causam. Sanguinem igitur ex^l visceribus oportet emitte, prout qualitas corporis patietur. Utendum^m est potionibus etiam ad valetudinem necessariis, molli dormitione animal collocandum.

V. (vulgo VI.) Ex^a perfrictione nonnunquam animalibus foras exit extalis.^b qui hac ratione curatur. Scalpello scarificabis,^c praecipue loca quae vi-

nus de C. (h) porriges potionem, porri sectivi succum ex aqua dabis C.

IV. (a) sub C. (b) de exterioribus al. exteriores C. G. F. quid si exterius? Gesn. (c) sinistras C. sinistri G. (d) forte ferunt h. e. patiuntur Gesn. (e) sed C. G. (f) utendum C. (g) haec consu. praeferre ind. C. In Goth. indicia et renes. (h) et contrahuntur, vulnus erit tristis, coxam trahet, colligere C. In Goth. et contrahuntur, vulnus erit testis. (i) Valido nascitur aut longi it. fat. C. (j) anfractu C. S. M. In Goth. est duhis scriptum: enfractu. (k) a C. (m) utendumque pot. ad causam nec. C. Deinde Goth. dormitioni.

V. (a) Ex perfr. om. C. (b) talus F. S. procedat histalis C. Est eadem vox quae diserte infra 3, 11. scribitur extalis, quamque satis idoneis auctoribus probatam dedit Dufresnius. Nihil frequentius mutatione syllabae ex in is vel his, vel s adeo. Extalem etiam Laur. Rius Hipp. c. 96. sale conspergi iubet. Ex perfrictione longanonia, (qui idem est extalis s. intestinum rectum) vitia in equis apud Veg. 1, 42, 1. Gesn. (c) clarificabis

CAP. IV. Musculi — in renibus) Intelligit ψῶας, quas alii νιπομήτρας dixere, de quibus Hippocrates p. 403.

uhi tamen nihil simile Vegetianis legitur.

CAP. V. Scarificandis) Leonidas

dentur eminentiora, siniliacque vesiculis,^d quae post scarificationem digitis exprimentur, et decarnantur, pulvere etiam salis confricantur, donec cum sanguine totus^e humor exsicceetur. Post calida et sale fovebis, et deprimendo^f intus remittes, et continuo revertetur ad locum, unde^g exierat. Si non profecerit altero die intus missis digitis curabis inlita lipara vel meli-
²loto, donec sanetur. Quod vitium si ferro tangere dubitas, hoc medicamento curabis quotidie: Castorei uncias tres, salis triti^h pondera duo, salis Ammoniaciⁱ lib. unam, sinopidis^j Ponticae sescunciam. haec omnia tunsu et cribrata pariter decoques, impones^k extali, et alligabis;^m quotidie autem lixiviaⁿ calida fovebis et medela continua usque ad sanitatem. Potionibus
³autem thermanticis^o calefacies^p aegrotum. Alii in hac passione cum axungia admanum^q extalem fulciri et reponi oportere dixerunt, postea spongiam^r apponi caudam supra alligando.^s Si tamen diebus aliquot^t fuerit cura neglecta, prius foveri^v adserunt ex lixivia

C. (d) *siculis*, quae post scarificationem (leg. scarificationem) digitis exprimentur et decarnantur, pulvere etiam salis confricantur C. In Goth. quae vesiculis scarificationem digitis exprimeret. Vulgo est: vesiculis scarificationem digitis exprimitur, et decarnatur, pulvere salis confricatur. (e) Ita pro *actus* C. (f) *deprimes intusque remittes* C. vulgo *remittis*. (g) Ita pro *unde exierat*, *Altera intus dig. mis. in lita lypparia* C. (h) *nostratis* C. (i) Ita pro *Arm. Gesn. ex Amon.* C. (j) Ita pro *sinapis pontici uncias 6. ex C. Gesn.* (k) *in stalem pones* C. *impones tulo* F. S. (l) Ita cum C. Gesn. pro *alligabis* *quotidie*, aut F. S. (m) Ita pro *lixivia calido* C. (n) *thermat.* S. *tregmant* S. M. (o) Ita pro *calefiet* C. (p) *manus talos* F. S. *manum stale* C. Vulgo *extale*. (q) Ita pro *spongia* Gesn. (r) *adpone* — *adligabis* C. (s) *aliquantis* C. (t) *adserunt et lixivia vel sale maura culenti* C.

enim in cura eiusdem villi apud Aetium adeo urit, addens: τὸ ἔξω μέρος τοῦ ἀπαιθεμένου οὐκ ἔστι κύριον, ἀλλὰ καὶ ὁ κενὸς καὶ ταμνόμενος οὐδὲν ἐμποεῖ χρίσθαι, ὥς αὐτὸ μαρτυρεῖ ἡ πείρα.

Ad manum Marcellus Empiricus c. 31. extalem prominentem vino lavari prius, deinde cedro ungi et pollice propelli introrsum oportet.

Caulam Cuiusnam animalis, non divino.

vel sale, et urina calenti, et sic reliqua curationis^a impleri.

VI. (vulgo VII.) Testium dolor^a animalibus saepe contingit, qui^b his proditur^c signis: nec incedere poterit, nec cubare; ilia eius inflantur et obdurescunt. quorum ista curatio est. Sanguis de utrisque^d femoribus emittitur;^e postea lotium vetus^e et putridum in vase supponitur, et lapides molares ferventes illic^f mittuntur, animal sagis diligentissime usque ad ungulas operiatur,^g ut^h vapore lotii venae testium sudent; post aqua calida confoventur;ⁱ nitrum et alumen scissum^j pariter conteres diligenter, et admixto^k oleo testes perunges^m fricando. Si molaresⁿ [lapides^a defuerunt, qualescunque calefacies, et mittes in lotium. Alia quoque] huius^o rei proditur medicina. Lentis heminam^p unam decoquis,^q admixto vino in^r mortario teres, cipressi folia -) 4^a molissime pariter trita commisces,^t tantundem etiam suillae adipis adiunges, vinumque vetus desuper^v sparges, panno inlinitum testibus apponas,^x donec sanitas procuretur. Si tardabitur^y sanitas, testes subter stilatis^z cauteriis urito, vel leviter scarificato.

Vulgo ad sex ex lixivio. (x) curationes C. Vulgo est curationibus.

VI. (a) Ita pro Dolor renum C. (b) qui ius. C. (c) prodetur C. (d) emittetur — supponetur etc. C. (e) eius putr. C. (f) illic ins. C. (g) cooperiatur C. (h) ut om. S. (i) confoveantur C. (j) (2) spissum C. marg. (l) admisceo oleum C. (m) perungues C. (n) inclusa supplevit Gesn. ex C. Conf. 3, 28, 5. (o) huiusmodi rei proditur ma. F. S. (p) eminan C. (q) decoques C. (r) in ins. C. (s) scrip. IV. C. (t) commiscis F. S. (v) rursus asperges C. (x) impones C. (y) Ita pro tardius dabitur C. (z) stillatim cauteriis C. Vulgo stillatis. superscintillatis margo Sambuci.

CAP. VI. *Testium dolor* Ipsa mendendi ratio docere poterat Gesnerum, de scriptura Corb. non esse dubitandum; ad renum enim dolorem nihil ea pertinet.

Stilatis Sic vulgatum *stillatis* corrigi voluit Gesner; possis etiam *stillatim* ex Corb. Forte huc pertinet locus V. 40. 3. (vulgo III. 41.) *quasi stellam parvam cautrio facies. ubi*

VII. (vulgo VIII.) [Quod^a si testes tumbunt], hordeum comburito, pulveremque^b ex eo trito suillae adipi misceto, ex quo medicamento mane et vespere testes illinito. Physicum autem creditur, testes animalium ablutos canino felle sanari. Alii auctores aqua calida testes cum dolent fovendos esse duxerunt,^c suffumigandos^d etiam viridibus foliis cypressi,^e quae arbor specialiter mederi testibus creditur. Sed si defuerit, testas^f ardentes nihilominus in aqua calida mitti, et inde^g suffumigari; post cretam^h Cimoliam cum stercore bubulo ex aceto acerrimo calentem induci, et quotidie renovari, quousque sanitas subsequatur.

VIII. (vulgo IX.) Si natura iumento exciderit,^a

VII. (a) Verba *Quod* — *tumbunt* addidit Gesner ex Corb. (b) *pulveremque ex eo tritum suilli rem permisceto* C. Vulgo *pulveres*. (c) *dixerunt* C. (d) *suffumigando* C. (e) Ita C. *cypressique arboris* F. S. (f) Ita C. *testes* F. S. (g) *insuffumigari* C. (h) Vulgo *cretas Cimolias* — *bubulino* — *calentes* — *revocari*. Corb. *cretam Cimoliam c. st. bubulo et a. a. calente renovari*.

VIII. (a) Ita Corb. *pro excedit, et exoiderit, ut C.* (b) *et cum substrin-*

Corb. *stillam parvulam*. unde h. l. *possis stellatim legere*.

CAP. VII. *Quod si testes tumbunt*) Haec verba ex Corb. revocavit Gesner, a lemmate putans extrusum capitis initium. Quod si vero animadvertisset, de eodem argumento esse antecedens caput, propius aberat a coniectura, quaedam excidisse verba, quibus medendi ratio continuaretur; nec esse hoc caput ab altero separandum.

Hordeum) Hippiatr. p. 455. *κρητάριον μετὰ κόπρον βοείου καὶ κυμίνου καὶ ὄξυκράτου λεώσεως ὥστε μέχρι θεραπεύας*. ubi legendum videtur *κρητάριον*: Iordanus Rufus adhibet: *farina*

scorzata et ben cotta con sonza non a de porcho.

Foliis cypressi) Plinius 23. s. 80. et 24. s. 40. folia et pilulas ad tumores et varia testium vitia adhibet. Deinceps *testas candentes* malebat Morgagni. Hippiatr. p. 453. *molares ardentes urinae pueri supponunt*, atque inde suffumigant animal.

Cimoliam) Cum cypro et cera ad testium tumores adhibet Plinius 35. s. 57. *κιμωλίαν* vel *καραμικὴν* cum aceto tritam imponunt Hippiatr. p. 455. Sola creta cum aceto et sale mista utitur Iordanus Rufus cap. IX.

CAP. VIII. *Natura*) Genitale. Aliam medicinam adhibent Hippiatr. p. 453.

ut revocari non possit, in aqua frigidissima constituendum est, et ibi fovendum, et^b sublitam manum in anum eius iniicies, et contra vesicam fricabis, post diligenter cooperies, ne perfrigescat. Potiones^c dabis, stercus suillum^d quotidie^e ex vino, aut in aqua dulci, donec liberetur.

IX. (vulgo X.) Si iumentum sanguinem minxerit vel adsellatum fuerit, hac ratione curabitur. De superiore vena sanguis auferatur, asphodeli^a quoque herbae radix teritur,^b et cum vini albi dulcis duabus cotylis^c per os infunditur,^d quae glutinosa videatur.^e Prodest etiam farinam triticeam cum adipe suilla^f et^g pulvere corticis mali granati decoquere, et non crassam^h potionem, sed liquidam per os defundere; etⁱ non solum a cursibus, sed etiam ab ambulatione abstinendus^j est, ut glutinet^k venam quae interius rupta est. Contingit enim ex^l cursu vel saltu, ut intrinse-

zerit, in manum ei iniic. C. (c) potionem C. (d) ovillum conj. Morgagn. IV, 30. (e) ex vino. Quotidie autem in aquam duces, donec C.

IX. (a) asphodilli F. S. asphodillae C. affodilli ei paulo antea assellatus G. (b) teretur C. (c) cotulis C. (d) infundatur, ut glut. C. (e) alvo prodest ins. C. In G. additur aut. (f) suillo C. (g) Ita Corb. pro crassas potiones — liquidas — fundere. (h) et emittit Cor. (i) Ita Corb. pro abstinendum. (j) Ita Corb. pro glutinetur vena quae interrupta est. (l) ex

Suillum) Morgagni ovillum malebat, quia Columella VI. 5. suillum bobus perniciosum esse diserit, et cum eo noster supra cap. II. s. 14. De ovillo vide infra c. 45. (16.) Attamen ita etiam Hipp. l. c. κόπρον χυσιταίον μετά ὀξυς μέλιτος καὶ θύλακα. Contra pituitam idem dat Cargilius sect. 19.

CAP. IX. Adsellatum) i. e. ano eiecit.

Superiore vena) de palato, ex τῆς ὑπερώας Hipp. p. 143.

Asphodeli) Minus integra exstant

haec in Hippiatr. p. 145. ibi enim adeps suilla omittitur, et pro cortice mali granati ponitur rhus Syriacus, eiusdem fere virtutis. Sed Hierocles p. 144. plae eadem et eodem ordine habet.

Glutinosa) Hierocles: ἵνα δὲ ὑγρὸν ᾖ τὸ ἔγχυμα. Inde patet, h. l. legendum et non glutinosa potio datur. Postea rectius crassam potionem dixit.

Abstinendum) παρόντων δὲ σύντονον χρή παραλαμβάνειν vitiose pro χρή μὴ παύειν.

cue^m venae rumpantur; quapropter rebus stypticis, et his, quae consolidationem^m faciunt, curandus est et defendendus a frigore: cui et super renes hoc anacollima oportet imponi: bulbos rufos L cochleas^a vivas contusas, allia quinque, anagallici librat^m; quae omnia pariter bene trita commiscet^r, et renibus eius³ imponis. quod prodest etiam illis, quibus evulsi⁴ vel emoti sunt renes. His autem quibus per nares effluit sanguis, pusca frigidissima caput eius^r fovebis, modicum salis adiciet. post anacollima superscriptum^r in capite et in^r temporibus oblinis, et vehementer^r medicamento constrictis venis fluxum sanguinis reprimis.^a

X. (vulgo XI.) Si dysenteria iumentum apprehenderit, reversatur eius extalis,^a qui ut curetur circumsecandus est cautissime, ne intestinum, quod praepositum est extali,^b tangatur. quod si fuerit laesum,

ins. C. (m) *intrinsecus vena rumpatur* C. (n) Vulgo: *curetur. Super* legitur. deinceps *bulbos tascodeas vivas* etc. colligefaciunt, curandus est, et *findeulus* (f. *defendendus*) est a frigore. cui et *super renes* hoc *anacolymba* (*anacollima*) oportet imponi: *bulbos rufos L. ova P. anagallicus lib. I. quae omnia* C. (a) In Goth. est *tascodeas* et paulo antea *faciunt* et *curas super*. (p) *commiscet* — et *impones* C. Vulgo *commiscis*. (q) *evulserint* Goth. Voluit *evulsi* erant. (r) *eorum* C. (s) *anacollimia* superscriptum C. unde superscriptum addidi. (t) et *tempore oblinis* C. (v) Ita pro in Corb. (x) *reprimes* C. quod errore dedit etiam Gesneriana.

X. (a) *stalis qui incuratur* C. deinceps *quas* — secunda F. S. *extale*, qui — secandus Ga. (b) Vulgatam: *extali frangatur. Procidit intestinum*

Bulbos) In simili anacollema infra c. 47. (48.) est *bulbos rufos triginta*, *cochleas vivas triginta*, atque in alio VI. (vulgo IV.) 22. etiam in potione bulbae et cochleas iungit II. 28. (vulgo I. 56.) VI. (IV.) 8. Ex his igitur locis colligebat Murgagni, h. l. legendum esse *bulbos triginta*, 5 *cochleas vivas*, et in corrupti vocabuli *tascodeas* vel ut est in Goth. *tascodeas* initio numeri bulborum vestigia la-

tere. Corbeiensis liber ad *bulbos rufos* ducere videtur, sed is plura etiam mutat. *Bulbos ἐπιστόμους* cogitabat Gesner.

Pusca) Hippiatr. p. 444. ψυχρῶ ὀξυτὶ bis habent.

Cap. X. *Extalis*) Goth. *extale*, qui — secandus. Corb. *stalis*, qui incuratur, F. S. *quae secunda*.

Tangatur) Lectionem Corb. confirmat locus Hippiatr. p. 4. 8. ἀνα-

iam non redibit et sic remanebit et patulus erit extalis et facile procidet intestinum. Statim vitae periculum facit.

XI. (vulgo XII.) Animalium otiosis et pinguibus^a contingit ex^b pletura sanguinem mingere, cum hoc,^c quod abundat, erumpendi per urinam^d invenit viam: attenuati etiam^e et exhausti animalis interdum est urina^f sanguinea. Quod accidit aut ex^g nimio ascensu, aut labore ponderis,^h aut nimietate cursus. sedⁱ illis, 2 qui ex deliciis aut abundantia contraxerint passionem,^j de matrice auferunt^k sanguinem; attenuatis venas^m laxare contrarium est.ⁿ Vtrisque tamen sa-

a contactu: vitae periculum facit, si tangatur; quod semel non redit et sic remanebit, et paululum exit extalis supra correxi. Corh. sic habet: talitan generatur. Quod si fuerit laesum; iam non rediet, sic remanebit et patulus erit extalis, et facile procidet intestinum, statim vitae etc. In S. margine est: procidit intestinum ab extale, et Voluit: procedit intestinum ab extali, et vitae etc. Goth. post extali pergit: possit facere. procedit — contactis — facit, tangatur — semel laesum non redit.

XI. (a) Ita C. S. M. pro pigris. (b) expletura F. S. (c) eo quo C. (d) urinas C. Goth. (e) etiam addidi ex Cor. (f) in terra sanguinea F. S. urinam sanguinem C. (g) ex om. C. (h) ponderum C. et Goth. (i) Ita C. Sed ille qui S. M. Sodalis. Qui — contraxerit F. S. sed animal Goth. (j) Ita C. pro passiones. (k) auferendus est sanguis C. (m) venam C. (n) est addit ex C. (o) illa: Caprinum cum amuli tribus avellanis et horti

περιώντος ἵππου ἐκτροπή γίνεται καὶ πρόπτωσης τοῦ πρὸς τὴν ἰδραν ἐντέρου, ὃν δὲ θεραπεύειν περιτμύοντα καὶ προσέχοντα μὴ τοῦ σφιγκτήρος περιτμή τι οὐκ ἐστὶ γὰρ δύναται εἰς τὸ ἐντὸς ἐπιστρέφειν, ἀλλὰ μόνον ἀναγγυμένος καὶ προπίπτει τὸ ἔντερον τὸ προσκαίμενον τῇ ἰδρᾷ, οὗ συμβεβηκότος ζῆν οὐ δύναται. Vnde patet, intestinum, quod praepositum extali, male conversam esse ex graeco sphincteris vocabulo.

CAP. XI. *Pinguibus*) Haec pene verbotenus exstant in Hippiatr. p. 445.

Script. R. R. Tom. V

Attenuati) Graece: πολλὰκις δὲ καὶ ταλαιπωροτέρου ἵππου τὸ οὖρον αἷμα εὐρίσκειται, ἀλλὰ τοῦτο τοῖς ἀσθενεστέροις ἢ καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἢ ἐκ πολλοῦ βάρους ἢ ἐκ πολλῆς πίματος ἐπιγίνεται.

De matrice) αἷμα ἐκ τῆς γαστρὸς λαμβάνει. Graece. Hoc igitur est Vegetio dematricare. Vide ad I. 40. 7.

Deliciis) τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν ἄγαν λεπρῶν Hipp.

Attenuatis) τοὺς δὲ λεπτοὺς δίχα τῆς ἀραιμαζέως περιόσκει Hipp.

R

lutaris est potio, si⁶ lac caprinum cum amuli tribus obolis et urceolaris herbae succo [pastillos facias, ex quibus unum] per os frequenter infundas. Certissima quoque ad ipsorum salutem potio praedicatur, si traganti unciam semis, opii -) storacis⁷ -) tres, nucleos purgatos ducentos decem infundis in vino optimo,⁸ ac diutissime conteres,⁹ post ad magnitudinem nucis avellanae cum apibus attritos et vini optimi¹⁰ sextario resolves et ad cornu faucibus digeris per

olaris herbae succum frequenter infundes C. Vulgo erat: cum a matricibus obolis et vitio laris herbae. (p) storacis F. S. Drachm. III. S. M. (q) optimo om. C. (r) conteres ex C. addidit Gesner. (s) optimi addidi ex Corb.

Amyli) Ita recte Gesner vulgatum a matricibus emendavit ex Corb. qui habet a muli tribus avellanis. Sed obolis retinui. Amylum cum ovo lia, qui sanguinem reiiciunt, et in vesicae dolore cum ovo et passo dat Plinius 22. s. 67. De urceolari herba vide supra ad II. 6. (vulgo I. 34.) 2. Sed ecce Hippiatrica p. 144. in eadem formula γάλακτος αἰγίου κοτύλην μέλαν καὶ ἀμύλον ὅσον ὠν τριῶν πλῆθος ἰαίου γο. γ'. μίξας διὰ κίρατος ἐγχυματισσον. Inde igitur legendum erit amyli tribus ovulis. Nihil tamen illa de herba urceolari, vel pastillis. Hos quidem damnavit etiam Gesner et ad sequentis pertinere censuit. Sed eadem Hipp. p. 145. habent in eadem formula καὶ ἀμύλον καὶ τριεὶς ὠαὶς καὶ χυλὴ βοτάνης περδινίου. Inde igitur sit manifestum, b. l. legendum esse amylo, tribus ovis et urceolaris herbae succo per os frequenter infundas.

Traganti) Vulgo draganti. Hipp. p. 145. τραγανθίδος οἶνον ἀποβεβραγμένης γὰρ τὸ ἥμισυ.

Opii) In Corb. est draganti semen

et opii scr. 1. storacis scr. tres pineos purgatos. In S. M. est pro vulgato mespili scr. scriptum metropoli drachma 1. In Goth. mesculpoli. Equidem ex vestigiis lectionis Corb. veram lectionem restitui eieci mespilo. Et sic Hippiatr. ὀπίον γρ. δ'. i. e. opii scr. quatuor, et tantundem styracis ponunt.

Nucleos pineos) Plinius 22. s. 74. nuces pineas, quae resinam habent contusus leviter cum aqua decocta dat sanguinem exscreantibus. Vulgo h. l. erat pini, hos purgatos. Graece est: στροβύλια ἀριδμῶν ἱβ'. Igitur b. l. lege vicenos decenos vel viginti decem.

Apibus attritos) In G. est apibus a tribus. Fuitne raphanis tribus? quos coctos sanguinem exscreantibus dat Plinius 20. s. 13. Sed nihil tale in Hipp. quorum locum nunc demum investigavi. Quare cum Gesnero malim cum superioribus vel prioribus.

Resolves) Ita Corb. Vulgo resolutos dabis ad cornu et faucibus digeris. Etiam Goth. resolves omisso et habet.

dies continuos septem; quod etiam hominibus prodest ad fabae magnitudinem cum ovo dedisse.

XII. (vulgo XIII.) Si vero sanguinem animal reicit,* oportet genestae succum dari^b cum vino, aut porri succum lixivio oleoque permixta faucibus infundere. Aliquando animalia sanguinem vomunt, quibus hac potione succurritur: absinthium Ponticum et spicam nardi aequis ponderibus in cacabo novo cum aqua decoques^d et dabis in potu.^e

XIII. (vulgo XIV.) Si^a sanguis interdum nimis^b per venam, cum percussa fuerit, et^c claudi non potuerit, erumpit, remedium est, stercus ipsius^d animalis superponere^e fluentibus venis: aut si perseveraverit, urere^f cauterio subtiliter, ne nervi laedantur. Floccum etiam competenti^g oleo tinctum venae^h admoveo. etiamⁱ assem ligneum^{*} in vena, qua sanguis profluit,¹ ponis, et ligas; praesens est remedium.

XII. (a) animal reicit C. pro vulgato sanguinem vomat. (b) Ita C. pro succum, cum vino atque porri succo. Idem lixivio habet. (c) succurreretur C. (d) coques C. (e) potum C.

XIII. (u) si om. C. (b) nimium C. (c) Ita Corb. pro ut claudi non possit, erumpat. (d) ipsius om. S. (e) super C. (f) uri C. (g) tument C. (h) bene C. (i) etiam om. C. (1) luncum F. S. nobiscum C. (l) effluit C.

Hominibus) Vulgo omnibus. Corb. *humi*, unde homini malebat Gesner. Hipp. τοῦτο δὲ καὶ ἀνθρώποις ἐστὶ ἐπωρίδης εἶναι καὶ αὐτοῦ μέγεθος εἰς ὧν δώσει. Recte igitur C. et G. ad fabae n. pro vulgato ante Gesnerum cum fabae magnitudine. Deinceps male S. M. cum vino. Corb. omittit verba cum ovo.

CAP. XII. Porri) Etsi sectivum etiam huc facit, capitati tamen efficacioris succum vel solum vel cum thuris aut gallae farina, aut acacia commendat Plinius 20. s. 22. In Hippiatr. p. 445. καὶ πρὸς τοῦ χυλὸν

κατὰ οἰνομήλιος καὶ ὡς εἰς τὸν λαμόν ἡμβάλλει προσμίξων καὶ στακτὴν ὀλίγην. quae valde sunt diversa. Gesner malebat oleoque lixivio legi. Equidem Corb. lectionem restitui, quoniam etiam Gargilius sect. 16. genistae succum cum vino separatim propinat contra sanguinis abundantiam.

Cacabo novo) Hipp. p. 446. ἐν χαλκῷ καὶ ὡς ἀπὸ φέτας.

CAP. XIII. Assem ligneum) Male Gesner asserculum interpretatur; intelligitur enim annus. Hippiatr. p. 42. ἀπόδυσμα αὐτοῦ τοῦ ἔκρου

XIV. (vulgo XV.) Vesicae indignatio generatur ex plurimis causis, et^a propter urinae difficultatem celerrimum,^b immo praesens discrimen importat. De qua valitudine diligentius^c tractare^d convenit, ut passioni^e competens medela succurrat; quae his agnoscitur signis. mingere non poterit, omnia crura^f flectentur, demittitur^g venter ad terram. Et si difficulter mingit,^h dysuria appellatur: siⁱ quando guttas per veretrum mittit^j cum labore, stranguria dicitur: quum^k in totum non potest mingere, ischuria^l appellatur, et vicinus est morti. Propter quod extensiones ~~et~~ tubercula nascuntur in dorso, et praefocatio circa fauces ex dolore ventris. Cui hac ratione succurris:^m deⁿ pectore venas pungis, et sanguinem quantum sufficit, detrahis, et sic accipiet^o laxamentum. Praeterea manum tepido^p cum oleo

XIV. (a) Ita C. pro quae. F. S. quae. (b) Ita C. celerr. deerat ante Gesn. (c) Vulgo diligenter. Corb. diligentibus. (d) Ita pro tractari C. et Goth. (e) passionis C. G. (f) Vulgo dimitt. Corb. ventrem demittit. (g) mingat Corb. (h) Ita C. pro Sed. (i) mittit om. C. (j) Quin totus Goth. Qui vicinus est morti propter quam extensionem reliquis omissis Corb. (l) Ita pro dysurin Morgagni et Gesner. (m) succurres C. (n) depectorabis et sanguinem quantum sufficit detrahes C. Vulgo quantum videbitur. (o) Ita C. pro accipitur. F. S. lavamentum. Morgagni coulic. levam. (p) Ita C. pro tepidam. Goth. manus cum oleo tepido. (q) mittes C. (r) Ita pro inve-

ταῖς βρογχίαις φλεβὶν ἐπιτίθεις. εἰ δὲ ἱππικῶν τὸ αἷμα φερόμενον εὐφυνῶς ἐρίας μαλλὸν βρῖξας εἰς ἑταῖον τῇ φλεβί προσένεγκαι, ἢ νοῦμον ξύλινον ποιήσας ἐπὶ τῇ αἰμορροῦσῃ φλεβί ἐπιτίθει καὶ χρωῶ ὡς καλλίστῳ καὶ προχείρῳ βονθῆματι. Vides, canlerii usum ibi omitti.

CAP. XIV. De pectore venas) Hippiatrica p. 444. τῷ δὲ τὴν γαστήρα ὀδυνομένῳ χρὴ βονθῆν οὕτως. διακρίπτεις τὰς ἐν τῷ στήθει φλέβας καὶ ἐξαίματιζεις τὸ ἄρρεον. οὗ δὲ καὶ

τὴν χεῖρα λιπάναντα καθεῖναι εἰς τὴν ἰσθρὰν καὶ τὰ παρακείμενα ἐκκράτματα ἐκκομίσασθαι, καὶ ἄλλος λεπτοῦ ὄσων ὀξύβαρον καὶ μέλιτος ἐνέειναι. ἐρεθισμὸν γὰρ παράγεται τοῦ διατελέσαι, καὶ οὕτως ἀνώδυνος ἵσται. Vnde apparet dulcedinem h. l. esse ἐρεθισμὸν. Sed pro oleo Graecus adhibet mel. Legendum etiam descendat, dulcedo enim etc. Atque ita edidi. Ceterum Corb. depectorabis habet, quod dictum, ut demetricare, sanguinem ex matrice detrahare.

in anum mittis,^a et si qua stercora intus^r impedi-
mento sunt, attrahis.^a Post cum libra olei salis triti^d
plenum acetabulum misces, et calefactum iniicies in
anum, iumento in locis pronis posito, ut facilius ad
interiora^t descendat; dulcedo enim^v sequitur ac so-
lutio ventris, et dolor mitigatur. Quae remedia si^s
tarde^r subvenerint, manum et brachium perungito,
et^r cum magno sensu atque cautela in^r anum iniicito^a
in partem dextram, et reversato^b in sinistram: vesi-
cam^c manu plena leviter premito, ut incipiat^d urina
procedere,^e et sic liberabitur. Valde premere^f est^g
contrarium. Ex his autem^h causis passio ista^b de-
scendit: si iumentum in opere aut cursu magna parte
dieiⁱ cogatur, et urinae faciendae^a spatium denege-
tur, tunc^l a vesicae incatu usque ad veretrum nasci-
tur tumor, et cum dolore egestionis foramen angus-
tatur; E diverso si iumentum exerceri solitum diebus^r
plurimis steterit, indigestione^m nascuntur spurcitiae,

neris intus, quia impedimentum praestant Corb. (s) *abstrahes C. extrahis* Morg. (t) *interna C.* (v) *Vulgo etiam.* (x) *tardius C. deinceps vulgo* nianus et brachia. Mecum C. qui perungito. (y) *tum magno C.* (z) *Ita* pro manus ex Corb. Gesn. (a) *et ins.* Edd. a. G. (b) *Ita cum C. Gesn.* Vulgo *in partem.* Goth. *dextram et cum saro in partem.* Ceterum ubi ab Editis discessit Gesner, Corb. seculus est. (e) *et sic manum plenam* edd. a. G. (d) *incipias in hac proc.* edd. a. G. (e) *producere, sicque liberantur* C. (f) *spinus F. S. premere S. M. et C.* (g) *antem om.* edd. a. G. (h) *ita* edd. a. G. (i) *duci* edd. a. G. (z) *facili* edd. ex urinae G. (l) *et* edd. a. G. (m) *uti* ias. C. (n) *ex humore efferunt C. spurcitia ex humore effu-*

Valde premere est contrarium) To-
tam hanc rationem improbat Apsyr-
tus Hippiatr. p. 111. cuius verba po-
sui supra ad II. 23. (vulgo t. 51.)

Spatium denegetur) Hippiatrica p.
112. ὅταν οὐδεποῦν ἢ προχάζων δι-
ῶντες ἡμέρας μὴ οὐρήσῃ διὰ τῆς ὁδοῦ,
διὸ δεῖ ἀναγκάζειν ἐκνεύοντα καὶ ἐκ-
καλίστασαι πρὸς τοῦ οὐρῶν. τὸν γὰρ

ἀπὸ τῆς γύσης πόρον ἐπὶ τὸν οὐρη-
τήρα συρίζουσι φλεγμαίνουσιν καὶ μετὰ
βίας προΐνουν τὸ οὐρὸν, διὸ ἢν αἰτεῖν
ἀλγὲι καὶ οὐδυνάτα. Sed rectius ibi
Hieroeles p. 115. habet οὐρήθραν
πρὸ οὐρητήρα; et hoc loco in Vege-
tio nullum urethram quamquam vere-
trum dici fendi potest; per illud enim
excutrit urethra.

et^a humores efferuntur usque ad vesicam, compunctiones etiam et morsus urinali fistulae praestant; ex⁸ quo stranguria^o plerumque contingit. Ex perfri-
 ctionis^o indignatione dysuria solet^a venire, cum ni-
 mio rigore meatus intumuerit: et ideo calefactioni-
 bus diversis a^r frigoris solvenda est celeriter iniuria.
⁹ Interdum ex^a indigestione hordei, vel^t cum aquam
 frigidam avidissime biberint, dolorem^r ventris anima-
 lia patiuntur, et propter vicinitatem commota vesica
 stranguriam sustinent. Aliquando et stercus pulli-
 num, vel^a alia noxia in cibo sumta, cum inflationem
¹⁰ fecerint, impediunt minctionem. Bestiolae^r etiam,
 quae appellantur buprestes,^a araneae similes, si cum

runtur. G. deinde praestat. (o) stranguria C. (p) perfriktione et edd. a. G. (q) adsolet evenire C. assolet Goth. (r) Ita pro a frigore s. est ini. col. Corb. (s) Ita pro et C. (t) Ita pro et Corb. (v) Ita pro dolores Corb. (x) Ita pro et C. (y) Bestiolus etiam, qui appellatur buprestis araneae similis, si cum foeno devoratus fuerit, animal praefocabit C. bestiolas etiam Goth. Verba si et foeno. Vulgo desunt. (z) vulpestres F.S. bulbrestres S.

Compunctiones) Hippitrica p. 412. ἰσθ' ὅτι δὲ καὶ διὰ τὸ ἐστάναι καὶ μὴ γυμνάζεσθαι, γεννᾷ χυμούς δριμυτάτους, οἷτινες φερόμενοι ἐπὶ τὴν κύστιν, δριμύνην παρέχουσι τῇ διόδῳ τῆς οὐρήσεως, καὶ διὰ τοῦτο στραγγουρία. quae vitiose repetuntur p. 415.

Perfrictionis) Hippitrica p. 412. πολλάκις δὲ καὶ χειμῶνος δι' ὑπερβολὴν ψύχους γίνεται, διὸ δει' τῷ τοιούτῳ πῦρ παρακαλεῖν καὶ οὐρήσαι.

Indigestione) Hippitrica p. 412. τὴν δι' γαστέρα συμβαίνει ποιεῖν δι' ὠρεττος ἥτοι ὅταν μὴ καταπίπτουν τὰς κριθὰς ὅλας ἀρθεύῃ ἢ καὶ τούτων ἐμμείνωσι πλείονες, ἐμπλησθῆις γὰρ τοῦ ποτοῦ, τὴν γαστέρα ὀδυῖσθαι καὶ στερεοῦσθαι ἢ ὁπότεν ἐν τῷ προσφερομένῳ χόρτῳ ἐμπύση ἐσθίουσι στρονίου πτερόν^a καὶ τοῦτο γὰρ πλε-

σμονὴν παρέχει καὶ στρόφον. Vides, pro stercore pullino plumam memorari. Priora accuratius tradit Theonnestus p. 406.

Buprestes) Hippitrica p. 413. γίνεται δὲ καὶ ὁ καλοῦσι βούρηστικιν, ὁμοίον φαλαγγίῳ, ὃ ἐγγεννᾷται ἐν τῷ χόρτῳ, ὃ ἐκ προσλάβῃ τῶν ὠσπύτως ἐμπρησθῆσθαι καὶ κινδυνεύει. De eadem re Theonnestus p. 406. ἔστι δὲ ὁμοίος φαλαγγίῳ σκώληξ, ἢ ὅταν ἀράχιον, ἢ τὸν λεγόμενον λύκον φαλάγγιον, ὅπερ πολλάκις ἐν τῷ χόρτῳ γεννᾷται. Hierocles ibidem p. 405. εἰ ἐμπεσὺς εἰς τὸν χόρτον φαγὴ ἀράχιον μικρόν ὁμοίον φαλαγγίῳ ὃ καλοῦσι βούρηστικιν. πύμπρατοι γὰρ ἐπὶ τούτῳ, ὡς καὶ ὁπτεν ἐκυντὸν εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τῆς ἀληθδόνος. De bupresti iterum noster infra c.

foeno devoratae fuerint, animal praefocant. Aqua^a quoque coeno vel limo^b turbida si bibatur, meatus impedit minctionis. Vermes^c quoque vel lumbrici^d si intestinum exulceraverint, vesicam^e laedunt, et dupliciter animalibus discrimen important. Quod his deprehenditur signis,^f animal quod tardius mingit, latera sibi scalpit,^g vel terram mordet, scias illud^h vermibusⁱ vel lumbricis torqueri. Cui hac ratione^j succurris:^k brassicae folia subtilissime^l contundis, et commisces boni vini cotylas quatuor, et per sinistram narem^m infundis. Sulphurⁿ etiam vivum in pulverem rediges, et cum oleo totum ventrem animalis et veretrum perfricabis. Absinthium etiam largiter cum vino decoques, et per sinistram narem defundes. laser quoque Syriacum et nitri pulverem cum vino decoquis,^o et per os digeris. Inambulationibus et leni^p cursu exercebis^q in loco molli vel her-

M. (a) aquam — turbidam si bibat, meatum C. (b) luto S. M. (c) Vermis q. v. lumbricam si intestinum exulceraverint C. nude vulgatum: in intestinis omni ex ulcere venerunt correxi. (d) sic C. vesicas edd. a. G. (e) si ins. C. (f) scalpet — mordeat C. (g) Vulgo eum. (h) ver torqueri C. unde vulgatum extorqueri correxi. (i) succurres C. (j) subtilissima contundens commiscet vini boni cotulas C. commiscet etiam Goth. Vulgo commiscis. (k) partem infundes C. (l) Sulphur — defundes ex C. supplevit Gesner. (m) decoquens per os digeris C. (n) leni C. (p) Tunc in

77. (78.) tradit. Vide notas ad Nicandri Alexiphi, vers. 335. et ad Aeliani H. A. 6. 35. Ad meloarum Linnaei genus pertinere videtur.

Aqua quoque Theomnestus p. 106. συμβαίνει δι' καὶ διὰ πολλότητα ὑδάτων καὶ ξηρασμόν. Sic et Apsyrus p. 113.

Terram mordet Hippiatrica p. 113. ὅν ἐπεγνώσθη ἐν τῷ συμβαίνειν πίπτειν ἐκ τούτων καὶ ὁράσκειν τὴν γῆν διὰ τὸν πόνον. Deinde subiungit eadem medicamenta, nisi quod post vini coty-

las quatuor addit καὶ διαίον μέν ἐγγυματίζειν διὰ τῆς ἀριστερᾶς μίτης. Eadem repetuntur p. 106. Alia mensura adhibetur et per dextram narem medicamentum infunditur p. 116.

Sulphur Hippiatrica p. 113. καὶ διαίον ἐπιβάλλοντες μετ' διαίον ἐπαλείψου τὴν κοιλίαν, καὶ ἀφ' ἡνθίου δι' ἀμύξου τοῦτον, ἐφάμενον ἐν οἷν.

Laser Syriacum Hippiatrica p. 113. ὁπὸν Συριακόν ὅπον μέγιστος πυάμου καὶ νέφρου ὁποῦ ὁλκὴν μέν διέντας ἐν οἷν ἐγγυματίζειν.

bido: vel ad aquam leniter labentem ad urinam invitabis. Facilius^a autem provocabitur, si, ubi aliud^a animal minxerit, teneatur. Quae^a praemittuntur,^a ut veniatur ad curas;^a aqua enim calida diutissime lumbi fovebuntur^a et renes, tunc avenam agrestem et^a vini dulcissimi duas cotylas decoques, et per sinistram^a narem infundis colatum humorem:^a ficus praeterea optimas decoques in aqua cotylis quatuor,^a mixtoque nitri pulvere similiter defundes. Allium^b quoque cum vino decoctum, et per sinistram narem infusum^c producit urinam.^d Memineris autem ex eo momento^e cum in hanc inciderit passionem, hordeum ei^f subtrahendum penitus, et potum,^g herbam viridem vel farraginem ad substantiam dandas. Sarmatarum autem, (quorum) equitatus^h veteres plurimum valuerunt, usus invenit, ut animalia a collo usque ad pedes involvantur de sagis, suppositisque carbonibus vivis addito castoreo suffumigentur, ut totum

locum mollem vel herbidum, vel aquam leviter habentem ad urinam invitabis C. unde vulgatum *leniter abeuntem* et *irexi*, ubi *abeuntem* omittit S. (q) *Facilius a. prov.* addidi ex Corb. (r) Vulgo aliquod aliud, sed Corb. mecum. Post teneatur vulgo sequitur: *facilius provocatur.* (s) *Quaedam* S. M. (t) *praemittenda sunt* C. (v) *curam* C. (x) Ita C. pro *fovebuntur*. (y) Ita C. pro *ex vino dulcissimo duabus cotylis decoquis*, nisi quod cotulas C. (z) Ita C. pro *colatos humores*. (a) Ita C. *diff. a. G.* (b) *Folium* C. et Goth. *Trifolium* S. M. (c) *fusum* C. (d) Ita pro *urinas* C. (e) Ita C. pro *statim, cum in passione ceciderit*. (f) Ita pro *eis* Goth. *eis subtr.* om. Corb. (g) Ita C. pro *potus herbas virides vel farragines ad sustentandum*. (h) Ita cum Gesnero Goth. pro *aequit.* Corb. *aequitatum apud veteres*. Gesner quorum iuterere suasil. (i) *vitrum* C. quod *uterum* inter-

Aliud animal) Hippiatrica p. 113. προκαλούμενον δι' αὐτὸν ἔχειν ἐπὶ ἀπούρησιν ὅπου εἴτερά κτήνη ἐκ τῆς αὐρήσεως ῥύσημα ποιοῦνται, ἐφ' ἧν ἐὰν ἴδῃ ὡς τάχιστα οὐρήσει.

Lumbi — et renes) Hipp. p. 112. τοῦ ὡτοῦ καὶ τῶν ἰσχίων.

Avenam agr.) Hipp. σούτλου ἀγροφύματι.

Allium) Vilum arguit lectio *folium* et *trifolium*. In Hipp. est πολύφυλλον.

Sarmatarum autem equitatus) Narrationem habet Hippiatr. p. 113.

ventrem¹ testiculosque eorum castorei fumus vapo-
ret;² et confestim detractis carbonibus cooperti deam-
bulant et mingunt. Alumen scissum¹ et sales^m fricato,¹⁷
admixtoque oleo et melle collyrium longum et tenue
facito, et in scapiⁿ ipsius foramen inserito, continuo
provocabitur. In ahen^o opopanacis quanta^o digiti¹⁸
minoris extremitas cum^p vino decoques et per nares
dexteris dabis. Alii cepas acerrimas purgant,¹ et
leviter contusas tres aut quinque ponunt in anum,
et sic deambulare faciunt. Ad urinas inventus est¹⁹
qui affirmaret priores ungulas^r equi ipsius radi, et
teri cum vini sextario, et per nares infundi: ad ce-
leritatem^a minctionis^t physica ratione prodesse. Be-²⁰
tas quoque^v et malvas decoques, et aquam earum
calentem cum melle ad unum sextarium naribus in-
fundes. Si tempus virides denegat cibos, foenum²¹

pretatur Gesu. (2) Ita pro *evaporet* C. omissa tamen copula et. (l) *sal-*
sum F.S. *excissum* C. *scissum* S.M. (m) *sale* F.S. *salis* C. (n) Ita pro
veretri ips. foramine Corb. (o) Vulgo erat *ano panacis quantum*. In Co-
dice *Inde apopanacem*. In altero *opopanacem*. In Goth. *panacem*. Mecum
S.M. ubi tamen est *quanti*. (p) *cum* — *dexteris* addidi ex C. et S.M. nisi
quod S.M. *decoqui*, et Corb. *decoques*, *per narem dextram*. (q) *purgant*
addidi ex S.C. (r) Ita Corb. Vulgo *affirmat et ungulam*. (s) Ita pro
celerem minctionem. Si non tali ratione prodesset Corb. (t) *mixonem* S.
minzionem F. *celerem mictionis* Goth. (v) quoque ex Corb. addidi. *bletas-*

Opopanacis Hipp. l.c. ὀποπάνακος
ὅσον κεφαλὴν δακτύλου τοῦ μικροῦ
τρίβοντα ἐν οἶνῳ κοτύλει. sed p. 115.
est: ὀποπάνακος κεφαλὴν ὅσον δακτύ-
λου μέγεθος. Opopanacem ex vino
contra stranguriam dat etiam Diosc.
III. 45. Vulgo hic locus vitiosissimus
erat.

Cepas) Supra II. 33. (vulgo I. 61.)
est *allium*, et verba et sic — faciunt
omittuntur. Ceterum emendationem
nostram firmant Hippiatr. pag. 111.
ῥόμμυα τὰ μακρὰ ἀτίνα ἐστὶ ὀριμύ-

τερα ἀποκαθάραντα καὶ θλάσαντα etc.

Affirmaret) Ita scripsi ex Corb.
Hipp. p. 113. ex Magonis Georgicis:
τοὺς ἐμπροσθίους πόδας κάτωθεν ὑπο-
ξύσαντα ἐκ τοῦ κατ' ὄνυχας μέρους —
ἐν οἶνῳ ὅσον κοτύλη. Ceterum S. M.
physicali ratione prodesse habet,
adeoque Corb. scripturam firmat.

Decoques) Supra est *ad tertium de-*
coques — *ad medium sextarium*. Hipp.
p. 116. σιύτλου καὶ μαλάχης ἀφύημα
διὰ γλυκίως ἐγχυματίζειν.

melicrato* adpersum praebebis: vel succum ptisan-
nae^r hordeaceae cum melicrato similiter dabis. Ali-
quanti* rosmarinum* decoquunt, et ex ea calida tes-
tes^b foveant. Cimicem^c etiam vivum in aures animalis
mittunt, alium^d super naturam, qua mingit,* con-
fricant; certissimum dicitur.^f Porros decoques,* et
succum eorum exprimes ad sextarium 1, et cum vini
veteris^h hemina olei acetabulum permisces, etⁱ per
narem dextram dabis, deambulando* ducis. Vulgare
et^l verum est remedium:^m lutum de via ex lotio

que Goth. (x) melicr. edd. a. G. (y) tisanæ C. (z) alii S. M. (a) Ita Corb. Vulgo rosmarinos. (b) testes ex Samb. addidit Gesner. tenent addit Goth. (c) Ita Corb. Alii cimices tritos in nares. S. M. ternis vivos in aures. Goth. tertios habet. (d) Vulgo et alium. F. S. aliam. (e) mingunt F. S. (f) dicitur om. C. (g) decoquens succum C. (h) et ins. F. S. (i) et om. C. nares dextras G. (z) deambulatum ducis C. (l) Sed C. In Goth. est vulgare exsiccat verum est lutum. (m) rem am. C. (o) cum

Succum ptisanæ) Hipp. p. 114. καὶ τὰς κριθὰς ποιοῦντα πτισάνην αἰσθα. τ. μελικράτῃ.

Rosmarinum) Hipp. p. 117. θράσιν τὴν βοτάνην καθεύδοντας καὶ ἐξ αὐτοῦ θερμοῦ τὰ αἰδοῖα τοῦ ἵππου ἀπαντλήσων. Brathys latine sabina dicitur.

Cimicem — vivum) Ex Corb. dedi lectionem veram, quae etiam exstat supra H. 33. (vulgo l. 61.) In Hipp. p. 117. est κῆριν ζῶντα — ἐπίτρεψον.

Veteris hemina) Hemina omittunt Hipp. p. 117. ubi est etiam καὶ δεικνύνειν παρασκευάζει.

Vulgare) Exstat Hippiatr. p. 117. Vulgare — lutum — ex lotio) Huc pertinet Aristotelis locus Problem. VII. 3. διὰ τί ἐκαστὸν πρὸς τὸ πῦρ σῶμα, οὐρητιώμεν, καὶ ἴαν πρὸς τὸ ὕδωρ, οἷον ἴαν, πρὸς τὸν ποταμὸν, οὐρουσιν; ἢ ὅτι τὸ πᾶν ὕδωρ ὑπόμνησιν δίδωσι τῶς ἐν τῷ σώματι ὑγρότητος καὶ ἐκκαλεῖται τὸ πρὸς τὸν αὐτὸ

δὲ τὸ πῦρ διαχλῆ τὸ πικρὸς ἐν τῷ σώματι, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν γαῖαν. Item probl. 6. διὰ τί χαρμησκαμένους ἀντιχαρμῶνται, καὶ ὅταν οὐροῦντα ἴδωσιν, οὐροῦσι, καὶ μάλιστα τὰ ὑποζυγια; ἢ διὰ τὴν μνήμην; ὅταν γὰρ μνησθῇ, κινεῖται τοῦτο τὸ μέλος. τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις διὰ τὸ εὐαισθητοτέρους εἶναι, ἰδοῦσιν εὐθὺς συμβαίνει καὶ κινεῖσθαι καὶ ἀναμνησκαίνεσθαι, τοῖς δὲ ὑποζυγίοις οὐκ αὐταρκῆς τὸ ἰδεῖν, ἀλλὰ προσδίδονται καὶ ἄλλης αἰσθήσεως διὸ καὶ ὀφρανεθύνεται, ὅτι εὐαισθητοτέρα αὐτῇ ἡ αἰσθήσις τοῖς ἄνθρωποις καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀπαντα οὐρεῖ, οὐ ἂν τὸ πρῶτον οὐρήσῃ. τότε γὰρ μάλιστα κινεῖνται δὲ, ὅταν πλησιάζωσιν. Quae quidem posteriora ad asinorum gregem nimis anguste retulit Alexander Aphrodis. Probl. I. c. 31. Modum excedit etiam, quod lutum ex urina

cuiuscunque equi factum vinoque permixtum et colatum naribus infundas. Apii radices cum vino^a dulci²¹ aut melicrato decoctas praebebis,^o pulveremque thuris ovumque crudum cum vino dulci permixta per os convenit dari. oleo cum vino permixto et calefacto supra renes et ilia inungens^p confovebis. Ex melle quoque decocto et sale collyria^q longa et tenuia foramini immittuntur,^r quo emanat urina. Musca^s viva et^t loco ipsi immittitur,^r vel mica thuris apponitur, et de bitumine collyrium^x inseritur, ut provocetur urina.

XV. (vulgo XVI.) Quibus modis constrictus^a venter solvi debeat,^b saepius dictum est. Nunc exponendum est, quemadmodum^c solutus possit adstringi. Res enim haec animalibus periculosa nimis est, nisi velox medicina subvenerit; cuius necessitatis^d de experimento principale^e remedium est. balaustii^f

vino ias. C. S. M. (addidi dulci ex Hipp., sordente Schneiderso. Typ.) (o) praebere C. (p) spongii C. inungis Goth. (q) collyrium etc. C. (r) inditur quo monet C. (s) etiam ias. C. (t) et om. C. minuitur pro immittitur Goth. (v) immittitur, vel micturis apponetur, vel devitum in collyria inseritur, ut provocet urinam C. (x) Vulgo colla inseritur.

XV. (a) Ita pro strictus C. (b) Ita pro debet, saepe praed. Corb. dictum etiam Go. (c) Ita pro ei solutus, postea restringitur. Etenim hoc animal — periculosum Corb. possit adstringi etiam S. M. (d) Ita pro necessitas ex C. Gesn. (e) Ita pro principali tenendum est S. M. Corp. principale etiam Go. (f) Hoc ex S. M. scriptura: *Falvustae seminis efficit Gesn. Clistere unciam F. S. apposito sigoo corruptae lectionis Fste SMNC.* Equidem

factum non olfaciendum datur equo laboranti, sed vino permixtum colatumque naribus infunditur Vegetio.

Oleo cum vino) Haec usque ad finem capitis excerptis ex Columella VI. 30. 4. unde confirmatur emendatio Gesneri, in fine vulgatam: *collo inseritur* emendantis ita, ut edidi. Ceterum male Gesneriana haec distin-

xerat permixta, per os convenit dari oleo cum vino etc. Supra succum apii et caulium addit, omissum a Columella. Verba per os — permixto omitta in editione principe male incluseral Gesner.

Radices cum vino) Ex C. S. M. addidi cum vino. sed ex Hipp. p. 117. praeterea dulci addi debet.

seminis unciam ex vino austero * dabis, caryotas tundes^h et gallas Syriacas, et exinde datur potio salutaris. Talis quoque subvenit compositio: ceræⁱ uncias 2, lardi libram unam, piperis unciamⁱ semis, piculae^m semiunciam diligentissimeⁿ tundes, casiae unciam semis, trita pariter consperges,^o offas facies, solito minores,^p intinges^q in ceram remissam et sic digeres. Stercoris quoque ovilli denarios III. et aceti mulsi sextarium^r per cornu dabis. herba rubea trita^s restringit,^t si detur in vino. spongiam Afram^u intinges in pice liquida, post combures, farinamque eius vino austero defundes. farinae triticeae heminam;^v sevi caprini unciam unam, lactis heminas tres pariter commisces et da. Nitrum^w quoque, si^x potest fieri, virgineum^y diligentissime tritum et in pulverem re-

balauſtii ſemunciam malim, quia balauſtii ſemen nullum eſt. (g) vel aceto per os defundere (diffundit S. M.) Hordeum combuſtum (ordeum quoque S. M.) ex vino austero dabis ius. C. et S. M. (h) tundes in gallum Syriacum C. (i) oene S. (2) sordes ius. S. C. (l) ſmne. h. e. ſemunciam C. (m) lenticulae coniec. Morg. IV, 33. (n) caſei ſmne, dil. tundes et C. caſſiae F. S. uobiacum S. M. (o) conſpergis F. (p) Ita pro more S. M. C. (q) intingues C. (r) Ita pro cera, cum remiſſa eſt. Sic quoque digeris ſtercoris ovis libram, et in aceti et mulſae ſextario dedi ex Corb. niſi quod quoque reliui ex vulgata el copulam aule aceti addidi. ſtercoris denarios tres S. M. facito — cera remiſſa eſt — ovis denar. III. aceti Go. (s) trita ius. S. et C. (t) Ita pro reſtringes, ſi dederis C. (v) offam ex Edd. aſſert Geſner, qui Afram ex C. poſuit. Sed Sambucus in vino ſpongiam. Offam intinges et in margine vino veteri. Spongiam habet. Vilioſe autem varietas iſta nolat in margine. (x) heminam, ſevi caprini unciam unam lactis heminas tres pariter commiſces et da S. M. Vulgo erat: heminas quatuor commiſces et digeris. (y) Vitrum C. (2) Nitrum — fieri om. S. M. (a) vir-

CAP. XV. Ceram remissam) In eodem morbo puliculae ex alica lota cum aqua coclae ceram remissam addit Marcellus Empir. c. 27. p. 493.

Spongiam Afram) Plinius 31. sect. 47. omnium spongiarum cinis cum pice crematarum sanguinem sistit vulnerum: aliqui raras tantum ad

hoc cum pice urunt. Dioscor. V. c. 138. συν πικρῇ καὶ λυτῇ σπόγγῳ πρὸς αἰμορροαγίας αἰχμολοῦσι. Supra 3, 34, 4. si sanguis reprimi non possit, spongiam Afram et turis masculi pollinem commixtum impone: ubi S. Margo ustam pro Afram habet; sed id vocabulum addendum erat.

dactum cum hemina^b aceti semiunciam dabis. Pulvis ex pumice datus^c cum vino in potu mox medetur.

XVI. (vulgo XVII.) In folliculo vel in ano aliisque partibus corporis nascuntur aliquando verrucae, et vitium deformitatis^b important, hac ratione curandae: lino^d subtili constringentur^e ipsae verrucae. Dein^f causticum crudum imponitur,^g et sponte decidunt. Ferro etiam praeciduntur, et [de^h] cauterio leviter adusta sanantur.

XVII. (vulgo XVIII.) Interdum^a iumentis misera fit coxa; cui de venis femoris^b sanguis emittitur, et in vase diligenter excipitur. admiscetur etiam pulvis sulphuris, nitri, baccarum lauri, feculae tritae,^c et contra pilos diutissime perfricatur, et per triduum sic permanere^d permittitur. Aqua etiam,^e in qua² verbenae^f coctae sunt, tepida ter^g in die fomentabis: pedem^h quem sanum habet glanteⁱ ferreo, vel si de-

ginem C. (b) Ita cum C. Gesn. cum aceti semiuncia diligentissime tritum dabis ex F. S. laudat Gesner, sed in Samb. est c. ac. sem. dabis heminam. in margine: unciam unam cum aceti hemina media dabis. (c) cum vino potui datus C.

XVI. (a) Ita pro aliis quoque partibus S. M. et Corb. (b) Ita pro difform. C. Go. (e) sunt addit C. (d) filo S. M. (e) constringetur ipsa verruca Corb. (f) Ita pro in ex Corb. Gesn. (g) imponetur — decidet — praeciduntur — sanatur Corb. (h) de om. Corb.

XVII. (a) Int. lum. omitt. princeps. (b) femorum C. (c) et sepias tritae S. M. et fegulae tritae C. et fleite trita Go. Vulgo simul tritis. (d) manere patietur C. (e) etiam om. C. (f) verbenae C. (g) Ita ex C. et S. M. Gesn. datur in die Samb. et princeps. tepide dantur Go. (h) Ita pro pedes quos sanos C. In Codice Samb. erat: fomentabis per dies septem. pedem quem sanum habet calceabis. (i) glanto — spartia Go. clauco C. (a) Ita C. pro

CAP. XVII. Feculae tritae) Ita pro simul tritis ex Codd. scripsi: rationem edam ad cap. 21. (22.) sect. 3. ubi manna thuris, sal et cochleae marinae adduntur.

Ter in die) Cap. 21. male est interposito triduo.

Glante ferreo) Soleae simile aliquid intelligi, monet Gesner. Sed ferreas nostras soleas intelligere non patitur additum verbum calceabis—colligabis. Clavis enim ferreae soleae ferreis configuntur. Soleas autem sparteas Iudaeos camelorum memoravit iam

fuerit, sparteae calceabis, cui rotulam ligneam^a subiicies, et addita fasciola diligentissime colligabis, ut¹ suppositura illa faciente partis illius, quae misera² est,^m planam ungulam possit ponere. Synchrismaⁿ etiam perungues in sole, et non minus quam^o unam horam contra pilum diligentissime confricabis. Si eiusmodi cura tardaverit, contra coxae commissuram quatuor foraminibus caute^r pertunde,^q et pannos vel lemniscos^r ex aceto et^s oleo sub cute per foramina traice per triduum, post traumatico illinitos pannos diebus novem per eadem foramina traicies,^t vel calida verbenacea utaris, et sic lemniscos subii-

lemniscos. lae cimis subiis Go. (l) Ita pro et suppositiciam facies parti illi Corb. (m) Ita pio ut planas ungulas Corb. nisi quod plenam. (n) Ita ex Corb. Si inerisma vulgatum Inerisma correxit cum Morgagni Gesner. (o) hora contra incisuras quatuor for. vulgo a. G. (p) eutem Corb. quod addi volebat Gesner. (q) pertundito G. (r) liniscos la Go. (s) et oleo. a G. deraot. (t) traicies S. Interdum curabis ut calida Corb. (r) Ita pro unde-

olim Aristoteles. Ceterum usum huius soleae apud Vegetium similem esse ei, quem mulomedici hodie praestant soleae, quas Galli *fers à patin* appellant, ut cogni equum pedem claudum in terra ponere eique insistere, egregie moest Brugnone de cura equorum p. 230. Vide ad l. 26. 2. notam de gubia.

Rotulam ligneam) Ita Corb. male vulgo *lemniscos*. Supra III. (vulgo II.) 45. 7. ad rotam armum reponito est. Sed rota haec a superiore est diversa.

Caute pertunde) Corb. eutem *pertundito*. In simili armorum cura Hippocr. p. 86. κατακτείνῃ τῇ βύρσαν τῷ σκατηρίῳ — τρυφῶντα ἀνιχνότα τὰ κιντήματα μέχρις ἂν μὴ χαλεπῇ. Igitur Corb. lectionem praefero. In eadem cura Crescentius IX. 32. ponatur asta lata convensiens per unum

semissem sub laeso capite anclae. ubi Iordanus c. 27. *seglì mette la stellata convenientemente per uno sumesso*. et Ruvius cap. 90. — *ponigli una stellata conveniente per un sommessso*. Crescentius cap. 26. *astoliti sub oculis imponantur*. ubi Iordanus c. 47. *sian poste le stellette*. Semissem ad sanguinis etiam missionem pertinere, docui supra ad l. 26. 4. Cangii Glossarium semissem hunc omisit. Vide ad l. 28.

Paunos) Hipp. p. 87. in simili cura ἐπιούρους σκινούς lana involutos oleoque et vino tinctos nominat.

Traicies, vel calida) Corb. *Interdum curabis ut calida*. Vide malim: *traiciera*. *Interdum curabis ut*. Sed plura vitiosa esse, videbis comparato loco III. (vulgo II.) 48. 6. ubi est: *per foramina ustionis lemniscum trahi debere, ut, quicquid humoris est, ege-*

cias. Vndecimo^r quoque die lemniscos educes, et incretas locum, ut cutis ad pulpas adhaereat.^x Cum cicatrices se clauserint, causticum impones.^y Hac ratione emota vel eiecta^z coxa sanabitur. Sed^a si coxam eiecerit emoveritque, quod a mulomedicis dicitur filum^b laesisse, certior et facilior curatio inventa dicitur^c a barbaris. Nam dum^d claudum animal in sole constituunt,^e vino et oleo calefacto colesium^f ipsum, hoc est, iuncturam coxae diutissime confricant, donec sudet; Tunc de loro^g longiore vel funiculo crasso pravam coxam alligant. unus animal capistro trahit, et sensim currit, alius lorum vel funem^h tenens laxum sequitur, et subito dum animal currit, recta ad se coxamⁱ ipse^z cum impetu retrahit. si sonuerit, scias loco suo redisse, et paulisper¹

cim quoque lemniscos inducis Corb. Gesn. et Go. (x) *inhaerent* Go. (y) Ita pro *imponunt* C. (z) Ita pro *laesa* C. (a) Ita pro *vel si coxa se laeserit vel a mulom.* Corb. et Gesner. (b) Ita pro *filius* C. *filiis* Go. (c) Ita pro *docetur, et probata* C. nisi quod rei post curatio addit. *docetur a barbaris* Go. (d) Ita pro *dudum* C. (e) Ita C. pro *ponunt.* (f) Ita C. pro *calefaciunt — iuncturas.* (g) *Tunc de loco longiore vel funiculo grosso pravosam alligant. unus — trahit — currit* Corb. Vulgo. *Tunc animal capistro trahunt — currunt.* (h) Ita pro *funes tenet lassos* Corb. (i) Ita pro *coxas* ex C. Gesn. (z) *imperetur et trahit* Corb. Vulgo etiam *trahit.* Go. *impe-*

ratum, — cum usta ceciderint et tumor resederit, lemniscum eximes, traumatico curabis. Sic ibid. s. 44. ubi lemniscos sale, oleo et aceto imbuit et triduo interposito traumaticum impositum renovat. Itaque h. l. sic corrigo: *post traumatico illines. Pannos diebus novem per eadem foramina traicies. Interdum curabis, ut calida verbenacea sc. aqua etc. per triduum forte est tertio quoque die; alioquin superest vitium in vulgata.*

Incretas) Credo esse cretam cimoliam ex aceto inducere, veluti V. 7. (vulgo III. 8.) sect. 2.

Filum laesisse) Dedi lectionem Corb.

Est propria mulomedicorum dictio; qua re non mirum alibi non reperiri.

Colesium) Ita Corb. pro *calefaciunt — iuncturas.* Infra VI. (vulgo IV.) 4. 2. *Ab acrosolefio usque ad gambam.*

Tunc de loro) Ita scripsi ex Corb. nisi quod is habet loco — *grosso pravosam.* In Goth. est *ut sensus curant.*

Laxum) Ita Corb. Goth. *laxus,* deinceps *secta pro recta.*

Et paulisper) Ita Corb. Goth. *paulumque — sensum.*

cessabis; post sensim deambulando tentabis. Si ad
⁶ locum suum redierit, et si rectum^m pedem ponat,
 et non claudicet, ulterius animal non convexabis,ⁿ
 sed triduum fomentabis de^o calida verbenacea, post
 causticum induces. Quod si prima die iunctura re-
 poni^p non potuerit, secunda die vel tertia^q simili
 ratione coxam^r saepius trahes,^s donec revertatur ad
 locum. Quidquid autem vexatum vel emotum^t fue-
 rit,⁷ vel ictu rotæ aut quocunque alio casu in prio-
 ribus vel^r posterioribus partibus vel gambis^u vel ar-
 ticularis, vel genibus, hoc anacollima constringit et
 solidat.⁷ Bulbos rufos triginta, cochleas^v vivas tri-
 ginta, anagallici libram 1, plantaginis viridis manum
 plenam diligentissime contundis et misces, additis
 tribus ovis, cum stupa imponis, et colligas; laxata
 constringet et tumefacta sedabit.

XVIII. (vulgo XIX.) Si iumento laccae enatae fue-
 rint in gambis, his agnoscitur signis. Dextra ac si-
 nistra ad similitudinem vesicæ inflabitur cutis. Cu-
 randum⁸ est autem hac ratione, qua flegma in genibus

tenere. (l) Ita C. pro paululumque. (m) Ita C. pro retractus pedes ponit et
 minus claudicat. (n) cuxabis C. animal connexabis Go. unde malim ani-
 mal non vexabis. (o) de addidi ex C. qui veruïnati deinceps. (p) Ita C.
 pro componi non potest. (q) vel tertia add. C. (r) Ita pro coxas C. Gesn.
 (s) Ita pro trahis C. (t) Ita C. pro remotum. (u) vel post. om. C.
 (x) vel ambos addit C. l. cruribus addit Go. (y) Ita pro consol. C. (z)
 cochl. viv. tr. onit. Corb. cochlearia vini triginta Saub. margo.

Convexabis) Corb. cuxabis. Goth.
 animal cuxaxabis. Eadem varietas su-
 pra c. IV. 25. (vulgo III. 4. 41.) Infra
 V. 64. (vulgo III. 65.) 3. convexata ilia
 sunt, sed Corb. cum vexata habet.
 Ex Gellio convexari posuit Gesneri
 Thes. L. L. pro simplici vexare.

Vel posterioribus) Goth. partibus
 interpretatur cruribus.

Anacollima) Goth. lanu collima
 constringet.

Bulbos rufos) In simili cura Hipp.
 p. 85. nominant βουλβοὺς ὀρούς et
 κοχλίας μικροὺς ὤ. Corb. cochl. vini
 tres omisit; S. M. cochlearia vini trig.
 habet. Deinceps Corb. herbae plant.
 — contundes. Postea Corb. humecta
 siccat. Goth. etiam siccatib. habet,
 et paulo ante manus plenas.

Cap. XVIII. Flegma) Vide supra
 ad III. (vulgo II.) 28. notam. In
 fine capitis malum cimoliam aut rubri-

diximus oportere curari. Est et alia medicina. Lentes,^b quae supra aquam natant, colligis et contundis, additaque veteri axungia colligabis. Vitium exsiccare perhibetur.^c Si gamba vel armus aut aliquis^d locus ex ictu tumere coeperit, cretam cimoliam et rubricam^e cum^f aceto acerrimo miscebis^g et oblinis.

XIX. (vulgo XX.) Si gambosum factum fuerit animal,^a et recens passio est, de tibia sanguinem emitto,^b lanam succidam circumligato. Cave ne fomentis aut cauterio tangas; utrumque enim in tali curatione contrarium est. Malagma cruda uteris; tertio die semper solvis et curas. Cum videris animal profecisse, causticum inducis. Si^c quod iumentum coxam fregerit aut supra gambam,^d scias non posse curari, quia partes istae ligaturas^e tenere non possunt.

XX. (vulgo XXI.) Si iumentum aut^a rotae, aut axis ictu fuerit elisum, in recenti lanam succidam ex aceto et oleo colligabis^b per triduum, post ficus^c duplices et^d nitrum pariter tritum^e imponito, die tertio solvito ac renovato. Si nihil profecerit, ma-

XVIII. (a) Curabuntur autem ratione, qua flagmina C. (b) lentem quas super aquam natat colliges etc. C. (c) sic C. et S. M. prob. al. a. G. (d) aut aliquis locus ex ictu tumere C. S. M. Interius aut aliquod latus excitatum ire ceperit Go. Vulgo armus aliqua loco ex ictu aliquo tum. (e) sic C. et S. M. lubricam al. (f) Ita pro ex S. M. (g) macterabis C. S. M. aceta cimolia et lubrica in aceto acrimonia curabis et oblines Go.

XIX. (a) animal om. C. Go. sed gambosus factus Go. (b) et addit S. lanam succidam circumligata Go. siccidam circa eum ligato Corb. (c) reliqua om. S. M. (d) gambas C. Go. (e) ligaturam C.

XX. (a) aut om. C. (b) continuo C. (c) ficum duplicem C. (d) in nitro pariter tritas S. M. pistrum p. terito et imponito Goth. (e) terita et imp.

com. Vtraque enim bona ad hanc medicinam seorsim.

CAP. XIX. Si quod iumentum) Supra III. (vulgo II.) 47. 2. haec eadem reguntur, ubi vide notas.

CAP. XX. Elisum) Recte, puto, Goth. illium — Idem colligato. Supra III. (vulgo II.) 47. impulsu axium vel rotarum — animalibus crura franguntur, ubi vide, quae de h. l. monui inde integrando.

Script. R. R. Tom. V

5

lagma tetrpharmaci^f imposito per triduum. Si et ipsa tardaverit, imposito malagmam, quae dicitur meliacinus, usque^g dum sanetur.

XXI. (vulgo XXII.) Syrmaticum iumentum his agnoscitur^a signis. Prodiens de equili vel de loco, ubi^b steterit, coxam trahit, et transversam ungulam inflexis^c coronis terrae superponit, unde et syrmaticum a^d tragoedorum pallis, quae trahuntur, dicitur. Sed quamvis alienata horum vel emota^e coxa videatur, si super ipsum^f pedem cessim repellantur, continue emendabitur gressus, et sine claudicatione rectus^g incedet. Ex^h hac autem ratione contingit: si inⁱ commissuram vertibuli ex corruptione corporis vel ex^k perfrictione natus humor intraverit, tunc se^l defundit ad nervos,^m et eos reddit immobiles et velut alienatos; quiⁿ hac ratione curantur: Sanguis ei de subgamba detrahitur^o copiosus, in quo admisces sal, sulphur, marinas cochleas, mannam thuris, fe-

C. (f) tetrph. — malagmam om. C. tetrpharmaco imposito — malagmam quae dicitur meliacinus Goth. (g) quae dum sanat C.

XXI. (a) ostenditur C. (b) in quo C. (c) inflexam corona terrae superponet. unde et C. superponet unde et syrmaticus Goth. Vulgo est: superimponens ostendit et Syrmaticum. (d) et tragoedorum paleis F. S. tragoedorum pileis dicitur S. M. a tragoedorum paleis dicitur, quae trahuntur S. M. (e) emota C. (f) (temperaveris pedes cessis) compellantur F. S. et in marg. si super ipsum cessis. (g) rectus om. C. (h) Ita pro et F. C. (i) in ins. C. (j) ex insit. C. (l) se om. C. intravit — tunc descendat Goth. (m) versus C. (n) Ita pro quae C. G. (o) subtrahetur C. (p) quae S.

Cap. XXI. Syrmaticum) Eadem fere hoc capite traduntur, quae cap. 17. (18.) nomine tantum novo et proprio apposito. Itali veluti Rusiusequum eiusmodi scormanato vel scalmanato vocant, ut ad l. c. 17. sect. 4. docui.

Repellantur) Hoc pro vulgato compellantur reposuit Gesner et habet Goth. Verum puto repellatur, scil.

coxa, et modum intelligo eum, qui c. 18. s. 5. traditur. Cessim est retrocedendo.

De sub gamba) Cap. 18. est de venis femoris sanguis emititur et in vase diligenter excipitur.

Sul, sulphur) Cap. 18. admiscetur etiam pulvis sulphuris, nitri, baccatum lauri simul tritis; ubi pro simul

clam, nitrum, baccas lauri, aequis ponderibus, contusa omnia atque cribrata, vino quoque veteri et oleo miscebis cum sanguine ipsius: qua^r unctione praeparata post inflationem illinis.^a coxas^r calida, in qua verbenae decoctae sunt, interposito triduo^r diutissime confovebis, post unctionem renovabis. Si ex⁴ hoc plenam non receperit sanitatem, vulnus^r uris cauterio in ipso vertibulo, similiter ut^r sciaticis fieri consuevit. Quaecunque aut^r de ozoenis caeterisque vitiis articulorum, vel de ungulis primorum pedum nunc^r dicta sunt, eadem^r scias etiam in posterioribus debere servari.

unde licet suspicari, quae unctioni etc. (q) illines C. (r) coxam calidam in qua verbenae C. illius coxas S. illinis aqua S. M. (s) coxam triduo S. M. (t) Mittis ei sudis et post sanitatem vulnerum ures cauterio in C. (v) ut in sciatico C. reperit sanitatem — ut sciaticis G. Vulgo ut deest. (x) aut item de oz. caet. vit. om. C. (y) nunc om. C. (z) eadem insit. C. G.

tritris, S. M. et sepias tritae, contra recte Corb. et sepias tritae, Goth. et feda trita, unde feculam Vegetio ibi restitui, quam saeculum recte interpretatur Gesner. Hoc in loco Corb. seglam S. M. betam exhibet. Praeterea Corb. marinas omisit et salis atarce sulphur posuit, Goth. sal aduicid sulphur. Altero in loco Vegetius omisit ipse salem, mannam thuris et cochleas. In simili armis cura III. (vulgo II.) 45. est: et pulvere thuris cum eo qui profuit sanguine copiosissime immisto armis liniantur. Vides igitur, mannam thuris esse pulverem.

Vino quoque) Grammatica regula postulat miscebis sanguinem. In simili unguento III. (vulgo II.) 45. olei bonique vini sextarium miscet sanguini cum lauri baccarum selibra et nitri tribus uncias, reliqua medicamenta omittit.

Inflationem) Gesner insolationem

legi volebat ex c. 18. sed ita dicere debebat Vegetius cum insolatione, h. e. in sole illinis. Quin tu inflationem intellige, qualem armo laeso adhibet Vegetius III. (vulgo II.) 44. s. 4. ubi vide notam.

Illines) Corb. ita pro illinis; et deinceps coxam calidam in qua verbenae. Sumb. illius coxas. Sumb. margo illinis aqua calida — aut coxam triduo diutissime. ubi verae lectionis vestigia latent. Lego igitur ex cap. 18. illines coxam. aqua etiam calida, in qua verbenae decoctae sunt, coxam ter in die diutissime confovebis. Sic enim cap. 18. aqua etiam in qua verbenae coctae sunt tepida ter in die fomentabis.

Vertibulo) Cap. 18. est contra coxae comminuram. et ratio urendi docetur. Varietas lectinnis h. l. inepta est. Schiatici sunt ischiatici.

XXII. (vulgo XXIII.) Alienatum morbum auctores vocaverunt, quoties haec signa procedunt.^a Patientes oculos animal habet,^b nec sentit hominis adventum; quibus et labra et ipsa orificia intumescent,^c quasi ab aliqua bestiola contacta.^d Quem morbum alii auctores orabum^e nuncupaverunt. Est autem nequissima passio. primo quod pestifero transitu contagionem spargit in plurimos: deinde quod imperitos decipit specie sanitatis. Nam resecta^f et bene curata animalia ex hac passione subito inflata^g moriuntur. Alienatus autem et maleus vocatur, alienatus, quod eripit animalibus sensum; maleus, quod^h pestilentia internecivumⁱ contagium facit. Plerumque^{kk} autem viscera interius^l vermibus consumit. Quorum morsu pertuso aqualiculo animalia suffocata subito moriuntur; sed si velocior medicina succurrat, hac ratione salvantur:^m de cervice sanguinem detrahis; potionem componis huiusmodi:ⁿ Anagallici lib. unam, hysopi libram 1, abrotani^o libram^p semis,

XXII. (a) praecedunt C. (b) habebit, nec sentiet C. (c) contracti sint C. contactis Goth. (d) arabum C. aridum S. M. (e) resecta S. M. (f) pro inflata: et forte ita leg. Gesn. (g) sic C. internecivum F. S. internae causa cibi S. M. interne cibum Goth. (gg) plurimum pro plerumque Go. (h) interna C. (i) sanatur C. sanantur G. (j) Ita S. M. pro Gallici. (l) croci unc. III, absinthii et strignii (L. strychni) uncias IIII. quas omnia S. M. (m) silib. C. forte selib. Gesn. (n) rot. om. C. (o) manu

CAP. XXII. Quibus et labra) Subito ad numerum pluralem transit a singulari.

Orabum) Equidem aridum praetulerim; quoniam enim morbus aridus ex genere mali proprie dictus aliquantum diversus ait, potuit tamen fieri, ut ab aliis hic morbus noto vocabulo appellaretur. Est autem idem, quem supra IV. c. 3. sect. 4. (vulgo III. 2. 9.) in bobus ma-

niam vel insaniam vocavit et similiter ad mali genus vel ad morbos contagiosos retulit, ut in Praefatione ad Vegetium monui.

Maleus vocatur) Ita ex Corb. scripti. Vulgo autem vocatur quod. In Goth. est: alienatus autem moleus vocatur, alienatum quod anim. Deinceps editiones novum comma ordiuntur sic: Malleus, quod etc.

aristolochiae rotundae^a lib.^m semis, mannae^a succari uncias 3, trixaginis^a uncias 3. quae omnia contundito^a et cernito, ex aqua mulsa copiose decoques, et animal^a aegrotum diebus plurimis potionabis. Sed quia plerumque huius aegritudinis pestilentia transit in proximos, totum gregem si inciderit^a ut^a singulas heminas singulis degeras,^a potionare^a te convenit, frequentissimis^a etiam suffumigationibus stagnare pariter et curare, sicut in malleo superius constat expositum. Quibus usque adeo mutanda sunt pascua, ut, si fieri potest, in alias^a transmittenda sint regiones. Nam qua transeunt labris et ipso anhelitu inficiunt universa. Velocius autem curabuntur, si separata^a fuerint atque translata.

XXIII. (vulgo XXIV.) Roborosa passio dicitur, quae animal rigidum facit ad similitudinem ligni: cuius haec sunt signa. Totum corpus adstrictum, extensae sunt nares, et aures rigidae,^a immobilis cervix, os constrictum, caput^b extensum, colligati armī vel

Graec. unc. III. C. Volutae croci ut alibi? (p) absinthii erratici unc. III. C. trixaginis Goth. (q) contundes et cernes C. (r) sic C. dieb. pl. pot. aeg. sl. s. G. (s) incenderit C. totus grex Goth. (t) aut ius. edd. a. G. (v) sic C. dig. sl. a. G. (x) potionari C. (y) frequentissime C. Deinceps compositum Goth. (z) aliam transmittenti sint regionem C. (zz) separati — translati C.

XXIII. Pene huius capitis habet S. M. (a) sic C. G. et S. M. frigidae al. (b) caput — flectatur om. S. M. (c) voluerit, ter in girum S. M.

Transmittenda) Goth. aliam transmutandi sunt regionem. omisso si post ut.

Labris et ipso) Ita scripsi ex Goth. Vulgo erat in lalis et in ipso Corb. et ipso anhelitu. Margo Fabr. alias labore, et sic liber Samb. In labris citat ex h. l. Saverio ad Sidonii Epist. V. 3. monente Gesnero.

Cap. XXIII. *Rigidae*) Hippiastrica p. 419. opisthotonici equi signa haec ponunt: τράχηλον ἀποσταμένον, κεφαλὴν ὠσπύτως, ὥτα ὀρθὰ κάμπησθαι μὴ θυνάμενα, ὀφθαλμούς ὑποδιδύκοντας — τὰ χεῖληνα πιπιδένται καὶ τὸ στόμα χαίρειν οὐ δύναται — ἔστι δὲ τὸ οὐραῖον ἀνεσταλμένον καὶ ἡ ῥάχις σκληρὰ, ἐπιστρέφισθαι τι οὐ δύναται.

crura, pedes etiam constricti, ut nulla commissura flectatur: cuius caput si erigere volueris,^a non poteris: oculi praecluduntur, spina praerigida,^d et ideo distendit^e et erigit caudam cum eam flectere aut movere non possit, dura ilia, adstricti^f sunt renes: cubare penitus non potest. Contingit autem haec passio ex nimia perfrictione, vel spasmo nervorum, vel^g tremore, unde et^h tetanici dicti sunt. Plerumque in hanc valetudinem incidunt, qui, cum ab igne castratiⁱ fuerint, negliguntur, et inambulantes frigore laeduntur.^j Quorum nervi recenti dolore et frigore compellente^k et spasmus patiuntur, et obdurescunt in robur.^l E diverso etiam altius, quam expedit, in pedibus usta iumenta vel quocunque alio loco, contractis^m nervisⁿ patiuntur spasmus, et robur incurrunt. Ex nivibus^o quoque et pruinis, vel si in nimio frigore^p sudabunt, vel e calidis stabulis producuntur^q in frigus,^r fieri adsolent roborosi. Sed si a posteriore parte fuerint comprehensi,^s ut morbus descendat^t in lumbos, opisthotonici^u fiunt; calefactionibus tamen unguen-

(d) rigida S. M. (e) sic S. M. C. et G. *difficilis* al. a. G. deinceps vulgatum ut *eum flectere atque movere* ex Go. correxi. (f) *adstricti* C. (g) et C. (h) sic C. *contetani* edd. a. G. unde *tetani* Goth. (i) *castigati* C. forte *cauteriati*. (j) sic C. *compelluntur* al. (k) *robore diverso*. Etiam C. et Goth. (l) Ita pro *contractis* C. (m) Ita Go. pro *nimia quoque pruina* Corb. *nivibus quoque vel pruinis, aut si nimio*. (n) *rigore* C. (p) *producantur* edd. a. G. (q) *ii ads. f. rob. C. producere frigus assolent rabiosi* Go. (r) *depreh.* C. (s) Ita pro *desinat* Go. *desinat* Corb. (t) *opisthotoni*

Cum eam flectere) Ita Goth. Vulgo ut *eam flectere atque movere*.

Nervorum) Hipp. τῶν ἐν τῷ σώτι νεύρων ἀποτεταμένων. Nervi antiquis scriptoribus sunt ligamenta ossium et musculorum aponeuroses; recentioribus medicis graecis et latinis nervi etiam dicuntur sensuum mini-

stri. Hos videtur etiam Vegetius dicere, etsi tetanum et opisthotonum ex musculorum vitio aliquo, non nervorum, pendere Jociuit Mosely On topical diseases. London 1789.

Vnde et tetanici) Ita ex Corb. scripsit Gesner. Vulgatum *contetani* forte est mutandum in *opisthotonici*.

tisque curantur. Si quos^a vero robur a priore parte^c comprehendit, ita ut os aperire non possint, desperandi^a sunt, quia constrictis dentibus fame perire coguntur. Qui^a autem ex toto corpore aequaliter^c periclitantur,^a ita ut ex aliqua parte os^a valeant aperire, tam diu unctionibus calidissimis perfricandi^b sunt, donec sudent, opertique^a sagis copiosissime^d loco calido^a statuuntur, ignisque iuxta eos^f fieri consuevit sine fumo, ut amplius sudent. Surculos^e quoque laureos validiores in os eorum inter malas^b mitto, ut rodendo eos exagitentⁱ maxillas et calefiant.^a Fabas^l quoque solidas cum baccis^m lauri mixtaⁿ ieiuno dabis. Aquam quoque calidam offeres ad potandum. Ventrem^o ipsis cum mulsa calida, admixto castoreo, clystere purgabis: oleum quoque^p optimum cum succo ptisanæ mixtum per narem sinistram defundis; hordeum emoliturum cum furfuribus admixtum dabis ad substantiam, donec sanetur. Aliquantum dixerunt^s oportere eos aëre candenti in arena fluviali vel maritima colligatos obrui, ita ut caput eorum exstet ex

F. S. opisthionia C. (v) quod edd. n. C. (x) Vulgo desperanda. (y) Ita pro Quas C. (z)prehenduntur C. (a) non ideo C. (b) Ita pro perfricanda C. (c) Ita pro coopertaque C. (d) cop. om. C. (e) calidissimo statuuntur C. (f) Ita pro ea C. (g) surculis laureis C. (h) malas C. (i) agitent C. (z) calefaciant C. (l) fabam q. solidum C. (m) basis C. hic et alia. (n) mixtum C. (o) ventremque ipsius C. (p) quoque om. C. (q) sic C.

Desperandi) Hippiatr. p. 426. εἰ ἐν φθάσει τὸ στόμα συγχλίσαι, ἀπολείται ἀπὸ λιμοῦ.

Ignisque) Goth. ignis vero. Hippiatr. p. 423. de stabulo: εἰν δὲ θερμὸν βοῦν ποιῆσαι, ἀνθρώπου καλῶς προαικκαυμένους εἰσάγεσθαι εἰν γὰρ καπνὸς γένεται, προσεπιτίβει τὸ ζῶον καὶ διαφθείρει.

Fabas q. solidas) Non fressas. Com-

tra Hippiatr. p. 420. κρύατος μὴ βάλ-
λαιν. ἀπαυδῆ γὰρ ἐφάρμενος αὐτῶν.

Defundis; hordeum) Goth. defun-
das. encun.

Colligatos) Goth. tolligandos —
exeat et nares — teneri — Sed si opera
stulta cura saepe pulveres constantes.
Quod si — profecerit. Hippiatr. p.
420. τινὲς δὲ τυρὸν ἐρύξαντες ἐν κα-
πρῇ καταχυννύουσι — ἢ εἰς ἄρμενο

nares, et tam diu detineri donec sudent. Sed ex supra
⁹ scripta cura saepe plures constat esse sanatos. Quod
 si ex hac re non profecerint, ures eis ^a cervicem de-
 xtera sinistraque decussatim, saccellationem^r ex furfu-
 ribus supra totum tergum calidum ^a imponis per tri-
 duum. et hac^t unctione quotidie uteris in sole, si
⁴⁰ caluerit, vel in calidissimo loco: Cerae libram, afro-
 niti libram, resinae terebintinae^r selibram,^x galbani
 libram,^y castorei selibram, opopanacis^r libram,^z pipe-
 ris unciam, medullae cervinae uncias^b duas, olei ve-
 teris uncias^c duas et semis, vini veteris optimi, quan-
⁴¹ tum opus fuerit, admisces et uteris. Praesens tamen
 experimento^d remedium est, si picem liquidam cum
 oleo et vino veteri decoquis,^e calentique medicamine
 iumentum perungis.^f Ex qua unctione et auriculas
 cum oleo tepefacto^g oportet infundi, ut sanitas ma-
⁴² tura proveniat. Sed ut venae eorum calefiant^h in-
 trinsecus, et conceptum frigus exsudent,ⁱ necessaria
 potio est, quae roborosos tetanicos et opisthotonicosⁱ
 salubriter curat: clabi² seminis uncias 2, cimini Ale-
 xandrini uncias duas, anagallici,¹ castorei, abrotani
 uncias singulas, trixaginis uncias duas, mannae croci
⁴³ unciam unam, succari unciam,^h hyssopi unciam unam,
 piperis albi semiunciam, quae omnia diligenter tunsas

eius al. a. G. (r) saccellionem C. (s) cal. om. C. (t) hanc unctionem C.
 (v) terbentinae edd. a. G. (x) silib. C. (y) selib. C. (z) γρορ. C. (a) se-
 libram C. (b) unc. i. C. (c) quod sufficit C. S. M. (d) experimentum atque
 C. experimentumque Goth. (e) decoquas — perunguas C. (f) liquefacto C.
 (g) calefaciantur C. (h) Ita pro exudet C. (i) epistotonos edd. a. G. opi-
 stotonicos C. Caeterum hiuc lacuna in C. usque ad 25, 3. (2) dauci F. et
 S. M. In G. ante cimini inseritur petroselini 3j. (1) Ita Goth. pro agallici

ζιστήν. p. 127. τινές δὲ καὶ ἐπὶ νο-
 πρίας χωνύουσι τὸ κάμνον ζῶον ἢ
 εἰς θερμὴν ἄμμον.

Decussatim) Aliter Hippitrica p.
 126.

U'ctione quotidie) Goth. unct.
 continuo.

atque cribrata redigantur in pulverem, ex quo bina cochlearia lassis et periculose se habentibus cum succo ptisanæ tepidæ propinantur: fortioribus vero cum vini veteris calida hemina defunduntur in os, nunquam tamen sine oleo, propter leniendam potionis austeritatem et canalem faucium mitigandum. Alii auctores eiusmodi passionem hac dicunt ratione curandam. De temporibus sanguinem detrahes, excipiesque diligenter, adiecto nitri pulvere, sale atque castoreo, animalia perfricari, et loco calido statui oportere, atque hanc offerri potionem: lac caprinum, rutam, baccas lauri, piper album, oleum et fabas solutas: hordeumque etiam datur, ut agitet edendo maxillas. die tertio de cauda sanguinem tollunt, et renes calidis unctionibus sovent. Interdum etiam in balnea intromittunt animalia, ut diligentius concalescant.* dant etiam quotidie potiones. fustes quoque vel de salice vel de robore in os mittunt, ne maxillarum usus indormiat. Si melius habere coeperit, post duodecim dies coopertum exercebis ut sudet. Si ista non valuerint, uteris superius declaratis. Plerique asseverant, ficulneas frondes roborosis oportere praeberi, quae naturaliter calent. Potionem quoque per os dandam: opopanacis uncias 2, storacis uncias 3, gentianae uncias 3, mannae succari

(m) obscure Goth. Idem antea perfricant, loco. (n) injectionibus Goth. (o) Ita emend. Gesner vulgatum conualescant. (p) valere Goth. (q) Vulgo

Statui oportere) Recte, paulo, Goth. statui obscure. Obscuritatem commendavit etiam Hippocr. p. 126. Paulo antea adiecto ex Goth. dedi pro injecto.

Concalescant) Ita recte emendavit Gesner vulgatum conualescant. Hippocr. p. 128. ἔστι — τίσταγα-

γόντας εἰς βλάνας καὶ ποιήσαντας ἰδρῶσαι καταμάσσουσιν ἔνθεν ξηροῖς σαβάνοις.

Ficulneas) Hippocr. p. 129. καὶ ἀντὶ τούτου φύλλα συκῆς ἡμέρου παρὰ βάλαν μετὰ χριθῶν καὶ σίτου ἐν ὕδατι ἀποβεβρυμένον.

uncias 3, myrrhae scrupulum 1, piperis longi scrupulos 2, cum vino veteri tepido, atque ad cornu digerere. Hac etiam unctione ad curandum robur vel expellendum frigus utuntur: Cerae libram, resinae terebintinae^a uncias 8, opopanax uncias duas, medullae cervinae uncias duas, storacis uncias quatuor, baccarum lauri selibram, olei irini^a prout opus fuerit: quae omnia in unum adiecta in aqua decoquunt, et perfricantes inungunt.

XXIV. (vulgo XXV.) Hydrops non levius animalia quam homines frequenter infestat. Vitalibus^a namque vitiatiss, cum digestio ciborum plena non provenit, humor noxius perniciem corporis tumoremque consuevit inferre. Quam valetudinem haec^a signa demonstrant. Turget venter et crura, testiculi,^b scapulae, latera^c et tergus inflantur, usque eo, ut nec in capite eius appareant venae. Cui cum sub

terbentinae. (c) Ita S. M. Vulgo *pini*.

XXIV. (a) Sic S. M. *In talibus namque vitiatiss* al. a. G. (b) *test. om.* S. M. (c) *cum pedibus lumbi* S. M. *lumbi et tergum* — usque adeo et omittit

Unctione) Hippiastrica p. 296. Apsyrt. σύγχρισμα πρὸς νεύρου ψύξιν vocant; sed cerae unciam, resinae uncias 4. ponunt, deinde στυρακίνου ελαίου uncias 3. ελαίου κυπρίνου unciam 1. sed baccas lauri omittunt.

CAP. XXIV. *Scapulae*) Hippiastrica p. 435. τῶν ἐμπροσθέν τούς ἀγκῶνας ἢ γόνατα λεγόμενα, ξηρὰν ῥάχιν ἰσχύα καὶ λεγόμενα ὡσαύτως, αἱ τε κιστᾶραι παρ' ἐκότερα τοῦ σώματος φανοῦσι. quod Hierocles sic interpretatur: τὰ δὲ γόνατα τῶν ἐμπροσθέν ποδῶν ξηρὰ καὶ τούς ἀγκῶνας ῥάχιν τε καὶ ἰσχύον ὡσαύτως, ταῦτα ὅσα τῶν πλεονῶν φαίνονται. Quae igitur partes exsiccantur, eas cum reliquis

tumere et inflari dixit Vegetius; in quo est forte maxima librariorum culpa. Cum Hippiastrica convenit etiam Aretaeus IV. 1. p. 49. unde intelligitur, hydropem ascitem nunc describi.

Cui cum sub lingua) Etiam haec vitiosa sunt. Hippiastr. τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβας ἀσθῆλους ἔχει καὶ τὸ προσώπου, ὡσαύτως καὶ τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. ἀφαμένω δὲ τοῦ αἵματος τῇ χειρὶ, εἴκει καὶ ἐντυπῶνται. Sic et Hierocles: εἴκει τὸ σῶμα καὶ ὑπὸ χειρὶ τοῖς δακτύλοις. Vnde patet, hanc fere in sententiam scripsisse Vegetium: *appareant venae, nec sub lingua. Cum tetigeris tumorem, cedū.*

linguam tetigeris, subtussiet. Hunc ambulationibus³ brevibus opertum gravioribus sagis, donec sudet, exercebis in sole, et adversum⁴ pilos per totum corpus postmodum confricabis, cibum daturus radices cum foliis suis; quia et purgationem faciunt, et vitio medentur. foenumque conspersum aqua nitroque praebebis, die ac nocte maceratos lupinos in aqua rursumque siccatos praebebis in⁵ cibo. Radicem quoque cucumeris silvatici vel folia, quae ventrem moveant,⁶ eidem dabis, ut purges. Quae curatio si⁷ tardaverit⁸ sanitatem, evocandus est humor. Quatuor itaque digitis ab umbilico ad veretrum versus⁹ sagitta pungis, ut¹ peritoneum ipsum rumpas; sed cave ne intestinum² tangas, et animalia¹ perimas. subiicis³ fistulam centimalem,⁴ et patieris humorem currere quantum aestimaveris necessarium, quem in

aus post capite G. (d) adversum — medentur om. S. M. (e) cibos C. (f) commovent C. Sed G. commoveant. et paulo antes radices. (g) morabitur C. (h) adversus veretrum Codex Medic. et Vatic. teste Rhodio ad Scrib. p. 239. (i) sic C. nisi quod peritonium et periconium ipsum pungas F. et S. In Goth. est ne possit cave — animal centicalem — curas aequantur et si existimaveris — necessitas. Idem bis fistulas habet. (2) sic C. intestina F. S. (l) animal perimatur C. (m) subiicis. Fere semper futuri iam praecipiendo utitur C. (n) centricalem C. (o) et super implastellum im-

Gravioribus sagis) σισύραις ἐξ ἑρίου αἱ ἰδρώτα κενοῦσι Apsyrta. παχὺ περιβολαίῳ Hierocles.

Adversum pilos) κατὰ τρίχα Hierocles.

Radices) ῥαρκινίδες καὶ τὰ φύλλα αὐτῶν Aps.

Lupinos) ἱριβίνδους τοὺς βεβρηγμένους ἐν ὕδατι νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ἰσπραγγισμένους παραβάλλειν Aps. ἰσπραγγισμένου τοῦ ὕδατος Hierocles.

Quatuor digitis) Apsyrta: κατὰ κεντίν τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς κεντρίτιδος λεγόμενης ἀπὸ δακτύλων

τριῶν τοῦ πρὸς τὴν χῆραν μέρους, καὶ ἐντίθεναι καλαμίσκον. Hierocles: παρακίπτει αὐτὸν παρὰ τὸν ὀμφαλὸν ἀπὸ δακτύλων τεσσάρων τῷ πρὸς τὴν οὐρὰν μέρει καὶ ἐντίθει καλαμίσκον τρήσεις ἐκ πλαγίων ἔχοντα χαλκοῦν. Vterque inprimis cavere iubet, ne omentum per foramen exeat nimis lalum. sed p. 136. est: μήποτε ἐντί-

Centimalem) Corb. centricalem. Supra I. 43. Sambuci margo centricalem habet.

vase excipies. Cum fistulam abstuleris, duo vel tria grana salis in plagam inseris, ne claudatur. Insuper^a emplastrum imponis. Alia vel tertia die epaphaeresin^b quasi facturus, denuo fistulam appones, humorem eiicies, donec per partes^c totum exsicces. tunc vulnus curandum^d sollemniter, potionesque catharticas per os dabis^e frequenter. Interdiu^f usque dum^g sudet exercebis. Quanto fortius^h esse coepit, tanto diligentius est curandum, et semper abstinendum a potu; ut tepidum et modicum ad sustentationemⁱ bibat tantum.

XXV. (vulgo XXVI.) Sarcosis^a quoque talis est passio: Iumentum cum biberit inflatur^b et sufflat. hac eum^c ratione curabis: cineris^d vel lixivii^e sextarium unum, seminis plantaginis uncias 5 conteres et cum vino dabis et oleo celeriter, usque quo resideat

nes C. emplastrum S. M. Vulgo et pastillos. (p) apoforesim F. S. apopharesim S. M. apoferesim C. (q) Ita pro donec partes totas exsiccet C. et S. M. (r) curabis C. (s) frequenter digeres C. (t) inter dies C. Interim G. idem sudat — corpori. (v) ad sudorem C. (x) fortior — curandus — abstinendus C. (y) substantiam bibat. om. tantum C.

XXV. (a) sic S. M. sarcosis F. S. fartosti C. (b) inflabitur C. (c) id C. forte eam Gesu. (d) illa S. et G. cineris F. (e) lixiviae C. deinde resi-

Ne claudatur) Hoc Apsyrus et Hierocles dicunt ἀπτηριάζειν καὶ διαπνεύειν τὸ τραῦμα. ubi verbum ἀπτηριάζει ex loco isto solo relatum in Lexica delendum et in ἀγκτηριάζειν mutandum est. Ἀγκτηρ est fibula.

Emplastrum) Puto ne grana excidant salis neve aer plagam adeat.

A potu) Apsyrus: ἀποδιῆναι δὲ αὐτὸν πίνοντα ἐπιπλεῖν, ἵνα μὴ οἱ κινῶντες πληρωθῶσι. sed recte Hierocles addit: ἵνα μὴ ἀδρῶν οἱ κινῶντες πληρωθῶσι.

Cap. XXV. Sarcosis) In Hippia-

trici initium capitis usque ad verba alii auctores non reperio; sed reliqua ibi traduntur de tympanite. Sarcosis unde dicatur hic morbus, nescio, nisi quod Pelagonius ait p. 436. multos specie corporis deceptos carniū abundantiam aut ventorum inflationem esse pñare, cum tamen hydrops morbus sit. Forte quaedam ab initio capitis exciderunt. Videtur enim hydrops ἀπὸ σάρκα intelligi, de quo Aretaeus IV. t. p. 49. Quiniam olim Contr. Gesner in Equo p. 576. pro hydropē Hyposarcoe inepto Sarcosis scribi monuit.

inflatio. Alii auctores asserunt ab umbilico duobus digitis contra pectus plagam fieri debere, et fistulam poni, et deduci humorem vel aquam noxiam usque ad sextarios quatuor vel amplius, si maior est tumor.^f Sed * cautius est per partes saepe tollere, ne repen-² tina exsiccatio periculum faciat. Potionibus utendum esse^h dicunt, quae urinasⁱ moveant; frequenter etiam confricandum esse, ut sudet; pro foeno gramen accipiet, et pro hordeo cicer² infusum. Prodesse etiam dicunt, si inter pigmentarios frequentissime deambulet animal: quia diversi odores latentes pulmonibus prosunt. Potionem etiam huiusmodi dant: Petrose-³ linum et mala¹ granata contundunt, et cum vino veteri per os digerunt. Apium quoque quantum appetere^m voluerit, offeres ad edendum. Asparagi silvestris radicis uncias 2 cum vini veteris sextario deco-

dat G. (f) humor C. In G. est: deduci — aquas noxias — sextarios 4. Vulgo etal educi — sextarios tres. (g) sed — prosunt om. S. M. pro parte saepe eius tollere — frequenter autem fricandum — foeno granum ciceris infusi Goth. (h) esse om. C. (i) urinam C. (2) ciceris infundi edd. a. G. nobiscum C. (l) malum granatum C. (m) apponere F. et S. M. (n) sic S. volueris F. offerunt G. (o) decoquant ad tertias ut redeat ad heminam, et per os degerunt C.

Contra pectus) Pelagonius p. 437. ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ὡς ἐπὶ τὸ στήθος ἀπὸ δακτύλων δύο κατευθύνει μὴ ἐπὶ τὸ πλευρὸν παρακλίνεσθαι καὶ αὐλίσκων ἔμβολοι — ὡς ὀλκὴν ξυστῶν τεσσάρων. εἰ δ' ἔτι οἰδαίνεαι, πλὴν λάμβανε. Igitur ex libro Goth. posui sextarios quatuor. Vulgo tres erant.

Sed cautius — faciat) Haec non sunt in Hippiatricis, quae pro gramine deinceps χλωρὸν χορτὸν et ἰσθβίνδους ἀποβιβρεγμένους habent.

Inter pigmentarios) Hippiatrica p. 437. λέγουσι δὲ τινες συμβάλλεσθαι τοῖς τοιούτοις τὸ συνεχέστερον περὶ τὰ

μυρτῆριά ἀναπαταῖν, διὰ τὸ τῶν ὀστέων διακφορὰν ἀνεπαίσθητος τῷ πνεύματι συμβάλλεσθαι. Vides, quid sit latentes, ἀνεπαίσθητος, latenter.

Appetere) ὅσον δύναται, τρωγέτω Pelagonius l. c.

Asparagi) Pelagonius ad tympanitem: ἀσπαράγου ἀγρίου ρίζης γο. β' μετὰ οἴνου παλαιοῦ ξε. ας'. καθεψήσας ἕως ἀποτρετωθῇ διὰ χύρατος δῶδον. Hydropicis contrarium esse, quamvis urinam moveat, silvestrem asparagum, monet Chrysippus apud Plinium 20. s. 43.

quis,* ut ad tertiam redeat, et ad heminam per os digeres.

- XXVI. (vulgo XXVII.) Tympanites* quoque hydropi^b similis est, sed aliis agnoscitur signis. venter quidem eius^c crescit ut hydropici, et cervix fit rigidior; sed nec testiculi, nec crura intumescunt. Convenit itaque tympanitico^d calidum cinerem cum liquamine optimo in panno vel linteolo umbilico vel ventri supponere,* et fasciis colligare; sed a pluribus^e animal tenendum est, ne luctando^f moveat ligaturas.
- 3 Radicem panacis et^h sil Gallicum pariter conteres, et cum oleo vinoque tepefacto per cornu faucibus digeres.ⁱ Praeterea* thymum silvestrem et etargium^j in vino decoques, et singulas heminas per triduum dabis.
- 4 Tympaniticum etiam^k haec signa demonstrant: ciborum bibendique fastidium, exiguus somnus aut nullus. si per nares mucos^l coeperit^m emittere, desperandum

XXVI. (a) Ita pro *Tympaniticos* C. *tympanitis* S. M. (b) Ita pro *hydro-*
pion S. M. *hydropis* C. (c) ei cr. ut *hydropico* C. (d) *tympanico* C.
 (e) *superponere* C. (f) *plurimis* S. M. G. (g) *colluctando demoveat ligo-*
turam C. (h) et ins. S. *silagis* G. (i) *infundis* C. et oleo — *tepefactas* G.
 (j) hinc om. S. M. (k) *argium* C. G. forte *nigrum*. (l) *etiam* ins. C. G.
 (m) *mucos* C. (n) *coeperit mittere, desperabis* C. Vulgo *coeperint* — ha-

CAP. XXVI. *Tympanites*) Hoc ex libris praetuli, quia eadem forma adfuit supra II. 15. (vulgo I. 43.) 2.

Cervix rigidior) Accuratus distinxit Pelagonius p. 137.

Calidum cinerem) Hippiatrica: ἀρ-
 ροῦται τῷ τυμπανικῷ θερμὴν σποδὴν
 μετὰ ἀζουγγίου εἰς βάκος ἢ ὀδόντιον
 ἐπιπλαθεῖσαν κατὰ τῆς γαστρὸς ἥτοι
 τοῦ ὀμφαλοῦ προσεγχέειναι — μήποτε
 ἀντιμαχόμενος ταυτῷ σκυλῶν ὑπο-
 μένη. Liqueamen igitur h. l. est pro
 azungia.

Panacis) πανακίας ῥίζαν μετὰ σι-
 ελλῶς γυλλακοῦ Hipp.

Etargium) Videntur multi in hac
 potione excidisse, quam integram
 ponunt Hippiatrica pag. 138. ibi
 nominatur thymus agrestis, semen
 cumini, mel, lasarum, et acetum.
 Quid ex his rebus lateat in corrupto
 vocabulo, videbunt alii. Silius con-
 iiciebat *eryngium*. Infra c. 58. (59.)
 s. 2. *semen agrii* Codex Corb. et Goth.
 mutant in *argil*, quod idem cum
 hoc etargio esse videtur in potione
 thermantica.

Haec signa) Haec usque ad finem
 non sunt in Hippiatricis.

est; si mundas nares^p habuerit,^q hac ratione curabis:^r cremorem pisanæ et defruti^s binos cyathos per triduum dabis tepidos.^t Praeterea hyssopi uncias quatuor, allii^v viridis manum plenam, palmas numero viginti, foenigraeci cyathos sex, aquam cisterninam et vinum odoratum vetus pariter misces,^x diligentissime decoques, et^y potionem per triduum dabis.

XXVII. (vulgo XXVIII.) Lienosi^a ut manifestum est periculum, ita manifesta sunt signa. Nam oculi invertuntur^b et^c suffusi sunt sanguine, tardius ambulat, collum habent^d extensum, et^e fit deterius et rigidius. Quae passio principium indicat roborosi, quorum^f latera intumescunt,^g sive cervicis media^h spina ad similitudinem alvei fit concava, adstringuntur aliquando maxillae, quod vitium consuevit inferri ex nimia perfrictione, cum animalisⁱ dorsum aut frigore aut pluvia aut grandine caeditur aut nivibus.^j Cuius ista curatio est. De cauda parum sanguinis demis. nam si amplius abstuleris,^k infrigescet, et riori additur rigor; admisce in eum^l merum et oleum, et^m calefacies; [etⁿ] statim [hacⁿ] dorsum et cervicem perunges, saccellum^o quoque ex furfure cali-

berint. (p) nares om. C. (q) habuerit C. (r) curatur C. (s) defricti C. (t) tepidos om. C. (v) aleum viridem C. alei F. S. nobiscum Morg. IV, 37. oleum viride, manus plenas G. (x) admisceo C. (y) Vulgo additum in om. C. aquam de cisterna — vinum vetus — post triduum G.

XXVII. (a) Lienosi om. a. G. (b) deiciuntur S. M. (c) et om. C. (d) habebit C. (e) qui deterior est rigidus C: deterior et rigidus G. Deinde rabiosi. (f) quorum — nivibus om. S. M. (g) immisceant finem cerum mag. C. Deinde anihassit concavus Goth. (h) animalium dorsa — caeduntur aut nivibus C. (i) nubibus edd. a. G. (j) Vulgatum tuleris om. C. (l) eo C. G. cum eo S. M. (m) et, et, hac om. C. (n) Hinc lacuna S. M. Saccellus

Allii viridis) Vide ad cap. 57. p. 440. 441. Et videntur hic capita duo confusa esse in unum a librariis. (58) a. 4.

CAP. XXVII. Lienosi) Signa accuratius et rectius tradunt Hippiatrici Invertuntur) An introsum vertuntur? ul c. 29. (30.)

dum^o impones, ut totam spinam tenere possit et lumbos. altera die extergebis diligenter, et unctione eadem perfricabis; supra quam similiter cum furfure calentem^p saccellum imponis, hoc usus unguento: medullae cervinae libram unam, mannae thuris uncias quatuor, depli^a uncias tres, castorei uncias tres, opopanax^r uncias tres, resinae frixae uncias tres, apochymatis^s uncias tres, resinae terebintinae^t uncias duas, cerae libram semis, olei laurini uncias octo, olei^u cyprini libram, olei gleucini^v sextarium unum.

⁵ Ex his sicca quae fuerint tundis^b et cribras^b, caetera super^c carbones solvis^b, quibus cretam admisces^b et leviter decoquis^b in vase novo, uncturus cum necessitas postulaverit, reponis^d ac servas. Hac quoque potione intrinsecus curabis. absinthii unciam unam, aristolochiae uncias tres, betonicae uncias duas, petroselinum^e unciam^e unam et semis, trixaginis unciam^e unam, thuris masculi uncias tres, castorei uncias

⁷ duas, mannae succari^f uncias duas, contundis^g pariter, et cernis, et ex aqua mulsa et oleo diffunde^h per fauces: absque dubitatione curabis. Alii auctores

— calidus imponitur ut tota spina tenere non possit — exterges G. (o) calido C. (p) valente sac. pones C. (q) dipli C. G. bdellii coniec. vera, opi. uor, Morg. IV, 38. ex Veg. 4, 15, 1. Gesn. (r) duo incisa om. C. (s) sic pro apocymae ex Corb. scripsi. apoximae F.S. Vide ad II, 54, 45. (t) sic C. terbeni. edd. a. G. (v) resinae frixae unc. tres ins. C. (x) unam C. (y) S. C. (z) sepi caprini S. F. nobiseum C. it. F. M. et S. M. (a) Ita pro glaucini legeodum coniecera! Gesn. Deinceps G. et cum exsiccata fuerint. (b) tundes, cribrabis, solves, decoques: videtur igitur etiam admiscēs futuri intellectu posuisse: ita et s. 3. Gesn. (c) supra C. (d) repones has herbas C. (e) semunciam 1. C. trixaginis G. (f) cruvis C. Voluit croci quem et alibi succaro substituit. (g) contundes, cernes C. (h) de-

Depli) Sladus coniecit bal pepli.

Alii auctores) Hippiastrum p. 441.
ἀπὸ τῶν ὤμων ἀραιμαστέσθω, κρι-

θῶν ἀραιχέσθω, ὥστε αὐτῷ λεπτότερον τὸ σῶμα γενέσθαι. ποίει δὲ καὶ προπότισμα τοιοῦτον. σκόροδον, νίτρον, πράσιον etc.

asserunt, sanguinem de brachiolis auferendum,¹ et animal abstinendum ab hordeo; allium,² nitrum, marrubium,³ aequis ponderibus tritum cum absinthio Pontico et vino austero per os dandum. et^m cum biberit, deambulet, et spongiis calidis foveatur, et pressa manu diutiusⁿ perfricetur. Si ventris permanerit^o tumor, pectus cauteriis inurendum est. Post quinque^p dies ternos digitos sub istis^q hac atque illac inurendum^r est iterum; Observabis autem ne venas^s forte comburas.

XXVIII. (vulgo XXIX.) Implecticus^a autem quia similem sustinet passionem, perfricandus est unctione superius memorata,^b et, si necessitas postulaverit, inurendus.

XXIX. (vulgo XXX.) Si phragmaticum^a erit iumentum, his agnoscitur signis: febricitabit, oculos

funde C. (i) detrahendum C. (2) sic C. oleum al. Alii G. (l) Vulgo interseris verba: sanguinem de brachiolis recte omitt. C. et Goth. (m) et om. C. (n) diutissime C. (o) permiserit C. potius cauteriis G. (p) quintum diem C. (q) Vulgatum subiciis om. Gesn. (r) inurendus C. (s) venam fortem C.

XXVIII. (a) implecticus C. (b) nominata C.

XXIX. (a) fragma incidit C. (b) introversus C. (c) detrahes C.

Spongiis) Hipp. τὸ πρῶτ' δὲ σπόγγους μετὰ χλωροῦ ὕδατος θαλάσσιου καὶ πεπιλημέναις χερσὶν ἀνατριβέσθω.

Inurendum est) καυτηριάζειν προσήκει μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκατέρωθεν ἀνὰ τρεῖς δακτύλους ἐπιμετροῦντα καὶ παραφυλαττόμενον ἐπιμελῶς τοῦ μὴ φλῖβα καῦσαι. Hipp. Bene Gesner. emendabat ternos digitos sub istis sc. cauteriis. Vulgo erat digitos subiciis. Graecus tertio die iterum inurare iubet. Locurn accuratius tradit alius auctor in Hippiatricia hia verba: λαβὼν καυτήριον διάπυρον παλαιστὴν ἀποστήσας ἀπὸ τῆς σφαίρας καῦσον

ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ τόπος ἤ περιτριζόμεν. alterum cauterium iubei facere ἀποστήσας τοῦ προτέρου ὡς τρεῖς δακτύλους. Tertius auctor ille: τὸ ἀριστερόν πλευρόν πλησίον τῆς τελευταίας σφαίρας μῆκος ὡς τεσσάρων δακτύλων ἔγκας μὴ πλέον δακτύλου τὸ βέδος. In libro Goth. est potius pro pectus. recte puto!

CAP. XXIX. *Si phragmaticum*) Nescio an emphragma voluerit intelligi, de quo supra II. 12 et 19. (vulgo I. 40 et 47.) Certe Hippiatricorum cura p. 146. non plane eadem est.

Script. R. R. Tom. V

T

introrsum^b reducet, aures tensas habebit et rigidas, terram pedibus tundet. quod hac ratione curabis: Sanguinem detrahas^c de matrice, adiunctoque oleo et vino tepefacies, totumque iumentum contra pilos^d diligentissime confricabis, loco tepido statues, et curasti.

XXX. (vulgo XXXI.) Aliquando iumenta aquas^e timent, quae dicuntur hydrophoba.^b Signa huius haec sunt. venas omnes habebit extensas, sudabit suffusus oculis, tremorem^c frendoremque patietur, illidet se parietibus: ex qua passione converti consuevit in rabiem. Cui hac ratione succurris: sanguinem ei de femoribus^d detrahes, a cibariis abstinabis, in loco sic^e clauso, ut lumen videre^f non possit constitues, magno silentio aquam in situla^g vel alveo ita apponis,^h ut non audiat sonitum; manipulum rutae deterito,ⁱ et baccas lauri^{xv}, olei rosatiⁱ libram, aceti unciam unam commisceto, caput et nares^m diligentissime perunges,ⁿ et sanabitur.

XXXI. (vulgo XXXII.) Sphacelismum^a certum est

(d) pilum C.

XXX. (a) aquam C. (b) hydrophorba C. sudat fuis oculis, tremet frendoque patienter G. (c) uredinem frigoremque C. frigoremque etiam S. M. (d) inferioribus C. (e) sic om. C. (f) videri C. (g) fistula S. M. (h) appones ne aud. C. (i) conter. C. G. (x) num. ina. C. (l) rosei selib. (m) aurea C. (n) perungues. sanabitur C.

XXXI. (a) Ita correxi vulg. Spasium. C. spasmos. (b) Ita G. pro concii-

CAP. XXXI. Sphacelismum) Apsyr-tus p. 258. Hippiatricorum sphacelismi seu siderationis haec signa posuit: πίπτει εξαίφνης και των ἁρ-δρων α̃ μὲν ἀνίσταται α̃ δὲ συντείνεται και παλμός ὅλου τοῦ σώματος, ἔσθ' ὅτι δὲ και ἀγρός περὶ τὸ στόμα γίνεται ὅστι δὲ τούτο ἀνθρώποις ἐπιλη-φία λεγόμενον. ταῦτα ἡμεῖς προσέ-φεμεν τῶν τροφῶν βράχοντες τῷ νήτρῳ

και ποτίζοντες ἀρμόζει δὲ τούτῳ και ἡ κἀθαρσις ἡ διὰ τοῦ σικίου και τοῦ νήτρου, ἐν ἐπτά ἡμέραις, και οὐ συμ-βήσεται συνεχῶς αὐτῷ. λέγεται δὲ χελώνης θαλασσίας αἵματος ἡμιποτύ-λιον και ὄζους τὸ αὐτὸ και οἶνον τὸ ἴσον ὁποῦ κυρηαλίου ὀλκῆν μίαν μίξαντας ἐγχεῖν εἰς μυκτῆρας. ὡφελι-μον δὲ συγγράσθαι αὐτὸν τῷ νήτρῳ και εὐαίῳ μετὰ ὄζους ἐντρέφει ἱκανῶς.

animalia sustinere. quae necessitas his declaratur indicis: Subito concidunt,^b et articuli eorum extensi sunt, et toto corpore palpitant; aliquando etiam de ore spumam emittunt.^c Quibus^d escam dabis posca^e nitroque^f conspersam, cucumeris quoque silvatici pulverem, et nitrum tritum per septem dies in portione dabis ut purget. Sanguinis^g quoque marinae^h testudinis dimidiam cotylam, aceti tantundem, tantundem vini,ⁱ laseris aliquantulum^j pariter misces, et suffundis^k in nares. Utile dicitur terga^m eorum oleo et aceto et nitro frequentissime confricari.

XXXII. (vulgo XXXIII.) Quadam ratione lunatica^a animalia sicut homines repente^b corruunt, et intermoriuntur. Quorum ista sunt signa: iacentia contremiscunt, salivae per os defluunt,^c desperata pro morituris^d repente^e consurgunt, et pabula^f appetunt. Cartilaginem^g narium eorum digito tentabis, quanto frigidiora inveneris, tanto plus^h casurum scias. Siⁱ minus frigida fuerit, rarius cadet.^j Cuius^k ista curatio est. De cervice eius^l copiosum sanguinem tolles,^m post quintum diem de temporibus, loco calido tenebrosoque constitues, totum corpus ther-

dent. (c) mittunt C. (d) Cui istam porrigis C. (e) Vulgo posca. (f) nitroque C. (g) sanguinem C. (h) maximae S. M. (i) tantundem vini ins. S. et G. (j) aliquantum par. admisceo C. (k) suffundes C. (l) si oleo, aceto, nitro terga eorum freq. confricantur C.

XXXII. (a) Ita C. pro lunari. Goth. quibusdam rationibus. (b) Ita pro frequenter C. G. (c) effluunt C. (d) mortuis C. (e) ita in marg. F. Goth. et S. (frequenter) in cont. F. et S. frequenter repente C. (f) pabulum C. (g) Ita pro narium C. (h) periculo propinquius est S. M. (i) Si — communes om. S. M. (j) si calida fuerit, non cadet ius. C. (k) ei C. (l) de-

Vides ergo, non spasmus esse, de quo loquitur Vegetius, sed sphacelismum. Poscae non memigerant Hippicrati. Deinde vulgatum concidunt correxi.

Tantundem vini) Haec ex Samh. et Corb. addidi, ita iubente loco Hippicratorum. Laseris mensuram eadem ponunt ελκον μίαν.

manticis confricabis unguentis; cerebrum quoque eius et auriculas pice liquida cum oleo laurino mixta^a [largius] perunges, et mittes intrinsecus; caput etiam aluta^b vel cerebellari^c communies; potionem autem cathartica^d dabis eiusmodi: sileris^e radices uncias duas, panacis radices^f unciam unam, diagridii unciam unam, cum^g cucumeris silvestris uncia. quae omnia bene trita commisces, cum mellis sextario uno decoques, ex quo cochleare plenum in aquae calidae sextarium, et olei drachmas^h tres mittis,ⁱ et per os^k defundis. Caput quoque eius saepius curabis. Radicem Dianariam,^j id est herbae Artemisiae, in pulverem rediges, et per fistulam naribus insufflabis. Radicem quoque laseris tunsam si naribus defuderis, eadem ratione proderit. Si autem passio perduraverit, caput eius ures, ut apioso^l fieri consuevit.

XXXIII. (vulgo XXXIV.) Animalia saepe^m aquam revomentⁿ quam biberant. quae passio e^o nimia perfrictione^o descendit, cum stomachus paralysin ex frigore sustinet.^p Sed hac ratione curantur. Sanguis

trahes C. (n) mixta perungues omissio largius C. Vulgo admixto. (o) Ita C. pro aluta et F.S. (p) cara vel lare C. cerillare G. (q) cathartica om. C. potionesque — as G. (r) sileris om. F. silei radicem C. radicem G. (s) radicem C. (t) eum om. C. (v) unciam unam misce C. (x) mittas — defundes C. (y) dianariam C. male. (z) apioso C.

XXXIII. (a) saepe aquam om. C. (b) revomunt, quas biberint C. (c) de C. (d) praefocione S.M. (e) sustinuit edd. n. G. (f) tragantiae S.M.

CAP. XXXII. auriculas) Vide supra I. 40. 5. et III. (vulgo II.) 44. 2.

Et mittes intrinsecus) Haec, uti leguntur nunc posita, sensu carent. Puto, olim fuisse h. l. extrinsecus, vel quaedam excidisse. An pendet huius loci emendatio ex loco III. (vulgo II.) 44. oleum tamen solum et liquidum in aures eius suffundes?

Diagridii) Succum Scammoneae

in malo cotoneo decoctum interpretatur Gesner, nescio quo auctore. Simpliciter Scamoneam interpretatur Vincentius Spec. natur. XI. 419. Ex graeco *δακρυδιον* corruptum esse vocabulum censebat Casp. Hoffmann Officia. I. c. 34. p. 67.

Laseris — defuderis) Supra I. 40. per fistulam naribus insufflat eandem.

de cervice detrahitur, potiones thermanticae^f propinantur, unctionibus calidissimis armi pectusque confricantur,^g purgatur per nares caput, et si necessitas postulaverit, etiam^h sinapizantur.ⁱ

XXXIV. (vulgo XXXV.) Sideratitia iumenta dicuntur, cum venas vacuas percusserit frigus aut aestus, aut impleverit cruditas aut ieiunia^a bolimum^b fecerint. Redditur enim stupidum animal, et titubans ambulat.^c Quod mollibus cibariis lenibusque^d potionibus curari oportebit ita. laseris unciam unam et heminam mulsae succumque ptisanæ^e miscebis. Et si ex frigore causa est, cum vino et oleo tepido^f dabis; si^g ex aestu, cum rosato praebebis; si ex cruditate, abstinebis a cibo; si de bulimo, ciceres offeres largiores.

XXXV. (vulgo XXXVI.) Sol quoque canicularis ardentior^a animalia percutit in cerebro, quibus de temporibus sanguis emittitur,^b et simili ratione curantur.^c His autem ostenditur signis, quia deiectum^d caput portare coguntur.

XXXVI. (vulgo XXXVII.) Cruditas iumentis generat aegritudinem, quae hac ratione dignoscitur:^a modo in unam partem modo in aliam^b ambulantes

(g) confricentur, purgentur cum naribus caput C. (h) etiam om. C. (i) sinapizentur. C.

XXXIV. (a) ieiuna edd. a. G. (b) ab alimentis fiant S. M. vulnus G. Deinde idem pro bulimo habet bolismo. (c) cum ambulaverit S. M. ambulabit C. (d) lenissimisq. C. (e) heminam ius. S. aliam eminam ius. C. succumque ptisiam eminam G. (f) tepidum C. (g) Hinc om. S. M.

XXXV. (a) ardentium animalium percutit cerebrum C. (b) emittetur C. (c) curatur C. (d) deiectum C.

XXXVI. (a) noscitur C. dinosc. F. (b) alteram ambulat et inclinant

CAP. XXXV. Pertinere ad praecedens caput de sideratitiis, quae hic traduntur, recte vidit Gesner. Iam antea generaliter ab aestu fieri side-

ratitia dixerat. Haec proprie *επιπλοῖς* esse et dici videtur. Quam lato sensu animal dicatur sideratum, vide III. (vulgo II.) 39.

inclinant. Quorum ista est medicina: Sanguis eis de cervice detrabitur, a potu et cibariis abinentur. Si aestas est, refrigeratorias accipient^a potiones, non parum etiam^a natura compellente.*

XXXVII. (vulgo XXXVIII.) Bulimum animalia sustinent frequenter ex fame, aliquando^a ex lassitudine. Cuius ista sunt signa. Oculi^b interius fugiunt, incertus est visus,^c corpus^c tremit. Qui^d hac ratione curandus est, ut primo omnium defricetur ex vino oleoque tepefacto, tunc^e panis mundi mollem partem vino infundes,^f et cum eodem confricabis. si chylon^g feceris, per cornu digeres,^h et reparabitur. Quod si permanserit bulimus, simillaeⁱ heminas cum sextario vini infundes,^j et per cornu digeres. Quod si^k

se. Equorum C. (c) Ita pro accipiat C. (d) etiam ins. C. (e) Ita pro compellere F. et S. M. non parvas etiam nate compellitur G.

XXXVII. (a) Ita C. G. pro frequenter. (b) Ita C. S. M. Vulgo ante Gesn. Anferius omisso oculi. (c) Ita S. M. et C. nisi quod C. habet tremit. Vulgo ante Gesn. effusus tremit. (d) quae — curanda sunt in F. G. (e) Ita C. et micam panis pulverisatum vino inf. S. M. Cum mundis mollem F. S. et ex vino — cum pannis mundis Gotb. (f) et — confr. om. S. M. et inclusit Gesner. (g) si chylon F. S. Sic liquidum faucibus infundit et curabitur S. M. Si chylon feceris — degeres Corb. Gesner edidit chylon et comparavit III, 66, 4. (h) degeres, repar. C. (i) sileris S. M. (j) fundes, et per cornum deg. C. ultimum incisionem om. S. M. (k) sic C. nisi quod pro iter excerptum est ita. quod iter agerit inciderit bulimus F. et S. nisi quod hic egerit. Quod si iter agerit inciderit, vel si iter egerit et inciderit buli-

CAP. XXXVII. *Panis*) Hippiaetria p. 185. καθαρὸν ἄρτου μέρος (τό απαλόν alii addunt auctores ibidem) εἰς οἶνον ἐμβρίξας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ οἶνῳ λειώσας ὥστε χυλὸν ἐκ τούτου ποιῆσαι, καὶ μετὰ κίρατος ἐγχυματίσας βουθήσεις. ἀλλὰ τοῦτο ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ λειψοῦ ἢ ἐν ὁδῷ ποιήσου, ὅπου οὐκ ἔστι τὰ χραιώδη εὐρεῖν. εἰ δὲ παρμύνοι ἢ τοιαύτη νόσος συμφορῶς κυάθους τρεῖς μετὰ οἶνου, μέζας διὰ κίρατος δίδου. εἰ λιμὸν τὸ ζῶον ὑπο-

μίνοι καὶ τὰ ἀρμόζοντα τῇ διαχείρῃ ἀλλείπει, γὰρ ἐν οἶνῳ πυράσας, ἐμβαλε τῇ αὐτοῦ φάρυγγι, ἢ σκαίρεν ποιήσας ἐξ αὐτῆς διὰ στόματος δίδου. Similago dicitur h. l. *simila*, nisi vitium inest vocabulo. Sambucus heminam edidit, quod praeferebat Morgagni; in Graeco sunt tres cyathi. *Micam panis*, quam S. M. offert, non contemno equidem. Hinc enim Gallorum *miche* et *mie* descendit.

iter agens inciderit bulimum, ubi necessaria desunt, terram^m faucibus infundes, aut offas facies, et per os degeres.

XXXVIII. (vulgo XXXIX.) Quodsi ex anhelitu inflationes^a contigerint, cuius causae rationes^b reddi non possunt, puscā calidam cum spongia^c cerebro eius apponis^d et pectori,^e in aures eius oleum laurinum mittes, frigidissimo loco eum constitues, nares quoque titillabis ut frequentius sternutet. quo facto, statim exhilaratur.^f

XXXIX. (vulgo XL.) Si aestuaverit animal, et defectionem patietur, brassicae folia cum apio contundes, et cum vini sextario permiscebis, et per narem sinistram infundis. Si vero fortius aestuaverit, petroselini semen,^a dauci,^b silis^c Gallici, abrotani,^d schoinuanthi^e aequis ponderibus tunduntur,^f et cum aqua mulsa data aestum relevant. Quod si his ita² membra defecerint ut concidant; quibusdam placet abstineri eos a potu, et sitientes in aqua frigida una

mus coniec. Morg. IV, 39. (m) terram om. C.

XXXVIII. (a) *inflatio contigerit* C. (b) *ratio — potest C. G.* (c) *spongiis* C. (d) *appones* C. (e) *et in aures oleum C. pectori induces oleum — frigidissimum constitues* G. (f) *curabitur S. M. exhilarabitur* C.

XXXIX. (a) *semen addidi ex S. qui tamen post daucii illud inserit semina scriptum. Armeni inserit C. petrosilli, armeni daucii, similis gallici, abrotani, sinoantosa* Go. (b) *Vulgo daucii.* (c) *sillis S. sileris S. M. similis F. M. Go.* (d) *Vulgo addita verba spicae nardi omisi cum Corb. et Go. omittunt etiam Hippistr.* (e) *Vulgo schinnanthus. F. S. sinoantis. C. alisci noanthus. quoniam lectionem ali. sinoanthus h. c. alias interpretatur recte Gesner. sinoantosa* Go. (f) *tundunt — datum* Go. (g) *reparantur* C.

CAP. XXXIX. Si aestuaverit Graece haec leguntur p. 478. sub titulo: περί τῶν ἀπὸ ἐδῶ τοῦ κεφαλήματος vel potius κεφαλῶν.

Silis) Graece est: σισίλωος γαλλικοῦ ἀβροτόνου καὶ σχολίου. Morga-

gni III. 34. ex libro II. 34. (vulgo I. 59.) malebat schoenianthi.

Et concidant) Graece haec p. 477. ita leguntur; πρὸς ἐκείνα ζῶα, ὡς τὰ μέλη ἐξαπονοῦσι, διαπαύει.

Quibusdam placet) Celso, quem nominant Hippistrica.

bora stare, et continuo reparari.^a Alii dixerunt hordeaceam farinam cum vino per cornu^b faucibus infundi. Plerique experti sunt triticeam farinam cum aqua frigida datam continuo profuisse. Vel certe tria ova cruda cum pulegio^c et pusca, oleoque permixto, faucibus infundunt.^a

XL. (vulgo XLI) Paralyisin ad similitudinem hominum iumenta patiuntur, quae his ostenditur signis: Ambulabit pravius^a in latere ad similitudinem cancri, cervicem incurvabit, ut solent habere quibus fractae sunt, rectos pedes mittere^b non potest.^c si^d coëgeris, parietibus se illidunt, cibum et potum non recusant. Hordeum autem ipsius udum^e semper apparet. Hac^f ratione^g curabitur. Sanguis ei de temporibus^h parte contraria, non qua contractus^b est, tollitur. unctionibus thermanticisⁱ perfricatur, cervicesque^a eius constringuntur usque eo, ut cratellis^j ex ligno^m apposis constrictaⁿ cervice pravitas dirigatur. Loco autem calido stabulatur sicut roborosus. cui ipsae^a

Go. (h) cornum C. (i) pulegio C. (a) infuderunt Go.

XL. (a) (pravius) F. et S. pravius F. M. pravius vel curvum S. M. (b) mittere om. F. (mittere) S. (c) ponent eidd. a. G. potest C. mittere non potest. si origis G. (d) sic C. et S. M. sic oegris al. a. G. (e) sudum C. solidum S. M. nudum G. (f) observatione sanabitur C. (g) temporis C. (h) patitur S. M. (i) thermaticis C. fragmanticis S. M. (a) cervixque eius assidue corrigitur C. (l) eretellis F. erit. C. cervices eis assidue coguntur — crescellis ex ligno opioi positis Goth. (m) lignis impositis F. S. ligno appposito S. M. nobiscum C. (n) contracta cervicis pravitas corrigatur C. S. M. pravitas G. (o) eadem S. M. (p) reliqua om. S. M. Si perusto nede-

Alil) Florus, ut testantur Hippiastr. ubi ingenti discrimine ulmi folis πτελίδας φύλλα pro farina ordeaceas nominantur.

Plerique) ημῶς δὲ ἐπιστάμεθα — διδόναι nescio quis in Hippiastr. ubi nomen Pelagonii adscriptum legitur titulo praecedenti.

CAP. XL. Paralyisin) Alia signa Hippiatrica p. 307. habent.

Cratellis) Pro clitellis etiam eretellas dici, cum Cansio monuit Geaner. Regulae esse videntur ad similitudinem clitellarum factae. Scladus circellis coniiciebat.

potiones dantur. Si⁹ parum in⁸ totum ista medela-³
rum adiumenta profecerint, cervices eorum⁷ urun-
tur, non qua contractus est, sed ex parte contraria
de cauterio accipit¹ palmas ab armo usque ad cervi-
cem² auriculae, et in tempore uritur ad mensuram
semissis. In alia autem parte temporis quasi stellam²
parvam cauterio facies, et in parte renum usque ad
mediam spinam virgulas⁷ dabis solemniter, et curasti.

XLII. (vulgo XLII.) Iumenta nimio saltu vel cursu
aut ruina cum aliquid intrinsecus⁸ ruperiunt, vulsant.
quorum ista sunt signa: Stranguriam patientur, ex-
screabunt etiam purulentum, et quoties volutata fue-
rint, non revolvuntur, nec se excutiant. Si recens
ruptura fuerit, sanguinem magis exscreabunt,^b quam
pus. Quae curantur glutinosis et lenibus⁸ cibis. Ta-
lem etiam accipiunt frequentissime potionem. Thuris²
masculi unciam unam, opii unciam unam, heliotropii
unciam, quod intybum⁴ agrestem vocamus, rutae
unciam unam, quae omnia diligenter trita cum vino
austero⁸ quatuor mensuras adicies,^f et⁸ per dies sin-
gulos^b dabis ad cornu,^d donec quae intus rupta sunt
glutinentur.

XLII. (vulgo XLIII.) Sed⁸ animal nonnunquam
invadit insania, ut praeseptum frangat, seseque morsu

larum G. (q) tot medullarum S. M. (r) eius curantur C. (s) accipe pul-
pam C. quin palmas vocantur Veg. 1, 28, 4. ut lineae. Cognata, credo,
est vestis palmata Gesu. (t) verticem C. Sed cervix auriculae videtur,
ubi ea adnota est capiti. Gesu. (v) nullam parvulam C. (x) virgulam C.

XLII. Cf. Veg. 3, 65, 3. (a) Inscrit intrinsecus C. G. (b) Ita pro
exscreabit C. (c) levibus F. (d) intubum C. (e) austero C. (f) Atticas
S. M. (g) et un. C. (h) et ins. C. (i) cornum C.

XLII. (a) Sed om. C. (b) impetum C. (c) facit ut fera C. (ut fera)

Stellam) Vide ad cap. 7, s. 3. De
palmas, virgulis et semisse cauterio-
rum alibi dicitur.

Cap. XLII. Frangat) Eumelus Hip-
plair. p. 244. καὶ τὴν γάττην δάγμασι
— ὀφθαλμούς ἐστῶτας ἔχει καὶ λάμ-
πτει.

laceret, impetus^b etiam in homines facit ut fera,^c auribus micat, oculis erit^d attentis et splendidis, et^e ex ore egerit spumam, quem caute, ne medentem laedat, diligenterque constringito. Sanguinem ei de cervice et de cruribus detrahito,^f rursumque in te-
 2 nebris contineto^g, donec appetat cibum. Cum coeperit ad patientiam revocari, succum cicutae uno^h acetabulo et aquae unam heminam admisces, et per os defundis.ⁱ Post rutam conterito, et supra cerebrum ponito, caputque lanata pelle constringito et^j curato, et cum profecerit, calide stabuletur. Talis quoque potio equis subvenit rabiosis. Baccas lauri novem et allii^k purgati grana^l viginti et unum, diligenter^m conteres, et cum vino veteri candido per narem sinistram iniicies.

XLIII. (vulgo XLIV.) Si animalia dum sudant hordeum comederint,ⁿ vel ipsum hordeum novum fuerit quia vehementius calet, vel copiosius quam oportet otiosa pascuntur, absque dubio indigestio et pletura^o comitabitur. Quae passio his agnoscitur signis. Sudabit, ligati^p erunt armi, ambulabit incertum.^q San-

etiam ins. S. Vulgo *fasiat*. (d) *erit* om. F. habet etiam C. *oculi erunt attentis et splendidi* Goth. (e) *et* om. C. (f) Ita pro *trahito* Go. (g) *unum acetabulum* C. (h) *defundas* C. (i) *curaturos* (f. *curaturos*) ut *calide stabulis* C. Postea *roboreis* — *olei* — *viginti in unum dil.* Goth. (j) *alei* edd. a. G. (l) *grana* om. C. (m) *diligentissime* C. G.

XLIII. (a) *comederint* — *hord.* om. C. (b) pro *plethora*. (c) *inligati* sunt C. in loco ubi sunt S. M. (d) *incertus* C. G. (e) *sanguis* — *detrahetur*

Detrahito) De cervice graece dicitur τοῦ σπονδύλου. Post haec quaedam excidisse videntur, quae in Hipp. leguntur.

Allii purgati) In Hipp. p. 246. est δάφνης κόκκους κακασαρμένους λίσας ἐν θαλάτῃ καὶ ἐπιβαλὼν αἶνον ὑπερὶν διὰ τῶν μυκτηρῶν ἔρχει. Vnde videtur h. l. legendum: *baccas*

lauri novem et viginti purgatis granis in oleo diligenter conteres (in unum) et cum vino etc.

CAP. XLIII. *Quia vehementius calet*) Malebat Gesnerus *calent*, oblitus luci II. 1. (vulgo l. c. 29.) 3. 4. *ferorem horlei novelli* esse etiam in causa morbi.

guinem, ei de cervice detrahes, aceto oleoque permixtis^f totum corpus diligentissime confricabis,^g levibus^h ambulationibus exercendumⁱ est, et ab hordeo penitus abstinendum. Cui eiusmodi subvenit² potio: brassicae folia contundis, succumque exprimis, et^a myrrhae pulverem, et^a parum liquaminis, et vinum vetus optimum misces, quod per triduum per¹ os defundes; ita digestio et sanitas consequetur. Aliquantum^m praecantationeⁿ tentant afferre remedia; quae vanitas ab aniculis solis diligenda^o est, cum animalia sicut homines non inanibus verbis, sed certa medendi arte curentur.

XLIV. (vulgo XLV.) Pulmones^a ut integri praestant substantiam^b vitae, ita vitiati periculum afferunt mortis; quorum dolor manifestis declaratur indiciis. stertet, tussiet graviter, et exscreabit purulentum. Si aegritudo longior fuerit, de prioribus^c claudicat^d pedibus, gravem foetorem naribus expellit, difficile se collocat, et^a febriens praeseptio incumbit. corruptum assellabit.^f Aliquando in corpore² ipsius^g similia furunculis tubercula nascuntur. Quae^h aegritudo difficilis est,ⁱ sed hac potione^a curanda:¹ thuris masculi uncias tres,^m hyssopiⁿ uncias duas, folii^o unciam unam, mannae croci unciam unam,

C. (f) permixto C. (g) confricatur C. perfricatur G. (h) levibus — abstius. om. S. M. (i) exercendus — abstinendus C. (2) et om. C. (l) per os om. C. (m) Hinc ons. S. M. (n) praecantationem — mediam C. forte praecantationum — remedia G. (o) dinoscitur esse — certa diligentia medendi G.

XLIV. (a) Ita G. pro Pulmone. Idem sicut sunt. (b) suffragia S. M. (c) posterioribus S. M. (d) claudicabit C. (e) sed — nascuntur om. S. M. Vulgo est sed. (f) adsellabitur C. (g) ipsius om. C. (h) Quae aegritudo difficilis hac et curatur S. M. Vulgo Quorum. (i) est om. C. (2) ratione C. (l) est ins. C. (m) duas S. M. una. 1. C. (n) hyssopi v. 1. folii v. 1. om. C. (o) trifolii magni (f. mannae) croci ana unciam unam S. M.

Cap. XLIV. De prioribus) S. M. posterioribus. Sed Πιπιατρικα p. 29. xxi τὰ ἐμπρόσθια σπλῆν χαλκίαι.

myrrhae uncias duas diligenter tundis et cribras, ex quo pulvere unum cochlear^r cum tribus ovis et aqua^q temperabis, et defundis^r per os. Si cibum non appetit, pro^r aqua lac caprinum miscebis, et addito mellis cochleario propinabis. Succum quoque ptisanæ cum oleo rosaceo, et pulverem^r superius comprehensum cum ovis per os dabis ad cornu.^v Offas quoque ex duobus sextariis farinae triticeae et uno sextario ervi pollinis facies, quibus admiscebis ex supra scripto pulvere quinque cochlearia.^s Sed septenas offulas^y diebus singulis digeras, quas quotidie ad substantiam dabis, donec cibos tentet appetere.

⁴ Cui omnem escam propter fastidium viridem oportet offerri, et contrario lenticulam vel^r triticum vel hordeum torrefactum cum palea dabis, ut quidquid ex diversitate ciborum voluerit^a eligat. Lac tamen recens cotidie ei convenit dare.^b Deambulet primum; ubi coeperit convalescere, ad exercitium revocandum^c est. Lac si defuerit, aquam, in qua ervum prius lotum die ac nocte permanserit, dabis in^d potu.

⁵ In causa^e pulmonum de cervice vel de palato his sanguis aufertur, quibus nec fastidium evenit, et^f fortiora sunt corpora. Cineres quoque ulmi loti et infusi^g aqua cum vino veteri optimo odorato heminas singulas miscebis^h et dabis. Quodsi vehementius ve-

(p) cochlear C. (q) aquam C. (r) Ita pro defundis C. (s) Hinc om. S. M. (t) pulvere — comprehenso, vel C. vel eius Goth. (v) cornum C. (x) Ex lacte etiam cuiuscunque pecoris eam consperges. salutare est, si sept. C. Ex lacte tere et cuiuscunque pectoris conspergis salutare est, si septenas dieb. Goth. (y) offas C. (z) vel triticum, vel hordeum torref. C. lenticulum vel tritium cum h. torrefactum G. Vulgo cum tritico vel hordeo torrefacto. (a) voluerit om. C. (b) dari C. (c) revocandus C. (d) ei bibeve C. (e) cuius a C. (f) Ita pro sed C. G. (g) in ius. C. (h) Ita pro misceas C.

Sed septenas) Supplementum Cod. bilur forte, si comparaveris cap. 54. Corb. et Goth. non spernendum vide- (55) sect. 9.

xaverit¹ aegritudo, et transierit in morbum: radicis^a lentisci drachnam, thuris uncias duas, myrrhae drachnam, succari semiunciam contere diligenter, et cum vino diffunde.¹ Sunt et ista remedia. Vya alba^c in os^m equi frequenter exprimitur, semen radicis datur in vino, amygdalae frixae cum aqua offeruntur. Sed est alia efficacior potio: Cardamomi^a uncias duas, cassiae^e unciam, storacis unciam unam, quae omnia,^f si validior et sine febre fuerit,^g cum vino, si febriciens, cum succo ptisanæ per os dabis.

XLV. (vulgo XLVI.) Orthopnoicum^a iumentum his agnoscitur signis:^b etiam si trahatur, ambulare detractat, anhelat graviter, frequenter suspirat, runchos^c ducit, ilia suspendit, dum manducat tussit. Ex^d quo vitio difficile liberabitur,^e licet in longum² protrahat vitam. Pulmo enim eorum contrahendo se comburit,^f unde et macies cum morte insequi consuevit. In recenti tamen hanc curam festinanter³ adhibebis. Sanguinem de pectore detrahes, et mero oleoque permixtum atque calefactum perunges. Lixivium^g quoque cineris diligentissime cretum, cum

(i) Ita pro vexatur aegritudine, transivit dedi. Corb. vexabitur aegritudo et transierit. Goth. vexaverit aegritudo transivit. (2) radicein C. (l) Ita pro suffunde Go. (m) ore C. Go. deinceps exprimitur vulgatum ex Goth. cortex. (n) (costi, iringii (pro eryngii) radiceis cassiae ana) ins. S. cost. unc. 2, cinnamomi unc. 1, eryngii radiceis unc. 2, storacis semen (f. seme. h. e. semunc.) C. (o) cinnamomi S. M. (p) tussa, si frequenter suspirat C. (q) fuerit C. Vulgo erit.

XLV. (a) Ortholistophicum F. Orthotonicum C. nobisc. S. (b) ut — detrahet C. ut inserit etiam Goth. (c) runchos edd. a. G. truncos ducit, al. trunculos duc. C. runcos Goth. (d) Ex — consuevit om. S. M. Ex quo huius Goth. (e) liberatur C. deinceps omisso vitam. Goth. pulmo etiam eorum contrahendum et se comburit. (f) convoret C. Deinceps festinant Go. sed margo adhaerebis habet. (g) Lixivum quoq. dil. tritum, et C. ol. opti.

CAP. XLV. Titulus vulgaris de Lixivium.) Vide cap. 68. s. 7. c. orthopnoico. 1. plagio rigido. sed 85. s. 5. et IV. 9. 2. Goth. De cocromico. Idem plagia.

oleo optimo temperabis, et per nares diebus quinque continuis eidem digeres.^b Potionem quoque dabis postmodum: Sinapis Alexandrini frixi, etⁱ sulphuris vivi etⁱ myrrhae, cardamomi species aequis ponderibus contundis^a et cernis, et cum melle optimo¹ decoquis. Ex quo medicamento ad magnitudinem⁴ nucis cum^m vino nigro calido dilues, et quotidie per os potionabis. Aliiⁿ vero myrrhae uncias duas, sulphuris^o unciam unam, nitri semiunciam, picis liquidae pusillum, deterunt, additoque melle et vino vetere odorato, candido, per nares saepius infundunt. Curabis autem ne algeat, temperabis exercitationibus ut sudet: et non solum in potione, sed etiam in foeno nitrum cum melicrato^p aspersum^q semper accipiat.

XLVI. (vulgo XLVII.) Opisthotonici^a quoque similis passio declaratur.^b Orthotonicus est,^c qui totus est rigidus, opisthotonicus,^a cui in posterioribus partibus morbus insederit. Cuius ista sunt signa. Aures^d rigidas^o habebit, collum extensum, oculos minores, tensa pellis in facie, labia gravia, ut oscitare et os^f aperire vix possit, cibum potumque fastidiet, cauda rigida, gressus incertus, membra

temperatum per nares etc. C. (h) inmittes S. M. (i) et om. C. frizae — vivi et cum cardamomo specie Goth. (2) contundes — cernes — decoques C. (l) Attico F. M. S. M. (m) in C. (n) Hinc om. S. M. (o) sulseris vini (pro vivi) C. (p) sic C. mellier. edd. a. G. (q) sum C.

XLVI. (a) Epistotoni F. (b) indicatur C. (c) est ins. C. (d) renes rigidos C. dures rigidos Goth. (e) frigidas F. M. S. M. (f) (os) ias. S.

Myrrhae) Hippiatrica p. 94. in eadem formula λιβανωτοῦ εὐχὰς ὄνο habent, et pro pice liquida πίσσης ὀρόρον deinde nitrum coctum.

Ut sudet) Graece est: μηδὲ γυμναστίαις χρῆσθαι. unde legendum erit h. l. *ne sudet*.

Cum melicrato) Haec verba omitunt Hippiatrica.

CAP. XLVI. Titulus in Goth. *De Prepistatono. Idem posteriori rigido.* Initio capitis Idem *Epistoni — passio videatur.*

distensa,^a difficile progreditur, et frequenter in posteriore^b partem concidit,^c unde opisthotonicus^d nominatur. Quod genus passionis hieme curare difficile^e est, aestate autem si diligentior fueris,^f obtinebis. Quae passio per aestatem his nascitur causis, si iumentum ardentissimo fuerit sole percussus, vel si in itinere,^g priore claudicans pede, coactum fuerit ambulare vel currere, et vehementius sudaverit; vel^h ex dolore, si armum laeserit, vel supra ipsum iacuerit, ut armus indormiat. Hieme autem, cum de itinere vel de exercitatione venerit, et cum sudore steterit sub divoⁱ in frigore, aut in loco (recenti^j) vel humecto aut in^k marmorato, aut^l tessellato, vel si frigore maxillae obdormierint, tunc ista aegritudo contrahitur. Cui hac ratione tentabis succurrere. Adipis porcinae veteris libras duas, resinae terben-
 nae^m semilibram, piperis triti drachmam, cerae li-
 bram, olei veteris sextariosⁿ duos pariter decoques,
 et calidissime totum animal perunges. Multi ervum^o
 decoquant, calentemque aquam capiti ipsius languen-

aut os ins. C. Vulgo os deest. (g) distenta C. (h) recidit C. (i) episto-
 tonus edd. a. G. (z) Ita pro fueris C. (l) ex ins. C. (m) et ex sudore
 vel armum edd. ex dolore vel si armum ex libris edidit Gesner. (n) duo
 C. (o) recenti vel om. C. recenti inclusum habet Fabr. (p) in ins. C. G.
 (q) vel in C. (r) pro terabinth. (s) lib. 2. C. (t) infundunt C. (v) aegro-

Nascitur causis) Hippiastr. p. 123.
 Brevius ὅταν ὀδοιπορῶν προσπαίτη
 τῇ ἔμπροσθεν ποδὶ καὶ χυλεύων ἐλαύ-
 νηται καὶ ἰδρώσῃ ἢ ὅταν ἐξ ὀδοιπο-
 ρίας ἰδρωκῶς ἐν κρυμῷ στῇ ὑπαίθρῳ
 ἐν λιδοστρώτῳ, ἢ ἔαν ἐξ ὀδοιπορίας
 ἰδρωκῶς ἄσitos στῇ τὴν νύκτα ἐκί-
 νῃ, ὥς μὴ ἔχειν ἐν κινήσει τὰ χυλέ-
 νια, ἢ ἔαν ποτὶ τραδίῃ ἐξ οἰστροπο-
 τοῦν αἰτίας τοὺς βουβῶνας, ὁπισθό-
 τονος γίνηται. Sed propius Vegetium
 accedunt verba Pelagonii p. 128.

Vel ex dolore) Vulgo erat ex dolo-
 re, vel si — laeserit, vel supra. Pela-
 gonius p. 129. καὶ εἰ ἄρμον παθὼν
 μετὰ τὴν τοῦτον διαπαίαν ἐπ' αὐτὸν
 καθευδῆσαι, τοῦτο τῷ πάθῃ περιτε-
 σίται. Praeterea totum hoc comma
 commodius, ut in graeco, colloca-
 bitur post verbum tessellato.

Hac ratione) Eadem omnia Pela-
 gonius p. 127. quaedam brevis, alia
 copiosius et integrus.

6 *tis imponunt.*¹ Alii in stercore ipsorum calido obrunt
 , aegrotantes,² ut languorem³ exsudet. Plerique col-
 ligata⁴ iumenta commodum credunt arenis sole fer-
 8 ventibus operire. Haec quoque potio traditur salu-
 taris. Piperis triti grana decem,⁵ cedriae⁶ pondus
 denarii,⁷ nitri unciam⁸ unam, mixturae⁹ laseris Cy-
 renaici¹⁰ globulum ad magnitudinem fabae, trita¹¹
 atque permixta, addita liquaminis¹² floris hemina et
 vini veteris [summi]¹³ sextario,¹⁴ bis in die per os di-
 9 geres.¹⁵ Expertum dicitur, sanguinem bubulinum
 calidum et fumantem, sed moderate per cornu¹⁶ fau-
 cibus infundere.¹⁷ Quod¹⁸ si forte defuerit, thuris
 cribrati et salis triti ternas¹⁹ uncias cum vino optimo
 10 prodesse dixerunt. Calidis medicamentis animal ex-
 pedit dum sanetur perungi.²⁰ Adipis quoque porci-
 nae recentis coctae²¹ quantum existimaveris, cum
 oleo optimo, et vino summo et melle commisces, et
 ad carbones [semper²²] decoques, ac per nares in-
 fundes. Malagma quoque de calidis speciebus in

tantem C. (x) Ita pro languor C. G. (y) Ita ex C. Gesn. pro colligatis
 iumentis — renes sole ferventi bene cooperiri. Goth. colligata iumenta com-
 erunt asseres sene solei tuentibus operire. (z) Ita pro viginti S. M. Corb.
 (a) Ita pro cedri C. (b) scrip. III. C. (c) cotulam unam S. M. olcen
 unam C. h. e. ὀλκην, quam drachmae etiam synonymum esse, ex Galeno
 probat Gottaeus h. v. Gesn. (d) mixta laseris C. (e) sic S. M. quod
 praetuli, cum tyrrhenici, quod habent alii, nullam praetera mentionem
 inveniam. Gesn. (f) tritam atq. mixtam C. (g) olci flori sem. C. h. e.
 floris emina ul etiam Goth. (h) summi om. S. M. et potest esse glossa
 floris. sed vinum summum etiam col s. sq. Gesn. (i) sic S. sextarium F.
 sext. 1. C. (z) digerunt C. (l) cornum C. (m) Ita pro infundis C. Go.
 (n) Hioc ad s. 12. om. S. M. (o) ter sulcis scrip. VIII. C. oltes 3IX.
 Goth. qui firmare videtur Gesneri coniecturam, in sulcis latere holtes
 ὀλκίς putantia. (p) ungueri C. (q) colatae C. collatae G. (r) semper om. C.

Grana decem) Tantundem Pela-
 gonius. Igitur recte Codices pro vul-
 gari viginti.

Cedriae) Hanc omisit Pelagonius,

qui deinceps ὀπὸν κυρηναϊκὸν κνάρου
 μέγας.

Liquaminis floris) Pelagonius:
 ἑλαίου καὶ οἶνου πρωτίδου ἕξτατος δύο
 καὶ τεκάστην ἡμέραν προσέτιζε.

carbonibus cum oleo cyprino vel communi, sed veteri, solvitur,* et perungitur. Post curam operitur¹¹ sagis, et in sole calido exercetur a sessore trepidans,* dum sudet. Post sabanis validioribus abstergetur, et^v denuo unctum operitur, pice quoque liquida admixto* oleo perungendum, non tamen nimia pix sit, ne corium laedat. Nonnulli iam^v validioribus de¹² cervice sanguinem detrahunt. Plerique in balneum ducunt: calidissimis potionibus curant, id est, lasare* et* cynino, aniso, oleo, baccis lauri, ex quibus quotidie aliquid cum vino ministrant. Vnctionibus¹³ quoque istis utuntur. Cerae libram, resinae uncias quatuor, opopanax^b uncias duas, medullae cervinae uncias tres, olei storacini uncias tres, olei laurini uncias quatuor, quae omnia decoquunt, et in sole aut in loco calido perungunt. Alia quoque unguenti compositio talis est: Baccarum^c lauri sextarium¹⁴ unum, cymini sextarios^d duos, sulphuris vivi uncias tres, resinae unciam unam, galbani uncias tres, olei sextarios duos, quae omnia decoques et uteris.

(s) abluitur edd. a. G. oblinitur Go. (t) et repedens a. G. et ripodonsique Goth. (v) et — operitur om. C. (x) admixta pentiolio perunguetur et exercetur. Non C. (y) dicunt sic curari S. M. (z) lasare C. (a) et om. C. (b) Hinc ad olei laur. om. M. (c) baccas lauri C. (d) Hinc ad galbani om. C.

Cyrenaici globulum) Ita ex margine Samb. correxit Gesn. vulgatum tyrrhenici. Goth. tyrtenicis lasaris.

Expertum) Haec usque ad *Adipis* quoque non sunt in Graecis.

Adipis porcinae) Pelag. p. 128. στέατος χοιρείου τὸ ἀρκοῦν μετὰ ἐλαίου κοινοῦ καὶ μελιτος ἀναζέσαντες καὶ μίξαντες ἐν ταυτῷ κεχρημένα συνεχῶς. ubi corrige ex nostro καὶ αἴνου.

Trepidans) δρόμῳ διὰ κλῆπης

Script. R. R. Tom. V

γύμναζε ἥτοι τῷ λεγομένῳ τριπήδῳ, ἄχρις οὗ ἰδρώση. Hippiatrica.

Liquida) Deinceps Corb. admixta pentiolio perunguetur et exercetur. Non. In G. est admixta repente oleo perungitur et exercetur, ut tamen ne nimia. Postrema Go. placent.

Plerique) Goth. plurimi — potionibus cum idem lasaris.

Talis est) Legitur eadem graece in Hippiatricis p. 296.

V

XLVII. (vulgo XLVIII.) Lethargici quoque iumentum ista sunt signa. Iacebit semper et dormiet, neque cibum appetit^a neque potum; cum excitatum^b fuerit continuo aggravatur,^c et se proicit, et macescit,^d et quamcunque ei dederis potionem tanquam dormitans^e vix suscipit. quod^f hac ratione curabis.

² Substernito in stabulo ubi stratum cubet,^g cui caput fomentabis ex calida cum^h pulegio decocta, postmodum perunges oleo cum adarceⁱ trito, ita ut caput eius et aures infundas, ea^a ususur potionem: camomillam^l Illyricam, item nostratem,^m et herbam Artemisiam in aqua decoquis, ex qua quotidie ei binas cotylas propinabis. Cui et pedes priores frequenter fomentabis calida: solet enim haec passio adstrictiusⁿ ad rectum pedem contingere. Est quidem periculosa passio^o atque curatio. cuius ista sunt signa. Oculi eius lacrymabunt^p quasi lippiant, in praesepio^q dormitans incumbit, a posterioribus ambulans nutat, et^r totum^s gravatur. Cui sanguinem detrahes de pede priori dextro, et de femore sinistro, ex quo eum

XLVII. (a) appetet etc. C. (b) exercitum C. (c) gravatur C. (d) inhorrescit S. M. (e) Ita pro dormiens C. Go. exercitatus Go. (f) quem F. (g) Ita S. M. Vulgo stat ut bibat ibi. Corb. omittit etiam ibi. (h) cum iuserui ex C. S. puleio C. (i) cum arcitrilo C. adarte F. adarte terito Go. (2) hanc us. potionem C. (l) camomillon Illyricum C. gamomillae illyricum Go. (m) Vulgo idem nos trace uncis inclusa leguntur, quia omittit Corb. Go. (n) strictura pedum C. adstr. ad pedem constringere Go. Malim strictura pedes eos. (o) passio atque om. Corb. (p) lacrymabuntur C. (q) praesepe incunabit, dormit Corb. (r) totus C. (s) Vulgo contundes.

CAP. XLVII. Dormitans) Goth. cum dormitat inversa a p.

Vbi stratum cubet) Ita recte liber Sambuci. Hippiatr. p. 277. πρῶτον μὲν ἐν μαλακῇ ὑποστάσει ἰσθᾶσθω ἑχρύων ἢ χόρτων ἀπαλῶν ὑποβάρινο- μένων κατὰ τὸ ἴδιον.

Camomillam) Deinde verba idem nos trace omitta a Corb. et Goth. correxi ex coniectura Morgagni IV. 40. qui monet, iridem Illyricam huic morbo non convenire; alias pronum esset, iridem Illyricam, notam salis, substituere chamomillae Illyricae, aliunde ignotae.

pérunges. Herbam Artemisiam contusam^a et cribratam^a dabis cum lixivii sextario, et olei cyathis duobus, per triduum; quarta die intermites. Quod si cibaria non appetit, ervum^a mollitum ex aqua tepida [comedat,^a et aquam] bibat. Si minus profecerit,⁵ lini semen cum aqua in olla decoques, et hewinas singulas per dies singulos dabis ad⁷ cornu, addito melle quantum^a sufficiat. quae potio etiam febricitantibus prodest. Lethargicum animal frequenti excitatione^a prohibendum constat a somno. Assidua quoque iniungenda est deambulatio,^b si ante omnes pedes eius miseris, in fomentum. Nam furfures sale et aceto permisces, et calentes ungulis imponis.^c farinam quoque triticeam cum tritis salibus et puscae sextario uno faucibus infundes; herbam Artemisiam, tunsam cum oleo et modico lixivio dabis ad cornu;^d abstinebis ab hordeo, fabae solidae sextarium porri-

Post contusam. (t) i. e. semine, inserit C. (v) Ita F. M. S. M. et C. nisi quod mellitum habent. F. S. (botum ex melle). (x) inclusa om. C. recte, auctore Gesnero. (y) ad cornu om. C. (z) quod sufficiat Goth. (u) Ita pro exercitatione C. (h) ambulatio, si ante omnes pedes miseris iumentum C. vulgo si anteriores pedes. (c) adpōies C. (d) cornum C. (e) et addit C.

Excitatione) και συνεχέστερον διὰ χειρῶν ὑστέσθω, ὥστε μὴ ἀποκαθεύδειν. ubi lege υστέσθω.

Nam furfures — infundes) Haec etiam exstant in Hipp. p. 277. και τοὺς τέσσαρας πόδας ὄξη και πιτύροις θερμοῖς ἀποτριβεσθαι· προποτιζεσθαι δὲ και πόμα δεχόμενον πέτυρα σίτικα και ἄλλα μετὰ ὀξύρρατον ζε. β'.

Artemisiam) Hippitrica p. 277. florem artemisiae pomund. Deinceps unguis apponit Goth.

Et puscae) Goth. apulce.

Abstinebis ab hordeo) Hippitrica

p. 277. κρεῖδων ἀπύχεσθαι, τραγέτωσαν δὲ ψάβαςτος ξηροῦ ξί. α. οὕτω τε ἀπὸ τῶν σπονδύλων αἶμα ἀραιώσωσαν· και μετὰ ταῦτα τοιαύτη ἐγχυματιζεσθωσαν θερμασίαι· ῥέου ποικιλοῦ γο. γ'. καλῶμου ἀρωματιστοῦ γο. ε'. καπάρωνος ῥίτης γο. ε'. κόψας και σήσας μετὰ ὕδατος ξί. ἐνὸς ὅσον τρεῖς κοχλιάρια ἐγχυμάτιζε. τὸ δὲ πόμα αὐτῶν ἔστω ὀλέγον και αὐτὸ χλιαρόν etc. unde adiuvantibus libris scriptis Vegetium emendavi. Spicam nardi omittunt Hippitrica. Postea ex libris inserui et porum post ἄριδαν. Ita enim Hippitrica.

gis ut vigilet, donec duriores^f edomet cibos. De
 cervice quoque^g sanguinem ei^h detrahes. Depletumⁱ
 hac potione^j curabis: Rhei Pontici^k uncias tres, ca-
 lami aromatici^m uncias duas, spicae nardi uncias
 duas, radicis capparis uncias duas, tunsa et cribrata
 permisces,ⁿ et terna cochlearia in^o sextario aquae
 tepidae dabis in potu.^p Nunquam frigidam, nec ni-
 mium calidam,^q sed tepidam et parum^r ad bibendum
 semper accipiat. Assidue flagello excitandum^s aut
 voce, ut vitium timore deponat.

XLVIII. (vulgo XLIX.) Si quod iumentum mor-
 bum regium^t habuerit, his agnoscitur^u signis. utri-
 que oculi virides sunt;^v et^w cervicem inclinatam
 habebit in^x dextra parte, et^y pede [dextro^z etiam]
 sinistro videbitur claudicare. Cuius curatio est ista.
 Loco tenebroso,^{aa} ubi lumen videre non possit, clau-
 ditur,^{ab} et operitur sagis ita, ne^{ac} oculi eius aperiantur
 in die, oleo et vino tepido ungetur^{ad} atque fricabitur.
^{ae} Lapides^{ae} molares non minus pondera quinque in

(f) duriori edomatur cibo Corb. (g) quoque addidi ex C. (h) ei om. C.
 (i) repl. S. M. (j) Ita pro ratione C. (k) Vulgo *Afronitri*. C. *Acordi*
Pontici. S. M. *Triti Pontici* unc. 4. Goth. *Pontici uncias tres*. (m) Vulgo
gallae Syriaticae. *Sambuc*, *gallae Syriacae*. S. M. *calami Syriaci*. Corb.
cal. Syriatici unc. III. ut Goth. (n) *miscbis* C. (o) *cum* C. (p) *potum*
 C. (q) *calidum sed tepidum* C. (r) *parum* ex C. addidi. et *purum*. S. M.
cochlearia inferunt aquae frigidae tepide dabis — *nunquam frigida* — *calida*
sed tepida ad bib. (s) *excitandus* C. *flagellum ad excit.* Go.

XLVIII. (a) i. e. aurigineum in lemmate inserit C. id est aurigines Goth.
 (b) agnosceatur C. (c) *fiunt* C. (d) et om. C. (e) in om. F. *dextram*
partem malebat Gesn. (f) de C. (g) inclusa om. C. S. M. *de cervicis et*
pede etiam sinistro v. d. Go. reliquis. omissis Verba: *etiam sinistro* om.
 princeps Editio. (h) *tenebroso* C. (i) *claudetur et operietur* C. (j) *ut*
ne oculi eius appareant C. (k) *unguio atq. defricabitur* C. (m) *lapidis*

CAP. XLVII. *Lapides molares*) tum propinat vinum, in quo lapis
 Eodem in signi remedio nominat molaris ignitus fuerit extinctus. Vide
 supra III. (vulgo II.) 28. S. Actius ad Nicandri Alexiph. versum 50.
 contra aconiti venenum in potu sum- Lapideum molarem igne liquefactum

ignem imponuntur, animalis caput copulatur ad pedes; cum bene canduerint, sub eius naribus apponuntur^a perfusi oleo; suffumigatur^b os, nares et oculi, ut morbi virus exsudet.^c quod per septem dies continue est faciendum. Tali etiam ratione succurrimus.^d sanguine caprino et lacte ovillo, anagallico,^e costo, oleoque pariter admixto potio conficitur,^f quae per dies duodecim datur.

XLIX. (vulgo L.) Sed interdum bilis,^g quae cholera^h appellatur vulgo, solet iumenta vexare. quae passio his declaratur indiciis: commovetur ac voluntatur ut strophosus.ⁱ Sanguinem ei^d de cervice emititis, daturus eiusmodi continuo potionem: herbae trixaginis^j nigrae unciam^k semis, mannae succari^l un-

molaris non minus pondus C. Lapides — faciendum om. S. M. (a) et ins. C. (o) suffumigant — oculos C. suffumigant etiam Golb. (p) exsudent C. (q) succurretur C. (r) sit Gallicum C. (s) conficitur — datur C.

XLIX. (a) bilis quae cholera appellatur C. de bill, quae colera app. S. M. Vulgo biles — cholerae — appellantur — solent. (b) colerae F. S. (c) stropho. cui S. M. (d) ei ins. C. (e) traxag. C. idem om. nigrae unc. semis.

facile fluere ideoque metallis excoquendis addi, monet Theophrastus de Lapid. c. 49. ubi simul pyramachum nominat eiusdem naturae. Ita et Aristoteles Meteorol. IV. 6. qui ita genus utrumque distinguit, ut pyramachi materiam liquefactum iterum in durum lapidem refrigerescere atque indurari, molaris vero lapidis flumen, postquam concrevit, nigro colore similique calci ustae (τρίψω) substantia esse dicat. Inde Plinius 36. 2. 53. calx utilior e molari lapide, quia est quaedam pinguior natura eius. Isidorus Orig. 49. 40. molaris in parietibus utilis, quia est quaedam natura eius pinguior, duraque et aspera, ex quo etiam molae fiunt, unde ei nomen traxit. Huius qua-

tuor genera, albus, niger, permixtus ac fistulosus. Quae repelit Vincent. Sp. nat. 8. 2. Molarem etiam pyritem diei, monuit Plinius 36. s. 30. Reliqua loca vide in Analectis ad Histor. rei metall. Vater. p. 26. Genus lavae (sritam antiquo nomine apud auctorem Aetnae vers. 527. appellare licet) porosum esse molarem veterum lapidem asserit et cum molari Rhenano comparat C. Vlyss. v. Salis Beyträge zur natürlichen Kenntniss des Koenigr. Sicilien T. II.

CAP. XLIX. Manna succari) Corb. mannae aroei, i. e. crocomagmati. Ceterum bilem Columella VI. 30. c. 8. nominat choleram aridam. ubi vide notam.

ciam unam, nitri uncias duas, altei^b uncias duas, vini optimi sextarium unum, conteres, ex aqua mulsa heminam unam per sinistram narem infundes.^c

L. (vulgo LI.) Quod si aridam bilem habuerit, myrtum agrestem cum vino contritam per narem dextram defundes, pro hordeo far triticeum dabis. Potionem ipsam temperabis ex aqua.

LI. (vulgo LII.) Coli passio gravissimos cruciatus iumentis consuevit inferre, ita ut cardiaci aut strophosi esse credantur; sed his agnoscitur signis. Cum stat^a repente concidit,^b ut arreptum^c putes, si satis^d suspensum fuerit, dolor subsequitur, et iacet nonnunquam: cum frigidam aquam acceperit^e tremit, sudat, anhelat. Cui hac ratione succurritur. Anisi^f Pontici unciam unam, petroselini unciam unam, foeniculi seminis unciam, piperis nigri uncias duas, marubii unciam unam, abrotani unciam unam, anethi,

(f) uncias sex. S. M. (g) croci C. (h) alt. unc. 3. om. C. (i) et ex ea aqua C. (2) defundes C.

LI. (2) statim C. (b) ita addit C. concitat ut Goth. (c) ἐνληπτὸν interpretatur Gesn. (d) cadens S. M. (e) acceperint tremunt etc. C. et Go. Quibus deinceps Go. (f) Anisi C. (g) scrip. 3. C. unia semis S. M.

Altei) Gesner corrigebat altheae, Morgagni allii.

CAP. L. Aridam) Eadem generatim contra choleram tradunt Hippia-
trica p. 202. Deinceps diffundis Goth.

Narem dextram) Hippiastr. sic ἀποτίπους τοὺς μυκτήρας. Pro ferre triticeo eadem contra humidam choleram dant πυρρὸς πυρρῶν καὶ ἀλευρὰ πύρινα.

CAP. LI. Concidit) Hippiastrica p. 276. τοῦτω δὲ μόνῳ διακρίναι τῷ συνεχίῃ καὶ μαλόν; πότους ἔχειν ἢ περ τοὺς καρδιακοὺς καὶ στροφουμένους — πρῶτον μὲν ἐστὶς ἐλά-

φως κατακίπτει, ὡς ἐπιληψία τοῦτον νομίζεσθαι ἔχοντα. ἴππια δὲ λέγον διαλαμβάνει πότους αὐτῷ εὐδὲς ἰπποκλουδαί, καὶ βίβας αὐτὸν ἀνάκειται; unde palet, verba si satis suspensum fuerit vitiosa esse; nec melior lectia S. M. Celso medicinam tribuunt Hippiastr.

Acceperit) Corb. noceperint, tremunt. Goth. tremunt, sudant. — Quibus.

Anisi pontici) Hippiastr. πόντος ποντικού. Eadem piperis nigri unciam unam ponunt, et anethi scripulum unum.

uncias⁴ tres, Levistici^h -) 4, centaureaeⁱ minoris et maioris uncias duas, chamaedrys³ semiunciam, eupatorii¹ -) quatuor, gingiberis unciam semis, pulegii^m semiunciam, rutaeⁿ unciam, apii seminis unciam, pariter contundes et cernes. tunc mellis optimi pondera duo cocta et despumata cum omnibus misces, ex quo medicamento ad magnitudinem nucis avellanae cum aquae tepidae sextario dilues, et per os infundes. certissima medicina est. Quod si dolor perseveraverit, foeniculi seminis cochlearia quinque bene trita cum vino sincero sed cibario, sext. 1° dabis. Praeterea piperis^r aliquantulum^q et pelliculam^r de ventre pulli siccata in furno et tritam cum vino dabis.

LII (vulgo LIII.) Vomicae plerumque animalibus nascuntur intrinsecus. Cuius passionis signa sunt ista. cum accubuerit, difficile surgit,^a os ei graviter olebit, incumbet in eo loco, a quo vexabitur,^b tussiet, et purulentum exscreabit interdum. Cui haec da.^c

(h) Ita cum Gesn. Go. *levistici* C. *libist.* F. S. (i) *Centaureae sem. consturi semuc. silporeum sepum IIII.* pulegii Campani unc. 1. *gingiber semunc. pariter contundes* C. (2) *chamaedryi* S. M. Vulgo *canetris*. (l) *silvi* uncias quatuor S. M. pro *silphii*. Vulgo *eupatoris*. (m) *pul. caprini unciam* S. M. (n) *rutae, apii seminis ana unciam unam* S. M. unde vulgatum *apii unciam semis* cortex. (o) sic C. *sextarium* F. S. (p) sic F. M. S. M. et C. *panis* al. a. G. (q) *aliquantum* C. (r) *pellicula* etc. edd. a. G.

LII. (a) *surgit* C. (b) *vexatur* C. (c) (*cui haec da*) ins. S. (d) *drac.*

Levistici) Hipp. *λεβυστιχοῦ γο. δ.*
Chamaedrys) Verba *canetris sem.* inclusa habet editio princeps. Deinceps S. M. *silvi* uncias quatuor. unde Gesn. legendum coniciebat *silphii*. In G. est *silpotorium* — *gingioperia*. Postea *pul. caprini unciam* S. M. *pulei caprini cum panibus et nuxia, rutae unciam* Goth. In Corb. est *Centaureae semunc. caneturi semuc. silporum IIII.* *pulegii campani unc. I. gingiber*

semunc. pariter contundes. In Hipp. est *κινταυρίου σπέρματος γο. α'. χαμακίπτως γο. στ. εὐπατορίου γραμ. δ'. γλήχωνος καθαροῦ γο. δ. πηγάνου α'.*

Apii) Sic Hipp. *επίλευν σπέρματος γο. α'.*

Pondera) *μικτος πρωτίσιον λίτρος δύο* — *λεπτοκαρόν* Hippiastrica, ubi tamen quaedam sunt minus integra verbis.

Turis uncias^a duas, aristolochiae uncias^a duas in unum contundes,^f cum vino tepefacto per nares degeres. Item sulphuris vivi uncias^a duas, aristolochiae unciam semis similiter dabis. Cibo autem maxime sustentandum^b est, ut habeat corporisⁱ nutrimentum. [Et^a] cum ruperit vomica, cauteriis circa pectus aduris,^l ut facilius provocatus humor emanet.

LIII. (vulgo LIV.) Passio, quam Graeci echedermiam^a vocant, Latini coriaginem appellant, cuius ista sunt signa. Macescet, et sine febre non erit, corium illius adhaerebit^b costis, spina fit durior, in dorso eius nonnunquam furunculi exire consueverunt: magis etiam quam adsueverat^c appetit cibos. Cuius ista² curatio est. Thymum^d et sale cum vino rubro conteris, et tubera, si qua in eius^e sunt corpore, confricas. Parabis etiam aliam unctionem: picem, ceram, resinam cavealem,^f et thuris pollinem ex oleo veteri temperabis ac decoques, totumque^g animal confricatum diutissime perunges. Sed parum est unctione^h corio mederi, nisi potionibus et intrinseca curentur. Piperis albi triginta grana, myrrhae semiunciam,ⁱ vini

C. (e) unciam semis pulverisa, cibo maxime sustenta, ut nutriatur. Et cum ruperit S. M. (f) Ita Corb. Vulgo uno cum vino. (g) drag. Corb. (h) sustentandus C. (i) corpori C. (2) Et om. C. (l) adures C.

LIII. (a) Vulgo echedermiam Corb. epidermiam dicunt. S. M. cardiacam. (b) haerebit ad costas C. (c) solebat C. (d) Temum cum vino felleo rubro conteres C. (e) Ita pro in eo sunt C. (f) Ita C. pro cavealem S. M. tuculam. Voluitne piculam? cavelem Go. (g) Ita pro totum — confricando C. idem perunguebis. (h) unctionem C. (i) sextantiae i. e. drag. XII. C.

CAP. LIII. Echodermiam) Vulgatum echedermiam recte ita corrigendum esse, vidit Gesner. Hippitrica p. 88. *ixtēpūxav* nominant quidem, sed plane diversam a Vegetiana.

Cavealem) Ita es Corb. scripsit Gesn. Cubulem Goth. sed Glossarium Goth. Resina cavallialis id est termen-

tina, voluit terbentina. In loco Caesii Aurel. Tard. Pass. 2. 7. s. 108. *Tumz resinæ cordialis id est dicaminis illimentum vel dropacis*. Gesner in Thez. L. L. corregebat: *cavialis id est picaminis*. Margo liqueminis praefert.

Myrrhae semiunciam) Hippitrica

odorati veteris cotylam, olei viridis cyathum unum admiscebis et per os digeres. Item¹ fasciculum¹ rutae viridis atque purgatae et^m opopanax unciam² unam in cotylam vini et olei viridis cyathum decoques,³ et dabis in potu.⁴ Quod vitium ex perfrictionis iniuria, aut ex coactionis⁵ alicuius necessitate descendit. Aliquantum suis non vetulae sed novellae sanguinem vino permixto⁶ ad cornu⁷ faucibus degerunt, ignorantes, si plus sanguinis fuerit, continuo animal interire.⁸ Cautius est hac magis potione curare: cepas germanas et semen rutae pariter admisces, et deteres; ex quo uncias tres cum vini cotyla per dies singulos dabis, usus curationibus, quae conveniunt roborosis.

LIV. (vulgo LV.) Syntexin⁹ animalia patiuntur ut¹⁰ homines. quae liquido¹¹ his declaratur indicis.

(a) hinc omitt. S. M. (l) Ita pro fasciculos C. (m) et om. F. S. (n) pro unciam unam in F. S. solum et habent. (o) Ita pro admisces C. (p) potum C. (q) Ita pro coactione — necessitatis C. (r) mixto C. (s) cornum C. (t) solet addit C.

LIV. (a) Ita Gesn. Syntexin F. S. Synthesin S. M. sintexin C. est σύντηξιν. (b) Ita pro et C. (c) Ita pro valitudo C. deinceps pro indicis Go.

p. 184. χρῆσθαι δεῖ ἐγγυματισμῷ τῷ δὲ οἴνου καὶ ἰλαίου καὶ σμύρνης ἄλλῃ τριωβόλου ἢ πεπέρως λευκοῦ κόκκου κ' τρίψαντα, ἢ πάγων ἐν οἴνῳ ζέοντι ἐγγυματίζειν. ἔστω δὲ πανταχοῦ οἴνου εὐώδους κατύλη καὶ ἰλαίου κύμαδος.

Fasciculum) Hippiatrica opopanax omittunt.

Quod vitium) Hippiatrica p. 183. περὶ τῶν ισχυνομένων ἐξ ἀδύλου αἰτίας. ubi Apsyrus ait, malum nasci κατὰ φύξιν, addens: ὁ δὲ τοιοῦτος, ὅταν ἢ μὴ τρώγων καὶ τῷ σώματι περικύβη καὶ ὀρθῶς ἔχων τὰς τρίχας ἐγγυματίζεται ὑδὲ αἵματι μὴ παλαιᾷ μετὰ οἴνου, ἔστω ἰσχυρότερον διὰ τοῦ στόματος. λέγεται δὲ ὑπὸ τινων χρόμα

καὶ εὐώδους τὸν καρπὸν ἀνένταξ ἐν οἴνῳ ἐγγυματίζειν διὰ τοῦ στόματος. Fere eadem repeluntur sub alio titulo p. 257.

Coactionis — necessitate) Ita ex Corb. correxi vulgatum coactione — necessitatis. Hippiatr. p. 184. causam mali alteram ponunt ἀπὸ κόπου συνεχῶς, eique aliam medelam adiungunt p. 188. ἀπὸ καμάρου πολλοῦ dicitur.

Semen rutae) Ex Hipp. pulo legendum esse erucacae εὐώδους.

Cap. LIV. Titulus habet vulgo De stomachico. Sed Goth. De stomando. deinceps addit: Sillate (literae a et e litera t superposita) inter.

cotidie attenuantur^d in maciem, ossa eminent,^e multum manducantia^f esuriunt semper; quidquid invenerint, tentant fame cogente corrodere; durum stercus emittunt; trahunt longam ac miserabilem^g vitam,² ut nec surgere valeant: sed iacentia,^h fatigata, multumque manducantia fame moriuntur. Omnis enim esca quam sumserint, ad stercus, et omnis potus convertitur in urinam: nullus ex his succus, nullum³ alimentum pervenit ad medullas:ⁱ propterea quod stomachus eorum nimio rigore constrictus^k nec coquere potest,^j nec epati aliquid propinare, in quo tota virtus ad nutriendum corpus per dispensationem⁴ ciborum et^m sanguinisⁿ praeparatur. Tabescit semper, iecurque eius minuitur ad similitudinem arboris, quae radicibus ex maiori parte praecisis,^o cum a parvulis aliquamdiu sustentata portaverit frondes, celeriter exarescit. Quorum manifesto periculo hac ratione tentabis occurrere.^p Inter principia facies unctionem: cerae libras^q duas, resinae^r terbentinae libram, medullae cervinae libram, axungiae veteris sine sale libram, propoleos^s selibram, irisillyricae libram,^t samsuci libram, olei^u laurini quantum satis fuerit, decoques carbonibus lentis,^v et ad ceroti^x

signis. (d) Ita pro tenuantur, et macie C. in macie Go. (e) os eminet C. (f) manducans esurit Corb. (g) mirabilem Go. (h) iacentes, fatigati, multumque fame C. Go. (i) medullam Corb. (j) Ita pro perstr. C. Go. (k) Ita pro poterit C. (m) et addidit Gesn. ex C. (n) Ita pro sanguis C. Go. (o) praecis cum parulis C. (p) Ita pro tentatur occurrere C. conatur succurri Go. sed punctis suppositis. (q) libr. 1. C. (r) res. ter. lib. om. C. (s) sic C. propulegii al. populei lib. 1. sem. malvae lib. sem. samsuci libram semis S. M. Illud propoleos confirmat noster 4, 13, 1. et Dioscor. 2, 106. Gesn. (t) selib. C. (u) oleum laurinum, quantum fuerit C. (v) lenti sed C. (y) ceroti C. (z) perlocabis F. S. praelocabis S. M. colabis Corb.

Tabescit semper) Corb. verba semper — mimitur omisit. Goth. verba tabescit semper rectius omittit, et

deinde habet¹ iecurque eius minuitur scriper.

mollitiem percolabis,* cui adhuc tepenti* misces pulverem irisillyricae^b et cretae Cimoliae,^c donec refrigerescat agitabis. Ex quo medicamento totum iumentum^d perunges, et multorum manibus confricabis, donec calefiat et sudet. Quod interposito triduo con-^evenit fieri, ita ut coopertum animal stet,* et cotidie paulatim exerceatur, ut digerat. Cui haec praeparabitur potio: abrotani uncias quatuor, santonici uncias quatuor, trixaginis^f uncias quatuor, chamaepityos^g uncias quatuor, gentianae uncias duas, mur-^hrhæ^h uncias duas, opopanax uncias duas, eiusdem radiceis, succari semiunciam, rutae aliquantulum, omnia bene tundisⁱ et cribras. ex quibus duo cochlea-^jria in vino veteri decocta cum succo ptisanæ, in quo^k acro decoctus est, admiscebis. adiunges etiam ervi^l pollinis cochlearia duo, quae cum per novem dies continuos dederis, intermittis^m aliquamdiu, ut vires colligat et resumat, et per singulas periodosⁿ alternis curabis,* nec cessabis, donec sanitas redeat. Diebus, autem vacuis offas ex farina triticea et^o lacte conspersas ad substantiam degeris. fursures quoque triticeos et paleas dabis;^q hordeum non dederis nisi fortassis infusum; denegabis etiam herbam viridem, donec^r reparare^r coeperit corpus.

(a) *reuponticon* Go. (b) *tres illyrice s. tris. illyrici* Corb. (c) *pariter addit C. deinceps ex C. vulgatum infrigescat correx.* (d) *corpus perungues C.* (e) *Ita pro sit* Corb. (f) *trax. C. anethi uncias 4, gentianae unciam unam, opopanax radiceis uncias duas, croci semiunciam, rutae etc. Gesn.* (g) *Ita Gesu. chamaepiteos F. S. camipitis C.* (h) *croci semunc. rutae semunc. omnia bene C.* Etiam S. M. *rutae unciam semis. Crocum suocaro substituit Corb. ut fere ubique.* (i) *contundes et cribrabis C.* (j) *qua, (atro) decoctum est et in margine: al. acro F. et S. acro C. et Go. Correx. Morgag. IV, 41.* (l) *ervi poll. om. C.* (m) *intermittes C.* (n) *hebdomadæ F. et S. margines.* (o) *curabis. Nec cessabis om. C. nec etiam Go.* (p) *Ita pro in lacte conspersa Corb.* (q) *ministrabis C.* (r) *salutari S. M.*

LV. (vulgo LVI.) Icterici* ista sunt signa. Oculi virides, de quibus profluet^b lippitudo, ad similitudinem fabae:° indurescit^d corium, fit horridus^e pilus, insequitur fatigatio, ambulans genibus claudicat.

² His sanabitur^f medelis: Panacis, radicis^g et apii seminis singulas libras contundito atque cribrato, et cum mellis Attici libra^h misceto, tuncⁱ aquae, in qua lupini crudi fuerint decocti, sextario,^j ex medicamento superius^k descripto quatuor cochlearia miscebis, et in potione^m dabis perⁿ dies quinque. Si tardius adiuuat,^o vini sextarios tres in pultario novo, et^p canini stercoreis albi uncias tres admisceto, et ponito sub divo, ex qua^q potione quinque diebus per os degeres. Praeterea aquam,^r in qua cicer decoctum fuerit, et stercus caninum simili ratione praebebis.

LVI. (vulgo LVII.) Strophii* diversae causae et diversae sunt curae. cuius ista sunt signa. Volutatur,^b patitur torsiones,^c ilia sibi respicit, stercus durum assellat,^d terram pedibus tundit dolore cogente, intermissis^e horis refrigerationem sentit et requiem.

LV. (a) *buginosus* vocatur in lemmale S. M. quod *truncalom* est ex *albuginoso* C. (b) *profluit* C. (c) *Ad simil.* om. Goth. *lippitudo* est gr. *λήμυς*. (d) *dura* ut *corium* S. M. *durescit* cor. C. G. (e) Ita pro *horridum pilis* C. deinceps *vulgatim claudicabit* ex Ga. *cortexi*. (f) *sanatur* C. (g) *radicem* C. *radicis* S. M. Vulgo *Syrriaci*. (h) *selibra* C. (i) *cum aqua* C. (j) *et ius*. C. (l) *supra scripto* C. (m) *potionem* C. (n) *diem unciam unam* S. M. (o) *ambulat* S. M. *ambulat*, *adiuvat* C. *tardaveris* G. (p) *et ius*. C. (q) *qua* om. C. (r) *aqua si cicer decoctum fuerit* C. Vulgo *ciceres decocti fuerint*.

LVI. (a) *Tortiones* interpretatur lemma C. Samb. G. Sed *strofos* legit C. (b) *volutabitur* etc. C. (c) *tortiones* C. (d) *adsellatur* C. (e) *emissores*

CAP. LVI. *Volutatur*) Hippiatrica p. 148. σφάλων τῷ ποδὶ καταπίπτει καὶ κυλάται, καὶ ἐστὴν ὡς στροφίται,

τὴν τε κεφαλὴν στρίφει πρὸς ἐκτεφας τὰς λαγόνας.

Intermissis horis) Ex lectione Corb. *emissores refr.* efficio remisso vero refr.

Hac potione^f curandum est. Acori, anisi, opopanax singulas libras pariter contundis^g et cernis, ex quo pulvere duo cochlearia in vini veteris sextario et olei pondo^h semis admisces, et tepidum per os dabis triduo. Si strophus [fortiorⁱ] fuerit, et non^j facit ventrem, caudam intra^k coxas mittet, et ad ventrem suum conversus attendet.^l cui pulverem de semine rutae silvaticae cum vino per os dabis. Praeterea cepas decem deteris,^m ficus siccae scrip.ⁿ octo, nitri scripulos^o quinque, stercoris columbini scripulos quatuor, ex quibus addita amurca^p collyria facies, et bina vel terna in^q anum immittes.^r Si vero fortius venter induruerit,^s convenit adhibere clysterem,^t sed prius ventrem aqua calida perfovebis. Tunc succum^v Cantabricum in quo fuerint betae^x malvaeque

refrig. C. (f) ratione curandus C. (g) contundes etc. C. (h) lib. admiscet C. pondere — admiscis G. (i) Vulgo strophasus. Corb. strophus. (j) Ita pro inter coxas suas Corb. idem mittit. (l) attendit C. Go. (m) Ita pro veteres. C. Go. tere S. M. (n) Ita C. pro 3 uncias quatuor S. M. (o) Ita C. pro scrupulos. vnde sequens etiam colan correxi. (p) Ita pro urina S. M. muriae C. (q) manu per posteriara S. M. (r) mittes C. et vino vel ternas manus mittit Go. (s) Vulgo induruit. C. induraverit. Goth. induravit. (t) Vulgatum clysterium correxi. (v) cantarum aquae decoctionis betae et malvae cum S. M. succum Cantabr. in aqua fuerint vite albaeque decoctae C. succum (cantabricum) Fab. qua pro in quo Go. (x) betae F. (y) palumb.

Si strophus fortior) Hippiatrica εἰ ἐπικρατὴς γένηται ὁ στρόφος καὶ μὴ προχωρή ἢ κοιλία.

Intra coxas) Graece est; ὅταν τὴν εὐρὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν ἐμβάλλῃ καὶ ἐπικλίνεται ἐπὶ τὴν αὐτοῦ κοιλίαν.

Cum vino) Heminae vini ponunt Hippiatrica.

Deteris) Hippiatr. χρόμμνα λαιώσας ἰ, ἢ σύκων ξυρῶν γράμματα 2'. σίτρου γράμμα ἑν.

Terna in anum) Graece est: πολ-

λῶρικ δύο ἢ τρία εἰς τὴν εὐρὴν ἐμβαλε.

Succum Cantabricum) Herbae cantabricae ex genere Vettonicae; quam describit Plinius 25, 8. s. 47. succum intelligi putabat Gesner; sed in eo vis decoqui recte dicitur betae malvaeque; sed in aqua. Igitur ex S. M. malim: Tunc iumentum primum constituit, et cantarum aquae, in qua fuerint — decoctae — scripulis per anum iniicies, ita, ut etc. Cantaris est cantharus, pro certa mensurae genere.

decoctae, cum nitro et hemina olei, et columbini^r stercoris quatuor scripulis, prorum constitues, et per anum injicies iumento, ita ut post clysterem inambulet^a aliquantulum. Alii sinum^a leporis cum novem cochlearibus mellis et quindecim^b granis piperis addito caulium succo per os salubriter defundunt.^c

LVII. (vulgo LVIII.) Iecoris dolor solet infestare iumenta, cuius istaprehenduntur indicia:^a cibi fastidium, potus^b appetentia, ventris inflatio, macies. Cui primo cremoris ptisanæ sextarium unum^c cum olei rosacei tribus cyathis per os degeres. Si passio permanet, alia potione curabitur. Apii seminis uncias tres, hyssopi uncias tres, abrotani unciam unam, allii^d viridis quantum^e sufficit, vel sicci^f paulo minus,^g si viridem abnegat tempus, ex vino optimo ad tertias^h decoques. per aliquot dies potionem dabis. 2 Similis quoque huius passionis est ratio. Sine febre

C. Go. (x) deamb. C. (a) sinu C. G. (b) quind. om. C. (c) defuderunt C. diffundunt Goth.

LVII. (x) signa C. (h) potum C. sitis valida, latus sibi inspicit S. M. (c) a cum oleo roseo C. (d) sic C. et S. M. olei al. (e) quod satis est C. (f) succi edd. nobiscum ratio et C. (g) interpuuctum hic ausulimus. (h) tertiam C. (i) ei ius. C. conficiat, testiculum dextrum cum evitet indu-

Fimum leporinum) Formula eadem contra ventris dolorem exstat in Hip. p. 797.

CAP. LVII. *Allii viridis*) Hoc dedit Gesner pro olei, cui profecto sequens sicei non convenit. At quid sequens veterem si abnegat tempus? De sexu non adeo laboro; sed allium quo tempore siccum dici potest? et viride? num recens? Mihi potius ali, i. e. symphyti vel alius herbae nomen latere videtur. Tamen supra

cap. 26. (28.) 5. est allii viridis mimum plenam.

Similis — ratio) Vel ipsa haec verba arguunt lacunam. Nihil enim praecessit, cum quo similitudo aliqua fingi vel dici possit in morbo iecinoris. Novus igitur morbus videtur indicari. Dextra igitur testiculi cum iecinore consensum in peritoneo, quo et iecur et testiculorum cellulosa tunica saltim comprehenditur, iam operose et anxie cum Plainero non quaesiverim.

enim animal non erit, nec facile cibum conficiet, testiculus¹ dexter tumebit et² indurescet. Cui ista subvenit medicina. Foenigraeci cyathos quatuor¹ mittis in aquae fontanae sextarios quatuor¹ [i.^m grana triginta] et decoques ad tertiam partem. ita² per os data potione curabis. Nonnulli turis² drachmas² duas tritas cum vino quantum sufficit miscent, et inde³ totum corpus multorum perfricant² manibus, sagis² cooperiunt ut sudet.

LVIII. (vulgo LIX.) Inflatio ventris interdum iumenta non² sine dolore conturbat. Cuius passionis² ista sunt signa. Testes eorum² sudabunt, alternis pedibus terram tundunt,⁴ subinde² in alteram partem se⁵ convertunt, caput ad ilia sua ponunt,⁵ tanquam qui locum doloris ostendant,⁶ gemitus interdum et tremor totius corporis insequitur. Hunc paulatim deambulare facies, manum unctam¹ in anum mittes, et stercus extrahes.² deinde sal et¹ mel misces et in anum infundes, ut assellandi^m augeat voluntatem. Si hiems fuerit, oleo et pice liquida lumbos et auri-² culas illius saturabis, hanc daturus potionem: laurum viridem vel baccas ipsius, piper et² cyminum, petroselini² et² foeniculi semen, semen² agrii⁴ et nitri,

rescet Goth. (2) et om. C. (1) III. C. et S. M. (m) inclusa a Fabr. om. C. (u) ita C. et S. M. Vulgo hemina. (o) turis om. C. (p) drach. s. tritam C. scrupulum triti S. M. (q) inde om. C. (r) ita pro perfricatur C. (s) Ita pro saccis C. et satis S. M.

LVIII. (a) non om. F. sine dolore om. Goth. (b) passionis om. Goth. (c) eis C. Goth. (d) tundet C. (e) Ita pro subito inde altera parte Corb. subito in alt. — convertit — ponit Goth. (f) vertet omissio s. Corb. (g) ponot C. (h) ostendit C. G. (i) huius S. M. (2) exhausties C. (1) Ita pro sale et melle mistis in Corb. misces et Goth. (u) assellare augeat facultatem C. (n) et om. C. (o) petroselinum C. (p) semen — nitri om. S. M. et ponit et rutam. (q) argii et nitrium C. argii Goth. (r) cribrabis C.

CAP. LVIII. Agrii De peucedano suspicabatur Gesoer; rationem coniectionis igoero. Vide ad c. 26. (27.) 3.

quae pariter admixta tunsa et' cribrata cum vino et oleo tepido et calidae aquae parvula portione^a potionabis, et deambulare compellis moderate, donec dolor cesset.

LIX. (vulgo LX.) Intestini quoque vexatio,^a quod colon^b vocatur, et inflationes^c et dolores consuevit^d inferre. quae his agnoscitur signis. Cum ambulare coeperit, prioribus pedibus transvaricat et dolore^e subglutit,^f et^g crebras deambulationes et calores stabuli, si^h diligenter etiam operiatur, diligereⁱ consuevit. Cui per nares suffundes laser Cyreniacum^j in vino tepido solutum.^l

LX. (vulgo LXI.) Frequens^a et deforme vitium, quod maximae animalium parti accidit, tussis est, quae interdum sponte^b desinit, interdum medicamentorum ratione curatur, interdum insanabilis penitus invenitur. Difficultas autem curationis emergit, quia causae, ex quibus tussis evenerit, a medentibus nec discernuntur, nec intelliguntur^c interdum. Quam passionem universis auctoribus evolutis, quanto crebrius accidit, tanto studiosius credimus^d exponendam.

(a) potione C. aquae calidae parvulas portiones Goth. (l) desinet dolor C. cessat Goth.

LIX. (a) versatio C. (b) colum C. Colus Goth. (c) inflationem et dolorem C. (d) consu — ambulare om. C. (e) sic C. dolores a. G. (f) subglutit C. varicat — subglutit Goth. (g) crebris ambulationibus et calore stabuli C. G. deamb. — in stabulo S. M. (h) si om. C. (i) digerere S. M. dirigere C. (j) Ita C. et cyriacum edd. Siriacum S. M. cirmaicus Goth. (l) refectus Goth. resolutum C.

LX. (a) Vulgo Frequenter omni genere deforme vitium eo quod legitur. Frequens et deforme vitium quod et maxime pati animalibus accidit, tussis quae Corb. (b) sponte — interd. om. C. (c) intelliguntur C. antiquae (d) credidimus exponendum C.

CAP. LIX. Subglutit) Gesner interpretabatur pro singultit; equidem de singultu vehementer dubito; potius

claudicationem latere suspicor; sed totum caput est lacunosum.

LXI. (vulgo LXII.) Exasperatio,* aut iniuria faucium gravissimam commovet tussim, quoties aut pilus aut arista aut os aut surculus aut lapillus aut aliquid inhaeserit gutturi. Quae res adeo^b periculosa est, ut nisi celeriter subveniatur, animalibus per impatentiam doloris insaniam^c generet. In sole igitur diligenter inspicito, et si^d quid haeserit, evellito. Ex tepida etiam, addito nitri pulvere, infusa spongia^e tergito. Deinde^f oleo rosaceo tepido cum lana obturato^g locum, qui indignationem sustinet. Post diem tertium lanam eiicies, eadem^h ex aqua calida fovebis, et tale medicamentum imponis. succariⁱ -) quatuor, aluminis colati^j -) 1 ex tepido vino infundes, et sic exasperata sanabis.

LXII. (vulgo LXIII.) Ex perfrictione* quoque nascitur tussis. cuius ista sunt signa. cum tussierit, caput deorsum mittit usque ad terram, et cum biberit, aqua^b ei per nares currit.^c Quam hac ratione curabis. Machinam ori inseres, manum planam^d iniicies, comperies* in parte superiore quasi vesiculam, quam unguibus rumpis. Deinde tres pilulas bene contusa^e axungia mollissimas facies, quas^f in subtilis-

LXI. (a) *expiratio* C. (b) *ideo* C. (c) *mammam* C. forte *manian*. Gesn. (d) *et si quid erit, vellito* C. unde addidi *et*. (e) *spongiam perterg.* Corb. *spongia pertergito* Goth. (f) *Deinde* om. C. (g) *atq. ius* C. (h) *eadem* om. C. (i) *croci scrip.* 4. C. *croci drac.* 1. S. M. *Sacchari* dedissem, nisi fere ubique Codd. eiicerent *succarum* et *orocum* substituerent. (j) *colati* C. an *colatum* est ὑπὸ Dioscoridis s. *liquida* Plinii? an *comatum* legendum quae τριχίτης Dioscoridi, 5, 123. Gesner.

LXII. (a) *praeefractione* S. M. *perfrictione* Goth. (b) *aquam* C. scilicet ad praecedens comma retulit. (c) *currit. Quem* C. G. (d) *plenam* Corb. (e) *reperies* C. (f) an *contusam* vocat quae in rola diu haesit, et circuitu illius subiecta est. (g) *quos edd. quas* Goth. *eunqae* C. (h) *Post triduo* de

CAP. LXI. Exasperatio Goth. Si deinceps vulgatum *pulvis* mutavi in *quid faucibus haeserit ex potionibus pilus*. autem iniuriam faucibus. Ex eodem

Script. R. R. Tom. V

X

simo lomento, hoc est farina fabacea, convolves, et per os digeres. Deinde^b per triduum venaculoⁱ et sale perfricabis,^c et pastillosⁱ cum speciebus calidis et^m vino in potionibus dabis.

LXIII. (vulgo LXIV.) Tussis a tolibus^a si fuerit, his signis agnoscitur. toles^b iniuriæ pleni sunt ac tumbunt, dum bibunt,^c continuo ruminant. Ovum^d in acetum acerrimum mittes, resolutaque testa, ita^e ut integra membrana permaneat,^f pice liquida perunges, et faucibus degeres. Post alumen, axungiam, salem, in vino^g conteres, offas facies, et ex melle deicies, ita ut aqua^h calida,ⁱ et si facultas suppetit, cum hibisco^j decocta, assidue fomentare^k non desinas. Hanc quoque potionem adicies: Myrrhæ uncias duas, piperis albi semiunciam,^m nucleiⁿ pini purgati sextarium semis, uvæ passæ sextarium semis, mellis uncias tres, pastinacæ unciam^o unam, cariotæ viri-

abinaculo C. (i) una ovina vel brutillo F. M. de vernaculo, aut una a. v. b. S. M. cum sale Goth. (2) fricabis C. (l) pastillum C. (m) cum vino in potionem praebebis C.

LXIII. (a) *spiritualibus S. M. in lemmate. vitalibus S. M. context. atolebus C. volibus Goth. quod corruptum ex a colibus vulgato. (b) folles S. M. foli C. Vulgo coles. (c) bibit — rumigat C. (d) Vulgo aceto — acerrimo est. ova in acetum acerrimum mittes. unde vulgatum mittis correxi. (e) ita ut om. C. (f) permaneant G. C. (2) unum C. G. (h) aquae etc. C. G. (i) fomentetur ins. S. (2) eius decocto S. M. ex lectione Corb. edisco vulgatum emeco correxi. enisco decoctæ Goth. (l) fomentandæ sicut C. (m) unam S. M. (n) nucleos etc. C. (o) uncias tres, caricarum sel.*

CAP. LXII. *Perfricabis*) Palatum putio; verum quid herbae vel metalli lateat in acriptura *vernaculo, avenaculo, ovina* et *brutillo*, divinare non potui.

CAP. LXIII. *Tolibus*) De his vide supra ad II. 40. (vulgo I. 38.) 3.

(*Ovum*) Hippocratica p. 74. contra tussim ἰῆ ἑκκρόστω; καὶ κοιόστω sic habent; ὡς πύρα αἰς ὄξος ὀρεῖον

etc. Unde suspicor, Corb. Codicem voluisse dare *Ova F.*

Pice liquida) Nimis iocpte, Hipp. καὶ ἐν ἑκκρόστω εὐλίσσων ἀποτυνίω.

Cariotæ) *Caryotæ* Gesnero facile fuit conficere, nisi *pastinacæ* nos dubius merito in reliquo apparatu faceret, cui glossam potuit grammaticos adscribere *cariotæ*. Nam recentiores *pastinacam hortensem* interpretati

dis selibram, decoques pariter^p ex aqua, et addito vino tepido quinque vel sex diebus potionare non desinas.

LXIV. (vulgo LXV.) Ab^a interioribus gravior et pene insanabilis tussis est; quae hac ratione dinoscitur. nares iumentu praeccludens,^b ut spiritum reddere non possit; tunc ilia ei^c inspicias: quae si spissis pulsibus duxerit, scito esse tussim ex causa iecinoris, pulmonis vel praecordiorum, sed^d recentem. Si lentis^e pulsibus ilia duxerit, veterem^f indicat tussim de interioribus, hoc est, de his locis, in^g quibus intestina iumentorum ligantur, quorum tensione et iniuria compellitur^h tussire. Namⁱ cursu nimio vel latiore^j saltu cum vexata^k ilia fuerint, haec nascitur causa.^l Ex nimio quoque aestu vel intolerabili frigore interiora vitiantur, et^m faciunt tussicos. [Vndeⁿ vulsi appellantur]. Sive igitur ex supra scriptis sive ex aliis causis interioribus nata^o fuerint vulnera, etiamsi post sanitatem duxerint cicatrices,^p strictius tamen contrahendo se et asperitatem faciunt, et assidua titillatione perpetuam excitant tussim. Quae causae lenissimis medicamentis adiuvari vel suspendi aliquatenus

S. M. id est te virides lib. 1. decoq. C. (p) pariter, qua, addito C.

LXIV. (a) Si gravior C. quae si vera esse debet lectio, legendum etiam, ea hac etc. Gesn. (b) sic S. M. praeccludit C. praeccludit al. n. G. (c) speciesque si C. (d) sic C. et S. M. vel (recentem) F. (e) veterem indicat S. M. C. G. vulgo et ventrem, indicat. (f) de quibus intesti. gignuntur, quarum C. locis quibus — iunguntur Ga. (g) compellitur C. G. vulgo compelluntur. (h) vulgo additum si am. C. Go. (i) quum vexata C. lubore alta conv. G. Vulgo convexata. (j) unde vulsi appellantur. hic inserendum puta. Vid 3, 42, 1. Gesner. (l) et si quas faciunt C. Pro tussicos forte legendum phthisicas: aut pro et si quos hecticos Gesner. (m) vid. nat. k. (n) vitiatu fuerint, vulnera etiam cum sunta sanitate dux. S. M. (o) cicatricem, structuram tamen contrahendus et aspr. C. (p) paterunt C. quae

sunt carottati. Sed caucarum mentio in Samb. margine inclinant animum lectoris ad coryotae.

possunt, persanari omnino non possunt.⁷ Hinc est quod in herba viridi vel pascuis vulsorum vitia celantur. Sed omni tempore haec compositio est salutaris:
⁶ foenigraeci heminam, seminis lini heminam, tragacanti unciam unam, turis masculi⁸ unciam unam, myrrhae unciam unam, sacchari,⁹ ervi pollinis ana¹⁰ unciam unam, tunsae et cribrata in calida infusa permaneant; altera die ex aqua tepida singulas cotilas dabis ad cornu, cyath¹ olei rosati permixto, per plurimos dies. Ex² qua compositione recens causa sanabitur;
⁷ vetus³ sentiet levamentum. Ad quae vitia nunquam dederis austeriorem potionem, ne exasperet et decidat: sed lenem⁴ et simplicem et refrigeratorem. Cavendum etiam est,⁵ ne in tali passione unquam sanguinem detrahas. Plerique⁶ tragacantum ex oleo
⁸ dedere per biduum, tertio die decoctos raphanos atque contusos propinarunt⁷ cum vino, refrigeratorium pastillum addentes in aestate. Ad⁸ tussim diversae sunt
⁹ potiones, quas prope⁹ omnes¹⁰ inserere necessarium duximus, ut pro qualitate¹ passionum medentis arbitrio remedia commodentur.² Farinae³ fabae fresae sextarios duos infundis in passi sextariis tribus, et in mortario diutissime conteres.⁴ piperis triti grana triginta, sevi hircini libras tres pariter admisces, et omnia tusa⁵ et cribrata per os ad cornu per⁶ triduum
¹⁰ dabis. Nonnulli vero^m duobus sextariis conditi fabae

conno — colloquutus possit Goth. deinceps et ideo haec com. omni temp. Goth. (q) mastichis ana S. M. (r) croci semunc. C. S. M. Vulgo erat suc-cari. vide infra ad cap. 68. sect. 2. not. (s) ona om. C. (t) cyathum olei rosei h. e. drog. X. C. (v) ex aqua dabis C. male. (x) vel tussenti et iuvamento, atque C. (y) levem edd. a. G. (z) est om. C. (a) sic C. Plurimi dracanton G. vulgo etiam tracanton legitur. Plerumque — debere dari edd. a. G. (b) propinare edd. a. G. propinaverint C. (c) hinc ad a. st. om. S. M. (d) Ita pro proprie C. (e) omnes om. C. (f) quolibetibus C. (g) forte accommodentur Graner. (h) farinom f. friso C. vulgo frizae deinde sepi. (i) teres C. (z) rursus attrita C. (l) triduo C. Post os G.

fresae heminam ante triduum infundunt,^a post deterunt^o diligenter, et aequatis partibus per triduum degerunt. Aliis placet farinae fabaceae^p sextarium unum tribus sextariis vini veteris infundere, additaque^q olei optimi libra pariter deterere, ac dare per cornu. Si tussis, ex ruptura vel vulsione provenerit,^r anagallicum^r primo tundes, post herbam^s parietariam^t teneram admisces,^v adiunctaque axungia veteri conteres diligenter, et^x pastillos facies, quos impari numero et^y imparibus diebus cum resoluto butyro ac melle diffundes. Ad levem tussim viatoria^z sunt¹² expeditaque remedia: porros decoquere, et cum herba parietaria^a bene tunsam^b miscere, factisque pastillis in ovo resoluto et oleo roseo nec non et passo et melle convolvere, et^c per triduum deicere, succum ipsius^d iuris in quo decocti sunt porri, insuper dare per cornu. Item laser [id^e est opium Cyrenaicum^f]

addit digeres. (m) in C. G. (n) infund. C. Vulgo fundunt et frizae. (o) terunt C. (p) facies C. fabaticae Goth. (q) addita C. (r) simphitum S. M. (s) paritariam omn. a. G. (t) Verba vulgo addita pro duabus partibus om. C. (v) misces adiuncta C. (x) et om. C. (y) et om. C. impari et paribus S. M. in partibus Goth. (z) vituria sunt experimenta: remedia C. iuvatoria sunt expertaque rem S. M. experta etiam F. M. iuvatoria Goth. (a) parietaria edd. a. G. nobiscum C. (b) sic iubet Morg. IV, 4. tunsam al. a. G. Pro ovo res. Goth. olere soluto. (c) sic C. et om. al. a. G. (d) et aquam in qua C. et aqua in qua G. (e) inclusa om. C. (f) Syrenicum

CAP. LXIV. *Anagallicum*) Hipp. p. 76. πρὸς βῆχᾱ καὶ βούλους. σλόροδον γαλίκον καὶ σιδηρίτιν καὶ βοτάνην ἣν Ποιμαῖοι καλοῦσι περδίκιον.

Impari) τοὺτους εἰς μέλι καὶ βούτυρον ἐμβάψας διῶον — ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις.

Viatoria) Hippiatr. p. 75. Πελαγωνίον πρὸς βῆχᾱ καὶ ἡμερινόν. Sed ibidem est alia formula: πρὸς βῆχᾱ ὀδοιπορινήν. ubi lege ὀδοιπορινόν. Eam ipsam posuit deinceps Vegetius.

Parietaria) Graece σιδηρίτιδος est. In ovo resoluto) ποίησον παστιλόν, ὥσπερ ὡά. Vnde lego ad onorum instar.

Convolvere) ἐμβάψας Graece.

Succum) Ante hoc vocabulum punctum posui pro commate. Graece καὶ τῷ χυλῷ τῆς αὐτῆς βοτάνης μετὰ τοῦ ἀφεψήματος τῶν λοιπῶν εἰδῶν ἐγχυματίζειν.

Laser) Hipp. l. c. λατάρου κόκκον ὥστε λεπτοκίχρον μικρὸν εἰς οἶνον λῦσον καὶ τοῦτον ἐν μίᾳ μόνον ἡμέρᾳ

ad magnitudinem fabae cum vino veteri deteres, et per cornu dabis. Tussi et gravedini capitis medebitur oleum roseum, vel certe simplex sed^a viride cum aqua calida per narem dextram per triduum diffusum.^b

LXV. (vulgo LXVI.) Vulsos^a glutinare creditur, si tragacanti^b uncias duas pridie infundas in calida, foeni quoque graeci heminam, lini seminis^c heminam separatim infundas, die postero^d in cacabo decoquas, et pariter teras, post medullae cervinae uncias duas, sevi^e hircini libram, radice dracontiae^f unciam unam, gentianae unam, centaureae unciam unam, sevi^g taurini unciam unam contundas^h et illis, quae prius parata sunt, addas: quae omnia in mortarium mittes, et diutissime conteres. Ad ultimum passi sextarios tres et aquam, in qua foenum graccum vel semen lini fuerat infusum, adicies et decoques, ac per triduum ad cornu dabis. Graviterⁱ tussientes et vulsi^j hac potione recreantur. De masculo pinguis porcinus acro decoquitur, donec omnis caro solvatur: abiectisque ossibus universis cum iure, in^k quo deferbuerant, et tribus sextariis passi^l et sextario ptisanae rursus in cacabum mittis.^m glutis taurinaeⁿ semiuncia,^o aceti acerrimi hemina dimidia coniunguntur^p

omu. cirinnicum Goth. (g) sic C. et al. à. G. (h) defunde C. defusum Go.

LXV. (a) *Vulsus* C. vulgo *Vulsis*. (b) *tracanti* C. *traganti* Go. Vulgo *draganti*. (c) *semen* C. haec omitt. Go. (d) *tertio* Go. (e) *Vulgalum sepi* — *sepi* om. C. (f) *traganteas* S.M. *tracontiae* aliav. *tragontae* Goth. (g) *sibi* al. *sebi* C. (h) Ita pro *contundes* C. (i) Hioc ad sect. 5. omittit S.M. (j) *in* ex C. addidi. (l) sic C. (*passi*) *succidi*: Deinde rursus F. et S. qui notant, in margine pro *passi* alias esse *ptisanas*. *Vinum succidam* est etiam 3, 67, 4. (m) *mittetur* C. (n) Ita C. et Go. *taurini* al. a. G. (o) *unc. 1. S.* Corb. i. e. *sesquiuunc.* Vulgo *semiunciam*. (p) Ita pro *coniungitur* et *ferret* C. (q) Vulgo ut *quilon fiat*. Corb. dedit *faciant*. Deinde

διὰ ξίρατος δίδου. ubi lege λασάπου
ὀπὲν. Vnde apparet, h. l. esse legen-
dum *laseris Cyrenaei opou*.

Cap. LXV. *Glutis taurinae*) Vide
infra ad VI. (vulgo IV.) 14. 4. notam.

et fervent, ut chylum faciant.^a tragacanti unciae tres. lini seminis et foeni graeci unciae ^a singulae decoquuntur extrinsecus ^a et teruntur: adiunges etiam medullae cervinae et sevi^t hircini uncias tres. quae ad ultimum cum omnia pariter calefacta^a fuerint et colata, facies potionem, ex qua ^a per^r cornu dabis animalibus diebus septem aut novem, curaturus, ut^a tepefactam degeras: quae^a ne spissentur, adiectio passi et aquae illius copia, in qua cocta sunt semina, praestat liquamentum. Aliquantum caput agninum tam³ diu decoquunt, donec omnis compago solvatur, abiectisque ossibus terunt, adiectoque^b ad ius ipsius melle, diebus septem ad cornu digerunt. Quod si tussis ex⁴ faucibus veniat, myrrhae uncias tres, cardamomi unciam unam, nuclei pinei sextarium, uvae passae sextarium, deteres diligenter, additoque melle agitando lentis carbonibus^a decoques. cum intepuerit, pastillos ad nucis magnitudinem facies, quos ternos cum butyro diebus quinque vel septem degeres. Item^d si ex faucibus causa est, occisum pullum pal-

patracanthi Goth. vulgo *traganti* ut fere ubique. (r) *singulas partes emin.* (i. e. heminae) *decoq.* Corb. *singulas partes omisso unciae* Go. (s) i. e. extra reliqua partes, separatim Gesa. (l) *sibi al. a. G. sebi* Go. *sepi* vulgo. (v) *fuerint decocta fac.* Corb. *omnia pervenerint cocta* Go. (x) *aqua* C. (y) *per om.* F. (z) *Ita C. aut al. a. G. ut tepefacias digerisque* Go. (a) *ut inspissentur, adiectio passo — semina. Praeterea aliquanti* F. et S. *Quae nec spes sentura deiectione passi — semina praestat liquamentum. Aliq.* C. Ex his lectionem, quam damus, exculpamus. *Acro, glus taurina, tragacantha, semina, species reliquae facile coeunt in chylum, vel duriorum etiam massam et glutini similem. Hoc ne fiat, ne spissentur, liquamentum praestat passi adiectio* etc. Gesa. (b) *adiunctoque* C. (c) *carnibus* C. *lentisque* Goth. (d) *Ita C.* (e) *utile C. vile S. M. hoc utile* Goth.

Nuclei pinei) Inserui ex Goth. *pinei*. Ibi tamen est *pini*. et verba *uvae p. text.* omittuntur. Hippiatrica p. 77. στροβίλων habent: lini semen frictum addunt; et mensuram va-

riant. Scilicet est eadem formula ibi, quam noster paulo post sect. 9. ponit. Virobique *cardamomi* est, ubi in Graecis *καρδάμου*.

Pullum) Hippiatrica p. 76, ὄρνυ

pitantem aperies; et tollis eius ventriculum, quem cum suo stercore calentem et integrum in melle convolves, et per canalem degeres. certissimum ac verum⁶ remedium est. Si exasperatio gutturis^f moverit tussim, murrhae uncias duas, piperis uncias duas, seminis lini frixi^g et contusi sextarium, cardamomi^h semiunciam, quae passae sextarium, nuclei sextarium, mellis pondo duo, diligenter trita commisces ac decoquis; ⁱ pastillos ad nucis magnitudinem facies, ternos in^a die degeres.

LXVI. (vulgo LXVII.) Tussi, quae^a ex acerbitate humorum provenit, tali ratione succurritur. In primis purgandum est corpus tussientis. Cucumerem itaque silvaticum vel^b radices eius cum nitro Alexandrino conteres, adiunctoque vino vetere per os dabis^c ad cornu. Quae potio cum laxaverit ventrem, post diem tertium scyllae^d validioris^e)⁴ quatuor contundes, et optimi laseris, quantum fabae patitur magnitudo, commisces, vinique odorati sextarium et olei veteris libram addis, et cum diligenter omnia cribra-³ veris triduo per os defundes ad cornu.* Istis quoque

(f) gutturis F. anlique! (g) fricti contusi Corb. (h) cardamomi — nuclei sext. omittit Goth. nuclei sext. om. Corb. Graece est cardami et nuclei pinei. (i) decoques F. S. quod errore dedit etiam Gesner. (a) ad diem Corb. Goth.

LXVI. (a) quam humorum acerbitas excitat Corb. (b) et Corb. (c) Ita pro squillae Corb. reillae Goth. (d) script. C. uncias S. M. (e) item alia

σφίλας καὶ εὐθέως ῥαχίσας λάβει αὐ-
τὴς τὴν κοιλίαν, ὥς ἴσται μεστὴ τῆς
κόπρου καὶ εὐθέως αὐτὴν ἐν μίλιτι
διόσφι τῷ ζῶνι ἔτι. Περιμένη οὖσαν διὰ
τῆς φάρυγγος.

Si — tussim) Eadem est formula,
quam sect. 4. posuerat ad lussim ex
faucibus, contra quam exstat etiam
graece p. 76. sed ibi piperis uncias
duas non adduatur.

Semiunciam) Graece est καρδάμου
γο. στ'. — στροβίλων ζε. α'.

CAP. LXVI. Scyllae validioris) In
Hippiatr. p. 72. est παχυτέρης φλοιούς
τίσσερας τρέψαντα. sed p. 76. sunt
plane ipsa Vegetii verba: ἀγριοσι-
κὺς μετὰ νίτρου ἀλαξανδρινόν λεω-
θέντος — παχυτέρας μέρη τίσσερα
κόψας.

Vinique odorati) albi Hipp.

suffimentis^f non minus quam potionibus adiuuabis. Sandarachae^g uncias tres, asphalti^h uncias tres, allii et ceparum uncias tres. quae cumⁱ pariter triveris, in tres partes aequaliter divides, et per triduum cooperto ori^a vel capiti subiectis carbonibus suffumiges,ⁱ ut odor impleat nares. cuius tamen oculos prius ligabis, ne medicamenti acerbitate laedantur. Herbae quoque marrubii fasciculum quam magnum volueris deteres, et cum ovo et vino succido^m admisces, addita adipe cervina, vel si defuerit, vervecina,ⁿ cum cera resolvis, et cum tepidum fuerit,^o ad cornu degeris. Gravissimae subvenit^p tussi, si pilulas^q cypressi

inser. Edd. a. G. omitt. reliqua S. M. (f) *suffimentis* C. (g) Vulgo *Sandarici*. Goth. *Sandaracae*. Corb. *Sandaricis*. Verum viderat Morgagni. (h) *asphalt* Corb. (i) *cum pinu suppositis punctis* Goth. (a) *olei tantundem capite* Goth. *tantundem* ex Corb. laudat etiam sicut nota Gesner et deinceps ibi verba: *ori vel capiti* omitti. (l) *suffies* Corb. (m) *sucido* Corb. *passum succidum* Ill, 66, 33, comparavit Gesner. (n) Ita pro *vervecinam* ex Corb. *vervecina* scripsit Gesner. *verberina* Goth. (o) Vulgo *cum tepido ad cornu*. Corb. *quam dum tepidum fuerit ad*. Ita etiam Go. nisi quod *quas dum* habet. (p) *subvenitur* Corb. (q) *pilulam* Corb.

Sandarachae) Hipp. σκορόδων κυπρίων καὶ κρομμύων τὸ ἴσον, καὶ σανδαράχης τριψάντα ὁμοῦ καὶ λάναντα διελεῖν εἰς τρία μέρη.

Ligabii) ὑποθυμιάζ, τὴν κεφαλὴν καλύψαντα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς περιδήσαντα. Dioscor. V. 122. melius ita cavet: καὶ ὑποθυμιάται σύν ῥητίνῃ καὶ πρὸς παλαιὰν βήχα διὰ σίφωνος ἐλκομένου τοῦ ἀτμοῦ τῷ στόματι.

Marrubii) Diverso ordine Hipp. μετὰ δὲ τὴν ὑποθυμιάσιν οἶνω γλυκὺ στίρα ἐλάρειον ἢ προβάτιον καὶ κηρὸν τήξαντα ἐγχυματίζειν, ἢ πρῶτον τριψάντα μετὰ ἐλαίου καὶ ἄλων οἶνω διανέμντα ἐγχυματίζειν ὁμοίως. Vnde videtur h. l. legendum *cum oleo et vino et salibus admiscea*. Eodem ordi-

ne, sed minus integra leguntur haec in Hipp. p. 87.

Pilulas) Hippocratica p. 77. σφαίρα κυπαρίσσου ἐψήσας καλῶς κόψας ἐν ὀλμῳ καὶ ἐπιβαλὼν φύλλα βοτάνης σισυρήτιδος, ἣν Ῥωμαῖοι παριταρίων καλοῦσι, καὶ σκόροδα γαλικά καὶ ἀζούγγιον, ποίησεν παστιλους οὓς ἐπὶ τρεσὶν ἡμέραις ἐμβάλων εἰς ἑλαιον καὶ οἶνον καὶ προσμίξας ἐψημα καὶ ὡς δίδου. εἰ δὲ μὴ βουληθῇς τὰ σφαίρα, ἐψῆσαι φύλλα τῆς κυπαρίσσου κόψας καὶ ποίησας ξηρίων μετὰ τῶν προγεγραμμένων χρῶν. Vnde patet, h. l. legendum *oleo et vino et passo*. Ex verbis potes *liquidiorum facere potionem* manifestum sit vitium verbi graeci ξηρίων. Denique anagal-

decoquas et purges diligenter, addita axungia et anagallico^r et foliis tenerioribus herbae parietariae,^s contundas^t in pila et pastillos ad^r nucis magnitudinem facias, quos quotidie impares cum melle et oleo et⁶ vino passo ovis intinctos deicies. Si placet pro pilulis etiam folia cypressi contusa miscere cum omnibus supra scriptis, potes^r liquidiores^a facere potionem, et dare per cornu. Ad omnes tusses talem dedere plerique potionem. traganti,⁷ myrrhae, spicae nardi anunciam unam detrivere^a sollerter, et cum duobus sextariis passi per triduum diffudere.^r

LXVII. (vulgo LXVIII.) Ad arteriam exasperatam et ad spasmus. hyssopi libram,^a foeni graeci selibram,^b seminis^c lini, tragacanti, anagallici,^d rutae viridis singulas^a selibras, salis heminam dimidiam conteres, et^f usque ad tertiam^e decoques cum passo, tussienti^b per triduum vulso per novem dies dabis.
² Alii petroselini Macedonici unciam unam semis, dauci unciam unam, myrrhae,ⁱ spicae nardi, costi, tragacanti singulas uncias, prius in mulsa tepida diffusas,^g

(r) Ita pro *argallio* ex S. M. et Corb. Gesner. *armo gallico* Goth. et deinceps *appii tenerioribus*. (s) *paritariae* a. Gesn. (t) *contundes in pilo* — *facies*, quos impones in mel, oleo, vino passo, et sic tinctos deicies Corb. (v) *adiungis nucis* Goth. voluitne ad iuglandis nucis? (x) Ita pro *poteris pius liquidas* ex Corb. Gesn. *poteris liquidiores* Goth. (y) Vulgo *draganti* Corb. *Tracanti* uno. i. *piperis* unc. i. *hormines seminis* lib. i. *cimini* unc. i. *spicae nardi* unc. i. *murrae* unc. i. *detriva*. (z) *detrivis* solerunt Goth. (zz) *defundes* Corb.

LXVII. (a) *semis* ins. C. (b) *lib*, i. C. se Go. (c) *sem*. li. *trac*. om. S. (d) *selib*, ins. C. (e) *selib*. C. Go. (f) *et* om. C. (g) *tertias* C. (h) *tussienti* — *vulso* om. C. (i) *unc*. ins. C. (z) *infundes* C. *diffundis* G. malim *infusas*. (l) *succari* — *unam* om. C. *sactari* S. Vulgo *succari* quod et cap.

licum vides esse *σκόραδα γαλικά*, allium gallicum! Vide ad VI. (vulgo IV.) §. 4.

Cap. LXVII. Costi) Hipp. p. 77. pro costo habeat *erocum*, quem S.

M. etiam postes recte inserit.

Traganti) Vulgo *tracanti*. Hipp. τὴν δὲ τραγάκανθαν πρὸ μᾶς ἐν ὑδρομελίτι ἀπὸ βραχέ. unde malim h. i. *infusas* legere.

acori, piperis, sacchari¹ ana unciam unam, guttae Ammoniacae^m uncias duas, cassiae unciam unam, pariter deterunt, pastillos ex mulsa faciunt, post cum passo deiciunt taedianti. Ad tussim veterem, et ad³ suspirium vel anhelitum et ad synanchenⁿ mox dederis storacis rubeae uncias tres, myrrhae troglodytis^o uncias duas, opopanax^p uncias duas, irisillyricae^q uncias duas, galbani uncias duas, resinae ter-bentinae uncias tres, herbae symphoniacae^r unciam unam, pariter commisce et deteres, pastillos facies cum melle. Praeterea axungiae libram semis,^s caricas⁴ quindecim, pineam^t combustam, et in pulverem redactam, liquaminis^v optimi heminam, mellis libram^a cum cauliculis excoctis, ossas faciunt, et cum passo degerunt. Aliquanti^y hederæ folia, item populi albi⁵ folia aequo pondere deterunt, et cum vino albo^z per

69. s. 5. eliminat Corb. croci, cassiae S. M. (m) *Armeniacae* edd. *amoniaci* C. ut scripsit Gesner, scribi voluit Scribonianus Lexico Rhodius p. 349. *Armeniaci* Goth. Idem deinceps *deterere* — *fac.* (u) *synanchen mas dederis* C. quem seculi, si, quod post *synanchen* habent edd. omisimus. Gesn. (o) *trochitis* C. G. (p) *apopanax* hic et saepe C. (q) *iris illyrici* C. Verum est *iridis Illyricae*. (r) sic C. *sinponiacae* sl. *sponiacae* G. (s) i. S. h. c. unam semis C. libram S. M. (t) *pineam* F. M. S. M. G. (v) *liq.* opt. hem. om. C. (x) *selib.* C. (y) Reliqua om. S. M. (z) *candido* C.

Sacchari) Recte C. et S. M. omit-
tit *succarum*, et S. M. *crocum* addit.

Guttae) Hipp. στάγματος ἀμμωνιακοῦ. Celsus thymiasma ammonicum vocare solet; ad quem vide Krause p. 657.

Synanchen) Hippiatr. p. 77. πρὸς βῆχρα παλαιὰν καὶ συνάγχην· στόμαχος πυρρόν — ὡσπινάμου συμμυνιακῆς γο. α'. ὀπίου γο. σ'. συγκόψας καὶ οἶνον μίξας ἐγχυσάτω. ubi symphoniacam videntur interpretari hyo-

scyamum. Opii mentio deest in Vegetio. Dioscoridis I. 79. στόμαχος ξανθὸν probat πρὸς βῆχας κατάρρους, κορύζας, βράγχους.

Caricas) Hippiatr. p. 77. caricas (2. στρόβιλον πεπαιγμένον ὀλέκηνρον, κράμβης ἰψημένης χυλόν.

Liquaminis) Hipp. καὶ ἐπιβαλὼν ἡμῖναν γάρου καλοῦ. sed passi mentionem omittunt.

Populi) Hippiatr. l. c. eadem habent.

nares defundunt. Alii^a rutae folia molliora^b deterrunt, et cum vino optimo per nares defundunt. Alia. Cucumeris silvatici folia foeno miscent, radicemque ipsius contundunt, et cum lini semine et hordeo commixta^c offerunt. Experimento probatum est tussim suspiriumque sanare,^d si sulphur vivum et rosmarinum cum melle et vino veteri per sinistram narem degeras.^e Aliquantum panacis radicem detritam cum vini optimi^f hemina et tribus cyathis olei per cavernam^g naris sinistrae infundunt. Praeterea rosmarini^h quatuor, myrrhae scrupulos duosⁱ cum vini veteris sextario, olei hemina, per nares triduo defundunt, ita ut in^j die detur hemina. Anethi acetabulum, irisillyricae^k acetabulum, rutae scrupulum unum, olei heminam dimidiam mane^m per os digerunt.ⁿ Suspirium quoque ac tussim relevat, si radiceis mori scrupulum unum, herbae heliotropii uncias tres diligenter conteras, et cum hemina vini candidi per os defundas. Recens quoque^o tussis experimento^p curationis sedatur. Lentis sextarium^q semis emolis,

(a) aliquanti G. (b) Ita Corb. pro cum melle. Io Goth. est conterunt mollia. (c) commixto aff. Et C. (d) sanari C. Post sanare interpunguol, et Alia ponunt edd. a. G. (e) digeris edd. a. G. (f) vina optimo G. ita et heminam — oleo G. (g) Ita pro cavernas Corb. (h) rosmarinum scrip. 4. C. (i) croci scrip. 2. ins. C. (j) in am. C. (k) iri ac. om. C. (m) mane ins C. G. (n) vero C. (o) expedit hac cum ratione sed C. (p) i. S. hoc est

Molliora) Hipp. πηγάου φύλλα τὰ ἀπαλά τρέψον καὶ μετ' οἶνον παλαιῷ etc. Recte igitur liber Corb. *molliora pro cum melle.*

Alia. Cucumeris) Lego *Alia cucumeris*. Hipp. καὶ τὸν χρότον χυλῷ ἀγριοσικίου ῥάντιζε. βέλτιον δ' αὐτοῦ ἀγριοσικίου τὸ σπέρμα καὶ τὰς ῥίζας ξηρὰς συμμίζει μετὰ κριθῶν.

Rosmarinum) Hippiatr. p. 78. Σεῖον ἄπυρον καὶ βράθυος τὸ ἀρκοῦν μελιτε καὶ οἶνη μίξας διὰ τῆς ἀριστηρᾶς ῥινὸς ἐγχυμάτισον, ἥ πάντας μίξαν κόψας καὶ ἐπιβαλὼν οἶνον ἡμίαναν μίξαν καὶ εἰλαῖον πυάθους τρεῖς, τὸ αὐτὸ ποίει.

Mori) Hippiatr. p. 78. unde vini calidi legendum pro candidi. οἶνον διερμῶν.

farinamque mollissimam^a facies, ex qua singulas heminas cum singulis heminis aquae per os per^r triduum degeres. Vetus autem tussis aboleri creditur,^s si cyathos tres ex succo porri cum hemina olei pluribus diebus per fauces defundis.^t Tussientes ac vulsi hac potione curantur: panacis radices uncias duas, sulphuris vivi unciam unam, thuris masculi uncias duas; myrrhae troglodytis^v unciam unam commixta in pulverem rediges, ex quo duo cochlearia cum duobus ovis, addita vini veteris hemina, diebus quinque vel^x septem per os dabis: Expertum dicitur: ulmi^y cinerem levissimum^z (id est favillam) aqua tepenti permiscere, et olei boni aequam mensuram addere, iunctisque tribus ovis, diebus quot volueris dare per fauces.

LXVIII. (vulgo LXIX.) Validissima contra tussim et vomicas compositio talis est. succi^a marrubii expressi^b heminam,^c caricae siccae xxv, mellis Attici vel^d Siculi sextarium semis,^e in olla nova ad medium decoques, post myrrhae troglodytis^f uncias duas,

unum semis C. (q) mundissimam C. G. Deinceps coque et per os G. (r) in C. (s) ita ias. C. (t) infundus C. (v) trigloditis edd. a. G. trogloditis C. (x) Haec omitt. Goth. aut sex C. (y) lentissimum S.

LXVIII. (a) succum C. G. talis ias. Goth. (b) expressi om. C. expressum G. (c) lib. 1. S. M. (d) Vulgo vel cymini. (e) unum S. M. (f) trogloditis C. troditis G. dauai, cassiae, fistulae ana S. M. (g) dauai — semis

Succo porri) Hipp. πράσιον χυλοῦ
κράτους τρεῖς μῖζας etc.

Emolis) Hipp. φρακὴν ἐκλεπισθεύσαν
καὶ εἰς λεπτά ἀλισθεύσαν etc.

Ulni) Hippiatr. p. 78. πετρίδας
ξύλου μέρος καύσας τὴν κόπην λαβὼν
καὶ διαθήσας εἰς ὕδωρ καὶ μετὰ ἴσον
μέτρον ὕδατος συμμείζας καὶ τριῶν ὡρῶν
δίτθου. Hinc apparet, verba id est
favillam esse spuria. Igitur inclusi.
Ulni cineres mundissimos contra

tussin laudat infra VI. (vulgo IV.)
9. 2.

CAP. LXVIII. Marrubii) Hipp. p.
78. χυλὸν πράσιον σταθμὸν θηναρίου
ἑνός, σῦκα γβ', (i. e. 22.) μέλιτος
ἀττικοῦ ἢ σικιλοῦ λίτραν ας'. unde
vulgatam Attici vel cymini correxi,
ubi vocabulum aliquod, mel peregrinum indicans, latere suspicatus
erat Gesnerus. Coniunctus ingeniose
coniecerat Sladus.

dauci^a unciam unam, cassiae fistulae unciam semis, cinnami^b semiunciam, thuris masculi unciam,¹ aristolochiae uncias duas, opopanacis unciam, irisillyricae² unciam semis, radicis panacis unciam, universa conterito atque cribrato, et supra medicamentum,³ in quo mel et^m ficus coxeris, mittito, et studiose agitans fervere facito paulatim carbonibus lentis, post in pixidem plumbeam vel ligneam condito, ex qua bina cochlearia cum hemina vini per os quotidie degeres.⁴ Vulsis vel tussientibus prodest singulos sextarios lentis, foeni graeci, et^a lini seminis frigere^o separatim, et pulverem facere, et de singulis speciebus singula cochlearia cum succo anagallici^p et succo plantaginis, quantum volueris addito vino, per os dare.^q

LXIX. (vulgo LXX.) Vt diversae causae sunt, ita et^a difficiles curae. Quapropter^b studiose, quae experimentis nostris vel aliorum probata cognovimus, intimamns. Ad unum^c itaque animal talis potio prae- paratur: fabae frixae^d sextarium sine sale cum^e aqua decoques, quemadmodum hominibus consuevit ap- poni. Praeterea foeni graeci sextarium separatim mittis in cacabum, et cum fervere coeperit, primam aquam effundes,^f post addis aquae sextarios quinque, caricas viginti, glycyrrhizae^g uncias duas;^h tantum

om. C. (b) cinnamomi C. (i) unc. 1. sem. C. (2) vid. 3, 68, 3. not. r. (l) medicamento add. (m) vel C. (n) et om. C. (o) terere S. M. frigide G. (p) anagallisi C. simphiti S. M. h. e. Synphyti. (q) dabis C.

LXIX. (a) sunt C. (b) qualiter C. (c) ad unumquodque S. M. (d) fri- ctae C. sextarium semis cum aqua Goth. (e) cum aqua om. C. (f) Ita Corb. pro fundes. (g) Vulgo liquiritiae. C. Lyciriae. Goth. gliceris in die.

Dauci — cinnami semiunciam) Haec omittunt Hippiatr.

Masculi) Unciam unam Hippiatr. deiode opopanacis radicis unciam, omissa iride.

Cap. LXIX. *Frixae*) Hippiatr. p. 89. φάβατος πεπουγμένον ἔλ. ἀ — ἔχρη ἔλμα. Eadem formula extat iutra VI. (vulgo IV.) 9. 6.

ferveat, donec quatuor sextarii remaneant; tunc fabam istam coctam et foenum graecum¹ cum caricis et² glycyrrhiza,³ in mortario diligenter deteris, addis insuper butyri,⁴ savi hircini ana uncias duas ad calorem diligenter⁵ resolutas. quae cum omnia miscueris, addito iure,⁶ in quo foenum graecum decoxeris; tepefacta per cornu plus quam singulas heminas diebus singulis faucibus⁷ digeris. Quod⁸ si spissiore videris potionem, tantum passi addis, ut possit per cornu exire. Barbarorum usus adversus tussim invenit salutare remedium. Radicem herbae, cui nomen est inula,⁹ quam Campanam plerique appellant, colliges, et¹⁰ in umbra siccabis; postea deteres, in pulverem rediges, ex quo terna maiora cochlearia in singulos sextarios vini veteris pridie infundis, et cum bene agitaveris claudes, ne odor herbae salutaris exhalet; per os triduo vel quot volueris diebus degeres. Item aliud.¹¹ Lentis alexandrinae, feni graeci, lini seminis heminas singulas decoquis,¹² addisque ei tragacanti unciam¹³ semis, pridie in tepida infundis, et anagallici uncias tres diligentissime resolutas; quae cum omnia in mortario triveris,¹⁴ in cacabo novo cum

(h) et addit C. (i) Vulgo *foenigraceum*. C. G. *foenugr.* (2) Vulgatum vel correxi ex loco gemello IV, 9, 6. (l) Vulgo *liquiritia*. Corb. *glycericia*. (m) *unc. 3.* sibi al. *savi hirc. unc. 2.* Corb. Vulgo *sepi.* (n) *diligentissime resolves* C. *resoluta* Goth. (o) *tepido* addit S. (p) *dabis* C. (q) reliqua om. S. M. (r) *enula* edd. s. G. (s) *et ius*. C. (ss) Ita pro *alia* Go. paulo post vulgatum *traganti* correxi bis. (t) *decoques*, *addes* etc. C. (v) i. s. C. (x) *cribraberis* C. h. e. *cribraveris*, quod insereudum potius quam cum

(Quatuor — remaneant) Hippiafrica antea non quinque sextarios, sed quatuor aquae addebant. igitur h. l. ὅσον ἀπὸ τεσσάρων ἑξατῶν τριῶν ἐναπομένει. Sed vide ad VI. (vulgo

IV.) 9. 5. ubi integrius ponitur idem medicamen.

(Per cornu exire) Hipp. διὰ κόρυς τοῦ προχρηῆσαι.

tribus aquae sextariis decoquis,⁷ exinde tertiam partem cum sextario passi tepidum per os dabis triduo continuo. sanare⁸ creditur vulsos.⁹ Si iumentum ex vulneribus faucium¹⁰ tussis urgebit, irisillyricae¹¹ unciam unam, piperis nigri semiunciam, succari¹² -) unam, myrrhae troglitis semiunciam, thuris pollinis semiunciam, tragacanti prius infusi et triti unciam unam, ova quinque cum passi sextario commisces, et triduo per fauces degeres ad cornu.¹³ Post mel, butyrum, axungiam, salem¹⁴ et piculam commisces, offas facies, et in passo intinctas degeres.¹⁵ Si ab internis tussierit,¹⁶ succi ptisanæ heminam, defruti¹⁷ cyathum misces, et per triduum dabis. Si gravius tussierit animal, fabae frixae¹⁸ et coctae sextarium, sevi¹⁹ hircini uncias tres, allii capita tria pariter decoques,²⁰ et in mortario conteres,²¹ et cum passo dabis. Curat autem vulsos et ruptos:²² foeni graeci sextarium unum, cum viginti caricis,²³ fasciculo apii, et fasciculo rutae in aqua²⁴ ad medium decoquis, ita ut postmodum tragacanti resoluti²⁵ unciae tres et anagallici contusi tres aliae²⁶ addantur, et omnia conte-

triveris permulandum. Gesn. (y) et ins. C. (z) stagnare C. G. (a) vulsum animal C. (b) faucibus C. (c) pro iridis illyr. (d) eroei scrip. z. C. troglitis est pro troglodyticis. (e) cornum, ut solet, C. (f) sales C. (g) degeres Gesn. Aliae digerere. (h) Vulgatum intussierit correxi. (i) defructi C. (z) frissas C. (l) sibi C. sibi Goth. (m) Ita C. pro decoquis. (n) Ita C. pro dactylis. (o) intellige hoc remedium vel simile quid cum Gesnero. (p) et fasciculum C. (q) qua C. (r) soluti C. Deioerps uncias Edd. ante Gesn. hic et p. p. (s) Ita C. Vulgo contusi unc. tres, et allii tres.

Coctae) Infra VL (vulgo IV.) 9.
1. additur sine sale coctae — et deinceps butyri uncias 3.

Alii) Infra addit purgati) Et cum succo ptisanas propinat.

Viginti caricis) Iosfa ficus siccae pondera duo — anagallici (sympliti S. M.) unciam, rutae viridis fascicu-

lum, apii fasciculos tres, pariter in aqua diutissime decoques.

Tragacanti) Infra: tragacanti unciam pridie in calida infusam.

Tres aliae) Iosptum est de alliis uncias tres ponere. Quare cum Corb. libro vulgatum contusi unc. tres et allii tres addantur correxi. Et ante

rantur, offulaeque ^a ad nuctis magnitudinem factae ternae, quinae, septenae per triduum degerantur.^d

LXX. (vulgo LXXI.) Scabies iumentis deformitatem et passionem, et interdum periculum generat. Contagiosa namque est, et transit in plures.^e Cui nascenti medicamentis non oportet occurrere,^b ne praeclosa cute in visceribus residens convertatur in morbum. Sed cum ^e eruperit foras, primo purgatio ventris adhibetur, si pulverem ex radice cucumeris ^a silvatici cum vino faucibus animalis infuderis,^g vel certe si radicem minutatim ^f concisam copiose cum hordeo subministrés.^g Quod cum ex ratione processerit, interposito triduo aliquantulum ^h sanguinis, si caput et collum scabies infestat, de cervice detrahes. Si vero scapulae ⁱ vel armi aut pectus in causa est, de brachiolis sanguis emittitur. Cum ^e spinam vel lumbos aut coxas papulis ⁱ aestuans prurigo ^m pervaserit, de femorum venis sanguis emittitur.ⁿ Asphaltum, sulphur vivum, picem liquidam in butyrum aequis ponderibus pariter deteris, et in sole diutissime confricans totum iumentum corpus perungis.^o aceti acris sextarium, piculae uncias quatuor, cedriae un-

(1) Vulgo *offisque* — *factis*. (v) *digeruntur* Edd. ante Gesa.

LXX. (a) *pulverem* C. (b) *occurri* C. (c) Ita pro ut S. M. C. et Go. (d) Ita Edd. a Gesa. qui dedit cum Corb. et Goth. *ex cucumere silvatico*. (e) Ita pro *infundis* C. (f) *minutatim* ex C. addidi. (g) *subministras* Edd. a. G. sibi *ministras* omissis cum hordeo Goth. (h) *aliquantum* C. (i) *scapuli* Edd. a. G. (2) *Et post* S. M. (l) *exstans* Goth. unde malim *exaestuans*. (m) Ita pro *contagio* C. *purgatio* Goth. (n) *auferatur* C. (o) *Item*

allii ex libro scripto addiderat Gesner. Allium etiam infra omittitur, ubi est: et faucibus per triduum defundes, vel dabis, ut est in Corb.

Offulaeque — *factae* Ita correxi vulgatum *offulique* — *factis*.

Car. LXX. Deformitatem et pas-

Script. R. R. Tom. V

sionem) Ita recte Goth. pro *deformem passionem*.

Picem liquidam) Hippiafrica p. 487. addunt γλοιόν παυδινόν.

Piculae) Morgagni Epist. III. 34. picis liquidae emendabat. Hippiafrica pro picula habent γλοιόν παυδινόν,

Y.

cias quatuor pariter decoquis,* scabiosum animal ex lotio humano et calida permixta diligentissime perfri-
caturus, tunc penicillo^q in fuste ligato medicamentum
inducis in sole. Asphaltum^r et sulphur aequaliter
conteris, addita adipe porcina, et olei veteris tantun-
⁴dem, quae cum decoxeris, perunges in sole. Adipis
libram, sulphuris vivi uncias duas, bituminis unciam
unam, olei selibram, picis liquidae cyathos duos,
omnia conteris^s et decoquis, et perungis sicut supra
scriptum est. Lotii veteris humani, faecis -)^t quatuor,
stercoris ovilli selibram, olei heminam, sulphuris
vivi^v uncias tres, picis liquidae cyathos tres, omnia
contere et decoque, et in sole calido animal semel in
die perunge. Bituminis pondo duo, sulphuris vivi
selibram, cerae libram, mannae thuris selibram
commisces in oleo, in quo prius fasciculus anchusae^x
⁵ decoctus est, et perungis in sole. Alia^y si minus

addit S. deinde vulgatum cedrinus ex Goth. correxi. cedri Corb. (p) et
scab. — perfricabis C. confricas Go. (q) penicello C. Go. Hinc omittit S. M.
(r) Asphaltum hic et alibi C. (s) conteres C. contere et decoque Gothaho.
(t) scrip. 3. stercus ovillum selib. faecis olei C. faeis — stercus ovillum Goth.
(v) vivi om. C. (x) Vulgo a. G. arisanas Corb. Go. ancusae. (y) Alias si

í. e. strigmenta puerilia, seu sordea,
quae a corpore puerorum, oleo un-
ctorum in balneis aut palaestra,
deraduntur. De vocabulo γλοιός prae-
clare disputat Cornarius ad Galenum
de Compos. Medic. secund. loca p.
374. sed piculam esse γλοιόν. nemo
hucusque animadvertierat.

• Decoquis) Hipp. καὶ καθρέαν ἀνα-
ζέσας ἐν ταυτῷ ξυλοσπόγγιον ποιήσας
θερμῶς κατὰ χροῖ. ἐὰν δὲ μὴ ἡ καθρέα
πίσση χροῖς μὴ πολλῇ, προσάσμευχε
δὲ οὐρῶ παλαιῶ μέσγων ὕδωρ θερμὸν
καὶ ὅσα δὲ στομτικὰ ἀρμόζει. ἐνεργεῖ
δὲ καὶ τούτο. Διούσι καὶ ἀσφάλτον. Εἰ

quibus elarum est, verborum ordi-
nem h. l. esse turbatum. Interim
post verba in sole interpunxi. Dein-
ceps enim diversa ratio sequitur.

Stercoris ovilli) Hippiatr. p. 491.
κόπρου χυμίσαις—τρυνός ἐλαίου. Vnde
legendum stercoris nulli—faecis olei
heminam. Sed tamen ovillum stercus
eum amurca omisso tamen lotio
adhibet Eumelus p. 489.

Anchusae) Ita emendaverat Mor-
gagni Epist. III. §. 47. qui locum
Dioscoridis IV. 23. et Plinii XXII.
cap. 20. annotavit, ubi herba ad
lepras et ulcera commendatur.

habeat integras vires, ranas in aqua decoquis, unctumque earum colligis, et cum polline lenticulae, adipe et oleo permisces,^a tepefacto perungis. Item alia.^b Cucumeris silvatici radices lavas et tundis, et^c in cacabo novo cum oleo, quantum sufficit, decoquis et uteris. Sulphur quoque cum vino^d decoctum similiter iuvat. Si vetustate scabies occaluit,^e prius abra-
denda^f ferro vel testis ad vivum est, insuper humano lotio cum aqua marina vel salsa mixto confricanda^g est. post sulphuris, bituminis, picis liquidae, axungiae veteris, sepi caprini, cerae, aluminis scissi^h singulas libras contundis,ⁱ misces, et decoquis, et sic animal perungis in sole. Folia rhododafnes^a cum, oleo vetere decoques, addita pice liquida, et aceto, et cera. certum est de experimento remedium. Memineris tamen, in omni unctione contra pilum iumentum in sole diutissime confricandum.

LXXI (vulgo LXXII.) Vitiatum aliquo^a casu vel mucidum foenum ad similitudinem veneni animalibus

non Corb. (2) unctamque Edd. a. G. mictumque Go. (a) et addit Corb. qui etiam hic futura pouit. (b) aliud C. alium Go. (c) et ex C. addidi. In Goth. et pro in adest. (d) candido ins. C. (e) oboculluerit C. (f) Ita pro obrad. G. erad. C. (g) perfricanda C. fricanda G. Vulgo confricandum. (h) Vulgatum spissi omitt. C. emendavit Morg. (i) contundes etc. C. (2) sic C. G. de rododafnes edd. Deinde et per acetum et ceram liquidum G.

LXXI. (a) sic C. aliquoties vel modicum edd. (b) et om. C. (c) ipsos

Ranas) Hipp. p. 189. φρόνον σπάξας μετὰ οἴνου καὶ ὕδατος ἐν χαλκίῳ ἔψατον καὶ τῷ ἀποζέματι αὐτοῦ ἔτοι τῷ ἰχθύρι ἐνάλια. Ibid. p. 191. βατράχους λιμανίους καὶ ὄξος θριμύτατον καὶ ὕδιον, ἀφρόνιτρον, ταῦτα μίξας κατὰ συμμετρίαν καὶ ἀναζέτω κατὰ γλαί. Plinius 32. s. 51. equorum scabiem ranas decoctas in aqua extenuant, donec illiuri possit. Aliunt ita curatos non repnti postea, ubi Vin-

centius recte possint illini. Iungenda haec scilicet verbo decoctas.

Abtradenda) Hipp. p. 189. πρώτον τὸ δέρμα ψάκτω ἢ ὀστράκῳ ἀναδίσκας καὶ ἰκτραχύνως. Eadem p. 191. 192.

Rhododafnes) Hanc nullibi Hippia- trica nominant in hac medicina scabiei.

Contra pilum) Hipp. ἀνὰ τρίχιν.

nocet, quorum ista sunt signa: Oculos habebunt vagos et^b semper micantes, ipse^c gradus eorum erit incertus. His de matrice auferendus est sanguis, de^d brachiolis flebotomandi sunt, et potionandi ita: Caricis in vino odorato decoctis, rursum detritis: abstinendi ab hordeo (et^e foeno): dandae^f etiam diureticae^g potiones.

LXXII. (vulgo LXXIII.) Simili observatione curantur, quae^h nimio hordeo autⁱ malo laeduntur. Sed haec^j etiam in aqua frigida adversus torrentem diutissime detinentur. Vtrisque^k remedium est, pelliculam^l de ventre pulli siccata fumo deterere, additisque^m octo scripulisⁿ piperis, et quatuor cochlearibus mellis, et uncia^o pollinis ex thure, cum sextario vini veteris tepefacto per os dare.^p

LXXIII. (vulgo LXXIV.) Fascinatum animal triste est, gravatur^q incessu, macescit, et nisi subveneris, incidet in morbum. Bituminis igitur et sulphuris parum cum granis lauri ex aqua defundis per nares. Praeterea coriandrum vel semen ipsius cum sulphure et teda carbonibusque^r circumferes,^s ex^t aqua fer-

C. (d) *debrachilandi sunt etiam et pot.* C. an *debrachiolare* dixerunt? ut *dematricare* noster saepe. Gess. (e) *et foeno om.* C. G. (f) *sunt ins.* C. *addendae sunt diureticae* G. (g) *sic C. et S. M. duriticiae F. diureticae S.*

LXXII. (n) *qui C. curetur qui — hi Goth.* (h) *maloque C.* (c) *hi C. G.* (d) *Ita pro utrique C.* (e) *pellicula — siccata C.* (f) *additq. unc. una S. M.* (g) *sic C. scrup. ul. n. G.* (h) *uncia om. C. uncias male Gesner Editio.* (i) *dabis C. G.*

LXXIII. (a) *grav. et mac. C. Si ascenicum — est et gravatur G.* (b) *carbonesq. C. unde que addidi.* (c) *nota verbum lustricum ut ille Aeneas ter pura socius circumtulit unda. Gess.* (d) *ex aqua ferv. om. C. Pro his G.*

CAP. LXXI. Oculos vagos) Hipp. p. 277. ἄστατον ἔξω τὸ πνεῦμα καὶ οὐκ παντός παλλόμενον, σκληρόν τὸ βῆμα. τοῦτον ἐκ γαστρὸς ἢ καὶ ὤμων ἀραίμασαι καὶ προπέτισμα

οἷου ἀρρήκμενον δίδου. χριδῶν δὲ ἀπιδάσω. κίχρησο δὲ καὶ διουρητικοῖς βελούμασιν. Matrix igitur est venter, brachioli, humeri.

venti animal consperges, suffumigabis. Vniversis quadrupedibus remedium praestat ista suffumigatio,* curat, atque morbis resistit.

LXXIV. (vulgo LXXV.) Adversus universas infirmitates et morbos equorum vel boum, ubi primum coeperint aegrotare, potio ista succurrit: Radices* scyllae,^b radices populi, quae* graece appellatur rhamnos (nam est fuscior et nubellula^d) et salis* communis quantum sufficit mittes in aquam, eamque animalibus usque ad sanitatem dabis in potu.^f Quod si desperatas valetudines praeoccupare volueris, ne unquam accidant animalibus tuis, incipiente vere hanc illis* temperabis potionem, et omnibus animalibus^h per quatuordecim dies continuos dabis in potu.ⁱ

aqua solum habet. (e) *suffectique resistit etiam morbi C. Forte suffitio quae res, et. morbis Gesner.*

LXXIV. (a) Ita pro radice C. (b) *scyllae* Edd. a. G. *rhamni*, radices aquillae S. M. *scyllae* Goth. (c) *quae* appellatur albus, nam est fuscior et novellula C. *quae* appellatur *rampnus* Goth. *populus alba* malebat Gesner. (d) *rubella conica* Morgagni IV, 26. (e) Ita pro *sales communes* Corb. (f) *potum* C. (g) Ita pro *praeparabis* C. (h) *omn. anim. ex C. addidi.* (i) *potum* Corb.

CAP. LXXIV. *Adversus*) Haec eadem distinctius tradita fuerunt IV. (vulgo III.) 2. 4.

Populi) Supra fuit: *tenerae populi*, ubi vulgo *popinum*.

Rhamnos) De vitio monuit etiam Gesnerus, cuius tamen emendationem non probo. In lectione libri Goth. *rampnus* latel vero *rumpotinus*, quem in arbusto gallico explicavi ad Colum. V. 7. ubi populi genus esse vidimus. Vulgaris alba vineae causa crebatur; nigra in arbusto gallico adhibebatur. De origine graeca, quam et Pontedera statuet, dubitatur. Quid in *nubellula* laleal vocabuli, non possum assequi. Certe *novellula* non magis convenit, quam *rubella*

Morgagni. Sed ecce Geoponica XVII. 14. *Διμόκριτος δὲ συμβουλεύει ἔκτος ἀρχομένου εἰς τὸ ποτὸν τῶν βοῶν ἐπὶ τέσσαρας καὶ δέκα ἡμέρας ἐμβάλλειν σκύλλης καὶ ῥάμνου ῥίζης.* Rhamni radicem Iritam, aquaeque mistam in potu sues a morbis defendere, ait Galenus Parabil. III. 401. Ecce denique Gargilium Martialem: *Bos aut asinus si eosdem morbos inciderint, sumito scilla aut rumnisa radicem, id est spinam albam quam tenerrimam et in aquam infundito. Ex qua per dies quatuordecim bibat; unde expurgantur et sanitas consequitur.*

Vere hanc) Deinceps omissam, sed supra IV. (vulgo III.) 2. 6. positam.

LXXV. (vulgo LXXVI.) Ostendendum autem est, potiones ipsas oportere cum^a ratione defundi. Siquidem frequenter evenit, ut, dum animalia potionantur, tussiant, sudent^b graviter, et tremorem musculorum^c omnium patiantur, follicent^d etiam et submisso capite se sustinere vix possint.^e Quod accidit,^f si quando per imperitiam ante^g dantis potio in arterias, et spirituales^h partes pulmonis resilierit. Vnde² fit et periculum praesens. Quare observandum est, ne tussienti iumento et pendentiⁱ adicias potionem, sed statim eum^a solvas, paululumque^l deambulet, et^m magis ei alia potione subvenias: aquae tepidae oleumⁿ rosatum commisce^s et agitas, et per os saepius. Pusca^o quoque puleiata nares eius fovebis, et^p emendabitur culpa. Observandum quoque est, ut subtracto hordeo et^q negato potu digerat^r animal potiones.

LXXVI. (vulgo LXXVII.) Plerumque a nocivis^a animalibus, id est colubris, scorpiis, phalangiis,^b et

LXXV. (a) Ita pro curatione C. in Goth. est: Cum accipit potionem, ostendendum est potiones. (b) valent F. M. S. M. sed sudent inclusum habet Fabr. (c) mosc. a. G. (d) Ita G. ex Corb. pro follicentes et. (e) possunt a. G. (f) evenit C. (g) Ita pro artis Goth. omittit Corb. (h) in spirituales C. quod praeferebat Gesn. (i) pendenti sc. arteriam malebat Gesn. (l) eum om. C. Go. (l) paululumque C. (m) sed magis alia C. aliam potionem subicitas Goth. (n) oleo commisc. Corb. (o) Posti quoque pulia acto Goth. est posca pulegiata. (p) et om. C. (q) et ne potum degestum animal potiones C. Voluitne: ne post potum degestum animal potiones? (r) digerit C.

LXXVI. (a) noxiis C. (b) sphenangiis a. Gesn. sphenangiis Corb. (c) ab.

CAP. LXXV. Follicent) Ex Apuleio Metam. IX. follicentes nares languidas atridos pulu tussedinis hinc posuit Gesner, et Tertulliani locum de chamaeleone: follicens ruminat. ubi Salmatius p. 199. comparavit locum Eusebii ad Eustochium: si pes laxa pelle non follet, ubi editur folleat. Eiusdem Hieronymi sunt caligae fol-

licantes, Isidori folleti calcei, quos vulgatis foliatis substituit Salmassius, est s folliis et follex: et graecum ποσών reddit follicare, inprimis cum de follibus fabrorum usurpatur.

Pusca puleiata) Infra VI. (vulgo IV.) 8. 7. puscam cum pulegio trito misces narenque et faciem confovebis.

muribus caecis^a animalia feriuntur, et in periculum veniunt. Quorum^a ista sunt signa: fastidiunt^a cibum,² pedes trahunt,^f et cum producuntur,^g succumbunt ad singulos gressus,^h per nares defluit sanies, gravedo nascitur capitis, ita ut deiiciatur ad terram, ad surgendum vel incedendum deficiunt corporis vires. Generaliter curatio ista succurrit: Locusⁱ qui percussus est ante omnia fumigandus est succensis testis ovorum gallinae, quae prius infundes^a in aceto, addito etiam cornu cervino vel galbano. Post suffimentum^j loca ipsa scarificabis,^m et sanguinem ex his emit- tis, vel certe candentiⁿ ferro comburis loca, quae venenata pestis attigit. Observare autem debes, ne aut⁴ supra articulos^o aut nervosis in locis in quacunque passione unquam cauterium imponas.^p Adu- stis enim nervis vel articulis, perpetua debilitas consequetur. Sed diligenter considera, ut^q aut superius aut inferius pusillum quam nervi aut articuli sunt, cum necessitas fuerit, apponas cauteria. Animal autem quod⁵ venenata bestiola^r tetigerit expedit ut sudet, et calidis^s coopertoriis involutum deambulet, et farinam hordeaceam in cibo sumat, additis frondibus fraxineis et vitibus albis.^t In plaga autem mel Atticum vel cyminum in^u vino veteri mixtum calefactum oportet imponi. Nonnulli stercus suillum recens et mel^v At-

avis id est araneis vid. c. 79. in margine Fabriciani exempli adscriptum.
 (d) Ita pro cuius Corb. (e) Ita C. pro fastidium ciborum. Goth. cuius, pedes. (f) Ita pro trahuntur Corb. (g) producantur Goth. (h) ingressus Goth. (i) locum — suffumigabis Corb. (j) infunderes Corb. unde infuderis malebat Gesner. ova gallinae prius Goth. (l) Ita pro fomentum Gesn. suffimento Corb. (m) scarificabis Corb. (n) cauterio inures Corb. (o) articulum aut in nervosis locis Corb. (p) ponas Corb. (q) et — appones Corb. (r) bestia Corb. vestigia Goth. (s) sagis addit Corb. (t) (credo) inserit F. ab iis credo albis Goth. (v) cum Corb. (x) melantem Corb. unde melanthium coniiciebat Gesner.

ticum cum vino miscent et calefactum quasi cataplasma inducunt addentes urinam humanam.

LXXVII. (vulgo LXXVIII.) Equus^a si buprestem comederit in foeno vel in pabulo, haec^b erunt signa. Statim ei venter inflatur, a cibis^c resilit, et^d stercora minutatim et frequenter reddit, qui statim sternendus est, et cogendus ad^e cursum. Post ei vena tangenda est de palato leviter, ut sanguinem suum defluentem transglutiat, assidue deambulet, triticum cum^f passo infusum, et porros offeres^g ad cibandum. Vinum autem tepefactum cum uva passa diligenter contritum^h ad cornu dabis eidem in potu.

LXXVIII. (vulgo LXXIX.) Vipera si momorderit^a iumentum, ex morsu eius pus^b consuevit exire. Nam si praegnanis^c erit, totum rumpitur corpus. Ad morsum tamen viperae vel phalangii^d aut muris aranei commune remedium est, terram formicarum cum vino miscere et dare per fauces, vel certe de ipsa

LXXVII. (a) *Buprestem si com.* C. *bustrepem* edd. nisi quod *buprestem* S. M. (b) *haec erunt signa. Statim ei venter C.* Vulgo erat: *haec signa statim sequuntur. Venter ei inflatur.* (c) *cibo C.* (d) *et om. C.* (e) *ad om. C.* (f) *omnis passo om. C.* (g) *Ita pro adferes C.* (h) *detritum ad cornum dabis in potum C.*

LXXVIII. (a) *mordebit C.* (b) *aest C. ei post G.* (c) *tum scilicet effe-*
rator putatur. Vid. *Act.* 4, 1, 90. et *noster* 3, 82, 3. (d) *aphalangii* edd.

CAP. LXXVII. *Cogendus ad cursum*
Haec vitiosa esse, demonstrat sententia et Hippiatr. p. 249. *δορυμύουν ἀνάχλα τὴν κεφαλὴν καὶ δίδωσι τὰς φλέβας τὰς ἐπάνω τῶν μυκτέρων ἵνα τὸ αἷμα ἔξω ῥέωι διὰ τοῦ στόματος.*

CAP. LXXVIII. *Pus consuevit* Hierocles Hipp. p. 249. *ἐκ τοῦ δόγματος πύον ἐξέρχεται μέλαν ἢ ἐρυθρόν.*

Praegnanis Nihil de hac re Hippiatr. p. 249. *ἐκ τοῦ δόγματος πύον ἐξέρχεται μέλαν ἢ ἐρυθρόν.*

sed ipsius vulneris naturam mutata non referunt. Quare puto, haec verba referenda esse ad murem araneum, de quo eadem traduntur infra cap. 82. *sect. 3.* nisi forte in verbis, quae statim sequuntur in Hipp. *καὶ ἴαν ἢ δῆλον τὸ πτόνος, διαρρέουσιν οὕτως, vitium et lacuna est, quod suspicor.*

Terram formicarum γὰρ ἀπὸ μυρμηκῶν Hippiatr. Ita intellige etiam terram talparum, id est ex cumulis a talpa egestis.

terra frequentissime vulnera^a confricare. Ad quas causas etiam terra talparum creditur posse prodesse. Quod si in itinere aut in locis, ubi desit copia fomen-² torum,^f necessitas ista contingit,^g piperis^h grana tri-
ginta cum sextario vini veteris tepefactoⁱ faucibus degeres. et^j herbam thymum tritam cum vino si de-
deris, prodesse creditur. Morsus viperæ [vel cuius-
cunque serpentis] ostenditur, si humor putidus de
plaga incipit currere. Praesens remedium est, si³
haedum vel gallum vel agnum in recenti occideris;
et calentes pulmones eius cum sanguine vel corde vel
iecore vulnere apposueris, diligenterque constrinxe-
ris, ut omne virus educat: daturus continuo potio-
nem: acori Pontici semiunciam tritam cum vini vete-
ris sextario,^l salis triti heminam pariter misces, et
tepefacta^m faucibus degeris. Si perseveraveritⁿ tu-
mor, vitem albam silvestrem copiose comburito,^o et
ex cineribus eius lixivium^p facito, et in potionem
triduo^q ad unum sextarium dato. Cinerem quoque
ipsum cum^r aceto in modum cataplasmatism vulnere
imponito. Si nihil profecerit, cauteriis^s urito, usta
solenniter curato. Farinam quoque hordeaceam

a. *G. spalangionis* C. G. (c) sic S. M. C. G. vulvam edd. s. G. (f) *fumen-*
torum edd. s. G. *pigmentorum* C. *pigrorum* G. (g) *contigerit* C. ista pro
ipsa dedit Goth. (h) *triti* ins. C. (i) *tepij*. F. (2) *Herbam quoque typum*
C (l) 1. S. ins. C. *macoris Pontici* — *tertiam vini veteris* Goth. (m) Ita
pro *tepefactum* C. (n) Ita pro *perseverat* C. (o) In Cod. Corbeiano ali-
quis scripserat cum *burito*: deinde adiecit scrib. h. e. scribendum, *butiro*.
Verum haud paullo sapientius subiecit msus Fabricii (quamquam ad hoc
facinus ne opus quidem hac manu erat) *Male, retineo vulgatum*. G33v.
copiose eum butyro et cinerem Goth. (p) *lixivum* C. (q) *per diem* C.

Fomentorum) Quod est in Corb.
pigmentorum coniecerat Stadius.

Piperis) albi addunt Hipp.

Vel cuiuscunque serpentis) Haec

recte omittit Goth. liber; igitur
inclusi. Quae deinceps sequuntur
aliunde transtulit Vegetius, nec ex-
stant in Hippiatricis.

cum^a vino et sale, oleoque decoctam in cicatricem oportet imponi.^a

LXXIX. (vulgo LXXX.) Iumentum si in pabulo araneum^a comederit, haec erunt signa: totum corpus tumebit, sed circa^b auriculas et oculos et nares inflatio cum indignatione maior apparet. cui hac ratione subvenis.^c De palato sanguinem tolles,^d eumque exceptum cum sextario aceti et hemina salis miscebis, et circa plagam vel loca tumentia perunges, diligenterque operies ut sudet. hac ratione sanabitur.

LXXX. (vulgo LXXXI. Si phalangius^a iumentum percusserit, his apparebit^b indiciis. Stat^c ei veretrum prae dolore, et videtur velle mingere. cui ista ratione subvenis. piperis unciam unam, pyrethri^d unciam, urvae silvaticae unciam terito, et cum vino veteri per fauces dato.

LXXXI. (vulgo LXXXII.) Mus araneus pestis est^a venenata, et tam equis quam bobus noxia. atque ideo cum^b captus fuerit, mersus necatur^c in oleo, ibique in putredinem vertitur, ex quo medicamento, cum animal mordetur,^d plaga linitur, et curatur animal.^a

(r) cum aceto om. C. (s) cauteribus C. (t) ex sale et vino C. (v) apponi C. (usque dum sanus sit) addit S.

LXXIX. (a) arenum S. (b) circum C. (c) subvenis — sanguinem om. C. (d) tolles edd. a. G.

LXXX. (a) sic C. et S. M. *sphalangius* al. a. G. et in marg. Fabric. corruptionis arguitur *spalangius*. (b) agnosceatur signis C. (c) Statim ver. pro dolore videtur velle C. unde vulgatum videbis correxi. (d) piperis om. a. G.

LXXXI. (a) est ins. C. (b) dum C. (c) Ita pro necabitur C. (d) mo-

CAP. LXXIX. Sed circa auriculas
Haec signa nemo de morsu araneorum
aut phalangiorum iradidit. At de
staphylino Hippiatrica p. 266. εἰς οὐδὲν
δὲ συνόλης οὐδὲ μακτα παμμεγέθη —
μή καταπληγῆς δὲ, εἰαν τὰ χεῖλε μα-
λιστα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οὐδῶσι. Quare

suspiciunt, pro araneum legi debere
staphylinum. Cura ipsa etiam conve-
nit, etsi singula paululum differunt
verba.

CAP. LXXX. *Uvae silvaticae* (στα-
φυλῆς ἀγροῦς Hippiatrica pag. 218.

Vel si inventus^f non fuerit, cyminum tritum cum pice liquida axungiaque miscetur, ad spissitudinem malagmatis coquitur, impositumque^g a periculo liberat et sanat. Quod si in suppurationem fuerit plaga conversa, lamina ferrea candenti aperienda est, et quidquid vitiosum est inturendum, atque ita^h pice liquida vel oleo curandum.ⁱ Ne autem mus araneus animal mordeat, ipsum animal^j vivum de creta^k circumdabitur, quae cum induraverit, suspenditur in^m collum, et non contingetur a morsu. certissimum est. Adversus morsumⁿ comprobatur allium tritum cum nitro, et si nitrum defuerit, cum sale et cymino^o permiscere, atque ex eo pulvere loca, quae morsu contacta sunt, confricare. Quod si^p eruperint vulnera venenata,^q hordeum combustum in pulverem rediges, et diluto^r aceto vulnere insperges, et hac ratione sola curabis. daturus potionem, pollinem tritici, hordeum,^s cedriam, et vini sextarium per fauces degeres. Quod si praegnans mus araneus fuerit qui percusserit, his agno-

morderit, linetur C. (e) animal om. C. (f) deventum C. (g) impositumq. C. (h) ita om. C. (i) percurandum C. (2) animal om. C. (l) crita C. (m) ad C. suspenditur collo G. (n) morsus eiusmodi C. (o) cum vino C. ex cumino. (p) ei ins. C. (q) diluti aceto vulnere asperges C. aspergis G. (r) cum hordeo, cedri C. G. (s) pustellae C. (t) est om. C.

CAP. LXXXI. In suppurationem) Hippiatrica p. 224. ubi caput totum exstat, πρὸς δὲ τὸ τὴν φλεγμονὴν διαλύσθαι εἰ γε πυοτροφήσει — εἰ τὴν ἐπιδερματικὰ περιέλοις σμιλῶ καὶ πᾶν τὸ πεπονθὸς ἐπικαύσεις, οὕτω τε πιάσας ὄργανον μετὰ ελαίου ἐπιβάλοις. unde legendum h. l. atque pice liquida et oleo.

Vulnera venenata) Hipp. p. 222. ἤνικα δὲ τὰ τῆς φλεγμονῆς ἀπορρόα- γέντα εἰς τραῦμα μεταβληθῇ. Ibid.

p. 224. εἰάν δὲ ὁ ὠδηκὸς τόπος ἐπὶ πλέον ἔλκωσιν σχῆ.

Diluto aceto) Hipp. τότε ἀποπλύνας καθαρίῳ τὸ τραῦμα καῦσον κριθᾶς καὶ τούτων τὴν σποδιάν ἐπίπασσε καὶ μηδὲν ἄλλο ποιήσης. sed alius auctor p. 224. κριθᾶς κατακαύσας καὶ λευοτριβήσας ἐπίπασσε προχρίων στίαται παλαιῶ.

Hordeum, cedriam) Hipp. ἄνῃθου, ἀλεύρου στίβου, καὶ κισθῆας. Anethum igitur fuit pro hordeo.

scitur signis. Pustulae^a per totum corpus exeunt; sed simili, ut supra scriptum est,^c ratione curabitur.

LXXXII. (vulgo LXXXIII.) Scorpium si iumentum percuſſerit, his agnoscitur^a signis: Genua contrahuntur, claudicat, non manducat, de^b naribus fluent pituitae virides; ut accumbit,^c vix resurget. Simili ratione curatur sicut serpentis ac viperæ morsus: stercus tamen asinum velocius^d in plagam oportet imponi.

LXXXIII. (vulgo LXXXIV.) Canis rabiosi^a morsus et iumentis et hominibus exitium inferre consuevit, usque eo ut^b ipsos qui contacti fuerint hydrophobos^c faciat et convertat in rabiem: qui hac ratione curantur.^d Locum qui morsus est, ferreis, vel quod utilius est, cuprinis cauteriis urito, in loco tenebroso eum constituito. Sic eum adaquabis^e in tenebris, ne aquam^f videat. Quod si canem ipsum occidere poteris,^g iecur eius coctum^h dabis ad manducandum,

LXXXII. (a) agnoscetur etc. C. (b) fluent ei de naribus pit. C. (c) accumbet, et vix surget C. ut vix G. (d) vel lotium in ipsa pl. C.

LXXXIII. (a) rabidi C. (b) eos ipsos C. ut ipsi edd. (c) hydrophobos C. hydrophobicos S. M. (d) curatur Edd. Deuceps Locus Gesneriana. (e) Ita Cor. Vulgo Sic etiam eum adligabis. In S. M. est et sic ipsum pota ut aquam non videat. (f) Vulgo quidquam. Corb. etiam aquam. (g) Ita

Pustulae) Hipp. p. 221. οὐκ ἔσται δὲ ἔλκος ἐὰν μὴ ἔγκυος οὖσα δάκῃ. alius auctor pag. 222. φαίνεται δὲ ἡ διαφορά τοῦ δῆγματος ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν μεγέθους.

CAP. LXXXII. Genua) Hippiatrica p. 217. σκελῶν συρμός καὶ χαλεαὶ καὶ μὴ τρώγειν, σύρρευσσις τε ἐκ τῶν μυκτῆρων ἰχθύων χλωρῶν καὶ μόγις ἀναπύπτειν καὶ διεγείρεσθαι ὡσαύτως.

Asinum velocius) Corb. liber vel lotium. Anatolius in Hipp. κόπρω χοιριεῖζ κατὰπλάσσει. stercus caninum

vulneri muris aranei imponunt Hippiatrica p. 220.

CAP. LXXXIII. Vrito) Plinius 34. s. 44. quaedam ustione sanantur, privatim vero canis rabidi morsus; quippe etiam praevalente morbo expavescentesque potam usta plaga illico liberantur.

Adaquabis) Hunc locum ex libris scriptis constitui. Compara supra V. 30. (vulgo III. 31.) In Goth. est Si etiam eum adaequabis — aquam videat.

Iecur) Ita etiam Aelianus II. A. XIV. 20.

vel tritum¹ faucibus degeres. Foeni quoque flores², combures, et cum axungia veteri deteres,³ et ad morsum appones. salutare remedium est. Sed specialiter prodest, si radicem cynorhodon,⁴ id est, herbae quae appellatur⁵ rosa canina, effoderis, et lotam prius atque contusam diligenter, sive homini sive animali, quod rabiosus canis momorderit, in plaga apposueris, contritamque⁶ cum vino veteri propinaveris⁷ quotidie ad bibendum. Hac enim sola ratione nec hydrophobus⁸ fiet, et imminens discrimen⁹ evadet. Canis³ rabidi morsibus subvenit, si¹⁰ tres -) nitri, Iudaici bituminis¹¹ scrupulum unum tritum cum hemina vini veteris¹² tepentis triduo per os degeras. Sambuci¹³ quoque grana vel succum de foliis aut de cortice exprimes, et cum vino veteri dabis in potu.¹⁴ Sed tunc¹⁵ efficax est haec potio, si de ea sambuco dederis, quae non in terra sed in alia arbore fuerit innata.

LXXXIV. (vulgo LXXXV.) Si fimum gallinacium¹⁶ animal in hordeo comederit, vel foeno sumserit, quasi a venenatis bestiis percussum cruciatur continuo, internorum dolor et inflatio subsequitur, ad similitu-

C. pro poteris. (h) Ita C. pro decoctum. (i) Ita C. pro detritum. (2) deteres et om. C. (l) cynorrhodae C. (m) vocatur C. (n) constrictumque C. (o) propinabis ad C. (p) hydrophobos Edd. (q) Ita C. pro crimen, ul coniecerat Morgagni IV, 44. (r) Serp. Iudaici C. nitri omitt. et deinceps bituminis tritu cum hemina habet. (s) bituminis trito C. (t) meni addit Goth. (v) Ita C. et Morgagni pro sambuci. pro cortice Goth. radice. (x) potum C. post veteri Goth. tepidum addit. (y) tamen S. M. Deinceps vulgatam a. G. restitui. Ille dedit quod — innatum. Goth. quos — non inaptum.

LXXXIV. (s) Ita pro gallinarum C. (b) Ita C. pro quoque strophis et

Cynorrhodon) Plinius 8. sect. 63. a morsu vero iunctum remedium oraculo quodam nuper repertum, radix silvestris rosae, quae cynorrhodon appellatur. Idem 25. sect. 6. narrat, quomodo militi in somnio fuerit remedium hoc indicatum in Hispania. Nuper id factum ait. Plinii locum

ex nostro licebit supplere, quod omisit monere Hildanus. Goth. habet cynodonem eiusdem — escouderis — lota — contusa.

Ea sambuco) Ita correxit vulgatum eo Morgagni, qui de sambuco comparavit Plinium 24. c. 8. et Diosc. IV. 468.

dinem strophii sudor quoque^b et volutatio ac tussis^c
 2 asperissima. Adversus quam necessitatem apii seminis^d
 deteris uncias duas, et cum vini veteris sextario et
 hemina mellis temperas,^e et per os defundes, et tam
 diu deambulare compelles, donec potio ventrem mo-
 3 veat. Quod si nimio^f dolore etiam obroborationis fuerit
 subsecuta, baccarum^g lauri libram, nitri selibram,^h
 aceti sextarios duos, olei sextarium, diligenter trita
 permisces, et ad focum calefacies, et in loco calido
 animalⁱ per triduum unges,^j et contra pilum diligen-
 ter fricabis, certissimum daturus^k ex sudore reme-
 4 dium. Adversus huiusmodi casum^l physicum reme-
 dium experimenta docuerunt: Pullum vel gallinam
 occidere,^m ventremque eius crudum et adhuc calen-
 tem cum stercore suo equo vel mulo involutumⁿ melle
 5 digerere per fauces, optimum creditur. Tres pilulas^o
 gypsi cum vino veteri deterere, et tepidum per os
 dare, eadem optime^p sanare firmatur. Lixivium^q
 quoque de^r arbore ulmi vel^s cuiuscunque generis
 ligni cinerem,^t dummodo bene cretum,^u cum oleo
 miscere,^v ac liquidum et tepidum defundere per
 fauces,^w physicum et salutare laudatur.

volut. In Goth. omissis verbis et *volutatio* — *necessitatem* sequitur item *apii*.
 (c) *semen deteres uncias 2.* Corb. (d) *contemperas* C. *heminasque illis*
temperabis Goth. (e) Ita pro nimius dolor C. (f) *bacas lauri selib.* C.
libram semis S. M. (g) *unciam unam* S. M. (h) *animal* ex S. addidi.
 (i) *perungues* C. (j) *haec* Corb. (l) *casus* C. (m) Ita Corb. vulgo *pullum*
si occideris vel gallinam. (n) *involuto melle* Goth. (o) *pullos custum* C.
 (p) *hora sanari* C. (q) *Lixivium* C. (r) *ex* C. (s) *ex* addit C. (t) *cinere*
 Corb. (v) *tritum* C. (w) *oleo permisces liquidum et hoc tepidum* Goth.
 (y) *tanquam* addit C.

CAP. LXXXIV. *Apii seminis*) Hip-
 piatrica p. 223, seminis cyathos quin-
 que ponunt. Supra IV. (vulgo III.)
 2. 4℥ uncias 3. posuit.

Obroboration) Hippiafrica l. c. si
 δὲ πρίν τις καὶ ὀβροβρίχῃ γίνῃται
 διαφύσσων τὸ σπέρμα καὶ νύκτον
 ἰσχυρὰς τὸ ἡμῶν εἶναι. Quae h. l. se-
 quuntur a sectione 4. non existant in

Hippiatrica. Forte igitur h. l. fuit
obroborationis.

Gypsi) Supra gimi. ubi gith. seu
 melanthii malebat Morgagni; equidem
 cypressi.

Cretum) Supra cap. 2. bene coctum,
 ubi tamen ex libro Sambuci cribratum
 praefert Morgagni.

VEGETII RENATI
ARTIS VETERINARIAE

SIVE *

MVLOMEDICINAE

LIBER SEXTVS

(VVLGO QVARTVS.)

PRAEFATIO.

Solennis excusatio negligentium est, dispendia ex dissimulatione venientia Deo imputare vel casibus. Minus namque peccare se credit ignavia, si id, quod ipsius culpa accidit, ad potestatem incipiat deferre fortunae. Sic de aegrotantibus dicitur morituros,* et si medicina cesset, evadit. Cui disputationi, quia non solum iners, sed etiam impia est, non libenter assenserim. Malo enim nihil expertum relinqui, quam si quid calamitatis evenerit, avaritiae vel dissimulationibus imputari. Sed fortasse aliquando vera [illa^b]

VARIETAS LECTIONIS.

Hanc praefationem ex Guliano libro Fabricius ante Gesnerum iam ediderat Bibliothecae Latinae Tam. III. L. III. c. 12. p. 135. sq. (a) Adnotatum etiam legi morituris. Caeterum hoc sibi velle videtur, quosdam aegrotantes ita male ab medicis luberi, ut morituri videantur; evadere, cum ab his relinquuntur: si mortui fuissent non medicinae sed fata imputaturos fuisse

videantur in homine, qui divina providentia ac dispositione factorum^c creditur regi. Animalia vero cum quibus divinitas nihil dignatur habere commune, nisi hominum studio impensisque curentur, absque ambiguitate depererunt. Quid enim iumentis spei superest, quae divinitas fovere respuit, si hominum medela cessaverit? Saepe accidit, ut neglectis animalibus, quae prima compararent morbum,^d contactu crescens pestilentia greges integros perimat, quum^e polluta a languidis pascua infectique fontes ita nocent,^f quasi in venena vertantur. Postremo aegroti odor cum sanorum impleverit nares, ipso foetore visceribus inseret morbos. Sic ad pullos mors a matribus corrupto lacte transmigrat. Sic in numerosis stabulis quamvis vile iumentum, si contagiosam semel susceperit passionem, veloci transitu pretiosa quoque iumenta consumet. Sed adversum omnia diligentia, studium, herbarum potestas, curandi scientia, prodesse consuevit. Sicuti medicorum prima doctrina est humani corporis partes organorumque^g cognoscere, ita necessarium Mulomedicis, de ossibus, de uerviis ac venis iumentorum universa perdiscere. Neque enim curare rationabiliter potest, qui qualitatem rei, quam curat, ignorat.

I. Iumentum igitur habet in capite ossa duo, a

mortem homines G. (h) illa om. F. (c) Ita cum Fabr. Gesu. pro factorum. (d) primo cum perirent morbo cum Fabricio Gesner. quas prima cum perirent (al. perirent) morbum Cod. Posui Gesneri coniecturam, Ipse malebum prima susceperant morbum. (e) Ita Fabr. Gesu. pro Quam. (f) Ita pro nocet Fabr. Gesn. (g) Ita pro organum cum Fabr. Gesner, qui illam tamen lectionem non contemnebat.

CAP. I. De ossibus compagis equinae eorumque numero tam inepta et fabula traduntur, ut ea vix pulem a Vegetio profecta esse. Hodie enim

vel puer ex proiectis passim cadaveribus equorum haec corrigere possit. Verbis igitur adhaerebo, cum rem ipsam tangere taceam.

fronte usque ad nares alia duo, maxillaria inferiora duo, dentes quadraginta, id est, molares quatuor et viginti, caninos quatuor, rapaces duodecim. In cer-vice autem sunt spondyli^a septem,^b a spatula ad renes sunt octo. a renibus usque^c ad anum septem, musca-rium habet commissuras duodecim. In armis priori-bus sunt regulæ^d duae. ab armis usque ad brachiola duo. A brachiolis usque ad genua duo. In genibus^e parastaticae duae. tibiae^f usque ad articulos duo. Bases quae appellantur numero duae. Vsque^g ad pumices ungulae ossa minuta sedccim, in pectore unum: costae tum^h in interioribus triginta sex. Item inⁱ posterioribus a cumulari^j usque ad molaria^k duo; a molaribus^l usque ad vertebrae duo, costales duo. Ab acrocolesio usque ad gambam duo; a gamba usque^m

CAP. I. (a) spondyli Edd. a. G. spondyli C. (b) sex, spatulae et renum sunt octo Corb. unde Gesner malebat a spatula ad renes. Vulgo septem, spatulae renum. Con. Gesner. corrigebat: spondyli ad renes. Spatula est ἀρσπύριον. (c) ad dimidium sex musculos habet: commissuras S. M. a renibus ad anum septem C. (d) Ita pro regulae S. M. (e) Ita pro a tibia C. tibiae duae Goth. (f) pumices duae S. M. usque ad pumicem C. ad pumices Goth. (g) Vulgatum tamen correcti ex Corb. tum interiores. (h) Ita pro a S. M. (i) columellari F. M. S. M. Cf. Cap. 2, 2. (j) mala XIII. C (l) malaribus C. (m) usque — minuta om. C. gammas — cyros Goth.

Vsque ad 'anum') Quod in libris est ad anum vel ad dimidium ortum videtur ex simili lectione esp. 2. sect. 2. usque ad anum nunciarium commissurae sunt duodecim.

Regular) Ossa recta et longa dicere videtur. Verum ex Cap. 2. sect. 2. ubi Sagulae legebatur, ut h. l. ragu-lae, apparet, omoplatam intelligi.

Pumices) Ungulae solum dicit.

Molaria) Respondent brachiolis, ut vertebrae tibiis, et costales parasta-ticis in genu anteriore.

Acrocolesio) Alibi ἀρσπύριον no-

minant, sed in infimo porci pede, contra hic summa pedis pars intelli-gitur. Videtur igitur a πάλῃψ suf-frago vocabulum derivatum signifi-care ἀρσπύριον, partem pedis a suffragine summa. Supra V. 47. (vulgo III. 48) 5. colesium ipsum, hoc es iuncturam coxae. Petronius c. 70. Volueris, de vulva faciet coeus pi-tem, de lardo palumbum, de perna turtorem, de colapio gallinam. ubi recte monuit Salmazius, esse a graeco πάλῃψ. Glossae Isidori palpidinem, colesphiza. Plautus Persa I. 3. 42. cum

Script. R. R. Tom. V

Z

ad cirros tibiales duo, minuta usque ad ungulas sedecim. Et^a sunt ossa omnia centum septuaginta.

II. Nunc mensuras numerumque membrorum oportet exponi. In palato gradus^a sunt duodecim. Longitudo linguae habet pedem semis. labrum superius habet uncias sex, inferius uncias quinque, maxillae^b singulae uncias denas: a^c cirro frontis ad nares habet pedem. auriculae singulae^d continent uncias senas. In oculis autem^e singulis^f unciae quaternae. a cirro, ubi desinit cervix, usque ad Mercurium^g continentur² calculi^h octo. Spina continet subterⁱ spatulas triginta duas. a commissura renum (quod cumulare^j dicitur) usque ad imum muscarium^k commissurae sunt duodecim. Regulae longitudo^m unciasⁿ duodecim; ab armis usque ad brachiolum uncias sex, a brachiolis usque ad genua longitudo continet pedem; ab arti-

(a) *Fiunt o. o. CLXXX. C.*

II. (e) *grado C.* (b) *maxillae — denas om. C. maxillare singulare G.* (c) *a cirro — a cirro om. S. M.* (d) *singulae om. C.* (e) *autem om. C.* (f) *sunt ias. C. G.* (g) *musculum S. M. a cirro ibidem sunt — mercurium continent tali diato G.* (h) *subtus arteriae duae S. M.* (i) *ae supra ias. C. G.* (j) *vid. 4, 1, 2. not. i. in G. commissuras tenuius.* (k) *musculum S. M.* (m) *Vulgo Sugulae longicia. C. regulae longitia XII. S. M. vagiolae longitudo.* (n) *uncias — uncias om. S. M.* (o) *longitudine vel proxi-*

Martiali VII. Epigr. 67. et Iuvenali II. 53 *coliphia* nominant inter cibos athletarum. Glossae apud Salmasium ad Tertullianum p. 262. *Colophium*, *κολήν*. Suidas *κόληνα* interpretatur τὸ ἐπίσω τοῦ γονατίου μέρος, ἢ κόζη. Petronii lectio dubia est; Vegetii locum priorem nemo hucusque adhibuit, veram enim lectionem Corb. liber demum exhibuit. Scholiastes Iuvenalis *pulmentum* interpretatur *sicut membrum virile*. Sed ibi eddii libri sive pro *sicut* habent; Codex Heinsii ad Petronium *laudatus sicut*

dedit. Videntur carnes et pulpamenta esse ex coxendicibus decerptae, quae veteres *strebulae* vocarunt. Ecce Phrynichus de vocibus Aeticeis p. 26. *κολήνων μὴ λέγει, κολήνα δὲ*. ubi corrige ex Vegetio *κολήνων*. Hinc discimus, istius aevi vocabulum esse.

CAP. II. *Spatulas*) Costas Graeci etiam *σπάδας* dicunt, a latitudine pretinis textorii.

Imum muscarium commissurae) Goth. *imum muscarium mensuras*. Sed *mensuras* punctis suppositis deleri voluit deinde librarius.

culis usque ad ungulas uncias quatuor ; in longitudinem^a vel prolixitatem pedes sex. Haec eumetria^p equi convenit staturae honestae ac mediae. Caeterum^q non dubitatur in buricis minora ista, et in primae formae equis esse maiora.

III. Nervorum quoque numerus, qualitas, ac mensura pandenda est. A mediis naribus per caput, cervicem, ac mediam spinam, usque ad imum muscarium^a descendit^b filum duplex, quod continet pedes duodecim. duo^c nervi in cervice palmarii^d continent pedes quatuor. ab^e armis usque ad geniculum^f nervi duo. a geniculo usque ad basin nervi quatuor. In prioribus sunt nervi decem, in posterioribus decem. a renibus usque ad testes nervi quatuor. sunt in se omnes nervi triginta^g quatuor.

IV. Consequenter venarum quoque indicandus est numerus. In palato venae sunt^a duae, ^b suboculares

tudine C. (p) geometria S. M. Arcum entria Golh. (q) Caeterorum Non C. Caeterum enim non dubitatur, aliani esse minora, et aliani maiora S. M. Caeterum vero G.

III. (a) *ancarum S. M. (b) desoende pilam C. (c) Platonena in C. A. cervice usque in armos vadit aliud, quod est pedes IIII. S. M. (d) palmari continet C. (e) Ab armis om. C. (f) genuculos C. genua S. M. (g) XXV. C. triginta tres G.*

IV. (a) *sunt om. C. (b) temporales II. ins. S. et C. (c) in naribus II.*

Buricis) Sunt qui Graecis *hinni* et *ginni*, Romanis *manni* dicuntur, ul ad Varronem de mulis monni.

CAP. III. *Filum duplex*) Hinc V. 17. (vulgo III. 18.) 4. *filum laesiae* dicitur equus, cum eozam eiecit vel emovit. Ceterum nervorum nomine intelligi ligamenta potius ossium, quam medullae cerebri vel spinalis ramos, in propatulo est.

CAP. IV. *In palato*) Nohit Vegetius venas omnes anatomicorum mora persequi, sed eas tantum dixit, quas

hippiatri percutere solent in sanguinis missione. De venis palati sanguinem demere Vegetius proprio vocabulo dixit *despumare*. Vide III. (vulgo II.) 34. 2. Sic *debrachiolare* est sanguinem de brachioliis demere V. 74. (vulgo III. 72.) in libro Corbeiensi. Ceterum h. l. liber Corb. et Sambuci inserunt: *temporales II.* et deinceps *in naribus duae*. De venis, quas hodie secant mulomedici, cf. Vitei *médecine vétérinaire* Vol. II. p. 41

duae,* in^d pectore duae, de brachiolis duae, de^e sub cirris quatuor, de^f talis duae, de^g coronis quatuor, de^h feminibus quatuor, de femoribus veroⁱ duae, de sub gambis duae, de^j muscario una, venae^k matricis in cervicibus duae. fiunt pariter venae undetriginta.

V. Aetatem iumentorum ex dentibus aliisque signis

in cervicibus II. ins. C. (d) in naribus duae, in cervice duae S. M. (e) de om. C. de sub cruris S. M. (f) in S. M. de talis duae om. C. (g) in S. M. (h) in femoribus duae S. M. de sinueribus C. Sed distinguuntur hic baud dubie femina pars interior summi pedis, et femora, exterior. (i) vero om. C. (j) (in cristario) ins. S. (l) et sunt omnes XXXII. S. M.

Matricis) Male dici putavit Gesner. quasi matricis et cervici tribuit. Sunt venae ventris. Vide ad V. 44. (vulgo III. 42.) 2. Venarum numerum et situm quamquam difficile est constituere ex verbis Vegetii vitiosis, annotabo tamen, quae alibi Vegetius obiter annotavit, cum de sanguine mittendo loqueretur. Libri igitur I. cap. 25. de matrice detrahit sanguinem; aliis de venis auricularum; ex quo loco cognoscitur supplementum, quod offert Sambuci margo, temere a me apertum: *in naribus duae, in cervice duae*: cum in Corb. sit: *in naribus II. in cervicibus II.* ita esse corrigendum *in auribus duae*: Pergit Vegetius I. c. 25. detrahere de temporum venis sub cavatura temporum tribus digitis ab oculo interpositis; unde iterum constat, recte Sambucum cum libro Corb. addere post palati venas: *temporales II.* Sequuntur in Vegetii loci laudato: *inferiores venae sub oculis positae, quae descendant sub angulis oculorum inferioribus quatuor digitis inferius quam oculi sunt.* Hae sunt suboculares quae dicuntur in hoc altero loco. Quarto loco nominantur venae *in pectore, quae positae sunt in dextra, ac simi-*

stra, ubi brachiola coniunguntur et flexura fit cum armis plicatur. eandem in pectore sitas commemorat alter locus, et similiter a brachiolaribus distinguit, de quibus I. c. 25. quae venae positae sunt interior, ubi ventriae, id est musculi brachiolares sunt, sex digitis superius quam genu, tribus vel duobus digitis inferius quam ventriae. Est etiam tertius locus II. cap. 5. ubi obiter de vena coxae est: *de coxa media quatuor digitis ab oculo venam inquiris et ex ea sanguinem detrahes.* ubi intelligit, quae hoc nostro in loco de feminibus quatuor appellantur, nescio quam vere. Ceterum male operae nostrae dederunt matricis pro matricis, id est ventris. Locum igitur sic distingue: *venae matricis, in cervicibus duae.* Vide supra ad I. c. 40. p. 28. et ad S. c. 71. p. 402.

Vnde triginta) S. M. et omnes sunt XXXII. At vero additis duabus narium, et temporalibus duabus efficiuntur XXXIII.

CAP. V. Conferre iussit Morgagni Epist. III. 42, Aristotelem VI. 22. Varronem II. 7. Plinium XI. c. 37. Columellam VI. 29. et Palladium IV. 13. Ipse de varietate lectionis iudi-

oportet agnoscī, ne vel^a ementes imperitiae^b subeamus incommodum, vel curantes aegrotantis animalis^c ignoremus aetatem. Quia sicut hominibus, ita et equis, aliud convenit, cum^d iuventa sunt fervida, aliud cum senectute iam frigida. Manifestum est autem notas^e corporis^f cum aetate mutari. Pullis enim bimis et sex mensium medii dentes superiores cadunt, quos lactantes^g vocant. cum autem quartum annum agere coeperint, decidentibus his^h, qui canini appellantur, alios supponent. Deinde intra sextum annum molaresⁱ cadunt. Sexto anno quos primo mutaverunt,^j exaequant. Septimo omnes explent^k aequaliter, et ex eo cavatos habere incipiunt dentes, nec^l postea quot annorum sint sciri ad fidem potest, nisi signis aliis, quae usus edocuit. Decimo namque anno tempora cavari^m incipiunt, et supercilia nonnunquam canescere. Duodecimo anno nigredo in medietate dentium apparet. Plerique adserunt, domitis et frenoⁿ assuetis animalibus rugas, quae in labris sunt superioribus computandas, ita ut ab angulo ubi incipit^o morsus, incipientes, usque ad extremum labrum perveniamus. quia annorum numerum rugarum nume-

V. (a) Sic S. M. et C. *velamentis* al. (b) *per imperitiam* S. M. (c) *aegrotis animalibus* C. rectum ex Goth. inserui. (d) *cum sunt fervidi* C. *cum vividī et ferventes sunt* S. M. et p. p. *frigidi* iid. Vulgo est *iumenta*. (e) *aetatis cum corpore* coniec. Morg. III, 42. (f) *lactentes* idem emend. (g) *his* om. C. (h) Ita pro vulgato *mutavit*, *exaequat* em. Morg. (i) Vulgo *explentur* est. *Explet aequaliter*. *Ex eo cavos habere incipit*. C. (j) sic C. *Postea vero* — *scire* — *nullus* S. M. *Nec postea* — *scire* — *nullus* al. In Go. est *sit scire* — *non potest usus edocuit*. (k) *cadere* C. (l) *coeperit* edd.

dicium permisit illis, qui haec aetatis indicia melius callerent.

Iuventa) Egregiam Gesneri coniecturam posui pro vulgato *iumenta*.

Rugas — *labris superioribus*) Male

dicit labra pro maxillis seu palato. Puto enim, intelligi palati duodecim gradus, quos ipse Vegetius VI. (vulgo IV.) 2. 1. dixit, et qui in senectutibus evanescere dicuntur. De his vide ad Vegetii l. 22. 11.

rus * ostendit. Postremo rugarum multitudine, tristitia frontis, deiectione cervicis, pigritia totius corporis, stupore oculorum, palpebrarumque calvie senectus ipsa se prodit.

VI. In permutandis equis vel distrahendis * maximam fraudem patriae solet asferre mendacium. Volentes enim carius vendere, generosissimos fingunt. Quae res nos compulit, qui per ^b tam diversas et longinquas peregrinationes equorum genera universa cognovimus, ^c et in nostris stabulis saepe nutritivimus, uniuscuiusque nationis explicare signa vel merita. ² Nam ut viliora ministeria taceamus, equos ^d tribus usibus vel maxime necessarios constat, praeliis, circo, ^e sellis. ^f Ad bellum Hunniscorum ^g longe primo docetur utilitas patientiae, laboris, frigoris, famis. ^h Torringos deinde ⁱ et Burgundiones ^j iniuriarum tolerantes.

(n) numerus om. F. (o) sanio S. M. cautione C. Voluit quod est in Gothano: palpebrae tebrorumque (i. e. temporum) cavatione senectus ipsa prodit.

VI. (a) detrahendis F. (b) propter C. per (occasionem) — peregrinationes (adivimus) S. (c) Ita pro cognovimus S. M. C. (d) sic S. M. C. Gesn. equestribus al. (e) sic C. circeis al. a. G. (f) vel ad bellum edd. a. G. sellis al. sellis C. olis G. (g) Volsorum S. M. Hunniscorum C. Hunniscorum retineri vult Barlhius Adv. II, 32. ratione non alia prolata, quoniam notos eo tempore fuisse Hunnos. Gess. (h) Hoc loco inter exemplaria primae editionis diversitas observatur: cum in altero ita interpunctum sit, ut supra posuimus; in altero autem ita, frigoris, famis torringos. Deinde, (i) dehinc C. tornic. de habere Go. (2) Burgundios S. M. (l) Phry-

Calvie) Ex Goth. malim palpebrarum calvie temporumque cavatione.

CAP. VI. Distrahendis) Ita ante Sambucum vulgatum detrahendis correxerat etiam Contr. Gesner in Equo p. 459.

Sellis) Sellarum usum ex Vegetio de re militari I. 48. et Lipsio de R. Milit. Rom. III. 7. annotaverat Gesner; quin ἐπὶ τῶν Xenophontis aliorumque addidit, quibus strata

equorum, a nostris tamen sellis diversissima signantur.

Hunniscorum longe primo) Etiam Contr. Gesnerus in Equo p. 460. corrigebat prima Huniscos interpretatus quos hodie Vugaros appellamus. Idem ex Hieronymo ad Oceanum posuit Hunnorum examina pernicious equis huc illucque volitantia.

Primo docetur) An prima?

Tertio loco Frigiscos,¹ non minus velocitate quam³ continuatione cursus invictos. Postea Epirotas, Samaricos,^m ac Dalmatas, licet contumaces ad frena, habilesⁿ armis [ac bellis] asséverant. Curribus^o 4 Cappadocum gloriosa nobilitas: Hispanorum^p par vel proxima in circo creditur palma. Nec inferiores prope Sicilia exhibet circo, quamvis Africa Hispani sanguinis velocissimos praestare consueverit.^q Ad usum sellae Persis provinciis omnibus meliores praestat equos, patrimoniorum censibus aestimatos, tam^r ad vehendum molles, et^s ipsius incessus nobilitate pretiosos. sequuntur Armeni atque Saphareni,^t in qua parte^v nec Epirotas Siculosque despexeris, si mores ac pulchritudo non deserat. Hunniscis^x grande 5

giosa an Frisios intelligimus, an neutros? Phrygios laudet Claudian. 29. 192, GESN. (m) Zelameros S. M. Zelomeros C. no Sarmaticos? GESNER. (o) ac viles, armis edd. a. G. armis habiles adseverant C. (tamen habiles sunt curribus) post armis ios. S. Puto τῶν habiles dupliciter corruptam in ac viles, et in an bellis. GESNER. (o) sic C. curribus. Cappad. edd. a. G. (p) Spanorum C. (q) sic C. consuevit ad usum edd. a. G. nisi quod S. M. ad usum sellae Persiae prov. omni, meliores, Praestat equos etc. (r) tam om. C. tamen S. M. (s) Ita pro pios incessibus scripsi. S. M. et incessus ipsius nob. pret. consequuntur Arm. Corb. impigros incessu. Go. ingropis incessus. (t) Suffumeni S. M. Σοφόει C. (v) parte ios. C. G. (x) Hunniscis F. Hetruscis (f. Hetr.) S. Buruscis S. M. Vaiscis scr. Hunniscis C.

Licet contumaces ad frena ac viles armis, at bellis et cet. ex primae Ed. lectione corrigebat Con. Gesner io Equo p. 459.

Ipsius incessus) Praetuli hanc lectionem, quoniam in vulgata et Corb. lectione verba nobilitate pretiosos inepte repetunt sensum verborum censibus estimatos.

Saphareni) Cum Medis Herodotus I. 110. IV. 40. Σάπαρας, Σάπαρας memorat, qui fortasse iidem sunt; Gesnerus Σοφίει divinabat legendum.

Si mores pulchritudo non deserat corrigebat Con. Gesner l. c.

Hunniscis) Quemadmodum ex Herodotea de Sigynnarom equis narratione V. 9. Zosimum IV. 20. Hunnos effinxisse praeclare vidit Wesselingius, ita in iisdem equos agnovi Hunniscos Vegetii. En tibi suavissimi historici verba: τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λαπίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βῆθος τῶν τρεῶν. μικροὺς δὲ καὶ σιμῶς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν. ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα εἶναι ὠκυτάτους.

et aduncum caput, extantes ocelli, angustae nares, latae maxillae, robusta cervix et rigida, iubae ultra genua pendentes, maiores costae, incurva spina, cauda silvosa,⁷ validissimae tibiae, parvae bases, plenae ac diffusae ungulae, ilia cavata, totumque corpus angulosum, nulla in elunibus^a arvina, nulli in musculi tori, in longitudine magis quam in altitudine statura propensior, venter exhaustus, ossa^a grandia, macies grata, et quibus pulchritudine praestet ipsa deformitas: animus moderatus et prudens, et vuln-
⁶rum patiens. Persis^b et statura et positione^c a caeteris equorum generibus non plurimum differt,^d sed solius^e ambulaturae^f quadam gratia discernuntur a^g caeteris. gradus est minutus et^h creber, et qui sedentem delectet etⁱ erigat, nec arte doceatur, sed
⁷naturae veluti iure praestetur. Inter^a colatorios¹ enim et eos; quos tottonarios vulgus appellat, ambu-

(y) spinosa, validis. coxae, tibiae parvae, bases plenae S. M. (z) cluribus C. (a) os agrudis C. (b) Persus S. M. Per staturam C. (c) positionem C. positio dedit Gesner. (d) differunt C. (e) sola ambulaturae C. (f) genere. nam. ias. C. (g) Ciris C. (h) celer C. (i) et om. C. Deinde Goth. representetur. Forte voluit representetur. (z) Nescio quid sibi velit S. M. Pro

ἀρματηλάτειν πρὸς ταῦτα τοὺς ἐμπλήρους.

Positione) Gesner correxerat positio, aliam etiam rationem emendandi proposuit: Persici et statura — differunt. Equidem lectionem antiquam mutare dubitavi propter locum Ciceronis Divin. II. 46. quid inter Indos et Persas — differat corporibus animis.

Erigat) Berenger vertit relieves the rider. Sed vocem vitiosam suspicor esse.

Colatorios) Con. Gesner p. 162. mutabat in totulares, quam coniecturam firmare videtur Corb. lectio.

Tottonarios) Supra II. 28. (vulgo

I. 56. γ 57. est tottonarios; ubi vide notam. Vtroque in loco cum Salmasio ad Capitol. Maxim. p. 13. Can- gius in Glossario sub voce Trepidier legi malebat guttonarios. Gesner comparabat Gallorum trotter. Sed ipse male inspexit locum Caesarii. Is enim trottonarios vel totarios legi malebat, et comparabat locum Leonis in Tacticis c. 7. ubi τρεπιδόρ et κἀλη de eodem motu ponuntur. A κἀλη Gallorum galop derivat. Sed recte h. l. Berenger: their pace was son- cling between a gallop and amiable, a vile and broken pace, answering to what the French call amblin. Idem p.

latura eorum media est; et cum neutris^m sint similes,ⁿ habere aliquid creduntur ab utrisque commune. His^o sicut probatum est, in brevi amplius^p gratiae,^q in prolixo itinere seivior^r patientia, animus superbus, et nisi labore subiugetur^r assiduo, adversum equitem contumax. mens tamen^r prudens, et quod mirum est,^r in tanto fervore cautissime^r decoris est observantior, incurvata in arcum cervix,^r ut mentum^r recumbere videatur in pectore.

verbis enim inter colatorios ponit, his sicut probatum est, in brevi etc. (l) totularios C. Intestularios Go. (m) sic C. neutri al. (n) simili — creditur C. (o) sic C. Go. (p) amplior gratia C. (q) minor S. M. potestitia Go. (r) subiugatus, assidue Edd. a. G. subiugator Go. (s) sic C. S. M. Go. mens, tumens, edd. a. G. (t) est om. C. (v) caute se decurrit curvata C. observantior et syllabam in om. etiam S. M. observ. omittit etiam Goth (x) et rutamentum C. (y) sic C. et S. M. mentum om. al. a. G.

80. docet, Romanos incesum sibi invisum, quem hodie Trot Galli dicunt, succussionem equumque succussatorem dixisse. Gallicum Trot ab Italico travatto, tratto derivat. Guttonarios et colatorios, graece σακκιστικός (α σακκίζειν, υποσακκίζειν) ita interpretatur which deolt their steps in time and measure and had a certain spring and lightness in their motions. Cum latino trepidore comparat Gallicum Piaffer. Salmasius ad Capitol. Macrin. c. 3. graecum σακκιστήν a gutturnio dici etiam monet. Sed hoc loco manifesto diversi sunt colatorii a totonariis; atque ipse Berenger antea totonarios ex h. l. ita vertit, ut eos esse vellet, qui galoper dicuntur gallice. Igitur Salmasii emendationem h. l. probare non possum.

Seivior patientia) Geaner malebat levior vel brevior patientia. quam lectionem expressit Berenger. Propertius IV. 3. quot sine aqua Par-

thus millia currat equus. De Parthis etiam malim Vegetii locum interpretari; de Persis enim iam antea dixerat. Persas equos animosos, sed mollium ungularum esse, ait Gratinus vers. 512. Nec ipsa ingressus differentia a Parthiorum ingressu supra II. 28. (vulgo I. 56.) 38. descripta tam manifesta est, ut Parthos a Persis h. l. distinguere liceat. Ceterum gressum illum equi, quem hodie Amble vocant Galli et Britanni, plurimi hodieque orientis populi cum veteribus Graecis, Romanis et Asiaticis, atque ipsi Poloni, Tartari, et Rutheni maxime probant, annotante Berenger T. I. p. 446. qui deinde p. 470. docet, medio aevo eundem gressum in bellicis equis etiam praecipue fuisse spectatum.

Cervix) Malim cervicem. Hoc equi schema cum Galli significare volunt, equum armer et encapuchoner, Britanni similiter arming dicunt.

VII. Aetas longaeua Persis, Hunniscis,* Epirotis, ac Siculis: brevior Hispanis^b ac Numidis. Frequens opinio est, Barbaricis nulla^c adhibenda medicamina, quod usque adeo naturae beneficio [aegroti^d] conualescant, ut eis nocitura sit cura. Sed falsa erat ista persuasio. Nam quanto fortiora membra sunt, tanto diutius vivunt, si ex arte^e veniens medela non² desit. Spadonibus tamen inter auctores constat^f sanguinem de matrice nunquam nisi forte ex nimia et extrema necessitate tollendum: propterea quod caloris maximam partem cum testibus amiserunt. De palato tamen, si non impediat negligentia,^g omnibus prope mensibus tam spadonibus quam testiculatis³ minuendus est sanguis. Admissarii^h vero, si cohibeantur a venere, nisiⁱ dematriculati^j fuerint, caecari saepe dicuntur: quamvis eo anno quo admissum faciunt, non sit eis vena laxanda, ne generationi intentum corpus cura^k geminae necessitatis exhaustiat. Studiis equorum quae cura stabuli, qui alimentorum cultus, quae observationis^m sollicitudo praestanda⁴ sit, primus ac secundus indicat liber. Nunc decursis omnibus [his, n] quae huius artis doctrina poscebat,^o ad compositiones necessariarum potionum medicamen-

VII. (a) *Hunniscis* edd. *Immistis* G. *Fniscis* C. (b) *Spanis* C. (c) *nullarum potionum adhibendam medicinam* C. (d) *aegroti* om. C. (e) *sic* C. *ex aëre venientibus* edd. n. G. *ex arte vehemens* S. M. *veniens medulla* G. (f) *Ita pro constitit* S. M. (g) *negleg.* C. (h) *emissarii* S. M. (i) *sic* C. S. M. *ubi al. pro lectione, quam receperimus pugnat* Veg. 1, 24. Geso. (j) *de matrice minuti* S. M. (k) *ex minutione deficiat* S. M. *necessitas* G. (m) *observationis* C. (n) *his* om. C. (o) *Ita praeter reliquos libros etiam* Golh.

CAP. VII. *Barbaricis*) Cf. supra
III. Prologi sect. 1.

Spadonibus) Vide supra I. 23.

Admissum) De re ipsa supra vide

I. 24. ubi est: *si ad admissura cesserint.*

Dematriculati) *De matrice minuti*
S. M. *Dicit ventrem.* Vide supra ad
V. 11. (vulgo III. 12.) 2.

torumque descendemus,^p ex quibus explorata congestimus,^q et ea, quae non tam ad utilitatem curandi quam ob^r caritatem emendi mulomedicorum cupiditas inflaverat, submovimus. Constat namque, non tam multis neque^s pretiosis speciebus, sed paucis, et ad causam, de qua agitur, accommodis posse sanari. Primum igitur ut pinguia sint iumenta, tam^t in curulibus^v quam in sellaribus decet; deinde ut sana permaneant; post ut aegrota curentur,^x confectiones ut dictum est, medicaminum proferemus electas ex auctoribus multis, et^y experimentis manifestissimis approbatas.

VIII. Traditur Chiron^a ad reficienda iumenta vel curanda hanc edidisse potionem, quae^b internos^c extergeat morbos, quae^b tussim reprimat, vulsos ac^d phthisicos curet. Ptisanæ sextarium, lini seminis^e heminam, croci unciam unam, intestinum porcinum recens, quod longanonem vocant, prius diligenter elotum,^f vel acronem: quae si in praesentia forte non suppetunt, haedinum caput cum pedibus suis^g et intestinis ac ventre,^h diligenter quasi ad hominum usus curatum in cacabum novumⁱ mittis. addes superioribus hyssopi fasces duos, cochleas germanas pur-

possidet edd. a. G. (p) Ita pro descendimus, in quibus et explorata C. (q) concessimus C. (r) ad C. ad utilitatem G. (s) neq. om. C. (t) quia in curulibus et sellaribus licet C. (v) currilibus edd. a. G. cursibus quam in saltibus S. M. (x) Videtur legendum: curentur. Confectiones igitur. (y) Ita pro de Corb.

VIII. (a) Cyro C. (b) Ita pro qua bis cum C. Gesn. (c) interna C. extergat Go. (d) Ita pro tussicos corr. Gesn. lactesycos C. (e) semc. i. C. (f) Ita pro lotum C. longaonis vocatur — ut lacronem Go. (g) suis ex C. addidi. (h) Vulgo additum et cum C. omisi. (i) novum ex C. addidi.

CAP. VIII. In praesentia) Supra I. 56. (vulgo II. 28.) 17. vel si porcina defuerint, caput hoedinum depilatum

cum pedibus suis et cordulis intestinorum mundis — fasces duas — baccharum lauri cum virent sextarium —

gatas quindecim, bulbos quindecim, ficus duplices viginti, rutae fasciculum unum, baccarum lauri sextarium unum tritum,² dactylos viginti, allii purgati capita tria, sevi¹ caprini uncias sex, pulegii sicci fasciculum. Quae^m omnia trita decoquis in aqua cisternina vel coelesti, donec liquefacta carne defluant ossa. sed aquam saepius adicies neⁿ medicamentum⁴ ustura constringat. Sed cum succum^o spissum videris, colabis, abiectisque excrementis et ossibus addes^p tragacanti uncias tres pridie in^q calida infusas; ut inturgescat et solvi possit; adicies passi sextarios tres, ova cruda sex, olei rosacii ova plena sex, butyri resoluti^r uncias tres, anagallici^s uncias tres, amyli

(2) supra I, 56, 17. cum virent. (1) Vulgo *sepi*. (m) Quae om. C. (n) *neq* ad med. usturam consumat. cum C. *ustura cistusuccum spissum* Go. (o) *succum* ex Go. addidi. (p) *addes* ex C. *ioserui* et vulg. *tracanti* correxi. (q) in ex C. addidi. in calenda C. *calida* ei Go. *infusa* Go. (r) *soluti* C. (s) *symphyti triti* S. M. (t) morbo reficit C. G. (v) *grandem coelestium*

Ustura) Supra: ne comburatur, sed fervendo pinguescat, vel succus ipse pinguior efficiatur. Post haec diligentissime colabis ad colum, tum draganti unciam I. in tres divides partes, ita quod exinde in unam potionem missurus es, pridie infundas in calidam ut inturgescat. tunc addis passi etc.

Rosacii) Supra variatur lectio in his verbis, ubi vide notam.

Anagallici) Sambuci Codex *symphyti triti*. Ecce Marcellus Empiricus p. 424. ed. Cornarii: *symphyti radix, quam quidam inulam rusticam, quidam alium gallicum vocant*. Ita etiam supra II. 25. (vulgo I. 53.) 4. liber Sambuci pro anagallici habebat *symphyti*. Sed V. 48. (vulgo III. 49) 2. pro *anagallicum* habet idem *sil gallicum*. Marcelli locus descriptus est ex Scribonio Compos.

83. ubi vide Rhodium. In Caelio Aureliano Chronic. II. 42. et V. 2. male *argallici* legi monuerunt viri docti. *Sil gallicum* supra V. 26. (vulgo III.) 27. Hippiatrica interpretantur *σίσιλη γαλλικόν*. Plinius 26. sect. 26. *Halus autem quam Galli sic vocant Veneti codonem* — *similis est cunilae bubulae cacumiibus thymo, dulcis et sitim sedans, radicis alibi albae alibi nigrae*. Quae postrema sunt ex Dioscoride IV. 9. de *symphyto* petraeo. Herbae cydoniae cum meliasophyllo meminit Galeus Medic. secundum loca libro 5. c. 5. Diversa est *ala*, quo nomine inulam rustici vocabant. Vide ad Palladium III. 24. In Plinio legeodum esse suspicor: *Halus quam Galli sil vocant*. De *sile* priorem Vegetii locum posui supra. Alter est IV. 28. 31. *sil gallici*. Tertius III. 40. ubi *silis gallici* legitur.

uncias tres, pulveris quadrigarii uncias tres, lomenti fabae [id est, farinae] sextarium. Haec omnia ita^s temperabis, ut per cornu defluant, et sextarios singulos ieiunis animalibus per triduum dabis. et si volueris, septem diebus interpositis repetis, et das a capite potionem. Iumenta a morbis^t vindicat et custodit: Gentianae, aristolochiae rotundae, myrrhae troglodytis, rasurae eboris et baccarum lauri aequis ponderibus pulvis immixtus, ex quo grande^r cochleare plenum sumis. Adde hyssopi triti scripulos quatuor, mellis vel passi uncias tres, vini sextarium, gisni² resoluti pastillum unum, post⁷ cursum sive post laborem conditi bene piperati^r heminam adicies, aestate rosati vel absinthiati^a tantundem, et per os dabis ad

C. (x) *gyfru* C. *Fac pastillos pensatos quemlibet unc. 1. ex quibus unum* S. M. (y) *ciel cursi observatio lavorem conditum bene piperati* C. (z) *praeperati* F. M. S. M. (a) *Vulgo roris vel absinthii. C. rosae sive. S. M. olei*

Inter aromaticas herbas sil nomion Scribonius Compos. 126. et Celsus V. 23. et c. 25. *semen silis* habet Plinius 24. c. 19. et *vinum silis conditum* Festus. *Sil frictum*, et *sil montanum* habet Apicius I. 34. III. 5. IV. 8. Sed iterum de symphyto petraeo Plinius 27. s. 24. *Alum nos vocamus, Graeci symphyton petraeum.* Medici graeci παλύγονον, Macedones osteocollam, alii talantium vocabant, ut affirmant Hippiatricta p. 181. ubi planta accurate describitur, et io usu frequenti Hispanorum esse dicitur contra equorum morboa, ubi in ταλάντιον forte latet γαλινόν ἄλιν. Quae adduntur: *συνεφερόμενην διαμετρισμένους κρίσιν ἰνοῦν αὐτά:* eadem Plinius 25. s. 30. de centauro chironio: *cohaerescere etiam carnes tradunt, si coquantur simul.*

Id est farinae) Haec supra desunt.

Igitur recte inclusi Gesner.

Haec omnia ita) Haec usque ad finem sectionis variavit supra Vegetius vel librarius, ubi vide.

Gentianae) Est haec potio diapedote, quam repetit sect. 8. et posuit supra I. 10. 6. ubi aristolochia longa legitur. Ceterum Gesner hic *aristolochiae* reliquerat, postea vero rectum posuerat.

Gisni) Goth. *gisin*, sed ita ut facile *gyfru* lector non satis attentus inde exsculpere possit. Vide ad IV. (vulgo III.) 2. 14.

Rosati vel absinthiati) Ita cum Morgagni II. 21. scripsi ex libri II. 28. (vulgo I. 56.) 22. Forte etiam olei et rosati legendum est ex scriptura S. M. Vulgatum olim roris Contr. Gesner in Equo p. 491. corrigebat roris *marin*.

7 cornu. Si aestu animal fatigatur, puscam^b cum pul-
legio trito misces, naresque et faciem confovebis: ova
quoque trita cum hemina vini veteris, optimi fauci-
bus infundes, ut per^{*} ovi refrigerium vini^d virtus
accrescat. Maciem languoremque depellit, si semiun-
ciam sulphuris cum myrrhae scripulis quatuor in pul-
verem resolutis ovum crudum et vini veteris sextarius
8 addatur, frequenterque per fauces detur: Diapente^{*}
est, ut^f supra retulimus, necessarium pluribus^g causis
ac morbis, et semper diligenti confectione servandum.
Gentianae, aristolochiae rotundae, myrrhae, rasurae
eboris, et baccarum lauri, de recentibus speciebus
in unum redactis minutissimis pulvis, ex hoc febrien-
tibus plenum cochleare cum tribus unciiis mellis, et
aquae tepidae sextario, in qua radices iuuci et apium
sufficiens decoctum fuerit, per os dabis; ita ut triduo
9 similiter^h cura procedat. Idem pulvis si ultra co-
chlearium cum sextario vini veteris et olei viridis
hemina detur, animal a quibuslibet venenis, vel ser-
pentum aut bestiolarum morsibus liberat. Cui si pi-
peris atque pulegii nec non etiam cymini pulveris
alind cochleare addideris, et cum vini veteris sextario
dederis, omne frigus expellit.

IX. Tussim quoque insanabilem cura^{*} cum hemina
passi et tribus unciiis olei et ovo crudo, si^b per tri-
duum defundis^{*} faucibus, addito fabae polline et
foeni graeci binis cochlearibus. Praeterea valde tus-

rosati. (b) pro *puscam*. Deinceps G. *faciem confricabit.* (c) *ovu lene ref.*
C. ut *ovis bene* — *virtutem* G. (d) *vino vetus adcr.* C. (e) sic C. *diapenton*
al. a. G. (f) *quod* C. S. M. G. (g) *plurimis* C. G. (h) *similis* C.

IX. (a) sic S. *curat* al. (b) si om. C. (c) *defundas* C. (d) sic C. *foe-*

Puscam) Haec est *pusca paleista* cui lene refrigerium vino virtus adere-
IV. (III) 56. 2. *scat.*

Diapente) Cf. ad I. 10. 6. et II.

Cui refrigerium) Ex Cod. lego: 36. (vulgo I. 64.) 4.

sientibus prodest fabae frixae sextarius sine sale, coctae,* sevi caprini unciae tres, butyri^f unc. 3, allii purgati capita tria decocta et^g cum succo ptisanæ data per triduum. Quo medicamento validius creditur: ficus siccae pondera duo, foeni graeci sextarium, tragacanti unciam, pridie in calida infusam;^h anagalliciⁱ unciam, rutae viridis fasciculum, apii fasciculos tres, pariter in aqua diutissime decoques, et faucibus per triduum defundes.^j Curare etiam vulsos creditur, si septem uncias cineris mundissimi ex ulmo^k colligas, addasque^m olei uncias tres, bulbos tritos septem, anagallici unciam, butyriⁿ unciam, sevi caprini unciam, mellis uncias tres, plantaginis viridis tritae uncias tres, passi heminam, ptisanæ vel^o lini seminis heminam: quae ita temperata ut per cornu defluant, per triduum, vel, ut^r necessitas cogit, per plures dies ieiunis^q singulos sextarios dabis. Desperatam tussim saepe curavit potio vilis ac facilis: pulveris ex faba uncias sex, pulveris ex foeno^r graeco uncias sex, enulae tunsae [siccae^s] pulveris uncias sex, pulveris anagallici^t tunsii uncias tres, butyri uncias sex: quae omnia cum tribus boni vini sextariis additoque^y passi sextario uno semis^x pariter agitabis,

nugraeco ul. a. G. (e) Ita C. vulgo coctus, sevi. In C. nivl. (f) but. v. 3. om. F. (g) et addidi ex C. (h) Vulgatum infusa correxi. (i) Symphyti S. M. (z) dabis C. (l) (ex ulmis) ins. S. ex ulmo praeposit C. (m) eo ins. C. (n) butyri hic et al. C. (o) et C. (p) si C. (q) ieiunis om. C. (r) foenig. edd. a. G. (s) siccae om. S. (t) siccati et ins. C. (v) addereq. C. (x) semis om. S. M. (y) defundes C. (z) bibat C. (a) Potionem

CAP. IX. Sine sale coctae) Supra V. 69. (vulgo III. 70.) 6. salis nulla sit mentio, et butyrum omittitur.

Decocta, et) Ex Corb. addidi et,

et cornua post ptisanæ deleui. Supra dat cum passo.

Infusam) Vulgatum infusa correxi ipse, ut et paulo antea truciendi. Supra haec verba variata leges.

et qui equo ieiuno ante lucem bina cornua per os
 5 dabis,^a donec omnem ebeat^a potionem.^a Curam quo-
 que non parum profuisse experimenta docuerunt hac
 ratione compositam. Fabae frixae sextarium sine sale
 decoques, addesque eo^b sevi hircini resoluti uncias
 tres, butyri uncias quinque: in mortario deteres uni-
 6 versa. Praeterea foeni graeci sextarium bene purga-
 tum fervere facies, primamque aquam inter initia
 fervoris^c effundes, addesque aquae sextarios quinque,
 pinguissimas caricis viginti, et glycyrrhizae^d uncias
 quatuor,^e pariter decoquas, donec aqua ad quatuor^f
 7 sextarios redigatur. tunc^g in mortario deteris foenum
 graecum, glycyrrhizam^h et caricis, misesque cum
 faba, superfundis etiam calidam,ⁱ in qua caricae cum
 caeteris coctae sunt: contemperatisque^a omnibus, si
 liquor spissior fuerit, tantum passi addes, ut per
 cornu facile possit exire. diebus plurimis ex eo per
 os singulos sextarios tussientibus dabis.

X. Cossos,^a vermes, vel tineas caeteraque anima-
 lia ventris extinguit, si hemina cineris ex olivae^b
 ligno viridi collecti cum hemina olei viridis per tri-
 2 duum dederis^c ad cornu. Alia quoque confectio,

ad sequentem periodum refert S. (b) eo ins. C. (c) *fervores* edd. a. G.
 (d) *lyricigiae* C. Vulgo *liquiritiae*. (e) 3. C. X. S. (f) Ita pro *tres* S. M.
 et C. (g) sic C. tunc om. al. (h) cum *Caricis* et *lyricigia* C. cum *caricis*
 et *requiritia* missisque Goth. (i) *caldam* C. (a) sic C. *comparatisq.* al.

X. (a) *Ad Cossos* C. (b) *soliſc ligno viride collecto* C. (c) *dederis ad*

Bina cornua) Mensurae nomen
 esse, suspicabatur Gesner; sed me-
 dicamenta omnia per cornu infun-
 duntur animalibus a Vegetio et Colu-
 mella. Quamquam etiam cornu men-
 suram dedit, teste Galeno, uncia-
 rum. Ita enim ille libro primo *περὶ*
γλῆναις οὐγγίαις, ἃς ὡς τὸ πλὸν ταῖς

κίρατι μετροῦσιν ἐπιτετραμμένους ἔξω-
θεν γραμμαῖς τισι κυκλοτερίαις. quem
 locum posuit Cornarius ad Galenum
 Compos. Medie. see. loca p. 438.

Fabae frixae) Eadem variata pau-
 lulum leguntur supra V. 69. (vulgo
 III. 70.) t. ubi vide, et in Hipp. p. 79.

sed^d quae saepe mortiferam liberat passionem. pulveris^e santonici, itemque^f absinthii Pontici, nec non lupini crudi, et herbae centaureae, et ervi pollinis, et seminis raphani binas uncias mittis, addisque cornu cervini unciam,^g sinopidis Pontici^h pastillos tres, opopanax semiunciam, vini tenetaniⁱ vel alterius austeri sextarios duos, olei viridis sextarium, quae tepefacta ita animali defundis, ut per os cornu accipiat, in clivo^j constitutum, quatenus succus facilius ad interiora perveniat. Postero die idem animal primum, constituatur in clivo, et per clysterem intestino^k illius tepidae potionis sextarius ingeratur,^m quatenus alternis diebus ex utraque parte iniecta potio coagulare,ⁿ quod appellatur, possit infundere, in quo illae noxiae bestiolae congregantur,^o et pertuso ventriculo excruciatia doloribus animalia perimunt.^p Est et tertia^q confectio non minus valida: Radices capparis Siculi, vel baccas lauri^r cum foliis ad unam libram deteris,

cornum C. (d) sed aquae S. eadem quia C. quae eadem S. M. (e) pulverem C. (f) it. abs. Pont. om. C. (g) opii sem. ins. C. (apii seminis unciam) ins. S. (h) pro Ponticae. (i) tenibati C. territani Goth. (2) declivi S. M. (l) intestino ins. S. (m) inrigetur C. ut per clystere — inrigetur Goth. (n) longanone S. M. quam gulare Goth. (o) congregatur C. et S. M. Vulgo coguntur. (p) sic C. et S. M. pereunt al. a. G. (q) lauri ius. C.

CAP. X. Pulveris santonici) Supra II. 46. (vulgo I. 44.) 5. Santonici, absinthii p. pulveris. ubi S. M. pollinem.

Centaureae) Supra pro ea posuit seminis nasturtii, et addit seminis coriandri heminam.

Raphani) Supra seminis radicem — scobis cornu cervini.

Sinopidis Pontici) Sic et supra. Ponticae malebat Morgagni. Deinceps pro opopanax supra est pollinis ervi uncias 3. velut S. M. orobi; sed

alio loco habet ibi opopanax unciam unam.

Tenetani) Supra vini austeri sextarios tres, vel ut S. M. quatuor. Vini cognomina varia coniecit Morgagni, verum ex varietate scripturae non facile est assequi coniectura.

Olei viridis) Supra olei Hispani sext. unum.

In clivo) Supra II. 47. (vulgo I. 45.) contra clivum, et in clysteris mentione, caput animalis in valle statues et clunes ad altiora convertes.

pariterque ^a conmiscet, addisque ^a aceti sextarios duos. Quod medicamentum interdum per os (sicut superius ^a dictum est) interdum per intestinum iniicit animali, ut internos hostes potionis austeritate consumas.

XI. Adversum omnia genera morborum salutaris confectio praeparanda est, ut inter ipsa initia ex conditis possit occurri. Cassa ^a est enim medicina quae sera est. Myrrhae troglodytis ^b libram, turis masculi libram, mali Punici corii ^a tunsii selibram, piperis uncias tres, ^d croci uncias tres, acaciae rufae selibram, Cadmiae ^a botryodis selibram, resinae ^f ustae selibram, absinthii Pontici ^e selibram, pulveris serpylli selibram, betonicæ ^b selibram, centaureae selibram, sagapeni selibram, saxifragae selibram, peucedani selibram.

(*a*) par. comm. om. C. (*b*) ex sext. turis, cappar. emla. [l. e. heminam] quoque seminis coriandri, et emin. turai et emin. seminis eruae deferens pariterque ius. C. (sextarius vini, cappar. heminam, et seminis eruae, iere simul, misce addens aceti H—S.) ius. S. cum foliis ad unum libram datis addisque iuris cappar. heminam, seminis coriandri, eminam nasturtii et easinum seminis eruae, deteris pariterque commistis addes aceti etc. Go. (i) superius om. C.

XI. (a) Sic S. M. Causa enim medicinae quaerenda est aliae. Margo tamen Fabr. habet cassa. Corb. Causa est enim med. quae servanda est. Go. Cassa enim nec materia neque sera. (b) Vulgo deest. troglodis iusserit Corb. (c) Vulgo libram. Corb. corium tunsium selibram. (d) sex C. (e) cathimiae butrotis F. S. et in marg. Casmiae. Casmiae botryi C. brutotis Goth. (f) res. ustae om. S. M. res ustum C. perustum Goth. (g) Pontici om. C.

CAP. XI. Ex conditis) in usum reconditis medicamentis interpretatur Gesner. Equidem malleti verbis transpositis legi confectio ex conditis praeparanda.

Tunsi selibram) Corb. Lectionem firmat comparatio luci supra I. 16. 5. ubi eadem formula est, momento etiam Morgagni. Ibi sunt piperis un-

ciae 3. (in Corb. sex) et croci unciae tres.

Cadmiae botryodis) Ita scribi voluit Morgagni IV. 48. cui obsecutus est Gesner. Verba resinae ustae omittit S. M. eis substituit Corb. res ustam, quam glossam esse Cadmiae suspicabatur Gesner. Supra I. 16. 5. cadmia cum e sine omittitur, et mensura in pluribus variatur.

quae omnia bene tussa et cribrata [in¹] mellis optimi² tribus sextariis misces, et ad carbones leniter³ paululum coquis, post in vase stanneo vel vitreo condita⁴ servas, ex qua confectione morbidis etiam,^m si feбриunt, adⁿ diem singula cochlearia maiora^o cumulata cum hemina aquae tepidae et olei floris tribus unciiis dabis. Quod si absque febre sunt morbidi, vel convalescere iam^p coeperint, cum vino et oleo plurimis diebus dabis, donec animal liberetur. Quam validissimam et approbatam^q noveris potionem.

XII. Suffimentorum compositio fascinum pellit, lustrat animal, fugat daemones, submovet morbos. Odor^r namque fumi ac spiritus per os ac nares ingrediens penetrat ad viscerum^b omnes recessus, ac curat saepius loca, quae potiones non potuerunt curare.^s Sic^t tussis etiam in hominibus suffimentorum vapore praecipue sanatur. Denique^u desperatos et^v periculosissimos morbos auctores^w mulomedicinae adserunt non ex pabulo^x aut aquarum vitio sed aëris corruptione descendere.^y Et ideo facilius languorem, quem pestilens morbus¹ ingessit, suffimenti^z salubri

(h) Pettonicae C. (i) in om. C. (z) leviter edd. a. G. (l) recondita C. (m) animalibus si etiam C. etiam ins. ex S. (u) diebus singulis S. M. (o) minora C. (p) sic C. etiam al. (q) probatam C.

XII. (a) odoris u. fumus C. (b) sic et S. M. ulcerum al. a. G. (c) nec tangere ins. S. M. potio potuit Goth. (d) Sic tussis etiam in omnibus suffimentorum praecipue vapore sanantur C. sicut etiam in hominibus suff. vapore pr. sanantur S. M. Vulgo erat: Etiam in hominibus suffimentorum vapor praecipue sequitur. (e) de quibus C. (f) aut sicut mulo medici edd. a. G. nobiscum C. (g) stobuli C. (h) descendentes edd. a. G. (i) ventus ingesserit C. (z) suffimentorum solubri curatur adflatu. Cuius talis est compositio. Sulph. C. suffimentorum Goth. Vulgo erat: suffimenti huius curot

Stanneo) Vulgo stogneo hic et supra; sed altero loco verum officinae libri scripti.

Olei floris) Supra olei optimi.

CAP. XII. Multa et enormia huius capitis vitia ex libris scriptis correxi, et ex loco gemino I. 20. Lacunas etiam ex libris supplevi.

curatur afflatu. Cuius talis est compositio; Sulphuris³ vivi libram, bituminis Iudaici libram, opopanax¹ unciam, ^m galbani selibram, castorei selibram, aerisⁿ crudi selibram, albitis selibram, salis Ammoniaci uncias tres, rasurae cornu cervini uncias tres, sinopidis^o uncias tres, gagatis foeminae uncias tres, lapidis gagatis masculi uncias tres, lapidis haematitis^p unciam unam, lapidis sideritis unciam unam, lapidis argyritis unciam unam, caballiones marinos septem, stellas^q marinas quatuor, pilas^r marinas septem, caudas^s marinas septem, ungues marinos septem, uvae marinae uncias tres, medullae^t tedae pineae pondera^v tria, cedriae pondera^v tria. picis liquidae pondera^v tria, ossa sepiae septem. haec siccata pariter deteruntur⁴ atque miscentur. ex quibus unum cochleare, cum^x opus fuerit, vivis carbonibus aspergis, et cooperto^y capite, ut fumum per os naresque suscipiat, animal suffis. Quod suffimentum praeter curam iumentorum, sanat incurrentes^z hominum passiones, grandinemque depellit, daemones abigit^{zz} et larvas.

afflatus. At talis compositio suffimentorum. (l) *apop.* C. (m) *unciam om.* C. (n) *Vulgatum ciceris crudi — albitis selibram om.* C. *aëris crudi sel. sulphuris unam, therbintinae sel. salis S. M. Margo Fabr. aëris usti.* (o) *lapidis gagatis foeminae et maris ana unc. tres S. M. lapidis gagatis masculi unc. 3. lapidis galactis unc. lapidis ematitis unc. 3. C. unde masculi inserui.* (p) *Vulgo ematitis.* (q) *scillas C. stincos, caballos marinos ana unc. VII. S. M.* (r) *sic C. pallas al. a. G.* (s) *caud. mar. VII. om. C.* (t) *medullam C. modullae edd. pineae, cedriae ana pond. 3. S. M.* (v) *lib. C.* (x) *si C.* (y) *operto C.* (z) *et incursitantes C.* (zz) *abicit et umbras fugat C. daem. alligat Goth.*

Aeris crudi) Ita M. Fabr. et S. M. Vulgo *cicris*. Supra I. 20. in eadem formula vulgo erat *ycros crudi ana uncias 6*. Ibidem pro *albitis selibram* est *salis cappadocis uncias tres*; siapis plane omittitur.

Stellas) Supra omisit stellas et

pilas. In Corb. est *scillas*, in S. M. *scineas* pro stellas.

Medullae) Supra *medullae cervinae, cedrei, picis liquidae ana pondera tria*.

Et larvas) Supra est: *et acrem defecare dicuntur*.

XIII. Quadrigarium pulverem vocant, qui ex diverso pigmentorum genere mixtus et per se adiuvat animalia, et aliis potionibus pro modo vel curae ratione miscetur. Huius Chiron^b talem compositionem² saluberrimam credit.^a Tracanti pondera tria, aloës^d uncias sex, myrrhæ uncias sex et -)^f 1, costi unciam unam et -)^f 1, amomi^e unciam unam et -)^f 1, cassiæ^h unciam unam et -)^f 1, gentianæⁱ libram unam, aristolochiæ libram, centaureæ libram, betonicae libram, saxifragæ libram, samsuci libram, opii^m libram, abrotani libram, eupatorii uncias sex, cardamomi uncias sex, folii uncias tres, spicæ nardi uncias tres, spicæ Celticæ uncias sex, asari libram, danci uncias tres, castorii uncias sex, opopanaxis uncias sex, galbani uncias sex, struthiiⁿ uncias sex, panacis radicis uncias sex, liquiritiæ^o uncias sex, aristolochiæ longæ unc. iii. absinthii^p fasces tres, succi herbae peristereonis cyathos duos, radices vel surculos ipsius herbae peristereonis siccas et cribratas drachmas 6, hæc omnia pariter conteres, et diligentissime^q in vase vitreo vel stagneo servabis. Pcla.

XIII. (a) Ita pro curatione C. (b) Cyro C. (c) dedit C. S. M. (d) aloë S. (e) septem S. M. (f) et -) 1. sm. C. (g) Armoniaci edd. nobise. C. Amomi, myrrhæ, costi, cassiæ uno unc. VII. S. M. (h) cassiæ S. M. (i) gentianæ, aristolochiæ, meliloti, cent. betan. saxifr. cynorizæ, sinopsis succi, hyssopi, abrot. ano lib. 1. Eupatorii, cardamomi ana unc. VI. folii, spicanardæ, ana unc. III, spicæ Celticæ unc. VI, asari lib. 1. danci unc. III, Castorei opopanaxis, Galbani, struthii, radicis panacis uno unc. VI, liquiritiæ aristolochiæ longæ ano unc. III, absinthii fasciculus III, succi peristereon cyathos duos, radicum peristereon vel foliarum pulveris unc. VI. Hoc etc. S. M. (2) meliloti lib. 1. ins. C. meliloti pro aristolochiæ Goth. (l) cynanthus lib. 1. C. h. e. schœnanthus. Goth. inserit yrinantes libr. (m) yscopi C. h. e. hyssopi. (n) Vulgo stutii. (o) licinæ C. glycyrrhizæ verum. requiriæ Goth. (p) aristolochiæ longæ unc. II, absinthii fasc. III, succum herbae peristerei cyathos duos, radices vel surculos ipsius herbae peristerei siccos et cribratos drachmas 6. Hoc omnia C. Aristolochiæ unc. 3. inserit etiam Goth. Unde addidi. Deinceps vulgo etal: peristerei siccas et cribratas uncias quinque, hæc omnia etc. (q) di-

gonius vero * quadrigarii pulveris eiusmodi composuit confectionem: Cinnamomi, spicae Syriacae, spicae Indicae, croci Siculi, myrrhae Troglodytis, schoenanthi,* piperis nigri, piperis longi, mannae¹ croci, betonicae, cassiae nigrae, trissaginis,* folii, nardi, lentisci,* cepae Indicae (nardi,* storacis) acori Pontici,* turis masculi, irisillyricae, thymi Cretici, piperis albi, calami aromatici,* asari Pontici, petroselini, mannae croci, mali terreni, gentianae, rosae aridae, cassiae fistulae, enulae: omnia aequis ponderibus pro modo animalium misces, conteris, cribras, in pyxide^b vel vitreo dolio condis, et cum opus fuerit singula cochlearia vel amplius, si vires animalium* patiuntur, iumentis singulis dabis, addito vino et oleo. Interdum aliis potionibus misces, si ratio artis, vel cura mandaverit. Absyrtus quadrigarium pulve-

ligerter servabis C. (r) quoque C. Hinc reliqua om. S. M. (s) Vulgo *scieni*. Corb. *scinoatos*. Goth. *soeni*. (t) *Xylocinnamomi cassiae, betonicae, cassiae nigrae* Corb. Vulgo ante Gesu. erat *cassiae*. (v) *trissaginis* Go. (x) Ita pro *lentisci* C. Goth. (y) *nardi stor.* om. C. paula antea vulgo *cepe Indici*. (z) *meum* addit C. (a) *Syriaci* C. (b) *pyxidem vel vitreum dolium condet* C. (c) *animalium* addidi ex C. (d) ante Gesu. erat *nidafantis* qui

CAP. XIII. *Troglodytis*) Hippiatr. p. 305. *τρογλήτιδος σχοινάουνης*, unde vulgatum *scieni* correxi.

Mannae croci) Bis in eadem formula nominatur, ab Hipp. omitta. Est *χρομόμυγμα*. Betonicae omittunt etiam. Hipp.

Cassiae nigrae) Graece est *κασσιέ μαλαίνης*. Morgagni *acaciae* malebat, sed locum Hippiatr. ignorabat.

Trissaginis) In Hipp. desunt haec *folli, nardi, lentisci*. Pro *trissagiae* Hippiatrica onnant *chamaedryn*.

Cepae Indicae) Vulgo *cepe Indici*. Graece est: *χρομών ἰνδικῶν* pro *χρομών ἰνδικῶν*. An fuit *ισσαίων*. Issi-

cae? quod genus ex Theophrasti H. P. VII. 4. laudat Plinius 49. sect. 32.

Nardi storacis) Haec duo vocabula, in Corb. omitta, ut etiam in Hipp. inclusi.

Acori) Hipp. *ἀγρίου ποντικῶ* male; deiotepi *ἰριω* *λευκῆς*. omitta *thymo, pipere albo, calamo*. Postea pro *asari pontici* in Hipp. est *λατάρου ποντικῶ*.

Petroselini) Hippiatr. *πετροσέλινου ξηροῦ πασίης σύμμιγτος*. omitta *male terreno et enula*. Itaque ibi ex h. l. lege *πετροσέλινου, ῥόδου ξηροῦ, κασίης* etc.

rem hac ratione composuit: Folium, spica nardi, crocus, piper album, piper longum, piper nigrum, opopanax radix, cassia dafnitis,^d cassia marmalitis,^e cassia^f nardina, irisillyrica, apii semen, malum terrae, peucedanum, sabina,^g gentiana, herba^h rosina, thymum, myrrha, trixago,ⁱ costum, tus masculum, gesse mantium,^j malum Punicum, calamum aromaticum, rosa sicca, ruta agrestis, petroselinum, aristolochia longa, amomum, calamum Syriacum, herba Artemisia. haec omnia pro numero animalium praeparas, aequis ponderibus misces^k et tundis, cribratasque^m servabis ad diversas passiones.

XIV. Causticum humectata siccatur, laxata constringit, luxataⁿ reparatur, laesa confirmatur. Huius Chiron^b talem compositionem demonstrat.^o Bituminis Iudaici pondera duo, bituminis Apollonii pondera duo, mannae^a turis uncias sex, bdellii^c Arabici uncias duas,

ex Corb. dedit dafnitas. Valgo etiam bis cassiae erat. (e) assimilat C. marmalitem Go. (f) cassiam nardinam, yrisillyricam Corb. (g) radicem herbae Sabinae C. (h) herbam clerusimam, pernam C. herba rosina Go (i) traxaginem C. (j) gessemante cumeim iunoanicum punicum C. (l) Ita C. pro intermiscet. (m) Ita C. pro cribrasque et servabis, adversus passiones usurua.

XIV. (a) Ita pro parat C. et Goth. in quibus tamen est laxa. reparat etiam coniecerat Cl. Murg. IV, 50. (b) Cyron C. (c) demonstravit. Sulfur Ind. C. (d) Smyrnae et turis ana unc. VI, Bdellij unc. II, Cerac propoleos unc. II, opopanax unc. II, castorei, galbani, styracis ana unc. II, me-

Dafnitis) Vulgatam *nidafantis* ex Corb. in *dafnitas* mutaverat Gesner, equidem ex Gothani libri *daphnitis* verum dedi, et bis positum *cassiae* correxi. Deinceps *assimilat* Corb. *mas malitem* Goth. Recte Gesner ex Dioscor. I. 42. censet vulgatum corrigendum; in ipso tamen Dioscoride lectio variat inter *μουλξίτις*, *μουλξίτις* et *μουλξίτις*. Idem I. c. 42. cinnamomum *μούσλον* (Al-

dino *μούσλον*) simile esse ait cassiae, *μούλξίτις* dietae, ubi Aldina *μούσλίτις* habet. In Galeni libro de Ther. ad Pisonem cinnamomum est *μούσλον* Cassiam dapsilum Dioscoridae Plinius daphnoidem appellat, Nardiam alibi non reperi nominatam.

Calamum Syriacum) qui distinguatur ab aromatico, disputat Boetius ad Theophr. p. 4005. b. unde dicitur Syriacus, vide in Indice.

medullae¹ cervinae pondera duo, propoleos² uncias duas, galbani uncias duas, guttae storacis uncias duas, cerae communis pondera duo, resinae cavealis³ libram unam, visci Italici uncias tres, apochymatis⁴ uncias duas, succi hyssopi uncias duas, guttae Ammoniaca⁵ uncias duas, picis Brutiae⁶ libram. [liquefacienda⁷ liquefac, pulverem aliorum addens agita et coque, ut sit una substantia; quo uteris adversus vesicas et suffusiones, quae nascuntur in genibus et tibiis et nodis et articulis: et glandulas et ossilaginem curare creditur]. Pelagonius causticum, quod suffusiones vesicasque siccaret in genibus vel articulis, hac ratione composuit: Cerae Punicae⁸ libram, resinae pondera duo et semis, galbani uncias tres, asphalti Iudaici pondera duo, myrrhae secundariae pondera duo,⁹ bituminis libram, Ammoniacy¹⁰ uncias sex, costi uncias sex. Verum caetera decoquis in cacabo fictili novo, quae¹¹ cum refrixerint, addis

dullae cervinae pondo 11, azungiae pondo 11, resinae pond. 11, terebinthinae lib. 1, resinae abietis lib. 1, visci unc. III. S. M. (e) videllae Arabicae C. conf. 3, 28, 4. (f) cerae propolis unc. 2, apocynacis unc. 2, castorei unc. 2, galbani unc. guttae storacis unc. 2, medullae cervinae p 2, cerae communis p 2, azungiae p 2, resinae fraxae p 2, resinae terebinthinae lib. 1, resinae recuminae lib. 1, resinae abietis lib. 1. (g) propulei edd. propolei Goth. (h) cabialis edd. a. G. (i) apoxima edd. a. G. apocima C. M. nobiscum ipse C. (2) Armon. edd. a. G. (l) brittiae C. brutiae al. nos sequimur rationem et Morg. IV, 64. Gesu. (m) inclusa ins. S. M. (n) Ponticae C. (o) visci Campani p 2. ins. C. (p) Auca. C. armon. al. Vnde

CAP. XIV. Guttae storacis) Convenire videtur gutta ammoniaca mox posita. Plinius 12. s. 32. de lure: quod ex eo rotunditate guttae pendit, masculum vocamus—Graeci stagonian et atomum tali modo appellant—stiamnum tamen inveniuntur guttae, quae tertiam partem minae hoc est 28 denariorum pondus aequent. Storacem in Creta novit Plinius, circa Italiar-

tum in Boeotia Plutarchus Lysand. c. 28. Est styrax officinale Linn. Cf. Dioscor. I. 79. Du Hamel Traité des Arbres T. 2. p. 238.

Ossilaginem) Vulgatum ossilaginem ex secl. 1. correxi, auctore illi Sambuci librum. Videri mihi antilaginem eandem cum uredine et urigine, cxi supra ad III. (vulgo II.) 52.

asphaltum et Ammoniacum et costum pro mensura, qua scriptum est, tritum ad modum farinae, et agitabis, et iterum coques, ut sit una substantia; quo uteris adversum [venas^r et] vesicas et suffusiones, quae nascuntur in genibus aut in tibiis aut internodiis^r aut in^r articulis, usque eo ut etiam^r ossilaginem curare credatur.^a Malagma quoque causticum hac voluit ratione componi. Picis pondera duo, cerae pondera duo, galbani uncias tres, resinae libram, adipis taurinae pondera duo, bdellii^r uncias septem, thuris^r pollinis uncias tres, resinae terebinthinae uncias sex, visci pondera duo, glutis^a uncias tres. Absyrtus huiusmodi causticum ad^b curam glandularum:^c resinae frixae uncias tres,^d picis durae uncias tres, bituminis Iudaici uncias tres, evisci^e uncias tres, galbani uncias tres, bituminis Graeci uncias tres. haec omnia in vino^f decoquis, bitumen vero contundis, et superimmittis.^g

nisi sumus *Armeniacum* hic et aliis aliquot locis reponere, quod illud pigmenti genus ad Malagmas in priore commoendetur. Gesn. Deioceps Go. verum etiam. (q) quae e. refraxerint C. (r) venas et om. C. (s) internodiis C. h. e. internodiis. (t) in om. C. (v) etiam ius. C. (x) hic C. credantur al. (y) videllae unc. 3. C. bidellae Goth. (z) thur. p. v. 3. om. C. (a) guttae C. (b) Ita C. pro hac ratione composuit. (c) Ita pro glandularis C. (d) resinae asturicae (quid si Etruscae de qua Diosc. 1, 92.) unc. 3, resinae terebinthinae unc. 3, cerae unc. 3, picis durae unc. 3, bituminis Iudaici unc. 1, dauici unc. 3, bituminis Graeci unc. 3, galbani unc. 3. (e) visci coniect. Murg. IV, 42. (f) unum C. (g) superimittit C.

Glutis) Corb. guttae habet. *Glutinis* corrigebant Rhodius et Morgagni. Gesner vulgatum defendit, et supra V. 65. (vulgo III. 66.) vulgatum *glutis taurini* ex Corb. (et Goth.) mutavit in *glutis taurinae*. Idem vulgatae patrocinium quaesivit ab Ausonio Idyll. XII. 8. Certe in *Sonipatri* loco. Haec *glus glutis*, alii *gluten* dixerunt. parum praesidii est;

nam editiones principes, Neapolitana, Basileensis et Hunoxiana ibi habent *glus glutinis*, monente Morgagni. Nominativum *glus* et ablativum *glute* auctoritate Ausonii et Paulini firmavit Gesneri Thes. L. L. In Marcello Empirico p. 194. *glus taurina* contra ventris inflationem imponitur.

XV. *Compositio malagmae ad tumores^a nervorum.* Galbani uncias duas, resinae libram, Ammoniacy selibram,^b picis Brutiae^c selibram, cerae libram^d olei quod temperare possit. Item malagma ad tumores duros et veteres. Galbani libras duas, Ammoniacy selibram, resinae terebinthinae selibram, opopanacy libram, storacis libram, cerae rufae libram, bdellii^e libram, piperis albi unciam unam; baccae lauri libram, piperis longi unciam unam, picis Brutiae^c selibram, olei irini quantum^f sufficit.

XVI. Collyrium fistulare, quod conficitur, ut^a immittatur in fistulas vulnery, quae ab initio curata fuerint negligenter. Formatur autem ad^b mensuram ipsius fistulae, ut, cum immissum fuerit, eandem possit implere, ut celerius [iam^c] consumta duritie, caro viva ducat solidam cicatricem. Misy libram, feculae libram, aeruginis libram, chalcitis libram, cymini uncias sex, teres cum aceto et collyria facies.
2 Item aliter componitur collyrium fistulare: Misy, aeruginis, chalcitis libras singulas, mellis uncias sex, lonchitis^d pondera duo, coquas^e ex vino veteri pastillosque inde^f facies fistulis inserendos.

XV. (a) tumorem nervorum. Galb. C. pro duros etiam nervorum S. M. Vulgo duros et veteres. (b) lib. 1. C. (c) sic S. M. britiae C. britiae pl. piers buiric Goth. (d) selib. C. (e) videllae C. (f) quod satis est C. olei immittis Goth.

XVI. (a) immittatur, om. ut C. (b) in C. (c) iam om. C. (d) lactis F. M. S. M. longitae C. In Goth. gongitis. Vulgo zungitis. (e) coques cum C. (f) inde om. C. Delceps Goth. infovendos.

Cap. XVI. De argumento vide supra ad V. 25. (vulgo III. 26.) 2.

Duritia) Callositatem supra dixit; graece est *εργαζα* Hippiatr. p. 270 ubi collyria diversas ab his posita reperies.

Aceto, et collyria) Vulgo vel collyria, quod sententia postulante correx.

Lonchitis) Quod ex librorum scriptura coniecerat Gesner, posui pro *zungitis*. De lonchitide vide Dioscor. 3. 161. Plinium 20. sect. 88. et Galenum Fac. S. M. libro 7. cuius radicem lieni, semen hydropicis prodeesse refert Plinius.

XVII. Compositio malagmae crudae. Calcis vivae libras duas, sinapis^a Alexandrini libram, ficus^b siccae uncias sex, axungiae quantum^c sufficit, immisces,^d contundis, et uteris.

XVIII. Compositio synchrismae. Cerae rufae^a pondera duo, resinae frixae pondera duo, olei lanrini libram, sepi taurini libram, axungiae libram, mellullae cervinae libram, olei^b Cyprini, aeruginis, hyssopi, axungiae veteris libras singulas: haec omnia^c pariter ad carbones decoquis^d et uteris.

XIX. Traumaticum medicamentum curationi vulnerum valde convenit. Nam absunta^a putredine vivam carnem ad sanitatem reducit.^b Huius est talis compositio. Misy libram, chalcitis pondera duo, aeruginis libram, pariter colabis, et supra tegulam^c in igne^d pones, et coques ut rubeum fiat. Post in mortario teres, et ad similitudinem farinae pulverem facies. Deinde duos sextarios mellis in olla nova coquis cum^e vino, et cum fervere^f coeperit, adicies^g pulverem supra scriptum, agitabis, et pariter decoques: refrigeratoque ad cancrumata et^h plagas velⁱ famices ad cicatricem reducendas uteris. Traumaticum quoque hac ratione componitur: Misy, cadmiae,^a aloës,^b acori libras singulas, aeruginis libras duas, chalcitis libram.

XVII. In hoc et proximo capite, quae lemmatis locum occupant ad contextum ipsam redire, h. e. in locum suum, iussi. *Gren.* (a) sic C. qui firmat adeo coniecturam Cl. Morgagni IV, 51. Antea *Gren.* erat *sinapidis* (b) *pisis* C. (c) *quod* C. (d) *et unum contundes C. in unum* *Goth.*

XVIII. (a) *Afrae* C. (b) *olei Cypr. lib. 5, aeruginis lib. 1, axungiae vet. lib. unam* S. M. *hyssopi* mentio mihi displicet. (c) *omnia om.* *Corb.* (d) *coques* C.

XIX. (a) *consumta* S. M. (b) *adducit* C. (c) *tegulas* C. (d) Ita pro *ignem* C. (e) *cum vino om.* *Corb.* (f) *bene* C. forte *snit* *ferbere.* *Gren.* (g) *adicies* *ius.* C. (h) *cancrumata, plagas* C. *cancrumatiam et pl.* *Goth.* Vulgo *cancrumatas plagas, ad famicem et cicatrices.* (i) *et famices vel ad cicatricem* C. *famices* *Gothano.* (2) Vulgo *cathimiae* legitur. *Cosinae* C. (1) *aloës cumves lib. 1, aerug. etc.* reliquis *om.* C. *alios* *rues* *Goth.*

mellis libras duas in olla nova decoques, refrigeratoque uteris.

XX. Malagmae quoque istiusmodi^a compositio approbata^b est. Mellis libram, galbani, storacis,^c hdel-
lii,^d piperis albi singulas libras, Ammoniacy pondera
duo, medullae cervinae, baccarum lauri ana libram,
thuris pollinis uncias duas, sepi caprini uncias
quinque.

XXI. Malagmae quoque medicamentum hac ratio-
ne componitur: Ammoniacy uncias tres, cerae libram,
nitri floris uncias duas, resinae terebinthinae pon-
dera duo, storacis uncias tres, baccarum lauri uncias
sex, olei Cyprini uncias tres,^a olei laurini uncias
tres, medullae^b cervinae uncias sex, olei rosati uncias
tres, adipis aserinae^c uncias sex, hyssopi uncias qua-
tuor, adipis^d cervinae uncias sex, opopanacis uncias
sex, piperis albi uncias duas, galbani uncias tres,
axungiae veteris libram, aceti acerrimi heminam,
thuris inasculi uncias quatuor.

XXII. Absyrtus compositionem^a anacollimatis eius-
modi composuit et prodidit: Floris nitri sextarium,
opopanacis uncias tres,^a croci Siculi uncias duas, pi-
peris albi unciam,^b pollinis turis uncias tres, cochleas
contusas decem, bulbos viginti, avellanas viginti,
quae omnia contusa et permixta si aceto temperaris,^c
divulsa coniungis. Efficacius tamen est, si de locis^d
dolentibus emissum sanguinem ipsius animalis addi-

XX. (a) basilicae add. in lemmate. (b) probata C. (c) storacis om. C. propoleos substit. S. M. (d) videllae C.

XXI. (a) Hoc et Iria proxima capita om. S. M. (b) olei ydrini unc. 3, olei rosei una. 3. ius. C. olei irini unc. 3, aperte Goth. (b) medullae — un-
cias 3. om. C. (c) asarinos C. Voluitque aserinae Vegetius? (d) medullae
C. vid. not. c.

XXII. (a) compositiones anacolematu C. (b) semunc. C. (c) temperes,
devulsa coniunges C. (d) Ita pro si locis dolorosis C. (e) sic C. synceri-

deris. Compositio synchrismae.* Storacis uncias qua-
tuor, Ammoniaci uncias tres, medullae cervinae un-
cias duas,^f olei gleucini^g uncias sex, olei Cyprini
uncias tres, sevi taurini uncias tres, resinae terebin-
thinae uncias quatuor, adipis ursinae uncias tres,
adipis leoninae uncias quatuor, propoleos^h uncias
tres, olci veteris uncias sex, azungiae veteris libram,
olei Sabinensisⁱ libram, opopanacis, galbani uncias
tres. haec ad carbones lentis vaporibus decoquuntur,
et unctionem saluberrimam praestant.

XXIII. Compositio malagmae crudae talis est. cerae
Punicae selibram; Ammoniaci selibram, bdellii^a un-
cias tres, storacis uncias duas, sagapeni^b uncias qua-
tuor, thuris pollinis uncias sex, olci veteris uncias
quatuor, propoleos^c uncias duas, medullae cervinae
uncias sex, sepi taurini uncias duas, resinae frixae
uncias duas, adipis ursinae,^d uncias duas, adipis
leonis uncias duas, opopanacis, baccarum lauri, ana
uncias duas, olei Cyprini uncias quatuor, gentianae
uncias tres, resinae Colophoniae uncias sex, galbani
uncias sex.* Item alia compositio malagmae: Cerae,^f
Ammoniaci ana libram, storacis uncias sex, sagapeni^g
uncias tres, thuris pollinis uncias tres, medullae cer-
vinae uncias quatuor, opii^h Hispani uncias duas, pro-
polcosⁱ uncias quatuor, sepi caprini uncias sex, gal-
bani uncias sex, picis Brutiae^j uncias quatuor, resinae

mae al. n. G. (f) turis pollinis unc. 3, oleum laurinum unc. 2, ins. C.
(g) Vulgo glaucini. (h) propolei F. propolini C. propolei Go. (i) sic C.
et Morg. IV, 52. Savurensis al. n. G.

XXIII. (a) videllae G. (b) sic C. sagapini al. (c) propolei F. populei
S. propolis C. propolei Goll. nobiscum Morg. IV, 52. (d) ursini — leo-
nini C. (e) resinae terebinthinae unc. 6. G. (f) Cottitae sacrae lib. Coeb.
(g) opium Spanum C. Videtur olei verum esse. (h) adipis ursini unc. 3,
apopanacis (ita solet pro opop.) unc. 2, olei cyprini unc. 3, galbanum ins. C.
(i) brutiae edd. brutiae C. Brutiae S. M. vid. Morg. IV, 64.

terebinthinae uncias tres, resinae frixae uncias quatuor, aceti acerrimi uncias quatuor, olei lentiscini uncias sex, olei irini uncias quatuor.

XXIV. Compositio malagmae ad uligines. Salis Afri libram unam, bulbi libram, nitrum,^a sulphuris libram unam, mysi libras duas, olei libram. his coctis diligenter uteris.

XXV. Compositio malagmae ad nervos. Sulphuris vivi, aluminis, resinae, picis Brutiae ana libram unam, cerae pondera duo, medullae cervinae libram unam. haec omnia pariter diu agitas aut verberas.

XXVI. Compositio traumatici.^a Gallae uncias quatuor, aeris usti uncias tres, corticis mali Punici^b uncias tres, misy uncias quatuor, vini unciam unam, aceti uncias tres, in olla nova excoquis et uteris.

XXVII. Collyriorum quoque confectiones.^a Absyrti, Pelagonii, Chironisque^b subiecinus. Ad album enim de oculis tollendum^c et abstergendum Absyrtus tradidit^d nuces avellanas^e purgatas comburi debere donec redigantur in cineres, in mortario deteri, addique eo mannae thuris idem pondus, quae diutissime trita et creta^f melle optimo^g adiecto comprehenduntur, et sic inungitur animal. Idem Absyrtus eiusmodi collyrium laudat. Piperis albi graua octo, mellis Attici

XXIV. Hoc et duo capp. proxima om. C. (a) nitrum om. F.

XXVI. (a) traumatici S. M. (b) misy una drachmas tres, vini, aceti ana uncias tres S. M.

XXVII. (a) Ita pro Compositionibus collyriorum dedi ex Corb. (b) Cyronis C. (c) tollendum et om. C. (d) tradit C. (e) avell. purgatas comburi debere — deteri, addique eo C. Habet etiam in marg. Fabricianus liber, nitrum, it. ad. miseri: sed non iudicatur, quo sint referenda. Vulgo erat: avellanas combustas donec — deteres addesque. (f) creta ius. C. (g) opt. acetique mysi libr. 1. comprehenditur, et sic inungitur animal C. Vulgo est:

CAP. XXIV. *Uligines* Cf. ad III (vulgo II.) 32. 1. detritis.

uncias duas, croci uncias duas, sepiae marinae testae^b diligentissime tritae uncias duas, balsami unciam unam. Pelagonius tale collyrium monstrat. Pariter^c oleum, sal,^d resinam, cerussam, opobalsamum, addito melle^e deteris atque componis,^f alternis diebus inducis usque ad sanitatem. Nardinum quoque collyrium hac ratione composuit. Viola^g uncia una, spicae nardi uncia semis, cassiae,^h myrrhae unciae tres, croci unciae tres, olei Cyprini unciae sex, piperis albi unciae duae, eyminiⁱ unciae tres. Item alia collyria^j composuit. opobalsami, croci, myrrhae, salis Hispani,^k lepidis, ossis sepiae, singulas uncias, cadniae^l uncias duas, afronitri unciam unam, mellis Attici libram. Chiron etiam vetera glaucomata hac^m collyrii indicatⁿ confectione purgari. Cornu bubulum^o extremum, ubi solidum est, combures, ac^p thuris masculi pulverem, stercoris quoque humani combusti et salis Ammoniaci pari mensura pulverem facies,^q piper longum, ossa sepiae, flos aeruginis, vetus vinum, crocum,^r rutam, pariter detrita commisces, addito optimo melle quod sufficit et inungis. Aliud quoque collyrium simile^s composuit. Ossa^t

comprehendantur — inungatur. (h) sic C. marinae (diligenter stratisim.) et rutae unc. edd. a. G. Ego vulgatum ab eo testa — trita cortex. (i) Ita Goth. Vulgo propter. Sed Codex Goth. post melle inserit pariter. Gesner male propter omisit nec tamen alterum substituit. (j) bulyrum ius. C. Gu. (l) pariter ius. C. (m) componi et a. d. induci C. (o) Ampulmum unc. 1. [quid si ampelnum?] tyndum [an lepidium] unc. 1. propolympum [propolis et yrimon s. irinum forte hic latent] punicum unc. 1. spica nardi semunc. C. In Goth. pro violae est antalin et omittuntur verba croci unc. 3. (u) semunc. ius. C. (v) gummi coniec. Morgagni IV, 15. ex Veg. 3, 22, 12. (q) compositio collyrii C. (r) Spuri C. (s) vid. Morg. IV, 48. cuthimae edd. a. G. casinae C. (t) eiusmodi C. (v) indicat om. C. (x) sic C. bubulinum G. bubulini edd. a. G. (y) (et terebis) ius. S. ac deteres. Turis quoque masculi pulverem iunges. Stercoris quoque combusti C. ac dens masculique Goth. (z) myrrham ius. C. (a) crocus, ruta edd. Sed ne sic quidem cohaeret oratio. Geau. (b) semel C. (c) crucum, myrrillum tigonatum,

sepie marinae, crocus,^a myrrha troglodytis: item sal, ac stercus crocodili, haec omnia pariter ac^d diutissime deteruntur,^e et bene trita cernuntur, additoque optimo melle unctionis^f utilitatem animalibus^g praestat.^h Licet^h parva et prope nulla de his, quae diversi auctores retulerunt, praeterisseⁱ doceam, tamen quaecunque videbantur^j probata conscripsimus.^k Verum ne longior liber confusionem magis legentibus, quam instructionem videretur asferre, modum plenum credimus faciendum, illud^l iterum iterumque commonentes, ut diligenti cura passionum^m occurratur exordiis. Nam etiam incurabiles aegritudines,ⁿ si praeventae^o fuerint,^p medentis^q arte vincuntur. Inveteratas^r causas etiam faciles curari saepe non posse legi.

XXVIII. Cephalicum, quod facit ad omnia vulnera difficilia claudenda et supplenda: Herbae panacis radices, thus masculum, myrrham, pollinem ervi, rosae folia arida bene trita cribrata. hic pulvis confectus difficilia vulnera claudit ac curat. Nunc^a etiam si melle decocto et huic medicamento mixto collyrium facias, et altis sub vulneribus fistulae subiicias, citius^b supplere et sanare cogit. Medicamentum consuetum, in uso quotidiano necessarium, propter compendium et moras ita facies: aeruginem, chalcitem, aeris flo-

salis Ammoniac. stercus C. (d) ac om. C. (e) teruntur C. (f) et in unctionibus util. C. (g) In huius libri fine monemus ins. C. (h) aut parva aut C. (i) sic C. (praeterissent) doceamus al. a. G. (2) videntur proba C. (l) aliud iterum verumque edd. Sed elegantius C. ex Aeneid. III. 435. quod vidit etiam Morg. IV, 52. Gesn. (m) in passionibus C. (n) valetudines Corb. (o) sic C. praesentes edd. a. G. recentes coniect. Morg IV, 53. (p) vi ins. edd. a. G. (q) medendi C. (r) Inveteratae causae, quae etiam facile curari solent, saepe non possunt C. et Goth.

XXVIII. Quae sequuntur, non videntur Vegetii, qui opus suum conclusit modo: sed a studioso uno pluribusve adiecta. Gesn. (a) forte *Hic G. commixto — factum altis — fistulis subiectis — complere* in Goth. (b) vox

rem, aes ustum, haec bene trita et cribrata aequo pondere catastalticum faciunt, quod carnem supercre-scentem comedendo effovet.^b Hoc idem cum aceto et melle decoctum ad mellis crassitudinem, facies medicamentum, quod facit ad omnia vulnera et can-cros elympidanda et ossa scabrosa. Chlora medica-^a mentum, quod facit ad omnia vulnera complete lym-pidanda vel sine difficultate claudenda. ceram^c puni-cam, resinam terebinthinam, medullam cervinam, aeruginem, oleum, ita conficies quantum sufficit. Tetrapharmacum, quod facit ad omnia vulnera elym-pidanda et velocius curanda.^d Adipem taurinam, ceram, picem, oleum. Igitur medicamentum, quod supra dixi, catuloticum est. Lycium,^e quod facit ad omnia vulnera sordida et cancrosa: Amurcam, salem, acetum: his mixtis quantum volueris ad crassitudinem mellis uteris. Ossiculare^f medicamentum, quod facit^g ad omnia ossicula, et clavus^h quo loco factus si dei-ciendum volueris.^b Picem liquidam, axungiam veterem, aeruginem bene tritam et admixtam, colas bene co-ctum, post decoctionem supra scripta purgat vulnera diligenter. Stypticum, quod facit ad omnia vulnera, humecta et fungosⁱ exsiccandos. Alumen scissum, gallas minores, cortices mali granati, subcorticem de ipsa arbore. haec omnia trita, pulvis ipsius vulneri-

mihi suspecta, sed qua commodiorem non comminiscor. GESNER. (c) Ita editio princeps. Male Gesn. omisit ceram quod iam vocabulum deesse suspicabatur. (d) Editiones ante Gesn. inserunt: *Valde per hoc medica-mentum catuloticum*, quae omisit Gesner. Editio princeps asteriscum appo-suit, in Goth. hic et paulo post est *catuloticum*. Correxii Gesn. (e) Vulgo *Glicium*. (f) Ita Gesner pro *ossiculare*. (g) Vulgo *darscus q. l. factum* Goth. *clariscus*. (h) Goth. inserit: *nodicancilva*. (i) Ita pro *fungos* Gesn.

CAP. XXVIII. *Chlora*) Dedi, quod potest intelligi ex libri III. (vulgo II.) c. 60, s. 2.

Script. R. R. Tom. V

B b

- bus exsiccandis valde prodest. Medicamentum quod facit ad omnia vulnera claudenda: Absinthium, sinopidem, lepidam,* haec tria bene commixta faciunt medicamentum siccum, quod ad omnia vulnera prodest. Anapleroticum¹ medicamentum, quod facit ad omnia cava supplenda: Pollinem thuris, pollinem ervi,^m lepidam.* haec bene trita medicamentum faciunt ad supplenda vel elympidanda vulnera. Ad oculorum rupturas et tuniculas servandas prodest, si fel caprinum lacti caprino misceatur, et sic penna nigra oculi inungantur. Ad oculorum album sive glaucomata sic facies: vini sextarios 4, gari floris sextarium unum, mellis uncias 4, pariter decoquis et uteris. Ad recentem* oculorum* percussum: Croci, myrrhae, thuris masculi, gummi, medullae vervecinae, anagallici succi, mellis, cardami, binas uncias.
- 11 Synchronisma. Cerae rufae pondera 2, axungiae pondera 4, opopanacis uncias 2, olei veteris pond. 2, galbani unc. 3, myrrhae pond. 4, Armeniae^r pond. 3, olei Cyprini pond. 4, medullae cervinae pond. 2, hyssopi pond. 2, storacis pond. 4, olei lentiscini pondera 4. Synchronisma^q ad alia genera. Galbani pondera 2, opopanacis pond. 1, cerae pond. 4, medullae

et Goth. (s) Gesner malebat *lepidam*. (l) Vulgo *Implectoricum*. Gothano *anaplectoricum*. (m) Vulgo *herbi*. (n) Ante Gesn. *recentem*. Deioceps vulgo *ocularem*. (o) *anacardini* Goth. (p) Ante Gesn. *Armoniae*, Goth. *Aromonia*. (q) *Synchronisma* om. S. (r) Vulgo *mellini*. Videtur a cydooneis

Tuniculas) Plinius 28. sect. 47. contra ruptas tuniculas fel caprioum cum lacte muliebri habet, ruptas oculorum partes dixit 29. a. 38. ubi Herodotus monet, ab isto vitio *λαγώφ-θαλμῶν* graece dici apud Celsum 7. ca. p. 7.

Nigra oculi) Sladus interpretatur

κόρη, pupula oculi.

Gari floris) Ita recte Gesner pro *goriofloris*. In Goth. est *vini hemina sextarius — decoquis et succotina uteris*. Voluit *vini aminei sextarios — decoquis et sic decoctis uteris*. Vide supra ad III. (II.) 22. 8. ubi eadem exstant verba.

cervinae pond. 3, thuris masculi pond. 2, piperis albi pondus 1, resinae terebinthinae pond. 3, storacis pond. 1, adipis anserinae pond. semis, euphorbii uncias 5, adipis leoninae, mellis, castorei, libras singulas, olei myrrhae lib. 2, olei lentiscini pond. 2, olei Syriaci lib. 2, olei veteris lib. 2, olei melini¹ pondera 2, olei storacis pond. 2, opii pond. 3. Liparia² sic facies. Spumae argenti pondus 1, cerussae uncias 2, vini sextarios 3, olei pondus 1, et semis. omnia conficies, et sic uteris. Liparia³ alio genere sic facies. 13
Spumam argenti, cerussam, thus masculum, acetum album oleum. haec omnia in unum conteres, et cum vino melicrato admisces, et sic uteris. Traumaticum⁴ sic facies: Chalcitidis pond. 1, misy pond. 1 semis, aeruginis unciam 1, stercoris columbini pond. 1, adarcis uncias 3 et scrupulos 3, decoquis una, et sic uteris. Item alio genere ad phlegmonas⁵ tollendas: Sinapis Alexandrini unc. 6, fici Afrae unc. 3, axungiae veteris uncias 6, aceti scrup. 3. Item Traumaticum⁶ alio genere ad verrucas tollendas: Floris chalcitis uncias 2, nitri uncias 2, lasari⁷ uncias 3, aceti heminam. Item alio genere ad suffraginosos: Aeruginis, aluminis⁸ ana pond. 5, herbae sideritis, [ferrariae] pond. 1, aceti acris⁹ sextarium unum. Ad¹⁰ phlegmonas¹¹ discutiendas: Radicis¹², ervi, axungiae, aceti acris, linis in linteo, et sic uteris. Causticum¹³ ad nervos crassos, vel quaecunque in notitia sunt:

dici, ut similia composita vocabula *μηλόμηλα* etc. (s) Vulgo *Lipparia*.
(t) Vulgo *flegm*. (v) *traumat*. om. S. (x) an *asari*? Diosc. 1, 9. *μέγυννται*
καὶ μέρον. G. (y) Vulgo *acri*. (z) Vulgo *flegmonas*. (a) *radicis ervi*

Melini) Sladus interpretatur melini, i. e. cydoniorum ex Dioscoride
Vino melicrato) Goth. et partem mittis in unum melanicum.

Ferrariae) Ex glossa sideritidis ortum cum Gesnero aspicatur Sladus Goth. *farrariae*.

Galbani, opopanacis, medullae cervinae, resinae terebinthinae, Armeniaci, propoleos,^b violae, thuris pollinis, bina pondera, resinae frixae pondera 5, bituminis p. 3, picis durae pond. 5, resinae pituinae pond. 5, cerae pond. 5, olei cerini pond. 3, incomii^c pond. 2, storacis pond. 2, visci pond. 2. Causticum ad nervorum dolores. Galbani, storacis, violae, propoleos, resinae singula pond. Colophoniae uncias sex, resinae terebinthinae pond. 6, opopanacis pond. 1, thuris pollinis, hyssopi, Armeniaci, baccae lauri, singula pond. picis Brutiae^d pond. 1 et semis, vini Aminei^e pond. 1 semis, resinae pituinae^e pond. 1, haec omnia in uno cacabo coques, in linteolo induces calida. Malagmam cocticam^f sic facies. Cerae albae, galbani uncias singulas, resinae terebinthinae pond. 2, adipis taurinae pond. 3, hyssopi pond. 2, bdellii pondus 1 semis, irisillyricae pond. 2, adipis anserinae pond. 1, haec omnia decoquis et uteris. Malagma^f ad nervorum dolorem. Cerae unc. 6, adipis cervinae unc. 3, galbani, piperis, Armeniaci, resinae terebinthinae uncias ternas, tracanti uncias 5, singula contundis, permisces et uteris. Malagma^f ad nervos vexatos. Menthae, galbani, rubricae, storacis, violae ana pond. 6, similaginis pond. 4, haec omnia cum similagine et vino decoques in cacabo, et liquida facies,

iungere malebat Gesner. (b) Ita pro *terbentinae Armeniaci, propulei* Gesn. *propolei* Goth. hic et paulo post. (c) Ita pro *Britiae* cum Morgagnio Gesner. (d) Ita pro *inei* cum Morgagnio Gesner. (e) Ita pro *bituminis* ex Gothoni libri *intuinae* scripsi. (f) *Malagma* om. S. (g) Gesner dedit *myrrhini*.

Olei cerini) An cyprini? autirini?
Cocticam) Morgagni Epist. III. §.
34. coctam emendat, et putat opponi
erulis, quae habet cap. 12 et 21.
Hippiatrica p. 288. hoc ipsum *μαλα-*
γμα ζωπτόν appellant et plenius ha-

bent. Ibi pro hyssopo est *οισόνου γο-*
β. i. e. lanae succidae. Male igitur
Gesner cocticam censebat esse vocem
hybridam, a *coctus* ductam, cum casu
graeco. *Sladus πικτικόν μαλαγμα*
esse suspicabatur.

deinde similaginem et vinum in unum permiscebis, inlinis in linteolo, et alligabis ferventia. Malagma ²³ ad tumores sic facies. Cerae uncias 6, adipis cervinae uncias 3, galbani uncias 3, violae, piperis albi uncias ternas, Armeniaci unciam, resinae terebinthinae unc. 3, storacis unc. 3, gentianae unc. 1. singula contuendis, postea permisces in vino, et sic uteris. Emp'astrum Cerae viridis pond. 1 et semis, olei Cyprini unc. 9, ²⁴ olei myrtini ⁶ unc. 2, adipis anserinae uncias 2, thuris pollinis unc. 2. haec omnia in cacabum mittis, coquis, et linteolis inlinis. Cerotum ad ulcera. (strumenta ^b) ²⁵ pond. 2, cerae rufae pond. x, olei myrtini ⁶ pond. 6, olci veteris pondera 8, alumini pond. 9, olei Cyprini pond. decem, calcis pond. quinque. Fomentum ad ²⁶ tumores sive ad duritiam quamlibet sic facies. viscum ⁱ ex vino decoctum conteris cum axungia, et sic uteris. Si minus, herbam sabinam conteris, et ex rosaceo concoquis, et sic uteris usque ² ad sanitatem. Com- ²⁷ positio ad colicos. ¹ Asari Pontici, petroselini, foeniculi uncias singulas, piperis nigri uncias 2, marrubii mas. unc. 1, abrotani unciam semis, mellis optimi pond. 2, coques et despumabis, et haec omnia contundes et cernes, et sic in melle commiscebis, inde figuram facies nucis avellanae, et ^m ex aqua dabis, et aquae congiuntum 1, in potum. Item diebus quibus eo morbo tenetur, foeniculi seminis cum vino cochlearia tria aut quatuor fricabis in mortario, adicies vini cibarii sextarium 1, mittes in ampullam aut cornu, et dabis ut bibat, et cum sagis bene munies. Malagma ²⁸ ad nervos claudos. Sepi hircini libram, molybdaenae ⁿ

antea erat myrthini. (h) *ulcerrimum strumenta* Goth. (i) *viscum* malebat Gesner. sed est pro *hibiscum*. (2) *usque* ex Goth. addidi. (l) Ita pro *colicos* Gesu. (m) *sed ex aqua dabis congiuntum I. bibere* Goth. (n) Ita pro *mollisidanae* cum Morgagni Gesner ex Dioscor. V, 100. eadem fuerat Sladi

- 29 selibram, resinae libram, aeruginis selibram. Compositio ad genua.* Aceti hemina, salis pusillum, aeris
 30 usti selibram, sinopidis quod satis est.^a Potio hiemalis.^r Croci, costi, petroselini Macedonici, mur-
 rhæ, thuris masculi, tracanti, cymini Alexandrini, crocomaginae, piperis uncias singulas, vini et olei quod sufficit (ova), haec omnia permisces, et dabis cum succo ptisanæ cui immittis palmas xxv, bulbos xxv, hyssopi fascem, caprinos adipēs, catulum brevem vivum mittis, quem cum madefactum videris, tunc omnia exsiccabis, et adicies olei quod sufficit :
 31 tunc illa omnia permisces et potionabis. Potio aestivalis. Traganti, croci, abrotani, cardamomi, glaulii, petroselini Macedonici binas uncias, gingiberis unc. 1. haec temperas, et cum dare coeperis, mittis quotidie heminas singulas singulis iumentis. Adde porri selectivi, porclæ* sil Gallici, thus, apium, olei Afri heminam, temperabis quod sufficit et uteris.^t

conjectura, *mollis pidinissae* et paulo antes colati sepi hircini Go. (o) *genua* vitiosum videbatur Gesnero. (q) In Goth. post *satis est*, additur *pusillum*. Sed id pertinere puto ad *pusillum* et legi debere *pugillum*. (r) Haec usque ad finem omisit Goth. qui habet in fine : *explicit liber Vegetii de Marstica*. (s) *portulacæ*, *silis* malebat Gesn. cum Morgagni ex Il. c. 29. (t) Sed haec vide lib. I. c. 57. addunt Fab. et S.

Potio hiemalis) In Hippiatricis p. 279. eadem potio descripta habet σμύρνης — τραγανίδης, χαμαίδρους, βεντονιχῆς, κυμίνου ἀλεξανδρίνου, μάννης.

Palmas) Hippiatr. palmulas viginti, deinceps ficus 25. adipem caprinam, reliquis omissis. Postea : σκύλακα μὲν πρὸς εἰς ὅθου ἀποζισθέντα.

I N D I C E S

INDEX AVCTORVM

IN HIS RVSTICAE REI SCRIPTORIBVS

LAVDATORVM.

ADDITIS ALIVNDE NOMINIBVS SCRIPTORVM REI RVSTICAE,
SI GEOPONICORVM VVLGO EXSTANTIVM
AVCTORES EXCEPERIS.

*Quorum nomina literis italicis excudenda curavimus,
eos dedita opera argumentum rusticum tractasse
indicare volumus.*

A

Absyrus veterinarius Veg. pr. 4. not. 2, 10, 5. eius pulvis quadrigarius 6, 13, 4. anacollima 6, 22, 4. collyrium 6, 27, 4. et 2.

Accius poeta C. 4 pr. 30.

L. Aelius Stilo V. 3, 12, 6.

Aeschrion V. 4, 4, 9. Col. 1. 4, 10.

Aeschylides Ceus, rei rusticae scriptor ap. Athenaeum 14. p. 650. et Aelianum N. A. 16, 32.

Agathocles Chius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

L. Albucius V. 3, 2, 17. 3, 6, 6.

M. Ambivius C. 12, 4, 2.

Amphilochus Atheniensis V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8.

Anaxagoras V. 4, 40, 4.

Anaxipolis Thasius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9. ubi Edd. pr. habent *Tarsius* et *Tharsius*.

Androtion V. 4, 4, 9. not. C. 4, 4, 10.

Antigonus Cynaeus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Antiphon ἐν τῷ περὶ Γεωργικῶν ap. Athenaeum 14. p. 650.

Apollodorus Lemnius V. 4, 4, 8.

Apollonius Pergamenus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Apuleius p. 4, 36, 9.

Archelaus V. 2, 3, 5. vid. not. V. 3, 11, 4. et 3. 12. 4. in epigrammate V. 3, 16, 4. Bugoniae auctor V. 2, 5, 5.

Archias in Edd. pr. ubi reliquae Archytam nominant.

Archytas Tarentinus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 7. Diog. Laert. 8, 82, diversum a philosopho et tertium facit, τὸν περὶ γεωργικῆς γεγραφότα.

Aristaeus Thessalus agricola C. 9, 2, 4. eius prudentia in molitione soli C. 4. pr. 32.

Aristandros Athen. V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8.

Aristomachus apud Hyginum C. 9, 13, 8.

Aristomenes V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 10.

Aristophanes Mallotes V. 4, 4, 8.

Aristoteles Peripateticus V. 4, 4, 8.

C. 4, 1, 7. Stagerites V. 2, 1, 3, 2, 5, 13. vir callidissimus rerum naturae C. 7, 3, 12. P. Iul 4, 4. Peripateticae sectae conditor in iis libris, quos de animalibus conscripsit C. 9, 3, 1.

Athenagoras V. 1, 1, 9. C. 1, 1, 10.

Attalus Philometor V. 1, 1 8. C. 4, 1, 8. quem hortorum curae et plantarum cognitionis studiosum fuisse docet Iustinus 36, 4. cf. *Valesius et Wesseling ad Diodor. Sicul. T. II. p. 601.*

Atticus, Iulius ubi vid.

B

Bachus Milesius V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 9.

Bias de septem unus C. 1, 1, 9.

Bion Soleus V. 1, 1, 8.

Bolus Mendesius Aegyptiae gentis Columellae restitutus 7, 5, 17 et 11, 3, 53 *pro Dolo. vi. no.*

C

Caecilius (Statius, cornicus poeta) Hypobolimaec C. 2, 11, 11.

Caelius orator C. 1. pr. 30.

Caesar Vopiscus V. 1, 7, 10.

Caesonianum praeceptum C. 1, 1, 1.

Calvus orator Col. 1. praef. 30. not.

Cassius Dionysius Vticensis Magonis libros de re rustica e Punico in Graecum sermonem convertit V. 1, 1, 10. C. 1, 1, 10, laudatur V. 1, 17, 3, 1, 38, 1 et 2, 2, 1, 27. 3, 2, 13. C. 6, 37, 3.

M. Cato Censorius de agricultura Latine scripsit primus C. 1, 1, 12. laudatur V. 1, 7, 1, 1, 18, 1, 1, 22, 3, 1, 23, 7, 1, 24, 3, 1, 58, 1, 60, 2, 4, 11. C. 1, 2, 2, 1, 3, 1. *id.* 5 et 7, 1, 1 et 8, 4, 8, 7, 2, 11, 6, 2, 17, 2, 2, 22, 5, 3, 3, 2, 3, 2, 31, 3,

9, 3, 4, 11, 1, 12, 50, 18 et 20. *Mesaminator sententia* Catonis V. 1, 18, 3 et 19, 1. add. 1, 2, 28. in originum libro V. 1, 2, 7, 2, 3, 3. Catonis dictum et oraculum C. 11, 1, 1 et 26. responsum C. 6 pr. 4. *Cato prisci moris exemplum* C. 11, 1, 1. C. 6 pr. 5.

Catulus orator C. 1 pr. 30. ante in Edd.

Celsus Cornelius et Iulius *vid. his locis.*

Chaeceas Atheniensis V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 8.

Chaeceus Atheniensis V. 1, 1, 8. not.

Chiron C. 1 pr. 32. 10, 348. *Chiron hippistrus*. Veget. Praef. 3. cum Absyrto nominat: Chironis compositiones plures ponit 1, 17, 16. *Vide utrobique annotationem.*

Chrestus *vid. Chaeceus.*

Chrysippus aliquis incertae aetatis et patriae apud Diogenem Laertium libro VII. in vita Chrysippi philosophi extrema.

Cicero Xenophontis Oeconomicum Latinae consuetudini tradidit C. 11, C. 11, 1, 5, 12 pr. 7, 12, 2, 6. *laudatur* C. 1 pr. 29. 3, 8, 2, 12 pr. 1.

Cleobolus C. 1, 1, 11, *videtur idem qui* V. 1, 1, 9. *Eubolus, in Edd. pr. Cleobolus vocatur.*

Clidemus, Κλειδῆμος de plantis saepe laudatur a Theophrasto in Libris de Plantarum historia et ebusis.

M. Columella, patris nostri laudatur C. 2, 16, 4, 5, 5, 15, 7, 2, 4, 12, 21, 4, 12, 40, 2, 12, 43, 5.

L. Iunius Moderatus Columella, noster, Gaditanus fuit C. 8, 2, 4, 10. 185. de surculorum generibus C. 2, 11, 1. adversus astrologos scripsit C. 11, 1, 31. de lustrationibus et sacrificiis scribere in animo habuit C. 2, 22, 6. habuit praedium Ceretanum

C. 3, 3, 3. Syriae ac Ciliciae regiones obit C. 2, 10, 18. abundavit illi dicendi facultas Vegg. pr. 3. eo respicere putamus etiam P. 4, 4, 4. laudatur P. 4. 19. 3. 4, 28, 5. Jan. 16. Feb. 9, 14, 10, 4. 15, 4. 16. 4 et 2. 17, 7. 18, 6. 19, 3. 24, 7 et 14. 26, 5. Mart. 8, 4. 9, 9. Iul. 4, 4 et 2. S. 4, 2. O. 3 it. 5, 2. 8, 2 bis N. 4, 2 et 3. *Vide Praefat. ad Comment. ad Columellam. et infra in Moderatus.*

Cornelius Celsus C. 4, 4, 14. laudatur C. 4, 8, 4. 2, 2, 15 et 24. 2, 9, 11. 2, 12, 6. 3, 1, 8. 3, 2, 24 it. 25 et 31. 3, 17, 4. 4, 4, 4. 4, 8, 4. 4, 10. 4. 4, 28, 2. 5, 6, 22. 6, 55. 6, 12, 5. 6, 14, 6. 6, 2, 2. 7, 3, 11. 7, 4, 8. 7, 5, 15. 8, 13, 2. 9, 2, 4. 9, 6, 2 et 4. 9, 7, 2. 9, 11, 5. 9, 14, 6 et 18. v. Quintiliani iudicium 10, 4, 121. 12, 11, 24.

Crotes V. 4, 4, 9. C. 4, 1, 10.

D

Dadis V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 10. *Edd.* pr. Dades.

Demoeritus Abderites Physicus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 7. citatur C. 3, 12, 5. 6, 28, 8. 8, 6. 9, 14, 6. 11, 3, 64, P. 4, 35, 7. in libro quem Georgicon appellavit C. 11, 3, 2. in libro περί ἀντιπαραβάσεων C. 11, 3, 64. *vid. no.* Democriti sagacitas C. 4 pr. 32. Sub Democriti nomine falso prodita Doli Mendesii Χαιρόμεντα C. 7, 5, 17.

Demosthenes C. 4 pr. 30.

Dicaearchus de vita Graeciae V. 4, 2, 16. it. V. 2, 4, 3.

Dion Colophonius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9. *Hic perperam a Plinio* 10, 49 vocatur Dinon, Clitarchi pater. nam in Indiae dierte vocatur. Dion Colophonius. *vid. Reines. V. L.* 2, 6 p. 161. sq. Schoettg.

Diodorus Prieneus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Dionysius Viticensis *vid. Cassius.*

Dionysius alius V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 10.

Diophanes Nicaeensis V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 10. in Bithynia Magonis libros 22 a Dionysio versos ad sex redegit V. 4, 4, 10. sex epitomas vocat Columella l. c. *Diophanes Bithynius* V. 4, 9, 7.

Dolus Mendesium legatur pro Bolo ubi *vid.*

Dorion in Γαργυρίῳ ap. Athenaeum p. 78.

E

Ennius V. 4, 4, 3, 4, 2. in Euhemeri libris versis V. 4, 48, 2.

Epicharmus C. 4, 4, 8. Syracusanus pecudum medicinas diligentissima conscripsit C. 7, 3, 6.

Epigenes Rhodius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Eratosthenes orbem terrae ut dividerit V. 4, 2, 3.

Eriphyton *Edd. pr. ap. Var.* 4, 4, 9. ubi reliquae Euphiton.

Evagon Thasius V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Eubolus an Eubulus an Bolus denique? *vid. Cleobulus.*

Eudoxus C. 9, 14, 12. eius providentia C. 4 pr. 32.

Euemerus vel Euhemerus C. 9, 2, 3 et 4. eius libri ab Englo versi V. 4, 48, 2. cf. Weaselling ad Diodori V. 42 p. 364.

De *Euhemeri poetae* nomine, in Columellae libro 9, 2, 5. an recte positum legatur, dubitavi: nunc video idem iam olim factum a Gallo Sevino in *Histoire de l'Académie royale des Inscriptions*. T. 2. Amsterdam. 171. pag. 216. qui Eumelum succedere Euhemero malebat.

Euphiton an *Euphyton* V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 40. *vid. not.*

Euphorion V. 4, 4, 9. C. 4, 4, 40.

Euphranidno, Atheniensis et Amphipolites. V. 4, 4, 8. ubi *dedimus* Euphronii.

Euphron Atheniensis, et Chrestus Euphronis, non ut multi putant, Amphipolites, qui et ipse laudabilia habetur agricola, sed indigena soli Attici C. 4, 4, 8. *not.*

Euthronius de apibus fabulam narravit. C. 9, 2, 4. Euphranum *conicitur in indice Fabriciano: certe* Euthronium non habet *χέρας illud* Ἀπυλῆτις; in quo sunt omnia. Gesner Euphronius videtur rectius dici. Vide *not. et supra* Euphranii.

G

Gargilius Martialis laudatur P. Mart. 9, 9. *Reliqua vid. in* Martialis.

Gracii citantur V. 2, 4, 28. P. 4, 6, 5 et 9 *it.* 44. 4, 49, 3. 4, 30, 4. 4, 35, 40 et 43. Jan. 45, 43. Feb. 24, 4, 29, 4 et 3. 30. 34, 4, 33. Mart. 4, 44, 6. Apr. 2, 3. Iul. 5. Oct. 9, 24, 4 et 2. N. 4, 3. 7, 3, 40. 42, 4 et 2. 47, 4, 48. 29, 3. 24

Gracinius vid. Iulius.

H

Hamilcar C. 42, 4, 2.

Hegemon in Γεωργικῷ ap. Athenaeum 3. p. 75 et 82.

Hegesias Maronites V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 9.

Heraclitus Ephesius C. 8, 4, 4.

Hesiodus Ascræus V. 4, 4, 9. Boeotius C. 45, 7. citatur C. 44, 4. 29. *versus illius tacito nomine laudatur* C. 4, 3, 6.

Hicesius. Var. 4, 4, 8. *not.*

Hiero Siculus V. 4, 4, 8. C. 4, 4, 8.

Higinus. Ita fere scribunt librarii; sed vid. Hyginus.

Hipparchus C. 4, 4, 9, 44, 42 bis 44, 2. 94.

Hippocrates oppida in peste servavit V. 4, 4, 5.

Homerus vocatur Maconius ille Deus C. 4. pr. 30. Homericus Melanthius V. 2, 3, 4.

Hyginus, Iulius (Higinum et Higinium *fere scribunt librarii*) C. 4, 4, 43. laudatur C. 3, 44, 8. 9, 2, 4. 9, 44, 5. 9, 43, 3 et 6. 9, 44, 4 et 48. 44, 2, 83. in libro, quem de apibus scripsit C. 9, 48, 8.

I

Ischomachus Atheniensis (*persona Socratis potius s. Xenophontis, quam scriptor*) C. 14, 4, 5 et 45. 42, 3, 5.

Iulius Atticus C. 4, 4, 44. citatur C. 3, 3, 44. 3, 41, 9 et 40. 3, 46, 3. 3, 47, 4. 3, 48, 4 et 2. 4, 4, 4 et 6. 4, 2, 2. 4, 8, 4. 4, 40, 4. 4, 43, 4. 4, 28, 2. 4, 29, 4 et 4. 4, 30, 4 et 3. 4, 33, 4.

Iulius Gracinius citatur C. 3, 2, 34. 3, 3, 4 *it.* 7 et 44. 3, 42, 4. 4, 3, 4. 4, 28, 2. de vineis C. 4, 4, 44. 4, 3, 6. v. de eo Hist. liter. de la France T. I. p. 463 s. Gesner. Seneca de Benef. II. 24. Epist. 29. Lips. ad Taciti Agricola.

Iulius Hyginus vid. h. v.

L

Laenius vid. Strabo.

Leophanes, Ἀποφάνης, de terrae generibus, plantis commodis iudicat apud Theophr. C. Pl. 2, 6, eundem Democriti sectam secutum esse, apparet ex Aristotele de Gen. Anim. 4, 4. unde sua duxit Plutarchus Plac. Philos. 5, 7 p. 409. ubi male Cleophanem substituebat superus Editor.

Licinius Maenas an Menas C. 12, 4, 2. idemue V. 2, 3, 11? si Sylburgium audimus, etiam V. 2, 11, 10. ubi Ticinius al. Menas an Menales, Maenas, Maenales, etiam est V. 2, 1, 1 et 2, 8. t. Gesn.

Licinius Stolo vid. h. v.

Lucilius. Luciliano charactere libelli V. 3, 2, 17.

Lysimachus V. 4, 1, 9. C. 4, 1, 11.

M

Maecenas Licinius est in Codd. Lips. et Sang. Col. 12, 4, 2. ubi Edd. Maenas habent. Forte is est Maecenas, quem in indice libri IX de aquatilibus, et libri XXXII de medicina ex aquatilibus laudavit Plinius.

Maenas an Menas vid. Licinius, Mago Poenus, rusticationis parcus C. 1, 1, 13. qui res dispersas comprehendit libris xxviii. quos Cassius Dionysius Vtiensis vertit libris xx — Hosce ipsos ad vi libros redegit Diophanes cet. V. 1, 1, 10. quae partim repetit C. 1, 1, 10 et 13. laudatur V. 2, 1, 27. 2, 5, 18. 3, 2, 13. C. 1, 1, 18. 3, 12, 5. 3, 15, 4. 4, 10, 1. 5, 5, 4. 6, 1, 2. 6, 26, 1. 6, 37, 3. 9, 14, 6. 9, 15, 3. 12, 4, 2. 12, 39, 1. 12, 41, 5 et 6. Arb. 17, 1. P. Feb. 10, 3. Mai 7. 1. quo primordio usus sit C. 1, 1, 18. De genere et aetate Magonis, rei rusticae scriptore, mihi non satis constat. Igitur de antiquitate atque auctoritate praeceptorum, ab eo traditorum, iudicare non auiam. Hoc tamen video, Magonem iunumeris in locis appellari a Plinio hisque ipis scriptoribus, quos tractamus, ubi poterant eodem iure Theophrastum adhibere testem. Itaque dubitari licet, an plura Dionysius Vtiensis et qui post eum Magonem interpretati sunt et variis modis exceperunt vel alienis

praeceptis auerunt, ex Theophrasto aliisque scriptoribus graecis inseruerit, quae Plinius aliique, cum auctoritatem singulorum praeceptorum non satis despectissent, negligerent ipsi Magoni attribuerunt. Deinde nescio an forte liceat suspicari, Theophrasti libros in notitiam ipsius Magonis peruenisse; dubius enim haereo de aetate Magonis. Ceterum Diodorus XIII. 81. Agrigentinorum divitias collectas ait ex commercijs cum Africa gestis, Vinum enim oleumque vendidisse Carthaginiensibus, quorum regio arbutis tum (Olymp. 93, 3) nondum erat consita: οὐπω γὰρ κατ' ἐπίνοιαν τοὺς χρόνους τῆς Λιβύης παρτευσμένας, οἱ τὴν Αἰθαγιαντίνην νερόμενοι τὸν ἐκ τῆς Λιβύης ἀντιπορτιζόμενοι πλοῦτον οὐσίαις ἀπίστοις τοῖς μεγάλαισι ἐλκτεντο. Qua cum narratione minime pugnant, quae Herodotus IV, 198. tradidit, quod putabat egregius Wes-selingius; ille enim de terrae frugibus, in Libya utis, loquitur. Contra eo tempore, quo Agathocles in Africam traieccisset copias, quod factum (Olymp. 117, 3.) reperit regionem inter Megalopin et Carthaginem egregie hortis exultantem: δειλὴν ποτ' ἀπὸ κηπίαις καὶ παντοδαύς φυτοφυγίας — ἡ δὲ χώρα ἡ μὲν τῶν ἀμπιλόφυτος, ἡ δὲ ἐλαυφόρος καὶ τῶν ἄλλων καρπίωνων δένδρων ἀνάπλους. Itaque mihi suspicari libet, a Graecis, imprimis Siculis, Afros didicisse et transulisse arborum hortorumque culturam in Africam. Vnde non mirum esse debet, plura disciplinae graecae vestigia fuisse iam ab initio in libris punicis Magonis.

Msmilii an Manilii formula stipulandi capras V. 2, 3, 5. actiones V. 2, 5, 11. 2, 7, 6.

Maro vid. Virgilius.

Martialis Gargilius P. Ian 15, 10 et 19. Mart. 9, 9. 10, 5 it. 16 et 34.

Apr. 3, 5. Mai 6. Iun. 5, 7. Oct. 12.
5 et 7. Dec. 4, 1.

C. *Matius* C. 12, 4, 2. uox. 12,
44: 1.

Menandri duo, Prienaeus et Hera-
cleotes V. 1, 1, 8. C. 4, 1, 9. Plinius
19, 6. sect. 34.

Menas *vid.* Licinius,

Menecrates Ephesius versu scripsit
V. 4, 4, 9. citatur V. 3, 16, 17.

Menestor plantarum physiologiam
secutus Empedoclem scripsit, auctore
Theophr. C. Pl. 1. c. 26.

Menestratus V. 4, 4, 9. C. 4, 1, 11.

Messala orator C. 1 pr. 30.

Melo, astrologus C. 1 pr. 32. 9,
14, 12. Atheniensis, astronomus.
Tempus quo visit, satis accurate de-
finiri potest ex loco Plutarch. Alcib.
17, ubi eximere suscipit filium expe-
ditione in Siciliam ab Alcibiade ducta.
Diodorus XII. 36. *ἐν δὲ ταῖς*
Ἀθηναῖς Μέλων ὁ Πανστανίου μὲν νόος
δεδοξαμένος δὲ ἐν ἀστρολογίᾳ ἐξέθηκε
τὴν ὀνομαζομένην ἑνεια καὶ δικοσμη-
ρίδα, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ
μηνῆς ἐν Ἀθηναῖς Σκισσοφορέωνος τρι-
καιδεκάτης, ἐν δὲ τοῖς εἰρημένοις
ἔττοι τὰ ἄστρα τὴν ἀποκατάστασιν
ποιεῖται, καὶ καθάπερ ἐνικυτοῦ τινος
μεγάλου τὸν ἀνακυκλισμὸν λαμβάνει
διὸ καὶ τινες αὐτὸν Μέλωνος ἐνικυτὸν
ἀνομάζουσι. δεκάτ' δ' ὁ ἀνὴρ αὐτός ἐν
τῇ προφύσει καὶ προγραφῇ ταύτῃ θαυ-
μαστώς ἐπιτετυγχάνει. τὰ γὰρ ἄστρα
τὴν τε κίνησιν καὶ τὰς ἐπισημασίας
ποιεῖται συμφώνως τῇ γραφῇ. διὸ μέ-
χρι τῶν καδ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλείστοι
τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαι-
δεκατηρίδι οὐ διαψεύδονται τῆς ἀλη-
θείας. Factum hoc Olymp. 86, 4.
Theo ad Arati Dioscori 20. οἱ δὲ μετὰ
Μέλωνα ἀπρονόμοι καὶ πίνακας ἐν
ταῖς πόλεσιν Ἑθικαν περὶ τῶν τοῦ
ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεαδεκατηρί-
δων, ἔτι καδ' ἔκαστον ἐνικυτὸν τοῖς-

δε ἔσται χειρῶν, καὶ ταῖς δὲ ἑξο,
καὶ τοῖς δὲ θέρους, καὶ τοῖς δὲ φθινό-
πωρον, καὶ τοῖς δὲ ἀνέμοι καὶ πολλὰ
πρὸς βιωφελείας χρήσις τοῖς ἀνθρώποις.
Eudoxus, Platonis equalis, secundo
loco nominatur rectius a Columella I
Praef. 32. Quid Eudoxus adstruxerit
Metonis inventis vide notas ad Colu-
mell. p. 149.

Musaeas Milesius V. 4, 4, 9. C.
1, 4, 9. 12, 4, 2.

Moderatus Columella *vide supra*
in Columella Pythagoreus, cuius in
Praefatione ad Columellam memini,
non multum absuit ab aetate Plutar-
chi, quippe qui Q. Sympos. VIII. 7.
Μοδεράτου τοῦ Πυθαγορικῆ μαθη-
τὴν Δρύκιον ἀπὸ Τυρρανίας Romae
vidit; ubi patria hominis, Etruria,
scrupulum mihi iniecit, cum Pytha-
goreus is, quem aliunde memoravi,
Gaditanus fuerit.

N

Nicander C. 9, 2, 4.

Nicrius Maronites V. 1, 1, 8. *sed*
vide Hicetius.

O

Oraculum Cretensibus redditum
P. O. 14, 13.

P

Pacuvius V. 1, 2, 5.

Paxamus C. 12, 4, 2. not.

Pelagonio non defuit dicendi facul-
tas, sed signa causasque morborum
omisit Veg. pr. 3. not. *laudatur* Veg.
1, 17, 15, eius pulvis quadrigarius
Veg. 6, 13, 3. causticum Veg. 6,
14, 2. collyrium Veg. 6, 27, 3.

Mr Percennius Nolanus monstravit
ut cypressi serantur Ca. 151, 1.

Persis V. 1, 4, 9. C. 1, 1. 11.
 Philippus in Γεωργικῶ ap. Athenaeum 3. p. 75 et 82.
 Philometor, Attalus, ubi vid.
 Piso Italiam a vitulis dictam tradit V. 2, 1, 9.
 Plato divinus auctor C. 3, 20, 4. eius eloquentia C. 1 p. 30.
 Plautus V. 2, 1, 20. in Menaechemis V. 2, 3, 16.
Pleusiphanes, an *Pleutiphanes* V. 1, 4, 9. C. 1, 4, 11.
 Poeni gens acutissima C. 1, 4, 9. Poeni ex Africa scriptores C. 1, 1, 6. in his Mago, Hamilcar.
 Poetae primarii C. 1 pr. 30. veteres V. 2, 1, 6.
 Pollio orator C. 1 pr. 30.
 Pontifices C. 2, 22, 2 it. 4 et 5.
 M. Porcius Cato ubi vid.
 Pythagoras Samius negat principium mundi V. 2, 1, 3. Pythagorae sagacitas C. 1. pr. 32. de Pythagorae brassica vid. ad C. 157. pr.
Pythion Rhodius V. 1, 4, 8. Η-θίου Polybii πρύτανης τῶν Ροδίων 23, c. 3. ex Varrone erit rectius Η-θίου, ut libro 13, 5. ubi viri docti immerito de forma nominis dubitant.
Pythoclis Samii Γεωργικῶ memorat Plutarch. Parallel p. 243. ed. Reisk.

B

Bhinton V. 3, 3, 9 et C. 8, 16, 4. non ut auctor aliquis laudatur: sed vid. no. ad Varr. l. c.

S

Sabinus Tiro Ceparica Maecenati dedicavit, ap. Plin. 19. sect. 57.
Saernae Hostiliae gentis, quod ex numis apparet consularibus pater et filius V. 1, 2, 22 et 28. C. 1, 4, 12. laudantur C. 1 pr. 32, 3, 17, 4. Sa-

aernae liber citatur V. 1, 16, 5, 4, 18, 2 et 6. 1, 19, 1. 2, 9, 6. C. 1, 4, 4. 1, 7, 4. 2, 13, 7. 2, 14, 1. 3, 3, 2, 3, 12, 5, 4, 11, 1.

Scrofa vid. Tremellius.

Seneca vir excellentis ingenii atque doctrinae C. 3, 3, 3.

Septimii Sereni ruralia carmina scripta ad disciplinam ruris pertinuissae, docet fragmentum ad Col. 5, 6, 18. relatum. Reliqua posuit Wernsdorf Poët. latin. minor Vol. II. p. 279. qui de auctore tradit p. 245. In Indice Mstorum Coenobii Bobiensis, edito a Muratorio Antiqu. Italic. T. III. p. 821. reperi haec: *Libros Septimii Sereni duos, unum de ruralibus, alterum de Historia Troiana.* Posterior esse videtur is liber, qui vulgo ex Darete Phrygio a Septimio aliquo translatus esse dicitur.

Stilo vid. Aelius.

Stolo Licinius, unde cognominatus V. 1, 2, 9. eius lex V. 1, 2, 9. laudatur C. 1 pr. 32 et 4, 11, 1.

M. Luenius Strabo, inventor ἐπὶ-Στορποτίων V. 3, 5, 8.

T

Tarchon vates C. 10, 346.

M. Terentius Varro ubi vid.

Terentius in Heautontimorumenon V. 2, 11, 11.

Thales Milesius dixit fuisse principium generandi animalium, quod negavit Pythagoras V. 2, 1, 3.

Theophilus V. 1, 4, 9. C. 1, 4, 1F.

Theophrastus Peripateticus V. 1, 4, 8. C. 1, 4, 7. citatur V. 1, 7, 6 et 7. 1, 37, 5, 4, 40, 1 et 3. φυτῶν ιστορίᾳ et φυτικῶν αἰτίων complures libri V. 1, 5, 4.

Timaeus histor. V. 2, 5, 3.

Titianus (Iulius) tempore Maximianorum vixit, Modestini Iurisc. cōsevus;

de Agricultura scripsit citante Diomedes Libro I. Cf. Savaro ad Sidon. Apoll. p. 3. Cannegieter de Aviani fab. Dissert. p. 278. Wernsdorf ad Poët. min. latin. T. V. P. II. p. 666.

Tremelliis unde Scrofae cognomen V. 2, 4, 2.

Cn. Tremellius Scrofa peritus agricola V. 2, 1, 2 et 11. C. 1 pr. 32. exercitum duxit in Gallia transalpina V. 1, 7, 8. eloquentem agriculturam reddidit C. 1, 4, 12 citatur C. 1, 4, 1 et 6. 2, 1, 2. 2, 5, 8. 2, 10, 8. 2, 14, 3. 3, 3, 2. 3, 11, 8. 3, 12, 5. 5, 6, 2.

Triptolemus C. 1 pr. 32.

M. Terentius Varro agriculturam expolivit C. 1, 1, 12. add. C. 8, 10, 6. suis Coreyrae a peste servavit V. 4, 4, 5. 1, 7, 8. Graeciae classibus praefuit V. 2 pr. 7. habuit pecuarias magnas ibidem et 2, 1, 3. eius uxor in Sabiois fundum habuit, ipse in Vesuvio V. 1, 15. citatur C. 1 pr. 15. 3, 3, 2. 3, 9, 3. 5, 1, 5 et 7, 6 pr. 7. 6, 37, 3. 8, 8, 9. 8, 16, 4. Varro rerum rusticarum libro primo C. 3, 3, 2. Plura dabit *Disputatio de vita et scriptis Varronis praemissa Commentariis*, quibus alde de *Chronologia* eius quae infra dicuntur in *Paritha*. Plura Varronis librorum fragmenta in *Commentatione de Vita* eius emendatiora posui, plura in *Commentariis* attuli, conlecturis virorum doctorum et Codd. scriptorum varietate vel correcta vel illustrata. Digna autem pleraque omnia viri doctissimi librorum fragmenta mihi videntur esse, quae in unum collecta, atque eleganti, quam vulgo factum videmus, digesta atque ordinata ex historiis romanis et graecis explicantur atque emendantur. Igitur hic obiter subicimus loca aliquot Varronis, quae ingeniose satis tractata reperi a Lambecio in

Prodromo Lucubr. Gellianarum Paris. 1647. Locum igitur apud Nonium in *Multitudo* ex libro 2. de vita populi romani: Nihil magis propter argenti facti multitudinem miserat furandum, quod propter censoriam severitatem nihil luxuriosum habere licebat: ita comparata Valerii Max. II. 9. Gellii IV. 8, et XV II. 21 narratione de P. Cornelio Rufino de senatu moto a censore C. Fabricio Luscinio correxit p. 50. multitudinem ius erat excuriandi. Verbi excuriare auctoritatem ex Varronis alio libro attulit ipse Nonius. Idem locum apud Nonium in *Longurio* recte p. 64. ita constituit, ut titulum Satyrae Menippeae doceret fuisse: Varro Ithyphallo, ἢ πρὶ ἀπὸρρύττου; deinde verba ipsa: Ego nihil Varro, ideo ita hic curat, qui ante nec est, nescio qui longurio: ita emendavit: Ego vero nihil video, ita hic obscurat, qui ante me est nescio qui longurio: Locum ex Satyra Tithono ἢ πρὶ γῆρας, apud Nonium in vocabulo Aevum: Qua voluntatem aevitatis extima attingit metam aevitas: corrigat p. 75. Quasi volutatum extima attingit metam aevitas: Verum equidem extimam voluisse dare Lambecium suspicor. Quartum locum Varronis apud Gellium III. 3. ita ex Codice Paris. emendatum posuit: Marcus autem Varro in libro de Comoediis Plautinis primo Accii verba haec ponit: Nam nec Gemini, nec Lenae, nec Cordalium, nec Amus, nec Bis compressa, nec Boentia Plauti unquam fuit; neque adeo ἄρπαξας, neque Commorientes, sed M. Aquilii: Scilicet Borotiam Aquilio ab aliis adscriptum fuisse paulo ante dixerat Gellius, Varronem tamen nihil dubitasse, Plauti eam esse. Igitur locum Varronis de L. L. V. Accensum solitum

ciere Boeotia ostendit, quam Comoe-
diam alii esse dicant; recte corrigit
p. 82 Aquilii esse dicunt: *De Accii
Didascalii dixi ad Ciceronis Brut. c.
78. p. XLI. Ceterum Varro ut in
Tithono imitatus est Aristonem Ceum
apud Cicer. de Senect. 4. ita pariter
in aliis Satyris eundem aemulatus esse
videtur. Lyconem Aristonis, praece-
ptoris nomine inscriptum memorat
Plutarch. de legend. poet. c. 1. verum
argumentum libri ignoramus. Censo-
rius de Die natali hunc Varronis
locum posuit: In Tuscis historiis,
quae octavo eorum saeculo scriptae
aut, ut Varro testatur, et quot
numero saecula ei genti data sicut et
traosactorum singula quanta fuerint,
quibusve ostentis eorum exitus desi-
gnati sicut, continetur. Quae quidem
egregie illustrantur ex loco Plutarchi
in Sulla cap. 7. ubi incipit ex Tusco-
rum disciplina docere: εἰναι γὰρ ἀν-
θρώπων ὅκτω τὰ σύμπαντα γένη
διαφέροντα τοῖς βίοις; καὶ τοῖς ἡδέσι
οἱ ἀλλήλων, ἐκάστῳ δ' ἀφωρισθαι
χρόνον ἀριθμὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμπε-
ραζόμενον ἐνικυτοῦ μεγάλου περιόδῳ
et reliqua, quae partim exseripuit
Suidas in voc. Σύλλης Livium et Dio-
dorum antestatus, monente etiam Wes-
selingio ad Diodor. II. p. 646. Deni-
que titulum Satyrae, quam Τριτά-
ραν ioscripserat, a Theopompo
historico auotum esse, doceat loca
Luciani in Pseudologista c. 79. et
Fugitiv. c. 32. ubi simul Comicus
Aristophanis Τριτάλης memoratur,
ex quo Varro Satyrae titulum fece-*

rat, quam Nonius sibi *Tripallum*,
loterdum *Triphallum* indigitavit,
recte mouente Gesnero ad Luciani
locum.

Virgilius Maro carmiae rem rusti-
cam tractavit C. 1. 1, 12. compella-
tur C. 1. pr. 30. citatur C. 1, 3 8.
1, 4, 4. 2, 2, 4 et 18. 2, 8, 1 et 3.
2, 9, 12. 2, 10, 11. 2, 14, 3. 2,
22, 2. 3, 1, 1 et 9. 3, 2, 29. 3, 9,
4. 3, 10, 17 et 19. 3, 12, 5. 3, 15,
4. 3, 21, 4. 4, 11, 1. 5, 4, 2.
6, 27, 5. 7, 1, 3. 7, 2, 2. 7, 3, 1
et 9 it. 23 et 24. 7, 4, 6. 7, 5, 5 et
10. 7, 6, 2. 8, 17, 7. 9, 2, 1 it. 3,
et 5. 9, 3, 2 et 4. 9, 4, 1. 9, 5, 4
et 5. 9, 7, 5. 9, 8, 13. 9, 9, 4 et
6. 9, 10, 2 ter. 9, 14, 6. 9, 15, 1.
9, 1, 34. 11, 3, 1. Arb. 1, 1. P. F.
25, 6. Veg. 1, 56, 36. sidereus vates
C. 10, 434. Maotuaous poeta divioo
ore testatur Veg. 1 pr. 8. Bucolicis
C. 3, 9, 1. in Bucolico poemate C.
7, 10, 8. eius Georgica espleta C.
10 pr. 3. C. 10, 5.

Vopiscus vid. *Caesar*.

X

Xenophou Socraticus V. 1, 1, 8.
1, 1, 7. eius *Oeconomicus* a Cice-
rone latio sermoni traditus C. 11,
1, 5. 12 pr. 7. 12, 2, 9. citatur C.
11, 1, 15. 12. pr. 1.

Z

Zeno Cittieus ait fuisse priocipium
geocerandi animalium V, 2, 1, 3.

Script. R. R. Tom. V

C c

222379

INDEX

RERV, VOCABVLORVM ET NOMINVM PROPRIORVM
IN SCRIPTORIBVS REI RVSTICAE, IN VEGETIO ET IN
COMMENTARIIS AD ISTOS LIBROS SCRIPTIS REPERIENDORVM,

A GESNERO PRIMVM INSTRUCTVS, NVNC PASSIM
AVCTIOR FACTVS.

Ca. Catonem notat, C. Columellam, P. Palladium, V. Varonem, Veg. Vegetium. Primus numerus librum indicat, alter caput, tertius segmentum; nisi quod in Palladio mensium nomina ponimus; in Columellae autem libro 10, et Palladii de Insitione carmine alter numerus versum indicat. Si quid tamen in numero librorum eorumque capitum Vegetii (quos mutavi, ut in duodecimo Columellae libro) peccatum fuerit, antiquos lector numeros ab initio uniuscuiusque libri vel capituli signatos reperiet.

A

Abima fructum ferre incipit vacca V. 2, 4, 13. a Menate libertus V. 2 8, 4. a se instituit ipse C. 11, 4, 5. Ab aspectu decorus. C. 6, 29, 3. abhinc P. Mr. 43, 9. ab his leguminibus, h. e. post C. 2, 40, 22. ab uno et viginti diebus exactis P. Iun. 5, 4.

Abacus Cat. 10, 4.

Abiegna scobis C. 12, 43, 4.

Abies gallica P. N. 45, 4. not. Duplex genus complectitur, quod nobis hodie: Tanne, weisse und rothe, dicitur, pinus abies et picea Linnaei, Gallis Sapin. Cuius hanc singularem naturam annotavit Theophrastus II. P. III. 8. όταν γάρ κοπή η κλωνισθή υπό πνεύματος η και άλλου τινός περί το λείον του στελέχους — περιγύεται μικρόν υποδείστερον εις ύψος, και κλωνίσιν οί μὲν άρκευζιν, οί δὲ άρι-

φύκιν, τῷ μὲν χρώματι μέλαν, τῇ σκληρότητι δ' υπερβάλλον, ἐξ οὗ τοὺς κρατῆρας ποιοῦσιν οἱ περί Αρκαδίαν. τὸ δὲ πάχος, οἶον ἐν τύχῃ τὸ δένδρον, ὅσῳ περ ἂν ισχυρότερον, καὶ ἐγγυλότερον καὶ παχύτερον συμβαίνει δὲ καὶ κείνο ἴδιον ἐν αὐτῷ τούτῳ περί τὴν ἐλάτην. όταν μὲν γάρ τις τοὺς ὄξους ἅπαντας ἀρελὸν ἀποκόψῃ τὸ ἄκρον, ἀποδυνήκει ταχέως. όταν δὲ τὰ κατωτέρω τὸ κατὰ λὸν ἀφελῇ, ζῇ τὸ κατὰ λὸν, περί ὃ δὴ καὶ ἡ αὐρυξίς φύεται. ζῇ δὲ, καὶ ὁ ἄλλον ὅτι διὰ τὸ ἐγγυλὸν εἶναι καὶ χλωρόν, εἴπερ ἀπαραβλάστων. In quibus sunt quaedam verborum vitia a doctissimo deum Mollethavero detergenda. Sententiam nemo Interpretum aperuit, nec iuvat Plinii interpretatio XVI. c. 30. Mirum, inquit, cacuminibus eorum decisis moritur: totis vero de-

truncatis, durat; et si infra quam rami fuere, præcidatur, quod superest, vivit; si vero cacumen tantum auferatur, tota moritur: *Plane vero omisit id quod ex truncata arbore enascitur, quodque inprimis facit lectori cum admiratione difficultatem. Interpretis vicem geret locus Galli Leroy in libro: Mémoires sur les travaux qui ont rapport à l'exploitation de la matière dans les Pyrénées Paris. 1776. p. 26: Cette forêt s'appelle le Benou; elle est une espèce de phénomène, parce que tout le bois qui la compose paroit avoir repoussé sur d'anciens troncs, ce qui ne se voit nulle part ailleurs. Les gens du pays prétendent qu'elle a été exploitée il y a plus de cent ans, et les arbres furent coupés à plus de quatre pied de hauteur, suivant l'usage du lieu. C'est sur ces troncs que se sont élevés des branches verticales, dont quelque fois on voit jusqu'à douze sur le même tronc. Ce sont ces branches que l'on a exploitées pour petite matière. Il est vraisemblable que cette manière de couper ne donneroit pas ailleurs une reproduction pareille; mais le sol est très-gras dans la forêt de Benou. Les fibres du bois qui y croit, sont beaucoup plus grosses, plus éloignées, plus garnies d'aubier dans leurs interstices que dans la forêt d'Issaux, où les arbres coupés par le pied, mais plus proche de terre, ne repoussent jamais.*

Abloqueatio nudavit radices C. 4, 14, 2. adopertas ostendit radicles C. 4, 8, 1. ablaqueationis lacusculi C. 4, 8, 2. ablaqueatinis orbem fortis caaltara C. 4, 4, 2. obruta ablaqueatione C. 5, 10, 17. Arbor. 24. not. Esse a lacu recte iam olim monuit Georg. Alexandrinus.

Ablaqueo. Quid sit ablaquare di-

sertissima Noet C. 4, 8. vid. oblaqueo. ablaquarei vitem antiquissimum est C. 4, 29, 10. Gallis déchausser.

Ablegandum pecus a prato V. 1, 47. cum ablegshuntur hoves C. 6, 5, 2.

Abnodare palmitem focaneum C. 4, 24, 10. 4, 22, 4. Sed vid. adnot.

Abnuat Saserna id ruris genus C. 3, 3, 2. h. e. respuit, damnot.

Abobruere C. 11, 3, 31. not.

Abolescit siccitatibus vitis C. 3, 2, 4. not.

Abominari C. 6. l'præf. 1. i. e. deprecari ut triste aliquid. Græci sic ἐξομνίζουσι Plutarch. Demosth. 21.

Aborigines solum mutarunt C. 1, 3, 6.

Aborto ne abortet V. 2, 4, 14, sed vid. not.

Abrado dolabra acuta C. Arb. 10, 2.

Abrotonites vinum C. 12, 35.

Abrotoni vjrga pro caprifico P. Mr. 10, 28. potionem sedatur dolor ventris in pecudibus C. 6, 7, 3. in Colum. erraticum est quod ex lectione Codd. efficit Pontedera Galaticum; Vegetius 4, 3, 10. hortense dixit.

Abrumpera collum. V. 3, 10, 5. C. 8, 14, 8. rimis abrumpi P. Ian. 19, 1. not.

Abscido Mart. 10, 16. varietas P. Mai. 4, 1. P. lun. 2, 2.

Absinthiatum conditum P. F. 32. Oct. 14, 17. not.

Absinthites vinum C. 12, 35.

Absinthium Ponticum Cat. 159. Veg. 5, 27, 7. et sæpe al.

nec Absistat id facere donec C. 12, 19, 4.

Absolvit spissitudinem olei sal P. N. 17, 2. absoluta sunt liba V. 2, 8, 1. absoluta tempestatibus dies P. Mart. 12, 2. nebularum noctibus loca i. e. libera P. 1, 3.

Abstineo. abstinere pullos cibo et aqua C. 8, 5, 15. si se imber abstinat P. F. 24, 5. abstinentissimus aomni et vini C. 14, 1, 13. rebus Veneris C. 12, 4, 3. abstinence hordeo C. 6, 30, 7. potione C. 7, 40, 5. abstinence a potu P. Mai. 7, 3. abstinere debent C. 8, 5, 47. abstinentus cibo bos C. 6, 7, 2. et 6, 9, 1. ab humore C. 6, 26, 3. abstinence cibis aena C. 8, 5, 23.

Absumpta ablaqueatione C. 5, 10, 47. absumtas vires refovere C. 2, 44, 3.

Abunde sit dixisse C. 5, 3, 9, 42, 53, 1. abunde est 4, 19, 1.

Abundo. si abundaverit parum cruoris h. e. effluxerit Veg. 3, 4 b. Ita abundavit sanguis pernares Sciibo. Comp. 47 Gesn. Ipse Col. Arb. VIII. 8. ut ex his potius plagis humor defluat, quam ex iustione ipsa abundet.

Ac etiam V. 1, 47. C. 9, 12, 4.

Acacia nigra Veg. 2, 34, 2. rufa Veg. 1, 16, 5.

Acanthini caules C. 9, 4, 4.

Acanthosimitatur pinea C. 10, 244.

Acapnon mel C. 6, 33, 2. ἀκρον μὲν ἀκρον Luciano Navig. c. 23. ligna acapna vid. ad Cat. 130.

Accedit propius ut non sit macra, quam ut sit ieiuna V. 1, 6, 6. per gradus vindemia P. F. 9, 13. accedit ad. mercedi Ca. 145.

Accendere Venerem C. 8, 44, 6. accendi aestatis vaporibus C. 9, 6, 2.

Acceptabulum pro acetabulo addit. prima Cat. 102. ita saepe apud Vegetium scriptum est acetab.

Accessiones parvae C. 1, 7, 2. alio sensu Cat. 141.

Accipiter C. 8, 4, 6. 8, 8, 4.

Acclamationum verens bos C. 6, 2, 14.

Acclives inter se crates C. 12, 45,

1. acclivibus locis C. 3, 45, 2.

Acclivitatibus difficultas C. 2, 4, 10.

Accommodare trapetum Cat. 21, 5. accommodantes opera temporibus C. 11, 2, 1.

Accommodum digestionem P. Iul. 8, 2. labori potius quam velocitati animal bos Veg. 4, 2, 12.

Accubans non nisi sacris diebus coenat villicus C. 14, 1, 19.

ad omnem Accurationem Veg. 4, 56, 55. h. e. accuratissime.

Accurare victum et cultum C. 12 pr. 2.

Accusativus pro nominativo C. 6, 3, 3. eosque nemo dubitat, quia optimi sint. Sic e. c. etiam Caesar B. G. 1, 39. rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere se dicebant. Graecorum more.

Aceo. si acet vinum Cat. 148, 1.

Acerbitas pro vis acerbus P. F. 9, 42.

Acerbae uvae C. 3, 21, 6. maturis oppon.

Acervatim enectae C. 9, 13, 4.

Acetabulum Cat. 102. quantum acetabulum capiet Veg. 1, 17, 2. et alibi Hecinae signatur quarta pars, i. e. drachmae quiddecim. Bero.

Acetum ut fiat C. 12, 5, 4. acerrimum et pulcherrimum Cat. 104, 2. ficulneum C. 12, 17. laserpitium Cat. 116. et malis P. F. 25, 19. mulsum Cat. 157, 6. de piris P. F. 25, 11. Scylliticum ut fiat C. 12, 34. et P. Iul. 7, 1. e forbis et piris P. F. 15, 5.

Achaici solum mutarunt C. 1, 3, 6.

Achaica myrrha C. 10, 173. not.

Achanus an Achanum? Veg. 4, 2, 1. genus morbi in bobus. Gr. ἀχανς stupidum notat, hiantem sine alio conatu: de oculis etiam dicitur, ut hic stupentes oculi commemorantur Gesa.

Achanti unc. 6. Veg. 4, 20, 4. *inter sufficientia*.

Acheloides *nymphae* Pegasidum comites C. 10, 263.

Achrades piri C. 7, 9, 6. 10, 15 et 250.

Acina crassa C. 12. 43. 8. quibus vinacea celantur C. 14, 2, 69. Acina *pro ipsis baccis uvarum, ut arida et vitiosa* C. 12, 39, 4. corrugata C. 12, 39, 3. corrupta Ca. 112, 2. C. 12, 39, 3. rugola C. 12, 42, 4.

Acinaria dolia V. 1, 22, 4.

Acinaticium vinum P. 4, 6, 9. *not.*

Acini varii in uva C. Arb. 9, 4.

Acnua *quid?* V. 4, 40, 2. *not.* C. 5, 4, 5. *not.* Olympiodorus ad Aristotelis Meteorol. p. 25. a. διὸ δὴ καὶ ἐπινέονται παρ' αὐτοῖς μέτρον, ὅπερ ἄκκινον καλοῦσι παρὰ τὸ στέρησιν ποιεῖν τοῦ φόνου. De Aegyptiis sermo est.

Acontizare ut possit sanguis Veg. 4, 26, 4. 4, 27, 2. *not.*

Acopon thermancticum Veg. 2, 15, 5. *unguentum dolores leniens et calefaciens.* Add. 3, 11, 2. 3, 54, 2 et 3.

Acorem facit haec res C. 3, 21, 5. concipit lac. C. 7, 8, 4. redolere C. 12, 18, 3. acore vitiatum lac C. 12, 13, 4.

Acori libra Veg. 3, 57, 4. Pontici Veg. 3, 79, 2.

Acquiescit vinea palo, adminiculo C. 4, 12, 4.

Acratophorum V. 4, 8, 5.

Acredinem cepis tollunt nuces P. Ian. 15, 19.

Acrimoniam brassicae non potest ferre ulcus Cat. 157, 5.

Acris. Acre ut fiat vinum vapidum C. 12, 5, 4. acrior sol C. 11, 2, 54. ignis C. 12, 19, 5.

Acrus, *a, um, etiam dixere.* Acra radice P. A. 5, 3. *sed vide varietatem.*

cum aceto non acro Veg. 2, 7, 4. aceti acri Veg. 4, 28, 16.

Acrisioneos amores C. 10, 205.

Acro *vel* acron. Acronis suilli usus Veg. 2, 28, 17. 5, 65, 2. 6, 6, 4. ungulam de perna *in simili re commendat* Cato 158, 4.

Acrocolia et acroteria, Veg. 3, 47, 4.

Acrocolesium Veg. 6, 4, 2. *not.*

Acrufolii vectes Cat. 34, 4. *not.*

Actaeonis μῦθος V. 2, 9, 9.

Actaeus. Actaei mellis Hymetti C. 10, 386.

Actiones Mamili V. 2, 5, 44 et 2, 7, 6. *sunt formulae actionum seu contractuum. Actiones Hostinianas ap. Ciceron. Orat. I. 57. sunt qui similiter interpretentur.*

Actor servi genus, villicus, C. 4, 7, 7. 4, 8, 5. *not.* et *infra* in Auctor. 6, 27, 4. 12, 3, 6.

Actus primum villaticae passionis V. 3, 44, 4. conf. 2, 9, 44. 4, 26, 2, 40, 4.

Actus agrimensorum quis? C. 5, 4, 5. minius Varronis *ibid.* quadratus V. 4, 10, 2.

Aculei calcis C. 8, 2, 8.

Acumina seminum terrae infigenda P. Ian. 15, 6. acumine deorsum verso ponuntur ossa Persici P. N. 7, 4.

Acuminis strenui minister C. 4, 9, 3.

Acuo. acutere palos C. 14, 2, 12.

Acus grani V. 4, 52, 2. seminum C. 37, 2. fabaginum C. 54. substerendum gallinis V. 3, 9, 8. durissimae C. 2, 10, 14. mixto acere e frumento V. 4, 57, 4.

Acus mergendis sarmentis P. 4, 43, 2. *h. e. subula.*

Acutata bene sagitta Veg. 4, 22, 4.

Acutum cuprinum Veg. 3, 2, 27 it. 4, 12, 3.

Ad medium complere C. Arb. 4,

5. Ad pabuli condimentum C. 7, 3, 20. ad ischiadicum vinum C. 423. ad alvum crudam etc. C. 425 sqq.—*Pro in. ad casas* V. 2, 40, 7.—*Pro ablative instrumenti*. ad acutam cannam exseces Veg. 3, 3, 42. ad spongiam deterges Veg. 3, 4, 2. ad siphonem, ad cornu 4, 40, 2 et 6. 4, 44, 40 et 44 4, 47, 44 et 47. 4, 34, 3. 4, 45, 4. 4, 56, 44. ad manum 4, 47, 4. ad eolum colabis 4, 46, 49.

Adaggerare terram circa arbores C. 5, 41, 8. *ut*. Cat. 94.

Adamat partes suas orbis spiritus C. 40, 499.

Adapertas vites relinquere C. 6, 5, 6. *adaperta* C. 40, 445. *it.* 264.

Adaquare P. F. 33.

Adarce Veg. 3, 48, 2 et 4. 28, 45. Cf. Dioscor. V. 137.

Adaruit amurca Cat. 98, 4.

Additare pro aditare C. 8, 3, 4. *not.*

Adcredere C. 4, 4, 4.

Addere, *h. e. indere, infundere, etiam de prima specie, cum nihil adhuc est in vase* V. 4, 54. 2. *it.* 3, 45, 2. C. 42, 22, 4. 42, 57, 4. 6, 27, 44.

Addubitare C. 3, 8, 5.

Adduco. Adducere ad utilitatem V. 4, 20, 3. *de bolus domandis*. adduci ad aratrum V. 4, 20, 4. adducunt te pedes ad mercatum V. 2 pr. 6. adduci *nempe ad erodendum* C. 2, 4, 4.

Adeps. Adipis praesulsae P. Mart. 42, 3. C. 6, 2, 7. caprina C. 6, 42, 5. Ita leoninae *it.* ursinae Veg. 4, 22, 2. porcinae Veg. 3, 47, 40.

Adepta *pass.* P. ins. 446. *recepta, adoptata*.

Adfero, adfio *vid.* Aff.

Adfrico. adfricare se arbori C. 7, 5, 6.

Adfio V. 4, 57, 4.

Adhaerescunt Persica amygdalis P. N. 7, 6.

Adhiberi admissurae C. 6, 27, 9.

Adiaceo. adiacere foribus C. 4 pr.

40. adiacens complexibus feminae C. 42, 4, 2.

Adicere, subicere, inicere *pro* adie. etc. *perpetuo fire* MS. Codd. optimi.

Adigere in fissuram cuneum C. 5, 40, 47. *not.* adigi oportet lactentes ad matres V. 2, 5, 46.

Adiicialia coena an aditalia V. 3, 6, 6.

Adiicio *de medicamentis vel cibis, ut addere, etiam ubi de prima aut una adeo specie sermo est.* C. 42, 43, 3. 42, 46, 3 et 4. 42, 24, 4. 42, 43, 3 *his*. 42, 54, 4. 42, 56, 2. P. N. 22, 5 et 6. *Similiter* addo.

Adindito subacudes Cat. 48, 9.

Adinvicem. *Vid.* invicem.

Aditare C. 8, 3, 5. *not.*

in Aditu C. 9, 45, 41.

Adiugare vites C. 4, 47, 6. *ubi Edd. pr.* adiungere.

Adiutores Cat. 24, 5.

Adiutorio calami adnecti debet P. Mart. 4, 3. adiutoria senectutis C. 42 pr. 4. 6 pr. 3. *not.*

Adiutrice data C. 42, 4, 4.

Adiuvo, nisi stercus adiuerit P. F. 9, 4. *add.* 40, 6. *et vid.* Iuvo. adiuvandas salices aquationibus P. F. 47.

Adlatrare locupletissimum quemque C. 4 pr. 9.

Admetiri vinum, *it.* admensum vinum resolvere Cat. 448, 2.

Adminiculo. adminiculari vinea ut debeat C. 4, 26, 4.

Adminiculum viti contribuere C. 5, 5, 8. adminicula fissilia C. 4, 33, 4. hominum V. 4, 47, 4.

Administratio tempestiva harum rerum C. 44, 2, 22. *h. e. peractio.*

Administro foenisicium V. 4, 47,

2. inationem C. 44, 2, 23. sementem C. 2, 22, 4. vindemiam C. 44, 2, 2, 64. ubi est peragere: sed administratur meli in secundam mensam V. 3, 465.

Admisces in sextariis singulis P. Mai 46. et Iul. 7.

de Admissariis equis C. 6, 27, 9. Mart 43, 4 sp. admissarius asinus P. Mart. 44.

de Admissione (pecoris) videndum V. 2, 1, 18.

Admissurae idonei boves C. 6, 24, 1. equi C. 6, 27, 9. admissuras facere V. 2, 4, 8.

Admissus a, um, admissae canes V. 2, 9, 44.

Admissum faciunt equi Veg. 4, 7, 3. admissu solis territae talpae P. Mar. 9, 4. it. Mai. 2, 2.

Admitto. quemadmodum admittant V. 3, 9, 2. de gallinis. admisit ovibus arietes C. 7, 2, 4. admittitur equae C. 6, 37, 4. Veneri C. 6, 37, 4. admitti oportet vaccis tauros P. Mart. 44, 6. not. admittendi equabua admissarii P. Mart. 43, 4. admittendis anseribus tempus V. 3, 40, 3. add. C. 8, 44, 4.

Admiata aliqua re terra V. 4, 9, 3. bis.

Admodum nimis ubertas C. 4, 24, 2.

Admonere flagello C. 2, 2, 26.

Admotus V. 4, 43, 2. i. e. propinquus. adnota naribus spongia C. 6, 27, 40.

Admovent caput utero C. 6, 30, 9.

Admulcere illecebris ciborum P. Mar. 42, 2

Adnatae sunt prospere apes V. 3, 46, 20. h. e. sobolem habuerunt.

Adnacione aliqua conglutinare P. Mar. 40, 36.

Adniaae vites pedaminibus C. 5, 4, 4.

Adnodare. vid. ad C. 4, 22, et 24, 40.

Adnumerare aes V. 2, 2, 6. adnumeratur generosissimis piscibus C. 8, 16, 9.

Adobruere arborea C. 44, 2, 54. sarculo C. 2, 44, 40.

Adolestur in igne C. 42, 34.

Adolescentulos vigentis sensus C. 44, 4, 6.

Adoperiunt nva sale C. 8, 6, 4.

Adoptatis frugibus curvatur arbor C. 40, 39.

Adoptione novae prolis C. 9, 43, 9.

Ador Cat. 83. in Edd. pr. not.

Adoreum far C. 44, 2, 74. haec igitur vox aut semen intelligitur, cum simpliciter positum est adoreum: quod apparet etiam ex C. 2, 6, 3. ubi quatuor generum esse dicitur. Habet folliculura firmum et durabilem C. 2, 8, 5. Duplex fere adori modus, quam tritici serpens est teste C. 2, 9, 4. Adoreum semen ubi seri velit Cat. 34, 2. add. C. 2, 6, 4. P. S. 2 et Oct. 4.

Adoritur advenientem canis C. 7, 42, 7.

Adpetit ver Cat. 94. h. e. advenit.

Adrasi surculi C. Arb. 8, 2.

Adrepere ad columbarium V. 3, 7, 3.

Adruenda V. 4, 35; 4. adruī pro obrui Codd. Col. 2, 5, 2.

Adsellabit (animal) corruptum Veg. 5, 44, 4. stercus durum Veg. 5, 56, 4. adsellatus multum stercoris si ediderit Veg. 2, 22, 2. si iumentum adsellatum fuerit sanguinem Veg. 5, 9, 4. Corbeiensis liber ubique formam deponentis verbi habet.

Adserere vitem propter ridicam V. 4, 26.

Adsiccare vid. Assiccare.

Adsignificant statuæ V. 2, 44, 40. adsignificari V. 2, 4, 40.

- Adrita ad olua vitis V. 4, 16, 6.
 Adsum. nisi adfuisset velocitate remediū P. Mart. 15, 4, adesse ad rem divinam Cat. 83.
 Adtinctum animal Veg. 4, 44, 7. *an pro attactum?*
 Advenae volucres V. 3, 5, 6 et 7.
 Adveneror Minervam V. 4, 4, 6.
 Adventitus humor V. 4, 41, 3.
 adventitium genus V. 3, 5, 7.
 Adverto animum Cat. 4, 2. advertendum, ai V. 4, 42, 2.
 Adulatio vocis C. 6, 2, 5.
 Adulor. adulaetur furem C. 7, 42, 5.
 Adulterina semina propter similitudinem V. 4, 40, 2.
 Adumbrantur uvae tegumentis, ne exarescant. C. 11, 2, 61. it. C. 5, 5, 45. adumbrari frondibus C. 9, 7, 4.
 Adunare membra divisa P. F. 29, 4. adunatum germen P. Mar. 10, 36.
 Adunca rostra C. 8, 2, 9.
 Advocatus veni mihi V. 2, 5, 4.
 Adurit stercore ungulas pullus C. 6, 27, 42. adurunt glacie P. O. 4, 2. aduritur planta calore atercoris P. Ian. 15, 46. mustum C. 42, 48, 5. aduruntur aromata in fundo subsidentia C. 42, 20, 4.
 donec Adusus cris omne caseum Cat. 76, 4.
 Adyta C. 4. pr. 30.
 Aeacii flores C. 40, 475. not.
 Aediticium in agro quomodo instituendum P. 4, 8, 4.
 Aedificare piscinas V. 3, 47, 5. aedificandum quando? Cat. 3, 4. quomodo? C. 4, 4, 8.
 Aedificator ne sit agricola C. 4, 4, 8.
 Aeditimus veteribus, qui post aeditua V. 4, 2, 4. aeditumi libertus V. 4, 69, 2.
 Aecta in Colchide aureum arietem habuit V. 2, 4, 6.
 Aegeum pelagus a capris dictum V. 2, 4, 8.
 Aeger. Aegri ut tractandi C. 44, 4, 48. aegrae arbori remedium P. F. 25, 23. viti P. Mar. 7, 4.
 non Aegre C. 8, 8, 9. *h. e. impigre.*
 Aegritudinia huius pestilentia Veg. 3, 23, 5. aegritudine affectis agnis C. 7, 5, 20.
 Aegyptii quomodo explorent preventum futuri aoni P. Iun. 9. Aegyptiae gentis memorabilis auctor Bolus C. 7, 5, 47. Aegyptiae aves C. 8, 8, 40.
 Aegyptus fervens regio C. 3, 42, 6. Aegypti solum C. 2, 2, 25. bonitas C. 2, 12, 3. feracitas C. 3, 8, 4.
 in Aemilianis qui habitant V. 3, 2, 6. *vid. Persin. ad* V. 4, 2, 22. cf. Svetonii Claud. 48.
 Aemulor. aemulari pomia recentibus P. Mar. 40, 7.
 Aemulus. aemula umbra C. 5, 6, 47.
 Aeoles Boeotii Italiae coloni V. 3, 4, 6. et 3, 42, 6.
 nulla Aeque quam praedicta falsam. C. 8, 47, 13.
 Aequabiliter Cat. 403. V. 3, 9, 40.
 Aequaliter. aequabimus P. Mai. 44, 4.
 Aequilibrio undique stabilita in se requiescit vitis C. Arb. 5, 2.
 Aequinoctialis oriens C. 4, 5, 7. meridies C. 4, 6, 2 et 3. not.
 Aequinoctium primum C. 9, 44, 4. aequinoctii autumnalis dies C. 2, 3, 2. aequinoctia quando fiant C. 9, 44, 40.
 Aequiparo. ut alimentum pomia succua aequiparet, P. F. 25, 46. not.
 Aequo. aequare stercora C. 2, 22, 3. aequavit votum felicitatis arbor P. Iul. 3, 2.
 Aequor maris C. 8, 47, 3. Ennaeum C. 40, 270. aequora dulcia bumi C. 40, 87.

Aequoreus pater C. 10. 200.

Aequus, aequo modo P. 1, 6, 5.

Aequas scalas reddere Cal. 144, 2.

h. e. *aeque bonas*.

Aër, aëris mutationes an statis diebus respondeant? C. 11, 1, 34. salubritas ut probetur P. 1, 3.

Aeramenta C. 12, 3, 9. *not.*

Aerea acus commendatur Veg. 3, 4, 36. *vid.* Cupr.

Aerugo aeris C. 7, 5, 12. Veg. 2, 22, 13. 4, 16, 2.

Aes pecore flatum, pecore notatum V. 2, 1, 10. aes ustum Veg. 6, 28, 2. seris esigui res C. 9, 16, 1. aeris flos Veg. 6, 28, 2. h. e. *chalcanthus*.

Aesculei asseres P. 1, 9, 2.

Aesculus ad quae utilis P. N. 15, 2.

Aestas quod initium, et quot dies habeat V. 1, 28, 1. C. 11, 2, 39. aestate quae fiant opera V. 1, 27, 3.

Aestimare personam cui praecipias P. 1, 1, 1.

Aestimatio terrae vinealis C. 3, 12, 1. *in Codd. ubi limitatio editur.*

Aestimitor officiorum C. 11, 1, 9.

Aestivaria piscium V. 3, 17, 8.

Aestivo, aestivant greges in montibus V. 2, 2, 9. aestivatum abiguntur greges V. 2, 1, 16. aestivas sol C. 11, 2, 69. h. e. *in signis aestivis commorans. Ita Gesn. ad Edil. pr. rectius aestuantem ibi praefert.*

Aestivosis locis C. 5, 8, 5.

Aestivus, aestivae partes vitis C. Arb. 5, 4.

Aestuabunda confectio P. O. 17, 2.

Aestuantis muae curatio C. 6, 38, 4. aestuantia vina P. O. 14, 16. sol. *vide in Aestivo.*

Aestuosa caligo C. 11, 2, 53. aestuosissimum animal sns C. 7, 10, 6.

Aestuosa dicuntur animalia, quae calore et aestu infestantur, sicut aliosia, quae frigore vexantur. Be-soldys.

Aestus nebulosus C. 11, 3, 57. aestuum colores C. 1, 5, 4. aestibus alternis reciprocans P. N. 15, 3. maris V. 3, 17, 9. *not. p. 591. in mari Italico.*

Aetas media villicationi splissima C. 11, 1, 3. viridis C. 1. pr. 12, vetus et novella C. 18, 9, 4. aetatis indicia in equis C. 6, 29. aetatem anni complere P. N. 11.

de Aeternitate mundi sententiae V. 2, 1, 3. aeternitati naturae nulla tarditas afferre potest fastidium P. F. 25, 2.

Aeternam iuventam sortita tellus C. 1. pr. 2.

Aevum pati C. 2, 10, 1. *quod alii dicunt aetatem ferre; h. e. durare, non statim perire.* Gesn. aevi longioris vitam sortitus est cervus C. 9, 1, 9. aevo manet C. 11, 3, 36.

Afer. Afra spongia Veg. 3, 34, 1. ex Afra pisa lomentum P. Q. 14, 9.

Affatim se replere C. 9, 13, 2. paleas C. 6, 3, 4. viridem frondem, pabulum C. 11, 2, 99 et 100.

Affectionis comes industria Veg. 1. pr. 16.

Afferro affert ager segetes laetas C. 2, 18, 3. novam vitis V. 1, 8, 6. afferunt plantae fructum C. 11, 3, 29. florem surculi C. 11, 2, 11. vinum vites C. 3, 2, 28. afferre dentes in dominum V. 2, 9, 9. plurimum C. 3, 10, 4. afferendo aequavit arbor votum fertilitatis P. Iul. 3, 2.

Afficta villae septa V. 3, 3, 2. *vid. not. conf. V. 3, 9, 7. it. fictus pro fixus 3, 7, 4. Deficta habet etiam Medicus liber 3, 7, 7.*

Afflictus ad villam actus V. 3, 12, 1.

Affinitas, pro connexio. V. 1, 16, 1.

Affatus, ut ab omni afflatu protegantur C. 11, 3, 51. h. e. *vento. affa-*

tum pro adspiratione s. *litera H. dixit* V. 3, 1, 6.

Afflicta senio aut tempestate arbor C. 5, 6, 1.

Affligit herbas lupinus P. Ian. 9, 2.

Afflo *vel* afflo. afflat fumus assiduus granaria P. Iun. 3. odor Veg. 3, 4, 13. afflante vicinia alienae aggritudinis Veg. 1. pr. 14. afflari a serpente pestilens est C. 8, 5, 18.

Affusione medicaminis radices infundunt P. F. 28, 2.

Africam vocat V. 2, 1, 6. *quam modo Libyem dixerat, Hesperidum patriam. Africa Numidia* C. 1. pr. 24. Africae bonitas C. 2, 12, 3. feracitas C. 3, 8, 1.

Africanæ gallinæ C. 8, 2, 2. *fici* Cat. 8, 1. *it.* V. 1, 41, 6. C. 5, 10, 11.

Afronitri Veg. 5, 2, 1. *h. e. aphronitri.*

Ageladæ arte C. 10, 30.

Acta aestate V. 3, 16, 34.

Ager emi pararique ut debeat Cat. 1. C. 1, 3, 1 et 12. P. 1, 7, 1. optimus quis, et quis huius proximus V. 1, 4, 3. *it.* 1, 7. C. 3, 2. campester, collinus, montanus V. 1, 6, 2. cultus, silvester, humidus, graminosus, siccus, spurcus C. 1. pr. 25. frumentarius Cat. 6, 1. nebulosus, frigidior, maerior Cat. 6, 2. quibus locis conserendus? Cat. 6, 1. P. 1, 5, 1. in primis curandus Cat. 6, 1. C. 1, 7, 1. uti colendus? Cat. 64, 1. quibus rebus? V. 1, 17, 2. quando proseindi possit? P. Ian. 3, 1. pinguis et herbosus quando proscindatur? P. Mai. 3, 1. herbosus et gelidus quando? P. Iun. 3, 1. incultus quando et quomodo aperiendus? P. Mai. 3, 1. silvestris ut extirpandus P. Iul. 1, 1. ut pastinari soleat? C. 3, 13, 6. quibus temporibus stereorandus? C. 2, 10. sationi faciendæ ut expediendus? C.

2, 11, 21. seri quando incipiat? P. S. 1, 1. aqua per hiemem ne laedatur Cat. 155. ut lustrari soleat Cat. 144, 1. quibus remediis curetur? P. 1, 35, 1. Agri genus ut sapore exploretur? C. Arb. 3, 6. forma quatuorplex, et quæ dimensiones? C. 5, 2, 1. quot operis quisque modus agri coli possit? V. 1, 18. C. 2, 13. quot iugis? V. 1, 19.

Agger terreus quis bonus? V. 1, 14, 2.

Aggerare eicrem C. 11, 3, 38. aggerari debent circumfossae arbores C. 2, 24, 5. 11, 2, 46.

Aggestio fluminum saturat valles P. Ian. 13, 3. *h. e. limus a fluminibus in-iectus. ex aestu recipr.* P. N. 15, 3.

Aggravatur ratio rustici C. 2, 4, 7. longis itineribus imbecillitas C. 7, 5, 3.

Agilis industria C. 11, 1, 15. agile corpus ab adspectu C. 6, 29, 3.

Agilitas currentis aquæ P. 1, 17, 2.

Agitatio terræ C. 2, 2, 6. agitationes agrorum C. 2, 1, 4.

Agitator aselli C. 7, 1, 3.

Agito. agitare caput, et caudam erebrius agere C. 6, 6, 3.

adⁿ Agnatos et gentiles deducendus V. 1, 2, 8. C. 1, 3, 1.

Agnus. Agnorum cura V. 2, 2, 15. C. 7, 3, 17. P. N. 13, 1. maturi caractere signantur P. Ian. 18, 18. aegrotantes ut iuventur? C. 7, 5, 20.

Ago. agit arbor colicolum C. 5, 9, 12. folia ficus C. 5, 10, 10. lupinus scenndum, tertium florem C. 2, 16, 6. mundus ver C. 10, 210. agere citatum et currentem per M. passus C. 6, 6, 3. caudam erebrins C. 6, 6, 3. agendum ut vitis non sit spissa P. F. 13, 3. nihil agendo male agere discunt homines C. 11, 1, 26.

P. Agrafius, publicanus. collocutor, V. 1, 2, 1.

res Agrestis h. e. rustica C. 11, 1, 29. agreste negotium C. 11, 1, 16. agrestium operum studiosi C. 5, 1, 1. agrestis pastinaca C. 9, 4, 5. 6, 33, 1. agrestes columbae V. 2, 7, 8, 3, 1, 7. pavonum greges V. 3, 6, 2. mures ut profligantur P. 1, 35, 9.

Agrestis herbae radices C. 6, 31, 2. ubi hederæ ex Hippocrate correxi.

Ἀγρὴς ζαρυλὴ C. 8, 5, 21.

Agricola perfectus qui C. 1. pr. 32. agricolarum dñices Dñi V. 1, 1, 4.

Agricolare opus P. ins. 3.

Agricolationis neque doctores se ulli neque discipulos profiteantur C. 1. pr. 6, 11, 1, 10, studiosi C. 4, 1, 1. agricolationi qui studium dederit C. 1, 1, 1.

Agricultores C. 1. pr. 6.

Agricultura ars est V. 1, 3. eius laus Ca. pr. 2. partes V. 1, 5, 3. P. 1, 2. summa V. 1, 2, 12. principium et finis V. 1, 4, 1. praecepta generalia P. 1, 6. auctores Graeci V. 1, 1, 8. C. 1, 1, 7. Latini C. 1, 1, 12.

Agrifolium vide Acrisifolium.

Agrii semen an Argii Veg. 5, 58, 2. vide ad 5, 26, 3. not. p. 89.

C. Agrius, Socraticus, collocutor V. 1, 2, 1.

Alienenum coculum Cat. 11, 2. signum V. 3, 2, 8. unum Cat. 11, 2. alieni orbes Cat. 10, 4. 11, 2. alroea omnia Cat. 98, 2.

Alacis flores al. Acaei C. 10, 175.

Ala. alis ereptis vel exsectis P. lun. 7, 7.

Alaternus arbor C. 7, 6, 1. Plinius 16. s. 45. folium inter ilicem et oleam tribuit, fructum negat. Existimatur esse Theophrasti πιδύκη; Galenorum Alsterne, Linnaei Rhamnus alaternus floribus dioecis, quare non unum arbores mares fructum non

ferre. Inter arbores infelices enumerat Tarquinius Priscus in ostentario arborario ap. Macrobiū Saturn. 2. c. 16, ubi editur alternum pro alaternum. Rhamnus alaternus Linnaei, πιδύκη Theophrasti seupervirens, foliis utilis ovibus. Theophr. H. P. V. c. 7 et 8. Clusius 1, 33.

Alba Cat. 135, 1. Alba condita V. 2, 4, 18.

Albae ficus C. 10, 417.

Albanus ager C. 3, 8, 5. 3, 9, 2. collis C. 3, 2, 16. Albani solum mutarunt C. 1, 3, 6. Albanæ Curstianae trigeminorum matres C. 3, 8, 1.

Albarium opus ut fiat P. 1, 14. albarii operis nitore decorare P. 1, 40, 5.

Albiceris olea Cat. 6, 1. V. 1, 24, 1.

Albiduli coloris liquor P. F. 25, 12. albidum granum C. 2, 9, 13.

Albineus color equi P. Mar. 13, 4.

Albitia Veg. 6, 12, 3. inter suffimenta. vitiosum vocabulum.

Albium, Ingaunum V. 3, 9, 17. not.

Albor ovorum P. O. 11, 9.

Albuelis vitis C. 3, 2, 24.

Albuginosus li. e. ictericus Veg. 5, 55. varietas a.

Album in oculo ut curetur C. 6, 17, 7. Veg. 3, 18. et alibi. Est graecorum λεύκωμα et ἄργεμα. Vide in Cicatris.

Albumentum ovi Veg. 3, 57, 1.

Ἀλκή canis nomen C. 7, 12, 13.

Alea negotiationis C. 1. pr. 8. vitæ domini V. 1, 4, 3. aleam sequi V. 1, 18, 8. viudemiatorum subire C. 3, 21, 6.

Alece vide in Allicem.

Alescere h. e. crescere V. 1, 2, 5. 1, 44, 4. 1, 45, 3. ante Victor. alecendo roborari V. 2, 4. 19. Vide infra in coalescere.

Aleum pro alio in litris Vegetii, v. g. 3, 43, 2.

Alexandrinae columbae C. 8, 8, 8. *cucurbitae* C. 44, 3, 49. *Alexandrinum cuminum* Veg. 6, 28; 30. *Alexandrina lens Vegetii videtur Pelusiaca aliis laudata, vel Aegyptia.* *Alexandrinum nitrum* Veg. 3, 25, 2.

Alexis spernat opes Corydonis C. 40, 298.

Allita ut fiant, i. e. polenta P. Iun. 42. *Thucydides* 6, 22 ubi haec voluit significare *ἁπλῆς πρῶτος* nominavit.

Alga marina suspenditur in ficis arborib. P. Mar. 40, 30. ad radices obruitur P. Mar. 40, 3. *algae taeniolis involuntur radices brassicae* C. 44, 3, 239. P. F. 24, 7. *herbis vestiuntur scopuli* C. 8, 47, 6. *alga marina vestire* P. Mar. 40, 43.

Algiana olea C. 5, 8, 3.

Algor obest praegnantibus V. 2, 7, 40.

Alibile aut ἀπαρτίζον lac active V. 2, 44, 4. *alibiliores sunt pulli, pass.* V. 3, 9, 44. *not.*

Alica prima Cat. 76, 4. olim male *Alica* in P. Iun 42.

Alicastrum vide Hal.

Alienatus morbus Veg. 5, 22, 4.

Alienigeni pisces C. 8, 46, 9. *alienigenos pullos* P. 4, 26, 2. *alienigenis foetibus* C. 8, 5, 40. *alienigena semina* C. 3, 4, 4.

Alieno, pro vendo V. 2, 4, 24.

Alienous odor opplet nares V. 3, 4, 3. *aliens huic tempori satio* C. 44, 2, 20. *omni labe pollutionis aqua* P. Aug. 40, 20. *alienum exterae regionis difficiliter convalescit* C. Arb. 4, 3. *huic curae* C. 8, 6.

Alimentum de fino C. 2, 5, 2, 2, 44, 4 *vid.* *Pabulum.* *alimento materno destitutus* C. 3, 40, 24. *alimenta terrestria* C. 42, pr. 3.

Alimonium V. 4, 8, 7, 3, 46, 45. *seminum* V. 4, 44, 3. in *alimonis pecus sic contuendum* V. 2, 5, 46, 2, 4, 24.

Aliquantis diebus pro aliquot P. 4, 49, 2. *post aliquantos dies* P. D. S. *Saepe ita Vegetius* v. g. 3, 4, 8 et 49, 3, 45, 21. 3, 41, 2. *et in altero opere de re milit.* v. g. 3, 22. *his it.* 3, 23 *etc.* Sic et *Palladius* X. 5. *aliquanto dixit pro paullo.*

Aliquis. aliquid semen. h. e. aliquantum seminis C. 44, 3, 57. *aliqua* V. folia Cat 456, 4. V. 4, 2, 28.

Aliter. cornibus nigris potius quam aliter V. 4, 20, 4. *aliter i. e. alia de causa* C. 4, 3, 6. *aliter i. e. alio remedio* P. 4, 44, 2. *Mart.* 40, 7 et 40: *Nov.* 21. 4 *etc.*

Alium pro allium v. ad *Cato.* 432, 2. *et ita fere semper Vegetius* *Corbei unde et saepe aleum, oleum.*

Alius ab alio separati C. 5, 6, 25. *aliusve quis ferus* C. 9, 20, 7. *aliave quae bestia* V. 3, 5, 3, 3, 44, 3. *aliudve quid animal* V. 3, 7, 3. *aliam atque aliam emittit* C. 9, 8, 40. *aliud melle* h. e. *diversum a melle* V. 3, 46, 23. *alii Dei genit.* V. 4, 2, 49.

Allecto. allectare sibilo C. 2, 3, 2. *Allectores captivorum turdi* C. 8, 40, 4.

Alecula *vid.* *halec.*

Allevare plagam ferro C. 4, 24, 4 et 6. i. e. *levem et planam reddere.* *nodos et cicatrices* C. 3, 45, 3.

Allicem impone articulis Veg. 3, 49, 3. *utrum alicam, an halecem?* *Alicae* *savet farina bordeacea, haleci autem sinapi.* *Gesner; ipse alecem dedi.*

Allidere et elidere de motu aquarum versus litora ad C. 4, 20, 2. *Adlidere* Veg. 4, 25, 2. *et elidere* s. 3. *videtur idem significare, quod equum deicere curationis causa.* *Allidi* *do-*

minum (ad agro mo) i. e. affligi, C. 4, 3, 9.

Alligator vitis C. 4, 43, 1. 4, 17, 5, 4, 20, 1. 4, 26, 4. alligare dolia Cat. 39.

Alligatura insitionis C. Arb. 8, 3.

Allinire, alliniatur P. 4, 41, 3. P. 33. et alias: et in universum linio cum compositis ita saepe ex quarta coniugatione flexum invenias in nostris scriptoribus, ut solis librariis hoc tribuere, apud Palladium certe, non audeam Vid. Lilio. Gean.

Allium ne foetet P. N. 6, 2. Puni-eum, ἀρροσκόπον; Vipicum C. 11, 3, 20. allii satio et cultura P. Ian. 11, 5. N. 6, 4. allia cum cepis C. 10, 314. Allium veteres separant, ut Bauhinus a cepa et porro radice ex multis nucleis congregata, cepas simplice radice ex tunicis concentricis convoluta foliis fistulosis, porrum a cepa foliis planis fere distinxerunt.

Allobroges qua pice ad condituras ntantur C. 12, 23. 4.

Allobrogicae vites C. 3, 2, 16.

Alludere ad litus vid. ad C. 4, 20, 2.

Alluvies fluminum C. 3, 11, 8.

Alnus ad quae utilis P. N. 45, 2. alnos indomitas C. 10, 250.

Alcē epatica P. O. 14, 8 et 13. aloēs optimi Veg. 1, 14, 5.

Alpes ad Alpes in Gallia V. 3, 13, 6. *Alpium accolae Ligures nominat Varrone paulo recentior Crinagoras Analect. Brunk. T. II. p. 148, 149. no. 28 et 31. ubi simul propinquo Rheni flumini (προχούς effluviis an origini?) esse dicuntur.*

Alphius foenerator C. 1, 7, 2.

Alsius pecus caprile V. 2, 3, 6.

Alter post trigesimum et alterum idem C. 12, 44, 1. alterae parti C. 5, 11, 10. alterae alterae V. 2, 2, 2. alterae partes V. 2, 1, 16. altera al-

tera non contingant C. 12, 45, 1 et 5. de alteris quatuor V. 1, 17, 1. 2, 2, 7. alteris vasis Cat. 18, 3.

Alternatae qualitates C. 2, 2, 2.

Alternemus vernaculas et Atinias C. 5, 6, 4.

Alternis aestibus reciproans P. N. 15, 3. annis V. 1. 44, 3. C. 2, 9, 4. alternis dormiunt V. 3, 16, 9. sal ingeritur C. 12, 53, 4. alterna tabulata olivarum et salis usque in summum component C. 12, 48, 3.

Althaea, ibiscus P. O. 14, 11. e simplici etiam MS. Sylb. Gr. ἀλθαία.

Altiles boves V. 2, 1, 20.

Altinae vaccae C. 6, 24, 5.

Altinates oves C. 7, 2, 3.

Alte duos digitos C. 5, 6, 6.

Alta novem pedum C. 8, 14, 1. ternis pedibus P. 1, 38, 2. tribus pedibus P. Ian. 10, 2. in altum descendere C. 11, 3, 62. altissimi homines Germani C. 3, 8, 2.

Alvaria liber Saug. habet, ubi editur in Columella alvearia.

Alveare, alvearium castratio P. O. 13. purgatio P. Apr. 8, 7.

Alvearium, μέλισσών V. 3, 16, 12. populi adiectione ut reparetur P. Iun. 7, 8. alvearia quae probentur C. 9, 6. quando et quomodo castrentur P. Iun. 7, 1 et 2.

Alveati sulci Cat. 43, 1. not.

Alveoli ad os. C. 8, 5, 13.

Alvei, opunt habitacula C. 9, 2, 1. ex fimo, lateribus, C. 9, 6, 2, collocandi ut sint C. 9, 7. alveorum cultores C. 9, 3, 1. sed in Columella plerisque in locis e Sangerm. libro alui restitutae sunt. — Alveus supplex alia. in alveo indere Cat. 81. salire herbas C. 12, 9, 4. alvei Cat. 11, 5. quibus in linternis portantur collectae uiae Tran. 7, 23. alvei angulis expressis opponuntur C. 1, 4, 1. alveus ad hordeum ministrandum equis Vrg.

- 4, 56, 3. in alveo aqua apponitur bovi Veg. 5, 30, 2.
- Alumen crudum Veg. 3, 63. rotundum Veg. 3, 58, 2. acissum, tritum C. 6, 13, 1.
- Alumnus gregem, *de porculis* P. F. 26, 4. alumnos educere C. 4, 27, 4.
- Alus, *i. e.* symphytum. ad Veg. 4, 8, 2. not.
- Aluta. Veg. 3, 33, 3.
- Alvus superior ut deiiciatur (*vomitum*) Cat. 156, 2. not. quali vino moveatur Cat. 115, 1. citatur C. 7, 9, 9. cruda Cat. 125. non consistens et cruda quo vino curetur Cat. 126. simpliciter alvus vocatur C. 6, 7, 2. not. si alvus non ibit Cat. 157, 7. alvum bonam facere Cat. 156, 1. alvo materna C. 10, 146^a—Alvi apum unde dictae, et qua materia fiant V. 3, 16, 15. add. C. 9, 6. aperiendas sunt C. 9, 14, 7. castratae C. 9, 15, 11. 11, 2, 50.
- Ama herba pro avia Veg. 4, 15, 4. not.
- Amaracus odoratus C. 10, 296. suaviter rubens *ap. Iulium Firmicum de Errore prof. relig. in Fabula Proserpinae*.
- Amarantini flores C. 9, 4, 6. sed ibi tamaricini *Igd.*
- Amarantus C. 9, 4, 3. amaranti immortales C. 10, 175. Philostr. Icon. 1, 9. ἀμάραντα διὰ μέσου τοῦ ὕδατος νεύει, ἡδὺς ἀσάχνης καὶ βάλαντος ἔχοντι τὸ ὕδωρ. ubi *Codex Gudianus ἀμάραντα scriptum habet.*
- Amarescunt amygdala, si rodantur arbores a pecore P. Ian. 15, 9.
- Amariton olim *Edd.* C. 3, 2, 24. ubi amethyston restituit etiam Bezanus.
- Amarissimus morbus amaris potionibus solvendus Veg. 1, 11, 8.
- Amati. amaticum quae vocatur herba Veg. 4, 14, 2. not.
- Amat frequenter effodi P. F. 24, 10. putari et circumfodi P. Mart. 10, 19.
- Ambiri pice tenaces P. Sept. 17. ubi antea erat amburi.
- Ἀμβολιπρόγος ἀνὴρ C. 11, 1. 92. A. *e. dilator, qui ἀναβῆλται relicto ac differt necessaria.*
- Ambrosios succos C. 10, 408.
- Ambulacra in cella vinaria P. 1, 17, 2.
- Ambulatio V. 3, 5, 9. ambulationes villaticae C. 1, 6, 2. *Vide in Xystum.*
- Ambulator ne sit villicus Cat. 5, 2 et 5. C. 1, 8, 7. ambulatrix ne siet villica Cat. 143, 1.
- Ambulaturae gratiam perdit equus Veg. 2, 5, 2. 4, 6, 6 et 7.
- Ambulat feriata familia V. 1, 16, 4. ambulare compositae C. 6, 2, 5. ambulant naves Cat. 1, 3.
- Amburi *vide* ambiri.
- Amelli frutices C. 9, 4, 4. radix C. 9, 13, 8.
- Amerina mala C. 5, 19, 10. salix C. 3, 30, 4. unde dicta? *ad Pall. p. 94.* corbulae Cat. 11, 5.
- Ames. in amictibus appareatur aucupium noctuae P. S. 12. amites hasterarum P. Iun. 2, 3. C. 9, 1, 3. ubi antea ramices.
- Ἀμειβόμενος vitis C. 3, 2, 24.
- ex Amicitia domini hospes C. 11, 1, 23. *h. e. ex amicis.*
- Amicus. Amiciores iugo quam arboribus vites C. 3, 2, 24. amicissimi apibus flores C. 9, 4, 4. venti C. 1, 5, 4.
- Amictus germantis caudae P. 1, 28, 2. *de pavone*
- De Amida et Amidano ad Palladium p. 94.
- Aminaeum vinum Cat. 6, 4. Aminaeum minusculum et mainseculum Cat. 6, 4, 7, 2. V. 1, 25. Amineae

vites quales et quot generum C. 3, 2, 7 sqq. P. F. 9, 4. Amineae vetustissimae quaeque vineae C. 3, 9, 3. vinum Amineum Veg. 3, 22, 8. ὁ ἐκ Τυρρὸννίας οἶνος laudatur hinc à vetusto poeta ap. Athenaeum 15. p. 702.

Amiterninus cognomen P. Aufidii Pontiani V. 2, 9, 6.

Amiterninis arvis C. 10, 422.

Amminicula pro admin. scribunt omnes editi P. F. 24, 4. Mart. 9, 46.

Ammoniacus sal C. 6, 47, 7. eius usus in Maltha P. 4, 41. Armoniacum fere scribunt editi. Vegetii. Ammoniacae guttae Veg. 5, 67, 2. not. Ammoniacum, ferulae liquor, in Africa Cyrenaica frequentis, de qua multa Diosc. 3, 98. In Vegetio fere ubique Edd. armeniacum scriptum exhibent aut armoniacum, ubi vel inuitis interdum libris scriptis reposui ammoniacum. Gesneri notam in varietate ad 6, 44, 2. p. 273 positam plane rescicare debuissim cum reliqua parte, quam omisi. Vixidum enim vir doctus, quid esset ammonicum, compererat.

Annis altera V. 3, 5, 9. amne primo musti spumantis egesto P. O. 44, 48. h. e. fluenta.

Amoenitate aliqua demerenda erit matrona C. 1, 4, 8.

Amor nunc ad coitus properat C. 40, 196. de vere. amores venerei C. 44, 4, 44. Nepos 4, 4, 4. amorem venerum de pueri amore dixit.

Ampalnum Veg. 6, 27, 4. no. n.

Ἀμπελίσσας appellat Phrygiam Homer. V. 4, 4, 2, 6.

Ἀμπελίζα V. 3, 40, 4. C. 8, 13.

Amphitrite Dea C. 40, 201.

Amphora defracto collo Cat. 88, 4.

Amphrysi nemus C. 40, 265.

Amplexuni genus pass. P. ins. 48. hoc Amplius Cat. 442.

Ampullaceum corinnum C. 8, 2, 45.

Amputare mergum C. 4, 45, 4. scabiem C. 6, 32, 3.

Amulum s. amylum uti fiat Cat. 87. ad invicem amuli Veg. 3, 7, 3. add. 6, 8, 4. ubi scribebatur amilum.

Amurca quid esset? V. 4, 64. sin-cera, salsa C. 42, 50, 5. insulsa C. 2, 9, 40. decocta Cat. 99. ut decoquatur V. 4, 64. ut condatur V. 4, 64. ut servetur et promatur V. 4, 64.

4. inimicissima oleo C. 42, 50, 4. itaque tollere eam caveat capulator Ca. 66. 2. eius utilitas plerisque incognita est. V. 4, 55, 7. varii eius usus Cat. 94 ad 101. it. 103. V. 4, 51, 4. veteris amurcae usus C. 2, 45, 3. bubus salutaris est C. 6, 4, 4. Veg. 3, 2, 44. ad aream C. 2, 20, 4. ad granaria V. 4, 57, 4. adversus pulices P. 4, 35, 8. spissae adhaerent mures P. 4, 35, 9. arboribus spargenda Cat. 36 P. F. 25, 23. oleis speciatim C. 44, 2, 29. Amurga passim scribitur per G. in MSS. Palatinis, teste Sylburgio, e Graeco ἀμόργη. Serv. ad Georg. 1, 94. Amurca per C. scribitur et per G. pronunciat, ut C. Gaius, Cn. Gneius. De natura amurcae ad Cat. 99. Addo locum Aristotelis de Color. c. 5. καὶ ὁ περ καὶ ἐπὶ τῆς μήκωνος ὁ ὀπὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ὁ ἀμόργης. Est igitur proprius oleae succus proprie si dicatur.

Amurcaria dolia Cat. 10, 4.

ad Amussim non est numerus V. 2, 4, 26.

Amygdaleos ramos P. ins. 457.

Amygdali satio et cultura P. Ian. 45, 6. F. 25, 33. insitio P. ins. 449. amygdalo inseritur pirus P. F. 25, 6. amygdalae arbores C. 9, 4, 3. quando inserantur C. 44, 2, 96. parum feraces ut medicandae C. 5, 40, 20. amygdalum, nucem C. 42, 55, 2. amygdala qualia serenda et quomodo P. Ian. 45, 6 sqq. feracia ut fiant G.

Arb. 25, 1. *Columella arborem amygdalam ubique, fructum nucem graecam dicit; Palladius vero amygdalum femineo genere est arbor, amygdalum nux. Amygdalum flore purpureo fulgentem Priapeia habent Epigr. 51.**

Amylum *Vid.* amul.

Amythaonius Chiron C. 40, 348.

An. ars an sit, an quid aliud V. 4, 3. an universa, an aliqua C. 4, 1, 3.

An pro ana distributivo, Gr. ἀνά, saepe apud Vegetium, ana est 5, 44, 6. variet, et alibi.

Anacollima (ἀνακόλλημα) emplastrum quod divulsa coniungit Veg. 6, 22, 1. *Describitur aliquod anacollima* 5, 47, 7. 6, 23, 1. oculo per paracentesin curato imponendum Veg. 4, 17, 4. ad sanguinem sistendum 5, 9, 3.

Anagallicum apud Vegetium quid sit disputatur ad 5, 66, 5. p. 99. et 6, 8, 4. p. 108. agallicum erat 5, 23, 12. ubi ex Goth. rectum dedimus, quod Gesnerus coniectura assecutus erat.

Anapleroticum Veg. 3, 26, 2.

de Anatibus V. 3, 41. ut alantur C. 8, 45, 1. conspectu suo intestinorum dolores praesertim equini generis sanant C. 6, 7, 1. Veg. 4, 4, 6. anatum stabula V. 3, 5, 14.

Anceps ad favonium spectet, de luce serenda C. 5, 40, 13. et Arb. 22, 2. anceps eventus C. 3, 6, 3.

Anchusa Veg. 5, 70, 4.

Ancipiter MS. Lips. pro accipiter C. 8, 4, 6. 8, 8, 4.

Ancoras tollere V. 3, 47, 1. h. e. discedere.

Ἀνθηρα, τὰ, seminarii areae Comm. ad Col. p. 275.

Andrachne humida C. 10, 376. Portulaca.

Andromeda C. 44, 2, 59.

Andronicus Cyrrhestes V. 3, 5, 17. not.

Anessum pro aniso MS. Palat. P. F. 24, 14. *Syll.*

Anethi satio et cultus C. 44, 3 42. P. F. 24, 5. papaver ei iungitur C. 40, 314. ~

Aneurysma Veg. 3, 30, 1.

Angi pluribus radicibus inter se connexis C. 4, 2, 2. desideriis naturalibus C. 6, 27, 7. angentem exterminet herbam C. 40, 149.

Anguifer ὀπτοχός C. 44, 2, 49.

Anguinei cucumeris humore medicata semina C. 2, 9, 10. radix medicina suum C. 7, 10, 5.

Anguillae cisternis immittendae P. 4, 47, 2.

Anguina pellis Ca. 73. .

Anguis corio involvitur truncus arboris, ut florem contineat P. Mar. 40, 4.

Angularis lapis Ca. 44, 1. est ad angulos rectos cactus Gesnero. angulares ordines C. 5, 3, 2. extremi. G. venae, erant antea in Veg. 3, 42, 2. ubi nunc iugulares.

Anguste putare vel deputare C. 4, 22, 3. 4, 46, 1. angustius aut laxius de re aliqua constituere V. 2, 10, 10. angustissime praecisus C. 4, 24, 47.

Angusto. angustatur foramen egestionis Veg. 5, 44, 6.

Angustus. angusta putatio C. 4, 10, 1. 3, 21, 7.

Anhelitum pestis exhalant spiritus P. Aug. 9, 1. ex anhelitu inflationes Veg. 5, 38.

Aniciana pira C. 5, 40 18. Ca., 7. 3.

Anima, h. e. aër V. 4, 4, 1, ex graeco ἀνεμος.

Anima auriga rectrixque membrorum C. 3, 40, 9. sui pro sale V. 2,

4, 10. animam efflare V. 1, 3, 69.
animas extorquent naribus P. Aug.
9. *h. e. suffocant.*

Animadvertuntur sues a facie V.
2, 4, 4.

Animal si quod in mustum cecide-
rit C. 12, 31. si in oleum P. N. 20,
3. animalium generandi principium
an habuerint? V. 2, 1, 3.

Animatae quotidianis rigationibus
arbores P. Mar. 10, 15.

Animo. animare plantam quotidia-
nis rigationibus P. Jul. 3, 2. animans
machina C. 3, 10, 10. animantur
ova C. 8, 5. 10. semina genitalibus
locis injecta C. 6, 36, 2. animari
alimento contra vim caeli torrentis
P. Mar. 4, 3.

Animus. animi ingenium variat
etiam in bobus C. 6, 1, 1. animi
lumen C. 1. pr. 23.

Anisi satio et cultura P. F. 24,
14. Mart. 9, 17. anisum Aegypt. C.
12, 49, 2. 12, 51, 2. Pontici Veg.
5, 51, 2. *sed ibi Hippitrica rheum
nominant.*

Annalis cursus solis V. 4, 27, 1.
annale tempus ibid.

Anniculus malleolus C. 4, 7, 3.
surculus P. Mart. 10, 32. annicula
aetas C. 7, 9, 2. mula C. 6, 37, 11.
P. Mart. 14, 4. Planta P. O. 12, 1.
vitis C. 4, 15, 1. anniculum defru-
tum C. 12, 20, 1. vinum V. 1, 65,
1. anniculi pulli V. 2, 7, 11. ramuli
C. 5, 11, 3. anniculae nuces Ca. 17, 2.

Anniversarii vicini V. 1, 16, 4.
videntur annui mercede conducti
Gesnero.

Anius Caspra V. 2, 1, 10.

Annona regionis C. 3, 15, 5. *la-
tissime patet, et pro tota ratione acci-
pitur, qua utile aliquid aut secus vi-
detur* G. lactis C. 8, 17, 13. macelli
annonam excandefacere, incendere
V. 3, 2, 16. musti annonam experiri

C. 3, 21, 6. vini C. 3, 3, 10. anno-
nae sterilitas C. 2, 10, 1.

Anosa mater C. 6, 28.

Annotini ungues custodum C. 4,
24, 8. annotinae plantae pro horuo-
tine MS. Pol. C. Arb. 30. 1.

Annoto, quid, et cui, et quando
datum C. 12, 3, 4.

Annumeravimus sua cuique C. 12,
3, 4. annumerantur agni duo pro
una ove V. 2, 2, 5. *alias, proced-
dunt.*

Annus quibus partibus constet V.
4, 27, 1. prospiciens V. 1, 23, 3.
anni tempora e foliis cogoosci pos-
sunt V. 1, 46. anni quo tempore
quaque fieri oportet V. 4, 28, 2.
C. 11, 2. anni Romani princeps
mensis Ianuarius C. 11, 2, 3. in an-
num intell. futurum V. 2, 2, 12.

Ansatum vas C. 9, 15, 5.

Anser. de his V. 3, 10. C. 8, 13.
P. 1, 30. Capitoli custodes C. 8, 13,
2. ut slantur C. 8, 14. uti farciantur
C. 89.

Anserculus excusis C. 8, 14, 7.

Ante annum C. Arb. 4, 3. it. 16,
2. pro anno ante. ante diem IX. Ca-
lend. Nov. C. 2, 8, 2. ante quadra-
gesimum vindemiae diem C. 12, 18,
4. ante quam extrahatur praerumpi-
tur C. 3, 18, 2.

Antelucans lucubratio C. 11, 2, 12.
anteluesnis temporibus V. 1, 14, 2.
C. 11, 2, 55.

Antepagments Ca. 14, 2 et 4. *Cl.
Facciolati, cuius plura sunt in hos
scriptores merita, explicationem desti-
mus ad Fabrum. Neque contemnenda
Cl. Schoettgenii coniectura, quae pes-
culorum vel repagulorum genus autu-
mat. Certe ad ipsam parietis firmita-
tem referri videntur s. 4. et etymolo-
gia convenit planissime.* Gesner.

Autes silicotes andrachne protegit
C. 10, 376. Ordines primos cuiusque

rei ex etymo significare videtur. Sed etiam de his est erudita Cl. Faceiolati disputatio in *Fabri thesaurum a nobis relata*. Genua.

πρὶ Ἀντιφίλου liber Democriti C. 11, 3, 64.

Antiphilus cum Lysippo nominatur V. 3, 2, 5. pictorem Philippo et Alexander aequalitatem in Aegypto notum, discipulum Ctesidemi habet Plinius 35. sect. 37. a quo diversum tempore fuit Harduinus Antiphilum pictorem, quem Plinius l. c. sect. 40. no. 32. inter primis proximos pictores nominat. Eius Ianificum Ptolemaeo veniente, laudat Plinius. Apellis Ephesii pictoris apud Ptolomaeum Philopatorem gratiosi aemulum Antiphilum pictorem nominat Lucianus de non temere credenda calumnia, quem ait Apellem coniurationis cum Theodoto factae apud Ptolomaeum accusasse. Ex quo fit manifestum, narrationem pertinere ad A. V. 533. Olymp. 140. Coniurationem Theodoti narrat Polybius V. 40. sqq.

Antiqua vitis P. N. 3. antiquae apex et veteres C. 9, 11, 3. antiqua canneta P. F. 23, 2. rosaria C. 11, 2, 19. P. F. 21, 1. — antiquus et Atticus confunduntur in MSS. vid. Atticus. — antiquissima fides pastoris C. 8, 4, 6. pars C. 3, 21, 11. antiquissimum sit considerare C. 3, 6, 3. ei esse debet conservare C. 4, 20, 1. est explorari parentem C. 6, 36, 1. sic 2, 9, 9, 4, 29, 10, 8, 7, 5.

Antistites artium h. e. magistri C. 11, 4, 10. singulis dare, qui observat et praecipiant C. 3, 21, 6.

Antisto. antistat brassica ceteribus omnibus Ca. 156, 1.

Apelles C. 1. pr. 31.

Apennini boves C. 6, 1, 2.

Aper. de apris V. 3, 13. apri aues V. 2, 1, 5.

Aperire agros P. Mai. 3, 1. arbores foetus C. 10, 401. μῦθος de Actaeone V. 2, 9, 9.

Apertio floris P. 4, 6, 4.

Aperturam si fecerit Veg. 2, 48, 3.

Apertus locus Ca. 35, 1, Ca. 46. P. 4, 5, 5. est soli expositus. ab umbra Ca. 34, 2, a sole apud Festum in apertus.

Apes V. Apis.

Aplironitrum V. Afron. Est spuma nitri pars tenuissima et optima. cf. Plinii 31. sect. 46. no. 2. et in voc. Nitrum. Ovidio in Medicam. Faciei versu 73. nitrispuma rubentis.

Apharocorodon, allium Punicum ulpicum C. 11, 3, 20.

Apiacus, brassicae species Ca. 157, 2. Edd. pr. apia habent.

Apiana vitis C. 3, 2, 17. sq. uva C. 12, 39, 3 Apianum vinum C. 12, 45, 6.

Apiarium, apum grex, examen C. 9, 3, 4. Apiarii instrumentum quo facies ab ictu apum defendatur, memorat Nonnus Dionysiac. 5. p. 154. de Aristaro: καὶ λυγρὰς ἀψὶ πολυλίκτοις χιτῶνος γυνὴ περιστρέφας ὄνυχον ἔπο μάχα κρητύν. Simile videtur indumentum, quod nostri vocant Bienenkappe.

Apiaria, μελισσῶναι, apum cubilia C. 8, 1, 4, 9, 8, 2, 9, 7, 1 et 4, 9, 12, 4

Apiastrum, μέλιτρον, μελίφυλλον, μελισσόφυλλον V. 3, 16, 10. C. 9, 8, 13.

Apicae oves V. 2, 2, 3.

Apicae uvae Ca. 24, 1. V. 1, 58.

Apicium vinum Ca. 6, 5, 7, 2, 24, 2. V. 1, 25.

Apis grandier C. 9, 3, 2. evadit C. 9, 12, 1. De apibus V. 3, 16. C. 9, 2 sq. ad finem libri. P. 1, 37—39, quomodo e iuvenco progenierit C. 9, 14, 6. V. 3, 16, 4. mellifica

loca ut indicent P. Apr. 8, 4. adversus biemem ut muniendae P. Nov. 8, 4. silvestres ut investigentur et capiantur C. 9, 8, 7. earum seditio vel flaga ut nosci et compesci possit P. Iun. 7, 5 et 9. apum reges qua forma C. 9, 10, 4. it. 9, 11, 4. P. Iun. 7, 6 et 9. Apum morbi et remedia C. 9. 13. P. Mar. 15. *Genitivus pluralis indifferenter apum habet et apium.* v. c. de originibus apum C. 9, 2, 2. caeterarum apum C. 9, 14, 4. apium causa V. 3, 16, 4. natura C. 9, 9, 4 etc.

Apium. eius satio et cultura C. 11, 3, 33. P. Apr. 3, 4. genera tria P. Apr. 3, 2. apio fasces cingere C. 10, 374. apios maiores et erispos ut facias P. Apr. 3, 2. sic apium viridem Veg. 3, 11, 4. apium saepe pro apio dabant Editiones Vegetii.

Αποκαταστασις C. 3, 6, 4. not.

Απόκρυψις, lunae C. 2, 10, 10. vide Add. ad P. N. 1, 3.

Apocimatis libra Veg. 3, 54, 4. eadem est apoxima 5, 27, 4. 6, 14. 1. Sed verum est Apochyma. vide not. p. 65. Etiam cera abrasa servabatur. Hinc de naufragio Arrianus in Periplo Euxini ponti p. 5. καὶ ὁ χρὸς ἀπὸ ξύλων. Auctor Queroli p. 53. unciam aposinae hoc est excoctionis: ubi corrigo apocimae.

Αποδυσίον V. 2 pr. 2.

Απόρροισις lunae male invecia a Gesnero C. 2, 10, 10. Vide ἀπόρροισις.

Apollonium bitumen vid. h. v.

Apostema Veg. 4, 8.

Apostolicum medicamentum Veg. 3, 26, 2. Sambucus in marg. forte pro catholico. Gesn.

Apothecae villaticae C. 4, 6, 9 et 20.

Apoxima V. Apocima.

Apparent Vergiliae totae, taurus

totus C. 11, 2, 39. opus non apparet domino Ca. 2, 2.

Apparitor Appii V. 3, 7, 4.

Appellatione blanda mulcere P. Mar. 12, 2.

non Appellando optima nomina sunt mala C. 4, 7, 2.

Appellere oves ad hibendum V. 2, 2, 11.

Appendicula pro petiolo vid. no. ad P. Mar. 10, 7.

Appendix adicitur V. 3, 9, 2. appendices fundi V. 4, 16, 4. — spina Plinii quae? ad Pall. p. 213.

Appetit stercoreari origanum P. 9, 13, 2.

Appiosus equus describitur Veg. 4, 25, 2. 2, 3, 10. 3, 9, 5. Cum opiosus etiam sit in libris antiquis, et somnolentum sit hoc genus, ad opio forte ita vocari divinabat Excellentissimus Medicus Platnerus, quem aliquoties honoris et officii causa nomeno. Gesner.

Appius, collocutor, pauper et parvus in adolescentia V. 3, 16, 4. idem Appius Claudius augur V. 3, 2, 2.

Applicatus ad eam ramus C. 5, 6, 12. applicato adminiculo C. 4, 6, 3. applicata trunco C. 5, 6, 24. applicus trunco palus C. 4, 22, 2. applicatis auribus equus V. 2, 7, 5.

Applico. si applicueris vitem C. 5, 6, 18. applicatur huic officio C. 3, 10, 6. applicandae propaginea palis C. 4, 17, 2.

Appositus ad vitem locus V. 4, 7, 5. ad foenum V. 4, 23, 4. equus ad medendum V. 2, 7, 5. appositissimae sunt ad pariendum gallinae V. 3, 9, 9.

Apprehendet libido Ca. 156, 4. apprehendit morbus animal Veg. 3, 2, 20.

Approbavi h. e. experimentis delicti

- P. Ian. 13, 8. *conf. s. 4. it. Veg.* 4, 2, 5.
 ad Apricationem exire C. 8, 8, 4.
 Apricitas diei C. 7, 4, 5, 8, 15, 4.
 Apricus. apricioribus locis C. 11, 3, 24. apricissimo die C. 9, 14, 13.
 Aprilis mensis descriptio et opera C. 14, 2, 34. P. Mart. 15, 4.
 in Apulia loca calidiora V. 4, 6, 3. inde aestivatum in Samnium abigunt greges V. 2, 1, 16. hic hibernant oves V. 2, 2, 9. granaria hic sublimia V. 4, 57, 3. pecuariae oviariae V. 2, pr. 6. Apuliae segetes V. 4, 29, 2. maritima C. 14, 3, 15.
 Apulus ager C. 3, 8, 4. Apuli pecuarii V. 3, 17, 9. Apulae oves C. 7, 2, 3.
 Aptati publicis sacrificiis fastus C. 9, 14, 12.
 Aptum melius iugum C. 2, 2, 22.
 Apud te h. e. domi tuae V. 3, 2, 7.
 Apyrenus vel Apyrinus fructus mali Punici C. 5, 10, 15 Apyrenum Punicum C. Arb. 23, 1.
 de Aqua villae C. 1, 5, 1. vestigari ut possit P. Aug. 10, 8, 4. nova ut probetur P. Aug. 10, 1. P. 1, 4, 4. limosa ut corrigatur P. Aug. 9, 3. duci quot modis soleat P. Aug. 14, 1. de agro per hiemem depellenda Cat. 155. Caelestis s. pluvialis C. 12, 6, 1. 9, 20, 8. ad bibendum omnibus antefertur P. 1, 17, 4.
 Aquae calidae potus in nausea C. 7, 10, 5. aqua candens C. 6, 5, 2. marina ut concinnetur Cat. 106. C. 11, 2, 64. multa ut fiat C. 12, 11, 1. salsa quomodo vinis adhibeatur C. 12, 21, 4. 12, 25, 1.
 Aqualiculus, venter equi Veg. 2, 12, 1. ventriculum porci ita vocat Apicius 7. c. 7. in Iudicio Cocci et Pistoria versu 83. aqualiculus dicitur. Poët. latin. minor. Wernsdorf. T. II. p. 237.
 Aquarius. squarii sulci C. 2, 8, 3. 14, 2, 82. P. Sept. 3, 4. aquaria vasa Cat. 14, 3. aquarium Cat. 1, 3.
 Aquaticae aves P. 1, 31.
 Aquatilis silva C. 7, 9, 7. aquatile genus V. 3, 3, 4.
 Aquatilia, ium, morbus iumentorum Veg. 1, 25, 6. 3, 49, 1. *mut. eae quae vocantur hydatides. in lemmae oxae-nae vocantur.*
 Aquationibus iuvandae salices P. Febr. 17, 8 coll. 19, 3. aquationes mutare C. 7, 5, 2.
 Aquatus humor P. Mar. 1, 1.
 Aquata nimis mulae in Edd. pr. et Codd. P. Ian. 15, 7. aquati fructus P. 1, 6, 9.
 Aquifolii vectes Cat. 31, 1. *legantur ante Victorium. Aquifolia illex Plinii, si Salmasio fides ad Solin. c. 23. pag. 190. a D. est Theophrasti πρινοῦ ὀξυφύλλου; estque aquifolia quasi acufolia ab acuendo. Sed in neutro aquifolium Plinio est ὀξυάκυνθος Theophrasti, in quo quidem errare illum dicit. Itaque p. 582. b. D. apud Catonem etiam pro acrufolium vel acrifolium legendum putat acufol. idque vitum p. 675. b, B. ita ait antiquum esse, ut inde etiam Italorum agrifolio nomen habeat, quae Gallice hous vocetur, voce cognata ilici, Ital. elce. Ceterum potest fieri, ut ὀξυφύλλου cogitarint, qui acrufolium primi fecere. Geaer.*
 Aquila occidit C. 14, 2, 53. eius ortus C. 2, 10, 17. 11, 2, 45 et 53. avis solitaria V. 3, 6, 4.
 Aquilonius piscis C. 14, 2, 24 et 63.
 Aquor. aquantur apes frequentes P. Apr. 8, 1.
 Aquosus et uliginosus locus quid distent V. 1, 6, 6.
 Ar pro ad in compositis. vid. Archo.

- Ara. aris innata favilla Codd. C. 40, 354.
- Arabia pretiosis odoribus illustris C. 3, 8, 4.
- Arabus moribus Veg. 5, 22, 1. Cod. Corb. ubi orabus editur.
- Araneus mus, μυαλός C. 6, 47, 1. araneum si comederit in pabulo iumentum Veg. 5, 79. not.
- Arationis iteratio C. 11, 2, 64.
- Arator qualis esse debeat C. 1, 9, 3.
- Aratra simplicia et aurita P. 1, 43, 1. minora C. 2, 2, 24. aratris minimis proscindunt C. 2, 11, 10. romanica et campanica Cat. 135, 2. not.
- Arbitratu boni viri Cat. 144, 1, 145, 3, 148, 1, 149, 2.
- Arbitrium habebit P. Ian. 15, 2.
- Arbor citri P. Apr. 5, 1. pñri P. F. 25, 4. pruni P. N. 7, 13. arbores alni V. 1, 7, 7. cydonii P. F. 25, 24. fici P. Mart. 10, 28, C. 5, 11, 14. ficorum C. 11, 2, 59. ficulneae C. 11, 2, 56. it. 5, 11, 14. Arborea quam terram ament C. 5, 10, 2. seri ut debeant C. 5, 10, 5. C. Arb. 19, 3. earum cultus rei rusticae pars non minima C. 3, 1, 1. cultura perpetua quae C. 5, 6, 17. species variae C. 3, 1, 2. plantae circumfodiendae etc. P. N. 2. arbores e pomis sponte progentiae P. Ian. 15, 1. maiores quomodo transferantur. P. N. 16. fructum non ferentes ut eurandae C. 5, 9, 6. P. F. 25, 4. vid. clavus, cuneus, etc. feraces ut meliores fiant Cat. 93. frugiferae trium generum C. 3, 1, 2. maritae C. 11, 2, 32. vitiferae P. F. 10 et 13, 2. quando caedendae C. 11, 2, 12. arbores pro arbusto in vinea Cat. 32. C. 5, 6, 1. not.
- Arborariae falces Ca. 10, 3, 11, 4.
- Arborator bonus C. 11, 4, 12.
- Arborei foetus C. 10, 401.
- Arbusculae fitorum C. 11, 2, 79, 5, 11, 13. transferendae ut sint C. 5, 10, 7.
- Arbustum Ca. 1, 7. C. 5, 6, 37, 5, 7, 1. ut constituendum arbustum C. Arb. 1, 3, P. F. 10, 1. disponi ut debeat et coli C. Arb. 16, 2. C. 5, 6, 1. arbusti gallici ratio C. 5, 7, 1. arbustus locus C. 3, 13, 6. not. fundus arbustum Ca. 7, 1.
- Arbustiva positio C. 4, 1, 6. arbustivi Aminei urna C. 12, 41, 2. musti arbustivi C. 12, 41. arbustivae vites quae C. Arb. 4, 1. ut serantur C. 4, 1, 8. ut colendae C. Arb. 16, 4. P. F. 10, 1. ut putandae P. F. 13, 1.
- Arbutum inter primos cibos mortalium V. 2, 1, 4.
- Arbutus arbor C. 7, 9, 6. arbuti baccae C. 8, 10, 4. not. *In ciboturdorum est loco posteriore; hinc Hesycho μυχλίσβωτις, ἀνδράχυν· corrige μυχλίσβωτις. Idem alibi, μυχλίσβωτις, ἀνδράχυν· quae glossa ex priore est corrupta. A sanguineo colore baccarum derivanda est glossa ἀναιμίδιτον ἢ ἀνδράχυν· Graece enim ἀνδράχυν et κόμπος audit arbor; Italis Albatro. Arbuta pro arbusta saepiuscule Codd. offerunt; et sic arbuta dixit Calpurnius Eclog. 4, 109. et alibi.*
- Arca vestiaria Ca. 11, 3. arcana domini exhaurit ea res C. 3, 3, 5. complent colombarum pretiis pullorum C. 8, 8, 9.
- Arcades solum mutarunt C. 1, 3, 6.
- Arcadici asini nobiles V. 2, 1, 14.
- Arcanius C. 3, 2, 22. quid Arcanius iudicem.
- Arcelaca maior, vitis C. 3, 2, 27, 3, 7, 1.
- Arcellae vites C. 3, 21, 3. sed Arcelacae etiam hic cum Beroaldo et Pontedera dedi.
- Arcessere boves ex longinquo C.

- 5, 2, 43. accessita humus C. 2, 46, 5. *Hac auctoritate etiam alias contra libros scripsi arcess. pro accers. e. g.* C. 3, 45, 4. Gesn.
- Archetypon inventoris Varr. 3, 5, 8.
- Architectus piscinam facit V. 3, 47, 9. architecti professio C. 5, 4, 3.
- Arctata densius quae protulerit cerasus, putanda P. O. 42, 6.
- Arcto. arctare flores canistris C. 40, 277. foramini taleam P. O. 8, 3. transversos fustes C. 42, 43, 2. transversis surculis C. 42, 45, 2.
- Arcturus oritur C. 9, 44, 40. occidit C. 44, 2, 78. Arcturi sub sidere C. 40, 443. Areturo exoriente C. 2, 40, 24. Arctus. ad arctum Veg. 3, 26, 4. arctior spes C. 4, 5, 2.
- Arcuato pecori remedium C. 7, 5, 48.
- Arculae fagineae C. 42, 45, 5.
- Arcus dimensio C. 5, 2, 9. arcus (*anneau Gallis*) propaginis C. 4, 29, 47. arcu sidereo fulget C. 40, 292.
- Ardeae in publico scriptum V. 2, 44, 40.
- Ardeatinus ager C. 3, 9, 2.
- Ardebat cura V. 3, 47, 9. arduerunt arbores attactae, Inscr. Fr. arval. p. 427. Gesn.
- Ardor Sirius C. 40, 289. ardore primo fervebit mustum P. O. 9.
- Arduitas montium V. 2, 40, 3.
- Arduns clivis V. 4, 48, 4.
- Areae omnis modus ut comprehendendi possit C. 5, 4, 4. h. e. superficiei, area villae C. 4, 6, 23. area granis terendis Cat. 94 et 429. V. 4, 54. C. 2, 20. P. 4, 36, 4. Iun. 4. Nomen cum more retinent Hispani, *Era* vocantes. Cf. *Carter Itiner. T. II. p. 227. Homeri Il. 24. vers. 346. ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινός βορέας νεοαρδὲ ἄλωην αἰψ' ἀναξηρήνη. χαίρει δέ μιν ἔστις ἐξείρη.* De Britannis Strabo 5. p. 307. τὸν δὲ εἶπον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι καθαρούς, ἐν οἴκοις μυγῆλαις κέπτουσι. συγκομισθέντων δ' αὖτο τοῦν σταχύων αἱ γὰρ ἄλως ἀγρηστοὶ γίνονται διὰ τὸ ἀνῆλκον καὶ τοὺς ὄμβρους. Quae quidem observatio nostris climatibus plane convenit.
- Conserenda deinde rapis C. 44, 3, 62.
- areae hortorum C. 44, 3, 43. P. 4, 34, 7.
- Arelata vitis C. 3, 7, 4. *rectius legitur Arcelaca.*
- Arenae genera P. 4, 40, 4. putres Africae C. 4. Praef. 24. pingues C. 2, 40, 45. *alio sensu putres dixit Statius Silv. IV. 3.*
- Arenariae, s. fodinae V. 4, 2, 23.
- Arenato calce Cat. 48, 7.
- Arenosus pulvis *ad* P. 4, 5, 4.
- Areō. arentes culmi C. 2, 24, 4.
- Areolas horti C. 40, 362. in areolas disseminare semina C. 44, 2, 30.
- Arepennis C. 5, 4, 6.
- Arfacere pro aref. Cat. 69, 4, 425. 457, 42.
- Argallicum vitiose *Edd. pro anagall.* Veg. 5, 66, 5.
- Argilla, creta figuraris C. 3, 44, 9. P. 4, 34, 3. *Vide in Creta. ἀργίλος ἢ δοκεῖ εἶναι γλυκεία* Theophr. C. P. 6, 3.
- Argillosa terra commodior, quam argilla sola P. Iun. 43, 4.
- Argitis vitis C. 3, 2, 24 et 27. *Videtur Argitis nuncupari a candore, ἀργός enim albus dicitur. BEROALD. Vide etiam in Inerticula.*
- Argii semen an Agrii? *Vide in Agrii.*
- Argo navis, *sidus* C. 44, 2, 24 et 66.
- Argonautae V. 2, 4, 6.
- Argos ἱππιον V. 2, 4, 9. πολύκυρον V. 4, 2, 6.
- Argutia famulorum P. ins. pr. 4. cavae vallis C. 9, 5, 6.

Argulo graminæ santes C. 10, 281.
seide in carmen. arguti boves P. Mart. 11, 3. *sapores* P. F. 25, 4. et Mart. 10, 26. *argutæ valles*, ἀγροί C. 9, 5, 6. *arguta corpora* P. Mart. 13, 8.

Argyrites lapis Veg. 1, 20, 2, 4, 12, 3.

Aricia porri mater C. 10, 139.

Ariditas simi h. e. finis aridus P. F. 4. *rosariorum reciditur i. e. sarmenia arida* P. F. 21, 2.

Aridus morbus s. mollis Veg. 1, 4 et 11. *vid. sicus*.

Aries aureus V. 2, 1, 6. *petulcus et pugnax uti mitigetur* C. 7, 3, 6. *arictes qui probentur?* C. 7, 3, 1. *add. V. 2, 1, 24, 2, 13. qui cuius coloris agnos generent* C. 7, 2, 6. P. Iul. 4, 2. *quales et quando admittendi* P. Iul. 4, 2. *silvestres ac veri* C. 7, 2, 4. *temioris velleris* C. 7, 2, 5. *arictum admissura prima* P. Apr. 7. *Fide in Vervæ.*

Arietinum cicer C. 2, 10, 20. *arietina cornua circa fici radices obruta* P. Mart. 10, 28.

cis Ariminum V. 1, 2, 7.

Arista, quæ ut acus tenuis inoga eminet e gluma V. 1, 48, 1.

Aristologia apud Vegetium semper fere erat et adhuc aliquot in locis scribitur pro Aristolochia e. g. 1, 7, 12. rotunda 5, 22, 4.

Aritundine perire V. 1, 12, 3.

Armamentis instructa navigia C. 4, 3, 1.

Armarius promtuarium Cat. 11, 3. *Gallicum Armoire.*

Armatus cornibus aries C. 7, 3, 6.

Armenia pro armonia Veg. 6, 28, 11. *cum Gesnero reposuimus: intellegimus vero terram.*

Armeniacus sal serbi videtur. Veg. 4, 22, 1 et 2. *pro Armonio vel potius Ammon. Sed esse tamen Armenium etiam salern, sive Salomon. ad Solin.*

p. 811. b, C. Gesner. *Armeniacæ arbores* C. 11, 2, 96. *Harum sunt Armeniæ poma vel Armeniæ, quibus stipantur calathi* C. 10, 405.

Armenum pigmentum V. 3, 2, 4. *not.*

Armeniorum mos in equis tendendis Veg. 2, 28, 35.

Armentarius V. 2, 5, 18. *int. pastus.*

Armenticum pecus V. 2, 5, 16. *armenticii greges* V. 2, 10, 3. *armentina* Veg. 1, 18. *ubi Corb. armentitia.*

Armentum equinum C. 1, pr. 26. *de vocis 6, 27, 3. armenta bouum* P. Mart. 11, 8. *asinorum* C. 7, 1, 2. *armenta alibi alia statura* C. 3, 8, 3. *qualis emenda* V. 2, 6, 7.

Armillæ cuporum Cat. 21, 4.

Armonaceæ v. armoraceæ.

Armoniacus sal plerumque scribitur apud Vegetium pro Ammonio. Armoniacum etiam positum forte pro Ammoniacum.

Armoraceæ, raphanus agrestis C. 9, 4, 5. *not. P. O. 11, 4. it. Mart. 8, 5. eius succus remedio est contra ictus serpentium* C. 6, 17, 8. Veg. 3, 4, 11. *Armoraciorum cyma ut condidatur* C. 12, 9, 3. *e pro i habet et Palladii MS. codex Sive. Dioscor. 2, 138. ῥαφανὴς ἄγρια ἢ ῥαφανίου ἀρμωρᾶς καλεῖται — λαχανώδης δὲ τὰ φύλλα καὶ ἡ ρίζα ἐπὶ δὲ. Cyma est raphanus, at raphani, raphi, betacæ, betæ. Armoracia editum* C. 9, 4, 5. *ubi Lips. Cod. armorana; sed 6, 17, 8. armoraceæ. Est coelestia armoracia Linn. Meertettisch, Kreen. Plinius 19. sect. 26. an. 3 etiamnum unum silvestre raphanigenus, Græci ἄρπυον vocant, Pontici armon, nostri armoraciæ, fronde copiosius quam corpore. Italici etiamnum Armoreci vel Remolaci, Gallis rava sauvage. Cf. Plinius 20. sect. 12.*

Armos si convellit bos C. 6, 16,

4. Graece ἀρρός. cf. ad Veg. 5, 4, 6. p. 92.
- Aro. arare quando et quomodo conveniat C. 2, 4. P. Ian. 3, 2.
- Aromata. C. 42, 20, 4.
- in Arpinn arundo pro iugis vinearum V. 4, 8, 2.
- Arpiosus equus Veg. 4, 25, 2. *an appiosus?*
- Arreptus Veg. 3, 52, 4. *ἰνδραπτος*.
- Arsura vel assura V. 3, 9, 4.
- Artes in Graecia quando repertae V. 3, 4, 4. Tuscae et Dardaniae C. 40, 358. artium magister usus C. 4, 44, 2.
- ad Arteriam exasperatam Veg. 5, 67, 4. arterias et fauces curat mel P. Ian. 45, 49.
- Articularis morbus equorum Veg. 4, 6, 1. 4, 43, 4. boum Veg. 4, 2, 47.
- Articularius morbus Cat. 457, 7.
- in Articulum si seges C. 2, 42, 9.
- articulus omnes experiri Cat. 457, 8.
- Artio. artium surculum Cat. 40, 3. it. 44. *ter. artiveras* Cat. 40, 3. *Est autem artire interprete Turnebo 44, 43. demittere, adigere, inscrere, immittere. Gesner.*
- Artus foecundus compleat C. 40, 242.
- Arvehant ligna Cat. 438, 4. *h. e. advehant. arvectum* Cat. 435, 7. Gesner ad Quintil. XII. 40. s. 32.
- Arum, aris satio C. 40, 244. *not.*
- Arundinei canales C. 9, 43, 7. *cu-neoli* C. 4, 29, 10.
- Arundineti satio et cultura Cat. 6, 3. V. 4, 24, 4. C. 4, 32, 4. iugerum C. 4, 30, 3.
- Arundo, iugi genus in vineis V. 4, 8, 4. degener C. 7, 9, 7. castratur, caeditur etc. C. 4, 32, 4. arundinis satio Cat. 47. C. 4, 32. C. Arb. 29, 4. oculi Cat. 6, 3. arundine secantur quaedam C. 42, 7, 4. 42, 44. 42, 47, 3. *vid. Cannas.*
- Arundulatio in ficis V. 4, 8, 3.
- Aruspices notati Cat. 5, 4. C. 4, 8, 6. C. 44, 4, 22. V. 4, 40, 5.
- Arvum quod aratum, necdum satum est V. 4, 29, 4.
- As generatum unum notat C. 5, 3, 2. it. 3 et 5, as iugeri C. 5, 4, 43. in assem C. 2, 43, 7. 3, 3, 8 et 9. totum solum h. e. assem Veg. 3, 36, 4. et mox commissura calcis et assis.
- Asaron Ponticum Veg. 6, 43, 3. *aiunt esse nardum rusticam G. cabaret, Haselwurte. Gesner.*
- Ascalonū generis cepae C. 44, 3, 57. 42, 40, 4. *Vide Cepa.*
- Ascella pro assula vel asserculo Veg. 3, 44, 3. in *margin. Samb.*
- Ascia dolare P. 4, 44. asciae rastris similes P. 4, 43, 3.
- Ascraeum carmen *Virgili* C. 40, 436.
- Asellus s. vulgaris asinus C. 7, 4. aselli dosuarii V. 2, 6, 5. asellus pro trabe, cui aliquid imponitur, *vid. ad P. 4, 48, 2. Gesner.*
- in Asia Mysiaque terra densa C. pr. 24.
- Asianae nves P. Nov. 43, 5.
- Asiatica mala pignr foetu C. 40, 412.
- Asinse calvaria in hortis P. 4, 35, 46.
- Asinarius, agaso Ca. 40, 4, 44, 4. V. 4, 48, 4. asinariae molae Ca. 44, 4 et 4.
- Asinus XL millibus centus V. 3, 2, 7. asini caput nudum cute in limite ruris figitur C. 40, 344. de asinis quae tenenda V. 2, 6, 2. asini vulgares C. 7, 4, 4. Arcadici et Reatini V. 2, 4, 44. eorumque pretia V. 2, 6, 4. 2, 8, 3. admissarii quales esse debeant P. Mar. 44, 4. mulino generi seminanda quales destinandi C. 6, 37, 5. ab equibus ut admittantur C. 6, 37, 8. Graece ζήλωνες. *Philo de Le-*

ἡστ. spec. p. 784. ὄνους ὑπερμαγείδους, εὖς προσηγορεύουσι κήλωνας, ἀνατρέφουσι. plostrarii et molarū Ca. 11, 4. C. 7, 1, 2. feri V. 2, 1, 5, ornatū clitellarii Ca. 10, 1. feri io Lycaonia V. 2, 1, 5. 2, 6, 2. Strabo 12. p. 874. de Cappadocia ὀναγρόβατος δ' ἐστὶ καὶ αὐτὴ καὶ ἡ πολλὴ τῆς ἄλλης καὶ μάλιστα ἡ περὶ Γαρσάνειαν καὶ Λυκαονίαν et deinde de Lycæoia: τὰ τῶν Λυκαόνων ἐροπέδια ψυχρὰ καὶ ψιλὰ καὶ ὀναγρόβατα.

Asium Veg. 1, 19, 4, erat ubi alium dedi cum Morgagno et Gesoero ipso.

Asparagi fiant e corruda Ca. 6, 3. *nimir.* asparagi corruda simillima filo C. 10, 375. spinosa herba C. 10, 246. asparagi satio et cultus Ca. 161. C. 11, 3, 45. P. F. 23, 1. Mart. 9, 10. silvestris satio P. Febr. 24, 8. not.

ad Aspectum solis versare lateres P. Mai. 12.

Asper hos masueto coniungitur P. Mar. 12, 4. aspro velamioe P. ina. 67.

Asperati parietes P. 1, 11, 2. not.

Aspergito sale minuto C. 12, 52.

2. aspergitur pini semen h. e. spargitur P. Mar. 10, 37. N. 1, 3 et 7, 10.

Aspergo ne ocoeat Ca. 128.

Aspernatur scropha porcos i. e. non admittit ad ubera V. 2, 4, 13. not. Asperno, quod proprie est separare apud Nonium.

Aspero. asperare medicabiliter limbum dyseotericæ passionis P. F. 31, 2. not. aspernotur gradibus C. 8, 3, 6. ac macescunt apes propter laborem V. 3, 16, 20. caloribus apes P. Iun. 7, 2.

Ἀσφάδιον trifolii species C. 6, 17, 2,

Asphodilus s. asphodelus herba apibus grata P. 1, 37, 2. asphodeli scapus C. 9, 4, 4. v. aphodillus.

Aspicit meridiem tabulatum C. 8,

8, 2. aspicere ad aliquem V. 4, 2, 26.

Aspirare ne possit vipera, C. 8, 14, 9.

Aspro velamioe h. e. aspero P. ios. 67.

Assaria pecuina Ca. 132, 2.

Assellare vid. Adsell.

Assentiri, de facto vel historia V. 2, 3, 10. si assenserit humor P. N. 7, 19.

in Asserculo alligato scopas Ca. 152. assercula quioque Ca. 12. asserculis modicis C. 8, 3, 6.

Assero, vites Ca. 32, 2. asserit, noo posse generari, P. 1, 19, 3. Veg. 1, 17, 4 et 5. 5, 25, 1.

Asseverare non expertus noo audio C. 9, 13, 3. pro polliceri C. 5, 4, 1.

Assiceatus succus C. 1, 6, 22. assicatos in cratibus caules C. 12, 9, 1.

Assiceescere in cratibus C. 12, 9, 1.

Assiccant venti nebulam C. 4, 19.

2. assiccare in sole C. 2, 9, 18. 12, 15, 5. 12, 16, 3. 12, 33, 1. assiccatur spongia humor C. 12, 50, 14. assiscari 12, 49, 2.

Assidunt in ornithone volucres V. 3, 5, 3.

Assiduus perficalis P. 1, 29, 3. assiduiore facere pastores V. 2, 10, 6.

Assignatum suo loco C. 12, 2, 6.

Assiliens admistrarius C. 6, 37, 9.

Assis vel Axis pro eo, quem vulgo, sed falso asserem dicunt. Asses quænae cum esculis noo conveniunt P. 1, 9, 2. roboreas C. 6, 30, 2. Veg. 3, 4, 44. Ex assibus dentatis tribulum V. 4, 52, 1. assis lignea Veg. 3, 44. Axes et axiculi C. 6, 19. 1 et 2. In libris scriptis et editis fere semper assis cum axe confusus legitur. Assis est lignum dissectum vel planum vel quadratum, inde coassare et coassatio apud Vitruvium et Plinium. Contra

axis est, quem Graeci ἄξονα ab ἄγεις dicunt, circa quem rotae modiolus, γοιμικὴ vertitur. Hinc cardinem mmodi, πῶλον, solum dicimus hodie. Latini axem, ut Graeci ἄξονα appellaverunt. Hinc axare, axamentum dicitur, cuius locum occupavit assamentum in Plinio XVI. s. 77. vigorem fortissime servat ulmus: ob id cardinibus assamentisque poetarum utilissimus, quoniam minime torquetur; permutanda tantum sic, ut cacumen ab inferiore sit cardine, eadix superiae: Quae Theophrastus II. P. V. 4. sic tradidit: ἔστι δὲ καὶ ἀσπράβεισταν τὸ τῆς πταλίας ξύλον, διὸ καὶ τοὺς στροφαῖς τῶν θυρῶν ποιεῖσαι πταλίνους. ἔάν γὰρ οὕτοι μίνωσι, καὶ αἱ θυραὶ μένουσιν ἀσπράβεις. — ποιεῖσαι δὲ αὐτοὺς ἔμπανεν τιθέντες τὰ ξύλα, τότε ἀπὸ τῆς ῥέξης καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ φύλλου τὸ ξυμ. ἐναρμολοῖντα γὰρ ἀλλήλους ἰκάντερον πωλοῦσι πρὸς τὴν ὁρμὴν ἐναντίας ἔχον. Scilicet laminae cardinem superiorem et inferiorem exstantem habebant, qui liminis superioris et inferioris foramini, velut axis curvus rotae modiolis inserbatur, et in eo vertebatur. *Pessime Harduinus ex Codd. regis cassamentis edidit, nullo plane sensu. Hinc genus claustrum, κλειδίον, dictum assarium, quod apposito vocabulo romano, sed in Gesnerii Thes. L. L. omisso, explicat et pingit Hero Spirit. I. p. 165. Est genus claustrum quod vulgo Ventil vocamus, dictum a duarum tabularum metallicarum quadratorum cardinibus iuvicem iunctis eo genere, quod Galli charnière appellant. Altera tabula media pertusa est: cuius furamen claudit altera tabella mobilis in cardine, postquam ventus ingressus ex interiore parte insupulit tubulam mobilem, dum nempe embolus ex siphone retrahitur. Denique meminisse oportet in antiquissimis cur-*

ribus non rotas ipsas sed axes fuisse mobiles. Vnde apud Diodorum XVIII. 22. τοὺς ἄξονας ὀδίνοντας τροχοὶ περιστοὶ τίσσασσι: ut adeo Persae eam fabricam servasse videantur diutissime.

Assumere fugam meditantur spes P. 4, 39, 2. not. assumit confusum cum absumit P. Mai. 7, 4. et Iun. 2, 2.

Assura vel arsura V. 3, 9, 1.

apud Assyrios pomis non caret eistrus P. Mac. 10, 16. Assyria radix C. 10, 114. eadem Syriaca C. 11, 3, 16.

Astringare ferro frondem C. 5, 6, 17. not.

Astrologiae literae C. 4, 1, 5.

Astrologi caelum descripserunt V. 2, 1, 7. h. e. astronomi. Conf. V. 2, 3, 7. adversus Astrologos compositi a Columella libri C. 11, 1, 31.

Aturcones Veg. 2, 28, 37. not.

Atavi Romani C. 4 pr. 10.

Atee. Atrac ficus Ca. 8, 1. atrum olus, ἰπποσάλτων vel ὀρύριον C. 11, 3, 36. v. olus atrum, vivum Ca. 157. 9.

Atheroma Veg. 2, 30, 1. tumoris genus, continens quasi puliculam, ἄθηρα dictam. Sed latius etiam patet. v. Gorræus. Gasner.

Athletae comitorum V. 3, 5, 18. pecuarii V. 2, 4, 1.

Atinia ulmus C. 5, 6, 2. ut seratur C. 5, 6, 9. Atinea C. Arb. 16. 1. not.

Atlantides C. 10, 54.

Atque etiam C. 2, 2, 3. 2, 15, 7. simili ratione atque in arbusto C. 5, 7, 3.

Atramentum sutorum Veg. 3, 49, 3. autocicium Veg. 3, 64. Graece πλαιντηρία, terra vitriolica.

Ατράραξος, atriples C. 11, 3, 42. ubi tamen optimi Codd. Pulit. Sarrgerm. ἀνδράραξιν priore in loco habent, Edd. primae ἀνδράραξιν, in

altero Polil. ἀνδράπων, Edd. primae similiter *androphasin* habent. Apud Erotianum reperitur etiam ἀνδράπαξ scriptum, ut alibi ἀνδράπαξ. Apud Scholiast. Aristoph. ad Equit. 630. ubi Codd. et Edd. variant inter ψευδαρπαγίτης et ψευδαρπαγός, legitur ἀνδράπαγος derivatum ab ἀνδράς, διὰ τὸ ταχέως ἐς μίγξις αἰετοῦ. Vnde sua Etymol. M. et Eustathius duxerunt. Apud Theophr. H. P. 4, 23. exstat ἀνδράπαγος, ubi Aldina ἀνδράπαγος habet; sed 7, 2. legitur bis ἀνδράπαγος scriptum. In Hippocratis libris, ionica dialecto scriptis, in plurimis Codd. exstat scriptum ἀνδράπαγος. Vide Foesii Oecon. Vnde suspicor, veram scripturam fuisse ἀνδράπαγος, ἀνδράπαγος, Atticis ἀνδράπαγος. Igitur scriptura Codd. et Edd. primorum in Columella non erat contemnenda. ἀνδράπαγος videtur ortum esse ex ionico ἀνδράπαγος.

Atrous auream pecudem habuit V. 2, 4, 6.

Atriones servi C. 12, 3, 9.

Atriplex, ἀνδράπαγος C. 11, 3, 42. eius satio et cultura *otians* P. Apr. 3, 3. atriplici gravis phaselus C. 10, 377.

Attactu frequenti P. 4, 35, 44. Corium attactu non asperum ac durum V. 2, 5, 8. ubi Edd. primae *attractu* habent. Attactum *expressit Herodotus IV.* 183. de bobus ὄνισσο-νέπος, qui a reliquis differre dicuntur τὸ ὄνισσος ἐς παχύτητα τοῦ καὶ τρέψιν.

Attactae arborea arduerunt, Inscr. Fr. arual. p. 427.

Attentando C. 4, 4, 5.

Attenuata cacumine sagitta C. 3, 47, 2.

Attenuare vepres C. 44, 2, 7.

Atteruntur oculi C. 44, 2, 16.

Attice A. a. Attica regio V. 2, 5, 4,

Atticus interlocutor V. 2, 4, 25. Atticus ante T. Pomponius, nunt Q. Caecilius V. 2, 2, 2.

Atticum mrl C. 6, 33, 2. Veg. 3, 47, 5. ubi MSS. antiquo pro Attico, quae voces etiam confunduntur Veg. 1, 47, 18. Atticae lausae V. 2, 2, 19. Atticum profluvium vid. A. v. Atticae Athenae C. 6. Praef. 7. not.

M. Attilii Reguli dictum C. 4, 4, 2.

Attilius Hispaniensis multarum rerum peritus in doctrina, V. 2, 4, 44.

nihil Attinet C. 2, 24, 6.

Attinctum animal. vid. Adinctum.

Attollit minas serpens C. 8, 2, 11.

Attondi pro attonderi Veg. 2, 28, 36.

Attractio rugarum ne deformet zizipha P. Apr. 4, 3.

Attractus vide Attatus.

Attrahit auxilio hortis amnes C. 10, 24. attrahetar praeceps aedificium C. 4, 5, 40.

Attractione manus frequenti P. Mar. 12, 4.

Attusus, contusus Veg. 5, 2, 4.

Avara vitis C. 3, 2, 25. in Codd. cava.

Avare. avarius opus exigat C. 4, 7, 4.

Auctio facienda Ca. 2, 7.

Auctor incertus bonitatis color terrae P. 4, 6, 4. auctorem industrium providere C. 6, 27, 4. Curatorem legendum suspicatur Lichtenhamius; certe intelligitur is, qui curam habet. Gesner: qui in annotatione recte Actorem legi voluit. Auctorem in aliquo habere V. 3, 45, 40. auctores memorabiles C. 1, 4, 4.

Auctoritas rei ex nomine alii rei tributo V. 2, 5, 3. auctoritas dulcis mellis P. Iun. 7, 6.

Auctumnus scribitur in Iensonii

editione, unde discessum non oportuit
v. g. C. 44, 3. *aliquoties*. Gesoer.

Aucupium laqueis teoditur P. Dec. 6, 2. ooctuae P. Sept. 42. aucupio nomenclationis studiosos demorari C. 3, 2, 31.

Aucupor. aucupari apum examina C. 9, 8, 8. aucupare V. 4, 23, 5.

Auditus imbecillitas ut levetur Ca. 157, 46.

Avellanae nuces Ca. 8, 2. earum satio, maturitas P. F. 25, 34. Avellana Tarentina ut fist C. 5, 40, 14. Avellana modi s. mensurae oomeo Veg. 3, 42, 2. 3, 52, 2. Ita etiam Scribo 435.

Avenae satio C. 2, 44, 9. avenam ex frumcotis destriungere Cat. 37, 4. not.

Aventious mons C. 4, 3, 7.

Averrunesque Ca. 444, 2.

Aversus a ventis C. 42, 50, 43. a sole locus C. 42, 44. a Venereis amoribus C. 44, 4, 44. contubernio uxoris C. 42, 4, 2. averso sole agit pecus V. 2, 2, 44. aversa soli C. 4, 22, 8. oot.

Avvertre sc. admissario C. 6, 37, 40.

Aves duum geoerum V. 3, 5, 7. foecundissimae gallinae C. 8, 2, 7. Rhodiae, h. e. gallinae Rhodiae C. 8, 44, 44. Ita κατ' ἰσοχὴν aves gallinas, ut ὄρνις Graccorum, notata videntur C. 8, 5, 4 et 6. avium stercus C. 2, 45, 4.

M. Aufidius Lurco V. 3, 6, 4. P. Aufidius Pontianus Amiterninus V. 2, 9, 6.

Augmentum lunae P. Dec. 6, 4. augmentare C. 4, 29, 8.

Augur. ad auspicia augures paravot pullos V. 3, 3, 5. citaotur a Consule V. 3, 7, 4.

Augustali adiciali coena V. 3, 6, 6.

Augustalis Claudius C. 44, 4, 4 et 2.

Augusti mensis descriptio et opera C. 44, 2, 55.

Augusto augurio V. 3, 4, 2.

Avia herba C. 6, 44, 3 et 6. not. Veg. 4, 44, 2. 4, 45, 4. not.

Aviarius, custos avium C. 8, 3, 4. 8, 5, 44-8, 44. 12.

Aviariom Luculli V. 3, 4, 3, 3, 7. Varronis 3, 5, 8 sqq. aviaria veterum V. 3, 3, 7. add. 3, 4, 3. 3, 5.

P. 4, 33. cohortalium avium, ὀρνιθῶν C. 8, 4, 3. nantium volucrum, χννορροπίσ C. 8, 4, 4. turdorum V. 4, 38, 2.

Avitus color C. 6, 37, 7. avita fortitudo celeritasque C. 6, 37, 4.

Aula s. olla nova Ca. 85. ahenea Ca. 81. in aulis propagare Ca. 52, 4. aular vel ollar. v. ad V. 3, 45, 2.

Aulaces Vegetio 2, 28, 38. restitui, ubi erant aulices.

Aulia succidia V. 2, 4, 44. vox corrupta, v. not.

Aulicibus asperius stadium Veg. 2, 28, 38. vide Aulaces.

Auratae, pisces C. 8, 46, 2 et 8.

Aureolus color C. 9, 3, 2. aureolum collum gallorum laudatur V. 3, 9, 4. quod est C. 8, 2, 40. ex auro flavum.

Aureus color equi P. Mar. 43, 4. aurea medietas chamaemillae floris i. e. flava P. Iuo. 40. aureum medicamentum C. 6, 44, 5. aureae pelles unde dictae V. 2, 4, 6. aurea mala Hesperidum V. 2, 4, 6.

Auriga vel origa vide ad V. 2, 8, 4. sidus caeleste C. 44, 2, 73. reatrixque membrorum anima C. 3, 40, 9.

Auris. aurem apponere P. Iuo. 7, 5. auris applicatae in equis laudantur V. 2, 7, 5. auribus praegravantibus et flaccidis C. 7, 6, 2. auribus an spiritum ducant caprae V. 2, 3, 5.

Aurita arata P. 1, 43, 1. *not. Comparari possunt in navibus belliois ἐνω-
τιδις proraе utrinque appositae contra
rostrorum ictus.*

Aurosi pulveris lapidosa macies P.
1, 5, 1. *vid. not. auroso colore mem-
brasa Veg. 3, 7, 1. h. e. aureo.*

Auscultetur aetive C. 8, 5, 14.

Auspici carminis priocipia C. 3,
1, 1. *culturarum officia C. 11, 2, 3.
auspicandi causa C. 11, 2, 98.*

Auster hibernus C. 11, 2, 74.

Austeritas nimia io quibus uvis?
C. 11, 2, 68. austeritate prope omni
fugantur serpentes P. 1, 35, 11. au-
steritates piliothri P. 1, 35, 8.

Austerus. austriorem gustum effi-
cere C. 12, 12, 2.

Austrinus dies C. 11, 2, 37. piscis
C. 11, 2, 63.

Aut quid item aliud V. 2, 5, 16.
2, 9, 12. aut nisi V. 1, 34, 5. *sed ante
Victor. omittunt Edd. oisi.*

Autolytus fur C. 1, 3, 7.

Autumnalis agnus C. 7, 3, 11.

Autumolite Cat. 5, 8. prima Cat.
155, 1.

Autumnus imber *vid. ad Cat. 5, 8.*
autumno semine dubium C. 11, 3,
38. Eius initium et numerus dierum
V. 1, 28, 2. opera V. 1, 27, 3. 1,
34, 1.

Axis, axiculi *vid. Assis.*

Axis meridians C. 3. 21, 8. de
oriente etiam et occidente C. 4, 24,
3. *Gracce etiam ἄξως de ordine mundi
dicitur. Vide in Assis.*

Q. Axis, tribulis V. 3, 2, 1.

Azungia, unguen P. 1, 17, 3. Veg.
4, 12, 3. copiosa Veg. 4, 10, 3.

B

Bacae cum virgis ut servantur Cat.
101. Bacas etiam semper fere scribit
Codex Corbei Vegetii. baccae edera-

ceae C. 8, 10, 4. bacca stercoris ca-
prini P. Ian. 14, 3.

Bacchea voce ifrementem C. 10,
223.

Bacchos pater C. 10, 429. condit
odores C. 10, 302. illius geous C.
10, 38.

Bacchor. bacchatur orbis Veneri
C. 10, 198.

Baculis excutiuntur spicae C. 2,
21, 4. *vid. fustis. Hieronymus in
Caput 28. Esaiæ: sed virga excu-
tiuntur et baculo, quae vulgo fla-
gella dicuntur. Cangii Glossar. sub
voc. flagellum.*

Bædus color equorum P. Mart. 13,
4. Suidae Βάδιος — βαζίναι δὲ καὶ
ἵππων χρῶδις.

Baetica provincia C. 11, 3, 26. mo-
dicè clivosa C. 5, 8, 5. eius ora
maritima C. 3, 12, 6. 11, 2, 60. regio-
nes C. 1 pr. 20. Baeticum vocabu-
lum C. 5, 1, 5. Baeticae oves ery-
thraeae C. 7, 2, 4. luvaealis 12, 40.
atque alias quarum generosi grami-
nis ipsum infecit oatura pecus sed
et egregius fons viribus occultis et
Baeticus adiuvar aër. ubi Britannicus
ponit aptissimum Martialis locum
libro III. Qua dives placidum Cor-
duba Baetin amat Vellera nativo pal-
lent ubi flava metallo; et libro XII.
de Baeti: aurea qui oitidis vellera
tingis aquis:

in Bagiennis quales areae V. 1,
51, 2.

Balanum L. Luculli V. 3, 17, 9.
vide in Lucullus.

Balani pisces C. 8, 16, 7. in mari-
nis piscinis limosis nutriuntur. Diph-
lus apud Athenaeum III. p. 87. αἱ
βάλανοι καλοῦνται ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς
δρυϊνάς ὁμοιότητος διαφέρουσι παρὰ
τοὺς τόπους. αἱ μὲν γὰρ Λιγυπτικαί
γλυκεῖαι — αἱ δὲ ἄλλαι ἀλκυότροποι.
De similitudine cum glandium quer-

cinnorum calycibus vide infra in Concha. Xenocrates c. 47. Βαλάνων μὴ ἀριστὰ αἱ τήρους λαμβανόμεναι, ἐπιτῆδαιοι πρὸς βρώσιν, αἱ γίγνονται ὅπου ἐπιμύγνυται γλυκὺ ὕδωρ. τρώφικα δ' εἰσὶ καὶ γλυκεῖαι. πλέον δ' εἰσὶν, ἐντρυφόμεναι πέτραις· ᾗδισται γὰρ — αἱ δὲ μὴ ἐν πέτραις, θρυμναῖαι καὶ φαρμακώδεις. *Suspicio ad bivalves conchas pertinere, quia Xenocrates chamæ asperas cum iis comparat. Vide infra in Concha.*

Balastrones V. 2, 5, 4.

Balausti sterilis comas C. 40. 297. h. e. balaustii. Balaustii semen restitimus Veg. 3, 46, 4.

Balneorum colluvies P. 4, 40.

Balluceae siliqua Veg. 4, 20. 3. nov.

Balnearia cubicula C. 4, 6, 2.

Balnei aedificandi ratio P. 4, 40. balnea rustica iungantur fumaris C. 4, 6, 49. in balneas dominum sequitur oleum V. 4, 55, 4. *De balneis pensilibus ad Pallad. p. 44.*

Balo. satis balasti V. 2, 3, 4.

Balsama cum casia nectens C. 40, 304.

Baltrum Cat. 76, 3, 78.

Barba magna in antiquorum statuis V. 2, 44, 40.

Barbarici equi Veg. 6, 7, 4. barbarica silva C. 44, 2, 83.

Barbarorum remedium adversus tussim Veg. 5, 68, 3.

Barda vox barbara explicatur ad C. 2, 22, 3.

Basculus, gentis nomen V. 2, 40, 4.

Basellis impositae cupae P. 4, 48, 2. *Dimin. a basi.*

Basilica vilis C. 3, 2, 49 et 28. 3, 9, 4. 3, 21, 3. 3, 7, 4.

Basilicae forma ad cellam vinariam applicata P. 4, 48, 4. not.

Basis supposita C. 3, 43, 42. si basis moverit iumentum Veg. 2, 25, 6. 3,

46. quibus remorata basis Veg. 4, 26, 4. add. 2, 28, 27. 6, 4, 2.

Basternarum amites P. lun. 2, 3.

Batilum ligneum cum serrula ferrea V. 4, 50, 2. not. ad stercora tollenda V. 3, 6, 5. not.

Battis flos C. 42, 7, 2. Battis sativus quibusdam cordum olus C. 42, 43, 2.

Battitura calcitis Veg. 3, 26, 2. est spuma metallorum, cadens ab incude, sic Matth. Silvaticus apud Dufresnium. Nostri Hammerschlag. Gesner. vide notam ad l. c.

ad Baulos piscina Hortensii V. 3, 17, 5.

Bdellium succus vel resina arboris cognominis, Arabicum Veg. 6, 44, 4 et 5.

Bee, βῆ vox ovium V. 2, 4, 7.

Bellissimi vini pars C. 42, 49, 2.

Belo, belare pro balare V. 2, 4, 7.

Bene oleum addere Cat. 457, 9. id bene faciet Cat. 457, 6.

Beneficium h. e. bene factum, κατ'ὅρθον Cat. 5, 2.

Bennae emanantur Cat. 23, 2. ubi mure Maenae.

Bes ingeri C. 5, 4, 12.

Bestiola, quae vocatur buprestes Veg. 3, 45, 40. et al.

Beta literae nomen apud Graecos, et herbae apud Latinos C. 40, 251, 251. Betae pallentia robora C. 40, 326. satio et cultura C. 44, 3, 48 et 42. P. F. 24, 40. *Betam nigram et albam veteres scriptores norant, rubram ignorant, Graeci τεύκλον, Itali hodie bietola nostrates Mangold et Beissköhl dicunt.*

Betacei pedes V. 4, 2, 27. Betaceos in corna habet Plinius Ep. 4, 45. betaceos Varronis apparare docet Apicius 3, 2. Vide Rapicii.

Betonica pro Vetonica Veg. 6, 44, 4.

Bias de septem voss C. 4, 1, 9.
ut Bibas quantum voles Cat. 456.

1. bibat terra fontes C. 40, 49. ne
bibat oleum nova metreta Cat. 400.

Bibulae ollae C. 42, 43, 42.

Bicornis equus Veg. 2, 28, 36.

Bicorni ferro herbam pectere C.
40, 448. διζιδας latini barbari bis-
cutos dixere. Vide Cangii Glossarium.

Bidentes iactantur in opere rustico
C. 4, 47, 8. Cyprei P. Jul. 5. add.
4, 43, 4.

Biennii tempus C. 3, 9, 6.

1. Biferae arbores V. 4, 7, 7. ficus C.
40, 403.

Bifidae ridicae C. 4, 33, 4.

Biformes Panas C. 40, 427.

Bifurcus C. 4, 24, 40. pastini C. 3,
48, 6. bifurcum in collo equi Veg. 3,
40, 2. not.

An intelligitur τὸ δίρουν τῆς
γλώττης, bifurcum linguae, quod
Hippocrates in Coacis Praenot. et in
libro de diebus criticis c. 4. memo-
rat? Certe *bifurcum* illud, per quod
sapor volare dicitur in loco Petronii
a Cangio laudato, huc non convenit.

Bigemmes reseces C. 5, 5, 41.

Bigeneri muli atque hinni V. 2,
8, 4.

Bilibres singulas Veg. 3, 6, 6 et
40. intellige portiones.

Bilis ut eliciatur Ca. 456, 4. in-
mento si molesta est C. 6, 30, 8. ubi
intelligitur cholera sicca: ut in ovi-
bus, ut curetur C. 7, 5, 48. arida
Veg. 3, 54. bilis, quae cholera appel-
latur Veg. 5, 49.

ante Bimatum V. 2, 5, 47. post
bimatum C. 7, 3, 6. bimatu espleto
C. 7, 4, 4.

Bimus. a hima aut trima fructum
ferre incipit vacca V. 2, 4, 43. bimae
plantae P. F. 25, 2. nuces Ca. 47, 2.

Bipalis vertitur terra Ca. 6, 3. V.
4, 37, 5. bipalis non alto C. 44, 3,

44. Arbor. 4, 5. not. *Instrumentum
fossionis dicitur, et ipsa fossio a pala.*

Bipalmes tabulae V. 3, 7, 4.

Bipartitur C. 44, 2, 36. vid. no.
Codd. bipertitus saepe habent.

Bipartita hiems C. 44, 2, 5.

Bipedas ferreis ancoris colligatae
P. 1, 40, 5. not. P. Mai. 44, 2. in
altum constituentur P. 4, 40, 2. bi-
pedarum canales P. Mai. 44, 2. bi-
pedis arcam sternis P. 4, 40, 2. stru-
tum solum P. 4, 49. 4. not.

Bipedanea latitudine C. 44, 2, 28.
acrobe C. 4, 4, 2. bipedaneis spatii
C. 4, 30, 5.

Bistruticius equus Veg. 4, 25, 2.
erot nobis nunc distentas.

Bitumen Apollonium Veg. 6, 44,
4. not. Iudicum Veg. 4, 20, 4. 3,
36, 2. 5, 83, 3. eius pulvis 3, 57, 2.

Biturica vitis C. 3, 2, 49. 3, 7, 4.
3, 9, 4. Bituricae fructibus opimae
C. 3, 24.

Bivium ad culturam V. 4, 48, 7.

Blandimenta aestivi caloris P. S.
47. vecturae h. e. vectura mollis Veg.
4, 56, 37.

Blandus. blanda pabula C. 7, 3,
20.

Blattae apibus inimicae P. 4, 37,
4. Lucifugae C. 9, 7, 5. not. *Laberius
opus Nonum p. 543. Amore cecidi
tanquam blatta in pelvim scilicet
aquae copta.*

Blitus quando seratur, et quomodo
colatur P. Mar. 9, 47. *Blitum Dia-
scoridis species Amaranti auctore Sco-
poli Flores Carniol. T. II. p. 237.*

Bolus. ut ad hunc bolum perve-
nias V. 3, 2, 46. aëris, V. 3, 44, 4.

Bombum faciunt apes V. 3, 46,
32.

Bonus Eventus invocatur V. 4,
4, 6.

Bona salute, ἀγαθὴ τύχη Ca. 4, 2.

- Bonum est, prodest Ca. 157, 7.
 bonum: foecunditatis P. 4, 7, 4.
 Βοῦπις V. 2, 5, 4.
 Borea nubifugo C. 10. 288.
 Bos intelligitur castratus C. 6, 20.
 eubitor C. 6, 2, 11. indigena C. 6, 2, 12. Boves perferi V. 2, 4, 5, bonore caeteras pecudes superant V. 2, 5, 3. C. 6 pr. 7. Veg. 3 pr. 3 sqq. quales emendi V. 2, 4, 14. 2, 5, 7 sqq. C. 6, 4, 3. P. Mar. 11, 1 sq. qui agriculturae idonei V. 4, 20, 1. conspeps et stabula qualia desiderant C. 6, 23. Veg. 3, 4, 1 sq. quando et quomodo domandi V. 4, 20. C. 6, 2. P. Mart. 12. ut tractandi et curandi Ca. 54. 5 et 60. C. 6, 3, 4. P. Mart. 12. in opere ut iungendi P. Jan. 3. melius collo quam capite iunguntur ibid. cf. Corrig. ad Varr. p. 445. in arando ut regendi C. 2, 2, 25. post npos ut tractandi C. 2, 3. boum iugum unum quid praestare possit C. 11, 2, 98. Boves admissurae quando idonei C. 6, 24, 1. annuo delectu instaurandi C. 6, 22, 1. uti valeant Ca. 103. quo voto ut valeant procuretur Ca. 83. quo medicamine curentur Ca. 70 et 73. C. 6, 4, 1. nitidiores ut fiant P. 4, 21, 2. ut pedes subterant Ca. 72. aegri ut curandi Ca. 74. pestilentiam ut contrahant, et eius remedia C. 6, 5. a serpente morsi ut curentur Ca. 102. si scabie, venenato morsu, coriagine laborent C. 6, 13. si oculorum vitio C. 6, 17, 7. hirudinem si hauserint C. 6, 18, 1. ad pulmonis excelsationes, palatique aut cervicis tumorem C. 6, 14. ad tussim C. 6, 10. ad dolorem ventris et intestinorum C. 6, 7. ad crudelitatem C. 6, 6. febricitantes ut curandi C. 6, 9, 1. armo convulso aut cornu praefracto C. 6, 16. talum aut ungulam si laeserint C. 6, 15. si claudicant C. 6, 12. bus cibaria Ca. 54 et 60. medicamentum Ca. 70 et 73.
 Boscides, anatis genus, ut alantur C. 8, 15, 4. vide Phalaris.
 Bosphori, Tbracius et Cimmericus V. 2, 1, 8.
 Botryodes Caduis restituta Veg. 4, 11, 4. botrytis: est apud Scribo. comp. 4 et 24.
 Botryones varii ut nascentur P. F. 33. botryonibus illaesis P. N. 12, 1. botryonum tenaces P. S. 17.
 Bovile Veg. 3, 4, 3.
 Bovum Sangerm. Cod. Col. 6, 174. 6, 6, 37, 11. Edito Reg. 5, 37, 4.
 Braee apud Plinium, et Bracedello vide in Hordeum.
 Brachiatæ vineae C. 5, 5, 9 et 12.
 Brachiola in equis quae sint, it. de brachiolis mittendus est sanguis Veg. 1, 25, 4 et 5. conf. de situ 6, 4, 1. 6, 2, 2. 5, 28, 7. 5, 70, 2. et not. p. 102.
 Brachiolares musculi V. 1, 25, 5.
 Brachium. brachia vitis Ca. 95, 3. ut tractanda C. 4, 24, 10. prolata P. Mai. 2, 1. fertilia quae? P. F. 9, 6. vid. Manus fraxin.
 Branchiae scarorum C. 8, 17, 12.
 Brassicae genera, natura, laudes Ca. 156 et 157. integra, genera plura C. 10, 127. not. facit ad stranguriam ex vermibus Veg. 3, 15, 12. vitibus inimica P. Aug. 5, 3. Brassicae satini et translatio P. Iun. 4. P. S. 13, 4. C. 11, 3, 23. semen vetustum in rapam mutatur P. F. 24, 7. Brassicam sectivam, βράπων, ἢ πάλιν βλαστῆσθαι, habet Theophr. C. P. 2, 20. Cf. ad Col. p. 523. et in Addendis post Palladium et in Turris laeuae.
 Brevis h. e. parvus. breves insulae P. 4, 28, 1. brevissimum vasculum P. Apr. 8, 4. brevissimo spatio distantia sarmentum P. F. 10, 4. brevissimae offulae P. 4, 29, 4.

- Brevitas vineae P. Aug. 2.
 Brisam subactam prelo subicere C. 12, 39, 2. *not.* τὸ τῶν βρυτέων πόμα memoratum ab *Aretaeo* 1, 9. p. 8. iusta τὸ ἀπὸ τῶν κριδῶν diversum videtur.
 Brocchi dentes V. 2, 7, 3. *not.* directis opposuntur V. 2, 9, 3.
 Bruma confecta C. 8, 5, 1 *etc.* *Vid.* Confectus. consumta C. 11, 2, 2. peracta C. 11, 3, 13.
 Brumalis oriens C. 4, 6, 1. meridies C. 9, 5, 1.
 in Brundisino restes pro iugia T. 1, 8, 2.
 Brutia pix C. 12, 18, 7. Veg. 6, 14, 1. et alibi Brutia tellus C. 10, 139.
 in Brutiis pecuarias nobiles V. 2, 1, 2.
 Brutillo Veg. 5, 62. *in Codd.* quid ait N. L.
 Brutus orator C. 1 pr. 20.
 Bryaxis, statuarius C. 1 pr. 34.
 Bryonias s. Bryonia C. 10, 250.
 Bvno de oleo variante Com. ad Col. p. 714.
 Bubilia ut aedificanda Ca. 4. V. 1, 13, 1. C. 1, 6, 4.
 Bubulcus, et armentarius, quid differant V. 2 pr. 4. *vid.* no. arator C. 2, 5, 2. 2, 13, 1. qualis esse debeat C. 1, 9, 2. bubulci cella C. 1, 6, 8. officium in arando C. 2, 2, 25.
 Bubulina urina Veg. 3, 4, 29. bubulinum sebum Veg. 3, 4, 8.
 Bubulum pecus V. 2, 1, 13.
 Bucina (βυκία, βυκινῆν) inflata V. 3, 13, 1. *not.* ad bucinam omnia facere consuefaciendi sunt porci V. 2, 4, 20. ad beccinae sonum C. 6, 23, 3.
 Bucinatum est V. 2, 4, 20.
 Bucolicon poema C. 7, 10, 8.
 Bueuli iuveni C. 6, 2, 4.
 Βουγάρι apes V. 2, 5, 5.
 Bugoniae auctor Archelaus V. 2, 5, 5.
 Bulbi Megarici Cat. 8, 2. C. 10, 106. Bulbi arundinum *al.* oculi C. Arb. 29, 1. C. 4, 32, 2. βολβός βυσσύχην dicitur Xenarcho apud Athenaeum II. p. 64. i. e. brevicollis. De bulbis in coena locus est Varronis apud Apicium VII. 12. In Hippocrate buviam bulb. castanum interpretatus est Grimm. T. II. p. 565.
 Βούλαμος V. 2, 5, 4. bulimus si permanserit Veg. 5, 7. bulimum faciunt bova ieiunia Veg. 5, 34. sustinent animalia Veg. 5, 37.
 Bulla est homo V. 1, 1, 1.
 Bullita h. e. leviter cocta Veg. 2, 17, 5.
 Bollo. bullabit vinum Cat. 105. 1. βυλλός. βυλλάω apud Hesychium.
 Bumanima uva V. 2, 5, 4.
 Bumania vites C. 3, 2, 1. *Plin.* 11, 1. Tument mammarum modo buvania. Μαστός, *nim.* mamma. De βον augendi V. 2, 5, 4.
 Bunnias, ropi species C. 10, 422.
 Βούπις V. 2, 5, 4.
 Buprestem restituimus Veg. 5, 14, 10. 5, 76, 1.
 Bura fracta V. 1, 19, 2.
 Burgundiones equi Veg. 6, 6, 3.
 Burici equi vel buricli, manni, equi minores Veg. 6, 2, 2. cf. ad Varr. 2, 8, 1.
 Βούτυρον V. 2, 5, 4. Festus in bulimum oit grandes pueros bupaedas appellari, et mariseum ficum butycon.
 Butyrum C. 6, 12, 5. Γάλακτος ἀπὸ γάλακτος in coena regis Persarum memorat Polyaeus Strateg. 4, 3, 32.
 Buscae formae C. 7, 8, 7.
 Buzyges Athen. V. 2, 5, 4. *not.* Memoriam hominis Atheniensis alia etiam ratione servatam voluerunt, teste Plutarcho in Praec. Conj. p.

444. *ed. Reisk.* Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρότους ἱεροὺς ἄγουσι, πρῶτον ἐν Σκίρῳ, τοῦ παλαιότητος τῶν σπορῶν ὑπόμνημα, δεύτερον ἐν τῇ Παρίῃ, τρίτον ὑπὸ πόλει τῶν καλούμενων βορζύγιον. *De altera notatione vide Ruhnck. ad Hymn. in Cerer.* 450.

Byzantium Afr. V. 4, 44, 2.

C

Caballiones marini s. equulei Veg. 4, 20, 2, 6, 12, 3.

Cabialis resina Veg. 5, 53, 2, 6, 14, 1. *vide cavealis.*

Cacabus novus C. 12, 48, 5, figuli C. 2, 41, 2. cacabo aeneo coquito C. 12, 46, 1.

Cachinno plena C. 10, 280.

Cacumen fici ut ponatur P. Mart. 10, 23. nucis quo dirigendum in positione P. Ian. 15, 15. cacumina ficorum pirorumve et malorum depangere C. 3, 24, 11. ficulnea obruuntur P. Mar. 35, 10. oleastri Veg. 3, 3, 9. olivae C. 5, 12, 14 et 15. cacuminibus et talea seruntur cydonia P. P. 15, 24. mota P. P. 25, 28. inversis sisiphi grana P. Apr. 4, 1. mentastrum C. 11, 3, 37.

Cacus latro C. 1, 3, 6.

Cadetum quid aratoribus C. 5, 1, 6.

Cadmia botryodes restituta Veg. 6, 14, 1.

Cado. Si cadit fistula Veg. 3, 13, 6, 3, 26, 2. cum usta ceciderint Veg. 3, 48, 7.

Caducus equus Veg. 1, 25, 2. — aqua, quae abundat, per fistulam exit, V. 3, 5, 2. — olea Cat. 23, 2. C. 12, 50, 22. spica saturantur oves V. 2, 2, 12. ad caduca poma remed. P. P. 25, 15. P. N. 7, 5. caducis leguminum frugibus C. 7, 9, 4. *not.*

Q. Caecilius Atticus, qui ante T. Pomponius V. 2, 2, 2.

Caeciliae lactuca C. 10, 179, 182, 190.

Caeciliana eadem C. 11, 3, 26.

Caecilinae morsus C. 6, 17, 1 et 4. *not.* Veg. 4, 21, 1.

Caeco. caecat oculum vitis humor defluens C. 4, 9, 2, 4, 24, 16. caecabitur spes P. 1, 6, 11.

Caecubus ager C. 3, 8, 5. De vino et agro Caecubo cf. Cornarius ad Galenam de Comp. Med. sec. loc. p. 467.

Caecus. caeca refectio C. 4, 32, 4. caeci colubri h. e. *lumbrici occulti* C. 10, 230. morbi, quorum causas na medici quidem perspicere queunt C. 1, 5, 6. caecae fossae P. Mai. 3, 1. C. 2, 2, 9.

Caed. ne caedat frigus V. 2, 1, 23. caedere foenum C. 2, 19, 1. caedendae silvae modus P. Mai. 4, 1. frondem C. 5, 8.

Caedua silva Cat. 1, 7. V. 1, 7, 9. C. 3, 3, 1.

Caelestis aqua C. 3, 12, 2, 7, 4, 8. omnibus id bibendum antefertur P. 1, 17, 4. Caelestium rerum studiosi h. e. astronomi C. 3, 6, 4.

Caelitibus sua praebet honores C. 10, 261.

Caelius orator C. 1 pr. 30.

Caelum bonum Cat. 1, 2. calidum P. N. 7, 2. medicis qualitatibus P. Ian. 13, 2. caeli status s. qualitas an mutetur? C. 1, 1, 4. varietas et mutatio ut observanda rustico C. 11, 2, 1. partes easdem spectare debent translata semina C. 5, 6, 20. intemperantia, intemperies C. 1 pr. 1 et 3. de caelo tacta villa Cx. 14, 3.

Caementicii parietes P. 1, 40, 2. *olim erant.*

Caementis struere Cat. 38, 3.

Caercofolii satio P. P. 24, 9 et S. 13, 3.

Caesari Vopiscus V. 4, 7, 40.
 Caesiana mala ad. C. 42, 45, 5.
 Caesim petere C. 4, 25, 2 et 3.
 Opponitur ductum, Synon. icu.
 Caesio C. 4, 33, 4.
 Caesonianum praeceptum C. 4, 4, 4.
 Caespitis herbam vivacem C. 40, 88.
 Caespioso litore Cumae C. 40, 130.
 sed vid. not.
 Caestus vide Cestus.
 Caesus. Caeso lapide structum P. 4, 31.
 Caetero vino Cat. 444, 2.
 Calabrae oves C. 7, 2, 3.
 Calabriae maritima C. 11, 3, 45.
 Calabrica oliva C. 42, 49, 3.
 Calabrici inseritur tuber P. Sept. 44, 3, not. et ad Pall. p. 213.
 Calamitis liberare vineas C. 4, 27, 4. h. e. fragmentis collanorum ex quibus formata sunt iuga. Sed variat lectio Gesner.
 Calamitate afficere V. 2, 4, 21.
 Calamitosus ager Cat. 35, 4, not.
 Calamitosum Cat. pr. 3. Cat. 7, 2.
 Calamus (cum schoeno iunctus, aromaticus igitur) Cat. 105, 2. aromaticus C. 12, 52, 2. Veg. 6, 13, 3.
 Syriacus Veg. 4, 13, 4. Esse enim qui inter nos Calamus dicitur ex Weddellii Exercit. Cent. 2. Dec. 3, 5. annotaverat Schoettgen. Idem alibi graeco nomine Cyperus vocatur, ubi vide. De patria Syria sic Theophr. II. P. IX. 7. ὁ δὲ κάλαμος γίνεταί καὶ ὁ σχοῖνος ὑπερβάλλοντι τὸν λιβανὸν μεταξὺ τοῦ τε λιβανίου καὶ ἄλλου τινὸς ὁροῦ μικροῦ ἐν τῷ αὐλωνίσκῳ τοῦτ' ἐστὶ καὶ οὐχ ὡς τινὲς φασὶ τοῦ ἀντιλιβανίου καὶ μεταξὺ τούτων ἐστὶν ὃν αὐλῶνα κλοῦσι πεδῖον πολὺ καὶ χαλόν. ὅπου δὲ ὁ κάλαμος καὶ ὁ σχοῖνος φέρεται, λίαν μεγάλη τυγχάνει πρὸς ταύτων δὲ ἐν τῷ ἔμειν ἀνεξηρα-

μένω περίκασι. τόπον δ' ἔχουσι πλείον ἢ τριάκοντα σταδίων. — καὶ γὰρ ὁ τόπος οὗτος ἀπὸ δάλαττος ἀπέχει πλείους ἢ ἑκατὸν πεγτήκοντα σταδίων. quae Plinius repetit 12. aet. 48. calamus quoque odoratus in Arabia nascentis communis India atque Syriae est, in qua vincit omnes, a nostro mari centum L. stadiis. Inter Libani montem aliumque ignobilem, non ut quidam existimaverint Antilibanum, in convalle modica iuxta lacum cuius palustria aestate siccantur tricenis ab eo stadiis, calamus et iuncus odorati gignuntur. Regionem descripsit Polybius V. 45. ἐμβαλεν εἰς τὸν αὐλῶνα τὸν προσαγορευμένον Μαρσίου, ὃς καί τε μὲν μεταξὺ τῆς κατὰ τὸν λιβανίου καὶ τὸν ἀντιλιβανίου περὶ τοῦτο συνάγεται δὲ εἰς στενόν, ὑπὸ τῶν προσηρμένων ὄρων συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν τόπον, ὃ στενωπὸς ἐστὶ, διεργασθῆαι τελέγισται καὶ λίμνης, ἐξ ὧν ὁ μυρρινικός κείρεται κάλαμος. quem locum cum Oppiani Cyneg. II. 445 sqq. comparavit Brodaeus, nesci quam recte. — Calamus defigitur C. 3, 45, 4. calamo applicare vitem C. 4, 4, 4. acuto intercidere olivas P. N. 22, 3. calami fabaceae messis P. N. 4, 2. — Calamus est etiam surculus inserendus, Pflorpreiss, Col. 4, 29. et aliibi Itali hodieque Calmella vocant, atque hinc incalmare. Alias surculum inserendum marza dicunt.

Calasticus vid. chelast.

Calathio similis cinara C. 40, 240.
 calathis infusum lac C. 40, 397. adde C. 7, 8, 3. calathi liliorum C. 40, 99. not.

Calcaribus caedere equos Veg. 2, 28, 42. calcaria gallinarum C. 8, 2, 8. calcia aculeos vocat id.

Calcaria fornax uti facienda Ca. 38. 4.

- Calcaris Ca. 16.
 Calcatorium P. 1, 18, 1 et 2.
 Calcatu assiduus terra solidetur P. Ian. 13, 17.
 Calceamenta (calciamenta) utrique aëui convenientia C. 12, 3, 1.
 Calceatis pedibus Veg. 3, 58, 2.
 Calceabis (calciabis) animal Veg. 3, 55, 4. Calcesunt solea P. 1, 24, 2.
 Calcitrosus bos C. 2, 2, 26.
 Calco, si calcavit surculum C. 6, 15, 1. calcant quaedam gallinae velut mares C. 8, 5, 24. calcare manibus Ca. 117. *conf.* Ca. 52, 1. fistucis veticibusque Ca. 28, 2. *add.* P. Ian. 20. calcabis foramina Veg. 3, 41, 2. *it.* 3, 44, 1.
 Calculosus ager C. 3, 41, 7. calculus iumentum Veg. 2, 18. callosa loca C. 5, 10, 9.
 Calculo posito, videt conducere C. 3, 3, 7. *h. e. subducta ratione.* calculi (ad talioli) inter partes et membra equi Veg. 6, 2, 1. *Ita Gesnerus, nescio unde varietatem annotans. Locus ipse est de mensura aliquis.*
 Caldorem et frigus V. 3, 9, 15. *Add.* 1, 41, 1. 1, 55, 6.
 Calidus ager, Ca. 6, 1. calido sole V. 3, 2, 1.
 ad Calendas Octobr. primas Ca. 147, 148, 2. ante Ksl. Ian. primas Ca. 148, 2.
 Cales, Calibus quae emanantur Ca. 135, 1.
 Calfacere dolium Ca. 69, 1.
 Calicare *ad Pall.* p. 95.
 in Caliculis obruta semina P. N. 7, 11. *not.* caliculum novum Ca. 108, 1.
 Calidaria maltha P. 1, 41, 1.
 Caligant omnes nebulis C. 1, 5, 4.
 Caligo aestuosa C. 11, 2, 53. quem aestum nebulosum vocat a. 57. inter caligines C. 3, 1, 7 et P. F. 9, 2. *h. e. nebuloso et frigido aëre.*
 Calix novus Ca. 39, 2. *de testa ad coquendum ut ap. Ovid. Past.* 5, 509. in calice aquam quaerit vinum V. 1, 8, 7. — *calix et calex pro calx ad Pallad.* p. 95.
 Callidissimus rerum naturae C. 7, 3, 12. callidissimi rei rusticae C. 2, 2, 1.
 Calliope mea C. 10, 225.
 Callis, calles silvestres longinquiorum V. 2, 9, 16. *add.* V. 2, 10, 1 et 3.
 Callisto sidus occidit C. 11, 2, 15.
 Callistruthiae fici C. 5, 10, 11.
 Callistruthis ficus C. 10, 416.
 Callositas fistulae Veg. 3, 27, 3. *Dioscor.* 3, 90. *de radice spondylii:* περιτῆται τοὺς ἐν σύρκεϊ τρυλούς. *na-* rium Veg. 3, 21. *sunt oppositi utrinque septo parietes callosi in iumentis.* Gesner.
 Callosus cum molli iucunditate tactus P. S. 17.
 Callunt in ulmeis foliis P. Mar. 10, 28.
 Calonibus negligentibus Veg. 3. Prol. 1.
 Calor incipit C. 11, 2, 49. ubi calor temporis coeperit P. Mar. 1, 3. calore refrigerato P. Jun. 7, 3. calores aestuum C. 1, 5, 4.
 Caltha flammula C. 10, 97 et 310. *not.* ad vers. 258.
 Calvaria equae, asinae P. 1, 35, 16.
 Calvescunt colla C. 6, 14, 7. Veg. 3, 4, 27. castaneta C. 4, 33, 3.
 Calvitium loci C. 4, 29, 11.
 Calvus, calva a vite vinea Ca. 33
 3. Calvae nuces Ca. 8, 2.
 Calvus orator C. 1. Praef. 30. *not.*
 Calx, pedis pars. Calcis aculei in gallina C. 8, 2, 8. *h. e. calcoria.* Calculus proturbare C. 6, 37, 9.
 Calx partiario coquenda uti detur Ca. 16. melior quae P. 1, 10, 3. calce srenatn Ca. 18, 7. *bis not.* item Pallad.

F. 25, 23. de Etymologia ad Poll. p. 95.

Camarae marmorato factae V. 4, 59, 2. h. e. tecta conclavium fornicata, vel structura simili. Vide in Camera, quae scriptura usitatio sed non item rectior saepiuscule a nobis Codicum scriptorum auctoritate fuit mutata.

Camera tectus locus ut testudo V. 3, 7, 3. add. 3, 8, 4. Camerae more iuncti pampini C. 4, 47, 8. supra cameram pulvis C. 44, 3. 60. Camerae in balneo P. 4, 40, 4. in agresti edificio ut fiant P. 4, 43, 4. Camerarum tectoria P. 4, 40, 2. Camara, quae quidem scriptura rectior videtur, a graecis ad latinos scriptores translata, structuram quamvis fornicatam significare videtur. Apud Diodor. Sicul. II. 9. Semiramis fossam (διώρυγα) ducit per Euphratem coeto latere συναγομένησα τὰς καμάρας cuius latera excepto fornice (χωρίς τῆς καμαρῆς) erant duodecim pedes alta. ubi Wesseling posuit locum Strabonis XVI. p. 1073. Α. ubi αἱ καμάραι καὶ τὰ καμαρώματα ἰσχυγνυρ. XVII. p. 1167. est similiter κατὰ καμαρῶν φιλῶν. Unde simul patet, camarae portem supremam camaque incurvatam, φιλῶν fornitem vocari. Hinc quadvis fornicatum coenaculum, cubiculum, tentorium graeco καμάρα dicitur. Herodotus Persica carpenta serena circumtectis desuper καμάρας vocat, quae Xenophonti Cyrop. VI. 4, 44. ἀρχαμάζαι. Naves Ponticas tabulis in modum tecti elatas camaras voentas habet Tacitus Histor. III. 47. et Strabo XI. p. 495.

Cammarus C. 8, 45, 6. Cammari anatibus abiciuntur V. 3, 44, 3. alunt pisces maiores C. 8, 47, 4. vulgaris erat scriptura gammarus.

Camoenae Graecae C. 2, 2, 7.

Campanam plerique appellant enu-

lam (inulam) Veg. 5, 68, 3. Campani agri dividendi V. 4, 2, 10.

Campaniae levis terra V. 2, 6, 5. solum facile C. 5, 4, 3. conf. 6, 4, 1. terra pulla Ca. 135, 2. boves C. 6, 4, 4.

Campanicae fuscinae Ca. 135, 3. Ca. 153. Campanica aratra Ca. 135, 2. seria Ca. 107, 4. Add. ad C. 12, 20, 5.

Κάμπη, eruca C. 44, 3, 63. Campe hirsuta C. 40, 324. distorto corpore C. 40, 366. ut profigetur P. 4, 35, 6 et 13. De brassicae eruca sic Ioannes Laurentius Lydus περί μηνῶν p. 122. Ἰσμεν τῇ κράμβῃ ἰμφομένον σκώληκα, κάμπην ὀνομαζόμενον. οὐτος ἀποξηρατιομένης τῷ ἔαρι τῆς κράμβης εἰς σκώληκα πτερωτὸν, ὡς ἂν μύρμηκα καὶ μεζονά πως, πέφυκε μεταβάλλισθαι, πτερύγων λευκῶν τραγῶν ἀνεχουσὶν αὐτόν, καὶ περιέπταται τοῖς κήποις χαμαιζέλον καὶ εὐαλώτω πέσει. ψυχὴν δὲ πού τὸν τοιοῦτον σκώληκα καλεῖσθαι συμβαίνει.

Campester locus qui melior V. 4, 6, 6. campestris ager C. 3, 44, 4. locus C. 3, 43, 8. situs C. 7, 2, 3. campestris sationes C. 44, 3, 24. vineae C. 12, 24, 4.

Campi qui proebentur C. 2, 44, 4.

Canalicula V. 3, 5, 14.

Canaliculus perpetuus C. 8, 45, 6. Canaliculi digitales P. Mai. 44, 4.

Canalis et solea oleo conficiendo C. 42, 50, 6. longus P. Ian. 45, 47. perpetuus V. 3, 44, 2. rotunda Ca. 48, 6. faucium Veg. 3, 24. 13. Canales angustas, quae V. 3, 5, 4. 3, 7, 8. Canalis pro fistula apud Gellium 47, 44, 4. cf. I. M. Heusinger Emend. p. 393.

Cancelli scenici V. 3, 5, 4. aenei C. 8, 47, 6.

Cancellavit solum C. 4, 2, 2.

Cancer. ne in cancrum transeat vulnus Veg. 5, 4. canceres purgabit brassica Ca. 157, 3. cancri Lernaei brachia C. 10, 343. cancri adusti C. 9, 5, 6. P. 1, 37, 5. fluviales, marini, πύγυροι P. 1, 25, 7.

Cancerædus foetor Veg. 3, 43, 4.

Canchremata quae dicuntur Mulo-medicis Veg. 3, 22, 45. *credo a can-græna vel a cancro productam vocem.* Gesner.

Cancromata, vulgo canchromatas plagas Veg. 6, 19, 2.

Candelas sebare C. 2, 22, 3.

Candere saevissime C. 1, 4, 9. *de agro.* Candens aqua C. 6, 5, 2. Veg. 1, 17, 14. sebum C. 7, 5, 13. candente aqua glabratur porci C. 12, 53, 4. candente sole C. 6, 13, 1. Veg. 4, 11. aëre Veg. 5, 23, 9. candenti ferro ea Varronis R. R. 3. *laudat Charisius p. 100.*

Candetum Gallis quid? C. 5, 1, 46. not.

Candidato suo studere et praesto esse V. 3, 2, 1. gratulari V. 3, 17, 1.

Candosoeci Gallis qui? C. 5, 5, 46. not.

Canescit lanugine vitis C. 3, 2, 42.

Canicula apparet C. 11, 2, 53. caniculae signum V. 1, 28, 2. ortus C. 2, 24, 1. P. Iun. 7, 9. Canicularum aestu fatigatur arbor P. O. 12, 8. canicularium *Iem.* canicularum ortu P. Iul. 6, 1. MS. *Sylb.* canicularium.

Canicularis sol ardentior V. 5, 35.

Caninum studium (causidicorum) C. 1. pr. 9. canini dentes V. 2, 7, 3.

Canis ae vespere celat C. 11, 2, 37. canes in caelo V. 2, 1, 8. Canes trium generum sunt C. 7, 12, 2. idnei rei rusticae qui? V. 1, 21. de Canibus V. 2, 9 *int.* C. 7, 12 *int.* Canum nomina C. 7, 12, 13. Canes ut noctu acriores et vigilantiores sint Ca. 124. ut medicandi sint C. 7, 13.

Canistris sacris aptatae Telluris comae C. 10, 277. canistros e saliginis virgultis P. N. 17, 1. *Vide sequens voc.* Canna.

Canna virgo degener arundo dicitur C. 7, 9, 7. cannae similis arundo gracilis C. 4, 32, 3. canna viridi et radicata agitare folium P. O. 14, 14. ea canna agitare P. O. 17, 1. ex canna canales P. Mar. 15, 2. ad instillandum unguentum Veg. 3, 58, 4. 3, 4, 42. canna viridi scindere olivas C. 12, 48, 5. cannae factae C. 12, 15, 1. ad cameras P. 1, 13. circa vites dispositae P. Feb. 11. cannarum repositio P. 1, 33. cannas spissae tectas C. 12, 50, 4. Est a græco κάνη, κάνη, κάνη, calamus, cuius significationis exemplum habet Suidas; hinc κάνη et κάνης storeae, matrae ea calamis tectae, etiam περιπράγματα, uti γέρεα, tabernarum in foro, statuarum, navium, uti δέρεαι; deinde κάνον, κάνον, κάνον, κάνον, κάνον, unde latinum canistrum; sed κάνον fuit etiam ea alia materia; meminsit enim ξύλινα et χάλκινα κάνη. Arundo est δόναξ.

Cannabina refis V. 3, 5, 41. cannabini funes C. 6, 2, 3. 12 50, 8. cannabinae tegeticulae V. 2, 8, 2.

Cannabis sativ C. 2, 10, 24.

Cannabum quando seratur et quomodo P. F. 5. Mar. 5.

Canneae tegetes C. 12, 50, 8.

Canneta quomodo culantur P. F. 23, 1.

Canopo nata samsuca C. 10, 174.

Cantabricus succus Veg. 5, 56, 3. not.

Canteriatæ vites C. 5, 1, 1.

Canterinum hordeum C. 2, 9, 14. 2, 11, 8. P. O. 1, 2.

Canterioli interpositis C. 11, 3, 58.

Canterius equus castratus V. 2, 7,

45. — mons in Sabinis V. 2, 1, 8. Hesychio καὶ θήλια καὶ τῆς Βιθυνίας ὄρη. — in vinea C. 4, 12, 1. it. 4, 14. ex arundine C. 11, 3, 62. — in canterio suspendendus equus Veg. 3, 47, 3, *secunda syllaba adspirationem interdatum habet* ex graeco.

Cantharides in rosis P. 1, 35, 4. ne vitibus noceant P. 1, 35, 6.

Cantio (*incantatio*), ad luxum Ca. 160, 1.

Canto. Cantare, *incantare* Ca. 160, 1. V. 1, 2, 27.

Cantrices aves V. 3, 5, 14.

Cantibus magicis sopitum anguem C. 10, 367.

Canus color equi P. Mar. 14, 4.

Canusinus ager V. 1, 8, 2. *Canusina lana hinc et Canusinatus ap. Senecam V. B. c. 25. καυσινός ap. Athenaeum. 3. p. 97.*

Capella quae probetur C. 7, 6, 4. P. N. 13, 7.

Caper qui probetur *ibid.*

Capessere exemplum ab aliquo C. 5, 4, 3. *ex Cod. Vind. ubi vulgo capere ex.*

Capillamenta seminum C. 4, 11, 1. supervacua radicum decidi debent P. O. 12, 2. ex mininio capillamento (vitis) potest fieri furunculus *h. e. germine* C. 4, 22, 4. *Gallis chevelé, chevelure.*

Capillus et barba magna in antiquorum statuis V. 2, 41, 10. mulieris remedium pullis a serpente afflatis C. 8, 5, 18. — plenior apum regibus in ventre C. 9, 10, 1. P. lun. 7, 7.

Capio. capere dulcedinem C. 11, 2, 68. noxam C. 6, 2, 2. radicem Ca. 51, 1.

Capisterio expurgare fruges C. 2, 9, 11.

Capistrantur ad ingum boves C. 6, 19, 2. 11, 2, 95.

Capistrum *proprie* V. 2, 6, 4. Ca. 12. *in preli instrumento retinaculum, quo tanquam freno capitur etc. Tvrnē. 8, 6. — capistro constringitur vitis C. 4, 20, 3. vid. Scheffer. de re vehic. 1, 13. Schoettg. de botum capistris ad Ca. 54. 5.*

Capitatus porrus P. F. 24, 11. C. 11, 3, 30. capitata vinea C. 5, 5, 9 *et* 11. *quae crescit in caput et robur crassitudinis accipit in stirpe. oppon. Brachia Beroald. capitati clavuli V. 2, 9, 15.*

Capitellum paracenterii Veg. 3, 17, 2, capitella allii Veg. 1, 18. *ubi Corb. capitula habet. καπυλλία σκαρόδου habet Luciani dialog. meretr. 14.*

Capito piscis Cat. 158, 1. coctus alvum deiicit.

Capitolii occupatio anserum clangore impedita C. 8, 13, 2.

Capitulum in torculario Cat. 18, 4, sarmenti C. 3, 17, 4. capitula cepae C. 11, 3, 15. in malleolo C. 3, 17, 4. *est tuberculum illud novi sarmenti in vite quo committitur auro, e quo enascitur Gesner.*

Caponis sanguine macerata faba P. N. 1, 3. V. Capus.

in Cappadocia speluncae pro granariis V. 1, 57, 2.

Cappadocia lactuca C. 11, 3, 26.

Cappadocus sal C. 6, 17, 7. Cappadoca genus, it. lactuca C. 10, 184 *et* 191.

Cappadox. Cappadoces equi Veg. 4, 6, 3.

Capper seritur P. O. 11, 4. *antea lōgelatur.*

Capparis satio et cultus C. 11, 3, 17 *et* 54 P. Oct. 11, 4. Siculi radices Veg. 4, 10, 4. folia Veg. 3, 2, 6. *καππάριος ἐσκέυασμένης ἐν ἄλμῃ in coena regis Persarum meminit Polyæn. 4, 3, 32.*

Capra Anniorum cognomen V. 2, 4, 10.

de Capris V. 2, 3, 4. C. 7, 6 et 7. Caprarum duo genera V. 2, 3, 2. cf. ad Col. I. Praef. 26 not. P. N. 43, 7. unde dictae V. 1, 2, 19. 2, 3, 7. caprae pilus V. 2, 44, 44. Caprae feræ V. 2, 4, 5. carum saltus V. 2, 3, 3. glabrae V. 2, 3, 2. Capras aenas sanus nemo promittit V. 2, 3, 5. *Capras et oves epilepsiae maxime obnoxias esse observat Hippocrates de sacro morbo p. 307. Foestii.* Morbos deprecantur Graeci ἐξ αἰγῶν τρέφειν apud Philostrat. heroic. 4. Astrologia in caelum recepit V. 1, 2, 47. 2, 4, 8. 2, 3, 7. Capra exoritur C. 44, 2, 37. ἀνατρίλουσα τὰς ἀμπελοὺς λυμὰνεται συνεχῶς Pausan. 2, 43, 4. occidit C. 44, 2, 94.

Caprae V. 2, 3, 40.

Caprasia ins. V. 2, 3, 3.

Caprea in vicia V. 4, 34, 5. in vite parit capreolum, et quid esset. not. — animal minus C. 9. Praef. 1.

Capreolus V. 4, 34, 4. animal a caprea distinctum C. 9, 4, 1. vide ad Col. 4, 44, 1. Virgilius Ecl. 2, 40. nectuta valle reperti capreoli sparsis etiam nunc pellibus albo hinc die siccant ovis ubera. unde apparet, capreolos lactantes pellem albo variatam gerere, ut himuli capreolorum vulgariū, Gallis chevreaul dictorum. Caprenus ferramentum bicornis ad terram commovendam C. 44, 3, 46.

Capreida planta Cat. 422.

Capricornus sidus V. 2, 4, 8.

Caprificari arbores fici quando soleant P. Mart. 40, 28.

Caprificus sculnis arboribus suspend. C. 44, 2, 56.

Caprite quale esse debeat C. 7, 6, 6. capritia, um V. 2, 3, 8. 2, 45, 7. nota.

Caprili unda dieti V. 2, 4, 10.

Caprinus grex V. 2, 3, 4. Caprinum pecus C. 7, 6 et 7, 7, 4. genus quibusdam modo diis immolatum V. 4, 2, 49. Caprina folia erant antea Veg. 4, 3, 6. ubi nunc capparis folia. Captivi apri V. 3, 43, 1.

Captans acquirere voluptatem C. 8, 44, 1.

Capna pinguis C. 40, 432.

Capulatoria officium Cat. 66, 1. C. 42, 50, 40. Caplatores sunt in insor. apud Gruterum p. 1088, 3 monente Gesnero.

Capulo. capulet oleum Cat. 67, 4. Quaedam editiones Plin. 15, 6. Oleum saepius die capulaudum. capulantur iaculis boves C. 6, 2, 4 not.

Capulo proxima pars saleis C. 4, 25. 1, not. ad Col. 4, 14, 1. de capulia vitium, quos Albertus ancha vocare solet.

Capus V. 2, 7, 45. vid. capo. Capis semimarea V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 3.

Caput equo ai doleat C. 6, 30, 5. — pro tanto animali: caput conservatur minimae partis iactura C. 6, 5, 4. Grex XXV caputum C. 8, 44, 43. XXX caputum C. 8, 5, 7. capita ducenta sub uno pastore C. 8, 2, 7. per caput animalium h. e. unicuique animali Veg. 1, 48. — Propter similitudinem dicitur caput alii C. 6, 34, 4. porri C. 44, 3, 47. ulpici Cat. 74. in caput crescit cepulla P. F. 24, 3. porrum P. O. 44, 5. — Pro atirpe arborum et radiabus: a capite propagari Cat. 54, 2. add. Cat. 36. it. Cat. 33, 44, 4. 54, 2. 95, 3. capita castaneorum C. 4, 38, 4. h. e. quantum ex una castanea crescit. oleagina Cat. 43, 2. vitia C. 3, 40, 1. 4, 2, 1. 4, 24, 44. 5, 6, 22. Ita caput vitis fit virga C. Arb. 7, 6. postquam ex cacumine in scrobem demisso radices egit, et a matre amputatur, eis ei gener besonderer Stoch. — Sed Caput malleoli est

C. 3, 48, 6 et 3. 49, 2. *qua matri abscissus est, servata metaphorā malici, cuius item caput est massa illa ferrea manubrio apta.* — Ita trunci in vite caput est, ubi ille in plures palmites et quasi brachia spargitur C. 4, 47, 4 et 5. 4, 24, 1. 4, 24, 7. et in primis 4, 24, 11. *Gallice* cap, pied de la vigne, souche. — Caput aquae fons est P. Aug. 8, 7. capita fossarum P. Mai. 3, 2. — *Pro sorte in re pecuniaria*, capitis amissi iactura C. 44, 1, 28. — *Praecipuum*: Caput disciplinae C. 44, 1, 28. caput est in omni negotio C. 4, 1, 2. — *Principium sive extremum*: ut de capitibus ungularum calcant Veg. 3, 54, 1. a capite, *h. e. ab initio*, da capo Veg. 6, 8, 5.

Carbasa noxia succo C. 40, 48 not. *καρπασος*, ἡ, apud Suidam in voc. *Αμωρύς*, est carbassus seu linum Taronense Plinii.

Carbones salsi pro sale adhibiti V. 4, 7, 8. Sambuci, s. turiones Mart. 4. supra carbonem incidis pilulas cy pressi Veg. 5, 2, 3.

Carbunculosus ager C. 3, 44, 9.

Carbunculus quae terra V. 4, 9, 2. *His, quae ad Varronis locum et Palladii 4, 40, 1. disputata sunt, addo nunc ex observatione doctissimi A. de Veltheim mecum communicata, carbunculum videri genus tofi rubrum, de quo Vitruvius II. 7. etc. descriptum a Ferbero Epistol. Italic. p. 237. vel p. 308. vers. gallicae. Etiam huius generis uti tofi species est arenosa, alia durissima; igne utrumque genus conflatum est. Germanici Interpretis Ortstein plane diversi generis est metallum, ex ferrea terra et bitumine conglutinatum, ut me admonuit generosissimus de Veltheim.*

Carbunculus vitis morbus. Col. 3, 2, 4.*

Carceres aperire et emittere equos V. 2, 7, 1. a quibus carceribus decurrat ad metas V. 1, 3.

Carcharius piscis C. 8, 17, 42.

Carcinoma ut sanetur Cat. 157, 4, carcinomata praecidit ustio Veg. 4, 28, 2.

Cardiacus equus Veg. 4, 25, 2. it. 2, 4. bos Veg. 5, 54, 1.

Cardo caeli V. 4, 2, 4. *polus arcticus, qui centrum est circuli septentrionalis.* Vid. Goes. ad Sic. Flacc. p. 434. a cardine ad orbem V. 3, 5, 47. bis, *h. e. a centro ad peripheriam.* Cardines mundi loco movendos credidit Hipparchus C. 4, 1, 4. — Cardinibus, quibus steterant, opponuntur arbores P. F. 49, 2. *h. e. plagis: de qua significatione Goes. ad scriptt. rei agrar. p. 434. Gesner.* Cardo graece *στρογγύς* exstat et movetur in *στρογγύγῃ*. Theophr. H. Plant. 5, 7 et 8 *στρογγύς πελαϊνός*, *στρογγύς* ex medulla buxi ilicis et loti.

in Carduetis cati et mustelae P. Mart. 9, 4.

Cardui satio et cultura P. Mart. 9, 4. not. O. 44, 1. not. ut spinis careant P. Mart. 9, 3, ubi in aunot. p. 409. de lactucae radice monui, quod testatur etiam Mathiolus ad Dioscor. T. II. p. 32.

Carenariae P. Iul. 7. not. Forte a caroenno vino dictae caroenariae. Laeoenae ita dicuntur. In Geoponicis XIII. 7. de vase est *καρυῖνη* et in loco Aetii in Comment. p. 39. laudato. Exodi c. 25. *καρυῖνοι* et cap. 35. *καρυῖτων* est de scypho nuciformi. Hinc igitur caroenariam pariter licebit derivare.

Carenum vel Caroenum, it. Carœnum, genus vini cocti, quem tertiam perditam duae partes remanserint, ut describuntur P. O. 48. De etymo-

logia Turnebus *Advers.* 13, 23. ubi a Caribus derivat inventoriis, cum Cassiodorus in tripartita historia Carinos vocet, qui in Graeco sunt Κάρις. Invat illius coniecturam Galeus de comp. medie. sec. locos Libro VII. et in Comment. Cornarii p. 466. verum Attieissantes ipsum (ἐφήμα) Siraeum vocant quemadmodum ali Caricolon decoctum Siraeum appellandum censent. Laudat Nonius etiam Paulum Aegin. 3, 28. Σιριζιον ἀπὸ ἰσχυράδων. Caracenum Apicio 1, 33. ubi cum defruto coniungitur, et alias restituit Humelbergius. Illucque Gesner. Addo Hesychii: σίριζιον τὸ ἀπὸ τῆς σταφίδος ἐφήμα· οἱ δὲ τὸ γλυκὺ, καὶ ἐφημένον οἶνον. Dioscoridi σίριος οἶνος V. 9. Hippocrati σίριος αἶνος dicitur. Credo ab urbe Graeciae magnae quae Siris, ab Ionibus Πολίσιον vocabatur. Cf. Heynii egregii viri Opusc. Acad. II. p. 235. Verum Caroeni origo mihi esse videtur quaerenda in vino passo nigro Asiatico, quod Galeus bis memoravit et κάρυνον vocat. Loca posuit Cornarius ad Libros de Comp. Medie sec. I. p. 466; Hippiatrica similiter p. 272. γλυκίος κάρυνον ἢ σκυβιλτίον ubi ex Galeno corrige σκυβιλτίον, et p. 234. κάρυνον ἢ ἐφήμα. — Carenum in condimentis aridis quidam legunt C. 12, 49, 2. sed vide not.

Carecta quando extirpentur P. Aug. 3. C. 6, 22, 2.

Careum C. 12, 51, 2. ubi antea Carpum erat. Est graecum Κάρος Dioscor. 3, 66. Italica et Gallia Carvi.

Carex. Carieis extirpatio C. 11, 2, 62. caricibus aut genistis teguntur porticus gallinariae P. 1, 22.

Carica creta V. 1, 57, 4.

Caricae ficus P. 1, 26, 2. 1, 30, 4. ἰσχυράδων βίον ex Καρίης Luciani dial. meretr. 14.

Carieum vetustatis recipit vinum C. 3, 2, 17.

Carina nucia P. Ian. 45, 15.

Cariosa terra Cat. 5, 6. 34, 1, 37, 1. C. 2, 4, 5. cariosior sil vetustate palmula V. 1, 67.

Cariotta Veg. 5, 63. not.

Carmen, an de murmure fluminis dicatur? C. 10, 284. ubi sine varietate gramine legitur adeo ut Gesneri coniectura haec esse videatur, nec ea inepta. carminis legibus implicare materiam hortensis rei C. 14, 1, 4.

Carnarium. Ita in carnario fuses suspensi Cat. 68. not. Cat. 13, 1, 14, 1. V. 2, 4, 3. Cat. 12, 53, 3. Ad Carnarium pertinent πρόα κρημαστὰ συγκείμενα ἐν οἴνηρι τραγίῃ, ἀλλὰ δὲ ἐλισμένα in Philone Mathemat. Veter. p. 86. ubi additur, in num obaidionum servari etiam ἡματα ἐξω τῶν ὄντων, ἔχοντα τὴν χολὴν ἐλισμένα καὶ ἐξηραμμένα ἐν σκιᾷ· ἀπαλθέστερα γὰρ οὕτω διαμύνει· unde lux Plinio XI. sect. 76. Iccur maxime vetustatis patiens, centenis durare annis obaidionum exempla docuere: Quem locum inepte ad bufonum iccur retulit Harduinus.

Καρνίκη an καρνική cyttus C. Arb. 28, 1. an quia τοῖς κάρνοις, pecudibus gratissima? Styl.

Caro. carnes olivarum P. N. 17, 1. pistorum resolutae: P. F. 25, 12. dura in carne et eute pira P. F. 25, 9.

Carocuarium et Carenum vid. Caren.

Carpathium pelagus C. 8, 16, 10.

Carpenta stercoris P. S. 4, 2. carpenta sudant adminiculis in vineas advehendis Veg. 4 pr. 3. h. e. boxes iuneti.

Carpinea manubria C. 11, 2, 92.

Carpinus arbor C. 5, 7, 1. atra Cat. 32. utilissima fabricis P. N. 15, 3. In Mathem. Veter. p. 33. est ξύ-

λων μελάνων, ὀξείων, πτελέων,
καὶ καρφίων καὶ ἄλλων ὡς *carpinum*
intellexit interpres.

de compositis ex Carpo *vid. quae*
in spargo observamus.

Carptim C. 9, 15, 12.

Carptura de cibo apum V. 3, 16, 26.

Carpum edebatur C. 12, 54, 2.

Carseolanus ager C. 3, 9, 2. Fri-
gida Carseoli nec olivis apta seren-
dis terra, sed ad segetes ingeniosus
ager Ovid. *East.* 4, 683.

Carthaginensis ager V. 4, 57, 2.

Cartilago narium habet indicium
epilepsiae Veg. 3, 33, 1. si corrupta
sit Veg. 3, 34, 1.

Caryotae Syriacae V. 2, 1, 27.

Casale C. 2, 44, 7. *uli ex Lips.*
caprile scripti.

Casum omne Cat. 76, 4.

Casus recens et salus C. 12, 57,
1. Gallicus C. 12, 57, 3. casei quando
fieri soleant V. 2, 11, 3. ut differant
ibid. ut conficiantur et serventur C.
7, 8, 1. P. Mai. 9, 1. domesticis ut
praeparantur C. 12, 13, 1. ut musto
condiantur C. 12, 42, casei vitis P.
Mai. 9, 2. in casum lac cogitur,
conducitur, glaciatur C. 7, 8, 1 et
2. conrescit s. 3. conspissatur, con-
densatur s. 4. gelatur s. 7. congelatur
s. 6. Recens necdum ioduratus cascus
antiquis athletis pro cibo erat, cui
deinde successit carnis esus. Pansa-
nias 6 cap. 7. de Dromeo Stympha-
lio: λέγεται ὡς καὶ κρέας ἐσθίου
ἐκνοήσας, τῶς δὲ τοῖς ἀθληταῖς σιτία
τυρόν ἐκ τῶν ταλάρων εἶναι.

Casia vel Cassia C. 9, 5, 6. fron-
dens pluribus locis Romae C. 3, 8,
4. cum Casia nectens balsama C. 10,
301. Cassia fistula P. O. 14, 13. da-
phnitis, musylitis, nardina, Veg. 6,
13, 4. *not. nigra*, Veg. 6, 13, 3.

Casinate agro Cat. 136. in Casinati
V. 2, 3, 11.

Casium vel Cassinum C. 8, 16,
3. sub Casino ornithon Verronia V.
3, 4, 2, 3, 5, 8 et 9.

Cassiope sidus C. 11, 2, 78.

io Cassum recidit omnis impensa
C. 4, 3, 5.

Castalis guttis rorantia sutra C.
10, 267.

Castaneae natura, antio, cultura C.
4, 33, 5, 10, 14. P. P. 25, 33. N. 7,
17. Iositio P. ins. 155, 161. castaneae
insita pirus P. ins. 67. malus P. ins.
91. Castanae ad ponendum ut eli-
gantur P. N. 7, 17. ut servantur P.
N. 7, 22. Castaneae materies ad quae
utilis P. N. 15, 2.

Castaneti iugerum C. 4, 30, 3. ca-
staneta novella C. 4, 33, 3. P. N. 7,
21.

Castigatores tot saeculorum seri C.
8, 16, 6.

Castimoniale liquamen de piris P.
F. 25, 12.

Castitas, h. e. Minerva, praesul
olivae P. 1, 6, 14.

Castoreum admiacelur clysteri Veg.
5, 24, 7. unguento Veg. s. 24, 9.
pulveri Veg. 5, 24, 12.

Castra ponere noctu V. 3, 2, 15.
h. e. *permetare*. Castra apium P. 1,
37, 4. stabularii C. 6, 23, 3.

Castrationis vitulorum genera et
praecepta C. 6, 26, P. Mar. 13, 9 et
Mai. 7 *int.* duplex ratio in sulbus C.
7, 11, 1. tempus idoneum C. 11, 2,
33. Castratio agnorum V. 2, 2, 18,
gallorum V. 3, 9, 3. Castratio arun-
dineti C. 4, 32, 4. *not.*

Castratoria ferraumenta P. 4, 43, 3.

Castraturae vulnera P. Mai. 7, 2.

Castro. castrare caudas catulorum
C. 7, 12, 14. alvos apum C. 9, 15,
4 et 11. alvearia P. Jun. 7, 2. vites
Ca. 33, 2. *castratus equus est canthe-
rins* Strabo VII. p. 480. ἴδιον δὲ τοῦ
Σκυθικοῦ καὶ τοῦ Σαρματικοῦ παντός

ἔθους τὸ τοῖς ἵπποις ἐκτρέφειν εὐπει-
δίαις χάριν. μικροὶ μὲν γὰρ εἰσιν,
ἀξιοὶ δὲ σφόδρα καὶ δυσπειθεῖς.

Castrati ab igne Veg. 5, 23, 2,
not.

Castus a rebus Venereis C. 9,
14, 3.

Cataclysmos V. 3, 1, 3. not. p.
494. Deucalionis cataclysmos re-
gnante Atheniensibus Cranao, suc-
cessore Cecropis, negidisse, ex Var-
rone narrat Augustinus C. D. 48. e.
40. Meosae Anthesterione, Martio
romano respondente, memoriam di-
luvii istius Athenis celebratam fuisse,
obiter memorat Plutarchus in Sulla
14. ἐν ᾧ κατὰ τύχην ὑπομνήματα
πολλὰ τοῦ διὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐλδύρου
καὶ τῆς θύορας ἐκείνης ὀρώσιν, ὡς
τότε καὶ περὶ τὸν χρόνον ἐκείνον μά-
λιστα τοῦ κατακλυσμοῦ συμπετόντος.

ad Cataclytum longanonis Veg. 2,
14, 4. not.

Cataplasma, emplastrum Veg. 2,
14, 2. cataplasmis utendum Veg. 5,
2, 2.

Cataplasmabis equum ex polline
hordei Veg. 3, 54, 3.

Catastalticum Veg. 6, 28, 2. male
erat catastolicum 3, 22, 2. Quid sit,
docet Dioscor. 2, 1. τὸ τοῦ ἰχθύου
ὄστρακον καταστῆλλει τὰ ὑπερταρ-
πούντα, Sarsacenus vertit, ea repri-
mit, quae in ulceribus ipsis excre-
scent. Gesner.

Catastematis recursu Veg. 4, 17,
5. h. e. eiusdem constitutionis earli ac
siderum; eandem puto quam κατὰ τα-
σιν Hippocratis interpretatur apud
Gorreaum Galenus, τὴν παρὰ φύσιν
ἐν τῷ περιέχοντι (aëra intelligit)
κρᾶσιν. Gesner.

Catastolicum medicameotum erat
Veg. 3, 22, 2.

Catellae, catendae Ca. 135, 1.

Catena Ca. 18, 9. quae catenae

lignae P. 4, 13, 1. catensis utilis
ulmus et fraxinus P. N. 15, 2.

Catenetur cervix C. 6, 19, 2. pro
teneatur ex Sang. dedi.

Catervatim et specialiter oppon. C.
3, 19, 3.

in Catillo composita mistura C.
12, 57, 1.

Catinos aquae ponere oportet V. 4,
63, 1.

Catinum fictile Ca. 84, 1.

Cato Luculli tutor V. 3, 2, 17.
not. C. 8, 16, 5. Catones h. e. Cato
4, 11, 1.

Catulire, ostendere se velle mari-
tari V. 2, 9, 11.

Catuloticum Veg. 6, 28, 4.

Catulus orator C. 1 pr. 30. olim,
ubi nuda Clavus.

Catuli aedes V. 3, 5, 12. not.

Catuli casum ut tractandi C. 7, 12,
12. catulus lactens in medicina equo-
rum Veg. 4, 47, 16. catuli lactentis
sanguine placatur rubigo C. 10, 343.
catulo facere ante sementem, noxius
est C. 2, 22, 3.

Cati in earduetis habendi P. Mar.
9, 4.

ad Cavaturam vulneris collyrium
Veg. 3, 26, 1.

Caudae catulorum ut castrandae
C. 7, 12, 14. in Syria breves, in
Italia prolissae ovium commendantur
V. 2, 2, 3. boum profusae etc. V. 2,
5, 8. marinae Veg. 4, 20, 2, 4, 12,
3. inter suffimenta quae sint non lique-
bat Gesnero magis quam mihi. Hesychii
ἀλαστούριον θαλάττιον αἰδοῖον· ἔστι
δὲ καὶ κογχυλίου εἶδος an huc perti-
neat, ignoro. Etiam Etymolog. M.
habet: ἀλαστούριος· εἶδος ἰχθύος θαλασ-
σίου ὃν τινες κατ' εὐφημισμὸν καλ-
λιδνύριον καλοῦσιν· ἔστι δὲ τὸ λεγόμε-
νον θαλάσσιον αἰδοῖον ἀλὸς οὐρά,
ἀλαστούριον τι ὄν. οὐράν γὰρ καὶ τὸ

αἰδούων σιάθμεν καλὴν· ἔτσι καὶ γογγυ-
κονυχίου.

Caudinis faucibus horti C. 40, 432.

Cavea, in qua tauri pugnare solent V. 3, 5, 3. Cochleam in cavea Furro vocat ianuae versatilis genus, ut interpretatur Gesnerus. Mihi quid videretur, dixi in addendis ad h. l. Postea iacidi in locum Apollodori Mathemat. V. 45. ubi καβιδύρα ab interprete vertuntur caveae portae; contra p. 48. caveae fenestrate. Ipsa sic sunt p. 47. γήγονται ἐκ οὗ παραλλήλων βάθρων χλαυρὸν ἐν σχήματι καβιδύρων, ὅπως ἐν ἐκατέρω τοῖς ἄλλοις ἔχοντα — ἡ δὲ βάσις τῶν τοιούτων καβιδύρων ἐν ταῖς τῶν κανόνων ὁπαῖς ἀποδείκνυται ὁμοίως εἶναι, ὡς ἂν ἐνχωρῶς ὑποχαλῶνται τε καὶ ἀνέλκωνται διὰ τοῦ συνήγοντος πάντα ταῦτα κορυφαίου σχοινίου εἰς. In caecitibus Olympiis teragula eiusmodi ὑπεληγγες dicebantur, quas καταπεσούσας decedentes emittere cursoris, et equos ait Lucianus de Columnia, quamquam Pausanias Eliac. II. curribus et equis praetensum καλιδύων ἀντὶ ὑπεληγος memorat. Huc pertinere puto etiam locum Apollodori ex Poliore. p. 81. καλιδύων ἐκ ἄκρου ἐκκομμένου τοῦ κήμακος δρυφάκτου τρόποι. Denique locus Columellae 8, 8, 4. de columbario, a Gesnero omisus, sic habet: Fenestra habeat appositam satis amplam caveam, retibus emunitam, quae excludat accipitres et recipiat egredientes ad apricationem columbas. quem locum recte cum Gronovio XIV. 6. sect. 6. comparavit Niclos, ubi est: ἀπὸ ἀνατολῆς ἄλλην θυρίδα, τάξας ἐν αὐτῇ τὸν καλοῦμενον καλιδύτην, ὅστις χρὴ τὰς περιστράς ἐπὶ νομὴν ἐξίεναι. Quod genus caveae, demitti et sursum trahi solitum, nostri vocant Pallithüre, Zugthüre, columbarique fenestras

apponunt similiter, caveae h. e. alvearia C. 9, 15, 7. qua iter est in orithonem V. 3, 5, 14. Caveis emunire arbores ab iniuria pecoris C. 5, 6, 24. h. e. sepimento rotundo circumdare. Sic caveis circummunire plantas C. 5, 9, 14, munienda vitis P. P. 40, 5.

Cavealis resina Veg. 5, 53, 2, 6, 44, 4. ubi a Gem. erat Cabialis qui dollis picatis derasam interpretatur, vel qualis vino coudiando adhibetur. Vide notas.

Caveo. Caveto scabiem pecori Ca. 5, 7.

Cauliculorum cibo sustinetur animal Veg. 2, 6, 2. V. Culiculus.

Caulis. Cauleum cum fecit cepa C. 44, 3, 21 et 58. in cauleum cito erigi P. O. 41, 3. — Caules (κατ' ἐξοχὴν dicti brassicae) quando serantur et quomodo P. P. 24, 4. Hor. Sat. 2, 4, 45. Caule suburbano qui sicca crevit in agris dulcior. irrigum nihil est clutius horto. Vt condiantur caules C. 12, 7, 5. prototoni C. 40, 369. caulium olivae V. 3, 6, 2. qui etiam brassicae caules dixit 4, 4, 4. et al. De caulibus et brassica vide ad C. 10, 429. p. 522. Vide etiam in Brassica. — Caules acanthini C. 9, 4, 4. in vitibus Ca. 33, 4. C. 4, 7, 2. caulium tenerae laurus libra C. 6, 7, 4. V. Colis. Sint quela mundissima C. 7, 3, 9. in Coca. et Sang. Codd. pro caula. Fulgo est quala.

Cauniae ficus C. 10, 414.

Cavo. Cavantur tempora equis P. Mar. 13, 9.

Cauti C. 10, 75. scribitur etiam Corus.

Cum causa Musarum esse dicuntur apes V. 3, 16, 7. h. e. merito. eum cum causa sibi praeesse V. 4, 17, 4. — Pro morbo sarpe Vegetius, e. g. partes quae in causa sunt 3, 6, 11.

quibus totum corpus in causa est 4, 25, 4. locus causae 3, 30, 2, in causa pulmonum 3, 45, 5. *Add.* 3, 22, 1. 4, 4, 2. 5, 64, 5 et 7. 6, 27, 9.

Causare P. Febr. 25, 2. *Edd.* pr. ubi reliquae officere habent et creare.

Causatio P. 1, 4, 1. *de morbo.*

Cauter, καυτήρ instrumentum ustorium, cuius usus in chirurgia. *Hinc* cauterere percurrere P. 4, 44, 2. cauteris in instrum. rustico P. 4, 43, 3. Cauter est etiam Tertull. *de pall.* c. 5. Gesner.

de Cauterii ratione Veg. 4, 28. *int.* cauteriis rectis inurere Veg. 4, 14, 3.

Cauterizare subtiliter Veg. 5, 4.

Cavus terebra factus obturatur h. e. forameu C. 12, 8, 4. cavi laxiores V. 3, 15, 4. cavis modicis forantur spatia C. 8, 3, 9. Cava ne faciant mures Ca. 428.

Cea iosula C. 9, 2, 4. *add.* V. 2 pr. 3. in varietate *Edd.*

Cedo, cedit pro stercore P. S. 4, 4. pro pulmentario C. 12, 14. cedere binas pro singulis C. 150, 2. cedunt capris capellae C. 7, 6, 9.

Cedria perungere C. 6, 32, 1. Cedria saepe etiam apud Vegetium v. g. 5, 70, 3. κεδρίον, quae pix vel resina cedri, et κεδρεόν, liquidius et magis oleosum confundi, iam Gorraeus monuit. *Add.* Veg. 5, 81, 3. Gesner.

Cedrus durabilis P. N. 45, 3. odorata C. 9, 4, 3.

Celebris via Ca. 4, 3. celeberrimi auctores C. 3, 17, 4.

Celebro, harum studia rerum maiores nostri celebraverunt C. 8, 16, 1. celebratur insitio P. F. 47, 4. vinearum putatio P. Mar. 1, 4. putatio autumnalis P. N. 4, 4. celebrabitur opus (glandis legendae) operis foemineia P. N. 14. Celebrari potest em-

plastratio P. Int. 3, 6. celebranda est ovium tonsura P. Mai. 8, 4. vitium positio P. N. 2. vinearum positio P. Mar. 7, 2. viroemia P. S. 11, 4.

Celer, canis nomen C. 7, 12, 13.

Celeritudo V. 3, 42, 6.

Celicia *vid.* Caecilia.

Celidonia h. e. chelidonia herba erat Veg. 3, 46, 2. Ita celidonium Scribo, *comp.* 474.

Celie Sardiniae V. 4, 46, 2. *vid.* Ioliem.

Cellae anserum C. 8, 14, 9. balnei P. 1, 40, 4. Veg. 2, 6, 3. columbarum C. 8, 8, 3. familiae Ca. 14, 4. in horreis divisae h. e. loculamentis P. 4, 19, 2. ulearia, vinaria Ca. 3, 2. Ca. 4, 6, 9. V. 1, 14, 2. in plano faciendae V. 4, 43, 4. torcularia, defrutaria C. 4, 6, 9. Cella vinaria ut paranda C. 12, 18, 3. P. 4, 18, 4. terrena P. 11, 17, 3. cellae villaticae C. 4, 6, 3. quae cellae quas fenestras postulent V. 4, 43, 7. *De cellae vinariae structura dictum ad Columellam et Palladium l. c.* *Addo de Sybaritarum cellis ex Athenaeo XII. p. 579. τοῖς δὲ πλείστοις αὐτῶν ὑπάρχουσιν οἰνῶντες ἰγγύς τῆς θαλάσσης, εἰς οὓς δὲ ὀλίγων οἶνον ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀγμύναν, τὴν μὲν ἰξὺς τῆς χώρας πιπράσκουσιν, τὴν δὲ εἰς τὴν πόλιν τοῖς πλείοις διακομίζονται. — Cella et sella confunduntur. *Vid.* not. ad Ca. 43, 3 et 14, 2.*

Cellares columbi C. 8, 8, 4.

Cellarius C. 14, 4, 48. 12, 3, 9. de huius diligentia qui scripserit C. 12, 4, 2.

Celo, celantur sidera, occidunt C. 14, 2, 34. celat se vespere stella C. 14, 2, 36.

Celsus, celsi agri C. 4, 2, 4. celsissimo Germano procerior Iudaeus C. 3, 8, 2.

Celtica intellige spica Veg. 2, 31 et 32.

Censeo. censeo vitare *h. e.* vitandum C. 4, 5, 7. censemus pampinare C. 4, 6, 3, instituere C. 8, 2, 5. diducere C. 5, 6, 36. praecipere C. 5, 8, 3. pernoscere C. 6 pr. 3. censerunt rescare C. 4, 10, 2. censeri numerus potest C. 6, 23, 3.

Censores censu admittunt populum V. 3, 2, 4. apud censores causae aguntur V. 1, 8. *extr?*

Censoria lege committere V. 2, 4, 16. censorium opus suscipere C. 12 pr. 10.

Census. censibus pene totis redimi C. 12 pr. 9.

Centauria Veg. 3, 2, 26. violacea Veg. 4, 55, 2.

Centaurus C. 14, 2, 39.

Centenarii greges V. 2, 4, 22. V. 3, 6, 6. fistula ad aquam ducendam P. Aug. 12. *Huc pertinent loca a Cangio collecta, ubi centarium dicitur pro fistula centenaria.*

cum Centesimo redit semen in Sybaritano V. 4, 44, 1.

Centimalis fistula Veg. 2, 15, 5, 24. ἀπὸ τοῦ κεντῆς nomen habere videtur: ad paracentesin certe adhibetur. Consentit Excell. Platnerus et a κέντηξ derivatum nomen putat. Ostendit mihi etiam acum triquetram qua acuta est, ceterum tertem, cum cannula qua continetur, quod instrumentum trois quarts a Gallis hodie vocari me docuit. Nihil autem ea aptius ad paracentesin, cum impressa uens extrahi, et relinqui in vulnere canna argentea possit. *Vid.* centralis. Gesner.

Centones sarcire Ca. 2, 3. *add.* Schoettg. ad Iuvenum 2, 375. Centones pueris Ca. 10, 5. e veteribus vestimentis Ca. 59. equis imponuntur Veg. 2, 59, 2. Centonibus con-

fectis prohibetur frigus C. 1, 8, 9. *Ex graeco κέντρων, ὃ, a κεντῶ. Biton Mechanicus in Mathem. veter. p. 109. κέντρων ἦτοι ἱματισμοῖς. Scholia ad Aristoph. Nub. 450. interpretantur: τὸ ἐπισαττόμενον τοῖς ὄνοις, ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων συρραφῶν σακκίων, καὶ ἐπίσχυμα ὄνων. unde sua duxit Suidas in Κέντρων. Centones sarcire dicitur ut ibidem cucullus sarcire. Centunculum pro strato mularum dixit Livius VII. 4. quilem centunculum Apuleius Milesiar. I. p. 104, 41. Idem in Apologia Mimi centunculum dixit, ut histrionis crocotam tragoedi zymu. Vnde Riccoboni Histor. theatri Italici coniciebat intelligi centunculum multicolorem Sannionis Italici, quem Itali Zanni vocant, Galli Harlequin. Centunculum praeterea genus cuculli dixerunt Romani. Plinius 24. s. 88. centunculum vocant nostri foliis ad similitudinem capitis penularum. Caput igitur penularum est cucullus. Sic caesis pilea suta de laceratis habet Statius Silvarum 4, 9, 7. et Martialis XIV. 32. de pileo: si possem totas cuperem misisse laceratas: nunc tantum capiti munera mitto tuo.*

Centralis fistula Veg. 5, 24, 4. eadem quae centimalis.

Centriae Veg. 1, 25, 5. not.

Centum ex modio nascuntur in Byzacio V. 1, 44, 2.

Centumpondium incertum Ca. 13, 3. *V. not.*

Centumvirale iudicium cum vocatur, numerus non est ad amussim V. 2, 1, 26.

Centuria rusticis quae V. 1, 10, 1. C. 5, 1, 7.

Centuriae an centriae? in equis Veg. 1, 25, 5. not.

Cepa Ascalonia, Marsica, Pompeiana ut condiantur C. 12, 10, 1. *de*

Ascalonia etiam C. 11, 3, 57. Mar-
sicum simpliciter unionem vocant
rustici C. 12, 10, 1. Germana V. 5,
53, 4. longior P. Mur. 10, 31. quae
esse videtur, de qua Plinius 19, a.
6. unum genus ceparum condimentu-
rium, quod illi getion, nostri Palla-
canam vocant, nullo fere capite, ra-
dice tantum oblonga, quod subinde
rescatur ut porrum. De quo etiam
Apicius IV. 2. Gracum est Hesychii
Παλάχανον πρόμαρον. Ασκαλωνίται.
Ipsam etiam Cepae vocabulum es
graeco ductum. Hesychius: Κάτια.
τὰ σκόποδα. Κρυψίται.

Cephalargicus equus Veg. 1, 25, 2.
pro cephalalg.

Cephalicom, quod facit ad omnia
vulnora claudenda Veg. 6, 28, 1.

Cephalo, palmae planta P. Apr. 5,
2. not. p. 142. Addo locum Muthioli
ad Dioscor. I. c. 69. de bellio, ubi
Neapolin ex Sicilia transferri narrat
plantam palmae cubitali vel paulo
ampliore longitudine, cefalione nun-
cupatam T. I. p. 82.

Cepheus exoritur C. 11, 2, 51.

Cepinae cultura C. 11, 3, 56. Ita
Cato porrina pro porro. Eadem de
cepina Columella quae de cupula Pal-
ladius.

Cepullae satio et cultura P. F. 24,
2. et O. 11, 4.

Cepum pro sebum legitur Veg. 2,
64.

Cera quando et quomodo fiat C. 9,
16, 1. P. Iun. 7, 4. Cera Punica Veg.
4, 14, 2. 4, 23, 1. etc. Priore loco
Corb. liber habet Ponticam. Pontica
alba natura, tyrrhenica seu iusea arte,
teste Galeno Comp. medic. nov. genera
I. p. 320. Cerae discolores pictorum
V. 3, 17, 4. not. propoleis voc. 2.
MS. Veg. 6, 11, 1. Cerarum in alveis
figura C. 9, 15, 8.

Cerare dulcia C. 12, 50, 16.

Cerasi satio et cultura P. O. 12, 4.
insitio P. ins. 143. inseruntur bruma-
libus diebus V. 1, 39, 2. agrestis ce-
rasi satio P. N. 7, 23, insitio P. Iun.
15, 20. Cerasa ut sine osse nascentur
P. O. 12, 7. ut servantur P. O. 12, 9.
Κεράσιον, siliqua Graeca C. 5, 10,
20. C. Arb. 25, 1.

Ceratini liquidum C. 7, 7, 4. tene-
rum vocat Scribo. comp. 173. liqui-
dum saepe Celsus observante Rhodio
Lex. Scribo. Oreece κερωτή, mediae
inter unguenta et emplastra consistenti-
ae, veluti quae Gallis Pommade di-
citur. Dioscor. 2, 81.

Ceraturani pati C. 12, 50, 16.

Cerauniae vites C. 3, 2, 1. quod
rubeant velut ignis Isid. Orig. 17, 5.
SCHOETEG.

Cercitis olea C. 5, 8, 3. radius.

Cereale papaver C. 10, 314. not.
Vide etiam Cerealis.

Cerebellae Veg. 3, 11. 3, 3, 12,
6. 5, 32, 2. pulvillus capiti apponen-
dus. Gesner.

Cerebellum idem. in Edd. a. G.
Cerebello apposito caput munire Veg.
3, 11, 3. cerebellum de lauta pelle
Veg. 3, 7, 1.

Cerehrusi boves C. 2, 11, 11.

Cerebrum ubi commovetur Veg.
2, 7, 1. Cerebro iudita lana Veg. 1,
10, 5. h. e. loco externo apposita un-
gitur cerebrum Veg. 3, 12, 3. puscari
calidam cum spongia sponere id. 3,
39. rutani supra cerebrumposito id.
5, 42, 2.

Cerefolium vid. Caeref.

Cereolis stipantur calathi C. 10,
404. not.

Ceres eadem quae Terra mater V.
3, 1, 5. et Liber invocati V. 1, 1, 5.
in Cereris initiis porci immolantur
V. 2, 4, 9. eius minister bos V. 2, 5,
3. C. 6 pr. 7. proles, Proserpina C.
10, 269.

Ceretonum suum hndat C. 3, 3, 3.
3, 9, 6. Ceretaci populi sunt eiterioris
Hispaniae, qui Iuliani cognominantur.
BRADALOT.

Cerialis pompa V. 1, 2, 11, ante
Victorium Cerealis.

Cerinthae ignobile gramen C. 9,
8, 13. Theophrastus H. P. VI. 7.
inter flores activos nominat τὸ κέρν-
θον. Aristoteles H. A. IX. 40. inter
apium cibos (Bienenbrod) nominat
κέρνθον, ubi Codex Medic. cum ver-
sione Thomae κέρνθον, Vatic. κέρ-
θον, versio Scoti apud Vincentium
cocizon scriptum habet. Herychius ἰρι-
δάκην interpretatur. Cum erithae et
sandersae natura coniungit eundemque
facit etiam Plinius XI. sect. 7. cum
quo facere videtur Aristoteles V. 22.
qui diversis locis unus est vocabulis his
tribus. Ex Menecrate plura Plinius
dixit de cerintho seu erithae: pluri-
mus in Graecis nucibus (i. e. amy-
gdalis) Menecrates florem esse dicit,
futuræ messis indicium, sed nemo
praeter eum: ubi verba futuræ mes-
sis iudicium omisit Harduinus eumque
secutus Brozier. Ille scilicet omisa ea
reperit a Codicibus duobus Colbert. et
totidem Regiis; quod vero de reli-
quorum omnium librorum MSS. con-
sensu addit Harduinus, falsum est.
Nihil enim ex Chiffletiano libro va-
rietatis annotavit Dalecampius, nihil
ex duobus libris suis Pustianus. Cerin-
the herba, forte a Cerintho, Euborae
urbe, dicta, eodem forte est, quam a
Chalcide Euborae πόλιν χαλκευτικὴν
una cum amygdalo tanquam ad mel-
lificium praestantissimam memorat
Auctor Mirabil. Auscult. c. 19. ubi
adedit: πλείστον γὰρ γόνον φέρει ἐξ
αὐτῶν γίνεται.

Cernere per cribrum quam miou-
tissime Ca. 107, 1. cribello spisso P.

Iun. 11. contundis pariter et cernis
Veg. 5, 27, 6 et 1, 13, 5.

Cero. Cerari dolium sexta quaque
olivitate C. 12, 50, 15.

Ceroti instar efficies P. 1, 44, 3.
Veg. 3, 7, 2.

Cerrea glans C. 9, 20, 5. 9, 1, 5.

Cerrus C. 7, 9, 6. escisa P. F. 18,
3. de cerro tabulata P. 1, 9, 3.

Certaminum sacrorum studiosi C.
3, 9, 5. ad certamina laborum pa-
tientissimi C. 6, 29, 4.

Certum habeo, desideraturos C. 2,
22, 5. certam facere alicui diem Ca.
149, 1.

Cerva nomen csnis C. 7, 12, 13.

Cervinus color equi P. Mar. 13, 4.

Cervium cornu, remedium pul-
lis contra afflatum serpentis C. 8, 5,
18.

Cervix eicta, lasata Veg. 3, 41,
1, mota, deicta Veg. 3, 4, 23 sq.
vitis C. 4, 7, 3. Cervices αὐχάν a
collo τραχήλῃ diversae. V. 2, 5. ef.
ad V. 2, 9, 4.

Cerussa plumbo creatur attrito P.
Aug. 11, 3.

Cervus aevi longioris vitam sorti-
tus C. 9, 1, 8.

Cesposum litus C. 10, 130, noc.

Cessator C. 11, 1, 16.

Cessiu h. e. retrocedendo Veg. 5,
21, 1.

Cestina mola in Codd. Col. 5, 10,
19, forte Cestiana de quibus in Com-
ment. p. 295. positam Cornarii refu-
tavit Mathiolus ad Diosc. I. p. 220.
Vulgo in Columella Sestiana legun-
tur. Sed plane Caestiana Sangerm. in
C. 12, 47, 5.

Cestum quid V. 1, 8, 6.

Cetariorum officinae C. 8, 17, 12.

Cetsrius liber Matii C. 12, 44, 1.

Cetarii θυρωστάτοι etiam dicuntur.
Varro apud Nonium: non animad-
vertis cetarios, cum videre volunt

in mari thunnos, ascendere in malum cito, ut penitus per aquam perspiciant pisces. *Eadem de Ἰννοσάτοις Oppianus et Adianus tradunt.*

Ceti unguine linitur C. 6, 32, 4.

Cervae vaccae Aldinae C. 6, 24, 5.

Chaerephyllum C. 14, 3, 14. eius satio et cultura C. 14, 3, 42. Chaerophyllum breve C. 40, 110. *vid. Caeref.*

Chalasticae unctiones Veg. 4, 28, 6.

Chalcis Euboica C. 4, 4, 9.

Chalcidica creta V. 4, 57, 4. Chalcidici galli V. 3, 9, 6. Chalcidicae gallinae C. 8, 2, 4 et 13. fici V. 4, 44, 6. C. 5, 10, 11. 40, 414.

Chalcis salibus exesu C. 8, 17, 12.

Chalcitis *saepe a Vegetio nominatur, ad quoniam vide not. p. 54.*

Chaldaei solstitium humale ubi statuunt C. 14, 2, 94. polliceri soleat improbissime C. 14, 1, 31. non consulendi Ca. 5, 4.

Chamaedrys Veg. 5, 54, 2.

Chamaeleon herba Vegetio v. g. 2, 47, 4.

Chamaepitys Veg. 5, 54, 7. *Latinis Abiga, cf. Rhodius ad Scrib. p. 347. Teucrium chamaepitys Linn. Gallis et Italys yva.*

Characatae vites C. 5, 4, 1. 5, 5, 16.

Character signare pecus C. 44, 2, 44. P. Ian. 16. Luciliano libelli V. 3, 2, 17. caute signatos equos λυκράπους Venetos habet Strabo 5. p. 329.

Charta substrata C. 42, 45, 4. *not.*

Chelidoniae, purpureae fucus C. 40, 445. Hirundineam ficum vocat *Macrobius* 2, 16. ita enim legendum, pro vulgato harundinea. Gesn. Χελιδονίας ἱσχυάδας Atticas memorat *Machon. ap. Athenaeum XIII. p. 582. inde Cyprilium νατορχίτην conficiebant, teste Dioscor. V. 41. ubi est: ἱσχυάδες αἱ*

χελιδόνιοι καλούμεναι ἢ φοινικαί, μέλαιναι δ' αἰνί.

Chelydri more dependeos cucumis C. 10, 378.

Χηνοβοσκίος V. 3, 40, 4. Chenoboscia ut constituentur C. 8, 14, 4.

Χηνοβοσκία, nantium volucrum aviarum C. 8, 1, 4.

Chia ins. V. 2. pr. 3. Chiae ficus V. 4, 44, 6. C. 10, 414.

Cbirocmeta *vid. no. ad. C. 7, 5. 17.*

Chirurgia quae appelletur Veg. 3, 43, 4.

Chlora medicamentum V. 6, 28, 3.

Choenix, *μενσώα* P. O. 14, 5, choenicas duas P. N. 20, 4.

Χοῖρος porcus V. 2, 4, 47. in virgine V. 2, 4, 10.

Cholera Veg. 3, 50. arida et humida *ibid.* 51.

Chordapsos Veg. 2, 13, 2, 24.

Chordi agoi, foetus V. 2, 4, 19. chordi agui duo annumerantur pro una ove V. 2, 2, 5.

Chordulae *vide* Cordulae.

Choreis intenta virgo C. 40, 269.

Choreusae (χορεύουσαι) Ludinorum insulae V. 3, 17, 4.

Χορίον, vulva intima V. 2, 4, 19.

Chors pro cohors *vide in* Cors et cohors.

Chorus canentium C. 42, 3, 4.

Chrysomelina mala C. 5, 40, 49. *Plin.* 15. sect. 10. Chrysomela in eisuris distincta, colore ad aurum inclinato. *Vide not. ad Pallad.* 3, 25, 24. et *Strutea.*

Chylus, χυλός Veg. 5, 37, *not.* 5, 65, 2. *not.*

Cibalis ad V. 2, 44, 4.

Cibarium oleum C. 42, 50, 18 et 24 *it.* 22. cibarius sapor C. 12, 44, 2. *not.*

Cibaria rusticorum adiuvat, *h. e. in cibos assumitur* C. 42, 44. *conderu*

V. 3, 46, 4. bubus Ca. 60. diurna C. 8, 4, 5. familiae Ca. 56. not. gal-
linacei generis C. 8, 4, 4. Cibariorum
iusta fortius conficere C. 5, 6, 4. Ci-
bariis leguminum sustineri C. 2, 40.

ad Cibatus usus far expedire V. 4,
63, 2. cibatus quod sit V. 2, 8, 3.
cibatus positus offas V. 3, 5, 4. Cibatu
largiore tentare V. 2, 4, 15.

Cibo. cibandis pullis utiles locu-
stae C. 8, 14, 15.

Cibi appetentiam quae restituant
pecori C. 6, 8, 2. maioris plantae V.
1, 23, 2. vid. pabulum. maximi casei
bubuli V. 2, 11, 3. minimi ovilli
ibid. Cibi conditivi C. 7, 9, 9, con-
tractari a quibus debeant C. 12, 4, 3.
Cibi digesti C. 8, 5, 20. 8, 7, 2. h. e.
excrementa.

Cicatricosa putatio C. 4, 27, 3. vitis
C. Arb. 11, 1.

Cicatrices oculorum ut sanentur
C. 6, 33, 1. no. In eodem remedio
Plinius 32. aet. 24. cicatrices oculo-
rum cum melle sanat sepiae cortex.
Ceterum Paulus Aegineta 3. c. 22
cicatricem et nodulem, οὐλὴν, νεφέ-
λην ait in oculorum summitate fieri
ex curato ulcere. λεύκωμα seu albugi-
nem, album, si altior fuerit cicatrix;
ita vero appellari, quia in oculi nigro
albae appareant. Causam quaerunt
Aristoteles Probl. 1, 9, 2. et Alexan-
der Aphr. Probl. 1, 114.

Cicer Punicum, vernaculum C. 9,
4, 8. crudum Veg. 6, 42, 3. erat ubi
nunc aeris crudi. Ciceria genera co-
rumque satio C. 2, 40, 49. not. P.
Mar. 4. not. De arietino vide sub hoc
vocabulo. Dioscoridis Codex vetus II.
426. de arietino χρεῖ, haec addit:
σπένδρῳλον ὑπόλαπτον θολίχοις μα-
κροτέροις καὶ πελυνάρτοις. ubi ὀλέχου
sunt legumina, siliquae. Cicer in cibum
hominum serebatur; frictum Graeci et
Latini comedeant, ut hodie fit in

Orientis regionibus, teste Shaw Tra-
vels p. 222. Sed etiam cicer immaturum
et viride, tum farinam in iure
elizatum, vel cicer in aqua elizatum
comedeant, teste Galeno de Aliment.
Facult.

Cicera pahuli genus C. 2, 41, 4.
sed neque hominum cibo inutilis C.
2, 41, 42. quid a cicercula differat,
et eius satio P. Mar. 6. Vide anno-
tationem ad Colum. p. 92, 93 et 101.
Lathyrum Graecorum sativum esse
ciceram, et vulgo in Gallia Cisalpinia,
Cesara dici; (Linnæi Lathyrum cice-
ram) eius vero generis discrimen mi-
noris grami a colonis cesarella menci-
puri (a Io. Bauhino sub Lathyriflore
rubente et albo nomine relatum) mo-
uet Pontedera Postumorum T. I. p.
33. qui simul annotat, sibi ervilam
aut erviliam Varronis et Plinii videri
eundem esse cum minore ciceræ ge-
nere, quod semina ervo similia gerat.

Cicerulae satio C. 2, 40, 49. P. Ian.
5. F. 4. Esse pinum semina quadrata
ferens, quod agricolae Transpadani
Bisota nuncupent, monuit Pontedera
Postumorum Vol. I. p. 32. Esse in
hoc genere quod parva semina ervo
non maiora gignat, idque a Romanis
prisco fere vocabulo hodieque cicer-
chia dici, de quo Plinius 18. c. 7.
Illud tamen prius et minus genus sae-
pius a Romanis satum fuisse, arguit
Pontedera ex modo seminis; tribus
enim modis, quot ciceris et pisi, im-
pleri iugum et Plinius et Columella
annotant. Rusticos Galloprovinciales
Cicerculam sub nomine La Geze co-
medere, testatur Garidel. p. 274. Com-
paratis Dodonæi lathyrum cicerculam
Pempt. 522.

Ciceronis eloquentia C. 4 pr. 30.

Ciconia instrumentum C. 3, 43, 44.

Cicuta e segetibus vellenda, et

substernenda pecori Ca. 37, 2. cicutae succus hovi insano Veg. 6, 3, 2.

Cilicia unde dicta V. 2, 14, 12. add. C. 1. pr. 26. ciliciis absterges equum Veg. 2, 14, 3.

in Cilicia et Pamphylia C. 14, 2, 56.

si Cilium ruperit equus Veg. 3, 22, 6.

Cimex in medicina equorum Veg. 2, 33, 2. boum Veg. 5, 14, 21. cimicis nidor C. 6, 18, 2. conf. Veg. 4, 24, 2.

Ciminum vide Cuminum.

Ciminus lacus C. 8, 16, 2.

Cimolia creta C. 6, 17, 4. Veg. 2, 29, 2, 32, 3, 4, 36. Eius usum ὁῖσσι διαμύνει; διαπορντικὸν docet Diosc. V. 176.

Cinara hispida C. 10, 235. eius satio C. 11, 3, 14 et 28. Cineras pro spinas nominat Cod. Pol. et Sang. in Col. 2, 17, 1. In Plinio VIII. s. 41. cervus herba cinare venenatis pabulis resistit: unde Solinus c. 49. similiter herbam cinarem nominat.

Cineritia terra V. 1, 9, 7.

Cingere fasces apio et porro C. 10, 371.

Cinis ad stercorandum C. 2, 15, 6. 11, 3, 28. conf. P. Mar. 10, 4. contrahit piris argutos sapes P. F. 25, 4. Cinis lixiviae C. 12, 22, 1. ingerendus ad muscum necandum P. S. 10, 3. cineris pulveres P. F. 25, 14. Cinere in modum gypsi temperato linitur dolum C. 12, 43, 11. sarmen- torum oblita dolia P. O. 14, 16.

Cinyreia virgo C. 10, 172.

Cio. cit alvum C. 6, 5, 1.

Circines locum acuto cuprino Veg. 1, 12, 2.

Circinus P. 3, 10, 6.

Circiter messem hordeaceam V. 2, 11, 7. V. 3, 8, 3.

Circitis olea C. 5, 8, 3. antea erat.

Circulo curvantur C. 4, 20, 3. in Codd.

Circum V. 3, 10, 3. pro circiter, nisi etiam ita legendum: G. circum orbem indere Cat. 21, 4.

Circumagere suovitaurlia fundum Cat. 141, 2.

Circumaggerare terram C. 5, 12, 3.

Circumcalcare codicem C. 5, 6, 21. Siculus Flaccus p. 5. Goes. Adiectis etiam quibusdam saxorum fragminibus circumcalcabant terminos, quo firmius starent. Schoettg. Vid. Circumcule.

Circumcidere C. Arb. 26, 8. bis. latera scrobis C. 5, 9, 9. not.

Circumcidaneum mustum Ca. 23, 1.

Circumcisitum mustum V. 1, 54, 3.

Circumcisorium (instrumentum) Veg. 1, 26, 2.

Circumciso pede C. 12, 36. circumcisis, quae huc non pertinent V. 1, 4, 11.

Circumculari C. 5, 6, 8.

Circumdare terram radices Ca. 11, 4, 1. et per tmesin, circum vestimenta eam dato Cat. 157, 11.

Circumdant fissuram libro C. 4, 29, 10. circumdatur murus C. 9, 1, 2.

Circumleo cubilia C. 8, 5, 4. alvearia C. 9, 9, 1. equis C. 1, 3, 12.

Circumfluxere lupum muli V. 2, 9, 2.

Circumfodere plantam C. 5, 6, 17. P. F. 20, 2. circumfodi amat mespilus P. Mart. 10, 19. circumfodiri C. 5, 9, 12.

Circumfricare Cat. 26.

Circumitus solis V. 1, 5, 4.

Circumliniendus oleo C. 6, 17, 8.

Circummunire sepe, maceria, fossa C. 5, 40, 1.

Circumunitae arundinibus C. 5, 4, 1.

Circumplectito laminis Cat. 21, 2.

Circumplumbato modiolos Cat. 20, 2.

Circumscribere diffusum scriptorem epitomis C. 1, 1, 10. subula C. 6, 5, 4.

Circumsecare ungulas C. 6, 6, 4. radices Cat. 114, 1.

Circumsignare arborem C. 5, 11, 9. gemmam P. Iun. 5, 3.

Circumtinniendo aere V. 3, 16, 30.

Circumvallare sulcis C. 11, 3, 4.

Circumvenerunt truncum vincula C. 4, 29, 10. circumvenire manus ramum potest C. 5, 9, 2. *serpiuscula cum circummunire permutatum reperitur.*

Circumventa vitibus arbor C. 5, 6, 30.

Circumversum focum Cat. 143, 2.

Circensihus ludis, sublato ovo V. 1, 2, 11. apparatus pompae eorum C. 3, 8, 2.

Circus maximus V. 3, 13, 3. in circo Veg. 3, 47, 1. circo parantur equi Veg. 6, 6, 2.

Cirrus frontis in equo Veg. 6, 2, 1, ubi desinit cervix ibid. cirri in articulis pedum, naturale ornameotum, non resecandi Veg. 2, 28, 34. tibiales, proxime infra gambam Veg. 6, 1, 2. de sub cirro Veg. 1, 25, 6. cirris Veg. 6, 4.

Cisorium ossis Veg. 3, 22, 1.

Cista viminea quadrata C. 12, 54, 2.

Cisternae sub tectis, lacus sub dio V. 1, 11, 2. ut fiant, et ut sarciantur P. 1, 17, 3.

Cisternina aqua C. 12, 43, 6. Veg. 2, 28, 18. 5, 8, 3.

Citatum bovem agere C. 6, 6, 3. *eto.*

Citharoedi non sunt omnes qui habent citharam V. 2, 1, 3.

Cito. citat fructum e duro P. F. 9, 6. materiam planta C. Arb. 10, 3. ca. arcu C. 4, 15, 2. radices vitis C. Arb. 7, 2. virgam vitis C. 3, 6, 2. citavit in summo radices C. 5, 5, 5. citare per nomina C. 11, 1, 22. citatur alvus C. 7, 9, 9. citantur stirpea e duro C. 3, 10, 3.

Cito h. e. iusto citius, ut zero P. 1, 6, 15.

Citra satietatem vesci C. 9, 13. citra, h. e. ante Calendas C. 2, 8, 3. matris perniciem C. 7, 3, 16. rustici operam C. 11, 3, 55. hoc experimentum C. 2, 2, 20.

Citrago herba apibus grsta P. 1, 37, 2. citreago scribitur P. Apr. 8, 6. *Libri alii citriago et citreago habent.*

Citreta tegumentis defenduntur a frigore P. F. 21, 14.

Citream int. Pomum P. Mart. 10, 15. *Mindal dulces ex citriis Apicii IV. 3. non esse ex citrio nostro recte monuit Beckmann Beyträge zur Waarenkunde Vol. I. p. 569. Equidem suspicor, citrinos cucumeres intelligi, de quibus ad Columellae X. dixi.*

Citrus de arbore P. Iul. 3, 2.

Citrus in hys villarum V. 3, 2, 4. *Ligni genus non esse ex citro nostra sed ex cedrorum genere suspicatur Beckman Beyträge zur Waarenkunde Vol. I. p. 570. Varietatem ligni arguit locus Strabonis 4. pag. 310. τῆ ποικιλίᾳ τῶν δούλων οὐκ ἔσσι χυῖσω πρὸς τὰς τραπέζωντας. De citro dixi ad Palladium p. 119. Addo nunc locum de spinis circa folia apud Etymologum M. in vocabulo κίτρον, excerptum ex Athenaeo 3. p. 84. Eius satio et cultura P. Mart. 10, 11. insilio P. Ins. 109. arbor ab Aasyria culta P. Mart. 10, 16.*

- Civis. Civium nexu occupari C. 4, 3, 42.
- Civitate Romana donare agricolationem C. 4, 4, 42. in civitatibus Graecis C. 42, 47, 9.
- Clavi semen Veg. 5, 23, 42. *vitiose videtur legi pro clavi. quod Codd. habent.*
- Clamosissimae mortes boum Veg. 4 pr. 4. not.
- Clare occidere incipit C. 42, 2, 52.
- Classes operarum C. 4, 9, 7.
- Clatrata praesepta Cat. 4, 4.
- Clatri marginibus indiguntur, qui super aquam emineant. C. 8, 47, 40.
- Clatro. clatrare seris C. 9, 4, 4.
- Clava torcularii Cat. 43, 4.
- Clava et tales serere P. Mart. 40, 42 et 43 ubi distinguit clavum a talea *Palladius vid. not.*
- Clauco vide Claveo.
- Claudicat fructus C. 4, 2, 4. claudicanti bovi remedium C. 6, 42.
- Claudigo Veg. 4, 26, 4.
- Ap. Claudius Augur V. 3, 2, 2.
- Claudius Augustalis C. 44, 4 et 2.
- Claudo. claudunt venationem voluptati suae C. 9, 4, 4. h. e. *feras, quas animi causa veniuntur.* Clauserunt Neptunum C. 8, 46, 3. clauduntur vulvae cicatricibus.
- Claveo ferreo pro solea MS. Veg. 4, 47, 2. ubi tamen clauco ex Corb. laudatur a Gesnero.
- Claviculae vitium C. 4, 6, 2. claviculis adminicula comprehendunt C. 4, 6, 2. *Gallis vrilles.*
- Clavis. sub clavi habere V. 4, 22, 6.
- Clavola eadem, quae talea V. 4, 40, 4. *vid. Clava.*
- Claustra patitur mugil C. 8, 47, 7.
- Clausulam imponere disputationi C. 3, 49, 3. clausula peracti operis C. 42, 57.
- Clausum. Sub uno clauso C. 7, 6, 5.
- Clausa animalia ostrea P. D. 6, 4.
- Clavuli capitati V. 2, 9, 45.
- Clavus tectae radicibus Punicarum arborum infigitur P. Mart. 40, 3. *vid. Cuneus.* cuprinus vel ferreus amygdalorum radicibus imprimitur P. Ian. 45, 48. Clavus aeneo purgandi vermes P. Mart. 40, 4. Clavi cornei Cat. 48, 9. Clavi muscarii *Vitrinii* 7, 3. *hodie muscardini Italia, Zwicken: cultelli lignei ibid. similes sunt* — infestantes pedes ovum ut curentur C. 7, 5, 41. *Vide Clodus.* Quod si clavum fecerit Veg. 2, 60, 2. h. e. *durum callum in tumore.* 6, 28, 6. *not.*
- Clementia. clementior dies C. 44, 2, 2. clementius genus columbarum, agrestibus appositum V. 3, 7, 2.
- Clementer agitant venti oleas P. N. 5. assurgens collis C. 2, 2, 4.
- Clementia diei suadet C. 9, 43, 4.
- 44, 2, 2. hiemis C. 5, 5, 6. nascentis anni C. 44, 3, 9.
- Clerusima herba an est? *vid. Far. lect. Veg. 4, 43, 4. not. i.*
- Clibano similis scrobs C. 5, 40, 4.
- C. Arb. 49, 2. torrefactae ficus C. 42, 45, 4. subtili patet limgamon Veg. 4, 47, 4. pluribus foraminibus admittere ignem patet ex Dioscor. 2, 81 et 96. *infra latior, superius angustior. Cf. ad Cat. 38. in Postumis Pontederac.*
- Clima geometris quod? C. 5, 4, 5. climate medio ventris Veg. 4, 43, 3. h. e. e regione.
- Clitellis aptior mulus C. 6, 37, 44.
- Clitellarii asini Cat. 40, 4. muli C. 2, 22, 3.
- Clivosus locus C. 2, 46, 4.
- Clivulo adverso C. 6, 37, 40.
- Clivus. clivi graciles C. 2, 4, 44.
- Clinacrum coenium C. 2, 45, 6.
- Clodi pedem ovium infestantes C.

7, 5, 11. *ut est in Codd. pro clavi.*
Glossarium Vegetii Gothani Morbus
Clodius sunt dolores clavaturae.

Clostris Cat. 13, 3. Romania Cat.
135, 2.

Cludere pro claudere C. 12, 44, 2.

Clunibus C. 8, 5, 19.

Clusinum fur C. 2, 6, 3.

Clystere per intestinum infundis
Veg. 1, 15, 3.

Clysterizabis Veg. 2, 15, 5, 2, 17,
3. *ubi antea erat elysteriabis.*

Cneci semen C. 7, 8, 1. *not.*

Coa ins. V. 2 pr. 3. *ubi Edd. pr.*
Cea.

Coacescit vinum V. 1, 65, 2.

Coactio passionis nomen in anima-
libus Veg. 2, 9, 1. 2, 10, 5, 2, 15, 5.

Coactor Cat. 150, 2.

Coactura cuiusque diei de oleo C.
12, 50, 3.

Coactus igne lento C. 7, 5, 10.
coacta materia C. 7, 8, 6.

Coaddere eretani Cat. 40, 2.

Coadiicitur semineia salis C. 12,
24, 2. *ubi dedit eo adicitur.*

Coequalium grex C. 8, 14, 8. *Primi*
est Columella apud quem haec
vox reperitur, frequentata deinde a
Petronio, Iustino, etc. vid. Heinz. et
Burm. ad Petro. c. 136. Gesner.

Coequare aream Cat. 91. pastina-
tum C. 3, 16, 1. sulcum C. 11, 3,
48. arena et escae P. 1, 13, 2. cylin-
dro Cat. 129. crate inducta C. 2,
18, 4.

Coaggerare faba fresa C. 8, 6, 1.

Coagmenta Punicana Cat. 18, 9.

Coagmentat surculus fissuram C. 4,
29, 8. *not.*

Coagulare Veg. 2, 16, 1. 2, 17, 1.
45, 1 et 6, 10, 3. *not. p. 39.*

Coagulare caseum lacte P. Mai.
9, 1.

Coagulum agni aut haedi C. 7, 8,
1. coaguli genera V. 2, 11, 4. eius

vicem quae suppleant P. Mai. 9, 1.
Pro lacte coagulato tremulo, non in
caseum durato coagula liquefacta lacte
dixit Ovid. Fast. 4, 545. Metam. 13,
830. tumuere coagula lacte. Calpurnii
Ecl. 3, 69.

Coalescit gramen C. 2, 18, 5. sar-
mentum depressum C. 3, 18, 6. se-
men C. 3, 5, 2. surculus V. 1, 44, 2.
triticum C. 2, 6, 4. *Formam hanc*
damaat et coalescere ubique renituit
Lambinus ad Lucretii VI. 1066. cuius
rationes tam apertae sunt, ut mirer,
Gesnerum earum non suo in loco me-
minisse in Thes. L. L.

Coangustare V. 3, 16, 15.

Coarctatae in angustis caveis C.
8, 7, 1.

Coarcto in struem C. 2, 19, 2.

Cochlea (*vel coelea ut semper fere*
apud Varronem et Vegetium legitur
animal testaceum, de quo V. 3, 14.
int. cochlearum testae vacuae P. 1,
35, 9. cochleae Germanae Veg. 2,
28, 17, 6, 8, 2.—In cochlesm retorti
recessus C. 8, 17, 2. — Cochlea in
cavea V. 3, 5, 3. ianuae versatilis ge-
mus. Vide cavea.—In cochles exprimi
P. Mart. 10, 10. h. e. prelo, tor-
culari. not. cochlea supposita sporta
comprimitur P. O. 19, 1. not. Quod
formam et constructionem cochleae
licet ad alium usum comparationem
exstare ait apud Pappum Collect. ma-
them. 1, 8. p. 486. Niclas ad Geo-
pon. p. 550. in eo fallitur egregie vir
doctus. Ibi enim simplicissima co-
chleae pondus tollitur. Cochleaurum ex
genere vermium historiam in notis ad
Varronem exorsam nunc pertexant.
Genera ita enarravit Xenocrates cap.
23. Καχλῆα — τὰ δὲ τούτων εἶδη,
τὸ μὲν ἐπίμηκες οὗτω (lego τούτω)
καὶ σάλπιγγος εἶηεν ἰμυρωσί. τὸ δὲ
στρογγύλον ὃ ταῦλαιον ἀναχέουσι.
τούτων δ' οἱ μὲν ὑπερμεγέθεις ἄβρω-

τοι δὲ τὸ βρωμῶδες καὶ σκληρόν. — τῶν δὲ βραχέων ἐνίοις προσφορὰ πάλαι μετ' ὀξύμειτος ἢ χλωροῦ πηγᾶν (φύλλων ex Basili Codice addo) μετ' ὀξύπεπτος. Οἱ δὲ πενταδάκτυλοι ὀξυπόθμενοι τε (ὡπὸ addo) τῶν ἄλλων κλεζόμενοι ἱλινες ἢ ἀκτινοφόροι ἀσπαρτώτεροι μὲν εἰσι παρὰ τοὺς ἄλλους κοχλίας, πλήτμοι δὲ — κοχλίας πάντες θαλάσσιοι τοὺς τραχήλους γλυκύτερους ἔχουσι — κοῦροι παρὰ τοὺς χειρτάτους — εὐστόμαχοι κατὰ τοὺς πυθμένεας. Quorum magnam partem transtulit Plinius 32. s. 53. hinc corrigendus: cochleae, quorum generis pentadactyli, melicembales, echinophorae dicuntur, quibus cantant. extra haec sunt in oleario usu rotundae cochleae: ubi ante Harduinum legebatur: putadactyles — extrahas. Codex Chifflet pentadactyli — actinophorae habet; Codex alius Dalecampii melicembali: Cod. Reg. 2. item helicymbalis, actinophorae: teste Harduino. Lectionem actinophorae recte quidem recepit Brotier, sed reliqua sic sunt ex Xenocrate corrigenda item helices ab aliis actinophorae dicuntur: Oblongus cochleas inflari solitas quod ait Xenocrates, ostendit, quo pertinet σπράβηλος, olim ad cautum adhibitus, docente Conr. Gernerio Aqnat. p. 282. In oleario usu ad decapulandum oleum rotundularum testae cochlearum nomine adhibebantur, simulque mensurae vices gerebant. Vide infra in Concha loca S. R. R. annotata. Graeci similiter μύαχα adhibuerunt; Galenus Hippocratem εκκαψίδας appellasse ait in hoc usu, concham oblongam marinam, quae vulgo μύαξ vocetur, in Glossario. Hippocrates in mensuris nominat χηραμίδα vel χηραμίδα L. 2. de Morbis p. 241. Tom. II. ed. Mack. κόγχην χηραμίδα p. 258. quam Galenus

interpretatur χήμην χηραμίδα τῆς κοιλότεραν κόγχην καὶ μείζονα; sed Erotianus τὴν κοιλότεραν κόγχην, ἢν μύαχα κλοῦμεν. ubi reliqua loca Hippocratis posuit Eustathius p. 123. E. post eum Foessius. In libro I. Mueller. p. 625. legitur: ὅσον χήμην ἀδρὴν, cuius loco auctor libri περὶ φυσ. γύσταικ. posuit ὅσον χηραμίδα. Myciae usum in oleo capulando testatur locus Dioscor. I. 38. da cicino olen ἀπόφα μύαχι τὸ ἐμπλέων ἱλινον. Hinc saepissime apud Aetium legitur γάρου μύαχι β', ἱλινον μύακιον α' et similes formulae. Vsum myciae in ecclesia christiana demonstravit Cangius in Glossario Gt. in voce μύαξ.

Cochlear cumulatim, mensura C. 12, 21, 3. ita Ligula.

Coclesrium, locus cochleis alendis, V, 3, 12, 2. 3, 14, 1.

Coccolubia vitis C. 3, 2, 19. not.

Coctanum. De eo dictum ad Palladii P. 25, 17. Coctano toria meta condita habet Martialis XII, 28. Statius Sil. 4, 9, 19. turbine conditus ruenti prunorum globus atque coctanorum.

Coctica malagma Veg. 6, 28, 20.

Coctura C. 11, 3, 23. subedit ad tertias C. 12, 20, 4. coctura, de dolis picandis C. 12, 18, 7. cocturam non difficilem habere P. N. 1, 3.

Coculum athenum Cat. 11, 2.

Cocus, liber Matii C. 12, 44, 1. 12, 4, 2.

Coda pro cauda V. 2, 7, 5.

Codex seminis circumcalcandus C. 5, 6, 21. codices et vastiora ligna C. 12, 19, 5.

Codicilli oleaginei Cat. 55 et 130. ad comburendum Cat. 37. Atticis κορμαί Aristoph. Lysistr. 265. πρῶμνα, ibid. 267. σιδῆχον, ibid. 336. quibus in balneorum furnis utebantur, ut ex vers. 337. eiusdem Comoed.

diae apparet. Ignem vero impositis vitigineis sarmentis super carbonibus accendeant; hinc ibid. vers. 308. τῆς ἀμύλου τὸν φανὸν ἔχοντες ἐς τὴν χύτραν, ἀφάντες.

Coeliacas fieri apes V. 3, 16, 22. coeliacis utile vinum Cat. 125.

Coenationes C. 4, 6, 2.

Coenum cloacarum C. 2, 15, 6.

Coë. coit vulnus ad cicatricem Veg. 3, 27, 2. Coëunt defrutum et medicamentum C. 12, 20, 4. ut coëat lac V. 2, 14, 4.

Coërcere (coërcere apud Varro- nem) verberibus potius quam verbis V. 4, 17, 5. angusta putatione vitem C. 3, 21, 7. semina C. 4, 10, 1. scabra rubigine incrementa vireotium C. 3, 4, 9. coërcetur vitis iuxta terram C. 4, 1, 5. examen aeris strepitum C. 9, 8, 10. coërcendi sacri ergo Cat. 139.

Coërcita onere lactuca C. 11, 3, 27.

Coetus vide Coitus.

male Cogitantes Cat. pr. 4.

Cogo fructus, h. e. colligo V. 1, 6, 3. C. 11, 2, 70. 12, 3, 9. vid. Gronov. Obs. 4, 3. p. 33 sq. oleam Cat. 64, 1, 144, 1. penoia undam superoatantis olei P. Ian. 19. — Cogit uligo stabuli scabras fieri ungulas ovium V. 2, 2, 7. macrescere boves albor et fames V. 2, 5, 15. se ambulare equus Veg. 1, 43, 2.

Cohors (vel chors sunt etiam qui cors scribant) gallinaria C. 8, 3, 8. quomodo aedificanda P. 1, 22. duae cohortes in magno fundo, V. 1, 13. 3. exterior V. 1, 13, 4. μέγαν δὲ ἴσθιν ἢ πρὸς τὰς θύρας αὐτῆς, οὗ ὄρνιθες ἔσαν. Aristophanes λεμνίαις. Ita Grammatici. elausa materie pro ovibus C. 7, 3, 8. cohortis colluvies C. 2, 15, 8. cohortes ovium V. 2, 2, 9. ex retibus V. 2, 2, 9. in cohorte recta esse

debent plaustris V. 1, 13, 2. Catonis aeo cohortes omnes rotundae erant. Hinc ille apud Festum: Mapalia vocantur ubi habitant: ea quasi cohortes rotundae sunt: veluti Italorum cortillos.

Cohortalis gallina C. 8, 2, 2, officina, ὄρνιθός C. 8, 3, 1 et 8. ratio, ὄρνιθορραγία C. 8, 2, 6. cohortales aves C. 1 pr. 27, 6, 27, 4, 8, 1, 3.

Coicio Vid. conicio.

Coinquinati stercore C. 8, 5, 19. not. 8, 7, 2. Vide etiam Conquinatae.

Coinquinat totum gregem morbus C. 7, 5, 6.

Coitus appetentia pecori ut moveatur C. 6, 24, 3. velut coitu uberantur arbores P. O. 8, 3. ad coitus seminarum revocantur tauri C. 6, 23, 3. ubi Codex Polit. coetus habet, quam formam antiquiorem ex Plauti Amph. 2, 2, 25. et Lucretio bene illustravit Gesneri Thes. L. L.

Colatorii equi Veg. 6, 6, 7. qui aint vid. in Guttoserii.

Colarum cribro thymum C. 7, 8, 7.

Coletium Veg. 5, 47, 5. not. et ad 6, 1, 2. p. 108.

Coliculus betae, brassicae Cat. 158. 1. fabae C. 11, 2, 10. vitens, capreolus V. 1, 31, 4. Coliculum agit olea C. 5, 9, 12. i. e. germen, mureulum. radix C. 12, 56, 1. facit brassica C. 11, 3, 24. Coliculi vix enasci possunt e semine fici V. 1, 42, 4. ut condiantur C. 12, 7, 1. Vid. Caulic.

Colicus (ad) composito Veg. 6, 28, 27. ubi erat antea Colices.

Colis tardius enascitur e nucleo olivae V. 1, 41, 6. Coles rapicii Cat. 35, 2. sarmenti in vite V. 1, 31, 2, vinearii C. 5, 6, 36. agit planta C. Arb. 9, 2.

Collaria canum V. 2, 9, 15.

Collectio Veg. 3, 44, 1. h. e. appuratio, ulcus. sic aliquoties Coelina.

plura etiam habet Rhodius Lex. Scribon. Gesner. collectiones solvit Plinius 20. sect. 29.

Collectus. collectae breviter mansiones P. 1, 8, 1.

Collegiorum coenae V. 3, 2, 16.

Collicia clysteris Veg. 2, 18, 2. not.

Collibrato Cat. 49, 2.

si Collibuisse C. 11, 1, 2.

Collidit altera alteram C. 12, 43, 9.

Colligatum herbis solum C. 2, 18, 5.

Colligit disputatio C. 3, 40, 13. colligimus terram ad radicea P. Ap. 2, 2. colligendi ad stabula equi P. Mar 13, 1.

Collina aqua C. 1, 5, 3. collinum genus agrorum V. 1, 6, 2. collinae vineae meliores V. 1, 6, 5. iucundius afferunt vinum C. 3, 2, 6. add. C. 12, 21, 1. collina vina C. 12, 21, 4.

Collinescere in pice C. 12, 22, 2. in Colliquias derivemus C. 2, 8, 3. not. *Eadem nescit colliciae. Vide etiam in coeliacae.*

Collisiones in dorso Vimentorum Veg. 5, 59, 3.

Collocare nuptui filiam in dimidia parte agri C. 4, 4, 6.

Collucet autumnus C. 3, 24, 3. collucet foetibus horti C. 10, 293.

Colluco arborem Cat. 139. C. 2, 22, 3.

Colluctandum cum agro C. 1, 3, 9.

Colluo metretam novam Cat. 100.

Colluvies cohortis et aedificii C. 2, 15, 8. quae suisbus datur poturis Plinius 24. c. 19. i. e. *Lavaille Spülich.*

Collyrium ad fistulam Veg. 3, 13. 6. fistulare describ. Veg. 6, 16. opobalsamatum ad oculos Veg. 3, 16, 2 et 8. 3, 18, 2. collyriorum compositiones Veg. 6, 27. collyrium urinam ducens C. 6, 30, 4. Veg. 15, 14, 17. subicere quod ventrem moveat equi

C. 6, 30, 8. collyria immittuntur alvo C. 6, 6, 5. Veg. 4, 4, 5. ad ovi magnitudinem Veg. 2, 34, 2. add. 3, 26, 1. *De hoc genere collyriorum, quae glandes, turundae, et globuli vocantur, Rhod. ad Scribo. comp. 142. p. 215. Gesn.*

Colminia olea V. 1, 24, 1. Culminia C. 12, 49, 3. rectius forte Cominia Stla. Colminiana Cat. 6, 1. culminea 12, 49, 3. Culminiana C. 12, 52, 1. nihil eorl. vide not.

Colo, as. Colabis sporta palmea P. F. 27. ad colum Veg. 2, 28, 19. colatur cera per atramenta defusa C. 9, 16, 1.

Colo, is. Colit ulmus aliquot corbulae uvarum V. 1, 15. not. qui colunt deorsum. it. sursum h. e. *humilia* vel editiora loca incolant V. 1, 6, 3. colere terram quid? C. 2, 11, 4. est fermentare terram C. 2, 2, 4. in colendo quae spectentur V. 1, 2, 8.

Colocasias (colocasia MS. Lugd.) bulborum satio et cultura P. F. 24, 14. April. 3, 5. colocasia consensendus locus Col. 8, 15, 4. *Iner inuigenas soli Italici plantas mixtaque ridenti colocasia acantho memorat Virgilii Ecloga IV. 20. cum baccare et edera. Quod Dioscorides I. 197. arum vocat, Syriaco cognomine bifa, vel draconitium minus, id Cyprii colocasium dicere in Nothis Dioscoridae traditur. Hoc Itali Aro, Gigaro, Hispani Varo, Galli vid de chien appellant. De radice Dioscor. ἡ τις καὶ ἐσθίαται ἐφόρμη ἥττον οὐσα δριμύτα περιχέεται δὲ τὰ φύλλα εἰς βρώσιν καὶ κατ' ἐαυτὰ ξηρανθέντα ἐφόρμη ἐσθίαται. — ἀποτίσεται δὲ ὡς ἡ τοῦ δρακοντίου.*

Colocynthides suffusio contra mures P. 1, 35, 9. colocynthidem vocat a. cucurbitum Aegyptiam Veg. 4, 17, 7.

in Coloniam suos crebro emiserunt Sabini V. 3, 16, 29. ut colonias mittunt apes V. 3, 16, 9 et 29. coloniae suae terminos non debet egredi villicus C. 11, 1, 23.

Colonicae leges V. 4, 17, 2.

Colonus bonus Ca. pr. 2. coloniatio ac scientia V. 2. pr. 5. C. 1, 7. int.

Coloquintia v. colocynthia.

Color in sobolem propagatur C. 6, 37, 6, 7, 2, 5. coloris peraspici aqua P. 4, 4, 1. colores equorum P. Mar. 13, 4.

Colostra quae? C. 7, 3, 17. not. P. N. 13, 1. *de usu economico apud Islandos egregie disputatur in Itinerario Olafsen T. I. p. 102. vers. vernaculae.*

Colubri caeci h. e. lumbrici C. 10, 230.

Colum, intestinum Veg. 2, 12, 2, 22. 5, 4, 1.

Colum, quo colatur. Cola C. 11, 2, 70. vitilia Ca. 11, 2. iuncea et sparteae C. 12, 19, 4.

de Columbis V. 3, 7, C. 8, 8. P. 4, 24. a columbicibus villarum dictae V. 3, 7, 1. agrestes seu ferac. V. 3, 7, 8. *vide Addenda in Ponted. Poenonia.*

Columbarius pastor V. 2, 7, 5 *absolue* V. 2, 7, 7.

Columbarium ut constituatur P. 4, 24. columbaria singulis paribus V. 3, 7, 4. fictilia V. 3, 7, 11. C. 8, 8, 3, 8, 11, 3.

Columbini pulli V. 2, 7, 9. columbinum saxum P. 4, 10, 3.

Columbus. columbi ut agnoscuntur C. 8, 8, 1.

Columella ferrea Ca. 20, 1, 22, 2. M. Columella patruus nostri laudatur C. 2, 16, 4. 5, 5, 15. 7, 2, 4. 12, 21, 4. 12, 40, 2. 12, 43, 5.

Columellares dentes V. 2, 7, 2.

Columen Ca. 17, 1. columnina villae V. 3, 7, 1.

Colymbades olivae ut fiant C. 12, 47, 8. P. N. 22, 1.

Coma ovium varia C. 7, 3, 7. *sed aliter ibi e Codd. dedimus scriptum locum. comae telluria* C. 10, 277.

Combibit oleum testa C. 12, 50, 47. caecus C. 12, 42. combiberunt uvae C. 12, 39, 1. Ita P. Mar. 10, 7. combibat metreta amurcam Ca. 100. haec salem C. 12, 47, 10. combibere ius C. 12, 10, 2.

Comedunt h. e. mordent alia animalia Veg. 3, 12, 8. comesto, comedito Ca. 156, 1.

Comesa coena venimus V. 4, 2, 11. not. comesae sunt oleae Ca. 58. no.

Cominia olea P. F. 18, 4. *vide Colmin.*

Comitas adhibenda C. 1, 8, 15.

e Comitio educere populum ad leges accipiendas V. 4, 2, 10. Comititia aedilitia V. 3, 2, 1.

Commadehit bene Ca. 156, 5.

Commaturuerit C. 12, 47, 7.

Commearum liquidae vocis fauces exercent P. 4, 3.

Commendabile fructu arbustum C. 5, 6, 37.

Commenta, ἀπομνημονεύματα C. 7, 5, 47.

Commentarii antiquorum serio scrutandi C. 1, 1, 3.

Commeo. Commeans et remeans examen P. 4, 39, 1.

Commearum pro commearum ad Varr. 3, 5, 16.

Commearum agros C. 5, 1, 2.

Commi vel commis *vid.* Gummi.

Commiscia pro commisceas Veg. 5, 9, 3. 5, 14, 12. *erat antea.*

Commissura funis Ca. 135, 4. qua nascitur materia nova, in vite C. 3, 17, 4. pro vestebra Veg. 4, 1, 1.

- Commisuralia loca Veg. 3, 13, 4.
3, 51.
- Commisti urna Ca. 93.
- Committo. non committunt scam-
ma facere C. 2, 4, 3. Committere lege
censoria pecus Inscriptum V. 2, 1,
16. labori equum C. 6, 29, 4. Com-
mittitur risa C. 9, 15, 4. Committere
pro solamittere erat C. 5, 6, 26.
- Commixtura Ca. 157, t. v. not.
- Commode facere, apte C. 11, 1, 4.
- Commodat se stirpium natura C.
4, 22, 5. Commodare trapetum, ac-
commodare Ca. 35, 7.
- ex Commodo fervat h. e. commode
C. 12, 19, 3. mandere C. 6, 2, 14.
opponitur festinanti.
- Commolere grana minutissime C.
12, 28, 1. olivam C. 12, 50, 18.
- Commortalis natura C. 3, 20, 4.
- Commovet perniciem C. 6, 17, 5
legitur, pro summovet Vegetii. com-
movere favos sedibus suis C. 9, 13,
12. colla, *idem fere, quod luxare* C.
2, 2, 26.
- Commundanda vasa C. 12, 18, 3.
Vid. Hein. ad Petro. c. 47. et ad
Cat. 117.
- Communis vulpibus et hominibus
visca V. 1, 8, 5.
- Communiter pisere Ca. 136.
- Communitio vectorum C. 11, 2,
94.
- Commuto aere C. 12, 26, 2. ante-
quam se commutent, quaedam ven-
denda V. 1, 69, 1.
- Compacta et torosa cervice P. Mar.
11, 2. compacti boves Hetrusci C. 6,
1, 2. compactis ac rectis cruribus C.
6, 1, 3. 6, 37, 6.
- Comparationes discordantium, *av-*
tyvlyas ἀναντιθέτων C. 2, 2, 3. *conf.*
6, 2, 13.
- Comparere Ca. 2, 6.
- Comparo. Comparare morbum h.
e. nascisci Veg. 4 pr. 3. *ex Generi*
- coniectura. comparatur urbanae vitae*
villatica, C. 8, 16, 2.
- Compascere pabulum in fundo V.
2 pr. 5. compasci oportet stipulam
V. 1, 53. *Vide compescere. famem*
compascere Plinius 9. c. 54.
- Compediti servi Ca. 56.
- Compellendum agnos in gregem
ovium V. 2, 2, 18.
- Compendiosum fit in summa, quod
per partes damnosum C. 1, 1, 5.
- Compendium temporis sequi C. 4,
22, 5. compendia minuta etiam in
maximis personis P. Ins. pr. 3.
- Compescere umbras C. 4, 27, 2.
de putatore, aut pampinante. ramos
propius ferro C. 5, 6, 11. arundo
compescitur i. e. secatur C. 4, 32, 5,
compescitur fructu vitia C. 4, 21, 2.
compescenda quasi pueritia seminum
est. Est idem compascere, quod Fe-
stus interpretatur in eodem pascuo con-
tinere, dispescere contra pascuo dis-
iungere. Sed veteres in sacrificiis us-
abant pascito linguam i. e. continere.
- si Competit, h. e. convenit, *venis*
sichs schickt C. 1, 6, 23. 2, 8, 4. 2,
19, 2. 2, 24, 4. 4, 29, 17. competit
maturitas vitium C. 3, 24, 6. si loci
situs competit C. 8, 17, 3. 9, 1, 1. 9,
5, 1. competit humor caeli C. 10, 50.
vis sideris C. 14, 1, 32. si ita com-
petierit lunae cursus C. 11, 2, 83.
- Competunt racumina in unum C.
4, 17, 1. cuncta voto C. 4, 19, 3.
- Compingitur solum roboreis axibus
C. 6, 19, 1.
- Compitalibus sacris in compito Ca.
5, 3, 57, 2.
- Complacuerat C. 9, 16, 2. *Auctor*
Quero p. 53. complacuit convenitque.
Ita God. Camer. vulgo placuit.
- Complanare Ca. 151, 3.
- Complere ad medium C. Arb. 4,
5, *aquam h. e. haurire P. O. 14, 2.*

completi h. e. infici MS. Veg. 4, 17, 3.

si Compluta est uva, remed. P. O.

9. in lenitate.

Compluviata iugatio V. 4, 8, 2.

Compluvium interius V. 4, 13, 3. sed ibi Edid. primus interdus habent. Vide Addenda ad Col. 1, 6, 1. compluvia iugorum vineaticorum C. 4, 24, 44. not. 4, 26, 3. not.

Componere ungulam Veg. 4, 26, 2 et 4. h. e. curare.

Componi et condiri idem significant C. 12, 9, 3. 12, 40, 2. 12, 43, 2. componi ea conditura potest oliva C. 12, 47, 7.

Compos agriculturalionis C. 4, 4, 17.

Composite ambulare C. 6, 2, 5.

Compositio h. e. conditura C. 12, 20, 6. gleucini olei C. 12, 51, 1. Compositiones rerum autumnalium C. 12, 41, 1. Compositiones, de medicamentis Veg. 4, 17, 46.

Compositus. Compositas muria olivas P. N. 22, 5. compositis hac conditura olivis C. 12, 47, 2. sic nostri eingelegt.

Compostura Ca. 22, 3.

Comprehendo. Comprendo ut Sangerprumque habet. Comprehendit stirps in valido solo celerius C. 3, 5, 1. male comprehendit vitis C. 5, 6, 18. omne insitum P. F. 47, 6. planta in rubrica dillicilius P. Ian. 43, 5. melius malvae planta P. O. 41, 3. Graeci etiam *πρασιν* de plantis terram matrem vel arbusculam cui nati insitae suctu fibrillarum instar hirudinum apprehendentibus e. g. *Damog. Geop.* 10, 65. *και εντιδμενη πρασι.* Gesner. Theophr. H. P. IV. 1. *εν δὲ καὶ ἀντιλαμβάνεται, μὴ καρποφορεῖν.* — Comprehendere modio nuca V. 4, 7, 3. — repetitis experimentis h. e. discere P. Ian. 43, 8. — ovem hieme C. 7, 3, 15. h. e. continere stabulo; nostri

auswintern. — melle, h. e. in unam massam redigere Veg. 6, 27, 1. Aliquoties ita Scribonius.

Comprehensua in nominando V. 4, 9, 1. — comprehensa porri planta P. O. 44, 5.

Comprimere C. 8, 14, 5. de pavonibus h. e. inire. — gallinae comprimendae sunt atque tentandae C. 4, 27, 6. graece uno verbo *βλῖμαζω* dicitur a *βλῖσω*, comprimo, derivato. — Comprimenda luxuria C. 4, 27, 6.

Compugnans amaritudinem Veg. 4, 13, 6. h. e. una impugnans.

Compulsoris modum excedit bos P. Ian. 2, 3.

Computatio dierum C. 2, 43, 9.

Computatis ramis C. Arb. 27, 2. est in MS. *L'ps.* pro amputatis.

Computo rationem operis C. 5, 4, 3.

Computrescere C. 5, 10, 7.

Concalesceri V. 3, 9, 11.

Concalescit foenum C. 2, 19, 4.

Concaruari si non potuerit os Veg. 3, 22, 3. donec concarnet intransit. *ibid.* sed. S. M. incarnari. Graece *συνσάρκωσις* ita dicitur. Cornar. ad Galeni *Comp. M. sco. loc. p.* 325. et p. 350.

Concavalis nidus C. 8, 5, 44.

Concentus chori C. 12, 2, 4.

Conceptio e vento V. 2, 1, 19, C. 6, 27, 3.

Conceptum facere C. 7, 6, 5. elidere C. 6, 23, 4.

Conceptus, a, um, concepta publice existimatio C. pr. 20. amaritudine C. 12, 49, 5. conceptus imbribus torrens C. 4, 4, 40.

Concessatio in itinere C. 11, 4, 16. Concessare *Plantium* est. Videtur inde dictum, quod nunc huc nunc illuc concedunt, et devertunt ignavi, de quibus agit *Columella*, viatores. Gesn.

Concessione, ut peculiare aliquid in fundo pascere liceat V. 4, 47, 7.

Conchae maiores et minores, in cellis oleariis Ca. 43, 2. ferreae C. 42, 50. 8. minutae farinae Ca. 456, 4. pro testa cochleae dicitur ut implicitus conchae limax Col. 10, 324. conchas in piscina limosa marina includens alit C. 8, 46, 7. ubi Edd. primae choncarum habent, ut chortes pro cohortes; chaos pro cahos, et similes formas. De usu oleario harum testarum dixi in Cochlea: Graeci κόγχην similiter fere dixerunt et κόγχον, ut cochlearum genus turbinatum, interdum ostrcorum genus peculiare bivalve intelligerent. Hinc Hesyechius κόγχας, καὶ χήμας καὶ τὸ μέτρον. Idem κόγχην et κόγχον διελὺν de re facili usurpatum proverbium posuit, quod ad chemas bivalves pertinet. Deinde κόγχας: κογχίλια, postea κογχύλια: τὰ ὅσπρεα καὶ πορφύραι. Rarum est, quod habet: κογχύλια. κηκίδες. Gallas ita fuisse dictas nondum legi; sed respexit Hesyechius locum similem Aeschyleo Agam. 968. ubi purpureus succus πορφύρας κηκίς audit. Cf. etiam Choeph. 244. Pro chama κόγχην dici, rariusque χήμην usurpari annotavit Photius in Lexico MS. ap. Albertium ad Hesyechium. Phrynichus p. 170. veluti barbarum damnat vocabulum χήμην, pro eoque veteres κογχύλην dixisse ait. Aristoteles semel nominavit II. A. V. 45. ubi tamen πειλωρίδες scriptum reperit Athenaeus III. p. 93. nisi Excerpta ibi nos fallunt. Concharum genera plura posuit II. A. IV. 4. ubi κόγχη ἐνείκε λειόστραχοι, αἱ καλόμεναι ὑπὸ τινῶν γαλάδες (velut veteres libri γάλακτες) deinde τὰ δὲ τραχύστραχα, οἷον — καὶ γένη κόγχων ἐνία — καὶ τούτων τὰ μὲν ῥαβδωτά ἐστιν οἷον κτίς καὶ κόγχων τὶ γένος· τὰ δ' ἄρῳα.

βδωτα οἷον — καὶ κόγχων τὶ γένος. Intelligit chamas; de quibus Xenocrates Alim. Aquat. c. 31. τῶν δὲ χημῶν τὰς τραχείας γλυκυμαρίδας ἐνίοι καλοῦσιν, οἱ δὲ κόγχας. αἱ κατὰ μήκος ἔχουσιν, ἐλότηω δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον γινομένων, αἱ κατὰ μὲν τὴν τμήσιν τραχύτητας ἔχουσαι πρῶτοι κοινύας τῶν δρυῖνων βάλανων πτελέας, κατὰ μήκος τ' εἰσὶ ῥαβδωταὶ, ἐπαναστάσεις διωφόρους τῶν ἄλλων ἔχουσαι. ubi lego ἐλάττους — κατὰ μήκος δὲ. Pro πτελέας malim πτελοῖς i. e. calycibus glandium quercinarum. Vides, Xenocratem genus chamarum asperum simul virgatum facere cum Aristotele. τμήσιν videtur dicere marginem, qua testae aperiuntur. Virgas easdem intelligi, quae in pectinum testis conspiciuntur, patet ex Aristotele. Aelianus XV. 42. laeves et asperas chamas nominat. Plinius 32. s. 53. chamae striatae, chamae laeves. Pergit Xenocrates de laevibus: αἱ δὲ λείαι χημαὶ πρὸς μέγα διαφέρουσι τῶν τραχέων. αὐταὶ δ' εἰσὶν αἱ πλατὺ ὀστρακον ἔχουσαι καὶ διανυγές. Haec sunt, quas Aelianus l. c. facile vel digitis confringi ait. Hicetius medicus apud Athenaeum III. p. 87. chamas asperas et laeves seu regias (βασιλικὰς) variendi facultate distinguit. Hegesander ibidem conchas asperas ait a Maceadonibus κορύκους, ab Atheniensibus κρύους vocari. Vbi Casaubonus glossas Hesyechii in Κρύος, ubi κρύους vocat asperas conchas, et in κόρυκος recte admovit. Athenaeus ipse ita de conchis disputat, ut facile appareat, eum concharum nomine chamas intelligi voluisse. A conchis enim ad chamas transit, ab his ad conchas redit. Diphilus medicus ap. Athenaeum III. 90. chamarum genus in asperas et laeves distinguens: χημῶν δὲ τῶν τραχέων (ita pro παχέων

recte *Casab.*) αἱ μικραὶ καὶ λεπτὴν ἔχουσιν τὴν σάρκα, ὅττιρα λέγονται — αἱ δὲ παχέαι, βασιλικαὶ δὲ πρὸς τινὸν καλούμεναι πελώριαί τε λεγόμεναι τρώφιμοι — καὶ μέγιστα αἱ μέζους, ubi rectius legeris αἱ δὲ λείαι. Laeves igitur ab aliis regiae etiam pelorides vocatae fuerunt. Messenii freti κόγχης πελωριῶδας memorat Archestratus ap. Athen. III. p. 92. Concharum genus aliquod Sophroni μελανιδᾶς esse, monet Athenaeus III. p. 86. οἱ κόγχῃ μελανιδᾶς λέγονται. ubi corrige, αἱ κόγχῃ quis easdem nominat Sophron, in altero fragmento p. 87. quod habet etiam Etymol. M. v. κέλευμα. Melae-nidas ex concharum genere esse patet eas, quas Aelianus l. c. μελαντάτας τὴν χροὴν αἰτ' esse; alias enim argento similes, quasdam utroque colore temperatas esse. Xenocrates cap. 26. πελωρίδες ἢ μελανιδᾶς καλεῖται αἱ ἐμπερεῖς ὁστροῖς. Asperus chamas Xenocrates glycymerides vocat, eademque cap. 32. a peloridibus, ut antea cap. 31. a luevibus, distinguit: αἱ δὲ γλυκυμερίδες χρεῖστεραι τῶν λείων ὁστροκίων κογχῶν (corrigo λισστροκίων) ἤτους δὲ πελωρίδων. διαλλάττουσι δὲ κατὰ τόπους τοῖς εἶδουσιν, ὡς πελωρίδες καὶ χῆμαι ποικιλίᾳ καὶ σχηματισμῷ. quae eadem cap. 18. verbis magis vitiosis ita traduntur: Γλυκυμερίδες προφέρουσι τῶν τραχέων (quin λείων;) μειονεκτοὶ δὲ τῶν πελωρίδων — γίνονται δὲ καὶ γένη πελωρίδων τε καὶ χημῶν. διάφοροι δὲ ποικιλίᾳ καὶ στρογγύλαι ubi corrige: καὶ γένη ὡς πελωρίδων — διάφορα ποικιλίᾳ καὶ στρογγύλότητι. Vade transulit Plinius 32. s. 53. chamae pelorides, generis varietate distantes et rotunditate: chamae glycymerides, quae sunt maiores quam pelorides: non sine errore. Sunt enim

glycymerides non maiores sed minores quam pelorides. Lege igitur minores pro maiores: paulo antea malim: chamae pelorides eiusdem generis, varietate distantes et rotunditate: Ceterum in Edd. ante Harduinum in Plinio legebatur: Chamae trachea chamaelios: verbis nempe adeo graecis exempli graeci servatis. Sequitur in Xenocrate: αἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λιμένι ἄρταιται quae auctiora exstant c. 18. ὡς ἐν Δικαιοσχίᾳ ἐν τῷ Λουκρήνῳ λάκκῳ καὶ αἱ ἐν τῷ — λιμένι. γλυκεῖται γὰρ καὶ εὐχνοί. Male Wottonus de differ. Anim. p. 215. ex Codice suo λιμένη pro λιμένι fuit interpretatus. Pergit Xenocrates: αἱ δὲ περὶ τὸν Διόλκον καὶ Φάρον καὶ Γέφυραν (cap. 18. est αἱ δ' ὑπὲρ Φάρον καὶ τὸν Δ. τὴν τε Γέφυραν καὶ τὴν νῆσον) ἐπιμήκειαι καὶ τραχέαι. Cap. 18. addit: βαλάνους εὐκνωῖαι ὀρυκταῖς, ἐμπερεῖς (lege ἐμπερεῖ) φήνοις τὸν ἐχθινὸν φερόμεναι λευκαὶ δ' εἰσι καὶ σκληραὶ καὶ ὀριμεῖαι quae supra diversis verbis translata ex initio cap. 31. posui. Fugum Xenocrates intelligit, quam Plinius 16. s. 8. cernuum dicit, glandis calyce echinato. De balanorum similitudine vide supra in Balanis. Hodie chamae pleraequē omnes eodem nomine a Linnaeo repetito vocantur, quorum unam, Gallis Lavignon dictam, dissectam descripsit et pinxit Reaumur in Mémoires de l'Academ. année 1740. p. 446. Peloris vel peloris videntur esse, quae Linnaeo Gigas audit. Fluviatiles etiam esse chamas licebit arguere ex Aristotelis H. A. IX. 40. ubi pelicanos fluviatiles ait devorare τὰς μεγάλας κόγχας καὶ λείας quae repetit cum aliis Aelianus III. 20. Atque hinc esse puto quod Xenocrates cap. 31. αἱ βαλατιζοῦσαι δὲ τὴν γεῦσιν σκληρόστροχοι καλεῖσθωσι. Concham mar-

garitiferam maris indiei nominat Aelianus X. 43. et ex eap. 20. intelligitur laevem eam intelligi. At XV. 8. comparatur haec eadem ex Megasthene cum magno strombo: στρόμβος ἐμπροσὺς μεγάλης. sane inepte: nam strombus ex tubinato genere est. Quam X. 20. graphice descripsit Aelianus maris rubri concham, Chamam Gigantem Linn. esse putabat Bl. Merrens, pictam a Martino nostro VII. tab. 49. sed in eam non quadrant labia testorum acuta et serratim invicem coeuntia. Locus Epicharmi de concha nigra et alba ap. Athenaeum III. p. 85. viz sine meliorum librorum ope poterit expediri.

Conchyliis quae stagna apta C. 8, 47, 9.

Concieo, prius equa concivit marem C. 6, 37, 9. not. in Postumis Pontederæ.

Conciliator suillae carnis datus populo Ianius V. 2, 4, 8.

Concilio Vide reconcilio.

Concinnatores capitum, capillorum C. 4 pr. 5.

Concinnitas deliciarum C. 4, 4, 3.

Concinno trapetum Cat. 135, 7. vinum ad alvum movendam Cat. 144, 2 et 145, 2. Concinnanda fabris tradere, quae refectionem desiderant C. 42, 3, 9.

Concipio. Concipit lac acrem C. 7, 8, 4. Concipiunt macrae melius V. 2, 4, 47. — imbres limumque vineae C. Arb. 10, 3. — Concupere nuges sesquimodio V. 4, 7, 3. — amaritudinem C. 42, 49, 5. cupidinem bibendi 4. 7, 3, 20. humorem C. 4, 6, 5. morbum C. 7, 5, 14. noxam veram C. 42, 3, 7. saporem salis P. O. 40, 4. teporem P. 4, 22. — verba, de formula precum Cat. 139. not. 141, 4. not.

Concisorium ferramentum, ad vi-

gulus equorum Veg. 2, 28, 31. Vide Cisorium et Circumcisorium.

Concitare agitur pecus, eo usque dum anbelet C. 6, 6, 4.

Concitant boves tabani V. 2, 5, 14. Concitare in cursum C. 6, 5, 4. seditionibus familiam C. 4, 8, 18.

Conclave excelssimum C. 42, 2,

2. conclavibus septae aves C. 8, 4, 3.

Conclausa et coarctata semina C. 3, 12, 2.

ne Concludat pituita pavones P. 4, 29, 3. h. e. corripit et obstruat meatus etc. sudientes ruina P. Aug. 10, 3. Concluditur ordo pariendi viginti ovis P. 4, 29, 4.

Concolor lanae lingua C. 7, 3, 4.

Concoquit mirifice brassica Cat.

156, 4. — tumida eadem Cat. 157, 3.

Concoqui in se C. 2, 49, 3.

Concordat cum Novembri hic mensis P. F. 34.

Concordia vocum C. 42, 2, 4.

Concreta materia, et

Concrevit lac C. 7, 8, 3. h. e. coagulatum est.

Concubitus tempora, de amictibus C. 8, 45, 7.

Conculcare vinaceos Cat. 25.

Concutiunt requiem quiescentis examinis P. Mai. 10.

Concuti exercitatione C. 6, 37, 2.

Condeliquescere Cat. 23, 3.

Condemnabile studium P. Ins. 44.

Condensant se oves in locum unum V. 2, 3, 9. radices herbarum condensantur C. 2, 47, 6. condensatur ponderibus C. 7, 8, 4.

Condepsere Cat. 40, 2, 76, 2.

Condimenta viridia C. 42, 8, 4.

Condio. uno cyatho condire unam amphoram P. O. 44, 7. Condiri her-

bae quando et quomodo debeant C. 42, 7, 4. 42, 13, 7. poma C. 42, 10.

Condiscit fructum ferre C. 3, 40,

6. condiscant agni foris pasci C. 7, 3, 19.

Conditicia cibaria C. 8, 8, 2. *not.*

Conditio amureae V. 1, 64. prout conditio conditurae exegerit C. 12, 4, 4. regionis si permittit C. 4, 12, 4. rara conditio est huius possessionis *h. e.* raro contingit possessio C. 8, 11, 2.

Conditiva mala Cat. 7, 3. pira V. 1, 59, 1. olea Cat. 6, 1. conditivis cibus sustinere pecus C. 7, 9, 9.

Conditura inulae sic fiet C. 12, 46, 1. condituram qualemunque recipere possunt C. 12, 47, 4. hac conditura compositis olivis C. 12, 47, 2. eadem potest componi C. 12, 47, 7. in conditura olivarum mella pro defruto C. 12, 11, 2. quibus condituris mustum et vina adiuvari soleant C. 12, 19, 4.

Conditui olivas legere C. 2, 22, 4.

Conditus sapor vini emptores fugat C. 12, 20, 7. Conditum absinthiatum, rosatum, violatum P. F. 32. condita oportebit infundi Veg. 2, 28, 22, 5, 64, 10.

ex Conditis h. e. quae ad usum reposita sunt Veg. 6, 11, 1.

Condo. Condit odores Bacchus *i. e.* vino conduntur odores: C. 10, 302, condere largius *int. fruges* C. 1 pr. 19. vindemias *ibid.* in acetum Cat. 117. ficus in orcas C. 12, 15, 2. Conditur mustum in dolium, ut habeamus vinum V. 1, 65, 1.

Conducere cisternis aquam tectorum P. 1, 16. conducitur lac C. 7, 8, 1. *h. e. cogitur.* conducit agricolae C. 9, 1, 3.

Conducticii operis V. 1, 17, 2.

Conductor aedificii Cat. 14, 3. agri C. 3, 13, 12. pecoris Cat. 150, 2.

Conducipare cibum V. 2, 4, 15.

Confectio prima olei P. N. 17, 1. — in confectione olei sui quassabi-

mus baccas *h. e. baccas oleo conditas* P. D. 2. de medicamentis Veg. 6, 10, 2 et 4. 6, 14, 4.

Confectura mellis C. 9, 14, 5.

Confectus. Confecta bruma C. 8, 5, 1. 11, 3, 5 et 51. consumptam vocat C. 11, 2, 2. confectum, aequinoctium C. 11, 2, 35 et 55. 11, 3, 51.

Conferciunt se apes V. 3, 16, 35.

Conferre in fuscellam C. 12, 39, 4. pestem C. 4, 5, 4.

Conferveant urina et amurca P. 1, 35, 13.

Confervescat vinum C. 12, 23, 2. *Verbi notiones egregie explicuit Gesnari Thes. L. L. in conferveo.*

Confessa nec dubia signa C. 2, 2, 14.

Confestim C. 2, 10, 16.

Confibulae lignae Cat. 12.

Conficere mel C. 9, 15, 10. ligna Cat. 16. C. 11, 2, 7. fundum fructuosum, bene colendo V. 1, 1, 2. confecisse sementem C. 11, 2, 90. conficitur aequinoctium C. 2, 8, 2. bruma *ibid. it.* 9, 14, 12. messis C. 11, 2, 54.

Configere inter se Cat. 21, 3.

Configurare ad similitudinem C. 4, 20, 1.

Confines fundi V. 1, 16, 4.

Confinium spectandum in fundo V. 1, 16, 6. in confinio boni et mali C. 3, 5, 2.

Confio. stercus quod ex hominibus vel pecudibus confit C. 2, 15, 1. Confiat panis C. 1, 8, 12.

Confirmavit se vinea C. 4, 3, 4.

Confitentur, *h. e. indicant, de rebus mutis* P. 1, 3. 1, 28, 2. Iun. 7, 6.

Conflagrant colla C. 2, 2, 28.

Confodere minute terram Cat. 129. VIII. iugera V. 1, 18, 2. vineta C. 4, 5.

Conformantur in volucrum speciem ova C. 8, 5, 10.

29, 3. consanatur plagæ C. 4, 24, 22.

Consanescit celeriter C. 4, 27, 3. consanescunt ulcera C. 8, 2, 3.

Consanguinea sapientiae res rustica C. 4 pr. 4.

Consarrire porcas Cat. 48, 1. Consarriendi sulci omnes C. 11, 3, 46.

Conseminales vineae C. 12, 45, 6. ubi diversi generis vites promiscue posita: Eadem.

Consemineae C. 3, 21, 7. not. Conseminea silva C. 11, 2, 83.

Consenescent columbae inclusae V. 3, 7, 6. h. est languidae et mortuae atque macrae fiunt. conf. V. 3, 9, 14. — ova incubata V. 3, 9, 8. consenuit vitis vitio soli C. 4, 22, 8. consenescente veferno C. 7, 5, 3.

Consentes Dei XII. V. 1, 1, 4. not. Praeter locos in Comment. allatos conferendus Martianus Capella 1, 14, 3. 1, 17, 1. 2, 41, 2. 2, 12, 2. ubi Ianus, Salus, Cbronus. Rhea Favores Opertanei Nocturnusque nominantur.

Consentinus ager V. 1, 7, 6.

Consentire numeris magistri in choro canentium C. 12, 2, 4.

Conseptum, de aggerē pascinae C. 8, 17, 3. ita septa s. 8. — concepto universo (villar) aptetur membrorum numerus C. 1, 6, 1. add. V. 1, 13, 2. concepta diffusiora C. 1, 4, 7. bobus qualia facienda C. 6, 23, 1.

Consequenter h. e. deinde Veg. 1, 22, 12. 2, 10, 10.

Consequi non possunt oculi animalia quaedam minuta V. 1, 12, 2. opera superioribus diebus praeterita C. 11, 2, 80. i. e. revocare, repetere, nachholen.

Conseri viucam malleolo C. 5, 5, 6.

Conservae V. 1, 17, 5. 2, 10, 6.

Conservare stirpem rectam C. 4, 20, 1.

Consideranter P. F. 17, 2. considerate ap. Colum.

Considerare, h. e. observare, videre simplic. C. 11, 2, 67. 12, 2, 6.

Consiligo herba C. 6, 5, 3. 6, 11, 1. 7, 3, 14. 7, 10, 7. Veg. 1, 12, 2. 4, 2, 27. cf. notas ad Colum. p. 320. et ad Veget. 1, 12.

Consistit alvus Cat. 156, 4. fructus turturum V. 3, 8, 3. In eo consistit melius an C. 3, 4, 3. mortales aine eo non consistere possunt Col. 1. Praef. 6. mustum C. 12, 21, 3. eatenus plaga C. 4, 7, 2. vitis in su C. Arb. 5, 2. add. C. Arb. 4, 1. urina in stabulo V. 2, 2, 19.

Consitus ager qui? ad V. 4, 29, 1. not.

Consolidationem quae faciunt, styptica Veg. 5, 9, 3.

Consolando restituere servi voluntatem in dominum V. 1, 17, 7.

Consonant vehementer apes V. 3, 19, 30.

in Consortium operum comparantur iumenta C. 6 pr. 6.

Conspergito vinum vetus C. 12, 39, 3. conspergitur aqua mulsa farinae triticeae C. 6, 17, 7. tanquam farina C. 12, 38, 2.

Conspersio crebra salis P. N. 13, 3.

Conspersus. conspersam sale carnem C. 12, 53, 3. ervum, eicerula conspersa C. 6, 3, 8. — conspersa polenta mulsa aqua C. 8, 17, 8. et subacta farina aqua C. 8, 7, 3. conspersum aqua mulsa semen detritum, h. e. subactum C. 6, 12, 4. ut conspersio Fulg. 1. Cor. 5, 7. est φύμαξ Gesa. graece δίχτυον.

Conspicitur terribilior niger canis C. 7, 12, 4. hirundo C. 11, 2, 22. conspici numerosissimus foetibus C. 3, 10, 17.

Conspiratus sanguis Veg. 3, 30, 1. *i. e. densatur, constrictus: sed in libris scriptis rectius est: sanguis conspicitur uberis venae similis.*

Conspissata vinacea C. 12, 43, 12. Conspurare cibos et aquam proluvie ventris C. 8, 3, 9.

Consternere et construere opere signino ad Col. 8, 17, 1.

ex Constipatione vitium Veg. 2, 11, 2.

Constituere villam, *h. e. de ea constituenda praecepere* C. 12, 2, 1. de numero pastorum angustius vel laxius V. 2, 40, 11. ex mari reditum C. 8, 16, 6.

ex Constitutione Domini C. 1, 8, 13.

ad Constitutum venire serius V. 2, 5, 1.

Consto. Constat aqua Cat. 155, 2. dum constat serenitas P. S. 2. constat villissime C. 9, 1, 6. constat numerus 6, 23, 3. constabit parvo, si P. F. 9, 12. Constans viribus et forma equus P. Mart. 13, 4.

Constrata culmis stabula C. 7, 3, 8. silice area C. 1, 6, 23.

Constricta uva P. O. 22. *ἰσχυρὰ-στία i. e. exsiccata.*

Constrictiones alternatae P. N. 22, 1. *h. e. strata.*

Construere armentis *h. e. foeturae operam dare* P. Mart. 11, 4. *Vide etiam consternere.*

Consudascere in qualis C. 12, 48, 2. *Codd. consudescere habent.*

Consudant herbae conditae C. 12, 7, 2. consudent oves Cat. 96, 1.

Consue quoque faciunt V. 2, 9, 13. — Consuefiunt feri per mansuetos, *sciuntur, domantur* C. 8, 10, 1.

Consuescimus invencum sralro C. 6, 2, 9. consuevere libero victu C. 8, 15, 7. Consuescat pulvere planta C. 10, 153. — Consueverunt non usagis humo quam staguo amphibia,

sedes habent, C. 8, 13, 1. — *Sed pro consuefaciat* C. 11, 1, 19. consuescere vitem humori C. Arb. 1, 5.

Consuetudo ab antiquitate deflexit C. 3, 48, 1. quae magis in consuetudine est C. 4, 29, 7. — Consuetudini Latinae tradidit Cicero oeconomicum Xenophontis C. 12 pr. 7. in consuetudine Graeca C. 3, 2, 28 et 30.

Consuetus otio, aleae C. 1, 8, 2. consuetae una pecudes V. 2, 3, 2.

Consulere fructui C. 4, 24, 4.

Consultus disciplinae C. 11, 1, 12.

Consummatio, collectio in unam summam C. 12, 13, 7. susceptae professionis C. 9, 2, 2. consummationem habere minimam C. 1 pr. 7.

Consummato partu, incubare incipiunt gallinae C. 8, 5, 5. consummata operibus cereis C. 9, 13, 11. — consummata scientia C. 11, 1, 11. — consummatum in assem pretium C. 3, 3, 8. consummata iugera vinearum C. 3, 9, 6. quae consummatis efficiunt C. 5, 2, 10.

Consummo. Consummat xxiv. M. *h. e. in unam summam computatus fuit* C. 3, 5, 4. *conf.* 3, 3, 10. consummare numerum C. 5, 3, 4. — consummantur partibus suis pulli C. 8, 5, 12.

Consumta bruma C. 11, 2, 2 *est confecta, ubi vid.*

Consurgit limen in altitudinem C. 7, 9, 13. consurgunt vineta C. 1, 1, 5. consurgere C. 3, 11, 5.

Contagio in pecore C. 7, 5, 6 et 16.

Contagiosa passio Veg. 1, 14, 2. est scabies Veg. 5, 70, 1.

Contemperare *h. e. commiscere medicamenta* Veg. saepe v. g. 6, 9, 7. ad Contemplationem suam dirigere C. 3, 12, 4.

Contenebrevit V. 2, 2, 11. *Respon-*

dere hoc verbum Graeco συσκατάζειν, quo tui Demosthenes contra Cononem p. 4257. ed. Reisk. et Xenophon. Cyrop. 4 observat Victor. VV. LL. 35, 2. Gesn.

Conterminus, vicinus C. 4, 3, 7.

Conterere orbem Cat. 3, 5.

Conterere boves C. 9, 7, 3. not.

Contextu rariore fiacellae P. O. 49.

Contextus vimine saccus C. 9, 45, 42. contexta crasso vimine C. 42, 54, 2.

Contiguationis ratio P. 4, 9, 2.

Contigua villae C. 7, 3, 49. not. ubi alii libri continuis habent.

Continentia tria in spica h. e. connera, coherencia V. 4, 48, 4.

Continet villicum mulier contubernalis C. 4, 8, 5. continere sub tecto pecudem C. 7, 40, 3. tecto praegnans pecus C. 6, 27, 44. continendi sunt cavea cum matre C. 8, 5, 47.

Contingit palumbos pinguissimos facere C. 7, 8, 4. contingunt nobis gratuita C. 9, 8, 4. quae dono vel aucupio contingunt C. 9, 8, 5. — contingere penora et contrectare C. 42, 4, 3. apum terga festucae rubrica illitis C. 9, 8, 8. contingitur sale caseus C. 7, 8, 4.

Continuati clunibus diversi assistant tauri V. 2, 9, 3.

Continuis villae vide Contiguas.

Contra hoc aviarium est aliud minus V. 3, 5, 5. contra aurum veniunt V. 4, 2, 40. quae illic omnia contra aurum. i. e. magno venenot: pretiosissima sunt. Vide inter Postumas Pontederæ Annotationes ad h. l. septentrionem pascere P. lul. 4, 4. ventum pascere C. 7, 3, 42.

Contractu acinorum V. 4, 68.

Contrahere noxam C. 6, 27, 8. cum agricolatione C. 4, 4, 45. contrahentibus rugis crispae olivae P. N.

22, 4. contrahitur plus nummorum C. 42, 50, 20.

id facere est contrarium h. e. noxium C. 8, 47, 5. 9, 44, 2. coll. 2, 2, 27. Cicero ad Div. 40, 31. pro contra Codd. praebent contrarium et Edd. primae V. 41, 4, 22. Vide etiam ad 3, 2, 4. in Postumis Pontederæ.

Contribuere duas alveorum plebes in unum C. 9, 44, 4. apibus examen novum C. 9, 43, 9. semina C. 3, 4, 5. viti adminiculum C. 5, 5, 8. contribuerim leguminibus C. 2, 9, 47. contribuitur nunc Piceno agro C. 3, 3, 2. contribuuntur generibus species C. 2, 2, 2. colores campis C. 2, 2, 15.

Contristatae gravi servitio C. 8, 8, 4. iniuria C. 9, 44, 41.

Contristat vina amaritudo P. Ian. 43, 1. contristari aestu, caloribus C. 3, 2, 20. 3, 20, 4. 3, 21, 8.

Controversae perticae Ca. 4, 3, 1. no.

Contrudere in dolium V. 4, 54, 2.

Contubernalis, servus maritus C.

12, 3, 7. 42, 4, 4. mulier C. 4, 8, 5.

Contubernium C. 42, 4, 2.

Contueri pecus V. 2, 5, 46.

Contumacia perversa C. 6, 2, 44.

Contumax ad concubitus C. 8, 2,

8. servitio C. 6, 37, 4. contumaces

boves C. 6, 2, 10.

Contundere colla C. 6, 2, 8. 6, 44,

3. iras C. 6, 2, 4.

Contusae in (h. e. cum) lentisco

oleae Ca. 7, 4. V. 4, 60. P. Victorius

VV. LL. 32, 22. respondere his ait

ras, quos cives sui vocent acciaccate;

pro lentisco autem adhiberi sua aetate

arborem Medicam. Gesner.

Convalescit caulis, i. e. magnus et

validus fit P. F. 24, 6. convalescunt

semina facilius, h. e. comprehendunt

C. 4, 46, 4. 3, 3, 4. convalluit opinio

inveterata C. 3, 7, 2. cum conva-

luerunt arbores V. 4, 23, 6. quoad

convalluerunt agui recens nati V. 2,

2, 45. ubi convalesciat agni C. 7, 3, 49 *conf.* P. lul. 4, 3. *Sarpe cum coalescere permittitur.*

Convallis cava V. 1, 42, 3.

Conveniunt se venae Veg. 3, 40, 2, conveniunt in Columellani Ca. 24, 4, — conveniunt aemina spargi C. 44, 3, 57. possum aliquatenus convenire i. e. assentire C. 4, 29, 2. *sed Edd. pr. convivere habent*

Convertere atabulum C. 7, 6, 6, converti et emundari d. bet locus C. 8, 8, 6. *vid. conversus.*

Conversatus equis asinus C. 6, 37, 8.

Conversio h. e. pars in *supplementum converso* C. 6, 47, 6.

Conversor. Conversantur apes cum parentibus C. 9, 44, 4.

Conversus a verro. conversa et munda villa Ca. 143, 2. conversum sinum progerere C. 4, 6, 22. *Priestorum* L. 40. p. 408. *laudat Schottgenius.*

Convexare animal Veg. 5, 47, 6. illa Veg. 5, 64, 3. *not. 4, 25, 4.*

Convictum cum domestico habere C. 4, 8, 5. externum vitet C. 44, 4, 43.

Convicia ranae C. 10, 42. quod quid Convincit C. 3, 3, 6. *pro conlicit edito antea.*

Convivia lactis pratis virent C. 40, 284.

Convolve in melle Veg. 5, 65, 8.

Convolutus in vinea ne fiet Ca. 95, 4. *Plantae Castell.* 4, 2, 63. involvolum, quae in pompini folio inarta implicat se. Graece ὄψ, ἴσας quos Theophr. C. P. III. 27. nasci ait τοῖς βοτάνοις, coelo austro et humido, contra non nocere, ὅταν εὐπρεπὲς τὰ καὶ μὴ εὐπρεπὲς καὶ εὐπρεπὲς ὁ τόπος ὑπάρχῃ. In Etruria gemmas vitium visco circumlini in hoc usu testatur Mathiplus ad Dioscor. V. 484.

Conus. coni cupressini C. 6, 7, 2. fructus cupressi. Graece κώνοι sunt fructus pinorum et picearum, quae hinc κωνοφόροι, ut cupressus Latinis conifera.

Conyza herba P. 4, 49, 3. MS. Cnizae.

Cuolescere *Vide in coalescere.*

Cooperculis erosis P. lun. 7, 9.

Cooperit se multa fronde C. 5, 6, 36. nutrit ova P. 4, 29, 2.

Coopertoriis involutum animal Veg. 3, 77, 5.

Copulare arbusto vitem Ca. 7, 4. caput animalis ad pedem Veg. 3, 49, 2.

Cophinis indita terra stercorata C. 44, 3, 51.

Coquinae fusoria P. 4, 37, 4.

Coquit locum sol V. 3, 44, 2. coquant sol ac luna arbores V. 4, 7, 4. coquantur celerius uvae V. 4, 7, 4. 4, 54, 4. — coquere calcem Ca. 38. *aliquoties.* carbonem Ca. 38, 4.

Cor. Cordi sunt gregibus pabula V. 2, 40, 3.

Coracinus piscis contra formicas *prodest* P. Mar. 40, 29.

Coramhle oculis inimica C. 40, 478.

Corbicula P. F. 40, 6.

Corbis. ad corbem venit frumentum ex area V. 4, 52, 2. corbis pabulatorius C. 6, 3, 5. *not. C. 44, 2, 99.* corbe dividere Ca. 436. *not.* Corbis Veg. 3, 33, 4. *ubi ante est curcum.*

Corbulae aliquot uvarum V. 4, 45. Americae Ca. 44, 5. C. 42, 50, 8.

Corvyras quid egerit Varro 4, 4, 5.

Cordiacum superimponere Veg. 3, 60, 1. *not.*

Cordulenses lanae C. 7, 2, 4.

Cordulae intestinorum Veg. 2, 28, 47. *Quid si choctulae, parvae chondae, intestina tenuia quae chordis fidium adhaerent, Vel sunt appōla re-volutiones intestinorum.* Suidas Kap-

δύλη· πᾶν τὸ συνιστραμένον. *Hæc Clarissimus Plautius apud Gesner.*

Cordus Melanthius V. 2, 3, 1. u. no.

Cordum olus C. 42, 43, 2. foenum autumnale Ca. 5, 8. C. 7, 3, 21. agni cordi vide chordi. *Bonis ergo auctoribus etiam Cordiam gentem ex casu auctoris sero nascentis nomen invenisse putat Havercampius ad Vrainiana numismata p. 412. Gesner.*

a Core (κόρη) pupilla oculi dicuntur Stenocoriassis, Platycoriassis, Ilypocoriassis Veg. 3, 16.

Coriaginosi equi Veg. 2, 10, 2. a vermihus Veg. 2, 16, 1.

Coriagio C. 6, 43, 2. Veg. 4, 42, 1. 5, 3, 1.

Coriandrum. Coriandri viridis succus adv. profluvium narium C. 6, 33, 2. Coriandri satio et cultura C. 44, 3, 29. Pa. Mart. 9, 45. Coriandro emendatur odor horrendus olei P. N. 20, 3. Coriandrum viridem Veg. 2, 35. Coriandra famosa C. 10, 244.

Corio depia Ca. 435, 3. *Coriorum dependorum ad usum lororum modum breviter exponi in nota. Deinde invidi in locum Aristoph. Nub. 4249. ubi Strepsiades pinguem fornicatorem deridens in unum utris præparare mallet: ἀλοὶ διςπαχέεις δναὶ· ἂν οὔτοι — ἢ γὰρ χωρῶσται· ὅθι Scholia: τὰ γὰρ παχέα ὑπὸ πιμαλῆς τῶν διευμάτων ἀλοὶ μαλαττόμενα εὐρύτερα γίνονται, ὡς πλέον χωρεῖν μέτρον. Suidas in ἀλοὶ ita: ὡς ἐπὶ ἀσχοῦ ἢ λόγον ποιοῦμενος, οἵτινες συμπιέζονται ἀλοὶ βελτίονες γίνονται — τὰ γὰρ παχέα et reliqua ut in Scholis leguntur. Unde apparet, utres simili ratione apparatus fuisse ut lora, ex coriis crudis et recentibus. Vsum talis hunc ex Plinio annotari in nota; sed nunc video, nihil esse necesse, ut alumen intelligamus. Ceterum coria nostralia apud Catonem L. e. opponuntur peregrinis,*

Carthaginensibus credo, παρχηδόνων λόφον nominat Hippocrates, quem male viri docti interpretantur de cortice corii: est enim ipsam corium λόφος, a λέφω, unde λόφος, et, de quibus in nota dixi, πυρσολόφος, lora, ex coriis, igne siccatis, facta. — Corium si difficulter dimittant amygdala P. Jan. 45, 22. mali cydonii P. O. 20, 1. sine corio ervum Veg. 4, 44, 1. mali granati Veg. 3, 56, 2. — Corium pavimenti Ca. 48, 7. corio simili obducti parietes P. 1, 47, 2. Coria tria in parietia tectura, et quartum subtilius P. 1, 45. conf. 1, 44, 2. Corium etiam summae partes in acervo granorum P. 1, 49, 3.

Cornelius Merula collocatur V. 3, 2, 2.

Cornei clavi Ca. 48, 9. ex como. Corneum solum V. 2, 9, 4.

per Corniculum infundere faucibus C. 7, 5, 15 et 20.

Cornu caprinum in remediis Veg. 5, 1. Cornua infima Ca. 72, in ariete et capro qualia probentur V. 2, 2, 4. C. 7, 3, 5. in bove nigrantia V. 2, 1, 14. cornibus præfractis remedium C. 6, 46, 2. Cornua arietina circa radices fici obruntur pro caprificatione P. Mar. 10, 28. — Cornum cervinum incendendum V. 3, 19, 14. eorum etiam e MSS. notamus C. 7, 40, 3. 6, 2, 7. add. Heins. ad Ovid. met. 2, 874. Saepissime etiam Cornum MS. Corbei. Vegetii v. g. 5, 23, 3. Multa item Rhodius Lex Scribo. — Per cornu infundere C. 6, 2, 7. 6, 40, 1. dare C. 6, 27, 14. demittere C. 7, 40, 3. Vid. Ad cornu sub Ad. Cornu infundi medicamentum eanibus iabet Nemesia. Cyneg. 228. Fuit ergo pro infundibulo vel strigili. G. — An etiam mensurae nomen? Ita videtur Veg. 6, 9, 4. G. — De cornu pro ungula ad V. 2, 7, 2. Add.

ista: donec obdurescat in cornu Veg. 3, 56, 2. donec cornu ungulam (*forte* ungula Gesner) faciat Veg. 3, 57, 2. *it.* 4, 47.

Cornum *fructus*. corna ut eondiantur C. 12, 40, 3.

e Cornu arbore pastus apibus noxii V. 3, 46, 22. Theophr. C. P. 4, 1. τὸ κέρανον χεῖρον ἡμιορδομνον γένετα. Dubitat tamen ipse 3, 14.

Coronam in focum indere Ca. 143, 2. coronae in modum contorti coles C. 5, 6, 22. in coronam religantur palmites C. 5, 5, 13. — Coronae caelestia ortus C. 14, 2, 74. — Coronae in parietibus prominentes P. 4, 14, 1. Sic coronae Ca. 6, 3. *videntur loca aliquantulum edita, quibus termini agrorum signantur. Ita certe nuntitur vox apud Fronti. de colon. p. 114. it. p. 131. Goea. Similiter fere interpretatur Turnebus 25, 49. Varro 4, 24, 3. ubi refert Cato 1. c. simpliciter circa fundum. Coronam igitur forte dixeris etiam aggerem exteriorem urbis.* Gesner. — Coronae mediocres superpositae ungulis (*equorum*) C. 6, 29, 3. *not.* C. 6, 15, 2. Veg. 1, 13, 1. 4, 25, 6. 2, 28, 30, 3, 53, 2, 4, 17. Sunt quae Graeci μισοκύνια et μετακύνια vocant. Hippiatrica p. 263. στρίμματος γενομένου ἐν τῷ μετακύνιῳ ἢ κυνόπλῳ λεγόμενῳ — τὸ δὲ κύνακλον δὲ στεινὰν λεγούσι. p. 265. περιστεινὰν δicitur.

Coronamenta omne genus Ca. 8, 2.

Coronulae in pedibus equorum, *ead.* quae coronae Veg. 3, 55, 2.

Corporatio et statura bovis C. 6, 2, 13. *ad.* incorporatio. *dedimus* in comparatione.

Corporatura pecoris operarii bimilis et modica esse debet C. 6, 2, 15.

Corpulentum pecus C. 6, 3, 5.

Corporis animalium figura et ha-

bitus C. 3, 10, 11. habitus pro regionis caelique statu variat C. 6, 4, 1. parti suum cuique attributum officium C. 3, 10, 13. — Corpus hominis per annos plurimos innoxium servat mel C. 12, 45, 4. — Corpus arboris totum P. N. 4, 2. matris, ulmi C. 5, 6, 14. vitis C. 5, 5, 11. in corpus nudatur ulmus C. 5, 6, 16. — Corpus aequum vini et defrutum.

Corpuscula habitatorum P. 4, 3.

Correperuat intra murum patres fam. V. 2 pr. 3. C. 4 pr. 15.

Corrigere perperam facta C. 14, 4, 9. cathenas clavis Ca. 13, 9.

Corripi morte C. 6, 34, 2.

Corroborat se vinea in pedationem C. 4, 12, 2. — corroboraverint, *intransit. varia lectio* C. 5, 5, 6.

Corruda simillima filo asparagi Ca. 10, 375. *not.* ubi et quomodo serenda Ca. 6, 3. *not.* V. 4, 24, 4. C. 11, 3, 43. *Pallad. Febr.* 24, 8.

Corrugatur oliva C. 12, 50, 19.

Corrumpunt rem dominorum C. 14, 4, 6. corrumpere manibus glandulas, ut velut vanescendo sanentur Veg. 2, 24, 1.

Cors vide Cobors.

Cortex. corticem oppicatio Ca. 120. *scilicet suberis, γαλλόν*, regio ferulae vel corticia ferax i. e. *suberis* C. 14, 2, 90. 9, 6. *not.* Corticem ducnot ulcera Veg. 4, 5, 1. corticibus similes aquamae Veg. 1, 9, 2.

Corticata pars sarmenti P. Mar. 4, 2. *piz* C. 12, 23, 1. *not.*

Corticis pilae V. 4, 40, 1. *not.*

Corticulis baccae resolutis C. 12, 47, 10. 12, 50, 10.

Cortina plumbea Ca. 66, 1.

Cortinale (*cilla*) ubi fit defrutum C. 4, 6, 19.

ad Cortyniam Getae V. 4, 7, 6.

Corus ventus, *ad.* Caurus C. 14, 2

63 et 65. it. 93. Coro dies frigidus C. 44, 2, 24.

Corycius C. 9, 4, 4.

Corycon florere croco C. 3, 8, 4.

Corydonis opes C. 40, 298.

Corylo Ca. 18, 9. C. 7, 9, 6.

Corymbo purpureo glomerata C. 40, 237. corymbos croceos C. 40, 304.

Cossinius collocutor V. 2, 4, 4, 2, 40, 4.

ad Cossos medicinae Veg. 2, 47, 4, 2, 25, 5, 6, 16.

Costatus bene bos V. 2, 5, 8.

Costum s. costus C. 42, 20, 5.

Cotonea mala V. 4, 59, 1. Ca. 7, 3. *vid.* Cydon.

Cotulae duae ciceris P. O. 44, 44. *vid.* cotyla.

Coturnices advenae V. 3, 5, 7. Quod quidam graecum ὄρνις ad originem vocabuli referunt, falsum puto, contra derivo a κόττος, κόττις, gallus et dorico ὄρνις pro ὄρνις, ut spinthurnix seu avis incendiaria dicta fuisse videtur a ὀρνίγγος, ὀρνίς, ὀρνίθας et ὄρνις, non a ὀρνιθῆρ, sciotilla.

Cotyla mensura Veg. 3, 6, 8. et saepissime.

Coum vinum facere Ca. 442, 4.

inter Coxas suas mittit caudam bos strophosus Veg. 3, 57, 2.

Coxendicibus crassis boves V. 4, 20, 4.

Crabrones spibus infestae P. Aug. 7.

Crassameo in imo aquae requietae C. 42, 25, 2. doec crassamen in modum faecis existat C. 42, 41, 3.

Crassamentum in imo simile faeci C. 42, 42, 4.

Crasse illinire mala C. 42, 44, 5.

Crassescunt turtures milio C. 8, 9, 2. i. e. pinguescunt.

Crassitudo Ca. 39, 2. C. 4, 30, 4. crassitudinē conualescunt C. 4, 6, 4.

ad crassitudinem oxymellis Veg. 3, 48, 4.

Crater, sidus C. 44, 2, 20 et 65. —

Crate inducta coaequare glebas C. 2, 48, 4. hic ocae vicem praestat. — in crate siccantur uvae C. 42, 46, 2. crates ficariae Ca. 48, 2. pastorales C. 42, 45, 4. stercorariae Ca. 40, 2, 44, 4. *add.* Scheffer. de re vehia. 2, 20. — Crates favorum P. Iun. 7, 4. — alternae haccarum h. e. strata P. N. 22, 4. — Cratem facit vitis C. 4, 2, 4 et 2. alio sensu P. 4, 6, 18. crates facere i. e. strata. crates prati P. S. 40, 4. Crates, κρατήριον Veg. 2, 23, 5. Pollux 7. sect. 142.

Craticulae lucernae Ca. 43, 4. *not.*

Craticulatum Veg. 5, 2, 5. *not.* et p. 36.

Craticia podia P. 4, 49, 2. *no.*

Cretiacus vel Creticus, equi vitium Veg. 4, 25, 5. *not.*

Κράταστῆρες nervi C. 6, 26, 2. P. Mai. 7, 4.

Crema ligna C. 42, 49, 3. *not.*

Crema. Cremare equum sut stigare Veg. 4, 26, 4.

Cremor Ca. 86. ptisanae Veg. 4, 26, 4. Ita vocari χυλόν sive succum ptisanae notavit Marsilius Cognatus Var. observ. 4, 30. Scaligerana prima p. 52, 53. Crema vetustissimum verbum Galliae Cisalpinæ faciunt, unde Galli nomina fecerint Cremonae propter soli ubertatem. Latine igitur cremorem esse vocem Gallicam vetustissimam, quae significet succum expressum ex aliquo grano aut semine. Posteriorem locum Schoettgen. priorem Gesner annotaverat. In Thea. L. L. cremori apponitur graecum κρέμνον, quasi inde deductum sit latinum vocabulum; sed graece τὸ ἀπὸ κρέμνον ὄσπον est, quoniam Latini ptisanae cremorem dicunt. Cangius ex Fortunati Poem. 2, 43. ponit: asperi digitos

per lacteae munera pressas; et stat
picta maous heic ubi crema rapia.

Creo, creare, generare, parere
P. 4, 29, 4. F. 26, 2. quod creante
asino nascetur P. Mar. 44, 2. si
cresce mares volueris P. Mar. 44, 6.
*h. e. facere ut laurus procreet. si quem
creare mulorum geous delectet P.
Mar. 44, 4. Sed si creari mares vo-
lueris P. lul. 4, 4 — De vegetabili-
bus. Creare materiam C. 5, 5, 31.
creat uvas insitio C. Arb. 9, 1, 3.
Armentum non creat, quod id agro
natum V. 2 pr. 4. *h. e. labore suo
producit. Creat minimum herbarum
stercus asini C. 44, 3, 12.**

Crepant poma i. e. finduntur P. Mar.
40, 4. teneri pompini digitis strin-
gentibus in pampinatione P. Mai.
2, 2.

Crepidinis obiectu C. 8, 47, 40. *da
margine dixit V. 3, 44, 2.*

Crepitacula aerea C. 9, 42, 2.

Crepitus creber in oppidis aut vic-
is V. 4, 20, 3. e motu frenorum V.
2, 7, 12.

Crepusculo, peractis operibus C.
42, 4, 3.

Cresco, qui postea creverunt *h. e.
posteri V. 3, 4, 7. comparavit Gesneri
Thes. L. L. Senecam Hero. Fur. 870.
tibi, mors, crescit omne, et recte
vidit cognationem verborum cresco et
cresco. Hinc crista, quae in Vindob.
Varronis Codice est cresta, dicitur
omne quod est agnatum, *πρὸς πρὸν.**

Creta ins. ad Cretae Cortyniam V.
4, 7, 6. an mel ibi ortum? C. 9,
2, 4.

Creta s. argilla P. 4, 34, 3. Cretae
pulvere radicibus. misso P. F. 25,
22. Creta Carica et Chalcidica V. 4,
57, 4. frumento aspersa. Plutarch. Q.
S. 6, 3. de ἀργίλῳ i. e. argilla: ἔτι
δὲ καὶ καταχυμένην πρὸς αἶσαν ἐπι-
ματρὸν νοσὶ ἀνθρώπων ἀρρύνουσα καὶ

διόγκουσα ἐν ἀνθρώποις τοὺς πυλῶν.
Cimolia C. 6, 47, 4. Veg. 2, 29, 3,
49. cretas Cimolias Veg. 3, 8, 2.
eruda Ca. 39, 2. figuli P. F. 46, 3.
figulorum, figularis argilla C. 3, 44,
9, 5, 8, 6. nct. 6, 47, 6, 8, 2, 3. Veg.
3, 4, 38. qua fiunt amphorae C. 42,
43, 5. foasilia, qua stercorantur agri
V. 4, 7, 8. nigra Veg. 3, 29. Pro-
methea C. 40, 59.

Cretellae vid. Crit.

Creteusibus vini conditura oraculo
monstrata P. O. 44, 43.

Creturæ sextarii tres P. 4, 24, 3.
*h. e. excretarum sordium frumenti.
Vid. Excreta tritici. it. Excremeota
frugum.*

Creti bene cineris P. N. 22, 3.

Cretous locus Ca. 8, 4.

Cribellato cineri P. 4, 44, 3.

Cribello spisso cernimus P. lun. 44.

Cribrata aromata C. 42, 54, 4.

Cribrum farinarium Ca. 76, 3. *not.
viciarium vel loliarium C. 8, 5, 46.
cribro excutiente in pulverem dedu-
cere P. O. 44, 43. cribrum parare
lecto ratibus subtento Ca. 25.*

Criminosum est seotatori C. 4, 3,
44.

Cripi pampioacea C. 42, 20, 5. *not.*

Crispetur tellus apio C. 40, 166.

Crispus subtili nebula aër P. Aug.
8, 4. crispa brassica, apiacon Ca.
457, 2. crispae frondis apium C. 44,
3, 33. crispum, crispissimum folium
C. 44, 3, 26. crispae, rugis contra-
hentibus, olivae P. N. 22, 4.

Crista. Vide cresco.

Cristulae rutilae C. 8, 2, 8.

Critellae ex ligno Veg. 5, 40, 2.
*Ita adnotavit Causius, pro elutellis
poni. Intelligo machinam ad elutellis-
rum similitudinem facta corrigendo
collo animalis. Ita cephalargia pro
cephalalgia etc. Gess.*

si Crocinabuntur iumenta Gargil.
13. *quid sit mihi N. L.*

Crocendili pellis superstitione adhi-
bita P. 4, 35, 44.

Crocomagma P. O. 14, 7.

Crocus Siculus, bulbus C. 9, 4,
4. Veg. 6, 22, 1. et saepe croci satio
V. 1, 35, 1. P. F. 21, 3. croco florere
Timolon et Corycon C. 3, 8, 4. fla-
rens croco romanus hortus C. 3, 8,
4. Croci manus *vid.* Manna.

Crotus equus caelestis C. 10, 57.

Cruditus *h. e. acerbitas, vel fractus
acerbi* P. F. 9, 43. — Cruditatis homi-
num signa, quae cura C. 6, 6. *int.*

Crudus. crudo latere C. 9, 1, 2.
cruda muria C. 12, 6, 2. crudo sparto
C. 12, 19, 4. *not.*

Crumena capistri genus Veg. 3,
33, 1. *not.*

Cruore obscuro C. 10, 360. *men-
struorum.*

Crux fractum ut curetur C. 7, 5,
18. — ab ipso aphoris crux C. Arb.
16, 3. crux vitium P. 4, 35, 6. *Sic*
C. 3, 10, 2, 3, 18, 5, 4, 24, 4 et 6.

Crusta P. Nov. 22, 3. *quod alibi
strutura, crates.*

Crustuminus ager V. 1, 14, 3 et
15. Crustumini pira C. 6, 10, 18, 12,
10, 4.

Crux, augurum ius summa crux
C. 1, 7, 2. Crucibus suspensae volu-
cres nocturnae in hortis C. 10, 349.

Cubiculorum mensura P. 1, 12.

Cubilia substernantur fronde V. 2,
9, 13. gallinarum V. 3, 9, 7. C. 8,
3, 1. pavonum V. 3, 6, 4. taparum
P. Mart. 9, 4.

Cubitilis mensura P. F. 18, 6.

Cubitantes humi pavones C. 8, 14,
17.

Cubitorem hominem fame et siti
emendare C. 6, 2, 11.

Cuculiones arrire Ca. 2, 3. *Vide
not in Centones.*

Cuculli sagati C. 11, 1, 21. cucullis
sagis C. 1, 8, 9. cucullas vocavit po-
sterior actus Ennod. ep. 9, 14. Accipi
cucullam etc. *Imaginem exhibet Pi-
gnorius de serijs. Vid. etiam Casaub.
ad Capitol. Verum p. 445, et eodem
vol. p. 876. Gesner. Palladius 1, 43,
4. tunicas pelliceas cum cucullis inter
instrumenta rustica recenset, quae vi-
dentur eadem esse cum sagis.*

Cucumis. Eius genera, satio, cul-
tura C. 11, 3, 40. 10, 234 *it.* 380 *sqq.*
P. Mar. 9, 7. anguineus contra cimi-
ces etc. laudatur V. 1, 2, 25. C. 2, 9,
10. 7, 10, 5. *Idem videtur agrestis,
qui facit contra pulices, mures, loquas*
P. 1, 35, 8 *sqq.* contra talpas
P. Mar. 9, 4. contra animalia subter-
ranea P. S. 3, 2. *Nec diversus poto,
aslinus, cuius radices commendat*
Veg. 3, 6, 5, 3, 28, 4. ubi et silvati-
cum vocat. Gesner. *Quae de auxilio
pitoni Graecorum disputata sunt ad
Palladium et Columellam lucem no-
vam accipient ex loco Aeneae Tacitici
cap. 29. ubi pugiones clam inferuntur
urbi: σιτανύχον δὲ ἰσχυροῦς καὶ ἐν
σικλοῦς πίτονι γυμνὰ ἀνωγυλῶν κα-
τὰ τοῦς πυλῶνας τὸ σπέρμα τῶν
σικλῶν.*

Cucurbita C. 10, 234 *sqq.* *it.* 380
sqq. 11, 3, 48. P. Mart. 9, 16. cucur-
bitae iuvant citrea in vicinia satiae P.
Mar. 10, 15. cucurbita Aegyptiaca,
coloquinthis Veg. 1, 17, 7. viridis
Veg. 3, 4, 31. Alexandrina arida ad
usum vasorum idonea C. 11, 3, 49.

Cucurbitina pira Ca. 7, 4.

Cudere frumenta in area C. 2, 10,
14.

Cuferion, vitium equi, qui cufer-
inus inde dicitur Veg. 3, 37. *not.*

Cukita Ca. 11, 5. *Vide Addenda
post Palladium.* — euleitae et colu-
mellae in oratione V. 3, 5, 14.

Culex ne tenera folia consumat,

C. 41, 3, 60. *not. ne hortos infestet* P. 4, 35, 2 et 8.

Culigna vini (κὺλῖγν) Ca. 432, 1.

Culinae locus V. 4, 43, 2. in ea cibus capitur C. 4, 6, 3. *vide not. ad* V. 4, 43, 1. Col. 2, 45, 7. *vide etiam ad* C. 2, 45, 7.

Culleare labrum Ca. 454.

Culleus. in culleus singulos quadrigenae et singulae urnae dandae Ca. 448, 1. Cullea dena vini ex *Caetone* V. 4, 2, 7. Culleum pro culleorum Ca. 44, 1. *Caeterum uno l scribunt hoc nomen editi ante Victorium.*

Culminia olea C. 5, 8, 3. 42, 49, 3. barca C. 42, 52, 1.

Culmus. stramenti summus V. 4, 48, 3. *sed ibi rectius* Cod. Vindob. culmen habet. *Ovidius Fastor.* 4, 734 durae culmen inane fabae vocat, quod antea stipulasque fabales. Seges cum parte culmi demessa C. 2, 24, 3. culmi fabae C. 42, 46, 3.

Culpa coloris h. e. vitium P. Mar. 43, 4. culpa fuit non cepisse C. 5, 4, 2.

Cultellus osseus C. 42, 44. *Plura de eiusmodi cultellis, non superstitione, sed cum causa adhibitis, Rhodius ad Scribo. comp.* 83. p. 448. Gesner.

Culter osseus C. 42, 45, 4. *vid. modo dicta in cultellus.* culter falcia C. 4, 25, 3. ad cultrum emere bovem V. 2, 5, 44.

Cultores alveorum C. 9, 3, 4.

Cultura partis accuratior tantundem praestat, quantum universi fundi cultura minus accurata C. 4, 3, 6. duabus viis utitur V. 4, 48, 7. culturae forma V. 4, 7, 2. culturam sarritivis exigit C. 44, 3, 36. culturae caeterae C. 44, 4, 30. culturarum officia C. 44, 2, 3.

Cultus agrorum C. 2, 40, 4. vinearum C. 44, 2, 48. hortorum C. 40,

4 et 424. arundinetis idem est, h. e. eodem modo coluntur C. 4, 32, 3.

Cum eo praeterea per pleonasmum V. 3, 5, 2. Cum eo h. e. ea conditione C. 5, 4, 4. *iq' q.* cum decimo redit semen, *zehnfaltig.* V. 4, 44, 4. — Cum loris ornata iuga Ca. 40, 2. cum melle oblinito Ca. 77. cum stercoreata terra completo C. A. 4, 5. cum vino et oleo ungere Veg. 4, 44, 8. cum tabula verberare Veg. 4, 27, 2. cum passo potionabis Veg. 2, 6, 4, 2, 10, 9. cum fibulis consueto Veg. 3, 34. — Cum subito h. e. simulatque C. 9, 9, 3. cum et — tum et C. 4, 8, 48. nisi alterutrae particulae glossae sunt. Gesner.

Cumae C. 40, 130. Cumaea brassica. *Vide in* Brassica.

Cumanus pulvis ad P. Com. p. 465.

Cumanum caementum ad P. p. 465.

Cumino grata melanthia C. 40, 245. Cuminum Africanum Alexandrinum Veg. 4, 42, 4. 3, 24, 42. rusticum 2, 42, 4. 3, 2, 42. agreste contra pulices P. 4, 35, 8. satio et cultura P. Mart. 9, 47. Febr. 24, 44. *Silvestre ab hortensi genere diversum est* Linnaei Lagoecia cuminoides.

Gummi, gummi Ca. 59, 4. Gr. κόμμη.

Cumulare commissura renum Veg. 6, 4, 2. 6, 2, 2. Codd. columellare.

Cumulata ligula salis C. 42, 24, 2.

Cumulum addere foeniculae V. 4, 49, 4.

Cunctantur parere in servitute C. 8, 45, 7. cunctans ad opera C. 44, 4, 44.

Cuneati agri dimensio C. 5, 2, 4. cuneata forma C. 5, 2, 4.

Cunela pro cunila scribitur C. 6, 8, 2, 7, 5, 48. et alibi P. D. 3. P. F. 24, 9. *Cunela etiam vult Salmas. apud Io. Rhod. ad Scribo. comp.* 124. p. 498. Gesner.

Cuneolum praemittere P. F. 47, 3.

Cuneus ferreus vel osseus in insitione C. 5, 44, 4. C. Arb. 26, 3. P. F. 47, 2. affligitur P. N. 7, 5. premittitur h. e. *deprimitur vel imprimitur* P. O. 42, 2. cuneus tediae radicibus inseritur P. Ian. 45, 3. mergitur *ibid.* s. 9. imprimitur *ibid.* s. 44. figitur P. Mar. 40, 30. *quae sunt remedia feracitatis: ita etiam lapis* P. F. 25, 45. P. Mar. 8, 2. *vid.* clavus, Epiurus, Palus. Cunei Ca. 40, 3. 44, 4. cuneis anagnis circumfigi oportet columellam Ca. 20, 4. Cuneum in cella vinaria habet *Cod. Polit. cum aliis Cat.* 413, 2. *ubi vide* Pontederæ postumas.

Cuniculus, leporis species V. 3, 42, 6. — rivi perducatur C. 8, 47, 4. deductorius in stabulo Veg. 4, 56, 2. Cuuila bubula C. 6, 43, 4. C. 6, 30, 8. ubi Eumelus *ὀφύζων ἀγρίων* habet. *Est origanum: bubula dicitur, quia in remediis boum adhibetur. Vid. Bodaenus a Stapel ad Theophr. hist. plantar. 6. 2. p. 564. et Sulmas. ad Solin. c. 56. p. 900. Schoertha. nostras rusticis satureia C. 9, 4, 2. Vid. Salm. ad Sol. p. 904. transmarina C. 44, 3, 39.*

Cupa fieri ut debeat Ca. 21, 4. *græce κύπη. not. eupae minusculæ* Ca. 42. — cupae io cella vinaria P. 4, 48, 2. *not. 4, 38, 4. Vasa vinaria lignea, græce γαῦλοι, Itolis μαγγάνας, teste Suida in μαγγάνη et γαῦλος. Herodianus 8. c. 4. οἶνοφόρα σκεῦη περιπλοῦς ἐῦλου vocat.*

in Cupellis condiuntur pira P. F. 25, 42.

Cupidine perversa C. 42 pr. 9.

Cupresseta ut serantur Ca. 454, j.

Cupressini eoni C. 6, 7, 2.

Cupressi ad fines tuendos V. 4, 45, semeo cupressi V. 4, 40. vivae pro diicis V. 4, 26. Cupressus ad pedamen teres vineae C. 4, 26, 4. *Apud*

Cretenses κυριζομένη κυπάρισσος, αὐτὴ δὲ ἀπὸ τῆς τομῆς βλαστάνει πάντα τρόπον τιμονομένη καὶ ἀπὸ γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ μένου καὶ ἀπὸ τοῦ ἄνω. Theophr. II. P. 44, 2. ibidem etiam quercus (ὀρῦς) memoratur tonsilia. ut serantur et propagentur Ca. 28, 4. 48, 4. 454, 4. cypressi pilulae Veg. 5, 2, 3. 5, 66, 5.

Cuprei bidentes P. Iul. 5. *ad. Cyprei.*

Cuprinus clavus P. Ian. 45, 48. cuprinum acutum Veg. 4, 42, 2. 2, 3, 27. cauterium efficacius Veg. 4, 44, 3. 4, 28, 4. 3, 6, 44. 3, 64, 4. 5, 2, 6.

Cupulae minusculae Ca. 24, 3.

Curam statim sentiet, h. e. se curari Veg. 2, 36, 2. eurae fuit aquam inveterare C. 42, 42, 2.

Curatio mancipiorum non putatur plebeia Veg. pr. 40. vini odorator C. 42, 25, 4.

Curator apum C. 9, 9, 4 et 3. C. 9, 44, 3. aviarii V. 3, 5, 5. gallinarius V. 3, 9, 7. pavonini gregis C. 8, 44, 2.

Curatus. Sic curati h. e. saginati V. 3, 40, 7. — curatum caput hoedini h. e. *purgatum* Veg. 6, 8, 4. *Vid. Rhodii Lex. Scribo. — Curatiores erunt corpore* Ca. 403.

Curculio, genus exitii, ne frumento noceat Ca. 92. C. 4, 6, 45 et 46. ut necetur V. 4, 63, 4. non oritur, quo spiritus non pervenit V. 4, 57, 2. Curculiones exesse incipiunt frumentum V. 4, 63, 4. Gurgulio scribitur P. 4, 49, 2. et Iun. 3. Graece in tritico et hordeo nati vermes dicuntur *κίς*. Theophr. C. P. IV. 46. hinc *σῖτος κόπτεσθαι* dicitur, et *ἀκονος*.

Curcuma Veg. 3, 33, 4. *capistri genus vid. Dyfrenius. Est etiam in L. Leonia L. un. Cod. nulli licere*

in frenis (11, 11.) ubi recte ex Hesychio interpretatur Calucius Obs. 14, 20. Is enim illud Psalms ἐν χειρὶ interpretatur ἐν χειρὶ τοῦ κυρίου. Geiser. In Glossario Graeco est etiam χέρ-
νομος.

Curia, pro coenaculo V. 2, 9, 8. not.

Curiatia familia C. 3, 8, 1.

Curiose factum sinapi C. 12, 55, 2. curiosissime paugere vitularia C. 11, 2, 18.

Curiosi pastores V. 2, 3, 5.

Curus Dentatus C. 1. pr. 14. C. 1, 3, 10.

Curo. Curant aquam prope ut ait V. 3, 10, 28. nec de soli qualitate curant colocasiae P. F. 24, 14. curavi demonstrare P. O. 14, 1. et saepe otius. curabis interficere duces seditionum C. 9, 9, 7. allinire P. F. 33. abradere P. O. 12, 7. agitare P. O. 14, 15. excoquere P. S. 16. ferre C. 12, 22, 3. infundere P. Mai. 14. miscere P. Iuu. 12. siccare P. O. 14, 5. curantes aegrotis animalibus Veg. 6, 5, 1. curandum ulcera medicamentis C. 7, 5, 10.

Currere cogitur C. 6, 6, 5. — currit humor de plaga Veg. 5, 28, 2. et al. currentis aquae agilitatem stans imitatur P. 4, 17, 2.

Curatis etiam radicibus P. F. 10, 3. Curvabiles ulnus et fraxinus P. N. 15, 2.

Curvatur acies ferri C. 4, 24, 24. not.

Curvatura dorsi de testudine P. 4, 35, 14. in vite materiam exprimit C. 4, 20, 3. vid. exprimo et C. 5, 6, 22.

Curulia iumenta Veg. 1, 56, 34. 4, 7, 5.

Cuspides, tubulorum genus V. 1, 8, 4. unde derivatum suspicor recentiorum Latiniotum cuspis pro ligno

sandalio, et cippo seu ποδὸν τὴν Graecorum, apud Suidam in ποδὸ-
κῆν et Cangium in Glossario latino.

Custodia nequissimi hominis amplissima quae C. 11, 1, 26. custodit ad tradere captas aves C. 8, 15, 7. custodiam pastoris decipit volatile pecus C. 8, 4, 3. solertem praebet asper C. 8, 13, 1.

Custodio, illud quoque custodies in hortis, h. e. observabis P. 4, 34, 3 et 8. custodire praecepta C. 4, 8, 15. Multa in hoc genere Rhodius Lex. Scribo. ut custodiatur ordo C. 12, 4, 1. custoditur ea ratio C. 4, 29, 11. custodire ne h. e. cōvere C. 4, 24, 11. haec in villica custodienda sunt C. 12, 1, 2. illud in perpetuum custodiendum habebit C. 12, 3, 7. — custodire poma in melle h. e. servare C. 12, 45, 3. — custodiri prata incipiunt P. F. 1. hoc est defendi a pecore, submitti.

Custos candidati deprehensus V. 3, 5, 18. in vite, quia C. 4, 21, 3. In vite tres oculos gerente supremus Gallus chevalier, secundus ecuyer, infimus Scourson dicitur. Cum in vite duae gemmae iuxta se stant, maior matre cousson vel coussou audit, qui saepe solus egerminat; eo utriusque minor, contre cousson, quem cum latino custode comparavit Du Hamel.

Cyathi seminis C. 2, 11, 4.

Cybelles Dindyma castra C. 10, 220.

Cyclades insulae C. 1. pr. 10. C. 9, 14, 19.

Cyclus. cyclo curare equum Veg. 3, 5, 3. et 3, 6. not. De cyclo medicinae humanae Syntesius Calcit. p. 75. de dropace utili contra ophthalmiam, pituitam, aurium gravitatem, podagram et viscerum dolores: οὐτρα μὲν οὗ σίσις οἱ ταῦτα διατηρεῖς οἱ

τοὺς καλουμένους κύκλους ὑπὸ τῶν
λατρῶν ὑπομένειν ἀναγκαζόμενοι, οὗ
ἀρχὴ καὶ μέλας καὶ τέλος οὐ δρώμεναι
ἐστίν.

Cydonia, arbor, P. Ins. vers. 99.

Cydonitae vites C. 3, 2, 2.

Cydonites ut fiat P. O. 20. *Inerte*
interpretatus erat h. L. Gesner. Vide
tibi haec Dioscoridae 1, 160. γίνεται
δὲ καὶ οἶνος ἐξ αὐτῶν κοπτομένων καὶ
ἐκλεβομένων, πρὸς διαμονὴν μεθυ-
μένων τοῖς ἐξ ἑστέας τοῦ χυλοῦ μελι-
τος ἑστέου ἐνὸς ἐπὶ ὀξέει.

Cydonius (arbor, ut malus), Cy-
donii amant locum frigidum etc. P.
F. 25, 20. arbores eydonii P. F. 25,
21. eydonii insitio P. ins. 99. eydo-
nio inseruntur tuberes P. Ins. 15,
20. Cydoniae satio et insitio P. Mar.
10, 37. pirum insitione admittit P.
F. 25, 6 et ins. 65. Cydonia mala
trium generum C. 5, 10, 19. grandia
C. 12, 42, 2. ut servantur C. 12,
47, 1. P. F. 25, 25. ex eydoniis con-
ditura musti C. 12, 42. *Vide* Co-
tinea.

Cyllenes iuga C. 10, 266.

Cylindro supervoluto C. 11, 3,
34, gravibus densare cylindris C. 10.
319. inculcare C. 11, 3, 34.

Cymam faciunt rapa et napi C. 12,
54, 3. In cymam prosilit brassica C.
11, 3, 24. cymae tempus amisit bras-
sica P. Ap. 3, 1. Cymae eoditura
C. 12, 7, 1. cymata pro cymas C. 10,
129. ubi de cyma copiose dixi. *Breviter*
in brassica proprie dicitur cyma,
qui in rapo sicut rapicii, in beta beta-
cei, scilicet caules vel asparagi. Vide
Rapicium.

Cyminatī salia adspersione P. N.
22, 5. *Archestratus ap. Athenae. VII.*
p. 320. πάντων δ' αἰσὶν κυματορέζεις.

Cyminum vide Cumulum.

Cymosa stirpe C. 10, 137.

Cyniola pro lithymalo V. 4, 16.
not.

Cynorhodon Veg. 3, 84, 2. not.

Cyperus, oleo eodiendo P. N.
18. *neutro genere legitur Cyperum C.*
12, 20, 5. quem tamen locum iam olim
suspectum habuit H. Sapphus in
Thes. G. L. III. p. 1201. Graece est
κύπριος, quem latine alii calamum
odoratum, quidam isseum quadratum
vel triangularem dixerunt. Vide
Schoenus. Videtur esse Cyperus lon-
gus Linnaei.

Cyprei bidentes P. Iul. 5. pro Cu-
prei.

Cyprica laurus Ca. 8, 2. not.

Cyprius. Cypria lactuca C. 10,
187. not. Cyprii generis brassica C.
11, 3, 27. not.

in Cypro platani folia non amit-
tens V. 1, 7, 6.

Cyrenaicum laser Veg. 5, 59. et
sarpe.

Cyrrhestes V. 3, 5, 17. not.

Cytisus. eius utilitas, natura, cultus
C. 5, 12. *inf.* C. Arb. 28. non est
ulla regio, in qua non possit huius
arbusculae copia esse vel maxima C.
8, 4, 2. inter maioris incrementi
surreulos refert cytisi genera duo C.
9, 4, 2. cytisus agrestis C. 7, 6, 1.
— Cytisum pecori amicum, *neutro*
genere V. 2, 2, 19. 2, 1, 17. *Scriptura*
vocabuli nunc variatur in libris
scriptis et editis. Cytisium probabur,
si etymologiam sequeris. Graeci enim
a κύω semen dicunt κύβος, teste Ety-
mol. M. v. κύβος, et πολύκυβος.
Πολύκυβος interpretatur πολύσπιρμα
in κύβον.

D

D in L versum vulgi imperitis V.
3, 9, 19. not. C. 8, 2, 4.

Δάκρυον s. ὀπός coaguli vicem su-
bit V. 2, 11, 4.

Dactyli urae C. 3, 2, 4. *not.* —
Dactyli, *palmulae*. Dactylorum ossa
quomodo ponantur P. O. 42, 4.

Daemonas fugans sullimentum
Veg. 4, 20, 3. 6, 42, 4.

Dalmatae equi Veg. 6, 6, 3.

Damascena pruna P. N. 7, 46.
quae

Damasci pruna C. 40, 404.

Damnificum P. F. 9, 42.

Damno. Dammare ex etato ven-
dito. *de aetore* V. 2, 2, 6.

Damnium. Damni dati lex Cat. 449.
ex tempestate ibid. 3, 3. *In Codd.*
scriptum dampnum posuit aliquem in-
ducere, ut credat ex graeco δαμνῶν
factum verbum, non a demere.

Daphnitis cassia Veg. 6, 43, 4.

Dapalis Iupiter Cat. 432, 4.

Daps profanata comestaque ubi
fuerit Cat. 50, 2. Iovi assaria pecuina
Cat. 432, 2. pro bubus quando et
quomodo fiat Cat. 431, 432. Simile
sacrificium Athenis vocatum *πρηνό-*
σις, πρηνόσις, Hesychio auctore
κατενχέ ἀρχαῖον ἑστιασμένον. Idem
πρηνόσις θυσία Ἀθηνῶν.

Dapsilis proutentus C. 4, 27, 6.
musto vitia C. 3, 2, 27.

in Dardania boves feri V. 2, 4, 5.

Dardaniae artes C. 40, 358.

Darscus vox corrupta Veg. 6, 28,
6. *ubi nunc clavus.*

Datio V. 3, 9, 24.

Dausi semen Veg. 5, 39, 4, 5,
67, 2, 5, 68, 4, 5, 23, 42.

De in argumenti significatione, ubi
idem valet, quod quantum ad: V. 4,
59, 4, 4, 60, 2, 2, 3, 2, 9, 44. cf. 2,
2, 7, 2, 2, 49. — *Partem notat in*
his. De Aprili medio C. 2, 4, 9. de
clunibus pinas habeant gallinae V.
3, 9, 44. de ternis pedibus alii rami
submittendi C. 5, 6, 46. de capitibus
ungularum calcant Veg. 3, 54, 4,

treten nur fornen mit der Spitze auf.
de ramorum connesione inseruntur
Punica P. Mart. 40, 6. — *Pro ex*,
de muria exeunt C. 42, 47, 8. de
pavonibus greges V. 3, 6, 4. facto de
arundinum foliis C. 42, 47, 4. —
Pro ablative instrumenti etc. De cau-
terio adusta Veg. 5, 46. de pollice 3,
40, 4. de sagis involvantur 5, 44,
46. de experimentis probatae medi-
cinae 6, 7, 5. *et al.* — De sub massa
C. 42, 34. *not.* de sub pedibus raptum
mustum P. O. 24. *not.* *Vid.* de foris.
— De pro Di in compositis habent
MSS. ut in directus et aliis.

Dea. his Diis, de musis V. 3, 46,
7.

Deacinata dolia Cat. 26. *not.*

Dealbatis parietibus P. 4, 24, 4.

Debrachiolare *vid.* ad Veg. 5, 24.
in varietate lectionis.

Decacuminare C. 4, 7, 3, 5, 6, 42.

Decalvara pilothro inducto Veg.
3, 48, 3.

Decarnare syringotomia Veg. 3,
27, 2. *add.* 3, 42, 4, 5, 5, 4.

Decedere de nobilitate generis de-
generare P. F. 25, 2. decima pars
decidet C. 42, 20, 8. *ubi antea de-*
cidet erat.

Decembris opera C. 44, 2, 83 et
93 *etc.*

Decemmodiae C. 42, 50, 8. deci-
modiae *scrib.* C. 42, 48, 2.

Decempedae XVIII. P. Ian. 42.

Decenni maior asinus P. Mart. 44,
4.

quod Decidit per *semnologia*,
stercus C. 6, 5, 4. *Vide etiam in*
decedo.

Decies et octies supputatae P. Ian.
42.

Decimanis divisae vites P. F. 9,
44. *vid.* Decumanus. extremae circa
decimanum tabulae P. F. 48, 4.

Decimodiae v. Decemmodiae.

Decipit custodiam pastoris pecus C. 8, 4, 3.

Declarantur maturo fructu folia- que vites C. 3, 20, 5.

Declinata a metendo messis, *de etymologia* V. 4, 50, 4.

Declinatio muodi, *κλίμα* C. 3, 1, 3. 4 pr. 22, 4, 6, 18. Declinationes caeli C. 4, 24, 2.

Decollat, deficit V. 1, 2, 8.

Decoloratur ex albo, sique luteola C. 12, 47, 2 et 9. decoloratur aheni infervescentes uvae C. 12, 16, 4. mala in fervidam demissa C. 12, 44, 5. cum decolorari coeperit olea, oec- tamen adhuc varia fuerit C. 12, 52, 4.

Decoctum ad tertiam C. 12, 20, 2.

Decoquo usque in quartam par- tem C. 12, 12, 2. usquequo ad ter- tiam partem decoxeris V. 4, 2, 26. decoquere ad tertias et ad quartas C. 12, 34. decoquenda in dimidiam par- tem aqua C. 12, 24, 4. decoquere aquam C. 12, 26. i. e. *absumere co- quendo*. — non tibi decoquet ornithon *h. e. damnosus erit* V. 3, 2, 46. *Huc pertinet* res ipsa decoxit C. 1, 8, 14, 44, 1, 28. — Decoquitur pastinatio beneficio algoris aut solis P. 4, 34, 7. *ubi idem est quod fermentare ubi vid.*

Decorata amygdala P. Iao. 15, 42.

Decumanus et semitae in vinea C. 4, 20, 5. in decumano proximo ignis fiat C. 12, 43, 2. Decumanis distin- guendae vites C. 3, 20, 4. *vid.* Decimaous. — Decumana pira C. 12, 40, 4. *etiam haec magna interpretor.* Gesner.

Decumbat qui vomere vult Cat. 156, 4. decumbere in herba C. 10, 283.

Decumus pro decimo. Decuma para C. 5, 2, 5 et 10.

Decuriae operarum C. 4, 9, 7.

Decurrit terra C. 3, 19, 4. P. Ian. 13, 7. decurrunt grana apicis lapsa P. Iun. 2, 4. poma P. N. 7, 14. *vid.* Excurro. Decurrens rivus C. 1, 2, 5. post Decursionem sanguinis Veg. 4, 27, 2.

Decursis in diebus P. N. 18. *sed suspecta lectio.*

Decussa pluit arbore nimbus C. 10, 364.

Decussatim incidere rapa C. 12, 54, 4. decussatum iugum vineae C. 4, 24, 8. pulmunculum secare Veg. 3, 61, 4. urere cervicem Veg. 5, 23, 9.

Decussare in speciem Graecae lit- terae X. C. 3, 13, 12. iugum in stol- lam C. 4, 17, 6.

Dedita opera C. 12, 4, 5.

Dedolare pedamenta C. 4, 26, 1. ridicas C. 14, 2, 12.

Deducit humorem noxiam anclus aquarius P. S. 3, 4, 4. deducunt bi- lem collyria C. 6, 30, 8. *Hinc metaph.* deducite carmine Musae C. 10, 40. — Deducet omnia de capite Cat. 157, 6. deducere de salario Cat. 144, 3. — in pulverem cribro aromata P. O. 44, 13. — Deducere saepe scribitur pro Diducere *ubi vid.*

Deductoria liquoris P. N. 7, 21.

Deductorius cuniculus Veg. 2, 25, 2.

Deerrasse visu C. 2, 2, 45. *sic* C. 4, 4, 6.

Defaecare aërem Veg. 1, 20, 3. *de sufficientis.*

Defatigatum et effoetum solum C. 4 pr. 4.

Defectionem si patietur animal Veg. 5, 39, 1,

Defectus. Defecta senio arbor C. 5, 6, 37. defectissimus annus, viribus C. 4 pr. 42. Sic Plin. 2, 8. Obscura sidera defectis mortalibus attributa. SCHNETTG.

Defendere frigus et solem Cat. 48, 2. solem a vertice P. S. 48. prata Cat. 50, 1. V. 4, 20. quod alijs vocant subnittere. Plene defendere prata a pastione V. 4, 37, 5. defendenda a pecore prata C. 44, 2, 7. Gallis tempus, quo prata defenduntur, est senison, où les prés sont défensibles.

Defero. Deferte manipulos C. 40, 345. no. Desertur ex arbore in terram V. 4, 40, 4. — Deferrī pro differri legebatur C. 44, 3, 49. et alibi.

Deservefacito bene Cat. 147, 9. deservefac. in plumbeo Cat. 122.

Deservescit foenum C. 2, 49, 3. fructus C. 9, 15, 43. deservescunt aestus V. 2, 2, 44. deserbuit mustum C. 42, 38, 3. 42, 21, 3. eum deserbuerit mustum C. 42, 20, 2. intra quantum diem plerumque deservescit C. 42, 23, 4. aquam ubi lupinus deserberit Cat. 96, 4. Vide Gemerī Thes. L. L. in conferveo.

Deficitur species pondere C. 2, 6, 1. si deficitur memoria C. 7, 9, 42. deficī segetibus C. 3, 8, 4. stercore C. 2, 15, 5. lacte C. 7, 42, 42. rebus omnibus C. 2, 46, 5. deficit importuna parte C. 3, 40, 4.

Defigere sarmenta C. Arb. 2, 4. Defingere panes Cat. 74 et 121.

Definire urbis ambitum V. 2, 4, 10.

Deflexu frangitur palmes V. 4, 64, 4.

Deflo. deflare summum amurcae V. 4, 64, 4.

Deflorescere C. 2, 40, 49. 4, 49, 2.

Defluunt ossa carne liquefacta Veg.

4, 8, 3. defluentes maturitate uvae P. S. 17.

De foris, extrinsecus Veg. 4, 9, 4. 4, 15, 4. 2, 15, 2.

Deformatus ad tabulae speciem V. 3, 5, 40.

Deformo. deformabis areas Cat. 161, 4.

Defricata dolia C. 44, 2, 70. vid. Defrictus.

Defricare radieem C. 42, 56, 4. aqua frigida C. 6, 44, 6. urina vulnera C. 6, 7, 4. defricanda quotidie corpora pecudum ut hominum C. 6, 30, 4.

Defricta redolceratur cutis C. 7, 5, 8. defricto alio extenuatur scabies C. 6, 13, 4.

Defrigescit coctura C. 42, 20, 4. defrixit C. 42, 21, 4.

Defringere collum Cat. 88, 4. plantam V. 4, 40, 4.

ne Defrudet segetem Cat. 5, 4. not.

Defrutare vinum? Cat. 24, 2. not. Defrutare C. 2, 22, 4. h. e. decoquere vinum ut defrutum fiat.

Defrutarium int. vas C. 42, 20, 2. et defrutaria vasa C. 42, 49, 3 et 6. Defrutaria cella C. 4, 6, 9.

Defrutum vini dulcis et cocti genus, a deservendo dictum, ut ex Pall. O. 18. repetit Cresc. 4, 24. extr. A Colunella 42, 20. ac 42, 21, 4. ita describitur, ut a Plinio sapa, de qua s. l. nimirum ubi ad tertias mustum decoquitur, duabus adeo partibus percoquantibus. Contra Palladius et Crescentius l. o. generatim definiunt; defrutum ubi mustum ad spissitudinem fortiter despumat, eodemque loco Carrenum de quo s. l. ad hoc genus vinorum referunt. De etymologia ex reliquis quae disputari haec de re possunt, multa Linden Sel. Med. 10, 36 sq. Gesn. Cf. Poutederæ Postumas ad

Caton. c. 96. sect. 1. *Marius Victor* p. 2469. In defrato apicem (i. e. acanthum, signum longae) secundae syllabae imponere debetis.

non Defugio, quin dicam V. 2, 4, 2.

Defundito aquam Cat. 156, 5. defundat in labra C. 12, 50, 10. defundere in nares Veg. 5, 14, 12 et 14. per qs 5, 32, 3 et 4. 5, 56, 3, 5, 66, 2. per narem dextram 5, 50. in fauces 3, 12, 4. *conf.* Diffundo.

Deflisa per atramenta cera C. 9, 10, 1.

Degenerat surculus C. 3, 9, 7. degenerant frumenta C. 2, 9, 11. semina etiam lectissima C. 3, 10, 17. — degenerat animos Venus teneris canum concessa C. 7, 12, 11. *h. e. degeneres reddit.*

Degere sarmenta de vineis Ca. 37, 5. *Vid. not. Si significatio conveniat, satis aliunde constat de verbo.*

Degero, saepissime permutatur in MSS. *Vegitii cum Digero.*

Degravari pondere, mole C. 6, 2, 15, 1, 5, 10.

Dehorito amurcam pro dehaurito Cat. 66, 2. *not.*

Deiecta et mota cervix C. 6, 14, 3.

Delicere vites de arbore Cat. 32, 2. oleam Cat. 3, 3. alvum superiorem Cat. 156, 2. *h. e. vomere.* animal eurrandi causa Veg. 3, 24, 2. *vid.* Deponere, Elidere. Delicere per nares, *infundere* Veg. 3, 3, 7, 5, 66, 5, 5, 67, 2. coles vitis *h. e. rescare* C. Arb. 9, 2. facile deliciuntur casei caprini (*per alvum inferiorem*) V. 2, 11, 3.

Deinceps constitutae arbores V. 1, 14, 2. septimus deinceps Praetorius in gente nostra V. 2, 4, 2. deinceps movetur totum solum C. 2, 4, 3. — ut deinceps praecipiemus *h. e. statim* C. 2, 11, 2.

De intus, a parte interiori Veg. 4, 9, 2.

Deiungere boves Veg. 4, 15, 5.

Delacrimare C. 4, 9, 2.

Delapidare agrum Cat. 46, 1.

Delapsus aquae non habet locus V. 4, 6, 6.

Delectare oves Cat. 30.

Delectus militum V. 3, 2, 4. quotannis habendus in gregibus V. 2, 5, 17.

Delegare curam villicae C. 11, 2, 72. pecuniam Cat. 149, 2. *add. not. ad C. 10, 2.*

Deletis radicibus C. 11, 3, 56.

Delevato plagam ferro C. Arb. 6, 4. *not.*

Deliaci, et Deliacae gallinae V. 3, 9, 2. C. 8, 2, 4.

Delibalius C. 12, 1, 6. *h. e. noxae qualicunque affectus, ut contra illibatum robur etc.*

Delibo. ne delibent agni cursitantes aliquid membrorum V. 2, 2, 16. ne hos extremo iugo truncum delibet C. 2, 2, 26.

Delibratus cortex C. 12, 56, 1. ramus P. F. 17, 7. delibrata stirps C. 5, 11, 1.

Delibro. delibrare arborem C. 5, 11, 10. radicem C. 5, 6, 9. delibrandus cortex fissus C. 4, 24, 6.

Delibuto tergore medicamina perhiberi C. 7, 4, 8.

Deliciarum oblectamenta C. 8, 8, 10.

Deliciares tegulae Cat. 14, 4. *ante Victorium, ubi nunc conleiares. Vid. in Postumis Pontederæ ad h. l.*

Deliculae oves Cat. 2, 7. delicula armenta Cat. 27. *diminut. ex*

Delicus. Delici porci V. 2, 4, 16. *not.*

Deligere uram Cat. 112, 2. oleam Cat. 144, 1. *ut nostri oblesu.* fructum C. 5, 10, 10. Arb. 21, 1.

- Deliquescunt cum musto poma C. 42, 41, 3.
 Deliquo vinum in alia vasa C. 42, 39, 2.
 Delius Paean C. 10, 224.
 Delphica laurus Cat. 8, 2. C. 10, 247.
 Delphinus exoritur C. 41, 2, 45.
 Delphini exortu V. 2, 5, 43. occasus C. 44, 2, 57.
 Delutare habitationem Cat. 428. i. e. *illinare*. Iustinus 36. c. 3. *neq. materiam ullam sustinet, nisi quae alumine illatur: Hanc emollietionem vulgatae illinatur recte praefert Graevius, comparans Persii III. 104. crassis lutatus amomis.*
 Dematricati nisi fuerint admissarii Veg. 6, 7, 3. h. e. *sanguis emissus e matrice ubi vid.*
Demensum servorum quantum ad Cat. 66 p. 125. *et in Postumis Pontederæ ad h. l.*
 Demereri aliquem amoenitate C. 4, 4, 8.
 Demergere, depangere, deponere surculum, *synonima* C. 3, 48, 2 et 6 et 6. demergere surculos P. F. 17, 3. unguis C. 2, 48, 4.
 Demersus terrae ramus P. F. 47, 8.
 Demessi favi C. 9, 45, 42. 44, 2, 50 et 57.
 Demetitis flores C. 10, 304.
 Demissus sanguis in pedes C. 6, 42, 4.
 Demittere taleam Cat. 45, 2. sanguinem C. 6, 30, 6. per cornu C. 7, 40, 3. *add.* C. 6, 9, 4.
 Demosthenes orator C. 4 pr. 30.
 Demseris odorem Cat. 440.
 Demutilare cacumina C. Arb. 44, 2.
 Denarii argentei pondus C. 7, 8, 2. pondus unius denarii Veg. 2, 6, 9. *est drachma Graeca.*
 Denicalibus feriis C. 2, 22, 5.
 Denigrat terram amurea V. 4, 55, 7.
 Denotet quales sint nati C. 7, 9, 44.
 Deus aratri C. 2, 4, 6. dentes aetatis indices in equis V. 2, 7, 2. C. 6, 29, 4. P. Mart. 43, 7. Veg. 6, 5, 2. dentium in animalibus numerus et genera Veg. 6, 4, 4. dentes brocchi, canini, columellares V. 2, 7, 3.
 Dentalia C. 2, 2, 24. not.
 Denticulatae fales C. 2, 21, 3.
 Denticuli recurvi P. lun. 2, 4. *aperire nituntur gingivas tumentes* P. 4, 28, 6.
 Dentitio prima pullorum Veg. 3, 25, 4.
 Dentis. dentires pisces C. 8, 46, 8.
 Denubere C. 10, 458. *denubere pro denudare in Avieni Fab. V. 45. dant Codd. optimi in observ. Misc. Belg. Vol. IV. p. 299.*
 Deorsumversus ibit (*de albo perganda*) Cat. 456, 4. curvantur palmae C. 4, 20, 3. spectantes ollae C. 42, 43, 40. deorsumversum premi lumbi V. 2, 7, 5. deorsum facias h. e. *vertas* P. F. 25, 49. verso acumine P. N. 7, 4.
 Deosum pro deorsum *vid. Victor. ad V. 4, 6, 3.*
 Depangere malleolum C. 3, 46, 4. 44, 3, 26 et 30. cacumina ficorum, piceum C. 3, 24, 44.
 Depaverint herbas roscidas C. 7, 5, 21.
 Depellere agnos, a matre removere V. 2, 2, 47. depellenda soboles C. 7, 6, 8. 6, 37, 44. not. Pallad. 4, 44, 4. *vid. depulsus.*
 Dependitur plus in operis avocandis etc. C. 44, 4, 20. merces C. 5, 4, 8. opera dependitur C. 4, 22, 7.
 Depereunt in usu C. 42, 50, 9.

deperit repente sanum animal Veg.
4 pr. 14. ū. 6 pr. 4.

Depetio porcae Cat. 157, 46.

Depesa coma C. 10, 188.

si Deplanaverit oculus Veg. 3, 19.
not. Sed legendum deplanaveris: ut
deplanes 3, 22, 2. et deplanes 3, 22,
3. *h. e. planum abrasa scabritie fu-*
cias. Gesner.

Deplantare V. 1, 40, 4 bis ū. V.
1, 43. ramum deplantat bos C. 2, 2,
26. *not.*

Deplere oleum Cat. 64, 2 et 66,
2. *vid.* Capulitor. Capulare. et de-
fundere in labra C. 12, 50, 8 et 10.
— animal *h. e. venam ei secare* Veg.
1, 13, 4. 1, 22, 1. 4, 24.

Depli Veg. 5, 27. f. *bdellii not.*

Deplorant vites P. F. 30. *vid.* La-
crimare.

Depluit Iupiter imbri in sinus ma-
tris C. 10, 206.

Deponi florem frumentum P. Mai.
1, 1. — deponere cuneum, *demit-*
tere, inserere P. F. 17, 2. — depo-
nere malleolos, *plantare in terra* C.
3, 3, 2. surculum P. F. 17, 3. stir-
pem vitis C. 1, 1, 5. ulpicum C. 11,
3, 20.

Deportatio Cat. 144, 3.

Depressus pastinetur solum C. 11,
3, 10.

Deprimere plantas C. 11, 3, 28.
deprimente locum palo *in quo ponat-*
ur talea P. F. 18, 1. deprimuntur
semina in regesto C. 4, 1, 3.

Depsere manibus Cat. 76, 1. coria
Cat. 135, 3. ubi depsueris Cat. 76, 1.
Similiter de Scythiis Herodotus IV, 64.
τὸ δῖσμα δίδει τῇ χειρὶ ὀργήσας δι-
αυτὸ etc. Huc pertinet locus Homeri
II. 17, 389. ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ τῷ ποιο
βόος μεγάλῳ βοῶντι λαοῖσιν δόξ' τα-
χέουσιν μεθύουσιν ἀλοεῖν· δεῖ δ' αἰετοὶ δ'
ἄρα τοῖσι διασπῆντες τανύουσι κυκλός·
ἄρα οὖε τ' ἰχμὲς εἴβη δύναι δὲ τ'

ἀλοεῖν πολλῶν ἀλόντων· τάνουσι δὲ τε
πάντα διὰ πρό.

Depsticus panis uti fiat Cat. 74.

Depsta coria Cat. 135. 3. depsto
luto oblinere Cat. 41, 4.

Depulsi a matribus agni V. 2, 2,
17. a mamma porci V. 2, 4, 16. *vid.*
Depello.

Depurgatos caules C. 12, 9; 1.

Depurgo. depurgato Cat. 50, 1. 112,

2. depurgare sordes C. 9, 14, 13.

Deputatum, *decinum* C. 3, 10, 19.

Deputo vineam Cat. 49, 1. 50, 1.
C. 4, 23, 2. arborea C. 11, 2, 32. de-
putandi falce palmites. — Deputare
steriles vaccas aratro P. Mart. 11, 6.
h. e. destinare. Sic P. S. 10, 1. Iul.
11.

Derelinquant C. 9, 13, 12. *sed*
ibi Edd. vet. delinquant.

Derides? *vox fidem negantis*, V.
3, 2, 15.

Deridiculum est V. 1, 18, 5.

Derivanda sulcis palus C. 2, 17, 5.

Derogabit aetati arboris P. F. 25,
23. derogare fructibus suis P. 4, 6, 8.
Descendere gradatim V. 2, 1, 3
et 4.

Desciscunt malignitate naturali se-
mina C. 3, 10, 18. *add.* 3, 2, 13.

Describunt caelum astrologi V. 2,
1, 7.

Descriptio hortulorum C. 4, 18, 2.

Descriptus. descriptae vites, *ordi-*
natae C. 3, 21, 4.

Desecare segetes et prata C. 11, 1,
8. prati iugerum C. 11, 2, 40. a
vite C. 12, 43, 1.

Desectio herba C. 2, 18, 5.

Desectio stramenti C. 6, 3, 1.

Deserere possidendo C. 1, 3, 11. *plus*
possidere quam colere possis, qua ra-
tione alii excluduntur. Gesn. — De-
aero, planto *vid.* Desitus.

Deses intra tecta foemina C. 12,

4, 2. *desideam* ab opere suo reddit C. 7, 12, 2. *not.*

Desideria naturalia, fames C. 10 pr. 2. *desideriis naturalibus (coitus)* angi C. 6, 27, 7.

Desidero. Desideratur foecunditas ab Amineis C. 3, 9, 4. — *Minime desideratur* vapor ignis *h. e. noxius est* C. 12, 50, 13. — *ut examina desideremus* C. 9, 8, 4. *positum videtur pro consideremus. Ita sequitur, ut morbo laborantibus remedia desiderantur* C. 9, 13, 4. *h. e. circumspiciantur.* Gesner. Vitruvius 2, 6. *relinquitur* desideratio — *quid ita non etiam ibi nascitur pulvis: et paulo post: itaque visum est antequam desideraretur, de his rebus quemadmodum esse videantur.*

post Desidium longam ager laetas argetes adfert C. 2, 18, 3.

Desidiosiores V. 2 pr. 4. *desidiosus* C. 12, 4, 4.

Desido. In imn quod desederit C. C. 112, 2. *desidit ovum plenum* V. 3, 9, 14.

Desiuit oriri piscis C. 11, 2, 24.

Desistente auctumn V. 2, 3, 8.

Desitis seminibus, a desero V. 4, 23, 6.

Desolare agros profugiendo C. 4, 3, 14.

Desperatione vastae scientiae C. 4, Praef. 28.

Despernat opes Alexis C. 10, 298.

Despicitur area C. 4, 6, 23.

Despondent animum vulneres et moriuntur V. 3, 5, 6. *Conf. V. 3, 46, 15. despondere simpliciter, amissum animum* C. 8, 10, 4. *despondere sapientiam, h. e. spem amittere illius consequendae* C. 11, 4, 11.

Despumare est spumam auferre. Sed illud apud nostros fere scribitur dispumare ubi vid: — Despumare est mittere sanguinem de palato equorum.

rum. Apparet hoc ex Veg. 3, 34, 2. Hinc intelligimus, quid sit despumantur equi tertio gradu a dentibus Veg. 4, 22, 11. *add. 3, 6, 7. 3, 28, 4. G.*

Despun. in superstitione V. 4, 2, 27.

Destinanti pullo praebebat ubera equa C. 6, 37, 8. *h. e. appetenti. MS. Goes. et Sang. desideranti. quam glossam puto.* Gesn.

Destinati in ordinem sulci P. N. 7, 20. *directi.*

Destituta humus C. 2, 4, 3. *uligo* 4, 5, 6. *not.*

Destringere vid. Distr.

Destraunt quae contulerunt beneficia C. 4, 3, 2.

Desub cirro Veg. 3, 54, 2. *cirris* Veg. 6, 4. *gamba* Veg. 5, 21, 3. 6, 4. *locis* Veg. 3, 53, 3. *massa* C. 12, 34. *oculo* Veg. 3, 19, 4. *pedibus* P. O. 21.

Desucti flore P. 1, 37, 2. *de apibus.* *Desuescunt minutatim estuli* V. 2, 9, 12. *h. e. separantur a matre, Nestri entwöhnen.*

Desugunt pavimenta, quae funduntur P. 4, 9, 4.

Desultor V. 2, 7, 15.

Desum, si hoc deest i. e. si fieri non potest, ad Pall. 4, 11, 3.

Desuo. desuere imbricibus cupam Ca. 24, 3.

Desuper calcato C. 12, 46, 4. *spissius terra calcatur* P. Ian. 15, 4. *tetus gypso* P. *ibid.*

Detectae a superiori parte harae P. F. 26, 4.

Detergeo. fastidium C. 8, 40, 5. *lanuginem pomis Cydoniis* C. 12, 45, 2. *palmites* C. 4, 27, 6. 5, 5, 13. *se parietibus h. e. adfricare* C. 7, 5, 6. *deterget se lingua* bos C. 6, 6, 4. *detergeri spongia* C. 6, 9, 4. 12, 48, 3.

Deterius sit V. 2, 4, 14.
 Detero. deteras herbam verbenam V. 3, 4, 8. *add.* 3, 2, 6 *eto.* 3, 67, 4. 3, 70, 6, deteruntur frumenta C. 1, 6, 23.
 Detinent fabae operas duas C. 2, 43, 2.
 Detondere Ca. 96, 1. C. 4, 23, 3. V. 2, 4, 44.
 Detrahare poma arbori C. 12, 44, 7. matri (viti) flagellum C. 3, 17, 1. viti sureulos C. 4, 29, 5. uvam C. 12, 43, 2.
 Detrita frumenta C. 2, 24, 5. scilla C. 6, 27, 10. detritum milium C. 6, 12, 4. semen τοῦ ὀσχυράτου C. 6, 38, 3.
 Detruncari superiora C. 5, 6, 13.
 Deturbare pampinos C. 4, 27, 2.
 Deucalionae cautes C. 10, 67.
 Devehere mulctram C. 7, 8, 1.
 Devertitur ad nos V. 2, 11, 12. *ubi editum* divertitur Xenoph. Oecon. 4, 13. ἐπιστρέφειν εἰς τὴν οἰκίαν.
 Devesum leni clivo solum C. 4, 6, 21.
 Deunx iugeri C. 5, 4, 12.
 Devorat sumtu fructum vinea V. 4, 8, 1.
 Deus Mæonius, Homerus C. 1 pr. 30. Deo maiore C. 10, 217. Dii rustici V. 1, 1, 5. facientes adiuvant V. 4, 1, 4.
 Deussit urina genitalia C. 6, 30, 4.
 Deusti cimicis nidor C. 6, 18, 2.
 Dextans iugeri C. 5, 1, 12.
 Diabetes, διαβήτης σίφω C. 3, 10, 2. Siphō dicitur incurvus tubus vel angulum cum facit, diabetes esse videtur rectus. Saltem is rectus est et pingitur, qui Heroni Spirit. I. p. 156. μέγας πρυγνιχός vel potius πρυγνιχός, διαβήτης dicitur, cum minor σίφω includitur maiore desuper clauso.
 Diaeresin habis Veg. 3, 43, 2, not.
 Diagridium Veg. 5, 32, 3.

Diametros areae C. 5, 2, 7.
 Diamoron ut fiat P. S. 16. no.
 Dianaria radix, quam Artemisiam dicimus Veg. 3, 6, 7. 5, 32, 4.
 Diapente medicina Veg. 4, 16, 4. diapenten specierum numero nunciant, quas nominat Veg. 2, 36, 1. Diapenten potionem 1, 11, 9. 1, 12, 4. 1, 14, 4. 1, 15, 2. Diapenton 1, 10, 6. 1, 12, 4. 6, 8, 8. utriusque forte debetur ruditati librariorum. Gesner. pleraque correxi.
 per Diastema ut composito corpore sint Veg. 1, 22, 3. per intervallum cibi. Sic etiam placebat Platnero. Gesner.
 Dice pro die V. 1, 9, 7.
 Dictator ab aratro C. 1 pr. 13.
 Dicto. modus, quem dictabit humi laetitia C. 4, 24, 4. forma, quam dictavit consuetudo P. 1, 20, 1.
 Dicto audiens sit domino suo Ca. 142.
 Diducere cuneo C. 5, 14, 7. lanam C. 7, 4, 5. litem C. 3, 13, 12. Diducuntur laciniae C. 7, 6, 5.
 Diem meridiē dividere V. 3, 2, 15. no. in diem vivere (*abiecta futuri cura*) C. 3, 3, 6. die diutius non habere operarium Ca. 5, 4. diebus nonis modo res urbanae usurpatae V. 2 pr. 1. dies brumales horarum 12 C. 11, 2, 91. civiles V. 4, 28, 1. interpositis diebus, aut singulis mensibus Veg. 2, 58, 5. — Die vendere Ca. 150, 2. Dies annua x mensium ad Ca. 146, 2. in diebus pecuniarum C. 1, 7, 2. diem praegnationis idem bis habere non potest V. 4, 44, 4. — Dies pro sole C. 7, 3, 25.
 in Dieta Veg. 3, 9, 7. forte: in die Gesner.
 Differre plantam, disserere V. 1, 43. C. 11, 3, 30, 31 et 32. it. 38 et 42. Distulerunt oculos suos plantae per longa internodia P. Mar. 10, 25.

Difficile nascitur P. Ian. 7.

Difficiliter C. 5, 3, 4, 5, 7, 4.

Diffundere meridiem somno V. 4, 2, 5.

Diffuere luxu C. 42. Praef. 9.

Diffuit vitis i. e. *finditur* C. Arb. 7, 5. *si lectio sana est. sed legd. diffluietur. cf. ad Pall. 42, 45. sect. 3.*

Diffluiare ad Pallad. p. 208.

Diffundere (vinum in dolia aut serias in quibus obturatis et picatis seruetur) C. 42, 28, 3. *add. 3, 2, 26.* — radices V. 4, 37, 5. — Si diffuderit se cupa P. 4, 48, 2. *h. e. vitium fecerit, et vinum effuderit: modo non legendum sit diffuderit.* — Diffundere per narem medicamentum Veg. 4, 45, 4. in fauces Veg. 2, 6, 9. *ita 3, 45, 44. pro defundere: quod etiam alicubi est in MS.*

Diffusus per multa volumina scriptor C. 4, 4, 40. diffusa materia C. 44, 4, 40.

Digerere semen Ca. 464, 3. mel liquefactum in formas P. Iun. 7, 4. stercus in prata C. 44, 2, 48. ut per ventrem digeratur humor infestus Veg. 4, 44, 5. digerere morbum Veg. 4, 44, 6. *add. 4, 24. In his divisionis et distributionis quaedam notio inest.* — *tepefactam* (potionem glutinosam) digerat ut inspissetur Veg. 5, 65, 5. *h. e. caloris ope particulas fluidas dissipet.* — *Pro degerere scriptum a Vegetio an librariis saepissime.*

Digestionis auxilia concitat vinum acillites P. Iul. 6, 2. per digestionem decoctus cibus Veg. 2, 42, 4.

cum Digitalibus legitur olea V. 4, 55, 1. *ubi Codd. digitabulis habent. Digitabulum est instrumentum, periculae impositum, dentibus cinctum, Obstrecher.*

Digitelli flos C. 42, 7, 4.

Digituli primores Ca. 24, 2, Turnebus

25, 20. *interpretatur tenuiores et graciliores.* Gesner. — Dignitas impare gallinarum laudatur V. 3, 9, 4. *not. digitis quinis gallinae C. 8, 2, 8. not.*

Dignitas amplitudinis et coloris in bobus V. 2, 5, 40. cum dignitate sunt asini V. 2, 6, 3. canes V. 4, 24.

Dignor. non dignantur architecti comprehendere modum aedificiorum etc. C. 5, 1, 3.

Dignoscere suos et alienos non potest C. 8, 5, 7. dignoscitur sapore C. 2, 2, 20.

Diuncti a matribus equuli V. 2, 7, 42. diiuncta ab agri utilitate V. 4, 23, 4.

Diungere, Disiungere V. 4, 2, 22. V. 4, 3. asinum ab opere V. 2, 6, 4. diiunguntur agni a matre V. 2, 4, 20, catuli V. 2, 9, 42.

Dilabitor vestis situ C. 42, 3, 5.

Dilapidans grandine labore hominum C. 40, 330.

Dilatatio noxia in re rustica Ca. 5, 7, C. 4, 8, 44, 44, 4, 28 sqq.

Dilecta vitis novella, *h. e. diligenter culta, oppon. neglectae* P. 4, 6, 44.

Diligentiae inimicissima somnus et vinum C. 44, 4, 43.

Diligunt crescere, amant, solent P. F. 25, 4.

Diluere Ca. 69, 4. membra pecorum tonsa P. Mai. 8, 2. muria olivas P. N. 22, 5.

Dimicare aciem C. 9, 9, 7.

Dimidio maturius C. 44, 4, 46. dimidium acetabuli polenta grandis Ca. 408.

Dimissus in nuce cortex P. Ian. 45, 48. sanguis in pedes C. 6, 42, 4. *vid. Demiss.*

Dimitto. Dimittunt ex se oleum baccae P. Ian. 49. Dimittitur sanguis, vena secta V. 2, 4, 23. — Dimittere pampiuariata *h. e. submittere* C. 5,

6, 31. ubi tamen ex Edd. pr. et Codd. immittere rescripti, quocum saepius permutatum fuit. P. F. 12, 3 et 6, 13, 2. Mart. 7, 4. Mai. 2, 4. O. 8, 2. — *Generatim relinquere notat.* Dimittunt ternos pedes inter singulas vites P. F. 9, 9. dimittas spiramenta P. N. 22, 6. Dimittitur pars favorum quinta P. Iun. 7, 2. tenui caule dimisso P. Aug. 5, 2. ut aliquid dimittatur haerere P. Mai. 7, 2.

Dindyma castra Cybelles C. 10, 220.

sub Dio *vid.* Dium

Dionaeis redimitur floribus C. 10, 286.

Asp. Stipias senes V. 2, 44, 44.

Dipondarius orbiculus C. 4, 30, 4.

Dipondii semissis C. 11, 2, 47. *duo cum dimidio. add. C. 11, 2, 28.*

Diradiare vitem C. 5, 6, 36. *not. Vide etiam in distarare.*

Diribere suffragia in comitiis V. 3, 2, 4, 3, 5, 18. *vid. no.*

Dirigere ad metum V. 4, 4, 4, 4, 18, 1. ad contemplationem suam C. 3, 42, 4. diriguntur ordines C. 3, 45, 4. ne alter ramus sub alterius linea dirigatur P. F. 13, 2. — in dirigendis potionibus Veg. 1, 49, 2. *vid. digero.*

dum Dirimentur suffragia V. 3, 2, 4, 3, 5, 18. *vid. no.*

Discessere a qualitate sua C. 3, 2, 30.

Discondito salicem Graecam Ca. 40, 2.

Disciplina ruris C. 1 pr. 23. 4, 4, 6. villaticae pastionis V. 3, 2, 47. Sci P. Iun. 5, 2. servetur P. Mai. 6. si loci patitur disciplina P. N. 4, 2. disciplinam alienam caveto contemnas Ca. 4, 4. disciplina simili P. N. 47, 2. bene morata C. 4, 8, 20. — Disciplina mores facit, non natura tantum C. 7, 42, 6. Disciplinis liberos excolere C. 4, 3, 2. in disciplinis

peccando discitur C. 4, 4, 46. Disciplinis illustribus eruditus C. 5, 5, 45. disciplinis liberos excolere C. 4, 3, 2.

Discipuli persona consideranda P. 4, 4, 4.

Disco. didicisti ferre totius orbis fruges Italia C. 3, 8, 5. discendum quod ignoras C. 1, 8, 43. C. 44, 4, 27.

Discocto farre p. 4, 29, 2. discocta in furno ficus P. Mar. 10, 34. *not.*

Discolor lanae lingua C. 7, 3, 4. discolores ceras V. 3, 47, 4.

Discordante natura P. Aug. 5, 3.

Discrepat disciplina cum priscis C. 4, 4, 6. nominibus vitium etiam viciose nationes C. 3, 2, 30. *cassa discrepat Ovid. Fast. 6, 572.*

siue Discretionem P. Iul. 4, 5.

Discrimen quo divisa est bovis ungula C. 6, 45, 2, 7, 5, 44. discrimine pectita tellus C. 40, 94.

Discriminatum V. 4, 7, 7.

Discutitur mentis error C. 6, 35, 2. si Dishiascent arbores Ca. 12.

Disiectos palos reponere C. 11, 2, 38.

Disiuncti opere boves C. 6, 45, 2. *vid. Dium.*

Disiungitur ab opere bos C. 6, 44, 5. C. 2, 3, 1. Veg. 4, 45, 3.

Dispalatae V. 3, 46, 7. *not.*

Dispariles qualitate vites C. 3, 2, 47. disparile pabulum V. 2, 44, 4. dispariliter habent momentum V. 4, 6, 6.

Dispendiosa cunctatio C. 2, 24, 4.

Dispendo. Dispendere curam pastoris C. 8, 2, 7.

Disperco. Disperire solent fructus V. 4, 44, 4. C. 42, 46, 2.

Dispergunt se caprae V. 2, 3, 9. dispergere lactucam h. e. disseminare, disponere C. 44, 3, 25. traducibus vitem C. 5, 6, 36.

Dispersim scripserunt V. 4, 4, 7, 3, 2, 43.

- Dispiciuntur causae C. 9, 13, 4. ex *Sang. pro inspicuntur. dispicere rationem* 3, 3, 12. *vulgo erat.*
- Dispicatae apes V. 3, 16, 7. *forte dispalatae. Gesner.*
- ne Displodantur bobus ingredientibus pedes V. 2, 5, 8. *sed cani ingredienti V. 2, 9, 4.*
- Disponere oculos arundinum Ca. 47. brassicam C. 11, 3, 27. mentastrum inversis cacuminibus C. 11, 3, 37. — In qua acrobe disponemus inserere h. e. *volumus* P. Apr. 2, 1. de quo semen legere disponis P. Oct. 11, 2.
- Dispositio et ordo res pulcherrima C. 12, 2, 4.
- Dispositus aureulo, segetibus, prato, fundus C. 2, 45, 7. — mente C. 1, 4, 15.
- Disputare pro desputare aliquoties etiam MSS. *vid.* C. 12, 38, 5. P. F. 25, 10. Jul. 7.
- Dispungere rationem C. 3, 3, 12, ex *Codice dedi.*
- Disrarari et intercidi C. 4, 32, 4 *not. vid. Diradiare.*
- Dissentire opinioni Col. 3, 3, 8. *sed aliter Goes. Sang.*
- Disserere de materia C. 2, 4, 2. disseritur lactuca 11, 3, 26. *ut dispergitur.*
- Disilit pix frigore P. S. 11, 2.
- Dissimulatio, negligentia Veg. 6 pr. 4 et 3. *Ita etiam de re mil. 1, 18. de salitione equorum, h. e. arte insiliendi in equos, quem usum usque ad hanc aetatem, licet iam cum dissimulatione pervenisse manifestum est. Gesner.*
- Dissimulare damnosam curationem, h. e. *intermittere* Veg. 4 pr. 5.
- Dissipare stercoris cumulos C. 2, 46, 1. P. S. 1, 2. *ut dissipetur late aqua* V. 3, 14, 2. *ne dissipetur fascia corticis* P. F. 17, 2.
- Distabescit cum musto *sal* Ca. 24, 1. *ut distabescat suspirium in aqua* Veg. 1, 14, 13.
- Distantia non est in ponendis piris h. e. *differentia* P. F. 25, 4. *add* Mar. 10, 27. Oct. 14, 4.
- Distendat rosa iunci stamina h. e. *impleat, corbeis* C. 10, 306. distendunt curam villicae C. 12, 44, 1. distenditur sedulitas villici C. 1, 6, 8. distentum temonibus corpus C. 6, 49, 3.
- Disterere caseum in mortariolo Ca. 75.
- Distichum hordeum C. 2, 9, 16. *Vide in Hordeum.*
- Distillationi omni humor praestat augmentum Veg. 2, 44, 2. distillationem patitur cervix equi Veg. 2, 43, 1.
- Distinetur anchoris C. 4, 47, 6. *ubi Codd. distenditur.*
- Distinguuntur lacubus granaria C. 4, 6, 13. *ubi aliae Edd. distinguuntur. Vide Tingo.*
- Districta bacca C. 12, 50, 8. *uva* P. O. 22. *pro destr.*
- Distringere oleam C. 11, 2, 83. *baccam myrti* C. 12, 38, 7. *muscum* C. 4, 24, 6. *Destring. et hic et ubique legi vult Cuperus obs. 4, 5. ubicunque nempe non significat in diversas partes trahere. Et sane Columellae Codex Lipsiensis sarpe destringere habet ubi de olea sermo est. Gesn. eamque lectionem ex Sang. multis in locis restitui.*
- Disturbata restituere C. 11, 2, 38.
- Ditem Iovi praeposuit Proserpina C. 10, 273.
- Divaricatae taleae Ca. 45, 3.
- ne Divaricent boum ungulae V. 2, 5, 8.
- Divertere humorem C. 7, 4, 5.
- Diversoriae tabernae V. 1, 2, 33.

Diverti ad aliquem, V. 2, 14, 12. not.

Dividere diem meridiē V. 3, 2, 15. corbe medio Ca. 136. not.

Dividium in domo nihil C. 12 pr. 8.

Divina si faverint P. 1, 1, 2.

Divioi non consulendi Ca. 5, 4. C. 11, 1, 22.

Divisurae laterum P. O. 12, 7.

Divitiae pecudes C. 6 pr. 4.

Divotium veris et hiemis Ca. 4, 27, 1.

sub Divo esse C. 6, 13, 3. 12 pr. 2 sub divo Veg. 4, 12, 3. et *MS. Lugd.* P. Mar. 10, 7.

Diureticae potiones Veg. 5, 71. diuretica vina P. O. 14, 3.

Diutino sole vaneſeunt P. 1, 10, 2. ad Diuturnitatem stirpis confert C. 3, 2, 3.

Do. Dare an vendere est Ca. 138? Dato bibere Ca. 89 et 103. dare materias C. Arb. 6, 5. dabis diseresin Veg. 3, 43, 2. ex graeco *didōnai* *dizipōnai* apud Chirurgos.

Docenti et discienti opus est exemplo C. 11, 4, 4.

Dociles ad agriculturam V. 1, 17, 3.

Docta et erudita palata C. 8, 16, 4.

Doctrina (in) multarum rerum peritus V. 2, 4, 11. ubi dubito quid doctrina significet.

Documenta, indicia C. 6, 29, 1.

Dodrans ingeri C. 5, 1, 11.

Dodrantis altitudo C. 11, 3, 44. stirps C. 5, 6, 12.

Dolabella expurgare siquid emerituum est C. 4, 24, 5. — terram dimovere C. 4, 24, 4.

Dolabelliana pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Dolabra acuta abradito C. Arb. 10, 2. — Dolabra circumfodiuntur ro-

ria P. F. 24, 2. dissipandae glebae P. Iac. 3, 3.

Dolabratae sequeſ P. 1, 43, 3.

Dolet eor Ca. 175, 7. dolere iuste i. e. queri C. 1, 8, 18.

Doljolum vitreum Veg. 6, 13, 3.

Dolium stetila C. 12, 54, 2. dolia quae ſiguli faciunt V. 3, 45, 2. patentissimi oria C. 12, 6, 1. in dolii utero C. 12, 4, 5. doliorum in modum formata vasa C. 12, 4, 5. dolia demarsa humi C. 12, 18, 4. vid. not. doliorum opercula Ca. 11, 1. Dolia acicularia et frumentaria V. 4, 22, 4. amurcaria, frumentaria, vinaria Ca. 10, 4. it. 11, 1. nova imbui ut debeant Ca. 69, 1. ut picari C. 12, 18, 5. pieata, defricata, lota, siccata C. 11, 2, 70. odorata ut fiant Ca. 105, 2. vindemine ut parentur Ca. 39, 1. C. 12, 18. ut olivati C. 12, 50, 14. dolia musto spumantia C. 10, 432.

Dolitantes partes Ca. 157, 7. *δία*.

Dolo, dolantur in quadrum perticae C. 8, 3, 7.

Domesticus labor matronalis fuit C. 12 pr. 7. — domesticum factum e fero C. 8, 14, 3. domesticae pecudes C. 10 pr. 1. avas C. 8, 15, 1.

in Domicilium suum revolant aves C. 9, 9, 8.

Dominatur unum in rusticatione C. 1, 8, 14.

Dominicae habitationes C. 9 pr. 1. Cf. 8, 8, 9. not. b.

Dominus quae observare debeat C. 2, 1. C. 1, 7. 1. Domini oculi et vestigia C. 4, 18, 1. 3, 24, 4. praesentia P. 1, 6, 1. coll. C. 1, 1, 18. cum Domino quem villicus docet, mala agitur C. 11, 1, 7.

Domitura bonum C. 6, 2, 1.

Domo. Domare ad aliquid avium V. 2, 6, 4. domandi expeditur tutiorque ratio C. 6, 2, 9. V. 4, 20. ad domandum prout boves V. 1, 20, 2. *h.*

c. qui donentur. Tula gerundia passive accepta habet Curtius ad Sall. Jug. 62, 8. Gesn.

Dumus. Domo meae Ca. 134, 2, haec ubi domo nascuntur V. 4, 8, 2.

Donicum. unde contractum donic fora vetusta in Codd. etiam reperta, donec Ca. 146, 2. no. Ca. 149, 2.

Dos. Dotem vincis praeparare i. e. pedamenta, vamina C. 3, 3, 5 et 8. Dotibus magna commendantur uvae C. 3, 2, 17.

Dossuarii aselli V. 2, 6, 5. dossuaria iumentis V. 2, 10, 5.

Ἀράξ in canibus, vestigiis articuli et ungues C. 7, 12, 4. not.

Dracontiae et dracontae radices Veg. 5, 66, 4. alibi Graece δρακόντιον Dioscor. 4, 19, 6. Arum dracunculid Linnaei, cf. Veg. 2, 32. not.

Dracontios vitis C. 3, 2, 28.

Dragantum ita saepe est apud Vegetium, ut ab auctore ipso videatur profectum v. g. 2, 5, 2, 28, 49, 2, 30, 5, 11, 3. Est autem Tragacantha s. gummi huius arbusculae teste Dodonaeo p. 754. Gesner Multa loca ex libris mutavi. — Dragantidis MS. 2, 34. no.

Dragmas VIII. P. Jul. 8, 2. etiam MS. Sylb. pro drachmas.

Dryadum choros C. 10, 264.

Dubito. nosque nemo dubitat quin optimi sint C. 6, 3, 3. Graecum est δοῦζω, δοῦάζω, δὐάζω. Nempe a δὐω factum dubo, unde debius; ex dubo frequentativa forma dubito factum est.

Duco. Duce pro due V. 3, 2, 18. Ducere sulcum C. 2, 2, 27. in propaginem virgulta P. N. 7, 21. — Ducit in se eosd. saporis P. O. 10, 1. ducitur e caelo ac terra salubritas V. 4, 4, 4. — pro inducere. supra ducenda est terra P. F. 25, 34. calcem ducere P. 4, 13, 2. cicatricem C. 4, 22, 4. — educere, evellere fabam C. 11, 2,

50. pilum C. 6, 32, 3. — Ducere peraeque V. 3, 16, 11. h. e. medio proportionali invento inaequalia pretia aequare. Nostri, eius in das andere rechnen. Gesner.

Ductim et caesim opponuntur. Qui ductim putat vineam prius applicat ferrum, et ita quae destinavit praecidit, qui caesim, hunc ictus frustratur interdum C. 4, 25, 2.

Ductu falsis facta putatio, non ictu C. 4, 25, 3. Ductibus fossarum siccetur ager P. Mai. 3, 1.

Duceni quadragenii pedes C. 5, 3, 2.

Ducentum indeclin. pro ducentos C. 5, 3, 7.

Duis bonam salutem Ca. 141, 3.

Dulcedo soli C. 2, 2, 14. fructus C. 3, 1, 3. — pro prurigine et titillatione Veg. 5, 15, 4. ubi graece est ἰσχυρὸς. Hinc et pro ulcere Veg. 3, 52. ubi not. Con. Gesner comparabat ἰλκὴ γλῶκίς a Galeno dicta.

Dum tamen C. 4 pr. 11.

Dumeta et culta C. 4, 2, 5. dumosi glareosique montes C. 4, 33, 5. not. dumosis collibus horti C. 10, 150. Addenda p. 710. Adde Virgil. Georg. II. 180. teouis ubi argilla et dumosis calculus arvis.

Duntaxat Ca. 49.

Duo villicos V. 4, 18, 3. duo libros V. 3, 1, 9.

Duodecima una pars C. 5, 1, 11. Duodequingagesimo die C. 9, 14, 4.

Duodequingaginta C. 9, 14, 1. 12, 5, 1.

Duplex spina laudatur in equo C. 6, 29, 2. — Duplices novem fici, Veg. 2, 10, 6. 4, 56, 17. auctore Schol. Horatii S. 2, 2, 122. bifidus. Vide ad Pallad. 4, 10, 34. — Duplicitas quam numerus exigit h. e. alterum tantum C. 4, 8, 8.

Duplicat pretio redditum C. 12, 50,

2. duplicantur incrementa, quae speraveras P. N. 7, 12. fructum duplicant V. 4, 69, 1.

Dupondarius vide dipond.

Dupondium, duo pedes C. 3, 15, 2. 4, 1, 3. 4, 32, 2. dupondio et dorante altus sulcus C. 3, 13, 5. dupondium semissem C. 6, 19, 1. vid. *Dipond.*

Durabilis liquor C. 12, 38, 7. ficus P. Mar. 10, 26. salsura C. 12, 53, 1.

Durabilitas frumenti P. 1, 36, 2.

Duracinae vites C. 3, 2, 1. nvae Ca. 7, 2. Duracina Persica P. F. 25, 32. P. N. 7, 8. vid. quos laudat Needham. ad Geop. 10, 13. inpr. Cassub. ad Suet. Aug. 76. Duracinae primo vites dictae videntur a duris acinis: deinde translatus nomen ad ea Persica quorum caro oenibus vehementius haeret: ita certe Plin. 15, 2. duracina a reliquis distinguit. Gesn. Duracina cerasa Plinii in Provincia Gallica audiunt Agrifien duran, vestigio servato antiquitatis, Bernstetnkirschen aequi nos.

Duramenta s. duramina in vita C. 4, 24, 1. 4, 22, 1. P. F. 12, 2.

Duratus rusticis operibus C. 1, 8, 2. — Durata salibus aqua C. 7, 4, 8. vid. no. et mox dura muria. durare muria ova C. 8, 6. sed vide notam.

Duritia aetatis repugnante P. Mar. 12, 1.

Duro. durare ungulas C. 6, 37, 11. — siccitatem et ventos P. F. 9, 1.

Durus. Dura muria C. 6, 30, 9. 12, 6, 1. 12, 7, 3. not. vid. Duratus. Durum vinum, suavi oppon. P. O. 14, 5. sic acetum durum Sammon. 40. e duro citare virgam de vite C. 3, 6, 2. Pall. 3, 9, 6. not. et vide Sicus.

Dux. Duces agricolarum Dei V. 1, 1, 4.

Dysenteria si iumentum apprehenderit Veg. 5, 10.

Dysenteriaci passio P. F. 31, 2.

Dyspepsia quo vino curetor Ca. 127, 1.

E

Eadem V. 2, 5, 2. *intell.* via, dum advocatus ex.

Eapropter C. 8, 14, 11.

Eateous, qua C. 12, 9, 1.

Eblandiatur lac igneam saevitiam morbi C. 7, 5, 16. eblanditus est mas superiecta (de asini coitu) C. 6, 36, 4. — Eblandiatur solitudines ruris C. 8, 14, 1. no.

Ebrioso cum memoria cura officii subtrahitur C. 11, 1, 13.

Ebulum ex segete vellito Ca. 37, 2. ebuli rutilae baccae C. 10, 10, radices Veg. 1, 14, 5.

Eccum recta candidatus V. 3, 17, 10.

Echedermia V. 5, 53, 1. not.

Echini salsi P. Ian. 16. marini condiuntur P. D. 6, 1. — castaneae P. ins. 155.

Echionii Bacchi palmes P. ins. 45.

Hya, argutae valles C. 9, 5, 6. alia descriptio P. 1, 37, 5.

Edaces multi cibi C. 6, 2, 14. not.

Ederacea frons Ca. 54, 2. materia Ca. 111. ederaceae baccae C. 8, 10, 4. ederaceum vas vinum non continet Ca. 111. Vide boderia.

in Editiore silvae fronde C. 9, 9, 1. editissima aedificia C. 8, 8, 1.

Edo priore corr. Quod pecus libentius est V. 1, 56. edit pro edat Ca. 156, 6. edent pro edant Ca. 53. Viet. Esto Ca. 156, 1. ubi et comesto. Estur C. 2, 10, 16. Esse Ca. 157, 10.

Edo pr. longa. Edunt stercus volucres C. 2, 15, 1. homines corporibus C. 2, 15, 8. Edere conceptos C. 6, 24, 4.

Edolae lingulae C. 8, 11, 4.

Edomitus humor C. 1, 5, 3. edomita pastinaca, *sativa*, *aggressi* oppos. C. 9, 4, 5. edomitam hoc reddit fertilitatem C. 11, 3, 37.

Educatio aufert incrementum totius habitus C. 7, 12, 11.

Educatrix pullorum gallina C. 8, 11, 14.

Educo, *as*. Educare mulum paleis V. 2, 8, 2. educandus rusticis operibus C. 11, 1, 7.

Educo, *is*. Educere radicem ex terra V. 3, 10, 5. e verriculo pisces V. 3, 17, 7. fistulam, *facere in fonte saliente* V. 3, 14, 2. educit terra sulphur P. Aug. 9, 1. ager calamos P. N. 1, 2. educere alumnos C. 4, 27, 4. pro educare. sic educi P. 1, 28, 5. — *donec auferre significat* V. 3, 17, 7. *Genu*.

Eductione uberis pendens apes habere formato P. lun. 7, 6.

Eductus altricis uberibus C. 3, 10, 16.

Effectui sibi cessasse sensit P. Mar. 12, 2. *es sey ihm angegangen*. *Gesu*. ubi satis Efferverit Ca. 115, 1. not.

Efflicatissima remedia C. 2, 18, 3.

Efficiunt oleum factores Ca. 64, 1. efficere sestertios centenos C. 3, 3. 3. *grca* efficitur C. 8, 11, 8, 14, 8, 5, 15. not.

Effodere arbores ad ligna Ca. 34, 37. no.

Effoeminatorum gestus C. 1 pr. 15.

Effoetum et defatigatum solum C. 1 pr. 1. Effoeti senio tauri C. 6, 24, 1. — Effoeta *simpliciter* pro foeta C. 7, 7, 4, 7, 12, 11 et 12. *ita* 8, 5, 15. 9, 4, 7.

Efforator truncus C. 9, 1, 3.

Effovet Veg. 6, 28, 2. not.

Effugium C. 9, 7, 6. exitus.

Effugiunt somniculoso plurima C. 11, 1, 13, 8, 11, 12. not.

Effundit se magnus venter ad arstinendum foeturae onus D. P. 26, 1. effunditur in materiam et frondem vitis C. 3, 2, 1.

ad Effusionem deponitur vitis C. 3, 2, 1.

Egelidum ver C. 10, 282.

in Egeno esse C. 3, 10, 4, 4, 31, 1.

Egerminant oculi C. 4, 27, 4. C. 4, 32, 5, 4, 17, 4.

Egeritur stercus e columbariis C. 2, 15, 1.

Egestionis foramen Veg. 5, 14, 6.

Egesto primo ambe spumantis musti P. O. 14, 18.

Egregius comparat. *Victor*. ad C. Arb. 28, 4.

Egressus liber permittitur columbis C. 8, 8, 1.

Eiectura leg. Veg. 3, 15, 8. *Vid. statim* eicere h. e. luxare. Sic

Eiectus. eiecta locis suis restituitur Veg. 3, 16.

Eicere ex se vitem V. 1, 31, 3, partem seminum C. 2, 11, 5, in agrum pullos pascendos P. 1, 28, 6. — cervicem, luxare Veg. 3, 11, 1. armum 2, 15, 7.

Εἰλότους bos, quid significet. ad *Var. Corr.* ad. p. 415.

Einncidus vide luncidus. Gallis *estiolé*.

Elabitur succus laetaminis per totum pratium P. F. 1.

Elaborare ut C. 12, 1, 3.

Elacata C. 8, 17, 12. *Lectio pmulm dubia est. Leps. Codex closto, Sang. et laptae habet. Inter pisces nominat helacatenes Plinius 32 s. 53. Apud Athenaeum FII. p. 301. similiter nominat ἡλακατένας inter octaceos pisces ad saluram aptos Mnesticus³. Menandri et Mnaseas; Mnesticus loci integer existat IX p. 403. ubi, ut a Columella, simul nominantur κλακατένας, κύνες; οὐ-*

παῖδες τῶν χαρραπίων. *Nomen idem ponit Hesychius; male Festus Elacatena genus salsamenti quod appellatur vulgo melandrya. Sunt enim melandrya plane diversa, ut infra in Pelamis docebitur.*

Elegantium mensae C. 7, 2, 1.

Elementa sacra spiritus C. 3, 40, 10.

Elephantiasis Veg. 4, 9, 1. elephantiosis 4, 46, 1. houtm 4, 3, 4.

od Elephantinen neque ficus neque vites amittunt folia. V. 4, 7, 6.

Elephantii intra moenia nostra nati C. 3, 8, 3.

Elevare serum froctum eom praecoque C. 3, 24, 5. *Vid. no.*

Elices qui? C. 2, 8, 3. elices facere C. 44, 2, 82. *Eadem sunt fossae quas aulant, quo pluvia aqua delabatur V. 4, 29, 2. ubi vid. no. et Salmasium ad Vopiscum p. 439.*

Elidit vaccarum altera conceptum alterius C. 6, 23, 1. add. 7, 9, 9. eliditur rex opium C. 9, 9, 8. 9, 44, 1. elidendae herbae V. 4, 47. ubi eligendae dedi. — Elidere, allidere de motu aquae versus terram *vid. no. ad C. 4, 20, 2. — In cura iumentorum utitur hoc verbo Veg. 1, 26, 3 et 4. it 3, 47, 2. ubi elicere videtur significare, ut minus reluctans animal tanto facilius curari possit. Gesner.*

Eligere manu herbas C. 4, 5, V. 4, 47. ubi vulgo elidere. pedes e capite puillorum V. 3, 9, 14.

Elimpidaveris Veg. 1, 26, 2. Elympidare erat 3, 27, 4. relictum 6, 28, 2.

Eliquamina salsamentorum C. 9, 44, 3.

Eliquatam aquam transfundere C. 42, 24, 5. eliquatum mustum omni faece careat C. 42, 19, 4. a faecibus vinum C. 42, 27.

Eliquescere V. 4, 55, 4.

Eliphan in secunda libra C. 42, 50, 44. lisiviam C. 42, 22, 4. mel C. 42, 42, 4.

Ellipsis. Neque per eas quidquam ire intro possit (eorum) quae nocere solent gallinis V. 3, 9, 6. *Vocum bene est! C. 42, 7. inter 2 et 3. τῶν quam vid. Plus.*

Ellops ad Rhodon V. 2, 6, 2. Pamphylius C. 8, 46, 9. al. elops et helops. *Genus est acipenseris, seu sturionis, ut ex descriptione apud Plutarch. Solert. Anim. p. 75. ed. Reiske apparet, quam Plinius ex eodem communi auctore vertendo pervertit IX. sect. 27. Cf. Athenaeus VII p. 294.*

Elocare boves C. 4, 7, 6.

Eloquentiae parens Homerus C. 4, 30.

Elota oliva C. 42, 50, 24. *Vid. Eluta.*

Eluacrum labrum Cat. 40, 4. et 44, 3. *vid. not.*

Eluit imber perniciem venenati humoris C. 4, 5, 3. eluantur baccae immundae C. 42, 50, 24. — Eluant (helluando eshauriant) Ponticum Phasin C. 8, 8, 40.

Eluénacae vites v. Heluénacae.

Eluta vinacia C. 6, 3, 4. v. Elota.

Eluvies balnearum P. 4, 40, 4.

Eluxuriabuntur vites pampinis C. Arb. 3, 2.

Em ipm adsum V. 4, 56. i. e. en! Em ibi tu quidquam nasci putas posse? V. 4, 2, 5. i. e. ecquidquam ibi tu ere.

Emaciatum armentum C. 2, 41, 2. emacialis vineis C. 2, 40, 4.

Emacio. emaciat densitas plantas C. 4, 33, 3. emaciant stirpem C. 4, 22, 42. emacisci flagellis C. 4, 6, 3.

Emacitas in armentis C. 4, 3, 4.

Emanat vis saniei C. 6, 32, 4.

Emarcus vitis C. 3, 2, 25.

Ematites lapis, haematites Veg. 1, 20, 2, 6, 12, 3.

Emax. Emacem esse non oportet patrem fam. Cat. 2, 7.

ad Embammata idoneum ainapi C. 12, 55, 2. *vid. ad* C. 12, 34.

Emblemata in *luxu* villarum V. 3, 2, 4.

Εμψροσολισ C. 7, 3, 16.

Emendare bovem cubitorem C. 6, 2, 11. *perperam* factum C. 11, 1, 28.

Emersus Caniculae *h. e. ortus* C. 7, 3, 24.

Emicat a capite vitis C. 4, 22, 14. in iugum materia C. 4, 20, 5. *nox* posita celeriter C. 4, 33, 1. sagitta in vite C. 3, 17, 2. stilus C. 11, 3, 46.

Emina *vid. Hemina*.

Eminula genera bovm probantur V. 2, 5, 8. spina V. 2, 9, 4.

Emissum pro onissum C. 3, 13, 5. *not.*

Enitescit mel C. 9, 14, 10. i. e. *maturescit*.

Eno. quae emi, quibus in locis debeant Cat. 135. in emendo quae considerata V. 2, 4, 16.

Emoliri pituitam per nares C. 8, 5, 21.

Emolere Veg. 3, 68, 7.

Emolumentum *h. e. labor, difficultas* V. 3, 14, 1.

Emota terra C. 3, 13, 10. — emota vel extorta vel ciecta de locis suis Veg. 1, 28, 5.

Emphragma, praecoccupatio Veg. 2, 12, et 2, 19.

Emplastratio insitionis genus C. 5, 11, 4. Arb. 26, 1. 11, 2, 59. P. Iun. 5, 2.

Emplastro arborem C. 5, 11, 10. 11, 2, 37. *emplastrari, inoculari* P.

Mai. 6. Nov. 7, 7. *ecussoner* Gallia.

Emplastrum. uti crassitudo fiat.

quasi emplastrum Cat. 39, 2. — aptare in nudatam arboris partem C. 5, 11, 10. *add. C. Arb. 26, 8 et 9. P. Iun. 5, 3.*

Emporium Heraclae V. 2, 9, 6.

Emticia salsamenta V. 3, 17, 6.

Emtio equina V. 2, 7, 6. emtionis formula V. 2, 2, 5. 2, 3, 5. 2, 4, 5. lex V. 2, 2, 5. pretium onerat vitis rationem C. 4, 30, 1. in emtionibus servorum sex res legitimum dominum perficiunt V. 2, 10, 4.

Emulgendum est exiguum C. 7, 3, 17.

Emundata pastinatio C. 3, 15, 4. torcularia C. 11, 2, 71.

Emundant pennas gallinae C. 8, 4, 4. emundetur humus C. 6, 30, 2. emundentur saeces C. 12, 50, 14. emundare alveos C. 9, 14, 7. *bulilia* C. 2, 15, 7, *segetes* C. 11, 2, 7. vinum C. 12, 23, 2.

Emunire arborem cavea C. 5, 6, 21.

Emunita retibus cavea C. 8, 8, 4. sals prohibent curculionem C. 1, 6, 16.

Emuscantur oleae C. 11, 2, 41.

Εναυτορήτως συγγίαι C. 2, 2, 3. donec Enascantur de seminibus cucurbitarum C. 11, 3, 48.

Enatare, humore tolli, innatare P. Mart. 10, 22. ubi dedi innatare.

ab Enata stirpe, *h. e. a stirpe e qua enatae sunt vites*, porriguntur C. 5, 4, 2.

Encytum (Enchytyum) uti fiat Cat. 80.

Enim post duas dictiones collocatum. Victor. Castig. suarum Explicationes p. 384. Varro 2, 7, 5. *not.*

Enitescit mel optimae notae C. 9, 14, 40. *ubi emitescit dedi*.

Eniti spatium C. 2, 2, 27. cum enixus est C. 1, 9, 6.

Enixae vaccae, quae parere desierunt C. 6, 22, 1. not.

Ennaei aquoris lilia C. 10, 270.

Enodata vitis Cat. 33, 1.

Enodo virgas falce C. 5, 6, 14. enodato Cat. 44.

Enormitas onerum Veg. 3, 54, 1. 3, 59, 3.

Enormiter ablatus sanguis Veg. 2, 8, 2, 2, 28, 10.

Enucleata ex suctoribus collegi Veg. 4 pr. 2.

Enula pro inola Veg. 5, 68, 3.

Enutriunt sata coloni C. 3, 3, 4.

Eu, *is*, ire in semen Cat. 161, 3. *Sic nostri in Samen gehen*. Alvus non it Cat. 157, 7.

Eu plumbum infundito Cat. 18, 4. indito *ibid.* addito oleum Cat. 156, 6.

Eodem infundito Cat. 108.

Eousque dum C. 4, 30, 4.

Eoo Lucifer ortu C. 10, 291.

Epaphaeresis. Veg. 5, 24, 5. *repetita evacuatio*.

Epar, epatis usus Veg. 5, 54, 3.

Epatica vel Epatice aloë P. O. 14, 8 et 13.

Ephippium V. 2, 7, 15.

Epicoenorum nominum periphrasis V. 3, 5, 6.

Epidermis Veg. 3, 61, 1. not. *ubi antea erat Epidarmus. Vitium esse videtur, cutis iusto durior post vulnus enasceus. Epidermis est ipsa cuticula, cuti hominum superintenta ordinarie. Gesner.*

Epidromus in torculari oleario Cat. 12, 1. not.

Epilepsia boum Veg. 5, 32.

Epimelis *vid.* Hypomelia.

Epiphora oculi C. 6, 17, 8. eius definitio Veg. 5, 4, 48. curatio Veg. 3, 22, 3.

Epirotæ equi Veg. 6, 6, 3.

Epirotici pecuarii athletæ V. 2, 1, 2. boves meliores V. 2, 5, 10. pecu-

liarem formam habent C. 6, 1, 1. canes laudati V. 2, 9, 5. Molossi, quos clamosos vocat Lucanus, et tacitis canibus opponit Seneca Hippolyti versu 32. familiae V. 1, 17, 5. in Epiro (Epeiro) pecuariae V. 2 pr. 7.

Epistatae villicae Cat. 56. *ita iunxit cum plerisque Syllburgius. Sed vid. not.*

Epistomium *vid.* Epiton.

Epistylum V. 3, 5, 11.

Epitomis sex circumscriptione multa volumina C. 1, 1, 40.

Epitoniâ V. 3, 5, 16. not.

Επιτόνιον dicitur pars summa χαιρολαβίδος seu manubrii seu cupae, qua verbi causa cochlea torquetur, ap. Bionem in *Mathem. veter.* p. 110. vel qua pistillum fistulae inditur et retrahitur ap. Heronem *Spirit.* p. 208. *ibid.*

Epityrum ex olivis Cat. 119. C. 12, 49, 9. not.

Epiurus, paxillus P. N. 7, 14. no.

Epulae oves ad V. 2, 1, 24.

Epulum quotidianum V. 3, 2, 16.

Equae quae probentur V. 2, 7, 4. ut tractentur V. 2, 7, 7. asinum ut admittant C. 5, 37, 9. si rabiant C. 6, 35. — Olympionicae C. 3, 9, 5. *Vid.* no. — e vento concipientes V. 2, 1, 19. C. 6, 27, 2. — equis feminis C. 6, 37, 8.

Equariae grandes V. 2 pr. 6.

Equicolas (Q. Modius) s. Aequic. V. 2, 7, 1.

Equidem mihi videntur V. 1, 5, 1.

Equina emptio *h. e.* equorum V. 2, 7, 6. Equinum pecus tripartitum est

C. 6, 27, 1 *sed*

Equire C. 6, 38, 4. *ex Codd. not.*

Equitium est in MSS. C. 6, 27, 1. — Equitii unde dicti V. 2, 1, 10.

Equuli V. 2, 8, 6. equulorum domitura V. 2, 7, 13.

Equus (*carleas*) oritur C. 11, 2, 24. — de Equis quae tenenda V. 2, 7 et C. 6, 27 ad 30. P. Mar. 13, 4. quot equas admissarius implere debeat C. 6, 27, 9. *Herodotus* 1, 192. de equas regis Babylonicis: ἀνίσταται γὰρ ἱκνῶτος τῶν ἰππέων τούτων εἴκοσι ἑκατόν. viginti igitur unus implebat equas. equorum usus diversus V. 2, 7, 14. patriae et ingenia Veg. 6, 6. cura et medicina C. 6, 30. — Equus pro equa? V. 2, 7 11. 6

Erudere muscum C. 4, 24, 6.

Erecti pisces C. 8, 17, 9. *iacentibus oppositi*.

Epyxias intestina opera fabrorum ad Pall. p. 208.

Ergastularii C. 1, 8, 17. praefecti compeditis ad custodiam et opera exigenda.

Ergastulum subterraneum C. 1, 6, 3. ergastuli mancipia C. 1, 8, 16. C. 11, 1, 22. ergastula et nexus civium C. 1, 3, 12.

Erichtonius C. 9, 2, 4.

Erigones canis C. 10, 100. not.

Ερίδων V. 3, 16, 8 et 23.

Erneum Cat. 81.

Erraticae brassica C. 157, 12.

Erronem ducem retinere C. 9, 10, 3.

Erronei canes C. 7, 12, 5.

Eruca salax C. 10, 372. Priapo vicina C. 10, 108. ut culatur C. 11, 3, 29. *Italica Ruchetta, Gallia roquette vocatur, in hortis culta, et cum lactuca edatur.* — Eruca κατὰν ut profugetur 11, 3, 62. P. 1, 35, 2. in loco *Cod. posteriore Cod. Lips.* uruca habet, ut in *Plinio Oudices*, de quo vide *Gesneri Thes. L. L.*

Eruccio, qui eructant aves *Gangeticas* C. 8, 8, 10. — eructant aquam mummilae in fontibus V. 3, 14, 2. — eructat humores ager uliginosus P. *lan.* 13, 7. virus C. 1, 5, 6.

Eruderatum solum V. 2, 2, 7.

Erudire est difficile C. 11, 1, 6.

Eruditus omni opere rustico C. 11, 1, 6.

Ervila, ervilia V. 1, 32, 2. not. C. 2, 13, 1. not. *Ernumervilla Linn.* Graece ἔρπος, *Italica* Roviglione, aliis *Arabeis*, cum siliquis infertur cocta, sed semina manducant sola, teste *Mathiolo ad Diosc. l. p. 498.* At *Pontedera Postumorum l. p. 34.* eandem facit cum cicere minoris grani. Vide in *Cicera*. *Lathyrum silvestrem* *Roviliam* esse censet idem.

Eruito radicem C. 12, 58, 1. not.

Erumpit tumida active pro rumpit Cat. 157, 3.

Eruncare herbas C. 2, 11, 5.

Eruptione facta profugere C. 9, 10, 3.

Ervum fresum et aqua maceratum C. 6, 3, 4. mollium Veg. 5, 47, 1. Eius satio et cultura C. 2, 11, 11, 2, 10. P. *lan.* 8. ervi palea in bonum pabulo C. 11, 2 100. *Ervum Gallia* Ers, *Gallo*—provincialibus *Erres*, est, ubi columborum cibus est et boves inde saginantur, teste *Garidel p. 163, Orobus C. Bauh. Pin. 316. Dioscor. 2, 131. βούς δὲ λυπαίνου ἐρῶς παρὰ τὸν ἄνθρωπον. unde Herychius: ὡς περὶ τούτων καὶ γοργόμας, ἀπὸ τῶν βούων.*

Eryngii radices C. 6, 5, 2. Veg. 4, 3, 7. 1, 17, 14. *Hesych. ἔρυγιον ὃ καὶ ἐν τοῖς σποδαῖς σὺν δασὺν ἐνιθίσκει τοῦ σίτου.*

Erythraeo ariete C. 7, 2, 6. *Erythraeis arietibus* C. 7, 3, 2. quos vocant ἰπυπόους C. 7, 2, 4. not.

Escae optima olea orchis C. Arb. 17, 3. ad escam serere faseolum C. 11, 2, 72. vites C. 3, 2, 1. ab escis remotissima villica, h. e. quae non non liguriat C. 12, 4, 2. — pro cibo medicato Veg. 4, 6, 1.

Escendere *vid. ad* V. 3, 46, 27. *et*
ad C. Arb. 44.

Esculentae merces C. 44, 3, 50.

Esitare brassicam Cat. 437, 10.

Esni condere oleas V. 4, 60.

Et etiam Graeci V. 2, 4, 10. *conf.*
4, 43, 4, 4, 59, 4, 2 pr. 5, 2, 4,
10, 2, 7, 2. *Ald.* Nec non etiam s.
l. et item V. 2, 4, 23. etiam item
V. 2, 4, 8. et id etiam ignotissimis
quoque V. 1, 4, 2. et is non, *neque*
is C. 2, 46, 2.

Etargium Veg. 5, 26, 3. not.

Etesiae Kal. Aug. C. 44, 2, 56. flare
desinunt III. Kal. Sept. C. 44, 2, 58.

Etiam nunc V. 3, 4, 6, 3, 2, 3.
etiam et C. 6, 3, 7. Neque scirent
etiam V. 4, 2, 16. h. e. *nondum sei-*
rent.

Evadit apes vestibulum C. 9, 42,
4. evadere limen C. 7, 9, 43.

Evanesco. evanuit pruina V. 2, 4,
6. i. e. *resolvitur et vento exsiccatur*
vel sole. Ita Seneca Q. N. 3, 24. *de*
aquis calidis naturalibus et ferventibus
ita ut non possint esse usui nisi aut in
aperto evanuerint: i. e. exhalant, eva-
porant.

Evandae oleae C. Arb. 47, 3.

Evannere foras V. 4, 52, 2.

Evelihere Cat. 5, 8.

Evenit serius h. e. exit e terra C.
4, 32, 2. evenit mihi feliciter *insitio*
P. O. 42, 5.

Eventus rei C. 44, 4, 4. — Bonus
Eventus nomen rusticum V. 4, 4, 6.

Evertere stabula C. 7, 4, 5. ever-
runtur officinis C. 8, 17, 42.

Eversis omnibus, *de vulnere pur-*
gando Veg. 3, 30, 2.

Evertitur lupinum (*aratro*) P.
Aug. 2.

Eugeneum geminum genus vitium
Cat. 6, 4. V. 4, 25. C. 3, 2, 46.
quasi tu iuvisti; dicas s. generosum.

Evincere campos P. 4, 35, 6. mor-
bum C. 6, 5, 2. discrimen Veg. 4,
44, 9, 3, 2, 24.

Evirat sanguis enormiter ablatus
Veg. 2, 8, 2, 2, 10, 42. *Similiter*
Coelius Tard. 4, 5, 478. Corpore
evirato animae quoque substantia tur-
batur. *Præcessit de usu Veneris.*
Credo non a viro derivari, sed a vi-
ribus. Gesner.

Evisca pro Ibisco s. hibisco *sæpius*
erat in Vegetio.

Evius, Bacchus C. 40, 424. Evie
Evie Patan C. 40, 224.

Eumaeus subulus Homericus V.
2, 4, 1.

Eumetria equi Veg. 6, 2, 2. *iusta*
proportio et magnitudo.

Eumuchos raro vexat podagra Veg.
3, 53, 6.

Evocat tepor ea quae seruntur P.
4, 6, 42. evocare succum C. 5, 5,
44. per siphonem C. 9, 14, 45. evoca-
tur in latitudinem salix C. 4, 31,
2. patitur se altius evocari laetitia
vitium C. 4, 49, 2. *Ita Plin.* 17,
22, s. 35. n. 44. Vitis evocata ad
fructum.

Evolutum furfure panicum C. 2,
9, 49. *proprie, et cum respectu ad*
volvulas vel valvas, ubi vid. —
Evolutis universis auctoribus Veg.
5, 60.

Evomit herbas solum stagni C. 8,
45, 3.

Europam Phoenice exportavit
amans Iupiter V. 2, 5, 5.

Eurus ventus C. 44, 2, 44.

Euronotus C. 44, 2, 42.

Eurus, Vulturinus C. 5, 5, 45, 44,
2, 65.

Ex aceto coquere C. 42, 46, 4. ex
ossibus ius V. 2, 9, 40. ex furfure
calidus saccellus Veg. 5, 27, 3. — ex
fraxino frondes C. 7, 3, 24. ex legu-

minibus poleae C. 7, 3, 22. — ex albo decoloratur C. 42, 47, 9. ex aureolo varias C. 9, 3, 2. ex rutilo albican-tes, ex auro flavae C. 8, 2, 9 et 10. ex longo rotundum corpus C. 6, 29, 3. — Ex a. d. VII. Id. Febr. etc. V. 4, 28, 4. Ex Kal. Mart. C. 4, 5. — Ex concitato mitissimus C. 6, 29, 3. — Ex commodo C. 42, 49, 3. ex fa- cili C. 4, 33, 4. ex cauna agitabis *pro ablat. instrumenti* P. O. 47, 9. — Ex *omittitur in illo*, plenos sinus urbe replet C. 40, 310.

Exacrescere et exacuisse C. 42, 47, 4. 42, 51, 3. not.

Exactio operis C. 44, 4, 26.

Exactor operis C. 44, 4, 26. vigi- lant C. 3, 43, 40.

Exactum et reliquum *oppon.* Ca. 2, 5. — exactis messibus C. 42, 40, 4. — mercibus C. 40, 347.

Exacuere ridicas C. 44, 2, 42. me- tas in angustissimas vertices C. 2, 49, 2. — exacuit morbos C. 40, 392.

Exaggerandum stramentis aviarum C. 8, 44, 9.

Exagitare fecem C. 42, 49, 4.

Exaltare sulcum C. 3, 43, 9. in tres pedes C. 3, 43, 4. orbem abla- queationis C. 4, 4, 2.

Examina silvestria (apum) C. 9, 8, 44.

Examinato modo C. 3, 42, 3. *h. e. suis quasi ponderibus librato ac diviso.*

Examinant alvi C. 9, 44, 5. *h. e. examina exigunt, sic schwärmen, exa- meo ein schwärmen.*

Exanimetur plus iusto sanguine profluente C. 6, 31, 6. not.

Exanio *vid.* Essanio.

Exarmatus aries C. 7, 3, 5.

Exarare de integro locum fru- menti causa C. 2, 48, 3. exarari ager incipiat P. Aug. 4. exarari et effodi non desiderant mala P. F. 25, 44. A.

e. terram in qua stant aratro vel bi- pulio moveri.

Exarescere P. 4, 6, 44.

Exasperatio faucium Veg. 5, 64, 4.

Exaerare C. 44, 3, 45.

Exaerofacere annonam V. 3, 2, 46. *ut incendere ibid.*

Excande me fecerunt cupiditate V. 3, 4, 4.

Excandescere ad tactum, *de pusula* C. 7, 5, 46. — *de liquido* Ca. 95, 2. — in exteros de cane C. 7, 42, 5.

Excavare Col. Arb. 8, 4. *ubi rectius Edd. et Codd. exaerare habent.*

Excedit bos modum compulsoris P. lun. 2, 3.

Excernuntur flatu frumenta C. 2, 24, 5.

Excipere *h. e. nominatim cavere* V. 2, 2, 5, 2, 3, 7, 2, 9, 7, 2, 40, 5.

Excisio plagae P. F. 30. *pro* plaga excisa.

Excitat terebra lanuginem C. 4, 29, 46. excitantur altiores, pulvinuli C. Arb. 40, 4. pascua in novalibus P. N. 43, 3. incilia C. 5, 9, 43.

Excludere extra limbum V. 2, 3, 7. ad excludendum apta ova C. 8, 5, 4. *vid.* Excudo.

Exclusi pulli C. 8, 5, 7, 8, 44, 40.

Excodicare vites quid? P. Iap. 4.

exoucher Gallis.

Excolatur ager extirpatis arbori- bus P. Mai. 3, 2. ita silvas excoli *praecipit* V. 4, 27, 3. — Excoluntur spatia per semina C. 3, 5, 4.

Excoquere dimidium Ca. 407, 2. *h. e. coquendo absumere.* ad dimidium C. 42, 49, 4. — excoquit terram frigus C. 44, 3, 43. *vid.* Fermentare. cruditatem Laconicis excoquimus C. 4 pr. 46.

Excrementa frugum P. F. 26, 3. *vid.* cretura. tritici C. 8, 5, 25. uvae, quae Graeci *γλυκτρα* vocant P. N. 20, 4.

Excreti a farina furfures C. 8, 4.
4. excreta tritici dantur gallinis C.
8, 4, 1. 8, 8, 6.

Excruciata ungula Veg. 4, 26, 1.
quid?

Excubitor vigilans C. 7, 12, 1.

Excubo. excubandis ovis utiliores
gallinae novellae C. 8, 5, 5. C. 5,
8, 6. C. 8, 14, 7.

Excudere ova V. 3, 9, 2. *id.* 10. *id.*
43. pullis formandis excudendisque
C. 8, 14, 7. *ἐκχύνειν*. *vid.* Excus-
aus. — Excudi debet canalia a sum-
mo trunco P. Ian. 15, 17.

Excultae oleae C. 5, 9, 6. exculta
semina C. 14, 3, 49.

ut Excurret humor P. N. 15, 1.

— Excurremus, *executi sumus* P. Aug.
7. *Sed vid. not.*

Excusatae matres ab incubatione
P. 1, 28, 3. *de pavonibus*.

Excusent se invicem a calore P.
N. 7, 2, *pro* defendant. *sic* excusante
laetamine ne poma caduca nascantur
P. N. 7, 14.

Excusus. excusis anserculis C. 8,
14, 7. excusos pullos V. 3, 6, 4. 3, 9,
2 et 13.

Excudit gradus ambulantium tre-
mor fabricae P. 1, 9, 2. excutunt se
iumenta post volutationem Veg. 5,
41, 1.

Execaveris Ca. 42, 1.

Exedra peristilo conclusae aves
V. 3, 5, 8.

sine Exemplo nec docetur recte
nec discitur C. 11, 1, 4.

Exemptiles pesticae C. 8, 11, 4. *ubi*
duo Codd. exemptibiles habent.

Exemptio favorum C. 9, 14, 11.
exemptionem difficilem praebet C. 3,
19, 1.

Exempto anno *i. e.* exacto P. F. 17,
8. quarto mense P. F. 26, 2. tem-
pore P. F. 33. exemptis 11 diebus P.

O. 15 et 14, 16. tribus diebus P. N.
20, 1.

Exeo. Exit e terra primum hor-
deum V. 4, 45, 1. vix ulla herba C.
2, 12, 3. *conf.* P. F. 4. esire nituntur
oculi sarmentorum P. F. 32, exit
melior arvis napus C. 2, 10, 23. lu-
pinus non exit solo limoso C. 2, 10,
3. eseat et grandescat lens sata P.
F. 4. — exeunte mense P. F. 25, 33.
finiente. — unde optimi exeunt asini
V. 2, 6, 2. *h. e.* *giguntur*. — non
excunt novenae partes ultra *etc.* V. 2,
1, 25. *h. e.* *transferri, applicari non*
possunt. — uti inde (*de praedio*)
exiri possit Ca. 1, 2. *V. no.*

Exerceo. cursu et opere C. 6, 27,
11. agrum multis arationibus P. Ian.
13, 2. locus frequenter exercitatus
P. Sept. 10, 7. *ubi alii libri excultus*
habent fiduciam contumacem P. Mar.
11, 1. imperia in taurus C. 6, 23, 3.
exercetur labor C. 9, 15, 1. exercent-
ur machinae C. 12, 50, 7. — exercet
mares iueundi cupiditas C. 8, 11, 7.

Exerito radicem C. 12, 58, 1. *antea*
erat pro eruito. In Vegetio 1, 25, 6.
articulus insertus ex *Codicis Sambuci*
scriptura exemptus mutandus erat in
exertus.

Exerxio Veg. 3, 47, 1. *ἐξέρξιον not.*

Exesae salibus chalcis C. 8, 17, 12.
vermiculis oliva C. 12, 50, 21. vinea
P. F. 16, 1. exesae fruges C. 1, 6,
16.

Exgruminantes cochleae V. 3, 14,
3. *no.*

Exhalationes noxiae P. 1, 7, 4.

Exhalata pruina V. 2, 2, 12.

ne Exhalet odor Veg. 5, 68, 3.

Exhaustum animal Veg. 4, 1, 14.
h. e. *macilentum*.

Es herbatur planta novella C. 4,
31, 2, esherbandus erit locus C. 11,
3, 11.

Exhibeat domino fidem ac bene-

volentiam C. 11, 1, 7. exhibere natis
generositatem suam C. 6, 36, 3. ex-
hiberi haec diligentia non potest,
nisi per patrem familias C. 3, 20, 5.

Exhilaratur iumentum h. e. re-
creatur Veg. 5, 38.

Exhorreat aestus siccus C. 10, 154.

Exhortantur semetipsos C. 11, 1,
11.

Exigo. Exigere pastum V. 2, 4, 6.
— exigit materiam furunculus C. 4,
24, 17. vitis C. 5, 6, 29. uvas com-
plices vitis C. 3, 6, 2, 3, 2, 10 et 23.
— exigendum opus C. 3, 13, 11. *sic*
exactor operis C. 3, 13, 13.

Exigue prona plantities C. 2, 2, 1.

Exiguitas acinorum C. 3, 2, 24.
cibi C. 7, 5, 5. culta foecundior,
quam magnitudo neglecta P. 1, 6, 8.

Exiguum aceti C. 12, 47, 5. laseris
C. 5, 10, 15. laser C. Arb. 23, 1. *vi*.
no. Exiguus Victor. C. Arb. 28, 4.

Exitus ager C. 1, 4, 2. materia C.
10 pr. 4.

Eximie optimum C. 8, 17, 1. Ita
forte eximie larga C. 8, 17, 15.

Eximitur scobis C. 4, 29, 15.

Exinuire marsupium V. 3, 17, 2.

Exinanitae alvi apum V. 3, 16, 28.

Exiende ut pubuli facultas est h. e.
proinde ac V. 1, 20, 4. *conf.* 11,
24, 2.

Existere parum ab esso differt V.
2, 7, 7. existunt steriles C. 7, 6, 8.

Exitii genus currenlio C. 4, 6, 16.

Exitus naturales C. 6, 30, 8. exiti-
um non habet alvus C. 8, 5, 20.

Exolevit gratia piscui usu conti-
nuo C. 7, 3, 20. exoleverunt longo
situ vineta C. 3, 11, 2. exolescere
negligentia C. 2, 18, 3. siccari et exo-
lescere terram C. 3, 12, 3.

Exordiri funem Ca. 135, 4.

Exordium de monte sumant aquae
P. Aug. 8, 3. — Exordium sequentis
libri C. 1, 2, 3. *ubi forte pro accersu*

ad ipsum argumentum ponis accipere.
Ita 7, 12, 1. potest utique retinere
conuentionem significatum: refertur enim
ad 6, 1, 6. Sed alioquin — Columel-
lus Exordium non est prooemium
libri vel initium, sed totus liber, aut
argumentum certe maius et caput di-
cendum. Ita verbum, quae priore tra-
didimus exordio 4, 4, 1. respiciunt
aperte partem parum a fine distantem.
Dieturus exordio sequente, quae de
vineis serbustisque 2, 22, 6. ad totum
librum pertinet. Ita quoniam pars
haec exordii pene tota iam exhausta
sit 7, 5, 1. Quae superiore exordio
percensuimus 7, 5, 4. Ita sequenti
exordio 8, 17, 16. de totius libri ar-
gumento, et ne longiore exordio le-
gentes fatigemus h. e. producamus
librum per se satis longum 5, 12, 13.
et Arb. 27, 1. Apertissime: prioribus
suboeceteretur exordiis 10 pr. 3. et
prima parte huius exordii 11, 3. *extr.*
atque in fine adeo libri. Gesner.

Exorica purgabis caput equi Veg.
3, 6, 7. no.

Exoriente Arcturo C. 2, 10, 24. —
ab exoriente C. Arb. 3, 3. ad exo-
rientem versus V. 5, 9, 6.

Exortus aequinoctialis V. 1, 12, 1.
exortus hiberi V. 2, 3, 6.

Exossare carnem suis C. 12, 53, 1.

Expandunt in sole C. 12, 15, 3.

Expertae V. 2, 5, 7. v. not.

Expauetum iumentum Veg. 2,
10, 9.

Expectare caritatem Ca. 3, 2.

Expedire agrum sationibus facien-
dis C. 2, 2, 21. cibaria pastoribus V.
2, 10, 6. far ad cibatum V. 1, 69, 1.
ad usum cibatus V. 1, 63, 2. laqueos
ad aves capieodas P. D. 6, 2.

Expedita discentibus C. 11, 1, 9.

Expellito uvas Ca. 33, 4. h. e. soli
exposito.

Expendere uber soli fercis in de-
generes surculos P. 4, 7, 4.

Experientia exercenda V. 4, 48, 7.
rerum varia C. 40, 338.

Experimentum iuriae maturae C.
42, 6, 2. de experimento medicina
est Veg. 4, 4, 3. experimentorum
nusquam varietas omittenda C. 4,
4, 5.

Experiri annonam musti C. 3,
24, 6.

Espectectus vigor C. 4 pr. 42. ex-
pectectiores suot apes C. 9, 7, 5.
munter. Est enim a *graece* *antipyra*,
antipyra pergo, *espergo*, id est ex-
cito, quae est antiquissima notio verbi.

Esperis frumenti natio C. 7, 2, 2.

Experta terris tuis aureulorum ge-
nera P. 4, 6, 2.

Expistae paleae C. 8, 5, 44. d. c. lu-
stratae not.

Expisui far Ca. 2, 4. vid. not.

Explantat pampinos vititor C. 44,
2, 33. arbusculam C. 5, 9, 8. sed vide
ibi notam. explantatur veoto pampi-
nus C. 4, 29, 44. 4, 44, 4. explantare
suffragium C. 4, 24, 4. 4, 27, 6.

Explicata valle P. Aug. 11, 2.

Explorare gustu C. 2, 2, 20. 44,
2, 68. si regula exploraveris aequale
P. 4, 9, 4. me explorante, ita ad ex-
perientiam suam provocat P. Jul. 3, 4.

Expolita frumenta C. 2, 24, 6.

Exponitur planta semen P. F. 25,
34. ponitur.

Expopulatur fructuum C. 3, 2, 48.

Expostulavit usus C. 42, 2, 3.

Expressi anguli C. 4, 4, 4, sunt
reoti, oppositi curvaturis oblique ro-
tundis, quales in alveis.

Exprimit materiam curvatura in
vite C. 4, 20, 3. h. e. in loco, ubi
curvata est vitis germen facilius exit.
vid. flexura.

Expromisit nummos V. 2, 2, 5.

Expromittere est pro se, vel pro alio

solemnibus quibusdam interpositis va-
lide promittere. Cum de eo nemo am-
bigat, quin pro alio promittere signi-
fiet, ille alter autem intellectus, ubi
pro nobis expromittere dicimur, fere
negligatur, iuvat illum non ex hoc
tantum *Parronis* loco, verum etiam
legum auctoritate confirmare. Igitur
l. 49. §. 4. de donat. (39, 5.) Servus
cui pecunia credita fuerat (quod qui-
dem per leges fieri non poterat, cum
nihil suum habcat servus) liber factus
eam expromittit. (ut alio nunc de-
mum iure Romano valide exigi ab eo
possit). Non erit donatio, sed debiti
(iure naturali, non civili Romano)
solutio. Ita l. 440 de R. I. Nemo alle-
nae rei expromissor idoneus videtur.
Generatim sponsozem aut promisso-
rem notat L. 404. §. 4. de Legat. et
fideicom. (30, 4.) Tabellas quibus
ei pecuniam expromiserant. Apertus
inprimis est l. 76 de iure dotium (23,
3.) *Ulpiani* sermo. Debitor mulieris
iussu eius, pecuniam viro expromisit.
Et denique l. 7. §. 8. de dolo malo
(4, 3.) expromissor intelligitur sim-
pliciter, qui plene pronisit, pro se
vel alio. Nimirum $\hat{=}$ ex complementi
et perfectionis significationem habet,
ut in exaedilico, exaggero, exhilaro,
esquiro, expio, expleo, expolio, ex-
porrigo. Gesner.

Exputatos palos acuerre C. 44, 2,
42.

Exputare plantas C. 44, 2, 49. vitem
C. 3, 45, 3. pampium C. 5, 6, 34.
salices C. 4, 30, 6.

Exradicata ut siet V. 4, 27, 2.

Exsaniare, humore tetro vel arido,
quae quasi quaedam saecies est, libe-
rare e. g. baccam pressam C. 42, 47,
40. cum exsaniaveris sinapi C. 42,
57, 2. exsanietur caro salita C. 42,
53, 2. Exsaniat aqua nitrata amaritu-
dinem C. 42, 57, 4. *Berardus* com-

parat eum Apuleiano examurcare.
Met. 4. p. 73. *ed. Prie. de pelle urina*,
 dum caelestis vaporis flammis
 examurcatur. Gesner. Essautium si-
 napi est quod *excastratum* vocat Scri-
 bonius Cap. I. Comp. 9. et ex eo Mar-
 cellus Empiricus p. 30. *exuceatum*
 Caelius Aurel. Tard. IV. 8.

Exculpata foramina Ca. 48. eubilia
 V. 3, 9, 8. *ubi Columella excisa habet.*

Exsecare terra C. 5, 44, 3. Arb. 8
 4. *ubi editum excavare*, unde exseca-
 veris Ca. 42.

Essequantur ordines suos frutices
 sub maceris P. 4, 37, 3.

Exserito radicem *vide* exserito. Veg.
 4, 25, 6. *exsertus* i. e. de loco motus.
 not.

Exsiccati eum fuerint Veg. 4,
 45, 5.

Existere, emergere V. 4, 34, 4.

Exsolvit corpus uvarum vis con-
 sionis P. O. 49, 2.

Exstantia *vid.* Extan.

Exstimulatse libidinis signa C. 8,
 44, 8.

Exstimulari libidinis furis C. 6,
 27, 3.

Exstinguo v. Extinguo.

Exstirpatse frigoribus soboles C.
 Arb. 5, 4.

Exstirpatur ager silvestris C. 44,
 2, 52. *stirpibus liberatur.* virgultis
 ager P. Jul. 4, 4.

Exsucto sudore sitim querimus
 C. 4 pr. 16. *exsuetiores* restibiles
 segetes V. 2, 7, 44.

Exsudat eascus acidum liquorem
 C. 7, 8, 4. *exsudavit amurcam omnem*
 C. 42, 48, 3. *exsudent dolia musto*
quidam legunt C. 40, 432, *sed male.*
vid. Exundant, ut virus exsudet, an
 exsudent? Veg. 3, 49, 2. *languor an*
languorem? exsudet Veg. 3, 47, 5.

Exsugeto succum in linteum Ca.
 456, 3. not. *exsugere* segetem Ca.

37, 4. *arena*, quae exsugat humorem
 V. 2, 4, 45. *exsugitur vitia* ab uno
 latere C. 4, 24, 9.

Exsultatio puerilis C. 7, 3, 48. *Sic*
Hannibalem iuveniliter exsultantem
dixit Cic. de Sen. 4. Plautus vitulari
Persa 3, 2, 2. SCHOETIG.

Extalis reversatur Veg. 6, 40. *h. e.*
longaevon, *extremum intestini recti.*
Est in Fulgato interpr. 4 Reg. 5, 9.
de Philistaeis. Restituimus eam vocem
etiam 3, 6. *pro stalis. Auctoritates*
aluae apud Dufrenum. In Gloss.
Philox. et aliorum etiam est stalis
ἀπὸς, quod corr. extalis, ut etiam in
lit. E. editum est. Gesner.

sine ulla Extantia *h. e.* ulla re,
 quae emineat vel extet C. 5, 42.

Estat fertilior arbor C. 5, 9, 46.

Extensiones in ischuria Veg. 5, 44,
 2. *vix sanae sunt.*

Extenta vitis C. 4, 20, 3.

Extenuare fructum sumtu V. 4,
 22, 2. *extenuatur scabies* C. 6, 43, 4.

Exter. Exteris gentibus C. 9, 9, 5.

Extergere *vide* Extriendum.

Exterminare argentem herbam C.
 40, 449. 44, 3, 49.

Externarum gentium agricolae C.
 5, 4, 2.

Extero e spicis grana V. 4, 52, 2.
 C. 2, 9, 44. *exteruntur* pecudibus
 spicae C. 2, 24, 4.

Extinguit stilla gemmam P. 4, 6,
 9. *extingui veterno* C. 7, 5, 3. *Vide*
tingo.

Extollere onera in iumenta V. 2,
 46, 3. — in maius voces P. Jun. 7. 4.

Extorqueo. siquis extorquet P. Msr.
 40, 44. *h. e. praeter naturam rerum*
vidi efficere.

Extortus violenter saltus Veg. 4,
 47, 4. — extorta *h. e. luxata* Veg. 4,
 28, 5.

Extracts puteis pocula C. 7, 46, 7.

Extrahitur humor C. 4, 6, 44.

Extranea exercitatio s. extra nubes
C. 12 pr. 4.

Extraordinariae species V. 2, 4,
28.

Extrictur ager C. 3, 44, 3.

Extriendum vel extergendum V.
2, 7, 14. not.

Extrinsicus i. e. loco non suo C. 4,
6, 17.

Extrita litera V. 2, 4, 7.

Extrusicia ungula Veg. MS. 4,
26, 4.

Exuberat frequens nodus, *eminet*
P. Mar. 10, 25. *Edd. pr.* pro exube-
rat.

Extumida in medio area V. 4,
54, 4.

Exuberat annis nimis floribus P.
Mar. 15, 3. terra C. 4 pr. 25. vitis
C. 3, 6, 4. exuberant maiore fructu
C. 5, 7, 4. exuberare cultu C. 2, 4, 5.
P. Mar. 10, 25. — exuberant herbae
favorum ceras C. 9, 4, 5. melior ma-
teris exuberandis vindemiis C. 2,
16, 5.

Exoctus, Exudo, *vid.* Exs.

Exuentus monitum vocis Veg. 3,
3, 7. *pro* cruentus.

Exugeto *vid.* Essug.

Exulcerantur vulvae ferro C. 7,
9, 5. — exulceranda vitis C. 4, 24,
17.

Esundo C. 9, 9, 4. 10, 432. *vid.*
no.

si Exungulaverit iumentum Veg.
3, 57, 4.

Exuo. exnitor flore vitis C. 3, 2,
13.

Exurgeto bene aquam Cato 87. not.
Verbi auctoritas praeterea nulla certa
exstat. Forte ex graeco ἐρύγῃς, ἐρύγῃς
ἔτιν i. e. subigere, derivanda propria
latini verbi urgere notio est.

Exurit semina erues C. 10, 334.
exnere ferri massas ita, ut ignis spe-
ciem habesut C. 12, 5, 2.

Ἠβῆς de vite pubescente *Comm. ad*
Col. p. 214.

F

Fabae satio Cs. 35, 4. V. 4, 44, 4.
C. 2, 40, 5. P. N. 4, 4. faba trime-
stris C. 2, 40, 9. Marsica C. 2, 9, 8.
faba sarrienda sit nec ne? C. 2, 42,
6. bis sarculanda P. Ian. 9, 2. quo-
modo vellenda P. Iun. 3. Fabae co-
rium Veg. 2, 57, 2. coctae liquor C.
7, 12, 10. collectio C. 2, 40, 14. De
faba not. ad Collum. p. 87. Homero
II. 13, 589. *χάραποι μάχανόχορος* dicun-
tur. In *sacris Feralibus* nigrae fabae
Ovidius memorat Fast. 2, 576. *item*
in Lemnyliis. Pontedera in Postu-
morum T. I. p. 31. intelligit Fabam
minorem seu equinam Bauhini Pinac.
338. Maiorem contra, quae in Gallia
Cisalpinis viridis et cruda pomi instar
comeditur, esse Marsicam Columel-
lae II. Cap. 9. Faba Alberto Magno
de Vegetabil. p. 470. alti et quadrati
stipitis folio luto, flore albescente, ex
rubeo, differt a leguminibus reliquis,
quod in siliqua fabae inter fabas est
quaedam substantia rara terrea alba
commixta, in qua sunt grana distincta,
sicut est in cucurbita: et hoc non est
aequaliter in omnibus siliquis, sed
in quadam plus, et in quadam minus.
Secundum totam longitudinem stipi-
tis producit siliquas in omni parte
quadrati sui in circuitu, sive emittit
stipes ramos, sive non. Ita Albertus.
— *Mensurae nomen est:* ad fabae ma-
gnitudinem Veg. 3, 12, 3. quantum
fabae patitur magnitudo Veg. 3, 67,
2. Saepissime ita Scribonius, indi-
cante Rhodio. *Add. Salm. ad Solin.*
p. 683 sq.

Fabaceus mucus Veg. 3, 36, 2. fa-
bacea messis P. N. 4, 2.

Fabaginum acus Cs. 54, 2. not.

Fabalia Ca. 37, 2. matura C. 2, 40, 9. pro stercore inaratur V. 4, 23, 3. et 31, 4. ubi inter fabulia et fabacia variatur. Sic vicia, sic Crescentius melegaria dixit melegac stipulas.

Faber piscis maris Atlantici C. 8, 46, 9.

Fabrica agrestia P. 4, 42. fabricae planae P. 4, 9, 2. totus fabricae tractus P. 4, 8, 3. fabricae villaticae scdem parare P. 4, 7, 4. ad fabricam caedenda materies P. lan. 22. N. 45, 4. Nimirum fabrica generale vocabulum aedificiorum onine genus comprehendit.

Fabricatis in hunc usum vasis C. 8, 3, 8.

C. Fabricius C. 4 pr. 44.

Fabrico. iugum C. 6, 2, 40. navigia C. 4, 3, 4. fabricentur alvei P. 4, 38, 4. canales C. 7, 40, 8.

Fabrilis libella C. 3, 43, 42.

Fabulia pro fabalia Cod. Pol. bis apud V. 4, 23, 3. et 31, 4. not. Fabulis pro fabis ex Plauti Stich. 5, 4, 8. fabulum ex Gellio 4, 44. laudat Gesneri Thes. L. L. In nothis Dioscorid. 4, 66. *papaver corniculatum latine φαβουλος μάρτυρας* appellatur.

Fabulos albos III. Ca. 70, 4. sed vide notam.

Facio, Facientes adiuvant Dii V. 4, 4, 4. Vid. not. — facito infervere C. 42, 38, 5. facies deservere succum P. S. 46. facient te pervenire ad — P. Apr. 8, 3. quae res eos faciet scissuris aperiri P. Mai. 42. — Facito puerulos mot longi Ca. 44, 4. partem digitos sex altam facito siet Ca. 47, 4. reliquas canes facit ut sint in tuto V. 2, 9, 45. vitem quam ponis fac ut ad orientem spectet C. Arb. 4, 4. Vid. ad Cato 8, 2. add. Cort. ad Sall. Jug. 44, 44. Ita Gell. 44, 2. Vt et illud, in quo haerebam, et caetera faceret

me ut earum rerum essem prudentior. Gesner. — Librum ad librum versum facito Ca. 40, 3. per ellipsin ut sit. Ita certam diem facito Ca. 449. 4. Facere pinguem gallioam C. 8, 7, 4, faciundum alacriores praemiis V. 4, 47, 5. — Faciet vino quid volet Ca. 447, 248, 2. — Facito porco piaculo Ca. 439, facere catulu C. 2, 22, 4. vid. Fio et ad V. 2, 5, 40. ita facere Iunoni Sospitae Cicer. pro Muræna 44. *gracce ἐποίησιν. — Ex se producere, eisocere, eniti.* Facit asinus sobolem C. 6, 37, 7. faciunt volueres pullos V. 3, 5, 6, 3, 9, 47, 3, 40, 2. stercora homioes C. 2, 45, 2. 44, 3, 42. stercus quod facit asinus C. 42, 45, 4. facit urinam Veg. 4, 54. Facit graea malam C. 7, 5, 42. frutices insula C. 44, 3, 35. faciunt plantas cacumina ficulnea P. Mar. 40, 35. fructum, quae e terra nascuntur V. 2 pr. 5. caulem spicae C. 44, 3, 24. C. 44, 3, 27 et 58. vinum uvae C. Arb. 3, 2. spinam facit asparagus C. 44, 3, 46. stercus facit multam luerbam V. 4, 38, 3. — *Producere ad motis ad se causis quas secundos vocant.* Qui facere vult bonum gregem asinorum V. 2, 6, 4. vinum C. 42, 40, 4. frumentum V. 4, 7, 2. vitem Ca. 52, 2. oleam Ca. 65, 4. apium lati folii C. 44, 3, 3. violam C. Arb. 30, 4. — *Parare.* faciundam oleam locare Ca. 445, 4. facere caseum C. 2, 22, 3. — *De medicamentorum viribus.* Faciunt io hunc usum folia C. 4, 43, 2. facit bene Ca. 457, 6. facit optime remedium C. 6, 45, 4. add. 8, 47, 43. — *Face pro Fae* Ca. 23, 4, 26. — violam qui facturus est C. Arb. 30. not.

Facies oc deformant iumentum Veg. 3, 44, 4. h. e. species. Pluralis est, ut in vulgato. Quid facies, facia Veneris cum veneris ante est. — Fa-

cies terna *h. e. genera tria diversa* V. 4, 9, 3. *conf.* C. 40, 188. — faciem literae Graecae obtinet stella C. 3, 43, 43.

Facile est, quod habeant V. 2, 40, 6, ex facili, *facile* C. 6, 4, 4. 42, 44, 4.

Facilitas cerasi P. O. 42, 5.

Factores olei Ca. 64, 4, 66, 4. iurant 145, 2. doliorum cuparumque P. 4, 6, 2.

Factorii modus completus P. O. 40, 4. *i. e. varis quod factum capit.*

Factus et factum, in singulos factus olei Ca. 67, 4. Factum dicunt, quod uno tempore conficiunt, quem alii *cix* aiunt esse mediorum etc. V. 4, 24, 3. Facti unius mensura C. 42, 50, 49. cum expresserint facta C. 42, 50, 22. factu ornata villa V. 3, 4, 40.

Faculas vineaticas et ruscarias *quidam legunt* Ca. 41, 5. *Rectius* Falculas. *Eadem varietas in Palladio* 4, 43, 3.

si Facultas sit alendis sarmentis C. 4, 29, 4. ne vagandi facultas detur C. 8, 44, 41. si facultas non est rescis *i. e. copia* C. 4, 24, 47. si facultas eius sit copiosior *i. e. si maior eius copia suppetat* C. 42, 28, 8. — Facultates aliquas acquirere C. 42 pr. 2.

Faecariae sportae Ca. 44, 4. *vid. not.*

Faeciniae vites C. 3, 2, 44.

Faecinum vinum an Setinum? C. 42, 47, 6. *vid. not.*

Faecula, Vcg. 6, 46, 4. *Vide* Fecla. et ad Col. p. 638.

Faeculentum vinum ut limpidum reddatur P. O. 44, 42. faeculentum mingit animal Vcg. 5, 3.

Faeles et maeles *scribitur* V. 3, 44, 3. 3, 42, 3. *vid. Feles.*

Faex vel Fex, faecem reducere in

summum C. 42, 49, 4. *ferem* vini boni C. 42, 30, 2. *not. Cf. Fecla.*

Paginea materia Ca. 24, 4. C. 42, 45, 5. faginae arculae.

Pagus ad quae utilis P. N. 45, 2.

Falciculae breves tribulatae P. 4, 43, 3. *not.*

Falculae vineaticae et ruscariae Ca. 44, 4. vindemiatoriae C. 42, 48, 2.

Falere oruithoonis V. 3, 5, 44 et 46.

in Falerno perticae pro lugis vinearum V. 4, 8, 2. Falernus *tamen* ulmos *scilicet vite maritatas habet* luvenalis 6, 45b.

Falerno completa multo C. 40, 434. Falerna annosa, fructuosiora V. 4, 65, 2. Falernum *αἰθρὴν, λεπτὸν* et *διχυρὴν* Galenus Compos. med. sec. genera 4. p. 349. comparat cum Arvisio, Lesbio et Timolite.

Faliscus ager V. 3, 46, 40. Faliscus praesepes Ca. 4, 4. 44, 4. nempe optimum, ubique pro nomine proprio accipere.

Fallo. vide ne te fallat *int. animus* V. 2, 1, 25.

Falx, falcem supponere C. 40, 328. falces sex generum V. 4, 22, 5. foenariae, stramentariae, arborariae Ca. 40, 3. vineaticae, silvaticae Ca. 41, 4. putatoriae, messoriae, foenariae P. 4, 43, 4. verriculatae, rostratae, deuticulatae C. 2, 21, 3. luatae P. lan. 4, 43, 2. vinitoriae falcis figura C. 4, 25, 4.

Fames, teterrima mortis comes C. 2, 44, 7. famis impatientissimae sues C. 7, 44, 3.

ad Famices malagma Vcg. 4, 9, 3. *not* 6, 49, 2. Garg. 23. restituendum etiam videtur C. 6, 42, 2. *not.*

Familia ut curanda Ca. 51, 4 sq. C. 4, 4, 8, 9. cibaria et vestimenta quae requirat Ca. 56 et 59. C. 41, 4, 24. familiae numerus V. 4, 43, 6.

Familiaricae sellae V. 4, 43, 4.
rectius familiares, ante Aldinam.

Familiaris lar Ca. 2, 4. *it.* 443, 2.
familiares bubulco fiant boves C. 6.
2, 6. familiaris aquae viridia C. 8,
45, 4.

parum Familiariter nostro solo
venit C. Arb. 4, 3.

Famulatu miserorum C. 4 pr. 40.

Far frumenti genus. Far promen-
dum V. 4, 63, 2. 4, 69, 4. far ado-
reum V. 4, 9, 4. Campanum prae-
stantissimum V. 4, 2, 6. venuculum,
vernaculum an vermiculum? *ad* C.
2, 6, 3. 44, 2, 9. — *Factitium etiam*
far est, Ca. 443, 3. ita farre et sapa
incrusted olla cibo cochlearum V.
3, 14, 5. far hordei P. 4, 28, 5. it. 4.
29, 2. hordeaceum C. 8, 44, 14. tri-
ticeum C. 8, 5, 23. add. Farriculum,
it. Fistula farraria. not. ad Cod. 8, 5,
23. Scatius Silv. 4, 9. nec leves ali-
cae nec asperum far. Aretaeus Cap-
padox 4, 3. p. 99. φάρ τὸ τυρρηνικὸν
παχύ ἐόν καὶ κολλῶδες καὶ γλίσχρον.
ubi Petitus posuit locum Asclepiadis
ap. Galenum Compos. Medic. sec.
loca 9, 3. φάρους ὁ καλοῦσι ζῆαν ἀλν-
λαμύρον. etiam in plurimis Aretaei
Codd. ζῆα legitur pro farre scripta.
De farre exstat egregia Pontederæ
disputatio in Postumorum Opp. T.
I. p. 21—26. unde praecipua argu-
menta huc transferam. Far Clusinum
igitur docet esse Graecorum τῆρην,
e; quae Baubino Zea maior vel di-
coccos appelletur, spica tritico simi-
lis, aristis mutilata. Alterum far
venuculum comparat cum Baubini
Zeocritho, quod Italia Speltone vo-
cet, coloris in spica nunc rutuli nunc
albi. Eandem esse Plinii Arincam
Gallicam et Graecorum ὀλῦραν, spis-
siorem farre, maiore spica et ponde-
rosiorem, ut est apud Plinium 18. c.
8 et 10. Tartium far seu semen tri-

mestre et halicastrum esse Graecorum
ζῆαν. quae vulgo in Italia spelta di-
catur. Alica graece est χόνδρος. Far
etiam dici, quod ad cibum ex farre,
tritico et hordeo paretur, docuit Pon-
tederæ p. 27. Dionysius Halic. Antiq.
2. cap. 25. φάρρακτα ἐπὶ τῆς κοινοῦς
τοῦ φάρβος, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζῆαν
καὶ ὡσπερ Ἕλληνες τὸν κρείδινον καρ-
πὸν ἀρχαιοτάτων ὑπολαμβάνοντες ἐπὶ
τῶν θυσιῶν κρεῖδας καταρχόμεθα,
οὕτως αὐτὰς καλοῦντες, οὕτω Ρω-
μαῖοι τιμωτάτων τε καρπὸν καὶ ἀρ-
χαιοτάτων εἶναι νομίζοντες τὰς ζῆας.
διὰ τούτων ἀπίσης ἐμπύρου θυσίας
κατάρχονται. ubi Cod. Vaticanus post
ἡμῖς ζῆαν egregie inserit haec; αὐτῇ
γάρ ἦν ἀρχαία καὶ μέχρι πολλοῦ
συνήθης ἅπαντι αὐτοῖς ἡ τροφή. φέρε
γάρ πολλὴν καὶ καλὴν ἡ Ρωμαίων γῆ
τὴν ζῆαν. καὶ ὡσπερ etc.

Farciminosus morbus equorum Veg.
4, 7, 4. 4, 14, 1. boum 3, 2, 18.
affecti farcimino? Veg. 4, 7, 2.

Farcinomata Veg. 4, 28, 2. *MS.*
carcinomata.

Farciri aves ut debeant Cat. 89, 90.
V. 3, 9, 20. C. 8, 7, 4. boves V. 2,
5, 10.

Fartus fici plenior ac melior C.
5, 10, 44. *not. sed fartum plenius*
C. Arb. 24, 2. not.

Farinarium cribrum Cat. 76, 3.
de Farno tabulata P. 4, 9, 3. *not.*
Farracia seges V. 4, 31, 5.

Farraginaris C. 44, 2, 74. *sed vid.*
not.

Farrago V. 4, 34, 5. C. 2, 7, 2.
seritur C. 2, 44, 8. P. S. 8, 4. hor-
descea C. 2, 44, 4. 44, 2, 99. datur
purgando equino pecori V. 2, 7,
43. — *Ferragines scribitur Veg. 4,*
56, 26.

Farrearia fistula Cat. 10, 3. pilum
farrearium *ibid.* 5.

Farreus panis C. 7, 42, 40.

Farriculum e novo tritico P. O. 24.

Farsura V. 3, 9, 4. no.

Fartor C. 8, 7, 4.

Fartura avium C. 8, 7, 4. farturae destinatur turtur C. 8, 9, 4.

Fartus semine cucumis C. 10, 393.

Fasceis pro fasciis, circumdantur pedes C. 6, 42, 4.

Fascia corticia ne dissipetur P. F. 17, 2. fasciis circumdantur pedes C. 6, 42, 4.

Fasciuli leguminum C. 2, 10, 44. foeniculi fistibus illigati C. 12, 49, 4.

Fascinam face i. e. fasciculum Cat. 37, 5. not. p. 102. In Ovidii Fastis 4, 754. unde data est aegrae (tenebrae alii libri) fascina frondis ovi. ubi septem Codd. fascina habent. Sed ibi utraque lectio locum habere posse videtur; nam corbis et fasciculus frondium pecori datur.

Fascio, fasciare fracturam Veg. 3, 47, 3.

Fascinatum animal Veg. 5, 73.

Fasciolo superligabis Veg. 3, 57, 4.

Faselus vel Phaselus C. 2, 10, 4. not. P. S. 12. O. 1, 3. C. 10, 377. not. Faselos suo tempore dici (φασηλούς et φασηλούς) et λαβούς, quia cum siliqua ipsa fructus totus comeditur, quos Hippocrates et Diocles vocant φασηλούς, monet Galenus de Alim. Fac. 4, 28. cuius locus exseripit Actius Dioscor. 2, 476. de amilace hortensi ἡς ἔστι καπνός λάβια. ubi Mathiolus censet esse, quas Itali fabas turcicas, nostrates Welsche Bohnen appellant.

Faseolus vel Phaseolus ad escam seritur C. 11, 2, 72. faseoli virides integri C. 12, 9, 4.

Fasianas aves pro Phasia. MS. P. 4, 29.

Fastidiosas fiunt boves praegnantes

V. 2, 5, 15.

Fastidium, deliciae gulae V. 3, 9, 48.

Fastigium habet fossa, ut exent aqua V. 4, 11, 2. h. e. declivitatem. Quo fastigio sit fundus, videndum V. 4, 20, 5. h. e. quam altus vel declivis. iusta fastigis Pall 9, 47, 2. not. Hinc fastigatae dicuntur quae ad summam latitudinem lateribus devexis in angustiam ad titulum (genus fossae brevis) coniunctae perveniunt apud Hyginum p. 78. corrigente Rutgersio V. L. p. 52. — Fastigia tria h. e. summa genera V. 4, 6, 2. not. it. 5 et 6.

Fastos antiquorum astrologorum C. 9, 44, 42. Silus Italicus 2, 10. Ausonios atavo ducebat consule fastus.

Fatetur vetustatem semen sinapi P. O. 11, 2. fatentur maturitatem amygdala P. Ian. 15, 42.

Fatigata vitis dapilli proventa C. 4, 27, 6. fatigatus libidine aries C. 7, 3, 4.

Fatiga saevientem contumacia pervicax C. 6, 2, 44. fatigantur semina multo soli pressa pondere C. 4, 4, 6. Fatiscit segetibus solum C. 2, 44, 3. i. e. fatigatur, exsugitur. Antiqui fatiscor dixerunt pro fatigor, auctore Nonio.

Fauces praecipites ad fornacem Ca. 38, 3. not.

Faventia et Faventinus ager V. 4, 2, 7. C. 3, 3, 2.

Favilla pro stercore C. 2, 14, 5. Hinc favilla nigra satiare C. 10, 354. Favilla cum liquore mixta glutinare vitis tuborum futilium P. Ang. 11, 3. Hoc pertinet locus Claudiani Idyll VI. de Aponi fontibus vs. 56. in patulas plumbi labitur inde vias. nullo cum strepitu madidisque infecta favillis desumpnat nivem fistula cana salem.

ubi tamen Gesnerus *favillus* interpretatur de tophæa coloris cinerei materiam, quae fistulis adhaerent cum sale.

Favoniua pira C. 5, 10, 18.

Favonius eximius ad ventilandas fruges C. 2, 21, 5. cf. ad. 2, 19, 2.

Favonii esortus V. 1, 28, 2. cum Favonii spirare coeperunt C. 8, 11, 7.

Favorabiliter sentire P. Ins. pr. 3.

Faustulus pastor Romuli et Remi nutricius V. 2, 1, 9. per ludum Atticus ita appellatur V. 2, 3, 1.

Fautores competitorum V. 3, 5, 48.

Faus apuru V. 3, 16, 24. venit in altaria V. 3, 16, 5. favi melliti V. 3, 16, 22. favorum exentio V. 3, 16, 34. duo genera, ubi duo examina C. 9, 15, 6.

Fax. facem libidinis augeat voluptatis dilatio P. Iul. 4, 5. faces incidere C. 2, 22, 3. not. *Syracusani γράβειν faces dicebant, hinc Theodoridas poeta ap. Athenae. XF, p. 699. πίσσα δ' ὑπὸ γράβειν ἴσταται*, *pix de face stilabat.* Vocabulum Seleucus ibidem interpretatur *lignum quercinum vel ilicium, quod contumum (ἰσλασμένον) et finem accensumque facis usum viatoribus praebet.* Scilicet *piec illitum ardebat.* Dioscor. 4, 117. *de myagri semines tosto: κόπτοντες καὶ περιπλάττοντες ῥαβδίαις καὶ ἀντὶ λύχνου χρώμενοι.* Facem viatoris sepi timet Varro.

Febricitans pecus ut curetur C. 6, 9, 7, 5, 10.

Febricosi equi Veg. 2, 10, 1.

Febricit Veg. 1, 13, 8.

Februarii opera C. 11, 2, 14.

Fecinum vinum vid. Fauci.

Fecula Veg. 1, 18, 1. 2, 26, 3, 3, 22, 3, 4, 16, 1. est farcula. *Dodonaeus* 3, 3, 36. ex *Aegineta σφέλιν* dici ait *fæcoru usiam*, eundemque

officinis. Tartarum ustum et calcinatum appellari. Vid. Rhodius *Lex. Scribo. v.* Fecula, ubi de *φίλιν* Graecorum et hoc ipso Vegetii loco. Gesu. Graeci *τρίψα οὐκράν ὀπτήν* vocant, de qua *Dioscorides* 5, 132. *Plinius* 14. sect. 26. et *faex vini recipit siccata ignis, ac sine alimento per se flagrat.* Cinis eius nitri naturam habet easdemque vires: hoc amplius, quo pinguior sentitur. Idem 23, 1. 31. *Fini farci tanta vis est ut descendent in cupas evect, — cum hordeacea farina et thuris polline in vino decocta crematur et siccatur.* Experimentum est legitime coctae, ut refrigerata linguam tactu videatur urere. *Celerime exanimatur (διαπνίται) loco non incluso condita.* Crematio ei multum virum adjuvit: est igitur nostrum *W einstein* gebranntes *W einstein*. Ex vino Italico vel simili, scilicet austriore, parat *Dioscorides*.

Feculae naturam et usum medicum descripsi auctore *Dioscoride*, *Plinio* et *Vegetio*. *Oeconomicum*, ad vetustatem vino conciliandam, tradunt *Geoponica* 7. c. 24. ubi amphorae quae vetus vinum continuit, frustra sumere iubent *ὅτι τῇ παλαιᾷ τρυγί τοῦ οἴνου, κατὰξας τε καὶ σήσας ἔμβυς εἰς ἕκαστον ἀμφορίαν ἡμιμέδιον καὶ ἀνατάραξον τὸν οἶνον καὶ περιχέραςας ἔξουσ ἡμέρας δεκαπέντε, εἰτα ἀνοίξας χρώ, καὶ διείξαι εἶναι τὸν οἶνον ἐτὼν δέκα. ἀναλωθέντος δὲ τοῦ οἴνου, τὴν τρύγα βάλλε εἰς χύτραν κακὴν καὶ περιχέραςας καὶ ὀπτήσας τε καὶ σήσας πάλιν τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώ ἀντὶ γὰρ πάντων ἀρωμάτων τῶν πρᾶσιμμένων ἢ τοιαύτη χρῆσις ἀρκεῖται.* ubi vitium haesit, quod usum facies plane pervertit. Nempe ea nisi usta usum ad vinum novum mutandum in vetus habere posse non videtur: usta enim acorem vini novi

essugit: itaque post primum usum urendo ad alterum praeparatur. Amphorae fundum, labra et auresveici reliquias partes assumi vult scriptor τὸ δὲ ἄλλο ἐκ τῶν δὲ σὺν τῇ πάλῃ τρυγῇ τοῦ οἴνου, κατὰ τὰς τῆς καὶ σῆσας ἐμ-βάζει. ubi testa ipsa cum faece confringi et eribrata vino novo addi videtur. Verum testae usus nullus est ad vetustatem vino conciliandam; nec eius ulla mentio sit, ubi faex usta iterum ad eundem usum adhibetur. Quo pertinet igitur mentio-atae contractae cum ipsa faece? Ad unctionem faecis solam adhibetur. Ita enim Dioscorides 5, 132. τινὲς δὲ ἐν ὁσπράων κατὰ τὴν ἐν τῇ κατέναι πυρὶ θάψιλι, ὡς ἂν ἐμπυρῶν κατὰ βάζος. Faecis vini generosae recentis adde-ndae mēminīt Columella XII. c. 28. sect. 4. Geoponica 7, 37, et c. 42. sect. 7. sed ipsa verba: οἱ τρεπόμενοι χωρὶς δέντες ἀπὸ τῆς ἐκ τῶν φού-λης τρυγῆς καὶ εἰς οἶνον καλοῦ τρυγῆς ἐπιβλήδεντες: declarant, de faecis geoe-ri diverso agi: quod ipsum locum habet in loco Palladii XI, 14, 5. ubi faeces vini dulcia admiscuntur. Haec ambiguitas vocabuli impedit, quo minus accuratius locum Geoponico-rum comosarem eum gemino Columellae XII. 30. Si qua, inquit, vīna erant diuina aut minus bona, quod agri vitio aut tempestate sit factum, sumito faecem vini boni, et panes fa-cto et in sole arefuit et coquito in igne: postea terito et pondo quadran-tem amphoris singulis infricato et obliuio: bonum vinum fiet. Hic igitur locus plane coniecturam meam con-fermat de loco Geoponicorum manco, cuius sententiam ita redintegrabis: τοῦ οἴνου καὶ ὁσπράς κατὰ τὰς τῆς καὶ reliqua.

Fefel ad Veg. p. 52.

Feles et melis (faelis et maelis)

V. 3, 14, 3. 3, 12, 3. cum viverra iungitur C. 8, 15, 2. *conf.* C. 8, 14, 9. *Fovinum interpretatur Beroaldus.*

Fel taurinum radicibus pirorum infusum contra vomes P. F. 25, 5, 25, 45. Mart. 10, 4. felle bubulo maceranda semina contra mures P. 4, 35, 9. fel laeertiae viridis contra putredinem P. F. 25, 45.

Felicula sine flicula Cat. 158, 4.

Femen, femina gallorum pilosa laudantur V. 3, 9, 5. torosa et nu-merosa C. 6, 29, 3. semina secari atque interdum inuri solent C. 6, 38. feminae et maris in virgulis et arbo-ribus quae differentia V. 4, 41, 4.

Fenestellae brevissimae P. 4, 24, 1. *ad.* fenestrellae, fenestellis illu-minari C. 8, 3, 3.

Fenestrae qua parte faciendae V. 4, 13, 5. Punicanae V. 3, 7, 3.

Feralis mensis C. 10, 191. feralia carmina fieri C. 10, 350.

Ferax, feraces seminum C. 6, 36, 3. feraces venti P. N. 5.

Ferctum Iovi Cat. 134, 2. *not.* fer-ctum Cat. 141, 4.

Ferreola vitis, an ferreola? C. 3, 2, 28.

Ferise publicae sut familiares Cat. 140. bubus at bubulcis Cat. 132, 4. mulis, equis, asinis, nullae Cat. 138. per ferias quae facere liceat Cat. 2, 4. C. 2, 22. 14, 1, 20. feriis hoves iungere uti licitum Cat. 138. feriis caret necessitas P. 1, 6, 7.

Ferina caro C. 10 pr. 1.

Ferio. ferire foedus V. 2, 4, 9.

Feritatem ea res mentastro detra-hit C. 11, 3, 37.

Fermentata colluvies C. 4, 5, 6. — Fermentatum solum C. 4, 1, 3. *not.* 41, 3, 43. *not.* — Fermentato ac molli solo (*pedum*) canes V. 2, 9, 4. *not.*

Fermento. Fermentantur in am-phora ficus C. 12, 17, 1. — Feruue-

tare terram potest stercus columbini V. 1, 38, 1. C. 2, 15, 1. fermentari sinito C. 5, 9, 1. nihil aliud est colore, quam resolvere et fermentare terram C. 2, 2, 4. *Hippocratis ζύμωσιν ἤπατος de tumore, icteris, γαστήρ ζυμωτὴ et ζυμώδης οὖρα comparare licet. Cf. Foesti Oeconom. h. v. Est a fervere, cuius verbi notiones bene explicuit Gesneri Thes. L. L. in consuevo.*

Fermentum terrae fossae P. F. 18, 4. fermento quasi aliquo abundat C. 2, 2, 19. velut fermento quodam humus intumescit C. 4, 1, 7. not. in fermentum congerere solum C. 3, 11, 3. not.

Ferox, *Canis nomen* C. 7, 12, 13.

Ferrago v. Farragn.

Ferramentorum varietas V. 1, 22, 5. quali ferramento facienda insitio C. 4, 29, 15. quali putatio C. 4, 24, 21.

Ferreae Cat. 10, 3. 155, 1. V. 1, 22, 3. Furcas intelligi vult Turu 7, 22. Est ubi forte commodius palas. *Gesner. Ferreorum clavorum atque omnino ferri contra tonitrua vis, not. ad Colum. p. 436. ubi Ctesianae narrationi adde locum Philostrati Apoll. 3, 21. ἡπτά γὰρ ποτε ἀσχυάντινα τοῦ τάγγου τούτου ἕλην ἐς γῆν πύξαντος, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν δαίμα ἐμπιλάζειν τῇ χόρῳ.*

Ferreola vitis vid. Fereola.

Ferrugineis hyacinthis C. 10, 205.

Ferrum. Ferri massae ignitae C. 12, 5, 2.

Fertilitatis signa in vite P. F. 9.

Fertum vid. Ferctum.

Ferve bene facito Cat. 157, 9.

Ferven. ubi diu ferbuerint P. Ian. 19. fervebit in se mustum C. 12, 19, 5. primo ardore P. O. 9. fervente sole Veg. 4, 12, 3.

Ferula fissa comprimuntur testiculi

P. Mai. 7, 1. ferulae minaces C. 10 118. e ferulis alvi apum V. 3, 16, 15 ferulis circumdatis colligare C. 7, 5, 18. add. Veg. 3, 47, 4. ferulae flos silens cum caule conditur C. 12, 7. not.

Ferunta ablata Veg. 3, 42, 4. 3, 48, 9. vid. legendum feruta, aut fervura potius, φλεγμονή, ut ostendit Dufresneus. Gesner.

Fervore viol ruptae ortae aut dolia V. 1, 13, 6. — fervores aestivi C. 4, 24, 3.

Ferus, *a, rum.* Ferus Iupiter C. 10, 329. feri arietes C. 7, 2, 4. feri per mansuetos consuefiunt C. 8, 10, 1. ferae pecudes ab hominibus mansuetactae V. 2, 2, 2. ferarum pecudum genera V. 2, 4, 5. ferae arbores C. 3, 4, 2.

Feruta vel Fervura vid. Ferunta.

Fessi opere, frigore, sut calore V. 1, 13, 1. sic V. 2, 1, 4.

Festuca vid. Fistuca.

Festinantius demetere C. 2, 9, 15.

Festinabimus emundare C. 4, 27, 1.

Festi dies ut agendi villico C. 11, 1, 19. festis exercere diebus quae licitum C. 2, 22, 1. vid. Feriae.

Fex, vide Faex.

Fibrem rapi mediam gustato C. 12, 54, 1. fibras emittunt apicae ulpici C. 11, 3, 21. fibrae tritici, adorea C. 2, 12, 4. cum fibrarum quatuor esse coeperunt frumenta C. 11, 2, 9. fibrae porri i. e. folia C. 11, 3, 31. lactucula teneis fibris C. 10, 111.

Fibulae in apparatusu trapeti Cat. 3, 5. fibulae iligineae, ulmeae, nucuae, siculneae Cat. 31, 1. not. Sed — in usu chirurgorum etiam est. Sic C. 6, 5, 4. Edl. pr. habent fibula pro subula. Sic fibulae ad palpebras Veg. 3, 15, 1. ad vulnus linguae Veg. 3,

34. *add.* Veg. 1, 22, 6 et 3, 22, 6. nobis fibula venae plagam adstringis: monstrat originem graeci ἀγκυρῆς; unde ἀγκυρῆς *fibula labia vulneris contracta adstringere. Vid. Regula. De omni autem genere fibulae Io. Rhodius de oscia Celsi.*

Fibulantur pulvinis testaceis iuncturae C. 1, 6, 13. *vid. not.*

Fictae tabulae h. e. fixae V. 3, 7, 4. *vid.* Afflicta. Confictus.

Ficariae crates Cat. 48, 2. — inter ficarias (*ficta*) caprifici arbor suspenditur P. Mart. 10, 28.

Ficatum *vid. not.* ad P. 1, 30, 4.

Ficetum V. 1, 41, 1.

Ficulneae arboris C. 5, 11, 14, 11, 2, 56. ficulnea cacumina P. Mart. 10, 35. folia C. 6, 3, 7.

Ficulnas imitationes V. 1, 18, 8. ficulneas *al.*

Fici arbor C. 5, 11, 14. fici ut serantur Cat. 8. *id.* 28, 1. V. 1, 41, 5. C. 5, 10, 9 sq. Arb. 21. seri, coli, et curari ut soleant P. 25, 33. Mart. 10, 23—36. ut inserantur Cat. 42, 1. C. 5, 11, 7. P. Apr. 5, 1. *ins.* 119. Fici planta P. Mart. 10, 25. cacumina C. 5, 10, 10. Fici ut grossaeos teneant Cat. 94. Ficus ad Divae Rumiae sacellum V. 2, 11, 5. *Fici semen Tertulliano papaver:* etiam de olivae nucleo mitis et opimae et necessariae oleaster exoritur; etiam de papavere fici gratissimae et suavisimae ventosa et vana caprificus exsurgit: Contra haereses. cf. Mercurial. V. L. 6. c. 7. p. 123. — Fici quas edimus V. 1, 41, 5. quae genera in Italiam translata V. 1, 41, 6. genera praecipua C. 5, 10, 11. *Conf. catalogum Macrobij* 2, 16. *Apud nostros occurrunt quas suis locis commemoramus* Africanae, albae, atrae, biferae, callistruithiae, Cauniae, cereolae, Chalcidicae, Chelidoniae, Chiaae, Li-

bicae, Libyscae, vel Libysae, Liviae an Livianae? Lydiae, Mariscae, Rhodiae, Sabinae, V. 1, 67. Saguntinae, Sulcae, Telanae, Topiae. Fici ut siccantur C. 12, 15. aridae C. 12, 5, 1. 12, 14. 11, 2, 62. ut integrae maeant Cat. 99. ut servantur P. Mart. 10, 33. earum coria siccantur P. Mart. 10, 35. fici conculcatae massa in ossa divisa siccatur C. 12, 15, 4. ut promendae V. 1, 67. ficum ad malhas adhiberi iubet P. 1, 41. ex fico acetum C. 12, 18. — Ficus duplices Veg. 2, 10, 6. 1, 56, 17, 3, 21, 4, 8, 2. *v. supra* in duplex. ficus maturissimas C. 12, 17, 2.

Fidelia fictilis et vitrea C. 12, 38, 4. 12, 56, 1. *add.* 12, 7, 3. 12, 10, 4.

Fide bona solvere Ca. 14, 3. cum certa fide C. 3, 2, 29. fidem habere certam C. 11, 3, 8.

Fidicula, sidus C. 11, 2, 37. *eodem.*

Fidis C. 11, 2, 14 et 40 *id.* 57, 58, 88, 97. Fidem nostri vocant, quam λόγον Graeci V. 2, 5, 12.

Figlina creta V. 3, 9, 3. Figlinam (*artem*) exercere V. 1, 2, 23.

Figularis creta C. 6, 17, 6. figularibus tritis C. 7, 5, 9. Dioscor. V. 178. στρογγυλὰ τὰ λίαν κάτοπτὰ ἐσχαρτωμένα, ὅθεν ἐπιχρίσμενα σὺν ὄξει κρημνοῦς καὶ ἐξανθήματα γίνονται.

Figuli faciunt dolia V. 3, 15, 2.

Figurae inaequalitas in doliis C. 12, 4, 5.

Figurali e lateribus parietes P. 1, 34, 4.

Figuro. figurare in speciem cunei C. 4, 29, 9. figuratur manu caseus C. 7, 8, 7. simile angustae ollae C. 9, 15, 5. vinea C. 4, 21, 1. figurantur duo temones P. lun. 2, 3. semina principii agilioribus *de conceptu animalis* C. 6, 37, 2. figendi et figurandi ceras C. 9, 15, 7. — figurantes

eupiditate sibi ipsae Venerem C. 6, 27, 4.

Filicula extirpantur P. Aug. 3.

Filix ut extirpetur C. 2, 42, 43. C. 44, 2, 63. P. Mai. 3, 3. eius usus in substernendis tabulatis P. 4, 9, 3.

Filicula C. 2, 2, 8.

Filicula trita C. 6, 27, 11. *vid. Filicula.*

Filius laesisse dicitur a mulomedicis Veg. 5, 47, 4.

Filum, *nervus* Veg. 6, 3. *not.* filum laedere idem 5, 47, 4. *not.* — filo gracili connectere carmina C. 40, 227.

Fimi bubuli fumus aptus apibus C. 9, 44, 4. 9, 45, 7. fumus leporis in medicina boum Veg. 5, 56, 3. fumus siccus C. 3, 44, 4. *not.*

Fingitur ex parentibus proles C. 6, 36, 4 et 3. 6, 37, 7. fingendi et figurandi ceras C. 9, 45, 7.

Finio. arbusto nihil potest apte finiri, *h. e. definiri, determinari, ut nunc loquantur* C. Arb. 5, 6.

Finis dicito, qua vendas Ca. 149, 4. *vid. no.*

Fines arboribus satis tuendi V. 4, 45. — Fini qua in modulos erit Ca. 21, 3. radicibus fini Ca. 28, 2. usum fini Ca. 113, 2. ea fine qua adraseris, quousque C. 5, 42, 5. C. Arb. 26, 4.

Finitio ab antiquis lege saucita C. 5, 44, 42.

Fio. fieri oportet porcari, *sacrificari* Cat. 134, 4. — fiunt faedi maximi in Caprasia V. 2, 3, 4. — fit deterius, V. 2, 4, 43.

Fircellina LX millia V. 3, 4, 4.

Fircellius Pavo collocutor V. 3, 2, 2. 3, 6, 4.

Firmarunt, posse inseri, *confirmarunt* P. O. 42. firmatur a Graecis P. P. 26, 3. firmantur, *asseverantur* P. S. 3, 4. — donec firmantur agui P.

N. 43, 2. firmantur largo pascuo equae C. 6, 27, 40.

Firmus. eo erunt firmiores, *fideiores* V. 4, 47, 5.

Fiscella cum sale populari Ca. 88, 4. in fiscellam conferre uvas et prelo premere C. 42, 39, 4. fiscellae texendae et picandae C. 42, 48, 2. iunco factae rariore contextu P. O. 19, 4. fiscellam farinariam *nominant* *Erdel. primae* Ca. 40, 3. *ubi inone dant* fistulam farinariam. — fiscellae boum Ca. 54, 5. *not.*

Fiscello ligneo inclusas bochas exprimito C. 42, 38, 6.

in Fiscina uva uvas premito C. 42, 39, 3. Fiscinae Campanicae, Romanicae Ca. 435, 3. oleariae Campanicae Ca. 453. sportaeque ex palma et sparto C. 44, 2, 90. Ca. 43, 4. C. 40, 307. in fiscinis novis includi C. 42, 50, 40.

Fiscus. in fisco novo premere C. 42, 52, 2. fisen inclusa olea prelo supponitur C. 42, 47, 9. per fiscum lineum exprimere C. 42, 38, 7. fisis novis premi oleum C. 42, 50, 22.

Fissile adminiculum C. 4, 33, 4.

Fissum rimosumque, *de aedificio* C. 4, 5, 40.

Fissuram cuneo adigere C. 5, 40, 47.

Fisticum *de pistacio ad Pall.* p. 478.

Fistucis vectibusque calesto Ca. 28, 2.

Fistuco. fistucato fundamenta Ca. 48, 7.

Fistula urinalis Veg. 5, 44, 7. — per fistulam venit aqua in ornithonem V. 3, 5, 2. fistulae plumbae in aqueductibus P. Aug. 44, 2, 42. *int. Vide in* Centenaria. per fistulam vento naribus inserere Veg. 4, 40, 4. — fistulam subdito labro uti obturari possit Ca. 154. fistula frigidaria in balneo P. 4, 40, 3. *De* Centimali

fistula *vid. h. v.* — fistula perforata Veg. 4, 4, 24. *Ergo sunt fistulae non perviae. Ita est: fistulae laxioris, quam sunt reliqua foramina, regia apum C. 9, 44, 4. Quin — in morbis quonque talis est fistula, in quam turundam intrudi iubet Ca. 457, 14. Add. Veg. 2, 43, 4. 3, 23, 2. 3, 26 et 27 int. — Fistula farraria Ca. 40, 3. not. sed ibi Edd. primae et liber Polit. fiscellam farinariam nominant. — Fistula porro ferrea cavum aliquid est, intrinsecus in columellam, extrinsecus autem in cupam conveniens, apud Ca. 21, 1. in trapeti descriptione.*

Fistulosi lapides P. 4, 40, 3. fistulosus caseus C. 7, 8, 5. cancer Ca. 457, 3.

Flabellum V. 4, 34, 3.

Flaccescat foeniculum C. 42, 7, 4.

Flaccidae aures C. 6, 30, 5. 7, 6, 2.

Flaccus. flaccae aures in canibus laudantur V. 2, 9, 4. *παρρησιας ζῶνας vocat Callimachus Hym. in Dianam.*

Flacuit firmus V. 4, 43, 4. *sed legendum fracuit.*

Flagellum in vite minus palma V. 4, 34, 3. primi anni C. 3, 6, 3. 4, 10, 2. flagellis prolixis incitare vitem C. 3, 24, 7. *Gallis flèche. Crescentio V. 4. rami in virgas, virgae in fragra fructifera dividuntur. — flagello excitandum iumentum lethargicum Veg. 5, 47, 8.*

Flammata cupidine Tellus C. 40, 208.

Flammeola caltha C. 40, 307.

Flammeus halitus C. 5, 5, 45.

Flatum aes V. 2, 4, 40.

Flatus aquilonis C. 44, 2, 24. aprici C. 4, 5, 8.

Flavebit messis aristas C. 40, 344. flaveutes segetes C. 2, 24, 2. flaventia poma C. 3, 24, 3.

Flebotomia uti Veg. 4, 44, 3.

Flebotomo. flebotomare admissarios Veg. 4, 24.

in Flebotomo quae facienda Veg. 4, 49, 4. de observatione flebotomi Veg. 3, 40. post flebotomum Veg. 4, 22, 44.

Flegma dissolvit vinum scillites P. Jul. 6, 2. flegmatis multum ex ore profundit equus insaniens Veg. 3, 42, 4. flegma in genibus Veg. 5, 48.

Flemina quid? ad Veg. 4, 48, 4. et ad Col. 6, 42, 4.

Flexo frequentat. ex flecto. flexato Ca. 49, 2.

Flexuosa radicum P. Nov. 9.

Flexura (in vite) profundit matrias C. 5, 6, 22. *vid. Curvatura.*

Flexo die ardor infringitur P. N. 43, 4.

Flexus pali C. 4, 43, 4.

Flocci substrati pomis V. 4, 59, 3.

Flora et

Floralia V. 4, 4, 6. — *floralia horti pars V. 4, 23, 4.*

Florere sata quando et quomodo soleant P. Mai. 4, 4. — florere vinum incipit C. 42, 30, 4. *vid. Flos vini.*

Flos foeni Veg. 2, 25, 3. florem adferunt surculi C. 44, 2, 44. flore exuitur vitis C. 3, 2, 43. si florem non continet arbor Punica P. Mar. 40, 3. in floribus laborant (*φορῶσι*) arbores P. F. 25, 5. flores ut condiantur C. 42, 7, 4. — *Quod optimum est in unaquaque re, calcis P. 4, 41, 4. Veg. 3, 62, 4. gari Veg. 6, 28, 40. liquaminis Veg. 5, 46, 8. marmoris vel gypsi C. 42, 20, 8. 42, 24, 3. 42, 43, 4. nitri Veg. 6, 24. olei Veg. 6, 44, 2. salis Ca. 88, 2. diversus a salis flore, quem ex Dioscoride V. 429. descripsit Plinius 34. sect. 42. — Flos vini est eius vitium Ca. 44, 2. no. C. 42, 30, 4. not. Optime*

Galema de potentiis naturalibus II. p. 107, 3. *de vino*: ἵππικα δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ μεταβολὴν δύο γεγενημένα πεπτοῦματα, τὸ μὲν κορυφώτερον τε καὶ ἀριωδέστερον, τὸ δὲ βαρύτερον τε καὶ γεωδέστερον, ὧν τὸ μὲν ἄνθος οἶμαι, τὸ δὲ τρύγα καλεῖται. — Flos aeris, chalcanthus Veg. 6, 28, 2. chalcitis Veg. 6, 28, 16.

Flosculi pomorum, C. 42, 45, 5. *not. dubitatur de loco* C. 5, 40, 44.

Fluidum salivae C. 6, 9, 2. fluidum oppon. terreno C. 8, 46, 4.

Flumen fecundiae C. 4 pr. 30. flumina maritima V. 3, 47, 9.

Flumentana porta V. 3, 2, 6.

Flumineae salices P. ius. 164.

Fluo. fluit gustus nobilis pretiosusque in loco boni vini ferace C. 3, 2, 5. *vid. ad* C. 3, 2, 47. fluunt minus uvarum raritate vites C. 3, 2, 24. oleum satis fluit, exiguum fluit C. 42, 50, 4. *not.*

Fluorem ventris adstringere P. F. 34, 2.

Flutae murenarum V. 2, 6, 2. C. 8, 47, 8.

Fluviales arenae P. 4, 40, 3. V. 4, 6, 46. *ubi Codd. fluvialis.*

Fluviare ad Pallad. p. 208.

Fluviatica animalia C. 8, 45, 5.

Fluviatile negotium C. 8, 47, 7.

Fluxu perpurpare V. 2, 44, 2.

Fluxura, mustum quod fluit ex uvis C. 3, 2, 47 et 32. *namem hoc sensu dixit* P. O. 44, 48. *undam in oleo* Plin. 45, 4. s. 2. *Sic*

Fluxus idem. fluxum meliorem olei reddit oliva P. O. 40, 4.

Fluxum corpus C. 4 pr. 47.

Focaneus palmae C. 4, 24, 40, 5, 6, 35. P. F. 42, 2.

Foculi duo Ca. 40, 3 et 44, 5. *instrumentum ferreum, in quo ignis accenditur. Talis est focus Attinii*

tribuni pl. in rostris positus *apud* Cicer. *pro domo*. TIV. 7, 22.

Focus circumversus noctu Ca. 443, 2. circa focum familiarem epulari C. 44, 4, 49. focus, ubi coquas, calefacito Ca. 76, 4. in foco rem divinam facere Ca. 5, 3. in focum corona indita Ca. 443, 2. — Focus curare h. e. *anaterio* Veg. 4, 28, 7. 3, 44, 4. *vid. ad* Col. 40, 425.

Fodina argenti V. 4, 2, 22.

Fodiri bortum Ca. 2, 4. possunt seminaria C. 44, 2, 35. Arb. 30, 2. *sic circumfodiri* C. 5, 9, 12.

Foecunditas cibus elicienda C. 8, 5, 4. eius parem legem natura dixit plantis et animalibus C. 3, 8, 4.

Foecundat aquilo vites P. N. 46, 7. foecundatur terra P. N. 4, 2. ut foecundentur loca exilia P. S. 9.

Foecunda fruticis regio C. 9, 4, 2.

Foeminae pavones C. 8, 44, 40. foeminis multa cum maribus communia C. 42, 4, 3.

Foemininum nomen V. 3, 5, 6.

Foenariae falces Ca. 40, 3. P. Jan. 43, 2.

Foeneratio C. 4 pr. 8.

Foenerator fure peior Ca. pr. 4.

Foeniculi satio P. F. 24, 9. *Verum hodiernum in Italia memorat Swinburne Itiner. T. I. p. 473.*

Foenilia C. 4, 6, 9. tepidis foenilibus frondes promit Calpurnius Ecl. 5, 402. Apud auctorem Aetnae 265. plena desecto surgunt foenilia campo.

Foenisecae ferramentum G. 2, 48, 4. *al. foenisecis. foeniseca messor* C. 2, 48, 5.

Foeniseces V. 4, 49, 2.

ad Foenisiciae spem nata herba V. 4, 47. foenisiciae cumulum addere V. 4, 49. foenisiciae instituendae C. 44, 2, 40. *sed ibi Edd. pr. foenisecae instituendi ut condantur* V. 4, 56.

nimirum pro foeno hic ponitur, ut messia, vindemia etc.

Foenisicia administrant V. 1, 17, 2. ante foenisicia V. 2, 11, 7. foenisicis arida in tsulato V. 3, 2, 6. post foenisicia C. 2, 19, 3.

Foenum quando et quomodo accendendum V. 1, 49. cum foenum cecidimus C. 2, 19, 1. auctisum tractari et condi ut debeat C. 2, 19. V. 1, 56. cum conculit ignem creat et incendium C. 2, 19, 1. quid melius C. 2, 17, 3. auctumnale C. 7, 3, 21. foeni sectio P. Mai. 1, 2. actor C. 11, 1, 12. repositio a. foenile P. 1, 32. semina C. 2, 18, 4. quando spargantur P. S. 8, 1. In *Hesychio glossa* *μωσχώνος* σίτος, ὁ ἀποχόματος καὶ χόρτος ὁ ἤδη καρπὸν ἔχων: corrigenda et de frumento et foeno, quod in *caulicolum* et *semen abiit*, interpretanda est. Recte viri docti compararunt *doricum μωσχώνον* *πλαστὸν* eiusdem. Ex eodem vocabulo orta est et corrupta a librariis glossa: *Μώσχον σιλίνου*, καύλος καὶ ἄνθος, οἱ δὲ ὑποκάδῃ. Corrige *Μώσχον σιλίνου* etc.

Foenum Graecum, rusticia siliqua C. 2, 10, 33. 11, 2, 71. eius aatio C. 2, 10, 33. P. Ian. 7. P. S. 8, 1. in pabulum boum serit etiam Ca. 27. in defruti condituram adhibetur C. 12, 20, 2. 12, 21, 3. 12, 28, 1. et gleucini olei C. 12, 51, 2. addito foenu-graeco Veg. 6, 9, 2. ex foenigraeco Veg. 6, 9, 4. et al.

in Foenus dare V. 3, 5, 8.

Foetae caprae nocet frigus, quia conceptum vitiat C. 7, 6, 5. Sic foeta pavo, quae concepit, nondum peperit C. 8, 11, 5. — Foetus puerperas adeo vocat V. 2, 10, 8. — foetis palmitibus C. 3, 21, 3.

Foeto. non foetant in servitute galinae rusticae C. 8, 12. foetant rariua

C. 8, 8, 8. in paludibus anstes C. 8, 15, 7.

Foetura a conceptu ad partum V. 2, 1, 49. ad sustinendum foeturae onus, de porcis P. F. 26, 1. foetura humana V. 2, 10, 6.

Foetus, a, um. Foetae et agiles oves opponuntur gravidis et tardis C. 7, 3, 26. maturis 7, 3, 11.

Foetus. foetum edant h. e. ova pariant C. 8, 11, 8, 8, 11, 6. integri foetus plur. C. 8, 11, 9. foetus muliarum C. 6, 37, 3. foetibus inuiles vaccae C. 6, 21, 1. — pro partu est foetibus singulis pariunt ova quina etc. C. 8, 11, 5. et p. p. novissimo foetu. Ita secundi foetus pecudes signantur C. 11, 2, 38. ut uno foetu pariat Plaut. *Amphitr.* 3, 1, 18. — De fructibus aliis. foetibus terrenis et arboreis abundante saltua C. 9, 20, 5. foetuum pauperies P. N. 9. de proventu uvarum.

Foliatas ramis P. Mar. 10, 18.

Folia unde arboribus maneant hieme V. 1, 7, 6. quae indicent anni tempora V. 1, 46. folii lati apinm C. 11, 3, 33. folia subdito in libo Ca. 75. ut in mustaceo. — Folium, malobathrum P. Ian. 18. folia scillae P. Iul. 6. i. e. tunicae seu velamina bulbi.

Follicantes Veg. 5, 75, 1. not. p. 102.

Folliculus fici V. 1, 48, 2. folliculi acinorum V. 1, 54, 3. folliculis vealiuntur grana tritici P. Ius. 2, 1. — Folliculus et anus in equo iunguntur Veg. 5, 16.

Fomentabia eum calida Veg. 2, 25, 3. eod. sensu et forte vitiose fumentando Veg. 3, 8, 3. add. 3, 17, 5. it. 3, 46.

Fomenta frigori adhibentur C. 6, 30, 3.

Fons putealis C. 11, 3, 8. fontes

arguti C. 40, 284. fontium vires quando explorentur C. 44, 3, 8.

Fonticulorum amoenitas C. 44, 3, 46.

Foramina naturae V. 5, 44, 4.

Forati parietes C. 8, 3, 7. foratis cornibus C. 7, 3, 6. perticis C. 8, 42, 4.

Forcaneus palmes *pro focaneo in MS* C. 5, 6, 35. *forte furcaneum voluit aliquis, què in furca nascitur, s. in palmitè hifurco.* Gesner.

Forcipes an Forpices Ca. 40, 3 et 44. 5. C. 6, 20.

Forda hos post coitum non admittit taurum C. 6, 24, 3. ne operis et uteri simul gravetur onere C. 6, 24, 4.

Forensia vestimenta C. 42, 45, 5.

Forficibus amputant vitiosa C. 42, 43, 4 et 40. *De forficis et forpices differentia Rhodius ad Scribo.* c. 53. p. 93 sq.

Fori in horto C. 40, 92. i. e. *areae.* not.

Foria suum morbus V. 2, 4, 5.

Foriculae V. 4. 59, 4. videntur valvulae ad fenestras occludendas.

Forinsecus C. 8, 3, 6.

Forma agri, quam natura dat, et quam sationes imponunt V. 4, 6, 4. formae hominum legendae, *de pastoribus* V. 2, 40, 3. — formis buxeis exprimitur caseus C. 7, 8, 7. *vid.* Formula. *Hinc Gallicum* Fromage quasi formage; *ipsam formam vocant* l'ecclisse, le clayon. forma lateri similis P. Mai. 42. formae parietum V. 4, 44. 4. a quibus formacei dicuntur parietes. ad C. 9, 7, 4.

Formator agricolae P. 4, 4, 4. praeceptorque virtutis C. 4 pr. 4.

Formatus artibus agrestium C. 44, 4, 43.

Formica rapax populatur semina C. 40, 322. ut abigatur P. 4, 35, 2 et

8. P. Mar. 40, 29. P. Oct. 42, 8. ne vitem ascendat C. Arb. 44. ut neceatur P. Mar. 40, 24. formicae ova pascendis pullis P. 4, 29, 2.

Formidat attactum P. Mar. 9, 14. si formides animalia P. 4, 28, 4. si formidantur pecora P. F. 48, 5.

Formidolosi ad ingredienda flumina boves C. 6, 2, 44.

Formula caseorum P. Mai. 9, 2. *pro ipsis caseis formatis, ut videtur.* — disponendorum seminum C. 5, 3, 4. conscripta velut formula vinearum C. 3, 42, 4. servorum et operarum V. 4, 48, 4. instrumenti rustici V. 4, 22, 4. — formula *h. e. verba concepta* locandi villam aedificandam Ca. 44, 45, 46. politionis dandae 436. vineae curandae 437. oleam legendam locandi 444. oleam faciendam locandi 445. oleam pendentem vendendi 446. vinum pendens vendendi 447. vinum in doliis vendendi 448. pabuli hiberni vendendi 449. fructus ovium vendendi 450. luci collucandi 439. agri lustrandi 441. porcae praecidaneae immol. 434. Varronis formulae istae nobis observatae: ovium emendarum 2, 2, 5 et 6. caprarum 2, 3, 5. suum 2, 4, 5. bovis stipulandi 2, 5, 44. servi emendi 2, 40, 5. in lege locationis fundi excipitur, ne colonus capra natum in fundo pascat 2, 3, 7. *vid.* Lex.

Fornax calcaria uti facienda Ca. 38, 4. *Codex Polit. habet* Furnax a furno. *Fornacis formam explicui in Postumis Pontederæ.* — fornax praefurnium hypocausti, ubi excitatur ignis P. 4, 40, 2. interpretatur Gesner. *Scd vide annotationes.*

Foro. Forantur spatia modicis cavis C. 8, 3, 9. forari C. 9, 7, 5.

Forpices an forcipes? Ca. 40, 3, 44. 5, ad ignem in foco tractandum eum rutabulo refert Turn. 7, 22.

Fortasse an *vid. ad V. 3, 6, 4. et 3, 16, 10. i. e. forsau, forsitan.*

Fortax fornacis Ca. 38, 4. *vid. not.*

Fors. Fortis fortunae laudes C. 40. 316.

Fortis in operibus administrandis C. 4, 8, 5. fortes ad opera boves C. 6, 4, 2.

Fortiter agitare P. O. 44, 44. commovere mustum P. O. 44, 3. triti mellis P. Aug. 43. verberantur virgis P. O. 49, 4.

Fortuito facere aut ut libet C. 4, 16, 2.

Fortuitus. fortuita corporis vitia C. 44, 1, 3.

Fortunae laudes dictae post merces exactas C. 40. 346.

Forum in torculari Ca. 48, 4. Fora et torcularis diligenter emundata C. 44, 2, 74. 42, 48, 3. V. 4, 54, 2. forum vinarium Augusti fori C. 10, 92. *sunt aulei.*

Fossae veteres tergere licet per ferias C. 2, 22, 3. fossa quae idonea V. 4, 44, 2. fossae inciles Ca. 455, 4. diuum generum C. 2, 2, 9. caecae ut fiant P. Mai. 3, 4. fossa praecipiti munire C. 5, 40, 4. fossarum espita P. Mai. 3, 2. — fossa in curatione. cervicis electae? Veg. 3, 44, 1.

Fossato circumveniente P. S. 43, 2.

Fossiciae areuae genera P. 4, 40, 4.

Fossilis arena P. 4, 40, 4. *sa!* C. 6, 33, 4.

Fossio danda vineis C. 44, 2, 41. fossionibus concitare vineas C. 4, 28, 2.

Fossura vitium C. Arb. 42, 4. quoties opus sit C. 4, 28, 4. plana C. 4, 44, 2. hiberna in Hispania *ibid.* solum leniter scalpens teneritudini robur

inducit P. S. 44, 2. fossuras regula P. 4, 6, 44.

Fovet ova gallina incubans V. 3, 9, 10. fovenda calido aceto C. 6, 42, 4. humore planta P. O. 42, 4.

Fraces olei Ca. 66, 2. 67, 2. quam diutissime in fratribus erit oleum, tam deterrimum erit Ca. 64, 2. i. e. quo diutius fracescet olea, eo deterius fit inde oleum. A frangere fiunt fraces et frages. *Ia Col. Arb. 41. cum fratribus lupinum misceto: Codd. fratribus habent. Fraces, frages aut earum commolitarum atque expressarum oleum. Hinc fracidus et fracescere.*

Fracescere olea dicitur, quae Catoni in fratribus esse dicitur, id est in aceruo congesta conulescere, emolliiri atque intumescere. Hinc V. 4, 55, 6. Olea lecta si nimium diu fuit in aeris calore fracescit et oleum foetidum fit: sed *ibidem* 5. mediocriter fracescere debet: nam fracidula olea facilius efficitur a factoribus, ut ait Calp. 64, 4. oleum quod nimis provenit, si congelatur, fracescet C. 4, 6, 48. ubi Gesner in Indice interpretatus erat: respiciet fraces. Sed ibi de differentia caloris et frigoris ad oleum vel facilius vel difficilius efficiendum in cella sermonem esse, monui in nota ad h. l. inter Addeuda, ubi conieci, legendum esse: oleum quonque — quam si fracescit. Hinc de terra ad delatandam domum cretosa, amurea infusa et paleis mixta Ca. 428. finito quatriduum fracescat: i. e. fermentetur, conulescat et quasi concoquantur.

Fracidula olea facilius efficitur a factoribus Ca. 64, 4.

Fraetum triticum P. 4, 29, 2. fraeta pecudum quomodo sanentur C. 7, 5, 48.

Fraetura ut sanetur Ca. 460, 2. ossis si extra cutem eruperit Veg. 3, 47, 4 et 3.

Fragellum pro flagello MS. C. 3, 40, 22. Gr. *φραγέλλιον*. Gesn.

Frangitur deflexu palme C. 4, 26.
3. franguntur fromenta molis aquaribus P. 4, 42. *vid.* fractum triticum.
— Fregerunt se calores aut frigora V. 2, 2, 48.

Fraudare, privare C. 3, 9, 4.

Fraudulenter infestare C. 4, 8, 48.

Fraxinea frons C. 6, 3, 7. hubus praebetur C. 44, 2, 82. manubria C. 44, 2, 92.

Fraxini satio C. 5, 6, 5. cacumina C. 6, 47, 4. Veg. 4, 24, 4. fraxino inseritur pirus P. F. 45, 6. fraxinus catenis utilis P. N. 25, 2. — fraxini silvestres sunt omni C. Arb. 16, 4.

Fregellana nigra vitis C. 3, 2, 27.

Fremitus canis C. 7, 42, 3.

Frendere, frangere V. 2, 4, 47.
Vide Fresa.

Frendorem patitur bos hydrophobus V. 3, 34, 4.

Freneticus equus Veg. 3, 3.

Frequens piscibus vivarium C. 8, 46, 4.

Frequentasse supplementis iuventutis apes C. 9, 13, 43.

Frequentat foetus columbs P. 4, 24, 3. frequenter prole nova mundum C. 40, 243. frequentare pisciosos C. 8, 46, 2. *h. e.* seminibus implere, besetzen. vineam C. 4, 45, 4. novis stirpibus augere. frequentatur inductio P. 4, 45. *calx* frequenter inducitur.

Fresa cicers C. 2, 14, 42. 44, 2, 99. faba C. 2, 42, 7. 6, 3, 5. ad mensuram modis propemodum sicut integra respondet P. Ian. 9, 2. fresum errum C. 6, 3, 5. Debebat esse *fresum* fressa a frendere, ut fissum a findere; atque ita ex Columella ciceram fressam laudat Heinsius ad Ovidii Medic. versu 70.

Fretam recens C. 8, 47, 4. not.

freto atque aestui surgit Valer. Max. 6, 9, 4.

Fricatio assidua C. 6, 42, 4. quam ea utilis sit iumentis C. 6, 30, 4. Veg. 2, 45, 5. 2, 28, 9 et 24, 3, 53, 3. 4, 2, 43. 5, 54, 6. 5, 57, 3.

Frico. fricare pavementum Ca. 48, 7.

Frictum triticum, crudo oppon. V. 2, 4, 24. cuminum Ca. 456, 3. *trita intelligo*. G. Sed — frictus profrius. fricti sales P. N. 24. Veg. 3, 66, 9. *not.* g. 3, 70, 4. ut fictus profixus. fricta resina saepe apud Scribonium. Gesner.

Frigidaria fistula in balneo P. 4, 40, 3. maltha P. 4, 44, 3.

Frigisci equi Veg. 6, 6, 3. Phrygiae an Frisii? Gesner.

Frijo. frigito salem Ca. 406, 4. frigis semen corisodri Veg. 2, 47, 5. frigentes sicco algore P. Oct. 22. *ἰσχυρῶς*. Iuvenalis XI. 75. mala innocentia describens: siccatum frigore postquam autumoum et crudi posuere pericula succi; P. Oct. 44, 7. frigas ubi antea erat frangas.

Frio. si facile frietur terra V. 4, 9, 7.

Frit quid esset in apica, V. 4, 48, 3. An hoc pertinet Hesychii ἀπρίως, ἀρίως?

Frissus in capite sanguis Veg. 2, 4, 3.

in Frondatione quid cavendum C. 5, 6, 46.

Frondens multa materie C. 3, 4, 5.

Frondeo et spondeo confunduntur C. 3, 4, 5. b.

Frons, frondis ilignea, queroea, putida Ca. 37, 2. quae melior? C. 6, 3, 6 aq. prima fraxinea, tuor ornea, tertia ilignes, hubus praebenda C. 44, 2, 82. quernes, populnea C. 44, 2, 400. ex ilice vel lauro C. 44, 2, 99. frondem vel folia ficulnea C. 44, 2,

401. frons in vite P. S. 18. frondis crispae apium C. 11, 3, 33. frondes bubus et pecori Ca. 30. supervacuae decerpendae C. 4, 27, 5. luto Punico illinitae C. 9, 7, 4. — tenerrimum quemque frondem Veg. 4, 6, 2. *erat antea*. Pro virga frondosa dici docui ad Col. 5, 6, 47. ita αἱ φύλλοις ap. Aristoph. Vesp. 398. sunt. Hesychio φύλλοις αἱ ἑρπὲς κλάδοι καὶ φύλλα ἔχοντες.

Frons, *frontis*. occipitio prior est Ca. 4, 2. — frons fossae vel scrobis, *latus interior, et quidem si oblonga est, brevius*. vid. C. 3, 15, 2 et 4, 4.

Fructiferae arbores C. 11, 2, 46. materiae C. 4, 24, 3. fructiferum sarmentum P. F. 29, 3.

Fructuarius palmes quia? C. 5, 6, 29. fructuarii oculi C. 3, 18, 4. palmites C. 4, 24, 20. 5, 6, 29. rami C. 5, 9, 15. [fructuaria scrofa V. 2, 4, 17. villa C. 1, 6, 4 et 9. flagella C. 5, 5, 16. sarmenta C. 4, 24, 8. Arb. 8, 4 et 10, 2.

Fructuosiora vina Falerna V. 1, 65, 2.

Fructus fundi, qui ex eo satus nascitur, utilis ad aliquam rem V. 1, 23, 1. omnis quinto gradu ad perfectum pervenit V. 1, 37, 4. cerae C. 9, 16, 1. aviariorum, ova et pulli V. 3, 3, 6. ovium qua lege venire solitus Ca. 450. fructum ferre incipit vacca V. 2, 1, 43. fructus aridi et liquidi V. 1, 13, 1. fruges aridae et humentes in Codice Theodos. T. I. p. 267. fructuum venturorum experimenta P. Jun. 9. — fructus libidinis C. 11, 1, 14. h. e. *fruitio*. — fructi plus capies Ca. 4, 2. fructus venennum V. 1, 2, 19.

Frugalitas antiqua V. 3, 3, 6. eius exemplum domesticis sit villicus C. 11, 1, 19.

Fruges roburneae C. 9, 4, 5. frugibus idonea pars vitis C. 3, 17, 1. fruges pro fructibus etiam C. 10, 39. caducis frugibus C. 8, 9, 4. De varietate notionum bene disputavit Pontedera Postumorum T. I. p. 39.

Frugifero loco natus palmes C. 3, 10, 21.

Frumentacea farina Veg. 3, 57, 1. tritici vel cuiuscunque frumenti, lomento opponitur.

Frumentarius ager Ca. 6, 4. V. 2, 11, 17. campus Ca. 1, 17. frumentarium solum C. 5, 9, 7.

Frumentorum nomina frustra est praecipere, quae aut loco subinde aut aetate mutantur P. 4, 6, 14. quid frumentum? V. 1, 48, 1. frumenta quale solum capitant C. 2, 9, 2. P. 1, 6, 15. quando aerantur C. 11, 2, 74. quae, ubi? Ca. 35. Ca. 3, 8, 4. florere et grandescere quoque diebus soleant P. Mai. 1, 1. quot gradibus ad maturitatem veniant V. 1, 32, 4. quomodo terenda, expurganda, condenda C. 2, 21, 4 et 6. ut custodiantur P. 1, 19, 2. ubi melius servantur C. 1, 6, 10. contra curculiones et mures Ca. 92. ut promantur V. 1, 63. ne degenerent C. 2, 9, 21.

Fruor. frui pabulum Ca. 149, 1. Catoni tamen frumisci tribuit Festus, quae forma diu in Italia duravit. Cf. Muratorii Antiq. Ital. T. II. p. 1089.

Frustratio, non cultura V. 1, 1, 6. cupiditatis C. 11, 1, 14.

Frustrari impensas C. 1, 1, 2. frustrantur opera diurna cessando C. 12, 1, 5.

Fructuosus tractus C. 2, 2, 11.

Fructectis obsessus ager C. 3, 11, 3. nec Frutex nec arbor est vitis C. Arb. 4, 2. frutices olerum C. 11, 3, 62. fruticibus buxeis aut myrteis C. 8, 15, 5.

Fruticat seges ante hiemem C. 2,

42, 2, 2, 44, 5. e trunco salix C. 4, 34, 3. fruticavit pluribus culmis ex uno semine C. 2, 9, 6. cum fruticaverit lupinum C. 44, 2, 60.

Fuci, *apum genus* V. 3, 46, 49. C. 9, 45, 5. P. Iun. 7, 4.

Fuga temporis C. 44, 4, 29. fugarum signa fronti data h. e. *fugitivorum* C. 40, 425. *quae fronti impressa arguit etiam Libanii locus in Decl. de servitute T. II. pag. 69. ed. Reisk. ὁ μὲν γὰρ ἰππὸς τοῦ δεσπότου ταῖς ὑπὲρ τοῦ μετώπου θρίξιν ἐπικαταβύνας συγκαλύψας τοῦτοντος γαλῶν ἂν ὡς δὴ οὐκ ἐστιν γνῶντες.*

Fugientes fontes C. 40, 284.

Fugitivarius V. 4, 44, 4.

Fugitivae sunt apes V. 3, 46, 24.

Fugat emtorrea conditus vini sapor C. 42, 20, 7.

Fuligo supra focos tectis inhaerens C. 44, 3, 60. aerei vasis Veg. 3, 62, 2. infriatur cornu prae fracto C. 6, 46, 2. Veg. 4, 49. cum fuligine tritus marrubii succus C. 6, 43, 2.

Fullonica pila Ca. 40, 5, 44, 2.

Fulmenta Ca. 44, 4, not.

Fulmina ut prohibuerit Tarchon C. 40, 346. — fulmina Ciceronis C. 4 pr. 30.

Fulta cibis bos, *roboreata* C. 6, 24, 4.

Q. Fulvius Lippinus an Lupinus? V. 3, 42, 4.

Fumarium C. 4, 6, 49.

Fumigare leniter apes V. 3, 46, 47. alvos C. 9, 44, 3. *Vide in Vro. gallinaria* C. 8, 5, 20. fumigantur pulli sorculia pulegii C. 8, 5, 46.

Fumosa amurca Ca. 430.

Fumosa afflat granaria P. Iun. 3. apibus qui aptus C. 9, 44, 4. gallinis salutaris C. 8, 3, 4. adversus spiritus nocentes P. 4, 35, 44. fumo velustescunt vina C. 4, 6, 20. culmi coloratus caecus C. 7, 8, 7. in fumo su-

spensae pernae Ca. 462, 3. in fumum reponitur rulsium C. 2, 44, 4.

Fundamenta rustici aedificii P. 4, 8, 2. — fundamentum semitae solum hominis V. 4, 47. omnis pecuniae pecus V. 2, 4, 44.

C. Fundanius Varronis socer V. 4, 2, 4. *nam* Fundania Varronis uxor V. 4, 4, 4.

L. Fundilius V. 4, 2, 44.

Fundo, *as.* fundare radicea altius P. F. 40, 3.

Fundo, *is.* fundere pampinum C. 4, 22, 3.

Fundus. Fundi appellatione omne aedificium et omnis ager continetur. Sed in usu urbana aedificia, aedes; rustica, villae dicuntur. Locus vero sine aedificio in urbe area, rure autem ager appellatur: idemque ager cum aedificio fundus dicitur. *Haec* L. 244. π. de V. S. Fundus probari qui solet C. 4, 2, 4. de fundi solo quae videnda V. 4, 6. fundi oram sterilem quae faciant V. 4, 46, 6. extra fundum quae commoda et incommoda V. 4, 46. fundus suburbanus ut instruendus Ca. 7. fundi locatio frequens res mala C. 4, 7, 3.

Fungentur pro cultura et substructione C. 4, 5, 9. not.

Fungosae sunt radices a laetamine P. Aug. 3, 2. *nostri peltisig.* Gesn.

Fungos exsicicans remedium Veg. 6, 28, 7.

Funiculus Ca. 63.

Funis effici non potest ex parvitate arenae C. 40 pr. 4. funes qui, quales torquendi Ca. 435, 3 et 4. lorci Ca. 3, 5. Ca. 42 et 63. medioponti Ca. 42. spartei Ca. 3, 5. subductarii Ca. 42 et 68. torculi C. 63 et 68. *ubi* Cato docet c. 435, 4. *funem exordiri et torquere, meminisse oportet, Graecos adhibuisse ad eam operam συρβόμα, qui Hesychio ἀλμυρικὸν σκεῦος*

dictur περί τὰ λῖνα πλέκοντι Hero in Mathem. vet. p. 426. νευράς πλέξαντες στοιχοῦν ἐξ ὀργάνου συμφο-
λίου σχοινίου, μέγρυμα αὐταρχίς ποι-
ήσαντες. Pollux etiam I. 84. memorat
σχοινιστοῦμβολίς operarios restiarios.
Coria in funem ungere antea iubet
Cato, quod in restibus sen nervis ex
capillis muliebribus tortis praecipit
idem Hero p. 444. αὐταί γὰρ λεπταί
τε οὐσσι καὶ μακραί καὶ πολλὰί ἑλπίφ
τραπίσαι ὅταν πλάκωσιν αὐτοῖσιν
πολλὴν λαμβάνουσιν.

in Funus prodire defuncto V. 4,
69, 2.

Fur dupli condemnatur Ca. pr. 4.
— Fur, fucus V. 3, 46, 49. not. He-
sychius φῦρος: ὁδὸς μέλισσας.

in Furcas destitutas colla boum
includere V. 4, 20, 2.

Furcillae bipedales a surculis V.
4, 8, 6. furcillis versare herbam V.
4, 49, 4. contondere fasciculos faba-
rum C. 2, 40, 43.

Furfures bordeacei C. 42, 43, 3. a
farina excreti C. 8, 4, 4. not.

Furtis libidinis extimulatur C. 6,
27, 3.

Furnax vide Fornax.

in Furno siccantur ficus P. Mart.
40, 34. furno torrefactae fici C. 42,
45, 4.

Furtiva ruta melius provenit P.
Mar. 9, 44.

Furunculus verrucae similis in
vite C. 4, 24, 5. ut submittendus C.
4, 24, 45. 5, 5, 48. in furunculum
germen submittitur C. 4, 22, 4. —
ulcus in equis Veg. 2, 3. add. 5,
44, 2.

Fusci anseres P. 4, 30, 4. fuscus
color lanae C. 7, 2, 4. bovis fusci
Columellae et Palladio qui Varro-
ni halmi. partus ex albo saepe editur ibid.
6. fuscum vinum P. XI. s. Oct. 14, 9.

Fusoria cisternae P. 4, 47, 4. co-

quinac P. 4, 37, 4. vid. Fusura.

Fusticuli alii P. 4, 35, 6. not.

Fustibus tunduntur spicae C. 2,
24, 4. vid. Baculus.

Fusura balnearum P. 4, 42. not.
add P. 4, 47, 4.

Futurus villicus h. e. qui villis
esse volet C. 44, 4, 7 it. 9 et 12.

G

Goberius eques Ro. V. 2, 3, 40.

Gades et Gaditana lactuca C. 40,
485. Gaditanum municipium C. 7,
2, 4. Gaditani municipii brassica C.
41, 3, 26. Gadium municipium C. 8,
46, 9.

Gagates lapis masculus et femina
Veg. 4, 20, 2. 4, 42, 3.

Γαλκτοπόττι qui populi C. 7,
2, 2.

Galaticum hordenum C. 2, 9, 8 et
46. P. Ian. 4 et F. 8.

Galbano servantur pulli a serpen-
tibus afflati C. 8, 5, 48. fugantur
culices P. 4, 35, 8. galbana noxia
succo C. 40, 47. Bubon galbanum
Linn. esse videtur.

Color galbineus Veg. 4, 47, 44. 4,
3, 7.

Galbuli qui? V. 4, 40, 4.

Gallae pulvis in remediis apum C.
9, 43, 7. P. Mar. 45, 2. Gallae Sy-
riacae Veg. 3, 62, 4.

Gallia maxima donat mala C. 40,
41. Gallinae transalpinae quaedam sin-
gularia V. 4, 7, 8.

Gallieanum vocabulum V. 4, 32,
2. C. 5, 4, 6. 5, 5, 46.

Gallicus ager Romanus V. 4, 2, 7,
4, 44, 4. 2, 3, 9. nunc Piceno contri-
buitur C. 3, 3, 2. caseus C. 42, 57,
3. Gallieae oves C. 7, 2, 3. regiones
Ca. pr. 20. vites C. 3, 2, 25. uvae
C. 42, 43, 9. Gallia salix C. 4, 30,
4. terebra C. Arb. 8, 4. ulmus s. Ati-

nia C. 5, 6, 2. Gallici arhusti ratio C. 5, 7, 4. cultus C. 4, 33, 6. ligoī asseres P. 4, 43, 4.

de Gallinis V. 3, 9. C. 8, 2, 7. P. 4, 27. ne uvas et ficus tangant C. 8, 5, 23. ut farciantur Ca. 89. silvestres vel rusticae C. 8, 42. quaedam vento concipiunt V. 2, 4, 49. earum stercus bubus pestilens C. 6, 5, 4. Veg. 4, 2, 43. 5, 84, 4.

Gallinaeus pycetes C. 8, 2, 5. gallinaei pulli V. 3, 9, 10. C. 8, 44, 43. mares C. 8, 2, 9. gallinaeum genus C. 8, 5, 40.

Gallinarius curator V. 3, 9, 7. Gallinaria insula V. 3, 9, 47. C. 8, 2, 2. in sinu Cumano. Cf. Strabo. V. p. 733. vasa C. 8, 8, 5. 8, 10, 6. gallinaria aulst. constituenda C. 8, 3, 4.

Gallioni nostro C. 9, 46, 2.

Gallulae minutae Veg. 3, 49, 3.

Gallus. Galli appositissimi ad iumenta V. 2, 40, 4. succidias optimas et maximas faciunt V. 2, 8, 40. messem quo compendio faciant P. Jun. 2, 2.

Gallus maritus gallinaei generis V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 3. galli rixosi procacitas ut impediatur C. 8, 2, 45.

Gamba equi. supra gambam Veg. 3, 47, 2. 3, 49, 4. 3, 49. Sub gamba cirri Veg. 6, 4, 2. gambarum inflexione molliter vehit equus Veg. 2, 28, 38. in gambis lactae Veg. 4, 27, 4. Quid sit gamba, clarissime docet locus Veg. 6, 4, 2. *Os metaearpi l'os de canon Gallice. In Aristotelis H. A. 2, 4. versio vetus apud Vincentium Spec. natur. 48. c. 23. ἀσπράγαλον reddidit cavam, id est gambam, ut puto.*

Ganeas, ut opti veniamus ad ganeas C. 4 pr. 16. non est eiusdem cum ganeo notiois, quod nobis pernuadere voluit Gesneri Thes. L. L. eiusque si-

miae Schelleri Lexicon. sed actio seu vita in ganeo acta.

Ganearium tricladium V. 3, 9, 48. Sed ea lectio debetur Lucundo. Editiones principes cum Codd. Polit. Victorii et Vindob. *ganautum* habent scriptum in quo ganium eiusque varietatem ganium latere suspicor. Tricladium ganeum graeco more videtur dixisse τρίκλιον γάνιον; nam a graeco γάνος, γάνιον est, et γανίται Hesychio sunt ganeones, docente Salmasio ad S. H. Ang p. 45. Neutro genere dixit Varro apud Nonium in Ganeum: Qui se in ganeum accensum coniecit amicae: quem locum voluit explicare Gesneri Thes. L. L. h. v. Sutrius in Piscatoria apud Fulgentium de prisco sermone. Summatas viri symbloones facti sunt ganei: ubi recte symbloones Fulgentius interpretatur convivae; ex graeco scilicet συμβολαί. Vocabulum Simplo aut Simplo ex hoc loco repetit Gesneri Thes. L. L. nulla addita interpretatione.

Gangeticae aves C. 8, 8, 40.

Ganglion Veg. 3, 30, 4. add. Gorræus Desinit. med.

Garada Syriae V. 4, 44, 2.

Garum per nares infundendum iumento C. 6, 34, 2. 6, 38, 2. gari floris Veg. 6, 28, 40. est γάρων πρωτεῦον, de quo Cornarius ad Galenum de Composit. Medic. sec. loca p. 358 et 364. Est de gari speciebus locus obscurus Africani Cestor. p. 300. ubi garum docet sine piscibus parare: ἀλλὰ καὶ γάρως ἐξ ἄλμης ἀκράτου μέρους ἐνός καὶ δύο οἶνου τοῦ γλυκίος Ἀπὸ Αὐθίας (forte Λιβύας) ὁ σπουδαῖος γίνεται. ὁ δὲ μεσόσκιος (margo μεσόσκιος, lege σκοῖων cum viro docto. Codex Colbert. ὁ δὲ σάσκιος) ὁν μᾶλλον ἀπάντων γάρων ἱπαινωτοῖ τῶν καλουμένων ἀβδομῶν. ξίσται δίκαι καὶ τάγματος βυκοὶ Λυβίας

τῆς εὐδαίμονος, ἡ δὲ ἡρώτων οἱ ἐπιχό-
ριοι καλοῦσι. ubi *Interpres corrigi-
t* δὲ καὶ στάγματος Διβυνοῦ Διβύνης in-
terpretatus succum laserpili ex Cy-
renaica regione. Sed vocabulum vi-
tiosum puto. de Socinrum garo,
eodem Hispann et nigro dicto, opti-
me exposuit Cornarius l. c. Garum
παρρηλάτῃ Manetho V. 464. πυθόμε-
νοις μάλιστα αὐτὸν ἔχουσιν πολλὸν
ἀλμυρ.

Gaudet parum ulmus C. 5, 6, 16.
h. e. laeta est.

Gelatus caseus C. 7, 8, 7. gelata
lacte mollior C. 10, 397.

Galicidia si erunt Ca. 65, 2. ad ge-
licidium reteeti rami V. 1, 55, 2.
geliidia nocturna C. 11, 2, 6. geli-
cidia infestari C. 2, 8, 3. peruri C.
11, 3, 62. mitescunt acini duriores
C. 3, 1, 7.

Gelo. cum gelaverit C. 9, 13, 6.
h. e. refrigerit et constiterit. vid. Ge-
latus. gelantur hiemis frigoribus sciti-
lia vasa C. 9, 6, 2.

Gelum pro gelu V. 1, 45, 2.

Gelus Ca. 40, 4.

Gemellae vites C. 3, 2, 10.

Gemellar struente C. 12, 50, 10.

Gemini partus familiares C. 3, 8,
1. geminae vites duum generum C.
3, 2, 10. geminas vites ex eodem
capite diducere C. 4, 1, 1. — Gemini
in caelo Apollo et Hercules V. 2, 1,
6. geminum astrum vocat C. 10, 342,
29, 4.

Gemmascere C. 5, 10, 12 et Arb.
22, 1.

Gemmata matre, de arbore *Punica*,
pro gemmante P. Mar. 10, 2.

Gemmo. gemmare incipit planta
V. 1, 40, 4. add. C. 4, 27, 1. gem-
mantes surculi rosarum P. N. 11.
gemmantia sarmenta P. F. 32. gem-
mantes pinnae C. 8, 11, 8. gem-

mantia caudae (*pavonis*) amictus P.
1, 28, 2. gemmantia lumina luti C.
10, 258.

Genae rescinduntur *gallinis pituita
laborantibus* C. 8, 5, 22. ita genae pro
palpebris Veg. 3, 16, 3.

Generale praeceptum P. 1, 43, 4.
Sic generalia P. Ian. 13, 4. generales
partes V. 2, 1, 12.

Generatim *h. e. separatim generitibus*
C. 2, 15, 7. 5, 10, 2. Arb. 18. 12,
7, 2. 12, 10, 5. P. F. 9, 13. — Gener-
atim et specialiter oppon. C. 3, 9,
9. C. 12, 2, 3.

Generositas notia exhibita C. 6, 36,
3. surculorum P. O. 3. virentium C.
3, 6, 4. vitium C. Arb. 2, 1.

Genesta pro genista scribunt omnes
P. F. 23. 2. P. N. 8, 2. non esse spar-
tum *Graecorum, ostendit Salin. ad
Sol. p. 168.* genestae succus Veg. 5,
12. v. Genista.

Geniculorum et gambarum inflex-
ion Veg. 2, 28, 38. cum genieulis
suis surculi rosarum P. N. 11. not.

Genistae satio C. 4, 31, 1. Arb.
29, 1. C. 1 pr. 28. genista et carici-
bus teguntur porticus gallinariae P.
1, 22. *vid.* Genesta.

Genitali loco nata C. 3, 10, 11.
genitalia loca C. 6, 36, 2. membra
C. 3, 10, 12. semina C. 10, 106. ge-
nitales partes C. 6, 26, 2. ex genita-
libus (*vitium*) partibus sumendi
trunci C. 3, 6, 1. ne genitales sint
vulvae C. 7, 9, 5. genitalia tempora
mundi C. 10, 196. ita genitabilis aura
Favonii Lucr. 1, 11.

Genitur universi C. 3, 10, 10.

Geno pro gigno. antequam genat
siliquis V. 1, 31, 4. no. principium
genendi et p. p. ad genendum V. 1,
40, 1. genit lac V. 2, 2, 9. genuntur
similes parentum V. 2, 6, 3.

Gens universa totius alvei, de api-
bus C. 9, 3, 3. gentis intus exitu de

isidem P. Mar. 15, 3. — gentes solum nonnunquam mutant C. 1, 3, 6.

ad Gentiles et agnatos deducendus V. 1, 2, 8. C. 1, 3, 1.

Genu. Genibus rectis V. 2, 5, 8. C. 6, 1, 3.

Genus. hortum, coronaments omne genus *pro omnis generis* Ca. 8, 2. seminaria omne genus V. 1, 29, 4. omne genus frumento pascuntur V. 3, 6, 3. omne genus avibus oppletæ V. 3, 5, 11. quod genus pastores habendi V. 2, 10, 1. hoc genus rebus V. 2, 1, 23. — Genera habent plures species V. 3, 3, 3. — hoc genere *k. e. hoc modo* C. 5, 11, 11. P. 1, 13, 1. P. 1, 35, 10. Ia. 15, 3 et 4. Ap. 8, 7. O. 10, 1 et 14, 7.

Geometrarum opus C. 5, 1, 4.

Georgicum carmen C. 7, 5, 10. C. 10 pr. 3. Georgicon appellat librum suum Democritus C. 11, 3, 2.

Germania foecunda procero milite C. 3, 8, 2.

Germanæ cepæ Veg. 5, 53, 4. cochleæ Veg. 2, 28, 17. 6, 8, 2. vites C. 3, 2, 8.

Germen. in principio germinis P. Mart. 10, 30.

per Germinationem C. 11, 2, 79. *A. e. cum germinant.*

Germino. germinant nova fronde silvæ C. 7, 6, 6. germinans ex singulis gemmis materis compluribus cum fructu vitis C. 3, 6, 2.

Gerulus, *baculus* C. 10, 310.

Gerundia in dum cum edus verbi constructa: Videndum hæc quatuor V. 1, 6, 1. serendum viciam V. 1, 32, 2. corticem integrum servandum V. 1, 41, 2. faciendum umbracula V. 1, 51, 6. faciendum alacriores præmiis V. 1, 17, 5. faciendum septa V. 2, 2, 8. accernendum arietes, et explendum pabulo V. 2, 2, 13. deliniendum agros pabuli bonitate

V. 2, 2, 47. compellendum in gregem V. 2, 2, 48. ad aquam appellendum (boves) V. 2, 5, 15. prodigendum (pulos) in pabulum V. 2, 7, 11. obiciendum farinae *isid.* dandum panes ordeaceos V. 2, 9, 11. immittendum columbas V. 3, 7, 8. excusos pullos subducendum V. 3, 9, 13. notandum ova V. 3, 10, 3. animadvertendum tempora, et providendum loca V. 3, 16, 21. — *etiam in Do.* V. 3, 9, 12. In supponendo ova *add. Drakeb. ad Sid.* 15, 105.

Gesticulator corporis C. 1 pr. 3.

Gestiant aves apricitate diei C. 8, 15, 4. gestientes post vernam pinguedinem vaccae P. Iul. 4, 1. cui gestimus inserere P. Iun. 5, 3.

Getae γαλακτοπορεῖ C. 7, 2, 2.

Gibberi boves V. 2, 5, 7. *not. gibberæ gallinae* V. 3, 9, 18. *vide locum Varronis infra in superficies.* Gibbus, gibba, gibber *est ex graeco ὄβος ut ex ἴνως giunus et humus.*

Γέγραπτα uvæ excrementa P. N. 20, 4.

Gilbus color equi P. Mart. 13, 4.

Gingivas tumentes aperire nituntur denticuli P. 1, 28, 6. gingivæ loca tumenta dentium Veg. 3, 32.

Gingivula in oculi osse Veg. 3, 22, 1.

Giani Veg. 4, 2, 14. 6, 8, 6. *not.*

Git semen C. 6, 34, 1. *ubi Abyrtus melanthium interpretatur; Crescent. Libro III semen nigrum et quasi triangulum appellat, quod vulgo guttironus dicitur. vel Gith* P. S. 13, 3.

Glaber. Glabrum si quem facere velis V. 1, 2, 26. glabrum pecus C. 7, 9, 3. glabra fiunt colla C. 6, 14, 7. Veg. 4, 15, 5.

Glarentia loca C. 2, 9, 8. *sed vide not.*

Glabrescit area C. 2, 20, 2. *not.*

Glabreta C. 2, 9, 9. *not.*

Glabro. glabrantur sues C. 12, 53.
4. *græce εἴδος.*

Glacialis regio C. 3, 1, 3. flatus
P. Mart. 11, 8. glaciale caelum C.
3, 4, 10.

Glaciatus caseus, coagulatus C. 7,
8, 2.

Gladiolus *iris* P. 1, 37, 2. *narcissi*
C. 9, 4, 4. *i. e. solum gladii forma.*

Gladium conditum latet vagio V.
1, 48, 3. *vid. not.*

Glaeba uberi ager C. 4, 2, 3. glae-
bae probatio C. 2, 2, 48. *De ortho-*
graphia hae Victor. ad V. 1, 27, 2.
quam tanto magis servamus, eum pla-
ceat etiam Mamatio. Geaner.

Glaebula C. 1, 6, 23.

Glandaria silva Cat. 4, 7. V. 4,
7, 9.

Glandia *nomen quid? ad Colum. p.*
407. ubi πολλὰ de callo cervicis
uillorum dici annotat. Addo locum
Aristoph. ap. Atheneum 3. p. 96.
καπριέλου δὲν πολλὰ τὰν.

Glandifera robora C. 9, 4, 3.

Glandigo morbus C. 7, 3, 20. *not.*

Glandulis spissa cervix verris P.
Fa 26, 1. — glandulae animalibus
molestae Veg. 3, 24, 1.

Glandulosa cervix C. 7, 9, 4.

Glans. Glandes quernae, iliginae,
cerreae C. 9, 4, 5. quando colligen-
dae P. N. 44. cisternia in aquam re-
condendae C. 7, 9, 8. citra satietatem
data glans nocet bobus et capris; non
item si assatum praebetur C. 7, 6,
5. ne scabiosos reddat boves C. 6, 3,
5. 41, 2, 83.

Glante ferreo Veg. 5, 17, 2. *not.*
et p. 35.

Glarea terreno carens et nuda C.
4, 22, 9. *Vide ad V. 1, 9.*

Glareosa loca C. 2, 10, 23.

Glaucæ succo salubri C. 10, 403.
ad Glaucmata vetera collyria Veg.
6, 27, 6. Veteribus idem erat hypo-

chyma, postea glaucoma crystallini
humoria proprium factum Paulus
Aegin. 3, 22.

Glaucum pro gultia. *ad Veget. p.*
85.

Glechonites vinum C. 12, 35. *ex*
pulegio λεγών.

Gleucinum oleum C. 12, 53. *Ita*
etiam legendum pro Glaucino Vegetii
3, 28, 4, 4, 22, 1. Ad Fabrum sen-
tentiam diximus contra Scribnerium,
qui ad Martial. 9, 26. p. 496. Glau-
cinum legi vult etiam apud Plin. 15,
7. a. 7 et 23, 4 s. 46. Geaner. Varias
compositiones gleucini ponit Galeus
Comp. medic. sec. genera VII. p.
420. ed. Bas.

Glicium Veg. 6, 28, 5. ubi dedimus
Lycium.

Glis. de gliribus et glirario V. 3,
15. *not.* glirum greges V. 3, 2, 11.
Huc pertinet locus in Dioscoridae Pa-
rabil. 1. c. 57. ἡδὲ τοῦ ἐκ τοῦ λεῖπου
ἔλαιον ὃ καλεῖται γληρις. καὶ γὰρ ὁ
ἀπανοστοσιώρους λέγεται: ubi recte
Saracenus cum Moibano corrigit καὶ
τὸ λίπος ἐκ τοῦ ἐλαίου ἐς καλεῖται.
Cetera non expediunt.

Gliseit stercore quasi pabulo terra
C. 2, 5, 1. paleis, asinus C. 7, 7, 1.
difficulter C. 8, 9, 1.

Globosi corporis C. 10, 383.

Globuli ut fiant Cat. 79.

Globus. globi apium P. lum. 7, 7.

Glocientes gallinae C. 8, 5, 4.

Galli *glosser vel glousser dicunt.*

Glomerata corymbo C. 10, 237.

Glomerosae apes C. 9, 3, 1.

Glubit ramos oleae durities digita-
lium V. 4, 55, 2. glubere salictum
Cat. 33, 5. cum glubet materia, ten-
pestiva est Cat. 31, 2. cum glubebit
Cat. 17, 1. adlictum glubito Cat.
33, 5.

Gluna, folliculus grani, it. *sic* V.
4, 48, 1 et 2. *Gullia bole, nobis Belg.*

Glus. glutis taurinae semunc. Veg. 5, 65, 4, 6, 14, 4. *h. e. glutinis* not.

Glutino. glutinare vitia tuborum P. Aug. 14, 3. ut *glutinetur* vena Veg. 5, 9, 2. rupte Veg. 5, 41, 2. glutinare vulsia creditur Veg. 5, 65, 4.

Glutinosa terra C. 3, 14, 10. potio Veg. 5, 9, 4. glutinosi cibi Veg. 5, 41, 4.

Glutus siet locus Cat. 45, 4.

Glycyrrhiza, glycyrridie scribitur in *Iens. et Polit.* P. O. 14, 5 et 8.

Gnarus vinitor C. 4, 25, 4.

Gnosius erdor Bacchi C. 10, 52. not.

Gobio exiguus C. 8, 17, 14.

Gongylis rapa C. 10, 424.

Gortynia platanus V. 4, 7, 6.

Gracilis locus P. N. 7, 9.

Graculi V. 3, 16, 4. not.

Gradatim V. 4, 7, 9, 2, 4, 3.

Gradi facies, V. 4, 20, 2.

Gradu inferiore aetatis V. 4, 2, 16. per gradus quosdam sibi poma succedunt P. Mart. 10, 16. gradus tres ascendunt terrae V. 4, 9, 3. descendere gradus V. 2, 4, 4 et 5. — Cominus et in gradu C. 7, 12, 7. not. — *de inceptorum quasi genealogia et successione* P. ins. 98 coll. 30. — Gradus C. 3, 13, 9 et 10. *it.* 11, 3. 10. *est altitudo s. profunditas, quantum uno nisu fossor palam imprimit.*

Ita C. 4, 4, 3. gradus soli crudi est. not. — Gradus sunt rugae in palato equi quos XII. numerat Veg. 6, 2, 4. not. despumentur equi tertio gradu a dentibus caninis Veg. 4, 22, 11. gradu tertio de palato Veg. 2, 4.

Graecanicae trocleae Cat. 3, 5.

Graeculae vites C. 3, 2, 24.

Graecus, Graeca fides P. O. 14, 4. silis Cat. 6, 4. C. 4, 30, 4. silique C. 5, 10, 20. Graecum vinum Cat. 105, ei simile C. 12, 37. pecus, Ta-

rentinum C. 7, 4, 4. proverbium C. 10 pr. 4. Graecae oves C. 7, 4, 4. P. N. 13, 5. nuces Cat. 8, 2. Col. 5, 10, 12. vide *nux* et *Thaus*. Graeca vocabula in villae partibus usurpata V. 2 pr. 2.

Gramia oculorum pro grane ad Pall. 4, 27, 2. not. p. 32.

Gremina extirpande e vineis novellis C. 4, 5. quomodo C. 2, 2, 41. P. Mart. 7, 4. ne renascantur P. lul. 5. gremium radices in medicina equorum Veg. 4, 56, 25.

Graminosus ager C. 7, 9, 8. graminosum solum C. 6 pr. 4.

Grandescunt frumenta C. 2, 24, 2. P. lun. 2, 2.

Grandinose cecili qualitas C. 3, 4, 6.

Grandire sinas virgulta Cat. 141, 2. Grando ut averruncetur C. 10, 340. P. 4, 35, 4. Addo locum Plutarchi Quaest. Symp. 7, 7. τὴν χαλᾶν τὴν ὑπὸ χαλασπολάκων αἵματι ἀσπλάζου ἢ βακίους γυναικίους ἀποτραιφένην.

Grenarie ubi et quomodo aedificanda V. 4, 57, C. 4, 6, et 14. sub terris V. 4, 57, 3. ut distinguenda P. 4, 19, 2.

Granata mala, quae Punica vocantur C. 12, 41, 2. ut serventur C. 12, 44.

Granatui seritur, Cat. 60. ex generatim corruptum.

Granes triticea uti fiat Cat. 86.

Granum in apica, quod est intimum solidum V. 4, 49, 4. rutilum et albidum C. 2, 9, 13. grana interiora uvae, *vinacea* P. F. 29, 4. sine his ut nascatur uva *ibid.* — granum marmoreum P. 4, 45.

Gratia pascui non exolescit C. 7, 3, 20. gratiam refert ager C. 2, 2, 7. reddit cum foenore vinee C. 4, 3, 5.

Gratuita contingunt examina C. 9, 8, 4. servitus C. 4. Praef. 10.

Gravari ruris cura C. 12 pr. 9. non Gragate V. 3, 2, 18. in petitione, ut nostri undeschwert. Gesner.

Gravedinem creat pruinosa herba C. 7, 3, 25. *χόρυζα*. Vide Gesneri Thes. L. I. Gravedinem et sternutamenta vertit Celsus 2, 9. ex Hippocratis Prorebet. 2, ubi est: *χόρυζα, πταρμολ καὶ βλεφνὰ ἐν τῇσι βίαι*; alibi etiam *χόρυζαν* interdum *χταρρόπου* interpretatur gravedinem.

Gravis aere C. 10, 310. graviora quae sunt, ea diligentia leviora facere possumus V. 4, 4, 4. gravissima opera C. 6, 2, 10. — gravis loca, *insalubria* V. 4, 17, 2. gravior ventus V. 4, 12, 3.

Gravitas caeli C. 4, 7, 4.

Gregales equi, eodem grege pascetes V. 2, 7, 6.

Gregarii pastores C. 6 pr. 4.

Gregatim laborant pecora C. 6, 5, 5.

Grex reparandus quotannis C. 7, 3, 14. greges pavonum V. 3, 6, 4. *ervorum* V. 2, 10, 5. boum P. Mart. 11, 2.

Grossulos decutito C. 5, 10, 10. Arb. 21, 4.

Grossi subrubere incipiunt P. Mar. 10, 31. ut ne cadant Cat. 94. fici grossos tenent Cat. 90, 94. grossi ex caprifico P. Mart. 10, 28. Grossi sunt *ἐλαιοὶ*, qui ut *πρόδροποι*, ficus praecoces, ex reliquo anni prioris alimento concreti post folium (*ὄμναι τοῦ ἑλίου*) seu folio averso nascuntur. Cf. Theophr. C. P. V. 4.

Gruminantes coctileae V. 3, 14, 3.

Grumos in pratis dissipare C. 2, 18, 4. grumulos Plinius 19. sect. 31. *ubi Columella* 11, 3, 20. pulvinos et liras ponit.

Grum greges V. 3, 2, 14. not.

Guarcenum Campaniae C. 4, 5, 2. vid. not.

Gulae subtilitas C. 8, 16, 4.

Gulbia Veg. 4, 26, 4. no. d. *apud Dufresnium* gulbium est instrumentum fodiendo horto: quid si hic ferramentum componendae wigulae? Gesner. Sed ibi gubia est.

Gumen lacrimare P. N. 7, 15. MS. gummine Syria. gumen pini frugiferi P. O. 14, 7. not.

Gumma effluit P. O. 12, 6. not.

Gummatæ arbores P. O. 12, 6. ubi rectius *gumminatae* Codd.

Gummi liquida perluere C. 12, 50. 16. crassa linerunt C. 12, 50, 17. cominis malit Rhodius ad Scribo c. 72. p. 134. neque Graeci aliter, puto, quam *χόρυς*. Sed in Plinii etiam MSS. eorum in saepissime et constantissime invenisse se testatur Harduinus ad 13, 11. s. 20. et alias.

Gumminat prunus P. Ian. 15, 20. Oct. 12, 6.

Gumminata arbor P. Oct. 12, 6.

Gummitione una contenti C. 12, 50, 17. gummitionem alteram non recipit *ibid.*

Gurgures montes V. 2, 4, 16.

Gurgulis longior in hircis probatur V. 2, 3, 2. ne gurgulionem rum-pas in vena secunda Veg. 4, 22, 5. — pro Curculione etiam scribitur, *ubi vid.*

Gustu panis bonitatem esplorare C. 4, 8, 18. — pro sapore. sint pretiosi saporis, velut Aminei, vel certe non procul ab eo gustu C. 3, 7, 2. gustus cuiusque generis ut merus non mistus, condatur C. 3, 21, 10. gustus nobilis pretiosusque fluit C. 3, 2, 5. sordidus, vilis C. 3, 2, 5. pretiosus C. 3, 2, 18. magis aut minus probus C. 3, 2, 7.

Gutta Armeniaca an Ammoniaca? Veg. 5, 67, 2. Ammoniaca Veg. 6,

44, 1. guttae storacis Veg. 6, 44,
4. *Vide in Storax.*

Guttatus color equi P. Mart. 43, 4.

Guttonarii equi pro Tottonariis,
qui parum abeunt a cottonariis Veg.
2, 28, 37 et 6, 6, 7. *restituuntur a*
Salmasio ad Capitolini Maxim. c. 3.
p. 13. b. Hack. Sunt autem Trepidi-
durii vel Tripedarii, mimto et celeri
gressu quasi guttatim procedentes.
Confert Gr. σακκᾶριον et ὑποσακκᾶριον,
et laudat Glossas, ubi Gutturium est
βαλυσίς, προκοπή. Etiam colorarii a
colandis liquidis dicti illi videntur,
qui tardiores et molliores adhuc, et
Astorconico gradu ambulant. Denique
πάλα, qua Graeci gravatum tripeda-
riorum appellant, nomen habet a πάλιν
vase, Gutturio. Gesner.

Guttur pro ingluvie avium, Kropf
C. 8, 5, 47. 8, 7, 3. gutteris exaspera-
ratio Veg. 5, 65, 9. pro gutturis.

Gymnasia urbana Graecorum, eo-
rumque partes V. 2 pr. 2. (*in*) Gy-
mnasium domicium sequitur cleum
V. 4, 55, 4.

Gypsata laggena C. 42, 42, 2.
gypsatum vas C. 2, 40, 46. 42, 46,
2. 42, 44, 4. P. Mart. 40, 40.

Gypso. gypsaere vinum C. 42, 26,
2. 42, 36. opercula C. 42, 39, 2.
42, 40, 4. lagoenam C. 42, 41, 1.

Gypsum. gypso crasso linire oper-
cula C. 42, 43, 6. 42, 46, 4. medi-
rata vina P. O. 44, 44. gypsi flos C.
42, 20, 8. 42, 24, 3. flore sicco uvas
obruunt C. 42, 43, 4. Gypsum con-
tritum in sartura doliorum Cat. 39,
4. Sic utebantur Graeci σιρίον i. e.
λατόνη seu γύψον, uti Scholiastes
Aristophanis ad Vesp. vers. 926. αἰώ-
λουσι δὲ τὰ βήγματα τῶν ὕδατων τῇ
λατόνῃ διαπλάττειν. Vinum gypso
condire Graecis ignotum.

Gyrabit se difficile equus, conver-
tez Veg. 3, 5, 2.

Gyro parvo decurrere C. 40, 226.
— gyris altis ablaqueare C. 5, 9, 47.
not. et ad 3, 4, 2. p. 538.

H.

Habeo. cum enim numerum habet
exclusum V. 3, 5, 5. vineam novel-
lam ante brumam ablaqueatam ha-
beto C. Arb. 40, 4. panipinatam ha-
beto C. Arb. 44, 2. — habebis in solo
opertum muriam C. 42, 6, 2. 42,
42, 4. habent oves triduo ieiunas V.
2, 44, 9. habeantur tepide C. 8, 5,
49. si minus pure habita est apis C.
9, 5, 2. — habebit vitandum C. 44,
4, 24. custodiendum C. 42, 3, 7. illud
praecipendum habeo C. 42, 50, 43.
2, 45, 9. — habeo dicere C. 5, 8, 7.
— habendum eaes paucos V. 4, 24.
— habere urbem, habitare V. 3, 4,
4. praedia V. 4, 46, 2.

Habibis. *vid.* Avis.

Habilis arbori et iugo C. 3, 2, 8.

Habitacula avium P. 4, 23.

Habitatio ut delutetur Ca. 428.
habitationis mansiones ut constituen-
dae P. 4, 9, 4.

Habitus totius incrementum aufert
educatio C. 7, 42, 4. Coedi mulier C.
42, 4, 4.

Habundare pro Abundare perpetuo
fere MSS. Leid. et Lips.

de Haedis V. 2, 3, 8. maximi et
pulcherrimi suot in media Caprasia
V. 2, 3, 4. ut alendi P. N. 43. 8. —
caelestes V. 2, 4, 8. 2, 3, 7. oriuntur
C. 44, 2, 73.

pro Haematites est Eematites Veg. 6,
42, 3.

Haerediolum C. 4 pr. 43.

Haeredium, rectius Hered. V. 4,
40, 3.

Halcyonii dies C. 44, 2, 24. *Ab*
halcyonis avis nido derivavit quidam,
quod in mari halcyonium dicitur variè

generis *ut* ex *Plinio libro 32. et Ovidii Medicam. Faciei vers. 78. apparet.*

Halec et acetum Ca. 58. halecem *vel* allecem *etiam* lego *pro* allicem Veg. 3, 49, 3.

Haleculae tabentes C. 8, 17, 12. hallecula tunsa C. 6, 8, 2. allecula rivalis C. 8, 15, 6.

Halesi Sicani flores C. 10, 268.

Halicastrum far C. 2, 6, 3, 2, 9, 8.

Halitus septentrionis eligendus P. Iul. 4, 4. halitu caloris vivido C. 9, 13, 4. malorum corrumpuntur acini C. 12, 43, 8. solis torreris C. 4, 22, 5.

Hallucinantem pastorem decipit fur C. 7, 3, 26. *ubi Edd. primae rectius hallucinantem habent. Graecum est ἄλη, ἄλῶ, ἄλῶσω, ἄλυσκάζω, ἄλυσμαίνω.* hinc ἄλυσχά Hesychio ἀκηδία, χάσμησις, Hippocratis ἄλυσσις *et* ἄλυσμός. *Hinc latinum alucinari.*

Hamae Ca. 135, 2.

Hamulam lymphis habilem C. 10, 387. *Vtrumque ex Gracco ἄμη dicitur.*

Hara suum V. 2, 4, 14. C. 7, 9, 9. anserum V. 3, 10, 3. C. 8, 13, 3. 8, 14, 6 *et* 9. P. 1, 30, 2.

Haris satio C. 10, 244. *vid. not.*

Harundō *cum deriv. saepe est in MSS. pro* Arund.

Haruspex. *vid.* Arusp.

Hastilia de vepribus C. 4, 12, 1.

Haud facile dixerim C. 11, 1, 9.

Havena agrestis Veg. 5, 14, 14. *vid.* Avena.

Hauriunt cibos integros pisces C. 8, 17, 11. haurienda ubera aguis permittere P. N. 13, 2.

Hautus profundi puteus C. 1, 5, 1.

Hebetata humus torpet C. 3, 11, 2.

Hebetes in voluptate admissarii C. 6, 36, 3.

Hedera agrestis *vide* agrestis.

Helenium ad Pallad. p. 240. graece ἑλέριον, imula.

Heleoselinon, apii genus P. Apr. 3, 2.

Heliotropiorum natura IV. 1, 46. heliotropium vocamus intubum agreste Veg. 5, 41, 2.

Helle. Helles portitor C. 10. 155.

Helleboro nigro necantur mures. P. 4, 35, 9.

Helops. *vid.* Ellops.

Helvenaciae vites C. 3, 2, 25.

Helvenaci generis palmites C. 5, 5, 16.

Helveolum minusculum Ca. 6, 4.

V. 1, 25. vinum ut fiat Ca. 24, 2.

Heluere *vide* Eluere.

Helvolae vites C. 3, 2, 23. Bituricis fructuum opimitate respondent C. 3, 24, 3. *vid.* Helvus.

Helvus. helvo colore boves V. 2, 5, 8. ab hoc vocatae Helvolae vites C. 3, 2, 23.

pro Hemina, Eminae fere est in Vegetio Corbeiensis.

Hemisphaerium V. 3, 5, 17.

Ενη καὶ νέα luna V. 1, 37, 1.

Heracleae emporium V. 2, 9, 6. An eadem de qua Dionys. Halic. 1. 44. πολίχνην ἐπὶ ὠνυμον αὐτοῦ (de Hercule est) κτίσας, ἐνθα ὁ στόλος αὐτῷ ἐναντοχρεῖτο, ἥ καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων οἰκουμένη Νέας πόλεως καὶ Πομπηίας ἐν μέσῳ κειμένη, λιμένας ἐν παντὶ καιρῷ βεβαίους ἔχουσα.

Herba satis noxia C. 2, 12, 6. herbarum conditura C. 12, 7, 2. 12, 13, 2. herba rubia Veg. 5, 15, 2. *inter adstringentia vid. not. nostris Rôte, Krapp. Gesner. sanguinalis πολύγονον* C. 6, 12, 5.

Herbidi campi V. 2, 1, 16. C. 6, 27, 3. herbidae segetes C. 1, 6, 22.

Herbum, *et* erbum *id est* ervum, ὄροβος P. 1, 24, 3. 1, 34, 5. *it* lan. 8. *Iens. ubi al. ervum it.* P. 7. *ita* Veg. 3, 13, 7.

Herculanae ficus Ca. 8, 1.

Hercules aurea mala ex Africa in Graeciam exportavit V. 2, 1, 6.

Here pro heri V. 2, 1, 1. not.

Heredioium C. 4, Praef. 13. not.

Hesperia C. 4, 3, 7.

Hesperidum mala V. 2, 1, 6.

Hesperus ore eorusco C. 10, 290. in ornithone V. 3, 5, 17.

Hetruriae ager pinguis V. 1, 9, 6. boves C. 6, 1, 2.

Εἰς γωνον V. 3, 16, 5. C. 5, 2, 10.

Hexastichum hordeum C. 2, 9, 4.

Vide in Hordeum.

Hiascentes nuges Ca. 172. sic di-hiascentes arbores Ca. 12.

Hiberi solum mutarunt C. 1, 3, 6. *vid. Iberi.*

Hibernant greges in Apulia V. 2, 2, 9. hibernatum reducit furcillas V. 1, 8, 6.

Hibernus oriens C. 1, 16, 2. hibernae fici Ca. 8, 1, 5, 10, 10. hiberno servantur mella P. N. 8, 1. ut verno.

Hic. Hae rei Ca. 14, 3. Hoc aliter formula solennis V. 2, 3, 3. Hi antiquis opponuntur V. 1, 13, 6 et 7. Haec ad ea quae praecedunt refertur, illa ad ea quae sequuntur C. 6, 35, 2, 7, 5, 1, 7, 13, 8. Haec ad remotius, illa ad propinquius C. 1, 27, 2. ito hic ad remotius C. 6, 20. Haec complectitur plura praecedentia Ca. 8, 2. Hisdem diebus P. S. 13, 2. et perpetuo fere hi et ii, his et iis etc. miscetur in MSS.

Hiemales dies C. 11, 1, 21. hiemalia loca P. 1, 9, 4.

Hiemat (caelum) C. 11, 2, 1, 11, 2, 20, 11, 2, 78. 11, 2, 81.

Hiematio V. 3, 16, 34.

Hiems quod initium, quot dies habeat V. 1, 28, 1. C. 11, 2, 81. hiportita C. 11, 2, 5. placida, violenta, praefrigida P. O. 5, 2. hieme quae facienda Ca. 37, 3. V. 1, 37, 3, 1, 34, 1. demunt columbis cibum me-

dium V. 3, 7, 9. hiemi C. 5, 9, 14. *Ex Graeco χεῖμα. ut ex χεῖρ hic.*

Hilaris vitis C. 3, 2, 10. sagina admissarius C. 6, 27, 9. hilares horti C. 10, 293. Graece ἰλάνη, ἰλάρη, ἰλάρος.

Hilaritas diei C. 9, 14, 18. i. e. serenitas, tepor.

Hilarius pullulant vineae C. 1, 27, 1.

Hilario. hilarat mansiones cursus solis P. 1, 9, 1.

Hinnus ex equo et asina nascitur V. 2, 8, 1 et 6. ubi Edd. primae hinnulus habent. Graecum ἵνιλος, ἱνιβρός *Hexychi pertinet ad generis cervini hinnuleum.* C. 6, 37, 5.

Hio. hiat rimis C. 9, 8, 11. hiant semina aestibus C. 2, 9, 18.

Ἰνιάρτοι medici pecorum potissimum appellati V. 2, 7, 16.

Ἰνιων ἄρως V. 2, 1, 9.

Hippocentaurum *Vide in* Hyp-
taurium.

Hippocrates multa oppida in pestilentia servavit V. 1, 4, 5.

Ἰντροκινός venenum C. 6, 27, 3. not.

Hipposelinum apii genus P. Apr. 3, 2. atrum olus C. 11, 3, 36.

Hipri an Hirpi? Lucili mentio V. 2, 1, 2. not.

de Hircis V. 2, 3, 2. hirci singuli quot capris sufficiant? V. 2, 3, 11. Libero immolati V. 1, 2, 19. admitteudi quales et quando? P. N. 13, 7.

Hirnea fictilis Ca. 81. *vid. Erneum.*

Hirrius praetor V. 2, 5, 5. eius piscinae V. 3, 17, 3. *In priore loco ante Victor. erat Hirtium, et totus locus est vitiosus; in altero Edd. primae Hirrius, ut etiam in Plinio 9, 1, 81. sed Codd. Hirrus. Videtur esse C. Luccius Hirrus, de quo Ciceronis locus ponit clavis. In Caesaris B. C.*

*. 15. *vitiose est Vleillem Hirrum*
Eratis ex Pompeianis.

Hirsuta rusco C. 10, 374. hirsutum
pecus C. 7, 2, 6.

Hirtiola v. Irtiola.

Hirta plumis femora Ca. 8, 2, 10.
hirtae oves pelliis oppon. V. 2, 2,
49 et 2. 11, 7. hirtum pecus C. 1 pr.
26. et 7, 4, 4. *opponuntur his molles,*
molle pecus. Graece πρόβατα μαλακά
ποιμαίνόμενα ap. Demosthenem contra
Everg. p. 1155. hirtae sepes C.
10, 27.

Hirudini haustae remedium C. 6,
48, 1.

Hirundinis adventus C. 11, 2, 21
11, 3, 5.

Hispania V. 1, 13, 6. 1, 14, 4.
Baetica C. 2, 11, 12. ulterior V. 2,
4, 11. Hispaniae sacer mons C. 6,
27, 7. in Hispania citiore putei pro
granariis V. 1, 56, 2.

Hispanica vitis C. 3, 2, 19.

Hispaniensis Attilius V. 2, 4, 11.
Hispanienses molae Ca. 10, 4.

Hispanus sal C. 6, 17, 7. Hispani
oleum P. Iul. 9. Hispani equi
Veg. 6, 6, 4.

Hispida cinara C. 10, 235.

Histones V. 1, 2, 21. *textrina, loca*
ubi aut istoi. Vocabuli auctorem alium
desideranti Gesnero indicasset Sui-
das. Hinc enim Ιστοῦχος καὶ ἱστῶνος,
ἐν ᾧ οἱ ἱστοί. ubi malim Ιστοῦν καὶ
ἱστῶνος. In Polluce 7. sect. 28. ἱστῶν
et ἱστῶν ponitur cum auctoritate;
quam dabit etiam Polyaeus Strata-
gem. 6, 1, 5.

Historiae loquuntur C. 1, 4, 2.

Ιστορικῶς demonstrare V. 3, 16, 3.

Hoedus vid. Haedus.

Holce ὀλκή, vid. Olce.

Holconia vitis, Vide Horconia.

Holus pro olus saepe libri Columel-
lae et Varonis.

Homericus Melanthius V. 2, 3, 1.

Homerus est Maeonius ille Deus
C. 1 pr. 30.

Homo bulla V. 1, 1, 1. in homi-
nes singulos Ca. 57, 2. homines vix
Ca. 11, 1. homioes, servi aut liberi
V. 1, 17, 2.

Honesti animi in equo documenta
C. 8, 29, 1. — honesti omnibus par-
tibus asini V. 2, 6, 2. honestior cul-
tura ager V. 1, 4, 2.

Honorarium vinom Ca. 145, 3.
*Sic nostri Ehren-Wein, quod hono-
ris causa ut lautia quosdam offertur*
hospitiis magnis publice. Gesner.

Horconia vitis Plinii eadem vide-
tur, quam Codd. holconiam vocant
et oleginiae C. 3, 2, 27 substituunt.
Vide not. p. 141.

Horda s. forda V. 2, 5, 6.

Hordeacea pira C. 5, 10, 12.

Hordeum ubi serendum Ca. 35,
2. C. 2, 9, 3. eius genera C. 2, 9, 16.
cantherium C. 2, 11, 8. P. S. 4. *it.*
8. 1. P. O. 1, 2. Galaticum C. 2, 9,
8. P. Iao. 4. P. 8. hesasticum C. 2,
9, 4. maturum P. N. 1, 1. hordeo
puro aluntur equi C. 6, 30. 1. *De*
hordeo romano vide disputata ad
Colum. p. 80. *Nudum seu glabrum*
praecipue adhibuisse Romanos puto;
de quo Hesychius: ἀτυπῆδες κριθαί,
ἀτίτυποι, λεγόμενοι ἀλείτυποι. Hor-
deum nudum distichon (*escargeon,*
werillon) et recens et sicum equos
purgare, docet Gilbert in Biblioth.
physico econom. année 1791. T. I.
Pontedera sententiam ipse mutavit
in Postumorum T. I. p. 23. ubi ait,
hordeum apud Graecos et Romanos
vulgatum posse videri, quod nostri
Zeopyrum et *Triticospeltum* vocent,
cuius grana glabra, nitida, pura nul-
lisque glumis vestita in area flagellis
exterantur. Verum aliter esse et videri
reus accuratius insipienti. Nuda hor-
dea dici, tum, quia glumae, quae

grana sequuntur firmiterque iis cohaerent, ut cortex seminis habentur, tum etiam, quia in spica matura nuda apparent, quae in tritico et siligine glumae circumdant. Ita lolium nudum vocari a Theophrasto. Quae ergo glumae in tritico et siligine spicarum axi affixae grana firmant, neque dum hiant emittendo semen, delabuntur; eadem in hordeo et lolio coniunctae cum granis et caducae fulcris destituta et nuda et infirma relinquunt. Quare praeceptum est ab agricolis, ut maturius demetatur hordeum, quod nulla vestitum palea granum eius celeriter decidit. Igitur vulgare Italiae hordeum esse id, quod Columella hexastichum et cantherinum dixit; hordeum flosculis omnibus hermaphroditis seminibus decorticatis apud Linnaeum. Contra distichon seu Galaticum hordeum esse id, quod vernacula Italiae consuetudo *Scandela* nuncupet, Linnaei distichon. Hinc emendandum esse Plinii locum 48. c. 7. *Galliae quoque suum genus faris dedere, quod illic Bracem vocant, apud nos Sandalum nitidissimi grani.* Ex Gallico *Bracem* derivat Pontedera bellariorum genus dictum vulgo *Bracedello*, quod ex hordei distichi farina olim a Galliae Cisalpinæ incolis factum fuerit. De *Brace* et *scandela* confer etiam Cangii Glossar. latinum. Hordeum denique glabrum Turanii apud Plinium Zeopyron esse ait Pontedera, quod hordei nudi specie complecti videtur Linnaeus. Denique de pane hordeaceo addo locum Luciani de Macrobilis 5. ubi de Chaldaeis: *τούτους μὲν καὶ χρῆναι ἄρτον χρωμένους, ὡς ὀξυδερκίας τοῦτο φάρμακον· οὔτε γὰρ σὶ δὴ τὴν τοιαύτην δίαταν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐρρωμένους εἶναι.*

Hordicalia, festum V. 2, 5, 6. De his ita Ioannes Laurentius Lydus *περὶ μηνῶν* p. 97. *τῇ πρὸ δεκαεπτά καλανθῶν Μαίων οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῷ θέατρον γενόμενοι ἐνθῇ ἐπὶ τὸν δῆμον ἐρῶντων καὶ περὶ τὰ σπόριμα δὲ ὑπὲρ εὐετηρίας ἐράτουν, καὶ ἐξωθεν τῆς πόλεως ἐπὶ ὀρισμένους σταθμούς ἤρχοντο ἐσρατεύοντες Δήμητρι, ὄνομα δὲ τῇ θυσίᾳ Φορδικάλια· τοὺς γὰρ μὲν σταθμούς μελιάριας πατρίως ἐκάλουν.* *Hornolinae* nuces Ca. 17, 2. plantae C. Arb. 30, 4. virgae C. 5, 6, 33. *sed utroque loco al. annotinae.*

Horologium Athenis V. 3, 5, 47. si Horreat animal apertis dentibus Veg. 3, 33, 4. horrendi odoris P. 4, 48, 4. P. N. 20, 4.

Horreum, quo conferatur omne rusticum instrumentum C. 4, 6, 7. P. 4, 49, 4. *de vini cella, itemque suppellectili servandae* C. 12, 2, 2. *ex graeco θάλαμος. Est quodvis receptaculum, ex graeco ὄριον.* horreum pensile C. 42, 50, 3.

Hortamen clamoris ac verberis timentes P. Mar. 44, 3.

Hortensis lira C. 9, 4, 4.

Q. Hortensius pavones primus posuit V. 3, 6, 6. V. 3, 43, 2. eius piscinae V. 3, 47, 5.

Hortus ubi faciendus C. 40, 6, 44, 2, 8 et 9. P. 4, 34, 4. muniri ut debeat C. 44, 3, 2. ut dividi C. 44, 3, 43. *Quin totum caput hortorum disciplinam habet.* P. 4, 34, 7. quibus plantis conserendus in suburbano Ca. 7. quando coli incipiat, et quomodo P. Mar. 9, 4. C. 40, 35. quando pastinari P. Sept. 43, 4. horti in colibus ut tractandi C. 40, 450. medicinae horticorum C. 40, 337. P. 4, 35. — in hortos distinctae vineae C. 4, 48. *not. De etymo et scriptura vide ad V. 4, 34. Col. 5, 9, 4.*

Hospite gemma P. ins. 33.

Hospitales aves tuas adhuc ructor V. 3, 2, 3.

Hospitiis infestare rem familiarem C. 4, 5, 7. — hospitium apium P. Apr. 8, 2. — hospitium aquae praebetur in cisterna P. 4, 47, 2. cancri sol tenet P. Iul. 6. virgulta quae quibus praestent P. ins. 49, *conf.* 100.

Hostiae sanitatem non stipulantur emtores V. 2, 5, 44.

Hosticus C. 4 pr. 49.

Hostus quid? V. 4, 24, 2. *Ab* bau-riendo *derivat* vocabulum Turn. 25, 49. *et a* Gallis hostam *etiam* vocari *ait* vas vimineum, *quo vinum gesta-*tur. Gesner. hostus nequam Ca. 6, 2. *not.*

Humanitate aliqua literis imbuti V. 4, 47, 4. *not.* 1

Humectare os diductum agni pres-sis papillis C. 7, 3, 47.

Humectus locus Ca. 6, 3. campus P. F. 40, 2. humecti saporis vinum P. O. 44, 48. humecta qualitas aesta-tis P. 4, 6, 46. humectum caelum P. S. 6.

ab Humeris decerpenda semina arborum C. Arb. 20, 4. *add.* Arb. 3, 4. *Cf.* ad 3, 40, 5.

Humescit solum P. S. 40, 3.

Humidus malleus s. morbus Veg. 4, 3, 4, 40, 4, 3, 2.

Humilis positio C. 4, 4, 6.

Humo. humanur talesc *h. e. totae* immerguntur terra *superveniente* C. 5, 9, 4. *not.*

Humor concipitur C. 4, 6, 5. ex-trahitur C. 4, 6, 44. salsus in agris ut corrigatur P. S. 3, 4.

Humus destituta C. 2, 4, 3. bumi natura b. e. terrae C. 4 pr. 2.

Hunnisci equi Veg. 6, 6, 2 et 5. et 6, 7, 4. *not.* p. 407.

Hunnorum equi neglecti, duri tamen Veg. 3 pr. 4.

Hyacinthus caelestis luminis? C. 9, 4, 4. qui iris vel gladiolus dici-tur, similitudine foliorum P. 4, 37, 2. hyacinthos caeruleos et niveos C. 40, 400. ferrugineos C. 40, 305.

Hyaenae pellis superstitione adhi-bita C. 2, 9, 9. P. 4, 35, 44. P. S. 3, 4. *vid. etiam* Io. Rhod. *ad* Scribo. c. 472. p. 260. *De usu superstioso hyaenae pellis, phocae, et bulborum contra tonitrua testatur etiam* Ioannes Laurentius Lydus *πρὶ μανῶν* p. 54. *ubi* φάκας *corrigere* pro φάλης *ex al-*tero loco p. 427.

Hybla Siciliae C. 9, 44, 49. C. 40, 470.

Hydromellis confectio P. Iul. 7. *Cf.* *ad* Col. 42, 42, 3. *in* *Addendis* *post* *Palladium.*

Hydrophoba animalia Veg. 5, 30. hydrophobos facit morsus canis ra-bidi Veg. 5, 83, 4.

Hydropicus bos Veg. 5, 26, 4.

Hydrops C. 7, 7, 3. animalium Veg. 5, 24.

Hymettus mons Atticae C. 9, 2, 4.

Hymetti Actaei mella C. 40, 386.

Hyosciami semen C. 6, 38, 3.

Υπερμαχ ονα V. 2, 4, 49.

Hyperionis aestu flagrans C. 40, 400.

Hypochysis. suffusio oculi Veg. 3, 47, 2.

Hypocorisis *vid.* Core.

Hypomelidum descriptio, 'satio, cultura P. D. 4, 4. *Vide* *not.* et *Epi-*melis.

Υπομήματα Boli Mendesii C. 7, 5, 47. *sed vide* *χειρόκρητα.*

Hypotaenium Veg. 2, 48, 2. *not.* Erotianus in Glossario Hippocratico: Τράχυν τὸν ὄρρον, ὄντρο καὶ ἱππό-ταυρον καλοῦμεν.

Υς sus V. 2, 4, 9.

Hyssopites vinum C. 42, 35.

I

I sive *i.* puncto utriusque inclusum, id est significat. vid. Veg. 3, 32, 3, 36, 2, 3, 60, 1. etc. etiam in Cod. Lips. C. 8, 3, 1. et alias. Gesner.

I. S. an 15 s. xv? Ca. 14, 5, 18, 2, 150, 1.

Iacca, Veg. 2, 28, 5. nec. et Occa. Iacche dulcis G. 10, 426. Iaccho potanti grata C. 10, 235. multo madefactus C. 10, 305.

Iacencia animalia (*de piscibus*) C. 8, 47, 9.

a Iacio composita uno tantum i scribuntur in MS. ut eicit, abicere rel.

Iactare ventilabris C. 2, 10, 14. iactando ventilare oleam V. 1, 55, 6.

Iacturam pati C. 1 pr. 11. restituere C. 11, 1, 28.

Iactus. iacta frumecta C. 2, 2, 16. Iaculatur Iupiter imbres C. 10, 329.

quo ventilator eam iaculabitur C. 2, 10, 14.

Iaculus. iaculi funes C. 6, 2, 4. ut rete iaculum.

Iana, luoa V. 1, 37, 3. Ianitor catenatus C. 1 pr. 10.

Ianuarii mensis descriptio et opera C. 11, 2, 3 et 6 it. 94.

Ianus. Iano strues commovetur Ca. 134, 2.

Ibericum mare C. 8, 16, 9. Ibero gurgite mersit C. 10, 295.

Iberi solum mutarunt C. 1, 3, 6.

Ibi complectitur plures locos, de quibus actum Ca. 9. ibi mittes pro eo P. Apr. 8, 3.

Ibicus, althea P. O. 14, 14.

Ἰχθυορρηγία aquatilium animalium receptacula C. 8, 1, 3.

Ictericis lumentis signa Veg. 5, 55, 1.

Ictus et ductus opponuntur C. 1, 25, 3. ad ictum intumescere C. 6, 14, 3.

Idem agrum quod hominem Ca. 4, 6.

Idus mensem dividunt, et in plenilunium incidunt; hinc usque ad Idus saepe est pro: crescente luna.

Iectura pro eiectione Veg. 3, 45, 18.

Iecur anseribus ut tenerescat P. 1, 30, 4.

Ieiunium hiemis C. 7, 3, 11. ieiunio laborans terra C. 3, 42, 3. ieiunia terrae saturare C. 10, 82.

Ieiunus tofus P. 1, 4, 5. ieiuna macies corticis P. Mar. 10, 21. ieiunior pars omnis humi C. 2, 4, 7.

non Ignava ut non resistat V. 5, 15, 7.

Ignescit amor C. 10, 214.

Igoeus. ignea saevitia de morbo C. 7, 5, 16.

Ignē adolere corpus C. 12, 34. — quāto minus ignis habet hoc astrum de luce lunae V. 1, 37, 3. — ignis sacer ovium morbus C. 7, 5, 16. Lucretius libro 6. simul ulceribus quasi inustus omne rubere corpus, ut est per membra sacer cum didit ignis. Cf. Galli *Paulet* sur les *Maladies Épisootiques* P. II. p. 245. ubi *mal rouge* audit. Cf. ibid. p. 264. et 287.

Ille. Ilia ducere spissia pulsibus, lentis, Veg. 5, 64, 1 et 2.

Ileos morbus unde dictus? Veg. 2, 14, 2. ileum pati Veg. 2, 20.

Ilex spinosa ab altera non spinosa diversa, C. 6, 3, 7. minor et proluxa C. 9, 4, 2. Minor eadem est et spinosa *Linnaeo* ilex aquifolia, foliis spinosis. Altera igitur seu proluxa est tantum in pabulo pecorum, *Bauhini* ilex arborea, *Linnaeo* quercus ilex. Graece haec et *Linnaei* coccifera quercus πρῖνος vocatur. Theophr. II. P. III. 46. φέρει καὶ παρὰ τὴν βάλανον κόκκον τινὰ ποτικόν. Hinc *Simouides* velum coccioeum ὕργῳ πεφυρμένον πρῖ-

you ἄνθρωπος dixit apud Plutarch. Thes. c. 16.

Iligneam frondem legere Ca. 5, 7.
C. 11, 2, 82. ilignei frutices C. 7, 6,
1. iligneae frondes C. 6, 3, 5. iligneae
folia C. 6, 3, 7. manubria ferramen-
torum C. 11, 2, 92. *folia prolixae
ilicis sunt in pabulo pecudis.*

Illacrimat fons C. 10, 25.

Ille ad propinquitum relatum, hic ad
remotius C. 4, 27, 2. — illae rei Ca.
154.

Illecebrae ciborum P. Mar. 12, 2.

Illectus nimio favore priscorum C.
2, 4, 2.

Illicitum robur C. 12, 4, 4.

Illiciendi vis in erithace V. 3, 16,
23.

propter Illicium V. 2, 7, 6. illi-
cium apibus apiastrum V. 3, 16, 22
et 34.

Illigatus fusti fasciculus C. 12, 19,
4. illigata sparto mala C. 12, 44, 5.
viti vasa C. 12, 43, 7.

Illigo. illigant se capreolis pampini
C. 4, 14, 1.

Illimare vel inlimare pro illinere
Codd. Col. 9, 7, 4. *gummi inlimare*
C. 12, 52, 17. *dat Codex Pontederæ
in Postumii pro linere.*

Illinire creta figulari C. 12, 44, 5.

Illinitum et mistum aqua ciminum
C. 7, 13, 2. Illinitae luto Punico fron-
des C. 9, 7, 4.

Illisis cruribus pinguiore sunt col-
umbae V. 3, 7, 10.

Illiterati villici conuocandum C. 1,
8, 4.

Illotus sudor C. 7, 3, 10. *ex Vir-
gilio. vid. Illutus.*

Illuminari fenestellis C. 8, 3, 3.

Illustris agricola C. 7, 2, 4. cele-
berrima fama C. 3, 3, 3. illustre hor-
reum C. 12, 2, 2. illustrissimus quis-
que de antiquis pastor V. 2, 1, 6.

Illutos vinaceos Ca. 147.

Illuvies obesa C. 7, 10, 6. *ubi edidi
ingluvies.*

Illyricae mulieres robustae V. 2,
10, 7. Illyricae iridis uncia Veg. 1,
11, 5. *vid. Iris.*

Imago aurea V. 1, 2, 10. *imagineem
enam in aqua videntes equae inani
amore capiuntur* C. 6, 35, 4. — *Ima-
go f. e. echo* V. 3, 16, 12.

Imbecilla arbor C. 5, 10, 2.

Imber vini adspersitur farri P. 4,
29, 2. *conf. 1, 35, 13. primus vesperti-
ni roris* P. N. 13, 4.

Imbrex. in imbrice ponitur suc-
cus P. Mar. 15, 1. Col. 2, 2, 9. *supini
imbrices. imbricibus ferreis desuere
cupam* Ca. 24, 3. *unde formam cognos-
ces. Cf. Vitruv. 5, 10. ab imbre dicti,
quem colligebant et egerant extre-
mis tegulis adiuncti. Hinc Plinius 35.
cap. 12. primusque personas tegula-
rum extremis imbricibus imposuit.
Festus: ambrices tegulae, quae trans-
versae asseribus et tegulis interpo-
nuntur. Quem locum Gesner cum Tar-
nebo male ad Gallorum Lambres refe-
rebat.*

Imbridium caelum P. Ian. 13, 2.

Imbrifer caeli status C. 5, 5, 4. G.
7, 6, 4.

Imbuere dolia, Ca. 69, 4.

Imitatio aliorum nova quoque ten-
tare debet experimenta V. 1, 18, 8.

Immanis numerus annorum V. 3,
1, 3.

Immature uinum C. 11, 2, 3.

Immensum est, h. e. nimis longum
P. Mar. 27. immensis temporibus per-
manere C. 11, 3, 4.

Immeo. Immeat aqua cisternis P.
4, 17, 4.

Immergere terras de vite C. 5, 6,
30. immergeri C. 5, 9, 3.

Immittitur viti palme h. e. submit-
titur V. 1, 34, 3. *vid. no.*

Immolare, Sôus V. 2, 4, 9. im-

molandi initium a suillo pecore V. 2, 4, 9.

Immota semina C. 5, 5, 7.

Immensa mulier, *menstruata* P. Mar. 9, 14. no.

Immune pecus C. 9, 15, 1. i. e. *deser* not.

Impares trapeti Ca. 3, 5 *supervacanei* Scal. ad V. 1, 1, 7. *παρασπῶν*. — numeri imparis superstitio P. 1, 27, 4.

Impesci prato C. 2, 18, 1. C. 6, 5, 2.

Impatiens vetustatis vinum C. 3, 21, 6. impatientissimum frigoris animal ovis C. 7, 3, 8.

Impedatio C. 4, 13, 4.

Impedo. impedanda statuminibus vitis est C. 4, 16, 2.

Impensam vitare C. 12, 57, 5. *recipere* Y. 1, 2, 8. fere nullam posit olea C. 5, 8, 1. impensas amplissimas poscunt vineae C. 3, 3, 8. frustrari C. 1, 4, 2. — Impensam testaceam subter inducis P. 4, 9, 4. 1, 13, 2. 1, 40, 5.

Imperator appellatur Praetor propter quaestoris sui victoriam V. 2, 4, 2.

Imperata aliarum rerum V. 4, 17, 8.

Imperare crudeliter C. 1, 8, 10. imperandi parum prudentes C. 11, 4, 6. — imperare vitibus C. 3, 3, 6. 4, 24, 21. 4, 29, 12. not.

Impetere soleant accipitres V. 3, 7, 7. *ubi antea erat* item petere. Cf. V. 3, 16, 8. not.

Impetiginis remedia C. 6, 31, 2. Veg. 3, 51. ab Impetu dicta.

Impicare amphoram C. 12, 29, 12, 43, 4.

Implastratio et implastrare pro empl. saepe MS.

Implecticus bos Veg. 5, 28, *videtur, qui riget, et flectit se difficulter*. Cl.

Platnero placebat *ἐμπληκτός*. Gesner.

Impleo. implent napi et rapa rusticos C. 2, 10, 22. tres modii seminis iugerum C. 2, 10, 19. *vid.* Occupo. se uvae C. 12, 39, 1. implente utero C. 6, 1, 3. *vi. no.* impletur tota messis *h. e. perficitur* P. Iun. 2, 4. implendis foeminis idoneus C. 7, 6, 3. 6, 27, 9. 8, 5, 25.

Implicare carminis legibus C. 11, 4, 1.

Imponunt, *interponunt* V. 1, 26, imponere alteri formam sui coloris P. O. 14, 10. imponi potest loco gracili forma prati P. S. 10, 4. — imponitur equus C. 6, 27, 10. equae admissarius C. 6, 36, 4.

Imporcare solum C. 2, 10, 6.

Importunius fluere, *celeriter, motu valido* Veg. 2, 28, 9.

Impositi ovibus arietes C. 7, 2, 5. *vid.* Imponere.

Impraesentiarum Ca. 144, 4. *Summam eorum, quae de hoc verbo disputantur, exhibet ad Sanctii Minervam Perizonius*. Gesner.

Impressionem facere in castra V. 2, 4, 1.

Impressae solo piscinae P. 1, 31. impressum foramen P. F. 17, 7. O. 8, 3. falce vulnus C. 4, 7, 2. impressis vulneribus C. 7, 11, 1.

Imprimit caecilia morsum C. 6, 17, 1. imprimere puteum P. 1, 34, 2. radici palum de buxo P. Iun. 15, 18. salicis P. N. 7, 5. ne imprimatur iacentibus molibus solum C. 3, 13, 1.

Improbe, *intempestive, sero* C. 11, 2, 10. 2, 10, 21. non improbe concipit C. 7, 9, 3.

non Improbis genibus, *enormiter magnis* C. 6, 1, 3.

Improspere cessit C. 1, 1, 16.

Imprudens antiquitatis, *imperitus* C. 3, 18, 1. negotii C. 1 pr. 11.

ne Impune abeat, *de persona* V. 4, 16, 5.

Imputant longe plus seminis iacti, quam quod severint C. 4, 7, 3.

Imputruit oleo mus C. 6, 17, 5.

Imus et unus confunduntur a libarriis C. 4, 24, 4. 5, 6, 25. 5, 9, 13. 5, 11, 5. P. F. 12, 6. Mar. 10, 25. N. 7, 12.

Io adoleſcentia V. 3, 16, 1. in decem diebus ſecundum partum V. 2, 7, 11. in decem annos pariunt boves V. 2, 5, 13. in ortu caeculae C. 4, 8, 1. — Io Turanii *sc. aedes* V. 2, 11, 12. ut *Gr. εἰς διδασκαλίου ποικίλῃ* Stala. — In pabulo est ocimum, farrago etc. V. 4, 23, 1. in quo genere sunt, *h. e. exempli gratia* V. 17, 1. *conf.* 2, 4, 12. Genera suot vioi, in quo Faleroa V. 4, 65, 2. — in hoc nunc denique est, ut dici possit, *nunc ist es an dem* V. 3, 1, 2. — in hoc propterea V. 3, 4, 9. in quantum C. 3, 13, 19. — in dimidia parte agri collocare filiam ouptui, *doti* ei dare partem agri C. 4, 3, 6. — Io *omissum ante balneas et gymnasium* V. 4, 55, 4. — In saepe motum cum ablativo, et cum accusativo quietem significat. Coquito in fornacem Ca. 39, 2. io villam *ibid.* *vid.* no. in arborem relinquo Ca. 52, 1. in hminem V. 2, 4, 24. in parietes staotes V. 3, 14, 3. *Contra* in asserculo alligato Ca. 152. in fundo illata Ca. 146, 2. in quibus soleot equas abigere V. 2, 10, 11. in agris redigere cives V. 3, 4, 4. conicitur in urceo C. 12, 24, 2. in naribus infundere C. 6, 4, 2. in naso introit polypus Ca. 157, 15. introitum facit in cancro C. 11, 2, 49. mittuor io vasculo P. F. 25, 11. *pro quo* mittunt vasculis P. F. 25, 26. mittis in linteo P. F. 31, 1. in vasculo P. Iul. 8, 2. O. 14, 5. in dolio P. O. 14, 10. in metreta demit-

tis P. O. 14, 17. ita P. N. 19, 1. in aqua missum Veg. 4, 17, 16. *De hac confusione multa Barth. ad Calpurn. eel.* 2, 59. *add. Morg. IV.* 2. *Librariis etiam* quaedam hic tribuenda esse, non negarim; cum ioterdum Lugdunense MS. Palladii alterum casum substituat. Gesner.

Inacto grege, *inducto* V. 4, 52, 2.

Inaedificare parietes C. 6, 37, 10.

Inaequabiles greges V. 2, 4, 22.

Inaequaliter maturescunt ova V. 3, 9, 8.

Inania plaostra V. 4, 20, 3.

Inarescit arbor ardore solis P. N. 7, 4. vulnus C. 4, 7, 2. inarescere patieria botryoos in vite P. O. 22. inaruerunt radices C. 12, 14, 2. ioarrescentes fici C. 12, 15, 1.

Inaro. inarare fabalia pro stercora V. 4, 23, 3. arbores C. 2, 2, 11.

Inaugurantis regis somnium C. 4 pr. 9.

Incallat carnem Veg. 3, 27, 1.

Incantationes *vid.* Superstitiones.

Incanae barbae C. 8, 2, 9

Incaruari donec coeperit Veg. 3, 22, 3. ubi alii *Codd.* concarnare.

Incavare, *cavum facere, excavare* C. 4, 25, 2.

Incedia aestatis P. 4, 4, 1.

Incendere annonam, excaodefaccere V. 3, 2, 16. — agros P. 4, 6, 13. P. Ang. 4.

Inceotiva tibia V. 4, 2, 15.

Incerniculum Ca. 13, 4.

Incernere terram cribro Ca. 48. C. 5, 6, 6.

Incertus dies C. 11, 2, 93 et 96. caeli status C. 11, 2, 97.

Incessit crepusculum C. 11, 1, 18. hominibus sterilitas annorum C. 2, 10, 1. tempestas C. 12, 2, 5. inceserunt frigora C. 12, 50, 12. siccitates C. 5, 9, 11. regioibus noxia animalia

C. 44, 3, 62. *Est ab incedo ut facesso* a facio.

ab Inchoato domos extruunt C. 4, 3, 4. *de novo*.

Inchoo. inchoamus fodere pastina P. D. 2. inchoante mense P. F. 25, 20 et 33. inchoantibus canicularibus diebus P. Iul. 7. inchoatur prima pampinatio C. 44, 2, 38. *De scriptura incobo saepius ad Varronem et Colum. dictum*.

Inciidunt sentes corpus ovium P. Iul. 4, 3. incidere faces C. 2, 22, 3.

Incipientes oves h. e. *gravidae et parvae proximae* V. 2, 2, 8. C. 6, 4, 3, 7, 3, 46. 8; 41, 8. *not. Recte Festus: cuius partus sit incitatus. Est enim graecum σπαργάω a σπέρω, σπέρω, unde σπορῶν et σπαργῶν et σπαργάω*.

Inciles fossae Ca. 455, 4.

Incilia aperire Ca. 455, 4. *vid. no. excitare* C. 5, 9, 43.

Incipiunt an pro concipiunt? P. F. 26, 2. incipientes grossos decutere P. Mar. 40, 31. *Saepe incientes mutatum fuit a librariis in incipientes*.

Incisiones interiorum Veg. 2, 44, 2. *termina ventris. ut nostri Schneiden im Leibe*. Gesner. — Incisio pro in-sitione saepe est in MS. Col. Laps. v. g. 5, 44, 2. *rel.*

Incisura sarmenti P. Mar. 4, 2. incisure raporum C. 42, 54, 4.

Incitata libido P. Mar. 44, 4.

Incitare vitem prolixis flagellis C. 3, 24, 7. incitatur proceritas 4, 33, 5. incitatur vitis fossa frequentius P. N. 3. *add. C. 4, 22, 3.*

Inclinare ad illud, quod deterius V. 4, 9, 6.

Includere locum videtur esse implere P. Iun. 5, 4. includit frigus sata P. 4, 6, 42. includenda pastinatio C. 44, 2, 47. post inclusum volatum h. e. *impeditum, interceptum* P. 4, 26, 4.

Inclutissimus dux C. 4, 4, 2.

Incolunitatem plantarum tueri C. 44, 3, 64.

Incomitatae vagantur virgines Ilyricae V. 2, 40, 9.

Incomlum Veg. 6, 28, 48. *quid sit N. L.*

non Incommode se gerere C. 4, 8, 45.

Incomprehensibilis parvitas C. 10 pr. 4.

Inconditi fructus C. 4, 5, 6, 3, 2, 4.

Incontaminata facie V. 3, 9, 46.

Incocta vino P. Mart. 45, 4.

Incoenatus Ca. 427, 2.

Incorporatio C. 6, 2, 43. *sed vid. no.*

Incrementum, corpus, moles C. 6, 48, 4. ovorum minus facit C. 8, 5, 2. incrementi latioris capita C. 44, 3, 34. maioris plantae P. F. 24, 7. poms P. F. 25, 22. surculus C. 9, 4, 2. ulpicum, quam allium C. 44, 3, 20. non magni arbores C. 44, 2, 28. minuti pisces C. 8, 47, 44. parvi animalia C. 8, 45, 6, 9, 4, 8, 9, 5, 6. validioris herbae C. 2, 48, 4. — ne possint capere foramina plus anius apes incrementum C. 9, 7, 5. — in minori arbore incrementa maiora proveniunt P. F. 47, 5.

Increscens vitis C. 4, 43, 2.

Incretas locum, ut cutis ad pulpas adhaereat Veg. 5, 47, 4.

Incruenta pax C. 9, 9, 7.

Incrustare ollam sapa et farre V. 3, 44, 5. maceriam laevi lapide ant tectorio V. 3, 45, 4. *vid. Rhod. ad Scribo. c. 435. p. 207. Gesner.*

Incubitant in cellis C. 8, 44, 9.

Incubare foetibus C. 8, 5, 40. incubandi tota ratio C. 8, 5, 5. incubandis ovis gallinae leguntur maiores P. 4, 29, 2. P. 4, 30, 2.

Inculcatis lapidibus C. 8, 45, 3.

pannis madentibus *de vulnere* C. 6, 12, 2.

Inculcare pavicula vel cylindro C. 11, 3, 34. foramen cinere P. 4, 35, 8. inculcetur paleis subiectis area C. 2, 20, 1. *Vid. Reines. V. L.* 3, 4. p. 397. Gesn.

Incultus locus ut considerandus C. 2, 2, 8.

Incunatus pro inquinatus not. ad Var. 3, 16, 34. Col. 8, 5, 19. Ita Codd. coque pro quoque, licidus pro liquidus, condama pro quondam, oblicus pro obliquus, scalentes pro squalentes, inicae pro iniquae, seear pro sequar, secoreus pro aequareus, licerat pro liquerat.

Incumbunt acrius in causas dilati fervoris tauri P. Mar. 11, 6.

Incurro. si aliquis casus incurrerit P. 1, 8, 1. incurritur grande dispendium P. F. 20, 1.

Incursum solis C. 1, 6, 22.

Incurvat pavo amictum gemmantis caudae P. 1, 28, 2.

Incustodita regio, neglecta, inculta P. N. 4, 2.

Incus lapidis Col. 7, 1, 3. *molas, vel recens asperatus, μὲν νῆνομος, vel rudis, nondum asperatus.*

Indaganter capere feras legebatur C. 5, 1, 2.

Indagator apum C. 9, 8, 12. indagatores aquarum C. 2, 2, 20. *Anatolio Geop.* 2, 10. *sunt ὑδρογνώμους, Gesn.*

Indescriptus C. 3, 21, 4.

Index. indicem operis lecturi C. 12, 57, 6. indices libros tres scribam V. 1, 1, 4.

India molibus ferarum mirabilis C. 3, 8, 4.

Indidem lavito Cat. 25, 1. *h. e. ex eodem.*

Indigena bos C. 6, 2, 12. indigenae coloni C. 1, 7, 3.

si Indigeant pabuli C. 7, 11, 3. *sic* C. 12, 2, 3. indigena ciborum C. 8, 14, 8. iodigetur hoc geoere P. Iul. 4, 1. *i. e. deest hoc genus.*

Indigestione ciborum corruptus sanguis Veg. 1, 21, 3. ab indigestione febricitare Veg. 2, 7, 1.

Indigesta ex hordeo animalia Veg. 3, 53, 1.

Indignantissimus servitutis C. 8, 17, 7.

Indignatio recens Veg. 2, 35. indignationem ex aliqua necessitate contrahere Veg. 3 pr. 3. indignatio vulneris 3, 13, 2. indignatione caloris disruptitur membranula Veg. 3, 16, 5. ulla indignatione prodit iniuriam oculus 2, 16, 6. indignationis tumor Veg. 3, 29. indignationes oriuntur ex tortura Veg. 3, 55, 1. 5, 35, 1. vesicae Veg. 5, 14, 1. *Etiam Caelius Aet.* 3, 3, 13. ne tumentia indigneant.

Indigni saporis vitis Pall. 1, 8, 2.

Indignus plantarum P. Nov. 11.

Iodilgentia *vide* indulgentia.

Indiscretus V. 3, 1, 7.

pro Indiviso Cat. 137.

Indo. indere coronam in focum Cat. 143, 2.

Indoles mentis C. 1, 9, 2.

Indomitus iuvenus, *nondum domitus* C. 6, 2, 9. — cibus C. 10, 232.

Indormio. ne indormiat usus maxillarum Veg. 5, 23, 15. *h. e. ne indurescant nervi.* supra ipsum iacuerit, ut armus indormiat *h. e. torpescat* Veg. 5, 46, 2. *ut nostri einschlaffen, vid. Obdorm.*

Inducere fontem C. 1, 5, 1. novellam vitem P. Ian. 13, 2. inducentes in panno Veg. 3, 49, 4. *aufstreichen.* inducitur tectorum iterum et tertio P. 1, 15. stracta iu armos equi Veg. 3, 45, 5. *add.* 3, 48, 2 et 3 it. 1.

Inductio calcis et tectorii marmori P. 1, 45.

Inductus. inducta testaceo P. 4, 38, 2.

Indulgentia V. 4, 48, 2. ubi Codd. et Edd. pr. indiligentia.

Induo. Induit se *vel* induitur vitis maiore fructu C. 4, 27, 5. 5, 6, 28. 5, 8, 2. 5, 9, 14. induit se floribus arbores C. 40, 242. induunt se uvis vites C. 4, 24, 12. cum se non induit arbor *fructu* C. 5, 8, 2. induere arundinibus velut pileis C. 5, 40, 21. induitur pes solea sparteo C. 6, 42, 2. induit frondem C. 5, 9, 45. *ubi antea erat* inducit.

Induruit vitulus C. 6, 26, 4. induruerunt virgae C. 4, 6, 2. vehementius C. 4, 7, 4. — cum induraverit *intravit*. Veg. 5, 81, 3.

Industriae rusticantis quae tenenda P. 4, 6, 4.

Indutilis vomis Cat. 435, 2.

Ineantur matricies C. 7, 3, 42. inire debent feminas verres P. F. 26, 4. — inire mensuras agrorum C. 5, 3, 4.

Iners ad Venerem admissarius C. 6, 27, 40. inertes ad incubandum C. 8, 2, 42.

Inerticula vitis C. 3, 2, 24. Gr. ἀνέδυστος. forte eadem Argitis, ab ἀργός. Est etiam Plin. 14, 2. Gesner; coniectura *haud ita probabilis*!

Inexpugnabilis acerbitas P. S. 47.

Inexputabilis numerus C. 9, 4, 6.

Infamant generosas degeneres apes C. 9, 8, 5. infamare terrae uberitatem P. 4, 6, 8. infamatur ager C. 4, 7, 7.

Infantia seminis C. 5, 5, 8.

Infarcire salem in carnes C. 42, 53, 2.

Infelix oleaster P. Apr. 2, 4.

Infer vicinus Cat. 449, 4.

Inferio vino macte esto Cat. 432, 2. 434, 3.

Inferno potitur regno C. 40, 274.

Inferre rationibus C. 4, 7, 7. tributum C. 4, 4, 44. quae domum inferuntur C. 42, 4, 6. si quod adversarium inferatur V. 4, 42, 3.

Inferve acere Cat. 423. *ut* 456, 7. C. 42, 47, 2.

Infervefacta fictili vase C. 9, C. 9, 43, 5.

Infervescere Cat. 90.

Infesto. infestat salix saporem vini C. 5, 7, 4. infestant cervicem bovis clavi C. 6, 14, 6. animos superstitione C. 44, 4, 22. infestare rem familiarem C. 4, 5, 7. infestari carie C. 44, 2, 44. procellis C. 4, 5, 8.

Infestus. infesta regio V. 4, 46, 4. infestus seminiibus ager C. 2, 44, 3. gelu et nebulis loca P. Ian. 43, 3.

Inficientes V. 3, 46, 8. *nihil facientes*.

Infidibula Cat. 40, 4, 44, 2. *not. Vide infundibula vel infudibula*.

Infinitivus pro imperativo V. 4, 31. *saeptus. ut* 32. V. 3, 9, 8 *et* 40. C. 42, 39, 4. — *Infinit. fut. activi indeclinabilis*, Pensilia ad abiiciendum descendurum se minatur V. 4, 68.

Infirmas, infidelitas C. 3, 40, 7. *Sic*.

Infirmissimi C. 3, 40, 6.

Inflationem stomachi facit C. 42, 44, 2.

Inflato in alveos spiritu C. 9, 8, 2. — inflata morbo animalia, *adflata* Veg. 5, 22, 2.

Inflo. inflare aquam in os palumbi Cat. 90. inflaverat medicamenta cupiditas mulomedicorum Veg. 6, 7, 4.

Infocunditas agri C. 4 pr. 4.

Infocundior materia C. 2, 4, 7.

Informatur funis C. 2, 2, 40. informandae arcae C. 44, 3, 43.

Infossio totius corporis P. F. 46, 4.

Infossi laeua, *depressi* C. 9, 4, 2.
 Infractus diligenter totus P. N. 7,
 19. infracto mola sale C. 12, 53, 2
 et 4. infractae digitis nuces C. 8, 17,
 13.

Infractus clivosarum viarum *MS.*
 anfractus Veg. 5, 4, 2. ubi *Codd.*
 anfractu.

Infreno cursu volitare C. 10, 215.

Infrequens alveus C. 9, 14, 4. in-
 frequentes paucitate plebis alvos C.
 9, 14, 13.

Infrico. infricare *s.* infriare musteos
 vino C. 12, 30, 2. *add.* C. 6, 32, 3.

Infrigidatio subita sudoris Veg. 2,
 4, 4.

Infringere hordeum mola P. Iun.
 12. infringere ardor solis P. N. 13, 4.

Infrio. infriare papaver Cat. 79, 84,
 2. 95, 2. in aquam Cat. 156, 4. in-
 friatur vulneribus sal C. 8, 5, 22.
 7, 5, 12.

Infructuosa cultura C. 14, 2, 32.

Infudibulum Cat. 10, 1, 14, 2.
vid. Infidib.

Infundibulum Cat. 13, 3. C. 3, 18,
 6. infundibuli Augusto ore P. Iun. 7,
 2. *Sed ubique fere fluctuat lectio.*

Infundo. infundere pullis robur co-
 piosi et puri lactis P. Mar. 13, 6, si
 infuderit uvam nimius imber P. O.
 9. in piscinam infundere, *iniicere* P.
 1, 31. infundito sinapi et aceto *per-*
fundito C. 12, 54, 3 et 4. infundi
 oleo Veg. 5, 15, 5. si pluvis infusa
 fuerint foena P. Mai. 1, 2.

Infusata vinaces C. 11, 2, 69.

Infusatur naturalis sapor C. 12,
 19, 2.

Infusci coloris apes C. 9, 3, 1. C.
 9, 10, 1.

Infusio caelestis, *imber* P. F. 25,
 22.

Infusus mediocriter ager, infusa
 leniter terra P. Iun. 3, 2, 3. vehem-
 enter infusus in pluvia, *malesfactus*

Veg. 4, 12, 1. infusa vino offula
 panis Veg. 4, 12, 2.

Ingaunum *vid.* Albium V. 3, 9,
 17.

Ingenerare C. 10, 196.

Ingenium animi pro regionis cae-
 lique statu variat C. 6, 4, 1. ingenii
 bona, *de equa* C. 6, 36, 2. ingenii
 sui semina ferunt *silvestres arbores*
 C. 3, 1, 2. ingenia silvestria depo-
 nunt pulli C. 8, 15, 7. ingeniosus
 ager ad segetes Ovidio Pastor. 4,
 681.

Ingerere cibum P. 4, 30, 4. vitibus
 stercus C. 2, 16, 5. arbori lac P. N.
 7, 6.

Ingluvies vacua cibum concoctum
 esse significat C. 8, 5, 17. obesa
 porci 7, 40, 6. ubi antea erat illuvies.
Apollonius Rhod. II. 819. de apro:
ψυχόμενος λαγόνας τε και ἄσπετον
ἔχοντι καθὼν κάπριος.

Ingrandescunt sata C. 2, 40, 15.
 difficulter acini C. 3, 6, 3. ingran-
 duit porrum C. 14, 3, 17.

Ingrate impenditur succus pomis
 vitiosis *h. e. inutiliter tamquam in-*
gratis P. Iun. 5, 1.

Inhabiles labori C. 6, 4, 1.

Inhibere boves C. 2, 2, 28.

Inibi, in eo Ca. 18, 2 et 3. Ca.
 38, 4.

Iniecti sensus C. 3, 10, 9.

Inigere in arcem V. 1, 2, 20. in
 stabula V. 2, 2, 15. *conf. V.* 3, 10,
 5.

Iniicere voluptatem praefecturae
 V. 1, 17, 6. aquam C. 12, 22, 2.

Inimicum ad corpus alendum V.
 2, 2, 19. inimici sationis dentes ca-
 prarum V. 2, 3, 7. inimicissima dili-
 gentiae vitia C. 11, 1, 13.

Iniquis exclusus spatiis C. 10, 2.
 iniquissimus locus C. 3, 3, 12.

Initiante pluvia, *incipiente* P. Iun.
 4.

Initia, *Cereris praesertim* V. 3, 1, 5. iniitiis Cereris porci immolantur V. 2, 4, 9. iniitiis pacis, foedus cum fertur V. 2, 4, 9.

Initus, *a*, *um*. inita arbor C. 5, 9, 16.

Iniugare *vid. Vrs. ad C.* 4, 17, 8.

Iniungitur pondus C. 6, 2, 7. mas feminae C. 6, 37, 2. iniungantur fenestellis scandulae C. 8, 3, 6. — pollinem iniungas *h. e. addas* Veg. 4, 1, 8. *ibi tamen in Edd. est* inungas. iniuncta est arbor scrobi P. F. 10, 1. — Iniungere solo inter vites P. 1, 6, 5. iniungere sarmenta, nutrienda viti P. 1, 6, 9.

Iniuria ignis C. 11, 3, 7. sine iniuria C. 3, 18, 2. iniuria pluviarum C. 9, 1, 3. *Saepe ita h. e. pro unaquaque laestione, Vegetius.*

Iniussum, *sponte natum*, C. 10, 16.

Innare fluvii C. 10, 388.

Innatantes radices summo solo destituit C. 4, 1, 7. *ἐπιπλοαζούσας v. ad Quintilianum* 3, 1, 45. Gallis *tracer*.

Innexa compedibus C. 11, 1, 22.

Innidificant C. 8, 15, 5.

Innocentia fumi graveolentis P. 1, 35, 11.

Innovabis calefactionem tamdiu Veg. 2, 24, 4.

Innoxius pluribus annis permanet frutex C. 11, 3, 38. *conf. 12, 38, 8, 12, 45, 4.* innoxia a curculionibus faba C. 2, 10, 12. custodire poma C. 12, 14, 3.

Inobservantes deprehensi P. 1, 35, 12.

Inocata pastinatio C. 3, 15, 1.

Innocare semen C. 2, 8, 4. 11, 2, 81. lupinum C. 11, 2, 60.

Inoculatio arborum C. 5, 11, 1. 11, 2, 59. fici P. Mar. 10, 32. Persici P. Apr. 5, 1.

Inoculari quod emplastrari dicitur P. N. 7, 7. *conf. C.* 11, 2, 59. inoculatur Persicus P. Iun. 5, 2. inoculari ficus potest P. Iul. 3, 2.

Inodorat mandentium halitus alium C. 11, 3, 22.

Inoffensum lumen oculorum P. 1, 3.

Inolescere C. 4, 22; 5. 4, 29, 14. *cf. ad C. Arb.* 5, 4. not.

Inopacant aviaria C. 8, 15, 4.

Inopia lactis premi C. 5, 12, 2. leguminum C. 6, 3, 4.

Inordinandi soli tempora C. 11, 3, 9.

Inquit *continuandae eiusdem personae orationi non interruptae* inservit V. 1, 9, 1. 2, 8, 6. 2, 11, 1. 3, 2, 3. — *declarandi significatione forte positum in MSS.* C. 6, 30, 9. Gesu.

Inquietari ab aliis C. 8, 5, 11.

Inradito silphium Ca. 157, 7.

Inrasum laserpitium Ca. 157, 8.

h. e. rasum et injectum: quam vim huius participii etiam apud Plautum Rud. 5, 2, 16. *et Sil.* 8, 585. *obtinere, ostendit Cl. Facciolatus, cuius verba damus in praefatione Fabri.* Gesner.

Insalubris fundus C. 1, 4, 2.

Insanabile vulnus C. 7, 5, 13.

Insanus ut pietur V. 2, 4, 16.

Inscendat supra pilam Ca. 127, 2.

Inscientia pro inscitia *Edd. pr. et Codd.* Col. 3, 3, 6. 3, 10, 5.

Inscius pastor imperitus C. 6 pr. 5.

Inscriptum pecus (*non scriptum*) qui pascunt, committunt lege Censoria V. 2, 1, 16. *Sic ἀγράφου μετάλλου δίκην Athenis, de qua Suidas.*

Inseco, *incido* C. 4, 15, 3. 9, 15, 9. insecant olivas arundine C. 12, 47, 3. insecat corticem vimen C. 4, 29, 10.

Insecti napi, incisi C. 12, 54, 3.

Inseri vites Cat. 40, 1. inseri posse omne genus surculi omni generi

arboris C. 5, 11, 12. C. Arb. 27. iose-
rere hortos surculis C. 3, 21, 1. P.
3, 9, 11. — Inserere axungiam fau-
cibus ovis C. 7, 5, 15. inserito, *adui-*
secto reliquis medicamentis C. 12, 57,
2. — ioserius articulus Veg. 1, 25,
6. *vide* Exertus.

Inservient operibus fortiter C. 9,
14, 2. si frumento non inservitur
Col. 5, 7, 3. *ex Cod. Vind. ubi edi-*
tur frumentum non inseritur. Apud
Varr. 2, 8, 2. matri quoque supposi-
tiae inserviuit i. a. *cibum largius*
praebent. not.

Insidat cervicibus iugum C. 2, 2,
22. insidit limus aquae P. 4, 4, 8.

Insigoe cristarum pavonibus P. 1,
28, 2.

Insigniter neglectus hortorum cul-
tus C. 10 pr. 1.

Inalpere iu aulam novam Ca. 85.
far Ca. 90. *not.*

Insistera atriensibus C. 12, 3, 9.

Insitio vitlum C. 4, 29, 1. insitio
nibus ad maximom numerum per-
ducitur vitis C. 3, 9, 6. — Insitioeons
nutriemus P. Ap. 2, 2. *h. e. quod*
insitum est.

Insititli et ligeneri muli V. 2, 7;
1. *vid.* Iositus. — insititius somnus
V. 1, 2, 5. *qui inter mediam vigiliam*
meridie inseritur.

Insiturus eris ramum Ca. 40, 2.

Iositus. insita utero stirpis alieni
generis *de mulis* C. 6, 36, 2. iositum
sarculus C. 5, 11, 8. — insita radix
per fistulam vento, *inflata* Veg. 1,
10, 4.

Insolatio Veg. 5, 21, 3.

Iosolatus. insolatae uvae C. 4, 27,
3. *etiam pendentes* C. 12, 43, 2. iosola-
ti dies C. 11, 3, 51. insolata vasa
C. 12, 18, 6.

Iusoleus et iocustodita regiu, in-
frequens ab incolis P. N. 4, 2.

Insolenter vagator oratio C. 3,
10, 9.

Insolo. insolare uvas C. 11, 39, 2.
insolatur humus C. 4, 17, 8.

Iosomniosum ut saeitur Ca. 157,
8. *sed ibi insomnis malebat Pontedera*
ex Codd. in Postumis ad h. l.

Inspectus exprimentis C. 1, 18, 2.

Inspicere, inspectio *de emurienti-*
bus C. 1, 3, 1. 1, 4, 1.

Inspirata per fistulam oculo testa
trita C. 6, 17, 7.

Instar iuris crassi C. 12, 38, 3.
librarum viii V. 1, 1, 10. pondo
quincuoem C. 12, 28, 1. heminae
C. 6, 14, 1. 6, 38, 1. 7, 5, 15. trium
cyathorum C. 6, 30, 7. sextariorum
trium C. 12, 41, 2. duarum partium
C. 8, 15, 3. quinque modiorum C. 2,
5, 1. uoius digiti spatio C. 4, 8, 2.
Arb. 5, 3.

Ioslaurent omoe geous operis C.
11, 2, 98.

Instigante quasi numine C. 10 pr,
4.

Instillatio descendit ad radices P.
N. 10.

Instipato Ca. 113. *sed vid. not.*

Iosituere a se villicum C. 11, 1,
5. iosituit bovem io arando C. 6, 2,
8. iosituantur ad aratrum *ibid.* agrum
Co. 11, 3, 11. *vide Add. post Palla-*
dium.

Instragula Ca. 10, 5. 11, 5.

Instrata asinis Ca. 10, 3. 11, 4.

Instrumeotum rusticum V. 1, 13,
2. 11, 1, 20. trium geocerum: vocale,
semivocale et mutum V. 1, 17, 1.
instrumenti rustici catalogus Ca. 10.
P. 1, 43. numerus a. modus V. 1,
18, 6. discrimina et multitudo V. 1,
22, 2. C. 12, 3. magni instrumenti
ne sit praedium Ca. 1, 5. eius cura
quae villico C. 1, 8, 7. 11, 1, 18.
corporis instrumentis oec disciplinis
excoluot liberos C. 4, 3, 2.

Instruo. instruamur signis quam pluribus *h. e. docerimur* P. Iun. 7, 1.

Insuccatae vino uvae passae C. 9, 13, 5.

Insucco. insuccanda oleo lana C. 7, 4, 5, 7, 5, 18. *Sic. Cael. Avel. Acad.* 3, 77. pane insuccato ex eodem mulso *ad Reines. V. L.* 2, 9, Gesner.

Insuevit partui C. 6, 37, 8. — insuescas ea pecus, *insuescias* C. 6, 4, 4. insuesci debent semina C. 11, 3, 6.

Insufflata Veg. 4, 32, 1.

Insufflare os plenum vini per fistulam Veg. 3, 21.

Insula Cea C. 9, 2, 4. Coa et Chia V. 2 pr. 3. insulae breves P. 1, 28, 1. Ludianorum choreusae V. 3, 17, 4.

Insula amurea C. 11, 2, 29 et 2, 9, 10. P. F. 8. P. Mar. 8, 1.

Insuo. insuitur linea purpura C. 3, 15, 1.

Insuper arbores Ca. 18, 5. pruna insuper et circum operito Ca. 76, 4. insuper lactato ferreum Ca. 160, 1. cannas ponere, *darauf* C. 12, 39, 1.

Insurgit summitas P. 1, 6, 10.

Intecta specularibus vasa C. 11, 3, 52.

Integer permanet sapor C. 12, 49, 3. Integrum viz xxx diebus vinum C. 12, 20, 7. ex integro, *de novo* C. 9, 13, 8. de integro refodera C. 4, 32, 4.

Integritatem servant illibatam C. 8, 11, 9.

Intullego ut neglego *semper est in Codice Mediceo. Ita etiam in Terentio edidit Bentleius.* Gesner.

Intelligitur sapor vini conditus C. 12, 20, 7.

Intemelium V. 3, 9, 17.

Intemperantia caeli C. 1 pr. 3.

Intemperies caeli C. 1 pr. 1. intemperias prohibebis Ca. 141, 2.

Intendere perticas Ca. 48, 2, intenditur scarificationi malagmatis more *superponitur* C. 6, 17, 3. — intendere lumen vel ignem P. 1, 24, 2. *intelligere, ut hodie Itali.* Gesner.

Intentio nervorum, cruditalis signum in bubus C. 6, 6, 1. — intentione summa, *attentione, studio* P. S. 10, 3.

ne Inter se poma contingant C. 12, 44, 4.

Interamnates et Rentini de finibus contendunt V. 3, 2, 3.

Interaneis esentis avela C. 9, 14, 14, *h. e. quidquid est viscerum in ventre imo.* Linda. *Sel. med.* 9, 57. Scuorrea.

Interceptae ab accipitre columbae V. 3, 7, 7.

Intercidere olivas acuto calamo P. N. 22, 3. intercidi et disrari C. 4, 32, 4.

Interclusa quibusdam anima stupor ingressis V. 1, 63, 1.

Interculcautur vinacea C. 12, 43, 10.

Interdus votum facito Ca. 83, Varro 1, 13, 3. *ubi cum Aldo interius dederunt posteriores Editores.* Cf. Addenda ad Col. 1, 6, 1.

Interflus humor P. S. 10, 4.

Interfringit ventus sarculos Ca. 44.

Interiacet sulcis spatium C. 11, 3, 6.

Interiectus, interiectio *idem fere quod intervallum* C. 3, 21, 6. *add. no. ad* 3, 16, 3.

Interim, interdum C. 3, 10, 13. *ut interpretatur Gesner; atque ita saepe Quinctilianus. Sed de h. l. dubito.*

Interimitur vepres C. 11, 3, 7.

Interior pars *h. e. magis septentrionalis* V. 1, 2, 4. — interiorum incisiones *h. e. interaneorum* Veg. 1, 39, 2.

Interlegenda sunt poma quaecumque

vitiosa P. F. 25, 16. Iun. 5, 1. Iul. 3, 4.

Interluere manus C. 132, 2.

Intermestri Ca. 37, 3. *Sed*

Intermenstruum V. 1, 37, 1. *Qui tamen de L. L.* 5, 2. p. 45. *extr. Dendr.* A mensibus, inquit, intermestris dictus, quod putabant inter prioris mensis senescentis extremos dies, et novam lunam esse diem, quem diligentius Attici *ἐννὰ καὶ ὅλως* appellarunt ab eo, quod ea die potest videri extrema et prima luna.

Intermittere ignem Ca. 38, 2.

Intermori Veg. 3, 33, 1.

Internatae herbae C. 2, 12, 6. internatus palmae C. 4, 24, 5.

ad Internicionem perducere vineta C. 4, 22, 8. interniciones hostium facere C. 1, 3, 11. internicione consumitur C. 9, 3, 3.

Internodium cannae unum cum suis articulis P. Apr. 8, 3. Mar. 10, 23. internodia vitis C. 3, 2, 9. P. F. 9, 4. longa P. Mar. 10, 25. — articulum longa in canibus V. 2, 9, 4.

Internus, a, um. Interna boum, viscera Veg. 4, 2, 15. 4, 3, 15.

Intero, is, C. 12, 59, 2. ubi antea inserito erat.

Interordinium v. pedum C. 3, 13, 3. interordinia laxiora C. 5, 5, 3.

interordiniorum spatia C. 3, 15, 1. 4, 14, 2. *Italis* androne.

Interpretari maturitatem C. 11, 2, 67.

Interputare ficos Ca. 50, 2. oleam V. 4, 30. rosas C. Arb. 30, 2.

Interquiescere Ca. 158, 2.

Interradere C. Arb. 19, 3. *vid.* Intervello.

post Interrogationem obliquam indicatus, ubi aucupare V. 1, 23, 5. *sic*, quod praecipuum est, non facile dictu C. 3, 1, 4.

Interrupit nos medici adventus V.

2, 1, 1. Interrumpere ordinem C. 11, 2, 25. terrae craterem P. 10, 10, 4.

Interseri truncis arboris P. 1, 43, 2. malleolis C. 3, 9, 7. interserit ae vallis P. Aug. 11, 2.

Intersitis fruticibus C. 8, 15, 5.

Interspirare Ca. 112, 1.

Intersum. quod interest nimium explorare Ca. 22, 1. clatros interesse oportet pede *h. e. regular earum inter se distare* pede Ca. 4, 1.

Intertrigini remedium Ca. 159. C. 6, 32, 1. 7, 5, 11. graece *παράτρικα*.

Intervacantibus spatiis C. 4, 32, 2.

sine Intervallo, continuo V. 2, 1,

22. intervallum faciunt a bruma ad aequinoctium V. 2, 7, 9. *Crescentius* intervallant. *not.*

Intervello. intervulseris C. 5, 10, 15. intervelli C. 4, 33, 3. Arb. 19, 3. intervulseris *ex Codd.* pro interraseris. intervelluntur rapa P. Iul. 2, 2. *vid.* Interrado.

Intervenit et rimae in puteis P. Aug. 8, 3.

Interveniente lanugine C. 4, 29, 16. intervenientibus spatiis C. 9, 1, 3.

Interventu domini C. 9, 5, 2, 4, 29, 16.

Intervolando allectant C. 8, 10, 1.

Intestinum opus V. 3, 1, 10. P. Nov. 15, 2. *not.*

Intinguere in acetum Ca. 156, 1.

Intolerabiliter horrere frigore C. 4, 4, 9.

Intondere fibrarum animas partes C. 11, 3, 31. *quod Palladius praecidere dixit.*

Intrinsecus et extrinsecus Ca. 24, 4. C. 8, 3, 6. intrinsecus, *intra stibulum*, bibat.

Intritus in aquam panis triticeus V. 3, 9, 21. intrita aqua facta V. 3, 9, 14. intritam macerari sinito C. 12, 40, 1. totam ad medium mortarium contrahito C. 12, 53, 1. intrita folii.

culorum resoluta C. 12, 43, 40. intritum hordeum in aqua V. 3, 10, 6. multa de eo verbo Rhod. Lex: Scribo.

— Intrita oliva, non trita C. 12, 49, 2.

Intro, intus Ca. 157, 6 et 7. P. 1, 40, 2.

Introit polypus in naso Ca. 157, 15. introire aqua possit C. 12, 29. introfatur in cellam Ca. 66, 1.

Introitum et exitum praebant avibus C. 8, 3, 3. 9, 7, 5. introitum facit in geminos C. 11, 2, 43. in cancro C. 11, 2, 49.

Introrsus spectantia genera V. 2, 7, 5. C. 6, 29, 3. in Varrone ex libris dedi introversus.

Introtrudere Ca. 157, 14.

Introversus vide introrsus.

Intuba vid. Intyba.

Intueri pro videre C. 1. Praef. 14. not.

Intumescit per gemmas spes futuri geminis P. Mar. 10, 12. intumescens locus C. 1, 4, 10.

Intus ad Rhenum V. 1, 7, 8.

Intyba C. 10, 111. intybi vel intubi genus αἰσις C. 8, 14, 2. intubi eadem ratio quae lactucae C. 11, 3, 27. intuborum satio et cultura P. O. 11, 1. secunda satio P. Apr. 3, 5. — iatubum agrestem vocamus heliotropion Veg. 5, 41, 2. intyba agrestia P. 1, 30, 1. Κιχώριον τὸ βρωμαστέλι λεγόμενον ἐντυβολάχανον Archigenes apud Galenum Euporist. p. 473. ed. Basil.

Invadit vehementer canis appropinquantem C. 7, 12, 7.

Invasae comae P. ins. 120. h. e. arbor insita.

Invectos opportunos V. 1, 16, 2.

Investes pueros P. Jul. 7. P. O. 14, 16.

Inveterato iam codice C. 4, 8, 4.

Inveterare aquam caelestem C. 12, 12, 2.

ne Invicem tangantur P. N. 7, 22. a tactu invicem separata P. Mar. 10, 8. — ad invicem amyli h. e. ad modum, ad instar, Veg. 3, 7, 3.

Inviolata terra ultro quaedam fert V. 2, 1, 4.

Invisos, non visos Ca. 141, 2.

Inulae tristes C. 10, 118. inulae satio et cultus C. 11, 3, 35. P. F. 24, 13. conditura C. 12, 48. inula Campana Veg. 5, 69, 3. enula 3, 69, 3. Dioscor. 1, 27. de ἱλυνίου ραδιόibus: ἀρ' ἧς εἰς τὴν φύτιυσιν καθάπερ ἐπὶ τῶν κρίνων καὶ ἄρων λαπαφαὶ παραφωάδες λαμβάνονται. ubi παραφωάδες potius sunt stolones quam radicum oculi; praeterea ibi Sarcocenus κιναρῶν vel καλάμων malebat legi: Condituram ita idem docet: ἔστι δὲ καὶ εὐστόμαχος ταριχευθεῖσα ἐν γλυκασί. ξηράναντες γὰρ αὐτὴν ἐπ' ὀλίγον οἱ ἀλμυροὶ αὐτὰ ἀρπύσαντες ἀποβραχύνουσιν ὕδατι ψυχρῷ, αὐτὰ βάλλοντες εἰς ἔφημα ἀποτίθενται εἰς χροῖον. Gallis auncée, Italis Lella, vel Enola vel Enola, nobis Alant dicitur. Vide et symphytum, quod Diosc. inter synonyma helenii refert, et Alus.

Inulcerare pellem Veg. 3, 59, 2. sed S. M. exulcerare.

Inuncta hamis lana C. 7, 3, 10.

Inunctio succi C. 6, 33, 2.

Inungo vide in iniungo.

Involui poma argilla P. F. 25, 17. Involutus succo ptisanæ et passo Veg. 1, 11, 7.

Inurinant avēs Iacubus vel piscinis C. 8, 14, 2.

Inuro foramen C. 4, 29, 16. inurendum frigoribus et pruinis solum C. 11, 3, 13. inuruntur cicatrices frigoribus C. 2, 24, 2. Vide etiam in Vro.

Inusta testia cadentibus urina C. 7, 5, 9.

Inutiles fiunt propter seditionem
h. e. noxiū V. 3, 16, 18. inutilius,
incommodius V. 3, 5, 2. inutilissimus
C. 3, 10, 6.

locundus fere semper scribitur in
MS. Leid. Palladii, v. g. Sept. 17.

locis plena omnia C. 40, 280.

logalis tela C. 40, 5. Ca. 11, 2. vide
in Tela.

Iolcos opp. C. 40, 368.

Ioliem Va. 1, 16, 2. Sardiniae
emendant ubi Celiem legitur. Χορὰ
Ιολαίων Sardiniae χῆραυ πιδιάδα
vocat Diodor. IV. 29. et habitatores
inde in montes vicinos refugientes Ιολα-
τίους c. 30. Pausanias X, 47. χορὰ
Ιολαίων ἐν τῇ Σαρδαίᾳ vocat. Cf. omnino
Wesseling. ad Diodor. I. p. 275. et
342.

Ipsus pro ipse Ca. 70, 2. ipsa se
sustinere non potest sus V. 2, 4, 11.

Iritum oleum Veg. 5, 23, 17. restit.
pro pinum.

Iris s. gladiolus P. 1, 37, 2. iris
aridae, et cum iri Ca. 107, 1. irim
pinsitam C. 12, 27, 12, 28, 1. Iris
Graeca C. 12, 51, 2. Illyrica, quae
plerumque apud Vegetium una voce
Irisillyrica scribitur v. g. 2, 31 et 32,
3, 43, 2. etiam in obliquis, ut irisilly-
ricae 5, 67, 6. Gesuer: quae loca fere
correxī.

Irneum v. Erneum.

Irregibilis equus Veg. 3, 3.

Irreparabilis fuga temporis C. 11,
1, 29.

Irrepsit cura C. 12 pr. 10. irre-
pentes radicales C. 4, 1, 2.

Irretitum radicibus solum C. 3, 11,
2, 4, 2, 2.

Irrigare ad arbores Ca. 36. aquam
in areca Ca. 151, 4.

Irrorant oleo viridi C. 42, 47, 5.
Irrorans olitor C. 10, 148. irrorari
noctu C. 12, 24, 2. 12, 39, 1. ne

irroretur vas C. 12, 24, 2. — Irrorat
auster C. 11, 2, 93.

Irrorati flores C. 9, 14, 10.

Irroratio pestifera C. 10, 331.

Irtiola vitis C. 3, 2, 28.

Is, ea, id. Eae Dativo sing. Ca.
64, 1. eabus Ca. 152. id cyathum
summo pro eius Ca. 122. id plus Ca.
44. et id pro eosque V. 2, 9, 16.

Isauricus C. 8, 16, 5.

Ischiacis vinum Ca. 123. pro Ischiaci
vel

Ischiatici erat sciatici Veg. 2, 10,
4. ubi syntectici dedi; est tamen adhuc
et Sciatici 5, 21, 4.

Ischomachus Athen. persona Xeno-
phontea C. 11, 1, 5 et 15. 12, 3, 5.

Ischuria restit. Veg. 5, 14, 2.

Istuc, istoc s. istud V. 1, 2, 21.

Itaque, et ita C. 6, 2, 6. qui ita,
melior h. e. talis V. 3, 16, 18. sed
vi. no.

Italia a vitulis dicta V. 2, 1, 9, 2,
5, 3. C. 6 pr. 7. in pariete picta V. 1,
2, 1. Italia terra V. 1, 9, 1. tempe-
ratissima V. 1, 2, 4. obsequentissima
curae mortalium C. 3, 8, 5. Italiae
sumen V. 1, 7, 10.

Italici sextarii P. O. 14, 14.

Ιταλοί, ιταλί, ταυρί V. 2, 5, 3. C.
6 pr. 7. Dionysius Halic. Antiq. 1,
35. in eadem narratione: καλεῖντων
τὸν δάμαλιν οὐίτουλον ὥσπερ καὶ νῦν
λέγεται, ἀπὸ τοῦ ζώου τὴν χώραν
ὀνομάσαι πᾶσαν — οὐιταλίαν. ibi Cod.
Vatic. Ιταύλον praefert.

non item, aequaliter V. 2, 7, 15.
aut quid item, aut quāquam simile
V. 2, 5, 16. 2, 9, 12.

Iter digestis cibis praebetur C. 8,
5, 20. surculo factum scalpro C. 3,
29, 9. itineri porta longissima est V.
1, 2, 2.

Iteratio arationis peracta esse debet
C. 11, 2, 64. iterationibus complu-
ribus C. 2, 4, 2. — iteratio de repe-

tita sorritione C. 2, 42, 9. — iterationem miscere cum prima pressura i. e. secundam pressuram olei C. 42, 50, 44.

Iterati agri C. 2, 4, 4 et 8. iteratus esse debet cultus vinearum C. 44, 2, 48. Gallis *biter*.

Iteratur sarritura frumentorum C. 44, 2, 27. iterandus fossione locus C. 44, 3, 42.

Ithyphallus in hortis C. 40, 32.

Itus ac reditus pauca P. lun. 2, 4.

Iuba equorum qualis esse debeat V. 2, 7, 5. — iubae gallorum C. 8, 2, 40.

Iubare exorto C. 40, 294.

Iudaea pretiosis odoribus illustris C. 3, 8, 4. in Iudaea caryotae V. 2, 4, 27.

Iudaeus Germano procerior C. 3, 8, 2.

Iudaicum bitumen Veg. 4, 20, 4. 2, 56, 2. 2, 57, 2. 3, 84, 3.

Iugamenta Ca. 44. rel. 4. *ubi antea iugumenta erat*. In Polybiano fragmento 7, 46. sect. 5. de portis arcis Sardiensis: *πειρώται διακόπτειν τοὺς στρόφις καὶ τὸ ζύγωμα τῶν πυλῶν, αὐτὸν δὲ τὸν μοχλὸν ἰνδοῖν καὶ τὰς βαλανάγας*. Fuit igitur pars portae extus iuncta vel apposita.

Iugarius hubulcus C. 4, 6, 6.

Iugationis species duae V. 4, 8, 2.

Iugatorii boves V. 2, 5, 9.

Iugata vinea C. Arb. 4, 4. V. 4, 48, 4 et 2.

Iugeralis tabula P. F. 9, 9.

Iugeratim C. 3, 3, 3.

Iugerum quid V. 4, 40, 4. iugeri-bus V. 4, 48, 5. not. C. 5, 4, 5 et 9. iugeri modus non semper quadrat C. 5, 4, 43. forma quaeque ut dimeticenda C. 5, 2. iugerum quot modios cuiusque grani recipiat C. 44, 2, 75 sq. iugera forensis V. 4, 2, 9. Lici-niana C. 4, 3, 40. quingentis plura

possidere non licebat civi Ro. V. 4, 2, 9.

Iuglandis satio et cultura C. 5, 40, 4. P. 2, 45, 44. iuglandes magnae et crebrae viciniam faciunt sterilem V. 4, 46, 6. Comparatur cum *καρὺς βασιλικῆς*, quod Theophr. C. P. 4, 2. *μυώτατον τὸ πέριξ καὶ ἥκιστα συμ-φικὲς* habere ait.

Iugo. iugare furcas perticis C. 42, 39, 4. palos C. 42, 45, 4. iugari vinea ut debeat C. 4, 26, 4.

Iugulae i. e. Orion C. 44, 2, 76. not.

Iugum asinarum, plostrarium, vinarium Ca. 44, 2. cornibus an cervicibus inserendum C. 2, 2, 22. not. quo tres iungantur boves C. 6, 2, 40. *bini uno iugo iungebantur, unde iugum boum pro pari*. Homeri Il. 43, 706. *τὰ μὲν τε ζυγὸν οἶον ἐύζων ἀμ-φις ἰδρύει*. Ibidem iugum cornibus imponitur: *ἀμφὶ προμοῖσι κερᾶσσι πολὺς ἀνακχηστὴς ἰδρύας* iugo aptatur bos Pall. lun. 2. vinarium iugum Ca. 2, 2. forte est unarium, id est quod uni astillo imponitur; *et si vocabulum unarius nullibi repertum annotatur*. — agri iugum quid? V. 4, 40, 4. — Iuga vineae quatuor generum V. 4, 48, 4 et 2. vineaticum describ. C. 4, 47 et 4, 49. sub iugum mittitur vinea C. 4, 22, 4.

Iugumenta vide iugamenta.

Iugus, a, ua. iuga vasa olearia instructa Ca. 40, 4. V. 4, 22, 3. sex iugis vasis opus erit Ca. 445, 4. *vid. no. ad Ca. 40, 4*.

Iulii mensis descriptio et opera C. 44, 2, 49.

Iumenta unde dicta C. 6 pr. 3. *pro bubus* C. 6, 3, 3. *ubi tamen a iumentis distingui videtur*. iumentis curandis machina C. 6, 49. *vid. iuamentum*.

Iunctetum V. 4, 8, 3.

Inneus. iunca sporta C. 12, 6, 1. *græce σχοινί.*

Iuncidum sarmentum V. 1, 31, 3. iuncidae mulieres V. 2, 10, 8. i. e. *graciles, debiles, Hestychius σχοινίαν φωνήν interpretatur σαλπάραι και δισπρωγυίαν.*

Iunctura boum C. 2, 2, 22.

Iunctus et viactus confunduntur a librariis C. 6, 37, 1.

Inneus. iunci contorti stamina C. 10, 306. *est calathus e iunco vitilis.* e Iunipero ridicea V. 1, 8, 4. *Maiuscula igitur arbor. Gesner.*

Iunii mensis descriptio et opera C. 11, 2, 46.

Iunonis lucus Sami V. 3, 6, 2.

Iupiter pater V. 1, 1, 5. Olympius C. 1 pr. 34. dapalis Ca. 132, 1.

Iurisdictione assidua C. 12, 3, 11.

Iurant factores olei Ca. 145, 2. iurare ad dominum Ca. 144, 2.

Ius ex ossibus V. 2, 9, 10. in ius vocal pistes cocus V. 3, 17, 5. iure submersa salgama C. 12, 4, 5. — de iure civili quemadmodum emi quamque pecudem oporteat V. 2, 1, 15. ius summum summa crux C. 1, 7, 2.

Iuseulum frigidum Ca. 156, 7.

Iusiurandum dare, verum fecisse Ca. 148, 2.

Iusquiami succus h. e. hyoscyami P. 1, 35, 5. Veg. 3, 12, 5.

Iussitor Ca. 14, 1. *vid. no.*

Iussus, a, um. iusti veniunt rivi C. 10, 48.

Iustitia Dea, Δίκη, Astraea Veg. 4 pr. 6.

Iustus, a, um. iusta hoc mense Iardi confectio P. Ian. 16. iustam maturitatem ceperint C. 4, 23, 1. iusti roboris vites C. 4, 21, 1. — Iusta fiunt C. 2, 4, 7. Ianificio persequi atque exigere C. 12, 3, 6. reddere C. 1, 8, 11. 11, 1, 26. iusta percepit omnia C. 4, 3, 5 et 1, 8, 18. quo-

rum iusta certa esse non possunt C. 11, 2, 16. ad iusta paullatim perducitur labor C. 6, 14, 4. 6, 30, 5. operum iusta C. 6, 3, 3. *not.* — Iustis legibus iuventae operata femina h. e. *menstruata* C. 10, 359.

Iusti humoribus h. e. adiuti P. Mar. 10, 36. *vid. ad* P. 1, 34, 3. 1, 35, 8. v. *Adiuvo.*

Iuumentum Veg. 4, 25, 3.

Iuventus et iuventa V. 2, 5, 6. iuveni ut domentur C. 6, 2, 1.

Iuvo. iuvarit pro iuverit MS. P. D. 6, 1.

Iusta fundum ulla terebrata C. 12, 8, 1. iusta ac mares habere feminas equas V. 2, 7, 1. iusta satæ fruges C. 8, 13, 3.

K

i. e. Kalendae primae Octobris Ca. 117, 118, 2. *vi. no.*

Καρχούλιον in Theophrasto *quid?* Comm. ad Col. p. 275. et 612.

Κόλλοψ *glandium* ad Col. p. 407. *Supra in Glandium.*

L

Nota laudabilis loci *vid. Scal. ad* V. 4, 59, 2. *Præm. ad* V. 1, 11, 1. 1, 18, 2. 1, 55, 1. *Mire se torquet Victor. ad* V. 1, 23, 5. 1, 31, 6. 1, 44, 4. 1, 61. *Tanto magis mirum est non incidisse virum doctissimum in hanc interpretationem, cum ipse Var. Lect. 34, 3. observavit, laudari a Latinis scriptoribus dici ea, quae Graeci vocent ἐπαινώματα. Sed vidit ille alia et maiora. Gesner.*

Labes trapeti, labia Ca. 20, 2.

Labefacit contagione cæteros C. 6, 5, 1.

Labellum Ca. 13, 3. 88, 2. pelulum Ca. 10, 2. fictile novum C. 12,

43, 4. in labellu permisceto gypsum et Medicam. C. 42, 28, 3.

Labo. labare, *infirmum, parum idoneum esse* C. 6, 36, 4. labantes in summo radices C. 4, 22, 7.

Labor, *eris*. labuntur poma, *caduca sunt* P. Mar. 10, 24. labentes radices, *vid.* Labantes.

Labores pacis ac belli C. 42 pr. 4. — Labor, *periculum a morbo* C. 9, 43, 2. — labore, *studiose* P. ins. 36.

Laboriosissimum opus C. 4, 8, 3.

Laborio. laborantes oleae ut curen- tur P. Mart. 8, 4. C. 44, 2, 29.

Labrum lupinarium, eluacrum, aquarium Cat. 40, 4, 44, 3. culleare Cat. 454. rotundum C. 42, 50, 40. labra olearia Cat. 43, 2. fictilia et lapidea C. 42, 45, 2. 42, 50, 40. labrorum ordines tres in cella olearia C. 42, 50, 44. Labra asinorum proprie dicuntur. Labra sunt superiora, labia inferiora. Donatus ad Ennuchum 2, 3, p. 434. ed. Lindenbr.

Labrucae uva C. 8, 5, 23.

Lae s. Lacte Cat. 86. V. 2, 4, 4. C. 42, 8, 4. lacte asininum V. 2, 8, 2. lac equinum omnium optimum V. 2, 8, 2. lactis discrimina V. 2, 44, 2 sq. abundantiam facit cytissus C. 5, 42, 2. Arb. 28, 2. — Lac ficulneum C. 7, 8, 4. P. Mai. 9, 4.

Laccae in gambis Veg. 4, 27, 4. 5, 48. *tumor praeternaturalis, ad similitudinem vesicae inflata cute*. Gesn.

Lacedaemonii quomodo vinum condiant P. O. 44, 4.

Lacertam vivum Veg. 3, 58, 3. *Potest ita scripsisse erulite ut timidi damae. Gesner. sed in Edd. est lacertum.*

Lacertosij sunt equi V. 2, 7, 43. laudantur galli V. 3, 9, 6. lacertosos viros exigunt vineae C. 4, 9, 4. lacertosa femina asinorum C. 6, 37, 6.

Lacertus apibus insidiatur C. 9, 7, 6. P. 4, 38, 2. — piscis C. 8, 47, 42. *vide in Pelamis.*

Lacessita pluvii et ventis vindemia C. 3, 21, 5.

Lacessit dente pulex C. 40, 324. lacessiri C. 9, 45, 4. caeli novitate solent apes C. 9, 8, 3.

in Laciniis distribuitur grex C. 7, 5, 3. *add.* 7, 6, 5.

Lacon, *nomen canis* C. 7, 42, 43.

Laconica vini decoctio P. O. 44, 4.

Laconicis excoquere cruditatem C. 4 pr. 46. *not. Pisani Laconici superstitis hypocaustum descripsit et pinxit Norisius Cenotaph. Pisan. p. 886.*

Lacrima medica panace C. 40, 403. lacrimarum nimietate tabescunt vites P. F. 30.

Lacrimant vites P. Mai. 4, 4. lacrimare gumen P. N. 7, 45.

Lactariis *obolus* Medica danda V. 2, 4, 47.

Lactent nova virentia A. e. succo abundantij turgent P. F. 26, 3. C. 6, 9, 9. *not. lactentes foetus* V. 2, 44, 5. porculi V. 2, 4, 46 et 24. catuli C. 40, 343. lactentes etiam dentes *malim* Veg. 6, 5, 2. *quam*

a Lacto lactentes. Gesner.

Lactucae disciplina et nomen P. Jan. 44, 4 sqq. F. 24, 2. genera et cultus C. 40, 479. 44, 3, 25 et 26. lactucam povere, pangere, disserere, dispo- nere, deprimere, dispergere *ibid.* a s. 25—28. ut condiantur C. 42, 9. ma- rina τισύμαλλος D. 6, 45, 2. Lactu- cam sectilem, ut porrum sectile, memorat Theophrast. C. P. 44, 20. Lactucam eam, cuius folia colligata dealbantur, Galli *Chicon* vocant, nostri Bind-Endiviensalat. Quae ad lactucam scariolam Lin. pertinere videtur Beckmanno.

Lactucula teneris fibris C. 40, 444. lactuculae P. 4, 30, 4.

Lacuna formetur anseribus educandis P. 4, 30, 4. lacunae cisternarum ut sarciantur P. 4, 17, 3. lacunam striam facit aratrum vomere, per appositionem V. 4, 29, 3. *vid. no.* — lacunam explorare, de numero deficiente V. 2, 4, 28.

Lacus in villa V. 4, 11, 2. in cohorte 4, 43, 3. *vide notas ad Colum.* 4, 6, 4. *in Addendis.* Graecis λάκκοι κενταροι ubi vinum oleumque asservatur Xenophon Anab. 4, 2, 22. Scholiast. Aristoph. Eccles. 154. lacus positio C. 9, 47, 9. lacus marinis seminibus repleti C. 8, 46, 2. — lacubus distincta granaria C. 4, 6, 14. lacus vinarius Cat. 25. vinarii et torcularii C. 42, 48, 3. duo in cello vinaria P. 4, 48, 4. lacus vel dolia C. 42, 50, 5. io lacubus salitus thyonius C. 7, 32, 4. ubi editur lancibus.

Lacusculi C. 4, 8, 2. C. Arb. 40, 4. olivis exprimendis C. 42, 50, 5 et 3.

Lacuturris *vide in Turris lacus.*

M. Laenius Strabo, inventor orni-
thonis V. 3, 5, 8.

Laetamen anserum satis inimicum P. 4, 23. in vineis saporem vini vitiat P. Aug. 2. S. 4, 4. laetamioe saturantur prata P. P. 4. quando et quomodo excitaodae arbores P. F. 20, 2. *add.* P. 4, 6, 48. *it.* Laetus.

Laetitia trunci C. 4, 22, 4.

Laetor. laetantur beneficio incendii loca sterilia P. 4, 6, 43. laetandis arboribus, stercorandis P. 4, 46, 48. *vid.* Laetameo. — Laetor. laetatur vitis tepore C. 3, 9, 8. Circa fontes laetantur et rivos P. 3, 24, 44.

Laetus ager Cat. 6, 4.

Laevigare, laevis, laevare, scribi *vult Morg.* 4, 75.

Laeva manu legenda radix C. 6, 5, 3.

Lagoena patentissimi oris C. 42,

45; 2. lagoenam Barcho habilem C. 40, 387. in lagoenam diffundere C. 42, 42, 2. in lagoenam indito Cat. 422. lagoense gypsatae C. 42, 42, 2. C. 22, 44, 4. picatae C. 42, 44, 4. *MS. Palat. passim* Lagoena, ut Gr. Λάγυνος, observante Sylburgio. Lagoena etiam multi *MISS.* teste Victorio *ad Cat.* 422. Lagoena *MS. Lugd.* Palladii saepe, v. g. O. 44, 47. *Idem* indicat diminutivum.

Lagunculae picatae C. 42, 38, 7 et 8.

Λαγοτροπίκη, pecudum silvestrium vivaria C. 8, 4, 4. ut Leporaria.

Lamina C. 6, 47, 5. Veg. 4, 21, 6. *Hinc etiam restituta pro lana* Veg. 3, 55, 7. 4, 7, 2. cupae lamioae Ca. 24. *not.*

Lampada tibi trado V. 3, 46, 9. lampades ferreae ardentes C. 42, 48, 5.

Lanae quae laudatiores C. 7, 2, 4. Atticae et Tarentinae V. 2, 2, 48. *Philargyrius ad Virgilii Georg.* 4, 385. pascua laeta solocem lanam faciunt, *h. e. minutam, duram atque hirsutam.* — lana madida ad vulnura *passim laudatur* Vegetio v. g. 3, 48, 8. 3, 49, 4. succida 3, 44, 3. 3, 46, 3, 54, 3. 4, 46, 4. lanarum munimenta de ead. re Veg. 3, 47, 3.

Lanare pecus V. 2, 9, 4.

Laoaria radix C. 44, 2, 35. *vid. not.* Graece στρούδιον quae lanae lavantur et purgantur. Hinc Dioscor. 2, 84. ἔρινα στρούδιον et στρούδιοντα. Theophr. H. P. 9, 43. στρούδος ἢ τὰ ὀδόνια λυκαίεται. *Morem lanam succidam ad textrinam lavandi* respicit Aristoph. Lysistr. 574. πρώτον μὲν ἔχρην ὥσπερ πόχαν ἐν βαλανεῖον ἐκπύοντας τὴν οἰσπώτην ἐκ τῆς πόλεως ἐπιπλυναῖς ἐκραβδίξιν τοὺς μοχλερούς καὶ τοὺς τριβόλους ἀπολέξαι. Nec naponariam nec gypsophilam struthium

Lionaei convenire cum mollis veterum bene admonuit Cel. Beckmann Vol. IV. P. I. Symbolar. ad Histor. Inventorum, qui p. 22. annotat, in Helvetia nves tondendas lavari aqua, in qua herba asponaria cum radice decocta fuerit.

Lanatae pelles C. 6, 2, 4. *hinc restitut.* Veg. 3, 6, 4. *conf.* 5, 42, 2. — Lanata vitis C. 2, 2, 42, 3, 2, 47.

—Languida arbor P. F. 25, 4. N. 7, 44.

Languorem simulates in valetudinarium deducuntur C. 42, 3, 7. languoris remedium C. 6, 38, 3.]

Laniarium macellum V. 2, 4, 3.

ab Laniarum succidia V. 2, 4, 3.

Lanificii cura C. 42 pr. 9.

Lanigeræ pecudes C. 7, 6, 5.

Lanistæ rixosarum avium C. 8, 2, 5. *vid. not.*

Lanitioni si curæ sit C. 7, 3, 9.

ad Lanium pervenit Verres V. 2, 4, 8. a lanis canes non emendi pastoriis V. 2, 9, 5.

Lanugo inest pomis cydoniis C. 42, 45, 2. in nucula cerasi P. O. 42, 5. lanugine canescit vitis C. 3, 2, 42. — lanuginem excitat terebra, scobem C. 4, 29, 46. P. Oct. 42, 5. *not.*

Lanx, in lancibus salitas thynnus C. 7, 32, 4. *rectius in Codice Pontederæ* lacubus est.

Lapathos lubrica C. 40, 373. ex genere *rumicæ* Linnaei. Gallorum Patience interpretantur genus hortense, quod Latini a teli genere aliqui *rumicem* dixerunt. Dioscor. 2, 440. Plin. 20, s. 85. Græce *λανάθου* a *λανάθου* evocare, Italici Rombice et Lapacio.

Lapidinæ V. 4, 2, 23.

Lapideus suggestus C. 9, 7, 4.

Lapidosa macies aurosi pulveris P.

4, 5, 4. — Laposi generis pira P. F. 25, 2. *remedium eius rei* P. F. 25, 6. Lapidosa pruni poma C. 40, 45.

Lapis lapides calci coquendæ qui apti P. 4, 40, 3. iuxta vitium radices ponuntur. C. Arb. 4, 4. lapis fissæ radici injectus medicinate causa P. F. 25, 45. C. 5, 40, 20. *vid.* Cuneus. — lapides molares Veg. 3, 29, 5. a silice differt lapis Cf. ad Cat. 48, 4. — de lapide noxium comparare C. 3, 3, 8. Servi dicuntur de lapide emti, propterea quod venales servi autabant in lapide, foro Romano, ubi præco venales proclamabant. Hinc illud Plautinum: In eo astas lapide, ubi venales præco prædicat. Berosidus. — ad quartum et vicesimum lapidem via salaria a Roma V. 3, 2, 44.

Lapsana V. 3, 46, 25. lapsanae vulgares C. 9, 4, 5. lapsanae flos C. 42, 7, 4.

Lapsu pigro repit aqua C. 4, 5, 3.

Laqueatum corpus C. 6, 49, 3. *laqueis constrictum.*

Laquei setis pendentibus ponuntur talpis P. Mart. 9, 4. laqueus expedire ad aves capiendas P. D. 6, 2. *idem quod capulus a capiendo, ita a lacere, lacessere id est capere, unde illicere, allicere, laevis, laqueus.*

Lar familiaris Cat. 2, 4. 443, 2. circa larem epulari C. 44, 4, 49.

Lardum quando fiat P. Dec. 6, 2. *not. i. e. caro nulla fumo durata.* Iuvenalis 11, 82. tergis suis et natalitio lardo apponit carnem novam.

Largae ponendæ sunt arbores P. F. 25, 21. *not. alibi rare dicitur.*

Large bibendi potestas C. 8, 44, 44. vagandi licentia P. 4, 30, 3.

Largiemur aliquantum stercoria circa viticularum vestigia P. O. 5, 2.

Largitatem indulgere radicibus P. N. 7, 44.

Largitionibus prosequi C. 44, 4, 49.

Larix utilis fabricae P. N. 45, 4.

Larvas abigit suffimentum Veg. 6, 42, 4.

Lasar Syriacum C. 42, 57, 5. *not.*

Lasciviae lususque causa emittuntur catuli C. 7, 42, 42.

Laser, *σάρον* C. 42, 7, 4. 42, 57, 4. Exiguum laseris C. 5, 40, 45. modicum arbori Punicae infunditur P. Mart. 40, 3. Cyrenaicum C. Arb. 23, 4. Veg. 5, 59. 5, 64, 42. *lasare per a in Syllaba media* Veg. 2, 48. 8. *vide supra.* Laser Syriacum Veg. 5, 44, 42.

Laserpitio aceto lens spargitur, ut servetur Cat. 416.

Laserpitium, C. 6, 47, 7. Veg. 4, 22, 4. inrasum et articulorum morbum Cat. 457, 8. *Vide* Sirpicium.

Lassatus siti ac fame P. Mart. 42, 4.

Lassitudinis remedia C. 6, 30, 3.

Lassus. lassae mularum curatio C. 6, 38, 4.

Latebrae vermium P. Mart. 40, 29.

Later. lateres coctiles, crudi V. 4, 44, 4. C. 9, 4, 2. quanto et quomodo fiant P. Mai. 42. Jun. 8.

Laterculi Cat. 409.

Lateritiana pira C. 5, 40, 48. *not.* 42, 40, 4. *not.*

Lateritii parietes ut fiant P. 4, 44, 4. lateritio opere structa C. 9, 6, 4.

non Latescunt in ventrem napi C. 4, 40, 44.

Latifundii divites V. 4, 46, 4. *not.*

Latinae consuetudini tradidit C. 42 pr. 7.

Latius. Latii boves C. 6, 4, 2.

Latiae musae C. 4 pr. 30.

Latonia Phoebe C. 40, 288.

Latratur vasti canis C. 7, 42, 3.

Latrocinium concessum inter moenia et in ipso foro C. 4 pr. 9.

Latus, *cris.* lateris dolori aptum vinum Cat. 425. lateribus suis inimicus P. 4, 6, 7. *vid. not.* 3, 43, 2. iuxta latera fossarum C. 3, 43, 2. iuxta diversa latera fossarum dispositi lapides 3, 45, 3. *Add.* 3, 43, 44.

Latus, *a, um.* latus pedum duorum C. 5, 7, 48. duobus pedibus P. Ian. 40, 2. latos viros exigunt vineae C. 4, 9, 4. — Lata sarmenta *vitiosa et resecauda*, *not.* ad P. F. 42, 2. Latiores herbae et solidae e prato extirpandae P. S. 40, 2. cum lata (purpura) V. 3, 47, 40. *not.*

non nisi Lavatas oves emi oportet C. 7, 3, 2.

Laudabiliter *nota* librariorum scriptorum *not.* ad V. 4, 59, 2.

Laudatus amplissime Cat. pr. 2.

Laus. laudes dicite Fortunae C. 40, 346.

Lavinenses Albam condiderunt V. 2, 4, 48.

Lavinii sus xxx porcos peperit V. 2, 4, 48.

Lavo. lavis *pro* lavas V. 2, 44, 2. 2, 49, 4. lavito Cat. 25, 65, 4. 96, 4.

Laurens ager Q. Hortensii V. 3, 43, 2.

Laureus. laurea folia Cat. 76, 3. pira C. 42, 40, 4.

Laurinum oleum P. Ian. 49.

Laurus ut propagetur Cat. 433, 2. trium generum Cat. 8, 2. 433, 2. lauri semina P. F. 23, 2. lauri baccarum oleo faciendo P. O. 40, 2. lauro substrato, de foliis P. N. 22, 4. *lauri folia mustaceo subiciuntur et cortex cerasus virgae laureae mustacei materiae adiicitur* Cat. 424. laurus ad pedamen vinearum C. 4, 26, 4. lauri frons in pabulo bouum. C. 6, 3 et 44, 2, 99. *not.*

Lexus. Laza rura, non conita ruralis C. 7, 42, 40. iugario ministeria C. 4, 6, 6.

Δίξιος quid? ad Pall. p. 483.

Lectio lapidum C. 2, 2, 42.

Lectus. lecti loris subtent Cat. 40, 5. retibus an restibus? Cat. 25.

Legaria Gallicani quidam vocant legumina V. 4, 32, 2.

Legitima satio P. N. 4, 4.

Legio. legere oleam Cat. 3, 2, 44, 2.

Leguli olearum Cat. 64, 4, 44, 3.

Legumina unde dicta V. 4, 23, 2, 4, 32, 2. quae eorum genera C. 2, 7. quae arvis noceant, quae prosint C. 2, 44. ubi serenda V. 4, 23, 2. add. C. 2, 40, 4. florere et grandescere quando soleant P. Mai. 4, 4. diu servari ut possint V. 4, 58. Cat. 446. Col. 44, 40, 46. Oleo perfriatam lentim servat Cato c. 446. Philo in *Mechan. Veter.* p. 86. ad obsequium usus servare docet legumina: ἀραχούς μέλιστα μὲν παρωσμένους, εἰ δὲ μὴ, ἄλλους ἐν ἀμέργῃ παρωσμένους. οὕτω γὰρ ἀσχηπτὰ γίνονται.

Lemniscos inducis Veg. 3, 44, 2. linamentum in oblongum convolutum, imponendum in vulnera. ein Meissel, eine Wicke. add. Veg. 3, 48, 6 et 44, 5, 47, 2. Gesn.

Lenaeus pater C. 40, 430.

Lenas s. Laenas V. 2, 44, 42.

Lenis brassica Cat. 457, 2.

Lenito fervore V. 2, 4, 6.

Lenx Alexandrina Veg. Lentis satio C. 2, 40, 45. lentim Cat. 35, 4, 446. Hinc Alexandrinos φακίλους vocat aliquis ap. Athen. IV. p. 158. ab eis multo lentum. φακούς καὶ ἄλας, πίνθημα νομίζουσι Ρωμαῖοι καὶ προτίθενται τοῖς νέκυσσι. Plutarch. Crassi c. 19. ubi Appianus habet μάζαν pro ἄλας. Lustrali aquae ἄλας et φακούς addit Menander in *Fragm. Cleric.* p.

420. — lentis quae supra aquam nantant Veg. 5, 48. *Nostri Meer-Linsen.* Gesner.

Lentescit in aqua C. 2, 44, 42. salix obruta C. 44, 2, 92.

Lenticulae satio et cultura P. F. 4. servandi ratio P. Iun. 3, 4.

Lentiscinum oleum P. Iun. 20. not. *Et cum adipe nulla solo ungebantur Balearidum insularum incolae, narrante Diodoro 5, 47, sed terebinthinum nominat auctor Mirab. Auscult.* c. 89.

in Lentisco contusae oleae conduntur, Cat. 7, 4. V. 4, 60. lentisci taleae ad tineas C. 5, 40, 9. cacumina haedis praebenda P. N. 43, 8.

Lentorem malgmatibus habere C. 6, 47, 5. lentore misso facilius resolvitur C. 42, 23, 4.

Lentus. lentissimum vinculum C. 4, 31, 4.

Leo planta C. 40, 98 et 260. not.

Leoninus cuneus P. F. 47, 2. ex osse leonis. leonina adeps Veg. 6, 22, 2.

Lepidū satio et cultura C. 44, 3, 46 et 44. silvestris herba C. 42, 8, 3. cum lacte conditum facit oxygala. Hinc Dioscor. 2, 205. βοτάνιον ταριχυνόμενον εἰς ἄλμας μετὰ γάλακτος. quae pessime vertuntur: quae muria cum lacte conditur: Debebat: quae inter salgama cum lacte conditur: τὸ δὲ γάλακτος λεπίδιον Dioscor. 4, 465. add. C. 40, 425.

Lepinus mons C. 40, 434.

Lepis, idis Veg. 6, 27, 5. renituta etiam Veg. 6, 28, 8 et 9. squama aeris, de cuius usu medico et ad hanc rem apto Dioscor. 5, 89. Gesner.

Leporarium a parte quadam appellatum V. 3, 42, 4. 3, 4, 2 pr. 5.

Λίπορας, lepus V. 3, 42, 6.

Lepus. de hoc animali V. 3, 42. int. de tribus leporis speciebus ad Var-

ronem *Comment. p. 557.* de albis leporibus addo locum Pausaniae 8. c. 17. τὸ μὲν Ἀθηνῶν θρόνον οἱ λαοὶ εἰσι λελυτοί.

Lernaei brachia cancri C. 10, 313.

Lethaestyrannus. Pluto C. 10, 274.

Lethargicum iumeotum Veg. 5, 47, 1.

Letifer morbus huic generi C. 7, 12, 14.

Levato tectorio cubilia h. e. polita V. 3, 6, 4.

Leucoia candida C. 10, 97 et 9, 4, 4.

Levigata albario opere P. 1, 58, 2. levigatis parietibus P. 1, 24, 1. C. 8, 8, 4. — levigatus, contusus, comminutus C. 6, 16, 2. 6, 47, 3. levigata cum vino galla C. 7, 5, 12. in unum C. 9, 13, 5. simul omnia levigata P. Mart. 15, 1.

Levigat sentes insitio P. ins. 84. h. e. facit ut spinas et oculos amittant.

levigare parietes tectorio V. 3, 11, 3. levigari opere tectorio C. 9, 7, 1.

— iterando minuire. levigare ossulas oleo adperso P. 1, 29, 4. diligenter contrita levigantur C. 12, 41, 3. Ita Gr. λεγαιεν saepe apud Aetium de terendis medicamentis: ita συλλεγαιεν Geop. 17, 6. et λαός significat tritum, ut de radicibus graminis s. agrostis Diosc. 4, 30. ἡ βίβλα καταλεγομένη λαίχ (levigata) τραύματα καλλῆ. Sic Plin. 33, 7. s. 42. qui minium polium in officinis, faciem laxis vesicis illigant, ne in respirando perniciolem pulverem trahant, et tamen ut per illas spectent. Gesner.

Levis brassica Cat. 157, 1. plagae leves fiunt C. Arb. 10, 1. leve per pluvias frequentes mustum, dilutum P. O. 14, 4. — leviora loca oppon. gravioribus V. 1, 4, 4. conf. 1, 6, 3.

Leviticum vox ex Ligustico corrupta; cui substitunt officinae, et Veg.

5, 54, 2. vid. Libysticum. Gesner..

Leviter Cat. 112, 2.

Levo, as pr. corr. levat se apia sublimius C. 9, 12, 1. levaodae mares h. e. pastu reficiendae V. 2, 5, 16. — aufiro. levare corticem scalpro P. Iun. 5, 3. terram ab extremis radicibus P. F. 25, 6. mustum ex lacu P. O. 17, 1. vid. no. ad C. 3, 21, 5.

Levo pr. prod. levigo. levare plagam ferro C. Arb. 8, 2. 26, 4. levitur fates plagae C. 5, 9, 3. 5, 11, 7. Arb. 26, 6.

Lex, formula contractus Cat. 14, 5, 145, 1. 146, 1. 147, 149, 1. 150. V. 2, 1, 16 et 2, 2, 5. — legem foecunditatis dicere eam C. 3, 8, 1. lege quadam divina et aeterna C. 4, 10, 3. — legibus iustis iuventutis operata mulier, menstruata C. 10, 360.

Lesipyretas Veg. 3, 36, 2.

Lesivum vid. Lixivium.

Libella fabrilis C. 3, 13, 12. ad libellam aequus locus V. 1, 6, 6.

Liber et Ceres, Dii rusticis V. 1, 1, 5. Libero patri cur immoletur hirci V. 1, 2, 19. Libero favente C. 3, 24, 3. Libero Liberaeque sacrificia in viodemia C. 12, 18, 4.

Liber, a. um. liberi pedes C. 8, 3, 3. im. Lichten. liberae putaminibus nutes P. Ian. 15, 19. — Liberi disciplinis excoleudi C. 4, 3, 2.

Liber, cortex, sese vertit Cat. 45, 3. not. arundiues aliquot liberis colligatae V. 1, 8, 4. librum remittit arbor C. 11, 2, 37 et 41. not. demittit ulmus C. 5, 6, 12. Liber salici detrahatur Cat. 33. — librum uxori feci de agricultura V. 2 pr. 6. liber falso nomine proditus C. 7, 5, 17.

Liberat haec res impensam terreni C. 3, 3, 11.

Libo, libandum praebere apibus C. 9, 13, 6. — libabimus de pluribus pauca Veg. 2, 34, 1.

Libidinosi pretia C. 10 pr. 2. ex *Codd.* ubi antea dapes.

Libida. libidinem concitant cibi C. 8, 11, 6. libidinis rixosae mas C. 8, 2, 14. — Si libido veniat nauseas Cat. 156, 4.

Libra pondo C. 12, 20, 5. — Libra pari est cum aequare maris C. 8, 17, 4. infra libram maris *ibid.* *vid.* Libella. *it.* Libro.

Librales ossae C. 6, 2, 7. P. Mar. 12, 3.

Libramentum aquae P. Aug. 9, 2. venturum C. 1, 5, 8.

Librarium foramen ferreum Cat. 21, 4. *vi. no.* in libraria frustra con- ciditur Cat. 12, 53, 4. — Librarius scriba libertus V. 3, 2, 14. librarii manus senior P. ins. pr. 4.

Libratum pari momento tempera- mentum C. 3, 12, 4.

Libratura cutis Veg. 2, 22, 2. *not.*

Libro. librare pavimentum Cat. 18, 7. *aequare planiciem.* cum sol parilus libraverit orbem horis C. 10, 42.

Libum uti fiat Cat. 75. liba abso- luta, et res divina parata V. 2, 8, 1.

ia Liburna mulieres robustae ac durae V. 2, 10, 8.

Liburnico simile ut fiat aleum P. N. 18.

Libya frumenti ferax C. 3, 8, 4. in Libya Hesperides V. 2, 1, 6.

Libyca ramis, *Punicis* P. ins. 71. Libycae vites C. 3, 2, 1. *sci* C. 5, 10, 11 *eisdem* *videntur.*

Libysae C. 10, 418.

Libysticum Veg. 5, 51, 2. *quod et* Ligusticum. *Sed λιβυστίνος etiam Galeno herba, quae panaces alias vocatur, Siler montanum Dodonaeo, a Levatico vulgari, Gall. Liveche, Liebstöckel, quod illi substituant offi- cinae, dixerunt.* Gesner.

Licet videre V. 2, 10, 1. videri V. 1, 6, 2. liceto Cat. 83.

Liciniana olea Cat. 6, 2. C. 5, 8, 3. Arb. 17, 3. iugera C. 1, 3, 10.

Licina olea C. 5, 8, 4. 12, 49, 3. 12, 52, 1. P. F. 18, 4. *Liciniam oleum putat esse, quae hodie in agro Venetorum laurina vocatur, Grimaldi Me- mor. sull' antien frantoio p. 60. nullo addito argumento.*

Licinium Veg. 3, 22, 2. 3, 48, 6. Factum licinium ex decem filis ad- fert Rhodius de Acla Celsi p. 141. ex *Albuenis Chirurg.* P. 2. c. 64. Gesner.

C. Licinius Stolo collocutor, et alius Trib. pl. V. 1, 2, 9. hic sua lege dominatus C. 1, 3, 11. — Lici- nius Murena unde dictus C. 8, 16, 5. — Nerva praetor in Macedonia, V. 2, 4, 1.

Lienes turgent Cat. 157, 7.

Lienosi boves Veg. 5, 27.

Ligamine papyri inhibetur C. 6, 6, 4. ligamina vitium C. 11, 2, 92. her- barum et fasciculi C. 12, 8, 1.

Ligatura in vitibus locum mutare debet P. 1, 6, 11.

Ligatae et palatae vineae C. 11, 2, 11. — Ligati sunt armi bovis, *duri*, *rigidi* Veg. 5, 43, 1.

Ligna domini Cat. 55. ne fumosa sint, et bene ardeant Cat. 130. picata C. 11, 2, 71. lignorum repositio P. 1, 32. ligum Gallicum P. 1, 13, 1. *not.*

Ligula cumulata salis C. 12, 21, 2. *ita* Cochlear. — ligula purgandus fructus musteus, *de melle* C. 9, 15, 13. *vid.* Lingula.

Liguriae armenta C. 3, 8, 3. in Liguria conficitur pis Nemeturica C. 12, 21, 1.

Liguriunt muscae V. 3, 16, 6. *vi. not.*

Liguscus pro Ligustica ad V. 1.

48, 6. *It. MS.* V. 2, 5, 9 et 3, 9, 47.

Ligustici uncia C. 42, 57, 5. *vid.* Libysticum. Ita eodem saepe scribitur quae proprie Ἀρυστικόν dicitur i. e. herba Ligustica. Cf. Heyne ad Virgil. T. III. p. 114. Levisticum. Ligusticus ager montanus V. 4, 48, 6.

Ligustro nigrum C. 40, 300. cyprum esse putat, ut ligustrum album convolvulum sepium Bodaeus ad Theophrastum p. 63.

Lilieta nova formare P. F. 21, 3.

Liliorum satio P. F. 21, 3. V. 4, 35.

Limax implicitus conchae C. 40, 324. ne hortos infestet P. 4, 33, 2. limacis os Veg. 2. 34. 2. *id. not.* Graecam originem docet Glossa Hesychii Λιμάδες, ὅντι δὲ καὶ ζῶον ὁμοίον κοχλῆϊ, ὃ καλεῖται Ἀσίμα. ubi corrige Λιμάδες — λιμάξ. Apud Hippocratem saepiuscule est λιμαξώτερος. de regione aut solo humido.

Limbus xii signorum, Zodiacus V. 2, 3, 2.

Limes. Limites lutosi, vias V. 2, 4, 8. *not.* adverso limite C. 40, 92. *not.* novos limites C. 4, 8, 7. *not.*

Limitatio terrae vinealis erat C. 3, 12, 4.

Limite limitare questionem V. 2, 2, 4.

Limosa aqua P. Aug. 9, 2. regio C. 8, 46, 7.

Limpidus *vid.* Lymp.

Limus dysentericae passionis P. F. 31, 2. *forte intelligit ζύσματτα, δυνισταμένη διαχωρήματα Hippocratis, quae Celso sunt strigmenta.*

Linamenta pice imbuta C. 6, 14. ale atque aceto C. 6, 12, 2. Veg. 4, 8, 4. *alibi stuppas et linteola dicit.*

Linea h. e. funiculus a lino tortus, V. 4, 23, 6. C. 3, 43, 10 et 43, 3, 15, 4. linea longa ligatus pes gallinae C. 8, 44, 13. Sic graece λινέα et

λινάα dicuntur a Bitone mechanoleg Mathem. Veter. p. 412. et alibi. — In eadem linea, perpendiculari C. 5, 6, 42 et 46.

Lineare materiam Cat. 44, 3. *not.*

Lingua bubula Cat. 40, 4. lingua se deterget hos C. 6, 6, 4. linguae color in aristibus spectatur ob sobolem V. 2, 2, 4. *not.* P. Jul. 4, 2. Addo auctoritatem Diogenis Apolloniatae physici apud Theophrastum de sensibus p. 30. *ed. Stephani:* δὲ lingua: καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τὰ γράμματα μνύειν. ὁπόσκι γὰρ ἂν ἦ καὶ ὁμοίαι τσαῦτα ἔμμεναι. vitiosa incrementa in pecore ut curanda C. 6, 8.

Lingula turellarii Cat. 48, 2. ut facienda Cat. 49, 2. *add.* Cat. 84, 2. lingulae edolatae C. 8, 44, 4. nostris Zapfen. Gesner.

Limimentum doli P. O. 44, 46.

Linin. linibis vas, lines P. F. 34, 4. linunt pomum ereta figulari C. 42, 44, 7. calcem latebris vermium P. Mar. 40, 29. linire C. 4, 24, 6. pice C. 6, 26, 4. linuntur adipe C. 6, 30, 3. linendae aures C. 7, 43, 4. P. *Burmianus ad Quinetil. dect.* 43, 5. p. 277. *verbum linire nos inferioris aevi et indoctis librariorum calamus debere putat, legendumque ubique linere. idem videtur Oudendorpio ad Sueton. Oth. extr. Sed vid. Allinio. Gesner.*

Linn. Linunt C. 42, 46, 5. luerunt gummi C. 42, 50, 42. gypso linito C. 42, 46, 4. lueris Cat. 69, 2.

Lintres Cat. 44, 5. *not vindemiae usus, alias navis apud Festum, a similitudine nomen habent. Tur.* 7, 23.

Lium agris noxium; et quemodum serendum C. 2, 10, 17. lina exilia laudantur P. F. 22. *add.* P. O. 2. Linum exile Amorginum fuit, unde Amorginae vestes. Hinc Ἰλιος ἀμорг-

vis Aristophanis Lysistr. 738. Cf. Pollux 7. sect. 74. *Sudas* in *Apopyia*.

Lipare, Veg. 3, 44, 6, 3, 60, 2 et 5, 5, 4, 6, 28, 43 et 44. *λίπαρον* intellig. *ἐμπλαστός*. *lenis* vocat *Celaus* 5, 49, 25. *sunt enim ἀλίστανα* quoque, de quibus idem *Celaus* 5, 49. pr. Recte igitur *Ruellius* *Lipara* posuit aliquoties *Hippiat.* 2, 422: Gesner.

Liquamen de piris P. F. 25, 42. *liquamina dulcia* C. 9, 44, 47. Apud Veget. 5, 67, 4. *liquamen est garum*. Ita et alibi idem. pro *amurca* Col. 42, 47, 41. not.

Liquamentum Veg. 5, 94, 5.

Liquatus per colum C. 42, 38, 7.

Liquatum acetum C. 42, 47, 2.

Liquentium maxime alibile lac V. 2, 44, 4.

Liquescere C. 42, 28, 3. ubi antea *quiescere erat, id est liquidum fieri*.

Liquidum et sine faece vinum C. 42, 38, 4.

Liquiritiae unc. 4. Veg. 6, 9, 6.

Liquo, *liquatur* mel et vinum qualo vel sacco C. 9, 45, 42.

Liquor ovorum albus C. 6, 38, 2.

Lira in agro C. 2, 4, 8 et 44. vid. not. in hortis quae C. 44, 3, 24. in *liram* redigi C. 2, 4, 8. *lirae* patentes C. 2, 8, 3. unde Varro de L. L. male deducit *delirare*, cum sit ex graeco ἀποληρεῖν, παραληρεῖν. Illo utitur Polyb. 33, 42.

Liratum seri C. 44, 3, 20.

Lirare quid? V. 2, 4, 2. *lirantur* lugera C. 44, 2, 47.

Lis pro mercede reposita C. 4, 7, 4. *litem* diducere, *dirimere*, C. 3, 43, 42.

sine *Literis* idoneus non est magister pastorum V. 2, 40, 40.

Δίδως χυτή quid? ad Pallad. P. 483.

Lithostrota pavimenta V. 3, 4, 40. 3, 2, 4.

Litus et ripa synonyma C. 4, 5, 5.

Livia ficus C. 40, 444. *Eadem*.

Livianae fici C. 5, 40, 44.

Lixivius vel *lixivus* videtur nomen adiectivum fuisse initio sub quo aqua mustum, oleum posset intelligi. *Lixivia* cineris samentis, it. e fabae culmis esustis C. 42, 46, 4. cineris *lixiviae* congius C. 42, 22, 4. *lixivia* eluantur vasa C. 42, 50, 44. *lixivia* vet. ed. *Sylla*. *lixiviam* eliquato C. 42, 22, 4. quasi *lixivum* defluens oleum C. 42, 50; 41. al. *lixivium*. *lixivum* oleum Veg. 5, 42. *lixivio* maceranda semina P. N. 7, 43. *lixibo* al. add. P. Ian. 45, 48. *lixivium* an *lixivum* mustum Cat. 23, 2. C. 42, 27 et 36. *Plin.* 44, 7 et 9 s. 9 et 44 *protropum*, οἶνος πρὸτρυπος observante Rhodio ad Scribo. c. 74. p. 437. Gesner: cui in *Thes. L. L.* cognatum vocabulum visum est cum *liquore* et *liquare*. Quin *lix* antiquum fons est, unde derivantur *licis*, *licidus*, *licor*, *liceo* quae forma mutata usurpantur *liquidus*, *liquor*, *liqueo*. Est igitur *lixivus* idem qui *liquidus* et *destillans*. Codices antiquissimos et probatissimos *licidus* dare testantur *Observ. Misc. Belg.* Vol. IV. p. 294.

Locatio fundi frequens, *malum* C. 4, 7, 3.

Loculamentum novum apibus praeparare C. 9, 42, 2. *loculamenta* nidis faciendis C. 8, 8, 3. 8, 9, 3. *dentium* *gingivae* Veg. 3, 32.

Locularis resina P. F. 25, 23. vid. not.

Loculatae arculae, *piscinae* V. 3, 47, 4.

Loculi, *ares* *loquata* P. Mar. 40, 35. *niarmore*, lapide, ligno, facti, unde equi hordeum edunt Veg. 2, 28, 4.

Locupletari celeriter ut possis C. 6 pr. 4.

Locus crassus, 'nebulosus Cal. 6, 5. loco natus pampinus *ist.* 'bono C. 5, 6, 34 *bis.* loca aestivosa C. 5, 8, 5. — naturalia C. 8, 7, 2. genitalia C. 7, 3, 16. 7, 7, 4. seminae C. 6, 27, 10. — Loci mulieris virosi na fiant C. 157, 11.

Locustae cibandis pullis utiles C. 8, 11, 15. P. 1, 28, 5, 1, 29, 2. ut propulsentur P. 1, 35, 12.

Loliacia farina V. 3, 9, 20.

Loliarium cribrum C. 8, 5, 16.

Lomentum ex faba etc. P. O. 14, 9. fabae Veg. 2, 28, 19. subtilissimo lomento, *farina fabacea* Veg. 5, 62. *add.* 3, 57, 2, 6, 8, 4. ex graeco ad *Pallad.* p. 185.

Londutis Veg. 6, 16, 2. not.

Longanon iotestinum per quod steruus egeritur Veg. 2, 14, 1, 2, 21, 2, 22, 1, 2, 24, 1. *ref.* longanonem porci pinguis salum 2, 28, 17, 6, 8, 1. *Apicio* longanones porcini *fursi* 4, 2. *Caelius Aurel. Acut.* 3, 22. *coli atque sessionis sive longanonis, ut nos appellamus.*

Longe. longius meare C. 9, 8, 9.

Longicia Veg. 6, 2, 2.

Longinqui fundi C. 1, 7, 6. longinquae regionis pascua C. 7, 3, 13. longinqua rura C. 1, 1, 20. pascua C. 6, 27, 8. expectare longinquum est P. 3, 25, 2.

Longuriis intericere inter equas a praesepibus V. 2, 7, 10. *huc trahit H. Stephanus cum aliis glossam Hesychii κολοιδρον ξύλον, μάχης ποιοῦν τῶν ἐπιστραφεμένων, a κολοίς, tumultus, et δόρυ.* Longuriis per foramina palorum traiecit V. 1, 14, 2. falces praescutae insertae affixaeque longuriis *Caesari de Bello Gallico libro 3.* quas alii *δορυδρέπανα* Philostratus Icon. 1, 19. *δρέπανα ἐπὶ δοράτων* vocat.

Longus pedum sex C. 5, 6, 18.

longas tribus pedibus P. Ian. 10, 3. P. 1, 40, 3. P. F. 6. longa vitis C. 3, 2, 25.

Loquuntur historiae C. 1, 4, 2.

Lora *quid et unde dicta* V. 1, 54, 1. optima ut fiat C. 12, 40. *de lorae generibus et usu Lindanus Sci. med.* 10, 199 sq. Gesner. Hesychio *κυνόπισμα τὸ ἀπὸ στιμυλίων ποτόν. Κύπριοι. Idem Λάκυρος στιμυλίας οἶνος.*

Lorea pro lora Ca. 25.

Lorei funes Ca. 3, 5, 12, 63, 135

5. lorea retinacula Ca. 63.

Loricare solum granarii opere tectorio V. 1, 57, 1.

Lorum, lora Ca. 135, 5.

Lotium eius qui brassicam esitaris quas vires accipiat Ca. 137, 10. facere Ca. 127, 1. 156, 1. difficilium si transeat, quo vino ciendum Ca. 122. ai aegre eat, et subtiliam sit Ca. 156, 7. suillum Ca. 7, 3. per anum emittit Veg. 2, 18, 2. lotii vapor salutaris Veg. 3, 28, 5, 5, 6, 2.

Lotos C. 7, 9, 6. loti Phrygiae C. 10, 258. not. Lotus C. 7, 9, 6. est siliqua graeca *Plinii, fructus cerasi. Vide notam.* Celtis occidentalis in *Gallica Provincia Fabrecoulies in Ruscinonensi agro Adonier, in Languedocia Fanabreque vel Fenabreque, in reliqua Gallia Micocoulier audit, Zurgelbaum, Nestelbaum; unde Galli furcillus tridentes faciunt, quibus culmos confractos a granis separent, qui frumenta bobus equisque exterunt, teste Gallo Du-Hamel de caedenda materie T. I. p. 150. Extat etiam Io. Hermannii, Argentoratensis Professoris, annotatio de loto Polybii, adiecta Polybio Schweighauseriano.*

Lucanum vinum Ca. 6, 5. V. 1, 25.

Lucernae craticulae Ca. 13, 1. in quibus ligna ardentia conieciuntur,

quales etiam hodieum ad aedes videmus pensiles. SCHROTT. Mihi videbatur iterum locum inspicienti, legendum lacernas. Gessner.

Lucidare, lucidatio ad Pall. p. 20.

Q. Lucienus collocutor V. 2, 5, 4 et 18. 2, 7, 1. ubi Cod. Polit. Lucinius habet.

Lucifer eo remeat orta C. 10, 291. interdiu, nocte Hesperus in ornithone Varronis 3, 5, 17.

Lucifugae blattae C. 9, 7, 5.

Luciliano caractere libelli V. 3, 2, 17.

C. Luciliū Hipri mentio V. 2, 4, 1.

Lucrifecerunt hoc nomen V. 3, 4, 1.

sine Luctamine alterius generis vicia melius servat saporis P. P. 9, 13.

Lucubratione per hienem quasi facienda Ca. 37, 3. C. 4, 2, 12. 11, 2, 90 it. 91 et 92.

Luculli Cato tutor V. 3, 2, 17. C. 8, 16, 5. villa V. 1, 2, 10. pessimo publico aedificata V. 1, 13, 7. C. 1, 4, 6. avisium in Tusculano 3, 4, 3. piscinae V. 3, 2, 17. Lucullorum piscinae V. 3, 3, 10. M. et L. Luculli piscinae V. 3, 17, 8 et 9. Cf. *Addenda ad h. l. post Palladium* p. 346. *Bauium* L. Luculli memorat *Plutarchus* in *Mario* c. 34 καὶ γὰρ ἦς ἐκτὶ (ἐν Βαίαις) περὶ Μεσσηνίου τοῦ Μαρίας πολυτελὲς οἶκον, τρυφὰς ἔχοντα καὶ διαίτας ἀγλαυτέρας ἢ κατ' ἄνδρα — ταύτην λέγεται μυριάδων ἐπὶ τὰ ἡμέσους Κορινθία πρὸς δαί. χρόνου διοῦ πανν πολλὰν διαγενομένην Λευκίης Αὐτοκλίου ὠνεῖται μυριάδων πεντήκοντα καὶ διακοσίων οὕτω ταχέως ἀνέδρομεν ἢ πολυτελείαι καὶ τοσαύτην ἐπίδοσιν τὰ πράγματα πρὸς τρυφὴν εἶλθεν.

Lucus ut conlucetur C. 139.

Ludimorum insulae V. 3, 17, 4.

Ludo. ne ludet vena, forte ne eludnt Veg. 3, 40, 1.

Lumbrici medicina suisbus C. 7, 9, 7. — vino quo pellantur Ca. 126. pecus si vixent C. 6, 25, 6. 30, 9. add. Veg. 2, 16 it. 17 et 24.

Lumbus a lumbis in vite habentur optima semina C. Arb. 3, 1.

Lumen h. e. pupilla s. potius humor crystallinus Veg. 3, 16, 5. — lumen animi C. 1 pr. 23. fluenta lumina calthae C. 10, 97. lolii gemmantia C. 10, 258.

Lumina et luminaria Ca. 14. not.

Luna ailesti Ca. 29, 50, 1. C. 2, 10, 11. dimidiata Ca. 37, 3. extrema et prima, ἐν καὶ ὑψὶ V. 1, 37, 1. procedit, crescit P. Iul. 3. minivente P. Iul. 3. P. F. 24, 4. ab luna exorta ad novam V. 3, 17, 9. quadripartita V. 1, 37, 2. quarta decima adhuc crescente totius C. 2, 16, 10. quinta decima C. 2, 16, 10. xxv C. 2, 11, 7. trigesima, quae est fere nova C. 8, 14, 12. — *Lunae observatio generalis* V. 1, 37. it. 1, 7, 2 et 4. speciatim in atercorandis agris luna decrescente C. 2, 5, 1. 2, 16, 1. P. S. 1, 2. item hortia P. S. 13, 1. et oleis P. F. 20, 2. pratis autem, crescente C. 2, 15, 9. 2, 18, 2. add. P. F. 2. et P. S. 9, 2. in agris extirpandis C. 11, 2, 52. P. Iul. 1, 4. in serendo P. 1, 8, 12, 1, 34, 8. Iente C. 2, 10, 15. P. F. 4. vicia C. 2, 14, 7. P. Iul. 6. faba C. 2, 10, 10. P. N. 1, 3. allio et ulpico C. 11, 3, 22. P. N. 6, 2. in cepia P. F. 24, 4. in carduis P. Mar. 9, 2. in insereendis arboribus C. Arb. 26, 2. C. 5, 11, 2. P. F. 17, 4. seminibus vitium pungendis C. Arb. 3, 3. in faba vellenda et condenda C. 2, 10, 12. legendis uvis ollaribus C. 12, 43, 2 et 9. malis citreis P. Mar. 10, 13. cydoniis C. 12, 45, 2. piria con-

dendis P. F. 25, 8. *sapa coquenda* C. 12, 19, 3. in lignis ad aedificia succidenda C. 14, 2, 11. *s. caedenda materia ad fabricam* P. Ian. 22. P. N. 15, 1. *conf.* Plin. 16, 39 s. 74. in remedio vitium contra sorices C. Arb. 15, 1. *ne remedium (arboris) luna deprehendant* P. O. 12, 8. In ovis *supponeodis* C. 8, 5, 9, 8, 14, 41. *gallinis saginandis* C. 8, 7, 4 *et* 5. *castrandis vitulis* 6, 26, 2. Mai. 7, 4. *salsura carnis* C. 12, 53, 3. Luna *pleoa turgescut maria* P. D. 6, 1. *decescente luoa capillum tondens calvus fieri metuit* V. 1, 37, 2.

Luoaes dies ut divisi V. 1, 37, 1. *lunari ratione corrumpunt animalia, tanquam essent lunatica* Veg. 5, 32, 1.

Lunaticus oculus quis? Veg. 3, 48, 1.

Lunatum ferramentum C. 12, 54, 1. *luoatis cornibus* P. Mar. 11, 2.

Lupa, nomen canis C. 7, 12, 13.

Lupercus C. 10, 191.

Lupinarium labrum Ca. 10, 4, 11, 4.

Lupini laus ad agros C. 2, 10, 1 sq. *satio* Ca. 34, 2. P. S. 5 et 9. *stercoris vicem supplet* C. 2, 16, 5, 11, 2, 44. P. Mai. 3, 2. Aug. 2. *agros ut foecundos et steriles reddat* P. 1, 6, 44. *Lupinum herbas perimit* C. 2, 12, 5. *add.* P. Leo. 9, 2. *quando colligatur et quomodo servetur* P. Iun. 3, *lupini amari aqua adv. locustas* P. 1, 85, 12. — *Lupino madido sociata radix* C. 10, 115. *h. e. lupulo, ut vult Baccius de vinis L. 7. indice Ruterhusio. Gesner. falso!*

Lupinus, a, um. lupioi morsus vulnus Veg. 4, 11, 1.

Lupus. lupi morsu C. 6, 13, 1. — *lupus piscis rapax, varius et sine macula* C. 9, 17, 8. *fluvialis fastiditus* V. 3, 3, 9. C. 8, 16, 4. — *Lupi, serrae manubriatae* P. 1, 43, 2.

Lurco Aufidius V. 3, 6, 1.

Lurida rana V. 1, 2, 26. i. e. *bufo brassica* C. 10, 325.

prope Lusitaniam in Hispania V. 1, 16, 2, 2, 1, 19.

Lustratio populi Ro. V. 2, 1, 10, C. 2, 12, 5.

Lustro lustratur ager Ca. 141, 1. *animal suffumigato* Veg. 6, 12, 1. *lustravit gradieos* C. 10, 363.

Lustrum. lustris facieodi ergo Ca. 141, 3. — *lustra in quibus voluntatur sues* V. 2, 4, 8.

Lusus causa emittuntur catuli C. 7, 12, 12.

Lutameuta ne se sciodant Ca. 128.

Luteolae olivae C. 12, 47, 9. *violae* C. 9, 4, 4. *sed potest etiam ad rosas referri.*

Lutescuot limo coenoque lica C. 8, 17, 9.

Luteus frutex amelli C. 9, 13, 8.

Luto. lutare graecaria Ca. 92.

Lutum paleatum C. 12, 21, 2. 12, 43, 1. *Panicum* C. 9, 7, 4. *not.* 14, 3, 54. *not.* Ita *lutum* *πρὸς ὅτις* Hippocr. *Morb. III. p. 497. ed. Foesii.*

Lutuosos limites V. 11, 4, 8. *dant Edd. primae pro lutosos.*

Luxuria notatur V. 3, 2, 16, 3, 3, 10. C. 8, 8, 10, 8, 10, 6, 8, 16, 3.

Luxuriantes fronde vites P. N. 9.

Luxuriosa vitis C. 4, 21, 2.

Luxus, a, um. luxa ut saeuntur Ca. 157, 4, 160.

Lyaeus pater C. 10, 429.

in Lycaonia asini feni V. 2, 1, 5, 2, 6, 2.

Lycei opaci rura C. 10, 266. in *Lyceo platanus* V. 1, 37, 5.

Lycium, Veg. 3, 25, 2, 3, 60, 2, 3, 61, 2. *succus Lycii arboris s. pyxanthae: de quo Dioscorides* 1, 132. *Gesner.*

Lydiae fici V. 1, 41, 6. C. 5, 10, 11, 10, 118. *Luliv est* Macr. 2, 16.

In insula Paro σῦκα αἰπῶνα διὰ τὸ ἰσχυρῶδες dicta, ταυτὰ ὄντα τοῖς Ἀνδίοις apud Athenaeum III. p. 76. hinc apud Eustathium ad Homerum.

Lymphā invocatur V. 4, 4, 6.

Lymphido. ut interdum lymphidet oculum passio Veg. 3, 48, 1.

Lymphidum vinum (*ita scrib.* a lymphā) ea oustero P. O. 44, 42. rectius faeculento opponitur *ibid.* Sed limpidissimum habet Col. 42, 28, 3. si lymphidum videris collyrium Veg. 3, 43, 7. h. e. parum, nihil saniei habens. lymphidum vulnus Veg. 3, 22, 2. lymphidus mucus Veg. 3, 36, 4.

Lyra sidus, quod fidem nostri vocant V. 2, 5, 42.

Lysippus C. 4 pr. 34. Lysippi vestigium iu villa nullum V. 3, 2, 5.

M

Maellarius differt a lano V. 3, 2, 44. habent maellarii ornithones turdorum V. 3, 4, 2.

Macellum cetariorum V. 3, 47, 7. macelli annona V. 3, 2, 46.

Macer. macrae vineae C. 8, 1, 2. macrae boves facilius concipiunt V. 2, 5, 42. macerrimae stirpes C. 3, 10, 3. macerrimis vineis C. 8, 4, 2.

Macerescat bene Ca. 92.

Macerinae ut aedificentur Ca. 45. quatuor generum V. 4, 14, 4. maceris ultis septa V. 3, 5, 42. *Sunt a parietibus, qui sunt domus aut villae, diversi etiam ap. Ca. 44.*

Macero. macerare in aquam Ca. 456, 5. macerari arborem situ et veterino muscus C. 4, 22, 6. macerare lupinum, vimina, virgas C. 4, 6, 24. lacte semen C. 41, 3, 51. macerantur sole et pluvia scrobis C. Arb. 49, 4. macerari assiduo liquore C. 4, 6, 22.

Maescit ulca, quae vapulavit V.

4, 55, 1. maescunt apes propter laborem V. 3, 46, 20. maescentes boves melius concipere dicuntur V. 2, 4, 47. *add.* 2, 5, 42.

Macies soli C. 4, 4, 3. lapidosa aurosi pulveris P. 4, 5, 4. icinna corticis P. Mar. 40, 21. subita in pecore ut curetur C. 3, 4, 2. maciei remedium C. 6, 38, 3. ea macie exordium sumit omnis aegritudo Veg. 4, 4, 44.

Macilentum solum P. Mar. 40, 4.

Machina rustica C. 3, 43, 44. equabus ad coitum adigendis C. 6, 37, 40. iumentis curandis C. 6, 49. Veg. 3, 46.

Macrescit pecus C. 6, 3, 4. macrescunt animalia Veg. 4, 7, 2. macrescere facit volucres inclusas desiderium V. 3, 5, 3.

Macri campi V. 2. Praef. 6. Col. 7, 2, 4. *not.*

Macritas soli P. O. 4, 2.

Maetare Iovem Ca. 444, 2. *not.*

Maete hac illace dape pollicenda esto Ca. 432, 2. ferio esto Ca. 434, 3. hoc porco esto C. 439.

Maculis grandibus rete V. 3, 44, 3. C. 8, 45, 4.

Maculosus color equi C. 6, 37, 6. P. Mar. 43, 4.

Madefacere Col. 44, 4, 5, 6, 43. *not.*

Madeo, tempestiva madent persica C. 40, 444. *not.* et sequens madescere. Graeci similiter legumina coctu facilius ilicunt εἰ, ματτον, διαχτησαι, διαχτων, εἰδαχτων. Vide Theophrastum C. P. 4, 43 et 44.

Madescat celerius in coctura i. e. mollescat C. 44, 3, 23. madescit cucumis, mollescit C. 40, 398.

Maecandri more intercisa C. 8, 47, 44.

Maclis et facilis V. 3, 42, 3. *not.* de varietate scripturae dixit etiam

Morgagni Epist. de Sammonico, de natura animalis nihil decernens.

Maelium s. millus V. 2, 9, 15. not.

Maena arida Ca. 88, 2 et 23, 2. ubi antea Bennae. Salsamenta inter cibaria rusticae familiae memorat obiter Demosthenes contra Lacrit. p. 933. καὶ τὸ τάρχος ἀνδρώπῃ τοῖς γεωργῶν παρκομίζετο ἐν τῷ πλοῖν. ἐκ Παντιναπείων εἰς Θεοδοσίαν τοῖς ἐργάταις τοῖς περὶ τὴν γεωργίαν χρῆσθαι.

Maenialis pater C. 10, 429. Maelium Dryadum chori C. 10, 264.

Maenas vid. Menas.

Maeonius Deus, Homerus C. 4 pr. 30.

Maetidis Scythica stagna C. 8, 8, 40.

Magis sopitum cantibus C. 10, 367.

Maginium pro coriagine erat Veg. 4, 12, 1.

Magis ntilius P. Mar. 11, 7. C. 8, 5, 5.

Magister vocis C. 4 pr. 3 chori camentium C. 12, 2, 4. usus C. 10, 339. magistri rerum rusticarum C. 4, 28, 2. operum C. 1, 8, 17. iidem qui singulorum officiorum C. 1, 8, 11, 4, 9, 2, 11, 1, 27. operariorum C. 11, 1, 4. pecoris V. 2, 2, 20.

Magisterium docentis illuminat rectam viam C. 1, 1, 16. magisterio praeceptoris egere C. 4 pr. 20. in magisterio villici quid potissimum C. 11, 1, 7.

Magnitudine minor V. 3, 16, 19.

Magnae rei quantulumcunque adeptum esse, non minima est gloria C. 11, 1, 12. — magna vina conficies, P. O. 14, 7. ut minutum vinum ap. Plin. 2 Epist. 6.

Mayōdāpn C. 6, 17, 7. not.

Maiales V. 2, 4, 21, 2, 7, 15.

Maestas boum V. 2, 5, 4.

Mali descriptio et opera C. 11, 2, 39.

Maiorem trima ovem C. 7, 3, 7. maiores decem aonorum V. 2, 7, 1. quon xii annorum C. 6, 24, 1.

Malache C. 10, 247. malva.

Malagmatis more C. 6, 17, 3. lentorem habent C. 6, 17, 5. malagma crudum Veg. 3, 49, 2. — Malagma basilica Veg. 6, 20. lemma coctica Veg. 6, 28, 20. cruda Veg. 5, 19, 6, 17 et 23. eupressina Veg. 3, 48, 9. tetrapharmaci Veg. 5, 20. quae dicitur meliacinus Veg. 5, 20 malagmis Veg. 1, 28, 6. compositiones diversae sunt Veg. 6, 15, 17, 20, 21, 24, 25, 4, 28, 20 ad 23.

Malandria pustulae cervicem equorum infestantes Veg. 3, 42, 1. not. p. 57.

Male nata et malis locis nata P. F. 12, 2.

Male dicta in rutae satione P. Mar. 9, 13.

a Malrodo pastores V. 2, 2, 1.

Maleficiis ne operam det familia C. 11, 1, 27.

Maleficum animal, noxium V. 3, 7, 3, 3, 16, 7.

Malignitas naturalis C. 3, 10, 18.

Malini ligoi fumo C. 7, 8, 7. vid. not.

Malitia terrae salsae hibernis imbribus eluitur P. 1, 6, 16. arboris durante P. O. 8, 3. viae P. 1, 6, 8.

Malleatum spartum C. 12, 19, 4.

Malleolaris virga C. Arb. 3, 4.

Mallenhus qui et unde dictus C. 3, 6, 3. Gallis crochette vel crosse. qualis est unde legeodus C. 3, 6. quam longus C. 3, 19. ut resecandus C. 4, 11. ut demergendus C. 3, 18, 2. C. Arb. 3, 4. add. C. 3, 17, 3. malleolos deponere C. 3, 3, 12. pangere ibid ut transferendus C. 4, 15, 1. ut pampinandus C. 4, 6. malleo-

lum serere praestetne an vivradicem C. 3, 14, 2. *Italis* magliuolo aut rasolo.

Malleo cogitur ramus ad inferiora defigi P. Mar. 10, 1. — *Malleus generale nomen morborum septem* Veg. 1, 2, 1, 1, 5, 2, 1, 10, 1. morbus execrabilis 1, 17, 1. eius causae 1, 17, 4. etiam boum 3, 2, 1 sq. add. 3, 23, 2. *Malis, idis vocatur a Ruellio in versione Hippiatr. Gr. μάλαξ, ιούξ.*

Mallo eeparum Veg. 2, 55. Veg. 3, 60, 1. mallonem ipse interpretatur valamos siccos, unde fasces dependent. not.

Mallo, morbus pedum equi. Veg. 3, 48, 1.

Maltha calidaria et frigidaria ut fiat P. 4, 41. not frigidaria P. 17, 2. not.

Malvae satio et cultura P. F. 24, 9. Oct. 14, 3.

Malum. genera malorum celebra C. 12, 45, 5. *Occurrunt apud nostros et multis locis indicantur, Amerina, Caesiana, Citrea, Cotogna s. Cydonia, eaque* (C. 5, 10, 19.) *Struthes, Chrisomeliana, mustes: Matiana, Melimela, Orbiculata, Pelusiana, Persica, Praecoqua, Punica, Quiriniana, Scandiana, Sestiana vel Sestiana, Syriaca an Sirica? conferri potest enumeratio Macrobianae Saturni.* 2, 15. *πλατάνινα, platanina, ad Pallad.* Febr. 25, 17. quae in primis sint esquirenda C. 5, 10, 19. semeumslorum serito Cat. 48, 3. mala seramus P. F. 25, 13. add. C. Arb. 25. ut propagentur Cat. 133. ut innoxia seruentur Cat. 7, 3. V. 1, 50. C. 12, 44 sq. in sole ut siccetur C. 12, 11. ut coadiantur C. 12, 10, 2. 12, 45, 3. uvas halitu suo corrumpunt C. 12, 43, 8. *Vid. Μήλα s. Mela.* — Mala granata s. Punica ut serantur et colantur O. 5, 10, 15. Arb. 23.

P. Mar. 10, 1. ut sine granis nascentur P. F. nti magna fiant P. Mai. 6. Iun. 5. ut seruentur O. 12, 44. P. Mar. 10, 7. — Mala aurea Hesperidum, *μάλα s. oves* V. 2, 1, 6. — *Malum terrenum* Veg. 6, 13, 3. *quid? Plinius, Apuleius et Dioscorides ab Italis aristolochiam terrae malum appellari tradunt.*

Malus bifera V. 1, 7, 6. ut insestenda V. 1, 40, 6. P. inf. 78. Febr. 25, 13 seqq.

Mamilii an Manilii formula stipulandi capras V. 2, 3, 5. *vid. Cic. de Orat.* 1, 58. *extr. o. not. Gruteri.* actiones V. 2, 5, 11, 2, 7, 6.

Mammillae tenues fistulis impositae in fontibus salientibus V. 3, 14, 2.

Mammosae canes laudantur V. 2, 9, 5.

Mammulae pensiles sub rostris eeparum V. 2, 3, 2.

Mancipia ergastuli C. 4, 8, 16. qualia, qualesque, qui eis praesunt, esse debeant V. 1, 17, 3 sq. vilioribus pretiis venduntur, quam equi aut muli Veg. pr. 10. mancipiorum modus V. 1, 48, 6.

Mando tibi Msei, Cat. 144, 1. *Glossa vetus ad Persii Satir.* 2, 40. *ast ego nutriei non mando vota: Verbo usus est aruspico, cum eis dicitur: mando tibi, ut maximum Iovem audias, mandare posteritati* C. 6 pr. 6.

Mandere ex commodo C. 6, 2, 14. mandunt scrofae foetus suos C. 7, 11, 3.

Mandragorae semihominis C. 10, 20.

Manducato pane farcire V. 2, 7, 9.

Manduco pro edo passim Vegetius, e. g. 3, 6, 3. 5, 54, 1.

Mane obacuro C. 7, 12, 3. a pri-

mo mane C. 41, 4, 45. a mane et
vespere V. 3, 9, 10.

Mania boum morbus Veg. 4, 2,
49. ubi insania dedit.

Manicae de pellibus P. 4, 43, 4.
Has, et quae sunt.

Manicatae pelles C. 4, 8, 9 et 44,
4, 24. intelligit Rhodius ad Scribo. p.
53. eas chirothecas, quae nostri Muffe,
Germani ad superiorem Rhenum Da-
mubiumque Schlupfer, Belgae Mos-
fæ, Galli Moulles vocant. Gesner:
satis ridicula!

Manifestat A. e. docet P. O. 42, 5.

Manilius IC. an Manilius vid. ad
V. 2, 3, 5.

Manipuli da herba facti vehuntur
in villam V. 4, 49, 4. manipulos
obligare C. 41, 2, 40. vincire C. 2,
49, 2. Ovidius Remed. vers. 494, de-
sectas alligat herbas et tonsam raro
pectine verrit humum. nazosdeferre
manipulos C. 40, 345.

L. Manlii arbitratu Cat. 144. 2.

Manna croci Veg. 3, 39, 4, 5, 23,
42. 6, 43, 3. succari Veg. 5, 22, 4,
5, 27, 6. De hac videndus peculiaris
Salmasii libellus, vel hyle potius Ia-
trica: quae de altera croci manna
planc, quantum observo, tacet. Notior
est manna turis Veg. 5, 24, 3. i. e.
fragmina minora corticis ramentis
permista ut vult Gorræus. Multa
etiam de hac Salmas. l. c. Gesner.
manna croci est gratum xponóμυζον
ut ad Vegetium docui.

Mano. manans aqua C. 4, 5, 2.
manantia loca C. 2, 9, 13.

Mansiones aestivae P. 4, 9, 5. hi-
bernae, aestivae, vernaе, autumnale
P. 4, 42.

Mansueti arirtes feri C. 2, 7, 4.

Mansuescens silvestria transit. V.
2, 4, 4. vid. not.

Mansueti erunt V. 4, 20, 2.

Manubriatae ferrulae P. 4, 43, 2.

Manubria ferramentorum optima
C. 44, 2, 92. bidentum C. 5, 40, 6.
manubrii foramen P. F. 47, 8. cras-
situdine C. 5, 9, 2. P. Mar. 40, 4 et
42.

Manus utraque quantum gestabit
P. N. 22, 3. eine Gispel. ad manus
accedere consuescunt equuli V. 2, 7,
43. de manu dare C. 7, 9, 8. manu
pressus casens C. 7, 8, 7. manu da-
tur aqua C. 9, 5, 5. illata aqua C. 44,
3, 40. sata silva V. 3, 5, 42. — Ma-
nus fraxineae s. brachia p. ina. 60.

Marathritea vinum C. 42, 35.

Marcentia vino brachia C. 40, 428.

Marcescit languore capra C. 7, 7,

4.

L. Marcius praefectus fabrum V.
4, 2, 7.

Marenticae vites C. 3, 2, 24.

Margines lapidei in flumine V. 3,
5, 9. Masculino genere a Farrone
dicti marginem, annotavit Charisius
grammaticus p. 49.

Marini Caballiones, ungues, caudae,
uvae Veg. 4, 30, 2. atellae, pallae
Veg. 6, 42, 3. lactuca τισύμαλλος C.
6, 45, 2. forte pro transmarina, ut
passer marinus, et nostris Meer-Katze,
Meer-Fettich. etc. Gesner.

Mariscus ficos Ca. 8, 4. pingues
mariscus C. 40, 418. not. Apud Ma-
crobius Saturn. 2, c. 16. eadem esse
videtur Marsica. Vide etiam busy-
con.

Maritale coniugium C. 42 pr. 4.

Marito. se maritari velle ostendunt
canes, catulunt V. 2, 40, 11. Mari-
tari debet foemina C. 7, 3, 6. mari-
tantur singulis ternae gallinae C. 8,
2, 42. — maritare atumina C. 4,
22, 6. palum flagello seminis C. 4,
2, 4. maritantur vitibus ulmi C. 44,
2, 79. maritari arbores ut debeant C.
5, 6, 48. maritandae arbores C. 4,
4, 5.

Maritus, mariti gregum C. 7, 6, 4. — bene maritae arbores Ca. 32, 2. C. 11, 2, 32. maritum olivetum C. 3, 11, 3.

Marmalitis cassia Veg. 6, 13, 4. *videtur corrupta* ex Musylitis.

Marmor musto inditum Ca. 23, 3. — tuber durius in articulis equorum Veg. 3, 48, 1 et 9 *id.* 10.

Marmoratum opus tectorum V. 1, 57, 1. levissimum V. 3, 7, 3. marmorato factae camarae V. 1, 59, 2.

Marmoreo grano cooperitur tectura P. 1, 15.

Marra C. 10. 72 et 89. *Intramentum rusticum idem, quod ligo. Iuven.* 3, 314. ne marrae et sarcula desint. *Add. Plin.* 17, 21 et 18, 16. *Hesych.* μαρρόν ἱργαλείον σιδηροῦν. *Gallis etiam, Italia, et Hispanis vox hodieque frequentata. Scioerro.*

Marrubii succus C. 6, 13, 2. amarus latices C. 10, 356. vinum C. 12, 32. marrubium ferro aperta sana Veg. 4, 10, 3.

Marrucini pop. *Italiae* C. 19, 131.

Mars pater Ca. 141, 2. Silvanus Ca. 83.

Marsica cepa C. 12, 10, 1. faba C. 2, 9, 8. *vide in Faba.*

Marsupium exinaniant, implent V. 3, 17, 2.

Marsus, Marsi montes C. 6, 5, 3. L. Martius praefectus fabrum V. 1, 2, 7.

Martii mens. descriptio et opera C. 11, 2, 26.

in Martio campo villa V. 3, 2, 5.

Mas cum foemina cur coniunctus C. 12 pr. 1.

Masculus unus duabus foeminis sufficit P. 1, 29, 1. masculo uni tres foeminae sufficiunt P. 1, 30, 1.

Massae ferri ignitae C. 12, 5, 2. massa fici comminutae C. 12, 15, 4. de sub massa C. 12, 34.

Massicus ager C. 3, 8, 5.

Massulae e farina conspersa C. 12, 38, 2. massulis salis admistis C. 12, 48, 5.

Mastici optimi unciam P. O. 14, 3. ubi dedit mastichae.

Mastichino oleo imbuta P. Mar. 9, 3.

Mstella Ca. 10, 2, 11, 3.

Matellio Ca. 10, 2, 11, 3.

Mateola adigere Ca. 45, 2. 46, 2. *Aut fustem esse putat mateolam Turn.* 11. 13. *aut legendum materiola, h. e. ligneo fuste: certe intelligendam mateolam quasi materiola esset, quod posterius etiam probat in omissis Pomponii. Mateolam interpretatur Harduinus ad Plin.* 1. c. *manubrium bipalii.* Gesner. *Mihi non dubium est, ex malleolo, scripto malleolo, ortum esse vitium mateola. Huic enim unum res ipsa requirit. Maleolum vitis in Columella semper habent Editiones primae.*

Mater. ut matrem saliat, adigi non potest equus V. 2, 7. 9. — Matres mellis apes V. 2, 5, 5. — *vitis vel arbor, unde virga propagatur* C. 3, 17, 1. Arb. 7, 2 et 6 et al.

Materia, vel materies Ca. 17. effodienda quando Ca. 31, 2. 37, 4. quando caedenda C. 11, 2, 11. ad fabricam quando esedenda et quae P. Lan. 22. P. N. 15, 1. P. D. 2. — Materiae magis aptum quoddam genus surculorum C. Arb. 1, 1. ubi et ignis alimentum et aedificiorum materia comprehenditur. — *Materia in vite, quidquid ligneum est* C. 3, 17, 4. de materiae submittendae longitudine C. 4, 24, 19. materiis compluribus e singulis gemmis germinans vitis C. 3, 6, 2. materias plures an pauciores in vite submittas C. 3, 21, 7. materiarum modus in vite qui esse debeat C. 4, 24, 4. *add.* C. 4, 24,

44. Arb. 5, 4. P. Mal. 2, 4. — *Specia-
liter* genus palmis quod de novello
nascitur, et in tenero alligatum de-
pendet, materiam vocamus C. 5, 6,
35. — Materies generosa in equino
pecore C. 6, 27, 4. mularis, vulgaris,
ibid. quod ex vetere materie nascitur,
de ovibus C. 7, 3, 45. *Pro terra* Col.
3, 5, 2. *not.*

Materina Ca. 34, 2. *not.*

Matiana mala C. 5, 40, 49. 42,
45, 5.

Matricalis vena equi Veg. 4, 40,
7, *not.* p. 28, 4. 43, 2. *vid.* Matrix.

Matrix *pars qua matres fiunt*, ad
matricis dolorem medicamen Veg. 2,
47, 5. — Matrices *h. e. matres*, incun-
tur, *de ovibus* C. 7, 3, 42. P. N. 43,
2. boves V. 2, 5, 42. gallinae C. 8,
2, 6 et 8. 8, 44, 42. incubantes C. 8,
5, 44. — Matricis venae Veg. 6, 4.
etiam in spadonibus et admissurii
Veg. 6, 7, 2 et 3. de matrice detra-
hendus sanguis Veg. 4, 25, 4. 4, 46,
4. 2, 6, 2. 2, 27, 4. 2, 28, 25. 3, 6,
4. 3, 5, 3. 6, 3. 5, 30. 5, 74. *not.* p.
28 et 102. et *Addenda ad* 6, 4. *vid.*
Dematricare.

Matronalis labor C. 42 pr. 7. sedu-
litas C. 42 pr. 8.

Maturitas naturalis quae? C. 44,
2, 69. si legatur maturitas cum acer-
bitate, *maturae uvae cum acerbis* P. F.
9, 42. maturitatis serae fructus C. 3,
6, 3. maturitates seras expectare P.
F. 9, 42. maturitatem capere C. 4,
23, 4. suam habet muria C. 42, 6, 2.

Maturo *intransit*, ea quae aëro ma-
turant, praecoquis oppon. P. Mar.
40, 27. tardius maturant P. N. 7, 22.
olivae maturare muria P. N. 22, 2.
Sed vid. not.

Maturus. matura ovis C. 7, 3, 44,
et ἡρωδύροος. matura animalia Veg.
4, 22, 2. matura animalis sunt equi
adulti, maturi agni C. 44, 2, 44. *sub*

finem Ianuarii signantur, matura faba
serotinae opponitur C. 2, 40, 9; et
maturum foenum C. 7, 3, 24. corda.
is. matura satio C. 2, 40, 45. seriori.
εὐρόπος ὥπατος Dionysio Halic. 7. 4.
maturissimas ficus C. 42, 47, 2. ma-
turissima semina C. 44, 3, 5.

Matutinus dies C. 9, 45, 4. matuti-
num eligito a tempestatibus liberum
C. 6, 2, 3.

Maxillae equo si dolent C. 6, 30, 6.

Maxime pessima est C. 9, 3, 3.
vid. not.

Mazonomum V. 3, 4, 3.

Me pro mihi V. 3, 46, 2.

Meatus mictionis Veg. 5, 44, 40.

Mechanicum vocab. C. 3, 40, 2.

in Media boves perferi V. 2, 4, 5.

Medianus digitus Veg. 3, 40, 3.
not.

Medinastionis C. 4, 9, 3. 2, 43, 7.

Medica, herba, eius antio V. 4,
42. P. F. 7. laus C. 2, 44, 2. P.
Apr. 4.

in Medica boves feri V. 2, 4, 5.
not.

Medicabilis ligni succus C. 7, 40,
8. medicabile ita fieri mel P. Iaa.
45, 49.

Medicabiliter asperat P. F. 34, 2.

Medicamen C. 6, 3, 2. de coagulo
casei C. 7, 8, 2. theriacae P. F. 28,
2. medicaminis sapor vitatur C. 42,
20, 4.

Medicamentosior brassica Cat. 437.
2. *sed vide in Addendis post Palla-
dium.*

Medicamentum in dolium indere
Cat. 39, 4. Ita C. 42, 20, 3: medi-
camen et medicamentum de iis rebus
dicuntur, quae adiciuntur de fructu ut
aetatem ferat. Gesner.

Medicatus cibus C. 9, 43, 3. medi-
catis seminibus nihil nocet eruca C.
44, 3, 64.

Medicina pecoris scientiam requirit

C. 14, 4, & medicinae pecudum ab Epicharmo conscriptae C. 7, 3, 6. medicinae partes tres V. 2, 4, 24.

Medico. medicare aquam thymo pinsito C. 11, 3, 40. semina aedi succo C. 14, 3, 64. medicemus oves toosas hoc upguine P. Mai. 8, 1. *not.* medicatur aqua exigua amurcae portione C. 6, 4, 4. ut medicentur galbani odore spes C. 2, 43, 7.

Medicus. Medici galli V. 3, 9, 6. Medici generis galli C. 8, 2, 42. Medicae gallinae V. 3, 9, 48. C. 8, 2, 4 et 42.

Medietas, *dimidia pars* P. 4, 42. ad medietatem decoquere P. Mar. 40, 10 et 30. usque ad medietatem P. Mai. 3, 1. Iuo. 40.

Medius cum medio comparatus ad Cat. 56. et in Postumis Pontederiae.

Medio, *ae*, Mediante Iuoio P. Mar. 4, 32.

Mediocrates corosae C. 6, 29, 3.

Mediolanensium mos in vitibus et arboribus V. 4, 8, 2.

Mediponti Cat. 3, 5, *it.* 42. et Melipooti, ut gallinae Melicae et Medicae. *Erant in instrumento funario, crassissimi funes ad vehementissime premerendum.* TVER. 8, 6.

Medius cibus, *dimidius* V. 3, 7, 9. Medius occidit, *p. p.* totus apparet C. 14, 2, 39 et 51. *vid. Barth.* 54, 40. Sic medium croci scrupulum P. Ian. 48, 4 — Sic medium substant. ut medium scillae, *seilla dimidia* V. 2, 7, 8. ad medium complere C. Arb. 4, 5. — media sua fide, *interposita* P. O. 44, 1. — in medio, *in publico*, sub dio P. 43, 5, 41.

ad Medullas perveit nullum alimentum Veg. 5, 54, 2. — medulla vitis C. 3, 48, 5. taedae pineae Veg. 6, 42, 3. usque ad medullam recisae arbores P. N. 45, 1. Officium medul-

lae succi nutritii oltra citraque ferendi veluti fistulae, siphoni, infundibulo, diabete, assignabat Columella 3, 40, 2. 3, 48, 5 et 6. Eadem fuit opinio Plinii 17. sect. 35. *effus* locum posui in Commentar. p. 453. diversitatem philosophiae arguens, ubi lectionis vitiositas erat arguenda. In Theophrasto nihil de officio medullae reperi. Opinionem auctoris, quem Columella cum Plinio exscripsit, si recte interpreteris, veram ostendit comparatio theoriae, quam nuper proposuit Anonymus in Allgemeine, Litteratur - Zeitung 1796. no. 284.

Mee, *μῆ* vox caprarum V. 2, 4, 7.

Megarici bulbi Cat. 8, 2. C. 10, 406.

Melere, *miogere* C. 7, 5, 47.

Mel quando et quomodo fiat C. 9, 45. P. Ian. 7, 3. mellis vires in condituris C. 42, 45, 3. eius natura coërcet vitia C. 42, 45, 5. discriminia V. 3, 46, 25. quod optimae notae? C. 9, 4, 7. P. Ian. 7, 3. mel acetum C. 42, 5, 4. Afrum Veg. 2, 44, 5. Atticum C. 6, 33, 2. nemorense, villaticum C. 9, 4, 7. rusticum P. 4, 37, 3. Siculum fert palmam V. 3, 46, 47.

Μῆλα, oves et caprae V. 2, 4, 6. — Mela *pro mala semper fere MS. Leid. Palladii.* v. g. Feb. 28, 43.

Melanthia grata cumino C. 10, 245. meminit etiam Cat. 402. *est autem cumini species al. gith.*

Melanuri pisces C. 8, 46, 8.

Melas colpos, *μῆλας κῆλκος* Thraciae V. 2, 5, 40.

Melesgridea, *μῆλες γρίδες*, galliose V. 3, 9, 48. C. 8, 2, 2.

Meliacinus malagma Veg. 5, 20. *N. L.*

Melicae gallinae *pro* Medicae V. 5, 9, 49. C. 8, 2, 4.

Meliceris Veg. 3, 30, 4. *μελικερὶς* apostema humorem mellei coloris continens. v. *Gorræus*. Gesner.

Melicratum Veg. 5, 14, 22. est multa recens et ex tempore parva, vel cruda vel decoctas hydromeli autem reposita *Gorræus*. Gesner.

Meliloti uncia una P. O. 14, 8. Veg. 5, 5, 4. herba quæ sarta Campana Romanis dicitur. vid. *Plin.* 24, 9. et *Salmas.* ad *Soli*. p. 687. Gesner.

Melimela mustea s. mulca mala V. 4, 59, 4. not. C. 5, 10, 19, 4, 45, 5. *Dioseorides* 4, 161. ab aliis γλυκύμηλα vocari ait. ubi *Mathioli* esse suspicatur latine *Appia* dicta.

Melimeli, Vide Melomeli.

Μέλιον et μέλισσων vel μέλισσόςφυλλον, apiastrum V. 3, 16, 10. Falsum ait *Varronem*, et qui eum secuti sunt, *Cerda* ad *Georg.* 4, 63. Meliphyllum esse, quæ citrargo Latinis, melissa Gallis, Hispanis torongil dicatur. Meliphylla C. 9, 8, 13. v. *Melisph.* Gesner.

Meliponti vid. *Medip.*

Melisphyllum P. 4, 37, 2.

Melissa in apem a Iove versa C. 9, 2, 3.

Μελισσώνες, apiaria, apum cubilia C. 8, 4, 4.

Μελισσόφυλλον, (μελισσόςφυλον) apiastrum V. 3, 16, 10. C. 9, 9, 8.

Μελιττοροψία, alvearia V. 3, 16, 12.

Μελιττών, alvearium V. 3, 16, 12.

Μελιτοῦργοι s. Meliurgi V. 3, 16, 3. qui ut *Melios*, ac. faciunt V. 2, 2, 47. eo melius (facit) si rel. V. 2, 5, 13.

Meliusculi coloris apes C. 9, 3, 2. vi. not.

Mella C. 12, 11. ea conduntur olivæ C. 12, 47, 3. Cf. *Addenda* post *Palladium* ad *Col.* 12, 11.

Mellarium, alvearium V. 3, 16, 12.

Mellarius V. 3, 16, 47.

Mellatio C. 11, 2, 50 et 57.

Mellensculus color vid. ad C. 9, 3, 2.

Mellificium V. 3, 16, 4. mellifici student apes C. 9, 13, 13.

Mellifici saltus C. 9, 8, 7. mellificum opus C. 9, 13, 14. mellifica loca P. Apr. 8, 4. C. 9, 8, 7.

Mellina ad V. 3, 16, 10. not.

Melliti favi V. 3, 16, 22.

Mellum i. e. millus, V. 2, 9, 15. not.

Melomeli C. 12, 47, 3. Cf. *Addenda* post *Palladium*.

Melonum satio et cultura P. Mar. 9, 6.

Melom pro malo sæpe *MS. Leid.* *Palladii*.

Membrana ovi sub testa Veg. 5, 63, 4. — membranam mentis sanitati restituere, de equo rabioso, Veg. 3, 14, 4. nimium meningis ita vinctæ, quæ cerebrum involvitur, quæ sæpe Caelius ita appellat; etiam Mentem, *Acut.* 2, 9, 44. Gesner. Ερασιπτρατος δὲ ὁ ἱατρὸς περὶ τὴν τοῦ ἐγκράλου μήνινγχα ἀνιμίαν esse ait, apud *Theodoretum* ad *Graec. Inf. Serm.* V. p. 73.

Membrana quæ continet lumen Veg. 3, 16, 5.

Membratim enumerare V. 4, 22, 3.

Membrum. membris duobus genitalibus, testiculis C. 7, 11, 2. — membrum pro partibus C. 10 pr. 4. totius vineæ, vites P. 4, 35, 15. villæ variæ tecta C. 4, 6, 4. villæ rustica vasa, torcula rel. V. 3, 2, 9.

Memorabiles auctores C. 4, 4, 4.

Memoria tenacissima C. 4, 8, 4. memoria tradit C. 4, 3, 7. prodidit C. 4, 4, 6. tradidit C. 8, 13, 2. memoriae traduntur necessaria C. 12, 57, 6. memoriam meam refugiant C. 12, 50, 8.

e Menalippa filii Neptuni V. 2, 5, 5.

Menam Ticinium adduxisse tonsores Romam V. 2, 44, 40.

Menas s. Menates collocutor V. 2, 4, 4. not. Menas libertus V. 2, 8, 4. 2, 3, 44.

Mens pro meninge vid. Membrana.

Mensae adhibent fortissimum quemque C. 44, 4, 49. de mensis instruendis scripsit C. Matius C. 42, 44, 4.

quo Mensae quid faciendum C. 44, 2.

Mensores agrorum C. 5, 4, 2.

Menstruans mulier C. 44, 3, 63. P. 4, 35, 3.

Menstruus cursus lunae V. 4, 5, 4. menstruum tempus V. 4, 27, 4. menstrui officii monitio C. 44, 4, 30. — menstrua mulierum plantis exitialia C. 44, 3, 50. quae in menstruis est C. 44, 3, 38 et 50.

Mensuras agrorum inire C. 5, 3, 4; mensurarum praecepta C. 5, 4, 4. in mensuram quadratam constituta pars horti P. 4, 37, 4.

Mentae satio et cultura C. 44, 3, 37. P. F. 24, 9.

Mentastrum silvestre C. 44, 3, 37.

Mentigo, pastoribus ostigo, morbus ovium C. 7, 5, 24. not.

Meo. foramen quo meat urina C. 6, 30, 4.

Mercatorem admittere tempore suo potius, quam celerius alieno V. 3, 46, 44.

ad Mercatum proficisci V. 2 pr. 6.

Mercenarii V. 4, 47, 2.

Mercor. mercari oves C. 7, 3, 7. mercantibus tradare C. 7, 6, 8.

Mercurialis herba Cat. 458, 4. *Italis Mercorella*, nobis Bingelkraut, Graece *διωξωρίς*.

Mercurius in membris equi Veg. 6, 2, 4. 3, 59, 3. N. L.

Merda bubula Veg. 3, 8, 4.

Meretricandi potestas C. 44, 4, 46. ubi tricandi *dedi*.

Merga. mergis spicam legere C. 2, 24, 3. not. *sacra occultata in faveibus mergitum dixit Servius ad Aeneid.* 44, 532. *quas Herodotus* 4, 33. *ἰρὰ ἐνδιδαμένα ἐν καλᾷ πυρῶν*. Huc pertinet locum *Hezychii καρχαρίτις ἐν οἷς περιζουσι τοὺς ξηροὺς στάχυας*.

Mergo. mergere sarmenta pastinis P. 4, 43.

Mergus in vite qui sit, et quomodo tractandus C. 4, 45, 2. sq. Vide *Palladium* 3, 46, 4. *mergus*, propaginis curvatura P. F. 46, 4. N. 2. in provincialibus vineis C. 5, 5, 46. *mergum* attrahere C. 4, 45, 4. *amputare* C. 4, 45, 4. *mergis* propagare veteres vineas C. 4, 2, 2. *propagata* vinea C. 4, 22, 2. *mergis* propagare salices C. 4, 30, 7.

Merica vitis C. 3, 2, 27.

Meridianus aequinoctialis C. 4, 6, 2. meridiano tempore V. 4, 54, 2. meridianis obiecta partibus P. 4, 20, 4. meridiana orbis pars minus salubrior quam septentrionalis V. 4, 2, 4.

Meritum admissarii. *virtus, praestantia* P. Mar. 42, 2 et 4. pro agri merito P. 4, 8, 4. pro actatis merito P. Mar. 43, 7. secundi meriti ager P. 4, 5, 6. sequentis, arena P. 4, 40, 4. et P. Mar. 43, 4. secundi ac tertii meriti mella P. 4, 37, 3. *vid. Barth. his* et ad P. ins. 458.

Merulae albae raras aves V. 3, 9, 47. — merulae pisces C. 8, 47, 8. 8, 46, 8. graece *χόσσυρος*. — L. *Corneilius Merula collocutor* V. 3, 2, 8 et 42.

Merus vere gustus non mistus C. 3, 24, 40. mero Bacchi spargere C. 40, 302. mera esculenta C. 44, 3, 50. — merae agnae, *nondum actatam agnorum egressae* V. 2, 2, 2. nostri, *eius pares Kind, in re simili*. Gesner.

Merx esculenta C. 44, 3, 50. mer-
cibus exactis C. 40, 317.

Mespili satio et rura P. Mar. 40,
49. insitio P. P. 25, 32. P. ins. 69 et
405, ut seruentur mespila P. Mar.
40, 22.

Messala orator C. 4 pr. 30.

Messionis frum. tria genera V. 4,
50, 4.

Messis nuda dicta, et quot modis
fiat V. 4, 50. *int.* messi praemittuntur
sacra Cat. 134. quando et quomodo
facienda C. 2, 24. P. lun. 2, 2. mes-
sim Videt granarium V. 3, 2, 6. mes-
sibus exactia C. 42, 40, 4. messes sex
singulis annis Medicae P. Ap. 4, 3.

Messorum foenicam inducere C.
2, 48, 5.

Messoria opera C. 2, 43, 2. mes-
soriae falces P. 4, 43, 2.

Mensus. messas apicae V. 4, 50, 3.

Metas facere Cat. 55. in metas ex-
structum foenum C. 2, 49, 2. meta
inversa C. 9, 45, 42. — ad metas
dirigere V. 4, 4, 4.

Metalla in agro V. 4, 2, 22.

Metampini saltus *vid.* Metapini.

Metapini, Metampini an Metapon-
tini? saltus *vid.* not. V. 2, 9, 6.

Metelli villa pessimo publico aedi-
ficata V. 4, 43, 2. Metellus Caecilina
C. 40, 432. Metellus anserum greges
aluit V. 3, 40, 4. *Huc pertinet locus
Ciceronis Orat. 2, 68. ubi C. Julius
Caesar Metello roganti: Tu igitur
nihil vides. respondet: Ego vero a
porta Esquilina video villam tuam
ubi Cod. Gudianus vilam habet.*

Metior. metiri rura alii aliis modis
solent V. 4, 40, 4. metiendorum
agrorum ratio C. 5, 4. ad metendum
idoneas crates favorum P. Ian. 7, 4.

Metreta nova ne oleum bibat, et
firmior ut fiat Cat. 100. picis liqui-
dae C. 42, 22, 4. metretae oleariae
C. 42, 47, 44. 42, 54, 2.

Μέτρον ἔπιστρον C. 4, 3, 8. metris,
versibus C. 3, 40, 49.

Metuo. metuunt res furem V. 4,
22, 6.

Metus plurimum confert ad dili-
gantiam custodiendi C. 42 pr. 5.

Mevaniae armenta C. 3, 8, 3.

Mica salis quasi ervum Ca. 456,
3. panis Veg. 5, 37. *not.* allii C. 8,
5, 24. *et ex eo Pallad. 4, 27, 2. in
Columella erat antea spica.*

Mico. micuit ac proallit sagitta
C. 3, 47, 2. *sed. leg.* emicuit. mican-
tes et vagi oculi Veg. 5, 72.

Migalte *vid.* Μυγαλῆ.

Mile *vid.* Mille.

Milesiae oves C. 7, 2, 3.

Miliaris clivus V. 3, 4, 6. — Mi-
liariae aves V. 3, 5, 2. — Miliarium
plumbeum P. 4, 40, 3. *in bulneo for-
naci superimpositum χερσέπινος dictum
a Procopio de Aedific. 2, 6. nisi ful-
lor. formam eius colligas ex P. Apr.
8, 7, v. ad 4, 40, 3. C. 9, 44, 9. in
miliario stat columella Ca. 20, 4. add.
Ca. 22, 4.*

Militare sepimentum V. 4, 44, 2.
militaria signa moventas C. 9, 9, 4.

Militiam belli facile sustinere C. 4
pr. 47.

Milium ad C. annos ut duret V. 4,
57, 2. ex milio panis C. 2, 9, 49. eius
satio et cultura C. 2, 9, 47. P. Mar.
3. ubi serendum Ca. 6, 4. *de milio
Indico obiter ad Va. 3, 9, 6. de milio
in cibo hominum. not. ad Col. 2, 9,
49. addo locum Hippocr. de victu sa-
norum 2, c. 4. λέγχρων χόνδρια καὶ
κυρήβια ξηρὸν καὶ στάσιμον μετὰ
σύκων ισχυρὸν τοῖσι πίνουσι. Ita
enim recte Cod. Vindob. ubi male
pietorem retinuit lectionem Machius:
χόνδριοι κυρήβια ξηρὰ καὶ στάσιμα
μετὰ σύκων ισχυροῖσι τοῖσι πίνουσι.*

Mille. intra mille annorum V. 3,
4, 4. mille iugerum, caprarum V. 2,

3, 40. quatuor millia pedes C. 5, 1, 10. et ita saepius ibid. Mile scribit in Indice Sylburgius.

Milliarii greges V. 2, 40, 41.

Millus vid. Maellum.

Milvini pedis flos C. 42, 7, 1. eam herbam cornu cervi repeos alio nomine dici suspicatur Ruellius 2, 64 et 134. referente Dodonaeo 1, 4, 25. Gesner.

Mina ovis V. 2, 2, 6. not. Turn. 6, 9. inde derivat, quia minus habet lanæ. v. Scalig. et Muretus ad Plaut. Trucul. 3, 1, 9. Gesner.

Minaciter levare secures contra caelum P. 4, 35, 4.

ad Minetionis conamen se extendere Veg. 2, 22, 1. minctionem iniecit pullinum stercus Veg. 5, 14, 9.

Mincturam et natorum simul dimittere Veg. 2, 3.

Minerva Phidias C. 1 pr. 31. eius est procuratio olivæ V. 1, 4, 6. caprini generis cur nihil ei immoletur V. 1, 2, 49. — Minerva subtilissima, pinguis C. 1 pr. 33.

Minetval V. 3, 2, 48.

Minime pro minimum C. 1, 6, 6, 5, 9, 12, 5, 10, 7 et 13. it. 47. add. Arb. 16, 3 et 22, 2.

Minimus herbarum creat stercus asini C. 11, 3, 12.

Ministerium lactis præbet pullo mater V. 2, 8, 2. simplex, duplex, triplex præbetur apibus ex diversis herbis V. 3, 16, 24 sq.

Ministra fundo sit cohors V. 1, 43, 4.

Ministrare sumptibus multa poscentibus V. 2 pr. 16. rigationem C. 41, 3, 48. ministrant fructum spongiæ asparagi P. Mar. 9, 10 et 12. vinum aspas P. O. 14, 4. ministrat succum colibus sarmentum V. 4, 31, 2. — ut is quam commodissime ministratur, de aegypto C. 12, 1, 6.

Minores quadrifidis C. 6, 24, 1. non minor quinque mensium agnus V. 2, 2, 18. ne sint minores trimæ V. 2, 7, 4. minores bimæ V. 3, 6, 2. — minoris, minori pretio C. 1, 3, 3. — Minus vid. p. p.

Minturnæ Ca. 135, 1.

Minuchus Pica V. 3, 2, 2.

Minuere. minuunt quinta parte subiectis ignibus, decoquant C. 7, 5, 9. — secare venam Veg. 1, 22, 1. minuendus est sanguis de palato Veg. 1, 16, 2. vid. Minutio. — intransit. aliis minuentibus Veg. 1, 14, 1. minnente luna P. F. 24, 4. lun. 3.

Minus dimidio V. 1, 22, 3. minus xxv parte C. 5, 2, 9. ne minus C. Arb. 1, 6, 5, 4, 6, 4. ne minus habemus in centenas aves singulos homines V. 2, 2, 20. minus dens millia V. 3, 2, 17. ne minus triduum C. 12, 38, 6. minus quatuor millibus C. 3, 3, 12. cum relatione ad alium numerum vid. plus. minus multam et minus bonum V. 1, 7, 2. nicht so viel und nicht so gut. — minus pronimius scrib. Veg. 3, 36, 1.

Minusculæ cupæ Ca. 12.

Minutatim concidere C. 12, 57, 3. consectum V. 3, 10, 6. C. 8, 14, 10. adlicere V. 2, 17, 14. adsuafacere V. 1, 20, 2. demetieri V. 2, 9, 12.

Minute concidere C. 12, 22, 2, 12, 47, 5. tritus sal C. 6, 17, 7. molita lens C. 6, 10, 1, 6, 31, 1. minutissime commolare C. 12, 28, 1.

Minutim concidere Ca. 123. C. 4, 14, 1. ubi tamen Codd. Ponted. minute. — ambulans equus Veg. 2, 23, 39. deambulare Veg. 3, 53, 3.

Minutio sanguinis Veg. 1, 28, 1. minutionis observantiae k. e. venæ sectionis Veg. 1, 17, 13. generalis minutio singulorum 1, 9, 6.

Minutus. minuti rapī C. 12, 54, 3. minutæ aves G. 3, 5, 19. minuta

semina l. e. excussa P. 4, 9, 13. not.

Mirabiles specie tenuis equi C. 6, 36, 3.

Miretur ficus se grandescere P. ins. 121, 156.

Miscellae vites Ca. 6, 5, 112, 3. V. 1, 25, uvae V. 1, 54, 1. miscellae nigrae uvae ad vinum praeliganeum legere. Ca. 106, 2. miscellum album nominat. Hesychius: Μίτσαλλας εὐτελής καὶ μέλας οἶνος.

Miscere oletum Ca. 61, 1.

Misera interdum fit coxa Veg. 5, 17, 1 et 2. h. e. aegra. miserior vites, maior P. Aug. 2. virgulta misera P. 2, 13, 4.

Misra libra Veg. 6, 16, 1 et 2. 6, 19, 1.

Mistlo, massa P. 1, 34, 5.

Mistura C. 12, 10, 2. 12, 57, 1.

Mitescat labore asinus P. Mar. 14, 2. mitescunt uvae C. Arb. 8, 5. sorba P. Jan. 15, 4. Vid. Mitia.

Mitigare feritate C. 7, 2, 5. mitigatum pecus ferum C. 8, 14, 3.

Mitigaverit intrans. Veg. 2, 24, 4. ad mitigandum canem laucium Veg. 5, 23, 13. mitigare querimonias C. 1 pr. 1.

Mitis et mitescere V. 1, 68. no. nostri de fructibus usurpant teig. nörbe: Marchuci maudig.

Mitto. mittunt radicales plantae P. F. 20, 2. mittie in linteis P. F. 31, 1. in palmae fiscella P. Mar. 10, 10. mittuntur in vasculo P. F. 25, 11. vid. In. cui ed medium aqua mittatur, in quam P. Mar. 10, 10.

Mituli Ca. 158, 1. ubi Aldinam secutae Edd. mituli dederunt. Horat. Serm. 2, 4, 28. ei dura morabitur alvus, mitulus et vites pellent obstantia conchae. Marialis 3, 60. Sumitur ineiso mitulus ore mihi. Mitulorum naturam sic enarrat Plinius 32. s. 32. Purgant sic nyctae, quorum natura tota in hoc

loco dicetur. Aeservantur muricem modo, vivuntque in algosis, gratissimam autumno, et ubi multa dulcis aqua misceatur mari, ob id in Aegypto laudatissimi. Procedente hyeme amaritudinem trahunt, coloremque rubrum. Horum fontem nondum potui invlagare. Nam Aristoteles simpliciter pūas nominavit H. A. V. 15. ubi qui vulgo leguntur πικρῶδεις, rectius ex Codd. auctoritate vocabantur πικρῶδεις in lato degentes, quod miror Gallum Camus in Comment. p. 523. non animadvertisse. Quae sequuntur non dubia nituntur auctoritate Xenocratis. Degenerant in duas species, in mitulos, qui salem virusque recipiunt: myrsicus, quae rotunditate differunt, minores aliquanto atque hirtae, temeroribus testis, carne dulciore. ubi vulgatum duriorve recte ex Codd. monuit Cour. Gesnero crexit Hardinius, male saltem in scilicet mutare cupiens. Ecce enim Xenocrates cap. 25. Μύσκαες ἄλμυροι, βρωμῶδεις — Μύσκααι στρογγυλότεραι μὲν εἰσι μύον, μικρότεραι δὲ καὶ θαλασσίαι, καὶ τὰ ὑπερβαλὸντα φέρονται, τὰς σάρκας δὲ ἀπαλότεραι καὶ γλυκύτεραι, τοῖς χυμοῖς διαφερόμεναι — οὐκ ἀγαθοὶ δὲ οἱ ἀμυρῶδεις ἢ ἐστράκοις παραμύων, τοῖς τε ἀπὸ τῶν πατρῶν ἢ θυγῶν δραμῆς γὰρ οἶδε. ubi vulgatum pūas καὶ mutari in μύσκαας, quod vocabulum et Plinii versio et sequentia verba. foeminea postulant. Rastarius et Hottonus vulgatum reddiderunt; sed uterque sequentia verba eo ordine posita legit, quo auctore Codice Masqueni eadem proposita hic legis. Vulgo quodam praepostere colloquantur. In excerptis Rastarius vertit: vel qui in fictilibus figulorum. Hottonus inter septas figlinas: Corripo igitur: ἢ ἐν? ἐστράζεον? ultima sic vertit Hottonus: anteriores sunt, qui in locis arenosis — his qui in algosis

proveniunt: Cum qua versione vulgata lectio non facile conciliari potest. Equidem corrigo: οὗτοι οἱ ἀπὸ τῶν πετρῶν. Ceterum in Plinio recte Gernerus degenerant mutandum esse vidit p. 329. in digeruntur: deinde idem vir egregius p. 330. recte scribi malebat myiscos in Plinio; unde etiam in Xenocrate restituenda erit ea scriptura, factum et rectius derivanda a μῦς, quam μύσκα. Quid? quod Marcellus Sidetes versus 38. πετρῆγνός τε πρόσκειναι habet, qui diversi sunt ab iis, quae versus 30. μῦς vocantur. Cum Xenocrate facit Hicinius ap. Athenaeum III. p. 87. τῶν δὲ μῶν — σίον ἔνιοι καὶ σκυλλόδεις κακὸν χυλοὶ τε καὶ πρὸς τὴν γῆσιν ἀπειδίς. οἱ δ' ἁλάσσονες τοῦτων καὶ θαλαίς ἔξωθεν οὐρητικώτατοι μὲν σίον καὶ εὐχολώτατοι τῶν σκυλλωδῶν, ἀτροφώτεροι δὲ. Diphilus ibid. p. 90. οἱ δὲ μῦς μέσως σίσι πρόφιμοι — κράτιστοι δ' οἱ Ερῆσιοι, καὶ τοῦτων οἱ φθινοπωρινοί: οἱ δὲ μῦς καὶ (lego μύσκα vel μύσκατοι) τῶν μῶν οὐκ ἀμικρότεροι γλυκύτατοι τε καὶ εὐχολοὶ σίσι, προσέτι τε καὶ πρόφιμοι. Atque ita apparet, mitulos Romanorum esse Græcorum μύσκατους; Gallorum vero Monles recte cum his comparavit Camus. Denique lectionem myiscus plane confirmat locus alter Plinii 32. s. 53. ubi post murænam nominantur: mys, mitulus, myiscus. Veteres Edd. myscus habent. Mitulus ab interpretatione vocabuli myiscus accessit.

Mobili manu, suspensa et solerter Veg. 3, 43, 3.

Modeste. modestios completa cochlearia P. O. 14, 15. add. P. N. 7, 45. sic

Modestae rigationes, modicæ P. P. 25, 14.

Modicus modus V. 1, 18, 4. Gerner interpretatur normalem. Mihi videtur

convenire cum Herodoteo illo 1, 72. de cubito regio: τοῦ μετρίου ἐστὶ πῆχυος μῦς. i. e. vulgari maior est cubito.

Modium salis unicuique in sono salis est Ca. 58.

Q. Modius Equiculus V. 2, 7, 1.

Modius, tertis pars iugeri P. Msi. 4, t. no. add. P. lun. 2, 1. olearius Ca. 144. not. Modius cum medimno comparatus ad Ca. 56. et in Postumis Pontederæ.

Modo nominatis provinciis C. 11, 2, 61. 2, 61. — modo ut pro duramodo C. 5, 6, 31. — omnis materia, quæ modo potest præcipitari C. 4, 26, 4. ulla regio, in qua modo frumenta gignantur C. 6 pr. 3.

Modulatur cantus C. 4 pr. 3.

Modus et mensura rebus adhibenda C. 1, 3, 8. modus in assumenda cultura tenendus P. 1, 6, 12. modus silitudinis et lstitudinis bipedaneus C. 11, 3, 4. modus fundi, iusta magnitudo V. 1, 11. modi quibus metimur rura V. 1, 10, 1. modus amplius P. O. 14, 3, 3. in eundem modum musti tantundem C. 12, 23, 3. modum iugeri continens clivus C. Arb. 1, 6. ad modum sextarii i. e. circiter sextarium P. lul. 9. modis aequalibus P. O. 14, 7. h. e. menuris. — bone modo Ca. 5, 1. vi. no.

Moestitia frigorum C. 7, 3, 11.

Moestitudinem novæ captivitatis consolari P. 4, 26, 2.

Mulse asinarie, trusatiles, Hispanienses Ca. 10, 4. 11, 4. oleariae e duro et aspero lapide V. 1, 55, 5. scabra mola Ovidio de saxo mola; Idem Medicam. Fac. versus 72. nigras molas nominat; alibi puniceas, aquariae P. 1, 42. vi. no. et submitti et elevari possunt C. 12, 50, 6. mola suspensa infractus sal. C. 12, 52, 2. 2, 11, 12. mola primo oleo leviter

esse debet suspensa P. N. 12, 1. *Geoponica similiter* 10, 18. *terebinthi oleas* ἐν τῇ μύλῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ὀύου, καὶ ἀλουμένου. *et cap.* 19. *sect.* 6. *in acerbi olei confectione oleas sale aspersas moliciunt* τῇ μύλῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ὀύου, καὶ διὰ χειρὸς ἐλαφρῶς ἄλῃδε — διὰ τὸν ἐλαφρῶς καὶ κοῦφως περιφέρεσθαι τὸν τροχόν — μετὰ δὲ τὴν ἄλῃσιν σπάσαις μικραῖς τὸ ἀλῃστὸν μεταφέρε εἰς τὴν ληνόν. *ubi mola vulgaris, uno orbe, τροχῷ, supra imposito super immoto asino molens oleas intelligi videtur; quam et Columellani a trapeto distinxisse puto. In trapeto enim duo orbes, τροχοὶ, circumvertuntur in mortario.*

Molaris lapis Veg. 6, 48, 2. *not.* *it.* Veg. 3, 28, 5. — *molares dentes* C. 6, 29, 4.

Molaris asinus Ca. 11, 1. V. 1, 19, 3. *sed.*

Molendarius etiam, vel Molendinarius legitur, vid. Victor.

Moles. molibus fetarum ludia mirabilis C. 3, 8, 3.

Molestiora loca, ventosa, procellosa, placida oppon. P. 1, 6, 10.

Molile rusticum Ca. 10, 4. 11, 2. *scopus vel manubrium, quo movetur mola, ut a libra librile: vel potius a moliendo. Itaque tria his molilia sunt, ut et molae.* TYAN. 7, 22. Gesner.

Molior. moliri terram C. 1 pr. 17. 11, 2, 19. *idem quod terram ferro commovere* C. 11, 2, 95. *moliri opera* C. 11, 2, 2. *aliquid sub divo* C. 1, 8, 9. — *molitur morsus tumorum* C. 6, 17, 4.

Molito agrorum solique C. 1 pr. 32. *molitionem terrenam disterre* C. 11, 2, 98.

Moliturum ervum C. 11, 3, 5.

Mollicidena scrib. Veg. 6, 28, 28. *pro molybdaena.*

Mollis tempestas V. 3, 9, 15. *mol-*

lioris generis hos C. 6, 2, 11. *mollissimus annus* C. 10, 282.

Molliter assurgens collis C. 2, 2, 1. *mollissime devexus ager* C. 1, 2, 4.

Molton vide in Foennum.

Molybdaena vid. Mollicidena.

Monilio cuiusque officii C. 11, 1, 6 et 30.

Mons Sacer in Hispania C. 6, 27, 7. *montes qui probentur ad agric.* C. 2, 2, 1.

Monstra noxia quo fumo prohibeantur P. 1, 35, 11. *vid. portentum.*

Montani agri V. 1, 6, 2.

Montuosi V. 2, 1, 16. *ubi antea montosi.*

Monumenta scriptorum a me prius edita C. 10 pr. 5.

Moratae bene civitates C. 12, 3, 10.

Morbosus servus Ca. 2, 7. *morbosum pecus* V. 2, 1, 21.

Morbus. morbi visi invisique Ca. 11, 2. *morborum causae, signa, coratio* V. 2, 4, 22 et 23.

Mordscitas ex melle germen nunc extinguit P. lan. 15, 7.

Mordicus interfecit perorigam equus V. 2, 7, 9.

(Moretum) oxyporum C. 12, 57, 5. *v. lemma antiquum* C. 12, 57, 1.

Moritur hordeum si in lutoso spargatur P. 1, 6, 16.

Mors, mortibus et poenis affligere C. 9, 11, 2. 1

Morsui venenato remedia C. 6, 17, 6, 13, 1. *ab angulo unde coeperit morsus* Veg. 6, 3, 4. *morsum claudere* Veg. 3, 33, 1.

Mortarium ad furinam subigendam Ca. 71. *fuisse hoc genus impellitilis plantum, fuscum certe plantum latum habuisse, apparet ex* C. 12, 55, 1. *Hinc confirmatur observatio Io. Rhodii ad Scribo. c. 11. p. 183. res*

in pilo tussas, tritas in mortario: quod Scribonii et aliorum auctoritate ut confici. Idem apparet ex locis, ubi ad alia ea vox transfertur, v. g. ad orbem cavum iustar phialar circa arborem P. Mar. 8, 1. ubi vid. not. Ita mortarium est ille abacus, in quo calx cum arena vel marmore minuto subigitur apud Plin. 36, 23 s. 55. et Vitr. 7, 3. Mortarium in trapeto Ca. 22, 1. et ipsam medioeriter excavatam videtur Gesner.

Morticinae oves V. 2, 9, 40. volucres V. 3, 2, 18. *Συκοειδός*,

Mortifer ictus C. 6, 17, 1. spiritus P. Aug. 9, 1. mortifera quadrupedi scabies C. 6, 32, 1. — mortiferus Veg. 4, 21, 1.

Mortua satio C. 2, 6, 2. *MS. Lips.*

Morus. mori sanguineo cruore C. 10, 402. mori satio et cultura C. 5, 40. 49. P. Febr. 25. s. 28. insilio P. inf. 127. dia morum P. S. 16.

Mos non denegavit, ut V. 2, 10, 9. non exolevit tantum, sed occidit C. 12 pr. 10. mores octalkuere C. 8, 16, 6. caeli et anni C. 1 pr. 23. assilvati more C. 6, 9, 1. saepe ita Scribon. hoc more pro hoc modo P. Iun. 2, 1. morem praefationis recidere P. 4, 1, 1.

Μοσχάνος vide in Foenum.

Movent se gemmae C. 14, 2, 26. movere geminas et corticem C. 4, 29. 3 et 4. alvum Ca. 114, 2.

Mox proposueram C. 3, 20, 4. de tempore proxime superiore.

si Mucat vinum Ca. 148, 1.

Mucorem situ contrahunt puera C. 12, 4, 4. mucor vini C. 2, 23, 3. not.

Mucosa profluvia C. 6, 7, 4.

Mucro falsis C. 4, 25, 1.

Mucus. muci Veg. 1, 3, 4, 10, 4. mucorum qualitates convenit posse Veg. 3, 36, 1. mucus per nares emit-

tere desperate tympanitide bovis signum Veg. 5, 26, 4. — mucus an etiam pro pure? Veg. 3, 46, 6.

Mugil iners C. 8, 17, 8. Graeco *μυγρίδης*, quod genus species varias diversis nominibus complectitur.

Mula rhedaria V. 3, 17, 7. peperit V. 2, 1, 27. C. 6, 37, 3. In Africa solemnum mularum partum Varro tradidit. Sed etiam in Asia non mirabilis fuit vinus Herodoto 7, 57. potius gemina partus genitalia is miratur: *ἰς Σάρδιαι ἤμλονος γὰρ ἔταξε ἤμλονος διὰ τὸ ἔχουσιν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρπνο; τὰ δὲ Σαρδῆαι κατόπρθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρπνο; Vide quae de tauri Columellae annotavi. Hylaron Γαλατικὴν in pretio sunt ap. Plutarch. Curios. p. 78. ed. Reiske.*

Mularis materies C. 6, 27, 1.

Mulentantur pessime boves iniquitate operis C. 2, 4, 6.

Multra ut tractanda C. 7, 8, 4. multra prohibere vaccas C. 6, 21, 2. e multra recens caseus C. 8, 17, 13. multram devehere in urbem i. e. hac in multra C. 7, 8, 1.

a Multu discimeu lactis V. 3, 41, 2.

Mulier a re divina excluditur Ca. 83. Mulieris officium et natura C. 12 pr. 5 sq. mulieres firmæ V. 2, 10, 7. quorundam durities circa partum ibid. 8.

Mulinum genus ut creetur P. Mar. 14, 1. mului pecoris medicinae C. 6, 38.

Mullus barbatus V. 3, 17, 7. muli quidam scribunt C. 8, 17, 7. *μύλλοι* graeci videntur diversi esse.

Mulomedicinae doctrina Veg. 1 pr. 6. ars collapsa Veg. 2 pr. 1.

Mulomedicus mutilus sine diapente Veg. 1, 16, 4. mulomedicia adhibitis Veg. 1 pr. 6.

Mulsa vide Mulsus.

Mulsei saporis liquor C. 42, 45, 3.
mulsea aqua C. 8, 7, 4.

Mulsus, *a, um*. mulsa (*aqua*) dulcior austeriore ut fiat C. 42, 42, 3. Cf. *ad Pall.* 4, 9, 6. in *Addendis*. mulsum (*vinum*) in convivio datum V. 3, 46, 2. Mulsum mixtum vino graeco celebrat C. Titius vir aetatis Lucilianae ap. Macrobi. Saturn. 2, c. 42. mulsa pira C. 5, 40, 48.

Multa dicta bubus et ovibus V. 2, 9, not.

Multicavatus favus V. 3, 46, 24.

Multiformes nices C. 7, 9, 8.

Multitudini asini V. 3, 47, 6.
ex Multiplicatione effecta summa C. 5, 2, 4. multiplicatio frugum C. 3, 2, 5.

Multiplicata octies C. 5, 4, 6.
multiplicatae inter se summae C. 5, 4, 6.

Multiplicabis latitudinis pedes cum longitudinis pedibus C. 5, 2, 3. multiplicantur inter se duo latera C. 5, 2, 4.

Mulus elitellarius C. 2, 29, 3. de mulis C. 6, 36. V. 2, 8. P. Mar. 44, 1. muli lupum occidunt V. 2, 9, 2.

Mundata bacca C. 42, 50, 40.
Munditias fieri Ca. 2, 4, 39, 2.
Munerarii C. 7, 2, 4. *qui munera, ludos, spectacula, parant populo.*

Munia sua exsequuntur C. 44, 4, 27.

Muniaca arbor, Muniacum Crescentii ad Pall. p. 493.

Municipium Gadum C. 8, 46, 9.

Munimen ad imbres C. 3, 45, 4. hortorum P. F. 24, 4.

Munimenta hortis exstruere C. 41, 3, 2. lanarum coniunges Veg. 3, 47, 3.

Muniri viam Cat. 2, 4. munibus Veg. 4, 10, 5.

Munitionis genera plura P. 1, 34, 3.

Muraenae flutae, Siculae V. 2, 6, 2. *add.* C. 8, 46, 10. rabiei obnoxiae C. 8, 47, 2. — Muraena Licianorum cognomen V. 3, 3, 40. C. 8, 46, 5.

Murex, murices Ca. 435, 4. *ita desinuit in omissis Popma*; frena ferata asperissima, ut clavi eminentes in collaribus canum. — *testaceum animal murices* C. 8, 46, 7. *ad buccinorum* (χηρόκων) vel purpurarum genus pertinet testa aculeata, unde nomen est sortitum. Non adeo planum et facile est ad affirmandum, quod conchyliorum genus Graecis dictum latini scriptores murices sint interpretati. Plerique enim in locis Plinii, ubi murices nominantur, nimis laxè dicuntur. *veluti* 32, s. 27. Muricum vel conchyliorum testae cinis maculas in facie mulierum purgatum melle illitus — Muri-

cum generis sunt, quae vocant Graeci coluthia, alii corythia, turbinata aequae sed minora multo, efficaciora etiam et oris halitum custodientia: ubi *Harduinus varietatem Coluthia ex codice regio L. colytia vel corythia ex indicè, coryphia ex aliis libris annotavit. Codex Chifflet. colydia alii cleotiphia praebebat. Quidni monuit Harduinus haec eadem nomina iterum legi* 32, s. 53. *post chamas positae coluthia sive corythia: concharum genera inter quae et margaritiferae: ubi Cod. Chifflet. chylethia, Codex vetus Dalecampii corycla sive coryphaea habebat scriptum. In hoc posteriore loco verba sic continuanda esse: corythia concharum genera etc. recte admoquit* *Com. Gesner Aquat.* p. 892. *De scriptura nominum quid desiniri possit ex Xenocrate, quem Plinius interpretatus est, non videremus. Sic igitur ille cap.* 22. *de purpura: τάς κολούλας ἢ κορύφας τῶν ὁμογενῶν, ὅπως στροβιλισθῇ, πάντων ἐντὶν ἰππεδιστάται*

ἡ προσφορά αὐτῶν — μικρόσπρκοι ἀνάλογον κοχλίας, ἀπεργάζεται δὲ καὶ στόματος εἰσόδων ὡς *Codex Fabricii Reg. et Vatic.* κοχύλια *addita glossa* κορύχια habent pro κοχύλια. *Rasarius* κολύρια ἢ κορύχια ineptissime interpretatus est: partes ad caudam pertinentes aut extremitates earum. *Wottonus* p. 212. corycia alii corychia vel coryphia ex h. l. memoravit, immistis tamen *Plinianis verbis*, adeo ut de lectione graeci *Codicis*, quo fuit una, dubitatio supersit. Neque adeo de loco *Xenocratis* discernere licet, cum denit aliena auctoritas. Κολύρια liceret comparare cum *Murcellis* *Sudicis* *ἡλιάς* *κόλλουρος* vers. 22. ad id piscem aliquem potius dixisse videtur. In *Plinio* 32. s. 53. pro *verbis*: *collarias asellorum generis*, ni minor esset: *Cod. Chifflet. dabat*: *culliris*: Sed hinc nihil proficimus ad dubitationem tollendam nostram. *Murices* *Plinius* ex *Aristotele* bis *κάρυκας* fuit interpretatus, ut ad 9. sect. 60. in annotatione 95. docuit *Harduinus*; alibi *buccina*, ab usu ad cantandum vocavit *Plinius*.

Murgentina vitis C. 3, 2, 27. Murgentinum vinum *Ca.* 6, 5. a Murgentia *Siciliense* an *Samnii*? *Gesner*.

Muria dura, matura, cruda C. 12, 6. ea mustum ut conditur C. 12, 25, 1. in muria conduntur oleae contusae *Ca.* 7, 4. muria dura lavare alvum C. 6, 30, 9. — de vulgari sale *Ca.* 115, 1. — muries *Ca.* 88, 2.

Murinus color in asinis vulgaris C. 6, 37, 6. in equis P. Mar. 13, 4.

Murra pro myrrha fere semper apud *Vegetium*, c. g. 2, 14, 4.

Murrius collocatur V. 2, 4, 1, 2, 8, 1, 2, 3, 41.

Murta nigra *Ca.* 125.

Murteus color equi P. Mar. 13, 4. murtea olea C. 5, 8, 3. murteum vi-

num *Ca.* 125. murteae virgae *Ca.* 104. *vid. Myrt.*

Murus pro aggere V. 4, 14, 3.

Mus araneus, μυγάλη C. 6, 47, 4. pestis venenata *Veg.* 5, 81. *add.* 3, 4, 37. et C. 6, 47, 4. Mures agrestes s. rustici ut necentur P. 4, 35, 9 et 11. ne vineam laedant C. Arb. 15. ex hortis ut profligantur P. 4, 5, 9. mures parit humus V. 4, 8, 5. — muribus caecis pro caeciliis *Veg.* 5, 76, 1.

Musae a poetis invocantur V. 4, 4, 4. Latiae C. 1 pr. 30. Musis amica silentia C. 10, 222. Musa modulante C. 10, 228.

Muscae ne vulnera infestent C. 6, 17, 8, 6, 33, 1. ne canum aures C. 7, 13, 1.

Muscarium, pars setosa in cauda equi, *Ruellius* ind. *Hippiar.* Sed pro ipsa cauda *Veg.* 6, 1, 4. 6, 2, 2. 6, 3 et 4. *Gesner*.

Muscipulis opplere vineas V. 1, 8, 5.

Musco. Muscantur arbores *vid. Emusc.*

Muscosa prata V. 1, 9, 5.

Musculosa pectora C. 8, 2, 10.

Musculorum tori C. 6; 29, 2.

Muscus ruber *Ca.* 6, 2. musco obducta prata C. 2, 18, 2. ad muscum necandum cinis C. 2, 18, 2. P. S. 10, 3. muscus eradendus C. 4, 24, 6. P. F. 12, 5. superponitur taleae depictae C. 11, 2, 42. amputatis P. F. 18, 1. *add.* C. 4, 29, 8. criura vitium devincta comprimit C. 4, 22, 6. — muscus de vitice *Veg.* 3, 47, 4.

Museum in villa V. 3, 5, 9.

de *Musimone* ad V. 2, 2, 42.

Mustacei ut fiant *Ca.* 124. *Plinius* 15. s. 39. *mustaceam lorum facit genus aliquod ab usu hoc condimentario.*

Mustarii urcei *Ca.* 11, 2.

Mustelae vel Mustellae ut arceantur P. 1, 24, 2. mansuetae in carduetis P. Mar. 9, 4. — pisces C. 8, 17, 8.

Musteus fructus C. 9, 15, 13. mustei, mustacei C. 12, 33, 1. P. O. 24. mustea mala Ca. 7, 3. V. 1, 59, 1. cydonia C. 5, 10, 19. pira Ca. 7, 4.

Mustum toto anno ut duret Ca. 120. ut semper dulce tanquam recens permaneat C. 12, 29. quibus conditura adiuvetur C. 12, 19. aqua marina a. muria conditur C. 12, 25. ut curetur si uva nimio imbre completa P. O. 9 it. 14, 4. ne animalis immortui odore vitietur C. 12, 31. lixivum (lixivium) Ca. 23, 2. C. 12, 27 et 41. circumcidaneum Ca. 23, 4. tortivum Ca. 23, 4. C. 12, 36. — cum vinum mustum dixit Cato. 115, 1. adiective videtur accepisse.

Musylitia cassia Veg. 6, 13, 4. not. p. 112.

Mutica spica V. 1, 48, 3. vi. no.

Mutilus aries C. 7, 3, 3. caper, mutila capra C. 7, 6, 4. h. e. sine cornibus.

Mutina C. 7, 2, 3.

Muto. mutat grex dominum, de plena venditione V. 2, 2, 6. neque ab hoc, quod mutaret Cossinius V. 2, 11, 12. et 2, 2, 12. not. mutetur tegula Ca. 155, 2. mutantur aere, veudantur C. 7, 9, 4. 8, 5, 4. 9, 1, 7. pretio P. Iul. 4, 4.

Mutuli Ca. 158, 1. vide Mituli. — per parietem defixi C. 8, 9, 3. columnis impositi V. 3, 5, 13. vid. Philand. ad Vitruv. 3, 2. Schorrtu. Servius ad Aeneid. 1, 744. Proceres ideo secundum Varronem principes civitatis dicuntur, quia eminent in ea, sicut in aedificia mutuli quidam, hoc est capita trabium, quae proceres nominantur.

Mutum instrumentum agri V. 1, 17, 1.

Μυαλῆ, mus araneus C. 6, 17, 1. Veg. 4, 21, 1.

Myrappia vel myrapia pira C. 12, 10, 4. not.

Myrrha Achaica C. 10, 173. a. Smyrnion, quod Dodonaeo est hipposelinon, officinis Petroselinum Macedonicum; sed Fuchsio Ligusticum, vulgo Levisticum, in quo illi contradicitur a Dodonaeo. Gesn. Myrrha florentes horti Romani C. 3, 8, 4. Troglodytis Veg. 3, 22, 5. 5, 69, 5. secundaria Veg. 6, 14, 2.

Myrta pro Myrtus vid. P. L. P. Ian. 17 et F. 27.

Myrteolo crine virens C. 10, 238. ubi Gesneriana Myrteolo, Lips. Cod. murteolo. Hermolaus h. l. olim murciolo lectum varie explicavit ad Plinii 9, 33, 3. cuius verba ponit Gesner in Thes. L. L. murciolum.

Myrtinum olcum P. Ian. 17.

Myrtiles vinum C. 12, 38. myrtile P. Ian. 18. F. 27 et 31. D. 2.

Myrtus coniugulus albus, et niger Ca. 8, 2. eius species tres Ca. 133, 2. genera duo C. 12, 38, 1. seminaria P. F. 23, 2. in bacris legendis quid observ. C. 12, 38, 5 et 6. Aegyptia odore praestabat, fructo parvo, non albo, sed nigro. Theophr. C. P. 6, 27. myrtus Attica ἀπύρνος facta cultura Theophr. C. P. 3, 23.

Mysia frugifera C. 3, 8, 4. terra in ea densa C. 4 pr. 25.

Μύθος de Actaeone V. 2, 9, 9.

Myxa seri et inseri quando soleat P. F. 25, 32. not.

N

Naevia olea C. 5, 8, 3. 12, 48, 1.

Naeviana pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Naevius Pollio pede longior, quam quisquam longissimus C. 3, 8, 2.

- Nais formosa C. 10, 299.
 Nantes *vid.* No.
 Napææ nymphæ C. 10, 264.
 Napinæ C. 11, 2, 7.
 Napi satio et cultus C. 2, 10, 23.
 11, 3, 59. P. Jul. 2, 4.² Aug. 5. napsus
 ut conditur C. 12, 51. in rapum
 vertitur, et vice versa C. 2, 10, 23.
 P. Jul. 2, 2.
 Nareissi comæ C. 10, 207. not.
 gladiolus 9, 4, 4. *Ipsæ Sophocles in*
loco in notis laudato Oed. Col. 673.
καλλίστρων vocat, et *Hymnus in*
Cerer. 12. τοῦ καὶ ἀπὸ ῥίζης ἐκὰς
καρὰ ἐξεπερὶντε ubi *capitula dicuntur*
centum a radice scopum densare, quæ
Sophocles uvas seu racemos dixit.
 Achilles Tattius 1. p. 53. *μὴ μὲν τῷ*
ῥόδῳ καὶ τῷ ναρκίσῳ ἢ καλῶς ὅπου
εἰς περιγραφὴν καὶ ἔν γεγενῆσθαι
τοῦ — καὶ ὁ ναρκισσὸς ἔν τῷ πᾶν
ὁμοίος τῷ κάτω τοῦ ῥόδου. igitur la-
 teus erit color narcissi. Philostratus
 Icon. 4, 23. *ἄλθῃ λευκά* vocat, iuxta
 aquam eusta.
 Nardinum oleum P. Mar. 9, 3.
 Nardum Gallicum C. 12, 20, 5.
 nardi Celici tantundem P. O. 14, 8.
 folium C. 12, 20, 5. *Indicum ex*
classe tertia Limæi nuper descripsit
et cum notitiis veterum scriptorum com-
paravit Io. de Loureiro in Flora Co-
chinchinensi Tom. I. ex India siccum
missum sibi pinxit et veterum aucto-
rum loca examinavit Gilb. Blane in
Philosoph. Transact. Vol. 80. Part.
 2.
 Nares. per ess medicina infunditur
 C. 6, 5, 3. Veg. 1, 17, 7 *ut.* 10 et 19.
 — velut nares foramina in puteo P.
 Aug. 9, 2. *ita* conalis nares Vitruv.
 7, 4. fossæ *Fopiaso* restituit Salma-
 sius ad Vopise. p. 439.
 Naryciæ picis C. 10, 386.
 Nascor. nascens annus C. 11, 3, 9.
 nascituri regis signum P. Iun. 7, 8.
 Nasiterna, Nassiterna Ca. 10, 2.
 not. et 11, 3. V. 1, 22, 3. *Turnebo* 7, 22.
vas aquarium inde nomen invenit,
quod tres nases habeat: alii a nassa
deducere volunt. Sed haud paullo
melius Iac. Perizonius nassiternam
comparat cum Nassica, quem in veteri
numo observavit; cui adiciunt Nasson
in libris Livii pro Naso, Insula, Syra-
cusarum parte. Porro docet Perizonius,
a nasitus vel nasutus nasiternam for-
mari, ut a eista eisternam, ac simpli-
eiter nasatum vas sive anastion signi-
fieri. Locis est Animadvers. histor.
e. 9. p. 379. Bene reliqua: sed nassam
non de rosa intellexerim in hac re
verum de canali vel tubulo adeo ad-
flecto, cuius ope effusit commodius
liquor, vel transfundi potius, quæ.
 Gesner.
 Nasturtii semen pullis datur V. 3,
 9, 13. satio et cultus P. Iun. 14, 3 et
 5. nasturtia dira C. 10, 231.
 Nasus. in naso introit polypus Ca.
 157, 15.
 Natalis et ingenita sterilitas C. 3,
 7, 2. *sed Codd. naturalis habent.*
 Natio quod nascitur V. 2, 6, 4. not.
 exeteræve nationis V. 3, 2, 14. *pro*
generis dictum interpretatur Pontedera
in Postumis ad h. l.
 Nato, natant radices summa parte
 terræ C. Arb. 6, 1. *stantes pisces* Ca.
 10, 203.
 Natura divins, Deus V. 3, 1, 3.
 sua dotes dedit regionibus C. 3, 8,
 1, 3, 9, 1. naturam novam ab arte
 fieri P. ins. 26. natura hæc vivax *h.*
e. animal V. 3, 14, 5. naturæ orgia
 C. 10, 219. — natura qua femineæ
 sunt V. 2, 4, 10. naturæ foramina
 habet lepus alio alius plura V. 3, 12,
 4. — natura submissa erit, *penis*
fluacoidis Veg. 3, 53, 2, si natura
 iumento excedit Veg. 5, 8. natura,

qua mingunt Veg. 2, 33, 2, 5, 4, 21.

Naturali saxo C. 7, 6, 6. naturalium rerum latebras scrutantes, *Physiol* C. 9, 2, 5, naturalia desideria C. 6, 24, 2, 6, 27, 7. naturales exitus C. 6, 30, 8. — naturalia, *naturales exitus*, praecindere C. 8, 5, 49. loca naturalia eadem C. 8, 7, 2. — naturalia equae C. 6, 27, 40. caprae C. 7, 7, 4.

Natus alius ager male alius bene V. 4, 6, 4. male nata sarmenta C. 4, 24, 7. P. F. 25, 44. nati de agnis P. Iul. 4, 3. ne capra natum pascat V. 4, 2, 47. natorum amore, nosam trahit equa C. 6, 27, 43.

Navalia avium V. 3, 5, 44. *Locis in Corrigendis laudatis de forma navaliū addit Aeneam Tuetic. c. 44. ubi Chlorum portum et navalia ita commemorat: τοῦτε λιμῖνος τὸ κλιθρον εἰς γῆν ἀναπαύσαντος ξεῖραι καὶ πισσάλεισθαι καὶ τὰ παλαιὰ τῶν νεῶν ἄρμυνα ἀποδόσθαι, τῶν τε νεορίων ἐπισκεύασθαι τὰ στάζοντα καὶ τὴν ἐχόμενὴν αὐτῶν στοᾶν καὶ τὸν πύργον, ἐν ᾧ διεκτῶντο οἱ ἄρχοντες, ἐχόμενον τῆς στοᾶς. Dionysius tyrannus κύκλῳ τοῦ λιμῖνος νεοσείρους πολυτελεῖς ἐστράτευε τοὺς πλείστους δύο ναὺς διεχομένας auctore Diodoro 44, 42.*

Navigabile flumen C. 4, 2, 3.

Nausea ut discutiatur C. 6, 34, 4. nausea libido veniet Ca. 456, 4.

Nauseantibus suis remedium C. 7, 40, 4.

Ne. utique ne minores, pro non V. 2, 4, 24. — quod ne C. 5, 44, 43. — ne separatam et praepositum interrogat: ne quid praeteriisset V. 2, 9, 46. tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture C. 8, 5, 47. ne omne innuas snas egrediantur esamen P. 4, 39, 2. insipias ne aliquam fracturam habent

Veg. 3, 55, 5. ne complarium generum? *MS. Lips.* C. 3, 49, 3.

Neapolis Sardiniae P. Mart. 46, 46. Sardiniae etiam alias meminit N. 45, 3. Neapolitana villa Luculli V. 2, 47, 9. not.

Nebulae ut discutiuntur P. 4, 35, 4. nebulorum noctes P. 4, 3.

Nebulosus ager Ca. 6, 4.

Nec dum, *non dum* P. Mar. 40, 22. C. 40, 55. nec non nihil est etiam C. 4, 3, 4. nec minus C. 8, 4, 1. 42, 47, 4. 42, 54, 2. nec non concessivae vim intendit V. 4, 4, 2, 4, 4. nec non etiam, itemque V. 2, 4, 22, 2, 40, 9, 3, 46, 26. Sic Et etiam. ut urina nec ubi consistat V. 2, 2, 49. add. C. 2, 2, 25.

Necessaria foeturae, utilis P. Iul. 4, 3.

contra Necessitatem pro vulgari illo, in eam necessitatis P. 4, 34, 3. in qua necessitate Veg. 3, 47, 4. ut nostri: in welcher Noth. ex aliqua necessitate, morbo Veg. 4, 9, 4. 5, 34, 4. 5, 84, 2.

Nefrendes porculi V. 2, 4, 47.

Neglegere ut intellegere, eum derivatis semper est in *Medicis*. Politianus huius et aliorum eodiem auctoritate adductus, semper ita scribebat. Gesner; recte is; est enim graecum *νηλεῖς*.

Negligit siccitates hortus P. 4, 34, 2.

Negotiosi agricolae C. 9, 2, 5.

Negotiatio pecunaria C. 12, 20, 3.

Nemeturica pix C. 42, 20, 3. 42,

22, 4. 42, 24, 4. ubi in *Liguria* confici traditur. Et sane inter *Alpinos populos*, in *Inscriptione tropaei Alpium Plinius* 3, 20, s. 24. commemorantur NEMETURICI: ab his, puto, nomen, ut *Brutiae*, *Nariciae*. *Diosc.* 4, 92. laudat inter resinas tamen ἀπὸ Γαλατίας τῆς πρὸς Ἀλπεσι. Nemen-

tricolorum, *ecu Nemeturici potius dicendi sunt; non habeo, qui praeterea mentionem faciat.* Gesner.

Nemorensae mel C. 9, 4, 7.

Nemorosus arboribus locus C. 2, 2, 8.

Nepae occasus C. 41, 2, 30 et 34. frons exoritur C. 41, 2, 78. nepa medius occidit C. 44, 2, 39. spicula dira nepae C. 40, 57. *recte de scorpioe interpretatur Pius. ipse hoc orlo postulat. cancrum plane non significare, confirmat Boehartus Hieros.* 2, 4, 29. *Sed ad cancrum nimis aperte videtur pertinere Sammo.* 199. Viventisque nepae sumatur lumen amicum, h. e. oculus cancri. Gesner.

Nepeta silvestris C. 7, 5, 48. 42, 7, 4. quae

Nepita Veg. 2, 44, 4. *vocant botanici calamintham (quasi tu pulchram mentham dicas) pulegii odore.* Gesn.

Nepotes in vite, C. 4, 40, 2, 4, 28, 48. nepotum fructu graviora vitis C. 3, 6, 2. nepotes fundere, enatos decerpere, adimere, C. 4, 6, 5. nepotibus liberare palmites C. 4, 24, 47 et 48. *not. orbatus pampinus* C. 4, 29, 44.

Neptuni filii e Menalippa V. 2, 5, 5. Neptunum clausurunt C. 8, 46, 3.

Neptuno non cedit de piscatu Lucullus V. 3, 47, 9.

Nequam hostus V. 4, 24, 2. *ex* Ca. 6, 2. frugifero oppon. C. 3, 40, 22. — nequissima passio Veg. 5, 22, 2.

Neque non V. 4, 9, 4. neque non praeterea V. 2, 5, 9. neque non etiam V. 3, 3, 4. vaso abeneo neque nucleis ad olens non utatur Ca. 6, 44. neque adjuvant et mel consumunt V. 3, 46, 8. — neque satis factum est, *pro* non Ca. 444, 4. — neque *pro* ne, quidem C. 3, 24, 7.

Nerva Licinius V. 2, 4, 4.

Nervorum intentio signum crudelitatis in bubus C. 6, 6, 4.

Nescitur vis pruinarum P. O. 4, 2. nesciat facere C. 44, 4, 22. h. e. *ne* faciat.

Nessotropheus. nessotropheum V. 3, 44, 4. C. 8, 45, 4.

Neutrum relativi relatum ad res. *vid.* V. 4, 4, 44 et *not. ad h. l. add.* 2, 9, 46. 3, 3, 5. 3, 5, 4.

Nexu civium occupari C. 4, 3, 42. i. e. civibus nexis. Cf. ad Varr. p. 299.

Ni *pro* ne prohibendi Ca. 443, 4. V. 4, 37, 2. *it.* 2, 4, 23. *in quibusdam* editt.

Nidor densi cinnici C. 6, 48, 2. de foetore animalis in oleum delapsi P. N. 20. 2 et 3.

Nidus h. e. unius serofae progenies C. 7, 9, 43.

Niger Turranius vide Turranius.

Nigrantes oculi C. 8, 2, 9. P. Mar. 9, 2. nigrantia cornua V. 2, 5, 7. C. 6, 4, 3.

Nigruerunt baccae C. 42, 48, 4.

Nihil agendo male agere discunt homines C. 44, 4, 26. nihil enim aliud (*agitur*) quam obicitur esca C. 8, 9, 2. nihil antiquius quam eligunt C. 9, 8, 7. nihil dubium est saepius translatum esse C. 3, 44, 3. 6, 48, 2. nihil dubium est, quin C. 3, 9, 4. 5, 3, 7. 5, 5, 6. 42, 2, 6.

Nimbus arbore decussa pluvius C. 40, 364.

Nimietati siccitatis debet aliquid humoris opponi P. Mar. 40, 2. nimietatem sanguinis prohibet P. Mai. 7, 2. nimietate pabuli lascivunt C. 6, 24, 2. inter omnes nimietates temperamentum tenere P. Ian. 43, 5.

Nimirum *ex* ne mirum factum, quam formam etiam Codd. antiquissimi dant.

Nimius. nimia admodum ubertas C. 4, 24, 2.

Nisi pro sed Ca. 77. Ca. 48. nisi tanquam allium. Ita nisi prius dato bibere Ca. 89. add. C. 2, 22, 2. — nisi si V. 2, 9, 9. C. 2, 18, 4, 4, 29, 44, 4, 35, 5. vid. etiam not. ad C. 2, 10, 47, 3, 9, 3. Plura Heins. ad Ovid. Her. 4, 444.

Nitescere Ca. 4, 2. sanum, pingue esse.

Nitidare ferramenta detergere C. 42, 3, 9.

Nitrata aqua C. 42, 55, 4. P. N. 4, 3.

Nitrum caulibus adpersum virorem servat coctis C. 44, 3, 23, P. 24, 6. Alexandrinum Veg. 3, 28, 2. Est nostrum natrum, sal alcalinus terrestris. Cf. Beckm. ad Aristotel. Mirab. Ausc. p. 444. et Antig. Caryst. p. 246. — nitri s. nitril an semen? Veg. 5, 58, 2.

No. nandi velocitas C. 8, 45, 4. nantes volucres V. 4, 38, 4. C. 2, 45, 4. nantium greges C. 8, 44, 4. h. e. anserum. Nantium visu sedatur dolor intestinorum C. 6, 7, 4. Veg. 4, 4, 6. pestes C. 4, 5, 6.

Nobilitas auster vites P. 4, 6, 7. h. e. gustum illis nobilem conciliat. Gesner.

Nocenter armata gallorum crura C. 8, 2, 40.

Noceo. nihil nocebitur ei nocturnis roribus C. 2, 40, 40. — ne nocentur ova P. 4, 30, 2 h. e. laedantur. Sic noceri gelu P. 4, 35, 2. semina fabae non noceri herbis P. N. 4, 3. nullum fructum noceri P. 4, 35, 42. not. vid. ad P. 4, 30, 2.

Noctu ponere castra h. e. pernoctare V. 3, 2, 45.

Noctua suspenditur contra grandinem P. 4, 35, 4. noctuae aucupium P. S. 42. De quo locus est singularis

Aellani II. N. 4, 29. cor remedium adversus formicas P. 4, 35, 2. Eadem Nocturnae volucres cruciferae C. 40, 349.

Nodare vites Ca. 32, 2. sed vide not.

Nodosum corpus musculorum densitate P. Mar. 43, 2.

Nodus vitis, P. Mar. 7, 3. — und. internodia dicuntur C. 4, 29, 8 et 9. in frumento C. 2, 12, 40. Cf. ad C. 4, 29, 8.

Nola ad Rufri maceriam Ca. 435, 2.

Nomades γαλακτοπόροι C. 7, 2, 2.

Nomen perdit vinum Ca. 25. i. e. cum bonitate famam quoque. nomina multa Romanis ab utroque pecore imposita V. 2, 4, 40. nomina brevia imponenda canibus, et quae sint usitata C. 7, 42, 43. — nomen foenerator cum debitor facit C. 3, 3, 9. nomina vel optima non appellando fiunt mala C. 4, 7, 2.

Nomenclationis aucupio studiosos demorari C. 3, 2, 34.

Nomentana regio illustri C. 3, 3, 3. Nomentanae vites C. 3, 2, 44.

Νομοφύλαξ magistratus C. 42, 3, 40.

Nondum, iam nondum V. 2, 2, 2. sed vide Aldenda post Palladium ad h. l.

Non nemo V. 2, 44, 7. non nihil C. 4, 3, 4. non solum (non) C. Arb. 48, 4. non spernendus auctor C. 4, 4, 4. si id non V. 3, 44, 4.

Noningenti, nongenti C. 5, 2, 7.

Nonis modo diebus — reliquis septem V. 2 pr. 4.

ad Normam adstringat cervicem iumenti Veg. 3, 40, 4.

Normata ciconia C. 3, 43, 42.

Nostra urina, humana C. 5, 9, 46.

Nostrates gallinae C. 8, 2, 43. no-

stras ulmus C. 5, 6, 3. nostratis eunilae C. 9, 4, 2.

Notam pecori pice liquida imponere C. 7, 9, 42. — Quaecunque vini nota C. 42, 19, 2. huic notae vini C. 42, 23. 3. *opponitur* omnia genus vindemiae, vini nota parum firma C. 42, 37. optima C. 42, 49, 2. diversae notae stirpes C. 3, 24, 5. secundae notae vitis C. 3, 2, 49. tertiae vel quartae C. 3, 20, 3. tres aut quatuor notas conditurae totidem musti amphoris experietur C. 42, 21, 6. nota glechonites vini C. 42, 35. nutae myrtaceae compositio C. 42, 38, 7. *Sic de conditura olivae* C. 42, 47, 8. notae viridis oleum C. 42, 50, 2. primae notae (*pressurae*) oleum C. 42, 50, 4. secundae notae mel C. 9, 45, 13. primae notae acerrimum acetum C. 42, 47, 4. cuiuscunque notae caseum C. 42, 57, 3. alterius notae pisces C. 9, 47, 2. saxatilis notae C. 8, 47, 8.

Nothi pulli e diversi generis parentibus nati C. 8, 2, 43. quaecunque in notitia sunt Veg. 6, 28, 48.

Noto. uotabimus candidis signis P. F. 9, 10. notanda est atramento C. 8, 44, 42. notavi i. e. *animadverti* C. 4, 26, 4. *Plinii et Petronii exempla posuit Gesneri Thes. L. L.*

Novacula decerpito summam cutem saporum C. 42, 54, 4.

Novalis ubi satum fuit ante quam secunda aratione renovetur V. 4, 29. 4. in novali pabulum nascitur V. 2 pr. 5. novale, non aratum, graminosum C. 6 pr. 4. novales mundae P. Ian. 40, 4. puras reddas loca pinguis P. 4, 6, 43. novalia culta C. 2, 2, 44. *vid. Restibilis.*

Novellare in *Argumento libri* 3. Col. *Vitae* Sueton. Domit. 7. *unde novellatum Paulini apud Gesnerum Thes. L. L.*

Novelli invenci V. 4, 20, 2. C. 6, 4, 3. novellae vineae V. 4, 21, 1. vites P. Mai. 2, 4. N. 2.

Novembris descriptio et opera C. 44, 2, 84.

Novenarius numerus V. 2, 4, 26.

Novenae partes V. 2, 4, 42.

Novissime post postremum P. N. 22, 5.

Novus locus C. 44, 2, 85. post novam pluviam seratur rapa h. e. *paullo post pluviam* P. Aug. 5.

Nox. noctes nebularum P. 4, 3. noctu *vid. s. l.*

Noxae dedere C. 4 pr. 3. noxam contrahere C. 6, 27, 8 capere C. 6, 2, 2. cepit in opere C. 44, 4, 48 concipere nimio labore pressum C. 42, 3, 7. h. e. *morbum.*

Nube nova acritur C. 40, 420. nubes imago speculo excepta eam fugat, et quomodo P. 4, 35, 45. 4, 49, 4.

Nubifugo borea C. 40, 288.

Nubigenae Phryxi C. 40, 455.

Nubilarium V. 4, 43, 5. C. 4, 6, 24, 2, 21, 3. P. 4, 36, 2.

Nubilare si coeperit V. 4, 43, 5. nubilatur (*aër*) Cat. 88, 2.

Nubere se cupiet plantis C. 40, 458.

Nucrae fibulae Cat. 34, 4.

Nucleis feruntur tuberes P. S. 44, 4.

Nucleus pro nucleus *det Pol. Cod. in Varr. 4, 41, 6. atque ita in Plauti Codd. scriptum reperit Gruterus. A nucce dicitur nucleus, ut graece κάρυς Theophrastus dixit etiam nucleum.*

Nuclei oleorum passim memorantur, graece πυρήνις, et πυρήνις. quos ad ignem adhibitos fuisse apud Plinio apparet. *Geoponica* 40, 48. *de olivo terebinthano: καὶ ἡ πυρήνις ποτὶ τίς ἑσπέρην χρίσων καὶ τίς καυόν.* *Fracti scilicet nuclei in cibum cedebant porcorum.*

Nugatorii boves V. 2, 5, 9. *vi. not.*
Nullus melior cibus quam P. Mar.
41, 3.

Num. haud facile dixerim, num
illa expeditiora sint? C. 41, 4, 9.

Numae rustica progenies C. 8, 16, 2.
Numantinus C. 8, 16, 5.

Numelli (*al.* numellae) ex ligno
fabricati. C. 6, 49, 3. numellis induere
pecus C. 7, 8, 6. *A Graeco νομή πα-*
σcua, dictum suspicatur Beroaldus, a
nuere derivat Turnebus. Mihi ex
graeco νομήs ductum videtur voca-
bulum, quod et navium ligna ἐγκοί-
λια et ἀρμένων σχοίνους significat.
Ceterum uti numellis induitur pecus
mulgendum, ita pedicis alligat auctor
Idyllii XXV. inter Theocritea versu
102. ἀμφιπόδοισι καλὰ πέδιλ' ἀρά-
ρισκας παρασταθὸν ἐγγὺς ἀμέλγων.

Numen. de Numine sacro poeta C.
3, 24, 4.

Numeratio aeris exigitur C. 4, 8,
43. 44, 4, 24.

Numero, *statim*, V. 3, 16, 47.

Numerosus hortus C. 40, 6. nume-
rosus pectus equi C. 6, 29, 2. nume-
rosa femina equi C. 6, 29, 3.

Numerus vertendi soli C. 4, 5. nu-
merum unius canis obtinent bini
catuli V. 2, 9, 7. *vid.* Procedo. nume-
rum reddit domino curator avium
V. 3, 5, 5. in eo numero *h. e. in hoc*
genere V. 4, 19, 4. numero aliquo
haberi a domino V. 4, 17, 6.

Numidia fervens provincia C. 3,
42, 6. in Africa Numidiae putres are-
nae foecunditate vel robustissimum
solum vincunt. C. 4 pr. 24. Numi-
diae et Aegypti solum C. 2, 2, 25.
addens: ubi plerumque arboribus
viduum solum frumentis seminatur.
Atque eiusmodi terram pinguibus
arenis putrem veluti cinerem solu-
tam quamvis levissimo dente moveri
satis est: *Polybius in Excerptis libri*

37. *de Masinissa, Numidiae rege:*
A. V. 606. τῆς γὰρ Νομαδίας ἀπάσης
ἀχρήστου τὸν πρὸ τοῦ χρόνον ὑπαρ-
χούσης καὶ νομιζομένης ἀδυνάτου τῇ
φύσει πρὸς ἡμέρους καρποὺς ὑπάρ-
χειν, πρῶτος καὶ μόνος ὑπέδειξε·
διότι δύναται πάντας ἐκφέρειν τοὺς
ἡμέρους καρποὺς οὐδ' ὅποιός ἦττον,
ἐκάστῳ τῶν καρπῶν ἐν διαστάσει μυ-
ριοπληθεῖς ἀγροὺς κατασκευάσας παμ-
φόρους. unde Diodorus in Excerptis
transulit haec: ὡς ἐκάστῳ τῶν νείων
ἀπολιπεῖν ἀγρὸν μυριοπλεθρον κεκο-
σμημένον πάσαις ταῖς κατασκευαῖς,
rectius, quamquam dubitabat Wesse-
ling. ad Diodorum T. II. p. 523. De
reliqua Africa vide sub nomine Ma-
gonis dicta.

Numidicae gallinae C. 8, 2, 2. C.
8, 42. ἀλεκτρυόνες Νομαδικὰς Luciano
in Navigio c. 24.

Numidi equi Veg. 6, 7, 4.

Numisanae vites C. 3, 2, 2. 3, 2,
27. 42, 43, 9. uvae C. 42, 43, 5 et
9. *In Lips. MS. aliquando Numitia-*
nae, aliquando Numisanae. Gesner.
Nuncubi, *num alicubi* V. 3, 2, 4.
et ut vult Vrsinus etiam 2, 5, 2.

Nundinae C. 4 pr. 18, ut frequen-
tandae C. 44, 4, 23.

Nutabit omnis cura Veg. 4. Praef.
8. *ubi antea vacabit erat.*

Nutricationes seminum V. 4, 44, 4.

Nutricatus herbae V. 47 et 49, 4.
de nutricatu pecoris V. 2, 4, 20.

Nutricius Romuli et Remi Faustus
V. 2, 4, 9. in nutricio sinu reci-
pere C. 3, 42, 7. *not.*

Nutrico. nutricare foetum V. 2, 4,
43 et 49. nutricantur agni V. 2, 2,
47. sole V. 4, 23, 5.

Nutritiones seminum *habent Edd.*
pr. et Codd. V. 4, 44, 3. ubi Aldina
et reliquae nutricatus.

Nutritum vinum C. 42, 24, 3. 42,
30, 4.

Nutrix. nutrices bonae C. 8, 5, 24.
6, 24, 4.

Nux. nuces calvas, Avellanas, Praenestinas, Graecas Cat. 8, 2. hortinae Cat. 47, 2. ardentes C. 42, 5, 1. nucis insitio P. ins. 463. nuces ut servantur P. Ian. 45, 49. ad Avellanae nucis magnitudinem Veg. 3, 52, 2. *add.* 3, 66, 7. Graecae i. e. amygdalae satio et cultura C. 5, 40, 42. Arb. 22, 2. usus eius adversus muscas in canibus V. 2, 9, 44. flos nocet apibus V. 3, 46. 22. nus Graeca s. Tarentina ut fiat C. 5, 40, 44. Arb. 22, 2. nucis iuglandis satio et cultura P. Ian. 45, 44. P. F. 25, 33. nuces sapinae C. 42, 5, 2.

Nymphis insidiae hic nullae C. 40, 278.

Nysaea per iuga Bacchi C. 40, 224.

Nysae Bacche C. 40, 248.

O

O literae orbiculus C. 6, 5, 4.

Obaerati V. 4, 47, 2. *ubi deli obaerati.* not. et Addenda post Palladium.

Obcaecatus cupidine C. 6, 36, 4. obsecata ignorantiae tenebris ratio C. 3, 7, 3. *h. e. argumentum, quod non intelligitur, ut passim caecus, auribus.*

Obcaeco. obcaecantur fuisse C. 2, 9 et 40.

Obcalluere mores C. 8, 16, 6.

si Obdormierint frigore maxillae Veg. 5, 46, 3. *vid.* Indormio.

Obducesse cicatricem C. 4, 24, 7.

Obdurescere Cat. 50, 2.

Obdurarier Cat. 154.

Obeo. obilit hoc opus C. 4, 24, 1. C. 42, 3, 6.

Obescant avem C. 8, 7, 4. editi. primae: quas probat Beroaldus, alii Obesant.

Obesus adipibus bos C. 6, 2, 45. obesa illuvies C. 7, 40, 6. *de porcis, sine respectu ad pinguedinem. Hinc naris obesae homines forte dicti.* Gesner.

Obiectaculum V. 3, 47, 9.

Obiectu montis P. 4, 5, 5. 4, 47, 3. crepidinis C. 8, 47, 40. nisi obiectu aliquo defendantur P. N. 7, 2.

Obilcere cibum porcis V. 2, 4, 45.

Obire rationes nostras C. 4, 4, 47.

Obliqueato oleum Cat. 29, not. et ad Col. 2, 45, 3.

Oblectamenta deliciarum C. 8, 8, 10.

Oblidere fortis C. 7, 3, 8.

Obligare manipulos C. 4, 2, 40.

Oblinio. oblinire luto C. 42, 44,

6. taleas C. 5, 9, 3. vasa C. 42, 45, 2. Oblinitis vasis includere C. 42, 39,

2. *vid.* Lino. Allino.

Oblino. obleverunt se visco accipitres V. 3, 7, 7. ne oblinantur septa caprae, virgultis oportet subterni V. 2, 3, 6. *ita catulis caeret* V. 2, 9, 43.

Obliquus in Codd. Pol. oblicus. *Ex graeco λιγξ, λιξ, λαρός, λιτρις, λαρός, λήτριος, unde liquus, obliquus.*

Oblita ora urceolorum C. 42, 46, 4. *Sed.*

Oblita nocendi Persica C. 40, 408.

Oblectari herbis pertinaciter C. 8, 44, 8.

Obmovere Cat. 44, 4.

Obnoxia faucibus, noxia C. 2, 48, 2. *vid.* not.—obnoxia est vitis procellis C. 3, 4, 40. *h. e. noxam ab illis sentit.*

Obolus pondus hippiatricum Veg. 5, 44, 2.

Obriguit frigore C. 4, 32, 5.

Obroboratio Veg. 5, 84, 3. *vid.* Rohur, Roborosus.

Obrumpi rimis verbum videtur non

contemnendum in MS. *Leid.* pro
abrumpi P. 1, 19, 1. *quin etiam Var-*
roni restitutum velim; 3, 10, 5. *ubi*
legitur, abrumpunt collum. Gesner.

Obruere, *serere* C. 11, 2, 72 et
81, 11, 3, 16. obruitur beta semine
11, 3, 42. — obruit olivam oleum C.
12, 47, 10.

Obscenus cruor C. 10, 360. *de*
sanguine menstru obscena reddere
Ovidio Remed. versu 437. est urinam
per obscena reddere.

Obsequium tentare C. 6, 27, 10.
obsequia feminae sqlietiat C. 6, 37, 9.

Obsequor. obsequitor bubukis Cat.
5, 6. obsequentissima curae mortu-
um Italia C. 3, 8, 5.

Obserere campum octo modis C.
2, 9, 1. obseritur iugerum V. modis
C. 2, 11, 11.

Obseri virgultis V. 1, 14, 1. obser-
runt exitus ferarum ramices C. 9,
1, 3.

ex Observatu V. 2, 7, 3.

Obsesus frutetis ager C. 3, 11, 3.

Obsidiator prodeuntibus apibus,
insidiantur C. 9, 14, 10.

Obsidio curntoris excipiuntur apes
protious C. 9, 9, 1. obsidia pestis C.
9, 7, 6. ne obsidiis hominum, aut
insidiosorum animalium diripiantur
C. 8, 2, 7.

Obsoleti purpurei coloris salix C.
4, 30, 4. obsoletior color C. 2, 11, 12.

Obstipae sues transversa capita
ferunt C. 7, 16, 1.

Obstrigillare V. 1, 2, 24.

Obstrigere viminibus C. 4, 29,
10.

Obstupescunt potantes apes V. 3,
16, 35.

Obterit infantem bos V. 2, 5, 5.

Obtinebit h. e. *opertum et vulgo*
credium erit V. 2, 4, 9.

Obtruncatio totius vitis C. 4, 29,
4. *de eadem re.*

Obtruncatur superficies vitis C. 4,
29, 13.

Obturare, *de apissamento* C. 12,
43, 4. — obturato, *oblinito* Veg. 5,
61, 2.

Obversa orienti Col. 8, 3, 1.

Obviare grandini P. 1, 35, 14.
vermibus P. Mar. 10, 4.

Obumbrata glebis germina adu-
gelicidia P. N. 1, 2. ab sole obum-
bratur C. 4, 24, 15. *si locus est sanus.*

Obvolutus Veg. 4, 18, 1. erat
pro obluctatus.

Ocatio, rusticis pulveratio C. 11,
2, 62.

Occator C. 2, 13, 1.

Occatoria opera C. 2, 13, 2.

Occidens aestivus C. 1, 6, 2.

Occidimus V. 3, 17, 10, i. e. *occur-*
rimus. not.

Occidionem gregis prohibens C. 7,
5, 16. ad occidionem perducit C. 4,
17, 3. interimere C. 9, 15, 3.

Ocepit fervere Cat. 156, 2.

Ocipitium vindemiatoris videre
V. 1, 8, 6. occipitio frons prior est
Cat. 4, 2.

Oeco. occare V. 1, 31, 1. 4, 29, 3.
per saritores V. 1, 29, 2. occare h.
e. *operire* P. Mai. 4, 1. *not.*

Occulare Cat. 49, 2. V. 1, 13, 4.

Ocupare pecuniam C. 1, 8, 13. 11,
1, 24. occupant iugerum seminis
modii quinque C. 2, 9, 15. 2, 17, 3
et 8. 2, 10, 16. 2, 11, 10. *vid.* Im-
pleo, Obsero, Satisfacio.

Occurrere ante imbres, *de proeo-*
quis fies P. Mar. 10, 27. quae non
occurrimus facere, *occupavimus*,
ip̄s̄ar̄x̄us P. Aug. 7. *vid. not.*

Ocimi, plantae, satio et cultum C.
11, 3, 29. mira natura P. Apr. 3, 5.
P. O. 11, 5. *Ocinum hortense seculum*
memorat Theophr. C. P. 2, 20.

Ocinum pabuli genus Cat. 27. 53,
54, 3 et 4. unde dictum? V. 1, 31,

4. In notis ad haec loca cum Plinio aliiq; aberravi a vero, cum alienis interpretationibus adhæsissem, nec ipsa scriptorum verba, quae plane a Pliniano interpretatione abhorrent, accuratius investigassem. Varro 1, 23, 1. ad pabulum quae pertinent, in quo est ocinum, farrago, vicia, medien, cytium, lupinum. Columella ocini non meminit, sed haec pabulorum genera nominavit II. cap. 7. medica, foenum graecum, viciam, cicaram, ervum, farraginem hordeaceam. Addit Cap. 11, 1. avenum et cytium. Caetera, inquit, neque numerare ac minus acere dignamur. Eviduerat igitur usus ocini Columellae aetate. Queritur de genere plantae, unde ocinum pabulum dictum fuit. Locus Varronis 1, 31, 4. docet id ex fabuli segete viride sectum antequam genat siliquas: ubi videlicet imprudens probavi, lectionem librorum quorundam, cum primae Edd. omnes cum Plinio pabuli segete praeferant. Fuae in unum pabuli satæ nullus Scriptorum nostrorum rei rusticae nec Plinius meminervit, quamquam fabalia pecori obiecta legimus. Deinde quomodo in fabam eadii? quod ait in ocino pabulo Cato c. 54, 3. ubi ocinum tempestivum erit, dato primum. Manibus carpito; id renascetur, quod falcula secueris, non renascetur. Vsq; ocinum dato, donec arescat: ubi miratus sum in nota, quomodo carpi possit ocinum. Scilicet auctoritate Namilii apud Plinium doceptus putabam intelligi genus farraginis vel hordeaceae, vel ex faba, ervilia, vicia vel avena mixtas. Verum Cato farraginis nullibi meminit, nec ocini vocabulo farraginem signasse videtur, cum Varro diligenter ab ocino distinguat farraginem. Gramineum pabulum si liceret interpretari, facilius eas t ad intelligendum, nec adeo mirandum,

quomodo manibus carpi nec desecari voluerit Cato. Verum id non patitur mentio siliquarum a Varroine iniecta in nominando ocino. Plurima igitur legumina in siliquis ferere intelligi debet, adeo profundis radicibus haerens, ut commode carpi manibus possit et deinde tamen renasci. Nam pabula graminea nomine herbarum et foeni veniunt apud Scriptores hos nostros. Foenum in pratibus crebatur, quae depasci peculibus vetabat Plinius XV III. sect. 67. no. 4. ante secunda fenicia, ne herbae vellerentur obtrituq; hebetarentur. Suspici igitur trifolium intelligi, quod Plinius l. c. herba optima in prato trifolii; proxima graminis. Quanquam reliqui scriptores in pratibus consuetudine non nominarunt. Hoc igitur trifolium ut medica tenaciter haeret profundis radicibus ita, ut carpi manibus possit affecturum novum deinde pabulum. Nominis ratio ex graeco ducta videtur, ut recte admonuit Varro; quamquam veteres graeci, qui hodie exstant, scriptores non nominant. Sed ecce Callimachus in Dianum vers. 465. ὠκὺς ποτὶ τριαντῶν nominat, unde Hesychius ὠκὺς ποτὶ τριαντῶν, πῶς τὴν ἢ τριαντῶν καλοῦσιν. Vocabuli adiecti trifolii ratio a celeritate proveniendi ducta est ut in Catonis ocino. Pontedera Possimorum T. I. p. 2. fabuli segetem de faba interpretatus attulit locum Gellii ex libro IV. ubi χύαρος fabulum interpretatur; itaque ocinum ex fabae segete viridi sectum fuisse censet.

Ocreae P. 4, 43, 3.

Octingenarii greges V. 2, 10, 11.

Octobris descriptio et opera C. 11, 2, 72.

Octogenaria fistula P. Aug. 12.

Octogenae oves V. 2, 10, 10. Iugera V. 4, 19, 4.

Octogesimus annus V. 4, 4, 3.
octogesima pars P. O. 44, 3.

Octoginta modios C. 44, 2, 86.
pondo C. 12, 51, 3.

Octonaria fistula P. Aug. 42.

Ocynos porcos V. 2, 4, 49. culleos
C. 3, 3, 3.

Oculati geminis pluribus surculi P.
Mart. 4, 1.

Oculus. sub oculis domini esse C.
9, 5, 2. oculi praesentis domini C.
3, 24, 4. oculorum vitia in bubus ut
curentur C. 6, 47, 7. cicatrices ut
saneantur C. 6, 33, 1. oculi tensi in
morbo equorum Veg. 4, 4. — oculis
mentis velut acrioribus intueri C. 3,
8, 4. — oculi conniventes *florum* C.
10, 259. — oculus gemmans C. 4,
24, 16. oculi vitium fructuarii C. 3,
48, 4. prorepentes digito decutiantur
C. 44, 2, 38. oculis inseritur ficus.
*Hi oculi supra terram. Iam — radicem
etiam quarundam sunt oculi.* Oculos
germinationis suae aperit asparagus
volans P. Mart. 9, 2. *add.* C. 44, 3,
45. P. F. 23, 2. *ubi* gignendi oculos
vocat. harundinis oculos disponito
Cat. 47, Sic Cat. 3, 6. *ubi vid. not.*
V. 4, 24, 3. C. 4, 32, 5.

Ocymum, Ocynum, *vid.* Ocimum.

Odoribus quibus condiri defrutum
soleat C. 12, 20, 5.

Odoramenta condiendis vinis C. 44,
2, 74.

Odorat et colorat mella crocus C.
9, 4, 4.

Oenanthe *in lemma* P. Jun. 41.

Oenoneli ut fiat P. O. 17. *De eo
Diose. V. 6. malum latine. Ab οἶνον
μυλντῆρ quomodo differat docet Diosc.*
V. 5.

Oesypus *v.* no. ad C. 7, 5, 22.

Offellae Puteolanae *vid. not. ad Ca.*
462. *extr.* Martialis XIV. 221. parva
tibi curva craticula sudet ofella, spu-
meus in longa cuspidē fumet aper.

Offae sordidi panis C. 8, 47, 45.
ex massa fici proculcatae C. 12, 45,
4. quibus aves saginantur C. 8, 7,
3. turundas vocat *Ferro.* in offas vo-
lutantur exiguae caricae tinniae P. 4,
30, 4. offas librales adipis P. Mart.
12, 3. de passo facies *farinae* Veg. 2,
8, 2.

Offensa, offensio *proprie* P. Mart.
12, 4.

Offensae gwtis apes V. 3, 16, 37.

Offerre partes fabricae congruis
partibus *h. e. plagis coeli obvertere*
P. 1, 42.

Officina cohortalis, ὀφικῶν C. 8,
3, 4 et 8. 8, 4, 3. 8, 5, 49. officinae
cetariorum C. 8, 47, 12.

Officio, officere alteri ab sole ac
luna et vento V. 1, 7, 2.

Officium istarum rerum suscepit
C. 12, 4, 3. cum officio C. 2, 15,
6. officiis singulis sui praepositi ma-
gistri C. 4, 8, 1 et 11. 4, 9, 4. 14,
4, 27.

Offigere furcas circumquaque Cat.
48, 2.

Offringere est iterare V. 4, 29, 2.
4, 32, 1. glebas C. 2, 11, 3.

Offula carnis V. 2, 4, 14. C. 42,
53, 4. Claudii dictum ap. Sueton. c.
40. quis potest sine offula vivere?
panis Veg. 4, 42, 2. in offulas bre-
vissimas reducta farina P. 1, 29, 4.
add. Veg. 5, 44, 3.

Ogyges rex Thebas aedificavit V.
3, 4, 2. cataclysmos Ogygi *ibid.* 3.

Oἰστῆρος apum C. 9, 14, 4. P. Mai.
10.

Olce *h. e. ὀλκή, drachma* Veg. 5,
46, 8.

Olea prima omnium arborum C.
5, 4, 1. quali agro serenda V. 4, 24.
C. Arb. 47, 4. P. N. 5. Pall. 1, 6,
9. Col. 5, 8. ibique notae. Oblitus
tamen sum loci antiquissimi Iliad. 17,
53. οἶον τρέφει ἔρως ἀνὴρ ἐπεχλάς

ἐλαίης χώρῳ ἐν οἰκίῳ, ἐξ ἄλης ἀναβέβρυγεν ὕδωρ, κελὸν, τηλεθάον. τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν δονέουσιν παντοίων ἀνέμων καὶ τε βρύει ἀνὰ λευκῶ. ubi de notione vocabuli οἰκίῳ et de lectione ἀναβέβρυγε dubitatum fuit olim, quando et quomodo Cat. 64, 2. coll. 28, 1. V. 1, 41, 6. C. 5, 8 et 9 int. quercus viciniam ferre nequit V. 4, 16, 6. C. Arb. 17, 3. cito ut crescat Cat. 43, 2. quando ablaqueanda P. O. 8, 1. ut inserenda Ca. 42, 1. P. Apr. 2. P. ins. 51. Insertam viti oleam, ἐλαιστάφυλον dictam, ex Florentino memorant Geoponica 9, 14. oleae insitam vitem Analectorum Brunckii Epigramma T. III. p. 231. εἰς ἐλαίαν βασιλεύουσαν ἀμπύλον nisi forte vitis arbutiva oleae fuit adsita. ut putanda P. N. 4, 1. fructum si non ferat, ut curanda Cat. 93. C. 5, 9, 16. laborans ut tractanda C. 11, 2; 29. P. Mart. 8, 4. olearum seminaria P. Oct. 8, 4. *Hucusque olea arbor est. — Pro bacca.* Genera viii Cat. 6, 1. 7, 4. Genera X. C. 5, 8, 3. conf. P. F. 18, 4. et Macrobius 2, 16. *Nos apud nostros haec nomina deprehendimus; loca ipsa sub suis cuiusque literis indicamus:* Albiceria, Algiana, Cercitis vel Circitis, Colminia vel Cominia seu Culminia est, seu denique Culminiana vel Colminiana. Licinia vel Liciniana, Luteola, Murtea, Naevia al. Neria, Orchitis s. Orchis aut Orcas adeo, Pausea vel Posea, Radiolus, Radius, Regia, Rhodia, Sabina, Sallentina, Sergia vel Sergiana, Conditiva Cat. 6, 1. non peculiare et unum genus, sed quaecunque condiri servarique possunt, quod monuit etiam Turn. 25, 19. dilectus quae optima C. Arb. 17, 3. tempestivae oleae, et caducae conduntur Cat. 58. Albae ut condiantur Cat. 117. Hippocrates Muliebr. I pag.

571. ἐλαίας λευκῆς πρόσθεν ἢ ἑλαίων ἐνῆ. ex alba olea acerbum fit oleum C. 11, 2, 83. olea pendens venire qua lege solita Cat. 146, 1. ut legatur Cat. 144. oleam cogere, stringere, verberare Cat. 141. cogendae oleae quae parandae Cat. 31. add. 64, 1. quomodo legenda V. 1, 55. oleam faciendam locare Cat. 145, 1. olea esui ut condatur V. 1, 60. promenda ut sit V. 1, 66. ex olea fructus duplex V. 1, 55, 7.

Oleagineum seminarium uti fiat Cat. 49, 1. oleaginea semina V. 1, 40, 4. vitis C. 3, 42, 27.

Oleagineae taleae Cat. 45, 2. codicilli oleaginei Cat. 37, 55. 130. *not. Eorum usum in hypocaustis balnearum vetitum Romae testatur Plutarch. Q. S. 3, 40. p. 614. ed. Reiske.* oleagino colore, muco similis Veg. 3, 17, 1.

Olearis cellae descriptio P. 1, 20, 1. taleae novissima positio C. 11, 2, 42.

Olearius modius Cat. 144, 4. 146, 4. olearii diligentes, peritissimi C. 12, 50, 13. oleariae rei quae prospicienda Cat. 3, 2. cellae quae opus sint Cat. 13, 2. add. C. 1, 6, 18. 12, 50, 13. olearia vasa C. 12, 50, 8.

Oleastellus, Calabrica oliva C. 12, 49, 3.

Oleaster C. 8, 10, 4. infelix ne renascatur ex oliveto incenso P. Apr. 2, 1. sterilis foecundat olivas P. ins. 53.

Oleitas Cat. 144, 2. ubi facta est Cat. 68. *utuntur eodem verbo Min. Felix 17. 9. et Mamertinus in Grat. act. Iuliani c. 22. Gesner.*

Oletum Cat. 1, 7. quali agro conserendum Cat. 6, 2. ut instructum esse debeat Cat. 3, 5. Cat. 10. V. 1, 18, 1. 4, 22, 3. oletum altissime miscere Cat. 61, 1. *vid. Olivetum.*

Oleum in tabulato an crescat Cat.

64, 1. C. 12, 50, 80. ut fiat C. 12, 50. P. N. 17. ubi servetur melius P. N. 24. ut purgetur sordidum P. N. 19. rancidum ut curetur P. N. 21. ne animalis immortui odore vitietur P. N. 20, 3. odoris borrendi ut emendetur P. N. 20, 1. primum quando fiat P. N. 4, 1. acerbum s. aestivum, viride, maturum C. 12, 50, 1. acerbum, et viride C. 11, 2, 83. viride ut fiat Cat. 65. P. O. 10. maioris pretii est C. 12, 50, 20. oleum cibarium C. 12, 50, 18 et 24. 12, 52, 2. ad unguenta C. 12, 54. *nota et ad Col. 12, 53. p. 657. quibuscum comparabis Dioscoridem 1, 39 seq. ubi varia oleorum et unguentorum genera praeparare docet.* Chamaemeli P. Iun. 10. olei floris 3 unc. Veg. 6, 11, 2. oleum gleucinum C. 12, 51. Hispanum P. Iul. 9. Liburnico simile P. N. 48. irinum Veg. 5, 23, 17. laurinum P. Iun. 19. P. N. 5. lentiscinum P. Iun. 20. Iliaceum P. Iun. 14. myrtinum P. Iun. 17. e lauro, myrto, lentisco P. D. 2. nardinum P. Mart. 9, 3. ordinarium, cibarium C. 12, 50, 22. rosaceum P. Iun. 15. Veg. 5, 44, 3. *A roseo distinguit Fortun. Senecclus elaeochrim. c. 25, quod illud adlitis aromatibus componatur, hoc ex solis rosis ad solem. Verum subtilitati reclamare unum, ait Rhod. ad Scribo. 227. p. 303. Gesner. Sabinum P. Mart. 9, 8. Venafrum praestantiss. V. 1, 2, 6. violaceum P. Apr. 6. oleum pondere levissimum iudicabant optimum. Synesius Epist. 147. εἰ διαφθορῆς τὴν διαίτην ζυγοστατοῦσιν αὐτό, ὅτι τὴν ἀρετὴν ἐξέταξοντες καὶ τὸ μικρωγόνον ἐν πλεονεκτήματι τοῖς λογίζονται.* Olfacere labra lacte V. 2, 2, 16. Expressit Graecum προσέχειν et προσσπαρῆν active notione. Olida bene vasa C. 12, 47, 1. bene olidae amphorae C. 12, 38, 4.

Olitor viridantibus hortis C. 10, 229. olitoris cura C. 11, 1, 2.

Oliva plantari et legi a quibus debeat P. 1, 6, 11. condiri quando et quomodo solent P. N. 22. C. 12, 47, 2. varia C. 11, 2, 83. nigra ut condiatur C. 12, 48, 1. 12, 49, 1. olivas conditui legere C. 2, 22, 4. Cilicensis C. 12, 50, 5. *not.*

Olivetum maritum C. 3, 11, 3. oliveto seminarium ut paretur C. 5, 9, 1. oliveta quando et quomodo instituuntur P. F. 18. P. O. 8, 1. quando putanda Cat. 44. stercoraoda P. O. 8, 2. quibus instructa esse debeant V. 1, 22, 3.

Olivitas C. 12, 47, 11. olivitatibus largissimis caubere C. 1, 1, 5. olivitate curantur dolla C. 12, 50, 15. ante olivitatem praeparanda C. 12, 50, 8. olivitas media initium Decembris C. 12, 50, 1.

Ollae Nibulae aut male coctae C. 12, 43, 12.

Ollares uvae vid. uva.

Olor pro odore in MSS. P. 1, 19, 1. 1, 33, 1.

Olus atriplicis C. 11, 3, 42. olusatrum C. 12, 7, 1. olusatri genit. Scribo 195. it. Plin. 19, 12. s. 62. et 12, 15. s. 34. sed oleris atri C. 11, 3, 18. olus pullum C. 10, 123. — olus, brassica V. 1, 16. extr. vi. Scal. — de rapis C. 2, 10, 22. sine ipsas radices intelligas, s. viride inde enascens. olera ne a bestiolis infestentur P. 1, 35, 5. — oleris dat. pl. Ca. 149, 2. sic sirpenticque olerorum Lucilius laudatus Scaligero ad V. 2, 2, 10. olus cordum pro hati C. 12, 13, 2.

Olympionicae equae C. 3, 9, 5.

Olympus deorum V. 3, 46, 7.

Olythiae fertilitas V. 1, 44, 3.

Olysippo oppidum Hispaniae V. 2, 1, 19.

Omnia pleraque, ἀπὸ πολλὰ πάντα
Herodot. 2, 35.

Omphacomellia confectio P. Aug.
13. Dioscor. 5, 31. Paulus 7, 15.

Onager, ferus asinus C. 6, 37, 3.
V. 2, 6, 3. ex onagro et asina muli
P. Mart. 14, 2.

Oncomata, ὄγκωματα *legendum*
putamus Veg. 3, 30, 1. *h. e. tumores,*
αὐτὸ ὄγκωμα. Gesner.

Onerant viviradices rationem eul-
toris C. 1, 2, 1. *add.* 2, 9, 18.

Ovogyros nobilitatus Argis V. 2,
5, 4. *not.*

Onus eibi haerentis exstinguit pha-
sianas P. 1, 29, 4.

Onychina pruna C. 12, 10, 3. *not.*

Opaeant matrem C. 4, 27, 6.

Operae pretium si sit C. 11, 3, 52.
operam iustam redditia iumenta C.
6, 3, 3. operae conducticiae libero-
rum V. 1, 17, 2. operas plures con-
ducere C. 3, 21, 10. operarum ratio
ulibi alia P. 1, 6, 3. ut dividendae
C. 1, 9, 8. opera una, duae, decem
C. 2, 13, 1. 6, 3, 2. proscinditur
operis tribus, iteratur duobus, ter-
tiatur una, C. 11, 2, 46. *ubi semper*
ad diem unus refertur. conf. C. 11,
2, 12 *it.* 47 et 48. opera una mes-
soris experti P. Iun. 2, 1. una opera
puerilis, *h. e. unus puer opus faciens*
uno die C. 11, 2, 44. operis foemi-
neis aut puerilibus celebrabitur opus
glaudis legendae P. N. 14. operae
qua ternae V. 1, 18, 2. operae quot
pro agri cuiusque modo desiderantur
V. 1, 18. C. 2, 13.

Operaria vacca C. 6, 24, 4. *aratro*
adhibita.

Operarum diutius die eundem non
habendum Cat. 5, 4. operarii quales
parandi V. 1, 17, 3. unde dicti?
ibid. sect. 2. *not.* p. 299. ut escitandi
V. 1, 17, 6. pro portione addendi
vel demendi V. 1, 18, 4

Operatus rebus venercis C. 12, 4,
3. operata legibus iuventa, *menstruata*
C. 10, 359.

Opereula C. 8, 8, 7.

Operculati favi C. 11, 2, 50 et 57.

Operculare dolio C. 12, 30, 1.
vasa C. 12, 15, 2.

Operimenta decem Cat. 10, 5. 11,
5.

Operor. operari aliquid in salsa
terra P. 1, 6, 16 *it.* s. 14 et 15. —
frequenter operatur flebotomia, *an*
passive? Veg. 3, 40, 1.

in Operis quaecunque vesata sunt
Veg. 2, 28, 16.

Opouyos, Anguifer C. 11, 2, 49.

Opifex rerum aeternus C. 3, 10,
10. opifices nobiles C. 1 *pr.* 31. apes
silvestres magis opifices V. 3, 16, 19.

Opilio diligens C. 11, 1, 18.

Opimare aves C. 8, 7, 5. 8, 9, 2.
it. obesare.

Opimi boves altiles ad sacrificia
publica saginati V. 2, 1, 20. Opimus
est ὀμπυος. Vide Lesicon gr. in
vocab. ὀμπνη.

Opinionis nostrae sermonem ha-
beto V. 3, 17, 10. opinionis eius est
Celsus C. 2, 12, 6.

Opisthotonici Veg. 1, 27. 2, 10, 1.
5, 23, 4 et 12.

Opium Cyrenaicum Veg. 5, 64,
12. *h. e. ὀπός* Cyrenaicus, *laser.*

Opium Hispanum Veg. 6, 21, 2.

Opobalsamatum collyrium Veg. 3,
16, 2 et 8.

Opobalsanum P. Mar. 9, 3.

Opopanacatum collyrium Veg. 3,
16, 8.

Opopanax, *uncus panaces, saepe*
laudatur Vegetio, v. g. 2, 17, 1.

Oporothecae V. 1, 2, 10. in opo-
rothecen V. 1, 59, 2.

Ὀπός κυρναϊκός; P. F. 29, 3. —
ὀπός pro coagulo V. 2, 11, 4.

Opperiri, *expectare* C. 2, 24, 5.
opperiri fortunam C. 3, 20, 3.

Oppieare corticem Cat. 120.

Opponere tritam brassicam Cat.
147, 4. *id.* 5 et 13 et 14 et 16.

Optimates civitatis C. 12, 3, 10.

Opto. optat vitis operiri P. 1, 6, 4.

Opulentant mensam dapibus C. 8,
1, 2.

Opulus arbor, *aceris genus* V. 1,
8, 3. C. Arb. 16, 1. corno similis C.
5, 7, 1. alit vitem C. 5, 6, 4. C.
Arb. 16, 1. eius satio C. 5, 6, 5.
Glossario περισπυλλος. *Stell.* Scarpe in
libris cum populo confunditur. *Cre-*
scensius libro 5. de apulo. seu ut editio
Lowan. habet, oplos Opulus arbor
satis magna quae lignum habet valde
album et pulchrum: ubi *Lowan.* ad-
dit: quasi asero simile.

Opus quae suot Cat. 14, 3. his
com opus sunt V. 3, 5, 5. opus sunt
minus multi boves V. 1, 48, 4. opus
erit tibi epulum V. 3, 2, 16. quae
opus sunt pecori V. 2, 10, 5. opus
est iis parvus cibus V. 3, 44, 3.—
Opera oova plerique fortius auspi-
cantur, quam tuentur perfecta C. 4,
3, 1. opera rustica accommodanda
sunt ad statum caeli C. 11, 2, 1. o-
peribus terrenis quibus diebus ab-
stinereot religiosiores agricolae C. 11,
2, 95 et 98. opus ubi maturius, et
ubi serius iocundandum P. 1, 6, 15.
opera omnia mature conficienda Cat.
5, 7.

Orabus morbus Veg. 5, 22, 1. ubi
alii aridus.

Oraculum Cretensibus datum P.
O. 14, 13. Catonis C. 11, 1, 26.

Orata Sergius unde cognominatus
V. 3, 3, 10. C. 8, 16, 5.

Oratores primarii C. 1 pr. 30.

Orbiculata mala, *retunda* P. F. 25,
18. C. 5, 10, 19. 12, 45, 5. *delicata*
fuisse apparet ex loco *Coclii* ad *Cae.*

Epist. 8, 15. pr. Malis orbiculatis
pasti videntur. Gesner. *Dioscoridis*
1, 162. ἀντισπυλλὰ *graece* vocat.

Orbieuli Cat. 3, 6. olearii Cat. 18,
9. Assea dentati cum orbiculis i. e.
rotulis V. 1, 52, 2. orbiculi iu co-
chleis Cat. 3, 6. *vide* trochleae. Orbi-
culus dupondarius C. 4, 30, 4. *vide*
tur in ponderibus fuisse massa ferrea
vel plumbea orbis vel cylindri brevissi-
mi formam habens. Gesner. Motum
orbicem ex *Varrone* habet *Nonius*,
ubi *Parmenis* 1480. et *Merceri* editio
p. 148. orbisio male habent.

Orbile acutum V. 3, 5, 15. vi. not.

Orbis ablaqueatiouis C. 4, 4, 2. *vid.*

Gyrus.—orbem diversum petere C.
1, 3, 6. orbem quendam continuae
foecunditatis sibi ministrat natura P.
Mar. 10, 16.—Orbes aeneos 11
cum mensis 11 coniungit Cat. 10, 4,
qui et 11, 2. orbem aeneum unum
refert. *Videntur* ad mensae apparatus
referendi. Certe *Martialis* aetas orbis
in mensa habuit, aut forte ipsas men-
sas orbis vocavit. Vid. 2, 43. Gesner.
—orbis in trapeti instrumento Cat.
135, 6 et 7.

Orcae pieatae C. 12, 15, 2. musti
io Hispania fervore ruptae V. 1, 43,
6. An ex *graece* ὀρχαί, ὄρχη?

Orchis olea C. 5, 8, 4. Arb. 18, 3.
P. F. 18, 4. *eadem.*

Orchita, ut condictur C. 12, 47,
2 et 7 *id.* 9. 12, 48, 1.

Orchitis Cat. 6, 1. a similitudine
testiculorum. (*Gr.* ὄρχη) dictam vult
Serv. ad *Ge.* 2, 85. *Male* Orchades
scribitur. *Vid* *Bodaeus* a *Stapel* ad
Theophr. hist. plant. 4, 3. p. 315.
Schoerter. Orchites ut condictur Cat.
7, 4. nigrae V. 1, 60. *Heychio* ὀρ-
χὰς ὑπὸς ἑλκινος lumen igitur orcas,
ut ὀρχαίς insulae apud *Suidam*,
latine *orcaes*.

in Orculam calcare manibus Cat. 417.

cum Orco ratio habetur V. 4, 4, 3. ponitur C. 4, 3, 2.

Ordum v. Hordeum.

Ordinarie vites C. 3, 46, 4. semina C. 3, 43, 5. ordinarium oleum, cibarium C. 42, 50, 22.

Ordinatio instituta conservanda est C. 42, 3, 40. sic C. 4, 29, 42. eam significat quae Palladio disciplina est. Gesner.

Ordinata vineta C. 4, 27, 4.

Ordino. ordinare locum vitibus C. 5, 3, 7. ordinant vineam paribus intervallis C. 3, 43, 5. ordinandi soli hortensis tempora C. 41, 3, 9.

Ordo res pulcherrima C. 42, 2, 4. quanta illius vis in arboribus disponendis V. 4, 7, 3. in ordines colitur planta, h. e. ordinatim depacta P. 9, 4. ordines vitium, ὄρχοι, ὄρχατοι, Gallis culieres.

Organum compositum C. 3, 43, 42. Οργῶν de fico variante se Com. ad Col. p. 214.

Orgia naturae C. 40, 219.

Oriens aequinoctialis C. 4, 5, 7. brumalis C. 4, 6, 4, hibernus C. 4, 6, 2.

Orientali arboris parte P. 9, 47, 4.

Origa vid. ad V. 2, 8, 4.

Origanites vinum Cat. 427, 2.

Origani satio P. Mar. 9, 5. Sept. 43, 2. herba grata apibus C. 9, 4, 2. usus eius ad olivas condiendas P. N. 22, 5. contra formicas P. 4, 35, 8.

ad Originem redeat oratio C. 7, 8, 7.

Oriuntur fundamenta ex loco de pressiore C. 4, 5, 9.

Ornamenta bubus, asinis Cat. 40, 2, 44, 4. 435, 4.

Ornata cupa Cat. 22, 3.

Ornatus trapeti Cat. 22, 3. publici,

de coenis splendidioribus V. 3, 9, 47. Ornea frons C. 41, 2, 82.

Ornithiae venti C. 41, 2, 24. vid. not. Olympiodorus ad Meteorol. p. 39. a. οὔτοι δὲ μετὰ εβδομάκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς ἄρχονται πνεῖν τοῦ ἡλίου ὄντος ἐν ἰχθύσιν, οὕστινας οἱ μὲν Ἀλεξανδρεῖς βόδωνας καλοῦσι διὰ τὸ περὶ τὸν καιρὸν τῶν βόδων ἄρχεσθαι πνεῖν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λυκοκότους καὶ ὀρνιθίας etc.

Orniβοβοσκαῖον V. 3, 9, 2 et 4 it. 45.

Orniδῶν villae V. 2 pr. 2 et 5, 3, 3, 4 et 7. 3, 4, 2. 3, 5, 8. C. 8, 4, 3, 8, 3, 4 et 8. Appii Augusti per locum V. 3, 2, 2. materterae Varronis V. 3, 2, 45. ipsius Varronis V. 3, 5, 8 sqq. lucriferunt hoc nomen turdi V. 3, 4, 4.

Orniδοτροφείον V. 3, 5, 8.

Orniδοτροφία, cohortalis ratio C. 8, 2, 6.

Orno. ornare focum Cat. 76, 4.

Ornus. Orni silvestres fraxini C. Arb. 46, 4.

Orthocissi satio C. 41, 2, 30. not.

Orthocola iumenta vel stillosa Veg. 3, 54, 4. not.

Orthopnoicum iumentum Veg. 2, 40, 3 et 4. 5, 45, 4.

Orti fontibus sapientiae C. 4, 4, 7. qui ex his (bubus) orti sunt vituli V. 2, 5, 9.

Oryges ferae C. 9, 4, 4 et 7. not.

Os, oris. ora lacus, ripae C. 8, 45, 3.

Os, ossis. sine osse ut nascantur cerasi P. O. 42, 7. ossa Persici quando et quom. ponantur P. Ian. 45, 20. N. 7, 4. duracorum P. F. 25, 32. dactylorum obruuntur P. O. 42, 4. olivarum P. N. 47, 4. ossibus et planta seritur ziziphus P. Apr. 4, 4.

Oscensis ager V. 4, 57, 2.

Oscilla lupinorum. unde germen nascitur C. 2, 40, 3. umbilicum vocari a Plinio, docet BEROALDVS.

Osseus culter C. 42, 45, 4. cuneus C. 5, 44, 4. P. F. 47, 2.

Ossiculare remedium Veg. 6, 28, 6.

Ossilago Veg. 3, 22, 4, 4, 14, 1 et 3. not. ad Veg. 2, 52, 4.

Ossuosa loca Veg. 3, 43, 4.

Ostendit idem milium h. e. eandem naturam prae se fert V. 4, 45, 4.

Ostentus soli ager, expositus Ca. 6, 2 et 4. V. 4, 24, 4. V. 4, 25.

Ostiae in litore V. 3, 2, 7.

in Ostiensi villa V. 3, 2, 7.

Ostigo, morbus ovini pecoris C. 7, 5, 21. Vide notam et ad Veg. 2, 52, 4.

Ostiolis munitis aditus C. 8, 44, 4.

Ostium. ostia aperire muribus ac formicis, de area rimosa V. 4, 51, 4.

Ostreï testae siccae tusae P. 4, 41, 3. ostrea in piscinis marinis limosis nutriuntur C. 8, 46, 7. Ostreorum

historiam egregie illustrant verba Xenocratis c. 36. Ὀστρεα τὰ πέλγεια σπάνια καὶ ἀχρεῖα, διὰ τὸ μὴ θεωρεῖσθαι ὑπὸ ἡλίου γίνεσθαι δὲ καὶ μικρομυγέθη. πικρὰ δ' εἰσὶ καὶ οὐκ ἐδώδιμα, διὰ τὸ θηκτικόν τῆς κοιλίας. Χαίρει γὰρ ἐπικρινόμενον γλύκισι κράσει (Rasarius γλυκίσιν κράσει vertit, malim γλύκισιν ὕδασιν) γλυκυχύλους προσαύξον σάρκας· διὸ κάλλιστα κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεῖλου ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ καύστρου (εἰς καταβολούς spuria censeo; horum loco inclusa habet Rasarius) τιθέντες (malim τίθενται) ὥς σπέρματὰ καὶ αὖξεται· ἔαρι δὲ ἐμπιπλάνται παχυνόμενα λευκῷ χυμῷ γαλακτώδει; Diphilus ap. Athenaeum III p. 92. Ὀστρεα — κρᾶτιστα τὰ θαλάσσια ὅταν λίμνη ἢ ποταμὸς παρακίηται· γίνεσθαι γὰρ εὐχρῆστα καὶ μείζονα καὶ γλυκύτερα· τὰ δὲ

πρὸς ἡῖοσι καὶ πέτραις ἰλύος καὶ ὕδατος ἀμιγῆ μικρὰ, σκληρὰ, θηκτικά· τὰ δ' ἔαρινα ὄστρεα καὶ τὰ κατὰ τὴν θέρους ἀρχὴν κρεῖσσοντα· πλήρη, θαλαττίζοντα, μετὰ γλυκύτητος. Apud Romanos primus Sergius Orata ostrea in lacu Boiano collocavit. Cf. Plinius IX. c. 54 et 54. Macrob. Satur. 2, 41. Horatii Epod. 2, 50. Serm. 2, 4, 27. Ex Plinio huc pertinet locus: 9. sect. 74. nuper compertum in ostreariis humorem iis foetificum lactis modo effluere.

Ostrearum testae Veg. 3, 62, 2.

Otiosus fons, rapido oppon. P. 4, 37, 3.

Otium. otii pariter et negotii reddenda ratio C. 2, 22, 4.

Oves laudantur V. 2, 4, 4. disciplina ovium V. 2, 2. int. C. 7, 2—5. int. earum genera Altinates, Gallicae, Milesiae C. 7, 2, 3. Graecae, sicut Asianae vel Tarentinae P. N. 43, 5. C. 7, 4. int. pellitae Tarentinae et Atticae V. 2, 2, 48. tectae caecl. C. 7, 2, 3. quadratae laudantur C. 7, 2, 3. ferae V. 2, 4, 4. ne scabie ricinisve infestentur Ca. 96. medicinae earum C. 7, 5. earum fructus qua lege venire soleat Ca. 450. Oves hirtae et molles. Vide Hirtus.

Oviarium pecus C. 7, 6, 4. oviariae pecuariae grandes V. 2 pr. 6.

Ovile pecus V. 2, 2, 6.

Ovillum genus quae pascua desideret P. N. 43, 3. add. C. 7, 2, 6. Dioscor. 4, 136. de adianto: φυτεύεται δὲ ἐπ' ὠρεῖσις προβάτων ἐν ταῖς μένδραις· quod idem de alyso annotavit Plutarch. Q. S. III. 4. et Aelian. H. A. 9, 34.

Ovinii unde dicti V. 2, 4, 40.

Ovo, ovas vid. ad V. 3, 9, 9.

Ovum gallinaceum crudum devoratum C. 6, 4, 2. Veg. 4, 2, 8. ova ut servantur C. 8, 6, 4. minuiuntur

sale C. 8, 6, 2. servari et supponi ut debeant C. 8, 5, 8, 6, 4. P. 4, 27, 4. auimantur C. 8, 5, 10. ovorum albus liquor medetur suffraginosis mulia C. 6, 38, 2. ova *ὀνείματα* V. 2, 4, 19. ova rotunda et oblonga sexu differant not. ad Varr. 3, 9, 12. Col. 8, 5. ovorum testa aceto resoluta Veg. 5, 63. not. p. 97. eadem observatio *abest artificio tradito* in Geopon. 14, 10, 2. Plinius. 10. a. 80. ova aceto macerata in tantum emolliuntur, ut per annulos transeant. *Talia ex oleo fricta coeliaci, dat in medicina 29. sect. 11. ubi vide annotet. Harduini.* — ova plena mensurae nomen Veg. 2, 29, 19. 6, 8, 4. — ovum in India Circensibus et Cereali pompa V. 4, 2, 11.

Oxygala C. 12, 8. not. *Ctenias ap. Photium in Indicis πίνονσι δι γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. Unde patet, liquidae potionis genus fuisse ὀξύγαλα. ὀξύγαλα ἑδυσμένον* in coena Persarum regis memorat Polyaeus 4, 3, 31.

Oxygarum C. 12, 57. ex Ozymelli Ca. 157, 8. ozymelli superfuide C. 12, 56, 3. ad ozymellis crassitudinem Veg. 3, 48, 4.

Oxyporum pretiosius C. 12, 57, 5. Ozaenae asperiores Veg. 4, 9, 2. Etiam 3, 49, 5. 5, 24, 4. ad pedes pertinere videntur. Et Hippiatr. Ruell. p. 113, a. proponitur quidem initio remedium Absyrti foedis varium ulceribus, quas vocant ozaenas: sed deinde Eumeli medicamentum sub eodem titulo haud dubie ad pedes persinet. Gesner.

P

Notat pondo. Sic casei P. 11, 5. h. e. pondo duo semis Ca. 84, 4. et P. — h. e. pondo quadrantem ibid.

caeri recentis P. 111. pondo tria, et p. p. P. S. pondo semia Ca. 85. Ita etiam Ca. 158, 1. vid. Pondo.

Pabularis vicia C. 2, 14, 1. P. 4, 6, 11.

in Pabulationem spurce versantur aues C. 7, 9, 14.

Pabulatoria corbis C. 6, 3, 5. 11, 2, 99.

Pabulor. pabulantur aves, cibum capiunt C. 8, 15, 5. — pabulandae sunt limo oleae C. 5, 9, 13.

Pabulum bubus ut parari darique debeat Ca. 54, 1, 60. pabulorum genera et ratio C. 2, 7, 1. 2, 11, 1. V. 1, 23. V. 1, 31, 4. Vide in Ocinum. in pabulum conseritur vicia C. 11, 2, 71. pabula viridia C. 7, 9, 9. pabulum aridum Ca. 30. hibernum Ca. 149, 1. ovibus Ca. 5, 8. — Pabulum malorum Ca. 7, 4. not. nam eo quasi pabulo gliscit terra C. 2, 5, 4. ut stercore velut pabulo assumtas vires refoveas C. 2, 14, 3. exinata largioribus pabulis terra C. 2, 1, 5. pabula praebere novali C. 10, 84. sic cibum arborum dixere Lucret. 1, 354. et Plin. 17, 2. *εργόν Theophrastus de caus. plant.* 3, 26. quin cibi maioris plantae quaedam V. 1, 23, 2.

Pactae plantae, a pangendo P. Ian. 14, 1.

Paeon Delie, et Evie. Evie Paeon C. 10, 224.

Paedagogi agriculturae C. 4, 1, 13.

Paeminosa area, an grana? V. 1, 51, 1.

Paesti rosaria C. 10, 37.

Paelum (Papyrium) legendum arbitror pro Peta V. 2, 4, 1. Gesn.

Paginae marmoreae pavimentis impressae P. Mai. 11, 3.

Πάγουρα, cancri marini P. 1, 37, 7.

Pala Ca. 10, 3. vid. ad C. 5, 9, 8. ferrato robore C. 10, 43.

Παλίστρε V. 2 pr. 2.

Palatini, qui montem illum incolunt C. 1, 3, 7.

Palatum suave domini paravit ornithonas V. 3, 3, 7. palato torpenti C. 10, 140. palata docta et erudita C. 8, 16, 4.

Palatus, a, um. palatae et ligatae vineae C. 11, 2, 11.

Palea unde dicta V. 1, 50, 3. palea vestitum granum C. 2, 9, 15. paleae a frumento ut separentur C. 2, 21, 5. quae optimae C. 6, 2, 3. hortis noxiae P. 1, 36, 3. palearum repositio P. 1, 32. paleae ex leguminibus C. 7, 3, 22. In faba paleae sunt calami vel culmi ut interpretatur Pontedera Postum. II. p. 151. in C. 2, 10, 9. ibid. sect. 13 et 14. — Palea subrubra subalbicans gallorum laudatur V. 3, 9, 5. paleae ex rutilo albicantes velut incanae barbae dependentes gallinae C. 8, 2, 9. — palea et galea confunduntur a librariis C. 8, 2, 2. vi. no. — pro solea videtur posita a librario V. 1, 23, 6.

Palearia, ut foenilia C. 1, 6, 9.

Palearibus boum a collo demissis V. 2, 5, 7. C. 6, 1, 3. larga et circa genua fluentia P. Mar. 11, 2. Austriacis der Goder auctore Hobberg. in Georg. Curios.

Paleatum lutum, cum palea subactum C. 5, 6, 13. C. 12, 43, 1. Arb. 26, 5. item 12, 21, 2.

Pales magna C. 10, 4.

Pallibus asses solvere V. 2, 5, 1. Vide Parilia.

Paliurus C. 7, 9, 6. 14, 3, 4.

Pallae marinae Veg. 6, 12, 3.

Palladii rami, oleae P. ins. 51. Palladia amurca C. 10, 353.

Pallidior fit ficus vetustate, situm contrahit V. 1, 67.

Pallorem trahere C. 12, 41, 4. not. capere 12, 50, 16. exsaniare C. 12, 55, 4.

Palmae plantatio et cultura P. Apr. 5, 2. O. 12, 1 sq. cum cannabi, lino, iuncto coniuncta V. 1, 22, 1. conf. C. 5, 5, 15. — palma unguentarium Ca. 113, 1. not. Co. 12, 20, 5. cortex de palma C. 12, 53, 2. not. — palma campestris C. 3, 1, 2. — palmam fert mel Siculum V. 3, 16, 14. — Palma in vite maior flagello, unde etiam uvae nascuntur V. 1, 31, 3. add. C. 3, 17, 4. 4, 15, 3. 4, 24, 12 et 13. in palmam pendere discit vitis V. 1, 8, 6. Est igitur Palma haec palmes, ubi vid. — Palmas de cauterio accipit hos paralyticus Veg. 5, 40, 3. Notat vestigium formae cauterii, ut postea stella, virgulae. vid. palmula. Compara illud Quintil. Decl. 1. Manus palmare vestigium potest. Et paries sanguine palmatus. Gesner. Vid. not. p. 36.

Palmare, i. e. materias alligare C. 11, 2, 96.

Palmares scrobes P. F. 24, 1. P. Mar. 10, 11. palmaria spatia C. 8, 3, 9. 11, 3, 21.

Palmaria insula V. 3, 5, 7.

Palmes qui foecundus C. 3, 10, 14. focaneus C. 4, 22, 10. ultimus plurimum fructum adfert rel. C. 5, 6, 26. ad pangendum qualis eligendus P. F. 9, 7. palmitum duo genera C. 5, 6, 29. Knotholz.

Palmeus. palmea sporta P. F. 27. palmeae tegetes C. 5, 5, 15. conf. V. 1, 22, 1. palmeae scopae Martiali Apoph. 82.

Palmipedale limen V. 2, 4, 14. h. e. Crescentio interprete, palmi unius supra pedem. Sic palmipedalis malloolus C. 3, 19, 1. quem eodem modo interpretatur Beroaldus.

velut Palmulae fiunt cauterio Veg. 1, 28, 4. vid. Palma.

Palmum (ad) id est ad quartas decoquere C. 1, 2, 34. not.

Palo. palare et ligare vineas C. 11, 2, 16. palandus humidus locus ad fundamenta P. N. 15, 2.

in Palpebris aut auribus asinorum pili colorem sobolis variant P. Mar. 14, 3. de Linguae maculis A. v.

Palumbus ut farciatur Ca. 90. C. 8, 8.

Palus oleastri, pini, querci, radicibus arborum infigitur foecunditatis augendae causa P. Mar. 8, 2. N. 7, 4. palus de buxo P. Ian. 15, 18. vid. Cuneus. Palus e pertica V. 1, 8, 4. palo locum facere plantae P. P. 25, 28. — palus pro talea C. 5, 9, 3. not. Similiter iungit Theophr. C. P. 1, 13. κλάματα, κράθας, χάρακας. Idem C. P. V. 1. distinctius: οἶον κλάματα καὶ κράθας καὶ εὐλαίας χάρακας. In olea igitur proprie dicuntur et graece χάρακας qui latine *pali*.

Palustris ager C. 8, 14, 2. palustres vineae C. 12, 21, 4.

Pamphylla C. 11, 2, 56.

Pamphylin profunda pascitur halops C. 8, 16, 9.

Pampinacea tripa C. 12, 20, 5.

Pampinariis palmes quis C. 5, 6, 29. pro frugifero ponendus non est P. F. 9, 7. pampinaria virga C. 3, 10, 7. pampinarium sarmentum C. 3, 10, 5. pampinariae materiae C. 4, 24, 11. pampinaria sarmenta P. F. 15, 2. C. Arb. 3, 1. C. 4, 11, 3.

Pampinatione frequenti detrahenda supervacua C. 4, 6, 1. quae eius tempestivitas C. 4, 6, 5, 4, 7, 1. 4, 28, 1. P. Mai. 2, 2. prima C. 11, 2, 38. Pampinator C. 4, 10, 2. 4, 27, 5, 5, 5, 13.

Pampino. pampinare quid Ca. 33, 3. V. 1, 31, 2. pampinatur salix C. 4, 31, 2. velut pampinare de aliis arbutulis C. 5, 10, 21. pampinandi modus C. 5, 5, 14. regula C. Arb. 11. épamprer les vignes Gallia. Cf. de

pampino et pampinatione ad V. 1, 31. Col. 4, 6 et 27. not.

Pampinus qua parte ferax C. 3, 17, 3. pampinis vitem spoliare C. 11, 2, 61. pampini racemarii C. 3, 18, 4.

Pampinum inter arbores silvestres in C. 7, 9, 6. offerunt Codd. ubi pinum eam intelligo; quam Ovidius baccis caeruleam dicit Metam. 10, 98. ubi antea fiesus pro pinus legebatur, sed hoc Codd. dant; tinum malebat Salmasius. Est viburnum timus Linnaei, quem olim laurum silvestrem Romani vocabant, teste Plinio.

Panax bifformes C. 10, 427.

Panax ut seratur et colatur C. 14, 3, 29. not. panacia radices C. 6, 5, 2. panacem medica lacrima C. 10, 103. (ille est nipopanax) add. C. 11, 3, 17. panacia Syriaci Veg. 3, 56, 1. Graece πέναντας.

Pancturus surculos P. F. 9, 10.

Pandataria insula muribus infesta V. 1, 8, 5. turturum et coturnicum ferax V. 3, 5, 7.

Panda, aa. ne pendentur onere perticae C. 4, 16, 4.

Pandere ficos et poma C. 2, 22, 3. nvas in sole C. 12, 39, 1.

Pangere, et depangere C. 11, 3, 26 et 30. malleolos C. 3, 3, 12. pangitur litora in cera mucrone calami, et herba in terra cuspidis sarculi C. 10, 252. ad pangendum qui eligendi palmites P. F. 9, 7. panguntur vetere sarmento C. Arb. 3, 3. pangenda vitaria malleolis quam recentissima C. 11, 2, 18. vid. V. I. panguntur in seminario ipsa poma P. Ian. 15, 1. cum panseris taleam C. 11, 2, 42.

Panici sativae et cultura C. 2, 9, 17. P. Mar. 3. panicum pinsitum C. 2, 9, 19. ubi serendum Ca. 6, 1. in pabulo bobus dat Ca. 54, 4. Panicum a paniculis et pano, qui graeco πένος, πένιον, ut et τὸ ὄννη, glorio, respon-

det, dictum censet Plinius 18. sect. 40. no. 3. ubi milii et panici differentium tradit. Theophrastus μελίην interdum ἔλυμον dixit, nusquam iuxta ἔλυμον et μελίην nominavit, ut distingueret, quod tradere videtur Harpocratonis locus in vocabulo μελίην, sine dubio vitiosus, ubi nominat ex Theoprasti Historia plantarum librum VII, ubi hodie nihil simile legitur, quamquam initio octavi μελίην iuxta κέγγρον nominatur. A graeco πινίχη derivat Scaliger Coniectan. ad Varonem pag. 45. Albertus Mag. Vegetab. p. 473. milium ait esse spica divaricata, panicum spica simul stante in culmo uno. Milium est Linnæi panicum miliaceum, Hirse; panicum contra id, quod Italicum Linnæus cognominat, unde nostris Pennich, Pfännig, Plench, Fench audit, diversum a panico germanico, a cauda vulpina Fuchschwanz cognominato.

Pantuleius Parra V. 3, 5, 18.

Papaveris satio et cultus C. 11, 3, 42. P. S. 43, 4. papaver anetho iung. C. 40, 314. cereale papaver ibid.

Paphie lactuca C. 40, 493. Paphios thyrsos C. 40, 370.

Papiliones ut enecentur in alvearibus C. 9, 44, 2. it. 8 et 9. P. Mar. 45, 4. Apr. 8, 7.

Papilla uberis C. 9, 44, 4. — papillae fontibus forte melius conveniunt, quam mammillae vid. ad V. 3, 44, 2.

Papulae in pecore ut curentur C. 6, 31, 2. papulis aestuans prurigo Veg. 3, 71, 2.

Papyri ligamen C. 6, 6, 4. Veg. 3, 3, 4. papyro faciendum vinculum P. F. 29, 2. conf. P. F. 33. papyri usus ad fistulas Veg. 2, 43, 5. 2, 23, 2, 26, 4. papyrus candelarum purgata Veg. 2, 57, 4.

Par. pari pondere C. 42, 51, 2.

pari libra cum aequore maris C. 8, 47, 4. paria facere cum rationibus domini C. 14, 4, 24 et 4, 43.

Paracenterium Veg. 2, 47, 2.

Paracentesis, παρακέντησις Veg. 4, 43, 3. in cura oculi Veg. 2, 47, 4.

Paralysin ex frigore sustinet stomachus Veg. 3, 34. patiuntur iumenta Veg. 3, 44, 4.

Parastaticae Veg. 4, 4, 2. inter ossa equi.

Parata messis, matura P. Iun. 2, 2.

Parcere opera Ca. 4, 4.

Parcius putare C. 4, 24, 48. si lectio sana est

Paridius Veterensis C. 4, 3, 6.

Paries. parietum tectura fortis et nitida ut fiat P. 4, 45. intra parietes continere C. 42, 4, 5.

pro Parietaria herba scribitur Paritaria aliquoties apud Veg. v. g. 3. 65, 41. 3, 66, 5. legebatur. Eadem Vrecolaris.

Parilia, festus dies V. 2, 4, 9. C. 7, 3, 41. Vide Palilia. Locum Cicero- nis et Solini de Paliliis et die natali Romae urbis illustrat locus Plutarchi in Rom. c. 44, huc transferendus ob auctoritatem Varronis: ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ἣ τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἔκτισεν, ἀτρεκέη τριακάδα τυχεῖν λέγουσι, καὶ σύνοδον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον, ἣν εἶδέναι καὶ Ἀντίμαχον οἰοῦνται τὸν Τῆϊον ἐποιοῦν εἶναι τρίτῃ τῆς ἑκτῆς Ολυμπιάδος. Ἐν δὲ τοῖς κατὰ Οὐαῤῥῶνα τὸν φιλόσοφον χρόνοις, ἄνδρα Ῥωμικῶν ἐν ἱστορίᾳ βιβλιακώτατον, ἣν Ταροῦτος ἐταῖρος αὐτοῦ, φιλόσοφος μὲν ἄλλως καὶ μαθηματικὸς, ἀπτόμενος δὲ τῆς περὶ τὴν πίνακα μεθόδου θεωρίας εἶναι, καὶ δοκῶν ἐν αὐτῇ περιττὸς εἶναι. Τοῦτω προὔβηλλεν ὁ Οὐαῤῥῶν ἀναγαγεῖν τὴν Ῥωμύλου γένεσιν εἰς ἡμέραν καὶ ὥραν ἐκ τῶν λεγομένων ἀποτελεσματῶν περὶ τὸν ἄνδρα. πειστημά-

νον τὸν συλλογισμὸν, ὥσπερ αἱ τῶν γεωμετρικῶν ὑπερβύονται προβλημάτων ἀκλόσεις· τῆς γὰρ αὐτῆς θεωρίας εἶναι, χρόνον τε λαβόντας ἀνθρώπου γενέσεις βίην προοικεῖν, καὶ βίην δοθέντι ὑπερβύσαι χρόνον. Εποίησιν οὖν τὸ προστεχθῆναι ὁ Ταρούτιος καὶ τότε πᾶσα καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς ἐπεδῶν καὶ χρόνον ζωῆς καὶ τρόπον τελευτῆς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συνδείξαι εὖ μάλα τεταρβήκτους καὶ ἀνδρείως ἀπεφηνάτο τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τοῦ Ρωμύλου γεγενῆσθαι σύλληψιν ἔπειτα πρώτων τῆς δευτέρης Ολυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ' Αἰγυπτίους Χοιᾶς τρίτῃ καὶ εἰκάδι τρίτης ὥρας, καὶ δ' ἦν ὁ ἥλιος ἐξέλειπε παντὶ ὡς, τὴν δ' ἐμφανῆ γενέσθαι ἐν μηνὶ θῶδι ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ' εἰκάδα περὶ ἡλίου ἀνατολᾶς, χτισθῆναι δὲ τὴν Ρώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐκάτῃ Φαρμουδι μηνὸς ἱσταμένου, μεταξύ δευτέρης ὥρας καὶ τρίτης. *Varro, qui urbis initium ad Olymp. VI. autumnum 3. referebat, si fuit rationes Chaldaicas Tarutii solas secutus, vereor ut rixum merito debeat. Cato retulit ad Olymp. 7, 4. eumque secutus Dionysius Antiq. I. 74. II. 2. cum Eusebio. Cum Eratosthene ad Olymp. 7, 2. retulit Corn. Nepos. Pictor amplexus erat Olymp. VIII. Cincius XII. Varronem Pomponius Atticus in Annalibus fuerat secutus, cuius deinde auctoritas plurimum valuit apud Cicronem et reliquos eius aetatis scriptores. Cato quidem callide abstinuerat comparatione graecorum temporum, uti testatur Dionysius I, 74. qui aetatem Catonianam V. C. ipse composuit cum regulis Eratosthenis. Adde nunc locum Lydi περὶ μηνῶν a Schowio editi: Ρωμῆος δὲ χτίζει τὴν Ρώμην τῇ πρὸ δέκα μῶν καλανδῶν μαίου κατὰ τὸ τρίτον τῆς ἐκτῆς ἢ ὡς ἕτεροι κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ἐγδόης, ὡς Ταβρόντιος ὁ μαθηματικὸς καταστή-*

ριζεν, ἡλίου μὲν ταύρω, σελήνης δὲ παρδένω, Κρόνου δὲ ζυγῷ, Διὸς δὲ λίοντι, Ἀρεως ζυγῷ, Ἀφροδίτης ταύρῳ, Ἑρμοῦ χριῶν ubi alter Codex habet: ὅτι ἡ ὥρα τῆς Ρώμης ὅτι Ρωμῆος ταύτην χτίζειν ἤρξατο, ἔστιν ὥρα δευτέρα πρὸ τρίτης, ὡς Ταβρόντιος ὁ μαθηματικὸς καταστήριξε, Διὸς μὲν ἐχθρῷ, Κρόνου δὲ καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως καὶ Ἑρμοῦ σκορπίῳ, ἡλίου δὲ ταύρῳ καὶ σελήνης ζυγῷ. Posterior narratio magis consequtur cum loco Ciceronis. Locus Varronis ex Libro XIV. Rerum humanarum, quem de Iano deo ibidem excerpit Lydus, exstat partim integrior apud Augustinum de Civit. Dei VII. c. 8.

Pario. Pariunt non omnia V. 2, 4, 27. peperere poma ficus P. Mar. 10, 24. pariunt ficus obrutae io semiosorio V. 4, 41, 5. io pariendis colibus vires habet sarmentum V. 4, 32, 2.

Parma C. 7, 2, 3.

Paro. parare praedium Ca. 4, 4.

Parotides Veg. 3, 23, 1.

Parra Paotakeius V. 3, 5, 48.

Parrhasius C. 4 pr. 31.

Pars et species Synonyma V. 3, 3, 3. a qua parte bonus appellatur, i. e. qua de causa V. 4, 7, 7. parti, pro parte V. 3, 3, 8 et 9. Ca. 136. not. — partes priores agit, quod utile est V. 4, 4, 2. ad partes alium vocare V. 2, 9, 16. ad partes paratum venire V. 2, 5, 2. — partibus et paulatim praebere cibum C. 2, 3, 2.

Parta, quae peperit C. 7, 4, 3.

Parthenope docta C. 10, 134.

Parthorum coosuetudo in equis domandis Veg. 2, 28, 37.

Partiario Ca. 16 et 137. vid. not.

Participes agrestium operum C. 4 pr. 28.

Particulatim mercari gregem C. 7, 6, 5. vocare loca V. 2 pr. 2.

Partim solitarium pro praesertim

propter compendium aut notam librorum poni videtur Ca. 5, 6 et 6, 3, Gesner.

ad Partiones aptae gallinae V. 3, 9, 4.

Partita in sex V. 4, 37, 3.

Partura, partus V. 2, 4, 27.

Parturit gramine solum C. 40, 40.

Partus foeminae appropinquat C. 8, 44, 8. pecoris custodiri et adiuvare ut debeat C. 7, 3, 48. a partu statim genitus asellus C. 6, 37, 8. partu fructus utilis non est mulus V. 4, 8, 2. — partus sui desiderio laborat equa C. 6, 27, 42. gemini familiares Afris et Argypis C. 3, 8, 4. — partus de vite V. 4, 8, 7. C. 3, 40, 46.

Parum bonae nutrices sunt C. 8, 5, 24.

Pascitant apes V. 3, 46, 49. *sed recte Postedera Codd. scripturam pascitant praefert in Postumis.*

Pasco, pascendi ratio triplex V. 2, 4, 46.

Pascua uri quando soleant P. Aug. 4. C. 6, 23, 2. *not.*

Passer Petronius V. 3, 2, 2. — Passer piscis C. 8, 46, 7. *vid. Rhombus.*

Passionis dysentericae limus P. F. 34, 2. haec passionum genera Veg. 2, 40, 1. *et saepe pro morbo.*

Passua, pedes quinque C. 5, 4, 5.

Passus, a, um. Passe uvae ut fiant C. 42, 39, 4. — Passum (vinum) ut fiat C. 42, 39. eo uti licet ad conditum P. O. 49. de passo offae Veg. 2, 8, 2. *ex uva passa fit et dicitur, graece γλυκὺς, πρᾶσιος et ἀποτίξ;* Dioscor. 5, 9.

Pastinacae assio et cultus C. 44, 3, 35. P. F. 24, 9. genera duo C. 9, 4, 5. pastinacae agrestis semina C. 6, 47, 8. Veg. 4, 23, 2.

Pastinationis ratio C. 3, 43, 4 *sq.* modus et mensura C. 44, 2, 47. re-

ditus, h. e. viviradices, quae venduntur C. 3, 3, 45. pastinatio emundata, innocata, et aequata C. 3, 45, 4.

Pastinator C. 3, 43, 42.

Pastinatum suspensissimum C. 3, 43, 7. de pastinato eximuntur viviradices C. 3, 3, 44.

Pastino. pastinandi soli hortensis duo tempora C. 44, 3, 9. mensura quae sufficiat vineis C. 3, 46. pastinandus locus quomodo praeparandus P. Ian. 43, 7.

Pastinum, instrumentum biferum angustis faucibus C. 3, 48, 4 et 6. — terra pastini et seminibus accipiendis parata: quando et quot geocribis fiat P. Ian. 40, 4. *Sed F. 9, 43, a scrolo et sulco distinguitur. estque fossum continuum. effodi quando incipiet P. D. 2. pastini mensura P. Ian. 42. pastinorum latitudini studere P. 4, 7, 2. pastinum vineaticum ut consequendum P. F. 9, 44. ad pastini similitudinem fodies hortum P. 4, 34, 2.*

Pastio vel villatica vel agrestis V. 3, 4, 8, 3, 2, 43. villatica et pecusaria C. 8, 4, 2. pastiones laxae V. 4, 42, 4. mutantur V. 2, 2, 42.

Pastio *vide in* Pascito.

Pastores quot et quod genus habendi V. 2, 40, 4. pastor pavonum V. 3, 6, 5. columbarius V. 3, 7, 5. diligens C. 44, 4, 48. pastorum cellae C. 4, 6, 8.

Pastoralis res V. 2 pr. 4. scientia C. 4 pr. 25. eius partes novem V. 2, 4, 42. vita V. 2, 4, 5. canis qualis C. 7, 42, 3 et 8.

Pastoricae rei origo, dignitas, ars V. 2, 4, 4. Pastorica vita V. 4, 2. *male legi pro pastoria vult Barth. ad Calpurn. rel. 5, 405. Gesn.*

Pastum exire V. 2, 2, 40. nondum Patetactae rosae P. Mai. 47.

Patena, γάρφα Veg. 2, 28, 3. *not.*

Paterfamilias in villa observare quae debeat Ca. 2. C. 1, 7.

Paternae nolae plerumque natis inhaerent C. 7, 3, 2.

Patescere P. N. 7. de nucibus, antequam patescant. V. L. est putrescant. Nempe rumpuntur, cum putrescunt. Gesner.

Patibulis in torculari Ca. 26. vid. *Popma de instrum. fundi* c. 11. *Apud Apuleium met.* 4. p. 164 sq. explicant seram a. vectem ligneum ostio ocludendo. SCHOTTG. Sed Turn. 6, 23. binas scolas interpretatur, in axiculum unum capitibus suis coniunctas, divaricatis ad imum curvibus, quolibet hodieque unus est, ubi simplices scalae applicari non possunt. Gesner; cuius est in *Thes. L. L.* haec interpretatio: Mibi videtur patibulum etiam hic esse lignum iugi instar, in usu transversum, humeris impositum, e cuius utroque extremo suspensas corbularum uvarum, sublevantibus se invicem manibus humerisque portabant facilius, ut hodie passim videmus aquam hamis ita gestari: *Locum Apulei ibidem Gomerus interpretatus est.*

Patientia praestantes vites C. 3, 2, 20.

Patina aerea P. 1, 40, 3. In balneo subiecta militario aereo, et superposita fornaci. Huc pertinere videtur locus *Procopii B. V.* 1, 13. *ὅπου ἐπὶ τὸν ἄρτον ἐς τὰ δημόσιον βάλαντον ἰσχυρίσας τὸν Ἀγίλεν, οὗ δὴ ἐνερθεῖν τὸ πῦρ κατέσται, κατὰβάσθαι ἐκίλευσε καὶ ἐπειδὴ ἀμωσγίως ὀπτασθαι ὀδῶντι etc.* ubi *Interpres* malebat ἀγκύλον legi. patinns fictiles C. 42, 43, 2.

Patior. patitur hortus inimicum pulverem palearum P. 1, 34, 1. formicas arbor P. O. 42, 8. vermes Persicus P. N. 7, 5. marem femina C. 6, 24, 2. — patimur hortis tribus (in eo statu case) C. 42, 47, 40. exiguum

pati dum C. 42, 46, 1. not. vetustatem pati C. 2, 40, 3, 2, 49. cf. Gronov. ad Senec. Ep. 31. p. 495. — quantum fabae paritur magnitudo h. e. quam magna est faba Veg. 5, 66, 2. — *Passive usurari (ut sinor) hoc verbum P. F.* 25. observat Barth. 25, 7. sed non invenio in illo titulo, nisi s. 6. ubi conmetam significationem retinet. Interim ita accepisse hoc verbum recorder *Lentulum* ad Cic. fam. 42, 14. Quorum improbitatem aliquando retuendi, et non pati impunitate augeri, utile est reip.

ex Patriis locis similibus C. 6, 2, 43.

Patrare sementim Ca. 54, 1.

Pavescere ad tactum C. 6, 2, 6.

Paviculis verberare Ca. 91. condensare C. 1, 6, 42. inculcare, expolire C. 1, 6, 43. 41, 3, 34. aequata area C. 2, 20, 4.

Pavidi auditu, visu, boves h. e. ad audita visa, C. 6, 2, 14.

Pavimenta aedificii P. 1, 9, 1. it. 4 et 5. ut fiant C. 48, 7. in solaris P. Mai. 44, 1. Iun. 8. S. 15. testacea, marmorea, tessellata, scutulata, nigra P. 1, 9, 5. testacea superfundere P. 1, 40, 2. pavimento testaceo suffuso P. 1, 49, 1.

Pavio. Pavito Ca. 48, 7. ex graeco παῖω, unde et depavere apud Festum.

Pavita solida terra area V. 1, 51, 4.

Paulula pila Ca. 44, 2. paululo sale P. N. 22, 4.

Paullum siliculae Ca. 458, 1. tritici salis C. 8, 5, 22.

de Pavonibus V. 3, 6. C. 8, 14. P. 1, 28. Iunoni sacri *Vict. ad V.* 1, 6, 2. — Fircellia Pavo V. 3, 2, 2.

Pavonioi pulli C. 8, 14, 43. pavonina ova V. 3, 9, 40.

Pauperies terrae P. 1, 19, 2. foe-

tuum ubertate foliorum compensata P. N. 9.

Paupertas certissima C. 42, 2, 3.

Pausatum et requietum Veg. 2, 40, 8.

Pauseae oleae V. 4, 60. incundissimae C. 5, 8, 4. ut condiantur C. 42, 47, 2 et 9. ut epulis praeparentur C. 42, 48, 4. pausea acerba C. 42, 47, 4. alba ut condiantur C. 42, 47, 2 et 7.

Pausia eadem scribitur P. F. 48, 4. C. 5, 8, 4. C. Arb. 47, 3.

Pausias pictor V. 3, 47, 4.

46, 3. ἀρτιστοὺς κραιβῆς πᾶσαλον ἐμβολὰ Analect. Brunk. T. III. p. 186. not. 476.

Peccat vinum P. O. 44, 7. peccando discere C. 4, 4, 46.

Pectinibus spicam legere C. 2, 24, 3.

Pectitae lanæ C. 42, 3, 6. pectita tellus C. 40, 94.

Pecto. pectere ferro bicorni herbam C. 40, 449.

Pectorosae aves C. 8, 2, 8.

Pectunculi pisces C. 8, 46, 7. in piscina marina limosa nutriuntur. De pectinibus optime Xenocrates c. 49. Κτίνες κράτιστοι οἱ εὐμεγέθεις, κοῖλοι, τὴν χροάν μελάντεροι· ἀκμάζουσι δ' ἄρος καὶ θέρος· τότε γὰρ αὐξοῦνται, μέλιστα πρὸς σιλήνην· διάθοροι δ' οἱ ἐν Μετολήνῃ πάντων μεγέθει, φύσει, εὐχυνίᾳ· φέροι δ' ὁμοίους τούτοις ὁ λόφος κόλπος κατ' Ἰλλυρία καὶ Τυρρηνία καὶ Σαλόνικας καὶ Λάτιον. — οὐκ εὐφθαρτοὶ οἱ πυξίζοντες, καθάπερ τὰ ὄστρεα — εἰσὶ δὲ οἱ λευκοὶ καὶ πλατεῖς γλυκύτεροι, σκληροὶ δὲ οἱ λευκοὶ, (μέλινες forte) οἱ δὲ πυρροὶ βρωμώδεις — οἱ δὲ ποικίλοι μέτοι καὶ ποσά δὲ αὐτῶν ἐμφέροι ψυχταῖς quorum partem transulit Plinius 32. s. 53. Pectines maximi et nigerrimi aestate, laudatissimi Mitylenis, Tyndaride,

Salonis, Altini, Antii, in insula Alexandriae in Aegypto: pectunculi, purpurae etc. ubi Codd. nil variant, nisi quod Chiff. post laudatissimi addit autem. Vides pro Τυρρηνία, quam ex Codice Rasarii et Mosquensi audivi, Plinio Τυρραρία, deinde Ἀντίον legisse pro Λάτιον cui Λάδιστον vel Ἀκτίον substituebat, Plinii locum ignoraos, Wesseling. ad Anton. Itiner. c. 269. Diphilus apud Athenae. p. 90. τῶν δὲ πτενῶν ἀπαλώτεροι μὲν εἰναι οἱ λευκοί, ἄβρομοι γὰρ καὶ εὐκοῖλοι. τῶν δὲ μελάνων καὶ πυρρῶν οἱ μετίζοντες καὶ ἐλαργοὶ εὐστομοὶ κοινῶς δὲ πάντες etc. Methymnaeos pectines laudant Philyllius ap. Athen. p. 86. et Arcestratus ibid. p. 92. Inter conchyliia bivalvia tentis stratis numerat Aristoteles II. A. 4, 4. P. A. 4, 5 et 7. Nimia anni siccitate rufescere (πυρρόους) atque adeo interire docet H. A. 8, 20, ubi instrumento abradi ait a piscatoribus de petris. Gallis dicuntur Petoneles.

Pecua et homines V. 2, 4, 3. pecua salva Cat. 441, 3.

Pecuarius, a, ium. Pecuarii Apuli V. 3, 47, 9. Athletae V. 2, 4, 2. pecuarius canis C. 7, 42, 8. pecuarii greges V. 2, 5, 47. pecuaria res V. 2 pr. 4 et 7. quaestio V. 2, 2, 4. negotiatio C. 8, 4, 4. passio V. 3, 4, 8. 3, 2, 43. C. 8, 4, 2. — pecuariae grandes oviariae et aquariae V. 2 pr. 6. nobiles V. 2, 4, 2. vide ad V. 4, 49, 4.

Pecunia assaria Cat. 432, 2. not.

Peculiare aliquid in fundo pascere liceat praefectis V. 4, 47, 7.

Peculium unde dictum V. 4, 2, 47. C. 6 pr. 4. danda opera ut praefecti habeant V. 4, 47, 5.

Pecunia unde dicta C. 6 pr. 4. pecunia assaria Iovi daps Cat. 432, 2.

Pecus, oris, pecoris maioris et mi-

noris species trinae V. 2, 1, 12. pecorum atque agrorum cultus C. 6 pr. 3. in pecore parando et pascendo quae observanda Varr. 2, 1, 14. Pecu ut curandum villico Cat. 5, 6. eharactere signatur P. Ian. 16. annuus delectu reparatur C. 6, 22, 1. magistros quales desideret C. 1, 9, 1. in pecore mactanda quae observanda C. 12, 53, 1. — Pecu Graecum, *de ovibus* C. 7, 4, 1. ovillum, Tarentinum, hirtum, caprinum, mutilum, cornutum, raripilum, setosum C. 1 pr. 26. volatile C. 4, 8, 3. aquatila C. 8, 17, 7. malum, mediocre, *de apibus* C. 9, 8, 6.

Pecu, *udis*. pecudis genus, *de equis* C. 6, 27, 13. 6, 30, 1. 6, 34, 1. pecudes pro regionis caelique statu variant C. 6, 1, 1. quaedam culturis inimicae V. 1, 2, 18. pecudum ferarum genera V. 2, 1, 5.

Pedali spatium C. 4, 16, 2. pedalis longitudo C. 4, 7, 3.

Pedamen teres C. 4, 16, 1. pedaminum prospiciendorum ratio C. 4, 30, 1. pedaminibus adnatae vites C. 5, 4, 1.

Pedamenta, quibus stat rectis vinea V. 1, 8, 2. quatuor generum V. 4, 8, 4. vestire C. 4, 1, 1. in pedamentis fructus claudicat C. 4, 2, 1.

Pedaneum rudus P. Mai. 11, 2. *i. e. pedis crassitudinem habens*.

Pedestri sermone Veg. 4 pr. 2.

Pedicino, et pedicinis duobus Cat. 18, 3.

Pedicularis herba C. 6, 30, 8.

ubi Eumelus ἀγριοσταχιδᾶ nominat.

Pediculi uvarum impicantur C. 12, 43, 1. pediculis malorum pice fermenti mersis P. F. 25, 18. pediculos Punicorum torquent C. 12, 44, 2. *vid. Petioli*.

Pedissequorum turba C. 1 pr. 12.

Pegassidum comites C. 10, 263.

Pelagici pisces C. 8, 17, 14.

Pelagii pisces V. 3, 10. C. 8, 16, 8. greces piscium C. 8, 17, 8.

Pelamis C. 8, 17, 12. *De Pelamide dixi in Historia literaria Piscium. Illic libet et locum Xenocratis cap. 34. expedit: πελαγίως μικρά γίνονται ἐν μεσογείαις* — κυβινοπελαγίως μετὰ μ' ἡμέρας ἐπὶ πόντῳ μετὰ λίμνην υποστρέφεται *ubi Rosarius: pelamis exigua nascitur in Maeotide: Legit igitur scriptum in suo Codice ἐν Μαιώτιδι: quo ducit lectio Cod. Mosquensis: ἐν μεσότητις: Pelamys parva proprio vocabulo eordyla dicebatur. Deinceps Rosarius: Cybium hoc est concisa pelamys, quae post quadraginta dies a Ponto in Maetum revertitur: Codex Mosq. κύβιον, πελαγίως (in margine κύβιον) ἡμέρας ἀπὸ πόντου ἐπὶ μετὰ λίμνην in margine: μειώτιδα unde corrige: ἀπὸ πόντου ἐπὶ Μαιώτιδα λίμνην. Firmat emendationem, quae haec vertit Plinius 32. s. 53. Colias sive Parianus sive Sesitaeus a patria Baetica, lacertorum minimi: ab iis Maeotici: cybium, ita vocatur concisa pelamis, quae post XL dies a Ponto in Maetum revertitur: eordyla, et haec pelamis pusilla, cum in Pontum e Maetide exit, hoc nomen habet: In quibus Plinii verbis turbatum a librariis fuisse suspicor. Colias nullibi extra hunc locum nominat; de lacertis haec tantum pauca paulo post inseruit: Sunt lacertorum genera: Parianum coliam laudat Archestratus ap. Athen. III. p. 116 Καὶ πᾶριον κολιῶν κυδρὴ τροφὸς ἔστι ποτὶ Μίχῃ. Diphilus Siphnius ibid. p. 121. ὁ κολίης δὲ κολλοσταλλιοδέστατος, δηκτικώτερος καὶ κακυχυλώτερος, τρώφιμος: κρείττων δὲ ὁ Ἀμύνκλιος καὶ Ἰσπανός ὁ Σεξίτακός λεγόμενος λεπτότερος γὰρ καὶ γλυκύτερος. Martialis Sexitani lacerti caudam dixit VII.*

Ep. 77. Idem XI. 63. tenui maiorem cordylum lacerto dicit; unde de magnitudine licet indicare. Idem rufatos lacertos acutis ovis coronatos habet. Graece lacertus dicitur ακυδός et τράχυνος, de quo, ut colias, dixi in *Histor. litter. Pisa*. p. 64. 65. Hicetius medicus ap. *Athen.* VII. p. 321. coliam scombro maiorem facit his verbis: Ικίστος φησι τοὺς σκόμεβρους διαχίστους μὲν εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος, τροφιμωτέρους δὲ τῶν καλιῶν καὶ εὐχλυωτέρους, οὐ μὲν εὐεκκριτωτέρους. Hirundine et myrme vel myrmia (mormyrum interpretatur *Athenaeus*) piscibus minores coliam et scombrum facit *Epicharmus* *ibid.* p. 321. ubi colia et scombro maior thynnus affirmatur. His igitur ex testimoniis liquet, lacertum cordyla thynnide minorem esse coliam. Coliam scombro aequalem fere ponit *Epicharmus*, sed *Hicetius* scombro maiorem facere videtur, cum scombros omnium minimos facit, eum colias comparans. Coliam porro *Martialis* videtur lacertum *Sexitanum* dicere. In quo nisi me coniectura fallit, cordyla minor colias erit. Itaque *Plinius* potuit colias, *Parrum* et *Sexitanum*, lacertorum minimos dicere. Verum dubitationem non leuem fecit mihi de loci sanitate, quod in libris plurimis *Plinii* legebatur antea: lacertorum minimi: quod ex *Codice Pintiani* et *Regio* 2. mutavit *Harduinus*. Accedit, quod veterum scriptorum nemo *Macoticos* colias celebravit. Denique *Xenocrates* initio c. 34. unde sua in hoc loco plerumque transtulit *Plinius*, longe aliter de colia: Κολία, εὐστομοὶ κινητικοὶ κοιλίας πρᾶττοι δὲ οἱ ἰσχυρικοὶ Ἡκλαμῆς etc. quas supra poni. Quare suspicari coepi, olim in *Plinio* scriptum fuisse: lacertorum generis: minima ab his *Maoticorum* cordyla, et haec

pelasmis pusilla, cum in Pontum et *Maotide* exit, hoc nomen habet. *Cybium*, ita vocatur etc. De *eybio* quod sequitur, recte contra *Salmasium* *Harduinus* annotavit locum *Varonis* et *Festi*, ubi piscis ipse κύβιον vocatur, ut tormenta inde confecta et salsa κύβια diantur. *Oppianus Hal.* I. 183. cum oreynis, premadihus et colias nominat κυβιάς. Pergit *Xenocrates*: τὸ δὲ ὠραίων καλούμενον ἤδη εὐτραφὸν ἄδρην. Τρίτομον κύβιον δὲ σφάπτει, σπειρώτερον τοῦ κυβίου, τῆλλα δὲ ἐμπερὶς: ubi vulgatum λεώραιον, quod *Rosarius* etiam in libro suo legerat, cum *Wottono* correxi ex *Cod. Vatic.* et *Regio*: Deinde *Vatic.* et *Reg.* τρίτου, *Mosq.* in *morgine* τρίτων habet (quod h. l. restituendum esse iam olim *Wottonus* p. 105. suspicatus erat), postea rectius: τὰ δ' ἄλλα ἐμπερὶς. *Plinius* haec ita vertit: Triton pelamidum generis magni: ex eo uraea cybia sunt: De pisce igitur tritone est interpretatus, quae *Xenocrates* potius de salsamentorum forma praecepisse videtur. De *Cybio* vidimus usum Graecorum, quem firmat locus *Hicetii* ap. *Athen.* p. 118. Ικίστος πηλαμίδας κύβιον εἶναι φησι μεγάλη: ubi corrige μεγάλης. *Horarum* salsamentum genere neutro, pisces ipsum, unde ferebat salsamentum, genere masculo dixisse videntur. Idem de τρίτομῳ mihi videtur. Ecce enim *Plautus Captiv.* IV. 2, 71, horaeum scombrum et trigonum et eegum simul nominat ubi inepte interpretantur. Quae sint κύβια et τρίτομα egregie interpretatur *Archestratus* poeta ap. *Athenae.* p. 116. ubi de nescio quo pisce: τμήσοντες τρίτομα καὶ γ' ἄτρια (vulgo τὰ χέτρια) τιχταίνονται (*Bomporani* piscatores) — Θύνων δ' ὠραίων Βυζάντιον ἔπλετο μήτηρ καὶ σκόμεβρων βυζίων καὶ εὐχρό-

του λαμβάντων — Ιόνιον δ' ἀνὰ κύμα
φυγῶν Γαδεῖράδην ἄξει Βρόττιος ἢ
Καμπανός, ἢ ἐξ ἀγαθοῦ Τάραντος
Ορκύνου τρέγων, τὰ τ' ἐν στάμνῳ
τεθέντα ἀμφιλλᾷ δειπνοῖσιν ὀππιδεῖ.
ubi recte *Dalecampius* τετράγων
eybia interpretatur, ex abdomine
(ἡτρίαις) facta piscis ibi non nomi-
nati *Horae* ex thynno fieri patet, ut
τρέγων ex *oreyno*, quae τρίτομα
Xenocrates vocavit. Locum *Diphili*
postea ponam. Ante enim *Plinii* locus
explanandus est 2. s. 18. ubi de thynno
est: Hi membratim caesi cervice et
abdomine commendantur atque eli-
dio recenti dumtaxat, et tum quoque
gravi ruetu: cetera parte plenis pul-
pamentis sale asservantur. *Melan-*
drya vocatur caesis querens assulis
simillima. Villissima ex iis, quae cau-
dae prosima, quia pingui earent:
probatissima, quae faucibus: at in
alio pisce circa caudam exercitatis-
sima. *Pelamides* in *apolectos* particu-
latimque connectae, in genere *cybio-*
rum dispartiantur: Quae ducta sunt
ex his *Xenocratis* cap. 35. ubi de sal-
amentis ex thynno factis (Ζύννια et
Ζυνναία *Graeci* dicebant) peculiariter
tradit: αὐχὴν μὲν γὰρ αὐτῶν γίνεται
ῥωτοειδής ἐστὶ δὲ εὐστομος, δὺσ-
φθαρτος, διὰ τὸ ἀπίμιλον κράτιστος
δ' ὁ Κυμῖος κοιλία δὲ τοῦ Ζύννου
πρόσφατος μὲν ἰδωδύμος, οὐχ ὑπομέ-
νει γὰρ (πρὸς *deleo*) παλαιῶσιν,
εὐστόμαχος, ὡς ἐν ταρίχει, εὐχυλὸς
θύλακτορος, ἐπιπολαστικὴ δὲ διὰ τὸ
πιμελῶδες. Τὰ δὲ λοιπὰ μέρη πελάν-
θρια διὰ τὴν ἐμφέρειαν πρὸς τὰς με-
λαινοῦσας τῆς θρύος ῥίζας, παρορμη-
τικὰ ὀρέξουσαν νάπυος παραπλοκῇ, τοῦ
δὲ ὑπογαστρίου δυσφθαρτότερα τῇ
τῆς πιμελὸς ἀπηλλάχθαι. ubi *Cod.*
Vatic. et Reg. μελανόθριαι, *Regius* in
margine postea habet scriptum. *Mo-*
ruensis προσφάτη, deinde ἐπιπολασ-

τικοί. In *Plinio* si *intempestivam ho-*
minis docti glossam: atque *elidio*:
deleveris, plane cum *Xenocrate* in
concordiam rediit Plinius, alioquin
male de cervice seu elidio docens,
quae de abdomine *Graecus*. Quae de
melandryis addit *Plinius* assulas *quer-*
cus memorans, ad *radices quercus* re-
fert editus *Xenocrates*, quae nunquam
μελάνδρια dicuntur furrunt *graece*. Qua-
re ῥίζας mutandas censeo in σχίζας.
Plinius enim σκινδζιμούςς et σχιδάκας
assulas interpretari solet. Quae de *apo-*
lecto addit *Plinius*, eadem sic *Xeno-*
crates: ἀπόλεκτος. φασαριώτερον ἐστὶ
τοῦ τριτόμου, εὐστομὴ λαϊόμοτος,
εὐδοικητος, παπτικόν: quibus simi-
liora vel potius paria sunt haec *Plini*
32. s. 53. pelamis: earum generis ma-
xima *apolelectus* vocatur, durior *trito-*
ne: Ceterum in *Xenocrate* *Codd.*
Vatic. et Reg. ἀπόλεκτον ha-
bent cum *Wottono* p. 165. *Rasarius*
plane omisit. Sequitur in *Xenocrate*.
Ορκίαιος παλαμὶς ἐστὶ μεγάλη (οὐχ
adde cum *Rasario* et *Wottono*) ὑπο-
στρέφουσα ὑπὸ τὴν λίμνην, ὕψους
ὁμοίᾳ δὲ τῇ τριτόμῳ, πλὴν δυσφθα-
ρτότερον διὸ ὑπομένει παλαιῶσιν: quae
Plinius sic reddidit 32. s. 33. *Orcy-*
nus: hic est *prismidun* generis ma-
ximus, neque redit in *Maecum*, si-
milis *triton*i, vetustate melior: Sci-
licet in *graeco* scriptore recte *Codd.*
Vatic. et Reg. ὄρκυνος, *Mosq.* ὄρ-
κύλος in *margin*e ὄρκυνος. In voca-
bulo vitioso ὕψους latere *prato* *Μαζι-*
τιν, *Xenocrates* de *sarda* pergit: Σάρ-
δα ἢ πηλαμὶς ἐπιμήκης ὠκεάνιος,
εὐστομος, θριμύτητι κυβίων προφί-
ρουσα, κινητικὴ ὀρέξις, πρὸς ἐκφρί-
σεις εὐδυσθός. unde *Plinius*: *sarda*:
ita vocatur *pelamis* longa, ex *Oceano*
veniens: ubi *Harduinus* ex *Galeno* de
Alim. Fac. III, 34. annotavit, *Sar-*
dam dici *pelamidem* cum *Sardiniam*

practernat. Sardam et cordylam parare docet Apicius IX. 40. Atque hucusque de pelamide Xenocrates. Ad pelamidem igitur solam pertinent diversa vel aetatis vel salsamentorum ex ea factorum formae vocabula, scilicet κορύλη, cordyla, κυβέας, κύβιον, εγδύιον, vel τετραγώνον ὤραϊον, ἡρακίον, τρίτομον seu τρίτον vel τετραγώνον, postea ὀρκύνος, porro ἀπόλικτον vel ἀπόλικτος, denique σάρδα, sarda. Quae si bene tenueris, facile te multis variorum scriptorum locis et difficultatibus expedieris. Sequitur de scombro; σκώμβρος εὐστόμος, δισσ-φθάρτος, δίφης ποικτικῆς, κρατίστη δὲ ἐν Παρίῳ. ubi Cod. Reg. ἐν Παρίῳ Vatic. ἐν Παρίῳ deinde Cod. Mosq. δίφους ποικτικῆς. Mirum vero mihi accidit σκώμβρον iungi verba formae foemineae. Plinius haec omisit: vel potius patrium Parium colius attribuit, scombrum simpliciter nominavit post sardam; itaque eo in loco quendam excidisse suspicor. De scombro idem IX. s. 49. et primi omnium scombri (ad Pontum exiunt) quibus est in aqua sulphureus color, extra qui ceteris. Hispaniae cetarias hi replent, thynnus non commeantibus. Postrema vellem scire quo auctore tradiderit Plinius. Memorabile enim et inquisitione dignum, ad Hispanias non commeare thynnos, sed coliam scombrosque, lacertorum e genere, et coliam quidem minimum, cetarias hispanicas replere. De Scombro vide Histor. litter. Pisc. p. 52. Antequam quae de thynnorum salsis membris tradit Xenocrates pertractemus, lubet reliquorum medicorum disciplinam comparare, eorumque testimoniis disputationem nostram confirmare. Primum igitur audiamus Diphilum Syplunium, quem fere ubique cum Xenocrate reperi consentientem. Hic igitur

ita docet apud Athen. III. pag. 420 Κράτιστα (τραρίχη) τῶν μὲν ἀπὸ τῶν κύβια καὶ ὠραία καὶ τὰ τοῦτοις ὁμοίᾳ γίνη. τῶν δὲ πρὸς τὸν τῶν θυνναία καὶ κορύλην τὰ δὲ παλαιὰ, κρείττονα καὶ ὀρμύτερα, καὶ μέλιστα τὰ θυάντια. τὸ δὲ θύννιον φησὶ γίνεσθαι ἐκ τῆς μεζονος πηλαμίδος, ὃν τὸ μικρόν ἀναλογεῖ τῇ κυβίῳ· ἐξ οὗ γίνους ἐστὶ καὶ τὸ ὠραῖον. ἡ δὲ σάρδα προσέτις τῇ κολίᾳ μεγάλῃ· ὃ δὲ σκώμβρος κοῦφος καὶ ταχέως ἀποχωρῶν τοῦ στομάχου. Quae sequuntur de colia, supra iam posui. In verbis hic pontis notabile est sardam coliam magnitudine fere parem dici. Θύννιον videtur esse idem cum θυνναίος, quae antea Diphilus nominavit. Dalecanpius melandryan θύννιον interpretatur. Ceterum verba Diphili sic sunt scribenda: ἐκ τῆς μεζονος πηλαμίδος, ἢ τὸ μικρόν γίνους ἀναλογεῖ τῇ κυβίῳ, ἐξ οὗ ἐστὶ καὶ τὸ ὠραῖον. Ita cum Xenocrate plane sentit et κύβιον minus pelamidis genus dicit, ex quo ὠραία sunt etiam apud Xenocratem. Melandryn speciem, eius maximorum thynnorum Pamphilus tradit ap. Athenaeum pag. 421. de melandryis ibidem sic Diphilus: καὶ ἐστὶ τὰ τεμάρχη αὐτοῦ (melandryas) ὑπερώτερα· τὸ δὲ ὠμωτέρηχον κήτημά τινες λέγουσι, καὶ ἐστὶ βαρὺ καὶ γλοιώδες, προσέτι δὲ καὶ δίσταπτον. Nimis laxo ὠμωτέρηχον Dioscorid. II. 32. thynni salsi carnem interpretatur, rectius cervicem dixeris. Sed rediamus ad pelamidem, ex qua ὠραία supersunt illustranda. Deiniceps salsamenta ex thynnus recensueimus. Pollux VI. 48. ὠραία τεμάρχη cum salsamentis Gaditanis, Sardicis, Ponticis, Phrygiis et Aegyptiis et piscibus κύβοις memorat, τεμάρχη ὠραία; idem VII. 27. τάρηχος ὠραῖον, ὠραιωτάριχος (Herychius etiam ὠραιωπόλης, τάρη-

χοπώλης) *quasi adeo parγάνης (vasa in quibus salsamenta vehébantur) ὠραίας, ut parγάνης σαρκός, ἡμιστίας, δημιστίας, ἑαρινάς enumerat. Cum Diphilo de horacis plene sentit verbis etiam fere iisdem Diocles Corysius ap. Athen. p. 416. Hicesius ibidem non εἶναι εὐκακρίτους κοιλίας οὕτε πηλαμίδος οὔτε τὰ ὠραία· τὰ δὲ κατὰ τὴν τῶν θυννίων τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχειν τοῖς κυβίοις, μεγάλην τε (malim δὲ) εἶναι διαφοράν πρὸς πάντας τὰ ὠραία λεγόμενα· ομοίως δὲ λέγει καὶ τῶν βυζαντίων ὠραίων πρὸς τὰ ἀρ' ἐτέρων τύπων λαμβανόμενα, καὶ οὐ μόνον τῶν θυννίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡλίων τῶν ἀλλοπορευμένων ἐν βυζαντίῳ. (aude μεγάλην διαφοράν εἶναι). In his verbis vitium est apertum, quod corrigo; εὐκακρίτους κοιλίας πηλαμίδος. Distinguit igitur Hicesius in pelamide vutrem et horacem a cybio et θυννίοις. Archestrotus ibidem Byzantinum horacem (ὠραίου τέμαχος) bonum et molle laudat p. 417. Idem p. 301. oreynon interpretatur magnum thynnium, eumque Samium, Byzantinum, Siculum, Laconicum, Hippocnemem, Brattium vero omnium maxime laudat; ceteri enim, inquit, hic in Graecia capti, illinc per maria multa aberrarunt, adeoque ὄωροι capiuntur. Ex quo loco apparet ὠραίων ὀρκύνους vel θυννούς vocatos fuisse ab anni tempestate et regione maris longinqua a Graecia, ubi capti saliebantur. Ipsa etiam membra piscis adeoque vasa, quibus ἡμεῖς salsa advehébantur, ὠραία fuisse dicta, antea annotavi. Necte ὠραία ab οὐραίοις diversa statuit Hardinius ad Plinium p. 507. male contra Kuhnus ad Pollucem ὠραία esse putat salsamenta ex vulpis thynni caudae proximis vere salita: p. 592. Οὐραίων θύννης Archestrotus p. 303 laudat ex thynuide*

magna Byzantina, qui cum Sostrato pelamidem thynnidem videtur vocasse. In Farronis de L. L. IV. p. 21. cum cybio inter pisces nominatur etiam uracon; sed ibi uracon scribendum esse, nunc demum ex antea dictis patet. Oreynos Dorion ap. Athenaeum p. 345. ex freto Gaditano intrare mare mediterraneum ait, plurimisque capi in Iberico et Tyrrhenico. Hicesius ibidem affirmat Oreynos Gadibus viretis pinguisissimos esse, ab his Siculis; qui vero longius a freto Gaditano capiuntur, itinere emaciatos deprehendi. Gadibus scorim cervicem (χλιδία) saliri inde et melandryas (οἱ μελανδρύαι λεγόμενοι); hyrogastria gustus navitate praestare reliquis poribus, a cervice contra vinci. Postremum ponunt locum Diphili pag. 356. ubi pelamis salsa καλλιβέω ὀρείως εὐκοίλιος καὶ λαπτυντική, maior vero συνοδοῦντις vocatur, ἀναλογίῳ μέντοι ὁ χελιδόνις τῇ πηλαμίδι σκληρότερος ἐστὶ· ἡ δὲ χελιδὼν ἢ τῷ πολύπορι εἰκνυία ἔχει τὸ ἀρ' αὐτῆς ὕψος. εὐχχοίαν ποιοῦν — oreynus βορβορώδης νικίται, καὶ ὁ μικρὸν προσέτις τῷ χελιδόνι κατὰ τὴν σκληρότητα, τὰ δὲ ὑπογάστρια αὐτοῦ καὶ ἡ κλεῖς εὐστόμα καὶ ἀπαλά· εἰ δὲ κόσται λεγόμενοι ταριχευόμενοι εἰσὶ μέσαι. Ξυνδίας δ' ἐπὶ ποσὸν βορμώδης ἐστὶ καὶ ἀπυλώτερος ἐστὶ τοῦ ὀρκύνου. Quae variis modis tentarunt viri docti nominum et vocabulorum novitate in medico Siphnio, Collitium in cybium mutans; Chulidianam auctoritate Herodoti in χελιδά defendit Casaubonus. Sequens χελιδὼν ἢ τῷ πολύπορι εἰκνυία recte a viris doctis corrigitur ἐλιδὼν τῷ πολύπορι. Intelligitur genus polypti de quo Aristoteles H. A. IV. 1. Qui eriguntur ποστὰι a Casaubono ex vitiosis Herodoti glossa κοστία, κοιλίας, κόμαρος defenduntur, ubi corrigit κα-

ἰλας, ἀκραιφές. *Supra admonuit, in margine Cod. regii in Xenocratis cap. 35. ad vocabulum παλαεστῆται adseriptum reperiri ποταί, unde suspicari liceret, eosdem esse in Diphilo et Xenocrate ποταί et παλαεστῆται. Mihi ex vitiosa scriptura orti videntur ποταί iidem qui καλαί, colli, minimi lacertorum Plinio; qui deinceps sequitur ξανθίας graecum mihi scombri nomen videtur, quem sulphureo colore in aqua esse ait Plinius; itaque nomen nactus est ξανθίας. Scombri vocabulum Hispanicum potius et peregrinum esse, arguit Scombraria urbs Hispaniae, et Horatius Iberum piscem dicit scombrum Serm. 2, 8, 46. Obstare videtur suspitioni hoc verbum, quod Diphilus idem inter salsamenta σκόμβρον nominavit supra. Scombri et scombridum nomen etiam Aristoteli fuit notum. Haec quoque de salsamentis, quae proprie graeco τσιλῆν dicta fuisse movet Xenocrates cap. 35. postremo; reliqui enim pisces salis improprie fuerunt ita vocati, vel peculiari singuli nomine distincti. Ad haec etiam proprie pertinent officinae cetariorum et liber cetarius Matij a Columella memoratus.*

Pelagi solum mutarunt C. 4, 3, 6. e Graecia in Sabinos venerunt V. 3, 1, 6.

Pellectus vitilis animus C. 11, 4, 14. a pellice, quae graeco πᾶλλη παλακή et παλλακή dicitur; alter locus C. 12 praef. 9. nunc aliter legitur.

Pellicia, pellicinae tunicae P. 1, 43, 4.

Pelliculant vas operculatum C. 12, 46, 5. pelliculare opercula C. 12, 39, 2. pelliculetur vas conlectum C. 12, 46, 1. C. 12, 56, 2.

Pellis corpori adhaeret in coriagine C. 6, 13, 2. pellibus manicatis prohibentur frigora C. 1, 8, 9, 11,

1, 21. vestitae nationes V. 2, 11, 11. pelles aureae unde dietae V. 2, 1, 6.

Pellitae oves quae V. 2, 2, 48.

Peloponnesii V. 2, 6, 2. ut. Ἀπο.

Peloponnesos V. 2, 5, 4.

Pelusiama mala C. 5, 10, 19.

Penarii? C. 12, 3, 9. not.

Penates Deos adorare C. 1, 8, 20.

Pendens olea qua lego veneat Ca. 146, 1. Vinum Cat. 147.

Pendigines Veg. 3, 44, 1. not. et 3, 55, 4.

Pendulus arbustus C. 10, 229. pendula loca C. 2, 18, 2. paulo post sect. 7. celsiora loca sunt.

Penetrabile luce P. 8, 17.

Penetrabit ad medullam C. 4, 8, 2.

Penecillo detergitur C. 12, 18, 5. P. Mart. 1, 3. ubi antea erat pinnicillo. Sed penicello calido vaporare oculum Veg. 3, 17, 3. penicillus in fuste ligatus Veg. 5, 70, 3. graece est ἐνδυσπύγγιον in notis p. 101. Ergo penicillus est spongia, ut annotavit etiam Plinius de spongis tractans.

Penitus radices agere C. 3, 11, 3.

Pennae rigentes mundationi aptae P. N. 8, 1.

Pensata iis portionibus s. e. appensa C. 12, 51, 2. pensare detrimenta C. 1 praef. 11.

Pensilia promi ut debeant V. 1, 68. in pensilibus iunctis servantur quaedam poma V. 1, 59, 3. not. — pensile horreum C. 1, 6, 16. 12, 50, 3.

Pensiones ut exigendae C. 1, 7, 1.

Pensiuncula foenoris reliqua C. 10 pr. 1.

Pensum operis sui peragere C. 3, 10, 7. pensum absolvimus V. 2, 2, 1.

Pentiolium quid? Veg. 5, 46, 11. not. 2.

Penuarii? C. 12, 3, 9. not.

Penus. penoribus loca et vasa quae ac qualia comparanda C. 12, 4, 3. ne situ mucorem contrahant C. 12, 4, 4. ut conserventur innoxia C. 12, 4, 5. *Sunt igitur ipsa* Salgama, et quae in penuaria cella servantur. Gesn.

Penuria ubi est arborum C. 7, 9, 7. pabuli C. 6, 24, 4. aceti C. 12, 17, 4. penuriam temporum sustinere C. 9, 14, 17. penuria operarum C. 4, 6, 3.

Per distributive sumtum, ut peramphoram vini P. F. 31, 2. binos per arborem qualos P. Mart. 8, 1. — per nomina citare C. 11, 1, 22. — per ortum caniculae C. 2, 21, 1.

Peracta brunia C. 11, 3, 13.

Peraedificatae domus C. 4, 3, 1.

Peraequare culleos septenos C. 3, 2, 3. iugera C. 3, 3, 10. denas amphoras C. 3, 9, 2.

Peragitare mustum, ne quid subsederit C. 12, 19, 4. vasa spatha C. 12, 20, 4. 12, 24, 1. rutabulo C. 12, 24, 4. lignea rudicula C. 12, 46, 3.

Perambulare multas terras V. 1, 2, 3.

Perannare quaedam editt. C. 11, 3, 2.

quoad Perarescat herba V. 1, 49, 1. peraruit solis afflatu C. 4, 24, 5.

Peraridum solum C. 3, 11, 9.

Perbibere Cat. 130. medicamina C. 7, 4, 8.

M'. Percennius Nolanus monstravit, quo pacto cypresseta seri oporteat Cat. 151, 1.

Percensere, unum post alterum in manus sumere V. 1, 50, 1.

Percinxit sedes suas C. 10, 347. male editi pro praec.

Percipiunt diligenter lanas villici C. 12, 3, 9. percipere segetum usum C. 1 pr. 24. succum C. 11, 3, 40. iusta C. 1, 8, 18. percipit omnia

iusta vinea C. 4, 3, 5. percipere, in cibo Veg. 1, 10, 8.

Percoctum bene vinum Cat. 25.

Percolare serum C. 7, 8, 3. in saccis C. 12, 17, 2. Veg. 5, 54, 5.

Percuquantur uvae C. 4, 27, 3. 11, 2, 61.

Percruda pruna C. 12, 10, 4.

Percuderint ova rostellig C. 8, 5, 14.

Percurabitur morbus C. 6, 12, 2.

Percurritur hortus fontano humore P. 1, 6, 10.

Percussus cultello concidit V. 1, 69, 2. a venenatis bestiis Veg. 5, 84, 1.

Percutio. si percusserit iumentum sphalangius Veg. 5, 36. scorpius Veg. 5, 82.

Perdensa humus C. 3, 12, 2.

Perdices audita voce maris concipere V. 3, 11, 4.

Perducit ad perniciem pestilentia gregem V. 2, 3, 9.

Peream ni V. 3, 3, 9. C. 8, 16, 3. perit annus C. 11, 1, 29.

Peregrinae plebis reges, de apibus C. 9, 13, 9.

Perenne vinum Colum. 3, 2, 10. perenne durabilis abies P. N. 15, 1. perenne fabricandae decimodiae C. 12, 18, 2. *vid.* Perhennis et perennat.

Perennitatis fidem ut habeat puteus C. 11, 3, 8 perennitatem longissimam stirpi acquirere C. 4, 24, 1.

Perennat ficius C. 12, 15, 2. si non in totum perennat, certe usque in alteram vindemiam saporem servat C. 12, 20, 8. *ubi ex Sang.* perennem, at *dedi.* perennare diu C. 2, 9, 18. diutius C. 1, 9, 2. — perennari valet vinum sine condimento C. 12, 19, 2. *ubi ex Sang. dedi* perennare — perannare *vid. s. l.*

Perexilis vitis C. 11, 2, 60.

- Perfecte mustum deferbuit C. 12, 24, 3.
 ad Perfectum pervenire V. 1, 37, 4. *h. e. ad perfectionem.*
 Perferunt segetes animalia noxia P. S. 3, 2. *h. a. iis infestantur.* perferunt ventrem vaccae C. 6, 24, 2. fructum uvae C. Arb. 8, 5.
 Perfervefit V. 1, 9, 2.
 Perfervidus caeli status C. 5, 8, 5. *al. praef. perfervida aestas C. 5, 5, 1. al. praef.*
 Perferus. perferi boves V. 2, 1, 5.
 Perfici sexagena nullia possunt *h. e. redigi* V. 3, 6, 6.
 Perfidabilis locus P. 1, 36, 3.
 Perforata solum paxillo C. 1, 16, 3.
 Perfriato bacca myrti C. 12, 38, 5.
 Perfrictionis iniuria Veg. 1, 22, 12, 2, 1, 4. 2, 7, 1, 2, 12, 2, 2, 1, 4. 2, 28, 32, 3, 36, 1, 5, 14, 8, 5, 33, 2, 5, 33, 5, 62.
 Perfriserit Veg. 2, 28, 32.
 Perfunctae a febre auea V. 2, 4, 5. *Sed Edd. primae recte omittunt praepos.*
 Perfundere boves V. 1, 13, 3.
 Pergamidis pastores V. 2, 2, 1.
 Pergliscit avis saginari coepta C. 8, 7, 4. *vid. Gliscit.*
 Pergulae figuram obtinens vinea C. 1, 24, 2. vitium generosarum C. 11, 2, 32.
 Pergulana vitis C. 3, 2, 28.
 Perhenuis aqua, *perennis* Veg. 2, 28, 9.
 Perbiemare C. 11, 3, 4.
 Periclitari exiguo numero Col. 1, 29, 2.
 Pericennium *vid. Peritonaeum.*
 Perimbecillum collum anserum V. 3, 10, 5.
 Perimit herba Medicam C. 2, 11, 4. herbas lupinum C. 2, 12, 5.
 Perinde ac si C. 2, 8, 4.
 Perinungunt oleo V. 2, 11, 7.
 per Periodos singulas Veg. 5, 54, 8.
 Παριπτάσματα V. 3, 5, 16.
 Peripleumonici Veg. 2, 10, 3.
 Peristereonis berhae succus Veg. 6, 13, 2. *videtur περισπέρων, quae alias Verbena, ferraria, Eisenkrant. Gesn. Περισπέρων villae V. 2 pr. 2, V, 3, 7, 2 et 3. C. 8, 1, 3. περισπέρων; V. 3, 7, 8.*
 Περισπασμοποιόν V. 3, 7, 1 et 2.
 Περίστύλον villae V. 2 pr. 2. V. 3, 5, 1. esedra peristyllo V. 3, 5, 8.
 Peritissimus de agricultura V. 1, 2, 10.
 Peritonaeum, membrana quae omnia intestina continet Veg. 2, 15, 3, 5, 24, 4.
 Periurium C. 8, 16, 4. *est vana cum exsecratione adseveratio.*
 Perlibrata planities C. 2, 2, 4. perlibratum opus C. 3, 13, 13.
 Perlucidae uvae C. 11, 2, 67.
 Perluere aqua marina C. 12, 20, 3. pura C. 12, 50, 15. perluit os vino C. 6, 8, 1. perlui aqua dulci C. 12, 53, 3.
 Perluti favi C. 9, 16, 1.
 Perlustrant ova sulphure C. 8, 15, 11.
 Permaduit imbribus C. 5, 6, 9. *id. 2, 4, 4. cum permaduerit cytissus C. Arb. 28, 2. h. e. maceratus fuerit.* cum Permaturuerit C. 2, 10, 18.
 Permatillae baccae C. 12, 48, 1.
 Permaxime edit. *vett. Ca. 38, 4.*
 Permensus opus C. 3, 13, 13.
 Permeo. permeant extra lucum C. 8, 15, 5. permeabit sine concessationibus C. 11, 1, 16.
 Permistio, massa mixtorum P. O 20, 2.
 Permitia sorba C. 12, 11, 2.
 Permittunt fenestellae columbas ad

introitum exitumque P. 4, 24, 4.
permittendae foeminae maribus C.
6, 24, 4.

Permodice fındilo C. 5, 44, 7.

Permove P. O. 44, 3. *diligenter*
movere. terram C. 2, 42, 2.

Permulcet cēra picem lenitate P.
S. 44, 2.

Pernae saliri ut soleant Cat. 462.
quando condiantur P. Ian. 46. D. 6,
2. Tomacinae et Taniacae V. 2, 4,
10.

Pernicies pituitae C. 8, 5, 20. per-
niciem eluere C. 4, 5, 3.

Pernix canis C. 7, 42, 8.

Pernoctet cum salibus oliva P. O.
40, 4.

Pernoscere C. 4 pr. 44. mores avium
C. 8, 5, 6.

Peroriga V. 2, 7, 8. *not.* 2, 8, 4.
not. prurigam legi vult apud Varro-
nem Turn. 24, 49. Gesner.

Perosa est apis immunda segnitiae
C. 9, 5, 2.

Perparum Veg. 4, 4, 9.

Perpaucissimi C. 3, 20, 5.

ad Perpendicularum fabricata Cat. 20,
4. C. 3, 43, 43. dirigere C. 4, 4, 4.

Perperam administrare C. 4, 4,
46. fecisse V. 4, 69; 2. facta corri-
gere C. 44, 4, 9. emendare C. 44,
4, 28.

Perpetuitas vini C. 3, 24, 40. *vide*
vide et 4, 20, 5.

Perpetuus canaliculus C. 8, 45, 6.
fossa C. 3, 43, 9. sulcus Cat. 33, 2.

Perpluat Cat. 455, 2. nisi perpluat
pro perluatur MS. *Lcid.* P. N.
45, 4.

Perpluvia h. e. pluviae perfluentes
vid. *not.* ad P. 4, 44, 4.

Perpurgare corpus V. 2, 44, 2.

Perquadrata materies, ita leg. vi-
debatur Gesnero C. 44, 2, 43. *sed* est
dolari per quadrata *idem* eum qua-
dari. *not.*

Perrepere ad praecipua C. 6, 5, 4.
Perrupit rastrois radices herbarum
C. 2, 4, 6.

Persea Aegyptia, ad C. 40, 405.

Persecuto gramine pass. P. F. 26, 5;

Persequi pecus, agere C. 7, 5, 3.

Perseverant resticulas per ficos V. 4,
44, 5.

Perseverantissimum studium C. 4
pr. 49.

Perseveranter C. 4 pr. 29.

Persica poma C. 40, 405. Persici
arbores C. 9, 4, 3. eius genera C.
40, 410. P. N. 7, 4. sine ossibus ut
nascantur P. F. 47, 8. satio et cultura
C. 5, 40, 20. P. N. 7, 3. P. Ian. 45,
20. Apr. 5, 4. Mai. 6. ins. 89 et 95.
Vetustis scriptoribus Latinis nux mol-
lusca audiebat. Cf. *Macrobii Saturn.*
2, c. 9.

Persis regio barbara C. 40, 405.
equos praestat Veg. 6, 6, 4.

Persolvere debitum, plane *solvere*
C. 40 pr. 4.

Personam cui praecepturus sis ae-
stimare prudentiae est P. 4, 4, 4.

Personata herba C. 6, 47, 4. per-
sonata erat Veg. 4, 24, 4. *not.*

Perspergere amurca Cat. 430.

Perspirare non possunt venae cibo
inflatae. Cat. 457, 7. *not.* Antiquissi-
mam medicinam expressit Timaeus
Locrus: *τρέπεται δὲ τὸ σπᾶν καὶ*
συνίχεται τὰς μὲν τροπὰς διαδιδομένας
διὰ τῶν πλεθρῶν ἕς ὅσον τὸν ὄγκον κατ'
ἐπιρόον, ὅσον δὲ ὀγκῶν ἀγομένης
ὕπο τοῦ πνεύματος ὁ διαχεῖ αὐτὰν
ἐπὶ τὰ πέρατα φέρον ἃ δ' ἀμυνοῦ
γίνεται — ἐπιρρόοντός τε καὶ ἐλκομένου
τοῦ αἵματος ἀντὶ τοῦ ἀπορρόοντος διὰ τῶν
αὐράτων στομίων δι' ὧν καὶ ἃ νοτίς
ἐπιρραίνεται. τινὲς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς πυ-
σικῆς θερμότητος ἀναλυομένου. Hanc
ἀναμνοῦν Hippocrates διαμνοῦν dixit;
corpus bene perspirabile Timaeus

Ibidem *αὐτῶν καὶ ἐν τῷ ζῶον*, alibi *πυλῶν αὐτῶν*.

Perstrictus nimio rigore stomachus Veg. 5, 54, 3. not.

Perstringere vitem Cat. 32, 2. not.

Persuasissimum habere debet C. 42, 4, 5.

Pertaesecere Cat. 156, 6.

Pertergere vasa spoogius C. 42, 9.

Peterere baccas C. 42, 38, 7.

Pertica declinata propagatur C. 4, 33, 3.

Perticalis salix C. 4, 34, 2.

Pertinax ventus i. e. continuus V. 4, 59, 4.

id Pertinet, quo facilius etc. V. 2, 4, 26.

Pertractet terga naresque P. Mart. 42, 2.

Pertrita uva C. 8, 5, 21.

Pertundere cupam Cat. 24, 1. calicem per fundum Cat. 52, 4. terebra Cat. 41, 3.

Pertuso a vermibus aquiliculo Veg. 5, 22, 3.

Pervenit, pro perventum est V. 4, 23, 3.

Perurere Cat. 164, 2. vulnera C. 4, 8, 2. ne percurantur uvae C. A. 11, 2.

Pes. adducunt te pedes V. 2 pr. 6. pedes dolentes ut sapientur V. 4, 2, 26. — pes Geometricus C. 5, 4, 4. pedes quadrati C. 5, 4, 6. C. 5, 2, 4. — Pes vinaceorum bene prelo expressus proruitur C. 42, 43, 10. ante quam prelo pes eximatur C. 42, 49, 3. pede circumciso tortivum mustum exprimitur C. 42, 36. 42, 43, 10. not. mustum de sub pedibus raptum P. P. 24. — pedes betacei V. 4, 2, 27. not. pes milvi s. milvius herba C. 42, 7, 4 et 5. — pedes h. e. pediculi eligendi e capite pullorum V. 3, 9, 14. — arcae pedem C. 4, 4, 8. not. ut agricolae dicunt, omni

pede standum est. Quintil. 42, 10 18. Vide in Planus.

Pessum ire et innatare oppon. C. 42, 6, 2. pessum it flos vini C. 42, 30, 4.

Pesti rosaria vid. Paesti.

Pestifer irrorat Iupiter C. 40, 331.

pestifera lues C. 4, 4, 3. pestiferae labis in pecore curatio C. 6, 34, 2.

Pestilens fundus arte correctus V. 4, 4, 4. vendendus aut deserendus V. 4, 42, 2.

Pestilentia huius aegritudinis transit Veg. 5, 22, 4. pestilentiam facere C. 6, 5, 1. facientia et propulsantia C. 6, 5, 2.

Pestis, de pituita gallinarum C. 8, 5, 48. de scabie C. 7, 43, 2. de serpentibus C. 8, 5, 48. ita Col. 9, 7, 6. serpentium, naticum C. 4, 5, 6. pestis aliquis segetem enecat C. 2, 9, 9. pestes quaedam subterraneae C. 2, 9, 10. de papilionibus et tinea C. 9, 14, 2. per aliquam pestem multitudo subducta de apibus P. Iun. 7, 8.

Peta V. 2, 4, 1. vid. Paetus.

Petisiones V. 2, 4, 10. not.

Petigo ut sanetur Ca. 157, 16.

Petiolus olivae C. 42, 47, 8.

Ita Petit asparagus V. 4, 23, 5.

Petronius Passer V. 3, 2, 2.

Petroselinon apii genus P. Apr. 3. 2. Macedonium Veg. 5, 67, 2. petroselinon sarpe scribebatur in Vegetio.

Petuleus sries aut caper ut expellatur C. 7, 3, 5.

Peucedanum Veg. 4, 3, 41.

Pexum folium Cappadociae laetuae C. 44, 3, 26. lunagine quodam obditum. Gesner. Sed vide not. et Gesneri Thes. L. L.

Φυλίσαν in alvearibus C. 9, 13, 10.

* Phalangii morus Veg. 5, 76, 4. 5, 78, 4, 5, 80.

Phalarides aves V. 3, 44, 4. Phalarides C. 8, 45, 1. uot.

Phaselus *vid.* Fas.

Phasis Ponticus C. 8, 8, 40.

de Phasianis P. 1, 29.

Phasianina ova P. 1, 29, 2. *sed Ms. Erf. habet phasiania: quod verum videtur Ernestio.*

Phidiaca Minerva C. 1 pr. 31.

M. Philippi deliciae circa pisces V. 3, 3, 40. C. 8, 46, 3.

Philograeci V. 3, 40, 1.

Phlebotomia *vid.* Flebot.

Phlegma s. flegma Veg. 5, 48.

Phlegmone, φλεγμονή, inflammatum tuber Veg. 8, 48, 1. *phlegmonen spargere ibid.* 5. effundere *ibid.* 8. *ubi erat phlegmon.*

Phoebe Latonia C. 40, 288.

Phradmonis arte C. 40, 30.

Phragmaticum iumentum Veg. 5, 29. not.

Phreneticus equus Veg. 3, 3.

Phrygia ἀμφιδόσσα V. 4, 2, 6. in Phrygia ex ovibus feris greges V. 2, 1, 5. asioi feri *ibid.* et 2, 6, 3. caprae magnis villis V. 2, 44, 42.—Phrygia lotus C. 40, 258. — *Phrygiae loto vel calthae Colum. auctoritatem aliquando addere nondum potui. Amaracum Phrygium habent Plinius 24. c. 44. et Theophrast. hist. pl. 6, 7. Attamen Artemidorus Onirocr. 1, 79. inter flores memorat σισυμβρίον καὶ ἀμπακόν καὶ λαπάθον φρυγίον καὶ ἑλαινόν καὶ ἀντιμόνην καὶ σαρφύχον στερκόνους: ubi praeterea lapathum inter coronarias plantas admiror.*

Phryxoe vellere C. 40, 368.

Phrysonides nympheae C. 9, 2, 3.

Phryxus nubigena C. 40, 455.

Phthisis C. 6, 14, 1. Veg. 4, 43.

Phyllis amygdalus P. ins. 64, 97. 449.

φύτμα *Vide in Pituita.*

Physicam addiscere V. 3, 16, 9.

Physicum et annuum remedium Veg. 1, 48, 2, 44, 2. viatorum et physicum Veg. 2, 33, 1. *ubi nihil superstitionis observet. ita et 2, 34, 2. 5, 7, 1. 5, 14, 49. 5, 84, 4 et 5. ubi physicum et salutare Synonyma. Sic. Anatol. Geop. 42, 7. φυσικώτατον ποιοῦντες, de remedio non superstizioso. Hinc vulgo Medici vocantur Physici. Gesner.*

Piculo te hisce suovitautilibus *rel.* Ca. 444, 4.

Piculo porco facere Ca. 439.

Pica Minucius V. 3, 2, 2.

Picati vini gustus ne possit intelligi C. 42, 23, 3. *picata vasa C. 42, 4, 4. ubi Vind. et alibi in eodem libro piccata habet, quo utitur Martialis 8, 59. tam piccata manus.*

Picentium ager V. 1, 2, 7.

Piceno agro contributus Gallicus C. 3, 3, 2.

Pictorum ceras discoloreres V. 3, 47, 4. not. p. 586. *ubi de pictura enoastica dixi Vide infra Παῖσιον.*

Picula Veg. 3, 46, 1, 44, 7, 3, 24, 1, 5, 45, 2, 5, 69, 5, 5, 70, 3. *vide not. ad 5, 70, 3. p. 404.*

Pierii memoris silentia C. 40, 223.

inter Pigmentarios diversi odorea Veg. 5, 24, 2.

Pigmentum pro medicamento P. Mai. 9, 3. Veg. 6, 43, 1 et 5, 78, 2. *MS. vid. Rhodii Lex. Scribo.*

Pigous alease totum patrimonium victor gallinaceus pycles abstulit C. 8, 2, 5. pigneri sunt Ca. 449, 2. — *pignora pro filiis, et hi pro ramis adoptivis P. ins. 440.*

Pigro humore defluere C. 7, 8, 4. pigra remedia C. 2, 48, 3.

Pila, ubi triticum pinsant Ca. 14, 2. fulloica *ibid.* ligoea Ca. 40, 5. *plures, qui pilae lignae mentionem fecere, laudat Rhodus ad Scribo. a.*

75. p. 138. pilis subigere eorum arenati Ca. 48, 7. pilae ex lapide angulari Ca. 44, 1. Homerus Iliad. μ. 259. στῆλας. Scholia λέγουσ τούς θεικελαίους. Hesychius στῆλαι· οἱ λίθοι τοῦ τείχους οἱ προϊστώτες κατωθεν πρός ἀντίρρομα καὶ θεικέλιον. Nescio an huc pertineant pilae angulares et aedificia, quae pilatum aguntur ap. Vitruv. 6. e. 11.

Pila marina Verg. 6, 42, 3. ubi erat antea *palla marina* uti hodie audit apud Italos σφαῖρα θαλάσσια, testante Matthiolo ad Dioscor. T. II. p. 705. Aristoteles H. A. 9. e. 44. cum ἀλοθάληη nominat σφαῖραν θαλάσσιαν et cum haleyonis nido comparat; igitur ad genus akyonii pertinere videtur.

Pilosus venter ovīs V. 2, 2, 3.

Pilulae cupressi P. O. 44, 44. Veg. 3, 62, 2. 5, 2, 3. — squibala equi minuta Veg. 2, 49, 2. — Collyria ad ovi magnitudinem Veg. 2, 34, 2. ad similitudinem pilularum maiores glandulae Veg. 3, 24, 4.

Pilum fabarium, farrearium, seminarium Ca. 40, 5. saligneum C. 44, 3, 33. pilo tundere P. 4, 44, 2. contundere *ibid.* 3. Graece est ὑπερὸν, cujus figuram innuit Polybius, ubi corvos navibus Duillii adiunctos describit, quibus naves Carthaginensium copulabantur et militi transgressum praehebant, 1, 22. ἐπὶ δὲ τοῦ πέρατος αὐτοῦ προσέβριστο σιδηροῦν εἶον ὑπερὸν ἀπωξυσμένον ἔχον θακτῶνιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ὡς τὸ ὅλον φαίνεται παραπλήσιον ταῖς αἰτοποικίαις μηχανήσιν· ubi quod putabat Editor pistillum frumentarium suspensum fuisse ex tollenone eo libramento, ut facili opera ac levi adhibita manuum vi deorsum et sursum deprimi atque adduci posset, vix poterit testimonio scriptoris veteris confirmari. Nam γέρανός illa, ὄργανον ἐξέλεον ἐν ᾧ

κόπτουσιν οἱ ἀλγεινοποιοὶ τὰ ἀγρία, testibus Hesychio et Etymol. M. auctore, si vel maxime eum ciconia latinorum scriptorum conveniret, eum tollenonem significat, ad pistilli frumentarii fabricam et figuram demonstrandam nihil plane facit. Atque omnino Editor in interpretando Polybii locum plane ab usum et figura corvi Duilliani aberravit.

Pilus caprarum V. 2, 44, 44. pili color variat pro regionis eaeque statu C. 6, 4, 4. pilum ducit vulnusa C. 6, 32; 3 si pili tardius erescunt Veg. 3, 63. contra pilum fricare Veg. 4, 40, 7. 4, 44, 3. 4, 42, 2. 5, 24, 2. 5, 84, 3.

Pinacothecae V. 4, 2, 40.

Pinea vertice pungit C. 40, 239. pinea satio et cultura C. 5, 40, 44. pineae nuces ut serendae Ca. 48, 3. quando legantur, et ut servantur P. N. 7, 42. Pineae nuces fructus quem produxerint vinum ad potandum suave faciunt P. 44, 44, 6. pinei nucleis vinum limpidum reddunt *ibid.* sect. 42. Εστοῖνος στροβιλέτης Dioscor. 5, 44. Pineae tectae cuneus Col. 5, 40, 47. not.

Pineti satio P. F. 25, 33.

Pineus. pinei nucleis virides P. Mai. 9, 2. Oct. 44, 42.

Pinguedo soli C. 4, 24, 49. — ad pinguedinem sapae resolutus ὅπως κυρην. P. F. 29, 3. escoquere ad pinguedinem mellis P. O. 20, 2. Sie Pinguescant fervendo succus Veg. 2, 28, 48. h. e. *crassescat.*

Pinguis. pinguem facere gallinam C. 8, 7, 4. pinguis fici V. 3, 46, 28. — Pingui Minerva C. 4 pr. 33. C. 44, 4, 32. pinguiorum rusticorum literis h. e. *crassiori disciplinae* C. 9, 44, 12.

Pinguitudo olei C. 42, 50, 47. palmitis P. F. 12, 2. ubi est pro *crassitie*,

incremento. terrae C. 2, 2, 18. suam V. 2, 4, 6. mira V. 2, 4, 44. pinguitudine crescere V. 2, 4, 44.

Pinnae frequentes gallorum laudantur V. 3, 9, 5. pinnae prominentes in cauda C. 8, 2, 40. pinnis aquilae emundare C. 9, 44, 7.

Pinnicillus vide penicillus.

Q. Pinnio inscriptus Varronis liber tertius V. 3, 4, 1.

Pinnula per nares trajecta C. 8, 5, 5.

Pinsita iris C. 42, 27. leos C. 6, 34, 4. allium C. 6, 6, 5. 6, 8, 2. hordeum C. 8, 4, 4. panicum C. 2, 9, 49.

Piso. pinserunt fenum V. 3, 46, 28. 4, 63.

Pinus ad fines tuendos scribitur V. 4, 45. eius satio Ca. 28, 4. mices bimae, anniculae, hornotiniae Ca. 47. P. Mar. 40, 37. pini oleum non damnaverim Veg. 5, 23, 47. *al.* irinum. eius satio et cultura P. N. 7, 9. ad quae utilis P. N. 45, 3. pinus semper virens C. 9, 4, 2. ubi inter minoris incrementi arbores seu frutices enumeratur. Contra inter flores silvestres auctori Ciceronis versus 406. est semper florida pinus. casiae atque pini C. 9, 5, 6 v. N. et in Pampinus.

Piperis albi, si sit; si minus, nigri unciae tres C. 42, 57, 4. semuncia Veg. 5, 23, 42. nigrum Veg. 6, 43, 3. longum *ibid.* Piperis ad historiam pertinent locus Ioannis Laurentii Lydi περί μνηών pag. 64. quem adde locis laudatis ad Plinii XII. sect. 44. περί τοῦ πιπέριος ὁ Μάξιμος φησὶ. φυτὸν ἐστὶ πρῶτον μὲν ἀνάκινδον, φυτούργασμένον δὲ ὡς ἀμπέλος ἀναδινδράς ἢ ὑπὸ χάρακα, φέρον δὲ τὸν καρπὸν βοτρυνώδη ὁμοίαν τερεβίνθῳ, τὸ δὲ φύλλον κισσοειδές, ὑπόμακρον, φυτευσμένον δὲ τριετής ἀρχεται καρποφορεῖν, συνήκει δὲ ὀκταετής, τρυγηθῆναι δὲ οὐ

φρυγμένον μαλαίνεται, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ κλέμῳ διατίθεσθαι, ὅθεν συμβαίνει τὸ σπύγνυτον λευκὸν διαμένειν. Cosmas Indicopleustes XI. c. 8. ἑκαστον δένδρον ἐτέρῳ ὑψηλῷ ἀκέρῳ δένδρῳ ἀνακλᾶται, διὰ τὸ λεπτὸν εἶναι πᾶν καὶ ἀσθενές ὥσπερ καὶ τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου λεπτά· ἑκαστος δὲ βότρυς διφυλλὸν ἔχει σάκπον. Χλωρόν δὲ πᾶν ἐστὶν ὥσπερ ἡ χροὰ τοῦ πεγάνου. Contra Philostr. Apoll. 3, 4. τὸ δένδρον ἢ πεπερὶς εἰκασταὶ μὲν τῷ παρ' ἑλλήσιν αἶψα τὰς ἄλλα καὶ τὸν κάρυμβον τοῦ καρποῦ etc.

Piperatum acetum C. 42, 47, 5. 42, 57, 4.

Pipiunt pulli C. 8, 5, 44.

Piratico bello classibus Graeciae praestitit Varro 2 pr. 7.

Pirus (ita semper etiam Pall. Lugd.) C. 5, 40, 47. Arh. 24. P. F. 25, 4. Eius insitio V. 4, 40. 5. P. Mar. 40, 37. P. ins. 55 piri silvestres C. 3, 44, 5. achrades C. 7, 9, 6. pisorum semen ut serendum Ca. 48, 3. piro florente, veris indicium ad Ca. 449, 4. V. 4, 37, 5.

Pira ut condantur V. 4, 59, 3. ut serrentur Ca. 7, 3 et 4. P. F. 25, P. in sole ut siccantur C. 42, 44. ut condiantur C. 2, 40, 2 et 4. P. F. 25, 8. Species generosiores Anieiana, Crustumina, Cucurbitina, Decumana, Dolabelliana, Favoniana, Hordeacea, Lateriana Linteritana, Laureana, Mula. Myrappia, Naeviana, Praecocia, Regia, Sementiva, Superba, Syria, Tarentina, Turriniana, Veneria, Vulema quae vide suis locis. conf. Plin. 15, 44 s. 45. Macroh. 2, 45.

es Pisa aspra lumentum P. O. 44, 9. Ita aspersianae Apicius pisam pro pisa dixit.

Piscatorium forum C. 8, 47, 45.

Piscinae V. 3, 47. quae piscinae? V. 3, 3, 2. villaticae duae C. 4, 6,

24. P. 4, 31. eius positio C. 8, 47. piscinae dulces V. 3, 3, 5. nobiles ad mare prolatæ V. 3, 3, 10. piscinarum rimae u. sarciantur P. 4, 47, 3. — piscinae pecorum C. 4, 5, 2.

Piscinales cellae in balneis P. 4, 40, 4.

Piscis planus C. 8, 46, 7. peream ni pisces esse putavi V. 3, 3, 9. C. 8, 46, 3. pisces escam alii aliam considerant C. 8, 47, 14. mariui dulcibus aquis clausi C. 8, 46, 4. sacri in Lydia V. 3, 47, 4. prostrati et erecti C. 8, 42, 9. incentes et saxatiles C. 8, 47, 11. — Piscis austrinus C. 41, 2, 24 et 63.

Piso, az. pisare far V. 4, 63, 2. not.

Piso, iz. si communiter pisunt Ca. 436.

Piso Pupius V. 3, 43, 4.

— Piso Italian a vitulis dictam tradit V. 2, 4, 9.

M. Pisonis pavones V. 3, 6, 2. idem etiam 3, 4, 2.

Pistaciae satio P. F. 25, 33.

Pistaciorum satio, cultura, sexus P. O. 42, 43. insitio P. Mar. 40, 37. ins. 457. Vide not. p. 477. Quod in Sicilia per steriles pistacii flores fructus ue immaturi in fructuosa defluant, prohiberi dicitur, ad similitudinem caprifolicationis refert Pontedera in Opp. Postum T. I. p. 345. Sed in ipsa Sicilia pistaciae siue steriles ope feracem esse, minore tamen fructuum proventu, narratum fuit a Pontedera, qui ex duobus arboribus huius generis feracibus seu focminis in horto Patavino siue paribus maribus adultis maturos fructus atque inde pullos natos testatus est.

Pistillis conterito C. 42, 55, 4.

Pisto. pistabis in pila liguea Veg. 2. vide Pilum.

de Pistoris diligentia liber C. 42, 4, 2.

Pistrinale perus C. 7, 9, 3.

Pistrinum, P. 4, 42. in pistrino pinsitur ac torretur far V. 4, 63, 2. torretur V. 4, 69, 4.

Pisum. eius cultus C. 2, 40, 4. Pall. 40, 6. *Pisum et ervum aliquam cylindricam habent, τὰ σπέρματα γὰρ ἐκ αὐτῶν τὰ αὐτὰ τοῖς σχήμασιν. Ergo semina ad utramque valvarum naturam alternatim posita, auctore Theophr. H. P. 8, 5.*

Pituita resina, πτυὸν Veg. 6, 28, 18. *Laudat etiam Scrib. comp. 202. 205. red. πτυόνην ἥτιν ἐν ἰδίῳ καλοῦσι φύσημα Galeus 2. de Comp. med. sec. gen. p. 336. ed. Bas.*

Pituita ut eiiciatur e corpore humano Ca. 456, 4. ut ducatur in equis C. 6, 34, 2. si ovi molesta est C. 7, 6, 18. lacessita decidit bubus C. 6, 8. 4. circumvenit oculos gallinarum C. 8, 5, 22. in avibus quae, et quomodo curetur P. 4, 27, 2. 4, 28, 6. 4, 29, 3.

Pius quaestus Ca. pr. 4.

Pix Brutia C. 42, 48, 7. *Plin. 16, 44. Reines. V. L. 2, 8. p. 482 sq. corticata C. 42, 23, 4. not. et Addenda post Palladium. Est resina dura C. 6, 45, 4. Veg. 3, 4, 28. Narycia C. 40, 386. Nemeturica C. 42, 20, 3. 42, 24, 4. vetustior melior C. 42, 20, 6. C. 42, 23, 4. liquida ad mustum condiendum C. 42, 22, 4. pice liquida oblinuntur plagae ovium in tonsura acceptae V. 2, 44, 7. Hesychius πικροσυνία. Ἡρόδοτος πικροσυνίαν εἶναι διὰ τὸ τὰ πρόβατα πίναν χρίσθαι. ubi tacent Interpretes de usu eius odor et sapor ut temperetur P. S. 44, 2.*

Placenta uti fiat Ca. 76.

Placere corpore C. 4, 8, 4.

Placiditas ovium V. 2, 4, 4.

Placidus. placida hiems P. O. 5, 2.

Plagam accepit in tonsura ovis V. 2, 11, 7. plaga in vite vel arbore C. Arb. 10, 1. et saepe P. O. 5, 4. plaga fissurae C. 4, 29, 4. hiat C. 4, 29, 9.

Plagiis, rigidus bos Veg. 5, 45. *lem.*

Plancae roboreae P. 4, 21, 2.

Plantae cum animalibus similitudinem habent C. 3, 10, 11. proprie sunt, quae cum radicibus transferunt P. Apr. 2, 3. ne a diria animalibus carpatur C. 10, 351. *Sed.* — plantum de ramulo secum deferit olea de percussione adversa V. 4, 55, 3. *Ita* pro ramo minore C. 5, 10, 7. *it* plantae et rami sunt *Synonyma* C. Arb. 20, 2. *vid.* Deplantare

Plana trabs Ca. 18. i. e. horizontalis.

Plano in quae sunt — In plano sita cella vinaria C. 1, 6; 9 et 11. i. e. *supra* terram. *Ita* aedificia quae plano pede instituantur *Vitr.* 6. c. 11. coll. 7. c. 1 et 4. *opponit hypogaeis.*

Plantaria ut faciendae C. Arb. 3, 3. cerasi P. O. 12, 4. cardui donec solidentur P. Mar. 9, 2. *pro plantis* P. Apr. 3, 5. *not.*

Plantantur vel seruntur caules P. Mar. 9, 5.

Platanica folia C. 12, 16, 3. πλατάνων, πλατανιστίων mala. *ad Pall.* p. 94.

Platanus folia hieme non amittens V. 4, 7, 6. in Lyceo V. 4, 37, 5. platano inseritur malus P. ins. 87. Platanini fructus inaequalitatem memorat Cleomedes *Strep. xvi.* p. 56. ed. *Burdig.* αἱ ἰσχυαὶ αἱ ἐνὶ τῇ σφαίρᾳ τῶν πλατάνων.

Platycorissis Veg. 2, 16. *vid.* Core.

Plebei seminis pulli C. 9, 44, 5.

Plebs, de apibus C. 9, 9, 6. v. *Heins.* *ad Virg.* G. 4, 95.

Plenitudo modica i. e. crassitudo C. 4, 30, 4.

Plenus, plena foetu bos C. 6, 24, 4. usque ad plenum P. Jan. 15, 4. pleni ex fursure sacelli Veg. 2, 24, 4. — pleniores facio tauros, *oppon.* *maeris* V. 2, 5, 12. *plenior etiam est crassior* C. 4, 29, 9. *vid.* Plenitudo.

Plerumque pro pleraque C. 6, 38, 4. *not.* p. 363.

a Pletura febricitare Veg. 2, 7, 1. a 2 plethora, πληθώρα. *Ita* 2, 28, 25. 8, 11, 1. 5, 43, 1. *Nihil tamen mutaverim, cum Latinam etymologiam forte cogitaverit Vegetius.*

Plotellum Poenicum V. 4, 52, 1. diligenter explicat *Cl. Schoettgenius*, *antiquit. trituae* §. 13. p. 34 sq. Gesner. Carrus qui trititando triticum non laedunt habet Io. Chrysostomus T. II. Homil. XI. p. 73.

Plotrarli asini Ca. 11, 1.

Plostrum Ca. 2, 7. quot requirantur Ca. 62. maiora Ca. 10, 2. V. 4, 22, 3. interpretatur *Schefferus* de re vehic. 2, 19. ea, quae quatuor rotas habent, easque non radiatas, sed tabulis contextas. *Suomerto*, de aratro Ca. 5, 6. *not.*

Pluma iam sunt tecti pulli V. 3, 7, 9.

Plumbeum sc. vas. Ca. 105, 4. C. 12, 19, 4. quadratum C. 12, 50, 10. plumbea bene fricari C. 12, 19, 6. circum Plumbati modiolii Ca. 20, 2. *not.* plumbet modiolos Ca. 21, 5.

Plumbum. plumbo vicere dolia Ca. 39, 4. *not.* attrito creatur cerusa P. Aug. 11, 3.

Plurima XV, paucissima VII supponuntur ova C. 8, 14, 6.

Plus quatuor millibus C. 3, 16, 3. cum relatione ad XVI M. hoc est XX M. *Ita etiam* minus C. 3, 3, 12. Plus annos centum V. 1, 57, 2. vicena millia V. 3, 2, 17. non plus vicenos pullos V. 3, 10, 4. non plus triennium vixunt V. 2, 1, 19. non plus

quater in anno pariunt V. 3, 10, 3.
— pluris pretii V. 1, 7, 4.

Plusculum mellis aut mulsi C. 12, 47, 5. plusculo sale C. 12, 50, 12. C. 12, 54, 1.

Pluvialis dies C. 2, 13, 9. aqua C. 1, 5, 2.

Pluvialis aqua C. 9, 1, 2.

Pluviis diebus quae fieri queant C. 2, 15, 7. pluvius caeli status C. 2, 10, 21. pluviae tempestates Ca. 2, 3.

Pocillum fictile Ca. 156, 3.

Pocula contractari a quibus debeant C. 12, 4, 3. — puteis extracta et canalibus immissa praebenda porcis C. 7, 10, 7. *vid. ad* C. 7, 7, 2.

Podagra gallinarum C. 8, 3, 7. iumentorum Veg. 3, 53. raro vexat eunuchos *ibid. extr.*

Podia, quibus imponuntur alvearia P. 1, 38, 2. *not.* — in cella vinaria craticia P. 1, 18, 2. *not. et* 1, 19, 2. *not.*

Poenice scripserunt V. 1, 2, 13. *i. e. Punice.*

Poenica lingua V. 1, 1, 10.

Poenicum plotellum V. 1, 52, 1. dictum C. 1, 3, 9. *vid. Punic.*

Poenitendus colono ager C. 2, 2, 7. Plinius 10. sect. 83. poenitenda homini origo.

Poenus auctor Mago C. 3, 15, 5. Poeni gens acutissima C. 1, 1, 9. ex Africa scriptores C. 1, 1, 6.

Poetae primarii C. 1 pr. 30. veteres V. 2, 1, 6.

Πομπή λαών, Varronem V. 2, 5, 1.

Polenta grandia Ca. 108. es hordeo multa aqua conspersa C. 6, 17, 18. Veg. 3, 4, 10.

Polio. poliuntur cellae tectorio C. 8, 8, 3.

Politionem dare Ca. 136.

Politor Ca. 5, 4. Ca. 136. *not. add.* Expolitus. Repolio.

Politus omnibus virtutibus V. 1, 2, 10. polita regie aedificia V. 1, 2, 10. opere tectorio villa V. 3, 2, 9. *ita Gell.* 2, 20. ex oratione Scipionis, villa expolitissima. Gesn. — politus cultura fundus V. 3, 2, 5. *Ita impositae crimen, de quo Cato apud Gell.* 4, 12. *etiam ad agrum incultum referri videtur.* Gesner.

Pollen polentae Ca. 156, 5. 157, 9. pollinis hordeacei cyathus P. O. 14, 5. pollen turis C. 8. 30, 6 et Veg. *saepe est, quae alias manna turis, tus minutum, λιθωνοτός λιπτός. Solon. in Soli.* p. 360. b. F. Gesner.

Pollentiae vellera C. 7, 2, 4. *not.*

Polles. digitum pollicem laxamentum facere Ca. 19, 2. pollice demetitis florem C. 10, 303. — in vite. in pollicem tondere palmam C. 4, 21, 3. resicare C. 4, 24, 13. *add. s.* 14 et 4, 11, 4. 4, 22, 4. 5, 6, 11. Nimirum pollex, custos, rex, praesidiarius, vel subsidiarius palmes, eiusdem rei nomina sunt, quod aperte indicat C. 4, 21, 3. Polles dicitur, ut crus, caput, brachium. Ita es pollice citata materica formatur in brachium C. 4, 21, 11.

Pullicentur vino aetatem adferre P. O. 14, 3.

Polliciti nostri memores C. 11, 3, 1.

Pollucere dapem C. 132, 2. culignum Iovi dapali Ca. 132, 1.

Pollutionis omni labe aliena P. Aug. 10, 2.

Polulum labellum Ca. 10, 2. polulae laminae Ca. 21, 3.

Πολύαρνις et πολυβοῦται V. 2, 1, 6. *posterius Homeri est* Il. 1, 153.

Polychreston autidoton Veg. 3, 6, 11.

Polycletra arte C. 10, 30.

Polycletus C. 1 pr. 31. *not. Proportionem partium is primus vidit et*

expressit arte, cuius hanc vocem antonomavit Philo Mathem. vet. p. 50. τὸ γὰρ εὖ παρὰ μέτρον διὰ πολλῶν ἀριθμῶν ἔρη γέγενεσθαι.

Polygonou, sanguinalis herba C. 6, 42, 5. palagonou scribitur Veg. 4, 40, 3.

Πολύμηλος V. 2, 1, 6. *est apud Hesio. Oper. 306.*

Polygus in naso ut sanetur Ca. 457. 45. Veg. 3, 38. excidit Ca. 457, 45.

Πολύπυρον Ἀργος V. 1, 2, 6.

Pomarium tota Italia V. 1, 2, 6. pomarium constitui ut debeat C. Arb. 8. C. 5, 10. seminarium ut fiat Ca. 48. pomaria, horti V. 1, 23, 4. protecta C. 9 pr. 2. ἑπωραθήκη ad V. 4, 2, 6. not.

Pometa P. 1, 36, 3.

Pomiferas arbores P. F. 49, 1.

Pomoerio minore finire V. 1, 2, 43.

Pomosi Tiburis arva C. 10, 438. *vid. Bronchi. ad Prop. 4, 7, 81.*

Pompeiana vitis C. 3, 2, 27. cepa C. 42, 10, 1.

Pompeia palus C. 10, 435.

Pompeii Ca. 22, 3.

T. Pompeius V. 3, 12, 2.

T. Pomponius Atticus V. 2, 2, 2.

Pomponii vituli V. 2, 1, 40. *vid. not.*

Pomum. Poma, mala Ca. 7, 3. *Poma arbor ei fructus omnes edules, quin tubera etiam; quamquam ficius interdum, itemque buccae excoquuntur. (Sed buccae conversum nomen nunquam latius etiam quam pomum patet) vid. Salmas. ad Soli. p. 424. b. add. Bodaeus a Stapel ad Theoph. hist. plant. 4, 6. p. 383. Senfieb. de nuc. Saturnol. c. 2. Blaucard, ad Arria. Ind. p. 581 sq. Cren. anim. part. 10. p. 46 sq. Schoder. poma unde dicta V. 1, 31, 6. interlegi quando soleant P. Iuu. 5, 1, Iul. 3, 1. f. 25, 16. ut*

serventur in arbore P. N. 42, 2. ut coadantur V. 1, 59. ut servantur innoxia C. 42, 45. P. F. 25, 47. ut coadantur C. 42, 44 et 45. — poma cum seres *de arbore* Ca. 28. pomorum propagatio Ca. 51, 133.

Pondero. quantum utraque ponderantur Veg. 3, 3, 7. *h. e. pendunt.*

Ponderosum frumentum V. 1, 52, 2.

Pondo libra, pondo quadrans C. 42, 12, 2. 42, 20, 5. 42, 22, 3. pondo medicaminis uncia C. 42, 28, 1. — sed cordi fœni septena pondo C. 7, 4, 2. *Grauv. de Pec. vet. 1, 7. p. 32. ita explicat, ut intelligat pondera librarum.* Gesner.

Pondus. ponderibus aequis P. 1, 41, 1. — pondera duo Veg. 5, 51, 2. tria Veg. 1, 20, 3. 6, 43, 2. quatuor Veg. 4, 4, 2. quinque Veg. 5, 48, 2.

Pondusculo saxi C. 42, 51, 1.

Ponere eastancas, serere P. N. 7, 47 et 48. plantas pirorum P. N. 7, 23. vineam C. Arb. 4, 2. *vid. not.* ponitur lactuca G. 41, 3, 25. posuerunt pauca ova C. 8, 2, 12. — Posito Ca. 79 et 81. i. e. apponito in membris opuntis — posiverunt Ca. pr. 1. posuvaris Ca. 4, 1. — *pro reponere, recondere*, P. Iao. 45. sorba lecta et posita.

Pons. pontibus roboreis consternantur equi Veg. 3, 58, 1.

Pontianus Aufidii cognomen V. 2, 9, 6.

Pontifices negant etc. C. 2, 22, 2. *it. 4 et 5.*

Pontilis stratus Veg. 2, 28, 2. in pontili strato Veg. *ibid.* sect. 22. *sed priore loco pontilibus stratum dedimus, ex Cold. et 3, 58, 8.*

Pontius. Pontiae insulae V. 3, 5, 7. Popinales deliciae C. 8, 46, 5.

Popularis notae pulli C. 9, 41, 4. *sal. Ca. 88, 1.*

Populationes praetereuntium viatorum C. 1, 5, 6. volucrum C. 3, 21, 5. murium et formicarum C. 2, 20, 1.

Populneam frodem cadere Ca. 5, 8. add. C. 6, 3, 7. acubis C. 12, 43, 4.

Populus arbor substituitur in antiquis editionibus nonnunquam opulo et vice versa. e. g. C. 5, 6, 4. *vid. not.* populus ad materiam caeditur et quadratur C. 14, 2, 13. populi radices in medicis Veg. 4, 2, 4. *Populi nigrae usum ad ἄντυγας διόρου docet Homerus Il. 4, 482 sq. in quem unum auctor Idyll. XXV. inter Theocrites 247. praefert caprifiscum αἰγισκόν i. e. nigram γῆς τῶν Κιλίκων καὶ Περιδανῶν Σρίμνα vocat Pausan. 5. c. 14.*

Populi duo (arum) coniunguntur C. 9, 13, 12. spicarum P. Iun. 2, 2. ita turba.

Porca praetideana Ca. 134. porcae ut tractodae P. F. 26, 4. — quae feminae sunt Ca. 157, 16. *not.* — in agro V. 1, 29, 2. no. C. 5, 1, 5. *Aperissime etiam elatam partem notat, sulcus dīptissam C. 11, 3, 44. porcab sulcantur latiores C. 11, 2, 47. porca pro arca Cato 48.*

Porcellus ne a matre opprimatur V. 2, 4, 14.

Porcii unde dicti V. 2, 1, 40.

Porcina annonae militaris pars praecipua. *Corrig. ad Varrois p. 430.*

Porcla Veg. 6, 28, 31. no.

Porculstio, nutritus suum V. 2, 4, 13.

Porculstio et subulci diversa professio C. 4 pr. 26. 7, 9, 12. porculatores Italici V. 2, 4, 1. *not.*

Porculus in sacula Ca. 19, 2.

Porcus Graecus nomen antiquum V. 2, 4, 47. porco piaculo facere Ca. 139. porco femina Ca. 134, 1. porcus ingens V. 2, 4, 44 et 12. porci scrarii Ca. 150, 2. de porcis V. 2, 4.

C. 7, 9. P. F. 26. porcos suos stat unaquaeque scrofa V. 2, 4, 13. porcus lactens C. 7, 9, 4. Porcis anima data perinde ut sal V. 2, 4, 10. *Porci aut foetus scrophorum. Hinc illud ut scrophia porcos discere sp. Varr. 2, 4, 2. — porcus quae feminae sunt V. 2, 4, 10.*

Porricere exta, frumentum V. 1, 29, 3. ad Ca. 134, 2.

Porrigo, morbus *vid. ad C. 7, 5, 6 in capite multa porrigo Cels. 2, 2. ubi Hippocrates Prorelic. 2. περυσία ἢ κεφαλῇ.*

male Porrecta radicum P. F. 23, 2.

Porriguntur per humum C. 5, 4, 2. in tabulas urvae siccandae C. 12, 46, 1.

Porrinam inserere Ca. 47. ut cepina Columellae.

Porro C. 8, 5, 4.

Porrum sectivum seri et coli ut debeat C. 14, 3, 30. capitatum C. 14, 3, 30. Tarentinum C. 8, 11, 14. eius radices discutiunt tussim hominum C. 6, 10, 2. porro secto fascis cingere C. 10, 37, 1.

Porrus capitatus, sectilis s. sectivus P. F. 24, 41. grandis ut nascatur P. F. 24, 42. Apr. 3, 5. add. Oct. 11, 5.

Porta itineri longissima V. 1, 2, 2. *Comparat huic proverbio Viet V. L. 33, 9. illud Italorum, Il più duro passo è quel della soglia, cum quo convenit veniuvulum: der groösste Schritt ist der Schritt aus der Thür: et Gr. ἀρχὴ ἔργου τοῦ παντός.* Porta Flumentana V. 3, 2, 7.

ob Portenta cicero serendum inter olera P. 1, 35, 3. *vid. Monstra. Plin. 19, 10 s. 58. Naporum medicina est, aliquas una seri: sicut olerum cicero: arceat enim erucas. Similia remedia suppeditat Anatolius Geopon. 12, 7. Gesner.*

Porticus similitudinem initemur P. N. 8, 2. porticus protectae C. 9 pr. 2. porticibus alvearia supermunire C. 9, 7, 4. *add.* 9, 14, 14, 7, 9, 9. *not.* Porticus cortis P. 1, 22. *Diodorus* V. 40. *de Tyrrhenis vel Etruscis.* ἐν τε ταῖς οἰκίαις τὰ περίστοα πρὸς τὰς τῶν διαρπενόντων ὄχλων παραχᾶς ἐξεῦρον εὐχρηστίαν.

pro Portione facere Ca. 106, 2. *sic* C. 1, 4, 8. V. 1, 48, 3. 1, 41, 4. 2, 3, 2. C. 5, 12, 4. 12, 41, 1. pro portione ac — eadem ratione V. 3, 9, 21. hac portione C. 2, 9, 1. 3, 2, 34. 12, 12, 2. portione servata pro magnitudine C. 8, 11, 6. 11, 2, 87. his portionibus C. 12, 12, 3. supra portionem respondere C. 7, 1, 2. portionem exiguam in valvulis habere C. 2, 12, 7.

Portitor Helles C. 10, 155.

ut Portare se possit equus, *h. e.* incedere Veg. 1, 26, 4.

Portulacae succus adversus formicas P. O. 12, 8. conditur C. 12, 13, 2. *de scriptura vide ad C. X.* 376.

Posca Veg. 2, 10, 10. posca scribitur 2, 28, 14. 3, 15, 3. posca acris ad vulnera Veg. 3, 48, 8. 5, 31, 1.

Posea vel posia olea *ead.* Pausca Cat. 6, 1, 7, 4. V. 1, 24, 1. C. 12, 47, 4. 12, 49, 3. posea olivae ut colymbades fiant C. 12, 47, 8.

Positio agri, *situs* P. 1, 7, 3. C. 1 pr. 25. 1, 2, 4. 1, 4, 10. 1, 6, 15. 2, 3, 1. caeli locique C. 3, 4, 1. pro situ et positione locorum C. 3, 21, 9. — *institutio et cultus vinearum* C. 3, 3, 15. surculi C. 3, 47, 1. brasicae C. 11, 3, 24.

Possessio, *praedium*, *pascua* Veg. 4, 2, 15.

pro Possibilitate vitis P. F. 14. *i. e.* *tribus*.

Possum. possis transferre δύναμις ἄν

C. 11, 3, 24 et 32. — possitur Cat. 154.

Post odorem ingressae apes, *odorem secutae* P. Apr. 8, 3. post trinum postquam trinus fuit V. 2, 7, 13.

quod Posteravit speciei merito, compensat ubertate fundendi olea P. N. 4, 1. *est igitur ὑπερπεῖν.*

Postmodum Col. 1, 8, 4. *ubi Codd* postmodo. cf. 6, 37, 11. 5, 9, 17.

Postremo posterius, novissime P. N. 22, 5.

Postridie eius diei Cat. 2, 1.

Potens carminum C. 1, 4, 12. *not.*

Potentia medicaminis P. F. 28, 2

Potestas fiat large bibendi C. 8, 14, 11. si potestas reliquorum non sit C. 12, 57, 4.

Potionabis cum passo Veg. 2, 6, 1. cum oleo 2, 10, 9. potionem aquae Veg. 5, 58, 2.

Potior. potitur regno inferno C. 10, 274.

Potius cum comparat. abundare videtur V. 2, 10, 2.

Potis, pote. Potis sunt V. 2, 2, 4. ubi id pote V. 1, 15. emtor pote damnare V. 2, 2, 6.

Potniades equae C. 6, 27, 5.

Potatum dabitur pecori C. 12, 51, 3. potandum medicamen praebent C. 6, 7, 4.

Potui data staphisagria C. 8, 5, 21.

Praeacueri surculum Cat. 40, 2.

Praebent potandum medicamen C. 6, 7, 4. praebent sibi cibaria canes V. 2, 9, 6. vituli quibus non satis praebent matres V. 2, 5, 17. *not.* praebere operam et impensam C. 8, 10, 1.

Praehito sale C. 7, 3, 20. Praebita, *χορηγία* C. 4, 8, 17.

Praecantationes anicularum Veg. 2, 11, 2. *h. e. incantationes. conf.* 3, 44, 2.

Praeceptis palmes C. 5, 6, 33. fauces praecipites deorsum facito Cat. 38,

3. not. in postumis Pontederæ.

Praeceptum undecimum i. e. liber C. 41, 4, 2. praeceptum generale P. 4, 43, 4. est liber primus auctoris.

Praecidanea porca Cat. 134, 4. *Graece προτίλειος dicitur, ut Aeschylus προτίλειαν νεών vocat Agam. 235. sacrificium pro exitu classis graecae ex Aulide factum, hostia oblata Agamemnonis filia, quam Senecae Clitemn. 463, ideo lustrale classis doricæ caput vocat.*

Praecipere diligenter C. 5, 8, 3. 40 pr. 3. praecipitur uva C. 41, 2, 63. Arb. 2, 2. praecipere arbores C. 5, 41, 45. i. e. de arboribus. Cf. Ad-denda post Palladium.

Praecipitata per iugum materia C. 4, 24, 49. palmitis pars C. 5, 6, 28.

Praecipito vitem Cat. 32, 2. vindemiam C. 3, 24, 40. praecipitari palmes debet C. 5, 6, 33.

Praecisa stramenta C. 44, 2, 54.

Praecludere naturalia C. 8, 5, 9. foetus suos cum matre P. F. 26, 4. vid. not.

ex Praeclusionione vulneris solet fistula fieri Veg. 3, 23, 2.

Praecoquam uvam C. 42, 39, 4. not. praecoquas uvas C. 42, 37. not. praecoqua Persica P. N. 7, 6. et C. 40, 410.

Praecox maturitas C. 4, 6, 20. praecocem vitem C. 3, 2, 28. praecoquis fructus genit. C. 3, 2, 48. praecoquis vites C. 3, 4, 7. C. 3, 2, 4. fici C. 5, 40, 40.

Praedicat furem, bestiam, canis latratu C. 7, 42, 4.

Praedictas querimonias C. 4 pr. 4. Praedium emi pararique ut debeat. Cat. 4. suburbanum commodissimum C. 4, 4, 49.

Praedonum vis C. 4, 7, 4.

Praeductoria lora Cat. 435, 5.

Praedura aetas C. 6, 2, 4.

Praefato Iunoni fruges Cat. 434, 4. quasi esset activum. praefamino vino Cat. 441, 2. videtur esse singularis numeri licet ad pluralem referant Grammatici. Gesner.

Praefecturae voluptas excitanda V. 4, 47, 6.

Praefectos alacriores faciendum praemiis V. 4, 47, 5.

Praeferratus modius Cat. 44, 3. ferro munitus, ut facilius ducit incorruptus. Gesner.

Praefervida regio C. 3, 4, 3.

Praefestinatum opus, nimium immature factum C. 44, 2, 3.

Praefigantur foraminibus aenei cancelli C. 8, 47, 6.

Praefractas stirpes refodere C. 2, 2, 28. Arb. 48, 4.

Praefurnium fornacis Cat. 38, 4. est os hypocausti s. fornacis, quo ligna in fornacem induuntur. vid. Philander ad Vitruv. 5, 40. Gesner.

Praegelida frigora C. 4, 8, 3. loca C. 2, 9, 7. C. 3, 42, 4.

Praegnantis bestiae morsus acerbior Veg. 5, 78, 4. 5, 84, 3. praegnantes fiunt V. 2, 2, 44. — praegnans cucurbita C. 40, 380.

Praegnationis fines V. 2, 4, 48. modus V. 4, 44, 4.

Praegravantibus auribus C. 7, 6, 2.

Praegravato capite C. 6, 7, 4.

Praeiaciuntur moles C. 8, 47, 40.

Praelabentis temporis fuga C. 44, 4, 29. h. e. praelabentis. vid. Weitz et Burm. ad Petron. c. 99. Gesner.

Praeliganeum vinum Cat. 23, 2.

Praemonitus varietatem C. 44, 2, 4.

Praenestinae nuces Cat. 8, 2.

Praeoccupatio emphragma Veg. 2, 42, 3.

Praeparare frumentis arva C. 2, 46, 4. praeparandum liquida rubrica C. 9, 8, 8. vid. not.

Praepotentes C. 3, 48, 2.
 Praerumpi C. 3, 48, 2.
 Praesciscere fugam C. 9, 9, 4.
 Praescicare cultello V. 3, 46, 34.
 in Praesenti P. Ang. 8, 6. not.
 Praesentia fructus ipsius facilem se
 praestat castanea P. N. 7, 17.

in Praesentiarum *vid.* Inpraes
 Praesepes bubus Cat. 44, 4. bonae
 Cat. 4, 4. *add.* Nou. 3, 160. — praesepiae
 laxae V. 4, 43, 6. — praesepia
 ovium V. 2, 2, 49. in praesepia V.
 2, 5, 46.

Praesidiarii malleoli C. 4, 45, 4.
 praesidiarius pulpes C. 4, 24, 3. Bey-
 stücke, Beyknechte. Sprengero pag.
 242.

Praesidii causa positi malleoli C. 3,
 46, 2. praesidio futura pecori C. 44,
 2, 74. ad praesidium aquae calidae
 decurritur C. 42, 50, 24.

Praestat ex se pullos atque plumam
 C. 8, 43, 3. *add.* P. 4, 30, 4. praes-
 tant agricolae urbanos inmani nu-
 mero annorum V. 3, 4, 3. *add.* V.
 2, 2, 40. noxis praestare V. 2, 4,
 5. it. 2, 5, 41. — praestari, praebere
 C. 44, 2, 98.

Praesto esse candidato V. 3, 2, 4.
 praesto est consuli comitia habenti
 augur V. 3, 2, 2.

Praestictio pro perfrict. Veg. 2,
 42, 2.

Praesul agri, villicus P. 4, 6, 48.
 olivae Castitas, s. Minerva P. 4, 6, 44.

Praesulsa adipis C. 6, 2, 7. P.
 Mart. 42, 3.

qui Praesunt quales esse debeant
 V. 4, 17, 4.

Praesumitur, putatur P. F. 9, 8.

Praetentis retibus C. 8, 9, 3.

Praeter illud — tum etiam C. 4,
 48, 4. — praeter auxilium cultoris
 P. Ian. 9, 2. hominum labores P.
 Iun. 2, 2. A. e. siue. — praeter si V.
 4, 44, 5. graecum πλὴν τῆς.

Praeterit me C. 4, 6, 42. quae
 praeterita sunt superioribus diebus C.
 44, 2, 90.

Praeteritis X diebus, post X dies
 2, 4, 49. — PRAETERITA tertiae coniun-
 gationis a praesenti formata archaice.
vid. not. ad V. 4, 65, 4. 4, 69, 3. 2,
 9, 6. 3, 2, 8. Plurcula id genus etiam
 sunt in Columella Lipsiensi: v. g. 42,
 54, 2. recipisse it. 2, 40, 3. corro-
 derunt. *add.* Meurs. ad Ca. 66, 4. Ita
 Sall. Jug. 40, 4. negligisset. *vid.* Cor-
 tius. — PRAETERITA coniunctivi archaica
 intermisit V. 3, 42, 4. accessit V. 3,
 46, 6. Gesner.

Praetexit anilacus umbras C. 40,
 296.

Praetorium villaticum P. 4, 8, 4.
 4, 44, 4. 4, 24, 4. 4, 33, 4. Ita Sueto
 Aug. 72. Nero, 39. Calig. 37. Strabo
 5. p. 344. βασιλεία πραιτορική ἐν ταῖς
 ἀπαύλεισι. Gesner.

Praetorto capite C. 3, 48, 4.

Praevenit foecunditate C. 3, 2, 44.

Praeverti ad ea C. 3, 7, 3. i. e.
 potius reverti, ut rectius in Thea. L.
 L. quam in Iudice h. 4. interpretatur
 Gesner.

ne Praesurantur C. Arb. 44, 2. not.

Πραιτονομήδης bestiolae P. 4, 35,
 43. Auto. Mizaldus de secretis hortor.
 4, 9. p. 46. Palladius, inquit, La-
 tino ἀπτογνη vocabulo herbicidas,
 Ruellius vero porricidas appellavit.
 Sed illum Palladii locum non inveni.
 Gesner.

Pratense foenum C. 6, 3, 3.

Pratum uode dictum V. 4, 7, 40.
 ex arvo ut fiat C. 2, 47. prata ex
 segetibus facere contra leges V. 2 pr.
 4. factum ut colatur C. 2, 48. quando
 purgandum P. Ian. 2. Mar. 2. custo-
 diendum et stercorandum P. F. 4.
 stercorari ut debeat Ca. 50. prata
 duum generum C. 2, 47, 2. irrigua
 et sicca Ca. 8, 4. Ca. 9. vetera ut

excolantur, novella formantur, P. S. 40.

Pravitas curvaturae P. Mar. 44, 2.

Praxiteles C. pr. 34.

Praeciae vites vid. Pret.

Praecor bonas preces Ca. 434, 2. 439.

cum Praeodeerint, inserantur P. F. 25, 3. sine ambiguitate prehensio di P. F. 40, 7. — sine metu ne non comprehendant.

Praeco premere C. 42, 39, 4. Cochleam de praeco P. Mar. 40, 40, Oct. 49, 4.

Praemit Medicam herba, angit, P. Apr. 4, 2. premi oportet cuneum, deprimi, P. O. 42, 2.

Praesius putare vitem P. N. 9, C. 4, 24, 8. radere colla equorum Veg. 2, 28, 34. Recte, nam Poeta Georg. 4, 457. ruris opaci Falco premes umbras. Gesner.

Pressoria vasa C. 42, 48, 4.

Pressura vinaceorum prima C. 42, 36. primae, secundae, tertiae pressurae oleum C. 42, 50, 44.

Pressus color P. Mar. 43, 4. Servius ad Georg. 3, 82. honesti spadices: quos phoeniciatos vocant, pressus, myrteos. Ipsi sunt hadii. Copiosissime de hoc presso colore disputat Sulmasius ad Tert. de pallio p. 479, sqq. Iudicium debemus Vlitio ad Grat. 532. Gesner.

Praetiae vites C. 3, 2, 23. not.

Praetium facere in oves, constituere V. 2, 2, 5. efferre, augere V. 3, 6, 6. Scriptura Codd. praetium videtur praefereunda, si est ex graeco προΐζ, προΐζ.

Prispio vicia eruca C. 40, 108.]

Prispatum dant pratis V. 4, 7, 10.

Primigeoia pecuaria V. 2, 2, 2. scolina V. 4, 40, 4.

Primitias vitis rescare C. 4, 40, 2. plantae C. 40, 447.

Primitivi anni C. Arb. 23, 4. qui primi C. 5, 40, 45. Cf. nota ad h. l. in Adlendis post Palladium. Flores primitivi i. e. verni C. 9, 13, 2.

Primitus cum exit vitis V. 4, 34, 2. spica cum oritur V. 4, 48, 4. oritur herba V. 2, 2, 44.

Primogenitus vitulus P. 4, 39, 2.

Primordium scriptorum C. 4, 4, 48. primordia terrena C. 3, 40, 40 et 8, 44, 2. i. e. elementum in primordiis P. Mar. 42, 2. in primordia seminum C. 6, 37, 7. not.

Primorem surculum, duos primores digitos Ca. 40, 3. primores tres digitos Ca. 21, 2. imbres V. 2, 2, 44. civitatis C. 42, 3, 10.

Primus. prima vindemia h. e. in-eunte C. 42, 24. 6. primas (partes) tribuere Ca. 2, 47, 1.

Princeps. principes magister pecoris et villicus V. 4, 2, 14.

Principalia haec duo C. 4, 3, 3.

Principium, i. e. (principia) Gr. τὸν ἀρχὴν C. 457, 4. ubi tamen Field. pr. principio. post principia, ut sunt in castris V. 3, 4, 4.

Priores C. 4, 4, 3.

Priuslinum nomen possident C. 5, 4, 7. sed

Pristium pen. prod. iudis C. 44, 2, 5 et 64. vid. not.

Privignas proles C. 40, 463.

Privus. privi trapeti Ca. 3, 6. privae scopulae Ca. 26. priva opercula doliis, seriis Ca. 40, 4. tectoria Ca. 44, 4.

Pro maiori parte P. 4, 4, 2. pro modo senipolis C. 5, 40, 44. sed vid. V. L. pro temporibus anni C. 44, 4, 44. comparabat huic loco Schoettgenius Guter p. cccviii, 4. pro tempore vel facultate. pro nequis ponderibus Veg. 3, 39, 4. — pro agricola minime est C. 3, 5, 4.

Probabilis aqua P. Aug. 40, 4.

gustus C. 3, 2, 24. maxime probabilis caeli et soli qualitas C. 3, 4, 10. pars vitis C. 3, 40, 45. probabiles mores C. 6, 2, 14, animis aequae ac corporibus boves Umbrinae C. 6, 4, 2, prius haud dubie probabilis C. 7, 3, 11.

Probatio quadrupedum V. 4, 20, 4. Probatissimi auctores C. 4, 4, 8. artifices C. 41, 4, 6.

sicut Probavi ipsa, expertus sum P. N. 7, 22.

Probe dabimus C. 9, 44, 46. i. e. recte.

Procacitas galli rixosi C. 8, 2, 45.

Procedit dies emtori Ca. 448, 4.

procedunt binae oves vetulae pro singulis V. 2, 2, 5. vid. Numerum obtinere: et add. Gronov. ad Liv. 5, 49.

— De incrementis plantarum: Procedit germen de cicatrice C. 4, 22,

4. add. P. Mar. 40, 30. sarmentum

P. Mar. 4, 3. gemma quae appareat bene processura P. Iun. 5, 3. Iul. 3,

4. procedunt radices amplius V. 4,

23, 6. semina P. N. 7, 44. et Mar.

40, 42. poma in pinnico P. Mar. 40,

6. velut quaeque matura processerint

P. O. 42, 9. Hinc antequam luna

procedat, crescat P. Iun. 3. processit

medicina, prospere evenit C. 6, 6, 4.

in tantum nostra cura C. 3, 3, 43.

graece προχώρηται.

Procellosus caeli status C. 9, 4, 4.

Procerum seditione plebs in partes

diducitur C. 9, 9, 6.

Proceritas incitatur C. 4, 33, 5. 4,

26, 2. ex Codd.

Proceris cornibus C. 6, 4, 3. pro-

cerior celsissimo Germano Iudaens

C. 3, 8, 2.

Proclivum solum V. 2, 2, 7.

Procludere, concludere P. F. 26, 4.

ubi alii libri praecel. alii reclud.

Προχωρῶν. V. 2 pr. 2.

Procomio Veg. 3, 44, 4. not.

Procreare pullos e seminio asinorum, de domino dictum V. 2, 6, 4.

Procul a tumultu C. 9, 5, 4. vero C. 4 pr. 33. igne constituenda mulctra C. 7, 8, 3.

Proculcatia uvis C. 42, 49, 3.

Proculcantur ficus in modum fariinae C. 42, 45, 3. proculcetur ingressu C. 3, 43, 6.

Procuratio templi V. 4, 2, 2.

Procurator aviarii V. 3, 6, 3. a procuratore (apam) assignata sedes C. 9, 9, 2. add. C. 9, 9, 4. procuratoris villae habitatio C. 4, 6, 7.

Procurare semina P. Iun. 9. plantas: plantis MS. Iagd. P. N. 7, 44.

Procyon exoritur C. 44, 2, 52.

Prodeunt semina P. 4, 6, 42. C.

44, 3, 9. prodit seges V. 4, 45, 4.

Prodigialiter accidit C. 3, 3, 3.

Prodigii simile est C. 4 pr. 7.

Prodigo. prodigunt sues in lutum

V. 2, 4, 8. pullos equorum in pabu-

lum V. 2, 7, 44. pullos gallinaceos

in solem V. 3, 9, 44.

Prodromi flare incipiunt C. 44, 2,

54.

Producere cunctantem C. 6, 2, 9.

folia incipiunt fici P. Mar. 40, 30.

Productio nomine C. 8, 2, 2. pro-

ductior canis statu C. 7, 42, 9. pro-

ductissimum flagellum C. 3, 40, 4.

Proeliantur cum exteris apex C. 9,

9, 5.

Profanare dapem Ca. 50, 2. 432,

2.

Profectus, utilitas V. 4, 2, 23. P.

F. 28, 4. sine profectu ager colitur

C. 1, 4, 5.

Professione vitiorum suorum h. e.

propter aperta vitia P. F. 9, 2. pro-

fessio suscepta C. 9, 2, 2. ad profes-

sionem nostram non pertinet C. 7,

42, 3.

Professor astrologiae consultissi-

mus, Hipparchus C. 4, 4, 4. de eo

qui villicum doceat C. 11, 4, 14. *Ita aliquoties Professores sapientiae apud Cels. 1 pr.*

Profestis diebus V. 1, 16, 4.

Proficit non suo sed communis officio servus, qui communem pluribus laborem exsequitur C. 1, 9, 6. mirabiliter surculus P. S. 14, 3. proficiet res in durabilitate frumentorum P. 1, 36, 2. ut proficiat iocremento P. F. 18, 2. proficere humore C. 3, 20, 4.

Profiteri ad publicanum V. 2, 4, 16.

Profluvio sanguinis interit C. 6, 26, 3. — profluvium atrum Veg. 4, 3, 1, 47, 9. — Sed profluvius Atticus Veg. 2, 10, 4.

Profluvius recessos C. 8, 17, 9.

Profugere sedes suas C. 1, 3, 6.

Profundit se supra modum numerus palmitum C. 7, 24, 4. profundunt se nova examina C. 9, 3, 4.

Profundo Pamphylio nascitur helops C. 8, 16, 9.

Profusa cauda in bubus probatur V. 2, 5, 8. profusior coma et cauda equi P. Mar. 13, 3.

Progemmantibus palmis C. 4, 27, 4.

Progenerare marem C. 3, 10, 45. C. 7, 3, 12. C. 6, 28. progenerari apes iuvenco peremto C. 9, 14, 6.

Progenies rustica Romuli C. 8, 16, 2. suilli pecoris C. 7, 9, 4. progeniem totam conquinare C. 7, 5, 6.

Progerere stabulis conversum *firmum* C. 1, 6, 22. progeritur oleum urceis C. 12, 50, 80.

Progerminare C. 4, 15, 3.

Prohibeas intemperitas Ca. 144, 2. prohibere bumum ab humore V. 2, 7, 40. prohibetur large vagandi licentia P. 1, 30, 3. prohibeodus erit portione C. 6, 7, 2.

Proiectum iacere C. 12, 2, 3. pro-

iectae lo terram vites et homi proiectae C. Arb. 4, 4.

Proicit arbor fructus velut aegra P. Mar. 10, 30. se iumentum Veg. 3, 53, 1.

Proioda aestimarent, sive dulcis esset sapor uvae, sive acidus C. 11, 2, 68. proinde ut non dicatur, *pro* quasi non, *in reprehensione* V. 2, 1, 27. proinde magnus locus ac multitudinem alere velis V. 3, 8, 1.

Prolatere rem rusticam C. 1 pr. 49. *vid. Pass. ad Sallust. Catil. 44. SCHOETTO.*

Prolixare aciem ferramenti C. 4, 24, 22. *h. e. longam reddere.*

Prolixa statura C. 1, 9, 3. cervix C. 7, 3, 7. prolisae arbores V. 1, 9, 5. caudae et breves V. 2, 2, 3. materiae C. 3, 15, 1. prolisiora quaedam nascuntur V. 1, 6, 4.

Proluit ventrem pruinosa herba C. 7, 3, 25. ne virum prolueret V. 1, 13, 6. *not.*

Proluvies ventri cruenta et mucosa C. 6, 7, 1. citata resistit C. 6, 7, 4. ad proluvem alvi C. 12, 38, 1. *περίπλους κοιλίας Hippocrati.*

Promercales res C. 1, 8, 13. 44, 1, 2.

Promethea creta C. 10, 59.

Promisso ventre sur C. 7, 9, 4. promissis ad geonaa palearibus C. 6, 1, 3. promittere trans maria C. 7, 8, 6. *tibi antea* promittere erat. promittere longius ramos C. 5, 6, 11. promittunt adiuvare C. 1, 4, 17.

Promitor Deus, *in loco Servii laudato ad V. 1 pr. 4.*

Prom.o. promunt se vites C. 3, 42, 1. ulmi sameram C. 9, 13, 2.

Promovere oera et portare C. 11, 1, 8.

Promtuarium armarium Ca. 11, 3. *vide in Arm.*

Promo de fundo exire licet V. 1,

- 16, 5. promi et cellarit C. 12, 3, 9.
 pueri promi C. 12, 4, 3.
 Pronum orienti solum C. 1, 5, 8.
 prona aquiloni C. 3, 2, 6. proni ad
 domandum boves V. 1, 20, 2.
 Propagatio pomerum etc. Ca. 61.
 133. tria genera maxime usitata C.
 Arb. 7, 4.
 Propago, as. propagatur castanea
 pertica declinata C. 4, 33, 3. propa-
 gari ficus ramis potest P. Mar. 10,
 32. propagavit leporaria nostra aetas
 in quam luxuriam? Va. 3, 3, 10. *ut
 est in Edil. pr. ubi editur luxuria
 propagavit, i. e. ampliora fecit.*
 Propago. propagines vitium C. 4,
 6, 3. silcos et propagines vitibus
 facere Ca. 43. pro scrobibus poni
 videtur. *Gallis provincia.*
 Propalare C. Arb. 7, 4. lit. r.
 Prope. propius stirpem recisae ta-
 lae C. 4, 33, 4.
 Propellere oves in pabulum V. 2,
 12.
 Propemodum, et propemodo ad C.
 5, 10, 14.
 nihil Propinat stomachus epati
 Veg. 5, 54, 3.
 ad Propolam exgrumioantes co-
 cleae V. 3, 14, 3.
 Propolis apum V. 3, 16, 23. Veg.
 5, 54, 5. 6, 14, 1. 6, 23, 2. 6, 28,
 18 et 19.
 Propomata ut sponte nascantur,
Lemma forte satis antiquum P. F. 32.
De significatione vide Cornarium ad
Galenum de Comp. Med. sec. loc. p.
209.
 Proportione uti V. 1, 18, 3. es
 proportionem V. 1, 44, 4. *vid. Portio.*
 Proprie C. 3, 9, 9. *pro eo quod*
velgo dicitur in specie it. C. 11, 2,
 85.
 Propriis momentis C. 11, 1, 30.
 Propter amnes seri i. e. iuxta Ca.
 6. — propter arboris novam, ne no-
 veatur P. Mar. 10, 20. *Sic propter*
iniuriam gravidarum P. Mar. 11, 8,
propter ieiunium tuta cubilia P. N.
 13, 5. *propter serpentes* P. N. 13, 6.
 — Propter oves aut aves fructum
 capere h. e. *ex ovibus* V. 3, 1, 14.
 Propugnare pro gallois V. 3, 9,
 5.
 Propulsare radicibus aquas hiemis
 C. 3, 15, 4.
 Prorepaunt radices C. 3, 13, 7. so-
 boles C. 4, 29, 11. semina C. 11, 3,
 6. per quod prorepaunt C. 4, 6, 3.
 prorepere lente C. 2, 17, 5. e tenero
 C. 3, 10, 3. prorepentes oculi C. 11,
 2, 38. pampini C. 4, 17, 8.
 Proriga *vid. Peroriga.*
 Proritat pretium C. 2, 10, 17.
 Proruere in tritutam active V. 1,
 13, 5.
 Prorumpentes caules C. 4, 22, 6.
 Prosa oratione componere C. 11,
 1, 1.
 Proscindere terra quid? V. 1, 29,
 2. V. 1, 27, 2. C. 11, 2, 32. *et alibi.*
 Prosecta exta Ca. 134, 3. no.
 Proserpina rapta C. 10, 274.
 Prosilire de plantis C. 2, 11, 5. 2,
 18, 6. 3, 3, 4. 3, 5, 1. 7, 6, 1. P.
 Iao. 14, 4. prosiliunt in arborem ad-
 minicula ex ceraso P. O. 12, 5.
 Prospere adnotae sunt apes V. 3,
 16, 29.
 Prostrati pisces C. 8, 17, 9.
 Προστύπω vide στύπω.
 Prosum. profuit h. e. *prodesse solet*
 C. 7, 9, 7.
 Protectae porticus C. 9 pr. 2. pro-
 tectum in alvo apum V. 3, 16, 23.
 Protegit se vitis ipsa a gelicidiis
 C. 4, 24, 15. ventre protegit C. 3, 10,
 10.
 Protelum V. 3, 16, 12.
 Protendere et contrahere, de modo
 agri eligendo P. F. 10, 1.
 Proterere C. 2, 24, 3.

Profluit illata de agri bacca C. 12, 50, 18.

Protogenes C. 1 pr. 31.

Prototomos decidere caules C. 10, 569.

Protectus agri P. 1, 6, 1. nisi leg. protectus. praesentia domini provectus agri est. Gesner.

Provenit impera. et gehet an C. 4, 29, 2. provenit melius C. 3, 18, 2. Sed. — provenit ulmus a positione bene C. 5, 6, 14. kommt fort. proveniunt panicum et milium P. Mar. 3 et 4. conf. Mar. 11, 1. it. C. 1, 2, 4. prospere C. 4, 30, 6. — Hinc proveniunt poma maiora, davon werden die Äpfel grösser P. Mar. 10, 15. sic C. 11, 3, 18. sic neque fistulosus — provenit cascus C. 7, 8, 5.

PAUERTAS.

Aestimator bonus esse non potest, nisi fuerit etiam peritus C. 11, 1, 9.

Ad agnatos et gentiles deducendus V. 1, 2, 8.

Ex incomprehensibili parvitate arenae funis effici non potest C. 10 pr. 4.

Coena comesa venire i. e. post festum V. 1, 2, 11.

Si divina faverint P. 1, 1, 2.

Mule agitur cum domino, quem villicus docet Cato apud C. 11, 1, 4.

Malum consilium consultori est pessimum V. 3, 2, 1.

Μίτρον ἀπιστον C. 4, 3, 8.

Minerva subtilissima, pingui C. 1 pr. 33.

Pingui Minerva C. 11, 1, 32.

In re familiari laboriosior est negligentia quam diligentia C. 12, 2, 3.

Nemo potest omnia scire V. 2, 4, 2.

Optima nomina non appellando fiunt mala C. 1, 7, 2.

Non omnes qui citharam habent sunt citharoedi V. 2, 4, 3.

Non satis est reprehendisse pec-

cantem, si non doceat recti (rectam malebat Gesner) viam C. 11, 1, 9.

Nulla regni societas C. 9, 9, 1.

Occipito frons prior Ca 4, 2.

Veteris proverbii meminisse convenit, cum qui aret olivetum, rogare fructum, qui stercoret, exorare, qui caedat, engere C. 5, 9, 15.

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλατ' αἰ μὴ γαίρων xxxός τιν C. 1, 3, 6.

Paupertas certissima est, cum aliquis indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur, ubi proiectum iaceat, quod desideratur C. 12, 2, 3.

Pomocerio minore finire V. 1, 2, 13.

Porta itineri longissima V. 1, 2, 2.

Post principia in castris V. 3, 4, 1.

Romanus sedendo vincit V. 1, 2, 2.

Ad te rudis est V. 1, 2, 12.

Matura satio saepe decipere solet, sera nunquam quin mala sit C. 4, 2, 80.

Summum ius, summa crux C. 1, 7, 2.

Provident eas cellas ne habeant humorem V. 3, 10, 4. futuro tempore C. 3, 3, 6.

Provincialis ager C. 3, 3, 11. agri et vinearum cultura C. 5, 4.

Provocare et elicere radículas C. 3, 15, 5. provocantur in libidinem P. 1, 28, 2.

Prout cuique mos est C. 3, 13, 3. rei conditio exegerit C. 12, 4, 4.

Proximum raro quam denso P. Ian. 13, 5.

Prudens medicinae, peritus C. 7, 3, 16. universae naturae C. 2, 2, 15. prudentiores rerum rusticarum C. 4, 2, 1.

Prudentia rei C. 1, 1, 1. conciarum rerum C. 12, 57, 6.

Pruina et sol putres faciunt scrobes C. 5, 9, 7. it. ad 5, 10, 2.

Pruinosa herba morbos creat pecori P. N. 43, 5.

Pruni satio et cultura P. F. 25, 32. P. N. 7, 43. insitio P. lan. 45, 20. ins. 443. pruno insita malus P. ina. 84. silvestris C. 2, 2, 20. not. 40, 45. in pruno Armenia et praecoqua inseritur Persicus P. 2, 45, 20. Armeniaca est simpliciter Col. 41, 2, 96. Sed locus Palladii non facit prunum Armeniacam: nam idem 7, 6. Novbr. Armenia vel praecoqua prunis inseri ait.

Pruna ut servantur P. N. 7, 44. Armenia, Cereola, Damasci C. 40, 404. Damascena P. N. 7, 46. Onychina et silvestria ut condiantur C. 42, 40, 2. Praecoqua, quae C. 40, 410. restituit Salmasius, ipse Hyl. iatr. homon. c. 68. p. 89. a E et G ea esse ait, a quorum deflexo nomine Abricots hodie appellant Galli: nisi quod Columella de Praecoquis Persicis agit; quae autem nunc vocantur Abricotia, sint Armenia potius. Persica praecoqua vult hodie Anteperaica dici, in quo genere sint Alberica, purpurea pruna C. 42, 40, 4. Gesner. vide not.

P. S. Ca. 458, 4. pondo semis.

Psilotro inducto decalvas Veg. 3, 48, 3. herba P. 4, 35, 8.

Psithiae vites C. 3, 2, 24.

Pitanae cremor Veg. 5, 26, 4.

Pubescunt vineae C. 4, 3, 2 et 4, 28, 4. not. p. 214. et ad Pall. 7, 44. in Add. Graece est ἡβᾶν.

in Publico Ardeae scriptum V. 2, 44, 40.

Puella non nimium C. 42, 4, 4.

Puer pusillus Ca. 457, 40.

Puerilis una opera C. 44, 2, 44.

Puerperio quodam aeterno laeta tellus C. 3, 21, 3.

Pugillus lentis Ca. 458, 4.

Pugnax aries C. 7, 3, 6.

Pulchre meministi C. 3, 9, 6.

Pulchritudo rei trahit C. 3, 20, 4.

Puleiata posca Veg. 5, 75, 2. videtur, in qua puleium s. pulegium decoctum est. Gesner.

Puleium viride C. 42, 57, 4. aridum C. 42, 35. 42, 57, 4. puleii flos C. 42, 7, 4. puleium ad olivas condiendas P. N. 22, 4. Non modo in MS. Sylb. et nostris ita scribitur: sed etiam in Cicerone, Martiali, aliis, ita scribi docet Rhodius Lex. Scribo. Gesner.

Pulex irrepens dente lacessat ocima C. 40, 324. pulicibus infestantur gallinae C. 8, 5, 3. ut profligentur P. 4, 35, 8.

Pulicose canis remedia C. 7, 43, 2. Pullaria, morbus pullorum equinorum Veg. 3, 25, 4.

Pullastrae V. 3, 9, 9. no.

Pullatio, pullorum educatio C. 8, 5, 9.

Pullities tenerrima, pulli C. 8, 44, 44. in alveari nata C. 9, 44. confirmata C. 8, 9, 4.

Pullula terra C. 2, 2, 49. not.

Pullulascit vitis h. e. iuvenescit C. 4, 24, 3. sed ibi Edd. pr. pullescit ut apud Col. bis. repullescit est.

Pullulant bilarius viuae C. 4, 27, 4. frumentum pullulat C. 2, 43, 8.

Pullus asininus (gr. πῦλος) V. 2, 8, 2. pulli equini C. 6, 29. P. Mar.

43, 7. gallinaei et pavonini C. 8, 5, 7 et 42. P. 4, 28, 5. glirium V. 3, 44, 4. apum C. 9, 43, 9 et 40. — arborum, qui nascuntur abs terra Ca. 51,

4. 433, 4. h. e. teneri arcula, stolones, quos Plinius 17, 40. pullulos vocat. Hinc pullulare et pullulascere.

Schoerter. Quin Pullus, a, um, videtur hanc ipsam significationem habere. certe pulla terra tenerrima Ca. 454, 2. vid. not. pullum solum Campanis putre (i. e.

solutum, tenerum et ipsum } C. 2, 40, 48. *add.* 3, 44, 6. *Sed* — *pulla etiam nigra* C. 4 pr. 24. *pullae laeue* C. 7, 2, 4. *pulla superior pars tergoris in leporibus* V. 3, 42, 5.

Pulmentarium familiae Ca. 58. *pulmentaria condiuntur satureia* C. 44, 3, 57.

Pulmonacea herba Veg. 4, 42, 2.

Pulmonaria ovis et sus ut curentur C. 7, 5, 44. *ne fiant pulmonariae aies* C. 7, 40, 7.

Pulmonis esulcerationi ut occurratur C. 6, 44, 4.

Pulmunculus Veg. 3, 56. *in pede: sed in dorso* 3, 61. *ulcus pulmonis innotat, graece πνεύμων. cf. not. p. 66 et 69. Solinus* c. 49. *camelis Bactrianis in laude hoc tribuit, Illi nunquam pedes atterunt, sunt enim illis reciproci quibusdam pulmunculis vestigia carnulentia ref. quem locum pomet Gesner.*

Pulpa Ca. 83. *Idem pulpamentum in Terentiano illo: Tute lepus es et pulpamentum quaevis. Vbi expressit graecum proverbium δακτύλους χειρῶν ἰμεινῶσι apud Suidam et Paroemiographos.*

Pila Punica ut fiat Ca. 85.

Pultarium infundibuli inverai figura P. lun. 7, 2. *quidam, pulmentarium: ollam vocat* C. 9, 45, 5.

in Pultarios condi uvas C. 42, 43, 7. *intell. forte urceos: sunt certe vasa oblonga, laxa recipientia uvam* Gesner *pultarium novum* Apicius 9, 8, 7, 42, 3, 45.

Pulscula e frumento C. 8, 44, 44.

Pulveratio novellae vineae P. Mar. 7, 4. *rustici vocant occasionem* C. 44, 2, 60. *pulverationes vitium* C. 4, 28, 4. *not. C. Arb.* 42, 4. *not.*

Pulverare vites P. Jul. 4. *vineas* C. 44, 2, 60.

Pulvinuli C. Arb. 40, 4 et 30.

Pulvini sunt e terra, ad violaria obruenda V. 4, 35, 4. *ad lineam excitati* P. F. 24, 6 et 43. — *pulvinis testaceis sibilantur iuncturae parietum* C. 4, 6, 43. — *pulvinus in torculo oleario* Ca. 43, 4. *pulvinus in lecto* Ca. 44, 5. *Addenda post Palladium. De notatione Terrasse vide ad* V. 4, 35.

Pulvis palearum P. 4, 3, 44. *Sed* — *pulvis quadrigarius medicamentum* Veg. 2, 28, 49, 6, 8, 4.

Pumex pumices ungulae a similitudine videntur dicta ossa quibus ea adhaerent, fistulosa et porosa Veg. 6, 4, 2. Gesner.

Punicea impensa P. 4, 43, 2. *videtur pulverem Puteolanum dicere, de quo Ferber Epist. Italic. p. 478. versionis gallicae. Punicea Cissynacus in mola asinaria πέτρας Νισυρίτιδος εὔκνηλον βάρος est in Analectis Brunck. T. III. p. 240. no. 420.*

Pumiles aves C. 8, 2, 44. *not. ubi vulgo pumiliones.*

Punicana coagmenta Ca. 48, 9. *Punicanae fenestras* V. 3, 7, 3. *viles opinor, ut lecti punicani ap. Cic. Mur.* 36. Gesner.

Punica arbor C. 40, 243. *eius insitio* P. ins. 73. *Punica mala, ead. granata* Ca. 7, 3. C. 42, 44, 2. *Eius mali satio et cultura* P. Mar. 40. *int. acidiora ut emendentur* C. 5, 40, 45. *et Arb.* 23, 4. *ne in arbore rumpantur* C. 5, 40, 46. *et Arb.* 23, 2. *ut servantur* V. 4, 59, 3. C. 42, 44. P. Mar. 40, 7. *De forma, generibus et nominibus dixi ad Palladii* 4, 40, 40 seq. *et in Addendis; antea etiam ad Nicandri Alexiph. p. 238. Tria summa genera Dioscorides aliique statuunt, acida, vinosa, et genus medii saporis. Apyreum, quod arillo duro in grano latente caret, acido et vinoso generi commune est. Vinosa*

granata a vitum generibus Etrusci hodie *Vaianti* et *Schiavi* medii saporis genera *Muzzi* cognominant teste Matthiolo ad Diosc. T. I. p. 205. *Mutum* malum nominat Crescentius V. 13. *Vinosa* nominat Philostr. Epist. X. τὰς ἀπυρρήνους βόας Εὐρωπαὶ κηλεύουσιν οἰνοχούσας νάμα πότιμον ὥσπερ τῶν βοτάνων οἱ εὐπρόστροφοντες. Fabulam de punica ex sanguine fratrum Polynicii et Eteoclis enata vel potius ab Erinnye plantata in tumulo fratrum obiter tangit Philostratus Leon. II. 30. — *Punica* puls Ca. 85. *Punicum* cicer C. 9, 4, 18. 2, 10, 20. *lutum* C. 9, 7, 4. 11, 3, 54. *quae eadem* Impensa *Punica* P. 4, 13, 2. *allium*, ἀρροστέροδον, ulpium C. 14, 3, 20. *rosae* C. 9, 4, 4. — *punica* Veg. 6, 8, 3. *cera opinior*, ut 4, 14, 2. 4, 23, 1. — *Punicae*, *piscis* genus C. 8, 16, 8. *not.*

Pupia regio V. 4, 9, 5. C. 4, 4, 2.

M. *Pupius* Piso V. 3, 13, 1.

Purgamenta et *paleae* P. 4, 35, 1. *chortis* C. 2, 15, 6. *salsamentorum* C. 8, 17, 12.

Purgata grauis *pira* P. F. 25, 9. — *purgatis* lapidibus *h. e. eiectis* P. F. 6. Sic *purgandi* vermes clavo aeneo P. Mar. 10, 4. *ulcus* Veg. 3, 57, 2. 3, 60, 2. *purganda* sunt sordibus P. Apr. 8, 7.

Puritatem sumit vinum P. O. 14, 12.

Puriter componere Ca. 76, 1. *transfundere* Ca. 112, 2.

Purpureae vites C. 3, 2, 1. *pira* C. 5, 10, 18. *pruna* C. 12, 10, 5. *purpureo* radiat vultu *Phoebe* C. 10, 289. *purpureum* ver C. 10, 256. *h. e. apendulum*, *pulchrum*. *vid. Corall. ad Alb. nov.* 2, 62. *Barth.* 21, 2. *Maius* obs. sac. 2. p. 8. *Schoerke.*

Purpurat frondes auro C. 10, 104.

Pasca fieri semper Vegetius pro *Pasca* ubi *vid.*

Pusillos pueros Ca. 157, 10. *pusilla* arbor C. 5, 11, 7.

Pustulae (*M.S. pustellae*) Veg. 5, 81, 3.

Pusula C. 7, 5, 16. *not.*

Pusulosa pecus C. 7, 5, 17.

Putatio arborum utilis P. N. 4, 2 et 7, 12. quando et quomodo facienda Ca. 32. C. 4, 9. Arb. 10. P. F. 12 et 13. autumnalis P. N. 4, 1. qualibus ferramentis peragenda C. 4, 24, 14 et 22.

Putatoris officium C. 4, 24, 11. *putator* pendulus arbustis C. 10, 228.

Putatoriae falces P. 4, 43, 1.

Putealis fons C. 14, 3, 8.

Puteana aqua C. 12, 26, 1.

Puter palus V. 4, 8, 4. *vid. Putris.*

Putescit olea longiore situ Ca. 3, 34, 1. *putescere* solent semina V. 4, 34, 1.

Putei ubi et quomodo fodiendi P. Aug. 9, 1. perennitatis fidem ut habeant C. 14, 3, 8. *puteis* condita grana V. 4, 57, 2. *puteorum* rimae ut sarciantur P. 4, 17, 3.

Putida ulcera Ca. 157, 3.

Puto, *putare*, Ca. 39, 1. et lavare lanam V. 2, 2, 18. — *rationes* Ca. 2, 5, 5, 3. — *putare arborem* latius, strictius P. 4, 6, 4. — *putabantur* pro *binis h. e. numerabantur.*

Putorem adinere Ca. 157, 3. *putor* et *putredo* Veg. 3, 44, 2.

Putrefacit humor deposita semina C. 3, 12, 1. *sata* putrescent P. F. 10, 3. P. S. 9. ut putrefiant semina P. 4, 33, 1.

ne *Putrescat* malus P. F. 25, 15. *Sed* putrescit terra, *h. e. dissolutis per frigora, pluvias, solem, glebis, tenera fit ac mollis* C. 2, 11, 3. 3, 11, 7. 11, 2, 61. 11, 3, 56. *Ex eadem significatione*

Putris. putre solum C. 2, 2, 4, 2, 11, 18, 5, 9, 7, 5, 10, 2. P. 1, 5, 4. putres arenae C. 1 pr. 24. sardina putris C. 8, 17, 12. *i. e. ante exesa.* Sic siluro putri *Juvenalis Satyra* 14.

Putus *h. e. purus.* puto sole esorto V. 2, 2, 10. *add. Viet. ad* V. 2, 2, 18.

Pictes gallinaceus C. 8, 2, 5.

Pyrois rutilus C. 10, 290.

Pyrum *vid.* Pirum.

Pythagoras Samius negat principium mundi V. 2, 1, 3. eius sagacitas C. 1 pr. 32.

Pythagorea brassica *ad* Ca. 157 pr.

Q

Quadrantal *ad* Ca. 10, 1.

Quaad *pro* quoad *ad* V. 1, 1, 2.

Quadragenarium dolium Ca. 105, 1.

Quadragenos octonos sextarios C. 2, 20, 6. quadragenae et singulae urnae Ca. 148, 1.

Quadrantis nota — *vid. ad* Ca. 18, 1. quadrans pondo C. 12, 20, 5. iugeri C. 5, 1, 10. medicaminis C. 12, 20, 7, 6, 30, 9.

Quadrantalia V. capiens ahennum Ca. 10, 1. quadrantalia X Ca. 57, 2. *Est autem* quadrantal congruus.

Quadraria vasa Ca. 18, 1 et 3. *vide* quadrina.

Quadrati agri mensura C. 5, 2, 1. boves C. 6, 1, 3. oves C. 7, 2, 3.

Quadridentes rastro Ca. 10, 3, 11, 4.

Quadrifidas ridicas C. 4, 33, 4.

Quadrigae perniciosissimae C. 3, 8, 5.

Quadrigarius eques V. 2, 7, 15. pulvis Veg. 2, 28, 19, 6, 8, 4. *describitur* 6, 13.

Quadrinatum agentes sues C. 7, 9, 2. ultra quadrinatum senescit C. 9, 1, 7.

Quadrimi boves V. 1, 20, 1. quadrima vitis C. 4, 16, 1. P. F. 15, 3. *ad* quadrimos usque, *ad* quadrimatuni P. F. 26, 1.

Quadrina vasa Ca. 18, 1 et 3.

in Quadrum dolantur perticae C. 8, 3, 7.

Quadrupes a serpente morsa ut curetur Ca. 102. quadrupedes idonei V. 1, 20, 1. quadrupedum genera duo C. 6 pr. 6. quadrupedia maiora C. 11, 2, 14 et 33. P. Mar. 13, 9.

Quaerere rem mercaturis Ca. pr. 1. quaerat villa fundum Ca. 3, 1. *h. e. desideret: ita et* V. 3, 13, 1. quaerit vinum in calice aquam V. 1, 8, 7. sedem anser C. 8, 14, 5. terra succum V. 1, 13, 4. vasa quae cultura quaerit V. 1, 13, 7. quaerit fructus aera *ib.* quaerunt limites iudicem litibus V. 1, 15. quaerit gravior plaga medicum V. 1, 55, 3. — Quesito *pro* quaerito C. Arb. 26, 8. Quaestuosus ager Ca. 1, 6.

Quala mundissima C. 7, 3, 8. *not.*

Qualitas cuiusque rei consideranda est C. 11, 1, 8. caeli C. 3, 1, 6. aëris C. 4, 29, 5. terrae C. 3, 11, 1. qualitate et colore fallunt terrae C. 1 pr. 24. qualitatea agrorum C. 2, 2, 17. mistae inter se vicibus et alternatae C. 2, 2, 2.

Qualiter aedificanda villa C. 1, 4, 6. gallinae tuendae C. 8, 2, 6.

Qualitercunque obruatur C. 2, 10, 2.

Qualis vino liquando C. 9, 15, 12. pertusus Ca. 52, 1. qualo desuper muniendi surculi P. Mar. 10, 16. quala satoris C. 11, 5. mundissima C. 7, 3, 9. *not.*

Quam diu oleum conficitur, *h. e. tantisper dum* C. 12, 50, 13. Veg. 5, 2, 6. — quam pluribus signis P. Jun. 7, 1. quam optimum acetum C. 12, 16, 1. — quam optime poteris Ca.

28, 2. — duplicia quam C. 4, 8, 8. — non aliter quam si C. 4, 22. — Quam plurimum — tam citissime Ca. 457, 8. quam citissime — tam maxime Ca. 64, 2. quam diutissime — tam deterrimum *ibid.* quam paucissimos — tam optimi V. 2, 9, 12.

Quamvis humanus homo h. e. *humanissimus* V. 2, 5, 4. quamvis mu- dissimae tabulae C. 7, 8, 4.

Quando et quoniam confunduntur a librariis V. 2, 4, 21.

Quandoque, quandocumque C. 2, 4, 5. it. 2, 10, 16 4, 24, 4. 7, 4, 7. Sic quotiesque, de quo s. l.

Quanto saepius — tanto liquidius C. 12, 50, 11. quanto foecundior est, (om. tanto) celerius senescit C. 7, 9, 3. quanto cuiusque C. 4. Praef. 24. not.

Quanta pro quot P. Mar. 9, 11. quantum plurimum C. 12, 21, 6. quantum (*int.* opus est) ut C. 2, 11, 4.

Quantalibet saevitia C. 8, 17, 11.

Quartanaria tabula P. Ian. 11.

Quartarius sulfuris Ca. 95, 4. mel- lis C. 12, 5, 4. ad Ca. 104. not.

cum Quarto quando responderint frumenta C. 3, 2, 3. quartae tres C. 5, 4, 11. quarta decima pars C. 5, 2, 9. quarto decimo Kal. Dec. C. 11, 2, 88.

Quasi erum mica salis Ca. 156, 3.

Quassaturae Veg. 1, 28, 5.

Quassari mola fortiore h. e. frangi P. N. 17, 2. P. D. 2.

Quatenus pro quia C. 4, 32, 4. *apud* Vegetium fere scribitur quatinus. — pro ut, *ut* Veg. 1, 4, 6. 4, 22, 5, 3, 13, 7, 3, 14, 2, 4, 1, 1.

Quaternarii scrobes C. 11, 2, 28.

Quattuor semper scribitur in *MS.* Lugd. Palladio et Edd. pr. Catonis et Varonis.

Quotus pro cyathus P. 1, 27, 1.

Apr. 1, 2. d. Oct. 14, 5. q. ita qui- lou, cylon, coloquintha, κολόκυνθον. quima, cyma, squibala, σκυβάλα. iusquimus, hyoseyamus. squilla, scylla, Gesner.

Que prius quam poscit ratio positum in illo C. 6, 29, 1. si neque conspectu novaeque rei auditu, pro neque con- spectu novae rei audituque *rel.*

Querquetum vide Querquetum.

Quercus quae folia non amittit, *semper foliata* V. 4, 7, 6. eius satio et caesio C. 4, 33, 5. Invisa oleae C. Arb. 17, 3. ad quae utilis P. N. 15, 2. — Querci cineres P. Mar. 7, 4. palos P. Mar. 8, 2. *Sed MS. Eef.* quercus. et priore loco dedi querneum. Querimonias mitigare C. 4 pr. 4.

Quernei frutices C. 7, 6, 4. quer- neam frondem cadere C. 5, 8. quer- neae frondes C. 6, 3, 7. querneae folia C. 6, 3, 7. *Vide in* Quercus.

Querquedulae aves V. 3, 3, 3, 3, 11, 4. C. 8, 15, 1.

Querquetum V. 4, 16, 6. *ex Cod. Pol. ubi erat* querquetum.

Qui pro *ex* vid. Quatus. Qui vid. Quis.

Quieta bacca, quae aliquandiu in tabulato iacuit. C. 4, 50, 19.

Quincunx iugeri C. 5, 4, 11. schoeni C. 12, 18, 1. in quincuncem disposita C. 3, 13, 4. vinearum me- tatio C. 3, 15, 4. *Gallis en echiquier* tiers point.

Quini, quina pariunt ova C. 8, 14, 5. quinum pedum C. 4, 30, 5.

Quinquagenarius grex V. 2, 10, 11. urna Ca. 40, 2. dolium Ca. 69, 2. 112, 3. h. e. L. *congiurum* s. qua- drantalium.

Quinquatrus festus Minervae dies mense Martio C. 11, 2, 27. 11, 3, 53.

Quinque et quinquaginta C. 12, 23, 2.

Quinquelibræ pondus C. 3, 15, 3.
 Quinquemestres pulli V. 2, 7, 11.
 Quinquennis aries C. 7, 3. 6. caper
 C. 7, 6, 3. vinea C. 4, 21, 1.

Quinques quinque numerare Ca.
 156, 2. quinques et vicies ducen C.
 5, 3, 2.

Quintus Cincinnatus C. 1 pr. 13.

Quinto decimo Kal. Dec. C. 11, 2,
 88. quinto et xxx die C. 8, 11, 15.
 quinta decima luna C. 8, 5, 9.

Quis *relat.* pro qui Ca. 145, 1. *contra*, quem qui esset animadvertere non potuisse V. 1, 69, 2. quid aliud, *ἄλλο τι* V. 3, 43. 1. quid pro quod vel aliquod V. 3, 7, 3. quid ita C. 1 pr. 3. quod fieri oportere C. 2, 12, 2. quod genus i. e. cuius generis Ca. 42, 1. fiscellis, aut alia re, quod alligant V. 2, 2, 14. Quod tamen si pro quod si C. 6, 27, 11. *add.* V. 1, 18, 3. quod ubi V. 1, 15. quod ne C. 5, 11, 13. *Huc enim referimus, quia est fere relativum, q. d. qua in re si etc. unde neque ab initio orationis vel argumenti ponitur.* Quoius rei ergo Ca. 141, 2. quo *Dativo easu* V. 2, 1, 21. de quo pro de illo Ca. 154. *Fict.* qua sub latent herba V. 1, 48, 3. quo (om. magis) temperandum iis V. 3, 10, 5. quo minus C. 3, 8, 5. pro de quo C. Arb. 5, 4. amicum quiddam et dulce C. 12, 2, 4. — suum quidquid genus Ca. 48, 1. — quidquid putridi aut arentis inventum fuerit P. F. 18, 1. — tertio quoque aut quarto die C. 12, 48, 4. cuiusque disciplinae C. 3, 21, 2. sexta quoque olivitate C. 12, 50, 15. — quidvis anni pro quovis anni tempore Ca. 17, 1 et 2. *Apud Cicero. Or.* 2, 67. *ex Catone refert dictum Publicii I. Caesar: P. Memmii civis temporis hominem esse: ubi Cod. Gudianus habet quidvis: unde corrigo: quidvis temporis.* quod genus vis Ca. 52, 2.

Quo pro quod V. 1, 31, 3. — pro in quae Ca. 10, 4. *Sic fossas, quo aqua delabatur* V. 1, 29, 2. — quoquoque septem pedum C. 8, 3, 2, 11, 2, 28. *sic etiam* C. Arb. 4, 3 et 27, 2. *in quibus omnibus locis exclusa videtur altitudo.* quoquoque P. X. Ca. 15, 1.

Quoad eius poteris Ca. 32, 1. quoad eliciatur sanguis C. 6, 31, 2.

Quod enim *ἄρα δὴ* Scal. ad V. 1, 43, 4 et 1, 55, 2. *vid.* ut enim. — mihi videtur, quod nulla provincia est P. F. 10, 4. *Sed vid.* not. opinantes quod tangatur P. F. 24, 5. *affirmas quod pariat* P. Apr. 3, 5.

Quoius pro cuius Ca. 139.

Quoni pro cum vel correptum adeo ex quoniam saepe in *Codd. Cat. Varr. et Cod. occurrit. Ex vetere quo factum quom deinde cum i. e. quo tempore. Inde quondam, quod in Codd. est condam i. e. aliquo tempore.*

Quoniam cum quamquam et quom librariorum culpa saepe permutatur.

Quoque etiam P. O. 11, 5.

Quinquere pro coquere in *compos. aliquoties Pall. Leidensis, c. g. Sept.* 16.

Quoquoque *vid.* sub Quo.

Quot mensibus pro singulis mensibus Ca. 43, 2. quotquot mensibus V. 3, 7, 5.

Quotiesque pro quotiescunque libri optimi C. 6, 17, 8.

R.

R. *ῥάβδον, virgulae ignitae usus in pictura encaustica ad Varr. p. 587. Aldo locum Charcli Solensis apud Athenacum 15. p. 687. ubi irridetur iactantia Parrhasii pictoris: καὶ τὸ λαγόμενον ῥαβδόν ἐκ ῥαβδίου ἐκ τινων ποτηρίων ἐκτύπας ubi Casaubonus ῥαβδίων τινῶν ἐκ τε ποτηρίων*

corrigebat, satis bene; βαβδix tamen interpretari non ausus. Hinc in inscriptione Parrhasii rescribent facetus aliquis βαβδixαιτος ανηρ, cum ille βαβδixαιτος ponisset.

Rabies ex insani amore C. 6, 35, 4.

Rabiosus equus Veg. 3, 5.

Rabucula vitis Col. 3, 2, 27. ubi vulgo sticula legitur.

Racemarii pampini C. 3, 18, 4. not. pampinus racemarius.

Racemari licet *metaph.* V. 3, 9, 4.

Radiata rota V. 3, 5, 15.

Radicata planta P. F. 40, 1 et 48, 4. *id.* 19, 2. vitis P. F. 40, 3. sarmentum P. F. 40, 7. caupa P. Oct. 14, 14, 17, 2. not.

Radicitus conciditur rosa serenda V. 4, 35, 4. eximere C. 4, 33, 4. interire C. 6, 3, 4.

Radior. radicanter facile C. 4, 2, 2. — de bubus radicanis lemma MS. Corb. Veg. 4, 3, 12. h. e. radice consiliginis curandis.

Radiculae aestivae C. 11, 2, 19, 4, 18, 1.

Radiolus ut conditur C. 12, 47, 2. eadem oliva quae Cercitis. Ipsa et

Radius, olea C. Arb. 17, 3, 5, 8, 4. not. maior Ca. 6, 1. not.

Radix Syriaca C. 11, 3, 16 et 59. not. diversa est radix Syriaca, Χρωμα dictum vulgo ap. Theophr. de Odoribus p. 447. unguenta enim colorati ait τῷ χρωματι κελευμενα. τοῦτο δ' ἐστι ριζιον ὃ λεγουσιν ἐκ πυριλες. An voluit radicem cubiae intelligi? Nimirum radix κατ' ἐξοχην nostris est raphanus, ut C. 11, 3, 18. P. 4, 35, 5. Jan. 14, 3. Mai. 5, Jul. 2, 1. Aug. 5, 1. Veget. 2, 16, 3 et 5, 5, 24, 3. Nobis Bellich. Dioscorides in Nobis 2. c. 137. βακκαριδα ait a Romanis vocari radicem nostratam. Syriaca igitur a vulgari diversa! —

Generali intellectu, radices aliter ab aliis diffunduntur V. 4, 37, 5. in arboribus uti capiant (*arculi*) Ca. 133, 3. ne implicentur in vitibus C. 3, 15, 3. — e radicibus trinis sunt, quae scribit V. 4, 1, 14.

Rado, radatur area C. 2, 20, 4. not. terra P. Jun. 4.

Radula ferrea curvata C. 12, 18, 5.

Rafanus pro raph. Veg. 2, 47, 2.

Ragadio simile vulnus Veg. 3, 51. rhagadia apud Celsum 7, 18. ani vitium est, ubi pluribus locis cutis exciditur. Cognatae rhagades, fissurae a ραγνυμαι. Gesner.

Ragulae aut regulae in armis equorum Veg. 6, 4, 1. *id.* 6, 2, 2. Platnerus V. C. confert locum Rufi Ephesii, apud quem ραγες sive κορυμαι δρυτῶν. Addit Pollucem 2, 146. Videntur igitur ragulae esse capita osium humeri. Gesner. sed vide not. p. 405.

Ramenta a scobe diversa C. 4, 29, 16. C. Arb. 8, 4. *vid.* Scobis.

Ramex, ramus, pertica transversa C. 9, 1, 3. sed ibi Codd. amites. Vide ad P. 2, 22. — tumor ex sanguine Veg. 4, 9, 3. *lit. f.* Vide ad Col. 6, 12, 2.

Ramicosus vide in Vomicosus.

Ramus. ramos omnium generum in hortis disponere C. 5, 40, 21. C. Arb. 25, 2. rami cum foliis ut servantur Ca. 401.

Rana lurida V. 4, 2, 26. i. e. bufo cocta cani obicienda V. 2, 9, 6. e rana medicina ad scabiem Veg. 5, 70, 5. — ranse apud veterinarios vitiosa incrementa linguae C. 6, 8, 1. Veg. 3, 3, 12. υπαγλωττιος βλασταχος Aetio II. libr. 4, 39. Hippocrati de Morbis II, p. 471. υπογλωττιος abscessus sub lingua Celso 7, 12.

Rancor anni praeteriti in vasis

oleariis P. O. 10, 2. rancore veteri P. 1, 20, 2.

Ranulae, vitiosa incrementa linguae Veg. 4, 5. soleae ranulaeque Veg. 2, 29, 31. 3, 58, 4. *graece βάρραχοι pars ungulae. not.*

Rapa V. Rapum.

Rapaces dentes, qui alias ineisores Veg. 6, 4, 1.

Raphani satio et cultura C. 14, 3, 47 et 59. P. Aug. 5. vitibus inimicus P. Aug. 5, 3. *vid. not. Raphanis (βάρραχον) abstinere Romanus per mensem Aprilem ex lege monet Ioannes Laurentius Lydus παρὶ μηνῶν p. 92. Cf. ad Pall. 2, 14, 4. 11, 11, 4. et in Radix. Hodieque Etrusci Radice vocant, Galli Raifort, nostrates Reticlich. βάρραχιδον ἑψωνῶν in coena regis Persarum mentionem facit Polyaeus 4, 3, 32.*

Rapici coles Ca. 35, 2. Ca. 131, 1. ut betacei sc. caules, seu asparagi. Ap. Dioscor. 2, 134 ἢ ἐκ τῆς γογγύλης (παρὶ ἀσπάρχως βιβρώσκειται ἰσθός. Ex loco Plinii ad Caton. p. 94. posito patet, rapicis esse in rapis, quae in brassica uox cymae, igitur turiones rapī in seminalem scopum emittentis.

Rapina, Cat. 5, 8. 35, 2. *not. C. 11, 2, 71.*

Rapistri olus C. 9, 4, 5.

Raptor ferus C. 7, 12, 9.

Rapum (Rapa, ae) in napum transit et contra Col. 2, 10, 23. P. Iul. 2, 2. rapae nappique semina C. 11, 3, 16. eius satio et cultus C. 11, 3, 59. P. Iul. 2, 1. C. 2, 10, 22. rapa ut seruentur V. 1, 59, 4. ut condiantur C. 12, 54. P. Dec. 5. ius rapis condiciendi C. 12, 55, 2. γογγυλίδων ἰσχυροτέρων ἐν ἄλγῃ in coena regis Persarum meminit Polyaeus 4, 3, 32.

Rare sata C. 2, 9, 5. rarius tenui

vimine contextus succus C. 9, 15, 12.

Rarenter dare Cat. 403.

Raripilum pecus C. 1 pr. 26.

Raritudine mediocri terra C. Arb. 3, 7.

Rasis, genus crndae picis C. 12, 20, 6. *not. Italica hodieque rasa dicitur resina urborum. In Vegetio 1, 13, 3. picem liquidam glossa marg. Cod. Goth. interpretatur rasa liquida.*

Rastellis eraditur stipula de pratibus V. 1, 49, 4. ligneis C. 2, 13, 6.

Rastri quadridentes Cat. 10, 3. 11, 4. inter ferramenta; sed priore loco forculas nominant Edd. princae, lignei C. 2, 11, 4.

Rasura deducitur C. 4, 29, 3. rasurae eboris Veg. 1, 10, 6. 8, 8.

Rationabiliter erat antea Veg. 2, 3.

Rationales sumus mente Veg. 2, 11, 4.

Rationes putare, argentariam, frumentariam Cat. 2, 5. quo minus onerentur C. 12, 3, 6. ubi ratio cum oreo habetur V. 1, 4, 3. rationem cum orco ponere C. 1, 3, 2. ratio accipitur pecoris natū aut amissae C. 11, 2, 44. rationem purem facere cum forensibus negotiis C. 12 pr. 8. ita fere Veg. 3 pr. 3. rationes confingere C. 1, 8, 4. pro ratione i. e. portione Cat. 77 et 93. *not. ratione voluptatis scil. habita i. e. propter voluptatem P. Praef. 1. — rationis musicae studiosus C. 1 pr. 3.*

Ratiocinator diligens C. 3, 3, 7.

Ratiocinium iugeri expeditissimum C. 5, 4, 43. aliter ordinabitur C. 5, 2, 6.

Raven combusta adv. tussim in MS. Veg. 5, 67, 4. N. L.

Ravennatis soli ager uliginosus P. Iau. 13, 7. Ravennate agro C. 3, 13, 9.

Ravidi oculi C. 8, 2, 9.

Ravis oculis arietes laudantur V.

- 2, 2, 4. canes V. 2, 9, 3. *not.*
 Reate ad viam salariam fuit V. 3, 4, 6. ad lacum Velinum, vicinum Interamnis V. 3, 2, 3.
 in Reatino arundines V. 4, 7, 7. equarias magnas habuit Varro 2 pr. 6. coehleae V. 3, 14, 4.
 Reatinorum ratio in vineis V. 4, 8, 6. in aggeribus V. 4, 14, 3. Reatini asini nobiles V. 2, 4, 14. in Reatiuis mootibus aestivant oves V. 2, 2, 9.
 Recens fretum C. 8, 47, 4. recentes catuli V. 3, 42, 4. tonsas recentes V. 2, 44, 7. recentissimi rigoris aqua C. 9, 14, 7.
 Recensere vestem et instrumentum C. 11, 4, 24. pecus et familiam C. 4, 8, 20.
 Receptacula olei P. 4, 20, 2. Oct. 40, 2. avium C. 8, 45, 4. aquatilium animalium C. 8, 4, 3.
 Receptui canitur signo pastoralis C. 6, 23, 2.
 Recessus profluvius, aestus maris C. 8, 47, 9.
 Recidere mella P. Iun. 7, 2. mala Cydonia in brevissimas particulas P. O. 20, 1.
 Recidit in cassum omnis impensa C. 4, 3, 5.
 Recipere se quiete V. 4, 43, 1. *recuperatur et restituuntur in antiquam soliditatem Vitruv.* 2, 9.
 Recipere dena millia ex melle V. 3, 46, 14. ut in os libenter recipiantur V. 4, 66. recipit condituram qualemque C. 42, 47, 5. non recipit oleum saporem salis C. 42, 50, 42. recipit urba vijolas V. 4, 46, 3. — difficulter recipiunt se castrati. — recipitur domino pascere, *excipitur* Ca. 449, 2. usioni domini *ibid.*
 Reciprocans fluctus alternis aestibus P. N. 15, 3.
 Reciproce fluunt piscinae V. 3, 47, 9.
 Recisa rapa in partes minutae P. D. 5.
 Recludere includere, concludere P. Mart. 40, 33. Febr. 26, 4. *not. pag.* 402.
 Reclusa ferro, aperta C. 6, 42, 5. 6, 38, 2.
 Recogitans C. 4 pr. 43. Plaut. Captiv. Prolog. 51. *ibique Gronov.*
 Recognitio frequens C. 41, 4, 24.
 Recognoscere numerum gregis C. 8, 44, 2. capitum C. 8, 4, 3. mancipia et vestem eorum C. 4, 8, 16. instrumentum rusticum C. 41, 4, 20. recognoscitur grex, numerusque censetur C. 6, 23, 3.
 Recolligere C. 8, 5, 4.
 Recompones fracturam Veg. 3, 47, 3.
 Reconciliatae apes, V. 3, 46, 38. i. e. recuperatae. Ita *ibidem* conciliatae est in Edd. pr. Plaut. Captiv. Prolog. 33. *reconciliare ut facilius possent domare, i. e. recuperare.*
 Recondere cado picato C. 42, 5, 43. rectis C. 42 pr. 2. recondia in sextariis L. cochlearia vi P. O. 14, 8. ut *apertus de fermento in sacris.* Gesner.
 Recrastinari C. 2, 24, 4.
 Recreatur caesa castanea C. 4, 33, 4. i. e. *repullulat.* pabula recreat 6, 23, 2.
 Rectrix membrorum C. 3, 40, 9.
 Rectus venter C. 6, 20. *not.*
 Recurvato capite C. 3, 48, 4.
 Redaetus pro reditu. vi. no. ad P. 4, 49, 2. Iun. 7, 4.
 Redditus pro reditus saepe *Codices praeferrunt.*
 Reddere finium C. 2, 45, 4. — reddam tibi tertium actum, ut promisi, dicam V. 3, 47, 4. reddemus unumquodque suo mense P. 4, 39,

2. — reddunt vinum pulcherrimum
Amineae P. F. 9, 4. reddit pratum
in pabulo non minus quam in foeno
C. 2, 17, 2. *vid.* Redditus.

Redemptor Cat. 137.

Redeo. redire ad libros Sibyllinos
V. 1, 1, 3. redit in plagam materia,
subducto cuneolo P. F. 17, 3. —
possentne fructus pro impensa et la-
bore redire V. 1, 2, 8. redit semen
cum decimo V. 1, 44, 1. — Rediet
pro redibit *MSS.* P. Jun. 7, 9.

Redica pro ridica *MSS.* P. N. 15, 2.

Redigere semen e farragine, *recol-
ligere* P. S. 8, 2. ut redigantur se-
mina maiora, P. Inl. 2, 3. *v.* Reda-
ctus. Redigere pecus *i. e.* in stabula
reducere Ovidio *Fastor.* IV. 765.

Redimitur floribus hortus C. 10,
286.

Redintegravit iucunditas V. 2, 2,
11. redintegrantes V. 2, 2, 10. ut
redintegrentur columbae fastidientes
V. 3, 7, 6.

Reducit hibernatum furcillas V. 1,
8, 6. reducere in summum faecem
C. 12, 19, 4.

Redulceratur cutis C. 7, 5, 8.

Reduvii vel redivii sunt in *Codd.*
pro ricinis C. 6, 2, 6. et 7, 13, 1.
not.

Refectionem desiderant ferramenta
C. 12, 3, 9.

Refert quæstum uberem C. 8, 8,
9. — generibus coloribus C. 7, 2, 3.
refert, ut C. 3, 9, 7. *add.* V. 1, 7,
5, 1, 8, 1. — referre ad fructum,
rationem eius habere V. 1, 40, 6.

Reficere impensam V. 1, 2, 8.

Reformidat bienio planta deposita
C. 4, 33, 4. 4, 9, 1. 4, 24, 15. *no-
stri stocken, cum plantæ translatae
vel vulneratae aliquo tempore non
coalescunt, neque incrementa capiunt.*
conf. C. 4, 11, 1. *Gesner. vide ad C.*
3, 11, 20. *not.*

Refossae radices C. 3, 11, 4.

Refovere velut pabulo (*stercoris*)
absumtas vires Col. 2, 14, 3. refo-
veatur stercoratione terra C. 2, 1, 7.
parvo humore P. Mart. 10, 19.

Refractus tofus C. 4, 33, 1.

Refrigeratio auræ C. 11, 1, 16.
— et requies Veg. 5, 56, 1. *de inter-
vallo morbi. vid.* Refrigero.

Refrigerato aëre vespertino V. 2,
2, 11.

Refrigero. refrigerare frumenta
post trituram P. 1, 36, 2. — refri-
geraverunt uvæ *intrant.* C. 12, 43,
3. — refrigeratur vitis, *recreatur* P.
F. 13, 2. C. 5, 6, 27 *vid.* Refrige-
ratio.

Refrigescit ager C. 2, 16, 2. —
Refriguit erat Veg. 4, 12, 1. *pro* re-
friisit.

Refringitur glaeba in vineis C. 11,
2, 60.

Refulserit aestas P. Mart. 10, 14.

Refuodere vinum lagoenis, *diffun-
dere* P. O. 14, 18.

Refusa egesta humus C. 4, 1, 3.
not. vide etiam regestus.

Regelare subtus a solo ventus potest
granaria V. 1, 57, 3. *not.* regelari
ortu solis C. 1, 5, 8. — regelare si-
nuntur vites C. 11, 2, 7.

Regerere radices in summum C. 3,
11, 4. — quoad regerunt duas partes
V. 1, 64, 2. *not.*

Regesta humus C. 11, 3, 5. reges-
tum *subst.* C. 3, 13, 8.

Regionum suasunt propria munera
C. 2, 12, 3. qualitas mutatur C. 1,
1, 5. regionibus Ciliciae Syriaeque C.
2, 10, 18.

Regius morbus Veg. 5, 48, 1.
regia olea C. 3, 8, 3. 12, 47, 2 et
7. pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Regnator aquarum C. 10, 200.

Regni nulla societas C. 9, 9, 1.

Regula mechanica C. 3, 13, 11.

- regula exploraveris aequale P. 4, 9, 7. regulae ligueae in castratione virtuti adhibitae C. 6, 26, 2. *conf.* P. Mai. 7, 1 et 4. *ex hoc genere etiam sunt* Verg. 3, 41, 3. 3, 47, 3. in prelo oleario C. 42, 50, 10 et c. 52. *not.*
- M. Atilius Regulus C. 4, 4, 2.
- Reiectiones sanguinis inhibere P. F. 34, 2.
- Reliculae pecudes V. 2, 4, 24, 2, 5, 47.
- Relaxatae glebae V. 4, 27, 2.
- Relaxant amygdala corium P. Iun. 45, 42. relaxatur tofus gelu et solibus P. Iun. 43, 3.
- Relaxus. relaxa humus C. 44, 3, 46.
- Relegere librum C. 4, 4, 1. pecuniam *an* Cat. 450, 2? *V. N.*
- Relictus pauper V. 3, 46, 1.
- Religiones Pontificum C. 2, 22, 4. a religionibus liber dies C. 6, 2, 3.
- Religiose administrare C. 3, 40, 7. 8, 5, 44. qui religiosius rem rusticam coluit C. 44, 2, 95.
- Religiosiores agriculae C. 44, 2, 98. 44, 3, 62.
- Religare desectam herbam C. 2, 48, 5. *pro* resolvere Pall. 3, 43, 2. *not.*
- Relinqui oportet agrum alternis annis V. 4, 44, 3.
- Reliquum et exactum oppon. Cat. 2, 5.
- Remedium ne idem faciat quod venenum P. N. 7, 45.
- Remaneat trans mare V. 3, 5, 7.
- Remaneas et comeneas examen P. 4, 39, 4.
- Remissarii vectes Cat. 49, 2. *remissioris et minoris longitudinis, quibus in minore et remissiori positione opus est: ita movet Turn. 7, 25. quam remissarius dicere quibus remittitur praedus, non intendatur. Gesner.*
- Remisse imperare C. 4, 8, 10.
- Remissio operis V. 4, 47, 7. ea deterior sit asinus V. 2, 6, 4. remissionem petere C. 4, 7, 4.
- Remissus adeptus Veg. 4, 44, 4. remissum Ammoniacum P. 4, 44, 2.
- Remittunt aeruginem aenea vasa C. 42, 20, 4. librum arbores C. 44, 2, 37. vasa ceram C. 42, 50, 14. remittit caseus minimum seri C. 42, 43, 4. humorem noctibus humus C. 42, 15, 4. 42, 47, 4. *idem de sulcis consulantibus* C. 42, 7, 2. *moriam de iisdem* C. 42, 9, 4. *add. Horat. Sat. 2, 8, 53. — Remittere in fructuarium pro submit.* C. 4, 24, 47.
- Remolliiri terra debet aequaliter pass. C. 2, 42, 9. *not.*
- Remorata basis equi quid? Veg. 4, 26, 4.
- Remotissima a viris debet esse villica, *h. e. minime virosa* C. 42, 4, 3.
- Remuueremini nos V. 2, 4, 2.
- Renovanda vitis C. 4, 27, 6.
- Renovellatur vitis C. Arb. 6, 4.
- Renunciati aediles V. 3, 47, 1.
- Repangere semen ferulae C. 5, 10, 44.
- Reparatur celerior foetura matribus P. Febr. 26, 2.
- Repastinatio C. 2, 2, 43.
- Repastinatum quid veteribus et quid recenti. C. 3, 48, 4.
- Rependitur honos servitute C. 1 Praef. 40.
- Reperussa nux radicem respargit P. Iun. 15, 15.
- Reptor vitis V. 4, 2, 19.
- Repetit soliditatem tumor pastini P. Iun. 43, 8. — *repetere est neglectum alluv et intermissum paullo serius facere* C. 44, 2, 6. *nuchholen. C. Arb. 40, 2. ut revocare Plin. 18, 6. s. 8. Gesn.*
- Repletis feminis P. Mart. 43, 4.
- Replicare ad vitis caput Cat. 44, 4.

Repo. repere in altitudinem C. Arb. 16, 4.

Repolire frumenta C. 2, 21, 16.

Reponere suo quidque loco C. 12, 3, 4. — vineam agro repastinato C. Arb. 4, 2. *erat*.

Repraesentare faciem veri maris C. 8, 17, 7. repraesentat se semper villicus C. 1, 8, 11. C. 11, 1, 26. viridem saponem olivarum *conditura* C. 12, 47, 8.

Reprehendisse peccantem non satis est, si non et recti viam doceas C. 11, 1, 9.

Repubescere C. 2, 1, 4.

Repugnat ut fieri possit C. 7, 10, 7. *not*.

Repullescere novellis frondibus C. 4, 22, 5. repullescens soboles C. 4, 24, 4. *Vide* pullescere.

Requies forensium exercitationum C. 12 pr. 7. porcorum volutatio, ut lavatio hominum V. 2, 4, 8.

Requietum lac C. 7, 8, 1. *vid. no.* requieta ova *oppon. r.c. utissimis* C. 8, 5, 4. requietior terra C. 2, 1, 5.

Res. rem divinam facere Cat 5, 3. rei rusticae libro primo C. 11, 1, 2. rem rusticam prolatare C. 1 pr. 19. — *pronomini relativi vicem sustinet, vel cum eo potius abundat res.* Hasce oves qua de re agitur V. 2, 2, 6. *vi. no. ad* V. 1, 55, 5. ex reliquis rebus, quae supra SCRIPTA sunt C. 12, 35. rebus, QUAE non arbitror pertinere V. 1, 1, 11. 2, 1, 3. *sic* Cic. *sum.* 16, 4. sumtu ne parcas ulla in re, QVOD ad valetudinem opus sit. *Adl. Cort. ad Sallust. Sug.* 41, 1. Gesner. rem solvito Cat. 148, 2. *Codex Polit.* pro resolvito. *Vide not. ad h. l. in Postumis Pontederæ.*

Rescinditur ferro suppuratio C. 6, 11, 1. vena C. 6, 30, 5.

Resectio vitis C. 4, 29, 4. caeca C. 4, 32, 4.

Resex palme C. 4, 21, 3. in rescem submitti C. 3, 10, 15. resceces bigemmes C. 5, 5, 11.

Reseratur suppuratio C. 6, 34, 1. *vid. ad* C. 6, 26, 2. reserandum est C. 7, 5, 10. *ita* Reclusus.

Reseritur pertica exenta C. 4, 33, 3.

Reservetur maturo fructui pars oliveti C. 12, 50, 2.

Resides in corpore casei V. 2, 11, 3. *non concocti, digesti.* Gesner.

Resimis labris V. 2, 9, 3. naribus C. 6, 1, 3.

Resina musto indita Ca. 23, 3. locularis P. F. 25, 23. *not. dura* Veg. 5, 2, 5. frixa Veg. 3, 54, 4. 6, 28, 18. fricta, eadem quae Colophonii graece *ρροχη* docente Cornario *ad Galen. C. Medio. s. l. p. 351.* acronali resina habent *Codd.* Veg. 3, 24, 1. bituminis Veg. 6, 28, 19. cavealis Veg. 5, 53, 2. *not.* 6, 14, 1. remissa Veg. 3, 55, 6. terbentina, terebinthina Veg. 3, 54, 4. 6, 28, 19. *rel.* pituina s. pityina, ex pinu Veg. 6, 28, 18. Resina aedes Graeci illinebant testante Galeno III. de Completionibus p. 83. l. 20.

Resinosa medicamina C. 12, 20, 3.

Resipit mustum ferrum V. 1, 54, 3. resipiunt quam minimum amaritudinis C. 12, 46, 2.

non Resistunt adversus tempestatem nocentem V. 1, 13, 2. resistit ventris citata proluvia C. 6, 7, 4.

Resolvere vinctum C. 1, 8, 17. 11, 1, 22. damnum Ca. 141, 3. 145, 1. 148, 2. 149, 2. bis. saevitiam irae P. Mar. 12, 3. *Vide in* Res.

Resolutus ex aqua *ὀρός κυρην.* P. F. 26, 3. terra C. 4, 1, 4. 11, 3, 5. 10, 7. corpus C. 1 pr. 17. corticulis C. 12, 50, 10.

Resonant imagines vocis *de echo* V. 3, 16, 12,

Respergit radicem nux P. Ian. 15, 15.

Respersio crebra salis P. N. 13, 3.

Respiramina, *apiracula in alveis apum* Cresc. ad P. lin. 7, 8.

Respondet terra colono C. 2, 4, 3. P. 1, 5, 6. respondere cum quarto C. 3, 3, 4. minor fructus mellis respondet C. 9, 8, 5. — respondent ad parentum speciem vituli V. 2, 5, 6. non respondent sibi vineta C. 3, 3, 6. non respondent secundae foetae C. 7, 7, 3. — arbores quibus nulla amaritudo respondet flore desucto P. 1, 37, 2.

Respuat aqua limum, *evomit* P. 1, 33, 2.

Restibilis vinea, *locus ubi fuit ante vinetum, vitibus denovo conserendus* C. 3, 11, 4. restibile vinetum, vinea vetus, quae refoditur C. 3, 18, 4. restibilis locus Ca. 35, 2. restibile proximae messis C. 2, 10, 6. restibiles segetes V. 1, 9, 6. exsuctiores V. 2, 7, 11. *add.* V. 3, 16, 33. restibilis terra, quae quotannis obsita sit V. 1, 44, 2. *et mox*, in Olynthia quotannis restibilia esse dicant *ref.*

Resticula ligare Ca. 110.

Restes pro iugo vineario in Brundisino V. 1, 8, 2. — restis pro retli scriptum C. 12, 44, 2. *et contra.*

Restituere consolando servorum voluntatem in dominum V. 1, 17, 7. ut restituat ad eius magnitudinem poma, *h. e. reddat* P. Inn. 5, 4. restituunt se et reviviscunt apes V. 3, 16, 38.

Retē obiecto V. 3, 5, 8. a rete in aviaria C. 8, 10, 1. retia, quibus cohörtes faciant V. 2, 2, 9. retibus sparteis C. 12, 44, 2. — intra retē, sub retē V. 3, 5, 14.

Retegere plagam, *iterum tegere* P. N. 7, 5.

Reticulata fenestra V. 3, 7, 3.

Reticulum iunceum et linteum C. 12, 54, 4.

Retica s. Rhaetica vitis C. 3, 2, 27.

Retinacula lora Ca. 135, 5. lorea Ca. 63. retinaculis continere C. 6, 2, 4. *add.* 4, 13, 1.

Retingemus myrtite vinum P. D. 2. *ubi* Codd. tiogemus. *Vide* Tingo.

Retinnire vocabulis Graecis, *resonare, ex coniectura* V. 2 pr. 2.

Retorrescere C. 3, 17, 4. 3, 3, 4. 3, 5, 1.

Retorrida frons C. 11, 2, 87. plantae C. 3, 12, 2. et muscosa prata V. 1, 9, 5. *vid. I. F. Gron. ad Phaedr.* 4, 1, 16. *Schoerrio. ad Col.* 3, 11, 6.

Retractare C. 1, 4, 1. retractans C. 1 pr. 13. retractanda sunt pedamenta post putationem C. 4, 26, 1.

Refrectans bos C. 2, 2, 26.

Retrimentum oleae amurca V. 1, 64, 1.

Revellere pellem C. 2, 3, 1.

Reverberare incrementa duritiae sua C. 3, 13, 7.

Reverentia dicendi, *timor* C. 11, 10.

Reverti ad libros ad redire V. 1, 1, 4. — donec revertatur mel ad mensuram mediam coques P. O. 20, 1.

Revincire C. 1, 8, 16. *i. e. solvere, ut religare Palladio.*

Revirescere C. 2, 1, 4. *ubi* Cod. reviviscere. *Eadem varietas est in Pall.* 2, 15, 4.

Revisere sua negotia C. 12 pr. 8.

Reviviscunt herbae C. 4, 5. apes V. 3, 16, 38. *Vide* Revirescere.

Revocare praetermissa *Plin.* 18, 6 s. 8. *anscholen. vid. Repeto.* Consequor. — Revocabis ad unum corpus omnia mista P. 1, 17, 3. — Revocari desiderat vitis *i. e. superiori parte resecta ex novo palmitē reparari* P. F. 12, 4. *Gesner.*

Rex. Regis somnium inaugurare C. 4 pr. 9. — rex apum C. 9. 10 et 11. P. lun. 7, 7.

Rhaetica vitis C. 3, 2, 27.

Rhagadia, Rhagulae vid. Rag.

Rhamni sponte virescunt C. 40, 373. de rhamni medicina vide ad Veg. 5, 74. p. 402. annot.

Rhedariae mulae V. 3, 47, 7. ad rhedam equi V. 2, 7, 15. nota.

Rheni accolae V. 4, 7, 8.

Rhinto V. 3, 3, 9. C. 8, 46, 4.

Rhodii galli C. 8, 2, 42. Rhodise gallinae C. 8, 2, 4 et 13. 8, 14, 44. fici C. 5, 10, 44. vites C. 3, 2, 4.

Rhododaphnes folia muribus letifera P. 1, 35, 9. add. Veg. 3, 48, 5, 70, 7. Medullam multam et spongiosam arguit tibia ex cavato rododaphnes ramo facta apud Actianum H. A. XII. 44. Est nerium et rhododendrum aliis, Linnæo Nerium oleander.

Rhodomeli ut fiat P. Mai. 46. Cf. Dioscor. 5, 35.

Rhombus piscis C. 8, 46, 7, 8, 47, 9.

Rhus vid. Rhos.

Ricini ne oves infestent Ca. 96, 2. boum C. 6, 2, 6. ut decidant a canibus C. 7, 13, 4.

Ridica Ca. 47, 4. quid esset V. 4, 8, 4. C. 44, 2, 42. quo vitæ loco figenda V. 4, 26.

Rigationem ministrare C. 44, 3, 48.

Rigen. si semper riget stagnum C. 8, 47, 2.

Rigoris quam recentissimi aqua C. 9, 44, 7. — rigorem ut habeant peritæ C. 4, 46, 4. habens pinna C. 9, 44, 7. rigore vitiantur 3, 24, 8. i. e. frigore.

Rimas præbere C. 3, 12, 2. ne rimis possit speriri P. Mai. 44, 3.

Rimari stagna et paludes C. 7, 9, 7, 8, 45, 4.

Ringuntur radices aëre frigidiore V. 4, 45, 3. ubi mus cinguntur.

Ripa et litus Synonyma C. 4, 5, 5.

Riphaea bruma C. 40, 77.

Rivalis allecula C. 8, 45, 6. — subst. rivalem ferre nequit aries C. 7, 3, 4.

Rixæ fucorum et apium C. 9, 45, 4. i. e. pugna, docente Gesnero ad Quæst. p. 89.

Rixantur herbae V. 4, 47.

Rixosæ aves C. 8, 2, 5.

Robigus et robigalia V. 4, 4, 6. Sic Ερυσίβιος Απύλλων Rhodiorum apud Strabonem XIII. p. 643. et Ερυσίβιον Δημήτηρ apud Gorgonios ad Heronem, testante Etymologico Gudiano Mito. Graece robigo etiam μίλος dicitur, teste Eustathio: ὁρώτος καταληφθεῖσα ὑπὸ καύσωνος, ὅφ' ἧς διαφθείρεται πᾶς σπόριμος καρπός. Ηεσυχίο etiam μάρασμα — ἐρυσίβιον. A rubro colore ἐρυσίβιον dicitur et ἐρυσίβιον. Graece enim ἐρυσός et ἐρυσρός idem est.

Robius bos C. 6, 4, 2. robii coloris id. C. 8, 2, 8. vid. Rubens. σιτόχρους Oppiano; Aegyptii similiter boves πυρόβους sacrificabant a similitudine Typhonis Τυφώνιος dictos, monente Diodoro I. 89. ubi Wesseling de iuvenca prorsus rufa Num. 49, 2. apud Hebraeos admonuit.

Roborea materies C. 44, 2, 43. roborei axes C. 6, 49, 4. C. 6, 30, 2. plancae P. 4, 24, 2.

Roboro. roborare largo cibo C. 6, 27, 8.

Roborosa passio Veg. 5, 23, 4. est tetanus. Vid. Rohur.

Robur a. Rohus arbor Ca. 47, 4. ac si qua sunt similia robora i. e. ligna robusta C. 4, 26, 4. robore quercem vel subereo 9, 1, 3. not. et ad Cui.

48, 4. — *tritici genus a robore dictum* C. 2, 6, 1. — robur puri et copiosi lactis P. Mar. 13, 6. robora pallentia betae C. 40, 326. — in robur obdurescunt nervi, unde morbus roborosus Veg. 5, 23, 3. robur incurrit *ibid.* add. s. 17.

Roburneae fruges C. 9, 1, 5.

Robustus, ex robore arbore Ca. 18, 4 et 8. V. 1, 38, 3. C. 2, 15, 6. — robustius grano frumentum P. 1, 6, 42. robustissima terra C. 2, 2, 17. robustissimum solum C. 1 pr. 24. robustius triticum C. 2, 9, 3. not.

Rogatio tribunicia C. 4, 3, 14.

Roma Parilibus condita V. 2, 4, 9. muri et portae ut definitae V. 2, 1, 40.

Romanica aratra et iuga Ca. 135, 2. fuscinae Ca. 135, 3.

Romaniensis salis Ca. 162, 1.

Romanus populus a pastoribus ortum duxit V. 2, 1, 9. Romanus sedendo vincit V. 1, 2, 2.

Ρόμην, nomen canis C. 7, 12, 13.

Romulus et Remus a pastore educati V. 2, 1, 9. Romuli proles C. 1 pr. 17. et Numae rustica progenies C. 8, 16, 2.

Ronchos ducit Veg. 5, 45, 4.

Rorat (eaelum) C. 41, 2, 45 et 76. rorantis guttis antea C. 40, 267.

Roratum vinum Col. 42, 36. lemma Cod. Vindob. habet, i. e. ex rore marino factum.

Rorulentae stirpes C. 5, 6, 49. haccae C. 12, 38, 6.

Rosmarinus et marinus ros C. 9, 4, 2 et 6. rosmarina aesquilibra C. 42, 36. in remediis apum P. Mar. 45, 4. ad C. 41, 3, 39. ros marinus est pro rhus marinus. not. ad C. 9, 43, 6. Dicitur et ros marinum. Est λεβανωρίς Dioscor. 3, 89. σισυμβαιρινά.

Ros Syriacus C. 9, 43, 5. 42, 41,

4. P. Mar. 45, 4. roris Syriaci tres heminae C. 12, 41, 4.

Rosa seri quando et quomodo solet V. 4, 35, 1. rosarum quae semina P. F. 21, 4. Monet ibi non esse medios flosculos aurei coloris, quos rosae ferunt. Ita enim corrigo vulgatae: quae — fuerunt: Dioscorides 1. 130. τὸ ἐν μέσσοις τοῖς πέδασι κύμασμα ἄκρος vocat, Plinius 21. s. 73. in flore aliud est semen, aliud capillus. Capillum vocat stamina. rosae ut servantur virides P. Mai. 17. Punicae C. 9, 4, 4. sed Cod. puniceae. canina, cynorrhodon Veg. 5, 82, 2. luteolae C. 9, 4, 4. flavae P. 4, 37, 2. Dioscoridi 4, 130. Codices quidam addunt πέδα χλωρά. etiam alia ἐνίστα μιν πότρυ ἀπλά.

Rosarium C. 1 pr. 27. serotinum C. 41, 2, 29. rosaria quando et quomodo conserantur P. F. 21, 4. e paucis virgulis ut inasistantur P. N. 44. ut colantur P. Mar. 8, 2.

Rosatium conditum P. F. 32. (vinum) ut fiat P. Mai. 43. sine rosa ut fiat P. O. 45.

Roscidus, in libris saepe scriptum rosidus. roscidum locum manu facere V. 3, 14, 2. rosida herba V. 2, 2, 40. rosida caeli qualitas C. 3, 4, 6. rosidium solum C. 5, 6, 10 P. F. 13, 2. roscidae virgae C. 4, 30, 6.

Rosae campestris V. 2, 1, 16. not. 2, 7, 6. not. 3, 2, 9 et 10. Rosae campi sumen Italiae V. 1, 7, 40. not.

Roseani equi V. 2, 7, 6.

Roseta P. N. 41. sed ibi Cod. Pol. rosaria.

Rosidus vid. Roscidus.

Rosina herba Veg. 6, 43, 4.

Rostellis percutere ova C. 8, 5, 44.

Rostratae falces C. 2, 21, 3. not.

Rostrum arietis V. 2, 2, 4. rostra caprarum V. 2, 3, 2. — rostrum falcis C. 4, 25, 3.

Rota radiata V. 3, 5, 15. aquaria Ca. 11, 3. not. ad rotam armum si vicerit Veg. 3, 45, 2. — rotae, caprae ferae V. 2, 1, 5. not.

Rotato, rotare pavo quando dicitur C. 8, 11, 8.

Rotulae vasa subiectae C. 11, 3, 52. in cella olearia cum trapetu P. 1, 20. not.

Rotundi agri forma C. 5, 2, 7. rotundum ex longo corpus C. 6, 29, 3.

Rubellianae vites C. 3, 2, 14.

Rubellula rhamnos Veg. 5, 74.

Ruber. rubri boves C. 6, 1, 2.

Rubei coloris boves P. Mar. 11, 2. C. 6, 1, 3. asinus P. Mart. 14, 3. vid. Robius.

Rubicundae plumae C. 9, 2, 7.

Rubigo ne torreat herbas C. 10, 342. add. C. 2, 12, 5. C. Arb. 13. P. 1, 35, 1. ad Var. 1, 1, 6. nota — aeris rubigo C. 7, 5, 12. no. aeneae sect. 12.

Rubrica talpis inimica P. Mar. 9, 3. foemicis P. Mar. 10, 21 et 29, ut arbor fructus retineat P. Mar. 10, 30. sunt lateres P. 6, 12. unde apparet esse genus argillae rubrum tenuissimum. ferro tinctum Röthel, Rothkreide Opinionem hanc meum iudicio suo confirmavit generos. A. de Veltheim.

Rubricosus ager Ca. 34, 2. terra Ca. 128.

Rubus C. 11, 3, 4 et 5. caninus apinae genus P. 1, 34, 5. rubi cacumina condire C. 12, 9, 3.

Ructo. terra fumum ructaverit P. Aug. 8, 7.

Ructae aves tuas hospitales V. 3, 2, 3. Cyclops Euripideus versu 521. ἐρυγάνω γούν αὐτὸν ἡδὲνς ἰγὼ de vino.

Rudecta Ca. 34, 2. in rudecto Ca. 35, 1. et 131. not.

Rudicula agitare crebro Ca. 95, 1. lignea peragitare C. 12, 46, 3.

Rudis. ad rudem faciendam silva caeditur P. Mal. 4, 1. rudibus duabus Ca. 79. — Rudis agriculturae penes te nunc est V. 1, 2, 12. vi. no.

Rudis ager C. 3, 11, 1. terra V. 1, 27, 2. 1, 44, 2. in qua nihil dum satum est. graece χίτρος.

Rudus statuminatum P. 1, 9, 4. pingue C. 10, 81. pavimento indutum P. Mai. 11, 2.

ad Rufri materias Ca. 22, 4. 135, 2.

Rugas contrahere io fronte V. 1, 2, 27. rugarum contractio ne deformet xizipha P. Ap. 4, 3. usque ad rugas siccata cerasa P. O. 12, 8.

Rugosa. poma si creabit arbor P. N. 7, 5.

Ruma et rumis mamma olim V. 2, 11, 5. it. 2, 1, 20.

Rumiae diuae sacellum V. 2, 11, 5.

Rumpi. genus traducum in vitibus V. 1, 8, 4.

Rumpo eum germen ruperit, eruperit P. Mar. 1, 3. — rumpatur fiscina caltha, impleatur, distendatur, C. 10, 307. — rumpitur equus Veg. 2, 13, 14, 2. 15, 2. h. e. vehementissime fatigatur; hoc in primis discas ex 4, 1, 9. omne animal est debile si rumpitur.

Rumpotinetum ut constituatur C. 5, 7, 2. not.

Rumpotinum arbustum C. 5, 7, 1. not.

Rumpos vocant quidam traduces V. 1, 8.

Runca pro runcatione C. 2, 12, 6. bis in MSS.

Runcatio frugibus utilis C. 2, 12, 6. sarritioni subiungenda C. 2, 12, 9. eius praeceptum generale C. 11, 3, 19. — pro herbis runcandis C. 2, 12, 6.

Runcator C. 2, 13, 1. 11, 3, 19.

Runchos pro runchos Veg. 5, 45, 1.
Runco. *runcare* segetes V. 1, 30.
 C. 11, 2, 40. *runcari* spinas Ca. 2.
 4. C. 2, 11, 3.

Runcones *vepretris* *persequendis* F.
 1, 43, 3. *not. ronconi* Italis.

Ruricolae, agricolae C. 10, 337.

Ruscariae falculae Ca. 11, 4. *no.*
 V. 1, 22, 5. *Vide in* *Ruscus*.

Ruscones si habet iumentum Garg.
 Mart. 13. N. L.

Ruscus. *rusco* *hirsuta* *sepes* C. 10,
 374. *Dioscor.* 4, 146. *De rusco cum*
rusto permutato in Codd. vide anno-
 tationem *Pontederæ* ex *Postumis* ex-
 cerptam ad *Catonis* cap. 11. sect. 4.

Russeus color P. Mar. 13, 4.

Rustariae falces V. 1, 22, 5. Ca.
 11, 4. *Vide* *ruscariæ*.

Rusticationis scientia C. 11, 4, 6.
cura C. 1 pr. 13. *praecepta* C. 1, 1,
 6, 11, 12. magna et diffusa materia
 C. 11, 4, 10. caput C. 11, 1, 28.

Rusticitas pro rusticis P. 1, 31.

Rusticor. *rusticari* foris C. 12, 3, 7.

Rusticus. *rusticae* *gallinae* V. 3, 9,
 16. C. 8, 2, 1 et 2. C. 8, 12. *rustica*
plebes urbanae praestat C. 1 pr. 17.
 V. 2 pr. 1. it. 3 pr. 1 sq. res an sordi-
 dum et vulgare opus? C. 1 pr. 20.
rei rusticae libro primo C. 11, 1, 2.
rusticam rem prolatare C. 1 pr. 19.

RUSTICAE voces: Summae partes ra-
 dicum, quas *activas* rustici vocant
 C. A. 5, 4. *Vlmus* quam *Atineam* vo-
 cant rustici C. A. 16, 1. *Cadetum* ap-
 pellant aratores quod alii *candetum*
 C. 5, 1, 6. Quos nostri agricolae
mergos, Galli *candosoccos* appellant
 C. 5, 11, 16. Degener *arundo*, quam
vulgus cannam vocant C. 7, 9, 7.
Ordeum quod rustici *hexastichum*
 quidam etiam *cantherinum* appellant
 C. 2, 9, 11. Quod opus rustici *ca-*
strationem vocant C. 4, 32, 4. Quam
 terram rustici *variā cariosamque*

appellant C. 2, 4, 51. *Colostram* pa-
 stores vocant, exiguum lactis, statim
 a partu emulgendum P. N. 13, 1. C.
 3, 3, 17. *Coriaginem* rustici appellant,
 cum pellis tergo adhaeret C. 6, 13,
 2. Quam *corrudam* rustici vocant C.
 11, 3, 43. Tenuibus lignis quae *cre-*
mia rustici appellant C. 12, 19, 3.
Cuspides V. 1, 8, 4. Hanc rustici *cu-*
stodem vocant C. A. 5, 1. Quam vo-
 cant agricolae *emplastrationem* C. A.
 26, 2. *Excodicare* P. Ia. 1. *Focaneus*
palmes C. 4, 24, 10. Siliqua quam
 rustici *foeunum Graecum* vocant C. 2,
 11, 10 et 11, 2, 71. *Glocientes* vocant
 rustici aves (gallinas) eas quae vo-
 lunt incubare C. 8, 5, 4. *Hexastichum*
v. cantherinum. *Humerosi* loci in vite
 C. 3, 10, 5. *Liras* rustici vocant etc.
 C. 2, 4, 8. *Machinam* vocant rustici
 C. 6, 38, 10. *Mergi v. candosoccos*.
Pulverationem quam vocant rustici
ocationem C. 11, 2, 60. *Meutigo*
 quam pastores *ostiginem* vocant C. 7,
 5, 21. *Palmare* id est materiam (vi-
 tis) alligare C. 11, 2, 96. *Pampini*
 quos rustici vocant *raemarios* C. 3,
 18. 4. *Rumpi* V. 1, 8, 4. *Crudum* so-
 lum et immotum in arvo, quod agri-
 colae *scannum* vocant C. 2, 3, 25.
Herba quam rustici *sedum* appellant
 C. 2, 9, 10. *Bipalio* vertere quod vo-
 cant rustici *sestertium* C. A. 1, 5. *Spa-*
dones surculi C. 3, 10, 15. *Specia*
pro spica V. 1, 48, 3. *Spongias* sativi
asparagi olitores appellant C. 11, 3,
 43. *Soboles* radicibus adhaeret, quam
 rustici *suffraginem* vocant C. 4, 24,
 4. *Tabulata* ulmorum C. 5, 6, 11.
Trimestrem sationem vocant agrico-
 lae C. 2, 9, 7. *Varia v. cariosa*. *Credo*
ratione pronuntiationis tantum rusticus
veam et vellam pro via et villa V. 1,
 2, 14. *Vid. Cic. de Orat.* 3. 12 v.
 46. Sed *vellaturam* facere. i. e. *vetu-*
ris vivere, totum rusticum. ibid. *Cepa*

Marsica simplex, quam vocant *uionem* rustici C. 12, 10, 1. Veratrum C. 3, 36, 3. Gasnar.

Rustum vide Ruscus.

Rutae satio et cultura *in* nota nudis manibus illata C. 11, 3, 38. not. conditur C. 12, 7, 5. Dioscor. 3, 52 *ὅπό δι τὴν ἀνδρῶν τίς τὰς ἀλμύρας συλλεγόμενον etc. sativum idem praefert in eis τὸ παρὰ ταῖς σκαῖς φόμενον.* rutae ramuli contra animalia inimica columbarum suspensi Pall. 4, 24, 3. nota. Adde Dioscor. l. c. *καὶ δι τὸν χυλὸν ἐπιρῶνδέντα ὀρνίθους ἀπαρῶν τὰς αἰσούρας.* superstitiones circa aam P. Mar. 9, 43.

Rutabulum Ca. 10, 3, 11, 5. *ad ignem in foco tractandum una cum forcipe refert* Tyan. 7, 22. rutabulū ligneo agitare C. 12, 20, 4. permiscere C. 12, 23, 2.

Rutili, ἐρυθροί, C. 7, 2, 4. rutilis cristis C. 8, 2, 8.

Rutrum calci subigendae P. 1, 45. rutro concidare Ca. 128. rutra Ca. 10, 3, 11, 4. *sed utroque loco Edd. primae rastra praefertunt.* 37, 2.

S

Sabaeum miscet odorem C. 10, 262.

Sabanum mundum P. Iun. 7, 3. sabanis validioribus abstergitur iuvencus Vag. 5, 46, 11.

Sabatinus lacus C. 8, 16, 2. not.

Sabelli duri C. 10, 137.

Sabinus ager V. 1, 44, 4. *in eo via salaria* V. 3, 4, 6. Sabini vatares Quirites C. 1 pr. 19. *in Sabinus e Graecia venire* Pelasgi V. 3, 4, 6. Sabini coluias arebro emisere V. 3, 16, 29 *in Sabinos montes astitutum mittuntur oves* ex Apulia V. 3, 17, 9. Sabina regio C. 5, 8, 5. Sabinae matres familiae C. 12 pr. 10. Sabina

ficus V. 1, 67. Salix C. 4, 30, 4. Sabinum oleum P. Mar. 9, 8. — Sabina harba Ca. 70, 1. Gr. βράδυ. Africanus in Gestis p. 294. βράδυος τε τὴν ἀπὸ Σαβίνων πόσιν, *in Compositione quae brevior exstat in Hippiatricis* p. 268.

Sabulo albus, subalbus, rubicundus V. 1, 9, 5. macar P. 1, 5, 1. masculus, solutus P. Aug. 8, 2. niger et rutilus C. 3, 11, 9.

Sabulosa arva C. 2, 10, 23. loca C. 2, 16, 4.

Saccellationem ex furfuribus imponis Vag. 5, 23, 9. saccellationes Vag. 3, 11, 3.

Sacelli ex furfure plani Veg. 1, 52, 4. ex furfure calid. Vag. 3, 28, 3. cum furfure calantas Vag. 2, 24, 5. 5; 27, 4.

Saccus contextus tannū vimine rarins C. 9, 15, 12. sacci spartati C. 12, 17, 2. saccis cooperiunt, ut sudat Veg. 5, 57, 2.

Sacer mons in Hispania C. 6, 27, 7. sacer ignis s. pusula in ovibus C. 7, 5, 16. sacris diebus accubantes coenant operarii C. 11, 1, 19 — sacris iam rita solutis Tardipedi C. 10, 419. — sacra porci V. 2, 4, 20. 2, 4, 16.

Sacrificari active V. 2, 8, 4. 2, 11, 5.

Sacrificiis publicis aptati fenti C. 9, 14, 12. sacrificia in vindemia C. 12, 18, 4.

Saeculorum curas agere P. O. 12, 1. Saevissime candere C. 1, 4, 9.

Saevitia hiemis C. 8, 17, 11. saevitiam amoris labore temperata C. 6, 37, 1. igneam blandiri (eblandiri) C. 7, 5, 16.

Saga, sagae fallaces C. 1, 8, 6. C. 11, 4, 22.

Sagacissimus rerum naturae C. 1 pr. 22.

Sagapini une. 3 Veg. 4, 46, 5, 4, 48, 31, 6, 41, 44. sagapenum Scribo. de hac planta diversas sententias habet *Saracenus ad Dioscor.* 3, 95. Gesner.

Sagati cuculli C. 14, 4, 24. v. no.

Sagmina ex C. 7, 38, 4. laudatur in *R. Stephani thesuro*, ubi hodie omnes Editi sanguine habent.

Sagina anserum V. 3, 10, 4, C. 8, 44, 44. sagina hilaris admissarius C. 6, 27, 9. tempora pleni boves P. Mar. 41, 4. roris sui fluminis dulcior herba P. Mai. 7, 3. sagina viva plebeiae coenae pisces V. 3, 47, 7. ubi rectius *Vrsinus* pisces debebat. Ita *Iuvenalis* 4, 67. genialis agatur ille dies propterea stomachum laxare saginis: ubi malim sagina i. e. pisces seu rhombos. ad saginam pristinam revocare h. e. cibum ordinarium Veg. 3, 45, 3. ad saginam idioea C. 8, 9, 4. Est a σάγγω i. e. πληρώσι satio.

Saginarium, ubi saginantur anseres, V. 3, 10, 7.

Saginati boves ad sacrificia V. 2, 4, 20. saginata frondibus ac herbis terra C. 2, 4, 5.

Sagino pullos columbinos V. 3, 7, 9. saginantur aves offis C. 8, 7, 3. saginandus hordae etervo C. 6, 27, 8.

Sagitta in vite C. 3, 40, 22, 3, 47, 2. *Plin.* 47, 22 s. 35 n. 3. sagittae vocantur surculi, cum intorti panguntur: iidem cum incisi nec retorti, trigemmas, sagittam e foecundo malleolo ducimus C. 3, 40, 24. Cf. *Urgutio apud Cangium in Glossario* sub voc. Saguta. — sagitta ad venam pulsandam Veg. 4, 22, 4, 4, 25, 5, 4, 27, 2. ad peritoneum aperiendum Veg. 2, 45, 3. add. 3, 30, 2, 3, 34, 2. — nidus incipit oriri C. 14, 2, 24.

Sagitella pro scalpello in *Codice Sambuci* Veg. 4, 44, 43.

Sub saginis aut sallis Veg. 3, 59, 4. ad onera portanda pertinere Sagmas,

docet *Schefferus*. Gesner. *Apud Apianum Mithrid.* c. 82. τὸ σάγμα est sarcina, saccus in quo conditum aurum ferunt muli.

Sagulae Veg. 6, 2, 2. ubi nunc regula.

Sagum. saga at centones sub sellis val sagmis Veg. 2, 59, 2. sagis cucullis prohibetur pluvia C. 4, 8, 9. vide Cucullus. sagis conperies equum Veg. 2, 14, 4, 3, 15, 16. *Sagum vocabulum et vestimentum Celtarum, Galatarum et Celtiberorum. Diodorus* V. 30. ἐπιπορευόμενοι δὲ σάγους βαβδωτοὺς ἐν μὲν τοῖς χειμῶσι θαυῖς, κατὰ δὲ τὸ θέρος ψιλούς et cap. 33. de Celtiberis: φοροῦσι δὲ σάγους μέλανας καὶ παραπλήσιον ἔχοντας τὸ ἔθνος ταῖς αἰγίσαις θραῖν. *Appianus Iberie.* 42. Χρῶνται δὲ διπλοῖς ἱματίοις παχέσιν ἀντὶ χλαμύδων αὐτὰ περιπορώμενοι, καὶ τοῦτο σάγον ὀνομάζουσι. Cf. Cap. 54. *Strabo* 4. de Belgis: ἡ δὲ ἰδέα τραχὺς μὲν, ἀκρόμαλλας δὲ, ἀρ' ἥς τοὺς θαυῖς σάγους ἐξυφαίνοντι, οὓς λαῖνας καλοῦσιν οἱ Ρωμαῖοι: οἱ μὲντοι καὶ ἐν τοῖς προσβαρωτάτοις τὰς ὑποδιθίρους τρίφουσι ποίμνας ἱκανῶς ἀσπίδας ἰδέας. Ex lana Ligustica et Insubrica aspersa familiae vestimenta Romae facta fuisse idem *Strabo* libro V. docet.

Saguntinae ficus Ca. 8, 4.

Sal maritimus et fossicus V. 4, 7, 8. montanus, Hispanus, Ammoniacus, Cappadocus C. 6, 47, 7. Veg. 4, 22, 4. salis Cappadoces Veg. 4, 20, 4. sal candidus ut fiat Ca. 88. frictus C. 7, 5, 9. torridus C. 7, 5, 8. coctus et tritus quomodo fiat C. 42, 24, 2. salem, donec permaneat integer C. 42, 6, 2. — sal coctum C. 42, 53, 4. omoe sal C. 8, 6. *Polit. proemnis.* sal tritum Veg. 2, 24, 4. et ita saepe. — Sal misuit ova C. 8, 6, 2. salis sparsio salutaris ovillo pecori

P. N. 43, 3. salis unicuique in anno modium satia est Ca. 58. — sales de condimento V. 2, 44, 5. salibus durata aqua C. 7, 4, 8. sales nimios si accipiat caseus P. Mai. 9, 2. ita P. N. 17, 2. it. 18 it. 19. rel. sales communes Veg. 5, 74. add. 3, 70, 5. *Salis unus in deprendis coriis ad Cat.* 435, 3. nota, et in Coria.

Salaria via V. 4, 14, 3. 3, 4, 6. 3, 2, 14. *in porta Salaria, sita ad dextrum Pincianae, auctore Procopio B.* G. 4, 19.

Salax, salaces galli V. 3, 9, 5. salacissimi mares C. 7, 9, 2. 8, 2, 9. ne Salebris concutiantur apes h. e. portatae per salebras concutiantur C. 9, 8, 3.

Salentina oles Ca. 6, 4. V. 4, 24, 4. ubi Sallentina, uti Sallentini canes V. 2, 9, 15. agri V. 2, 3, 11.

Salagma C. 10, 117 et ibi Pompo. salgamis condendis vasa C. 12, 4, 4. ea nitire non debent C. 12, 9, 2.

Salgamaris liber Matii C. 12, 44, 4.

Salictarius (curator) Ca. 44, 4.

Salictum Ca. 4, 7. salicta ubi serendis Ca. 9. ut colenda C. 4, 30, 3. quando caedenda Ca. 33, 5. salictis glaucis infestae volucres (eruae) C. 10, 332.

Saligneus qualus C. 9, 15, 12. saligneo palo C. 11, 3, 33. clava C. 6, 2, 4. perticae C. 7, 4, 4.

Salignis cuneis circumfigi oportet columellam Ca. 2, 4. saligna materies quibus ribus utilis P. N. 45, 2. vimina P. 4, 38, 4. perticae 7, 4, 4.

Salinarum campi C. 2, 2, 15. maritimae areae C. 2, 2, 16. salinis Heracleia C. 40, 435.

Sallo. ubi aqua saliat *de compluvio* V. 4, 43, 3. *vide Addenda ad Col.* 1, 6, 1. saliens aqua C. 4, 2, 5. salientes rivi C. 4, 5, 4. — salire, inire, equus matrem non vult V. 2, 7, 8.

saliri, de ovibus V. 2, 2, 44. salire de verribus V. 2, 4, 8. de pavonibus V. 3, 6, 3. de anseribus V. 3, 10, 3. — salire a sale, scribitur Sallio V. 4, 2, 28. Ca. 23, 4.

Salitus thynnas C. 6, 32, 4. oliva P. O. 10, 4.

Saliva. salivis fluidum os C. 6, 9, 2. saliva ieiuna in medicina oculorum Veg. 3, 22, 40.

Salivatium. Ita scribendum, non salviatum, ut interdum legitur, mones consensus optimorum librorum, et Victor. ad Col. 6, 9, 4. itemque in brevibus adnotatiunculis Catoni et Varrovi 4544 ap. Gryphium salivactis. Add. Harduin ad Plin. 27, 11, s. 76. Potionis genus intelligit Ruellius, qui existit in Hippocr. quoties Graeci πόνος, πόμα, προπόσιμα, habent. Sed solidas etiam offas ita facit posuit, quae aqua diluā non ita facile possunt, ex locis, quae iam ponemus, intelligitur. Caeterum nomen videbatur nobis inde tractum, tum quod salivae nimiae subducendae destinatum esset, tum quod salivam ὀρεῖν deinde restitueret ac moveret. Sed ipsa loca iam videmus Salivatium farinae hordescere C. 6, 40, 1. salivati more praeherendum milium P. Apr. 7. Verum etiam salivati more demitti debent brassicae coliculi C. 6, 9, 4. boli etiam sunt et offae C. 6, 25. (it. Plin. 27, 11 s. 76) C. 6, 5, 2. coll. Veg. 4, 3, 10. Purgantia ad salivatium adhibentur C. 6, 5, 2. vid. mox Salivo. Gesneri. Conr. Gesneri et meam sententiam ponit in Annotationibus. Graecum σιζλας, σιζραφός et σιζλοῦτας, σιζίρατι apud Hesiychium convenire videntur.

Salivo. salivatur olere tenero vacca foeta C. 6, 24, 5. salivandus erit admissarius C. 6, 37, 9. salivandum eo medicamine pecus C. 6, 5, 2.

Salix Amerina C. 4, 30, 4. Geseca

Ca. 6, 4. V. 4, 24, 4. Gallica, Sabina C. 4, 30, 4. silvatica P. Aug. 8, 4. Salicis satio C. Arb. 29, 1. P. P. 23. pomum insitione admittit P. ina. 85. ad lignum ut praeparetur C. 11, 2, 92. viminalis usus, satio, genera C. 4, 30, 2. perticulis C. 4, 31, 2. Salices glubuntur, liber in aqua emollitus, alligat vineam, virgultis corbulae fiunt. Ca. 33, 5.

Salsamentaria vasa C. 2, 10, 16. graece *βίνοι, αμυράνα*. Vide in *Pelamis*.

Salsameotum in muria sua permanet C. 12, 53, 4.

Salsedine ut careat aqua marina P. O. 14, 2.

Salsura C. 8, 47, 13. corpus suis in salsura fuit V. 2, 4, 48. salsura carnis ut fiat C. 12, 53. oliva in salsura facta colymbas C. 12, 48, 5. — pro ipsa carne salsa C. 12, 53, 1.

Salsus caseus C. 12, 57, 1. aqua salsa vinis ut adhibenda C. 12, 21, 4. 12, 25.

Saltus in agris V. 4, 10, 3. saltibus silvestribus delectantur caprae V. 2, 3, 6.

Salubris brassica ad omnia res Ca. 456, 1. corpori visum C. 12, 27. pretium vid. C. 7, 3, 22. *V. L. g.* salubrior ager V. 1, 4, 3.

Salubritas unde V. 4, 4, 4. caeli C. 1, 3, 1. salubritatis cura potissima V. 1, 4, 3. salubritatem faciunt haec remedia C. 6, 4, 2.

Salvatum vid. Salivatium.

Salvo. salvantur animalia Veg. 5, 22, 3.

Salus. Salute bona! Ca. 4, 2, 141, 3. Salutaris habetur amurca, si C. 6, 4, 4. huic noxae adeps C. 6, 32, 1. Saluator mercenarius C. 1 pr. 9.

Sambucus in alia arbore nata, Veg. 5, 83. *Galloprovincialibus* Sambuier teste *Garidel*.

Samera, nymi fructus C. 5, 6, 2. 7, 6, 7, 9, 43, 2. ut aeratur C. 5, 6, 6.

in Samnium aestivatum oves abiguntur ex Appulia V. 2, 1, 46.

in Samothrace caprae ferae V. 2, 4, 5.

Sampsas ut fiat, lemma C. 12, 47, in sampsam redacta oliva C. 12, 49, 2. sampsae expressio C. 12, 50, 10.

Sampsuca Canopo nata C. 10, 174.

ita in Aegypto vocatur Amaranus *Salma*, de homon. *hyl. iatr.* c. 13. Gesn.

Samus. Sami Iucus Iunonis V. 3, 6, 2.

Sandala apud Plinium vide in *Hordeum*.

Sandarici pro Sandarachae Veg. 5, 66, 3.

Sanescunt vulnera C. 6, 7, 4.

Sanguinalis herba, *πολύγονον* C. 6, 12, 5. *Adscriptur* C. *Ritterhusius*: non credo. Potius *Coropio* in *Atvaticis* accedo, qui ad *Flammulam*, ranunculi speciem inclinat. Gesner.

Sanguinare Veg. 3, 22, 3.

Sanguinariæ herbae postea si ovis morbum contraxerit C. 7, 5, 49.

Sanguinei flores C. 10, 242. cristae C. 8, 2, 9.

Sanguis dimittitur e capite V. 2, 4, 23. ex auricula detrahitur C. 6, 44, 3. Veg. 4, 25, 1. sub cauda emittitur C. 6, 6, 4, 6, 9, 4. *add.* Veg. 4, 25, 4. trahitur de cervice Veg. 3, 43, 4. demitur Veg. 1, 25, 2. minuitur Veg. 4, 25, 5. subtrahitur, tollitur Veg. 1, 25, 6. emissus e corpore et corporis parti laboranti impositus commendatur Veg. 4, 13, 2. 4, 15, 2. 1, 16, 1 et 2. 4, 17, 43. in pr. 1, 22, 9. 5, 2, 2. 5, 47, 4. 5, 21, 3. 5, 79. 6, 22, 1. — in pedes demissus C. 6, 12, 1. not. 6, 30, 6. 6, 38, 3. Veg. 3, 4, 9. Cf.

Flemlna. eius profluvium per oares ut reprimatur C. 6, 33, 2. Veg. 2, 26. sanguine laborat animal Veg. 2, 27. sanguinem simingata animal Veg. 5, 9, 4. 5, 44, 4. si vomat Veg. 3, 42. — sanguis bubulus in maltha P. 4, 41, 3. suillus in medicina; sed nimis copiose datus letifer Veg. 5, 53, 3. sanguine hircino feramenta temperantur P. Iul. 5. not.

Sanguisuga incensa contra cimices P. 4, 35, 4. contra sanguisugam pellit cimicis nidor Veg. 4, 24, 2. coll. C. 6, 18, 2.

Sanies spurcam mittit cancer Ca. 457, 3. — sanies amurcae C. 4, 6, 24. de Sanitate quas videnda V. 2, 4, 24.

Santonica herba C. 6, 25. *genus absinthii amarissimi putat Ruell. in Ind. Hippiatr.* Sautooici Veg. 5, 54, 7. Santonici pulveris Veg. 6, 40, 2.

Sanus fiet ex eo morbo Ca. 457, 8. sana faciet ulcera omnia Ca. 457, 3. sanum faciet caecum brassica C. 457, 4.

Sapa C. 42, 49. mustum coctum; coctura differt a passo, *græce σίππων, et σίπων Diosc.* 5, 9. *Sapa Neapolitanis:* musto cotto, *Florentinus hodieque Sapa dicitur, Gallis Rubrum Ruc, teste Garidel p. 502. Col.* 42, 49. pr. not.

Sapientissimi quique multa scisse dicuntur, oon omnia C. 42, 57, 6.

Sapientiae fontibus orti philosophi C. 4, 4, 7.

Sapineae nuces C. 42, 5, 2. not. De sappino mox.

Sapor obtusus P. Mar. 10, 28. utilis P. Mar. 10, 25. argutus P. F. 25, 4 et Mart. 40, 26. pretiosus C. 3, 7, 2. aspires puri P. Febr. 9, 43. Sappinus V. 4, 6, 4. no. ad Ca. 34, 2.

Sarcinas colligere V. 4, 4, 4.

Sarcire centones, cuculliooes, fumes veteres Ca. 2, 3. corbular Ca. 23, 1. 34, 4. dolia sarseris Ca. 39, 4 et 2 pedamenta C. 4, 48, 2. — sarcina C. 9, 15, 3.

Sarcosis Veg. 5, 25, 4. *vitiose pro hydropse anasorea legitur. Vide not. et Addenda ad h. l.*

Sarculari frumenta et legumina an debeant P. Ian. 9, 4. sinapis debet assidue P. O. 44, 2.

Sarcula Ca. 40, 3. *Varro de L. L.* 4. p. 33. a serando vel sarriendo dicta censet. C. 40, 94. — Sarculi simplices et bicornes P. 4, 43, 3. sarculia adobruere C. 2, 44, 10. sarcula pro rastris C. 40, 94. not.

in Sardinia pellibus caprarum vestiuntur V. 2, 44, 44. in Sardiniae agro Neapolitano fundi Palladii Mar. 40, 46. N. 45, 3. — Sardinia piscis putris C. 8, 47, 42. Sardelam interpretatur Beroaldus. Vide not.

Sarioauo r apud Catonem scribitur C. 33, 4. 46, 2. in Codd. optimis, etiam in Columella. Sarueria Ca. 461. sarire iterum et tertio V. 4, 48, 8.

Ita

per Saritores occare V. 4, 29, 2. vid. Sarr.

Sarmenticio cinere C. 6, 26, 3.

Sarmenta (vitiū semina) ut tractanda C. 4, 24, 7. 5, 5, 46. defigere C. Arb. 2, 4. iniungere P. 4, 6, 9. pangenda, ut eligantur P. F. 9, 5 sqq. lata P. ibid. 42, 2. *Italis tralcio. A sarpendo derivant. Forte sermenta a serere. Certe in Crescentio sarpe princeps et antiqua mea Editio sermentum habet pro sarmento.*

Sarpa pro serra Cod. Polit. in P. 4, 43, 2.

Sarrano clarior ostro C. 40, 277. violae C. 9, 4, 4.

Sarricodus ligocis rastris locus C. 2, 44, 4.

- Sarritio an prosit, et quomodo C. 2, 12, 1. quando tempestiva C. 11, 2, 9.
- Sarritor C. 2, 13, 1.
- Sarritoria opera C. 2, 13, 2.
- Sarritura frumentorum C. 11, 2, 27.
- Sarsura V. 3, 9, 1.
- Sartio, Sartus *pro* sarritio, sarritus, *saepe* MSS. *e. g.* C. 2, 12, 9. 11, 2, 9.
- Sartura nova vineatico iugo C. 4, 26, 2.
- Sat erit pondo XL. dari C. 6, 3, 6.
- Sat erit picis sex scrupula C. 12, 23, 3.
- Sata quo die quaeque de terra prodeant V. 1, 45. ut tuenda sint V. 1, 47.
- Satagit equus salientibus venis Veg. 2, 5.
- Sataria quala Ca. 11, 5. *vid. Satorius.*
- Satiatum stercore solum C. 2, 10, 23. medicamine sarmentum P. F. 28, 2.
- ad Satiatatem permissa avibus ficus C. 8, 5, 23.
- Satio. satiabis anum oleo Veg. 2, 19, 1. 3, 48, 6.
- Sationis genera C. 2, 9, 7. praeccepta P. 1, 5, 6. 1, 6, 5 *et* 12. satio matura saepe decipit, sera nunquam quin mala sit C. 11, 2, 80. legitima Novembri mense P. N. 1, 1. sationis iustae qui terminus P. O. 1, 1. gradus secundus V. 1, 39, 1. satio tertia C. 11, 3, 18. satio vitis duum generum C. 3, 14, 2. a sementi quid differat? *vid. not. ad* C. 2, 4, 5.
- quae Satis accipiunda sient Ca. 2, 5. satisdari domino Ca. 146, 2. satisfacere pecuniam Ca. 149, 2. satisfactum, *litatum*, est Ca. 144, 4. satisfaciunt ervi XII. librae uni iugero C. 2, 11, 12.
- Satius dicam *h. e. potius* V. 1, 2, 27.
- Sator vitis C. 3, 15, 3. silvestria ad quae sator non accessit V. 1, 45, 3.
- Satoriae trimodiae C. 2, 9, 9. 12, 50, 8.
- Satulli fiunt agni lacte V. 2, 2, 15. *vid. not.*
- Satur autumnus C. 10, 43.
- Satureia quae rusticis? C. 9, 4, 2 *et* 6. thymi referens thymbraeque saporem C. 10, 233. eius satio C. 11, 3, 57. P. F. 24, 2.
- Saturitas C. 6, 5, 1. *Ex Edd. pr.*
- Saturnalibus portio liberalior datur Ca. 57, 2.
- Saturnio terra C. 1 pr. 20.
- Saturni regis stirps rustici V. 3, 4, 5. Saturnus C. 9, 2, 4.
- Saturo. saturare ieiunia terrae C. 10, 82. stercore novalia C. 2, 9, 15. prata laetamine P. F. 1. saturari multo stercore amat beta P. F. 24, 10. *vid. Pabulum.* — saturare aditus murium cinere P. 1, 35, 11.
- Satus. satui semen dare Ca. 5, 3.
- Satyros lascivos C. 10, 427.
- Sauciare levi vomere summam terrae partem C. 2, 2, 23.
- Savillum uti fiat Ca. 84.
- Savina herba, Sabina Veg. 1, 17, 12. 6, 13, 4.
- Sauracti Fiscello V. 2, 3, 3.
- Saxatiles columbae V. 3, 7, 1. pisces C. 8, 16, 8.
- Saxeta C. 5, 10, 7. Arb. 21, 7. *et Codd.*
- Saxifraga Veg. 1, 13, 5. 6, 11, 1. *et saepe.*
- Saxosa loca in capite *i. e.* ossuosa Veg. 3, 13, 4.
- Saxum. saxi pondusculum C. 12, 51, 1. saxo naturali C. 7, 6, 6.
- Scaber. scabrum sit pecus, *scabiosum* P. Mai. 8, 2. scabrae quadrup-

des ut eurentur Ca. 96, 2. add. C. 7, 3, 10. Scabra olea . . . φάραν ἰλαίης, ἐγριλάιης et δάφνης Hippocrates adhibet ad vulvae procidentiam et fluorem muliebrem. Theophr. H. P. 5. 22 συκὴ φωριῶν ἑλπίη δι' ἰαχνηνῶν συμβαίνει.

Scabies unde pecori C. 5, 7. eam facit macies C. 7, 5, 5. ut sanetur C. 6, 13, 1. 6, 31, 2. 6, 32, 2. 7, 5, 5. 7, 13, 2.

Scabilla et scamna Ca. 10, 4.

Scabratus C. 4, 24, 22.

Scabriciem tollere C. 7, 5, 8.

Q. Scaevula villa C. 1, 4, 6.

Scaevus. Col. 6. Praef. 5. ubi pro inasium Edd. primae saevum habent. not. p. 309.

Scoliatum foenum aut hordeum in S. M. Veg. 1, 17, 4.

Scalpelletur Veg. 1, 26, 2.

Scalpellum medicum Veg. 1, 11, 13. 3, 14, 1 et 2.

Scalpere morus C. 7, 5, 6. de ovibus scabiosis.

Scalpratum ferramentum C. 9, 15, 9. scalpri formam habens.

in Scalpturis necessaria populus P. N. 15, 2.

Scalptus. scalptis locis pratorum P. S. 9, 3. i. e. abrasis cum essent musco obducta.

Scamnum in agro quid C. 2, 2, 25. scamna facere C. 2, 4, 3. Arb. 12, 2. omittere in arando C. 3, 13, 10. lateutia C. 2, 4, 3. in vineis C. 3, 13, 2. De scamno castrensi vide Rutgersii V. L. p. 51.

Scamoneum Ca. 157, 12. Scamonia Veg. 3, 6, 9.

Scandula apud Plinium et Scandela vide in Hordeum.

Scandiana poma vid. Scantiana.

Scandulae C. 8, 3, 6 sunt asserculi firmatis gradibus asperati, firte a scandendo. — Scandulis tecta cors

P. 1, 22. MSS. scindulia. quid si recte a scindendo s. findendo.

Scantiana uvae Ca. 7, 2. poma an Scandiana Ca. 7, 3. ubi vid. not. V. 1, 59, 1. C. 5, 10, 19. a Scandio quodam Scandiana dicta vult Plin. 15, 14 s. 15. et ab his paullo post, ut est in editione Harduini. Scantiana distinguit Catoni memorata. Etiam C. 5, 10, 19. Scandiana editi omnes agnoscunt.

Scapuli MS. Scapulae Veg. 5, 70, 2.

Scapus lupini V. 1, 31, 5. asphodeli C. 9, 4, 4. — equi pro veretro Veg. 5, 14, 17.

Scarificatio ferro facta C. 6, 17, 1 et Veg. 4, 21, 1. ea denitur sanguis C. 6, 12, 1.

Scarificare massam sinapi compressam C. 12, 55, 1. truncum arboris P. Mar. 10, 28.

Scarifo et scarifatio reponi vult Salmasius, vid. not. ad 6, 12, 1. malit etiam Voss. de Piliis Serm. 4, 4. et est v. g. in MS. Lips. C. 12, 55, 1. vid. etiam V. L. Veg. 5, 5, 1. Gesner.

Scarus C. 8, 16, 1. not.

Scaturiginosa terra C. 5, 8, 6.

Scaturigo palustris C. 3, 13, 9.

Scaurus C. 8, 17, 12. in Edd. pr. pro searo.

Schoenus Ca. 105, 2. 113, 1. C. 12, 54, 2. sed Schoenum neutro genere C. 12, 20, 2. quem locum tamen iam olim suspectum habuit H. Stephanus in Thesouro G. L. III. p. 1201. Scieni legebatur in Veg. 4, 13, 3. Sciuoanthos pro Schoenuanthos erat Veg. 1, 59. Squinuanthos erat in Pall. O. 14, 3. Sinoantis in Veg. 3, 40, 1. σχοίνος est iuncus; sed latini schoenum vocarunt peculiariter, quem Græci ἀρωματικὴν et μυρεφικὴν Celsus III. 21. iuncum rotundum, ut

a calamo odorato seu cypero distingueret, quem iuncum quadratum appellavit, alii denique iuncum odoratum dixerunt. Est andropogon Schoenanthos Linnaeo. De patria vide in Calamus.

Scholasticus h. e. eruditus Veg. 4 pr. 2.

Sciatici Veg. 2, 10, 4. pro Ischiatici erat ita Sciatici 5, 21, 4. Hinc Gallorum Sciaticque.

Scientiam eligendi habere C. 3, 10, 7. in omni genere scientiae C. 4 pr. 31. scientia nulla consummatam perfectionem adepti C. 11, 1, 11.

Scilla C. 12, 33 et 44. ea accenditur equorum libido V. 2, 7, 8.

Scillites vinum s. scillite C. 12, 33. P. lul. 6.

Scilliticum acetum C. 12, 34.

Scindo. ne scindant se lutamenta Ca. 128. scindunt radices herbarum armenta ungulis C. 2, 18, 1.

Scindulae vid. Scand. ad Col. 8, 3, 6, not.

Scio. Scito Ca. 157, 12. scire omnia nemo potest V. 2, 1, 2. scisse multa, non omnia dicuntur etiam sapientissimi C. 12, 57, 6.

Scipiones vitis C. Arb. 8, 5. vid. no. et Scopiones.

Scipio Metellus V. 3, 2, 16. 3, 10, 4.

Scirpea vid. Sirpea; Scirpiculae, Sirpie. De sirpis plastro imponendis ad onera portanda laudavit Gesner Schefferum de re vehic. 1, 7. p. 64. et Gronov. ad Plauti Paenul. 1, 3; 98. Ovidii Fastor. 6, 780. plastroque morantes (tibicines) sustulit; in plastro sirpea lata fuit: quae caperet tot tibicines, ubi Heinsius apte comparavit loco Iustinii 43. c. 4.

Scirpula vitis C. 3, 2, 27. not.

Sciassilibus mundis colligare fractu-

ram Veg. 3, 47, 3. h. e. pennis laevis.

Scissuris aperiri P. Mai. 12.

Scobis eburnea C. 7, 10, 4. populnea vel abiegna C. 12, 43, 4. vel ilignes C. 12, 44, 6. sed scobe omni educto P. F. 17, 6. scobis eximitur C. 4, 29, 15. scobem terebra facit ibid. et C. Arb. 8, 3. non scobem sed ramenta terebra Gallica C. Arb. 8, 4.

Scomber piscis C. 8, 17, 12. Vide in Pelamis.

Scopae virgae Cat. 152. asparagi P. 4, 9, 12. 3, 24, 8.

Scopiones uvarum C. 12, 39, 3 et 12, 43, 10. not. asparagi sativi C. 11, 3, 46. de Scopio acina decerpere Cat. 112, 3. erat antea, ubi ex Cod. Polit. correxi. Alibi vitiose legitur Scordio et Scipio.

Scopulae dolis (purgandis) Cat. 26. Nimirum scopae minuta ramenta cuiuslibet fructus aut arboris Plin. Valer. 2, 10. Superspergas scopas cypressi in testa ovi calefactas. It. 4, 64. Marrubii scopas cum pane decoques, easque bibea. Hae Barth. 6, 17. scopula picatur dolium C. 12, 18, 5. scopulis aridae myrti C. 12, 38, 4.

Scopus. Scopi uvarum V. 1, 54, 2. 2, 4, 16. in scopis incendamus, radices asparagi P. F. 24, 8. add. P. Mart. 9, 12. vid. Scopulae.

Scoria ferri P. 1, 41, 3.

Scorpio (piscis puto) alvo deficientiae Cat. 158.

Scriba librarius V. 3, 2, 14. Sic Horat. A. P. 354. scriptor librarius.

Scribit in meote familiae Cat. 5, 5. ubi aliae Edd. scribit. Xenoph. Cyrop. 3, 3, 52. εἰ μὴ λουσι τοιαῦτα διάνια ἡγγραφήσιν ἀνθρώποις καὶ ἡμεῖς νοῖ ἴσμεν: ubi plura huius usus exempla ponit Zeune.

Scriblita uti fiat Cat. 78.

Scripta uti nascentur amygdala P. Ian. 15, 43. scriptae Persici P. Nov. 7, 3.

Scripulum (ex scriptulo vid. not. ad C. 5, 1, 8. et add. Goeraeus *defin. medic.* in Γράμμα quod idem significat) quarta et vicesima pars unciae C. 5, 1, 8 sqq. ubi ad iugerum transfertur, ut et V. 1, 10, 2. sex scripula pēcis C. 12, 23, 3. scripula gypsi octo C. 12, 28, 1.

Scrobiculo facto C. 4, 15, 3. scrobiculos non maximos C. 5, 6, 8. scrobiculus pedilibus C. Arb. 30, 1.

Scrobs totus C. 5, 5, 4. tripedaneus C. 5, 5, 2. alveo similis C. 4, 4, 4. clibano C. 5, 10, 4. Arb. 19, 2. — scrobis latus pedum duorum C. 5, 6, 18. scrobis etiam anēpe casu recto MS. Lips. Columellae, c. g. 5, 5, 4. — scrobem in imum C. 5, 10, 8. scrobe brevissimo P. D. 4, 1. eodem constituere C. 5, 10, 7. scrobes profundī C. 4, 1, 1. bipedanei C. 4, 4, 5. ternarii, quaternarii C. 11, 2, 28. Arb. 4, 3. scrobibus vineta ut ponantur C. 3, 13, 2. — scrobe effossa P. 1, 5, 3. bipedanea C. 4, 1, 5. not. P. Ian. 15, 4. scrobī factae C. 12, 44, 4.

Scrofa Tremellius V. 2, 4, 2. vid. Ind. Auctor. — Serofae quae probentur V. 2, 4, 4. C. 7, 9, 7. P. F. 26, 1. cur foetus suos interdum mandant C. 7, 11, 3.

Scrofulae Veg. 3, 23, 1.

Scrupulosissime C. 1 pr. 3.

Scrupulositas C. 11 et 12. pluvii Minervae opponitur.

sine Scrupulo, dubio, C. 5, 11, 4.

Scrupulum ponderis nomen v. Scrip.

Sculponeae Cat. 135, 1. alternis annis datae Ca. 59 a sculpendo nomen deducit calceamenti lignei Turn. 6, 23. κρουνηλα, calceos ligneos etiam interpretatur Gatakerus adv. 2, 19. p.

374. Gesner. Graece κρούνηλα, κρού-
παλα, κρούνηλα, apud Hesychium.

Scutra, scutella Cat. 157, 11.

Scutrisum Cat. 10, 2, 11, 3.

Scutulae in pavimentis P. 1, 9, 5. In Sagis Gallicis scutulas Plinius 8, 48. vocat quae Diodorus 5, 30. σάγους
ραβδωτοῦς — πλινθίους πολυανθήσι
καὶ πυκνῶς διατεταμένους. Cf. Sculli-
geri Consect. ad Varr. p. 67. Wes-
seling ad Diodori locum p. 333. Scu-
tula de emplastro surculi Plinius 17,
a. 26.

Scutulatus color equi P. Mart. 13,
4. σκοτούλατος ἵππις est ap. Ar-
rianum in Periplus maris Erythraei.

Σκύλαξ nomen canis C. 7, 12, 13.

Scyrus C. 9, 14, 19.

Scythica stagna C. 8, 8, 10.

Sebetide rōscida lymphia Partenope
C. 10, 134.

Sebo. Sebae candelas C. 2, 22, 3.

Sebum vid. Sebum.

Secaturus es C. 5, 9, 2.

Secluserium V. 3, 5, 5.

Seclusus. seclusa stabula V. 2, 2,
15. in secluso, clam V. 3, 5, 6.

Secretus ab aliis V. 2, 2, 8. secre-
tos a feminis natus habere V. 2, 1,
18. secreta corbula, separata, pecu-
liaris V. 1, 51, 2. — Secretius, dī-
stinctius C. 11, 2, 25.

Sectam quam sequatur C. 2, 2,
21.

Sectarli porci Cat. 150, 2. not.

Sectilis porrus et sectivus P. F. 24,
11.

Sectio V. 2, 10, 4.

Sectivum porrum C. 12, 8, 2.

Sector. qui vellet se a cane sectari
pass. V. 2, 9, 6.

Seculorum curas agere P. O. 12,
1.

Secundarium mel C. 12, 11, 4.
oleum C. 12, 52, 1. secundarium
pastum C. 12, 39, 2.

Secundum flumen aedificare V. 1, 12, 1. vias et amnes V. 1, 14, 3. auriculas foratis cornibus C. 7, 3, 6. terram praecidere arbores V. 1, 27, 3. — Secundum panicum h. e. post Cat. 54, 4. vindemiam Cat. 144, 1.

Secundus secundum florem agere C. 2, 16, 6. in secunda libra i. e. secundi ordinis C. 12, 50, 11. — secundae non respondent fortæ h. e. non sequuntur C. 7, 7, 4. Ex graeco ὑστέρῃ factae proprie chorion cum luchiis purgationibus significant.

Secures Cat. 10, 3. cruentae minuciter levantur contra grandinosam nubem P. 4, 35, 1. simplices vel doblatae P. 1, 43, 3. securis falcis C. 4, 25, 2 et 3.

Secus, utrinque secus Cat. 21, 2 et 3. utrumque secus ibid. s. 4.

Sed pro immo C. 12, 41, 3. sed et, sed nec sine non tantum C. 1, 6, 13. 1, 7, 2 et 6.

Sedentario eius opere est C. 12, 3, 8.

Sedeo. Sedet omni parte surculus, convenit, ut vestis C. 4, 29, 16. in oppido sedere, ad desidiam V. 2 pr. 1. sedendi vincit Romanus V. 1, 2, 2. sedentur equi, equitantur Veg. 2, 28, 12.

Sedes custodiae C. 11, 1, 22. sedem quaerunt gallinae pariturae C. 8, 14, 5.

Sedilia avium V. 3, 5, 13.

Sedule circumire aviaria C. 9, 9, 1.

Sedulitatem summam desiderat equinus pecus C. 6, 27, 1. sedulitas matronalis industrinae C. 12. Praef. 8. sed ibi tres Codd. recte sedulitas omittunt.

Sedulus olitor C. 10, 148. sedula eura C. 8, 1, 3.

Sedula. Sedi succo medicata semina

C. 2, 9, 10. 10, 356. 11, 3, 61 et 64. P. S. 3, 2.

Seges ager serendus. Cat. 36 et 37. aliquoties. vid. quae disputantur ad V. 1, 29, 1. etiam de agro demisso V. 1, 50. segetes seminari debent C. 2, 14, 2. in segete relinquunt stramen succisum V. 1, 50, 1. stramenta stantis V. 1, 50, 2. — fruges stantes. demissis segetibus C. 2, 9, 10. antequam seges in articulum eat C. 2, 12, 9. de fabis. uligo segetem emicat C. 2, 9, 9. adultae segetes C. 2, 9, 10. quae seges grandissima sique oplina fuerit V. 1, 52, 1. segetes novae ne a diris animalibus carpan- tur C. 10, 351. fatiscit segetibus solum C. 2, 14, 3. alid. C. 2, 16, 2. segetes lactis excitaret C. 2, 16, 4. ager adfert C. 2, 18, 3. segetes herbidae, graminibus mixtae C. 1, 6, 22. segelum arborumque foetus C. 2, 2, 23. — Scamn. Segetibus, quae in eo loco seminari debent C. 2, 14, 2. fabacea seges aliquanto serius prodit V. 1, 45, 1. Sed possit utrumque locum etiam ne germinibus ipsis accipere. Gesner.

Segnities figuram benignitatis imitatur P. ins. pr. 2. segnitiae immo- dicit C. 9, 5, 2. — segnities ventorum C. 2, 24, 5.

Σηροί speluncae enudevdis sub terra grana V. 1, 57, 2. 1, 63, 1. C. 1, 6, 15. not. Putea inveni in locum Philonis Mathematici. Fter. p. 86. dignum, qui apponatur integer: τὰς δὲ κρεῖττάς δει καὶ τοὺς πυροῦς ὡς βέλτεστα καθίσταντας καὶ σιροῦς ὡς βαρυτάτους ὑπαίθρους ὀρύξαντας, καὶ τούτων τότε ὑψος ὅσον ἐν τῇ τρυφῇ δακτύλους τὸ βῆθος καὶ κύλιον περιελίσσαντας πηλῷ διειργαμένῃ καὶ ἄχυρωμένην ἀμύργῃ. ἔσται δὲ τὰ μὲν ὅσα μέχρι χυνοῦς, τὰ δὲ ἐν ἄμρῃ εἰς τὸν πηλὸν ἐμβεβλημένα. ἐν τούτοις καλῶς ἔχει θεσχυρίσεν, ὥσπερ μέλιστα

Ξεραυθῶσιν ἐμβληθέντος δὲ τοῦ σίτου οἱ ὄζουσι περᾶμον ὡς θριμνιάτου εἰς τὸ μέσον ἄγχι τοῦ τραχήλου κατορύξαι, καὶ περιβαλόντα ἄνωθεν κυννοῖδεῖ σχήματι πλίνθοις καταλειψάι πηλῶν οὕτω γὰρ ἄσχητος γίνεσθαι. Pergit p. 88. γίνεσθαι δὲ καὶ ἄλλως ἄσχητος, ἐὰν ἐκ τῆς κλάμης ὠλένας ποιήσας κύκλῳ περὶ τοὺς σιρούς περιτείησιν αὐτούς, εἴτε ἀργιολόοι πηλῶ διαπλάττων ἐμβλήῃς τὸν σίτον, ἢ πατα ἐλάφῳ ξερὰ κατατέρκωνσι μικρὰ ἐμβλήῃς. μέλιστα δὲ ἀσχητον διαφυλάττει τὸν πυρόν καὶ κριθὴν καὶ ὄσπρια, ἐὰν συγχρόως τὸν τῆς τέλειως καρπὸν διὰ πετρῶν εἰς τοὺς σιρούς ἀποτεῖῃ (ἀποτεῖῃ lege) τοὺς εἰρημόνους καρπούς, ἢ πῆν κόνυσαν. ἢ τὴν ἀρίσταν, ὡς ἔχει, διακρίνων ἐν τοῖς σιροῖς διασχυρίζεις τὰ ὄσπρια καθόρου (trivulo versio) ἔχων ἐρόντους ποίσεις τοὺς σιτοβολῶνας, διαφυλάττουσιν ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς καρπούς. *Postrema confers omni Geopn. II. 27. et Palladio 4, 49.*

Seianae aedes V. 3, 2, 7. pastinae V. 3, 2, 12.

M. Seius V. 3, 2, 7 sq. 3, 6, 3. 3, 40, 1. M. Seium L. filium aedilem curulem A. V. 680. habet Plinius 45. s. 4. Cicero Offic. 2, 47.

Seligere C. 4 pr. 3.

Σίανουσις brassica vid. V. L. Cat. 457, 4.

Sella pertusa Cat. 457, 44. sellae familiaricae V. 4, 43, 4. etiam sellam simpliciter ita dici, observat Rhodius Lex. Scribo. it. calhedrae Apul. de Fir. herb. c. 89. — Sella et cella confunduntur. vid. ad Cat. 43, 3. 44, 1. — equi ad sellam ad Veg. 6, 6, 2. not. Sella firmabatur cingula Ovidius Remed. 236. ut nova velocem cingula laedit equum.

Sellaria iumenta Veg. 2, 28, 34. quae sedentur Veg. 6, 7, 5.

Semen duum generum V. 4, 39.

quae duplici semine, et quae simplic C. 2, 42, 10. P. Mai. 4, 4. vetus semen commutat naturam V. 4, 40, 2. qualia semina sementi legenda V. 4, 52. C. 2, 9, 44. degenerant etiam lectissima C. 3, 40, 47. qua mensura quoque loci quaeque spargenda C. 2, 9, 4. P. Mart. 3. it. 4 et 6. Sept. 3, 2. remediis quibus iuventur C. 2, 9, 9. P. S. 3, 2. ne a diris animalibus carpantur C. 40, 354. proventus cuiusque praenosci ut possit P. Jun. 9. semine sala ruta C. 44, 3, 38. obruitur beta C. 44, 3, 42. semina de tabulato C. 2, 48, 2. foeni C. 2, 48, 4. — semina (arborum) cum radicibus C. 5, 40, 8. pomarum qualia legenda C. Arb. 20, 4. vitario C. Arb. 2. viuitori C. 3, 40. vernacula peregrinis aptiora C. 3, 4, 4. e foecunda matre petenda C. 3, 6, 4. seminum aeternitati ut consularur C. 4, 47, 3. — Semina quadrigarum C. 3, 9, 5. bovi seminis pecus V. 2, 2, 4. semen pulli an habeant ova V. 3, 9, 12. seminis boni columbae V. 3, 7, 10. semine migliore quae caprae V. 2, 3, 4. seminibus marinis repleti lacus C. 8, 46, 2. — Ovium semen tardius, caprae mobilius h. e. agnae, capellae V. 2, 3, 3. semen conceptum reddunt asiuae hoc est parium V. 2, 6, 4. Semen est etiam pro semine adoreo seu farre; ut nostrum Korn. pro ficalis gravis aliti pro hordei gravis dicitur C. 2, 42, 4. not.

Sementis praeparatur C. 44, 2, 54. quomodo facienda Cat. 27 et 30 it. 34. per sementim Cat. 47, 2. strenue facienda est C. 44, 2, 80. sementi media et ultima C. 2, 40, 8. sementi facta C. 44, 2, 81. ante aliam sementim C. 44, 2, 81. sementem autumnio facere C. 2, 46, 4. confecisse C. 44, 2, 90.

Sementivis feriis V. 4, 2, 4. ab

his feriis diota forte sementiva an sementina pira Cat. 7, 3. V. 1, 59, 3. *quod eo tempore matura essent.* SCHIOETTC. *ex Dalecampio ad Plin.* 15, 15. *De feriis sementinis vel sementivis locum Varronis de L. L. V. p. 49. annotarunt viri docti:* Sementinae feriae dies is qui a pontificibus dictus, appellatus à semente, quod sationis causa susceptae. *Addo locum Ioannis Laurentii Philadelphensis, ex libro de Mensibus p. 32.* Αἱ τοῦ σπόρου ἑορταὶ αἱ λεγόμεναι παρὰ Ρωμαίοις σημαντίναι (alter Codex σημαντίβαι) τουτέστι σπόριμοι, οὐκ ἔλαχον ὀρίσμεν-ην ἡμέραν, ὅτι οὐκ ευπραγὴς πᾶς καιρὸς εἰς ἀρχὴν σπόρου ἢ ὄψι-μος διὰ τὰς βροχούτητας γίνεται. ἤγοντο δὲ ἐπὶ δύο ἡμέρας οὐκ ἐξεῖς ἀλλὰ μέσων γενομένων ἐπτά καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἱεροποιοῦν Δήμητρι οἶον τῇ γῇ τῇ ὑπόδεχομένη τοὺς καρπούς· εἰτα μετὰ ἐπτά ἡμέρας Κόρη τῇ τῶν καρπῶν ἐφόρῳ, ἐπεὶ πάντες ἔβδω-ματιὸν προκύπτει. *Frumenta sata ante diuinam septimo die provenire docet Varro 1, 34. ubi vide notam.*

Semestrium hoc, dimidia mensis pars pro semimenstruum, ut semnodius pro semimodius. Scilicet

Semi dimidium significat in compositis, ut semiacetbae uvae P. Aug. 13. *semicirculus ager* C. 5, 2, 8. *semicoctam hordeum* C. 8, 5, 2. P. 4, 27, 1. *semicrudum lupinum* C. 6, 25. *semiformis lunae species* C. 4, 25, 1. *semiformes pulli* C. 8, 5, 12. *semifunium* Cat. 135, 5. *semi-Graeci pastores* V. 2, 1, 2. *semihominis mandragorae* C. 10, 19. *semiingerum* C. 4, 18, 1. 5, 1, 6. *semimadidus* C. 2, 4, 5. *seminare capi* C. 3, 9, 3. 8, 2, 3. *seminaturus* P. Mart. 10, 22. *Iun. 12. semimenstruum vid. semestrium. semimodius vid. semo-*

dus. semipedali spatio C. 11, 3, 21. 12, 50, 4. *semipedanea terra* C. 4, 1, 4. *semipiscina* V. 1, 13, 3. *sempiternus* C. 5, 5, 4. 9, 15, 4. P. F. 32. *Semis, semissis vid. separatim.* *semiucci thalli* P. F. 24, 4. *semisilicicus* P. N. 22, 3. *vid. not.* *semitrita frumenta* C. 1, 6, 24. P. 4, 36, 2. *semivietae uvae* C. 12, 16, 3. *semivocale instrumentum* V. 1, 17, 1. 1, 19, 1. *semuncia mellis* C. 12, 57, 5. *iugeri* C. 5, 1, 40. 5, 2, 4. *semunciae bene plenae mensura* C. 12, 21, 2. *aquipollet ligulae, quae est pars XXIV heminae, atque auleo cius semuncia. Est etiam semuncia in instrumento rustico* Cat. 10, 3. 11, 4. *vid. Semis.*

Seminalis vicia C. 11, 2, 76.

Seminarium pilum Ca. 10, 5. — *Seminaria omne genus* V. 1, 29, 1. *seminarium ut faciendum* Ca. 46. C. Arb. 1, 3. 2, 1. P. F. 10, 1 et 18, 6. *seminariorum fossio* P. Mai. 1, 2. F. 20, 2. *seminaria e baccis* P. Mar. 8, 2.

ad Seminationem onagrus idoneus V. 2, 6, 3.

Seminum pecoris V. 2, 1, 14, 2, 3. 3, 2, 6, 1. 3, 9, 6.

Semino. seminare agrum non in lira, sed sub sulco C. 2, 4, 11. *quo tempore quaeque conveniat* C. 2, 8. — *seminando mularum generi* C. 6, 37, 5 *coll. s. 4.* *seminasse marem censetur* C. 6, 24, 3. *seminanda armenta* C. 6, 24, 1.

Semipiscina V. 1, 13, 3. *vide in Addeudis ad Col. 1, 6, 1.*

Semis quod alias adiectivum esse ex ἥμισυς Gronovio credimus, interdum (nec ipso dissimulante tamen p. 382.) videtur contractum ex semias, et substantivi rationem habere, ut pars dimidia — hoc est semis, in quo sunt rel. C. 5, 1, 11. ut Volusius in dextante

sunt — semis et triens et saepe *ad eum modum; nec aliter aut ipse, aut Balbus mensor. Obliquos casus damus in semissis statim. nunc persequamur adiectivum* — pede uno semis, *intell.* et P. Ian. 35, 6. pedum duorum semis P. Ian. 40, 2 et 4. F. 40, 4. duobus semis pedibus P. Ian. 43, 7. 40, 3. duo semis pedes P. F. 9, 40. Gesner.

Semissis non puto extare nominativum indubium huius formae: sed est ipsum semis pro semias, cuius obliqui semissis pro semiasis, *vel.* semissem supra duos pedes C. 4, 3, 3. dipendio semisse C. 41, 2, 28. unius et semissis modis P. 4, 29; 4. semisses usurarum C. 3, 3, 9. semissium usura C. 3, 3, 9 et 40 — ut sestertii nomen ad rusticum instrumentum translata, ita ad veterinarium semissis; uritur ad niensuram semissis Veg. 5, 40, 3. semisse iuratis canterio Veg. 3, 44, 4. Illic

Semissantur pedes equorum Veg. 4, 26, 4. not. 2, 40, 9. h. e. immutatur, sanguine prius emisso. Gesner.

per Semitas aqua miostratur C. 2, 44, 3.

Semnologias exempla: id quod decedit C. 6, 5, 4. id quod egerit *aut ibid.* cibi digesti C. 8, 3, 20. 8, 7, 2. quod cum inquinat locum V. 3, 7, 5. succus villarum P. F. 23, 4. naturalia praecedunt C. 8, 5, 19. ut alvus exitum non halseat 8, 5, 20. loca naturalia (*podex*) C. 8, 7, 2.

Semodialis placenta Ca. 76, 5.

Semodius fabae. qu. semimodius C. 6, 3, 5.

Sempervivae succus P. 4, 35, 3.

Senescere ultra quadrimatum C. 9, 4, 7. senescentis succi vim iterare P. F. 28, 2. — senescunt agni desiderio matrum V. 2, 2, 47. perpetuo custo-

diae servitio contristatae senescant C. 8, 8, 4.

Senex, senem servum vendat paterfamilias Ca. 2, 7. seniorum imperia, iuvenum officia P. 4, 6, 3.

Seni. sena et terna nva C. 8, 44, 43.

Seniosus in Catone c. 457. s. 8. *dant Codd. optimi pro vigili, quia senum est vigilia, et defendit Pontedera in Postumio.*

Sensus vigentis adolescentulus C. 44, 4, 6. — cum magni sensu atque cantela Veg. 5, 44, 5.

Sentis C. 6, 3, et 44, 3, 4.

Scorsum in nova labra transferre C. 42, 52, 2.

Separatim scripta V. 3, 2, 43.

Separatus, separata generibus vineta, divisa C. 3, 21, 5.

Sepelire mortuum publicis feriis non licitum C. 2, 22, 4.

Separari *MS. Lips.* C. 2, 45, 7 et alias.

Sepes horrida rusco C. 40, 374. sepe virgeam interponere C. 44, 3, 7. sepe quot generum V. 4, 44, 4. hortorum quando et quomodo fiant P. F. 24, 4. viva structili melior, quomodo fiat C. 44, 3, 3. P. 4, 34, 6.

Sepiae testa trita C. 6, 47, 7. ossa Veg. 6, 27, 6 et 7 et saepe.

Sepimentum naturale V. 4, 44, 4. fabrilis et militare V. 4, 44, 2.

Sepire segetem C. 2, 22, 4. *sed vide notam.*

Sepasiarii Veg. 4, 3, 6.

de Septem unus C. 4, 4, 9.

Septembris descriptio et opera C. 44, 2, 64.

a Septentrionum regione Veg. 4, 57, 4.

Septentrionales venti C. 44, 2, 21. septentrionalis terrae pars salubrior quam meridiana V. 3, 2, 4.

Septena iugera Liciniana C. 4, 3,

40. septenum amphorarum C. 12, 28, 1.
- Septimontialis satio C. 2, 10, 8.
- Septimontium P. D. 4. vi. no.
- Septingenarii greges V. 2, 10, 11.
- Septuagies septuageni C. 5, 2, 7.
- Septum venationis, *vivarium* V. 3, 12, 2. Septa fundi tutandi causa quatuor generum V. 1, 14, 1. villae V. 1, 14, 2. e maceris V. 3, 12, 3. septa repetit pecus C. 6, 23, 3. — de piscina C. 8, 17, 8. *ita* Conseptia.
- Septuncialis *vid.* Septimont.
- Septunx iugeri C. 5, 1, 11.
- Septum ursinum P. 1, 35, 4. *vid.*
- Serum. *passim ita erat in Vegetio.*
- Sequestratum animal, *separatum* Veg. 2, 1, 5.
- Sequor. sequitur gregem clades C. 7, 4, 2. sequuntur instrumenta *h. e. una adferuntur* V. 2, 10, 4. sequens usus, *posterior* P. Mai. 7, 4. sequente anno C. 5, 6, 28. sequens numerus C. 8, 1, 1. cura C. 2, 12, 1. *i. e. proxima.* sequenti biduo C. 11, 2, 76.
- sequendum in seminio legendo Tanagricos, *h. e. quaerendum* V. 3, 9, 6. sequendum nobis triplici regula V. 1, 19, 2. *Ita fere* P. Mart. 12, 2. *add. Wasse ad Sall. Catil. cap. 61. SCHOETIG.*
- Serae transversae, *vectes transmissi per vacerras* C. 9, 1, 4. *Ita etiam Gl. vet. sera, πορῶς.* Ovid. *A. A.* 2, 244. Opposita ianua fulta sera. *Ita enim mellus, quam apposita, quod ex uno MS. reponit Heinsius. Gesner. eosdem alibi Columella amites aut ramices vocat.*
- Serarii porci Ca. 150, 2. not.
- in Sereno noctu Ca. 156, 3. sereno *int. die* P. 1, 30, 3.
- Sergiana olea *vel* Sergia Ca. 6, 1. C. 5, 8, 4.
- Sergius Orata V. 3, 3, 10. C. 8, 16, 5.
- Seriae Ca. 12. oleariae V. 3, 2, 8. ut praeparandae C. 12, 50, 14. vin-
demiis ut parentur C. 12, 18, 4. am-
phorarum septenum C. 12, 28, 1.
- Seriola P. Mart. 10, 9.
- Seris, *σῆρις*, intubi species V. 3, 10, 4. C. 8, 14, 2.
- Sero. serere oculos Ca. 15, 3, 46, 2. quando incipiendum V. 1, 34, 1. ne dubites C. 11, 1, 29. quo quidque loco expediat V. 1, 23. seri diligentius quae voles Ca. 133, 3. quantus cuiusque seminis modus sufficiat agro V. 1, 14, 1. ante brumam quae possint P. D. 1. serendum viciam *rel. V.* 1, 32, 2. seri plantis C. 11, 3, 39.
- Sero facere Ca. 5, 7.
- Serotina ficus P. Mar. 10, 31. pulli C. 8, 5, 24.
- Serpens ne nascatur in sterquilinio V. 1, 39, 3. serpentes ut abigantur C. 7, 4, 6. C. 8, 5, 18. P. 1, 35, 11. P. N. 13, 6. serpentis ictui remedium Ca. 102. C. 6, 17, 1. pellis medic. C. 6, 4, 3.
- Serpo. serpentia gramina C. 10, 119.
- Serpillum *vel* Serpyllum Ca. 73, unde dictum V. 1, 35, 2. eius satio et cultura C. 11, 3, 39. P. Mart. 9, 17. in serpyllum mutatur ocimum P. Apr. 3, 5.
- Serram ducere V. 3, 6, 1. vi. no. *sed aliter Hemsterhus. ad Polluc. p. 956. et in Aldendis.*
- Serrula desecare C. Arb. 6, 4. serrulae manubriatae P. 1, 43, 2. post Serraturam P. F. 17, 2.
- Serta Ca. 113. Campanica Ca. 107, 1. C. 12, 20, 5. *est herba quae alio nomine Melilotum.* Gesner. — grossi lino velu sorta pertusi P. Mar. 10, 28. not. P. Iul. 6, 2.
- Servio. brassica quae cauli serviet P. Apr. 3, 1. servit truncus viti C. 4, 29, 14. Servire alicui operi con-

auerunt vaccae P. Jul. 4, 4. servire insito C. 5, 44, 41. si ipsis arboribus serueris C. 5, 9, 14. *not. in Add. post Polladium.*

Servitium perpetuae custodiae C. 8, 8, 4. servitio liberatae C. 8, 41, 2. — servitia, *servi* C. 44, 4, 3.

in Servitute non foctant silvestres gallinae C. 8, 42, 8, 45, 7.

Serum. Sero lactis aluntur eanes C. 7, 42, 40. Dioscor. 2, 79. καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ (παλαιότερον τυροῦ) ὀρόος κυνῶν τροσιμώτατος. Cf. etiam Serarius.

Servo. servare ferias Ca. 5, 4. in vetustatem Ca. 114, 2. servat, ne C. 8, 5, 43. servandum est, observandum P. N. 7, 42.

Serum. serum facere sicut C. 5, 40, 40. sera foctu ovis C. 7, 3, 44. *vide in Pontum Pontederæ.*

Servus. qui servi cuique officio præficiendi, et ut tractandi C. 4, 8. soluti, vincti C. 4, 6, 3. servorum cellae *ibid.* servae ut tractandae C. 4, 8, 49. in servis comparandis et legendis quae observanda? V. 4, 47. *not. ubi adde locum Platouis Leg. 6. pag. 302. μήτε πατριώτας ἀλλέλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾶν δουλεύειν ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μέλλουσι.*

Sesami satio C. 2, 40, 48. P. S. 7. P. O. 4, 3. sesama seruntur C. 2, 40, 48. 41, 2, 54 et 56. torrefacta C. 42, 45, 3. 42, 57, 2. *Sisamum quidam libri, ut apud Hesych. σισαμῖς. Sic σῆσμον ut totius. SYL. Scripturam Sisamum habet etiam Lydus παρὶ μνησῶν, nuper editus in Ianuario: Σάμος δὲ τις πρῶτος μέλιτι φορέτας ἄρτον κατεσκεύαζεν, ὃν ὦν καὶ τὴν λεγομένην σίσμον ἐξέτρεν ἐν τῇ Σάμῳ, ὅθεν καὶ συγγενὴς προσήγορά τοῦτου τοῦ καρποῦ τὸ χωρίον.*

Sesuncia laseris C. 42, 57, 4. ingeti 8, 2, 7.

Sesquicellaria dolia C. 42, 48, 7.

Sesquimenses V. 4, 27, 4. sesquimenses natu pulli V. 3, 40, 7.

Sesquimodius V. 4, 42. C. 2, 43, 4.

Sesquiopera C. 2, 43, 2.

Sesquipedali altitudine C. 44, 3,

48. 44, 2, 48. mensura C. 9, 45, 4.

sesquipedales talcae C. 5, 9, 3.

in sesquipedem ponitur cytisum V. 4, 43.

Sessiles malvae ut fiant P. O. 44,

3. sessilia pira minimo pediculo Pl. 45, 45. s. 46.

Sessor, eques Veg. 2, 28, 34.

Sestarius, sextarius C. 6, 30, 9. 6

34, 4. Ca. 458, 4.

Sestertiarie sirpae *vid. ad* Ca. 40,

2. *et add. Semissis, Semisso.*

Sestertis sexcentis numis C. 3, 3,

43. *pro sestertia millia legendum si*

Gronovium audimus Pec. Vet. 4, 4.

p. 22. sestertiūm V. 2, 4, 14. 3, 6, 6,

3, 16, 44. 3, 47, 3. C. 3, 3, 8. —

sestertium bipalium rusticis C. Arb.

4, 5.

Sestiana mala C. 42, 45, 4. C. 5,

40, 49. *Hinc Hardui. apud Pl. 45,*

44. s. 45. pro Gestio malis Sestium,

vel Cestium, quod Κεστικὰ μέλα a

Galeno laudentur κατὰ τόπους 2, 4 et

6, 9. eadem Sestiapa. Gesner. Vide

Cestina.

Seta quae probetur in suis C. 7,

9, 3. setis pendentibus laquei talpis

P. Mar. 9, 4.

Severitatem verentur subiecti, ase-

titiam detestantur C. 44, 4, 25.

Sevum liquefactum P. 4, 41, 3.

eandem C. 7, 5, 43. hircinum Veg.

4, 4, 8. 4, 45, 3. caprinum et bubu-

linum Veg. 4, 8, 2. *vid. Sevum,*

sebum, sibi omnibus enim hae

dis scriptum inveniunt.

Sexcentas urnas C. 3, 3, 2.

Sexcenteni malleoli C. 3, 5, 3. ur-

nae C. 3, 9, 3.

- Sescuncia *vid.* Sescuncia.
 Sextans iugeri C. 5, 4, 10. picia C. 12, 23, 2.
 Sextarium oleatum Ca. 43, 3. sextarii urbei P. Ian. 48. Italici Oct. 14, 14. *not.*
 Sextiana mala *vid.* Sesti.
 Sextilius Praetor V. 4, 4, 10. Sextilium praetorem urbanum a praedonibus marinis abreptum cum collega Bellius refert Plutarchus in Pompeio; eo alludit Appianus Mithrid. c. 92. et Cicero pro lege Manilia c. 42. hoc factum ante A. V. 674. Sextilius Publius quaestor urbanus diversus a priore, est apud Ciceronem Flacc. 3. qui simul postremum belli piratici annum ponit, i. e. A. V. 686.
 Sextula iugeri C. 5, 4, 9, 5, 2, 2.
 Sexto decimo Kal. Ian. C. 11, 2, 94.
 Sfongia pro spongia saepe *MS.* v. g. P. Mar. 9, 10.
 Si minus, si non C. 4, 8, 20, 5, 6, 4 et 21. 11, 2, 85 *bis*, C. 12, 22, 2 *bis*. C. 12, 57, 3 et 4. — gusta, si receperit salem pro an? C. 12, 54, 1. sic C. 8, 5, 44, 9, 4, 7. — si quis volens Ca. 406, 2.
 Sibi post suo abundat C. 12, 44, 3.
 Silulo allectare boves, quo libentius bibant C. 2, 3, 2.
 Sibylla cecinit etiam posteris V. 4, 3.
 Sie quidem, quod C. 7, 5, 46. *P.* L. h.
 Sicaniis montibus C. 40, 470.
 Sicani Ialesi flores C. 40, 268.
 Sicardicus equus Veg. 4, 25, 2. erat ubi nunc sideraticus.
 Sicaneum pratium C. 2, 47, 3. sicaneae loca C. 2, 2, 4, 30, 5, 24, 2, 74.
 Sicce stabulari C. 6, 42, 2.
 Sicco. ubi siccaverit intrans, Ca. 112, 2. sicari in sole C. 12, 14.
 Sicus morbus bouum Veg. 4, 3, 2. *vid.* Aridus. ad siccum recidi non debent radicales vitium P. O. 5, 4.
 Sicilius iugeri C. 5, 2, 5. ad P. Novbr. 22, 3.
 Sicilimenta e prato Ca. 5, 8.
 Sicilire pratium quid? V. 4, 49, 2. C. 2, 22, 3.
 Siculus bulbus croci C. 9, 4, 4. Siculum mel fert palmam V. 3, 16, 14. Siculi solum mutarunt C. 4, 3, 6. ex Italia in Siculorum terram transiunt. Cf. Diodor. V. 6. et Dionys. Halic. Antiq. I. p. 47.
 Sicut adolescit olea, terram subinde colligimus P. Ap. 2, 2. Galli, a mesure que — siculi matri cohaerent h. e. eo situ, statu C. 5, 44, 15.
 Sideraticia iumenta Veg. 5, 34.
 Sideratum iumentum Veg. 3, 39.
 Sidereus vates C. 40, 434. sidereo cum arcu C. 40, 292.
 Sido. cum siderit pax C. 12, 24, 2. pro sederit. ut alia Praeterita (*vid.* h. v.) praesentis characterem servantia, ita subsido. Gesner.
 Sidus. Sideris aestivi vapores C. 2, 21, 4. sidera terrestria flores C. 40, 96.
 Signia monte Lepino C. 40, 434.
 Significare tempestatem et facere quod distent in disciplina rustica. *vid.* *not.* ad C. 41, 2, 4.
 Signina pira C. 5, 40, 48. Alii a colore testacea appellant Plin. 45, 45. Forte ab opere Signino. Schorrt. Io. Rhodius ad Scribo. c. 104. p. 175. a Signia oppido et ipsa dicta arbitratur. Gesner. — Signino opere C. 8, 45, 3, 4, 6, 12, 8, 17, 4. *vid.* Hard. ad Plin. 35, 42. s. 46. *extr.* Vitruv. 8, 7. Nimirum ab urbe Campaniae et ipsum nomen habet. Signino (*int.* opere) constrati lacus C. 9, 4,

2. Signinae cisternae P. 4, 47, 4. camerae P. 4, 40, 4.

Signum id habebit, an — i. e. eo signo cognoscat, an C. 8, 44, 42. signo pastorali quasi receptui canitur C. 6, 23, 2. signa moventes milites C. 9, 9, 4. signa xii (zodiaci) V. 2, 4, 7.

Signorum equi apud Herodotum iidem qui Vegetio Huni. Not. ad Veget. p. 107.

Sil montanum. Gallicum Veg. 5, 26, 5, 39, 6, 28, 34. not. p. 109.

Sileo silet aura C. 2, 21, 5. silentibus ventis C. 12, 25, 4. silentis spiritus diem C. 3, 49, 3. silente etiam me C. 9, 4, 9. silentia ova C. 8, 5, 45. *in quibus pulli silent.* — silenti luna Ca. 29, 40, 4. 50, 4. C. 2, 10, 44. — dum silent virgae h. e. nondum germinant C. 4, 30, 6. silentes vineae C. 4, 27, 4. sarmentum silens C. 4, 29, 4. flos C. 12, 7, 4. aurculi *ad iuvitatem* C. 44, 2, 26.

Siler annis C. 40, 436. — Siler montanum cum sile montano saepius permiscetur.

Silex vineis amicus C. 3, 44, 8. silice strata area P. 4, 36, 4. silices lapides Ca. 48, 3. not.

Siliculam s. siliqualam cepit lupinum V. 4, 23, 3.

Siliginea farina Ca. 25, 424.

Siligo triticum ubi serenda Ca. 35, 4. e tritico C. 2, 9, 43. not. Pallad. 4, 6, 6. solum quod desideret etc. C. 2, 9, 5. siliginis habenda secunda conditio C. 2, 6, 4. *De siligine vide ad Colum. p. 69 et 78.* Cum Tozzetto convenit Pontedera in Postumorum Opp. T. 4. p. 20. ubi in Cisalpina Gallia fere solam seri ait; esse vulgare ibi triticum, quod esse credatur typhinum triticum Bauhini. Vulgare et trimestre triticum autumnali satione cultum nullo invicem discrimine separari, nisi quod trime-

stre in montibus lectam aristam extimam ab exteriora gluma nonnunquam efferat, quod in collibus et campis fieri non semper deprendi. Quod vero Plinius ait 48. cap. 40. siliginem esse sine arista praeter Laconicam, in eo fidem Plinio abrogat Ponted. p. 24. Siliginem enim in Cisalpina et verna et matura satione aristatam seri, et praeferrī mulitae, quoniam haec minus fructuosa et minus adversus aëris coelique iniurias sit firma.

ad Siliquas nondum pervenire fabalia V. 4, 23, 3. *oid.* C. 2, 40, 44. Siliquam rustici vocant foenum Graecum C. 2, 44, 40. 44, 2, 74. E genere leguminum. — Siliqua Graeca, arbor, *αἰσάτιον*, C. 5, 40, 20. Arb. 25, 4, 7, 9, 6. *ubi est inter suum pabula fructus eius.* P. F. 25, 27. ins. 447. *Officinarum hospitem fructum nostri vocant Iohannis Brod, Galli Caronge, nomine ex graeco αἰσάτιον* Lucae XV. 46. *ducto* — *Pro menura est apud Veget. l. 4, 20. s. 2. ballucae siliquam not.*

Silphium intradere Ca. 457, 7. *αἰσάτιον* laserpitium C. 6, 47, 7. *laser* C. 42, 7, 4. 42, 57, 4. *De silphio cf. Cart. Sprengel Beyträge zur Geschichte der Medicin Vol. I. P. I. No. 7.*

Silva barbarica s. conseminea C. 44, 2, 83. — silvae aquatiles radices, acirpi, arundinis, iunci C. 7, 9, 7.

Silvanus Mars Ca. 83.

Silvatica laurus Ca. 8, 2. mala Ca. 443, 3. pinus V. 4, 40, 5. salix P. Aug. 8, 5. silvaticae falces Ca. 44, 4. V. 4, 22, 5.

Silvescere frondibus C. 4, 44, 2.

Silvester ager culto oppon. C. 4 pr. 25. silvestris ager extirpatur 44, 2, 52. mons V. 4, 42, 4. regio in agrorum formam ut redigenda C.

2, 2, 8. et montuosus situs C. 7, 2, 3. silvestres arbores C. 3, 4, 2. ac feri orietes G. 2, 7, 4. gallinae C. 8, 42. silvestria ingenia deponunt aves C. 8, 45, 7.

P. *Silvinus compellatur in Columellae praefationibus, et interdum in fine. testis citatur C. 3, 9, 6.*

Silvulae tamaricum C. 8, 45, 4.

Simila pro similagine V. 3, 45, 5. 5, 37. simila graece λυξόσπυρος docente Wesselingio ad Ven. Epist. p. 10.

Similis soliditati pollicis, aequalis P. Ap. 4, 2.

Simoniacum trifolium erat antea in Edd. C. 6, 47, 2. Veg. 4, 21, 2.

Simplicet radicem P. Ian. 45, 45.

Simponiaca herba pro Symphon. Veg. 5, 67, 3.

Sin autem, si non C. 42, 38, 6.

Sinapi (Sinape) ut colatur C. 44, 3, 29. P. F. 24, 5. O. 11, 2. ut condatur P. Iul. 9. C. 42, 55, 4. Betum factura sinapi C. 40, 422. exsiliare sinapi C. 42, 57. vide exsiliare. sinapi Alexandrinum Veg. 6, 47. ex MSS. sinapis Pontici Veg. 5, 5, 2. sed vid. not.

Sinapizare Veg. 3, 6, 44. 5, 33. est sinapi emplastri instar imposito erosionem procurare, quae Sinapisinus vocatur, et cum vesicatorio cantharidum emplastro parem usum habet.

Sinceritas firma capitis P. 4, 3.

Sincrum Amineum C. 42, 45, 6.

Singulos Varr. 2, 3, 40. not.

Singultientem matrem sequuntur pulli C. 8, 44, 45.

Singultu nutricis pulli revocantur ad villam P. 4, 28, 6. singultus nutricis sequuntur pulli C. 8, 44, 45. singultibus crebris ioteriecta voce acuta, gallinae se parturire significant C. 8, 5, 3.

Sinistrae manus vis in herbis col-

ligendis C. 6, 5, 3. Veg. 4, 3, 42. sinistrum soli solum C. 4, 5, 8.

Sinitur ibi fermentari C. 42, 47, 4. sinitur regelare C. 44, 2, 7.

Sinopsis Ponticus Veg. 2, 46, 3 et 5.

Sinum lactis C. 7, 8, 2.

Sinus aere plenos reportare C. 40, 309. — appurationis C. 6, 44, 4. Veg. 4, 9, 3. sinum fecit destillatio Veg. 3, 43, 4. — sinus falcis C. 4, 25, 4.

Sipho quem diabetem vocant mechanici C. 3, 40, 2. per siphonem succum evocare C. 9, 44, 45.

Sirapa C. 42, 49. lemma. not.

Sirritulae uvae C. 42, 43, 9. not.

Siri vid. Σαρπί.

Sirius ardor C. 40, 289.

Sirpas. sirporum fructu C. 8, 45, 4. ubi Codd. Lajr. Polit. Sang. scirporum.

Sirpene stercerariae Ca. 40, 2. Ca. 44, 4. V. 4, 23, 5. a stercerariis cratibus diversae. Aldina cum aliis scirpae dederunt. In Catonis altero loco 2, 4. male inter ferramentata sirpasm stercorarium lectio vulgata nominat ubi Edd. primae scyrpae, rectius Polit. liber antiquae sirpasm praefert.

Sirpiculae falces V. 4, 22, 5. Ca. 44, 4. in Catone Edd. ante Vict. omittunt, in Varrone. Edd. eadem scirpiculae dabant.

Sirpiculum vimine textum C. 40, 305.

Sirpicali V. 2, 2, 40. iugum continet sirpiculos. ubi vide not.

Sirpicium Inrasam Cat. 457. s. 8. ex Codice Polit. praefert Pontedera in Postunis, monens laserpitium esse lac serpiti. Apud Cat. c. 446. laserpitium vel laserpicium est in Edd. pr. et Polit. ut laserpiculo aceto. ut verosimile sit lac seu succum serpicii intelligi. At sifion Ca. 457. s. 7. in-

radit in brassicam, quod videtur non dissidere a serpitio inrasa brassicae sect. 8. Lectio Polit. libri confirmare videtur auctoritatem Solini c. 27, ubi *Sirpen* apud Cyrenenses gigni ait, unde *lac sirpieum* primum deinde *laser* dictum fuerit. Cf. Salmasius ad eum locum p. 249 seqq.

Sisamum, olim P. S. 7.

Sisarae flos ad V. 3, 16, 26.

Siseris radix ut condidatur C. 12, 56, 3. seritur *siser* C. 10, 114, 14, 3, 18 et 35. *Radicum stolonibus ut inulam seri male ex Plinii et Celsulae verbis cum Marcello et Ruellio arguit* Mathiul. ad Diosc. 2, 139. *Male igitur comparat is herbam et pingit, pastinacae congenerem aut similem. Sium sisarum vocavit Linnaeus, Gesner nostrum Zuckerwurzeln comparavit. Graece σίσυρον.* ex sisere flore liquidum mel faciunt apes V. 3, 16, 26. *vid. not.*

in *Sisymbrium* mutatur ocimum P. Apr. 3, 5. Veg. 5, 3, 4.

Siticulosum solum C. 3, 11, 9. P. Ian. 13, 4.

Sitienti aqua tepida datur V. 2, 1, 23.

Sitis aestatis C. 11, 3, 9.

in *Situla* apponitur aqua bovi Veg. 5, 30, 2.

Situlus aquarius Ca. 10, 2, 11, 3.

Situs, a, um. *sita* siet aqua plus horam unam, *steterit* Ca. 89.

Situs aevi longus C. 1, 1, 4. *situm* aut mucorem contrahit C. 12, 17, 1. *situ* mucorem contrahunt penora C. 12, 4, 4. *situ dilabi* C. 12, 3, 5. *vetustatis* C. 2, 18, 2. *Servius ad Aeneid.* 6, 462. *senta situ*: *Situs* autem proprie est lanugo quaedam ex humore procreata et fit in locis sole carentibus: Nobis *Schimmel*.

Sleta qua trictores utuntur Veg. 3, 49, 2. *not.*

Smuc. semuncia nota *vid. ad Veg.* 5, 15, 1.

Smyrnae vites biferae V. 1, 7, 6.

Smyrneum s. smyrnion Ca. 102. *σμύρνιον*, atrum olus C. 11, 3, 36.

Scholes (suboles *plerumque* Pol. et Lips. MSS.) generet varias C. 10, 213. caprarum depellenda C. 7, 6, 8. adhaerentes cepis C. 12, 10, 1. cinarae C. 11, 3, 28. arboris C. 5, 11. 1. per brumam possunt caedi C. Arb. 5, 4 et Arb. 10, 2. a radice extirpandae sunt C. 4, 24, 4. P. N. 7, 14. sobole seruntur tuberes P. S. 14. *pi-stacia* P. O. 12, 3: ex sobolibus ulmi C. 5, 6, 2.

Societas maior cum campestri fructu, V. 1, 6, 4.

Socii sociare cum scientia diligentiam C. 3, 3, 7.

Sol et Luna invocati V. 1, 1, 5. cum sol in occasum fuerit C. 12, 15, 1. unam particulam (*Zodiac vel Eclipticae potius*) biduo tenet C. 11, 2, 39. solis cursus annalis uti descriptus V. 1, 27, 1. solem prono ventre sequitur *malache* C. 10, 247. in sole siccari quae soleant et quomodo C. 12, 14. in sole Veg. 5, 17, 3 et 5, 5, 23, 10. sole toto siccare *h. e. die* P. Mar. 10, 35. sole candente C. 6, 13, 1. Veg. 4, 11. fervente C. 6, 13, 3. Veg. 4, 12, 3. a sole percussus Veg. 5, 35.

in *Solariis pavimenta* P. Mai. 11, 1.

Soleae iumentorum ferro purgandae, ungulae Veg. 5, 20, 31. — *solea* spartea pes induitur C. 6, 12, 2. *not. ad V.* 1, 23, 6. Veg. 4, 9, 2 et 4. *Soleas ferreas pedum equinorum clavis suppingendas in usu non fuisse veterum Graecorum et Romanorum, satis arguit frequens mentio ungularum subtritarum in equis apud scriptores graecos et latinos (vide in*

Subtriti) et recte docuit proluxa disputatione h. l. Gesner contra Is. Vossium ad Catullum p. 48. qui pressime interpretatus erat locum Xenophontis de Cura equor. Cap. IV. sect. 4. et Eustathii ad Homerii Iliad. N. 23. p. 918, 19. ed. Basil. ubi equi χαλκίπους explicantur. Contra recte Scaliger: Soleae, inquit, equis induebantur, non ut nunc, clavis suppingebantur, propterea Graecis illud, ut in homine est ὑποδιδέσθαι. Quam sententiam multis argumentis confirmavit Gesnerus, in compendium hic redigendis. Camelos ad bellum euntes ὑποδιδέσθαι παρβατίνας ὅταν ἀλγέωσι, inquit Aristoteles II. A. 2, 6. ne pedes obtendantur scruposa via, unde Plinius 11. s. 406. in longiore itinere sine calcatu illorum pedes fatiscunt. Παρβατίαι illa fuerunt corio crudo factae atque exinde dictae. Scoti versio solulares in Aristotele interpretatur. Simili ratione equorum pedes vel in morbo vel in via difficili calcabantur. Artemidorus 4, 32. p. 220. ὅθεν τις ἵππου ὑποδήματα ὑποδιδέσθαι, ἱστειναιούσατο καὶ ἐγένετο ἵππῳ οὐδὲν γὰρ διέφερον ἢ αὐτὸν ἢ τὸν βαττάζοντα ἵππου ὑποδιδέσθαι τὰ ὑποδήματα. unde patet, calceorum usum vel solearum pertinere ad usum equorum bellicum. Apud Plinium 33, s. 49. Poppaea Neronis narratur delicatioribus iumentis soleas ex auro induere solita; ipse Nero soleis mularum argenteis utebatur, teste Suetonio c. 30. Locum de Poppaea interpretatur Nihilini narratio: ἡ Σεβήνη αὐτὴ οὕτως ὑπερετρώησεν, ὥστε τὰς ἡμέρας τὰς ἀργύρας αὐτὴν ἐπὶ χρυσῶν σπαρτάων ὑποδιδέσθαι. Arriani locum in Disput. III. cap. ultimo ὑποδήματα ἵππου ὑποδιδέσθαι annotavit iam olim Scaliger. Huc pertinet etiam locus Suetonii in Vespas. c. 23. Mu-

lionem in itinere quodam suspicatus ad calcandas mulas desilisse, ut adveniens litigatoris spatium moramque praebere, interrogavit, quanti calcaret, pactusque est lucri partem. Materia calceorum seu solearum plerumque sparteae fuisse videtur; unde sparteae simpliciter dicta sunt soles; eamque argento Nero, auro Poppaea uxor eius, nequitia maritum superare conata induxit. Superest Catulli *ferrea solea in tenaci voragine relicta* qua Vossius imprimis nitebatur. Sed solea alligata pedi facilius in coeno tenaci derelinquitur, quam clavis affixa, ut recte monuit Gesnerus. Nullus igitur veterum graecorum latinorumque scriptorum locus exstat, qui Vossii sententiam tueatur, et Gesneri disputationem probavit Wesseling ad Diodorum S. T. II. p. 233. quamquam iam ante Gesnerum recte de eadem re tractaverat Fahretus ad Colum. Trai. p. 224. Addo Iapones ad huiusmodi diem solearum ferrearum clavis ferreis suppingenda, nam ut in equis ignorare, horumque equos soleis stramentitiis calceari, vinculo eiusdem materiae alligatis supra coronas pedum, narrante Thunbergio in Itinerar. Vol. II. p. 210. vers. germanicae. Sed harum solearum unus est in via scruposa vel coenosa et lubrica. — *Solea olea conficendo* C. 12, 50. — *piscis* C. 8, 16, 7. Gr. σκωδάλιον, vide Histor. litter. Pisc. p. 30, 31.

Solemnis labor rusticorum P. 1, 6, 2. sollemnis M.S. sollemnis huius peccoris labor conficendi frumenti C. 7, 1, 3. agricolae gallinarum cura Ca. 8, 2, 1. solenne est feminae omnibus annis parere C. 6, 37, 13. *aid.* C. 1, 8, 16. solennium dierum armatus C. 12, 3, 1. — solennia festorum C. 2, 22, 5.

Solemniter, ordinarie, in cibo vomuto P. 1, 28, 5.

Solertissimus fundus Ca. 8, 2. *h. e. optime et quanta potest arte instructus.*

Solicitare obsequia feminae C. 6, 37, 9. — sollicitantur salebris apes, *h. e. nimis concutiuntur* C. 9, 8, 3.

Sollicitior esse debet P. lun. 7, 5.

Solide contexta cista C. 12, 54, 2.

Solidatum rudire solum P. 1, 17, 1. solidata pecorum ungulis arca P. 1, 36, 1. mula *h. e. durata laboribus* P. Mar. 14, 4.

Soliditas vitium maciei opponitur P. 1, 6, 9. soliditati arboris conveniens surculus, *arce erasus* P. F. 17, 5. pro acquirenda soliditate, de caseis P. Mai. 9, 1.

Solido. solidare stomachum titubantem P. F. 34, 2. solidatur terra assiduo calcatu P. Jan. 13, 7. ubi solidari coeperit caseus P. Mai. 9, 1. donec omnis plaga solidetur Vrg. 3, 26, 2. 3, 27, 1.

Solidus. solida pruna mollihus et mitibus oppon. C. 12, 10, 3. solidius virtute vinum P. O. 44, 18.

Solitannae coelidae V. 3, 14, 4.

Solitaria natura V. 3, 16, 4.

Solitautilia *vid. suovitaure.*

Solium Ca. 10, 4. soliorum in balneis forma P. 1, 40, 3. et 1, 41, 1. *h. e. laborum s. cavorum quorumcumque in quae descendunt, qui lavant.*

Solstitialia istaba C. 2, 18, 1. not.

Solstitii dies V. 1, 28, 2. Solstitia quando fiant C. 9, 14, 12. solstitium brumale XVI an ix Kal. Jan. C. 11, 2, 94. hiernum C. 7, 3, 14.

Solum praestantissimum quod etc. C. 2, 2, 5. defatigatum et effloctum C. 1 pr. 1. spissum, resolutum; exile, laetissimum; campestre, praecipuum; siccum, uliginosum, rosidum; salsum, amarum P. Jan. 13, 1. — solum facere in tracta Ca. 76, 1. *ut. 82.* —

hominis *i. e. vestigium* V. 1, 47. canis corneum V. 2, 9, 4. not.

Solvo. solvit ventrem tithymallus C. 9, 13, 2. — solvere nummos bona fide Ca. 14, 3. aequum Ca. 146, 3.

Solutio nummorum V. 2, 1, 45.

Solutus. soluta velut cinis terra C. 2, 2, 25. solutiori terra C. 5, 5, 1.

Somniculosi plurimi effugiunt C. 14, 1, 3.

Somnio. somnare ineptias *h. e. dies noctesque cogitare* C. 1, 8, 2. *ὄνειρος τοῖσι γράει.*

Somnus insititius V. 1, 2, 5. not.

Sonitus ventris cruditalis signum in bubus C. 6, 6, 1.

Sono nullo convenitur annus C. 10, 160.

Sophortiae vites C. 3, 2, 24.

Sopitum naturaliter pecudis ingenium C. 6, 37, 2.

Sorbiles cibi C. 8, 17, 13.

Sorbitio liquida Ca. 157, 15. C. 6, 10, 1.

Sorbi satio et cultus C. 5, 10, 49. P. Jan. 15, 1. F. 25, 32. insitio P. Apr. 5, 2. ins. 137. *add. 83.* sorba ut condantur Ca. 7, 5. V. 1, 59, 3. C. 12, 16, 4. P. Jan. 15, 4. ut promenda V. 1, 68. Escheriszen, Speyerling, Spötäpfel, Austraciis; Italis Sorbe, Hispanis Sorbas, Gallis Cornuceres.

si Sordet oleum P. N. 19 — Sordet colore cicera P. Mar. 6.

Sordescunt vilitate sermonis Veg. pr. 6.

Sordidas gustus C. 3, 2, 5. autumans C. 10, 44.

Sorex nidum facit in corpore suis vivae V. 2, 4, 12. sorices ne vitem laedant C. Arb. 15.

Sortitio sit tribuum (in comitiis) V. 3, 17, 1.

Spadones equi Veg. 6, 7, 2. surculi qui? C. 3, 10, 15.

- Sphaerita Ca. 82. *pro* Sphaerita.
 Spani *pro* Hispani Veg. 6, 6, 4.
et al.
 Sparcia *vid.* Spartea.
 Spargere, serere, disponere C. 10,
 420. *Est a gracco entipus ut a vilpo*
tero, tergo.
 Sparteus, a, um. spartei funes C.
 42, 50, 8. Ca. 3, 5. urnae et am-
 phorae Ca. 11, 2. sparteae solea C. 6,
 42, 2. *et — substant.* sparteae munitur
 pes C. 6, 42, 3. sparteae calceare cu-
 rabis Veg. 1, 26, 3, 3, 45, 3, 5, 47,
 2. calceata ungula curatur C. 6, 15,
 4. sparteae suspensa de ramis P. N. 7,
 6. vetus P. 1, 24, 2. Veg. 3, 57, 3.
Hodieque Spargilla vel Spartilla in
Hispania, cuius figuram posuit Gar-
sand Gallus in Sutsinar Explicatione
Tab. I. fig. 10.
 Spartum crudum, non malleatum
 C. 42, 19, 4. *not unde nectas bubus*
paleas, lineas, restes, funes V. 1,
 23, 6. *not.*
 Spasius morbus boum Veg. 5,
 31, 1.
 Spatia lignea permiscere C. 42,
 44, 3.
 Spatiari in area compellunt pecora
 P. lun. 1.
 Spatium. spatia inter articulos pal-
 mitum C. 4, 24, 20. spatia sunt pas-
 sus, artus, rimata, ingera C. 5, 1, 4.
 Spatulae renum Veg. 6, 1, 4. *not.*
et 6, 2, 2. *not.*
 Specca, spica *rust* V. 1, 48, 2.
 Specialiter, *secundum species*, *ut*
confusioni opponatur C. 3, 19, 3. *et*
generatim oppon. C. 3, 9, 9, 42, 2,
 3.
 Species ternae ternas in se habent
 alias V. 1, 9, 4. Genera singula in
 lineas species dividuntur. in prima
 partes V. 3, 3, 3. senae singulis con-
 tribuuntur generibus C. 1, 2, 11. —
a specie simplicia genera agrorum V.
 1, 6, 2. — *de uino condito* P. O. 44,
 3. *sed ibid. s. 15. eae quae hodie ita*
dicuntur a Pharmaceoporis Gesner. Et
ae saepius Vegetius v. c. 2, 6.
 Spectaculum formosum V. 3, 43,
 3.
 Specto. si ad fructum species —
 ad delectationem V. 3, 6, 1. — quo
 spectent villae porticibus, ustiis, fe-
 nestris V. 1, 4, 4.
 Specularibus intacta vasa C. 11, 3,
 52. per specularia lumen admitti P.
 1, 20, 1.
 Speculatae deformitatem suam
 equae C. 6, 35, 2.
 Speculatur accipiter facillime al-
 bas columbas C. 8, 8, 9. speculari
 parientes gallina C. 8, 5, 3. foetus
 avium C. 8, 3, 4. quae turba sit
 apum aquantium C. 9, 8, 7. an se
 profundant apes C. 9, 8, 4. si iam
 effloetæ sint C. 9, 1, 7.
 Speculo obiecto accipere imaginem
 nubis P. 1, 35, 15.
 Speus perducere V. 3, 47, 9.
 Speluncas librare ad caput aquae
 P. Aug. 11, 2.
 non Spernendus aurtor C. 1, 1, 4.
ut Livius de Polybio. Gesner.
 Sphaerita vel sphaerites *vid.* spae-
 rita.
 Spisalangium, phalang. Veg. 5,
 76, 1. 5, 78, 1.
 Spisalangius Veg. 5, 80. inter con-
 diyllia.
 Sphondylii C. 8, 16, 7.
 Spicae partes V. 1, 48, 4. in spiris
 conditur far V. 1, 63, 2. spica vana
 et minuta C. 2, 9, 5. eaduea satu-
 rantur oves V. 2, 2, 42. spicae in
 frumentis emissio C. 2, 42, 10. spicae
 messis ut extendantur et expan-
 gentur C. 2, 21, 4. — Spicae allii et
 ulpici Ca. 70, 1. C. 9, 5, 21. C. 11,
 3, 20 *et* 21. *it.* 10, 111. P. N. 6, 1.
 Veg. 4, 2, 8. *Ita Scribo comp.* 231.

et Rhod. in *Lex.* qui aliunde etiam vindicat spicam allio, quod facit contra *Salmasium Pontedera* ad Ca. 70. Spica una allii purgata *Apicius* IX. 43. — *Celtica* Veg. 6, 13, 2. *Indica* Veg. 6, 13, 3. *nardi* Veg. 6, 13, 2. *Syrinca* Veg. 6, 13, 3. *De faba seu legumine quocunque spicam* in C. 2, 10, 7. *offerunt Edd. primae et Codd.* Dicitur etiam de milio et panico, ubi *Graeci* ῥόβζ; dicunt; in *melega Crescentius* panocleus, ubi *Basil.* editio panocleus habet. Spica *Cilissa* *Ovidio* Fast. 4, 26. et *Propertio* de filonientis croci, quae *Geoponica* ῥωσζινωζ; appellant. Inprimis de nardo frequentatur spica et σπίζυς. — *Arista nardi* *Ovidio* *Metam.* XV. et *graece nardi* σπίζυς non esse proprie spicam, sed *radicem* inproprie ita appellari *triplici* *Galenus* testimonio posito docuit *Saracenus* ad *Dioscor.* 4, 6. ubi *nardus Indica*, *Caltica*, *Syrinca* memoratur, quam *Vegetius* spicae vocabulo significavit. Patet igitur allii spicam latine ad inivationem *Graccorum* dictam fuisse.

Spicilegium post messem V. 4, 53.

Spinae solstitiales C. 2, 18, 4. *spinarum genera* C. 3, 41, 5. *spina alba* C. 7, 7, 2. et 9, 6 — *Spina duplex* equi laudatur V. 2, 7, 5. C. 6, 29, 2. — *Spinam* fecit *asparagus* C. 11, 3, 46. i. e. in scopas easdem surrexit.

Spiniferas prunos P. ins. 81.

Spino inseritur *pirus* P. F. 25, 6. *spini* steriles P. ins. 63. Cf. ad Col. 7, 9, 6.

Spicaria vitis C. 3, 2, 27. 3, 7, 4. 3, 21, 3. *spionicus* gustus C. 3, 21, 40.

Spira uti fiat Ca. 77.

Spiracula in alveis apum P. Iun. 7, 8. claudere P. Q. 14, 46.

Spiramenta talparum P. 4, 35, 10. vasi relinquantur P. N. 22, 6.

Spirituales partes pulmonis lego pro *spirituales* Veg. 5, 75, 4.

Spiritus quo non pervenit V. 4, 57, 2. introire potest C. 12, 45, 6. 12, 16, 5. silentis vel placidi dies C. 3, 19, 3. *naturalis* C. 3, 10, 2. mortifer P. Aug. 9, 1. nocentes P. 4, 35, 11. caeli noxius P. 1, 3. orbis seu mundi C. 10, 197. — longior et cum quodam impedimento tractus C. 6, 9, 2. spiritum an auribus ducant caprae V. 2, 3, 5. spiritu resumpto C. 9, 13, 4. inflato C. 9, 8, 2.

Spissamentum est corpus rarum *salgammorum* vasis infundendum, ut quae condita sunt infra muriam retineantur. *Aliam periphrasin* vid. C. 12, 45, 2. *aliam* C. 12, 48. extr. spissamento facto de arundinum foliis olivam premito C. 12, 47, 4. foeniculi spissamento deprimitur baccam C. 12, 47, 6. add. C. 12, 7, 3. 12, 9, 2. 12, 16, 5. *Gesner.*

Splenis dolor si porcos infestet C. 7, 10, 8.

Spleneticis (at. splenicis) prodest acillite vinum P. Iul. 6, 2.

Spolium serpentis appensum arbori P. N. 7, 4.

Spondere stipulanti C. 10 pr. 1.

Spondyli a. sphondyli, vertebrae quae spinam dorsii constituent Veg. 6, 4, 4. — conchylii genus, C. 8, 16, 7. sphondyli. Inter coenae pontificialis delicias numerat *Macrobius*. Sat. 2, 9. nominat *Plinius* 32. a. 53. *Seneca* Ep. 95. omisit *Athenaeus* et *Xenocrates*. Qui *Linnaeo* Spondylus audit, non convenit cum figura spondyli, quam vocabuli notio impeditat.

Spongia effingere fascinas Ca. 67, 2. vulneribus impositus Veg. saepe e. g. 3, 48, 8. combusta adstringit Veg. 5, 14, 3. not. *Afra* Veg. 3, 34, 1 not. 5, 15, 3. spongiae maiores et minores in apparatusu preli olearii C.

12, 50, 8. — lapidis genus P. 4, 10, 3. — spongiae asparagorum C. 11, 3, 43. P. F. 24, 8. ut fiant P. Mar. 9, 11. *Meutae radices similiter Phaius* 19. s. 47. *spongium dicit.*

Spongiolae in asparagis C. 11, 3, 44.

Sponsis suae cytissus salivae oppon. C. 9, 4, 2. aqua C. 11, 3, 10. alia manu illata.

Sporta factaria Ca. 11, 4. inacea vel sparteae C. 12, 6, 1. sportis inclusae aves C. 8, 7, 1. *Ex graeco σπυρίτ, eaus in oleo exprimendo idem una ap. Dioscor. 1, 38. qui apud Columellam fisci.*

Σπυρίτ nomen canis C. 7, 12, 13. Spuma argenti C. 6, 14, 6.

Spumeus color equi P. Mar. 13, 4.

Spumo. Spumantes uvae C. 10, 44.

Spurce versantur in pabulationem suae C. 7, 9, 14.

Spurcitiis eximere omnem C. 12, 47, 2. quodquid rubiginis aut spurcitiis revidet C. 1, 5, 8. a spurcitiis purgare alvum apium V. 3, 16, 47. Spurcus ager pro squalido C. 1 pr. 25.

Squalentes arenae P. 1, 5, 4. *Est a graeco σκῆλαι siccare, idemque significat quod αἰχμηρός. Origium docet vetus scriptura scalentes pro squalentes in Codd. cf. Obs. Misc. Belg. Vol. IV. p. 294. Ita a σκῆρός i. e. σκληρός fit scarosus, squarrosus.*

Squalos pisces V. 3, 3, 9. vi. no. ubi Edd. pr. habent scaros.

Squamosi greges C. 8, 17, 2.

Squibala, σκυβῆλα Veg. 2, 19, 2. vid. Quima etc. Sic Squilla pro scylla, hyosquiamus pro hyoscyamus.

Squillae albae pro scillae P. Iul. 8, 1. *Etiams ita MS. Syll. contra pro squilla Veg. 5, 66, 1. est in Cordiensi scylla add. 3, 75. squillae beneficio sata omnia comprehendunt*

facilius P. F. 29, 2. coll. 28, 2. it. P. Mar. 10, 25. circa radicem arboris seritur, ne poma crepent P. Mar. 10, 4. *conf. C. 5, 10, 16. trita equorum libidinem concitat P. Mar. 13, 6. Cepam muris dietam, quod interficiat mures testatur Albertus de Veget. p. 481.*

Squinu anthus vide Schoenus.

Stabiae fontibus celebres C. 10, 133.

Stabiliendis vineis habilis C. 4, 33, 1.

Stabilissimus quaestus Ca. pr. 4.

Stabilitas P. 3, 14, 1.

Stabulatio hiberna C. 6, 3, 1.

Stabulare pecus alienum in fundo V. 1, 21. stabulari sicce C. 6, 12, 2. in petris C. 8, 16, 8. in quibus stabulantur turdi et pavoues V. 3, 3, 7.

Stabula pecudum C. 1, 6, 4. equorum et hominum qualis P. 1, 21. hominum C. 6, 23. P. Mar. 12, 1. ovium V. 2, 2, 19. C. 7, 3, 8. avium cohortalium, στυλῶδες C. 8, 1, 3. apium, alvei C. 9, 6, 4.

Stactis, guttis resinosis, quas exudat Achaica myrrha, s. amyrnum C. 10, 173. Gesner.

Stagnata palude terra C. 10, 11. Sic bitumine aqua omnis stagnatur ap. Iustinum 36, 3, 7.

Stagnem vas, stagneum C. 12, 41, 2. Veg. 1, 16, 5. stagnis regalis P. Mai. 7, 1. vide not. ad Veg. 1, 18.

Stagnu confirmo, stagnare hoves ad aggritudines Veg. 4, 2, 5. ad stagnanda animalia Veg. 4, 2, 6. add. 5, 22, 5. Stagnata tribus positionibus Veg. 1, 18. not. p. 31. stagnare pro malthare ad Pall. 7, 41, 3. Stalticae res et stypicae coniunguntur Veg. 3, 51.

Stamina contorti iunci C. 10, 306.

Stanneus vide Stagneus.

Staphis agria P. 1, 27, 2. vi. no.

Σταφυλὴ ἀγρία C. 8, 5, 21.
 Σταφυλῆος pastinacae species C. 9,
 4, 5, 10, 168.

Staphyloma Veg. 3, 19, 1.

Statilii Tauri V. 2, 1, 10.

Statim, simulatque C. 9, 12, 2. —
 statim, modo, occisi vervecis ventri-
 culus P. 1, 35, 13.

Stationes equorum P. 1, 24, 2. hu-
 moris hiberni P. 1, 43, 1. not.

Stationiense Fulvii Lupini V. 3,
 12, 1. a Statonia *Hetruriae urbe*.

Statuae antiquorum capillo et herba
 magna V. 2, 11, 10.

Statamina vitis C. 4, 2, 1. 4, 16,
 2. vitis cubantis et ad statumen ere-
 ctæ C. 5, 5, 18.

Statuminatum rudus P. 1, 9, 4.

Statuo. statues in loco frigido, re-
 pones P. O. 22. — statueret pastinacam
 P. F. 24, 9. arbores P. F. 25, 20.

Statuæ proceritas quibus gentibus
 C. 3, 8, 2. statuæ humilis vacca C.
 6, 24, 5.

Status caeli locique C. 3, 7, 9.
 caeli humidus C. 2, 10, 13. pluvius
 C. 11, 2, 7. incertus C. 11, 2, 97.
 calidam sustinent vites P. F. 9, 4.
 — pro statu et incremento. Status
 qualiscunque potest esse mediastinis
 C. 1, 9, 3. conf. s. t. altior in gal-
 linaceis quaeritur C. 8, 2, 9. canis
 longior ac productior C. 7, 12, 9.
 longissimi scrofæ C. 7, 9, 2. maio-
 ris plantæ P. F. 25, 20.

Statutis palis facta sepes V. 1, 14,
 2.

Steatoma Veg. 3, 30, 1.

in Stellam dividitur vitis C. 4, 17,
 4, 4, 26, 3. sub stella C. 4, 26, 3.
 stellæ marinae Veg. 6, 12, 3.

Stenocorisis vid. Core.

Stephanitæ vites C. 3, 2, 2. quæ
 ita natura crescunt, ut coronæ for-
 mam representent, acinos foliis in-

currentibus Plin. 14, 3. Isid. Orig.
 17, 5. Stephanitæ a rotunditate.

Stercerarius vide in Stercens.

Stercilinium pro sterquil. MS. ad
 Cat. 2, 3.

Stercoratio villico ut curanda Cat.
 5, 8. ut facienda C. 2, 5. quæ ei le-
 gumina inserviant C. 2, 14, 1. ne-
 glecta ut pensetur C. 2, 16, 2.

Stercoratus. stercorata colluvies C.
 1, 6, 24. stercoratissimo loco C. 2,
 11, 8.

Stercoro. segeti stercorandæ quæ
 apta Cat. 36. id. 37, 2. quæ et quo-
 modo stercoranda V. 1, 38, 1. C. 2,
 16. P. S. 1, 2.

Stercorosa aqua C. 8, 3, 8. herba
 C. 9, 4, 7. stercorosum solum C. 11,
 3, 43. stercorosissimus locus Cat. 46,
 1.

Stercus quot generum V. 1, 38. C.
 2, 15. P. 1, 33, 1. quod optimum
 hortis C. 11, 3, 12. quarum avium
 utile ad agrorum et arborum cultus
 C. 8, 9, 4. ut dividendum Cat. 29.
 C. 2, 16. bonum vineis præbet lu-
 pinum C. 11, 2, 60. asini minimum
 herbarum creat C. 11, 3, 12. ho-
 minum excellentissimum C. 11, 3,
 12. suillum adv. vermes, it. bubulum
 P. F. 25, 15. stercoris vicem quæ
 suppleant C. 2, 15, 5. stercus siccum
 i. e. claus Col. 5, 9. 14, 3. 11, 4. —

Medicinæ et alia vis stercoris. Ster-
 cus primogeniti vituli phyltron apibus
 P. 1, 39, 2. turdorum et merularum
 utile ad cibum bobus et suis V. 1,
 38, 2. asinum in medicina equo-
 rum Veg. 2, 28, 29. caninum prodest
 bobus ictericis Veg. 5, 55, 2. colum-
 binum strophosis Veg. 5, 56, 2. ad
 traumaticum adhibetur Veg. 6, 28,
 15. crocodili in collyrio Veg. 6, 27,
 7. humanum in collyrio V. 6, 27, 6.
 porcinum pestilens Veg. 4, 2, 15.
 suillum recens ad cataplasma contra

venosa Veget. 3, 77, 5. galliose pestilens Veget. 4, 2, 13. 5, 84, 1. *ac add.* 5, 84, 4. — De stercore siccato strata praebentur animalibus aegrotis Veget. 2, 10, 12. 3, 9, 4. solent eadem obrui stercore ut audent Veg. 5, 11, 7. *Ceterum de forma sterkeris pro sterkeris vide ad Cat.* 10, 3. *Ita tempus, temperis unde tempori pro tempore, pignera pro pignora, nemora pro nemora in Codl. cf. Obs. Misc. Belg. Vol. IV. pag. 294. sterkerariae dant Edd. primae Cat.* 10, 3.

Sterile senium hominis C. 2, 1, 3. steriliores ad partus galli V. 3, 8, 6.

Sterilitatis arborum remedia P. Ian. 15, 3 et 9. C. 5, 10, 20. sterilitas annorum C. 2, 10, 1. sterilitate afflicti C. 3, 10, 15.

Sternitur ai flecti potest vitis C. Arb. 6, 1. — Sternendus est equus Veg. 5, 77. *h. e. sella vel ephippium imponendum.*

Sterquilinum fieri Cat. 2, 3. eius situs et cura V. 1, 38, 3. P. 1, 33. duo sterquilinia V. 1, 13, 4. C. 1, 6, 21. *vid. Stercus.* In sterquilinio oblitum vas defoditur et fimi vapore concoquitur C. 7, 5, 8. *Vim sterkeris ad concoquenda medicamenta demonstrat locus ap. Aristot. Mirab. cap. 153. ubi venenum toxicum paratur admixto sanguinis sero serpentum venenosam sanguinem ipsum ollae infusum sic τὰς ἀσπίδας κατὰ πότρουσι πικρὰς ἀντις. Testatur eandem vim mos Aegyptiacus ovorum infimo excludendorum ab Aristotele et in Geoponicis memoratus.*

Stertat bus pulmonibus laborans Veg. 5, 44, 1.

Sticula vitis C. 3, 2, 27. *not.*

Stigare equum pro eremare Veg. 1, 26, 4. Samb. M.

Stillatim an stillatus de cauterio. *vid. Veg.* 5, 6, 3.

Stillicidia ex hibernis imbribus P. Aug. 8, 2. stillicidium alterius arboris tangit alteram P. F. 25, 24.

Stillo. stillat veretrum equi callosi.

Stilo, stilaverint semina C. 4, 33, 3.

Stillosa s. orthocula iumentis Veg. 2, 54, 1. *not.*

Stilus asparagi C. 11, 3, 46. stilorum rigor in cepinis ut conservetur C. 11, 3, 58. ubi Palladius caulem pro stilo ponit. ad stilum unum rediguntur semina C. 5, 10, 21. Arb. 25, 2. arbusculae in seminariis C. 11, 2, 79. — stillo aeneo purgare P. Mart. 10, 20.

Stimulatus ictu suo aries C. 7, 3, 5. stimulatae morsus imprimunt Veg. 4, 21, 1.

Stimulo lacescere iuvenum C. 2, 2, 26.

Stipantur calathi prunis C. 10, 405.

stipare ceras liquoribus C. 9, 13, 14.

Stipatio C. 4, 32, 4. ubi Ald. et reliquae castratio.

Stipendia militaria C. 12 pr. 4. — stipendiis plurimis annorum emeritis fides constitit surculo C. 3, 6, 4. stipendia studio nostro contulerunt, nuptias C. 1, 1, 10. pro impendio C. 2, 2, 24. *not.*

Stipite ponitur ziziphus, talea, P. Ap. 4, 1.

Stips. stipem cooferunt colono non minimam pastiones villaticae C. 8, 1, 2.

Stipticum *vid. Stypt.*

Stipula rastellis eraditur de pratis V. 1, 49, 1. Virgilio Georg. 1, 315. *vagina dicitur stipula.*

Stipulatio in emutione V. 2, 1, 15. stipulationis formula V. 2, 2, 6, 2, 3, 5. 2, 5, 11.

Stirps dodrantalis C. 5, 6, 12 *it.* 13 et 14 pro stipite. stirpis probatissi-

num genus deponendum C. 3, 5, 4.
stirpem praecisum Cat. 40, 2. ex imo
stirpe C. 5, 9, 43. stirpe exenta
de surculo calcato C. 6, 45, 4.

Sto. stat ei veretrum prae dolore
Veg. 5, 80. stantes rectae vineae C.
5, 5, 48.

Stolo quis, et Licinius Stolo unde
oognominatus V. 4, 2, 9. *Stolones*
Gallis petreanx, *Galloprovincialibus*
Sagetes vel Rejets. Garidel p. 385.
Stolonis lex V. 4, 2, 9.

Storacis rubeae Veg. 5, 67, 3. not.
guttiae Veg. 6, 14, 4. not.

Stracta erat Veg. 3, 45, 4. vide
Tracta. Rhodius ad Scrib. 34. malebat
stacta, movente Gesnero.

M. Laenius Strabo V. 3, 5, 8. in-
ventor ορνιθορροπιστων.

Stramenta V. 4, 50, 3. Cat. 5, 7.
stabulationi boum ut praeparentur
C. 6, 3, 4. eorum vicem quae suppleant
Cat. 5, 7.

Stramentariae falces Cat. 40, 3.
quibus stramenta i. e. culmus frumen-
torum subsecantur.

Strangulatio Veg. 3, 23. ubi antea
stranguria erat. not.

Strangulatur nimio sanguine pecus
C. 6, 38, 4.

Strauguria quid? Veg. 5, 44, 2.
ut levetur Cat. 427.

Stratura areae in balneo P. 4, 40,
2. altero ordine facta P. N. 7, 11.
Lage, Schicht.

Stratus s. stratura V. 4, 50, 3.
pontilis Veg. 2, 28, 2.

Stratus, a, um. stratae vites C. 5,
4, 2.

Strenua toxica C. 40, 48. strenui-
simi milites Cat. pr. 4.

Stria. Lacunam striam aratrum
facit vomere V. 4, 29, 3. vid. Lacuna.
Cum striga et strige saepe permutatur.
Vide Rutgersii V. L. p. 50.

Stricte in foramen conicies P.
Mart. 8, 2.

Strictim iuncta crates P. 4, 43, 2.
Strictores oleae Cat. 144, 3.

Strictura, ab strictura pedum le-
thargus Veg. 5, 47, 3.

Strictus venter solvi quomodo de-
beat Veg. 3, 46, 4. stricta pelle, in-
tenta P. Mai. 7, 3. ungulis cum terra
fuerit P. Iun. 4.

Stridet pectus Veg. 4, 3. de pectore
Veg. 3, 43, 4.

Strigam (in) coartare foenum C.
2, 49, 2. not. De strige et striga vide
Rutgersii V. Leot. p. 229. Striga ca-
strense vocabulum intervallum turma-
rum in longitudinem, scamnum in
latitudinem significat. cf. Idem V.
L. p. 50. unde hemistrigium est.

Strigile raditur pecus C. 6, 34,
2. strigili ferrea subradi P. Apr. 4,
3. De forma vide Apulei. Florid. p.
346. Mercurial. Gymnast. 4, 8. Ari-
stotel. Topic. VI. 3.

Strigmentum P. 4, 47, 3.

Strigosus canis C. 7, 42, 8.

Stringere oleam Cat. 65, 4. manu
vel digitalibus V. 4, 55, 4. stringit
baceam durities digitalium V. 4, 55,
2.

Στρογγύς et στρογγύς vide in Cardio.

Structile gemellar C. 42, 50, 40.
structilib sepe munire C. 44, 3, 3.
forma aqua ducitur P. Aug. 41, 4.
de opere Signino. Cf. ad Pallad. 9,
9, 2. et 4, 41, 4.

Structionis spatia, de stratis oliva-
rum P. N. 22, 5.

de Structura balnei cogitare P. 4,
40, 4. structura testacea P. 4, 44,
4. de opere Signino. ad Pall. 9, 9, 2.
Struem facere cultro Cat. 141, 4.
commovere Cat. 134, 2. in struem
coartare foenum C. 2, 49, 2.

Struere fornacem Cat. 38. not. in
Postumis Pontederac.

- Strumae Veg. 2, 23, 4.
 Strumenta Veg. 4, 28, 5. N. L.
 Strumosis suis medela C. 7, 17, 3.
Quod subus familiaris hic morbus, inde χρισπόδας vocari strumas, observat Bernhart. Strumam Columellae esse quae Aristoteli βράγχος dicitur ex ratione curationis adhibita, suspicatur Conr. Gesner de Quadrip. p. 995. Strumae χρισπόδης seu schrophulae sunt Veg. 2, 23.
 Struthia msia Cat. 7, 3. C. 5, 10, 19. *Genera malorum cydoniorum duo summa facit Plinius 15. s. 10. Colonia vel cydonia et struthis. Ad cotonea referenda sunt chrysomelina, nostratia et Neapolitana Plinii, qui struthis ex eodem genere minora ait esse et odoratius vivere serotino proventus; contra mustea praecoci; struthis cotonea insita genus tertium dedere Mulianum, quod vel crudum manditur. Quod vero affirmat Plinius minora Struthia et odoratiora, in eo falsus est ipse aut lectio vulgata fallit, monente Saraceno ad Diosc. I. 160. Galenus enim maiora facit cotoneis, et Dioscorides: ἐνέφυσα δὲ τὰ ἀνηθιὰ: μικρὰ δὲ ἴσται καὶ περιπερὴ καὶ τὴν δὲ ταῦτα, τὰ δὲ λεγόμενα στρούθια καὶ μεγάλαι καὶ ἥττον ἴσται εὐχρηστα: ubi quidam ἀρβύκας legunt. Sunt haec mala nobis dicta cydoneae, στρούθια contra pyra.*
 Strutium Veg. 6, 13, 2. forte Struthion s. radícula fullonum usu notum, de quo Diosc. 2, 193. Gesner. *Vide in lanaria herba.*
 Studeo. si quis maiori studet diligentiae P. 1, 20, 2. si studemus calidae provinciae h. e. colimus calidam P. F. 23, 1.
 Studiosius pullos nutriunt C. 8, 11, 2.
 Studiosiores ad opus sunt V. 1, 17, 7.
 Studium agricolationi dare C. 1, 4, 1. studio cuique consultissimus adhibendus rector C. 1 pr. 4.
 Stupa P. 1, 41, 1.
 Stuppis s. linteolis pice liquida infusus Veg. 4, 8, 1. et 4, 9, 4.
 Stupro matrem supervenit hircus C. 7, 6, 3.
 Stylobates V. 3, 5, 11. stylobatis interior pars V. 3, 5, 12. stylobatae V. 1, 13, 3.
 Stylus vid. Stilus.
 Stypticum vinum P. Ian. 17. Oct. 14, 1. stypticis uti P. F. 31, 2. Stipticum fere scribebatur apud Vegetium vid. 3, 48, 3. res stalticae et stypticae 3, 51 it. 5, 9, 3. 6, 28, 7.
 Στίγμα, προστίγμα, ὑποστίγμα et στύγμα in re unguentaria de oleis. not. ad Col. 12, 53, p. 658. et in Oleum ad unguentum. Cf. Cornarius ad Galenum de Comp. Med. s. l. p. 298.
 Sub urbe Romae V. 1, 50, 2. sub expectatione C. 1, 1, 20. sub metu C. 1, 2, 1. sub stella locare brachia vitis C. 4, 26, 3. conf. 4, 17, 4. *Antiquis scribebatur sup, quippe ex graeco ὑπὲς ortum: hinc in compositis supersidere saepe mutatum a librariis fuit in supersedere; et sic similia verba.*
 Subacidum vinum Cat. 108.
 Subacta sulco semina C. 9, 4, 4. male subactus sger C. 2, 4, 2.
 Subadmoveere sensim C. 6, 36, 4.
 Subcavare areas facere Cat. 151, 3.
 de Subcirro sanguis detrahi debet. forte melius de sub circo Veg. 1, 25, 6.
 Subcorticem de arbore mali granati Veg. 6, 28, 7. h. e. inferiorem.
 Suberispa cauda boum V. 2, 5, 8. iuba equorum V. 2, 7, 5.
 Suberuda brassica Cat. 156, 7.
 Subdere sub testum Cat. 84, 2.
 ignem fornaci Cat. 38, 4.
 Subducere suum animam Cat. 152,

45. subduse, *subduxime*, *surripuisse* V. 2, 1, 6. *vid. Plot.*
- Subductarii funes Cat. 12, 68. 135, 3. *qui subducunt et tollunt praelum ope iuculae, additis polyspatis, quas trochleas Graecanicas appellat Cato.* Tura. 8, 6.
- Subeo tectum C. 11, 1, 18.
- Suber roboris species C. 4, 26, 1. ex suberis corticibus alvi utilissimae C. 9, 6, 1. *Suber Gallo-Provincialis Suve apud Gariel p. 451.*
- Subest pars reliqua C. 9, 16, 2. i. e. *superest.* not.
- Subgluit dolures Veg. 5, 59. *not.*
- Subgründae V. 3, 3, 5. a *grundis*, *graece γρουνδον ξύνιστοι ligna exstantia in Mathemat. veterib. p. 16.*
- Subiacet hortus caelo elementii P. 1, 6, 10. subiacens terra C. 4, 1, 2.
- Subiacere e terra grana vallia V. 1, 52, 2.
- cum Subiectis agendum remissius C. 11, 1, 25.
- Subigere corium pilis Cat. 18, 7. terga pressa manu C. 6, 30, 1. bipaliu C. 3, 5, 3. — sues in locum umbrosum V. 2, 4, 6.
- Subilicere foetum sub mammam V. 2, 1, 20. collyria C. 6, 30, 8. *add. Veg. 2, 21, 4. manum sub femina C. 6, 2, 6. oves sub rupes umbriferas V. 2, 2, 11.*
- Subinde C. 2, 4, 11 et 11, 2, 8. *pro mox vel statim poni videtur, Gesn. ordinariam significationem, servat C. 6, 30, 2.*
- cum Subito evaserunt, h. e. cum primum C. 9, 9, 3.
- Subiugia lora in plostrum Cat. 63, 135. *ad C. 6, 2, 7.*
- Subiungendi plostro C. 6, 2, 8. subiungenda sarritioni runcatio est C. 2, 12, 9.
- Sublaminæ minutæ Cat. 21, 3.
- Sublatent spicae vagina V. 1, 49, 3. *vid. no.*
- Sublegere olivam C. 12, 50, 1.
- Sublevare partes alienius V. 3, 14, 1.
- Subligatio uvarum P. 1, 6, 10. subligare uvas Ca. 33, 4.
- Sublimes viri V. 2, 4, 9. sublime armentum C. 3, 8, 3.
- Sublimitas C. 8, 3, 3.
- Sublimiter legi, teri, dari, stare Ca. 70, 2, 71. volitare C. 8, 11, 1.
- Subluitur intertrigo aqua calida C. 6, 32, 1.
- Subluvis in ovibus C. 7, 5, 42. *est autem collectio sarrici sub ungula. Aliter Beroaldus: Videtur subluvis esse exulceratio in pedibus ovium nascentis, quando scilicet ab ungula cutis resolvitur, in homine reduriam dicunt. Luere enim solvere est, quasi subius solvatur corium. Gesner. vide not. p. 392.*
- Submittere cantherium vitibus C. 4, 13, 1. teporem habitationi P. 1, 40, 5. — parvos matribus lactandi causa ne minori quadrima — prolem submittat C. 7, 3, 15. singuli agnibinis nutricibus submittantur C. 7, 4, 3. — *servare ad gregem supplendum. haedi submittantur et in grege incipiunt esse V. 2, 3, 8. quos arietes submittere volunt V. 2, 2, 18. valent mares submitti ad admissuras V. 2, 3, 4 submitti tamen etiam in viciis urbis C. 7, 3, 13. Add. C. 3, 10, 17. 6, 24, 4. 6, 34, 2. it. 7, 9. aliquoties. Huc pertinent Virg. Georg. 1, 73 et 159. it. l. 70 π. de usufr. ubi serpens recurrit. Etiam Euripides Phoenix. 30. τὸν ἐπὶν ἀδίκων πότον μαστοῖς ὑπὲρ. Gesner. — submittere equas (admissario) est implere, replere P. Mar. 13, 6. submittendae tauris vaccae P. Jul. 4, 1. in foetum submitti possunt vaccae ibid. Sed*

Nemesia. Cyneg. 114. *de cane.* Huic parilem submitte morem. Ita admitti contra de foeminis passim nostri. *Ex tertia notione oritur* Submittere progeniem vitis Col. 3, 6, 2. *ἐπιβάλλειν κλήματα* Theophr. H. P. 4, 15. pampinarium in resecem C. 3, 10, 15. pluresne an pauciores materias submittat C. 3, 21, 7. vitem in flagellum C. 4, 14, 3. palma ex areu submissa est C. 4, 15, 3. materiam vitis constituendae causa submittere C. Arb. 5, 1. arbori brachia submitti patiere *ibid.* 2. submittitur salix ad uosam pericam C. 4, 31, 2. idoneos ulmi ramos in ordiorem submittere C. 5, 6, 14. alternos frutices atrioleis in semeo C. 11, 3, 36. stilos asparagi C. 11, 3, 45. — *De pratis etiam dicitur* Ca. 8, 1. *Idem nimirum significat hic* submittere, quod defendere Ca. 50, 1. purgare et a pecore defendere C. 11, 2, 7 et 27. pecora depellere et ab omni noxa defendere C. 2, 11, 9. submittere etiam est C. 2, 18, 2. lo foenum C. 11, 2, 15. prata submissa V. 4, 49, 1. — Submittere scribunt librarii v. g. Ca. 8, 4. *Hinc actum ut porro confunderetur cum sumere. vid. ad* C. 4, 24, 10 et 4, 29, 11.

Submovere *de ovibus vendendis* C. 7, 3, 13 et 14. 7, 4, 3. nostri *abschaffen*. — submovebis pituitas remedius P. 1, 28, 6. omocem scrupulum C. 4, 29, 3.

Suboles pro Suboles fere MS. Palatii *Lid.*

Subradere ficos Ca. 50, 2.

Subrectae a terra vites C. Arb. 4, 1.

Subrenalis morbus Veg. 1, 8, 4, 15, 1, 4, 27, 1, 4, 3, 2.

Subrabere incipiunt grossi P. Mar. 10, 31.

Subrumare foetus ovium C. 12, 3,

9. subrumantur agni C. 7, 4, 3.

Subrumus. subrumi foetus qui? V. 2, 1, 20, 2, 11, 5.

Subscribit fortuna voto C. 1, 2, 3.

Subscudex iligneae Ca. 18, 9. graece *πυλαξίνοξ*.

Subsecare herbam V. 4, 49, 1.

Subsectis radicibus C. 2, 9, 10.

Subsellia in templo V. 4, 2, 2, 3, 2, 2.

Subsequi vites vinculo C. 3, 6, 2. si locus sanus est.

Subserere vineam C. 4, 15, 1. novis seminibus explere lacunas.

Subsiccatur madefactus C. 6, 14, 5. in Subsiccivum est uocia agri V. 4, 10, 2. not.

Subsidiarius s. custos palmet C. 4, 24, 13 et 16.

Subsidit aliqua pars apum, manet in alvis V. 3, 16, 36. subsidentes lumbi C. 6, 29, 2. subsedit ad tertias coctura C. 12, 20, 4. — subsiderunt in colo C. 12, 41, 3. *vid.* Sido. Saepe cum supersedeo commutatum a librariis propter scripturam supersedeo nota expressam.

Substantiam ut possit habere, h. e. carnem et corpus retinere Veg. 2, 8, 2. partim ad substantiam membrorum convertit in sanguinem 1, 40, 1. accipiet in substantiam Veg. 3, 12, 3, 3, 13, 9. *add.* 4 pr. 4, 5, 14, 15, 5, 23, 7, 5, 44, 3, 5, 54, 9. *οὐρανὸν ἀναρῶν ἐστὶν* — *ὁπλῶν μὲν ὡς αὐτὸς κατ' οὐρανὸν* Aretaeus Aen. 3, 1. p. 77. — Substantiam vitae praestant palmones integri Veg. 5, 44, 1.

Substentare cibis ex Veg. 1, 22, 3. *laudavit Gesner h. l. ubi tamen nihil varietatis eiusmodi annotatum reperi.* Idem deinceps sustinere ex Col. 9, 1, 8. *ponit, ubi Codd. et Edid. tacent.* Est tamen proprie sustinere et sustentare, quod postea sustinere et sustentare dixerunt.

Substernere pecori Ca. 5, 6. solum paleis V. 1, 57, 2.

Substilium lotium Ca. 156, 7. not.

Substituendi lapides P. Mar. 10, 23, h. e. *subter statuendi*. Gesner. — substituotur se acciba maturis P. Mar. 10, 16. substituere demortuis et deficientibus alia C. 4, 17, 3. P. F. 43, 3. in locum demortuarum C. 9, 3, 3. add. C. 11, 1, 5.

Substramen e palea V. 3, 10, 4. ad substramen pullorum stercus pavonum utile V. 3, 6, 5. *conf.* 3, 9, 8.

Substramentis operire Ca. 161, 7. *alii divisim*.

Substrictus venter laudatur in tauro C. 6, 20. P. Mar. 11, 4. in equo C. 6, 29, 2.

Substringere boves C. 2, 3, 1. *quasi strigili manu tractare*. — Substringitur testicoli in morbo equi Veg. 1, 4. — substringitur difficile saoguis Veg. 2, 26. h. e. *reprimitur*.

Subtenti retibus lecti Ca. 25. not. Ioris Ca. 10, 5. not.

Subtenuae setae V. 2, 7, 5.

Subteritaneus morbus equorum Veg. 1, 5, 1. 1, 12, 1. boum Veg. 4, 3, 4.

Subteriaciantur ordci grana P. F. 18, 1.

Subtero Ca. 72. C. 2, 11, 12. 12, 5, 1. subterito ccpam C. 12, 56, 2. *Vide subtriti*.

Subterpendeotia mala P. Mar. 10, 8.

Subterraneae animalia P. S. 3, 2.

Subterstillatis cauteriis, an subterstillatim Veg. 5, 6, 3.

Subtexere, subiungere C. 11, 1, 2. non Subtrahant rationem scientiae desideranti C. 11, 1, 12. subtrahitur ebrioso cura officii C. 11, 1, 43.

Subtriti pedes C. 6, 15, 2. Veg. 3, 55, 7. *Graeci similiter υποτριβην dicunt*. Diodor. 17, 91. τῶν ἰππῶν τὰ;

ἐκλὰς υποτριβῆσαι συνίβαναι. ubi nota Wesselingii retinere poterat conatum nuperi Interpretis in Appiani Mithridat. c. 77. ἰππὸς χυδαίνοντας ἢ υποτριβῆς tentantis.

Subtus ambulare Ca. 48, 2.

Subtusiet Veg. 5, 24, 2.

Subvertere aratro C. 11, 2, 44.

Subula C. 6, 5, 4.

Subulci officium V. 2, 4, 20. professio C. 1 pr. 26.

Suburbana regiooe Italiae C. 11, 2, 61.

Succari manna Veg. 5, 22, 4 et 11. 5, 27, 4. semiancia Veg. 5, 41, 5. 5, 54, 7.

Succedit diligentiae mese vicarius C. 11, 1, 5. — non succedunt ovis, non excluduntur V. 3, 9, 16.

Succendere igne lapides Veg. 3, 28, 5.

Succensa fornace P. 1, 20, 2.

Succentiva tibia V. 1, 2, 15.

Succernere oculens Ca. 10, 5. vinaceos Ca. 25. partim de nucleis Ca. 37, 2.

Succidia V. 2, 4, 3 et 10 et 11.

Succido. arborem io acditicis C. 11, 2, 11.

Succidum vioum Veg. 5, 66, 4. *conf.* 5, 65, 3.

Succioit pastoralis vitae agricultura V. 1, 2, 16. cui ego ut succinerem h. e. orationi eius subservirem, camque confirmarem V. 2, 1, 27. Est igitur proprie quod accompagniren vocant musci nostri. Gesner.

Succollant regem fessum apes V. 3, 16, 8.

Succosum solum C. 2, 17, 3. succosioris libri stirpes C. 4, 29, 1.

Succreta cribro calx Ca. 18, 7.

Succumbunt quibus volunt virgines Illyricae V. 2, 10, 9.

Succurrere sibi velocitate fugae P.

Aug. 9, 4. succursurus deficienti C. 44, 1, 47.

Succus, succum uvae perferunt C. Arb. 8, 5. succo villarum subdita loca P. F. 23, 4. — Succus Ca. 157, 16. exsugitur V. 4, 43, 4. et ita fere in Colum. Lips. Pallad. Leid. et Veg. Corbei. MSS. hinc

Sucida lana unde dicta V. 2, 44, 6. i. e. *sucida* σιδυρπά.

Sueta frequentiore numero scrofa P. F. 26, 5.

* Suculae Ca. 42. not. — Suculae, *sulci*, exoriuntur C. 44, 2, 39. celantur, se celant C. 44, 2, 34 et 36. occidunt totae C. 44, 2, 89.

Sucus vid. Succus.

Sudant sale conspersa C. 42, 7, 2. Suessa Ca. 435, 4 et 3.

Suessanum Ca. 22, 3.

Sufficere labores C. 4 pr. 42. vecturis V. 2, 8, 5. ventis et imbres C. 3, 2, 45. — lac pro sufficere V. 2, 4, 49. not.

Sufficienter P. 4, 35, 40.

dum Sufficit C. 9, 8, 9.

Suffimenta Veg. 4, 49 et 20. 6, 42, 1.

Suffire dolia, suffumigare C. 42, 52, 46. seria, schoeno, et palma Ca. 443, 4. suffiendi bonis odoribus C. 42, 48, 3.

Suffitio doliorum C. 42, 52, 46. suffitione nimia medicata vina C. 4, 6, 20. ubi tamen Edd. pr. et Codd. omnes suffumatione.

Suffitas apes refrigerare C. 9, 44, 7.

Sufflatae sunt venae ex cileo Ca. 457, 7.

Suffocata animalia pertuso a vermibus aqualiculo Veg. 5, 22, 3. a focibus pro faucibus, quam formam dant Codd. vetustissimi in Aviano. Misc. Observ. Belg. Vol. IV. p. 300.

Suffragatorum studia V. 3, 5, 48.

Suffraginosa mulae curatio C. 6, 38, 2.

Suffragia diribentur V. 3, 2, 4.

Suffrago in pede iumentis, qui homini poples C. 6, 45, 2. Veg. 4, 47. vid. Plin. 44, 45. — in vite C. 4, 24, 4.

Suffricare vasa nucibus pineis C. 42, 25, 5. 42, 30, 2. 42, 23, 2.

Suffrio. Suffriatur seria C. 42, 38, 4.

Suffumatio vide Suffitio.

Suffumigationibus frequentissimis stagnare animalia Veg. 3, 23, 5.

1 Suffumigata tabulata C. 42, 42, 3.

Suffumigo. vasa myrto C. 42, 25, 4. idem Suffire.

Suffundere vires cibo ad foeturam admissario V. 2, 8, 4.

Suffusio cucumeris agrestis et colocynthidos contra mures, pro eo quod vocant vulgo infusum P. 4, 35, 9. — oculorum morbus V. 3, 16. — pedum, de labore itineris Veg. 2, 40, 8. 4, 26, 4. not. p. 34.

Suffusos inter et syncopatos pedes distantia Veg. 2, 25, 4.

Suggere ignem fornace succensa P. 4, 20, 2.

Suggestum faleris V. 3, 5, 46.

Suggestus inter dolia Ca. 454. lapideus C. 9, 7, 4.

Suggrundae vid. Subgr.

ad Sui similitudinem C. 4, 20, 4. partem sui deliberatam C. 5, 44, 4. inter se pro ea C. 42, 44, 6.

Suile convertere C. 7, 9, 44. 2, 45, 7. nota.

Suillum pecus V. 2, 4, 4. suillae carnis salsura C. 42, 53.

Sulcae fici C. 5, 10, 44. not.

Sulcare fossas V. 4, 29, 2. sulcare in plantandis arboribus V. 4, 37, 4. terram in liram revocare P. Nov. 4, 4.

Sulkus quia V. 4, 29, 3. add. P. Mar. 9, 44. sulci ut faciendi Ca. 43, 4. sulci longiores C. 2, 2, 27. sulkus

in aratione cxx pedum P. Ian. 3, 4. sulco altero seminari C. 2, 9, 15. 2, 14, 8. quarto serere C. 2, 13, 8. *add. not. ad* 2, 4, 2. — sulcus aquarius humorem noxium deducit P. S. 3, 1. sulcos aquarios facere C. 2, 8, 3. sulci perpetui Ca. 33, 2. sulcus vitibus ponendis pro pastinatione C. 3, 13, 4. nota.

Sulfuris mentio Ca. 39, 4. Sulfure et bitumine ac teda perlustrant paleas ovis excubandis substernendas C. 8, 5, 11. Quinctil. Instit. 12, 10. s. 76. Si vero iudicium his corruptis acrius adhibeas ut succinis sulfura, iam illud, quod sefellerat, exuat mentitum colorem et quadam vix enarrabili foeditate pallescat, ubi vulgo legitur buccinis purpuram, quod interpretari conatus non potuit Gesnerus. Recte Codd. et Ienson Editio Succina Auchusa et conchylio tincta habet Plinius 37. s. 42. quae sulfure admoto et incenso explorabantur.

Sulphurem Veg. 2, 10, 9. ubi Codd. fursurem dant.

Sum. sit quidem, ut intereant h. e. *fac interire* C. 3, 3, 13. esse in cultura. h. e. eo nomine comprehendendi V. 1, 2, 12.

Sumen Italiae campi Roseae V. 1, 7, 10.

Summam utramque composito: fiunt pedes etc. C. 5, 2, 5. summa sortis et usurarum fit C. 3, 3, 9. summa fit operarum octo C. 2, 13, 2. summa operarum XC. 2, 13, 4. — Summa specienda, ne V. 1, 53. h. e. *id maxime considerandum est.* Gesner.

Summatim ablaqueare, in summo, non profunde C. Arb. 6, 2 et 10, 5. eradere C. 2, 46, 4. — attingere i. e. breviter modo mentionem facere C. 9, 2, 3. percurrere V. 2 pr. 7.

Summitas, pars summa, insurgit P. 1, 6, 10. summitates tenerae arborum

P. Mai. 7, 3. in summitate purgandum mel P. Iun. 7, 3.

Summum vinum an optimum? V. 5, 46, 8 et 10. summam cutem decerpere C. 12, 54, 1. ius summum C. 1, 7, 2. Graece ἀρροδίσιον apud Hesychium et Clementem Alex. Strom. II. p. 404. Pott.

Sumo h. e. edo ad V. 3, 5, 1, 3, 10, 7. — sumere puritatem debet vinum P. O. 14, 12. vetustatis saporem P. O. 14, 13.

Sumisiones, sumtiones Ca. 145, 2.

Sumta salis Garg. Mart. 1. an pugillus? ut Galli, une prise. Gesner.

Sumtuosus ager Ca. 1, 6. homo, qui sumtus praeter rationem facit V. 2, 4, 3. cicercula C. 7, 3, 22.

Suniculum vini veteris P. N. 22, 3 vi. Semisicilius.

Suovitautilia circumagere Ca. 141, 1. suovitautilibus lactentibus immolandis ibid. 3. circumagitur verres, aries, taurus V. 2, 1, 10. De varietate scripturae solivetautilia disputatum est in notis. Coarguant illa scripta Graecorum, a quibus sacra illa translata sunt. In Arcopaga actores iuramentum praestabant σάκτας ἐν τομίον κόπρον καὶ χρύου καὶ ταύρου, teste Demosth. c. Aristocr. p. 642. Cf. Plutarchi Pyrrh. c. 6. et Hesychius in Τρίκταρα et Τριττόζ, et Scholia ad Aristoph. Plut. 820. Heroibus ἐν-γύσσειν tauro ove apro testatur Diodorus 4, 39.

Supellex rustica V. 1, 22, 6. supellectilis distributio C. 12, 3, 1.

Super inferque vicinus Ca. 149, 1. vid. Superior.

Super aquam eminent C. 8, 17, 10. — super lactis abundantiam, ut ea contingat. C. 7, 6, 7.

Superadiicies calcem P. 1, 47, 3.

Superaggeratur humo C. 12, 44, 4.

Superadsperges Veg. 5, 3, 5.

- Superba pira C. 5, 10, 18.
 Supercalcato alterum tabulatum C. 12, 39, 3.
 Supercilia canescunt equis P. Mar. 13, 9.
 Supercubat grex C. 7, 4, 5.
 Supereminet ius C. 12, 47, 1.
 Superficies, *eminens supra solum pars vitis, quae soboli, e radice enatae, opponitur* C. Arb. 10, 2. obtruncatur C. 4, 29, 13. *add.* 4, 11, 1 et 2. aquae superficies C. 8, 15, 3. in alio aut ulpico C. 11, 3, 24. *Varro apud Nonium in Giberum*: Item tragici prouident capite gibbero, cum antiqua lege ad frontem superficies accedebat: quae verba recte Kuhnus comparavit cum loco Pollucis de larvis tragicis 4, 133. ὅ γινος δὲ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ τὸ πρόσωπον ἀνέχον εἰς ὕψος λαμβάνειν τὸ σχῆματι.
 Superfieri quae possunt C. 12, 1, 6.
 Superfluens copia succi P. F. 17, 8.
 Superfundes radicibus C. 4, 8, 3.
 Superfundito compositum oleo C. 12, 57, 3. *vid.* Infundo.
 Superfusione testacei pavimenti P. 47, 1.
 Supergradi limen C. 7, 9, 13.
 Supergressa altitudine arboris passim P. N. 4, 2.
 Superiectu eblanditus est mas C. 6, 36, 4. *not.* superiecta pars vitia C. 4, 24, 5. *si locus est sanus.*
 Superinstructi in altitudinem ordines C. 9, 7, 3.
 Superiores aetate, *noti maiores* V. 2, 10, 1. superioribus diebus V. 3, 16, 29.
 Superlacrimare C. 4, 24, 16.
 Supermuniri porticibus C. 9, 7, 4.
 Supernatatum C. 12, 42. humor fructibus conditis C. 12, 46, 1.
 Supero, *superumo* superantibus alimentis P. Aug. 8, 7.
 Superponit, *h. e. in super habet*, MSS. C. 3, 10, 7. *pr.* superpono, suppono *scribebatur* C. 3, 13, 12. P. Ian. 13, 3.
 Superposita iugo C. 4, 24, 8, 5, 5, 15.
 Superredere litibus familiae Ca. 5, 4.
 Supersiliens volucris C. 8, 3, 7 et 9.
 Superstatuminabis rudus P. 1, 9, 4.
 SUPERSTITIOES vel vanae certe et fundamento destitutae opiniones. A superstitione remotum vult esse villicum C. 11, 1, 22. *coll.* Ca. 5, 4. et villicam 12, 1, 3. aruspices sagasque admitti vetat C. 1, 8, 6. *Add.* Veg. 2, 11, 2, 4, 3, 5, 5, 43, 2. — *Tamen laudant varias superstitiones circa sationem.* ne diversa genera eidem arbori inserantur V. 1, 40, 5. P. F. 25, 30. Hysenae pellis inducenda modio quo seritur, ad fertilitatem P. S. 3, 1. Rota cum maledictis, et furtiva serenda P. Mar. 9, 14. *ubi et alia circa hanc herbam superstitiones.* De ocimo similia vide in locis sub ocimo laudatis. Cum rapa serunt, precantur, ut et sibi et vicinis nascantur C. 11, 3, 62. raphanus et brassica viti inimica P. Aug. 5, 3. *vid.* no. Graecorum nagae de inscriptis amygdalis P. Ian. 15, 13. de Persicis P. N. 7, 3. — *circa generationem animalium.* Equas vento concipere V. 2, 1, 19. *vi.* no. C. 6, 27, 4. ut mas vel foemina generetur C. 6, 28, 7, 3, 12. significat hos descensus dextro marem, sinistro foeminam conceptam V. 2, 5, 13. C. 6, 24, 3 quomodo mutili nascentur capri, vel cornuti C. 7, 6, 4. ova diversa marium et foeminarum C. 8, 5, 11. *add.* s. 12 et 13. anser negatur excludere aliena ova, nisi adiecta sua quoque habuerit C. 8, 14, 6. — *circa menstrua, purbertatem, res. Penecar.* Menstruatae

mulieris noxa C. 11, 3, 38 *it.* 50 et 64. vis ad erucas C. 10, 358 aq. *vid. no.* immundae mulieris attactum formidat ruta P. Mar. 9, 14. ne contrectentur pocula et cibi nisi ab impube aut abstinenterissimo rebus vene-
reus C. 12, 4, 3. investes pueri agitant hydromeli P. Iul. 7, et vina alia P. O. 14, 16. a mundis pueris atque virginibus operandum, cum olea plantatur et legitur P. 1, 6, 14. cu-
ratur apium pridie castusit ab rebus veneris C. 9, 14, 3. P. 1, 37, 4. Mar. 15, 4. — *In remediis plantarum.* poma Cydonia ad radices aegrae arboris ponenda P. F. 25, 23. ne arbor fructus velut aegro proiciat. P. Mar. 10, 30. ne poma findantur, tres lapilli in radice pon. P. Mar. 10, 2 et 4. ut florem contineat arbor Punica P. Mar. 10, 3. *add.* Nov. 7. 4. Graminis eastirpandi ratio P. Iul. 5. Ad-
versus locustas praesidium si homines tectis se contineant P. 1, 35, 12. adv. volucas C. Arb. 15. varia ad-
versus tempestates et alias agrorum noxas C. 10, 340 aq. *conf.* P. 1, 35, 1 sq. *in pr.* s. 14 et 15. Dnemonas et grandines (*horum igitur effectores illi*) fugans suffimentum Veg. 1, 20, 3. 6, 12, 1 et 4. *Huc referamus etiam illud Plin.* 18, 29. s. 70. Varro auctor est (*non puto in libris hisce*) si fidiculae occasu, quod est initium auctumni, uva picta consecratur inter vites, minus nocere tempestates. — *Medicinae.* ad pedum dolores Var. 1, 2, 27. intertrigini remedium Cat. 159. luxum si quod est Cat. 160. eryn-
gion sinistra manui evelendum Col. 6, 5, 3. Veg. 4, 3, 12. animal quod morau vocuit suspendendum a collo icti Colum. 6, 17, 6. visu nantium levantur dolores ventris C. 6, 7, 1. ad fascium suffimenta Veg. 5, 71 et 73. *vid.* Physicum remedium,

Præcantationes. — Numerus impar in ovis soppoandis C. 8, 5, 8. P. 1, 27, 1. impari numero et imparibus diebus Veg. 5, 64, 11. *add.* 5, 66, 5. 5, 69, 7. *add. Rhod. ad Scriba. comp.* 71. p. 132. — *Religio feriarum et sacrificiorum.* Feriis quid liceat Ca. 1, 138. C. 2, 22. Qui religiosius rem rusticam colunt, negant his diebus (*ab Id. Dec. ad Kal. Ian.*) debere terram ferro commoveri C. 11, 2, 95. *conf.* 98. ubi etiam de auspicando. *An hinc superstitio XII noctium, quas nunc a natali Dominico derivant?* Dapem pro bubus Ca. 131, 132. luci collucandi ratio Ca. 139. si fodere velis Ca. 140. agri lustrandi ratio Ca. 141. — *Varia.* Aegyptii ut explorent proventum futuri anni P. Iun. 9. qui vellet se a cae sectari V. 2, 9, 6. de columbis servandis C. 8, 8, 7. P. 1, 24, 2. non esse prodigium, si acrota mandat foetus suos C. 7, 11, 3. Gesner.

Supertegere frondium congestu C. 9, 14, 14.

Supervacuae frondes C. 5, 5, 19. supervacuus cultus C. 2, 12, 5.

Supervagatur vines C. 4, 21, 4.

Supervagata duramenti pars C. 4, 22, 4.

Supervenit iuventam hos C. 6, 24, 3. matrem stupro caper C. 7, 6, 3. humor plautiem C. 2, 17, 5. superveniunt iugum vineae C. 4, 22, 1. ita ut superveniat mustum oaseum C. 12, 42. ius C. 12, 7, 4. superveniat tempus lunam xxv, *transcandat, excedat* C. 8, 7, 5.

Supervoluto cylindro C. 11, 3, 34.

Suspendet vimine palma erat C. 4, 26, 4.

Supplantare vitem C. Arb. 7, 4. *est prosternere, et plantis pedum subiectam inuolare in fossam.* Gesner.

Supplementis inventutis frequentatae apes C. 9, 43, 43. in supplementum gregis reservantur C. 7, 6, 7.

Supplet quod deficit C. 42, 50, 49. suppletur vss C. 42, 40, 2.

ad Supplicia Deorum servare boves V. 2, 5, 40.

Supplicare pro copia Ca. 443, 2.

Supponere ova V. 3, 9, 9. vitulum foetae V. 2, 5, 47. falcem maturis C. 40, 328. supponunt dentes alios cadentibus equi Veg. 6, 5, 2. supponitur prelo oliva C. 42, 47, 9. suppones aquam ori equi per fistulam Veg. 4, 44, 43.

Suppositicia mater, quae alienum alit V. 2, 8, 2.

Supprimit epiphoram oculi polenta C. 6, 47, 8.

si Suppurationis remedia C. 6, 44, 6, 34, 4. Veg. 4, 8, 4. in suppurationem converti C. 6, 47, 6.

Suppuratum generat morsus Veg. 4, 24, 4.

Suppurat sub carne cancer Ca. 457, 3. si suppuravit sanguis C. 6, 42, 2.

Supputare novellas plantas C. 4, 33, 5. oleas Ca. 27.

Supra stet amurca Ca. 404. oleum supra stet Ca. 449. supra perticas imponendi C. 8, 44, 47. supra terram stantia vasa C. 42, 48, 4. supra C. millia V. 3, 2, 47. supra decem annorum bacca V. 2, 4, 43. supra se acervata grana P. lon. 20. quae supra scripta est Ca. 457, 2.

Supraiciuntur C. 44, 3, 62.

Suprema nocte C. 40, 294.

Surcularis terra C. 3, 44, 5. Surculares libri vocantur Columellae III. IV. V. in libris scriptis. Surcularius ager V. 4, 2, 47.

Sureulo. surcolare stirpem C. 5, 9, 44. no. *Nihil ducto quin bonae notae*

verbum sit, licet hodie forte ex τῶν ἀπαξ λεγόμενων. Et pampinare est pampinus superfluos auferre, ut ruscum, ruscare; sic surcolare, surculos sive stolones. Gesner.

Surculus, ex quo vel arbor procedit, vel frutex, vel vitis C. 3, 4, 2. surculo consitus ager C. 7, 42, 40. surculi duum generum C. Arb. 4, 4. ad C. 4, 28, 2. surculi adferunt florem C. 44, 2, 44. qui probentur P. 4, 6, 2. poni ut debeant C. 3, 47, 3. quando transferendi V. 4, 44, 4. qui, quando inseri debeant C. 44, 2, 44. quicumque cuicumque arbori possunt inseri C. Arb. 27.—surculo calcato remedium C. 6, 45, 4. vid. Stirpa.

Surdus veritatis C. 3, 40, 48.

Surgit sementis C. 2, 8, 5. surrecturus in altum frutex C. 6, 23, 2.

Surrecta cornua C. 7, 3, 3.

Surrentinus ager C. 3, 8, 5. Surrentini colles C. 3, 2, 40.

Sursum colere h. e. loca superna V. 4, 6, 3. sursum vorsum ducere Ca. 32, 4. 33, 4. sursum vorsum serpit V. 4, 34, 5.

Sus etiam aper V. 2, 4, 5. vid. no. ad C. 9 pr. 4. sus glabra, densaque C. 4 pr. 26. Aenese Lavinii xxx porcos peperit V. 2, 4, 48. da suibus quae leuenda V. 2, 4, 4. C. 7, 9. quando et quomodo castrandi C. 7, 44. ut curandi C. 7, 40. ut mactandi, saliendo rel. C. 42, 53. sus famis impatiens C. 7, 44, 3. aegra quod egerit, pestilentiam facere creditur C. 6, 5, 4.

Suscipit Stolo, ὑπολαμβάνει ἱγν V. 4, 2, 24. suscipere consilium C. 4, 8, 45. not.

Suspecta de morbis P. 4, 16.

Suspendere in summa terra vitem C. 3, 43, 8. non satis profunde mergere, ut in summo haebeat. suspendit

lupinum robustius glebas C. 2, 46, 6. suspendere dolia subiectis parvis lapidibus C. 42, 48, 6. suspendere viuculo palmam C. 4, 26, 4. not. pavimenta cellae subiectis cuniculis P. 4, 20, 2. manum moderando Veg. 3, 40, 3. gressum Veg. 3, 55, 2. suspenduntur pavimenta glacie h. e. vitiose elevantur, et a rudere subiecto separantur P. Mai. 44, 4. suspendi arduo locorum situ ab humore P. N. 5. suspendit ilia bos orthoponicus, attrahit Veg. 5, 45, 4. — suspendi possunt morbi quidam non persanari Veg. 5, 64, 5. ubi est differri, ne statim interficiant.

Suspensuras cellarum uti fiant P. 4, 40, 2.

Suspensus ab humore locus P. 4, 40, 4. P. N. 5. not. a terra porrus P. F. 24, 42. suspensas in summitate vitis P. O. 5, 4. leviter semina C. 4, 4, 6. ab omni humore stahula P. 4, 24, 4. terra C. 44, 43, 34. h. e. rara, resoluta. suspensissimum patinatum C. 3, 43, 7. suspensae molae, ne nucleus frangatur olivarum C. 42, 49, 2. 42, 52, 2. 2, 44, 42. sal suspensa mola infractus C. 42, 53, 2. suspensum (credo, ne terram quatuor pedibus contingere possit. Gesner) animal ab alio cibo abstinebis Veg. 4, 4, 4.

Suspicio aqua multa, quae aspicionem tantum habere possit dulcedinis P. Ian. 15, 8.

Suspiriosus morbus, idem qui aridus Veg. 4, 44, 2, 36, 2. suspiriosae mulae C. 6, 38, 4. oves C. 7, 5, 49.

Suspirium crebrum facere C. 8, 44, 2. articulare Veg. 2, 40, 4. in suspirium transit morbus Veg. 4, 40, 9.

Suspiro. suspiret confectio aestuanda per luteum P. O. 47, 2? su-

splrant aestuantia vins foramine P. O. 44, 46.

Sustinere transversis vectibus tabulas directas P. Aug. 9, 3. se ipsa non potest sus V. 2, 4, 44. — sustinere moram temporis, de pomis, sich halten P. F. 25, 3. turbines imbresque C. 3, 2, 20. iniuriam C. 2, 9, 4. penuriam temporum C. 9, 44, 47. colni negligentiam C. 2, 40, 2. 4, 3, 4. — Sustinetur cibo V. 2, 4, 23. no. Nam — sustinere cibo C. 7, 9, 9. est alere. porculos hordeo C. 7, 9, 43. cibarius colonos C. 2, 9, 47. fessas apes passo C. 9, 43, 7. sustinetur a materno ubere tradux C. 4, 29, 44. — Sustinere aedificium difficilius quam condere P. 4, 8, 4. — sustinebam negare, andebam C. 44, 4, 2.

Susum animam subducere Ga. 457, 48. V. 4, 6, 3.

Suus. suo sibi pampino tegito C. Arb. 44, 2. suo sibi iure abluui C. 42, 7, 2. eluere C. 42, 54, 2. in suo sibi iure decoquantur C. 42, 41, 3. suo quidque vase conditur C. 42, 7, 3. suaspe sponte V. 3, 7, 4.

Sybaris, qui nunc Thurii dicuntur V. 4, 7, 6. in Sybaritano semao redit cum centesimo V. 4, 44, 2.

Sylva eum derivatis vid. Silva.

Symonianum trifolium v. Simo.

Symphoniacae herba P. O. 42, 8. Veg. 5, 67, 3. al. hyoseyamos (inquiamus) de cuius nominibus et virtutibus plura Apuleius de herbis c. 4. Le Moynium ad Barnabas epist. p. 623. laudat Alonclor. ad h. l. Gesner. Quae in Thes. L. L. ex Plinii 26. c. 7. laudatur Gompitarna eadem et Symphonia dicta, in Harduani Editione fuit sublata.

Symphytum Veg. 5, 5, 44. anagallico substituitur, it. 5, 68, 3. et 6, 8, 4. 6, 9, 2. Symphytum alias

ānus Gallicus (Gallica *al.*) *Vid.* *Rhod. Lex. Scribo. officinis est consolidamaior.*

Synanche Veg. 2, 10, 3, 5, 67, 3.

Synchrisma, Veg. 3, 45, 7. *Est autem σύγχρισμα inunctio substantiae liquidioris, ut ex Paulo Gorraeus docet, restituit etiam Vegetio 5, 17, 3. Morgagnus. Tractam vel stractam dixit idem Veg. 3, 45, 5. Compositiones eius habes Veg. 6, 18. 6, 22, 2. 6, 28. 11 et 12. Gesner.*

Syncopati et suffusi equi distantia Veg. 2, 25, 1.

Syncope, defectio Veg. 2, 25, 2.

Synopo. Si iumentum syncopaverit Veg. 2, 25, 1. *not.*

Συνυπόπτει V. 2, 5, 1.

SYNOPSIS (aliq. respectu Enallage) exempla. ne capra natum pascat, quas astrologia in iure recepit V. 1, 2, 17. *De his generibus singulae (partes) dividuntur* V. 1, 5, 4. *Add.* 1, 9, 5, 1, 49, 1, 2, 1, 11 et 12. 2, 1, 24 it. 2, 9, 16. 3, 2, 16. 3, 5, 1, 3, 9, 10 et 11. 3, 12, 5 et 6. 3, 16, 13 it. 15 et 22. *ex Buchneri sententia. Pedali mensura, qui (pes) digitorum est* XVI C. 5, 1, 4. *add.* 12, 16, 3. *Gesner.*

Syntexin, σύνταξις Veg. 5, 54, 1.

in Syria brevibus caudis commendantur oves V. 2, 2, 3. *servantur sesama mense Iunio* C. 2, 10, 18.

Syriaca mala C. 5, 40, 19. *Syrica, a colore nomen habere ait Plin.* 15, 14 s. 15. — *radix* C. 11, 3, 16 et 59. *vid.* *Radix. eadem Assyria* C. 10, 114. — *Syriacus ros* C. 9, 13, 5. *P. Mar.* 15, 1. *vid.* *Ros.*

Syrius, Syria, pira C. 5, 40, 18.

Martialis: Et nomen pira quae ferunt Syrorum. Iuvenalis 11, 73. *Signinum Syriumque pirum.*

Syringis tentare curationem Veg. 1, 28, 7. *h. c. iniectionibus per siplum.*

culos. Ita Gesner, sed vocabulum omittit Samb. Codex.

Syringotomium Veg. 3, 27, 2.

Syrmaticum animal Veg. 5, 24, 1.

Συζυγίσι ἐνεντιότητων, comparisones discordantium C. 2, 2, 3.

T

Tabani boves concitant V. 2, 5, 14.

Tabefaciat an labefaciat contagione C. 6, 5, 1.

Tabella dimin. ex taberna ad V. 3, 2, 1. *not.*

Tabernae diversoriae V. 1, 2, 23.

Tabes. tabem afferre pecori C. 6, 5, 2. *in tabem resolvuntur cantharides* P. 1, 35, 4.

Tabescit sal Ca. 88, 1. *tabescunt ficus in iure* C. 12, 17, 2.

Tabula literaria V. 3, 5, 40. — *tabula comitorum* V. 3, 5, 18. 3, 17, 1. *not.* — *tabulae quibus ovilia consternuntur* C. 7, 4, 5. *tabulae, asseres etiam* P. 1, 40, 4 et 5. — *tabula agri modus* P. Ian. 10, 2. *iugeralis* P. F. 9, 9. *vinearum* P. Ian. 11, hortos vinearum dixit *Columella, Hic, et P. F.* 10, 1. *significat aream non definitae magnitudinis. Gesner.*

Tabulare palati Veg. 3, 11, 4. *Sic dici putat Platnerus V. C. os palati, quod praesertim in posterioribus partibus laminae in modum se habet. Gesner.*

Tabulatim disponere genera vitium P. F. 9, 11. *per hortos dixit Columella.*

Tabulatum simile granario C. 12, 50, 3. *in eo olea* Ca. 3, 4. *it.* Ca. 55. Ca. 64, 1. *suffumigatur* C. 12, 12, 3. *in tabulatum componere foenum* C. 2, 22, 3. *hinc semina de tabulato* C. 2, 18, 2. *tabulatis congerere res siccas* C. 1, 6, 10. *fumo recondenda*

glans C. 7, 9, 8. tabulata gallinarū C. 9, 3, 3. — in ulmis quomodo instituantur C. 5, 6, 14. it. 23 et 24. *Tabulata in arboribus sunt ordines ramorum, de quibus ait poeta: Assuescant nummaque sequi tabulata per ulmos: quem locum enarravit Servius, ait: Tabulata sunt rami effusiores, et in plana tendentes, non ad altiora crescentes. Sunt in arboribus ima, et summa tabulata ramorum. Plinius docet, tabulata ulmorum ab octavo pede altitudinis dilatari in collibus, siocis, que agris, a duodecimo in campestribus, et humidis. Bezo. — pro eo quod vulgo stratum, nostris etiam stratura. tabulata tris, in iuae passae insolatione C. 12, 39, 3. ita 12, 43, 2 it. 3 et 14. in olivarum conditura C. 12, 48, 3.*

Tacta tectorio V. 3, 5, 3.3, 9, 3. vid. Tang.

Taedians animal h. e. nauseans, fastidians Veg. 1, 17, 12. 4, 2, 4. 5, 67, 2.

Taeniolis algæ involuta C. 11, 3, 23.

Tages Tyrhennas vates C. 10, 345. *Ex Tagetis a Vicielio conversus libris inepta oracula graece prodidit Ioannes Laurentius Lydus περί μηνῶν p. 130 seqq. Verba sunt: αὐτός γάρ Βικέλιος ὁ Ρωμαῖος ἐκ τῶν Τάγηντος στίχων (περί οὗ καὶ Ἀπουλήσιος ὑστερον πλατὺ καὶ διευθέρω ποδὸς ἀπηγήσατο λόγῳ) ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς καὶ ἱερμηνεύειν φησὶν. Quae si compares eum prooemio simillimi argumenti: Βροντοσκοπιῆς ἱερμῆρου τοπικῆς πρὸς τὴν σιλήνην κατὰ τὸν Ρωμαῖον Φίγυλον ἐκ τῶν Τάγηντος καὶ ἱερμηνεύειν πρὸς διέξιν, quam eum Nigidij Figuli Fragmentis edidit I. Rutgersius Var. Lect. III. c. 16. p. 247 seqq. facile credes nomen Βικέλιος mutandum esse in Βήγους.*

Certe utroque loco idem Tagetis versusum interpres intelligitur. De Nigidio tamen Figulo finis dubitare non patitur brontoscopii: ταύτην τὴν ἱερμῆρον βροντοσκοπιῆν ὁ Νυγίδιος οὐ καὶ Βολικὴν ἀλλὰ μόνως εἶναι τῆς Ρώμης ἔκρινεν. Tagetis libros de disciplina etrusca versibus scriptos eosdemque ab Apuleio oratione pedestri red-ditos fuisse post Figulum aut Vici-lium, nunc primum a Ioanne Lau-rentio discimus.

Tagro monte Hispan. V. 2, 1, 19.

Talea quid a clavo differat P. Mar. 10, 11. Varr. 4, 40, 4. *Gallis bou-tiare. taleae propius stirpem recisae C. 4, 33, 4. taleis conseritur salix C. 4, 31, 2. morus P. F. 25, 28. olea-ginae ut adornandae et serendae C. 5, 9, 2 et 3. taleae tripedaneae Ca. 45, 4. oleares C. 11, 2, 42. Veget. R. Milit. 4, 8. intercisi ex validissi-mis arboribus cylindri, quas taleas vocant.*

Taleolae vitis C. 3, 17, 1. taleolas scillae sectas C. 12, 33, 4. inulae C. 12, 46, 2.

Taliohi in membris equi (al. cal-culi) Veg. 4, 2, 1.

Talibus numaris, his versibus C. 7, 3, 1.

Talpa ne hortum infestent P. 4, 35, 10. P. Mar. 9, 1. ut capiantur P. Mar. 9, 4. ubi relativum eorum in aliis libris bis refertur ad talpas, culpae librarii, an quod etiam ma-sculinum est, ut damae? Gesner.

Talus. talo laeso remedia C. 6, 15. veuue de talis Veg. 6, 4.

Tamarisci ex floribus mella confi-ciunt apes P. N. 8, 1. tamaricis C. 7, 10, 8.

Tamarix. tamaricum fruteta C. 8, 15, 4.

Tamdiu — quamdiu C. 12, 21, 2

Tamen et tantum saepius confusa v. c. C. 12, 4, 4.

Tanquam, exempli causa C. 3, 11, 5. 5, 2, 1.

Tanagrici galli V. 3, 9, 6. gallinae C. 8, 2, 4 et 13.

Tandem idem fore quod certe vel minimum. intelligendae tandem aquae pluviali C. 1, 5, 2.

Tangenda planta fimo bubulo P. Jan. 15, 16. add. P. 25, 15. Apr. 8, 2. add. Tacta.

Taniacae pernae V. 2, 4, 10.

Tanquam vid. Tamq.

in Tantum deprimere, donec C. 3, 13, 9. cumini tantum quod oleat Ca. 156, 3. cum in tantum refriserit, quantum ne contactu corpus urat C. 12, 24, 1. tantum, quantum ut C. 2, 11, 4. — tantidem emitur Ca. 22, 4. — tantundem an ablativo casu C. 6, 5, 3. conf. ad 12, 25, 3.

Tarchon vates C. 10, 346. not.

Tardipedi sacris iam rite solitis C. 10, 419. h. e. post *Fulcanalia* de quibus C. 11, 3, 18. *Κυληποδίων* graece.

Tarda ad crescendo V. 1, 41, 4. in crescendo V. 1, 41, 5.

Tarentinos ager V. 1, 14, 4. Tarentina expressus Ca. 151, 1. ovae i. e. Graece C. 7, 2, 3 et 5. 7, 4, 1. 11, 2, 35. P. N. 13, 5. lanae V. 2, 2, 18. pira C. 5, 10, 18. Ca. 7, 4. porrum Ca. 8, 11, 14. nux ut fiat P. Jan. 15, 18. C. 5, 10, 14. Arb. 22, 3.

Tarqenna V. 1, 2, 27.

Tarquiniense Q. Fulvii Lupini V. 3, 12, 1.

Tarsense pelagus C. 8, 16, 10.

Tartara caelo praeposuit Proserpina C. 16, 272.

Tartesiaco thyrso C. 10, 370.

Tartesida lacteam C. 10, 192.

Tartesi litore Gades C. 10, 185.

Taurae, vaccae steriles V. 2, 5, 6.

ablegandae vel strato dnmndae C. 6, 22, 1. not.

Tanri olim *ἱταλὸι* C. 6 pr. 7. quando comparandi, et quibus signis probandi C. 6, 20. P. Mar. 11, 4. — Taurus Statiliorum cognomen V. 2, 4, 10. — mons ad Syriam V. 2, 1, 8. *Vide etiam* hippocentaurus.

Taxati curae, aestimati Veg. pr. 5.

Taxi nocentes C. 9, 4, 3. not. *semine taxi gallinas multum impinguari tradit Albertus Veget. p. 457. ubi in Calabria praecipue venenosum esse ait.*

Tebae, colles V. 3, 1, 6.

Tectoria priva Ca. 11, 1.

Tectorius, a, um. Tectorium opus marmoratum V. 1, 57, 1. parietibus ut inducendum P. 1, 11, 2. tectoriis expolita cubilia C. 7, 15, 5. calx quae aptior P. 1, 10.

Tectura parietum fortis et nitida ut fiat P. 1, 25, 1. e. *tectorii* inductio.

Tectus. tectae nives V. 2, 11, 7. C. 7, 2, 3 et 4.

Tedae clavus vel cuneus radicebus figitur vid. Clavus. Cuneus. per ardentem tedam candens sebum instillatur C. 7, 5, 13. pinea C. 5, 10, 17. Arb. 24. not.

Tegetes cannae C. 12, 50, 8. palmeae C. 5, 5, 15.

Tegeticulae cannabinae in Columbaria V. 3, 8, 2. C. 8, 9, 3. tegeticulis subiectis V. 2, 11, 8.

Tegmina pedum C. 1, 8, 18. tegmine grani C. 10, 243. tegminibus nescire vites C. 5, 5, 15. C. 3, 10, 12. 9, 7, 4. not.

Tegula. supra tegulas in igne ponis Veg. 6, 19, 1.

Tegumen ovis C. 7, 4, 4.

Tegumentis defendi a frigore P. F. 24, 14. adumbrantur uvae C. 11, 2, 61.

Tela ingalis Ca. 10, 5. et telae inga-

les 14, 2. vid. Pop. de instr. fundi c. 40. Nimirum totum *textrinae apparatus intelligo*, *ingum*, cui *involvitur stamen*, et *reliquum regularum et filorum instrumentum*. Telam non opus modo quod *textitur*, sed *ipsum etiam instrumentum notare*, observavit Broukhus. ad Tib. 2, 1, 66. Gesner. Cum *textrinae et textoriorum instrumentorum antiquissimorum historiam nondum satis explicitam reperissem*, iterum ad *examen loca veterum scriptorum revocare constitui*. Quod si tamen rem omnem ad liquidum nondum potui perducere, eam tamen copiam huc me adduxisse spero, ut qui maiore otio et accuratiori *textrinae artis scientia abundant*, facile *lectorum omnium votis satisfacere posse videantur*, si *disputationem denovo ingressi fuerint*. Vt ordine procedamus, vocabulorum ad *textrinam pertinentium praecipua et maxime usu loquendi frequentata interpretari conabimur*; quo facilius eorum propria significatione cognita telam ipsam ordinare et detexere possimus. Primum videamus verbum *ordiri*, unde *ordia*, *primaordia* ducta sunt, quae de cuiuscunque rei initii usurpantur, sed cui *textrinae parti proprium sit verbum*, qui explicaret, nondum reperi. Initium texendae telae antecedere id, quod verbo *ordiri* significatur, arguere licet ex loco Plauti Pseudol. 1, 4, 6. *neque exordiri primum, unde occipias, habes, neque ad detexendam telam certos terminos*. Confirmare coniecturam potest locus Catonis de R. R. cap. 135. sect. 4. ubi *funem exordiri oportere ait, longum pedes LXXII. a quo loco texendi similitudo maxime aliena est*. Igitur comodissimum erit verbum *ordiri* et vocabulum *ordia* interpretari de eo textoris opere, quod Galli

translato ad eos verbi usu antiquo *ourdair* dicunt, cui operi inservit *machina ourdissoir* appellata, quam nostri *Scheergiebe*, ut illud opus *scheeren, aufscheeren* dicunt; id est *fila trammae ita deducere, partiri et alternare*, ut *ingo imponi et postea tela iminisse inter alternantia trammae fila subtemine detexi possit*. Maiores enim nostri *scheeren et schieren* dixerunt, quod latini *partiri, dispartiri et ordinare* solent. A quo verbo derivantur *Scheergiebe, Scheerkube*, quam *machinam alii Scheerrahme* vocant, *Scheerratte, Scheergarn, Scheerring* (i. e. *trama deducta et ordinata*) *Scheerkasten*. Originis graecae vestigia solus servavit Hesychius, qui vocabulum *ὀρθήμα, ἢ τολύπη τῶν ἱρίων* interpretatur. Quae glossa postulat ut deinceps de vocabulo *τολύπη* dicamus, unde derivatum *τολυπύειν* et *ἐκτολυπύειν* frequenter Homerus usurpat. Hesychio quidem *τολύπη* est *ἀγχιδίον στήμονος ἢ ῥοδάκνης* id est *glomus trammae aut subteminis*; idem *τολύπειμα* et *τολύπη* interpretatur *τὸ κατασκευαστὸν ἱρίον* id est *lanam apparatus*. Sed experiamur, num aliunde accuratius notionem vocabuli investigare licet, quam ex Grammaticorum vagis praeceptis. Exstat locus in Aristophanis comici *Lysistrata* §67 *aeqq.* ubi mulieres gloriantur, se melius, quam viri solent, reipublicae negotia turbata et difficilia explicare posse. Quod qua ratione fieri posse censent, id vocabulis a re textoria et arte lanani purgandi, carminandi, in *fila deducendi et ad trammam subtemenque apparandi sumtis* usae explicare conantur. ὥσπερ κλωστήρ ὅταν ἤμιν ἢ τετραρχμῖνος, ὥστε λαβοῦσθαι, ἐπειγνοῦσθαι τοῖσιν ἀτράκτοις τὸ μὲν ἐνταυδί, τὸ δ' ἐκίσι, οὕτως καὶ τὸν πόλεμον τοῦτον διαλύσομεν, ὅντις ἐσθ.

διενεχοῦσαι διὰ πρῆβειδων, τὸ μὲν ἐνταυθα, τὸ δ' ἐκείσε. Est κλωστήρ a verbo κλώθω (unde etiam Parcarum una Clotho vocatur) quod filum nendo ex colo deducere significat. Aliud enim filum perfectum in fuso est, ut ait Apuleius de Mundo, aliud torquetur in digitis; quod colo nondum tractum est subactumque cura digitorum, id futuri et sequentis seculi posteriora in fabula Lachesi assignat. In graeco exemplo, quod Apuleius interpretatus est, legitur: νῆμα ἀτρακτον τὸ μὲν ἐξηρασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον. Grammatici κλωστήρα interpretantur ἀτρακτον et νῆμα, id est fustum et filum. Apud Aeschylum Chor. p. 505. κλωστήρα λίνον est pro κλωστών λίνον filum lineum. Ex Euripide λίνου κλωστήρα περιφέρει laudat Pollux VII. sect. 31. ubi tamen optimus Codex περιφερῆ habet. Idem X. sect. 425. inter instrumenta gynaeei post ἀτρακτον et σπινδύλον ponit κλωστήρα. Ipse Aristophanes in Ranis versu 1390. λίνου μιστόν ἀτρακτον εἰλίσσουσα χερσὶν κλωστήρα πιεῖσα, ὅπως κνεφαίως ἐς τὴν ἀγορὰν φέρουσ' ἀποδοίμαν' ubi glomum vertunt interpretes. Apud Plutarchum de sera numinis vindicta p. 58. ἀναλαμβάνοντες αὐτὴν ὥσπερ ἀρχὴν κλωστήρος ἐν σκοτεινῷ καὶ πολλοὺς ἐλιγμούς καὶ πλάνας ἔχοντι τῷ λόγῳ καθοδηγῶμεν αὐτοὺς glomeris initium interpretantur. Esse autem κλώθειν non simpliciter filum deducere, sed fila plura iungere et iuncta deducere, arguas licet ex proverbio apud Synesium Epist. 57. ubi magistratum civilem sacerdotio iungere ait idem esse ac si quis velit κλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα. Geminum etiam filum indicant verba Aristophanis in κλωστήρῃ fuisse involutum; qui si fuerit turbatus, aliud (intelligo

filum) alteri fuso, aliud alteri induci, atque ita omne opus retractari. Itaque κλώθειν dici videtur femina, quae fila pluribus fuis deducta involvit gyrgillo (Isidorus enim 20. c. 45. gyrgillum interpretatur instrumentum, quo fila revolvuntur), vel rhombo, *Scheergiebe*. Κλωστήρ autem esse videtur summa filorum, gyrgillo involutorum, postea a telae iugo suspendenda et detexenda. Opinionem imprimis firmare videtur τρίκλωστος ἐπισπαστήρ βόλον, id est ἐπίσπαστρον aucupis in Epigrammate Antipatri Sidonii Analect. II. p. 10. qui idem cum τριμίτῳ esse videtur. Antipater tamen Sidonius Epigrammate 22. fustum fili deductorem ubi nominat: ἡλαχάταν ἐργάτην νήματος addit fili epitheton εὐκλώστου, quod nihil aliud nisi bene deductum significare voluisse videtur. Idem Epigr. 26. fustum (ἀτρακτον) vocat καρνηβαρέοντα πολυροῖ-βήτητον propter additum capiti verticillum; postea κλωστήρα εὐδρομον στρεπτάς ἀρπεδόνας id est celerem torti fili deductorem. Apollonius item Rhodius IV. 4062. κλωστήρα εἰλίσσει de fuso ipso seu filo deducto dixit. Eodem vocabulum sensu accipere nos voluit, qui, narrante Plinio 7. c. 56. Closterem filium Atachinae fusos in lanificio invenisse tradidit. Denique apud Iosephum Antiquit. III. c. 8. verba ἐκ βύσσου κλωστήρ Hieronymus in Epistola ad Fabiolam de *hysso retorta* interpretatus est. Locus Luciani in Dial. Meretr. 6. νῦν μὲν ὑφαίνουσα, νῦν δὲ κρόκην κατὰγουσα ἢ στήμονα κλώθουσα illud certe demonstrat, vocabulum κλώθειν quippe a κλάω, κλῶ deductum, proprie de filo, staminis torquendo dictum fuisse. Idem in altero loco, infra, ubi de lana carenta sermo erit, afferendo, κρόκην στρέφειν et μέτον κλώθειν

δ'αὖτ. Sequuntur in poeta, quae lanæ appositionem tangunt: Πρώτον μὲν ἔχον. ὥσπερ πόρον ἐν βαλανίῳ, ἐκπύονκτας τὸν οἰσπῶτον, ἐκ τῆς πόλεως ἐκκλινεῖς ἐκτραβέζειν τοὺς μαχηθροὺς καὶ τοὺς τριβόλους ἀπολῆσαι. καὶ τοὺς γὰρ συνιστάμενους τούτους καὶ τοὺς πλοῦντας ἐαυτοὺς ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς διαλῆσαι καὶ τῆς περὶ αὐτὰς ἀποτῆλαι. Primum lana succida purgari aordibus dicitur, dum balneo mergitur et eluitur; deinde per cratem virgis caeditur et simul duriores pili (τριβόλοι) eligantur. Vellera quae eluuntur aquam calidam, hodieque gallici textores balneum (*Bain*) vocant. Cum virgis caeduntur, quod interdum bis fit, antes quam lana eluatur, atque iterum posteaquam purgata fuit, dum molliora intemescant simul, dum emundantur, aut lecto restibus intenso aut crati imponuntur, quemadmodum demonstrat Tabula I. operis Gallici de arte Textoris pannorum laneorum. In Aristophanis igitur loco veterem lectionem ἐπὶ κλίνης ἐκτραβέζειν praefero ei, quam viri docti receperunt, cum in caedendis velleribus inclinatio lecti, aut cratis aut mersae, ubi expansa iacent, plane nihil referat; contra locus ipse et μέχλην, cui imponuntur, qualis sit refert. Vellera aqua calida eluere mulieris idem comiens poeta repetit in Ecclesiā 215. πρώτῃ μὲν τῆρις βάπτουσι θερμῷ, eadem in lecto expansa purgari confirmat in Lysistratae versu 733. ubi de lana Milesia domi relicta mulier: ὅσον διαπτάσασθαι ἐπὶ τῆς κλίνης μόνον. Est alius eiusdem poetae locus apud Pollucem 7. sect. 64. ἀνήσω πρὸς ὅλα μαστιγομένην, ubi μαστιγομένη corrigi de serva interpretatus, quae virgis caesa (βαβδίζουσα, μαστιγομένη) dicitur ridicule floccos emitte, ve-

luti lana caesa virgis mollitur et floccos explicat Quae sequuntur in poeta, lanam carpendam (καρπέν, τανσέν) tractimque vellendam spectant. Scholia graeca τοὺς συνιστάμενους καὶ πλοῦντας ἐαυτοὺς, cum de lana proprie dicuntur, ita explicant: συμπλεγμαίνουσιν ὥσπερ πολλὰς τὸ ἔργον τῷ ἔτερι καλλίσται ἐργῶν καὶ διαχωρίζουσιν αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων. Verbum διαλῆσαι ita interpretantur: διαλῆσαι τῶν γὰρ ἐργῶν οἱ πολλοὶ ἔχουσιν τὰς κορυφὰς (τὰ ἄκρα) περιελμύσαι. καὶ ἐπὶ τὸν τιλθῶσι, διαλύεται ὁ μάλλός, ubi μάλλός nihil aliud nisi πόκος ipse, id est vellus apud Graecos vellendo ovi detractum, esse videtur. De opere carendae lanæ (*carpendu*) sequitur: αὐτὰ ἔχουσιν εἰς καλὰ δίσκον κοινὴν εὐνοίαν ἀπαντας, κατὰ μινύοντας τοὺς τε μιστολοὺς καὶ τις ἔνος ἢ φίλος ὅμιν, καὶ τις ὁρεῖται τῷ δημοσίῳ, καὶ τούτους ἐγκαταμύσαι, quae postrema verba Scholia interpretantur: ἐπιτόμους ποιῆσαι. αὐτὰ γυναικίς γὰρ ἐργαζόμεναι ἀπ' ἐκείνου ἐργῶν λαμβάνουσιν ἐντε καὶ μινύουσιν ἄλλοις. Scilicet ubi vestis varii coloris detexenda est, lanæ etiam varii coloribus tinctae vellera, antequam carminentur, invicem miscentur, postea lanæ ita mistæ in quas illos carminata ei deducta reponitur. Instrumenta quibus lana caritur vel carminatur ἔχουσιν et κτένους vocantur graece, latine carmen a carento. Varro de L. L. 6. p. 75 Carere a carento, quod eam tum purgant, ac deducunt, ut careat spurcicia: ex quo carminari tum dicitur lana, cum caret eo quod in ea est nequam. Vtrumque instrumentum respicere videtur Claudianus contra Eutropium II. 382. doctissimus artis quondam lanificæ, moderatur pretinis unci. Non alius Lanam purgatam aordibus aequè praebeurit calathis; similis ne-

pinguia quisquam vellera per tennes ferri producere rimas. Pectinem unicum Gesnerus recte ioterpretatur illud instrumentum, quod mille parvos ex aciculis uncus tabulae aut corii affixos habet, inter quos tractae lanae esplicantur, *Krempel*, *Kardetache*. Idem huc refert locum Iuvenalis Satir. 7, 224. *qui docet obliquo lanam deducere ferro.* Deiode *rimas ferri* interpretatur genus pectinis illud, quod nostri *Kämme*, *Hecheln* vocant, cuiusque npe lanae discerniuntur et in fila longa diducuntur. Philippus Epigrammate 48. pectinem laulicium vocat *πίνα κομποκόρη* l. e. quo comae lanarum ordinantur. Plinius 8. sect. 56. aliud nobis lonicifici pectinis genus narrat: *Ipsium animal*, inquit (erinaceus), non ut remur plerique, *vitae hominum supervacuum est: si non sint illi aculei, frustra vellera molliat in pecude mortali- bus data.* Hac cute expoliuntur vestes. *Magnum fraus et tibi lucrum monopolio invenit, et nulla re crebrioribus senatusconsultis nulloque non principe adito querimonia provincialibus.* Ad quem usum refert Harduinus in Codice libr. 4. tit. 59. simile Zenonis edictum de monopolis: *Iubemus ne quis cuiuscunque vestis vel piscis vel pectinum forte aut echini — monopolium exerceat.* Sed cum ad poliendas vestes adhiberi dicatur citis aculeata, pertinet eius mentio potius ad artem fullonicam. Operam carendae lanae eiusque usum optime declarat locus Luciani in Fugitivis c. 42. *ἔρχε ξαίνων ὡς εὐεργάειν ταῖς γυναῖξιν καὶ εὐμήρυτα καὶ καταργεῖτο εὐμαρῶς ὅποτε ἢ χρόκη ἐκίνοι στρίφοισιν ἢ μίτον κλώθοισιν.* Denique poeta de coloniis Atticis publicae rei una quasi textura complectendis: καὶ νῦν δὲ τὰς γε πῶλαις ὁπόσαι τῆς γῆς τῆρδ'.

εἰσὶν ἄποικοι, διαγυγνώσκων, ὅτι ταῦτ' ἡμῖν ὥσπερ τὰ κατάγματα κεῖται χωρὶς ἑκαστον κατ' ἀπὸ τούτων πάντων τὸ κατάγμα λαβόντας δαῦρο συνάγειν καὶ συναδροῖζεν εἰς ἐν, κάπνισα ποιῆσαι τολύπην μεγάλην κατ' ἐκ ταύτης τῷ δῆμῳ χλαῖναν ὑφῆναι. Est vero κατάγμα a verbo κατάγειν derivatum, id quod latine tractum dicitur. Grammatici vocabulum ioterpretantur κατασπάσματα et μηρύγματα. Locus Tibulli l. 6, 80. *tractaque de niveo vellere duata putat docet*, etiam de lana nondum purgata aut carminata dici; quamquam lectio eius loci nire a libris scriptis variatur. Varro apud Nonium proprie tracta de lana carminata et putata dixit: *denique etiam suis manibus lanca tracta ministrasset infectori.* Quod graeco proverbio εἰς πῦρ ξαίνων dicitur, Lucretius V. 377. *in ignem lana trahatur* interpretatur est. Sed de tractis postea ex Platone accuratius dicetur. Quod efficitur ex tractis laeis, graece vocatur τολύπη, interpres latinus Aristophanis lanitium vertit. Eustathius in Commentariis Homericis καταργασμένων καὶ ξανθὴν ἔριον καὶ ἀσπερῖν εἰς τὸ κλωσθῆναι. p. 444. ubi si κλωσθῆναι nere interpretaris, τολύπη erit glomus (σφαῖρα ἔριον ut idem ait p. 436) lanarum carptarum, carminatarum et ad nendum praeparatarum. Ita Discorides 5. c. 85. comparat corpus pompholygis metallica cum bulla aquae; ὅστιρον δὲ πλειόνος τῆς αὐξήσεως συμβαινούσης ἔριον τολύπαις ἀπομοῦνται. Sophocles apud Pollucem 7. sect. 32. taenias disisse fertur ὁλοσσημόνους τολύπας, quas interpretor ita vocatas, quoniam plurimum trameae parum subteminis insumitur taeniis texendis. A similitudine glomeris lanarum transtulit ad porra in buccellam con-

globata Eubulus comicens apud Athenaeum XIII. p. 574. τῶν πρῶτων ποιοῦμαι τολύπας ἰσάττου τὰς γνώσεις. Agathias historiae libro V. p. 167. καλωθείς καὶ τολύπαις τοὺς καλῆρους ξυνῶσαντες κόμους πολλὰς ἀπειργάσαντο cum dixit, τολύπην intelligere nos voluit vineulum laneum ita ut saepe μάλιστα usurpatur. Ductum inde verbum τολυπύειν metaphorice de dolis insidiisque dicitur, ut πλέκω et latinum nectere, texere; cum proprie sit *lanam glomerare in orbes*, ut ait Ovidius Metamorph. 6, 49. ἔκτολυν πύειν autem metaphorice idem quod extricare rem difficilem et laboriosam dicitur. Laud scio igitur an recte auctor Etymologici magni, ubi τολυπύειν interpretatur inter alia ἀθροίζω, addat: ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τὰ ἔργα ἐργαζομένων καὶ διςμενόντων αὐτά, nisi voluit forte orbes lanarum glomeratos ex variis tractis colligari, colligisque lanificis tradi aut appendi.

Sed ipsa tracta antequam glomerarentur in orbes (τολύπας) a floccis purgabantur, quod προκυνθίζω κτάγμω dixit comicus Philyllia apud Pollucem 7. sect. 29. Est locus in Epigrammate Philippi No. 48. ubi τολύπη de filorum glomere dente aequatorum dici videtur; qualis enim, in quo servari solebat lana et fila, dicitur iunco textus: ὅν ποτ' ὀδόντι ἐπλήρου τολύπη πάντα καθαίρομεν; Sed dens, quo τολύπη purgari dicitur, non est hominis, ut apud Catullum Argonaut. 315. legitur: atque ita decerpens aequabat semper opus dens, laetaeque aridulis haerebant morsae labellis: et apud Albinovanum in Maecenatem Elegiae versu 74. *lenisti morsu lenia fila parum*. sed est dens pectinis rectus aut curvus, quo lana caritur. Itaque manet ea vocabuli no-

tio, quam antea demonstravimus, et decet ex usu satis cognito atque exemplis approbato interpretari loca dubia, veluti in Epigrammate Antipatri 26. ubi calathus dicitur custos staminia (στήμονος ἀσκητοῦ) et τολύπας, ubi subtemen-nominandum expectabatur. Est apud Hesychium locus: οὐδ' ἐτρόπης πρόκην, οὐδ' εἰργάσατο ex poeta aliquo excerptus, ubi quid poeta πρόκην τροπῆν diserit, non est manifestum, quamvis Grammaticus explicare voluerit. Nec magis est explicatu facile, quod idem annotavit: διακονίς. ἐνὶ ὕψος ἱακτίων ἀνωμάλου, ὁ παμὴν κοινίζω καὶ ἄνθρωπος ὁ μὴ πυκνός. Videtur κοινίζω esse contrarium τοῦ σπάζω, quoniam textura διακονίς metaphorice etiam hominem non πυκνὸν significare dicitur; quem admodum σπάσμα φρενῶν apud Suidam est πύκνωμα. Vide quae dixi in Lexico Graeco sub voc. διακονίς. Huc accedat Hesychii πυκνὰ, πυκνόν, ἰστοῦ παράπλεγμα. τροχίαι. Idem πύκνωμα, τὰ ἰστοῦ παραπλέγματα. Artem quae fila tramas et subteminis deducit Plato στημονητικὴν et προκνητικὴν vocavit, ubi simul, qua re disceperet trama a subtemine, egregie docuit. Locus est in Politico sect. 23. p. 452. ed. Fischeri: δοντὶς γὰρ μοι τὸ περὶ τὴν τοῦ στήμονος ἐργασίαν λέγειν στρεπτικόν; οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ κρόκης ἡ γίνεσθαι ἀστροφόν τινα αὐτῆς εὐρέσομεν οὐδαμῶς. .. τῶν περὶ ξαντικὴν ἔργων μηχανῶν τε καὶ σχὸν πτάτος λεγομεν εἶναι κάταγματι. Τοῦτου δὲ τὸ μὲν ἀτράκην τε στραφὴν καὶ στειρόν νῆμα γινόμενον στήμονα μὲν φασὶ τὸ νῆμα, τὴν δ' ἀπενδύουσαν αὐτὸ τέχνην εἶναι στημονητικὴν. Οσα δὲ γ' αὐτὴν μὲν ἀστροφὴν χαύνην λαμβάνει τῇ δὲ τοῦ στήμονος ἐμπλέξει πρὸς τὴν τῆς γνώσεως οὐκὴν ἐμμέτρως τὴν μελαχρότητα

ἔργῳ, ταῦτ' ἔσται πρόκην μὲν τὰ νη-
δαίντα, τὴν δ' ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς
τείχην προσποιητὴν φώμεν. — τὸ γὰρ
συγκρητικὸς τῆς ἐν ταλασσιουργίᾳ μό-
ρουσιν ὄταν εὐθυπλοκία πρόκης καὶ στέ-
ρονος ἀπεργάζεται πύγμας, τὸ μὲν
πλεγματὴν σύμπαν, ἐσθλὴτα ἐρίαν, τὴν
δ' ἐπὶ τούτῳ τέχνην οὖσαν προσαγο-
ρεῖσθαι ὑφηντικὴν. Ille Plato non
solum lucide artem laneae vestis
texendae descripsit, sed staminis vel
tramae et subteminis discrimen etiam
aptissime enarravit usumque fulloni-
cae artis adiunxit. Lanam nempe
textam non ea longitudinis et latitu-
dinis mensura, qua nos, veteres tex-
tores vendebant vel mulieres opera
sua elaborabant, verum ubique ve-
lantium nomine veniunt testa quae-
cumque a scriptoribus vetustis appel-
lantur, quoniam in tela una modo
vestis ad antiquam illam simplicem
et fere quadratam formam composita
tota simul detestebatur illa, ut ex tela
descendentem et a fullone apparatus
inducere vir aut femina statim posset.
Staminis naturam firmiorem quippe
nec magis forti dixit; nostri *drell*
usurpant filum eiusmodi; contra sub-
temen crassius et mollius id est mi-
nus tortum est. Fulloniae artis est
subteminis mollioris pilos minus tor-
tos extricare crispare; quem effec-
tum Plato ἐλκὴν vocat. Denique *τρα-
κτα* seu κατὰ γματὰ omnium clarissime
definit, ita ut appareat, esse, quae
natri *Floeten*, Galli a forma varia
Ploques, *Loquettes*, *Volite* et *Bon-
dius* vocant. Atque hinc demum ap-
paret, quomodo Hesychius verbum
πλατύνειν per μερῶν explicare po-
tuerit. Stamen tenue et laeve graece
ἐξομαλὸν dici ab Aristophane annotat
Pollux 7. sect. 32. ubi intelligi stamen
carnum vestium puto, quae bilices
texuntur, et stamen non villorum et

crispum, ut panni (*Tücher*) habent,
sed laeve et tenue ostendunt, quod
genus Galli *Serge*, *Etamine* et aliis
nominibus appellant. Hinc interpre-
tari licebit Homericum locum Il. 14,
179. ubi Iuno induta inducitur veste
(ἐκνῶ) ὅν οἱ Ἀθήνη ἔξυσ' ἀσκήσασα,
τίθει δ' ἐνὶ θαλάμῳ πολλὰ, id est
variegata, quam Minerva texerat
laevi et tenui stamine. Apollonius
enim recte interpretatur: λαπτὺς κα-
ταργάσαστο ὑφάνσασα. Haec sunt vul-
gatissima florum nomina, quae La-
tini ad formam Graecorum finierunt.
Stamen enim et στήμων dicitur, quod
in telae perpendicularis iugo suspen-
sum stat erectum; quae de re paulo
post copiosius dicitur. Subtemen pa-
riter ad Graeci ἐφρητὴ imitationem
dixerunt. Pollux ex Platone ἐφρητὴν
laudavit 7. sect. 30. sed in de Legibus
libro V. p. 220. Bipont. οὐκ ἐκ τῶν
αὐτῶν οἶόντ' εἶναι τὴν τε συνρῆν καὶ
τὴν στήμονα ἀπεργάζεσθαι. Pergit in
uatura utriusque filii ad mixturam
virtutum politicarum transferenda:
δεξιτέραν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν σπημα-
των πρὸς ἀρετὴν γένος ἰσχυρὸν τε
γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς
τρόποις εἰληρὸς, τὸ δὲ μαλακώτερον
καὶ ἐπιεικὲς τινὶ δικαίᾳ χρώμενον. Ex
latino verbo *subtexere* factum *subte-
ximen*, *subtemen* recte docuit Salma-
sius, qui simul idem graece ῥοδάνην
vocari admonuit. Antiquiorem aucto-
ritatem ignoro. *Batrachomyomachia*,
ubi versu 182. ἐκ ῥοδάνης λαπτὴς est.
Κρόκη Hesiodus dicit pro πρόκην,
ubi vestem frigori hiberno defen-
dendo parare docet: στήμονι δ' ἐν
παύρῳ πολλὴν κρόκην μερύσασθαι, ubi
verbum postremum significat tractum
maius subtemini impendi, quo vil-
losior vestis detestatur. Discrimen
staminis et subteminis docet locus
Hieronymi ad Demetriadem: *Habito*

lanam semper in manibus vel staminis pollice fila ducto vel ad torquenda subtegmina in alveolis sua vertuntur. ubi Casaubonus ad Persium p. 498. malebat non sine causa legi: *subtegminis* — *stamina*. Haec enim posteriora magis torquentur. Ceterum memorabilis est locus propter alveolorum mentionem in quibus fusi vertuntur. Fusi genus singulare arguit argumentum legis paganae a Plinio 28. sect. 5. positum: *ne per itinera ambulantes torquant fusoos aut omnino detectos ferant*. Fuisse igitur simile genus suspicor ei, quod in Westphalia ambulantes et pascentes sequitur prociendum et in terra trochi instar circumvertendum. Supersunt de filis telae vocabula duo *ἤτρον* et *πῆλιν* rum derivatis inde verbis, quorum notionem nunc eruere atque illustrare conabimur. *Πῆλιν* et forma diminutiva *πῆλιν* esse subtemen voluit iam olim Salmasius; qua verò re a *πρόκη* discrepet, inquirendum superest. Adjuvabit nos Hesychius, qui *πῆλιν* interpretatur *πανόκλιν* ἢ *ἄτρακτος* εἰς ὃν εἰσῆται ἡ πρόκη. Suidas in eadem glossa habet ἐν ᾧ εἰσῆται. Antiqui Homerī interpretes ubi *πῆλιν* ἐξέλευσαν Iliadis ψ interpretantur, *ἑλληνικὴ πρόκη* esse affirmant. *Panucellum*, quo vocabulo utitur Hesychius, est a *pano*, quod ipsum ex graeco translatus Noniagrammaticus interpretatur: *Panus est trame in ovulcrum, quod tunc rotundumque est, quoniam diminutive panucellam vocamus*. Iudorus 19. c. 29. *ponucia* vel *panucia* trame inquit, invulcrum, ex quo panni texuntur. Hinc sua duxisse videtur Vgutio grammaticus apud Cangium in Glossario: *Panucula navicula texturum, quia eius discorsu panni texuntur*. Eset igitur instrumentum, quod Galli *Nawette*, nostri

Schütze, *Schiffgen* vocant, cui fusi genus versatile cum subtemine, Galli *sepoile*, nostri *Weselspule* appellant, inseritur. Varro de L. L. 4. pag. 29. *Panus Graecum, ubi ea facit panucellum, dictum a pano etvolvendo filo*. ubi viri docti certant *panucellum* an *panucium* sit scribendum. Hoc quidem dubitari non patet, Varronis etymologiam ductam esse ex graeco *πῆλιν*, quod filum interpretati sunt, et *εἰσῆται*, unde *πῆλιν* aliqui *ἑλληνικὴ πρόκη* esse voluerunt. Parum igitur nos locus Varronis adjuvat. Esse *panum* aliqua in re diversum a subtemine, docet etiam locus Lucilli apud Nonium, ubi est: *Foris subteminus panus*. In epigrammate Leonidae Tarentini No. 8. in Analectis Brunckianis, mulierculae pauperes artis suae instrumenta deae dedicant, ubi post *radium*, qui dicitur discernere *ἤτρον*, (*τὰν ἤτρον προκῆσαν χειρῶν*) nominantur *τὰ τροχίον πῆλιν*, dorica dialecto. Sequuntur *κερταστὴς τοῦσθε ποτιρογῆς*, ut apud Suidam scriptum est, *κερταστὴς* habet Codex Vaticanus; cuius in locum Reiskius καὶ *πέσχευς περιβόργῆς*, Brunckius cum Salmasio *χίργαστῆς* — *περιβόργῆς* substituit; quamquam hic instrumentum textorium *ἑργαστῆς* dictum ignorare se confessus sit. Tertium instrumentum textrinae Leonidas *σπάθας εὐβρεῖδας* nominat; de quibus infra dicetur. In altero Leonidae epigrammate eiusdem plane argumenti No. IX. *susus* qui stamen torquet, *ἄτρακτος ἀειδόμενος μετέστροφος* vocatur, radius autem quo subtemen inter decussata trame staminis inductum percutitur, *κεκῆς πῆλιν εὐάτρος ἑργῆτις*. Quae simul ex Leonidae carminibus quamquam loco alieno addere volui brevitatia studiosus, ne postea, ubi de vocabulis istis dicetur,

pluribus ex de re verbis opus sit. Iam ex locis allatis satis constare videtur, πηνών esse filum subteminis fuso involutum, qui inter decussata trameae fila huc illuc comseat, et filum immittit; quae fuit iam olim Salmasii opinio, in argumento χρυσονήνη et ex Euripidis Oreste 837. χρυσονήνητα φάρσα, vestes aureo subtemine, afferens. Videamus tamen an huic interpretationi reliqua etiam loca conveniant. Interpretationem Grammaticorum, qui fusum cum involuto subtemine interpretantur πηνών manifestus Theophrasti locus Hist. Plant. 6. c. 4. confirmat, ubi enici agrestis caule feminae usae dicuntur pro fuso involvendi subtemini: διὸ καὶ πηνῶνς εἶναι τῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναικῶν, ut aliae attractylide ad fufos staminum (ἀτρακτῶν) utebantur, auctore Dioscoride 3. c. 107. Plinius enicum Theophrasti cum attractylide confudit et πηνίς pessime *colum* est interpretatus 21. cap. 15. Fuso supremo additum unicum Platin Reipubl. X. p. 327. ἀγκιστρὸν vocat, ut hoc obiter monent. Hesychius enim πῆνος etiam ὕψωμα, textum interpretatur, et derivatum inde verbum πηνόμενον per usitatius πηνίζμενον, addens τριβόμενον. Item Photius in Lexico πηνόμεν, πηνίζμεν, τριβόμεν habet. Suidas πηνίσματα, ὕψωματα interpretatur ex Aristophanis Ranis 1349. ubi araneorum telae ἰπτόσυνα πηνίσματα vocantur. In eadem fabula versu 586. utitur verbo ἐπηννίσταται metaphorice prae evolvet, extricabit, expediet. Scholia tamen graeca annotant, alios libros scriptum habuisse ἐπηννίσταται a verbo ἐπηννίζω; addunt: vulgarem lectionem repetendum esse a similitudine τῶν τῆν πρόπην μνησμένων αἰς πηνία l. e. qui subtemen in pau-

clam trahunt, deducunt. Alius scholiorum auctor habet: ἐξελκύσει ἀπὸ τοῦ πηνῶν. Homericum πηνῶν ἐξελκύσσει addens postea: ἢ ἐξέλξει ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κατὰ μικρὸν ἐκ τοῦ σκόληκος ἐξαγομένης πηνός. Quae de verme inseruntur, spectant vocabulum πηνῶν, quo Aristophanes olim in altera Nubium Editione de vermiculi genere usus fuerat, ut cum Photio annotavit Suidas; quocum si compares locum Aristotelis H. A. V. c. 19. πηνῶν una et ὑπερὸν ad erucarum genus, fila ex corpore suo deducuntium, bombycis et araneae instar pertinere videbis. Eundem Aristophanis locum Hesychius respiciens verbum, de quo dubitamus, ἐκμυρύνεται interpretatur. Epigramma 26. Antipatri Sidonii fuso dicit auctorem torti staminis et subteminis: κλωστήρα στρεπτᾶς ὑδρόρου ἀρπεδῶνας καὶ πηνάς. Est in Anthologia locus, ubi paupercula μίστρα πηνίσματα πηνιστοῖς σπαθίοις προύειν i. e. mercede πηνίσματα spatha percutere dicitur, ubi rectius subtemen quam stamen interpreteris. Verbo ἀναπηννίσταται utitur Aristoteles H. A. 5. c. 19. ubi de bombycis, id est glomeribus sericeis a verme aliquo contextis loquitur: τὰ βομβύκτια ἀναλίσσει τῶν γυναικῶν τινες ἀναπηννίζουσαι, κτῆματα ὑφαίνουσι. *Gaza in filum deducunt, velut versio ex graeco facta carminantes* interpretatur verbum graecum, quod ex Aristotele repetiit Basilii Homilia VIII. in Hexaëmeron p. 109. rectius Plinius II. sect. 26. *prima eas redordiri rursusque texere invenit Pamphila*. Idem 6. sect. 20. de Serum lanicio seu serico: unde *geminus feminis nostris labor redordicendi fila rursumque texendi*. Est igitur ἀναπηννίσταται reolvere fila, a verme larvae suae cir-

cumvoluta, ut fila subteminis fuso circumvoluta servantur in calathō. Hinc Theocritus Idyll. 48. versu 32. ubi matrem familias peritam Helenam describit ποῖτα: οὕτως τις ἐν τὰ-λάρῳ πνέσθεται (i. e. πνέσθεται) ἔργα τοιαῦτα, οὗτ' ἐν θαυδαλίῳ πνικνότερον ἤτριον ἰσθῶ κακίῳ συμπλέ-ξασα μακρῶν ἄτρα' ἐκ κελόντων. ubi vides, πνέσθεται dici de opere la- nam aut carentium, aut nentium et fila deducentium, quae deinde in calathō reponantur; ἤτριον contra dici de filo e telae iugo suspensio, quoniam radio seu pectine percutitur. Dicitur ipsum ἤτριον densum πνικ-νόν; unde λείον καὶ τὸ λεγόμενον εὐήτριον ὕψμα apud Platonem Politic. sect. 48. p. 202. ubi dubitari po- test, num vocabulum λείον interpreta- tionem aliterius εὐήτριον esse vo- luerit ipse Plato, ut credidisse videtur Herodianus grammaticus a Piersono editus p. 463. qui εὐήτριος χιτῶν ὁ λεπτός καὶ εὐπῆς, Suidas in Platone εὐήτριον, εὐπῆς ἐνδυμα, Scholia Au- gustana, a Fischero comparata, ὕμ-νῳδης ἐνδυμα, vestem membranae instar tenuem interpretantur. The- mistius Oration. XX. p. 237. χιτῶνα λεπτόν καὶ εὐήτριον iungit ut Plato; στρωμνὴν εὐήτριον habet Pollux X. sect. 42. Hesychius doricum ἄτριον explicat per ὕψος λεπτόν. De telae telae genere aliquo dici ἤτριον, allato Platonis loco in Phaedro p. 366. ed. Bipont. docere voluit H. Stephanus, ubi est de praeceptis rhetorum anti- quorum: ἴδῃ καὶ σὺ, εἰ ἄρα καὶ σο- φαίνεται διαστηκός αὐτῶν (τῶν λόγων) τὸ ἤτριον, ὥσπερ ἡμεῖς. Si εὐήτριον ὕψμα est laeve vel tenue vesti- mentum, vix poterit ἤτριον in Pla- tone esse telae telae genus, quod addito διαστηκός in vitio ponatur. Contra nihil Plato dicere videtur

praecepta istorum rhetorum male contexta argumentis minimeque invi- cem apta cohaerere sibi videri veluti telam male pectine densatam, quae stamina singula inspectanti monstret. Nec me tamen latet, Hermiam in Scholiis Mstis ad Platonem ἤτριον interpretari τὸ εὐπῆς ἱμάτιον καὶ ἄραιόν, ὅπερ φαίνεται μὲν εὐπῆς, τῷ δὲ κατανοοῦντι διαστηκός ἵσθι καὶ ἄραιόν καὶ οὐκ εὐπαγές ἀλλὰ ταχέως διαρρήγνυμενον. Timaeus etiam in Lexico Platonico τὸ τοῦ ὕψματος πλέγμα interpretatur; quibus fidem equidem nullam adhibeo. Non magis me movet Erotiani auctoritas in Glossario, qui ex Hippocrate positum ἐκτριπίζειν de vino saccato vel colato per lineum tenuem saccum, ἤτριον, interpretatus est. Locus enim Hippo- cratis hodie non exstat, et saepius- cule Erotiano accidisse scio, ut falsas lectiones aut probas minus recte in- terpretaretur. Maneo igitur in ea sententia, quae ex locis scriptorum allatis facile deducitur, fila tramae seu stamina tenuia laevia et bene torta graece ἤτριον, et vestem inde confe- ctam εὐήτριον laevem, tenuem et densam dici, nisi potius, si quidem ab ἀττίσθαι, ἀξίσθαι, ut a διαξίσθαι διάσμα, derivare volueris, fila tra- mae per pectinem traiecta et a iugo suspensa omnia ἤτριον vocata fuisse videantur. Ceterum admonebo lecto- rem, Gallicos artifices vocabulum graecum πῆνας, πηνίον ad aliam tex- trinae partem tractum et in penne mutatum adhibuisse. Latinum pon- nus multifariam etiam ipsum dicitur, quamquam in Lexicis nondum satis eius notiones omnes explicatae sunt. Est in Euripidis Hecuba locus versu 466 seq. ubi chorus de croceo Mi- nervae peplo, seu croceata veste, quae Minervae quotannis offerebatur Athe-

nis et a virginibus sorte alectis texebatur: ἡ Παλλάδιος ἐν πόλει τὰς καλλιόπρου Αἰθναίας ἐν κροκίῳ πέπλῳ ξένεσθαι ἄρματι πώλους ἐν θαυταίαισι ποικίλλουσ' ἀνδοκροκοῖσι πῆνας. ubi ἀνδοκροκοῖσι πῆνας non differre videntur a κροκίῳ πέπλῳ, adeoque eandem de significatione vocabuli πῆνη nihil confici potest. Ineptissime quidem illi Interpretes, qui Scholia graeca secuti ἀνδοκροκος a κρόκη derivantes vocabulum de variegato subtemine explicare maluerunt. In Euripidis Phoenissais pari absurditate veteres Interpretes graeci στολίδα κροκόισσας a κρόκη subtemine derivarunt; et in Aristophanis Ranis versu 46. κροκωτὸν χιτῶνα inepte vestem muliebrem ex subtemine (πῆνη) contextam explicant. Isto igitur tempore vocabulum πῆνη simpliciter pro subtemine usurpatum esse videtur. Denique ex Hesychio addo glossam. Κρόμβιλα· ἐν οἷς τὰς κρόκας ἐντυλίσσανσιν αἱ γυναῖκες. ubi fusus, aut radins, cui fusus cum involuto subtemine inseritur, intelligi videtur.

Trama a *stamine* ita differre videtur, ut in trama fila non solum suspensa vel intensa telae, sed etiam decussata intelligantur. Itaque apud Senecam subtemen insertum duritiem utriusque compimentis tramae remolliat. Hinc per translationem Persius 6, 73. hominem macilentum pingui opponens: *mihi trama figurae sit reliqua: aut illi tremat omentu popa venter*. Comparat corpus emaciatum usque ad ossa cum veste ritu detrita, in qua primum flocci mollioris subteminis pereunt, ita ut tramae fila nuda appareant, quod Galli *montrer la corde* dicunt. Falso ex hoc Persii loco Servius ad Aeneid. 3, 483. affirmat: *trama* esse *filum* quod *intra stamen currit*. Quem errorem forte

ex inepta vocabuli a verbo *trahere* derivati interpretatione ortum, bene demonstravit Gesnerus in Thes. L. ubi simul Casaubonum et Harduinum a vern aberrantes in rectum tramitem perduxit. Vereor tamen ne et ipse vir doctus in eo falsus fuerit, quod trama esse voluit idem quod stamen. Mihi enim utrumque vocabulum eo discrepare videtur, ut stamen dicatur, quatenus stanti vel erectae telae intenditur; trama, quatenus fila, staminum invicem decussant se omnia ita, ut inter ea subtemen inmissum commeari possit. Graeco trama ἀτρίον, ἤτρίον dici solito, vocabulo a verbo ἀτρίζαι, ἔτρίζαι, διατρίζαι derivato.

Prouti vestis plus minusve staminum aut subteminis intextum habet, ad varios usus hibernos aut aestivos densitate vel tenuitate variaeque alia diversitate fit idonea, multaque et diversis plerumque ab utroque filorum genere ductis nominibus appellatur. Quae plus ataminis habet, graece στημόνιος, κατάρτημος et πολύστημος vocatur, auctore Hesychio in vocabulo στημόνιον. Ex Sophocle ολοστήμονας τολύπαι pro taenias a Polluce afferuntur. Hinc genus interulae laeae Monachorum et Clericorum *staminea staminium, stamina staminum* dicta, de qua Cangii Glossarium inspicies; unde vulgatum hodieque vocabulum Gallicum *etamine* derivatum est. Μυνοστήμους πέπλους ex Aeschilo et ἀραιοστήμους Grammatici veteres posuerunt.

Contra ubi texendo subtemen attritum erat, vestis graece συγκροστών ἱμάτιον vocatur, quod Hesychius interpretatur οὐ ἡ κροκὴ ἀνατέτριπται. Vestem quae graece κροκὴ, κροκόισσα, κροκωτός appellatur, fuerunt qui a subtemine, κρόκη, dictam interpre-

tescentur. Floccos lanae ex subtemine fullonum ars extrahit; unde floccosa et villosa vestis dicitur; contra defloccata est vestis sine flocco et attrita quemadmodum interpretatur Nonius in verbo defloccare. Apud Festum *decotes* togae sunt attritae, quasi eotibus detritae atque consumtae sint. Pexa vestis dicitur, in qua subteminis mollioris floccos, villos seu lamiginem fullonis ars excitavit. Hinc Horatius Ep. 1, 4, 95. *si forte subocula pexae trita subest tunicae*, et Martialis Epigr. 2, 58. *pexatus pulchre ridet mea, Zoile, trita*. Et Plinius 8. sect. 73. Istriae Liburniaeque lanam pello propiorem quam lanae a pexis alienam vestibus tradit. Homerus vestem *ἑννῆτον χιτῶνα* Iliad. ω, 580. laudans eandem intelligere nos voluit, quam in Odys. δ, 134. *νήματος ἀσκητῶς, βεβρωμένον* dixit. Grammatici veteres *νήμα* de subtemine sunt interpretati et *νήμα* alunt esse *πρόκην* *νήμα* subtemen nere, atque omnino quicquid subtiliter effingitur adeoque id quod alias *μήρυμα* (tractum) dicitur, *νήμα* graece vocari annotavit Photius in Lexico Mito laudato ab Albertino ad Hesychii *νήμα*.

Radii, graece *κρηίδος*, usum simul et vocabuli graeci originem demonstrat locus Antipatri Sidonii in Epigrammate XII ubi *κρηίδα εὐπόλετον* ita definit, ut addat *εὐκρέτους ἃ δέχεται μέτους*: id est, quo percussa bene fila trammae discriminaotur. Philippus, ubi Antipatri carmen aemulatus est, Epigr. 18. radios vocat *λαομένους κήμας* perticas, quibus fila seu stamina laevigantur. Plato in Cratylō sect. 7. usum radii esse ait, ut submen et stamina confusa discriminentur: *κρηίδοντες τὴν πρόκην καὶ τοὺς στόμας συγχέχμενους διακρίνομεν*. quod repetit in Politico sect.

23. p. 151. Idem in Cratylō sect. 9. cuicunque vestis generi aut crasso aut tenui, lineo aut laneo diversam paulo radii formam convenire ait. *ἐπιωδὸν δὲ λαπτρὴν ἐματῶν ἢ παχὴν ἢ λεγὴν ἢ ἐρίην ἢ ὁποιούσιν τινα κρηίδα ποιεῖν* etc. Vidimus in Theocrito supra ἤτριον *συμπλέχειν κρηίδι* de usu radii dictum, quod Plato in Politico sect. 48. p. 202. *συγκρηίζειν* dixit, artem ipsam *κρηιστικὴν*. De ipso opere usurpari verba *κρηίζειν*, *πλέττειν*, *πείζειν*, *πυκνοῦν* annotavit Pollux 7. sect. 35. Latini radium aut pectinem nominant, ubi Graeci *κρηίδα*; veluti quod Homerus Odysseae 5. versu 14. de Circe: *ἑστὸν ἐποικυμένῃν χροστήν κρηίδ' ὄραιν*; id Virgilius Aen. VII. 14. imitatus dixit *arguto tenues percurrens pectinis telas*: quem versum iterum posuit in Georgicis I. 294. In utroque poeta varia olim verborum *ἐποικυμένην* interpretatio fuit. Graeci enim Scholiastae *ἐποικυμένην* alii *ἐπιπροσκειμένην* interpretantur; olim enim mulieres stantes nec sedentes texuisse telam; alii verbo *ἐποικυμένην* adiungunt vocabulum *κρηίδι*, itaque omnem locutionem explicant *ἐργαζομένην ἐστουργεῦσα*. Vtram interpretationem secutus fuerit Virgilius, non dubium cuiquam esse potest; quamquam Servius ad eius locum: *aut icu pectinis aut manu percurrens: aut quia apud maiores stantes texebant, ut hodie linteones videmus*. Homeri igitur et Virgilii exemplo patet, graecum *κρηίδα* latinum esse pectinem. Auctor Ciriadis versu 179. *non Libyca mollis plowuntur pectine telae*. ubi de materia Libyca dubitant Interpretes. Ovidius Metam. 6, 132. *radium Cytoriaci de monte* id est buseum nominat in textura, quali Galli hodieque uti malunt. Radium inter texentium instrumenta non obscure ponit Vir-

gilius Aeneid. IX. 476. *excussi manibus radii revolutaque pensa*. Pensa sunt fila radii inclusa aut appensa. Locum hunc aemulatus Claudianus de R. P. III. 461. *attritos manu radios* dixit. Vnum radii clarissime demonstrat locus Ovidii Metam. 6, 56. *inseritur medium radiis subtemen acutis, quod digiti expediunt atque inter stamina ductum percusso feriunt insecti pectine dentes*. Eandem radii et pectinis differentiam Ovidius Fastor. 3, 879, memorat: *illa etiam stantes radio percurrere telas erudit, et rarum pectine densat opus*. Adhibet igitur de radio idem verbum quod de pectine bis Virgilius graecam *κρηπίδα* interpretatus posuit; radius commodius sane cum inserto subtemine percurrere telas dicitur, quam pecten, qui rectius discriminata stamina cum inserto subtemine cogere et densare dicitur. Itaque Ausonius in Mosella versu 397. *hene tenui subtemine telas percurrunt* aptissime dixisse videtur. Omnino tenendum erit graecae et latinae antiquitatis studiosis, scriptores latinos graecum vocabulum *κρηπίς* saepissime radius esse interpretatos; quod exempla ab H. Stephano et Gesnero in Tbes. L. L. posita demonstrant; in instrumento vero textorio plane diversos ab eo loquendi usu abiisse. Cautius igitur H. Stephanus *κρηπίδα* ait Latinos radius et pectinem vocasse, quam Gesnerus, qui cum radio textorio solum vocabulum *κρηπίς* comparavit, adeoque alios etiam in errorem induxit. Graecum enim *κρηπίς* pectinem significat, quo tela plauditur et percutitur. Graeci enim *κρήπην* et *κρήπην βάρβιστον* et *κρήπην* dicunt, id est pulsare; hinc Sappho *κρήπην τὸν ἱστὸν* dixit, id est telam pectine plaudere et detexere. Plausum pectinis Virgilius adiecto *arguto* voca-

bulo significavit; graecorum ποιητῶν inprimis anthologicorum luxuriosa ingenia variis atque ineptis ad furorem usque epithetis sonitum applausi pectinis ornare conata sunt quae repetere nolebam. Quos Philippus λαϊομίτους κάμακας, Lucretius V. 4353. post radios modestius *sonante scapos* appellavit. Est apud Hesychium locus, ubi κρηπίς dici idem videtur in usu textorio, quem latini scriptores pectinem vocarunt. Is enim ita: *σπαθῶν τὸ ὄρθιον ὕψος σπάθης κακρομήλον, οὐ κρηπίς*. Voluit igitur in tela recta stantes textrices olim spatha fuisse usas, contra in tela plana sedentes stamina pectine non spatha (κρηπίς) percussisse et deasasse. Idem Hesychius *σπάθημα* interpretatur *πύκνωμα*, ἀπὸ τῶν ταῖς σπάθαις κατακρούοντων τὰ ὄρη. Idem cum Polluce 7. s. 36. *σπαθίδα* esse ait vestem cum spatha textam (*σπάθῃ ὑπερμύδων ἱματίως*) Plutarchus Conviv. Quaest. 6. *λαττοσπαθητοῦς ἡ χλαυιδίων ἱματίους* ex Tragico posuit. Ex Sophocle *ἀσπάθητος χλαῖνα* cum Polluce l. c. posuit Hesychius et Pausanias apud Eustathium ad Iliad. x, p. 787. *σπαθῶν τὸν ἱστὸν σπάθῃ* dixit Philyllius comicus apud Pollucem X. sect. 426.

Licinum graece dici *μίτον* constat testimonio Plinii 8. c. 48. sect. 74. *plurimis*, inquit, *liclis texere, quae polymita appellant, Alexandria instituit, scutulis dividere Gallia*. Haec polymita varias animalium hominumque figuras intextas habebant, Babylonice vestibus acu pictis similia. Vnde Martialis XIV Epigr. 45t. de Cubiculariis polymitis: *Haece tibi Memphis tellus dat munera; victa est pectine Niliaco iam Babylonis acus*. Ammianus XIV. 6. *turbae varietate liciorum effigiatæ in species animalium multiformes*. Eustathius in Com-

mentariis ad Homericum πηλὸν ἐξέ-
κοντα παρὰ μίτον annotavit μίτον
esse, δὲ οὐ τοὺς στήμονας; ἀλλὰ σ-
σουσιν αἱ πλοκὴν τῆς χροῆς id est
quo stamina alternantur vel decus-
santur, ut implicetur subtemen. Si-
militer Servius ad Virgilii Eclog. 8,
73. *licia stamen implicant*. Recte igitur
Gesnerus in Thes. L. L. *licia* a
laciendo, laqueando dicta interpre-
tatur *fila*, quibus in telis textrices
implicant tramas staminis, quorum-
que ope distrahi esse possint et sub-
temen radio immitti. Vocabulum la-
tinum apud Gallos in usu textorum
retentum *Lisse* sonat; unde qui in
tela stante tapetea texuntur, *de haute*
lisse, qui vero in plana, *de basse lisse*
dicuntur. In turcicorum tapetium
textris laminæ, *lames du tisserand*
dicuntur, quæ compositæ sunt *licia*,
lisses, inter duas regulas (*Liais*)
extensis, quorum medium occupat
macula (*maille*) quam trame filum
transit. Maiores nostri latinum voca-
bulum similiter in *Litze* mutatum
retinuerunt; et quæ telæ *bilices* et
trilices, vernaculo sermone etiamnum
Zwillich et *Drillich* appellantur. Telæ
licia addere Virgilius Georg. I, 285.
dixit pro vestem texendam exordiri;
quod Germanicus interpres non inepte
cum vernaculo nostro *ansetteln* com-
paravit. Ovidius *mollia barbarica*
suspendit licia tela, quæ in rectam
telam conveniunt, minime in planam.
Tibullus I, 6, 79. *firmaque conductis*
adnectit licia telis. Dicuntur innecti
licia, quia trame fila alterna per
maculam innoxam licio traducuntur,
quo commodius deinde decussari pos-
sint, cum subtemen immittendum
est. Telæ igitur in Tibullo trame
stamina sunt, (*die Fäden der Werste*,
Kette), *licia* vero, quæ textores no-
stri *Kamme*, *Geckier* vocant.

A numero liciorum, quibus in te-
xendo utuntur, varia vestium genera
nomina imposita habent, quibus sin-
gularum peculiaris aliqua natura et
species significatur. Vestem bilicem
et trilicem vernaculi sermonis usus
retinuit; improprie Virgilius trilicem
loricam, Valerius Flaccus cratem
clypei dixerunt. Graeci τριπίτων et
τριπίτων vestem dixerunt, quam
Hesychius εὐσπάθητον bene percus-
sum spatium interpretatur; quæ glossa
forte ex loco Aeschyli ducta est, quem
Pollux 7. sect. 78. ita laudavit: εὐ-
δὲ σπαθητοῖς τριπίτωνος ὑπόσπασσι.
De opere nexili etiam dici, ut lorica
triplex latinorum scriptorum, testan-
tur πῆλοι τριπίτοι apud Pollucem X.
sect. 50. ubi ex Lysippi comici Bac-
chis afferuntur ἀλλὰ τριπίτος ὁρτι
πλεκτός πῆλος qui quidem idem est
eum ποδίῳ seu pilei genere, quo
pedes invollebantur. Hinc Cratetis
πόδω τριπίτων apud Pollucem 7.
sect. 92. Hexamitas vestes holose-
ricas (ἑξαμίτων) Græcia antiqua
ignoravit, recentior frequentavit, et
Corinthiacos Thebanosque Siciliae co-
lonos texturam hexamitorum præci-
pue exercuisse testatur Nicetas histo-
ricus in vita Manuel. 2. num. 8. quod
vocabulum graeci latinique scriptores
mediae, quæ dicitur honestius quam
barbaræ, ætatis variis modis muta-
tum mutilatumque in ἑξάμυτος, ἑξά-
μυτος, ἑξάμυτος, *examitum*, *exametum*,
Xamitum, *Xametum*, *Samita*, *Sametum*, *Samitum*, *Sciamitum*, *Samis*
apud Britonem Philippeidos libro 12.
Samit donec vernaculum nostrum
Sammet exiret, ut recte monuit Can-
gius. Originem vocabuli Frischius
noster ignorasse vel Cangius oblitus
esse videtur.

Καῖρος quæ græce dicitur, a qui-
busdam idem putatur qui μίτρος.

Hinc Hesychius ubi Homericum locum Odys. 7. versu 107. interpretatur: *καρσένων δ' ὀδονίων ἀπολείβεται ὑγρόν ἔλαιον*. explicat primum vocabulum per *μαμτωμένον*. *καῖρον δὲ τὸν μέτον φασίν*. οἱ δὲ τὰς περὶ τῶν ἀμπεχόνων. οἱ δὲ εὖ κακισμῶνων τοῦτ' ἐστὶν εὖ ὑπερσμῶνων. *κακισμῶματα γὰρ τὰ διαχωριστικὰ τῶν στημόνων πλέγματα*. Similiter fere Photius in Lexico, qui *κῆρος* inquit, *σειρὰ τις ἐν ἐστῇ, ὅθι ἥς οἱ στήμονες διεργονταί*. Iterum Hesychius in vocabulo ἀμφέμαλλος. *ἐνιοι τὸν ἐν τοῖς ἐστέσι καῖρον ἀποδιδοῦσιν καῖρον δὲ τὸν μέτον ἔλεγον*. Tertius eiusdem locus in ἀμφεμῖτις, mancus et mutilus in postrema sui parte, spectat ad omissum ἀμφέματος (de quo obiter Pollux 7. sect. 57) quod interpretatur: *καὶ σπαρτίον πρὸς ὃ τὸν μέτον αἱ γυναῖκες προσάγουσιν*. Vbi σπαρτίον funis ex sparto nexus forte idem est, quem Photius *σειρὰν* id est suam stamina discriminantem dixit. Pollux derivatum a *καῖρος* verbum *καίρωσι* in textrina explicat per *συνδέσαι τὸν στήμονα* id est alligare stamina, et *καίρωσιν* per *σύνδεσιν*, 7. sect. 33. Hesychius pariter *καίρωσιν* τοῦ στήμονος τοῦ *συνδέσματος* id est, stamina alligationes interpretatur. In Callimacho *καίρω-τρίδες*; Grammatici veteres simpliciter textrices esse censuerunt. Superest locus in Etymologico Magno, ubi in loci HomERICI supra allati interpretatione legitur: *οἱ μὲν τῶν προσσοτῶν, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καίρωμάτων*. οὗτω δὲ καλεῖται *καῖρος* καὶ *καίρωμα* ἢ *παραπλοκή* τοῦ στήμονος ἢ *διαπλοκόμενη* ὑπὲρ τοῦ μὲν συγχέεισθαι αὐτόν. Itaque si *καῖρος* fuit implexio staminum quae quo minus ea confunderentur, impediret, plane a liciis diversa res statuenda est. In hodierna texendi

ratione stamina decussata annectuntur reliquiis staminum abscissorum, quas nostri textores *Trümmer*, *Lodigen*, *Lordlein*, *Ledel*, Galli *penes* vocant; sed in tela recta stamina ponderibus lapidum appensis extenduntur, nec illae staminum reliquiae ibi locum habuisse videntur, nisi forte pondera adinsecta habebant fila brevia, quibus innecterentur fines staminum ex iugo telae suspensorum.

Quas dedi vocabulorum testiorum interpretationes, ad intelligendum faciliores reddet locus antiqui Glossatoris ex Codice Florentino Nicetae Chirurgionum excerptus a Cochio p. 157. ubi est de *καίρῳ* pro *καίρῳ* fascia scripto: *καῖρον γὰρ τὸν μέτον ἐνιοὶ φασί, κακισμῶματα τὰ διαχωριστικὰ τῶν στημόνων πλέγματα. καὶ ἀπλῶς κακισμῶματα τὴν ὑφάν ἔλεγον ἐντεῦθεν τὸ κακισμῶν ὁ ποιητὴς τῶν ὑπερσμῶνων φασί κακισμῶν δ' ὀδονίων ἀπολείβεται ὑγρόν ἔλαιον*. In loco Homérico vulgo ἀπολείβεται editum legitur.

Vocabulum *ἔκαστις* in libro Hippocratis κατ' ἑταίρων ubi commendat ὀδονία κοῦρα, λεπτά, μελῶδη, κακισμῶν, πλατὰ μὴ ἔχοντα σπέρματα μηδ' ἔκαστις. Galenus in Eusebio ad h. l. interpretatur: *τὰ ἐκασμῶδηνα ἔξ ἄκρων τῶν σχετῶντων ὀδονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰς κρόκας*. Addit sibi etiam videri sic dicta: *καὶ τὰ πρὶν σχετῶνται προῦχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον*. In Commentatione habet: *ἔκαστις, αἰπὴς ἐν τοῖς ὑπερσμῶνις ἐνίοτε μὲν ἐξέπτεσθαι, ἐνίοτε δὲ ἀκουσίως γίνονται παραμῆναις. ἔξοχι ποτὲ μὲν αὐτῆς τῆς κρόκας. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῆς πορρῶρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς κλονομένας παρυφὰς ἐκδοῦναι τοῦτο πράττουσιν διὰ παντός αἱ γυναῖκες*. Sed in alio libro apud Nicetam Chirurg. vet. p. 62. ubi locum

Hippocratis interpretatur, habet: ὡς μὴ ὑπάρχειν τι ἐξέχον καὶ παχὺ, καθάπερ ἐπὶ τῶν παρυρασμάτων. ubi Cochius comparavit locum Pollucis 7. sect. 53. αἱ μὲντοι ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραὶ βῆβδοι παρυραὶ καλοῦνται. Verum Galenus παρυράς a πορφυραῖς distinguere videtur. Sensum vocabuli aperit locus Heliodori chirurgi in Cochii Chirurg. veter. p. 63. ubi ait: ἴστωσαν δὲ τῶν μέτων αἱ διπλοὶ ἐνθὺν κενυκταί, καὶ τὰ πέριχα ἔξωθεν ἰσχυρατομένη, ἵνα μὴ αἱ τῶν ἄκρων ἐξάντης τῇ μὲν γιγνισύρωνται i. e. linamentorum horum plicaturae intorsum vergant, extrema vero nitent extorsum, ne super membranam extremæ simbrizae vel flocci exstantes filorum trahantur, ubi glossa Codici adscripta Hippocraticas ἱεσαστίας comparat, ne dubitemus ἐξάντης quae sint intelligendae. Sunt igitur fila vel tramae vel subteminis extra ordinem reliquorum filorum aut vi aut negligentia textoris in texta veste eminentia, qualia in panno, qui hesamitus nobis dicitur (Sammet) apparent floccorum instar, ex laqueis videlicet filorum subteminis discissis orta. Vocabulum ipsum ab eadem origine profectum videtur quam agnoscit διάσμη, factum ab ἄσσω, ἄσσω, ἄζω, διάζω, δίσμη. Sic item ἱεσασμία, ἱεσαστίας dicta videtur fuisse, cum filum vel tramae vel subteminis duplicatum extra textum eminet.

Sequitur vocabulum ἄσμη, δίσμη a verbo διαζίσθαι derivata. Pollux 7. sect. 33. στῆσαι τὸν στήμονα ἢ τὰ στιμόνια καὶ πορφορίζαι. οὕτω γὰρ εἶργον οἱ Ἀττικοὶ τὸ νῦν διαζίσθαι· addit ex Attico poeta comico versum: ὁ μὲν ἱεσασμίαδ' ἰστός, ὁ δὲ διαζέτο. ubi dubitari potest, num phrasis στῆσαι τὸν στήμονα, pro qua

Hesiodus ἔργων versu 779. ἰστός στῆσαι dixit, latine *telum suspendere, stamen intendere, separanda a sequentibus xit*, an coniungenda ita, ut eandem rem alii στῆσαι τὸν στήμονα, alii πορφορίζαι, alii denique διαζίσθαι dixerint. Posteriorem sententiam H. Stephanus amplexus est; priorem equidem sequi malim; quia generatim στῆσαι στήμονα dicitur de tela suspensa seu iutensa, διαζίσθαι partem eius operae speciatim significare videtur. Hesychius verbum πορφορίζαι explicat ita: τὸ ταῖς διαζυμέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι: Scholia ad Aristophanis Aves versu 4. verbum πορφορίζαι interpretantur: τὸ παραφέρειν τὸν στήμονα ταῖς διαζυμέναις. ubi Suidas post verbum παραφέρειν addita habet vocabula δύο καὶ πέντε. Ita ex auctoritate duorum horum Grammaticorum (nisi forte Hesychius etiam cum Suida ex eodem fonte sua derivaverat) verbum διαζίσθαι diversam actionem a verbo πορφορίζαι sed opere et tempore cum ea coniunctam designasse videtur. Etymologici magni auctor ubi vocabulum δίσμη interpretatur, ita docet: ἀπὸ τῆς δαίσεως, τοῦ μερισμοῦ· ἐπὶ τοῖς στήμονας διαμερίζουσι. Etymologia manifesto falsa; de notatione vocabuli videamus an loca veterum scriptorum adstipulentur. Quanquam nullius exstat hodie loca integer scriptoris, a quo usum vocabuli discere possimus; sed posuerunt Grammatici abscripta aliquot poetarum verba, in quibus divinitio magis quam interpretatio locum habere videtur. Ex Callimacho laudatur δίσμητα πέρις ἀρχήν; sed initium telae seu vestis varie dicitur. Hesychius cum Suida verbum ἄσσαι pro ἄζσαι, διαζσαι ut derivatum inde ἄσμη pro δίσμη ex

Sophrone Siculo Interpretantur. Hesychius etiam *ἀσθεάζει* pro *ἀσθενάζει* alicunde attulit; ubi viri docti ex Palladii libello de Bragmanis p. 77. *σκόληνας σπρικοδιάζονται* de vermicibus serica fila ex se deducentibus annotaverunt. H. Stephanus cum in Glossis Graeco-latinis reperisset *διάζονται* redditum latino *ordiri telam*, non dubitavit in Thesuro suo ponere, textorem videri *διάζειν τὸν ἱστόν*, cum filis divisim explicatisque telam orditur. Verum equidem verbum *ordiri* et vocabulum *ordium* de diversa re apertim dici supra suspicatus sum; de qua, nisi Glossae veteres fallunt, *διάζονται* et *διάσμα* Graecorum usu frequentata sunt. Quod autem verbum antiquum ad usum vulgaris sermonis suo tempore retractum annotavit Pollux, confirmare videntur loca versionis interpretum LXX. in libro Iudicum c. 16. ubi Sampson dicit Dalilae suae. *ἐάν ὕψηνες τὰς ἐπὶ τὰς σιμῶς μετὰ τοῦ διασματος, καὶ ἐγκρούσης ἐν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, ἴσονται ἀπενής*, et mox ipse Sampson *ἐξέσπασεν τοὺς πασσάλους ἐν τῷ ὕψματι ἐκ τοῦ τοῖχου καὶ τὸ διάσμα*. postea Dalila *ἐδίδασκε τοὺς ἐπὶ τὰ βοτρυχοὺς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κατέκρουσεν ἐν τοῖς πασσάλοις εἰς τὸν τοῖχον*. ubi H. Stephanus *διάσμα* *licium* et *διάζονται* *licio implicare* interpretatus est. Ex duabus virorum doctorum sententiis haec posterior, quae *διάζονται* *licia telae* adnectere reddit, magis mihi probabilis esse videtur, quam altera, quae cum latino *ordiri* comparat, cuius notionem supra aperui. Sententiae huic auctoritatem et pondus addere videtur Hesychii locus, ubi est: *ἀρχάνη* (vel ex serie literarum *ἀρχάνη*) *τὸ ῥάμμα ὃ τὸν στήμονα ἐγκαταπλέουσιν αἱ διαπλέμεναι*. ubi sy-

niculus, qui liciorum ordinem annexum gerit, et perticae locum obtinet, quae in tapetium Turcicorum textura *perche de Lisses* vocatur, intelligi mihi videtur. Vocabulo *ῥάμμα* utitur Hesychius in *ἀγχις*, *δέσμη ῥάματος ἢ στήμονος*. Eustathius ex Grammaticis vetustioribus posuit: *ἀγχις*, *δέσμη*, *ῥάμμα*, *στήμονες*. Sed etiam H. Stephanus in Lexico suo scriptum reperit: *ἀγχις*, *δέσμη* *τις καὶ εἶδη τινὰ ῥάματος καὶ στήμονος*, ubi *ῥάμμα* filum interpretatur. Hesychii verba ex Glossis graeco barbaris repetita posuit Cangii Glossar. Graecum in vocabulo *ῥάμματος*. Etymol. M. auctori est item *δέσμη*, aut species *ῥάματος* ἢ *στήμονος*. difficile hinc est dicere *ἀγχις* num fili genus an glomus staminum sit intelligenda. Vocabulum omnium difficillimum, de cuius significatione maxime dubitatum fuit, exstat in Homerica comparatione *Ilid.* ψ ὥς *ὅτι τις τε γυναικὸς εὐζώνοιο στήδιος* *ἔστι κανὼν*, *ὄντ' εὐ μάλα χερσὶ ταύσση πηνὺν ἐξέλακουσα παρὲν μίτον*, *ἀγγυλὶ δ' ἴσχει στήδιος*. quem locum imitatus Nonnus Dionysiaco libro 37 p. 956. *οἷα κανὼν στήνοιο πηλὸς μέσος ἐν (ὅν corrigo) τινὶ μίτρον παρδίνος ἱστοπῆνος τεχνήμονι χαρὶ ταύσση* non solum sensum non aperuit, sed ita etiam obscuravit, ut quae rem positam illustrare debebat imago, multo illa ad intelligendum difficilior sit. Subsidia a solis Grammaticis petenda sunt. Hesychius igitur interpretatur canonem: *τὸ ξύλον περὶ ὃ ὁ μίτος*. Scholia brevina ad Homerum: *ὁ κάλκμος περὶ ὃν εἰσεῖται ὁ μίτος ὁ ἱστοργικὸς*. Eustathius cum in commentariis antiquis reperisset annotatum, canonem esse κάλκμον τῶν μίτων, ingenue, se non certo iudicare inde posse, quod sit

illud instrumentum, confessus est. H. Stephanus esse quod Gallici textores *cavette* vocent suspicatus est. In Pollucis VII sect. 36. verbis *καὼν* εἰς τοῦτο καλούμενος, ἀντίον, πῆχυς, ἰστέπους etc. Codex Falkenburgius praefert: *καὼν* ἴστέυ τὸ καλούμενον ἀντίον, quae viri docti ita intellexerunt, quasi cauon etiam ἀντίον vocatus fuerit; ἀντίον autem glossae Philoxeni interpretantur *insubula*. Ioach. tamen Kuhnus ἀντίον a canone distinxit, ex Glossis graecolatinis comparans: *scapi*, καὼντος γερδίασι i. e. canones textorii. Sed haec interpretatio non minus obscura est, quam vocabulum ipsum *scapi*; Lucretii enim *sonantes scapos* esse de *αρχῆς* Graecorum intelligendos supra admonui. Diversas res esse canonem et antium astis apparet ex Aristophanis in *Thesmophoriaz.* versu 829. qui utrumque vocabulum iunctum habet cum *καλαδίσκος*, unde ad rem textoriam vocabula pertinere credibile est. *Αντίον* in alio scriptore nondum repperit praeterea est, nisi in versione Interpretum LXX. 2 Regum 24. et Paralip. 4, 44. ubi vetus versio latina *liciatorium texentium* reddit. Vgutioni grammatico apud Cangium *liciatorium* est lignum in quo *licium* involvitur et laqueus qui de filo solet fieri. Ita plane designatur pertica illa licia annexa gerens in tela tapetium turcicorum, quam Galli *perche de Lises* vocant. Ergo interpretes illi, qui Homericum *καὼνα* arundinem esse voluerunt, circa quam volvuntur licia, idem illud liciatorium intelligi voluerunt. Superest ut de *insubulo* videamus. Isidorus Origin. 49. c. 29. *insubulum*, inquit, *textoris instrumentum, sic dictum, quod infra et supra fit, vel quia insubalatur*. ex quo loco Lambinus in priorem Lu-

cretii Editionem libro V. 4374. ubi de textoriae instrumentis post ferri usum inventis sermo est: *textile post ferum est: quia ferro tela paratur: nec ratione alia possunt tum laevia gigni insilia ac fusi radii scapique sonantes*. mutata vetere lectione induxerat *insubula*, sed in altera antiquam restituit, interpretationem omisit. Isaac Vossius ad Melam Observ. p. 249. scripturam Codicum *ensilia* praefert, quem secutus Io. M. Gesnerus in Thesouro L. L. arundinem Ovidii interpretatur, quae stamen secernit. Hic enim in *Metamorph.* VI. 54. ubi certamen Arachnae cum Mioerva narratur: *Et gracili geminas intendunt stamine telas, tela iugo vineta est: stamen secernit arundo*. Verum clarius erat definiendus simul arundinis iatus in tela pendula usus, si cognitum ipse habebat Gesner. Mihi sane commodissimum videtur arundinem istam pariter de liciatorio interpretari; ad quod nos ducit etiam vulgaris *insubuli* aut *insilium* interpretatio ab Isidoro illa, haec a Baptista Pio profecta. Hic enim Lucretii *insilia* ait esse, quae Bononiae appendicula vocentur, telam examinantia demissam; alios tamen interpretari de instrumento ligneo pedibus textoris supposito, quod Bononiae *calecularum* nomine veniat. Sed in tela pendula *calcularum* vel *scamillorum*, quae nostrates *Sehemel* vocant, usum nullum potuisse esse statim apparebit, si quis imaginem telae iugalis rectae pictam adspexerit aut animo suo bene informaverit. Isidori autem *insubulum*, quod *infra* *supraque* est, in tela plana, de qua sola dici videtur, nihil fere aliud esse nisi liciatorium potest, quod scamillis calcatis sursum deorsumque trahitur, simulque filorum strata gemina alternat, dum radius

insertus subtemen immittit. In tela vero pendula non solum nullus, ut antea dixi, scamilorum usus est, sed ipsa trameae seu staminum stata gemina decussata alternis non sursum deorsumque, ut in tela plana, sed antrorsum retrorsumque ope licistorii trahuntur. Quam parum ex Grammaticorum commentariis ad Homerum locum intelligendum profecerimus adhuc, ipse facile lector intellet. Experiendum nunc num alia via et ratione ad sensum loci et significationem canonis textorii propius accedere liceat. Homerus comparationem canonis textorii adhibet, dum, Ulysses cum Aiace cursum certans quam prope ab Aiace abfuerit vestigiis eius quasi instans, similiter dine posita demonstrare conatur. Canonem igitur seu regulam aequae propinquam ait pectori textriciae esse, quam ea manibus extendat, dum panuculam iuxta licia extrahit, vel (si lectionem librorum quorundam *παρὰ πύλου* sequaris) panuculam ex licis extrahit. In hac interpretatione verborum graecorum propriam significationem expressi, prout eam enucleare hucusque conatus sum, exemplis et usu loquendi seriorum scriptorum confirmatam. At fieri potest, ut *πύλα* paulo diversam notionem singulis vocabulis tribuerit; quemadmodum saepe numero *πύλος* simpliciter fila trameae seu stamina dicuntur. Tum igitur panucula vel subtemen dicitur iuxta stamina vel ex staminibus extrahi. Sed haec ratio plane absurda est; nunquam enim subtemen iuxta stamina extrahitur, sed inter stamina immittitur. Tertia superest ratio, ut *παρὰ* staminis et tramam interpretemur. Tum trama iuxta licia vel potius ex licis extrahi dicitur; quod fieri vidimus cum licia telae anne-

ctuntur, et trama per liciorum laqueos traiecitur. Verum etiam haec ratio hoc vitio laborat, quod nullius idonei scriptoris testimonio aut auctoritate significatio haec *παρὰ* confirmari potest. Quare solam illam interpretationem approbandam esse patet, quam primo loco posui. In recta autem vel pendula tela panucula vel subtemen nunquam ex licis sed semper iuxta vel infra licia extrahitur, dum a suo subtemen devolutum inter decussata trameae fila immittitur. Quaerenda nunc est ea pars telae rectae quae ante pectus textricis posita alio tempore magis minusque propinqua est. Nullam aliam reperio nisi quae licia appensa gerit, per quae trameae stamina transeunt; qua de re postea accuratius trademus, ubi fabricam et formam telae rectae explicabimus. Poene oblitus eram interpretationis seu potius periphrasos, quam obiter posuit Gesnerus in Thesouro L. L. sub vocabulo Licium. Ita, inquit, *prope Aioem est Ulysses cursum cum illo certans, ut prope pectus mulieris est canon, quem manibus bene extendit (cum licis ad eum alligatis, quae sic dirigunt canon, ut aequabiliter trahi possint, quo ipso nominis sui mensuram, notionem regulae, inquit) extrahens ita stamen partem tramarum (per licium seu licia) et (alternis) ad pectus admovent. Haec igitur ipsa illa est ratio, quam tertio loco proposui propter alienam *παρὰ* significationem improbavi. In Gesneri autem paraphrasi accedit novum incommodum, quod, cum licia telae annectuntur, licia non alternis attrahuntur ad pectus, sed una series filorum trameae singulis licis unus licistorii adduntur; deinde licia cum trama tantum in texendi opere ad pectus*

alternis adducuntur, minime autem, dum telae annectuntur.

Huc pertinent etiam vocabula duo, alterum ex versione LXX libri I. Regum 17, 7. varie annotatum. ὁ κοντός τοῦ ὄρατος ὡς αἰ μισάντων ὑπαίνωντων. ubi Codices et Editiones varias lectiones habent has: μέσχυμον, μέσχυμον, μέσχυλον, μέσχυκον, μισάκτων, μισάκρων, μισάκτων. Aquila et Theodotion ibi ἀντίον vocabulum Hebraicum interpretati sunt. Hesychius μέσχυμον κανὼν τοῦ ἱστοῦ, αἱ δὲ ἀντίον. Suidas: μισάκρων τῷ κανόνι τῷ μέσῳ καλᾶμεν τοῦ ἱστοῦ. Ioannes Monachus Histor. Gausfr. Libro I. apud Cangium ex illo loco habet: *lanceam quasi liciatorium*. Cangius ex Lexico Stephani posuit: Ἀντίον τὸ κανόνιον τοῦ ἱστοῦ βυλλόμενον, ὅπερ καὶ μισάκρωνον λέγεται. Alterum vocabulum ἀνταρ Hesychius ex Euphorione posium διάσμιξ interpretatur. Dubium etiam an tertium vocabulum apud eundem, ἀντήριος, στῆμων huc pertineat.

Ex antiquitate graeca et latina solus superest Seneca, qui antiquioris et recentioris artis textrini differentiam paulo accuratius ex Posidonio annotaverit. Obiter enim rem tetigit. Herodotus 2. c. 35. *alia quidem, inquit, gentes sursum impellunt subtemen texendo, Aegyptii contra deorsum*. Huc pertinet etiam locus Philori in Europa excerptus in Etymologico Magno, ubi explicatur Homerium: ἱστὸν ἱποισχομένην: *antiquae, inquit, mulieres stantes texebant et telam obibant (ἱποισποῦνται τὸν ἱστὸν); prima Aegyptiaca mulier Hyos nomine seculis texere coepit; unde Aegyptii Minervae sedentis imaginem dedicaverunt*. Ex quo loco Herodotum ita interpretatur Salmasius ad Vopiscum p. 401. ut textorem telae assedisse

putet. Verum status vel sessio textoris omne textrini Aegyptiaci et Graeci discrimen non continebat, verum situs telae ad perpendicularum aut ad libellam directae unice spectandus est. Vidamus enim hodieque telae, ubi tapetia turcica perficiuntur, stanti et erectae textorem infra assidere. Quoties vero vestis lanae detexenda erat, imprimis in antiquissima illa et simplicissima telae forma stantis, statu textoris telam obreuntis erecto opus fuisse videtur. In ea enim stamina ponderibus appensis extendebantur, et subtemen sursum impulsus non pectine, sed spatha densabatur. Contra tela inter ramalia duo extensa stabat, velut ea, ubi tapetes turcici texuntur, assidentem textorem admitterat, qui subtemen spatha deorsum impulsus densaret. Recte tamen ad telam pendulam (ut vocat Ovidius Heroid. I, 40.) refert et explicat Salmasius locum Isidori Pelusiotae de Galilaeis: κατ' οὗς καὶ μάλιστα τὸ τοιοῦτον φασὶ γίνεσθαι ἱματίων τέχνην, ὡς καὶ στηδοδεσμιδίς, ἀνακρουστού ὑπανόμυτον. Vestis nempe ita dicitur, quae in tela pendula sursum impulsio et spatha percussio (ἀνακρουστού) subtemine detextitur. Tertio loco ponam Artemidori locum de Somniorum interpretatione 3, c. 36. ἱστός ὄρατος κίνησιν καὶ ἀποδημίαν σημαίνει χρηὴ γὰρ περιπατεῖν τὴν ὑπαίνουσαν· ὁ δὲ ἕτερος ἱστός κατοχὴς ἵσσι σημαντικὸς· ἐπειδὴ καθεζόμεναι ὑπαίνουσιν αἱ γυναῖκες τὸν τοιοῦτον ἱστὸν, id est: tela recta motum et peregrinationem significat, quoniam in ea textentes ambulare oportet; contra altera tela retentionem denuntiat, quia mulieres assidentes in ea texere solent. Vtraque igitur tela Artemidori temporibus in usu foeminarum domesticum fuisse videtur, quem viri

docti imperante Marco Antonino visasse suspicantur. Dubitari tamen etiam in hoc Artemidori loco potest, qualis tela illa altera fuerit, cui assidentes texere mulieres solebant, inter ramalia duo ioteusa et erecta, an plana? Planæ tamen mentionem disertam in ullo hucusque scriptore vel graeco vel romano repertam a quinquam, non memini; quamquam conciliendo eam ex multis scriptorum locis elicere licet, ut postea docebo, quam antiquissimæ telæ pendulæ formam ex loco Senecæ explicavero. Ecce, inquit Epist. 90, *Posidonius, ut nea fert opinio, unus ex iis qui plurimum philosophiæ contulerunt, dum vult describere primum, quemadmodum alia torqueantur fila alia ex molli solutoque ducantur; deinde quemadmodum tela suspensis ponderibus rectum stamen extendat; quemadmodum subtemen insertum, quod duritiem utrinque comprimuntis trameæ remolliat, spatha coire cogatur et iungi, textrini quoque artem a sapientibus dixit inventam, oblitus postea repertum hoc subtilius genus, in quo tela iugo iuncta est, stamen secernit arundo: inseritur medium radiis subtemen acutis, quod lato feriunt insecti pectine dentes. Quid? si contigissent illi videre has nostri temporis telas, quibus vestis nihil celatura conficitur, in qua non dico nullum corpori auxilium, sed nullum pudori est. Versus allati sunt Ovidii ex Metamorphoseon VI, 54. ubi uno auctore leguntur: quod digiti expediunt atque inter stamina ductum percusso feriunt insecti pectine dentes. Discrimen utriusque telæ, quod manifesto quidem appareat, in uno pectinis pro spatha esse videtur. At pectinis usus in tela pendula atque omnino in recta locum non habet; itaque ratiocinando deducimus ad*

telam planam, quæ pertinent omnia ea scriptorum loca, ubi pectinis fit mentio. In hac ratione omnium postrema et tertia tela iugo iuncta est, non iuncta, ut libri quidam scripti habent; quamquam tela iugo utrinque alligatur; melius tamen verbum *iuncta est* naturam iugi, cui tela detexenda intenditur, et telæ iugalis declarat. Telam iugalem in villa nominat Cato c. 10 et 14. quam eandem esse suspicor; certe ea a tela recta, ubi trama suspensa ponderibus pendebat, diversa est. Hanc antiquissimam rationem texendi adhuc in Palestina usitatam indicat locus Theophrasti ad Evangelium Iohannis a Casaubono, Salmasio alisque viris doctis certatim laudatus: ἄλλοι δὲ φησὶν ὅτι ἐν Παλαιστίνῃ ὑφίστανται τοὺς ἰστούς οὐχ ὡς παρ' ἡμῖν, ὄντων ἄνω μὲν τῶν μέτρων καὶ τοῦ στήμονος, κατω δὲ ὑφαινομένου τοῦ πανίου καὶ οὕτως ἀναβαίνοντος, ἀλλὰ τοῦ παντίου κατω μὲν εἶναι οἱ μέτροι, ἄνω δὲ ὑφίσταται τὸ ὑφανμα. id est: alii affirmant in Palaestina telas alia ratione quam apud nos texi, licet non supra positis cum stamine, dum textum infra perficitur, sed contra liria infra textum inceptum sita sunt. Unde simul viri docti Theophrasti istius patriam Aegyptum fuisse arguunt.

Rectæ telæ usum ad Plinii aetatem usque in gynæceis romanis durasse, infra ubi de tunica recta sermo erit, pluribus docebo. Sed illam ipsam antiquissimam telæ formam, in qua stantes tessebant, æris romani imperii temporibus adhuc in usum lintheonum fuisse credere oportet Servio grammatico ita ad Aen. VII, 14. tradenti: quia apud maiores stantes tessebant ut hodie lintheones videmus. Saltem esset de vestibus lineis; nam

quae vela seu lintea texebant universae Galliae tempore Plinii 49° sect. 2. telam rectam adhibuisse non planam, viz cuiquam probabile videbitur.

Nunc antiquissimam et primam texturini rationem, ubi tela pendula texebatur a stante, per partes explicare conabor. Tria sunt, quae maxime in ea discrepant a tela plana. Primum telae seu trammae stamina a ligno transverso suspensa infra appensis lapidum ponderibus extendebantur. Deinde licia inferius trammae fila alterna implicabant, supra vero ea textum perticiebatur. Denique subtemen inter trammae stamina immissum sursum versus spatha, quam textrix manu regebat, impulsu percutiebatur atque ita tela densabatur. De ponderibus infra appensis trammae testatur Aristoteles de Gener. Anim. I. 4. ubi testiculos ductibus seminalibus appensos comparat cum lapidibus trammae staminibus in tela appensis. οὐδὲν γὰρ εἶναι μέρος τῶν πόρων οἱ ὄρχεις, ἀλλὰ πρόσκεινται καθάπερ τοὺς λίθους προσάπτουσιν αἱ ὑφαίνουσαι τοῖς ἴστοις. ubi versio vetus latina ex Graeco facta λίθους recte lapides, ἴστους autem male liciatoris interpretatur. Iterum philosophus libro. 5. c. 7. ὥσπερ ἂν εἰ τις χορδὴν καταπίνας σύντονον ποιήσεις τῷ ἐξῆψαι τὸ βῆρος, οἷον αἱ τοὺς ἴστους ὑφαίνουσαι, καὶ γὰρ αὗται τὸν στήμονα κατατείνουσαι προσάπτουσιν τὰς καλουμένας λαΐας. οὕτω γὰρ καὶ ἡ τῶν ὄρχεων φύσις προσήρτηται πρὸς τοὺς σπέρματικούς πόρους. quem locum respiciens Galenus de Semie libro I. καθάπερ αἱ λαΐαι τοῖς ἴστοις οὕτως οἱ ὄρχεις etc. Vetus versio latina Aristotelis ex graeco facta lapides vocatas layas habet, quasi legetis scriptum interpres: λίθους τὰς καλουμένας λαΐας. Atque huc ducit

Hesychii locus: λίθους τὰς ἀπὸ τῶν ἴστων κρεμνυμένας ἄκρας. Idem α-γνυδας, λαΐαι. Alio loco: Ἀγνυδας, λαΐας. οἱ δὲ τὰς ὥας τῶν ἴστων. Eodem igitur lapides alii λίθους, λαΐας, λαΐας, alii ἄγνυδας vocarunt. Ita etiam tradit Pollux X. sect. 425. et VII. sect. 36. Ἀγνυδας καὶ λαΐαι οἱ λίθοι οἱ ἐξηρτημένοι τῶν στημόνων κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὑφαντικὴν, id est, agnythes et leiae vaneant lapides quos antiqua texendi ratio staminibus appendebat. Hos eodem lapidra staminibus appensos tebe rectae Islandicae pictae ostendit Olausus Danus in Tabula XII. addita Descriptioni Islandicae, quam sermone vernaculo versam et editam Lipsiae 1787. legi. Eadem pictura situs licinorum et formam spathae ostendit. Hae tamen duae posteriores telae rectae partes conspiciendae etiam apparent in pictura, quam ex Virgilio Codice Vaticano perantiquo posuit primus Ioan. Ciampini Romanus in operis de *Musivis sacrarum profanarumque aedium structuris* Parte 4. cap. 43. Tabul. XXXV. figur. 4. repetiit in Antiquitatis explicatae gallico sermone scriptae Tomo III. tabul. 495. Montfaucon, emendatam parumper posuit etiam Braunius in libri I. cap. 46. de vestitu sacerdotum Hebraeorum; ubi staminibus trammae in fasciculos colligatis alia ratione traiectae perticae appensa apparent pondera. Codici Virgiliano aetatem mille et quadringentorum circiter annorum largitur Ciampini; addit Montfaucon, esse eum, qui apud aedem Dinysii in Gallis olim asservatus fuerit; unde cognoscimus intelligi Codicem eum Vaticanum, quem altero loco descripsit egregius Heynius p. xxxix. quemque viri docti seculo quarto scriptum esse fere consentiunt. Prae-

terea in annotatione ad Aeneidis VII. versum 44. commemoravit immortalia ingenii vir picturam Codicis Vaticani, quae telae stantis formam alibi a se nondum observatam exhibeat. Facile precibus meis concessit praeceptor venerandus, ut picturam ex libro Bottarii Romae anno 1741. prodito exscriptam ad me transmitteret. In hac igitur paene omnia eadem repertum in pictura, quam *Ciampini* in libro supra dicto et *Tabulae XXXV. fig. II.* publicavit, quamque repetitam a se, dextro tamen latere, ut sit, ab artifice in sinistrum converso, *Gallus Montfaneon* ex regis Galliarum Bibliothecae Codice scripto saeculo decimo Commentariorum ad librum Iohi depromptam esse ait. Vtrique picturae subscriptum *Ciampini* nomen legitur, cuius tamen *Montfaneon* mentionem nullam facit. Ille vero in hac posteriore pictura expressam innotet foeminam, quae telam simplicem inter duo iuga extensam, nec ponderibus intensam ita texat, ut subtemen spatha deorsum impulsam et percussam eum trans coire cogat. Idem est telae situs in pictura a summo viro *Heynio* ad me transmissa, sed femina adstant manu utramque telam applicat, nec ullum spatulae vestigium adest. Quare deinceps eius picturae, quia nullum plane usum ad telae antiquae formam explicandam habet, mentionem omitam.

Vetustissimam texendi rationem Romae disciplina domestica quasi consecraverat, ita ut *Plinius* 8. c. 48. sect. 74. recta tunica tironex cum toga pura novasque mptas indui suo etiamnum tempore asserueret. *Tanaquil*, inquit, prima texuit rectam tunicam, quales cum toga pura tirones induuntur novaeque nuptae. Qualis

vero tunica recta fuerit, docuit *Festus*: Rectae, inquit, appellantur vestimenta virilia, quae patres liberi aut conficienda curant omnis causa; ita appellata, quod a stantibus et in altitudinem traxantur. Idem alibi: *Regillis tunicis albis et reticulis luteis utrisque rectis, textis sursum versum a stantibus pridie nuptiarum diem virgines indutae cubitum ibant omnis causa, ut etiam in togis virilibus dandis observari solet.* Graecorum similem loquendi usum supra annotavimus. Verum nullum scriptoris latini testimonium exstat, quo tempore telae plausae in Italiam usus introductus aut quando rectae abolitis fuerit. *Liuteones* suo tempore in tela recta texuisse *Servius Honoratus* refert in *Commentariis* ad *Aeneidem* *Virgillii*. In Asia diutissime, certe in quibusdam testilium generibus, antiquissimum texendi modum servatum fuisse, docet historia texiturae tapetium *Turcicorum* in Galliam a *Saracenis* imperante *Carolo Martello* introductae. Non negligendus ad historiam textinae in Italiam translatae videtur locus *Plauti* in *Pseud.* 1, 2, 44. ubi *peristromata* picta *Campanica* iuxta *Alexandrina* belluata *conchyliata* tapetia commemorantur.

Rationem vestis omnis cum manicis detexendae, ita ut nulla deinceps pars sutura cum altera coniungi deberet, quod hodieque in omni fere vestimentorum muliebrum et virilium genere fieri videmus, iam olim ioter ecclesiae christianae Patres fuerunt, qui mirarentur; inde enim factum puto, ut qua arte tunica *Christi*, quae ἀρόχρος ἐκ τῶν ἀνδρῶν ὕφαντος ὁ δὲ δῶν a *Iohanne* dicitur c. 19. in tela recta detexta fuerit, docere conarentur. *Chrysostomus* in *Iohannem* *Homilia* 85. ἐν Πλαστῶν.

inquit, δύο ῥάκη συμβάλλοντες οὕτως ὑφαίνουσι τὰ ἱμάτια, id est, in *Palarstina coniungunt duos pannos atque ita texunt vestes*. Pariter Theophylactus ad Iohannem c. 18 ἐν Ἑλκιστίνῳ δύο ῥάκη ἦτοι δύο πανία συμβάλλου-
τες ὑφαίνουσι τὰ ἱμάτια ἀντὶ ῥαφῆς χωόμενοι τῷ συνυφασμῷ i. e. in Pa-
laestino dum vestes texunt, duos ῥάκη id est πανία seu pannos coniungunt, pro sutura atrumque contexentes. Theophaus Ceramens Homil. in Pas-
sionem Domini 27. ἄρῥαφος ἦν ἐκ τῶν ἡνωθῆν, ἐπειδὴ τοῖς Γαλιλαίοις σύκιδες ἦν τοὺς χιτῶνας ποιεῖν διὰ τῆς ἁρσίδος ἡνωθῆν κατ' ὅμον συνεζυ-
γμένους ῥαφῇ, τὸν δὲ χιτῶνα τοῦτον ἐν ὑφασμα δεῖ λαμβάνειν ἄρῥαφον. Denique huc refert Braunius locum Iosephi Antiq. 3. c. 8. ubi tunicam sacerdotum vocat ἐνδυμα θυπλῆς συν-
δόνος, quae esse videtur vestis ex genuina tela byssina coniuncta; postea Iosephus de pallin Pontificis maximi addit: ἵστα δὲ ὁ χιτῶν οὗτος οὐκ ἐκ δύοτε περιτρημάτων, ὥστε ῥαπτὸς ἐπὶ τοῦ ὅμων καὶ τῶν παρὰ πλευρῶν, φάρος δ' ἐν ἐπίμαχας ὑφασμένον. Idu multumque viri docti disputant, qua ratione duo ῥάκη, πανία, φαρσίς texendo in unam vestem sine sutura cum manicis adeo, coniungi potuerint. Augebat certamen et difficultatem auctoritas Hieronymi in Epistola ad Eulochium: *Refert, inquit, Iosephus hoc feminalia de lino retorta ob fortitudinem solere coarctari, et postquam incisa fuerint, acui consui; non enim posse in tela huiusmodi fieri*. Quamquam ipse Iosephus nil tale asser-
mavit; is enim Antiq. 3. c. 8. simpliciter de nichifacoe Hebraeorum: διαζῶμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αὐτῶν ῥαπ-
τῶν, ἐκ δύοσσιν κλωστῆς αἰργυρέου. Postquam igitur frustra viri docti, inter quas eruditione Casaubonus et

Salmasius eminebant, de tunica illa ἄρῥαφος sine sutura farta inter se con-
tendissent, exortus est in Germania vir doctus, Ioannes Braunius Palatinus, qui non solum Indicarum vesti-
um bombacinarum exemplo demon-
stravit fieri posse vestem manicatam atque omne genus vestimentorum rotundorum arte textoris sine ulla sutura, sed telam etiam fabricatus est, quam deinde ad exemplum telae Vaticanae conformasse videtur, in qua tunica ἄρῥαφος fuit detecta et publice monstrata: quo facto reperti sunt etiam in Germania et Romae artifices, qui vestimenti genus idem et simile se in tela vulgari plana conficere posse docerent. Tum igitur primum textrina antiqua luce erudi-
tious aliqua illustrari coepit, nec tamen omnis ars rite fuit a Braunio explicata. Vocabulis enim textrini lati-
nis ipse non recte usus graeca multo minus interpretari potuit, sed omnia turbata pertruncavit. Itaque maius auxilium illi artifices varii consulti ad formam antiquae telae inventiendam et ellingendam contulisse videntur, quam manifestae et clarae singula-
rum partium notiones, quas vir doctus comparanda telae apud nos usi-
tatae planae formae cum antiqua recta animo suo informare antea debuerat. Hodie minus difficile foret iudicium de tela recta textrini antiqui, postquam editam ab eruditissimo Gallo Du Hamel telae simillimae (visi quod ponderum locum inferius iugum im-
plet), in qua tapetes turcici similes, a Gallis propter liciorum situm altum de haute lisse appellatū, texun-
tur, descriptionem et picturam com-
parare licet. Hoc veluti secundo gra-
du ascensum est ad tertiam illam formam, quam in tela Vaticana conspiciamus. Hinc intra textur assidet,

subtemen manu, non radio, immis-
sum, deorsum impellit et percutit
pectine, quem manu gestat. Hic an-
gustior pecten spathae vicem gerit;
et primum ascensum ad latum illum
pectinem, quo tota simul tela seu
trama percutitur, fecisse mihi vide-
tur. Ceterum singulis liciis texuntur,
et tramae stamina non scamillorum
ope liciis alligatorum, sed manu tex-
toris adducta decussantur.

Antiquissimam telam rectam ad
instar picturae Olavianae seu telae
Islandicae verbis nunc effingere et
fabricari conabor. Asseres igitur dun
recti seu arrectarii c. c. (Islandis
Hleinen) duobus transversariis iungun-
tur, quorum inferior simul tramae
fila suspensa sustinet, quae texto ab-
soluto iungenda promoventur; supe-
rior simpliciter coniungit arrectarios.
Infra hos duos transversarios asseres
insertum foraminibus arrectariorum
iugum (*Rif*) rotundum et versatile
est; quo in tela Islandica involvitur,
quicquid texendo absolutum est; in-
feriori et dependenti tramae parti
per fasciculos digestae primum inhe-
retur funiculus (Islandis *Fite*, *Portane*), qui simul arrectariis alligatus
tramae fila distensa ordinat; deinde
infima tramae fasciculis pondera lapi-
dum (*Klæstene*) appensa conspi-
ciuntur. Media fere arrectariis utrin-
que insertus scapus (*Skilfiel*) fila
tramae decussata discriminat; supra
quem minor, brevior et liber nec
arrectariis insertus (*Skilkaft*) item
tramae fila decussata distendit. Supe-
rius tres scapi cum annexis liciis,
quibus addita sunt alternatim tramae
fila, conspiciuntur litera k notati;
quos sustinere dicuntur retinacula
(*Meimer*) gemina litera l notata.
Ascendenti magis oculo occurrit pa-
nucla seu subtemen involutum (*Vin-*

duna) litera h notatum, quod dum
manu per aperta et distracta ope
liciorum fila tramae traicitur, ossi-
culum aut lignum utrinque acutum
(*Hracll*) litera g notatum viam ape-
rit et praeit insequenti subtemini.
Hoc igitur una cum manu radii offi-
cium facere videtur. Immisso subte-
mine tela percutitur spatha (*Skeide*)
litera m signata; telam demum no-
vissime contextam distendit pertica
utrinque acuta (*Spialk*) litera q si-
gnata, quam nostrates *Spertrathe* vo-
care solent.

In tela Vaticana supra iugum ver-
satile unus transversarius asseres
duos arrectarios iugat; medii fere
arrectarii tres utrinque liciorum ordi-
nes sustinent. Nam gemina trama ex
iugo suspensa extremitatem utramque
in fasciculos digestam, perticae traie-
ctae annexam et ponderé uno appenso
examinatam legerit. Subtemen radio
immissum spatha percutitur; et tra-
mae fila alternis ope liciorum scamil-
lia annexorum decussantur. Gemina
demum trama ex iugo suspensa, dum
textor telam stantem circumit, con-
texta in vestem rotundam coit.

Consistamus nunc et telae Blan-
dicæ nomina et vocabula graeca et
latina telae antiquae rectae accommo-
dare conemur. Primum igitur asseres
arrectarii seu tigna duo erecta sunt,
quos Graeci ἱστοπόδες et κλιόντες
vocarunt, auctore Polluce VII. s. 36.
et X. s. 425. Dionysii Bassaricorum
fragmentum de Arsaniae incolis apud
Stephanum Byzantinum ita habet:
ἐνθάδε πέντε γυναικες Ἀθηναίης
ἰότητι αὐτῆμαρ χραιόνουσιν ἐπ' ἱστοπό-
δων ταύουσσαι, αὐτῆμαρ δ' ἐταμέν τε
καὶ ἐξ ἱστῶν ἐρύσαντο, quem locum
ut pleraque omnia imitatus Nonnus
in Dionysiacorum libro 26. pag. 686.
ait: ἡ γυναικες ἐς μέαν ἐργασίαν

ἐξήμουν Παλλάδος ἰσθμῷ ὀρεΐαις παλάμῃσιν ὅλον τέλειουσι χιτῶνα. Quod Dionysius ἐπ' ἰστοπόδων ταφύουσαι dixit, id est tramam extendi super pedibus telae, indicat arrectarios cum transversariis et iugo igitur totam machinam vocabulo ἰστοπόδων significari. Theocritus autem Idyll. 18. versu 37. οὐρ' ἐν θαλάττῃ πυκινώτερον ἤτριον ἰσθμῷ περιέθι συμπλέσσει μακρῶν τὰ μὲν ἐκ χιτῶντων. Nominat igitur poeta χιτῶντας longos; atque omnino ligna quaecunque recta et longa Siculos eosque imitatum ex Atticis scriptoribus Antiphonem oratorem eodem vocabulo significasse veteres Grammatici annotarunt. Perfectam vestem a longis illis telae pedibus (ἐκ χιτῶντων) resecari ait poeta, ut alter vestem detesendam intendi pedibus telae (ἐπ' ἰστοπόδων). Recte igitur Scholia graeca: τέμνεται γὰρ τὸ ὕφαντα ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ ὅταν τέλῃ. Eodem vocabulo usus erat Nicander poeta in transmutatione trium Minyae filiarum narranda, quam ex eodem plurimis servatis vocibus poeticiis repetiit Antoninus Liberalis cap. 10. καὶ ἐκ τῶν χιτῶντων ἐρῶν ἔκταρ αὐτῷ καὶ γάλαϊ quorum in vicem Aelianus eandem fabulam narrans V. II. 3. c. 42. posuit: ἐκ τῶν ὀροφῶν ἔταρξον οἶνον καὶ γάλακτος στάγονες. Nihil enim refert, num ex ipsa tela recta desuper per tramam an ex lacunari guttae vini lactisque delabi dicantur. Redeo ad locum Theocriti, ubi vestis perfecta a tela resecari dicitur. Quaero igitur ubi trama telae alligata fuerit? Num forte funiculus aliquis cum ponderibus appensis resecabatur, an tramae fila reliquiis veteris tramae iugo adfixis (*Trümmer*, *Ledel*) annectebantur denuo, quoties nova trama iugo intendebatur? Definire locum vinculi coniectura non

licet. Est apud Hesychium locus: Ἰταλ' οἷς τείνουσι τὰς ὥπας τοῦ ὑφανομένου μυελίς, οἱ δὲ τοὺς μέτους. quem cum sequenti: Ἰταλ' ἰσθμῷ εἰς αὐτοὺς διατίνουσιν ad lapidum pondera telae extremae appensa accommodavit Salmasius eumque secuti alii; mihi vero de sensu eorum vocabulorum magna dubitatio superest. Nec magis liquida est notio vocabulorum, πῆχυς apud Pollucem 7. sect. 36 et 10. sect. 125. quo pars aliqua telae significari videtur, et πρότοις apud Hesychium, qui funes non solum in navibus malum utrinque continere sed in tela etiam (ὕφαντα ἰσθμῷ) usum habere dicuntur.

Antiquissimam telae stantis formam ostendant nobis initia testarii apud agrestes Americae meridionalis incolas. Formae enim quadratae pro usu operis magis minue magnae et ad parietem acclinatae fila tramae intendere, subtemen vero sine radio immissum lignea spatha percutere dicuntur. Cf. Hartinkii Descript. Guianae T. I. p. 22. et Gili Notitias de eadem provincia excerptas germanice p. 391. qui simul neudi rationem a nostro diversam describit. Eiusmodi formam cum intensis tramae filis adhibent etiam foeminae Indicae insulae Sumatra, subtemen radio immittens. Maiorem earum telam ita descripsit Marsden p. 192. versionis germanicae, ut de forma universa nihil ex verbis viri docti definire liceat; nisi quod tramae altera extremitas formae alligatur, altera iugo aliquo (quod pone assidentem textorem offirmari dicitur) ad perpendiculum extenditur. Tramae filiciis alternatim innexa sursum deorsumque tracta decussari traduntur non ope scamillorum sed duorum asserculorum tenuium et latorum,

qui tramam transeuntes alternis convertuntur. Radii vicem gerit arundo cum inserto fuso, qui sublemen immittit per apertam arundinis commissuram vel nodum.

Hucusque iuitia artis et vocabulorum textoriorum originem et significationem persequi et indagari potui, aliis telam esorsam relinquens detexendam. Iam enim nie alio vocant labores suscepti. Breuiter tamen addam vocabula artis fulloniae proprie cum locis veterum scriptorum, quae ipsam fulloniam artem interpretanti subsidio esse poterunt.

Vasa et instrumenta fullonum a Polluce et alijs scriptoribus nominantur *πλυνοί*, *πλυντήρια* (unde Lucianus fullonum opus significans *περί πλυνούς ἔχειν* dixit in *Fugitiv.* c. 12.), *ἵπος* seu *πιστήριον*, cuius pars *περιστροφῆς* esse videtur ea, qua circumducitur cochlea et adstringitur prelo, cui subiecta est vestis; porro *κνῆρος*, *γῆ σηκρίς*, *γῆ κιμῶλις*, *λίτρον* imprimis *χαλαστράκιον*, *κονία*. Fullo ipse *γναρεύς* vel *κναρεύς* appellatur, et verbo *γνάπτω* vel *κνάπτω* omne opus fullonium continetur, quod prinigenia notione fere conuenit cum verbo *ξέω*, *ξύω* et *ξάινω*; uti docet locus apud Diogenem Laërtium, ubi Xenocrates discipulum geometriae et astronomiae ignarum remittit, praefatus *πρὸ ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται* i. e. *ξάινεται*; et alter Cratini apud Pollucem 7. sect. 37. *τῇ μάστιγι κνάψει εὐ μάλα ἢ συμπατῆσαι* ubi expectabas verbum *ζιάνειν*. Generationis opus fullonium optime expressit locus Hippocratis de *Victu Sanorum* I. c. 8. *οἱ γνάφεις λακτίζουσι, παΐουσι λυμαίνονται κόπτουσι, ἔλκουσι, πλυνόμενοι ἰσχυρότερα ποίεουσι, κείρουτες τὰ ὑπερέχοντα καὶ παραπλέκοντες καλλίω ποίεουσι*. Verborum *κείρουτες*

τὰ ὑπερέχοντα paraphrasin habes apud Lucianum in *Fugitiv.* c. 28. *ἀπέκτειρε γὰρ ἐν τῷ γναφίῳ καθήμενος ὅπσον περιττὸν τοῖς ἱματίοις τῶν προκίλων ἑπανάει*. Opificis genus nostri vocant *Tuchscherer*.

Ordinem operis fullonii ita definit Pollux, ut prius conculcetur vestis, quam pectitur: *τοῦ θεὸ κνάπτειν ἡγιάται τὸ συμπατῆσαι*. Hanc operam licet arguere ex loco Titinnii in fullonibus ubi est: *Terra haec est, non aqua; ubi tu solitus argutari pedibus cretam dum compescis vestimentaue lavas. ubi argutari pedibus est subsilire*. Varro de *L. L.* 5. p. 53. *vestmentum apud fullonem cum cogitur, conciliari dicitur*. Ita graece *συνιστάμενοι καὶ πλούμενοι* cives cum lanis comparati apud Aristophanem dicuntur pari verborum ambiguitate. Cogere similiter dixerunt; unde *coactae lanae per se vestem faciunt* apud Plinium 8. c. 48. hinc *coactilia*, quae Galli a vocabulo barbarae latinitatis *Feltrum* vocant *Feutre*. Argutationem pedum fullonis respiciens Seneca *Ep.* 15. *vel ille saliaris*, inquit, *aut, ut contumeliosius dicam, fullonicus saltus*.

Conculcabant fulliones vestes in urina, usibus eorum publico vectigali collectam vasis per vicos urbis Romae dispositis. Urinam cameli fullonibus utilissimam esse aliena fide tradit Plinius 28. sect. 26. Idem 28. sect. 48. fullonicam veterem urinam in medicina laudat; et sect. 48. *virilis*, inquit, *urina podagris medetur, argumentum fullonum quos ideo tentari eo morbo uegant*.

De cretae usu Plinius 35, s. 57. *Est et alius Cimoliae usus in vestibus. Nam Sarda, quae affertur e Sardina, candidis tantum assumitur; iunctis versicoloribus, et est vilissima omnium cimoliae generum, pretiosior*

Umbrica et quam vocant *sexum*. Proprietas saxi, quod crescit in macerando, atque pondere emittit; illa *menisura*. *Umbrica* non nisi poliendis vestibus assumitur. Neque enim pigebit hanc quoque partem attingere, cum lex *Metella* exstet *fullonius* dicta, quam *C. Flavius*, *L. Arulius Censor* dedere ad populum ferebant. Ergo ardo hic est. Primum additur vestis *Sorla*, deinde sulphure sufficit, mox desquamatur *cimolia*, quae est coloris veri. *Fucatus* enim deprehenditur nigrescitque et funditur sulphure. Veros autem et pretiosos colores emolli *Cimolia* et quoniam nitore exhalat contristatos sulphure. Candidis vestibus saxum utilis a sulphure, inimicum coloribus Graecia pro *cimolia* *Tymphaico* utitur gypso. Idem 47. cap. 8. est creta *fullonia* mista pingui, terra pabuli quam frugum fertilior. Idem 35. sect. 50. alterum sulphuris genus appellatur *glebum*, *fullonium* tantum officinis familiore. Tercio quoque generi unus tantum est usus ad suffiendas lanas, quoniam candorem tantum molliemque confert. Sulphuris usum respexit etiam *Lysippus Comicus* apud *Pollucem* 7. sect. 41. ὁ ἀνγνάφας καὶ θιώσας τὰς ἄλλοτριὰς ἵπνους. ubi alii libri ἀνγνάφας habebant, admonente ipso Polluce, qui vestem a fullone reconcinnatam seu interpolatam δειγματοποιῆ, sua vero aetate ἐπίγναφον vocari refert.

De spina *fullonia* obiter *Plinius* 16. sect. 92. quod nascitur in spina *fullonia*, *hippohaeston* vocatur. Idem 27. sect. 66. *hippohaeston* nascitur in spinis ex quibus fiunt *acutae fulloniae*, sine caudiculo sine flore. Tertius locus est 24. sect. 68. vulgaris quoque haec spina, ex qua cortinae *fullonae* implentur, radicis pons habet. Per *Hispantiam* quidem multat inter odore

et ad unguenta utitur illa, *aspalthum* vocantes. *Pollux* 7. sect. 37. κνῆρος ἢ πρόσφορος τοῖς γραφεύσιν ἀκάνθα. *Hesychius* κνῆρου δίκην ὅταν ἐν κύλινθῳ οἱ κναρεῖς περιέλκωσι τὰ ἱμάτια περὶ τὸν λεγόμενον κνῆρον ἔστι δὲ τοῦτο φυτὸν ἀκανθώδες. Idem ἐπὶ κνῆρων ἔλκων διαφθεῖρων. τὸ γὰρ πρότερον οἱ γραφεῖς ἀκάνθων σωρὸν συνστρίψαντες τὰ ἱμάτια ἐπὶ τοῖς σωρούς ἔκναπτον· ὁ δὲ σωρὸς εἰλεγτο γνῆρος. ὁ οὖν Κρησιὸς τὸν ἐχθρόν ἔβαινε ταῖς ἀκάνθαις καὶ οὕτως ἐφθίρεν. unde *Hemsterhusius* locum *Herodoti* 4. 92. ex quo *Hesychii* glossa ducta est, sanitati *pristinae* restituit. Idem supplicium memorat *Plato* *Reipubl.* X. εἶλον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπ' ἀσπαλάθων κνῆμποντες. ubi κνῆμποντες legit *Clemens Alexandrinus Strom.* V. *Iustinus Martyr.* γνῆμποντες. *Timaei* glossarium *Platonium*: κνῆρος, ὄργανόν τι ἐν κύλινθῳ κέντρα ἔχον, δι' οὗ τοὺς θασακισομένους κνῆνουνται. ὁμοιον δὲ ἐστὶ γραφεῖς κνῆς.

Vestibus polnis et extensis *fullones* etiam aquam insufflabant, quod poliores etiam nostri pannis in forma extensis faciunt interdum. *Seneca* *Quaest. Natur.* 1. c. 3. si quando observare volueris *fullonem*: cum os aqua implevit et vestimenta ridiculis diducta leviter aspergit; apparet varios edī colores in illo aëre asperso, quales in arcu fulgere solent. Quod exemplum posuerant graeci philosophi, uti apparet ex *Phitarcho* *Phicid. Philos.* IV. c. 49. qui τοὺς ἱμασθῆντας τοῖς ἱματίοις κναρίας memorat.

Tellanae sicut *Cat.* 8. 4. *Tellana* atra *Macrob.* 2. 16.

Tellus, Terra mater *V.* 1. 1. 5. communis omnium parens *C.* 4. pr. 2. *Telluris* aedes *Romae* *V.* 4. 2. 4.

Temo *C.* 6. 2. 6. 49. *P. lun.* 2. de usu temonis ad *C.* 6. 2.

- Tempe Thessalia C. 10, 265.
- Temperamentum ut in corporibus, sic in terra desideratur C. 3, 12, 3. tenere inter nimietates P. Isu. 13, 5.
- Temperate tepere Cat. 69, 2.
- Temperatus annus Col. 3, 20, 1. temperata prela Cat. 12.
- Temperius¹ maturius P. F. 24, 2. et Mart. 4. etiam C. 2, 18, 2. et 8, 4, 3. V. Temporius.
- Tempero. temperare armillis ferreis latitudinem Ca. 22, 2. altitudinem *ibid.* temperat se ad salutem brassica C. 157, 4. temperato escam Ca. 90. *h. e. prius opus videbitur cum modo ac ratione dato.* Gesu. temperatur surculus C. 4, 29, 8.
- Tempestas varia C. 11, 2, 97. ventosa C. 11, 2, 49 et 94. tempestates minus idoneae V. 1, 34, 1. malae cum sunt, quid fieri possit Ca. 39. tempestatibus, cum foeda tempestas est V. 3, 10, 3. tempestatem facit, significat siderum occasus C. 11, 2, 5. tempestatem Thucis avertere saceris C. 10, 341. *Tempestatum prognostica eorumque disciplina not. ad Colum. p. 148, 149. et Index sub Metone. Ex quarto quoque mensis incuntis et exeuntis die tempestates indicandas et praedicendas censebat Aratus Dioscor. 116 seqq.*
- Tempestive si competat C. 2, 8, 4
- Tempestivitas rei praetermissa revocari nequit G. 4, 3, 5. seminum respondet C. 3, 4, 2. transferendi malleoli deferuntur in proximum ver C. 4, 16, 1. pampinationis quae C. 4, 7, 1.
- Tempestivum gregem iniri patitur C. 7, 3, 4. pabulum, maturum Ca. 54, 3. sic tempestivam esse vindemiam C. 11, 2, 67. semina C. 3, 5, 2. materies Ca. 31, 2. — tempestivus
- as vetus fructus opponuntur C. 3, 21, 10.
- Templi procuratio aedilis est V. 1, 2, 2.
- Temporales venae Veg. 3, 14, 4. 3, 16, 8.
- Temporius *vid.* Temperius.
- Temptare pro tentare Veg. 4, 28, 7. et saepius *alibi* Cod. Goth.
- Tempus biennii C. 3, 9, 6. hoc est vis lictisque cooficiendis C. 11, 2, 62. est arbores circumfodere C. 11, 2, 40. ruicare et fodere C. 11, 2, 79. temporis iactura irreparabilia C. 11, 4, 29. tempora tacito diffugiunt gressu C. 10, 159. tempore suo potius mercatorem admittere, quam celerius alieno V. 3, 16, 11. — Tempori facies, *tempestive* Ca. 3, 4. *add.* 2, 1. — ad tempus, *interdum* Veg. 3, 59, 2. *ut nostri zu Zeiten.* — Tempus clemens et siccum, *tempestas* P. F. 2. — meridianum, *plaga* V. 2, 2, 7. — Tempora Telluris cincta versicoloribus anni fortibus C. 10, 257.
- Tenax iuris sui C. 1, 7, 2. — Tenaces incisos botryonum P. S. 17. malorum Punicorum P. Mar. 10, 4 et 9. quos Col. petiolos appellat. pira lecta cum tenacibus suis P. F. 25, 9. comprehensa porri planta velut tenacibus allevetur P. O. 11, 5. tenacibus vinculis quibuscumque contricta P. F. 18, 1.
- Tenduntur nervi C. 6, 14, 4.
- Tenebricosus locus V. 3, 9, 19. C. 8, 14, 11. *ubi* Edd. tenebrosus.
- Teneo. sgrī qui diu aquam tenent P. Apr. 2, 4. gladii similitudinem tenere P. Mai. 7, 4. — tenent plantae, *comprehendunt* C. 11, 3, 24, 3, 11, 10, 5, 6, 18. ita P. F. 9, 8 et 25, 20. P. Mar. 9, 13. P. N. 7, 6. tenet vitis. — tenebitur iugerum seminis modis V. P. N. 1, 1. *h. e. occupabitur.*

Tenera terra Ca. 45, 4. tenerrima Ca. 454, 2. not.

ut Tenerescat iecur anseri P. 4, 30, 4.

Teneritatem servant P. F. 25, 3 sed etiam hic Br. et Codd. teneritudinem dant.

Teneritudo corticis P. Ian. 45, 46. teneritudini robur inducit fossura P. S. 44, 2. teneritudinem habet terra V. 4, 36. consequitur plauta P. Ian. 44, 3. servat caseus P. Mai. 9, 2. et Edd. pr. Febr. 25, 3.

Tenetanum vinum Veg. 6, 40, 2.

Tenor fumi C. 4, 6, 20.

Tensedoni scriptum pro Prucedani Veg. 4, 46, 5.

Tensione laborare Veg. 2, 25, 4.

Tensura corporis laxatur Veg. 4, 24, 3, 2, 6, 3. cuius passionis tanta tensura est Veg. 3, 25, 4.

Tentato gutture C. 8, 7, 3.

Tento. tentare obsequium de mare foeminam eblandiente C. 6, 27, 40. tentaverunt explorare C. 44, 2, 68. tentari sēris aut soli varietate P. Mar. 44, 3. C. 6, 3, 42. not. tentanda digitis loca foeminarum C. 8, 44, 8. tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture C. 8, 5, 47. In Vegetio temptare saepius Edd. et Codd.

Tenuis surculus C. 4, 29, 9. tenuioris vellris arietes C. 7, 2, 5.

Tenus. corpore tenuis delibrandus C. 4, 24, 6. capite tenuis alligetur vitis C. 44, 2, 95. Sicilia tenuis C. 8, 46, 9. specie tenuis C. 6, 36, 3.

Tepide habentur pulli C. 8, 5, 49.

Ter quinquageni, CL. V. 2, 4, 22.

Terchinthina i. e. resina Veg. 3, 54, 4, 5, 27, 4. et saepe.

Terebra pertundere Ca. 41, 3. antiqua et Gallia C. 4, 29, 46. Arb. 8, 4. P. F. 47, 7. Mar. 8, 4. Oct. 8, 3. Gallia est nostrum Hohlbohrer.

per Terebrationem facta insitio C. 4, 29, 43.

Tergeri fossas veteres Ca. 2, 4. C. 2, 22, 3. est a graeco τέρψω unde latinum tero, tergo i. e. terendo purgo.

Tergiversans intra tectum C. 42, 3, 7.

Tergum. terga gerit ager resoluta C. 40, 7 et 74. terga soli C. 2, 2, 23. 4, 44, 4.

Tergus. tergoris adscensus, tergi C. 6, 37, 40. Antiquius est tergus a graeco στέρπος, τέρπος corium, dorsi proprie corium, hinc pro dorso.

Termauticum vid. Therm.

Terminatum suis finibus opus C. 40 pr. 4.

Termini praediorum signandi vid. Finis.

Termites C. 7, 9, 6. not. ubi antea tamariceae.

Tervarii scrobes C. 44, 2, 28.

Ternas partes V. 2, 4, 42. terna pariunt ova C. 8, 44, 5.

Terra mater V. 4, 4, 5. eadem quae Ceres V. 3, 4, 5. vid. Tellus. tribus modis dicitur V. 4, 9, 4. Italis V. 4, 9, 4. Saturnia C. 4 pr. 20. species plures habet V. 4, 9, 2. C. 2, 2. int. genera multa P. 4, 5, 6. alia alibi melior C. 4 pr. 24. qualis culturae apta P. 4, 5. exilis ut stereoranda C. 2, 5. densa et glutinosa C. 4 pr. 25. senectutis et longo usu effibeta fiat C. 2, 4. terrae sapor ut exploretur C. Arb. 3, 6. P. 4, 5, 3. esum ferro commoveri quando religiosiores ventent C. 44, 2, 95. — quali terra solum sit fundi V. 4, 7, 5. et contra a terra usque ad eamram i. e. a solo V. 3, 7, 4, 3, 8, 2. — terra fornicarum, talparum Veg. 5, 78, 4.

Terrenus. terrenum pahulum consectari C. 7, 9, 7. — subst. Terrenum inodicum C. 3, 44, 8. terreni iugrum C. 44, 2, 47. genera tria

C. 2, 2, 1. species infinitae C. 3, 12, 4. ne quid terreni habeat radix, defricatur C. 12, 56, 1. terrenum sabuloni oppon. P. 1, 5, 1. terreno carens ac nuda glareis C. 4, 22, 9.

Terreus agger V. 1, 14, 2. non terrenus, quod alii velint. Oudendorp. ad Front. strateg. 4, 1, 34. p. 428. Gesner.

Territorio Neapolitano P. Mar. 10, 46.

Tertiae duae C. 5, 1, 41. ad tertias decoctum C. 12, 20, 2. Ad tertias decoquere interitum est ita coquere, ut duabus tertiis consumtis una supersit, aliquando, ut tertia consumpta duae restent. Rhod. Lex. Scrib. quem laudat etiam Burm. ad Simon. 416. Gesner. cum ad tertias subsederit coctura C. 12, 20, 4. infra tertiam partem consedit C. 12, 20, 2.

Tertiarium bituminis sumito Ca. 95, 1.

Tertio, tertia pressura C. 12, 50, 11. Gallis hebiter.

Tertiati agri C. 2, 4, 4 et 8.

Tertio, tertiarum, et tertia vice arari P. S. 1, 1.

Tertio obducere parietes P. 1, 11, 2.

Tertium florem agere C. 2, 46, 6. tertiodecimo mense C. 6, 36, 2.

Tessera quae secatur in cucurbita P. Mar. 10, 33. in pavimentis P. 1, 9, 5. Graece τριγών.

Tesserulae in suffragiis V. 3, 5, 48.

Testa soleam si pertudit Ca. 110. de testa arida pavementum struere Ca. 18, 7. testa subterui oportet capile V. 2, 3, 6 de tegula Ca. 110.

Testaceum pavementum P. 1, 9, 2, 1, 17, 1. C. 1, 6, 13. — subat. testaceum superfundere P. Mai. 11, 3.

Testarum contritarum pulverem pro pulvere Putcolano adhibitum docet

Dietrich not. ad Ferberi Epist. Ital. p. 179.

Testiculis exemtis tauro concipiunt vaccae V. 2, 5, 14. exigui et parvi in equis laudantur P. Mar. 13, 8. de xtri quis consensus cum iecore? Veg. 5, 57, 2. — velut testiculi ossei pistacii masculis P. O. 12, 3.

Testificari C. 1, 4, 2.

Testudineatum lectum C. 12, 15, 1.

Testudo palustris superstitiose adhibita P. 1, 35, 14. in testudinia corio siccare semina P. 1, 35, 5. — testudo magna in ornithione V. 3, 5, 1. add. 3, 6, 4.

sub Testa coquere Ca. 74. vi. no. et 84, 2, 76, 4.

Tetani C. 5, 23, 2.

Tetariaeum genus C. 3, 20, 3. ubi tetradium edidi.

Tetris aequorea C. 10, 201.

Tetradium C. 3, 20, 3. not.

Tetrapharmacum Veg. 3, 45, 2, 3, 48, 8, 6, 28, 4. tetrapharmacum malagma Veg. 5, 20.

Tetrica, mons V. 2, 4, 5.

Tetricus, rusticus C. 8, 11, 1.

Tetorium opus pro vitili C. 9, 6, 1.

Thalli ceparum ne a ventis prosternantur C. 11, 3, 58. not. P. F. 24, 4.

Thamni C. 12, 7, 1. ubi alii Thanni vel Tanni.

Thapsia herba apibus inimica P. 1, 37, 5. ut pecudibus tunc Theophr. H. P. 9, 22. Linnaco Thapsia Asclepium dicta, Romanis ferulago.

Thasiae vites C. 3, 2, 24 nuces, quae scriptoribus nostris graecae, aliis amygdalae, teste Macrobio Satur. II, 14. Thasios amygdalarum cultura excelluisse, arguit locus Theophr. C. P. I, 9. Θάσιος τὰς ἀμυγδαλὰς, ὅτι προσκυλίσαν, ἐνοφθαλμίζουσιν ἐκ γὰρ μελακίων σκίηραι γίνονται μετὰ

τὴν φρούαν. Amygdalae igitur Thasiae molli putamine insignes erant.

Thaumantias C. 40, 292.

Θαυπιδιον avium V. 3, 5, 43.

Thelae Boeotiae antiquissimum oppidum V. 3, 4, 2 et 6. C. 4, 4, 9. elivus in agro Sabino ita vocatur V. 3, 4, 6.

Theca grani V. 4, 48, 4.

Thelia pro Theús V. 3, 9, 49.

Theriaca vitis ut fiat. Theriaca antidotos P. F. 28, 4.

Θερσιπροσειον Hortensii V. 3, 43, 2.

Theriancticum acopon Veg. 2, 45, 5. collyrium 2. 48, 2. unguentum Veg. 3, 33, 2. potiones Veg. 3, 36, 4, 5, 32.

Thessalici equi laudantur V. 2, 7, 6.

Thessala tempe C. 40, 265.

Tholus rotundus V. 3, 5, 42.

in Thracia granaria speluncae V. 4, 57, 7. feri boves V. 2, 4, 5. albi ad μέλαρα κέλευν V. 2, 5, 40.

Thurea planta C. 3, 8, 4. Romae in hortis culta.

Thurii, Sybaris V. 4, 7, 6.

Thuris grana Ca. 70, 4. drachma Ca. 472, 2. pollen vid. h. u.

Thusca sacra C. 40, 344.

Θύειν immolare V. 2, 4, 9.

Thyestes auream pecudem Atreo ubducit V. 2, 4, 6.

Thymbra thymo prosima C. 9, 4, 6. apibus grata C. 9, 4, 2. eius saporem referens Satureia C. 40, 233.

Thyminum mel C. 6, 33, 2.

Thymites vinum C. 42, 35.

Thymum viride C. 42, 57, 4. apibus gratum C. 9, 4, 2. eius satio et cultura C. 44, 3, 39. P. S. 43, 2 thymum silvestrem Veg. 5, 26, 3.

Thysigero Baecho P. ins. 87.

Thysi de eandibus C. 40, 369. ita Suet. Aug. c. 88. Gesner.

Θύς olim ó ύς V. 2, 4, 9.

Tiberlus Caesar C. 44, 3, 52.

Tibiae dextrae et sinistrae, Incentiva ex succenúva V. 4, 2, 45. Ad ea quae in notis ad h. l. dicta sunt, addo primum locum Varrois ita excerptum a Scholiaste Horatii ad Art. Poet. 203. Varro ait in tertio Disciplinarum et ad Marcellam de Lingua latina quatuor foraminum fuisse tibias apud antiquos et se ipsum ait in templo Marsiae vidisse tibias quatuor foraminum. Deinde quae de dextris et sinistris ex Plinio adduxi, accuratius merentur examen, simulque imparium et parium tibiarum tractationem inducunt. Scilicet auctorem Theophrastum H. P. IV, 42. secutus Plinius sententiam eius plane pervertit. Quare primum audiendus est philosophus, ubi de tibiali calamo ita tradit, ut eunuchiam dietam propter lanuginis (ἀνδρήτης) defectum praefert ad tibias ζεύγη dietas: ἐξ ὧν ἀριστά μὲν παρὶ τίνας γίνεσθαι τὰ ζεύγη· κατὰ τοῦτον δ' ὀλίγα παρὰ τὴν ἐργασίαν· τὴν δὲ τομὴν ὥρασαν πρὸ Αντιγανῶντος μὲν ἡνίκ' ἤλθον ἀπλάστως ὑπ' Ἀρκετοῦρου βασιδερμεύοντος· μὲν γὰρ οὕτω τμηθῆναι συγχνοῖς μὲν ἔτισιν ὑστερον γίνεσθαι χρήσιμον καὶ προκαταυλήσιως δαίεσθαι πολλῆς. συμμύειν δὲ τὸ στόμα τῶν γλωττίων δ' πρὸς τὴν διατορίαν εἶναι χρήσιμον· ἐπὶ δὲ ἐς τὴν πλάσιν μετέβησαν, ἡ τομὴ μετακινήθη· τίμουνσι γὰρ δὴ νῦν τοῦ σιμῆβοροφωῶντος καὶ ἐκπαρβαίνοντος ὡσπερὶ πρὸ τρεπῶν μικρὸν ἢ ὑπὸ τρεπῆς γίνεσθαι δὲ φασὶ τρεπῶν τε χρήσιμον καὶ προκαταυλήσιως βραχυῆως δαίεσθαι, καὶ κατωπλάσματα τὰς γλώττας ἔχειν· τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον τοῖς μεταπλάσματος αὐτοῦσι. τοῦ μὲν οὖν ζευγίτου ταύτας εἶναι τὰς ὥρας τῆς τομῆς ἢ δὲ ἐργασίᾳ γίνεσθαι τοῦτον τὸν τρόπον. Οὔτεν συλλήβωσι, τελέεσθαι ὑπαίθριον τοῦ χειμῶνος ἐν

τῷ λήμματι τοῦ δ' ἔρος περικαθάραν-
τες καὶ ἐκτρίβαντες εἰς τὸν ἥλιον ἔδε-
σαν. τοῦ θέρους δὲ μετὰ ταῦτα συν-
τέμνοντες εἰς τὰ μισχογόνια πάλιν
ὑπαίθριον τιθεῖσαι χρόνον τινά προ-
λαίπουνσι δὲ τῷ μεσογονατίῳ τὸ πρὸς
τοὺς βλαστοὺς γόνου. τὰ δὲ μήκη τὰ
τρύτωνου γίνεται διπαλαιστῶν ἐλάττω.
βέλτεστα μὲν οὖν εἶναι τῶν μεσογο-
νίων πρὸς τὴν ζευγοποιίαν ὅλου τοῦ
καλάμου τὰ μισα. μετακώστατα δὲ
ἔχει ζεύγη τὰ πρὸς τοὺς βλαστοὺς,
σκληρότατα δὲ τὰ πρὸς τῇ ῥίζῃ συμ-
φωνεῖν δὲ τὰς γλώττας ἐκ τοῦ αὐτοῦ
μεσογονατίου, τὰ δὲ ἄλλα οὐ συμ-
φωνεῖν καὶ τὴν μὲν πρὸς τῇ ῥίζῃ
ἀρσιστρὰν εἶναι, τὴν δὲ πρὸς τοὺς
βλαστοὺς δεξιάν. τραχύνοντος δὲ διχῆ
τοῦ μεσογονίου, τὸ στόμα τῆς γλώτ-
τας ἑκατέρας γίνεται κατὰ τὴν τοῦ
καλάμου τομῇ. ἐὰν δὲ ἄλλον τινά
τρόπον ἐργασθῶσιν αἱ γλώτται, ταύ-
τας οὐ πάνυ συμφωνεῖν. Quae sic
Plinius Harduini convertit 16. sec.
66. Hinc erant arma ad inclu-
sus cantus, non silendo et reliquo
curae miraculo. Caedi solebant tem-
pestive usque ad Antigenidem tibi-
cinem, cum adhuc simplici musica
uterentur sub Arcturo: sic prepara-
tae aliquot post annos utiles esse in-
cipiebant, tunc quoque multa do-
manilae exercitatione, et canere
tibiae ipsae docendae, complimenti-
bus se ligulis, quod erat illis thea-
trorum moribus utilis. Postquam
varietas accessit et cantus quoque
luxuria, caedi ante solstitia coeptae
et fieri utiles in trimatu, apertioribus
earum sigulis ad flectendos sonos,
quae inde sunt et hodie. Sed tum
ex sua quamque tantum arundine
congruere persuasum erat, et eam,
quae radicem antecesserat, laevae
tibiae convenire, quae cacumen,
dextrae: Idem paulo antea verba

graeca: καὶ γένεσθαι τὸν μὲν ἄβρω-
δίοντα ζευγίτην. οὗ δ' ἂν μὴ συμπα-
ραμείνῃ τὸ ὕδωρ, βομβυλίην. ita
reddidit: Cum igitur anno permansit
inundatio, proficiunt in aucupatorium
quoque amplitudinem: vocabantur
zeugitae; contra bombyciae maturius
reciproco, graciles: ubi ultri docti cer-
tationi compararunt glossam Hesychii:
ζεύγοι. βρόχοι ὀνίδων. Poterant ad-
dere eiusdem ζεύγη, ξύλα διττῶροχα.
Verum quid mirando aucupatoria, ubi
nodus nodo lunctus additur in aucu-
pendo, donec viscum aves attingat,
ad laqueos aucupatorios? Quare Plin-
io suus error relinquendus est, quem
paulo post demonstrabimus. Gata in
Theophrasto ζεύγη paria et armamenta
ζευγίτην κάλαμον armamentarium in-
terpretatus est. In Plinio armamenta
Harduinus simpliciter tibias esse di-
xit, et appositum vocabulum ζεύγη
voluit esse comparta simul in tibis
calamorum internodia. Qua quidem
interpretatione nihil vel obscurius vel
ineptius fingi potuit. Eandem tamen
recoxit nuperus Editor Gallus, Bro-
tier, omisso tamen vocabulo graeco,
quod cuiuscunque generis res ingatas,
in musica vero graeca tibias partes si-
gnificant. Eandem, simul dum inflan-
tur, a⁴ usu dextras sinistrasque appel-
lari, docent, quae de ligulis ex eodem
internodio sectis addit Theophrastus
verba, ad ipsas tibias translata a Plin-
io; in quo non male peccavit. Sed
πλάσις et πλάσπα obscure aut potius
falso cantus varietatem et luxuriam
reddidit, in qua corruptelae effectum
vides expressum, modum autem plane
omissum. Egregii interpretis vicem
subit Quintilius 1, 14, 7. ubi vo-
cabulum καταπελασπίων declarat:
Sic oppellantur, inquit, caotus tibia-
rum, quae praeculis, quibus clare-
scunt, foraminibus, recto modo exitu

graviorem spiritum reddunt. *Iidem* II, 3, 20. ut tibiae eodem spiritu accepto, alium clausis, alium apertis foraminibus, alium non satis purgatae, alium quassae sonum reddunt, ita fauces etc. *Ibidem* sect. 50. illa iam paene apertis, ut aiunt tibiis pronuntianda i. e. pleno sono. *Hac* igitur ratione effecerunt tibiae, ut cantum fingere et flectere vario modo et molliorem ex simplice et recto reddere possent. Vocabulum graecum *plasma* romani scriptores retentum ad humanam etiam vocem, in cantu transulerunt. *Katastasmatz* τὰς γλώττας ἔχειν in plasmate ait Theophrastus, quod Goza interpretatus est: linguas disiectu deflecti. Nihil legi magis obscure redditum? Quid sit, docere conabor ex Aristotele, cuius loca prius ponam quaedam de ligulis et tibiis paribus ex libro de Audibilibus ducta, ubi sic est: οἱ δὲ καὶ τῶν αὐλῶν εἶναι τὰς γλώττας πυνκνὰς καὶ λαίλας καὶ ὁμαλὰς ὅπως ἂν καὶ τὸ πνεῦμα διαπορεύεται δι' αὐτῶν λαίων καὶ ὁμαλῶν καὶ μὴ διασπασμένων. διὸ καὶ τὰ βιβρηγμένα τῶν ζευγῶν καὶ τὰ πεπωκότες τὸ στόλον εὐφωνότερα γίνονται. τὰ δὲ ξηρὰ, κακῶς φωνῶν. ὁ γὰρ ἀπὸ διὰ ὑγρῶν καὶ λαίων φέρεται μελαγχρὺς καὶ ὁμαλός. ὅπλον δὲ καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὅταν ἔχῃ νοτίαν, πολὺ ἤττον προσκόπεται πρὸς τὰ ζεύγη καὶ διασπάζεται. τὸ δὲ ξηρὸν μᾶλλον ἀντιλαμβάνεται, καὶ τὴν πληγὴν ποιεῖται σκληρὰν διὰ τὴν βίαν. Postea ubi de crassa voce agit, ita pergit: καὶ τῶν τελείων αὐλῶν (παχύτρου αἱ φωναὶ) καὶ μᾶλλον ὅταν πληρώσῃ τις αὐτοῦ τοῦ πνεύματος. φωνῶν δ' ἐστὶ. καὶ γὰρ ἂν πύτη τὰ ζεύγη, μᾶλλον ὀυτέρω ἢ φωνὴ γίνεται καὶ λεπτοτέρα. καὶ κατασπάζη τις τὰς σύριγγας, καὶ δ' ἐπιλάβῃ παμπλείων ὁ ὄγκος γίνεται τῆς φωνῆς διὰ τὸ

πλεονεξία τῆς φωνῆς, καθάπερ καὶ ἀπὸ τῶν παχύτρων χορδῶν. ubi vides compressioni parium tibiarum atque inde effecto sono acuto opponi depressionem cum crasso sono. *Fr. Patricius* vertit locum ita: et si quis trahat fistulas vel apprehendas: Difficillimum facit illud, quod Aristoteles τὰ ζεύγη comprimeret ait, et κατασπᾶν τὰς σύριγγας, cum Theophrastus συμμύων et κατασπᾶν ligulis ζευγῶν tribuit ad sonum acutum (διατορεῖν) efficiendum Pollux IV, 81. tibiis Pythicas esse docet, quibus paeanis canebant, easdemque teleiōus appellari. *Idem* sect. 77. inter vocabula diversarum tibiarum ponit etiam σύριγγας, τριανοί. Itaque dicendus est Aristoteles tres tibiarium species, τελεῖους, ζεύγη et σύριγγας simul commemorasse. Quartum Theophrastus obiter significavit vocabulo καλὰν βομβυκίων id est ad bombyces apti. Bombycem Pollux IV, 70. inter tibiarium partes nominat, sed sect. 82. τὸ τῶν βομβυκίων ἐνδοτον καὶ μηχανικὸν αὐλημα ὀργιστὸς πρόπον. ponens, rectius speciem tibiarium diversam facit. Atque ita Hesychius cum Etymol. M. auctore docent. Aristoteles de Audib. longas grum arterias asperas bombyces vocat, unde arguere licet, fuisse tibiarium bombyceum insignem longitudinem. Obiter etiam licebit annotare, qui a Polluce IV, 13. dicitur αὐλός ἀραιός et διὰ βρογός, egregie explicari ex iis, quae Aristoteles de paribus tibiis βιβρηγμένοις καὶ ξηροῖς tradidit. Ceterum ligularum tibiis additorum formam discere licet ex *Histor. Anim.* VI, 40. ubi catulorum, ex genere squalarum Linnaei ova comparat cum ligulis tibiarium: τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὀστράκου ὁμοίον ταῖς τῶν αὐλῶν γλώτταις. Fuerunt igitur subquadratae et mediae extunditae. Superest locus

Aristotelis de Audib. ubi de voce splendida tractat: δῆλον δὲ ἔστι καὶ τῶν αὐλῶν. τὰ γὰρ ἔχοντα τῶν δυνάμεων τὰς γλώττας πλαγίως, μακροτέρην μὲν ἀποδίδουσι τὴν φωνήν, οὐχ ὁμοίως δὲ λαμπράν· τὸ γὰρ πνεῦμα περιστρέφον ἐνδὲς εἰς εὐρυχωρίαν ἐμπέττει καὶ οὐκέτι φέρεται σύντονον οὐδὲ συνισταῖς ἀλλὰ διασπασμένον. (Hinc sonum aulicum et obicium reddunt) ἐν δὲ ταῖς σκληροτέραις γλώτταις ἡ φωνὴ γίνεται σκληροτέρα καὶ λαμπροτέρα, ἢν πλεονεξία αὐτὰς μάλλον τοῖς χεῖλεσι διὰ τὸ φέρεσθαι τὸ πνεῦμα βραχύτερον. ἢν nescio quae tibiae dūtaro dicantur. Vitium scripturae arguit genus τὰ ἔχοντα τῶν δυνάμεων, quod si ad αὐλὰς praecedens referretur, esse debebat: οἱ γὰρ ἔχοντες τῶν δυνάμεων. Quare nuprior, τῶν ζευγίων legi debere. Deinde mihi etiam vocabulum πλαγίως suspectum facit oppositum σκληροτέρας γλώτταις, quod arguit, μαλακῶς vel simile ali-quod vocabulum scriptum olim fuisse. Vulgatum δυνάμεων si quis defendere velit, ad dextros sinistrasque referre tibiae poterit. De graecae et phrygiae tibiae differentia locum reperi Aeliani Platoniei apud Paraphryium in Comment. ad Ptolemaei Harmonica p. 217 in Opp. Wallisti: θεωροῦμεν γὰρ τοὺς περὶ τῶν αὐλῶν στενοῦς ταῖς κοίταις ὄντας καὶ πολλὰ βρυχέτους ἔχοντες προβάλλοντες τῶν ἐλπιζόντων. Nec tamen haec una tibiae Phrygiae differentia fuit; sed sinistra cornu additum geribat instar κόθωνος tubam finientis, testante Athenaeo IV, p. 185. et Hesychio in ἐγκυκλοπαιδίᾳ. Hinc Ovidius Fastor. 4, 181. inflexo Bercynthia tibia cornu. Tibicen Graecus V. 3, 17, 4. latinnom uaminat Cicero pro Mur. 12. ubi vide notum Ernestii et in Clavi. Tiburis arva C. 10, 138.

Tibur terra mediocris V. 1, 9, 6.
Tiburtinus ager V. 1, 9, 6. ausum P. 1, 10, 3.
P. Ticinus Menas V. 2, 11, 10. not.
Tigris nomen canis C. 7, 12, 13.
Tilia in sculpturis necessaria P. N. 15, 2. apibus grata C. 9, 4, 3. not.
Tiliagineae arculae C. 12, 45, 5.
Timen argillam caules P. F. 24, 5.
Timor est ne peruratur C. 11, 3, 62.
Tineae ne vestimenta tangant Ca. 98. ne molestiae sint seminibus siculneis C. 5, 10. 9. — alvarum C. 9, 14, 2 et 8. quo vinum pellantur Ca. 126.
Tineolae, quos alii pediculos vocant in equis Veg. 2, 16, 1.
Tineosi favi C. 9, 14, 20.
Tingo, tinguo. Pallad. Dec. 2. vinum myrtite tingemus: ubi Edd. rettingemus; Lugd. solenni varietate, ut urgeo, urguro. Est ex graeco τῖγγω, unde retingo, unde restinguo scriptum, cum tamen extinguere rectius scribatur. Pessime a tangere derivavit Gesneri Thes. L. L. Verbi distinguere proprietas est a varietate tincturae vel picturae colorum repetenda.
Tinuunculus accipiter C. 8, 8, 7. not.
Tinum pro pino legit C. 9, 4, 2. Salmasius nat. P. 1, 37, 2.
Tiro hos veterano iungendus V. 1, 20, 2.
Tirunculus contemnitur C. 11, 1, 3. tiruncula canis C. 7, 12, 11. quae primum peperit.
Tithymallus, Τίθυμαλλος C. 6, 12, 2, 9, 13, 2. not.
Titubans fabrica P. 1, 9, 2. titubante gradu C. 10, 309. titubantem stomachum solidare P. F. 31, 2.
Titulum scribere disputationi C. 9

pr. 2. eo more quo in singulorum titulis continetur P. O. 42, 9.

TMESIS in illo consue quoque faciunt V. 2, 9, 43. Ca. 457, 9. V. 2, 9, 46.

Tmolon C. 3, 8, 4.

Tofaceo lapide structa P. Aug. 9, 2. not.

Tofus durissimus C. 3, 44, 7. arenosus et ieiunus P. 4, 5, 4. *Est quem hodieque Itali tuffo vocant, generis arenosi et durissimi, quod accurate descripsit Ferber Epistol. Italic. p. 236. vel p. 309. vers. gallicae. Consentientem habeo doctissimum A. de Veltheim.*

Tolerabiles oves C. 7, 3, 44.

Tolerabiliter C. 44, 2, 85. 44, 3, 47.

Tolerare victum C. 40 pr. 4. — faba fresa et vinum tolerat foeta C. 6. 24, 5.

Toles, tonsillae Veget. 2, 40, 3. not. 5, 63, 1.

Tollere proverbium V. 2, 9, 9, tolli possunt ex pastione fructus V. 2 pr. 5.

Tolntim Veg. 2, 28, 37. not.

Tomacinae pernae V. 2, 4, 40.

Tomice palmea aut iuncea ligare C. 42, 32. tomicibus alligatae perticae P. 4, 43, 4. *est graecum Σώμυξ, funis lineus, et a Festo scribitur etiam thomex.*

Tonantibus Demostheni Platonique non cessit Cicero C. 4 pr. 30.

Tondere palmitem in pollicem C. 4, 21, 3.

Tonitribus vitiantur ova C. 8, 5, 42.

Tonsores V. 2, 44, 40.

Tonsura ovium V. 2, 44, 6. 4, 37, 2. tonsurae semestres in Hispania V. 2, 44, 8. C. 7, 4, 7. P. Mai. 8.

Tonsus et Tusus confunduntur, ubi vid.

Tophus vid. Tofus.

Topiae fici C. 5, 40, 44.

Torcular, et Torcularia olei C. 4, 6, 48.

Torcularii curatores C. 42, 50, 3. lacus C. 42, 48, 3. torcularia cella C. 4, 6, 9. vasa V. 4, 22, 4. — Torcularium (instrumentum) subst. uti aedificandum Ca. 48. torculario quae opus sint Ca. 43, 4.

Torculos funes Ca. 68. Ca. 435, 3 et 4. Ca. 63. torcula vasa Ca. 4, 5. 44, 4. 44, 2. V. 3, 2, 8. olearia V. 4, 55, 7.

Toringi equi Veg. 6, 6, 3. *Etiam Apollinari Sidonio et Cassiodoro Toringos esse qui sint hodie Thuringi, observatum Ortelio. Gesn.*

Tormentum rotae vel machinae Veg. 3, 46.

Tormina ut sanentur Ca. 456, 5. 457, 9. add. 426. torminum signum et remedium in pecore C. 6. 7. 4 et 2.

Torosa cervix C. 6, 20. vid. Torus. Torquere botryones in ipsa vite P. O. 22, 4.

Torrefactas nuces C. 42, 57, 3. sesama C. 42, 45, 3.

Torrens imbribus conceptus C. 4, 4, 40. torrentes fluvii V. 4, 42, 44.

— Torrens a Torreo vid. statim.

Torrere vaporibus intransit. C. 4, 4, 40. torrens aestu terra C. 4, 49, 3. torrentis caeli vis P. Mar. 4, 3.

Torridus sal C. 7, 5, 8. 7, 8, 4. 42, 47, 2. far C. 42, 56, 2. *pro tosto sarpe poni torridum, observat etiam Nic. Heinsius ad Ovid. Fast. 4, 24. Gesn.*

Tortione moriuntur Veg. 2, 48, 3. Tortivum mustum Ca. 23, 4. C. 42, 36.

Tortura, de palmite depresso P. F. 9, 8. ventris Veg. 2, 42, 3. ex tortura oritur indignatio, nostri vocant über-treiben. Veg. 3, 55, 4. Gesner.

Torulus in arboribus ad Pall. 12, 45, 1. not. p. 203.

Torus. Toris tribus novella vitis ad arborem religatur C. 5, 6, 25. conf. C. arb. 16, 4. ligaturam vocat P. 1, 6, 11. tori funiculorum C. 11, 3, 6. musculorum C. 6, 29, 2. Torus igitur rotundam flexuram notat, nulla materiae habitu ratione. Patet hoc etiam ex architectorum usu; et frustra videtur esse Mevsius, qui exercitat. erit. 1, 2. tortum legi videt apud Columellam. Toros funiculos ex pluribus filis tortos interpretatur Yvo Villiom. adv. Ro. Titium 2, 26. vid. Torosus. toros tres habeat tunis Ca. 135, 4. Ex graeco τὸς factum cum Scaligero censet Gesner in Thes. L. L.

Totiens, quotiens fr̄e MS. et Editiones primae ut pauciens et similes formae.

Totonarii equi Veg. 2, 28, 37. vid. not. et ad 6, 6, 6.

Totus, pen. brevi, pro quotus C. 5, 3, 5. quotcumque pedum spatia — totam partem longitudinis.

Totus. Toti partibus suis consummantur pulli C. 8, 5, 12. quoniam totum in eo sit, ne contrectentur pocula C. 12, 4, 3. graece τὸ πᾶν ἐν τῷ. in totum summa operarum X C. 2, 13, 1. in totum praecipere, in universum, in genere, ut vulga C. 3, 2, 34. 14, 2, 80. in totum domi morari C. 12, 4, 5. exterminare C. 9, 15, 3. ex toto indurescere C. 2, 24, 2. repudianda est C. 5, 8, 6.

Toxica strenua C. 10, 18.

Trabeculae et trahes Ca. 8, 5. Ex graeco τράπηξ, τράπηξ ductum, quo pro stipite, trabe saepe utitur mechanici Bito. Pro frotro, pertica et hasta utitur. Lycophr. 641 et 1001. Hesychio τρόπης, χάραξ, σκόλοψ. Eidem τράπηξ manubrium remi; item τράπητι, δόρυτι.

Tracantum vel Tragantum pro Tragacantha passim Vegetius.

Tracta facere Ca. 76, 1. Mercurial. V. L. 1, 12. h. l. interpretatur quae tortis hodie subtus et supra coei ponunt foliaque sive spolia vocant. Laudatur etiam Scaliger ad Thibellum 1, 6, 80. ubi tracta sunt lanae, quae graece πρίνι. Cf. not. ad. Cat. p. 139 et 143. Glossae λαγὰς tracta interpretantur; quae explicatio vera videtur, si compares locum Athenaei XIV, p. 648. λαγὰς δὲ τῶν τῶν cum Apicio IV, 2. not. 14, 15.

Tracta Veg. 3, 45, 4. not.

Tracto, pecuniam in otio tractare C. 3, 4, 3.

Tractus, plaga caeli C. Arb. 17, 4.

Tradit memoria C. 1, 3, 7.

Traduces vitium, rami non in terram demersi, sed in vicinam arborem traducti V. 1, 8, 3. tradux inhaerens matri C. 4, 29, 13. traducibus dispergere vitem C. 5, 6, 36. traduces in proximam quamque arborem mittendae C. 5, 6, 30. novi traduces inter se ex arboribus proximis connectantur C. 5, 7, 3.

Τραχυλὸς fieri V. 3, 13, 2.

Tragoedorum pallia trahuntur Veg. 5, 24, 4.

Traha tritoria C. 2, 21, 4.

Trahunt maturitatem vina C. 1, 6, 20. trahere noxam C. 6, 27, 13. succum C. 14, 3, 60. saporem C. 12, 50, 24. sanguinem h. e. mittere Veg. 5, 42, 1. trahere materiam Ca. 34, 2. i. e. tractare.

Traiectus. traiectae perticae in caveis V. 3, 9, 7.

Traicere, de terrestri itinere et plausu V. 2, 4, 11. — traiciēs lemniscus Veg. 5, 17, 3.

Trames in horto i. e. semita, C. 10, 93.

Transcendere aetatem primae iuventutis C. 4, 8, 3.

Transeurit humor C. 3, 40, 4. luna solis radios C. 2, 40, 40.

Transtunt difficillime easi bubuli *ventriculan et intestina* V. 2, 44, 3. *oppos. facillime delici.*

in Transferendis seminibus et plantis quae spectanda C. 3, 9, 7. Arb. 4, 5, 20. 2, 47, 4. transfertur brassica C. 41, 3, 23.

Traosglutiat sanguinem Veg. 5, 77.

Transigendum est, *vendendum* P. N. 43, 8. ubi facultas est transigendi P. F. 26, 2.

Traositum sol facit in pisces C. 44, 2, 20. in taurum C. 44, 2, 36.

Translatio plantae in meliorem locum fieri debet, non contra C. 3, 5, 2. P. 4, 6, 4. P. F. 9, 5. translatione an mutescat fructus pincus P. N. 7, 44.

Transluceat cortex C. 4, 29, 9.

Transmaria cunila C. 44, 3, 39. *vid. not.*

Transmigrant morbi contagione Veg. 4 pr. 44.

Transmisso humore C. 42, 43, 42. ne Traosmittant baccam cannae C. 42, 50, 4. humorem C. 4, 6, 22.

Transponere brassicam P. S. 43, 4.

Traosserere per qualum Ca. 433, 3.

Transsuiat subula C. 6, 5, 4. *Ita Celsus* 7, 7, 8. *Acu filum ducente transsuiat. Vtrumque h. l. laudat N. Hoinius ad illum Ovid. Fast. 2, 363. Verubus transsua salignis Est. Sen. Theb. 254. Transsuiat ferro pedes. Gomer.*

Transvaricat pedibus prioribus Veg. 5, 59.

Transversa spatia C. 5, 5, 3. capita ferunt obstipae sues C. 7, 40, 4.

Transvoluit se animal Veg. 4, 4. *h. e. volutat. add. 4, 56, 44.*

Trapetus emtus est Ca. 22, 3 tra-

petos V. Ca. 42. trapetos latos Ca. 435, 6. trapetos veteres Ca. 22, 4. trapetibus Ca. 48, 2. trapeti facito (*oleum*) Ca. 445, 4. *vid. not.* Trapetum *gen. neutro* C. 42, 50, 6. ad trapeta, in quae V. 4, 55, 5. Trapeti Catoniani descriptionem et icones dedi in fine Commentarii; quae postquam prelum reliquerant, vidi Herculenses icones et notitias repetitas esse a Carolo Vlyse de Salis in *Itinerarii anno 4793. proditi Volumine priore.*

Travchere flumen V. 2, 7, 6.

M. Trebellios C. 5, 4, 2.

Trebla seu Triblae Ca. 435, 4. *forte rustica vox ex tribula contracta. At urbem intelligit Schoettgenius. Trebula Sabinorum Liv. 23, 29. Tribula Adhelmo de laudibus virginis. c. 52. conf. ferri iubet Gronovius obs. in Scriptt. Eccles. c. 20. p. 222. Hanc Gesner. Quid si treblae fuerint strobilae, στρεβλα. simile succidis instrumentum unde Herodot. VII, 36, στρεβλοῦντες; ἔφρονον ἐλίσσιν.*

Tremebondior ubere porcae C. 40, 396.

Trepidarii Veg. 2, 28, 37. *not.*

Trepido. Trepidans de equi incessu aliquo vide ad Veg. 4, 28, 37. p. 42. Veg. 5, 46, 44. *Sed cum — Trepidare etiam absque respectu ad illum τριποδισμὸν sit festinare, celeriter movere se, e. g. V. 3, 46, 32. posuit aliquis putare, etiam inde esse Trepidarios equos nomen suum consecutos. Gesner.*

Tres. tris minas Ca. 427, 4.

Τρεῖς, luza XXX. V. 4, 37, 4. Triangulus ager C. 5, 2, 6.³

Tribulae excutiendis gramin C. 2, 24, 4. tribularum pulsibus C. 4, 6, 23. tribulae erectae simile organum C. 42, 50, 7. — Tribulum *idem* V. 4, 52, 4. *conf. 4, 22, 4 Alibi foetibus et*

luculis tunduntur spicae et legumina. Vide haec vocabula. Hesychio Τυτάνη est ὀρεανόν τι, ὃ χρώνται εἰς τὸν ἄλλον τὸν τοῦ σίτου. Idem instrumentum Eustathio ad Homer. audit Τυτάνη.

Tribulatae falciculae P. 4, 43, 3.

Tribulato quotidie Ca. 23, 4.

Tribus unde dictae C. 5, 4, 7. — secundae tribus vinum C. 3, 2, 24.

Tributum victui humano conferre C. 42, 4, 2. tributa reddentes arbores P. Mar. 40. 24. tributo laboris et lactis ut sufficere possint vaccae P. Apr. 7.

Tricari Co. 2, 4, 46. ubi antea metreticari erat, dicitur pro nugas agere ut apud Ciceronem.

Tricenos pedes aut quadragenos C. 5, 40, 5. tricenia labra C. 42, 50, 42.

Tricenaria fistula P. Aug. 42. vites V. 4, 2, 7.

Tricentorum pedum C. 5, 2, 5.

Trichiasis Veg. 3, 45, 4.

Trichilis dependens cucumis C. 40, 378. sub trichila repens C. 40, 394.

Tricies triceni C. 5, 2, 40.

Triclinaria aestiva et hiberna V. 4, 43, 7. alias triclinia, graece τρικλινον, erat locus excelsus ubi triclinio posito V. 3, 43, 2. i. e. tritus lectis. Apud Nonium Varro apothecas tricliniarum dicit in vocabulo obba libro 2 et 45. sed priore loco Editio Merceri prior triclineares habet; quae si vera lectio est, locus de re rustica noster inde erit corrigendus.

Trictores utuntur sleta Veg. 3, 49, 2. not.

Triens medicaminis C. 42, 20, 7. iugeri C. 5, 4, 40. 5, 2, 2 et 5.

Trifolium montanum C. 6, 47, 2. not. Veg. 4, 24, 2. not.

Trifurci surculi C. 5, 44, 3. trifurca stierps C. 5, 40, 7. semina C. Arb. 20, 2.

Trigemino partu C. 3, 40, 46. trigemini C. 3, 8, 4.

Trigemmis malleolus C. 3, 49, 2. Trigonitis myrrha Veg. 4, 44, 6.

4, 46, 5. vid. Troglodytis.

in Trigonum statuere C. Arb. 22, 2.

Trimatum exceperunt C. 8, 5, 24. trimatu expleto C. 8, 44, 5.

Trimestris fructus C. 2, 40, 9. idem trimestre (tritium) C. 2, 6, 2. trimestre semen quod dicitur halicastro C. 2, 6, 3. nullum natura C. 2, 9, 8. trimestris satio C. 2, 4, 9. 2, 9, 7. P. 4, 6, 16. C. 42, 4, 4. trimestris usus C. 2, 6, 2. trimestrium satio C. 44, 2, 20. P. F. 3. Τριμήνου πυρός et ἀπλούς Graeci dicunt; quae frumenta hibernis (χυμωσπύροις) non solum minus radicum minoresque numero et crassitudine calamos agere, sed etiam in minore spica grana pauciora et minus gravis reddere monet Theophr. C. P. IV, 42.

Trimodiae satoriae C. 2, 9, 9. 42, 50, 8. trimodiis aptanda lora C. 42, 48, 2.

Trimus, post trimum, postquam trimus fuit equus V. 2, 7, 44. ita ad trimum V. 2, 4, 8. trima aetas P. Mar. 44, 5. trimae plantae P. F. 25, 2.

Trina vasa V. 4, 22, 4. trinis radicibus V. 4, 4, 44. trini boves, tria iuga boum Ca. 40, 4. not.

Triobulum Ca. 427, 2.

Tripartito divisi V. 5, 4, 7. C. Arb. 4, 2. C. 3, 4, 2.

Tripedali fenestra V. 3, 9, 6.

Tripedaneae vites C. 3, 2, 2. fossulae C. 42, 44, 3. taleae Ca. 45, 4. tripedaneus scroba C. 5, 5, 2. tripedaneum spatium C. 4, 32, 2. 3, 5, 3. 44, 3, 4.

Tripedare. v. trepidare.

Triptolemi bos minister C. 6 pr. 7. prudentia in molitione soli C. 4 pr. 32.

Triquetra forma C. 5, 2, 4 et 5.
 Trisagnum vid. Trisago.
 Tristis cupressi C. 6, 4, 4.
 Trisulcus ramus P. Mar. 40, 24.
 ubi legd. trifurcus. Vide Addenda.
 Tritavi nostri V. 3, 3, 2.
 Triticeae paleae Ca. 54, 2.
 Tritici satio P. S. 2, O. 4, 4. ubi
 aerendum Ca. 34, 2. solum, quod
 requirat C. 2, 9, 5. quando sarrien-
 dum C. 2, 42, 4. quot generum? C.
 2, 4, 4. Appulum praestantissimum
 V. 4, 2, 6. ut condatur V. 4, 5, 7. in
 siliginem degenerat C. 2, 9, 43. tri-
 tici moliti farina C. 6, 5, 2.
 Trituram praeparatur area C. 41,
 2, 47. add. V. 4, 51 et 52. C. 2, 20,
 4 aeq. de re ipsa nempe. nomen enim
 non habet. ad trituram satis habilit
 terrena C. 2, 49, 4. triturae tempore
 P. 4, 36, 1.
 Tritum lateritium C. 6, 44, 7. figu-
 lare C. 7, 5, 9. not.
 Triumphale epulum V. 3, 2, 46, 3,
 5, 8.
 Trisago Veg. 4, 47, 12. 2, 44, 4.
 5, 23, 42. nigra 5, 49. cf. 6, 43, 3.
 not.
 Trochiscus Veg. 3, 9, 7.
 Trochleae Graecicae Ca. 3, 5.
 trochleae sunt machinae tractoriae, in
 quas induuntur rotulae vel orbiculi aërei
 aut lignei, qui per axiculum versan-
 tur, traiectionis ductariis funibus nomen
 habent a τροχός, id est, rotulis:
 fiuntque ad similitudinem Graecae li-
 terae Θ, autore Isidoro: unde for-
 tassus Cato vocavit Trochleas Graeca-
 nicas: sicut Plautus in Poenulo eius-
 dem generis machinationes Graeca
 celones: quae dicta sunt a similitu-
 dine γελόνου, id est, tegumenti testu-
 dinis animalis. A Popma. Locum
 Plauti in Paenulo nullum alium repe-
 rio, nisi V. 3, 49. ubi hodie vulga-
 tur: Graece sunt haec columinae: Ar-

tiseii exquisitioris opera lignaria vel
 punicia vel graeca erant tum Romae.
 Orbiculos trochlearum μάργανα vocat
 Hero Belopoeiet. p. 428. Mathem. vet.
 qui locus dignus est, qui compare-
 tur; ait de polyspasto ad detrahend-
 um nervum adhibito: καὶ οὕτως
 συνίστανε τὴν καταγωγὴν, εὐχερε-
 στέραν γίνεσθαι, βραδυτέραν δὲ, διὰ
 τὸ τὰ τοῦ πολυσπάστου πᾶσι πλείονα
 ὄντα εἰς ἓνα τόπον τὴν ἐπιόλησιν ποι-
 εῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐμβραδύνειν.
 Sucula ibidem ἄξων et ὀπίσκος audit.
 Τροχοὶ θαλάττης post Palladium
 annot. p. 347.

Troglodytis murrhae uncia Veg.
 3, 22, 5. troglitae erat 4, 40, 6. et
 alibi.

Trulla et Trullium Ca. 40, 2, 41,
 2, 43, 2. ad apes recundendas in
 alveo adhibetur C. 9, 42, 2. trullis
 frequentetur inductio P. 4, 45. trulla
 aequabimus impensam P. 4, 43, 2.
 Ab hac trulla est trullisare Vitruvii.
 Coquinaria trulla perforata erat. Hero
 Spirital. I. p. 404. τροπήματ' ὅμοια
 τῶν ἐν τοῖς τρουλλίοις τοῖς μηχανικοῖς
 γενομένοις ἔξμοιόθεν. Hinc Polybii
 igniferum κηρὸς XXI, 5. Livius 37.
 e. 44. interpretatus est trullas ferreas.
 ubi trullae formam omisit explicare
 nuperus Interpres.

Truncus arboris V. 4, 44, 2. —
 Subst. truncis melius quam plantis
 olivetum constituitur C. Arb. 47, 4.
 C. 5, 9, 40. nota in Add post Palla-
 dium. trunci prominentes C. 5, 6, 44.
 ubi legendum truncos prominentes ut
 docui in iisdem Addendis.

Trusaliles molae Ca. 40, 4, 41, 4.
 Τρυγητήρ vindemiator C. 44, 2, 24.
 Τρυγητήρ pro τρυπητήρ, eytisus C.
 Arb. 28, 1.

Tuberculum cui subest vermiculus
 C. 7, 5, 44.

Tuberes quando serantur et inse-

rantur C. 11, 2, 11 et 96. P. F. 25, 32. *not. inseruntur cydonio* P. Ian. 15, 20. *no. add.* P. S. 14, 1. *Nuciperica*, Pêches-noix vocari a vulgo, observat *Harduinus ad Plin.* 15, 14. *qui etiam ex Martiali* 13, 42 et 43. *ostendit, ex Africa in Italiam translata cum arborem.* Gesner.

Tuberum, tubero pro tuber, tubere erat Veg. 3, 30, 1 et 2.

Tabulus fictilis P. Aug. 11, 2. V. 1, 8, 4. C. Arb. 9.

Tubus, tubi fictiles P. 1, 17, 4. 1, 18, 1.

Tudicula oleo conficiendo C. 12, 60, 70. radicula al.

Tueor. tuemur tecta sumtu maiore V. 1, 11, 1. tueri armenta paleis C. 2, 47, 1. 6, 3, 3. — *Pass.* tuebantur cives a rusticis V. 3, 1, 4. vi. no.

Tuguria veterum V. 3, 1, 3. tuguriorum more C. 12, 45, 1.

Tum etiam, praecedente praeter C. 4, 18, 1. tum deinde C. 4, 24, 16.

Tumentes gemmae C. 11, 2, 16. tumentia iam ficulnea cacumina C. 11, 2, 26.

Tumor putini subsidit P. Ian. 13, 8.

Tumultuosum canera C. 12, 2, 4.

Tunc in apodosi praecedente si C. 9, 15, 9.

Tunica in trapeto Ca. 20, 2.

Tunsa oxungia Veg. 3, 41, 2. grana C. 9, 13, 5. radix laseris Veg. 1, 10, 4. tunssae Caricae P. 1, 26, 2. 4, 30, 4. baccae P. O. 14, 5. tunso allio C. 6, 8, 2. quibus in unum tunsis C. 6, 7, 2. tunssas pilulas Veg. 2, 62, 2. *Apud Vegetium in prima syllaba fere o legebatur, ut et in verbo tundo, quod inde cum tondeo miscetur v. g.* 1, 11, 1. 1, 13, 5. 3, 65, 12. — tusa Veg. 1, 46, 5. 2, 10, 6.

Turannius Niger, amicus Varronis, 2 Praef. 6 ubi *Edd. primae* Turanni

habent, et e. 11. sect. 12. Turannium Nigrum, ubi vide notam. denique 3, 1, 9. ubi *Edd. primae* Turannium. *Turannium exactae diligentiae senex, cui post annum nonagesimum vacationem procuratoris C. Caesar ultro obtulit memorat Seneca de Brev. Vitae c. 20. ubi antea legebatur Tyrannus. D. Turannium et Turannium χηρτοπαδῆ Ciceronis et Attici amicum nominant Epistolae ad Attic. I, 6. VI, 9. Turannium Gracilem, Hispanum (libri alii Craculam nominant) laudat Plinius III. sect. 1. IX. sect. 4. XVIII. sect. 15. A Varroniano Turannio pira Turanniana vocata statuit temere Harduinus ad Plinii 15. s. 26. quae Macrobio aut Turrianiana. Hispanum Gracilem eundem facit cum tragico poeta apud Ovidium, IV, 46, 29. de Ponto, Harduinus, temere item Caesum Turannium annonae praefectum ad A. V. 767 et 801. nominat Tacitus Ann. I, 7. XI, 34. M. Turannium in Philippicis nominat Cicero. Equidem scripturam Turannius praefero, et ductum nomen ex graeco τῦραννος puto.*

Turba saxorum P. Mei. 3, 3. ut populus apicarum P. Ian. 2, 2.

Turbatur mare V. 3, 47, 7.

Turduli natio V. 2, 10, 4.

de Turdis V. 3, 5. P. 1, 26. veniunt ternis denariis V. 3, 2, 45. ut alantur C. 8, 10. *Glossa vetus ad Persii Satir. VI, 24.* turdorum nosse salivam: Solent enim quidam gulae dediti tantae sultilitatis habere palatum, ut dignoscant turdos, an cellarius, an terrarius sit, an masculus, an femina. — turdi pisces C. 8, 17, 8. 8, 16, 8.

Tureus. Tus vid. in Th.

Turgent lienes Ca. 157, 7. — nec dum turgent vineae P. F. 26, 5.

Turgescit valido caule C. 10, 325.

Turiones lauri C. 42, 48, 5.
Turraniana pira C. 5, 40, 45.
Turranus Niger vide Turannius.
de Turturibus V. 3, 8. C. 8, 9. P.
4, 25. turtures advenae V. 3, 5, 7.

Turris lacus C. 40, 438. not. *Brassicam ex Lacuturrina valle in animadversione ex Plinio p. 524. posui, unde patet, capitatam intelligi. Itaque corrigendum est quod poni ibidem pag. 522, capitatum genus a Scriptoribus nostris nullibi fuisse commemoratum. Idem putabat Bodaeus ad Teophr. p. 777. esse quod a Nicandro γαστήρ vocetur. Verum hic apud Athenaeum IX. p. 369. Bocota cramben ait dici γαστήρα, cum Lacedaemonii teste Apollid ibidem rapum γαστήρα vocent. Assentiunt huic Hesychius in γαστήρις et γαστήρα. Equidem malim γαστήρα intelligere de brassica ea, quam Galli choux navet et rave nosque eos imitati Kohlrüben et Kohlrabi vocamus.*

Turundae e farina Ca. 89. hordeaceae V. 3, 9, 20. — turunda ad fistulam Ca. 157, 14.

Tus vid. Thus. Sed sine aspiratione etiam MS. Medicus Ca. 70, 4.

Tusca sacra, magicae operationes C. 40, 341.

Tusculanus ager V. 4, 14, 4. fundus V. 3, 3, 8. Tusculanum Luculli V. 3, 4, 3.

Tussicos faciunt Veg. 5, 64, 3. 6, 8, 1. forte phthisicos nisi tussicus est a tussis, ut ravicus, et inde raucus, a ravis. Tussiacos ex Firmico profert Elmenh. ad Apulei. p. 222, 38. Gesner.

Tussi pecus si laboret C. 6, 40 et 34, ad tussim veterem C. 42, 33, 1. tussis in bubus causae et genera V. 5, 60 sq.

Tute facere, pro tuta C. 5, 10, 22. ita cite Scribo. 198. ubi vid. Rhod. p. 284. Gesner.

Tutela pecudum C. 9 pr. 1. 6, 2, 15. tutelae exiguae animal asinus C. 7, 1, 2. — tutelam accepit Luculli Cato V. 3, 2, 47. — tutelarum, septorum, genera quatuor V. 4, 14, 1.

Tutus tuta cubilia propter iniuriam P. N. 43, 5. tutissima valetudo C. 7, 2, 2.

Tybur pomosum C. 40, 438.

Tympanites sit equus Veg. 2, 15, 3.

Tympaniticus bos Veg. 5, 26.

Tympanum V. 3, 5, 15. rotae genus, ut Virg. Ge. 2, 444. Habet tympani musici, ut nomen ita et formam, veteris praesertim, non ita profundum, ut coria pō utroque latere intenta, prope sibi admoventur: quae etiam cribrorum vulgiorum forma est, ut diameter ad altitudinem se habeat, ut 6 aut 7 ad 1. Nimirum pro radiis et abside, solidis tabulis tympanum est compositum. Multo iustius etiam tympana dicta, quae cava essent, qualia v. g. ad onera ope hominum intus caleantium molienda adhibentur. item ad aquas hauriendas e. i. g. a. Tympanum Varronianum orbilis hoc est absidis radiis aptatum facit, ut eadem machina et rota radiata sit et tympanum. Gesner.

Typhlon enteron Veg. 2, 42, 2. not.

Tuponomus V. 2, 1, 28.

V

Vacatio ab opere datur C. 6, 14, 3.

Vaccae quae prohebentur C. 6, 24, 1. P. Mart. 11, 5. vid. Bos. tauris submitteudae C. 6, 24. P. Jul. 4, 1. steriles deputandae aratro P. Mar. 11, 6. C. 6, 22, 1. nam vaccae etiam arant V. 4, 20, 4. hae aut vaccae operariae C. 6, 24, 4.

Vaccius interlocutor V. 2, 4, 27.

Vaccerae C. 6, 19, 2. quae sint 9, 1, 3. his circumdatum vivarium C. 9, 4, 9. *Festus*: *Vaccera* Verrius et alii complures vocari dicunt stipitem, ad quem equos solebant religare. *Quem unum explicat locus Polybii apud Suidam in Iθιον et Καλτίφηρες. ubi est de equitibus Celtiberorum: παρὰ κατὰ βάντες ἀπολαίπουν τοὺς ἵππους ἐστῶτας ἐν τάξει. ἄλλοις γὰρ τοῖς ἀγνοεῖσι τῶν ἵππων πασσαλίστους μικροὺς ἔχοντες ἀπρηκμένους τοῦτους ἐπιμείδως πῆξαντες παλαρχίῳ διδάσκουσι τοὺς ἵππους ἐν τάξει μέχρις ἀνακάμψαντες ἀναπαύσασαι τοὺς πατρίλους.*

Vaco. vacant a foetu matres C. 8, 45, 4. ab imbecillis valetudinaria C. 12, 3, 8. — vacare debet aqua lavacris P. 1, 17, 4. *h. e. adhiberi*. omnis cura vacabit Veg. Praef. *sed Codex mutabit.*

Vacuum arboribus aruum C. 3, 11, 3. vacuae fructu vites C. 3, 2, 21. vacua foetu loca in vite C. 3, 10, 5. vacua tempora C. 12, 4, 1.

Vagina herba qua sublatent spicae V. 1, 48, 3. esse in vaginis Veg. 4, 32, 1.

Vagor. vagari latius quam oportuit V. 1, 2, 13. vagantibus animis apum P. Iun. 7, 4.

Valenter auferre ventos et imbres C. 3, 2, 15. crescere C. Arb. 3, 3.

Valentissima vineti pars C. 4, 23, 2.

Valeo. valebit nutriendis herbis P. 1. valendi occulta feracitas P. Apr. 2, 2. — Valet negare, potest C. 6, 25. praeberere C. 3, 2, 16. pereunari C. 12, 19, 2. edere conceptum C. 2, 1, 3. pestilentiam facere C. 6, 5, 4. nihil valent agere C. 3, 10, 9. frigore non valebit adstringi P. 1, 20, 1. quo manus non valebit attingere P. N. 8, 1. — *μῆλιν*: valet cito V. 1, 34, 4.

Valetudinarium pecus V. 2, 1, 15.

Valetudinarium, locus curandis aegris destinatus C. 11, 1, 18. 12, 3, 7 et 8. valetudinaria ut curanda C. 12, 3, 8.

Valetudinis tutissimae sunt oves C. 7, 2, 2. — valetudines, morbi Veg. 2, 11, 1, 3, 5, 3.

Validi loci Ca. 35, 1.

Vallis si se interserat P. Aug. 11, 2. valle explicata *ibid.* valles fluminum alluvie et inundationibus concretae C. 3, 11, 8. valles infimae villis non congruunt P. 4, 16.

Valli (*dimin.* a vannus ut villum a lino) sirpeae, crates, ex viminibus V. 1, 23, 5. not. vallis subiactantur grana V. 1, 52, 2. not. *Vide etiam notam ad Ca. 14, 4. in Postumia Pontederac.*

Valvulae fabarum C. 2, 12, 7. not. V. 2, 1, 19. C. 6, 10, 1. *item illud* evolutum surfurum panicum C. 2, 9, 19. ervi C. 6, 4, 3. ervum sine corio Veg. 4, 14, 1. *interpretatur*. a valvulis separata lens C. 1, 31, 1. valvulis esemtae lentes C. 6, 10, 1.

Vanescunt sole diutino P. 4, 10, 2. ubi *Vitruvius* resolvuntur habet. *Vide* evanesco. vanescendo sanantur glandulae Veg. 3, 24, 1.

Vangae instrumentum rusticum P. 1, 43, 3.

Vannus expurgantur grana C. 2, 21, 4. not.

Vanum ac leve granum C. 2, 9, 13.

Vapidum vinum acre ut fiat C. 12, 5, 1.

Vapor flammeus V. 1, 2, 5. vapore liquor solvitur C. 1, 6, 18. vaporibus, per aestum C. 7, 5, 14. vapor foetidus ad tumores et dolores Veg. 3, 28, 5. 5, 6, 2.

Vaporata terra, calefacta P. Aug. 8, 7. solibus aestivis glebae C. 2, 16, 6. nebulae C. 1, 5, 4.

Vaporare cellam sine nidore fumi P. 1, 20, 2. caput saccellationibus Veg. 3, 41, 3. loculum penicillo calido Veg. 3, 47, 3. *Multa de hoc usu Rhod. Lex. Scribo.* Gesner.

quae Vapulavit olea, macescit V. 4, 55, 1.

Varam feceris *h. e. furcam* C. 5, 9, 2. Cf. Gesneri Thes. L. L. h. v.

Vario. ne variet maculis universalitas tergoris C. 7, 3, 2. variare coeperunt baccae C. 42, 50, 9. variari uvae C. Arb. 42, 1. variantibus adhuc et acerbis uvis C. 4, 20, 4. *Est Gracum περῶξεν, Gallorum tourner, nostrum sich farben.*

Varius sulcus Ca. 61, 4. *not.* C. 2, 4, 5. varia terra *not.* Variae s. helvolae vite. C. 3, 2, 23. Variae uvae coeperunt fieri Ca. 73. cum varia est oliva, legitur P. O. 10, 1. P. N. 4, 1. *Graece περῶξεν. Vide in Vario.*

Varis cruibus V. 2, 9, 4. Graece βλαστός.

Vasa fictilia et vitrea, eaque vel picata, vel pura C. 42, 4, 4. aerea aeruginem in coctura remittunt C. 42, 20, 4.

Vasarium *ad* Ca. 445, 3.

Vasculum *pro alveo apum* P. Iun. 7, 8.

Vastitas scientiae rusticae C. 5, 1, 4. vocis C. 4, 9, 2. instantis laboris animos debilitat C. 4, 48, 2.

Vastitudinem prohibebis Ca. 444, 2.

Vastus. vasta scientia C. 4 pr. 28. tempestas C. 2, 24, 5. vasti latratus canis C. 7, 42, 3. vastissimum flumen C. 4 pr. 30. vapores sideris aestivi C. 2, 24, 4. vastissimae spinae C. 44, 3, 4. unde ductum *vastare* derivare malim ex graeco vocabulo βλάσσειν auferre.

Vates sidereus C. 40, 434. venerandus C. 40 pr. 3. optimus C. 44, 2, 4. *omnia de Virgilio.*

Vatili cruribus V. 2, 9, 4.

Vbe *pro* ubi Cod. Polit. V. 1, 4, 4.

Vber *pro* tuberculo cellae regis apum P. Iun. 7, 9. uberis eductione pendent apes βότρυδον P. Iun. 7, 6. — Vber soli feracis P. 4, 7, 4. herbarum P. 4, 33, 2. ubera campi, *campus pinguis* C. 40, 90. ubera musto distenta mortalibus demittit telius C. 3, 24, 3. ubere suo gravata vitis, *fructu* C. 4, 27, 5. — *Adiect.* uberi solo disponantur C. 5, 6, 44.

Vberati gemmis plurimis surculi P. F. 47, 4.

Vbero. uberat olea C. 5, 9, 44. uberantur arbores steriles P. O. 8, 3.

Vbique *pro ubicunque* MS. P. Iun. 45, 2. *ut* quandoque.

Vea, via V. 4, 2, 44.

Vectarins equus duplex, ad ephippium et ad rhedam V. 2, 7, 45. *ubi Edd. vectorii, sed legd. vecturarii. not.*

Vectigalia C. 4 pr. 27.

Vectès *varii* Ca. 49, 2. 34, 4. vectibus ligueis densetur structura P. Aug. 9, 2.

Vectorius *vide in* Vectarius.

Vectura duum generum V. 4, 46, 6. foeni, pabulorum, stercorum C. 2, 43, 9.

Vecturarius *vide in* Vectarius.

Vegetior adpectus tauri C. 6, 20.

Vegrandes oves, *male grandes, parvae* V. 2, 2, 43. v. *Beul. ad Horat. Sat.* 4, 2, 429. et Gesneri Thes. L. L. Ovidii Fastor. III. vegrandia farra coloni quae male creverunt. Itali *nebbiuta* vocant teste Pontedera.

Vehemens vitis, *valida* C. 3, 4, 5. 4, 22, 4. 3, 10, 2. *add. Horat. Epist.* 2, 2, 420. palus C. 4, 42, 4. vehementiora statumina C. 4, 46, 2.

Vehes in roboribus et alia ad aedificandum materię, *quae mensura?*

C. 11, 2, 13. stercoris habet modios LXXX C. 11, 2, 86. denae vehes stercoris C. 2, 15, 8. *add.* 2, 16, 4. *vid.* Carpentum. vehes ligni *Cato apud Charisium* p. 55.

Velicnulum, quo ad metendum utuntur Galli P. lun. 2, 2.

Vehit equus commodius Veg. 2, 28, 39. si vasa acetum ante vexerunt P. N. 20, 3.

Veianii fratres V. 3, 16, 10.

Velamina corpori C. 7, 2, 4. scillae i. e. tunicae bulbi P. Iul. 6, 2.

Velata manu runcare C. 11, 3, 38.

Velinus laeus V. 3, 2, 3. C. 8, 16, 2. ad angulum Velini V. 3, 2, 9.

Vella, villa V. 4, 2, 14.

Vellatram facere V. 4, 2, 14. *not.* *Locum ex libris de L. L. laudatum vertit Plutarch. Rom. c. 5. τὴν δὲ πορθημένην βηλατοῦραν κελύουσιν.*

Vellimina *vid.* Velum.

Vello. vellere cuneus C. 5, 12, 5. Arb. 26, 4. vellere lanam V. 2, 9, 11. *quod hodieque fieri in Asia testantur loca collecta a Ioh. Beckmanno Vorbericht. zur Waarenkunde Vol. I. p. 476. Adde Aristotelis locum Probl. X. 24. διὰ τί τῶν μὲν προβάτων μαλακώτεραι αἱ τρίχες ἀναψύονται τὴν δὲ ἀνθρώπων σκληρότεραι ἢ ὅτι τῶν μὲν προβάτων ἐκ τοῦ ἐπιπολῆς περὶ κασι: διὸ καὶ ἀλύπως ἐκσπύονται μινούσης τῆς ἀρχῆς τῆς τροφῆς ἀδιαφθόρου, ἣ ἐστὶν ἐν σαρκί. Ibidem c. 25 sequitur: διὰ τί αἱ μὲν τῶν προβάτων τρίχες ὅσῃ αὐτὰ μακρότεραι ὡσι, σκληρότεραι γίνονται, — τὰ γὰρ νέα πρόβατα τῶν παλαιῶν μαλακώτερα ἔχει τὰ ἔρια.*

Vellus lanae P. Aug. 8, 6. vellera unde dicta V. 2, 11, 9. vellera et lanae *differtur* C. 12, 3, 9. *not.*

Velo. velare caput trunci luto et musco P. F. 18, 1.

Velocitas prona in facinus P. ins. pr. 2.

Velox animus C. 4, 9, 4.

Velumina, vellere V. 2, 11, 9. vellimina *Scaligeri probant Popma et Faaciolatus. Gesner. Ovidius Fast.* 2, 340. fulvi leonis setis hirsuta vellera *disit, quae postea versu* 343. vellamina *sunt.*

Venae vitales in ovibus aliquot dies incubatis V. 3, 9, 11. quae animadverti possint laudantur in equo V. 2, 7, 5. venae sufflatas non perspirant Ca. 157, 7 *not.* venarum enumeratio Veg. 6, 4. vena feritur sub cauda C. 7, 10, 2. verberatur ante, quam ad sanguinis emissionem solvatur C. 6, 14, 3. 7, 10, 2. venam pulsare h. e. secare Veg. 4, 22, 2 et 3. *qui est locus de hac re elusius. percutere* Veg. 4, 22, 5. percussa si elaudi non possit Veg. 5, 13. pun gere Veg. 5, 14, 3. tangere Veg. 5, 76. rescindere C. 6, 30, 5. *vid.* Sanguis. — venae tenues aquae P. Aug. 8, 2. in vite C. 4, 24, 9.

Venaculo et sale perfricabis Veg. 5, 62. N. L.

Venasrum Ca. 135, 4, 136.

Venalium greges, servorum V. 4, 2, 21.

Venaticus canis V. 2, 9, 2.

Venationis septum V. 3, 12, 2. C. 9 pr. 1.

Venatoris boni est feras quam plurimas capere C. 5, 4, 2.

Vendacem esse non emacem Ca. 2, 7.

Vendibilior ager V. 4, 4, 2.

Vendo. vendas quot assibus potes V. 4, 12, 2.

Veneno quaedam pecudes sunt culturae V. 4, 2, 18. venenum radicibus gelum V. 4, 45, 2. venenum triste de erucis C. 10, 335.

Veneo. venihibit, vendetur Ca. 146, 1.

Venerci amores animum ab officio avocant C. 11, 1, 14. rebus venercis operati perenni aqua se abluunt, antequam penora contingant C. 12, 4, 3. f. e. coitu. *Ovidius Remed.* 431. a Veneris rebus surgente puella. Graece τὰ ἀρροδίων αὐτῆς. — Veneria s. Veneria pira C. 5, 10, 18. 12, 10, 4.

Veneti equi *Viet. ad V.* 2, 4, 12.

Venlo. cum visere venissemus ad V. 2, 1, 1. venit frumentum ad corbem V. 1, 52, 2. spicilegium, messe facta V. 1, 53. — veniunt, efficiuntur in summa colligenda, *kommt heraus* C. 5, 1, 6. — cito veniunt ficus praecoquae P. Msr. 10, 27. veniunt tenues et vacuae fructu vites C. 3, 2, 21.

Vennuculus vid. Venuc.

Venter. ventris dolor ut sedetur in bubulo pecore C. 6, 7, 1. — si ventrem non facit h. e. *abum deficit* Veg. 5, 56, 2. — ventrem perferunt vaccae C. 6, 24, 2. equae C. 6, 27, 7. fert XII menses equa V. 2, 4, 19. in ventre est huius menses XII V. 2, 8, 6. Venter inferior et superior ad Ca. 156. Plato Timaeo p. 394. ed. Bip. τὸν ὠομαχήμενον καὶ τὴν κοιλίαν. — Venter pro ipso animali praegnantis V. 2, 6, 4. ut in illo ICtorum, Fructus ventrem sequitur.

Ventilabra et ventilatores granorum C. 2, 10, 14. Graece πύον πλατὺ Iliad. 13, 588. Cf. not. ad *Colum.* p. 77. 122. 123. *Liber de naturarum ap. Vincent. Spec. nat.* 4. c. 2. unde et vulgus ignem solent accendere cum a tritico paleas excutiant.

Ventilare oleam iactando V. 1, 55, 6. vinum C. 12, 30, 1.

Ventositas Veg. 2, 11, 2.

Ventosi pedes Veg. 3, 50.

Ventus ventorum orbis V. 3, 5, 17. libramentum C. 1, 5, 8. iisdem

ventis constituere plantam h. e. ad easdem plagas C. Arb. 20, 2. ventos sedare furentes C. 10, 340. venti feraces clementer agitant oleas P. N. 5. vento separentur paleae a frumento C. 2, 24, 5. e vento concipientes equae V. 2, 4, 19. C. 6, 27, 4. — ventos emittit venter C. 6, 30, 8. donec ventum reddat equus Veg. 2, 24, 4. — ventum in arnum mitito, *inflato* Veg. 3, 45, 4.

Venuculum far s. vennuculum C. 2, 6, 3. not. 11, 2, 9. no. — vites C. 3, 2, 2, 3, 2, 27. 12, 43, 9. not. a ve *augendi* et nucleis derivat *Schol. Horat. Sat.* 2, 4, 71. quo loco unus est primum *Beroaldus ad venuculum vitem constabillendam. Plinio* est Venicula vitis 14, 2. s. 4. n. 6. eandem quae scirpula et quae sticula, *putat Linda. Del. Med.* 10, 99. Gesner.

Venus. eius procuratio hortorum V. 1, 4, 6. — Dura satiata Venus foecundos compleat artus C. 10, 212. nec Venus pastoralis longius quid quaerit V. 2, 10, 6. permittenda C. 7, 12, 11. Veneris lasciviam amant vaccae P. Iul. 4, 1. in Venerem excitantur admissarii C. 6, 27, 10.

Venustas disposita pomorum V. 1, 59, 2.

Vepriticæ spinæ C. 7, 1, 1. not.

Vepres consitis spinis ut efficiantur C. 11, 3, 3. veprem hunc interim non posse C. 11, 3, 7.

Ver, genitale mundi tempus C. 10, 196. quod initium, quot dies habeat V. 1, 28, 1. veris principium rustico ut observandum C. 11, 2, 2. vere novo C. 11, 2, 1. vere quae facienda Ca. 40, 50, 1. V. 1, 27, 2, 28, 1.

Veratrum C. 6, 38, 3. *Gallo-Provincialibus* Varaire *teste Garidel p.* 450.

Verbs divina de ea re fiant Ca. 44, 3. not.

Verbena herba Veg. 4, 1, 8. 5, 17, 2. aqua in qua verbenae coctae Cf. 5, 21, 3.

Verbenacea calida, aqua in qua verbena cocta est, Veg. 5, 18, 3. et 6 coll. s. 2. Gallis verveine, *Provinciae Galliae varveino teste Garidel. Verbena communis C. Bauhini Pinax* 269. *officinalis Linnæi*. Sed latine verbena latissime patet, et ad varium herbarum et arborum genus sacris deputatum pertinet, ut egregie demonstravit Pontedera Postumorum. T. I. p. 4—8. Verbenaca autem pœtilia-rem stirpem significat. Celsus V. e. 28. calida aqua fovet, in qua aliquæ verbenae ex *reprimentibus* coctae sint. Iterum 6. e. 48. desiderare iubet in aqua ex verbenis, ubi Pontedera l. c. p. 7. fasciculum ramorum intelligit ex stirpibus sæmpervirentibus ut myrto, olea, lauro, rore marino, lentisco, lauro, cupresso decerptorum, quæ stirpes omnes nomine verbenarum continentur. verbenae algæ sunt in *Codd. Col.* 8, 17, 6.

Verberare paviculis Ca. 91. verberari tempestatibus C. Arh. 16, 3.

uno Verbo, omnia sana faciet Ca. 157, 7. ut *Gr. ἐνὶ λόγῳ*. *Stta.*

Verendae partes equi Veg. 4, 7, 1.

Verentes plagarum boves C. 6, 2, 44.

Veretrum iumentum Veg. 5, 14, 2 et 6. stat præ dolore Veg. 5, 80.

Vergiliarum exortus V. 4, 28, 2. C. 9, 14, 1 et 4. 11, 2, 36. occasus V. 1, 28, 2. C. 2, 8, 2. a Vergiliis vernis usque ad æstivas V. 2, 11, 4. Vergiliae celantur C. 11, 2, 34.

Vergo. vergere æquabiliter in unam partem V. 4, 6, 6.

Vericulatae falces C. 2, 24, 3. not. ex Vermiculo apes C. 9, 11, 5.

Vermiculum far an Vennuculum? C. 2, 6, 3. vi. no.

Vermibus pro vermibus Ca. 6, 46, 2. ex *Sang. dedi.*

Vernaculus huius soli fructus C. 3, 8, 5. vernaculum s. nostras genus ulmorum C. 5, 6, 2. eicer C. 9, 1, 8. pecus peregrino utilius C. 7, 3, 13. vernaculae aves V. 3, 5, 7. gallinae C. 8, 2, 5. vernacula examina C. 9, 9, 4. 9, 12, 1. semina peregrina meliora C. 3, 4, 1.

Vernant apes C. 9, 9, 4.

Vernantia lilia C. 10, 270.

per Vernum P. S. 13, 1. verni principio *MS. Lips.* C. 4, 33, 5. verno Cat. 50, 2. P. F. 26, 3. et *al.* P. Apr. 8, 6. Mai. 7, 1. vid. ad C. 6, 26, 2. C. 9, 9, 4. ita hiberno; ita contra autumnus interitum adiective ponitur. ita Vespertinis. Gesner.

Verres V. 2, 4, 4. P. F. 26, 1. verrum castratio V. 2, 4, 21. vid. *Sus. Porcus.*

Verriculatae falces C. 2, 24, 3. not.

Verruculae hinae sub maxillis capri C. 7, 6, 2. not. P. N. 13, 7.

Versari i. e. se versare, C. 8, 7, 4.

Versicoloribus pomis C. 3, 21, 3. anni foetibus C. 10, 256.

Versificationis nostrae gustum præbere C. 11, 1, 2.

Versura foliorum V. 4, 46. *diversa species, immutata pro temporibus anni.* G. — in arando C. 2, 2, 27 et 28. 2, 18, 4.

Versus agri V. 4, 10, 4. versus, sulcus C. 2, 2, 25. alternis versibus sulcare. — ab septentrione versus V. 1, 26. ad exorientem versus V. 3, 9, 6.

Vertex, vertice mundi C. 10, 53. h. e. *vestigine et revolutione, qua efficiuntur vires annuae.* Gesner.

Vertibuli commissura Veg. 5, 21,

2. in ipso vertibulo *ibid.* sect. 4. vertibula in cervice iumentorum Veg. 3, 41, 4. Verticulas *Luellius* articulos dixit auctore Festo in verticulas, ubi recte Turnebus *Adv.* 28, 9. spondylos interpretatur.

Verto. vertere lopinum in flore, inarare, cum floret, ad stercorandum C. 11, 2, 81. solum hidentibus C. 4, 5. *vid.* Convertere. verteodua in quatuor pedes collis C. 3, 13, 8. Plinius pala vertere dixit.

Vertumnua *vid.* Vort.

Vervactor,

Vervactum et

Vervagare simul explicabimus. Vervagare igitur verbum rusticorum fuisse videtur, restituendum Columellae 11, 2, 8. cuius vis ex derivato vervactum optime intelligitur. Est autem vervactum, quod ex *Varr.* 1, 44, 2. discimus, terra, quae interdum requiescit, et restitibi opponitur. Idem ergo, quod novale vel ager novalis, s. terra praecisa (quod animadversum iam video a Salmasio ad Soli, p. 510. a A). Omnes autem hae appellationes interdum etiam intelliguntur de terra, quae plane ex incultis primum aratur. Vervactum eo, quo diximus, intellectu posuit Columella 2, 4, 2 bis et 5. it. 2, 10, 5 et 11, 2, 52. itemque 2, 12, 2. ubi duas operas postulat in vervacto, in restibili agro unam. Quod enim veteretum hic est in editione Commeliniana, de eo deinde vidimus. Porro Servius ad *Georg.* 4, 50. explicaturus Virgilii versum, At prius ignotum ferro quam scindimus aeque, id est, inquit, antequam facimus Vervactum. Apud rurem Servium ad *Ge.* 4, 21. locus Fabii Pictoris laudatur, ubi primum locum inter munera rustica habet, Vervactor, quem suo deinceps ordine sequuntur, Reparator (quidam Reda-

rator? quin video a Fossio ita laudatum hunc locum in *Etymologio*, v. Vervactor; et Redarator iam placuisse Salmasio ad Soli, p. 509. b F.). Imporcitor, Inaitor, Obarator, Occator, Sarritor, Subruncioator, Messor, Convector, Conditor, Promitor. Quodsi igitur Vervactor Dicus locum tuetur, quidni verbum antiquum et bonae notae, quamquam rusticae, esse potuerit vervagere, a quo vervactor inclinetur, uti reliqua Deorum nomina, quae laudavimus, a reparando (s. redarando) importando (quod et ipsum fugitivum verbum, quasi lacinia nobis retrahere veteres glossae) inserendo, occando, sarriendo, subruncando, metendo, convehendo, condendo, promendo, descendunt haud dubie. Quid? quod totidem literis in Mediceo codice quamquam divisim legit Politianus, veru agendi. Adde quod agere per se vix significat, vertere vel arare; quod ver aestati non subiunctum videtur fuisse Columella; quod pro vere habent Iens. et Bon. non: ut nusquam consistere tutius liceat, quam in aperta Codicis Medicei lectione, vervagendi. Ceterum de etymologia huius verbi, non audiendus mihi videtur Plinius, qui 18, 19. sect. 49. quod vere, inquit, semel aratum est a temporis argumento vervactum vocatur. Columella hoc ipso capite sect. 32. ad hunc ipsam locum, de quo disputamus, respiciens quae mense Ianuario (qui certe ad ver non pertinet) vervacia fecimus. Si licuit Varro de *L. L.* 4. p. 32. 4. veru a versando derivare, quidni et vervagere sit vertendo et versando terram, quae quieverat vel semper vel aliquamdiu, agere et proscindere. Vertere enim in hoc argumento dici, notum est. Vertuntur cespites ita ut radices coelum spectent etc. Unum superest, ut uno loco di-

camus, quae ad hoc verbum pertinent omnia. Scaliger ad Varr. l. c. sect. 4, 44, 2. videtur ex toto *Columella* expunctam velle vervacti vocem, et veteretum ex MSS. substitui. Sed deseritur auctoritate editionum omnium et MSSorum, de quibus nobis aliquid innotuit, nisi quod 2, 43, 2. Medicus unus, observante Politiano, veteretum habet, quam lectionem etiam solus Commelinus recepit, itemque 4, 3, 10 et 2, 10, 5. ubi vide varias lectiones. MS. Lipsiensis vervactum semper fere; semel C. 2, 10, 4. veteratum et mox sect. 5. veteretum. Alii in locis omnibus, vervactum omnes agnoscunt: praeterquam quod observavi Robertum Stephanum in fine editionis suae monere ex vetusto codice legendum 2, 10, 5. veteretum. Caeterum vervacti, praeter loca iam laudata, mentio etiam fit Cat. 27. vervactum crudum C. 2, 4, 3. mense Iulio vervacta subigantur 2, 4, 5. vervacta repetere P. Mart. 2. Gesner. in Catone variat scriptura; ed. Col. 4, 3, 10. p. 31. ad C. 2, 10, 5. p. 85. ad C. 44, 2, 8. et 44, 2, 54. p. 571.

Veruculatus vid. vericul.

Vervexis ventriculus P. 4, 35, 43. Varro L. L. 4. Aries quod eum dicebant ares veteres nostri Arviga; hinc arvignus. Hae sunt quarum in sacrificiis exta in ollanone in veru coquantur; quas et Atticis scribit et in Pontificiis libris bidentis. In hostiis eam dicunt arvigem, quae cornua habeat; quoniam is, cui ovi mari testiculi dempti, ei nomen ut natura versa, vervex declinatur. Ita enim locum ex libro correxit Rutgersius V. L. p. 228.

Vesicae indignatio et eius causae et genera Veg. 5, 14. — pro marsupio V. 3, 17, 2. not. — in genibus, et suffusiones Veg. 6, 14, 2.

Vespa ex equis V. 3, 16, 4. earum forma V. 3, 16, 49.

Vespere exoritur C. 44, 2, 45 et 51. occidit C. 44, 2, 94. se celat C. 44, 2, 36. de ortu et occasu acronycho. vesperi V. 4, 34, 6.

Vespertinis, vesperis V. 3, 16, 29. ad V. 2, 2, 41.

Vestiariae arcae Cat. 44, 3. Sed in Vestiariis iniuriose tractare servos, C. 4, 8, 47. not.

Vestibulum evadit apes C. 9, 42, 4. vestibula in gallinariis C. 8, 3, 5. et columbariis C. 8, 8, 3. sunt parvula spatia ante ipsos nidos, quae ad volantem avem excipiant, ne cum impetu in nidum delata ova frangat. Paulo aliter C. 8, 4, 6. Gesner.

Vestigio uno allevatur plaga C. 4, 25, 2. h. e. uno ductu ferri. Quod in fossore est Gradus, hic est vestigium. Gesner.

Vestimenta familiae Cat. 59. forensia C. 42, 45, 5. ne a tineis infestentur Cat. 98.

Vestio. vestire oves pellibus C. 2, 22, 4. vineis agrum C. 3, 4, 1. pedamenta C. 4, 4, 4. 4, 15, 4. statumina propaginis C. 4, 22, 6. vestit ulmum vitis C. 5, 6, 49. vestierint se vites frondibus et uvis C. 4, 27, 1.

Vestitissimum pecus oves C. 7, 3, 8.

Vesuvia rura C. 40, 433. Procop. B. G. 2, 4. cinerem a Vesuvio eiectum fertilem agrum reddere memorat: ἐπειδὴν τῷ βεβίῳ ταύτην ἐρεῦ-
ξασθαι τὴν κόνιν ξυμβαίη εὐθηνεῖν ἀνάγκη τοὺς καρποὺς κατὰ τὴν ἐκείνην χώραν ἄπασαν. ἀλλ' οὐδὲ λεπτότατος ἐστὶν καὶ πρὸς ὑγίαν ἱκανὸς πεφυκὼς ἐν τῷ ὄρει τούτῳ πάντων μέλισται· ἐς τοῦτο ἀμέλει τοὺς φθόγους ἀλόντας ἐκ τῶν ζῶντων χρόνων ἱατροὶ πέμπουσι.

Vesuvii loca quod leviora, an-
briora V. 4, 6, 3. colles C. 3, 2, 10.

Veterani boves V. 4, 20, 2. vete-
ranae gallinae C. 8, 5, 6. vineae C.
3, 21, 4. 4, 22. 11, 2, 44. vites C.
3, 15, 3.

Veterensis Paridius C. 4, 3, 6.

Vetereta C. 4, 3, 10. 2, 13, 2, 2,
10, 4 et 5. not. vid. Vervacta.

Veterinarii *sc. medici* C. 6, 8, 4.
7, 5, 14. 14, 4, 12. veterinaria me-
dicina ad aves quoque pertinet C. 7,
3, 16. Veg. 2, 11, 2.

Veterinae ceterae V. 4, 38, 3. not.

Veternu pressum pecus C. 7, 10,
4. consenscere C. 7, 5, 3.

Vetulae columbae V. 3, 7, 8. ve-
tulo vino C. 10, 428.

Vetus aetas turturum minus idonea
ad saginandum quam novalla C. 8,
9, 4. ex vetere arbusto C. 12, 38,
2. materia C. 7, 3, 15. veteri rancore
P. 4, 20, 2. etiam *MS. Styl.* Vete-
res Romani C. 6 pr. 3.

Vetustatem vinum patitur C. 3,
2, 19. in vetustatem reponere C. 12,
14, 4. C. 12, 44, 7. servare Cat.
114, 2. C. 12, 28, 4. vetustate cor-
ruptis apibus C. 6, 22, 4. 9, 13, 9.

Vetustescere C. 4, 6, 20.

Vetustior pix melior C. 12, 20, 6.
12, 23, 4. ne vetustiora sint quam
decem dierum ova C. 8, 5, 4. vetu-
stiores favi deteriores C. 9, 15, 14.
ex vetustissimis vineis C. 12, 38, 2.

Via militaris C. 4, 5, 6. sacra V.
4, 2, 10. 3, 16, 23. not. salaria via
V. 4, 14, 3. 3, 4, 6. 3, 2, 14. viae
malitia P. 4, 6, 8.

Vintores C. 4 pr. 19.

Viatorium medicamentum et sem-
per paratum Veg. 2, 33, 4. *id.* 5,
64, 12.

Vicarius meus diligentiae succedit
C. 11, 4, 5.

Vicenaria fistula P. Aug. 12.

Vicia unde dicta V. 4, 31, 5. ubi
serenda Cat. 35, 4. C. 2, 11, 6. P.
Ian. 6. satio prima P. S. 8, 4. pabu-
laris viciae natura C. 2, 14, 4. P.
4, 6, 14. sativa C. 7, 3, 22.

Vicialia ut fabalia C. 6, 30, 5. no.

Viciarium cribrum C. 8, 5, 16.

Vicies et semel ducentos C. 5, 3, 3.

Vicinaitatis cura quae nobis esse
debeat Cat. 4, 2. C. 4, 13, 3 et 5.
vicinitas domini suspecta, *metuitur
dominus in proximo agens* P. 4, 36,
4. vicinitatis praedia V. 4, 18, 7.

Vicinus. Vicini anniversarii V. 4,
16, 4. ex vicino Africae Gaditanum
municipium C. 7, 2, 4. 9, 8, 8. not.

Vicis in vicem vivradicia conseri-
tur malleolus C. 3, 14, 3. in vicem
novellam sobolem substituat C. 5, 6,
4. eorum in vicem reponenda C.
14, 26, 2. ad eius vicem Pall. F.
28, 4. ad vicem solia Pall. Mari.
10, 35. vicem stramenti obtinet foe-
num Col. 2, 19, 4. vice defruti
Colum. 12, 19, 4. temonis vice tra-
hitur C. 6, 2, 7. — vice annua,
singulis annis C. 3, 21, 3. vicibus
annorum requietum, et alternis agi-
tatum arvum C. 2, 9, 4. vice alterna
annorum C. 3, 2, 19. cacuminum
C. 4, 17, 2. mutua C. 4, 16, 3. vice
pari C. 4, 22, 9. vicibus inter se
mistae qualitates C. 2, 2, 2. — om-
nes vices ministeriorum C. 3, 10, 9.
— prima vice agros praeindemus
P. S. 7. tertia vice arabitur P. S. 4,
4. tribus vicibus per annum foetus
edunt P. 4, 28, 3. tribus per diem
vicibus P. 4, 30, 4.

Vicissitudinem cepis reddunt nu-
ces P. Ian. 15, 19.

Victoriatu numus Cat. 15 et 145,
3. not. *Quinarium numum hoc voca-
bulo designari superrime docuit in
Moneta Romanorum Ios. Eckhel, atque*

inde illustravit Plinium 33. *sect.* 13. et *Livium* Vol. V. p. 20, 21.

Victum tolerare C. 10, pr. 1.

Videt fructus dolium ac modium V. 1, 37, 4. vos videritis, qui Aristotelem legis V. 2, 5, 13. videndum haec quatuor V. 1, 6, 1.

Vidua corpore materia C. 10 pr. 4. pristino alimento vitis C. Arb. 4, 4.

Viduitatem prohibens Cat. 141, 2.

Viduo. viduantur duo statumina C. 4, 2, 1. *vid. not.*

Viduus pecundibus ager C. 2, 15, 6. mortuus orbis C. 10, 65. viduum arboribus solum C. 2, 2, 5. ramum maritare C. 5, 6, 31. vidua fructibus membra C. 3, 10, 12. statumina C. 4, 22, 6. spinis novalia C. 7, 3, 9. viduae pecudibus pabulationes C. 9, 4, 1.

Vileo. vimina unde viendo quid facias V. 1, 23, 5. *not.*

Viesco pro aresco ex *Codd. dedi* C. 12, 16, 1 et 15. *unde*

Vieta poma V. 1, 59, 1. ficus C. 12, 15, 1. *Cic. de Senect.* 2. necesse fuit aliquid esse extremum, et tanquam in arborum baccia terraeque fructibus maturitate tempestiva quasi vietum et caducum.

Vigena et quina iugera C. 4, 30, 3.

Vigent pretia C. 8, 17, 8. vigenus sensus adolescentulus C. 11, 1, 6.

Vigilaces in custodia canes C. 7, 12, 5. galli C. 8, 2, 11, 3, 9, 10. *not.*

Vigintivir s. xx vir ad agros dividendos V. 1, 2, 10.

Viginti una pars C. 5, 3, 5.

Vigor expectectus C. 1 pr. 12. cum vigore et alacritate C. 11, 1, 17.

Vilicus pro villico in *veteribus libris* v. g. Cat. 2, 1. ut vila pro villa.

Vilis gustus C. 3, 2, 5. — vile et

utile confunduntur P. P. 24, 8. vilitas et utilitas *ibid.* 16. *Vide in utilis.*

Vilissime constat C. 9, 1, 6.

Vilitatem proventus facit C. 6, 3, 5.

Villa quae dicatur V. 3, 2, 7. ut aedificata et instructa esse debeat Ca. 3, 2. C. 12, 2. C. 1, 5, 4 et 9. ubi ponenda V. 1, 12. C. 1, 4, 8, 1, 5, 4. quem modum habere debeant V. 1, 11, 1. aedificanda si locetur Cat. 141. ut aedificanda et disponenda C. 1, 4, 6, 1, 6, 1. V. 1, 13, 1. in villa et circum eam ali pascive quae possint V. 3, 3. circa villam esse quae debeant C. 1, 6, 21. villa a quibus rebus olim laudaretur V. 1, 13, 6. perpolita V. 3, 2, 3. rusticae villae olim maioris erant, quam urbanae V. 1, 13, 7. ut aedificanda urbana Cat. 4, 1. — publica Romae V. 3, 2, 1 et 4.

Villaticus canis C. 1, 12, 3. villatici greges V. 2, 9, 16. villaticum pecus V. 3, 2, 18. mel C. 9, 4, 7. pastio V. 2 pr. 5. 3, 1, 8, 3, 2, 13. de villaticis pastionibus V. 1, 1, 11. C. 8, 4. villaticae gallinae V. 3, 9, 3. C. 8, 2, 2.

Villicus qui et unde dictus V. 1, 2, 11. *unde exstiterit* C. 12 pr. 8. qualis esse debeat C. 8, 1, 1, 11, 1, 3, 12, 1, 2. eius officia Cat. 5 et 142. calla V. 1, 13, 2. C. 1, 6, 7. quid potissimum in eius magisterio C. 11, 1, 7. in officio ut contineatur C. 1, 2, 1. perfectus ut fiat C. 11, 1, 12. villicus Cplumellae liber xi ab ipso vocatus C. 12, 18, 1.

Villicae officia Ca. 143. C. 12, 1.

Villicationis officium C. 11, 1, 13 et 27.

Vimem, *salix* C. 4, 30, 3. vimine textum sirpiculum C. 10, 304. viminum satio V. 1, 23, 5. saligna P. 1, 38, 1. de vimine ulmi *vide Adlenda* ad C. Arb. 8, 2.

Viminales salices C. 4, 30, 2 et 3. not.

Vimineos qualos C. 8, 3, 4. C. 42, 48, 2.

Vinaceus, *a*, um. videtur sua natura adiectivum nomen fuisse. Ac vinaceos puto dixisse primum, deinde intellexisse folliculos acinorum uvae expressos quidem, et suo sibi succo privatos, comprehensis tamen etiam granis. Totum hoc Graeci vocant στίφυλα, quo non in vis tantum, sed in olea etiam utuntur. Eodem intellectu dicuntur vinaceae int. baccae. Denique vinaceum (granum) γιγάρτων, sed ita ut quemadmodum Graeci haec ipsa γιγάρτων, (e. g. Geop. 6, 43.) ita latinorum vinaceae pro στίφυλοις nonnunquam mutantur. Ita Gesner h. l. et in Thea. L. Haec iam exemplis nostrorum firmantur: Habet igitur

Vinaceos recentes Ca. 25. illitos Ca. 447. calcare C. 42, 39, 2. dolia quo vinaceos condant Ca. 40, 2. ollae in vinaceis conduntur Ca. 7, 2.

Vinaceae hemina C. Arb. 4, 5. vinaceam stercorei mistam P. F. 9, 44. vinaceae condensantur C. 42, 43, 44. cibus agnorum V. 2, 2, 49. sed vinaceae cibo sterilesunt gallinae P. 1, 27, 1. sed add. C. 8, 4, 2, 8, 5, 25.

Vinacea quae acinis celantur C. 44, 2, 69. P. S. 11, 4. uvae passae extractis vinaceis C. 42, 75, 5. sine vinaceis uvae quomodo creentur C. Arb. 9, 2. — vinacea conspissata C. 42, 43, 42. eluta et siccata, quae de lora eximuntur, bobus dantur C. 6, 3, 4.

Vinalis rustica V. 1, 4, 6.

Vinari lacus C. 42, 48, 3. cellae C. 1, 6, 9. vasa Ca. 49, 1.

Vincire fenum C. 2, 22, 4. manipulos C. 2, 19, 2. dolia plumbo Ca. 39, 1. not. vinciri virgas Ca. 2, 4.

vinctura papavera somnos profugos C. 40, 104. alii victura aut iutura.

Vinco. victi sumus opere C. 41, 2, 46.

Vinctus, quod eestum vocalant antiqui V. 1, 8, 6. not. — vinctus et lunctus confundunt librarii C. 6, 37, 1. Vinculis quibus et quomodo religandae vites C. 4, 43, 2. vinculi genus ad insitionem divertum C. 4, 29, 10. ex rubro C. 4, 34, 4. ut vinculum extet C. 42, 32. — vincia in terram deligere vites Ca. 44, 4. ubi furcillis interpretatur Gesner in Indice.

Vindemiae quae opus sunt, uti parentur Ca. 23. C. 42, 48. P. S. 11, mltura esse unde cognoscatur C. 44, 2, 67. P. S. 11, 4. quando et quomodo facienda V. 4, 54. C. 44, 2, 64 et 67. vindemia facta quae facienda Ca. 26. — dolia ubi V vindemiae esse possunt Ca. 44, 4. vindemias condimus C. 1 pr. 20. V. 2 pr. 3. vindemiam videt cella V. 3, 2, 6. ita messis et foeniscia ibid. vindemiis Liberi exuberare C. 1, 1, 5. — vindemia mellis C. 9, 45, 4.

Vindemiatorum oleam subire C. 3, 21, 6. — vindemiator, sidus τρυγητήρ C. 44, 2, 24 et 58.

Vindemiatoris vasa V. 3, 2, 8.

Vindemio vinum C. 42, 33, 1.

Vindemior in C. 4, 47, 8 et 4, 48, 2. Codd. et Edd.

Vindicant rustici cibariorum partem, h. e. servant, compendii faciunt C. 42, 44. ita vulgatum interpretatur Gesner. Sed rusticis dedi ex Cod. vindicandum a sole sterquilinum V. 1, 43, 4. iuste dolentes vindicamus C. 4, 8, 48.

Vindica pinguitudinis lux V. 3, 9, 49.

Vineae et vinei discrimen vid. not. ad C. 3, 9, 8. vineae utiles an sint

V. 4, 8, 1. C. 3, 3. *int.* quo agro serendae Ca. 6, 4. V. 4, 25. quale solum postulent C. 3, 4, 8. 3, 42. C. Arb. 3, 4 et 6. P. 4, 5. quale solum et coelum P. Ian. 43, 4 et 2. quam caeli regionem spectare C. 3, 42, 5. quibus rebus instructae esse debeant Ca. 44. V. 4, 48, 4. *huc pertinet* vinearum dos C. 3, 3, 8. earum species multae V. 4, 8, 5. tria genera C. Arb. 4, 4. sunt vel laxius vel angustius consitae C. Arb. 4, 3. novellae ut frequentandae C. 4, 45. quos operarios requirant C. 4, 9, 4. ut constitui et institui debeant C. Arb. 4, 3. C. 3, 4. in hortulos ut dividendae C. 4, 48. tabulae sunt P. Ian. 44. in constitutis quae servanda, quae vitanda C. 4, 24—27. ut curari debeant Ca. 33. *add.* C. 4, 3. cito ut crescant Ca. 33, 2. putandae C. 4, 24. P. F. 42. putari, inseri, pangi ut possint P. Mar. 4. pedari C. 4, 42. administrari et ingari C. 4, 26. fodiendae in aestu quibus horis C. 44, 2, 55. occari quando soleant P. Aug. 4 et 2. ut pampinari et quot fossuris excoli C. 4, 28. 44, 2, 44. repastinatae C. 3, 48, 4. pulverari ut soleant P. Mar. 7, 4. vinea miserior ut recreetur P. Aug. 2. veterana ut restituatur C. 4, 22. P. Mar. 7, 3. uti transferatur Ca. 49, 4 et 2. ut resecanda et propaganda C. Arb. 6 et 7. C. 4, 2, 2. vineae conseminales C. 42, 45, 6. provinciales ut fiant, et ut colantur C. 5, 4. P. F. 44, 44. — vinea *pro vite* C. 4, 40, 2, 4, 22, 5 et 6. 4, 26, 4 cet.

Vinealis terra C. 3, 42, 4.

Vinearii coles C. 5, 6, 36.

Vineaticos cultus C. 4, 33, 6. vineaticae falculae Ca. 44, 5. vineaticus fructus C. 7, 3, 41. semina C. 4, 4, 4.

Vineta varii generis C. 3, 20, 3.

scrobibus ut ponantur C. 3, 43, 2. novellae C. 4, 5.

in Vineta factum accepi V. 2, 4, 42.

Vinitor qualis esse debeat C. 3, 3, 8.

Vinitoria falx C. 4, 25, 4.

Vinius fluv. V. 3, 5, 9.

Vinum quod quoque loco gaudeat Ca. 6, 4 et 5. *ubi pro vite poni videtur; et in universum hic observandum* vinum, vitem, nvas, vineam *cognata vocabula συνωνυμῶς interdum usurpari, ita vinum Amineum, et alia deinde* vid. Ca. 25. V. 4, 25. C. 6, 5. pendens qua lege veneat Ca. 449. in dolis Ca. 448. *ubi etiam* de degustando: de admetiando *autem* Ca. 454. vino inferio macte esto Ca. 432, 2. vini optima nota C. 42, 49, 2. natura colore discreta P. O. 44, 4. duraturum sit nec ne, quomodo experiaris Ca. 408. ut curari debeat C. 42, 30. quibus condituris adinvetur ad firmitatem C. 42, 49 et 28. ut et quando promendum V. 4, 65. *not. p.* 384. *Cui adde locum Plutarchi Q. Symp. VIII, 40. καὶ μὴν οἶνου τὸν νέον οἱ πρῶταί τετα πίνοντες. Ἀνδραγαθῶν πινοῦσι μὴν μετὰ χειμῶνα καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμεῖς μὲν* (Boeoti) *ἀρχαῶν θαίμονος, Ἀθηναῖοι δὲ πέθοι- ναι προσαγορεύουσι.* — *Ad curationem et medicinam quasi vini ista:* candidum, s. album e fusco et limpidum e faeculento ut fiat P. O. 44, 9 sq. velut vetus e novello P. O. 44, 7. *it.* 8 et 43. picaturam ne referat P. O. 44, 7. acescens ut curetur C. 42, 26. asperum ut leni ac spave fiat Ca. 409. austerum ut optimum fiat P. O. 44, 42. dulce ut fiat C. 42, 27. suave e duro P. O. 44, 5 et 6. forte e molli P. O. 44, 44. odoratum Ca. 443. P. O. 44, 2. odore malo ut liberetur Ca. 440. — *Genera vini a patriis,*

(*vid. Vitis*) colore etc. Aminenum et Apicium Ca. 6, 5. V. 4, 25. atrum Ca. 156, 5. 157, 9. candidum Veg. 5, 42, 2. Eugeneum geminum Ca. 6, 5. V. 4, 25. Falernum V. 4, 2, 6. Helveolum minusculum, Lucanum et Murgentinum Ca. 6, 5. V. 4, 25. Tentanum Veg. 6, 40, 2. — *Aliae differentiae vini a rebus externis*: anniculum, vetus V. 4, 65, 2. cibarium, sed sincerum Veg. 5, 51, 3. familiae Ca. 57 et 404. praeliganeum operarii Ca. 23, 2. *tale enim videtur faecatum*. — *Couditurae diversae notae*. Abromnites et absinthites C. 42, 35. Coum Ca. 105, 2, 412. Cydonites s. Cydonite P. O. 20. Paecatum Ca. 153. Glichonites C. 42, 35. Graecum Ca. 24 et 105. Graeco simile C. 42, 35. *idem est τριζαλωμένον*, marina s. salsa conditum P. O. 44, 2. Huc pertinet locus in Aristotelis Problem. 23. quaestio 26. *Διὰ τὶ τῶν ὀσάκων τὸ ἀλμυρὸν ἐπὶ τῷ γλυκείῳ ὀλίγον ἐπιπολάζει μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ αὐστηρῷ*. Hyssopites et Marathrites C. 42, 35. Marrubii C. 43, 32. Murteum Ca. 425. *idem* Myrtites vel myrtite C. 42, 38. P. lun. 44. scillite s. scillites C. 42, 33. P. lun. 6. stypticum fere convenit cum myrtite P. Jan. 47. et Oct. 44, 1. Thymites C. 42, 35. violaceum P. Apr. 6. — *Medicamentosa alia*: ut alvum bonum faciat Ca. 414. ad lotium Ca. 422. ischiacis utile Ca. 423. pestilentiae et stomacho conduens P. O. 44, 17. — *Succus aliorum pomorum etiam vinum vocatur*: e pomis P. O. 46. e malis P. F. 23, 49. e malis granatis P. Mar. 40, 40. de piris P. F. 26, 41. e sorbis et piris P. Jan. 45, 5.

Viola C. 40. 402. eius satio et cultura C. Arb. 30. P. F. 24, 3. agrestes apibus gratae P. 4, 37, 2. luteolae et Sarranae C. 9, 4, 4.

Violaceum oleum, vinum P. Apr. 6.

Violaria in fundo facere non est utile V. 4, 35, 4. *Aliter Ovidius Artis Amandi* 3, versu 67. hos ego qui cauent frutices, violaria vidi.

Violatum conditum P. F. 32.

Violenter invadit appropinquament canis C. 7, 12, 7.

Violentia hiemis assidua C. 4, 4, 5. Viperae morsui remedi. C. 6, 47, 4. Veg. 5, 78.

Viri inania C. 42. pr. 4.

Virentia C. 4, 5, 8. C. 3, 8, 4. omne alimentum virentis C. 4, 40, 2. Cf. 9, 5, 6. dum virentia lactent. Palladius de vitibus.

Vires oleae in radices abibunt Ca. 64, 1.

Virescere in uvis an signum maturitatis C. 44, 2, 67.

Virgae cum bacis ut servantur Ca. 404. in sua virga haerentia mala V. 4, 59, 4.

Virgen sepes C. 44, 3, 7. area eod. fere intellectus C. 7, 3, 48. crates C. 4, 6, 22. ut in Senecae Epistol. 90.

Virgines pronae C. 42, 4, 3. Illyricae succumbunt quibus volunt V. 2, 40, 7. — virgo equa P. 4, 35, 16.

Virgineum solum dant Codd. Col. 9, 4, 4. vide notas Ponted. postumas.

Virgulas dabis cautere Veg. 5, 40, 3. lineas vocat 4, 28, 4. in ciconia C. 3, 43, 44. Palladius 2, 40, 4.

Virgulta de vitibus C. 4, 23, 3.

Viride edere Ca. 54, 5. pabulum C. 7, 9, 9. virides rosae P. Mai. 47, vid. not. viridia aquae familiaria C. 8, 45, 4. — viridis setas C. 4 pr. 42.

Virilitate omni adempta C. 6, 26, 3. virilitatis robore subducto P. Mai. 7, 2.

de Viore aliquid superest hordeo P. lun. 42.

Virosi ne fiant loci mulieris Ca. 457, 4.

Virus noxium humoris P. Ian. 45, 44. et caries vetustatis C. 3, 44, 2. inest terrae post sementim hordei C. 2, 9, 45. ciceris et lini C. 2, 44, 3.

Vis maior caeli C. 4, 7, 4.

Viscatae virgae V. 3, 7, 7.

Viscum insitioni adhibitum P. F. 47, 6. in remediis Veg. 5, 4. visci Ital. unc. 3. Veg. 6, 44. 4. Campani Veg. 6, 44, 2. not. visci folia C. 6, 5, 5, Veg. 4, 3, 44. visco se oblinunt accipitres V. 3, 7, 7. Graece ἰζία, στείλις (vel ἀστέλις ap. Hesychium) et ὕσσωπος dicitur pro varia arborum, in quibus nascitur, natura, vel dialecto. Theophr. C. P. H. 23, addens: τοῦτοις καὶ τοῖς βοῦς καὶ τῶν ποζύγων χιλιόνοι καὶ ἀνατρέποντι μετὰ τοῖς Σπειραμοῖς quae sic vertit Plinius 16. 46. sect. 93. *Hyphoea* ad saginanda pecora utilis. *Vitia* modo purgat primo, dein pinguefaciat, quae sufficere purgationi. Quibus sit aliqua tabes intus, negat durare. Ea medendi ratio aetatis quadraginta diebus. Male igitur Gaza *Σπειραμὸς* messem convertit.

Visula vitis C. 3, 2, 24.

Vitae duae, rustica et urbana V. 3, 4, 4. rustica antiquior *ibid.* 4. vitam longioris aevi sortitus est cervus C. 9, 4, 8.

Vitalibus vitiatūs Veg. 5, 24, 4.

Vitea colliculus, copreolus V. 4, 34, 4.

Vitex. de Vitice muscus Veg. 3, 47, 4. *eodem articulo*, quae *Agnus castus Dodonaeo*. Gesn.

Vitiarium Ca. 40, 4 et 47. V. 4, 34, 2. C. 3, 4 et 5. vitaria scienda C. 41, 2, 48. Arb. 4, 3. vitium seminarium vocat C. Arb. 4, 4.

Viticula debilis roboranda P. F. 42, 4. viticulae uni superiecta pellis P. 4, 35, 45. pullulanti quot relinquuntur

materialae P. Mai. 2, 4. — viticula cucumeris P. Mar. 9, 8.

Vitiferarum arborum rami ut formantur P. F. 43, 2.

Vitiginei surculi Ca. 41, 3. vitigineis foliis contegunt C. 42, 46, 3.

Vitllesalvi V. 3, 46, 44. vitilia cola Ca. 44, 2. Vitile dicitur, quidquid viendo factum est.

Vitio. vitiat ova gallus crebriore initu C. 8, 44, 5. vitiat in opere instrumentum C. 42, 4, 20. ne vitientur boves aliqua offensa P. Mar. 42, 4.

Vitiosum pecus V. 2, 4, 24.

Vitis. De cultu eius tribus libris nempe III, IV et V cum praecipiat *Columella*, nemo expectat, credo, ut omnia loco huc referamus. Multa enim quae ad rem ipsam pertinent praecipia aut in *Vinea*. Persequamur tamen ordine, quantum licet, quae praeter ceteris notanda videntur, tum ex *Columella* tum ex reliquis. Sulcus et propagines quales desideret Ca. 43, 2. quomodo serantur Ca. 28, 4. quot modis ponantur in provinciis et in Italia C. 3, 44. ponuntur pastinato solo melius quam novali C. 3, 45. poni, putari, propagari, reparari quando deb. P. O. 4. ablaqueari, C. 4: 8. P. Ian. 4. et O. 5. fodi C. Arb. 42. pastinari C. 3, 43, 2. putari Ca. 32. C. 4, 9 et 40. it. 23 et 24. *int.* Arb. 40. P. 4, 6, 4. P. F. 45. pampinari C. Arb. 41. C. 4, 47, 3. *it.* c. 27 *int.* et 28. *it.* 29, 42. pedari C. 4, 42. s. palari P. F. 20. alligari C. 4, 43 et 20. P. Mar. 7, 2. iugari C. 4, 47. pulverari P. Iul. 4, 2. propagari Ca. 433, 4. P. F. 46. P. O. 46. ex arbusto transferri P. F. 40, 6. inseri Ca. 41. C. Arb. 8. C. 4, 29. P. *ins.* 45. semina quae optima C. Arb. 3, 4. C. 3, 40. qualis malleolus legendus C. 3, 6. caput *vid.* h. v. Vitis arbustiva C. 5, 6. Arb. 46 vitis

capitata et brachiata C. 5, 5, 9. iugo superposita, aut scundinum statumini-
bus per orbem connexa C. 5, 5,
45. sine adminiculis consistens C. 5,
5, 1. prostrata C. 5, 5, 17. — Vitis
quae ferax C. 3, 6, 2. C. 3, 7. Arb.
2, 1. P. O. 3. prodigialiter feraces
vites C. 3, 3, 3. biferae V. 4, 4, 6.
tricenariae V. 4, 2, 7. vitis unius
intra biennii tempus progenies duo
iugera C. 3, 9, 6 et 7. olei inimica
V. 4, 16, 6. steriles ut curentur P.
N. 10. C. Arb. 8. lacrimarum nimie-
tate tabescentes P. F. 30. quarum
fructus humore putrescit P. S. 18.
macrae Ca. 37, 3. aegrae P. Mar. 7,
4. laesae P. Mar. 7, 5. ne a bestiolis
infestentur vites P. 4, 35, 4. ne sine
fruge luxurient P. N. 9. radices ne
implicentur C. 3, 45, 2. ut fructum
ad maturitatem perducant C. Arb. 8,
5. ut botryones et albos et nigros
ferant P. F. 33. cinis vitis vini colorem
mutat P. O. 14, 10. — Vitis vel ad
escam deponitur vel ad effusionem
C. 3, 2, 4. quae ad escam utiles C. 3,
2, 7. *De reliquis generibus, speciebus,
nominibus, ante omnia admonitio ten-
enda ipsius Columellae, qua longum
catalogum elaudat* 3, 2, 30 et 31. *Hic
nomina vitium, uvarum, vinorum ele-
mentari ordine proponemus: loca au-
ctorum nostrorum sub sula cuiusque
literis indicuntur.* Alba hae non perti-
net, vid. mox separatim. Albuella.
Allobrogica. Amethystos. Aminaea.
Apiana. Apicia. Arcella. Arcellata
vel Arcolaca. Argitis. Avara. Basilica.
Biturica. Bumastus s. Bumastus.
Ceraunia. Cocolubis. Cydoniæ. Da-
ctyli. Duracinae. Elvenaese s. Helven.
Emarci. Eugeniae. Faccinae. Pereol-
ae. an Ferreolae? Fregellanae nig-
rae. Gemellae s. Geminae. Germa-
nae. Graeculae. Helvenacae. Helveu-
lae s. Helvolae. Irtiola s. Irtiola.

Hispanica. Inerticula. Lanata. Libyca
Longa. Merica. Miscellae. Murgenti-
nae. Nomentanae. Numisiana. Olea-
gineae. Pompeianae. Praecox. Pretiae.
Psithiae. Purpureae. Rhaetica. Rhod-
iaca. Rubellianae. Scantianae. Scir-
pula. Sircitula. Sophortiae. Splonac.
Sticulae. Thasinae. Teriaca. Tripeda-
nae. Variae s. Helvolae. Vennuculae
an Vermiculae? Vnciariae. — Vnius
ne, an diversorum generum ponen-
dae? C. 3, 20, 2. P. F. 9, 14. quae
quibus locis gaudeant? Ca. 6, 4 et
5. C. 3, 4. P. F. 9, 4 et 2. quae in-
primis conserendae C. 3, 2, 31. per
species digerendae in sotos sibi hortos
C. 3, 20, 4. 3, 24, 9. — Vitis vel fla-
gellum est, vel palma V. 1, 31, 3.
pro palmitate etiam Ca. 41, 2. Quin —
Vitis alba, propter qualemcumque si-
militudinem est Bryonia alba, de qua
C. 10, 347. it. 12, 7, 2. not. et P. 1,
35, 4. — vitis et viticula de ramis
cucumeris P. Mar. 9, 8 et 9. not. it.
Mar. 10, 15.

Vitium tritici siligo C. 2, 9, 13.

Vitreus, a, um. vasa scitilia vel
vitrea C. 12, 4, 4. scitilia vitrea C. 12,
56, 4. — in vitreo componere napa
C. 12, 54, 3. ubi substantivè poni vi-
detur.

Vitulus et vitula V. 2, 5, 6. vituli
quando nasci, quomodo ali soleant
P. Apr. 7. castrari C. 6, 26. P. Mai.
7, 4. Iun. 6. — Vitulus cognomen
Pomponiorum V. 2, 4, 10. 2, 44, 12.
— Vituli marini adeps C. 6, 32, 2.
pellis P. 4, 35, 14 et 15.

Vivacitas silicis abrumitur C. 2, 2,
43. vivacitatem suam prorogare in
X annos C. 11, 3, 41.

Vivaria silvestrium pecudum, Ma-
yropopuæ C. 8, 1, 4. ferarum C. 9,
4, 3. vivarium frequens piscibus C.
8, 16, 4. vivaria ab mari delata C. 8,
16, 5.

Vivax herba C. 10, 88. vivacior est cunila, quam ut C. 11, 3, 41. vivacissima arundo C. 4, 32, 1.

Vivido halitus calorismatise spes C. 9, 13, 4. — Vivida terra C. 3, 11, 9. pro uvida C. 5, 9, 6. not.

Viviradix praestat malleolo C. 3, 14, 2. ut ematur C. 3, 3, 14, 3, 4, 1. deponatur C. 3, 15, 2. educetur C. 4, 6. de pastinato eximatur C. 3, 3, 11. transferatur C. 4, 16. in provincialibus vineis ut tractetur C. 5, 5, 6. nobis Flächser, Gallis Marcottes plantae enracinées. — in rosa serenda adhibetur V. 4, 35, 1. not.

Vivo. Vivere prisci quibus rebus soliti fuerint V. 2, 1, 3. si utraque vixerint, *h. e. comprehenderint, convalescerint*, davon kommen C. Arb. 16, 2.

Vivolae glandulae ad Veg. pag. 51. not.

Vlcus tetrum Ca. 157, 13. ut cera facta C. 6, 8, 1. ulceribus remedium Ca. 157, 3 et 13. C. 6, 13, 2.

Vlginosus ab aquoso quid differat V. 4, 6, 6. fit locus, cum delapsus aquae non habet *ibid. vide ad Col.* 5, 9, 6. in *Add. post Palladium*.

Vlgo. uligine redundat regio C. 1, 6, 16. uliginem dulcem desiderat C. 11, 3, 37. salsa et amara C. 2, 9, 8. not. uliginem ab aquoso agro distinguit Ca. 34. not. — morbus pedum, qui et dulcedo Veg. 3, 52. 4, 24. not.

Vlmei folii callum P. Mar. 10, 28. *i. e. tuber, folliculus, ubi habitare solent aphides Linnaeanae. Pestem saepe ulmi ferre chrysomelam calmarinensem Linnæi, Gallorum galeruque, et bostrychum scolytum Fabricii monet Gallicus scriptor in Bibliothecae Phisico-économ. année 1790. T. II. pag. 129.*

Vlmi ut serantur Ca. 28, 1. ulmus utraque Ca. 17, 2. not. ulmorum ge-

nera, satio, cultura C. 5, 6. generosissima Alnia C. Arb. 16, 1. ulmus apium ventrem solvit C. 9, 13, 2. ulmi utiles in finibus V. 4, 15. utilis arbor catenis P. N. 15, 2. semen ulmi amara C. 9, 13, 2. ulmi libro et vimine alligatur vitis. *vide Addenda ad Col. Arb.* 8, 2.

Vlpicum, Allium Punicum, ἀππο-σχορδον C. 11, 3, 20. Baeticum Veg. 1, 18. *sed vid. no. ulpici caput Ca.* 71. satio et cultura C. 11, 3, 20. P. N. 6, 1. Vlpica late olentia C. 10, 113.

Vltro citroque Ca. 33, 2.

Vlva palustri figuratae spartae P. N. 7, 22. C. 4, 13. not.

Vmbilicus persici P. N. 7, 8. not. ὀμφαλὸς πόδου Aristoteli Probl. 12, 7. qui Theophr. H. P. 6, 6. τὸ κάτω τῶν πόδων *fici ὀμφαλὸς est in Geopon.* 10, 56.

Vmbra villae publicae utamur V. 3, 2, 1. umbras compescere C. 4, 27, 2. qui sub umbra civitatis intra moenia desides cunctarentur C. 1. Praef. 17. *intelligit moram umbratilem et aegrem quam dicit C. 1, 2, 1. Expressit graecum σκιντροπῆσαι, quo simili in sententia utitur Herodot.* VI, 12. σκηνὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νύσῳ ἐσκιντροπῶντο καὶ ἐθβαίνετο οὐκ ἐθίσσεον ἐς τὰς νύκτας. piscis C. 8, 16, 8. Gr. σκίαινα.

Vmbraculis obiectis defendatur arbor P. N. 7, 4.

Vmbratilis mora C. 4, 2, 1.

Vmbrinae boves C. 6, 1, 2. metendi ratio V. 1, 50, 1.

Vmbriferae rupea V. 2, 2, 11.

Vmbro. umbrant virgae C. 5, 7, 2. umbrantes platanos P. ins. 145. umbrantibus arbustia tecta P. Aug. 8, 3.

Vmectus pro bumectus in MSS. Ca. 9.

Vmmidius *vid.* Immidius.

Vncia iugeri C. 5, 1, 10. 5, 2, 6.

Vnciariae vites C. 3, 2, 2.

Vncinus aereis tolluntur vermes e fico P. Mar. 10, 29. Theophr. C. P. III, 2. ἐν τῇ διακκάρσει τὰ μὲν σιδήροις, τὰ δὲ χειρὶ, τὰ δὲ ἀγκύραις τισὶ κελύοντες ἀφαιρεῖν. Ficos ipsas demi cum ἀγκύρᾳ annotavit Hesych.

Vnctioni quotidiana oleum secundarium C. 12, 52, 1.

Vnctum pingue Veg. 5, 70, 5.

Vncus, a, um. unca vitis C. 4, 13, 1. curva. unco digito educere C. 7, 11, 2.

Vncus (*int.* clavus) infixus solo C. 3, 18, 2. unci ferrei Ca. 10, 1, 13, 1.

Vnda supernatantis olei P. Ian. 19. undis duabus aut tribus fervere patieris, *aufsieden 2 oder 3 mahl* P. N. 22, 4.

Vnde, a quo V. 1, 40, 6. 1, 41, 3.

Vndevigesimo die C. 8, 5, 14.

Vndo. undare coepit aqua calefacta P. F. 25, 10.

Vnedo arbuti fructus C. 8, 17, 13. *not. et ad Pallad.* p. 213.

Vngo *vel* unguo. unguito lectum fel bubulum *pro* felle bubulo, *Sa-serna apud* V. 1, 2, 25. ungere corpus V. 1, 2, 26. — ungueri *quasi* ex ungueo Veg. 5, 46, 9. perunguebis Veg. 5, 53, 2. *et alibi.*

Vnguen indere Ca. 79 et 80. unguine ceti linitur C. 6, 32, 1.

Vnguentarii quam habent palmani Ca. 114, 1. *μυρσφοί* graece.

Vnguentum (ad) oleum C. 12, 53. *not. et in* Oleum ad unguentum.

Vnguis. ad unguem quadrare C. 11, 2, 13. dolare *ibid.* *Ad perfectam absolutionem, translatio a marmorariis, qui iuncturas marmorum tum demum perfectas ducunt, si unguis super-*

ductus non offendatur, unde iam quaecunque perfectissima esse volumus significare, ad unguem facta esse dicimus. Horat. Ad unguem factus homo. BEROALD. *Similiter* ξύλιν ἀποτετμημένα πρὸς ὄνυχᾶ *Apollonius in Mathem. veter* p. 16. τὰς γωνίας ἐπ' ὄνυχος συμβεβλημένας *Philo ibidem* p. 66. *πινέσαντες εἰς ὄνυχᾶ* p. 70. — unguis duo bovis in ungula una V. 2, 5, 8. C. 6, 12, 2. *add.* Veg. 2, 28, 30. — unguis ferrei C. 12, 18, 2. — custodiū in vite C. 4, 24, 8. *not.* P. F. 12, 5. *vid.* ungula. — unguis marini Veg. 1, 20, 2. 6, 12, 3. *vid.* *Plin.* 9, 33 *pr. et ibi.* *Hard.*

Vngulae laesae remedia C. 6, 15. restituendae ratio Veg. 3, 56 et 57. de perna Ca. 158, 1. — ungulis similis refectio palmitis C. 4, 24, 15. *vid.* Vnguis.

Vnicolores pecudes V. 2, 4, 3.

Vnio cepa simplex C. 12, 10, 1. *not.*

Vnitas coloris apparet C. 7, 3, 2. dum unitas fiat C. 12, 22, 2. unitatem faciunt C. 11, 3, 43. 12, 24, 4.

Vniversitas operis inchoati C. 9, 2, 2. rusticationis C. 4 *pr.* 33. tergoris C. 7, 3, 2.

Vniversi genitor C. 3, 10, 10.

Vnus ex multis, *exceptiva et eum praerogativa* C. 11, 4, 6. unae fibulae locum facito Ca. 19, 1. uno dati. V. 1, 18, 6. unae quadrigae V. 2, 1, 11. unas molas Ca. 13, 1. — unum et vigesimum diem C. 8, 5, 15. C. Arb. 26, 9. — unus et imus *confund.* *ubi vid.*

Vocabula sua mutare *h. e.* nomina C. 3, 2, 30.

Vocale instrumentum V. 1, 17, 1.

Vociferant galli V. 3, 9, 5. vociferatus est anser adventum Gallorum C. 8, 13, 2. *ubi vulgo adventu est.*

Vocificantes V. 3, 16, 8.

- Volatile pecus C. 8, 4, 3.
 Volatura coturnicum V. 3, 5, 7. a
 volatura capiuntur turtures C. 8, 9,
 1. — pro ipsis turdis C. 8, 10, 6.
 Volerna pira Ca. 7, 3. C. 5, 10, 18.
 12, 10, 4. *volam implentia interpreta-*
tatur etiam Rhod. ad Scribo. c. 104.
 p. 174. Gesner.
 Volo. velit dignari *pro dignetur* C.
 11, 4, 19. ubi laudabat Schoettg. *Rei-*
nesium et Burmannum ad Petro. c.
 70. volunt volucres purum locum V.
 3, 6, 5. volens propitius Ca. 134, 2.
 Ca. 139. volentibus divlis Ca. 144, 1.
 Volsiniensis *vide* Vulsiniensis.
 Volvae intimae, *χορίων* V. 2, 4,
 19. no. p. 400.
 Volucra ne vites laedat C. Arb. 15.
vid. ad C. 10, 333. ubi volucres infe-
stae Baecho. not.
 Volucres duum generum V. 3, 5,
 7.
 L. Volumnius Senator V. 2, 4, 11.
 Voluntate eius i. e. eo volente, V.
 3, 17, 7.
 Voluptas delectationem quaerit V.
 1, 4, 1.
 L. Volusius C. 1, 7, 3.
 Volutationis utilitas Veg. 2, 28, 11.
 Voluto. volutare Caricas in massas
 P. 1, 30, 4. per terram volutari *de-*
bent vasa C. 12, 48, 4. — volutantur
 in pulvere gallinae V. 3, 9, 7. volu-
 tant se pulli V. 3, 9, 14. Volutari
 lacu gaudet sua C. 7, 10, 6. volutare
intransit. Veg. 2, 19, 1.
 Vomer si laeserit ungulam C. 6,
 15, 1. Veg. 4, 16, 4, 17. vomere levi
 summam terrae partem sauciare C.
 2, 2, 23.
 Vomeris nomin. ad Ca. 135, 2.
 Vomicae intus natae Veg. 5, 52.
 Vomicosus Veg. 2, 3, 10. ubi S
M. ramicosus habet.
 Vomis indutilis Ca. 135, 2.
 Vomio. quaecumque vomit latrina C.
 10, 85. vomere uliginem C. 2, 9, 8.
 Vorsare rudibus Ca. 80.
 Vortere locum bipalio, et vorsum
 Ca. 46, 1.
 Vortumnus C. 10, 308.
 Votum pro bubus Ca. 83.
 Vrbaneus fundus an pro suburbano?
 Ca. 8, 2.
 Vrbis terminum taurus et vacca
 signavit aratro V. 2, 4, 10. C. 6 pr.
 7. circa urbem, Romam P. F. 25, 20.
 Vrceolaris herba Veg. 2, 6, 2 et 4.
 not. 5, 11, 2. parietaria eadem graece
Ἰξίον dicitur.
 Vrceum aeneum, quod Ca. 13, 1.
 Vrceus. Vrcei aquarii Ca. 10, 1.
 fictiles Ca. 13, 3. urceis progeritur
 oleum C. 12, 50, 8. urceo fictili C.
 12, 44, 6. Orcio plurali numero orcie
hodieque Italici vasa vel dolia olearia
figlina dicuntur.
 Vredo est a frigore C. 3, 20, 1.
 not. et Com. p. 395. Vredo et vulnu-
 scula in elephantiasi Veg. 1, 16, 1.
 not.
 Virgines in equis Veg. 2, 52, 1.
 not.
 Vrins si aegre fluat aut genitalia
 deurat C. 6, 30, 40. urina hominis
 apta surculis C. 2, 15, 2. adversus
 vermes P. F. 25, 15. P. Mar. 10, 29.
 urina pota reficiuntur apes coeliacas
 V. 3, 16, 22. vetus pomis et vitibus
 affunditur P. F. 8. Mar. 8, 1 et 10,
 3. P. N. 10. bubula adv. campas P.
 1, 35, 13. asini obviat vermibus P.
 Mar. 10, 4. bubula vel hominis C. 9,
 13, 6. *vid. Lotium.*
 Vrna quinquagenaria Ca. 10, 2. ur-
 nae sparteae Ca. 11, 2. not. Vrna
 quatuor congiis habet. cf. C. 11, 2,
 29. P. 4, 8, 1.
 Vrnales li Ca. 13, 3. forte ad ur-
 ceos refertur.
 Vro. uratur vi secuti algoria P. O.
 5, 1. Graeci similiter verbo *ῥίπου*

υπομνη. Egregia est observatio in *Ety-mol. M.* ὑπομνησθῆναι — αἱ παρὰ γνω-
στοῖς αἱ ὑποκειμενῆσαι ὑπὸ πάχνης
ἀμυγδαλῶν ἐνταῦθα μνησθῆναι καλοῦνται καὶ
τὸ ἀναγνώσκειν τὸ κατὰ τὸ πῦρ τὰς
μελίσσας θύσαι (θύσαι) λέγουσιν αὐ-
τὰς υπομνησθῆναι.

Vrpicem unum Ca. 10, 2. no.

Verruncum V. 4, 48, 3. *Loco Ae-
liani in notatione laudato similis est
alter Dioscor. de epithymo: θυμὸς
ἐστὶν ἄνθος τοῦ σκληροτέρου αἱ θύ-
μους ἰσικότες ἔχουσι δὲ κεφάλια λεπτά
κοῦρα οὐραγούς ἔχοντα ὡς τρίχας.
ubi Scaliger corrigebat ad Propert. p.
275. ed. Commel. οὐραγούς ἔχοντα
ὡς στοιχάς: i. e. mucronata cuspidē,
spicatum quali stoechadis: et comparat
οὐραγούς hastarum apud Homerum,
id est cuspides.*

Vrsini adipis vires P. 4, 35, 4. ur-
sinus sanguis C. Arb. 45.

Vrticæ enecant anserculos C. 8,
14, 7. Vrticæ genera duo breviter
notat Dioscor. IV, 94. semine seu
fructu lini, globuloso igitur. Igitur
globulifera Linn. esse videtur. Fem-
inam silvestrem vocat Plinius 24. s.
55. Vtramque pinsit Dodartius tab.
38. De sesu et figura fructus indi-
cium præbet locus in Scholiis ad
Aristoph. Lysist. 549. ubi μητρίδιον
ἀκαλήρων interpretantur, unde sua
duxit Suidas in Τῆθῃ. Ibi igitur est:
ἀνέθῃ — ἐπὶ δὲ σχῆ τὰς μητρίδας του-
τέστι τὰς τοῦ σπέρματος σπείρας,
ἀκαλήρη λέγεται — μητρίδας δ' ἐπὶ-
λεπτε τὰς ἔχουσας τὸ σπέρμα. Vnde
apparet recte distinguisse olim vulgus
etiam amœula foeminea fructu glo-
boso induentia se, sciuncta a floscu-
lis masculis.

Vrsum ad V. 2, 4, 10. not.

Visioni quæ supererunt Ca. 38, 4,
suae quod satis sit Ca. 145, 3, 149, 2.

Vsque adeo quo præcaveris Ca.

40, 3. donec crassus erit Ca. 86 et
88. dum fiat Crassum Ca. 95, 4.
usque eo dum colligrescant C. 12,
22, 2. raduntur quoad eliciatur san-
guis C. 6, 34, 2. usque quoad erunt
lactentes, quam diu V. 2, 7, 12.
usque quo incipit esse P. Mar. 4, 4.
usque donec commadebit Ca. 156,
5. usque dum habebis data Ca. 30,
usque in nostra tempora C. 12 pr. 7.
in LX annum C. 44, 4, 3. in annos
VII. P. F. 26, 2. in Kal. Octob. C.
4, 5. usque tunc P. Nov. 7, 48.

Vsura ne construat medicamen-
tum Veg. 6, 8, 3.

Vsurarum semisses C. 3, 3, 9.
usura semissium C. 3, 3, 9 et 10.
Vsuram adiciunt quaedam servata
diutius V. 4, 69, 4.

Vsurpare res urbanas agere V. 2/
pr. 4. usurpatur hæc insitio aestivo
tempore C. 5, 44, 2. hæc non sunt
usurpanda (*facienda*) continuis an-
nis C. 12, 44, 3. usurpant hoc no-
mine ramos agricolæ C. 5, 6, 44.
Vsuſ magister C. 10, 339. C. 4,
44, 2. et experientia dominantur in
artibus C. 4, 4, 46. cum usus exigit
C. 12, 7, 5. in hoc usu pro in hunc
usum C. 12, 48, 5. usu continuo
gratia pascui exolecit C. 7, 3, 20.
in usu est post annum, adhibetur C.
12, 24, 4. siquid usus venerit Ca.
4, 2.

Vi ἑβρευσθῶν. eo conveniunt, ut
ipsi se nacent curenlinones V. 4, 63,
4. — *conditionale est:* ut Saserna di-
cat verum V. 4, 49, 4. ut hæc scri-
poerit in agricultura V. 4, 2, 26. —
pro verbi gratia V. 2, 4, 22, 2, 2,
10. ut puta C. 5, 2, 4. — ut enim
ἀτὶ δὲ Scal. ad V. 2, 9, 4. vidē.
Quod enim. — ut maxime C. Arb. 7,
4. — *omissum, vel ἀπὸ τοῦ ποσού
repetendum ex ne præmissio* C. 8, 7,
4. — ut consideret vinitor pro con-

sideret vel opus est ut consideret C. 4, 24, 20. — ut accumbit, viz resurgit pro cum Veg. 5, 82. — ut quisque locus frigidus erit, is primus consuetur rel. C. 41, 2, 80.

Utensilia, quibus aut alitur hominum genus aut excolitur C. 4, 3, 3, 2, 43, 49. 42, 4, 3. ita utensile far, vinum rel. V. 4, 2, 6. utensilibus collectis revolant apes C. 9, 5, 4.

Vierque. ea res utraque C. 4, 9, 4. quod utrumque usurpatur C. 3, 44, 2. utraque summae C. 5, 4, 6. quae utraque genera C. 5, 44, 4. sic C. 4, 7, 5, 4, 8, 6, 4, 4.

Vterum i. e. conceptum, corrumpit in ovis aqua varia tempore admixturae V. 2, 2, 44. in utero doli C. 42, 4, 5. uterus pro ventre C. 6, 4 et 2.

Vtilis aspor pomorum P. Mar. 40, 25. magis utilior nepotibus quam filiis C. 6, 37, 4. — utillimus MS. P. Iul. 4, 4. S. 4, 4. N. 45, 4. — utile et vile confundunt librarii. Atque haud scio, an recte ubique viri docti vocabulum utile, ubi de pretio sermo est, mutarint in vile. Graeci non solum ἄξιον de pretio dicunt, sed etiam λυσιτελές, ut Latine salubre etiam dicitur pretium. Aelionus H. A. X. 50. si δὲ ἰδίῳ τοῦ δίδοντος πρίσθαι λυσιτελεῖσθαι ubi frustra teutabat Gesnerus εὐτελεῖσθαι corrigere.

ad Vtilitatem adducere de bove domando V. 4, 20, 3. i. e. usum. vide F. D. ad Plauti Epidio. 5, 4, 28.

Vtiliter redegit ad 6 libros V. 4, 2, 44. nota.

Vtiqua in concedendi significatione V. 2, 4, 4 et 24. 3, 7, 6. C. 4, 4, 8, 4, 7, 3. et utique apud Columellam saepe est, ubi et magis in Palladio et Col. 4, 24, 2.

Vtor. uti factoribus Ca. 43, 4. erit

qui utatur Ca. 7, 4. utenda rogat Ca. 5, 3. utito pro utitor Ca. 96, 2. 407, 2. 423, 426. quum uti voles Ca. 448. vilicam uti Ca. 442. vicinas Ca. 443, 4. vid. Adusus. Quam rem utuntur Medici V. 3, 46, 23, ex altero loco, ut pecus uti possit V. 4, 44, 2.

Vtrinque secus Ca. 24, 2.

Vtroque, ad maiores pariter atque ad minores V. 2, 40, 4.

Vtrum editis sine interrogat. V. 3, 2, 48.

Vtrumne consuevit C. 44, 4, 5.

Vsse his mille in una vite C. 3, 3, 3. ut varii generis et coloris acinos ferant C. Arb. 9. sine granis ut nascantur P. F. 29. quod idem est, sine vinaceis C. Arb. 9, 3. si nimio imbre complutae sint, ut cognoscatur C. 44, 2, 67. ut servantur (ollares) C. 42, 43. P. S. 47. in vite ad veris initis. P. N. 42. ut aiecentur C. 42, 45, 4. coctae uti servantur Ca. 25. passae Ca. 7, 2. ut fiant C. 42, 46. et 39, 3. passae Graecae ut fiant P. O. 22. — silvestres P. Iun 41. Labruscam alias vocant. — uvae marinae Veg. 4, 20, 2. not. 6, 42, 3. not.

Vulcanalia C. 44, 3, 48 et 47.

Vulgares equi C. 6, 27, 2.

Vulgo incentes testae, passim, temere abiectae C. 9, 42, 2.

Vulneribus medentia C. 6, 32, 3.

Vulpibus communis viuea V. 4, 8, 5.

Vulsiniensis locus C. 8, 46, 2. ubi dedi Volsiniensis. Lacum cum invuloe ibi sitae castello memorat Procopius 6. Goth. 4, 4. λίμνη ἐν τοῦτοις Βουλσίνι καλουμένη.

Vulsant iumenta, cum aliquid rupeunt Veg. 5, 41, 4. ut vulsi tussiant. Cf. Gesneri Quadrup. p. 513.

Vulsura pecorum tonsura antiquior V. 2, 44, 9.

Vulsus Veg. 2, 25, 4. not. 5, 64, 4. 5, 65. 5, 67, 4. Graece *ῥήγματις*; Hippocrati.

Vulturous, Eurvs C. 5, 5, 45. 41, 2, 65.

Vultus, vultu eodem venit aestas aut hiems C. 4 pr. 23.

Vulva, volva ad V. 2, 4, 49. p. 400.

X

X decussis C. 3, 43, 42. — X pro ss. P. Mar. 4. extr. in V. L. ad h. 1. et saepe codex Columellae Lips. Etiam sarpe apud Vegetium v. g. de laxis h. e. lassis 2, 40, 40 et 42. ita trisago, trisago cet.

Xylobalsamum C. 42, 5, 2.

Xystum, de eo obiter ad Var. III, 5. p. 509. Quae ibi tradidit, accuratius explicavit, qui Plinii Laurentinum descripsit et delineavit F. A. Krubiaceus, architectus, in libello edito Lipsiae 4760. p. 54, 55. ubi Gallico vocabulo Terrasse, veruaculo vero, primum a Sturmio adhibito, Gartenallan, vocandum censet. Idem in descriptione Pliniani Tusculani edita 4763. p. 33—36. multis nam opinionem confirmavit. Ambulationem docet p. 36. esse, quam nobis Heckengaug, gestationem quam Baumgang vocare liceat. Quamquam in loco Columellae 4, 6. ambulationes potius testae vite

ardet, quae porticus vicem gerunt, esse videntur.

Y

Ynoetūpa vide στύπη et στύμα. Yricus Veg. 2, 40, 4. forte colore iridis. Gesoer.

Yringion in Vegetio saepe erat pro Eryogio v. g. 4, 47, 44.

Yris sarpe erat antea in Vegetio pro iride.

Z

Z-pro S in MSS. Viet. Ca. 402.

Zeus piscis C. 8, 46, 9.

Zinziberis triti P. O. 20, 2.

Ziziphus arbor apibus grata P. 4, 37, 2. rutila et alba C. 9, 4, 3. not. satio et cultura P. Apr. 4, 1. not.

Zizipha ut serventur P. Apr. 4, 3. MS. Pal. et alii Codd. zizyphum. Officinae iunubas, Itali Giggiole vocant.

Zmurna pro Smyroa Victor. ad Ca. 102.

Zythi Pelusiaci pocula C. 40, 416. Graece ζύθος, τὸ ἐὶς. Africanus Cesti p. 299. πίνουσι τοὺν ζυγόν Αἰγύπτιοι, κάλαμον Παιόνες, Κέλτοι βιβρησίαν, οἱ τε καὶ βαβυλώνιοι: ubi recte corrigunt ζύθον—αἰβρησίαν i. e. cerevisiam. In margine praeterea est κάλον pro ζύθον.

232 349

INDEX RERVM

QVAE IN HOC QVINTO VOLVME

CONTINENTVR.

Praefatio ad Vegetium	pag.	5
Artis Veterinariae, sive Mulomedicinae Prae-		
fatio	»	29
Elenchus Titulorum	»	35
Artis Veterinariae Lib. I.	»	43
— II.	»	88
— III.	»	135
— IV.	»	210
— V.	»	247
— VI.	»	351
Index Auctorum	»	393
Index Rerum et Vocabulorum	»	402

FINIS.

 Facultate oblenta.

51. 06517

